Mambu ya Nzambi

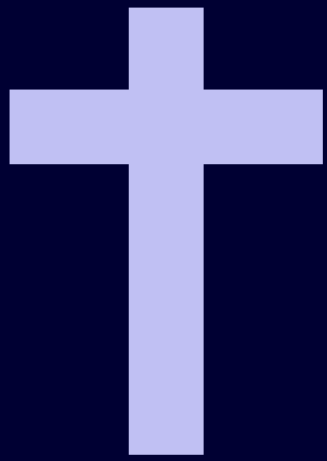

The Holy Bible in the Kitoba language of Congo

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 14 May 2025
a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea

Contents

Matayi 1
Make 70
LUKE 113
Yowane 184
Bisalu 234
Loma 300
1 Kolinto 330
2 Kolinto 359
Ngalatiya 377
Efeso 387
Filipe 397
Kolose 405
1 Tesalonika 412
2 Tesalonika 419
1 Timote 423
2 Timote 432
Tite 438
Filemoni 442
Ba-Ebeleyo 444
Zaki 466
1 Pyele 474
2 Pyele 483
1 Yowane 489
2 Yowane 497
3 Yowane 499
Yude 501
Luzabusu 504
Mikunga 537

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na MATAYI NKOTOLO

Bantu ke tubaka ti kisoniki ya Nsangu ya Mbote yayi kele mu-Zwife mosi na nkumbu Matayi. Yandi vwandaka kilokoti-mpaku, mpe mosi na kati ya bantumwa kumi na zole ya Yesu. Yawu ke na kutalana ti kisoniki ya dibuku yayi vwandaka na nsatu ya kulutila ya kusonika mambu yayi, samu na ba-Zwife yina kumaka bilandi ya Yesu. Yandi vwandaka zola kulakisa bawu ti: Mambu mingi yina kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Ngwisani ya Ntama, yina mimbikudi bikulaka, yawu vwandaka me lungisama na Yesu.

Mambu mingi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote yayi kele mpe na kati ya Nsangu ya Mbote ya Make. Kasi na bikapu ya ntete mpe ya zole, beto lenda kutanga mambu yina me tadila dikanda ya Yesu katuka bankooko ya ntete tii na mbutukulu ya Yesu, mpe bumwana ya Yesu. Na kati ya bikapu zole yina mpe, Kisoniki ke na kulakisa yimeni ti Yesu kele Ntinu, Muvuukisi mpe Masiya yina Nzambi pesaka nsilulu. Kasi yandi kele mpe Emanwele: Ya zola kutuba ti Nzambi kele na beto.

Na kati ya dibuku ya yandi, kisoniki ke na kuvukisa bandongosolo ya Yesu mpe binzonzi tanu ya nene:

- Malongi na zulu ya mongo, yawu kele malongi ya kyese yina ke na kuzabisa kifwani ya nkadulu ya kukwikama yina fwana kuvwanda na bilandi ya Yesu (Mat 5–7).
- Malongi ya Yesu na sika ya bilandi yina fwana kwenda zabisa nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 10).
- Ndongosolo ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya bingana: Kimfumu ya Mazulu kele ya kubumbama, kasi yawu ke talana na pwelele nyonso na ntangu yina Nzambi zengaka (Mat 13).
- Mutindu ya kuzinga ya bantu yina fwana kukota na kati ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 18).
- Mutindu ya kuvingila nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 24–25).

Na kati ya Nsangu ya Mbote yayi, Yesu ke na kutalana mutindu Ntinu yina me kwiza banda luzingu ya malu-malu ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya yinza. Yandi ke na kupesa na sika ya bayina ke na kukota na kati ya Kimfumu yayi ya Mazulu, ndongosolo yina ke na bawu nsatu, samu na kuvwanda bambangi na sika ya bantu ya nkaka.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bankooko ya Yesu (Mat 1.1-17).
- Mbutukulu mpe bumwana ya Yesu (Mat 1.18–2.23).
- Mambu yina Yowane Mubotiki zabisaka (Mat 3.1-12).
- Mbotokolo ya Yesu mpe bantontolo ya Satana (Mat 3.13–4.11).
- Kisalu yina Yesu salaka na kizunga ya Ngalili kisika yandi longaka, longisaka bankonga ya bantu, mpe belusaka bambevo (Mat 4.12–18.35).
- Nzyetolo ya Yesu na Yelusalemi (Mat 19–20).
- Bilumbu ya nsuka ya Yesu na Yelusalemi (Mat 21–28):
- Nzengolo ya lufwa ya yandi
- Lufwa ya yandi

- Mvumbukulu ya yandi na lufwa
- Mutindu Yesu vwandaka talana dyaka na bantu
- Yesu fidisaka bilandi ya yandi samu na kwenda samuna Nsangu ya Mbote.

Bankooko ya Yesu
(Lke 3.23-38)

1 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Yesu-Klisto: Davidi
kele nkooko ya Yesu-Klisto, mpe Abalayami kele nkooko ya Davidi.
2 Abalayami butaka Isaki. Isaaki butaka Yakobi, mpe Yakobi butaka
Yuda na baleki ya Yuda.
3 Yuda butaka Falese mpe Zala (mama ya bawu vwandaka Tamale).
Falese butaka Esome, mpe Eselome butaka Alame.
4 Alame butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mpe Nasone
butaka Salemone.
5 Salemone butaka Bowaze, mpe Layabe vwandaka mama ya Bowaze.
Bowaze butaka Obede, mpe Lute vwandaka mama ya Obede. Obede
butaka Yisayi,
6 mpe Yisayi butaka ntinu Davidi.
Davidi butaka Salomoni. (Ni mama ya yandi vwandaka ntete kento ya
Uli).
7 Salomoni butaka Lobowame. Lobowame butaka Abya, mpe Abya
butaka Asa.
8 Asa butaka Yosafate. Yosafate butaka Yolame, mpe Yolame butaka
Ozyase.
9 Ozyase butaka Yotame. Yotame butaka Akaze, mpe Akaze butaka
Ezekyase.
10 Ezekyase butaka Manase. Manase butaka Amone, mpe Amone
butaka Yozyase.
11 Yozyase butaka Yekonya na baleki ya yandi na ntangu ba nataka
bantu ya yinsi ya Isayeli na mbanza Babilone.
12 Ntangu bawu vwandaka bankole na mbanza Babilone, Yekonya
butaka Salatyele, mpe Salatyele butaka Zolobabele.
13 Zolobabele butaka Abiwude. Abiwude butaka Elyakime, mpe
Elyakime butaka Azole.
14 Azole butaka Sadoke. Sadoke butaka Akime, mpe Akime butaka
Elyude.
15 Elyude butaka Eleyazale. Eleyazale butaka Matane, mpe Matane
butaka Yakobi.
16 Yakobi butaka Yosefi bakala ya Maliya. Maliya kele mama ya Yesu
yina ba ke bokilaka Masiya.
17 Bambandu kumi na yiya lutaka katuka mbutukulu ya Abalayami
tii na mbutukulu ya Davidi. Bambandu kumi na yiya lutaka mpe
katuka mbutukulu ya Davidi tii na ntangu yina ba nataka bantu ya
Isayeli na ngolo samu na kunata bawu na mbanza Babilone, mpe dyaka,
bambandu kumi na yiya lutaka katuka ntangu yina bantu ya Isayeli
vwandaka bankole na mbanza Babilone tii na mbutukulu ya Masiya.

Mbutukulu ya Yesu-Klisto
(Lke 2.1-7)

18 Yesu-Klisto butukaka mutindu yayi: Maliya, mama ya yandi
kuzwaka nsilulu ya makwela na sika ya Yosefi. Kasi ntete bawu zinga

kintwadi, Maliya vwandaka me kuma na kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.

19 Yosefi yina pesaka yandi nsilulu ya makwela, vwandaka muntu ya kudedama, mpe zolaka ve na kutalisa yandi nsoni na meso ya bantu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukabikisa makwela na mansweki.

20 Ntangu yandi vwandaka banza mambu yina, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na yandi na ndosi, mpe tubaka: «Yosefi, mwana ya dikanda ya Davidi, kutala boma ve na kukwela Maliya, samu ti yandi me kuzwa kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.

21 Yandi ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu*. Ya tsyelika, ni yandi ke vuukisa bantu ya yandi na masumu ya bawu.»

22 Mambu nyonso yayi salamaka mutindu Mfumu zabisaka yawu na yinwa ya mumbikudi ya yandi:

23 «Ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke kuzwa kivumu,
yandi ke buta mwana ya bakala ba ke bokila yandi
Emanwele yina zola kutuba: “Nzambi ke na beto”.»

24 Ntangu Yosefi vumbukaka, yandi salaka mutindu mbazi ya Mfumu tumisaka yandi, mpe yandi bakaka Maliya na yinzo ya yandi.

25 Kasi bawu vukisaka ntete ve mfulu tii ntangu Maliya butaka mwana ya bakala yina Yosefi pesaka nkumbu Yesu.

2

Bantu ya ndwenga kwizaka tala Yesu

1 Yesu butukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Zude, ntangu Elode vwandaka ntinu. Na manima ya mbutukulu ya yandi, bantu ya ndwenga katukaka na esete mpe kwizaka na Yelusalemi.

2 Bawu yufulaka: «Wapi kisika kele ntinu ya ba-Zwife yina me butuka? Beto me tala mbwetete ya yandi me basika na esete, mpe beto me kwiza samu na kusiika yandi.»

3 Ntangu ntinu Elode kuwaka mambu yina, ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na kizunu, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya Yelusalemi.

4 Yandi vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi na milongisi ya Misiku, mpe yandi yufulaka bawu: «Wapi kisika Masiya fwana kubutuka?»

5 Bawu vutulaka: «Masiya fwana kubutuka na Betelemi na kizunga ya Zude samu ti na dibuku ya mimbikudi ba sonikaka mutindu yayi:

6 «“Nge Betelemi, mbanza ya Yude.
Nge kele ve mbanza yina me lutila fyoti
na kati ya bambanza ya Zude,
samu ti nge ke basisa mfumu
yina ke twadisa dikanda ya munu,
bantu ya yinsi ya Isayeli.”»

7 Na yina, Elode bokilaka bantu ya ndwenga yina na mansweki, mpe yufulaka bawu samu na kuzaba mbote wapi ntangu mbwetete talanaka.

8 Na manima, yandi fidisaka bawu na Betelemi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda mpe beno sosa na kuzaba mbote-mbote mambu me tadila mwana yina. Ntangu beno ke tala yandi, beno kwiza kuzabisa munu yawu samu ti munu mpe, mu kwenda siika yandi.»

---

* **1:21** *Yesu,* ya zola kutuba «Muvuukisi». **1:23** Esa 7.14 **2:6** Mka 5.1

9 Na manima ya kuwa mambu ya ntinu, bawu kwendaka. Bawu talaka
mbwetete yina bawu talaka ntete na esete. Yawu vwandaka kwenda na
mantwala ya bawu, mpe ntangu yawu kumaka na kisika yina vwandaka
mwana, yawu kangamaka.
10 Bawu kumaka na nsayi ya kulutila na kutala mbwetete yina kuna.
11 Bawu kotaka na yinzo, mpe talaka mwana na mama ya yandi, Maliya.
Bawu fukamaka samu na kusiika yandi. Na manima, bawu zibulaka
bankutu ya bawu, mpe bawu pesaka yandi makabu yayi: wolo, maaka
ya nsunga ya mbote, mpe mananasi ya mile.
12 Na manima, Nzambi lwengisaka bawu na ndosi na kuvutuka ve na
sika ya Elode. Na yina, bawu bakaka nzila ya nkaka samu na kuvutuka
na yinsi ya bawu.

Yosefi na Maliya kimaka na mwana na yinsi ya Ngipiti

13 Ntangu bantu ya ndwenga kwendaka, mbazi mosi ya Mfumu
kwizaka talana na Yosefi na ndosi, mpe zabisaka yandi mutindu yayi:
«Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe beno kima na yinsi ya
Ngipiti. Beno vwanda kuna tii ntangu mu ke zabisa nge na kuvutuka,
samu ti Elode ke na kusosa mwana samu na kufwa yandi.»
14 Yosefi telamaka mpe bakaka mwana na mama ya mwana, mpe
yandi kwendaka na bawu na yinsi ya Ngipiti na mpimpa.
15 Yandi zingaka kuna tii ntangu Elode kufwaka. Ni mutindu yina
salamaka mambu yina Mfumu zabisaka na dibuku ya mimbikudi: «Mu
me bokila Mwana ya munu na kubasika na yinsi ya Ngipiti.»
16 Ntangu Elode zabaka ti bantu ya ndwenga vunaka yandi, yandi
kumaka na nkele ya kulutila. Na yina, yandi pesaka muswa na kufwa
na Betelemi mpe na bambanza ya pene-pene, bana nyonso ya babakala
yina vwandaka me luta ntete ve bamvula zole. Yandi zengaka bamvula
zole, samu ti yawu fwananaka na ntangu yina lutaka katuka mbwetete
basikaka mutindu bantu ya ndwenga zabisaka yandi.
17 Na yina, mambu yina mumbikudi Zelemi zabisaka salamaka.
Mambu ya yandi vwandaka tuba:
18 «Bantu me kuwa makelele na mbanza Lama.
Ya ke bidilu mpe manyongo ya kulutila ya Lasele
yina ke na kudila bana ya yandi.
Yandi ke na kuzola ve ti ba bomba yandi,
samu ti bawu me kufwa.»

Yosefi na Maliya vutukaka na mwana na yinsi ya Isayeli

19 Na manima ya lufwa ya Elode, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka
talana na Yosefi na ndosi na yinsi ya Ngipiti,
20 mpe yandi tubaka na Yosefi: «Telama, baka mwana na mama ya
yandi, mpe vutuka na yinsi ya Isayeli samu ti bayina vwandaka sosa
kufwa mwana, bawu me kufwa.»
21 Na yina, Yosefi telamaka. Yandi bakaka mwana na mama ya
mwana, mpe bawu vutukaka na yinsi ya Isayeli.
22 Kasi yandi kuwaka ti Alekelawuse kumaka ntinu ya Zude na sika ya
tata ya yandi Elode. Na yina, Yosefi vwandaka na boma ya kukwenda
na Zude. Mfumu lwengisaka yandi na ndosi, mpe Yosefi kwendaka na
kizunga ya Ngalili.

2:15 Ose 11.1 **2:18** Yel 31.15

23 Yandi kwendaka zinga na mbanza Nazaleti. Na yina, mambu
nyonso salamaka mutindu mimbikudi zabisaka: «Bantu ke bokila yandi
muntu ya Nazaleti.»

3

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mke 1.1-8; Lke 3.1-18; Yne 1.19-28)

1 Na ntangu yina, Yowane Mubotiki bandaka na kulonga na yinsi ya
kuyuma kuna na Zude.
2 Yandi vwandaka samuna na kwendaka tuba: «Beno soba nkadulu ya
beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.»
3 Yowane kele muntu yina mumbikudi Esaya zonzilaka ntangu yandi
tubaka:
«Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!»
4 Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya
kibulu yina ba ke bokilaka samo. Yandi vwandaka mpe singa ya luketo
ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya
nyosi ya mfinda.
5 Bantu ya mbanza Yelusalemi, ya kizunga nyonso ya Zude, mpe ya
kizunga nyonso ya nzadi ya Yolodani vwandaka kwenda na sika ya
yandi.
6 Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso,
mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani.
7 Yowane talaka ti ba-Falisye mpe ba-Saduse mingi vwandaka kwiza
na sika ya yandi samu na kuzwa mbotokolo. Na yina, yandi vwandaka
zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda
kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene?
8 Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya
beno.
9 Beno vwandaka kaka ve na mabanza ya kutubaka ti: “beto kele bana
ya Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda
kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya Abalayami!
10 Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika
kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve
bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.»
11 «Mu ke na kubotika beno na maza samu na kulakisa ti beno me soba
nkadulu. Kasi muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu, yandi me
lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi mapapa. Ni
yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya.
12 Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko
samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bam-
buma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba
ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.»

Mbotokolo ya Yesu
(Mke 1.9-11; Lke 3.21-22)

3:3 Esa 40.3

13 Ni na ntangu yina, Yesu katukaka na Ngalili, mpe kumaka na nzadi
ya Yolodani. Yandi kwendaka na sika ya Yowane samu ti Yowane botika
yandi.
14 Kasi Yowane vwandaka zola ve na kubotika Yesu. Yandi tubaka
na Yesu: «Ni munu fwanaka kwiza na sika ya nge samu na kuzwa
mbotokolo, kasi ni nge me kwiza na sika ya munu!»
15 Kasi Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, ndima yawu salama mutindu yina.
Ya tsyelika, ni mutindu yayi beto fwana kusala mambu nyonso yina
Nzambi ke lombaka.» Na yina, Yowane ndimaka.
16 Ntangu Yesu manisaka na kuzwa mbotokolo, yandi basikaka na
maza. Kaka na ntangu yina, zulu zibukaka. Yandi talaka Mpeve ya
Nzambi yina kulumukaka mutindu dibembe, mpe kwizaka tentama na
yandi.
17 Katuka na mazulu, ndinga mosi wakanaka mutindu yayi: «Yandi
yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele
kilengi nyonso ya munu.»

4

Satana tontaka Yesu na yinsi ya kuyuma
(Mke 1.12-13; Lke 4.1-13)

1 Na manima ya mbotokolo ya Yesu, Mpeve ya Nzambi nataka Yesu na
yinsi ya kuyuma samu ti Satana kutonta yandi.
2 Na manima ya kulutisa bilumbu makumi yiya mpimpa na ntangu ata
kudya kima, Yesu kumaka na nsatu.
3 Satana kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Kana nge kele
Mwana ya Nzambi, tumisa matadi yayi na kukituka mampa.»
4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka
na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na
yinwa ya Nzambi.»
5 Na yina, Satana nataka Yesu na Yelusalemi, Mbanza ya Longo. Yandi
tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi,
6 mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi samu
ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«“Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge,
mpe bawu ke yamba nge na maboko ya bawu,
samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi.”»
7 Yesu tubaka na yandi: «Ya kele mpe ya kusonama na Dibuku ya Nzambi:
Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.»
8 Satana nataka dyaka Yesu na zulu ya mongo ya yinda. Yandi lakisaka
Yesu bayinsi nyonso ya yinza mpe nkembo ya yawu,
9 mpe yandi tubaka: «Mu ke pesa nge bima nyonso yayi kana nge
fukama na ntwala ya munu, mpe nge siika munu.»
10 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Katuka pene-pene ya munu Satana!
Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nge fwana kusiika Mfumu
Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.»
11 Na mbala yina, Satana bikaka yandi. Bambazi kwizaka pene-pene
ya Yesu, mpe bandaka na kusadila yandi.

4:4 Mus 8.3 **4:6** Mga 91.11-12 **4:7** Mus 6.16 **4:10** Mus 6.13

Yesu bandaka kisalu ya yandi na Ngalili
(Mke 1.14-15; Lke 4.14-15)

12 Ntangu Yesu kuwaka ti ba tulaka Yowane na boloko, yandi kwendaka na Ngalili.
13 Yandi kwendaka vwanda ve na mbanza Nazaleti, kasi na mbanza
Kapenawume yina kele pene-pene na dyanga ya Ngalili na kati ya
kizunga ya Zabulone mpe ya Nefetali.
14 Ya salamaka mutindu yina samu na kulungisa mambu yina
mumbikudi Esaya tubaka:
15 «Nge kizunga ya Zabulone mpe kizunga ya Nefetali
yina kele pene-pene na mubu na lweka
ya nkaka ya nzadi ya Yolodani,
Ngalili, kizunga ya bayina kele ve ba-Zwife! Kuwa:
16 Bantu yina ke zingaka na kati ya mpimpa
ke tala nsemo ya nene.
Nsemo ke lezima na bayina ke na kuzinga
na kitombe na yinsi ya bantu ya kufwa!»
17 Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzabisa: «Beno soba nkadulu
ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.»

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mke 1.16-20; Lke 5.1-11)

18 Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka
bampangi zole yina vwandaka bilobi. Ya vwandaka Simoni (yina ba ke
bokilaka dyaka Pyele), mpe Andele, leki ya yandi. Bawu vwandaka loba
na kulosa mpwasa na dyanga.
19 Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno
bilobi ya bantu.»
20 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe
landaka yandi.
21 Yandi kwendaka dyaka mwa ntama, mpe talaka bampangi zole ya
nkaka: Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka
na kati ya bwatu kintwadi na tata ya bawu Zebede. Bawu vwandaka
yidika bampwasa ya bawu, mpe Yesu bokilaka bawu.
22 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bwatu mpe tata ya bawu, mpe
landaka Yesu.

Yesu longisaka mpe nyakisaka bantu

23 Yesu vwandaka tambula na kizunga nyonso ya Ngalili, mpe vwan-
daka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi vwandaka
longisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu, mpe vwandaka belusa bantu na
bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso ya bawu.
24 Nsangu ya yandi mwanganaka na yinsi nyonso ya Sili, mpe bantu
natinaka yandi bayina nyonso vwandaka na bimbevo ya konso mutindu
to mpasi ya konso mutindu: bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi,
bayina vwandaka na kimbevo ya nzyeta mpe bantu ya binama ya kufwa.
Yesu belusaka bawu nyonso.
25 Bankonga mingi ya bantu vwandaka landa yandi. Bawu vwandaka
katuka na Ngalili, na kizunga ya Bambanza-Kumi, na Yelusalemi, na
Zude, mpe na kizunga ya simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

4:16 Esa 8.23–9.11

5

Ndongosolo ya Yesu na zulu ya mongo
(Lke 6.20-23)

1 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina kwizaka, yandi yulukaka
na mongo. Yandi vwandaka, mpe bilandi ya yandi kwendaka pene-pene
ya yandi.
2 Yandi bandaka na kulongisa bawu mutindu yayi:
3 Kyese na bayina zaba ti bawu kele bamputu na kimpeve,
samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!
4 Kyese na bayina ke na kudila,
samu ti Nzambi ke bomba bawu!
5 Kyese na bayina kele ya kulembama,
samu ti bawu ke kuzwa yinsi yina Nzambi pesaka nsilulu!
6 Kyese na bayina ke na nsatu mpe mpwila ya kusala mambu ya
kudedama,
samu ti Nzambi ke fulusa bawu na bima yina ke na bawu nsatu!
7 Kyese na bayina ke na kutala bampangi kyadi,
samu ti Nzambi mpe ke tala bawu kyadi!
8 Kyese na bayina ke na ntima ya kuvedila,
samu ti bawu ke tala Nzambi!
9 Kyese na bayina ke nataka kizunu na kati ya bantu,
samu ti Nzambi ke bokila bawu bana ya yandi!
10 Kyese na bayina ba ke talisaka mpasi samu na mambu ya kudedama
yina bawu ke salaka,
samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!
11 Kyese na beno ntangu bantu ke fingaka beno, ke talisaka beno mpasi,
mpe ke tubaka mambu nyonso ya yimbi mpe ya luvunu na nzutu ya beno
samu na munu!
12 Beno yangalala, mpe beno vwanda na kyese samu ti beno ke kuzwa
musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe ba
talisaka mpasi mimbikudi yina zingaka ntete beno butuka.

Mungwa mpe nsemo
(Mke 9.50; Lke 14.34-35)

13 «Beno kele mungwa ya yinza. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu,
wapi mutindu ba lenda kuvutula yawu luwu? Yawu ke dyaka ve mfunu.
Ba ke losa yawu na ngaanda, mpe bantu ke dyata yawu.
14 «Beno kele nsemo ya yinza. Mbanza yina kele ya kutungama na zulu
ya mongo lenda kuvwanda ve ya kubumbama.
15 Ba ke namisaka ve mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini.
Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti yawu
pesa nsemo na bayina nyonso kele na kati ya yinzo.
16 Mutindu mosi mpe, nsemo ya beno fwana kulezima na ntwala ya
bantu, samu ti bawu tala bisalu ya mbote yina beno ke na kusala, mpe ti
bawu kembisa Tata ya beno yina kele na mazulu.»

Dyambu ya Misiku

17 «Beno fwana kubanza ve ti mu me kwiza samu na kukatula Misiku
ya Moyize to dibuku ya Mimbikudi. Mu me kwiza ve samu na kukatula
yawu, kasi samu na kulungisa yawu.
18 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ntangu nyonso yina zulu na
ntoto ke vwanda, ata kisono ya fyoti to mwa kima ya kulutila fyoti lenda

katuka na Misiku. Ee, yawu ke vwanda mutindu yina tii na nsuka ya yinza.
19 Ni yawu yina, muntu yina ke manga na kutumama ata na Musiku
mosi, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda
muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi muntu yina ke
tumama na misiku, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu
yina, ke vwanda muntu ya ntete na kati ya Kimfumu ya Mazulu.
20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno lutila ve milongisi
ya Misiku mpe ba-Falisye na kutumama na misiku, beno ke kota ve na
Kimfumu ya Mazulu.»

Dyambu ya nkele

21 «Beno kuwaka ti ba tubaka na bankooko ya beto: “Kufwa muntu ve.”
Konso muntu yina ke kufwa mpangi me lunga na kufunduswa na ntwala
ya bazuzi.
22 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke vwanda
na nkele na mpangi ya yandi me lunga na kufunduswa na ntwala ya
bazuzi. Muntu ke tuba na mpangi “kizoba” me lunga na kufunduswa
na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Muntu yina ke finga
mpangi ya yandi “kilawu” me lunga na kukwenda na mbungulu.
23 Kana nge me kwenda na kiyokolo ya minkayulu samu na kupesa
munkayulu na Nzambi, mpe kana nge bambuka moyo ti nge ke na
dyambu na mpangi ya nge,
24 bika munkayulu ya nge kuna na ntwala ya kiyokolo ya minkayulu,
mpe kwenda kuwisana ntete na mpangi ya nge. Na manima, vutuka
mpe pesa munkayulu ya nge na Nzambi.
25 «Kana nge ke na kukwenda na sika ya bazuzi kintwadi na muntu yina
me funda nge, sala nswalu na kuwisana na yandi ntangu beno ke ntete
na nzila, kana ve yandi ke yekula nge na sika ya bazuzi. Bazuzi ke pesa
nge na binwani, mpe ba ke tula nge na boloko.
26 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko
kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.»

Dyambu ya kinsuza

27 «Beno kuwaka ti ba tubaka: “Kusala kinsuza ve.”
28 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Muntu yina ke
tala kento ya ngana na nsatu ya kusosa yandi, me sala yimeni kinsuza
na kento yina na kati ya ntima.
29 Kana disu ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula
yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve
na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, ba ke losa nzutu nyonso ya
nge na mbungulu.
30 Kana diboko ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu,
katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na
kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, nzutu ya nge
nyonso ke kwenda na mbungulu.»

Dyambu ya kufwa makwela
(Mat 19.9; Mke 10.11-12; Lke 16.18)

31 «Ba tubaka mpe: Bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela
fwana kupesa yandi mukanda yina ke na kulakisa ti makwela me kufwa.

5:21 Kbk 20.13; Mus 5.17 **5:27** Kbk 20.14; Mus 5.18 **5:31** Mus 24.1

32 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso bakala yina ke katula
kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa
mfulu na bakala ya nkaka, ke tumisa kento yina na kusala kinsuza.
Bakala yina ke kwela yandi, ke sala mpe kinsuza na yandi.»

Dyambu ya kuzenga ndefi
33 «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka na bankooko ya beto: “Kuzenga ve
ndefi ya luvunu. Kasi sala mambu yina nge pesaka nsilulu ntangu nge
zengaka ndefi na ntwala ya Mfumu.”
34 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Kuzenga ve ndefi ata na
nkumbu ya mazulu samu ti ya kele kiti ya kintinu ya Nzambi.
35 Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya ntoto samu ti ya
kele kisika yina Nzambi ke tulaka makulu ya yandi, to na nkumbu ya
Yelusalemi samu ti ya kele mbanza ya Ntinu ya nene.
36 Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya yintu ya nge samu ti
nge lenda ve kukitula nsuki mosi ya nge na kukuma mpembe to ndombe.
37 Nge fwana kutuba kaka “Mu me ndima” to “Mu me manga”. Mambu
nyonso ya nkaka yina bantu ke bwelaka ke katukaka na Mfumu ya
Yimbi.»

Dyambu ya kuvutula yimbi
(Lke 6.29-30)
38 «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka: “Kana muntu tobola nge disu, nge
mpe tobola yandi disu. Kana yandi katula nge dinu, nge mpe katula
yandi dinu.”
39 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Nge fwana kuvutula ve yimbi
na muntu yina me sala nge yimbi. Kana muntu bula nge mbata na
dibundi ya lubakala, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka.
40 Kana muntu zola kunata nge na ntwala ya bazuzi samu na kubaka
kinkuti ya nge, bika yandi baka mpe kiyunga ya nge.
41 Kana muntu ke na kutumisa nge na ngolo na kunata kizitu na
Milyose* mosi, sala yawu Bamilyose zole kintwadi na yandi.
42 Kabula na muntu yina ke na kulomba nge kima. Kumanga ve na
kudefisa kima na muntu yina ke na zola kudefa nge yawu.»

Kuzola bambeni
(Lke 6.27-28,32-36)
43 «Beno kuwaka ti ba tubaka: “Nge fwana kuzola mpangi ya nge, mpe
kuyina mbeni ya nge.”
44 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Beno zola bambeni ya beno,
mpe beno sambidila bayina ke talisaka beno mpasi.
45 Na yina, beno ke vwanda bana ya Tata ya beno yina kele na mazulu.
Ya tsyelika, yandi ke basisaka ntangu samu na bantu ya mbote mpe ya
yimbi. Yandi ke nokisaka mvula samu na bantu ya kudedama mpe ya
kudedama ve.
46 Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, wapi musendo
beno lenda kuzwa na sika ya Nzambi? Ya tsyelika, bilokoti-mpaku mpe
ke salaka mutindu yina.

5:33 Knz 19.12; Ltg 30.3; Mus 23.22-24 **5:38** Kbk 21.24; Knz 24.20; Mus 19.21 * **5:41** *Milyose* kele keba ve bametele 1 500. **5:43** Knz 18.16

47 Kana beno ke pesaka mbote kaka na bampangi ya beno, wapi
dyambu ya ngitukulu beno ke salaka? Ya tsyelika, bayina mpe zaba
Nzambi ve ke salaka mutindu yina.
48 Beno vwanda bantu ya kulunga mutindu Tata ya beno yina ke na
mazulu kele ya kulunga.»

6

Dyambu ya kukabula na bamputu

1 «Beno sala keba! Ntangu beno ke salaka mambu yina Nzambi ke
zolaka, beno sala yawu ve na meso ya bantu, samu ti bantu nyonso tala
beno. Kana ve, beno ke kuzwa ve musendo na sika ya Tata ya beno yina
ke na mazulu.
2 Na yina, ntangu nge ke kabulaka mbongo na bamputu, kusosa ve ti
bantu tala nge. Bantu ya bantima zole ke salaka mpe mutindu yina na
kati ya bayinzo ya lusambulu mpe na babala-bala, samu ti bantu siika
bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni
musendo ya bawu.
3 Kasi nge, ntangu nge ke kabulaka na bamputu, sala ti diboko ya nge
ya lumoso kuzaba ve mambu yina ke na kusala diboko ya lubakala,
4 samu ti dikabu ya nge salama na mansweki. Na yina, Tata ya nge
yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa
nge musendo.»

Mutindu ya kusambila
(Lke 11.2-4)

5 «Ntangu beno ke sambilaka, beno vwanda ve mutindu bantu ya
bantima zole. Bawu ke zolaka sambila ya kutelama na kati ya bayinzo ya
lusambulu, mpe na magambu ya babala-bala, samu ti bantu nyonso tala
bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni
musendo ya bawu.
6 Kasi nge, ntangu nge ke sambilaka, kota na kivinga ya nge. Kanga
mwelo mpe sambila Tata ya nge yina kele kuna, na kisika yina ya
mansweki. Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala
na mansweki, ke pesa nge musendo.»
7 «Ntangu beno ke sambilaka, beno zonzaka ve mambu mingi mutindu
ke salaka bayina zaba ve Nzambi. Bawu ke banzaka ti Nzambi ke ndima
balusambulu ya bawu kana bawu zonza mambu mingi.
8 Beno sala ve mutindu bawu samu ti Tata ya beno zaba nyonso yina
ke na beno nsatu ntete beno lomba yandi yawu.
9 Na yina, beno fwana kusambila mutindu yayi:
«“Tata ya beto yina kele na mazulu!
Bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo.
10 Bika ti Kimfumu ya nge kwiza,
bika ti luzolo ya nge kusalama na ntoto
mutindu yawu ke salamaka na mazulu.
11 Pesa beto bubu yayi madya yina me fwanana.
12 Lemvokila beto yimbi yina beto me sala,
mutindu beto mpe ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi.
13 Kubika beto ve na kubwa na bantontolo,
kasi katula beto na maboko ya Mfumu ya Yimbi.

[Samu ti kimfumu, lulendo, mpe nkembo kele ya nge bamvula na bamvula*Ameni.]”

14 «Ya tsyelika, kana beno ke lemvokilaka bampangi ya beno yimbi yina bawu ke salaka beno, Tata ya beno yina kele na mazulu ke lemvokila beno mpe.
15 Kana beno ke lemvokilaka ve bampangi ya beno, Tata ya beno mpe ke lemvokila beno ve masumu ya beno.»

Dyambu ya kumina nsoki

16 «Ntangu beno ke minaka nsoki, beno vwanda ve na nkadulu ya kyadi mutindu ke salaka bantu ya bantima zole. Bawu ke kumaka na kizizi ya kulemba samu ti bantu nyonso zaba ti bawu me mina nsoki. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu.
17 Kasi nge, ntangu nge ke minaka nsoki, sukula kizizi ya nge, mpe yidika bansuki ya nge,
18 samu ti bantu kuzaba ve ti nge me mina nsoki. Kaka ni Tata ya nge yina kele kuna na mansweki ke zaba yawu. Tata ya nge yina ke talaka mambu yina nge ke salaka na mansweki ke pesa nge musendo.»

Bimvwama ya tsyelika
(Lke 12.33-34)

19 «Beno kutika ve bimvwama na yinza yayi kisika banselele mpe mbungi ke bebisa yawu, mpe kisika miyibi ke mwangisa myelo samu na kulaba.
20 Kasi beno kutika bimvwama ya beno na mazulu kisika banselele mpe mbungi lenda kubebisa yawu ve, mpe kisika miyibi lenda ve kumwangisa myelo samu na kulaba.
21 Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe kele ntima ya nge.»

Meso kele mutindu mwinda ya nzutu
(Lke 11.34-36)

22 «Meso kele mutindu mwinda ya nzutu. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo.
23 Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu nyonso ya nge kele na kati ya mpimpa. Na yina, kana nsemo yina kele na nge kele kaka mpimpa, mpimpa ke lutila mingi na nge.»

Nzambi to mbongo
(Lke 16.13)

24 «Ata muntu lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe mbongo.»

Kusala kivuvu na Nzambi
(Lke 12.22-31)

25 «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno vwanda ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno. Ya tsyelika, luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu.

* **6:13** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

26 Beno tala bandeke! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve bambuma. Bawu ke tulaka ve bambuma na bisika ya kubumba bambuma, kasi Tata ya beno yina kele na mazulu ke dikilaka bawu. Beno ke na kubanza ve ti beno me lutila bandeke mfunu?
27 Nani na kati ya beno, na manyongo yandi, lenda kubwela mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?»
28 «Samu na yinki beno ke vwandaka na manyongo samu na bilele? Beno tala mutindu ke kulaka bifulu ya bilanga! Yawu ke salaka ve kisalu mpe ke syetaka ve bilele.
29 Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi.
30 Beno, bantu ya kiminu ya fyoti! Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na bilanga bubu yayi, mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi ke sala yawu ve ya kulutila samu na beno?
31 Beno tala ntima mpasi ve na kuzonzaka: “Yinki beto ke kudya? Yinki beto ke kunwa? Yinki beto ke lwata?”»
32 «Ni bayina zaba Nzambi ve ke sosaka ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi Tata ya beno yina kele na mazulu zaba ti beno kele na nsatu ya yawu.
33 Beno sosa ntete Kimfumu ya Nzambi mpe mambu ya kudedama yina Nzambi ke zolaka. Na manima, Nzambi ke pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana.
34 Na yina, beno tala ntima mpasi ve samu na mambu yina ke salama mbasi samu ti mbasi ke vwanda na mambu ya yandi. Konso kilumbu kele na bampasi ya yandi.»

7

Beno fundisa ve bampangi
(Lke 6.37-38,41-42)

1 «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve.
2 Ya tsyelika, na mutindu beno ke fundisaka bampangi, ni na mutindu yina mpe Nzambi ke fundisa beno, mpe na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno.
3 Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge mosi?
4 To dyaka, wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge: “Bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge”, kasi nge mosi kele na kibuku ya yinti na disu ya nge?
5 Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge.
6 «Beno pesa ve bima ya longo na bayimbwa samu ti bawu lenda kubalukila beno mpe kutatika beno. Beno losa ve misanga ya beno na ntwala ya bangulu samu ti bangulu lenda kudyata yawu.»

Beno lomba mpe ba ke pesa beno
(Lke 11.9-13)

7 «Beno lomba mpe ba ke pesa beno. Beno sosa mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo mpe ba ke zibudila beno.

8 Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu
yina ke sosaka ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina
ke konkotaka.
9 Nani na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi ditadi kana
mwana me lomba yandi dimpa?
10 To nani ke pesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me lomba
yandi mbisi ya maza?
11 Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya
mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata ya beno yina kele
na mazulu ke manga na kupesa bima ya mbote na bayina ke lombaka
yandi yawu?
12 «Mambu nyonso yina beno zola ti ba sadila beno, beno mpe beno
sala yawu na bantu ya nkaka samu ti ya kele mambu yina ke longisaka
Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi.»

Mwelo ya fyoti
(Lke 13.24)

13 «Beno lutila na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mwelo mpe nzila yina ke
nataka bantu na lufwa kele nene, mpe bantu mingi ke lutilaka na yawu.
14 Kasi nzila ya kulutila na mwelo ya fyoti kele mpasi. Yawu ke nataka
bantu na luzingu, mpe bantu mingi ve ke lutilaka na yawu.»

Mimbikudi ya luvunu
(Lke 6.43-44)

15 «Beno sala keba na mimbikudi ya luvunu. Bawu ke bakaka kifwani
ya mameme ntangu bawu ke kwizaka na sika ya beno. Kasi na kati ya
bantima ya bawu, bawu kele bankosi yina ke zolaka na kudya bantu.
16 Beno ke zaba bawu na bisalu ya bawu. Ba ke bukaka ve bambuma
ya vinu na matiti ya bansende, to ba ke bukaka ve bafike na yinti ya
bansende.
17 Yinti ya mbote ke butaka bambuma ya mbote, mpe yinti ya yimbi ke
butaka bambuma ya yimbi.
18 Yinti ya mbote lenda kubuta ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya
yimbi lenda kubuta ve bambuma ya mbote.
19 Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe
ba ke yoka yawu na tiya.
20 Na yina, beno ke zaba mimbikudi ya luvunu na bisalu ya bawu.»

Bayina ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu
(Lke 13.25-27)

21 «Bantu nyonso yina ke bokilaka munu “Mfumu, Mfumu” ke kota ve
na Kimfumu ya Mazulu. Kasi kaka bayina ke salaka mambu yina ke
zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu.
22 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa yinza, bantu mingi ke zabisa
munu: “Mfumu, Mfumu, ni na Nkumbu ya nge beto bikulaka. Beto
bingisaka bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge, mpe beto salaka
bimangu mingi na Nkumbu ya nge.”
23 Na yina, mu ke zabisa bawu: “Mu zaba beno ve. Beno katuka pene-
pene ya munu, beno yina ke salaka mambu ya yimbi.”»

Kutunga yinzo na zulu ya matadi
(Lke 6.47-49)

24 «Muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka
yawu, kele mutindu muntu ya mayela yina tungaka yinzo ya yandi na
zulu ya matadi.
25 Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka.
Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina, kasi yawu bwisaka yawu ve samu
ti ba tungaka lufulu ya yawu na zulu ya matadi.
26 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke
sadilaka yawu ve, kele mutindu kizoba yina tungaka yinzo ya yandi na
zulu ya munyenge.
27 Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka.
Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina. Yinzo kubwaka mpe nyonso
mwanganaka.»

Bumfumu ya Yesu

28 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, bantu mingi yi-
tukaka na ndongosolo ya yandi.
29 Ya tsyelika, yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu
yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku.

8

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mke 1.40-45; Lke 5.12-16)

1 Ntangu Yesu kulumukaka mongo, nkonga ya nene ya bantu landaka
yandi.
2 Na yina, muntu mosi ya bwazi kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi
fukamaka mpe tubaka: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa
munu.»
3 Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe tubaka: «Mu zola,
vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bakala yina belukaka na
kimbevo ya yandi ya bwazi.
4 Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Kuwa munu mbote! Kuzabisa
mambu yayi na muntu ve. Kasi kwenda kulakisa nzutu ya nge na sika
ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu yina Moyize tumisaka. Yawu
ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.»

Yesu belusaka kisadi ya mfumu mosi ya binwani ya Loma
(Lke 7.1-10; Yne 4.43-54)

5 Ntangu Yesu vwandaka kota na mbanza Kapenawume, mfumu
mosi ya binwani nkama ya Loma kwizaka pene-pene ya yandi, mpe
bondilaka yandi
6 na kutuba: «Mfumu, kisadi ya munu ke na kubela na yinzo. Yandi me
kuma na binama ya kufwa, mpe ke na kutala mpasi mingi.»
7 Yesu zabisaka yandi: «Mu ke kwenda kubelusa yandi.»
8 Kasi mfumu ya binwani vutulaka: «Mfumu, mu kele ve ya kulunga
na kuyamba nge na yinzo ya munu. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe
kisadi ya munu ke beluka.
9 Munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na
binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba na mosi “Kwenda”,
yandi ke kwenda. Kana mu tuba na ya nkaka “Kwiza”, yandi ke kwiza,
mpe kana mu tuba na mundongo ya munu “Sala kisalu yayi”, yandi ke
sala yawu.»

10 Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mpe tubaka na
bayina vwandaka landa yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno,
nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na muntu mosi ya Isayeli.
11 Mu ke na kutubila beno ti bantu mingi ke katuka na esete mpe
wesete samu na kuvwanda na mesa kintwadi na Abalayami, Isaaki, mpe
Yakobi na kati ya Kimfumu ya Mazulu.
12 Kasi ba ke losa na ngaanda na kati ya kitombe ya kulutila bayina
fwanaka kota na Kimfumu ya Mazulu. Kuna, bawu ke dila mpe ke
kwetisa meno.»
13 Na manima, Yesu tubaka na mfumu ya binwani: «Vutuka na yinzo
ya nge. Mambu yina nge me lomba ke salama samu na kiminu ya nge.»
Kaka na ntangu yina, kisadi ya mfumu ya binwani belukaka.

Yesu belusaka bambevo mingi
(Mke 1.29-34; Lke 4.38-41)

14 Yesu kwendaka na yinzo ya Pyele. Kuna, yandi kutaka mama ya
kento ya Pyele ya kulala na mfulu samu ti yandi vwandaka na dibawu.
15 Yesu simbaka yandi na diboko, mpe dibawu manisaka. Yandi
telamaka mpe bandaka na kusadila Yesu.
16 Ntangu nkokila kumaka, ba natinaka Yesu bantu mingi yina vwan-
daka na bampeve ya yimbi. Na ndinga ya yandi, yandi bingisaka
bampeve ya yimbi. Yandi belusaka mpe bambevo nyonso.
17 Yandi salaka mutindu yina samu ti mambu yina tubaka mumbikudi
Esaya salama:
«Yandi me baka bampasi ya beto,
mpe me katula bimbevo ya beto.»

Kulanda Yesu
(Lke 9.57-62)

18 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina zungaka yandi, yandi
tubaka na bilandi ya yandi na kukwenda na yandi na simu ya nkaka ya
dyanga.
19 Mulongisi mosi ya Misiku kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka:
«Mulongisi, mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.»
20 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka.
Bandeke mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele ve na
kisika ya kulala to ya kupema.»
21 Muntu ya nkaka na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mfumu, pesa
munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya munu na ndyamu.»
22 Yesu zabisaka yandi: «Landa munu, mpe bika ti bantu ya kufwa* tula
bantu ya bawu ya kufwa na ndyamu.»

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mke 4.35-41; Lke 8.22-25)

23 Yesu kotaka na bwatu, mpe bilandi ya yandi kwendaka na yandi.
24 Na mpamukunu, kitembo ya ngolo bandaka na kufula na dyanga,
mpe maza vwandaka kota na bwatu. Kasi Yesu vwandaka lala.
25 Bilandi kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu vumbulaka yandi na
kutuba: «Mfumu, vuukisa beto. Beto ke kufwa!»
26 Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na boma? Beno kele bantu
ya kiminu ya fyoti.» Na yina, yandi telamaka. Yandi tumisaka na ngolo

8:17 Esa 53.4 * **8:22** Bantu ya kufwa yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni bantu ya kufwa na kimpeve.

nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na kudingama, mpe bima nyonso dingamaka.
27 Bawu nyonso yitukaka mingi mpe tubaka: «Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na yandi?»

Yesu belusaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mke 5.1-20; Lke 8.26-39)

28 Ntangu Yesu kumaka na simu ya dyanga, na kizunga ya ba-Ngadale, bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana yandi. Bawu vwandaka na myangu ya kulutila, mpe ata muntu vwandaka meka na kuluta na nzila yina.
29 Bawu bandaka na kulooka: «Mwana ya Nzambi, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza awa samu na kukwamisa beto ntete ntangu ya lufundusu kuma?»
30 Pene-pene na kisika yina, nkonga ya nene ya bangulu vwandaka sosa madya.
31 Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Kana nge zola kubingisa beto, fidisa beto na kati ya bangulu yayi.»
32 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda!» Bampeve ya yimbi basikaka na bantu zole yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. Na yina, nkonga nyonso ya Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe kufwaka na kati ya maza.
33 Mikengi ya bangulu yina kimaka mpe kwendaka na mbanza. Bawu zabisaka mambu nyonso yina salamaka, mpe mambu yina kuminaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi.
34 Na yina, bantu nyonso ya mbanza basikaka samu na kwenda kubwabana Yesu. Ntangu bawu talaka yandi, bawu lombaka yandi na kukatuka na kizunga ya bawu.

9

Yesu belusaka kikata
(Mke 2.1-12; Lke 5.17-26)

1 Yesu kotaka na bwatu, sabukaka dyaka dyanga, mpe kwendaka na mbanza ya yandi.
2 Bantu natinaka yandi muntu ya binama ya kufwa yina vwandaka ya kulala na kipoyi. Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya munu, vwanda na kibakala! Nge me kuzwa mulemvo ya masumu.»
3 Na yina, milongisi ya Misiku yina vwandaka kuna bandaka na kutuba na yisi ya ntima: «Muntu yayi ke na kusafula Nzambi.»
4 Yesu bakulaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beno kele na mabanza ya yimbi ya mutindu yina?
5 Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula”?
6 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na kikata: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.»
7 Muntu yina telamaka mpe kwendaka na yinzo ya yandi.
8 Ntangu bantu yina vwandaka kuna talaka mutindu yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe kembisaka Nzambi yina me pesa lulendo ya mutindu yina na bantu.

Yesu bokilaka Matayi
(Mke 2.13-17; Lke 5.27-32)

9 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Matayi yina vwandaka ya kuvwanda na kisika yina bantu ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Matayi telamaka mpe landaka yandi.

10 Ntangu Yesu vwandaka kudya na kati ya yinzo ya Matayi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka ya masumu vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi.

11 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki Mulongisi ya beno ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?»

12 Yesu kuwaka bawu, mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi.

13 Beno kwenda kulongoka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti beno talaka bantu kyadi, kasi ve kupesaka minkayulu ya bibulu.” Ya tsyelika, mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.»

Yesu na bilandi ya Yowane Mubotiki
(Mke 2.18-22; Lke 5.33-39)

14 Bilandi ya Yowane Mubotiki kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki beto na ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?»

15 Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda kuvwanda na kyadi ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.

16 «Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende yina ke pasula kinkuti ya ntama, mpe dibulu ke kuma dyaka nene mingi.

17 Ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve, vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu samu na kubumba yawu mbote.»

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mke 5.21-43; Lke 8.40-56)

18 Ntangu Yesu vwandaka zabisa bawu mambu yina, mfumu mosi ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mwana ya munu ya kento me kufwa kaka malu-malu yayi. Kasi kwiza kutentika yandi maboko, mpe yandi ke zinga dyaka.»

19 Yesu telamaka mpe landaka yandi kintwadi na bilandi ya yandi.

20 Kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole, kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka yandi nsongi ya kinkuti.

21 Yandi vwandaka tuba ti kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka.

9:13 Ose 6.6

22 Kasi Yesu balukaka na manima. Yandi talaka kento yina, mpe
tubaka: «Vwanda na kibakala mwana ya munu, kiminu ya nge me
vuukisa nge.» Kaka na ntangu yina, kento yina belukaka.
23 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya mfumu yina ya ba-Zwife, yandi
talaka miyimbidi, mpe dyaka nkonga ya bantu yina vwandaka dila.
24 Na yina, yandi tubaka: «Beno basika! Ndumba yayi me kufwa ve.
Kasi yandi ke na kulala.» Na kuwa mutindu yina, bantu bandaka na
kuseka yandi.
25 Ntangu bawu nyonso basikaka, Yesu kotaka na kivinga. Yandi
simbaka ndumba na diboko, mpe ndumba vumbukaka.
26 Nsangu yina mwanganaka na kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka bampofo zole

27 Yesu katukaka kuna mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta
na nzila, bampofo zole landaka yandi, mpe vwandaka looka: «Mwana ya
Davidi, tala beto kyadi!»
28 Ntangu Yesu kumaka na yinzo, bampofo zole yina kwizaka pene-
pene ya yandi, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno ke na kukwikila ti
mu lenda kusala yawu?» Bawu vutulaka: «Ee, nge lenda kusala yawu,
Mfumu.»
29 Na yina, Yesu simbaka bawu meso, mpe tubaka: «Bika ti yawu
salama mutindu kele kiminu ya beno.»
30 Meso ya bawu zibukaka, mpe Yesu kebisaka bawu: «Beno kuwa
mbote! Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi.»
31 Kasi bawu kwendaka mpe zonzilaka Nkumbu ya Yesu na kati ya
kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka dibaba

32 Ntangu bawu vwandaka basika, bantu natinaka Yesu muntu yina
vwandaka dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi.
33 Yesu bingisaka mpeve ya yimbi, mpe muntu yina bandaka na
kuzonza. Bantu yitukaka mingi mpe tubaka: «Nabunu beto tala mambu
ya mutindu yayi na yinsi ya Isayeli.»
34 Kasi ba-Falisye vwandaka tuba: «Ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke
na kupesa yandi lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi.»
35 Yesu vwandaka zyeta na bambanza mpe babwala nyonso. Yandi
vwandaka kota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka
longisa bawu Nsangu ya Mbote ya Kimfumu. Yandi vwandaka belusa
bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso.
36 Ntima ya yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bankonga ya
bantu yina yandi vwandaka tala. Bawu vwandaka ya kulemba mpe ya
kukondwa kibakala mutindu mameme yina kele ve na muvungi.
37 Na yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Kisalu ya kuyonzika
bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti.
38 Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka
na bilanga.»

10

Kisalu ya bilandi kumi na zole
(Mke 3.13-19; 6.7-13; Lke 6.12-16; 9.1-6)

1 Yesu bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu
lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi, mpe ya kubelusa bantu na
bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso.
2 Bankumbu ya bantumwa kumi na zole kele ni yayi: kilandi ya ntete
Simoni, yina ba ke bokilaka dyaka Pyele, mpe Andele leki ya yandi; Zaki
na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede;
3 Filipe mpe Baatelemi; Toma mpe Matayi yina kele kilokoti-mpaku;
Zaki mwana ya Alefe; Tade;
4 Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zeloti*; mpe
Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu.
5 Yesu fidisaka bilandi kumi na zole yina, mpe zabisa bawu: «Beno
kwenda ve na bizunga ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe beno kota ve na
bambanza ya kizunga ya Samaliya.
6 Kasi beno kwenda kisika kele mameme ya kuzimbana ya dikanda ya
Isayeli.
7 Na banzila yina beno ke luta, beno zabisa ti Kimfumu ya Mazulu me
kuma pene-pene.
8 Beno belusa bambevo, mpe beno vumbula bantu yina me kufwa.
Beno vedisa bantu ya bwazi, mpe beno bingisa bampeve ya yimbi. Ata
kupesa mbongo, beno me kuzwa lutumu ya kusala yawu. Na yina, beno
mpe, beno pesa ata kulomba mbongo.
9 Beno nata ve wolo, mbongo, to bapata ya nsongo na baposi ya beno.
10 Ntangu beno ke kwenda na nzyetolo, beno nata ve nkutu, binkuti
zole, mapapa, to yinti. Ya tsyelika, kisadi fwana kuzwa madya na kisalu
ya yandi.
11 «Na mbanza to bwala yina beno ke kuma, beno sosa nani kele ya
kukubama na kuyamba beno, mpe beno vwanda kuna tii ntangu beno
ke katuka kuna.
12 Ntangu beno ke kota na yinzo, beno pesa mbote na kutuba: “Kizunu
vwanda na beno!”
13 Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu ke vwanda na bawu.
Kana bawu yamba beno ve, kizunu ke vutukila beno.
14 Kana ba yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna
mpe beno ningisa fundu-fundu† ya makulu ya beno.
15 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke
fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke lutila kitumbu yina
ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi mpe mbanza Ngomole.»

Bampasi yina ke kwiza na mantwala
(Mke 13.9-13; Lke 21.12-17)

16 «Beno kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme na kati-kati
ya bayingo. Na yina, beno vwanda na nkebolo mutindu banyoka, mpe
beno vwanda ya kuvedila mutindu mabembe.
17 Beno sala keba samu ti bantu ke nata beno na bayinzo ya lufundusu,
mpe ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
18 Bawu ke nata beno na ntwala ya bamfumu mpe bantinu samu na
munu. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu,
mpe ya bayina kele ve ba-Zwife.

---

* **10:4** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zeloti vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli. † **10:14** *Ningisa fundu-fundu ya makulu,* ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu yina kele na yintu ya bawu mosi.

19 Ntangu ba ke yekula beno, beno vwanda na boma ve na yina me
tadila mambu yina beno ke zonza to wapi mutindu beno ke zabisa yawu.
Ya tsyelika, kaka na ntangu yina, Nzambi ke pesa beno mambu yina beno
ke tuba.
20 Mambu yina beno ke tuba ke katuka ve na beno mosi. Kasi ni Mpeve
ya Tata ya beno ke zonza na kati ya beno.
21 «Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu
lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana
ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu.
22 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke
tatamana tii na nsuka ke kuzwa mpulusu.
23 Kana bantu talisa beno mpasi na mbanza yina beno kele, beno kima
na mbanza ya nkaka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mwana ya
Muntu ke kwiza ntete beno manisa na kuluta na bambanza nyonso ya
yinsi ya Isayeli.
24 «Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi, mpe ata kisadi me
lutila mfumu ya yandi.
25 Ya me lunga na mulongoki na kuvwanda mutindu mulongisi ya
yandi, mpe kisadi mutindu mfumu ya yandi. Kana ba pesaka mfumu
ya yinzo nkumbu Bezebule, bawu ke pesa bantu ya dikanda ya yandi
bankumbu yina me lutila dyaka yimbi.»

Kuvwanda na boma ya bantu ve
(Lke 12.2-7)

26 «Na yina, beno vwanda ve na boma ya bantu yina. Mambu nyonso
yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki
ke zabana.
27 Mambu yina mu ke na kuzabisa beno na mpimpa, beno tuba yawu
na ntangu, mpe mambu yina beno ke na kuwa na makutu, beno zabisa
yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.
28 Beno tala ve boma ya bayina lenda kufwa nzutu ya muntu ata kufwa
mwela. Kasi beno vwanda na boma ya Nzambi yina lenda kufwa na
mbala mosi nzutu na mwela na kati ya mbungulu.
29 Ba ke tekisaka ve banswini zole na ntalu ya fyoti mingi? Kasi ata
mosi na kati ya bawu lenda kubwa na ntoto kana Tata ya beno zaba
yawu ve.
30 Kasi na yina me tadila beno, ata bansuki ya beno ya yintu, Nzambi
zaba lutangu ya yawu.
31 Na yina, beno vwanda ve na boma samu ti beno me lutila banswini
mingi mfunu.»

Kundima to kumanga Yesu
(Lke 12.8-9)

32 «Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu ti yandi kele kilandi
ya munu, munu mpe ke ndima yandi na ntwala ya Tata ya munu yina
kele na mazulu.
33 Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu, munu mpe ke
manga yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele na mazulu.»

Yesu kwizaka mwangisa bantu
(Lke 12.51-53; 14.26-27)

34 «Beno banza ve ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula kizunu.
Mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula ve kizunu, kasi muzingu.

35 Mu kwizaka samu na kukabula mwana ya bakala na tata ya yandi,
mwana ya kento na mama ya yandi, mpe kento na bokilo ya yandi ya
kento.
36 Bambeni ya beno ke vwanda bantu ya dikanda ya beno.
37 «Muntu yina ke zolaka tata to mama ya yandi kulutila munu, kele
ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. Muntu yina ke zolaka
mwana ya yandi ya bakala to ya kento kulutila munu, kele ya kulunga
ve na kuvwanda kilandi ya munu.
38 Muntu yina ke baka ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve, kele
ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu.
39 Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu.
Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa
yawu.»

Kuzwa musendo
(Mke 9.41)
40 «Muntu yina ke yamba beno, ke yamba munu, mpe muntu yina ke
yamba munu, ke yamba Nzambi yina fidisaka munu.
41 Muntu yina ke yamba mumbikudi samu ti ya ke mumbikudi, ke
kuzwa musendo yina ke kuzwa mumbikudi. Muntu yina ke yamba
muntu yina kele ya kudedama samu ti ya ke muntu ya kudedama, ke
kuzwa musendo yina ke kuzwa muntu ya kudedama.
42 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa ata
mwa kopo ya maza ya madidi na mosi na bantu ya mpamba yayi samu
ti ya kele kilandi ya munu, ke kondwa ve na kuzwa musendo ya yandi.»

11

Yesu ke na kuzonzila Yowane Mubotiki
(Lke 7.18-35)
1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa ndongosolo yina na bilandi ya
yandi kumi na zole, yandi katukaka na kisika yina. Yandi kwendaka
longisa mpe mwangisa Nsangu ya Mbote na bambanza ya kizunga yina.
2 Na kati ya boloko, Yowane Mubotiki kuwaka mambu nyonso yina
Klisto vwandaka sala. Na yina, yandi fidisaka ndambu ya bilandi ya
yandi
3 samu na kuyufula Yesu: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto
fwana kuvingila muntu ya nkaka?»
4 Yesu vutulaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno ke
na kutala mpe kuwa:
5 Bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula
mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na
kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na
kuwa Nsangu ya Mbote.
6 Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu.»
7 Ntangu bilandi ya Yowane kwendaka, Yesu bandaka na kuzonzila
Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki
beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe
vwandaka ningisa? (Kidyadya)

10:38 Mat 16.24

8 Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya
ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu ke zingaka na
bayinzo ya bantinu.
9 Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika,
mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.»
10 Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na
kutuba: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na
kuyidikila nge nzila.»
11 Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: na kati ya
bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane Mubotiki mfunu.
Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu me lutila yandi
mfunu.
12 Katuka kilumbu Yowane Mubotiki bandaka na kulongisa tii ntangu
yayi, bantu ke na kunwanisa Kimfumu ya Mazulu, mpe bayina ke na
kusadila ngolo ke na sosa kubaka yawu.
13 Ya tsyelika, mimbikudi nyonso mpe Misiku ya Moyize zabisaka tii
na ntangu ya Yowane mambu yina fwanaka salama,
14 mpe kana beno zola kundima yawu, ni yandi kele Eli yina fwanaka
kwiza.
15 Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa.
16 «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? Bawu me
fwanana na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu
mingi ke yonzamaka, mpe ke na kulooka na bampangi:
17 Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve.
Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve.
18 Ya tsyelika, Yowane kwizaka. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa
ve. Na yina, bantu tubaka ti yandi kele na mpeve ya yimbi.
19 Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe
bantu ke na kutuba: “Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe
kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe misumuki.”
Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bisalu yina yawu
ke na kusala.»

Bambanza yina ke na kumanga na kukwikila Yesu
(Lke 10.13-15)

20 Na yina, Yesu sembaka bantu ya bambanza yina yandi salaka bi-
mangu mingi samu ti bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. Yandi zabisaka
bawu:
21 «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazini! Kyadi na beno, bantu
ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na
bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka
ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe pakula
bombi na nzutu samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu.
22 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi
ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke
kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.»
23 «Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti
Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na
kisika ya bantu ya kufwa samu ti kana ni na mbanza Sodomi Nzambi
salaka bimangu yina yandi me sala na sika ya beno, mbanza yina zolaka
vwanda tii bubu yayi.

11:10 Mal 3.1

24 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi
ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke
kuzwa bantu ya mbanza Sodomi.»

Yesu ke na kutonda Tata ya yandi samu na bana ya fyoti
(Lke 10.21-22)

25 Kaka na ntangu yina, Yesu tubaka: «Tata ya munu! Nge kele Mfumu
ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na
bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya
mayela.
26 Ee, Tata! Ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina.
27 Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu
zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele
Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa yawu.»
28 «Beno kwiza na sika ya munu, beno nyonso yina me lemba na kunata
bizitu ya dema, mpe mu ke pesa beno mvundulu.
29 Beno ndima lutumu mpe ndongosolo ya munu samu ti mu kele
na ntima ya kulembama mpe ya kukuluka. Na yina, beno ke kuzwa
mvundulu.
30 Ya tsyelika, lutumu ya munu kele mpasi ve, mpe kizitu yina mu ke
na kupesa beno kele dema ve.»

12

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mke 2.23-28; Lke 6.1-5)

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu na bilandi ya yandi vwandaka
luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline na kilumbu ya Saba.
Bilandi ya yandi vwandaka na nsatu, mpe bukaka bambuma mpe
vwandaka kudya yawu.
2 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na Yesu: «Tala
mambu ke na kusala bilandi ya nge. Bawu ke na kusala mambu yina
misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba.»
3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu
yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu?
4 Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka kintwadi na bantu
ya yandi mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi, ata
ti bawu vwandaka ve na muswa ya kudya yawu. Kaka ni banganga-
Nzambi vwandaka na muswa ya kudya yawu.
5 Kana beno tanga na kati ya Misiku ya Moyize, beno ke tala ti
banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi na kilumbu ya
saba, ke zitisaka ve misiku ya saba, mpe bawu ke talaka ti bawu me sala
ve yimbi.
6 Kasi, ya kele awa na dyambu yina me lutila mfunu na Yinzo ya
Nzambi.
7 Ya tsyelika, kana beno zabaka yinki zola kutuba mambu yayi ya
Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti beno tala bantu kyadi, kasi ve kupesa
minkayulu ya bibulu”, beno zolaka tuba ve ti bantu yayi me zitisa ve
misiku,
8 samu ti Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

12:1 Mus 23.26 **12:3** 1Sa 21.2-7 **12:7** Ose 6.6; Mat 9.13

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mke 3.1-6; Lke 6.6-11)

9 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife.
10 Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya
kufwa. Mutindu ba-Falisye vwandaka sosa dyambu ya kufunda Yesu,
bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kubelusa
muntu na kilumbu ya Saba?»
11 Yesu vutulaka: «Kana muntu na kati ya beno kele kaka na dimeme
mosi, mpe kana yawu kubwa na dibulu ya yinda na kilumbu ya saba,
yandi ke kwenda kubasisa yawu ve?
12 Beno zaba mbote ti muntu me lutila dimeme mfunu. Na yina, misiku
ya beto ke pesaka muswa na kusala muntu mambu ya mbote na kilumbu
ya Saba.»
13 Na yina, Yesu tubaka na muntu yina mutindu yayi: «Lambula diboko
ya nge.» Muntu yina lambulaka diboko, mpe yawu belukaka. Yawu
kumaka mutindu mosi na diboko ya yandi ya nkaka.
14 Ba-Falisye basikaka mpe kwendaka vukana samu na kusosa
mutindu bawu lenda kufwa Yesu.

Yesu kele kisadi yina Nzambi soolaka

15 Ntangu Yesu zabaka mambu yina, yandi katukaka na kisika yina.
Bantu mingi landaka yandi, mpe yandi belusaka bambevo nyonso.
16 Kasi yandi yiminaka bawu na kutuba na bantu nani yandi kele.
17 Ni na mutindu yina fwanaka salama mambu ya Nzambi yayi yina
zabisaka mumbikudi Esaya:
18 «Beno tala kisyelo ya munu yina mu me soola.
Ni yandi mu ke zolaka mingi,
mpe mu ke na kilengi mingi samu na yandi.
Mu ke tula Mpeve ya munu na yandi,
mpe yandi ke zabisa mambu ya kudedama
na bantu nyonso ya yinza.
19 Yandi ke swana ve na muntu,
mpe ke zangula ve ndinga.
Ata muntu ke kuwa ndinga ya yandi na babala-bala.
20 Yandi ke zenga ve kidyadya ya kukondama,
mpe ke kufwa ve mwinda yina ke na kulezima dyaka mbote ve.
Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu yandi ke nungisa mambu ya
kudedama,
21 mpe bantu ya bayinsi nyonso ya yinza ke sala kivuvu na Nkumbu ya
yandi.»

Yesu bingisaka bampeve ya yimbi
(Mke 3.22-30; Lke 11.14-23)

22 Na ntangu yina, bantu natinaka Yesu bakala mosi yina vwandaka
mpofo mpe dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi. Yesu
belusaka yandi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza mpe kutala.
23 Bantu nyonso yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Ni muntu yayi
ve kele Mwana ya Davidi?»

12:21 Esa 42.1-4

24 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu tubaka: «Muntu yayi
ke bingisaka bampeve ya yimbi na lutumu ya Bezebule yina kele mfumu
ya bampeve ya yimbi.»
25 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Konso
yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana. Ntangu
bantu ya mbanza to dikanda mosi ke nwanaka bawu na bawu, mbanza
to dikanda yina ke zinga ve.
26 Na yina, kana Satana ke na kubingisa Satana, wapi mutindu kim-
fumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga?
27 Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve
ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni
yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno.
28 Kasi kana ni na Mpeve ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya
yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii
na sika ya beno.»
29 «Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe kubaka
yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete ve basinga. Kasi kana
yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda kubaka yandi bima
nyonso yina kele na kati ya yinzo.
30 Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe
muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke
mwangisaka.
31 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa mulemvo
na konso disumu yina bawu ke sala, mpe na konso mutindu bawu ke
safula Nzambi. Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo ke kuzwa ve
mulemvo.
32 Muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo. Kasi
muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo ata na
ntangu yayi to na bantangu ke kwiza.»

Yinti mpe bambuma ya yawu
(Lke 6.43-45)

33 «Kana yinti kele mbote, bambuma ya yawu mpe kele mbote. Kana
yinti kele yimbi, bambuma ya yawu mpe kele yimbi. Ya tsyelika, ba ke
zabaka yinti na bambuma ya yawu.
34 Beno kele dikanda ya bampidi! Beno yina kele bantu ya yimbi, wapi
mutindu beno lenda kutuba mambu ya mbote? Ya tsyelika, yinwa ya
muntu ke basisaka mambu yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya
yandi.
35 Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima
ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi
yina kele na ntima ya yandi ya yimbi.
36 Mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu,
konso muntu ke pesa mvutu na mambu nyonso ya yandi ya buzoba yina
yandi zonzaka.
37 Ya tsyelika, ni na mambu yina ke basika na yinwa ya nge, Nzambi
ke nungisa nge, to ke pesa nge kitumbu.»

Ba-Falisye ke na kulomba kidimbu
(Mke 8.11-12; Lke 11.29-32)

38 Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku mpe ya ba-Falisye
yina vwandaka kuna, tubaka na Yesu: «Mulongisi, sala kidimbu na ntwala
ya beto.»
39 Yesu vutulaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya
kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu
ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina
salamaka na mumbikudi Yonase.
40 Ya tsyelika, mutindu mumbikudi Yonase salaka bilumbu tatu mpe
bampimpa tatu na kati ya kivumu ya mbisi ya nene, mutindu mosi mpe
Mwana ya Muntu ke sala bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na yisi ya
ntoto.
41 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive
ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti
bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu
ya Yonase. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!
42 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi
ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda
bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina kele ntama samu na
kwiza kuwa mambu ya kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka
zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!»

Ntangu mpeve ya yimbi ke vutukaka na muntu
(Lke 11.24-26)

43 «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke
kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kasi mutindu
yandi ke kuzwa yawu ve,
44 yandi ke tuba: “Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika mu
basikaka.” Yandi ke vutuka, mpe ke kuta ata muntu na kati ya yinzo yina,
ya kukombola mpe ya kuyilama mbote.
45 Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi yina me lutila
yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Ni
yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka yimbi na mavimpi
yina vwandaka ntete na yandi. Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi
samu na bantu ya yimbi yina ke na kuzinga ntangu yayi.»

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mke 3.31-35; Lke 8.19-21)

46 Ntangu Yesu vwandaka zonza ntete na nkonga ya bantu, mama mpe
bampangi ya yandi kwizaka kuna. Bawu telamaka na ngaanda, mpe
vwandaka sosa kuzonza na yandi.
47 Muntu mosi zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na
ngaanda. Bawu ke na sosa kuzonza na nge.»
48 Yesu vutulaka na muntu yina: «Nani kele mama ya munu, mpe
banani kele bampangi ya munu?»
49 Yesu lakisaka na diboko bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama
mpe bampangi ya munu, bawu yayi.
50 Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata
ya munu yina kele na mazulu, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama
ya munu.»

12:41 Yon 1–4 **12:42** 1Bt 10.1-10

13

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mke 4.1-9; Lke 8.4-8)

1 Na kilumbu yina, Yesu basikaka na yinzo mpe kwendaka vwanda na
kumu ya dyanga.
2 Nkonga ya nene ya bantu kwizaka zunga yandi. Na yina, yandi
kotaka na bwatu mpe vwandaka. Bantu nyonso telamaka na kumu ya
dyanga.
3 Yandi vwandaka zabisa bawu mambu mingi na bingana.
Yandi tubaka: «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga
bambuma.
4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma
kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe dodaka yawu.
5 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya matadi kisika
vwandaka ve ntoto mingi. Yawu menaka mbangu samu ti ntoto vwan-
daka mingi ve.
6 Kasi mutindu ntangu basikaka, yawu yokaka bambuma yina vwan-
daka mena. Bambuma yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda.
7 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya matiti ya
bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu fyetikisaka bambuma
yina vwandaka mena.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka
mpe butaka bambuma: Bayinti ya nkaka butaka bambuma nkama, ya
nkaka bambuma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka bambuma
makumi tatu.»
9 Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Muntu yina ke na makutu, yandi
kuwa!»

Samu na yinki Yesu ke zonzilaka na bingana
(Mke 4.10-12; Lke 8.9-10)

10 Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi:
«Samu na yinki nge ke na kuzonzila bawu na bingana?»
11 Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kim-
fumu ya Mazulu. Kasi bawu, ba kuzwaka yawu ve.
12 Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya
nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina
ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi.
13 Ni yawu yina, mu ke na kuzonzila bawu na bingana samu ti bawu ke
na kuzibula meso kasi bawu ke na kutala ve, mpe bawu ke na kuzibula
makutu kasi bawu ke na kuwa ve mpe kuvisa ve.
14 Na yina, mbikululu ya Esaya ke salama na bawu ntangu yandi
tubaka:
«Beno ke kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve.
Beno ke zibula mbote meso, kasi beno ke tala ve.
15 Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.
Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,
samu ti bawu kuwa ve na makutu ya bawu,
bawu kutala ve na meso ya bawu,
mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu.
Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,
samu ti mu belusa bawu.»

13:15 Esa 6.9-10

16 Yesu tubaka dyaka: «Kyese na beno samu ti meso ya beno ke na
kutala mpe makutu ya beno ke na kuwa.
17 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mimbikudi mingi mpe bantu
mingi ya kudedama vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke
na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya
kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mke 4.13-20; Lke 8.11-15)

18 «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana ya kisadi-bilanga.
19 Bantu yina ke kuwaka mambu ya Kimfumu ya Mazulu mpe ke baku-
laka yawu ve, kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma.
Mfumu ya Yimbi ke kwizaka mpe ke katulaka mambu yina me kota na
bantima ya bawu.
20 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka
bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu
nswalu na kyese nyonso.
21 Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya
bawu. Bawu ke sobaka mabanza konso ntangu. Na yina, ntangu bawu
ke kumaka na mpasi to ba ke talisaka bawu mpasi samu na Mambu ya
Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu.
22 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende
kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi
manyongo samu na mambu ya yinza, mpe bansatu ya yimbi samu na
kuzwa bimvwama ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke
kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma.
23 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka
bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bakulaka
yawu. Na yina, bawu ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka
bambuma nkama, ba ya nkaka makumi sambanu, mpe ba ya nkaka
dyaka makumi tatu.»

Kingana ya matiti ya yimbi

24 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu
kele mutindu yayi, bakala mosi mwangaka bambuma ya mbote na
bilanga ya yandi.
25 Na mpimpa, ntangu bantu nyonso vwandaka lala, mbeni ya yandi
kwizaka na bilanga. Yandi mwangaka matiti ya yimbi na kati ya
bambuma ya faline, mpe kwendaka.
26 Ntangu bikunu menaka mpe basisaka bambuma, matiti ya yimbi
mpe menaka.
27 Bisadi kwendaka zabisa na mfumu ya bilanga: "Mfumu, nge mwan-
gaka bambuma ya mbote na bilanga ya nge. Kasi wapi sika me katuka
matiti yayi ya yimbi?"»
28 Mfumu ya bilanga vutulaka: «"Ya kele mbeni me sala mutindu
yina."» Na yina, bisadi zabisaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda
kukatula yawu?»
29 Mfumu ya bilanga vutulaka: «Ve! Kana beno katula matiti ya yimbi,
beno lenda kukatula mpe bambuma ya faline.
30 Beno bika yawu kula kintwadi tii na ntangu ya kuyonzika bam-
buma. Na ntangu yina, mu ke zabisa na biyonziki ya bambuma mutindu

yayi: Beno katula ntete matiti ya yimbi, mpe beno kanga yawu na bikunku samu na kuyoka yawu. Na manima, beno ke buka bambuma ya faline, mpe beno ke tula yawu na kisika yina mu ke bumbaka bambuma ya munu.»

Kingana ya mbuma ya mutaade
(Mke 4.30-32; Lke 13.18-19)

31 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu me baka mpe me kuna na bilanga ya yandi.
32 Ya kele mbuma yina me lutila bambuma nyonso fyoti. Kasi ntangu yawu ke mena, yawu ke lutila yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke kuma yinti ya nene kisika bandeke ke kwiza kutunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.»

Kingana ya levule
(Lke 13.20-21; Mke 4.33-34)

33 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.»
34 Yesu zabisaka bantu mambu nyonso yina na bingana. Ata mbala mosi, yandi bikaka na kuzonzila bawu na bingana.
35 Yandi salaka mutindu yina samu na kulungisa mambu ya Nzambi yina zabisaka mumbikudi:
«Mu ke zonzila bawu na bingana.
Mu ke zabisa bawu mansweki
yina kele ya kubumbama
katuka mbandukulu ya yinza.»

Yesu ke na kubangula kingana ya matiti ya yimbi

36 Na yina, Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe kwendaka na yinzo. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bangudila beto kingana ya matiti ya yimbi yina ba kunaka na bilanga.»
37 Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yina ke kunaka bambuma ya mbote, ni Mwana ya Muntu,
38 mpe bilanga ni yinza. Bambuma ya mbote ni bayina ke tumamaka na Kimfumu ya Mazulu, mpe matiti ya yimbi ni bayina ke tumamaka na Mfumu ya Yimbi.
39 Mbeni yina me mwanga bambuma ya yimbi ni Satana. Ntangu ya kuyonzika bambuma ni nsukunu ya yinza, mpe biyonziki ya bambuma ni bambazi.
40 Mutindu ba ke katulaka matiti ya yimbi samu na kuyoka yawu na tiya, ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza:
41 Mwana ya Muntu ke fidisa bambazi ya yandi. Bawu ke katula na kati ya Kimfumu ya yandi bayina nyonso ke bwisaka bampangi na masumu, mpe bayina ke salaka yimbi.
42 Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.
43 Kasi bayina kele ya kudedama, ke lezima mutindu ntangu na kati ya Kimfumu ya Tata ya bawu. Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!»

Yesu tubaka bingana ya nkaka

13:35 Mga 78.2

44 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu kimvwama yina ba bumbaka na
bilanga. Muntu yina me tala yawu, ke bumba dyaka yawu. Na kilengi
nyonso, yandi ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke vutuka
samu na kusumba bilanga yina.
45 «Kimfumu ya Mazulu kele mpe mutindu muntu ya mumbungu yina
ke sosaka bapalata ya kitoko.
46 Ntangu yandi ke tala palata yina me lutila ntalu, yandi ke kwenda
kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke sumba palata yina.
47 «Kimfumu ya Mazulu kele dyaka mutindu mpwasa yina ba me losa
na mubu, mpe me kuzwa bambisi ya mutindu na mutindu.
48 Ntangu yawu me fuluka, milobi ke benda yawu na kumu ya maza,
mpe ke vwanda samu na kukatula bambisi. Bawu ke tula bambisi ya
mbote na kitunga mpe ke losa bambisi ya yimbi.
49 Ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza. Bambazi ke
kwiza kukabula bantu ya kudedama na bantu ya yimbi.
50 Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika
bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.»
51 Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Beno me bakula mambu nyonso
yayi?» Bilandi vutulaka: «Ee, beto me bakula yawu.»
52 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mulongisi ya Misiku yina me kuma
mulongoki ya Kimfumu ya Mazulu, me fwanana na mfumu ya yinzo
yina me kuzwa na kati ya bimvwama ya yandi bima ya malu-malu mpe
ya ntama.»

Bantu ya Nazaleti ke na kukwikila ve Yesu
(Mke 6.1-6; Lke 4.16-30)

53 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza bingana yina, yandi katukaka na
kisika yina,
54 mpe kwendaka na mbanza Nazaleti kisika yandi kulaka. Kuna,
yandi vwandaka longisa bantu na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife. Bantu vwandaka yituka mingi na kuwa ndongosolo ya yandi,
mpe bawu vwandaka tuba: «Wapi sika yandi me kuzwa ndwenga ya
mutindu yayi mpe lulendo ya kusala bimangu yayi?
55 Beto zaba dikanda ya yandi. Yandi kele mwana ya kisadi-mabaya,
mpe Maliya kele mama ya yandi. Zaki, Yosefi, Simoni, mpe Yude kele
bampangi ya yandi.
56 Bibusi ya yandi mpe ke vwandaka na beto awa. Wapi sika yandi ke
na kuzwa mambu nyonso yayi?»
57 Mambu nyonso yina vwandaka sala ti bawu kwikila na yandi ve. Na
yina, yandi zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso.
Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi
mpe na dibuta ya yandi.»
58 Yesu salaka ve bimangu mingi kuna samu ti bantu ya Nazaleti
vwandaka kwikila ve.

14

Lufwa ya Yowane Mubotiki
(Mke 6.14-29; Lke 9.7-9)

1 Na ntangu yina, Elode, ntinu ya Ngalili kuwaka nsangu ya Yesu.

2 Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Muntu yina kele Yowane Mubotiki.
Yandi me vumbuka na lufwa. Ni yawu yina, yandi ke na lulendo ya
kusala bimangu.»
3 Elode pesaka muswa ya kukanga Yowane. Yandi kangisaka Yowane
basinga ya bisengo, mpe tulaka yandi na boloko samu na Elodyade,
kento ya mpangi ya yandi Filipe.
4 Yowane zabisaka Elode: «Nge kele ve na muswa ya kubaka Elodyade
na kuvwanda kento ya nge.»
5 Na yina, Elode vwandaka sosa na kufwa Yowane. Kasi yandi vwan-
daka na boma ya nkonga ya ba-Zwife samu ti bawu vwandaka tala
Yowane mutindu mumbikudi.
6 Na kilumbu ya mukembo ya mbutukulu ya Elode, ndumba ya
Elodyade binaka na ntwala ya banzenza, mpe yangidikaka mingi Elode.
7 Ni yawu yina, Elode kudyaka ndefi ya kupesa yandi kima ni kima
yina yandi ke lomba.
8 Ndumba landaka malongi ya mama ya yandi, mpe tubaka na Elode:
«Pesa munu awa yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.»
9 Ntinu Elode kumaka na kyadi na kuwa mutindu yina. Kasi samu na
ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi pesaka muswa
ya kunatina ndumba yintu ya Yowane.
10 Yandi fidisaka muntu na kwenda kuzenga yintu ya Yowane
Mubotiki na kati ya boloko.
11 Ba nataka yintu na kati ya ndonga. Ba pesaka yawu na sika ya
ndumba, mpe ndumba pesaka yawu na mama ya yandi.
12 Bilandi ya Yowane kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe zikaka
yawu. Na manima, bawu kwendaka zabisa Yesu mambu nyonso yina
salamaka.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mke 6.30-44; Lke 9.10-17; Yne 6.1-14)

13 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi kotaka na bwatu, mpe
kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu. Kasi
ntangu bantu zabaka yawu, bawu bikaka bambanza ya bawu, mpe
landaka yandi na makulu.
14 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene
ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bawu, mpe
belusaka bambevo ya bawu.
15 Ntangu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene-
pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Bwisi me banda na kuyila, mpe
kisika yayi kele na kima ve. Vutula bantu yayi na babwala samu ti bawu
kwenda kusumba madya.»
16 Yesu vutulaka: «Ya ke mfunu ve ti bawu kwenda. Beno pesa bawu
madya, beno mosi.»
17 Kasi bilandi zabisaka yandi: «Beto ke kaka na mampa tanu na
bambisi zole awa.»
18 Yesu tubaka: «Beno natina munu yawu.
19 Na manima, yandi tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na zulu ya
matiti. Yandi bakaka mampa tanu yina na bambisi zole. Yandi talaka na
zulu, mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa, mpe pesaka yawu
na bilandi samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso.

20 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka bibuku yina
bikanaka, mpe fulusaka bitunga kumi na zole.
21 Lutangu ya bantu yina kudyaka lendaka vwanda mafunda tanu (5
000) ya babakala, ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.»

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mke 6.45-52; Yne 6.15-21)

22 Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota na bwatu
samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yandi bikanaka
samu na kuvutula bantu na bambanza ya bawu.
23 Ntangu yandi manisaka na kuvutula bantu nyonso, yandi kwen-
daka na mongo samu na kusambila. Ntangu mpimpa kumaka, yandi
vwandaka kaka yandi mosi.
24 Bwatu vwandaka me bika ntoto, mpe kumaka ntama. Bimpo ya
maza vwandaka ningisa yawu samu ti kitembo ya ngolo vwandaka
bwabana bawu.
25 Ntete bwisi kutsya, Yesu kwendaka na sika ya bilandi ya yandi na
kutambula na zulu ya maza.
26 Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya maza, bawu
kumaka na boma, mpe tubaka: «Ya kele mukuyu!» Na manima, bawu
bandaka na kulooka na ngolo nyonso samu ti bawu vwandaka na boma.
27 Kasi Yesu zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na kibakala! Ya
kele munu! Beno tala boma ve.»
28 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, kana ya kele nge, pesa munu
muswa ya kukwiza na sika ya nge na kutambula na zulu ya maza.»
29 Yesu tubaka: «Kwiza!»
Pyele basikaka na bwatu, mpe bandaka na kutambula na zulu ya maza
samu na kukwenda na sika ya Yesu.
30 Kasi ntangu yandi talaka ti kitembo vwandaka ngolo, yandi kumaka
na boma, mpe mutindu yandi bandaka na kudyama, yandi lookaka:
«Mfumu! Vuukisa munu!»
31 Na mpamukunu, Yesu lambulaka diboko, mpe simbaka Pyele. Yandi
zabisaka Pyele: «Nge kele na kiminu ya fyoti! Samu na yinki nge me sala
ntembe?»
32 Bawu nyonso zole kotaka na bwatu, mpe kitembo manisaka.
33 Na yina, bilandi yina vwandaka na kati ya bwatu fukamaka na
ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Ya tsyelika, nge kele Mwana ya Nzambi.»

Yesu belusaka bambevo na kizunga ya Ngenezaleti
(Mke 6.53-56)

34 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na Ngenezalete.
35 Ntangu bantu ya kizunga yina zabaka ti ya vwandaka Yesu, bawu
mwangisaka nsangu na kizunga nyonso. Na yina, bawu natinaka yandi
bambevo nyonso.
36 Bantu vwandaka bondila yandi ti yandi bika bawu na kusimba ata
nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba yawu
vwandaka beluka.

15

Dyambu ya kinkulu ya bankooko
(Mke 7.1-13)

1 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi
kwendaka tala Yesu mpe yufulaka yandi:

2 «Samu na yinki bilandi ya nge ke tumamaka ve na kinkulu ya
bankooko ya beto? Bawu ke sukulaka ve maboko ntete na kudya.»
3 Yesu vutulaka: «Kasi beno, samu na yinki beno ke sadilaka kinkulu ya
bankooko ya beno, mpe ke tumamaka ve na Musiku ya Nzambi?»
4 Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Zitisa tata na mama ya nge, mpe ba
fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi.»
5 Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata to mama
ya yandi: «Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa nge, kele
munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi.»
6 Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to
mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na
kusadila kinkulu ya beno.
7 Beno kele bantu ya bantima zole! Mumbikudi Esaya tubaka mambu
ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno:
8 «Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu.
Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu.
9 Balusambulu ya bawu na ntadisi munu kele kaka ya mpamba,
samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka
misiku yina ke katukaka na bantu.»

Mambu yina ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila
(Mke 7.14-23)

10 Yesu bokilaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa, mpe beno
bakula mambu yayi:
11 Bima yina ke kotaka na yinwa ya muntu ke salaka ve ti muntu
kuvwanda ve ya kuvedila, kasi ni nyonso yina ke basikaka na yinwa ya
muntu.»
12 Na yina, bilandi ya yandi kwizaka pene-pene ya yandi, mpe
zabisaka yandi: «Nge zaba ve ti mambu yina nge me zonza me talisa ba-
Falisye ntima mpasi?»
13 Yesu vutulaka: «Ba ke timuna konso yinti yina Tata ya munu yina
kele na mazulu kunaka ve.
14 Beno bika bawu! Bawu kele bampofo yina ke na kunata bampangi
ya bawu bampofo. Kana mpofo ke na kunata mpofo ya nkaka, bawu
nyonso zole ke kubwa na dibulu.»
15 Pyele zabisaka Yesu: «Tubila beto nsasa ya kingana yina.»
16 Yesu vutulaka: «Beno mpe, nabunu beno kuzwa mayela?
17 Beno zaba mbote ti konso kima yina ke kotaka na yinwa ya muntu,
ke lutaka na kivumu, mpe ti na manima, yawu ke basikaka na nzutu.
18 Kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ke katukaka na
kati ya ntima, mpe ni yawu ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila.
19 Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi. Ni
yawu ke nataka bantu na kufwa bampangi, kusala kinsuza, kuzinga na
kindumba, kulaba, kutuba bimbangi ya luvunu, mpe kufinga bampangi.
20 Ni mambu yina ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Kasi
kudya ata kusukula maboko ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve ya
kuvedila ve.»

Kento mosi ya nzenza kwikilaka Yesu
(Mke 7.24-30)

15:4 Kbk 20.9,12; Kbk 21.17; Knz 20.9; Mus 5.16 **15:9** Esa 29.13

21 Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya mbanza
Tile mpe Sidone.
22 Kento mosi ya mbanza Kana vwandaka zinga na kizunga yina.
Yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lookaka: «Mfumu!
Mwana ya
Davidi! Tala munu kyadi! Mpeve ya yimbi ke na kukwamisa mwana
ya munu ya kento. Ya ke na kutalisa yandi mpasi mingi.»
23 Kasi Yesu vutulaka ata dyambu. Bilandi kwendaka pene-pene ya
Yesu, mpe tubaka: «Vutula yandi. Yandi ke na kubika ve na kulanda beto,
mpe na kulooka.»
24 Yesu vutulaka: «Nzambi fidisaka munu na sika ya bantu ya Isayeli
yina kele mutindu mameme ya kuzimbana.»
25 Kasi kento yina kwizaka fukama na ntwala ya Yesu, mpe tubaka:
«Mfumu, sadisa munu!»
26 Yesu vutulaka: «Ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti,
mpe kulosa yawu na bayimbwa.»
27 Kento vutulaka: «Mfumu, ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa mpe ke
kudyaka mwa bandambu ya madya yina ke kubwaka na yisi ya mesa ya
bamfumu ya bawu.»
28 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Ee, kento! Kiminu ya nge kele nene!
Bika ti mambu yina nge ke na kulomba, kusalama mutindu nge ke na
kuzola.» Kaka na ntangu yina, mwana ya yandi ya kento belukaka.
29 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na simu ya dyanga ya Ngalili.
Yandi yulukaka na mongo, mpe vwandaka.
30 Bantu mingi kwizaka na kisika yina yandi vwandaka. Bawu nati-
naka yandi bantu ya bifuuma na makulu, bampofo, bikata, mababa,
mpe bambevo mingi ya nkaka. Ba tulaka bawu na ntwala ya yandi, mpe
yandi belusaka bawu.
31 Bantu yitukaka mingi ntangu bawu talaka ti mababa me zonza,
bikata me tambula, bantu ya bifuuma na makulu me beluka, mpe
bampofo me tala. Na yina, bawu kembisaka Nzambi ya Isayeli!

Yesu dikilaka bantu mafunda yiya
(Mke 8.1-10)

32 Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Mu ke na
kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu
kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. Mu zola
ve ti bawu vutuka ata kudya kima samu ti bawu lenda kuvwanda ya
kulemba na nzila ntangu bawu ke vutuka.»
33 Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi
kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?»
34 Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka:
«Beto kele na mampa nsambwadi na mwa bambisi ya fyoti.»
35 Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto.
36 Yandi bakaka mampa mpe nsambwadi bambisi. Na manima ya
kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi
samu na kukabula yawu na bantu nyonso.
37 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa ban-
dambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi.
38 Lutangu ya bantu yina kudyaka vwandaka mafunda yiya (4 000) ya
babakala ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.

39 Na manima ya kuvutula bantu nyonso yina, Yesu kotaka na bwatu,
mpe kwendaka na kizunga ya Mangada.

16

Ba-Falisye mpe ba-Saduse ke na kulomba kidimbu
(Mke 8.11-13; Lke 12.54-56)

1 Ba-Falisye mpe ba-Saduse kwendaka pene-pene ya Yesu samu na
kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala na ntwala ya
bawu kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi.
2 Kasi Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Ntangu bwisi ke bandaka na
kuyila, beno ke tubaka: "Mvula ke noka ve samu ti zulu kele mbwaki."
3 Mpe ntangu bwisi ke bandaka na kutsya, beno ke tubaka:"Bubu
yayi, mvula ke noka samu ti zulu kele ndombe." Beno zaba kubangula
bidimbu ya zulu! Kasi samu na yinki beno lenda kubangula ve bidimbu
ya ntangu yayi?
4 Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve
na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka
ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na
Yonase.» Na manima ya kutuba mutindu yina, Yesu bikaka bawu kuna,
mpe kwendaka.

Kusala keba na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse
(Mke 8.14-21)

5 Ntangu bilandi sabukaka na simu ya nkaka ya dyanga, bawu zim-
banaka na kunata mampa.
6 Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na
levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.»
7 Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu: «Yandi me tuba mutindu
yina samu ti beto me nata ve mampa.»
8 Yesu zabaka mambu yina bilandi vwandaka zonza. Na yina, yandi
zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusolola beno na beno samu
ti beno me nata ve mampa? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti.
9 Beno me bakula ntete ve? Beno bambuka moyo na mampa tanu yina
yukutisaka bantu mafunda tanu (5 000), mpe na lutangu ya bitunga yina
beno fulusaka na bibuku yina bikanaka.
10 Beno bambuka moyo mpe na mampa nsambwadi yina yukutisaka
bantu mafunda yiya (4 000), mpe na lutangu ya bitunga yina beno
fulusaka.
11 Wapi mutindu beno ke na kubakula ve ti mu vwandaka zonzila ve
mampa ntangu mu tubaka: Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe
ba-Saduse?»
12 Na yina, bilandi bakulaka ti Yesu zabisaka bawu ve na kusala keba
na levule ya mampa, kasi na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mke 8.27-30; Lke 9.18-21)

13 Yesu kwendaka na bizunga yina kele na mbanza Sezale ya Filipe.
Yandi yufulaka bilandi ya yandi: «Yinki bantu ke na kutuba na yina me
tadila Mwana ya Muntu?»

16:4 Mat 12.41

14 Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki.
Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge
kele Yelemi to mosi na kati ya mimbikudi.»
15 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?»
16 Simoni Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina
kele moyo.»
17 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kyese na nge Simoni, mwana ya
Yonase samu ti ni muntu ve me zabisa nge yawu, kasi ni Tata ya munu
yina ke na mazulu.
18 Kasi munu, mu ke na kuzabisa nge ti nge kele Pyele, mpe mu ke
tunga dibuundu ya munu na zulu ya ditadi yina. Lulendo ya lufwa ke
lenda ve na kumwangisa yawu.
19 Mu ke pesa nge bafungula ya Kimfumu ya Mazulu. Nyonso yina nge
ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe
nyonso yina nge ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu
na mazulu.»
20 Na yina, Yesu yiminaka bilandi ya yandi na kutuba na muntu ti
yandi kele Masiya.

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 8.31-9.1; Lke 9.22-27)

21 Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzonza na pwelele nyonso
na ntwala ya bilandi ya yandi: «Mu fwana kukwenda na Yelusalemi
kisika bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya
Misiku ke talisa munu mpasi mingi. Bawu ke kufwa munu, mpe mu ke
vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»
22 Na yina, Pyele nataka Yesu na lweka, mpe bandaka na kusemba
yandi: «Mfumu! Nzambi ke keba nge. Mambu yina ke kumina nge ve.»
23 Kasi Yesu balukaka mpe tubaka na Pyele: «Katuka pene-pene ya
munu, Satana! Nge kele kikaku na nzila ya munu samu ti mabanza ya
nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.»
24 Na manima, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Kana muntu zola
kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi
mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu.
25 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na
munu, ke vuukisa yawu.
26 Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza
kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? Wapi kima muntu lenda
kupesa samu na kusumba luzingu ya yandi?
27 Mwana ya Muntu ke kwiza na bambazi ya yandi na kati ya nkembo
ya Tata ya yandi, mpe ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana
na bisalu yina yandi me sala.
28 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ya nkaka yina kele awa
ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza
mutindu ntinu.»

17

Yesu sobaka kifwani ya yandi
(Mke 9.2-13; Lke 9.28-36)

16:24 Mat 10.38

1 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki mpe
Yowane, leki ya Zaki. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda
kisika vwandaka ve bantu ya nkaka.
2 Yesu sobaka kifwani ya yandi na ntwala ya bawu. Kizizi ya yandi
lezimaka mutindu ntangu, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya
kulutila mutindu nsemo.
3 Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Moyize mpe Eli yina vwandaka
zonza na Yesu.
4 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu! Ya kele mbote ti beto vwanda
awa. Kana nge zola, mu ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke
vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya
Eli.»
5 Ntete Pyele manisa na kuzonza, dituti yina vwandaka lezima kwiz-
aka fuka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi
yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele
kilengi nyonso ya munu. Beno kuwa yandi!»
6 Ntangu bilandi kuwaka ndinga yina, bawu kumaka na boma ya
kulutila, mpe kubwaka kizizi na ntoto.
7 Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, simbaka bawu, mpe tubaka:
«Beno telama! Beno vwanda na boma ve.»
8 Na yina, bilandi nangunaka yintu, mpe talaka kaka Yesu yandi mosi.
9 Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu zabisaka bawu:
«Mambu yina beno me tala, beno tuba yawu na muntu ve tii ntangu
Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.»
10 Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya
Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?»
11 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na
kusungika mambu nyonso.
12 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni. Bantu ndimaka
yandi ve, mpe salaka yandi mambu yina bawu zolaka. Ni mutindu yina
mpe, bawu ke nyokola Mwana ya Muntu.»
13 Na yina, bilandi bakulaka ti ni Yowane Mubotiki, Yesu vwandaka
zonzila.

Yesu belusaka mwana na kimbevo ya nzyeta
(Mke 9.14-29; Lke 9.37-43a)

14 Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka nkonga ya bantu,
muntu mosi kwizaka fukama na mantwala ya Yesu,
15 mpe tubaka: «Mfumu! Tala mwana ya munu ya bakala kyadi. Yandi
ke beelaka kimbevo ya nzyeta, mpe ke talaka mpasi mingi. Bantangu ya
nkaka, yandi ke kubwaka na tiya to na maza.
16 Mu me nata yandi na sika ya bilandi ya nge, kasi bawu me lenda ve
na kubelusa yandi.»
17 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi,
mpe yina kele ve na kiminu, tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na
beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.»
18 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe yawu basikaka na nzutu ya
mwana. Kaka na ntangu yina, mwana belukaka.
19 Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bawu yufulaka
yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na
kubingisa mpeve yina?»

20 Yesu vutulaka: «Beno me lenda ve na kubingisa mpeve yina samu ti
kiminu ya beno kele fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana
kiminu ya beno vwanda nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lenda
kutuba na mongo yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kuna”, mpe yawu ke
katuka. Ata kima lenda kumanga na kutumama na beno. [
21 Kasi kaka na lusambulu mpe na kumanga na kudya samu na
Nzambi beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina*.]»

Yesu zabisaka dyaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 9.30-32; Lke 9.43b-45)
22 Kilumbu mosi, ntangu Yesu vwandaka zyeta na bilandi ya yandi
na Ngalili, yandi zabisaka bawu: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na
maboko ya bantu.
23 Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na
lufwa na kilumbu ya tatu.» Na kuwa mutindu yina, bilandi kumaka na
kyadi mingi.

Yesu mpe Pyele futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi
24 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Kapenawume,
bilokoti-mpaku ya Yinzo ya Nzambi kwendaka pene-pene ya Pyele, mpe
yufulaka yandi: «Mfumu ya beno ke futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi?»
25 Pyele vutulaka: «Ee, yandi ke futaka yawu.» Ntangu Pyele kotaka
na yinzo, Yesu tekilaka na kuzonza na yandi: «Yinki nge ke na kubanza,
Simoni? Banani fwana kufuta bampaku na bantinu ya yinza yayi?
Bantu ya yinsi to banzenza?»
26 Pyele vutulaka: «Ni banzenza fwana kufuta yawu.» Na yina, Yesu
zabisaka yandi: «Kana yawu kele mutindu yina, bantu ya yinsi fwana
kufuta ve.
27 Kasi beto ke na kuzola ve kutalisa bantu yayi ntima mpasi. Ni yawu
yina, kwenda na mubu, mpe losa ndoba na maza. Mbisi ya ntete yina nge
ke kuzwa, zibula yawu yinwa, mpe nge ke kuzwa mbongo ya kisengo.
Baka yawu, mpe pesa bawu yawu samu na kufuta mpaku ya nge na ya
munu.»

18

Nani kele muntu ya mfunu na Kimfumu ya Mazulu?
(Mke 9.33-37,42-48; Lke 9.46-48; 17.1-2)
1 Na ntangu yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka
yandi: «Nani me lutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu?»
2 Yesu bokilaka mwana ya fyoti, tulaka yandi na kati-kati ya bawu,
3 mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno soba
ve nkadulu ya beno samu na kukuma mutindu bana ya fyoti, beno ke
kota ve na Kimfumu ya Mazulu.
4 Muntu ya kulutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu, ni muntu
yina ke kuluka mpe ke kuma mutindu mwana ya fyoti yayi.
5 Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu
ya munu, ke yamba munu mosi.»
6 «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti
yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya
nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu.

17:20 Mat 13.32 * **17:21** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

7 Kyadi na bantu ya yinza samu ti mambu yina ke bwisaka bantu na
masumu kele mingi! Mambu ya mutindu yina ke kondwa ve, kasi kyadi
na muntu yina ke nata mambu ya mutindu yina.»
8 «Kana diboko to dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga
yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na
kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi to dikulu mosi. Kana ve,
ba ke losa nge na maboko to makulu nyonso zole na kati ya tiya yina ke
kufwa ve.
9 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe
losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na luzingu ya
tsyelika na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na
kati ya tiya ya mbungulu.»
10 «Beno sala keba! Beno bika na kuyina ata mwana mosi na kati ya
bana ya fyoti yayi. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: bambazi ya
bawu na mazulu ke vwandaka ntangu nyonso na Tata ya munu yina kele
na mazulu. [
11 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kuvuukisa bayina
zimbanaka*.]

Kingana ya dimeme yina zimbanaka
(Lke 15.3-7)

12 «Yinki beno ke na kubanza? Kana muntu ke na mameme nkama,
mpe ti dimeme mosi zimbana, yandi ke bika mameme makumi yivwa na
yivwa yina me bikana na mongo, mpe ke kwenda kusosa dimeme yina
me zimbana.
13 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana yandi kuzwa yawu, yandi
ke vwanda na kilengi nyonso samu na dimeme yina kulutila kilengi
yina kele na yandi samu na mameme makumi yivwa na yivwa yina me
zimbana ve.
14 Mutindu mosi mpe, Tata ya beno yina kele na mazulu zola ti ata mosi
na kati ya bana ya fyoti yayi zimbana.
15 «Kana mpangi ya nge me sala nge yimbi, kwenda tala yandi, mpe
zabisa yandi na lweka, kisika ya beno zole yimbi yina yandi me sala.
Kana yandi kuwa nge, bunkundi ya beno me vutuka dyaka.
16 Kana yandi manga na kuwa nge, baka muntu mosi to bantu zole
mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: “Beno fwana kuzenga konso
dyambu na ntwala ya bambangi zole to tatu.”
17 Kana yandi manga na kuwa bawu, zabisa yawu na bampangi ya
dibuundu. Kana yandi manga mpe na kuwa bampangi ya dibuundu,
bika yandi mpe tala yandi mutindu muntu yina zaba Nzambi ve to
mutindu kilokoti-mpaku.
18 «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Nyonso yina beno ke kanga
awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina
beno ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.
19 Mu ke na kuzabisa dyaka beno ti kana bantu zole na kati ya
beno wisana awa na ntoto samu na kulomba kima ni kima na kati ya
lusambulu, Tata ya munu yina kele na mazulu ke pesa bawu yawu.
20 Ya tsyelika, kisika yina bantu zole to tatu me vukana na Nkumbu ya
munu, mu kele na kati-kati ya bawu.»

* **18:11** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela. **18:16** Mus 19.15

Kingana ya kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi

21 Na yina, Pyele kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka: «Mfumu!
Bambala yikwa mu fwana kulemvokila mpangi ya munu kana yandi ke
na kusala munu yimbi? Bambala nsambwadi?»
22 Yesu vutulaka: «Ve! Mu ke na kutuba ve ti nge fwana kulemvokila
yandi bambala nsambwadi. Kasi nge fwana kulemvokila yandi bambala
makumi nsambwadi, mpe kusala yawu bambala nsambwadi.
23 Ni yawu yina, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi
bakaka lukanu ya kusala lutangu ya mbongo na bisadi ya yandi.
24 Ntangu yandi bandaka na kusala yawu, ba natinaka yandi kisadi
mosi yina vwandaka defa Batalente mafunda kumi (10 000).
25 Kisadi yina vwandaka ve na kima samu na kufuta mfuka yina. Na
yina, mfumu ya yandi pesaka muswa ya kutekisa yandi kintwadi na
kento, bana ya yandi, mpe bima nyonso ya yandi samu na kufuta mfuka
yina.
26 Kasi kisadi fukamaka na ntwala ya mfumu ya yandi samu na
kubondila yandi. Yandi tubaka: "Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke
futa mbongo nyonso ya nge."
27 Mfumu talaka yandi kyadi. Yandi katulaka yandi mfuka, mpe
yambulaka yandi.
28 «Ntangu kisadi yina basikaka, yandi bwabanaka na mpangi mosi
ya kisalu yina vwandaka defa yandi badenalya† nkama (100). Yandi
fyetaka yandi na laka, mpe tubaka: "Futa mbongo yina nge ke na kudefa
munu!"
29 Mpangi ya yandi fukamaka na ntwala ya yandi, mpe bondilaka
yandi mutindu yayi: "Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo
nyonso ya nge."
30 Kasi kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi. Yandi tulaka
mpangi na boloko tii ntangu yandi fwanaka futa mbongo nyonso.
31 Ntangu bisadi ya nkaka talaka mambu yina, bawu kumaka na kyadi
mingi, mpe kwendaka zabisa na sika ya mfumu ya bawu mambu nyonso
yina salamaka.
32 Na yina, mfumu bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: "Nge kele kisadi
ya yimbi! Mu katulaka mfuka nyonso ya nge samu ti nge lombaka munu
mulemvo.
33 Nge mpe, nge fwanaka tala mpangi ya nge kyadi mutindu mu talaka
nge kyadi."
34 Mfumu vwandaka na nkele mingi, mpe tulaka kisadi yina na
boloko samu na kupesa yandi kitumbu tii ntangu yandi ke futa mbongo
nyonso.»
35 Yesu tubaka dyaka: «Tata ya munu yina kele na mazulu ke sala
mpe mutindu yina kana beno lemvokila ve bampangi ya beno na ntima
mosi.»

19

Dyambu ya kufwa makwela
(Mke 10.1-12)

1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi katukaka na
Ngalili, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

18:24 Kbk 25.39 † **18:28** *Badenalya* ya vwandaka difuta ya kilumbu mosi samu na muntu yina me sala.

2 Bantu mingi landaka yandi kuna, mpe yandi belusaka bambevo mingi.
3 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muntu muswa ya kukatula kento na makwela na konso dyambu ya yimbi?»
4 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: "Na mbandukulu, Nzambi yidikaka bawu kento na bakala." »
5 Ni yawu yina, Nzambi tubaka: «Bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi.
6 Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi. Muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.»
7 Ba-Falisye yufulaka yandi: «Samu na yinki Moyize pesaka bakala muswa ya kupesa kento mukanda ya kufwa makwela ntangu yandi ke na katula kento na makwela?»
8 Yesu vutulaka: «Moyize pesaka beno muswa ya kukatula kento na makwela samu ti beno kele na ntima ngolo. Kasi na mbandukulu, ya vwandaka ve mutindu yina.
9 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana bakala katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, mpe kwela kento ya nkaka ke sala kinsuza.»
10 Bilandi zabisaka yandi: «Kana ni mutindu yina bakala fwana kusala na sika ya kento ya yandi, ya me lutila mbote na kukwela kwandi ve.»
11 Yesu vutulaka: «Bantu nyonso lenda kubakula ve ndongosolo yayi, kasi kaka bayina Nzambi me pesa lulendo ya kubakula yawu.
12 Bantu ya nkaka ke kwelaka ve samu ti bawu kele ve na mabuta katuka mbutukulu ya bawu. Ba ya nkaka ke kwelaka ve samu ti ba katulaka bawu mabuta, mpe bantu ya nkaka dyaka ke kwelaka ve samu na Kimfumu ya Mazulu. Muntu yina lenda kundima ndongosolo yayi, yandi ndima yawu.»

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mke 10.13-16; Lke 18.15-17)

13 Bantu natinaka Yesu bana ya fyoti samu ti yandi tentika bawu maboko, mpe yandi sambidila bawu. Kasi bilandi sembaka bantu yina.
14 Na yina, Yesu zabisaka bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza na sika ya munu. Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bantu yina kele mutindu bawu.»
15 Na manima ya kutentika bawu maboko, yandi katukaka na kisika yina.

Muntu ya mbongo mingi
(Mke 10.17-31; Lke 18.18-30)

16 Bakala mosi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Mulongisi! Wapi dyambu ya mbote mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?»
17 Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu na yina me tadila dyambu ya mbote? Kaka Nzambi kele mbote. Kana nge zola kuzwa luzingu ya seko, tumama na misiku.»

19:4 Mba 1.27; 5.2 **19:5** Mba 2.24

18 Bakala yina yufulaka dyaka Yesu: «Na wapi misiku mu fwana
kutumama?» Yesu vutulaka: «Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba
ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu,
19 zitisa tata na mama ya nge, zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.»
20 Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina.
Yinki mu fwana kusala dyaka?»
21 Yesu zabisaka yandi: «Kana nge zola kuvwanda ya kulunga, kwenda
kutekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bam-
putu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza
mpe landa munu.»
22 Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kwendaka ya
kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi.
23 Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Ya tsyelika, mu ke na
kuzabisa beno, ya kele mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu
ya Mazulu. 24 Mu ke na kuzabisa dyaka beno mutindu yayi: Ya kele
mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya
ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na
Kimfumu ya Nzambi.»
25 Ntangu bilandi kuwaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe
tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?»
26 Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama ve.
Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama.»
27 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso
mpe me landa nge. Yinki ke salama samu na beto?»
28 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ntangu
Mwana ya Muntu ke vwanda na kiti ya yandi ya nkembo na yinza ya
malu-malu, beno bilandi ya munu, ke vwanda mpe na bakiti kumi na
zole ya kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.
29 Konso muntu yina ke bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi
ya yandi, tata ya yandi, mama ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga
ya yandi samu na munu, ke kuzwa ndandu bambala nkama. Yandi ke
kuzwa mpe luzingu ya seko.
30 Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu
ya nsuka, mpe bantu mingi yina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu
ya ntete.»

20

Kingana ya bisadi na kati ya bilanga ya vinu

1 «Ya tsyelika, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Mfumu mosi ya
bilanga basikaka na suka-suka na yinzo ya yandi samu na kubaka bisadi
yina ke sala na bilanga ya yandi ya vinu.
2 Yandi wisanaka na bisadi yina na kufuta bawu Denalya mosi na
kilumbu, mpe fidisaka bawu na kwenda kusala na bilanga ya yandi ya
vinu.
3 Na ngunga ya yivwa ya suka, yandi basikaka dyaka na yinzo, mpe
talaka na kisika yina bantu ya nkaka ya kutelama yina vwandaka sala
kima ve.
4 Yandi zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya
munu ya vinu, mpe mu ke futa beno difuta yina me fwanana.”

19:19 Kbk 20.12; Knz 19.18; Mus 5.16-20 **20:2** Mat 18.28

5 Bawu kwendaka. Mfumu ya bilanga basikaka dyaka na yinzo na
ngunga ya midi, mpe na ngunga ya tatu na manima ya midi. Yandi talaka
bantu ya nkaka, mpe zabisaka bawu mutindu mosi.
6 Pene-pene na kukuma na ngunga ya tanu ya nkokila, yandi basikaka
na yinzo mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka dyaka ya kutelama
yina vwandaka sala kima ve. Yandi yufulaka bawu: “Samu na yinki
beno me vwanda awa kilumbu ya muvimba ata kusala kima?”
7 Bawu vutulaka: “Ata muntu me baka beto na kisalu.” Na yina,
mfumu ya bilanga zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na
bilanga ya munu ya vinu.”
8 «Ntangu nkokila kumaka, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na
ntwadisi ya yandi ya bisalu: “Bokila bisadi, mpe futa bawu. Banda na
kufuta bayina mu bakaka ya nsuka, mpe manisa na bayina mu bakaka
ntete.”
9 Bisadi yina bandaka na kusala na ngunga ya tanu ya nkokila kwiz-
aka, mpe konso muntu kuzwaka Denalya mosi.
10 Ntangu bisadi yina bandaka ntete kisalu kwizaka, bawu vwandaka
banza ti bawu zolaka kuzwa difuta ya kulutila bampangi. Kasi bawu
mpe kuzwaka Denalya mosi.
11 Na kuzwa yawu, bawu dasukilaka mfumu ya bilanga,
12 mpe tubaka: “Bisadi yina nge me baka na nsukunu me sala kaka
ngunga mosi, mpe bawu me kuzwa difuta mosi na beto yina me tala
mpasi na kusala kilumbu ya muvimba na kati ya ntangu ya ngolo.”
13 Kasi mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na mosi na kati ya bawu:
“Nkundi ya munu, mu me vuna nge ve. Ya tsyelika, beto wisanaka ti mu
ke futa nge Denalya mosi.
14 Baka difuta ya nge, mpe kwenda. Mu ke pesa mpe na kisadi yina me
sala kaka ngunga mosi difuta ya mutindu mosi na nge.
15 Mu kele ve na muswa ya kusala mambu ni mambu yina mu zola na
mbongo ya munu? To nge kele na musoki samu ti mu kele muntu ya
mbote?”
16 Na yina, Yesu bwelaka dyaka: Bayina kele bantu ya nsuka ke
vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele bantu ya ntete ke vwanda bantu
ya nsuka.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 10.32-34; Lke 18.31-34)

17 Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi. Ntangu
bawu vwandaka na nzila, yandi nataka bilandi kumi na zole na lweka,
mpe zabisaka bawu:
18 «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na Yelusalemi kisika ba ke yekula
Mwana ya Muntu na maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe
milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa,
19 mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti
bawu seka yandi, bula yandi bikoti, mpe koma yandi na kulunsi. Kasi
yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»

Ndombolo ya mama ya Zaki mpe Yowane
(Mke 10.35-45)

20:5 ngunga ya midi Mat 27.45 **20:5** ngunga ya tatu na manima ya midi Mat 27.45 **20:9** Mat 18.28 **20:10** Mat 18.28 **20:13** Mat 18.28

20 Na ntangu yina, kento ya Zebede kwendaka na bana zole ya yandi ya
babakala pene-pene ya Yesu. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu samu
na kulomba yandi dyambu mosi.
21 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola?» Kento ya Zebede vutulaka:
«Sala ti bana zole yayi ya munu vwanda mosi na lubakala mpe ya nkaka
na lumoso ya nge ntangu nge ke vwanda ntinu.»
22 Yesu tubaka: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba. Beno lenda
kunwa mbungu ya bampasi* yina mu ke kunwa?» Bawu vutulaka: «Ee,
beto lenda.»
23 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu ya munu.
Kasi samu na kuvwanda na lubakala to ya lumoso ya munu, ni munu
ve lenda kutuba yawu. Bisika yina, ya kele ya bayina Tata ya munu me
kubikila yawu.»
24 Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasuk-
ilaka bampangi zole yina.
25 Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beno
zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso,
mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi.
26 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana
mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu, yandi fwana kuvwanda
kisadi ya beno.
27 Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, yandi fwana kuvwanda
mundongo ya beno.
28 Mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza, samu ti
bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu
ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.»

Yesu belusaka bampofo zole
(Mke 10.46-52; Lke 18.35-43)

29 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi basikaka na mbanza Yeliko,
nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu.
30 Bampofo zole vwandaka ya kuvwanda pene-pene na nzila. Bawu
kuwaka ti Yesu vwandaka luta kuna, mpe bandaka na kulooka: «Mfumu,
mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!»
31 Bantu vwandaka semba bawu, samu ti bawu vwanda swi. Kasi
bawu lutilaka dyaka na kulooka na ngolo: «Mfumu, mwana ya Davidi!
Tala beto kyadi!»
32 Yesu kangamaka, bokilaka bawu, mpe yufulaka: «Yinki beno zola ti
mu sala samu na beno?»
33 Bawu vutulaka: «Mfumu, zibula beto meso.»
34 Yesu talaka bawu kyadi, mpe simbaka bawu meso. Kaka na ntangu
yina, bampofo zole bandaka na kutala, mpe bawu landaka Yesu.

21

Yesu kotaka na Yelusalemi
(Mke 11.1-11; Lke 19.28-40; Yne 12.12-19)

1 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka
na kizunga ya bwala Betefaze, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive,
yandi fidisaka bilandi zole,

* **20:22** *Mbungu ya bampasi* yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni lufwa ya yandi.

2 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala.
Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya nkento ya kukangama
na yinti, mpe mwana ya yandi na lweka. Beno nyangula yawu, mpe beno
natina munu yawu.
3 Kana muntu zabisa beno dyambu, beno tuba ti Mfumu ke na yawu
nsatu, mpe muntu yina ke bika ti beno nata yawu na nswalu nyonso.»
4 Mambu yina salamaka samu na kulungisa mambu yina tubaka
mumbikudi:
5 «Beno tuba na bantu ya mbanza Siyone:
Ntinu ya beno ke na kukwiza.
Yandi kele ya kufuluka na lembami.
Yandi me vwanda na zulu ya mbuluku ya nkento,
na zulu ya mwana ya mbuluku.»
6 Bilandi kwendaka mpe salaka mutindu Yesu zabisaka bawu.
7 Bawu nataka mbuluku ya nkento na mwana ya yawu. Bawu tulaka
binkuti ya bawu na zulu ya yawu, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu.
8 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka tanda binkuti ya bawu na nzila.
Bantu ya nkaka vwandaka zenga makasa ya bayinti, mpe vwandaka
tula yawu na nzila. 9 Bantu yina vwandaka tambula na mantwala mpe
na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na mwana ya
Davidi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza
na Nkumbu ya yandi. Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!»
10 Ntangu Yesu kotaka na Yelusalemi, mbanza nyonso ninganaka, mpe
bantu vwandaka yufula: «Nani kele muntu yayi?»
11 Nkonga ya bantu yina vwandaka tambula kintwadi na Yesu vwan-
daka vutula: «Ya kele mumbikudi Yesu, muntu ya Nazaleti ya kizunga ya
Ngalili.»

Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi
(Mke 11.15-19; Lke 19.45-48; Yne 2.13-22)

12 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi. Yandi bingisaka bantu nyonso
yina vwandaka tekisa mpe vwandaka sumba bima kuna. Yandi bwisaka
bamesa ya bayina vwandaka sobisa mbongo, mpe bakiti ya bayina
vwandaka tekisa mabembe.
13 Yandi zabisaka bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Yinzo ya munu
ke vwanda Yinzo ya lusambulu.” Kasi beno me kitula yawu kisika yina
miyibi ke bumbamaka!»
14 Bampofo mpe bantu ya bifuuma na makulu kwizaka pene-pene ya
Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe Yesu belusaka bawu.
15 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kumaka
na nkele ntangu bawu talaka mambu ya ngitukulu yina Yesu vwandaka
me sala, mpe bana ya fyoti yina vwandaka looka na kati ya Yinzo ya
Nzambi: «Ozana! Nkembo na Mwana ya Davidi!»
16 Na yina, bawu tubaka na Yesu: «Nge ke na kuwa mambu yina bawu
ke na kuzonza?» Yesu vutulaka: «Ee, mu ke na kuwa yawu. Kasi beno me
tangaka ntete ve kibuku ya Mambu ya Nzambi yayi: “Nge salaka ti bana
ya fyoti mpe bana yina ke ntete na kunwa mabene kukembisa nge”?»
17 Na manima, Yesu katukaka kuna. Yandi basikaka na mbanza, mpe
kwendaka na bwala Betani kisika yandi lutisaka mpimpa.

21:5 Zli 9.9 **21:13** Esa 56.7; Yel 7.11 **21:16** Mga 8.3

Yesu singaka yinti ya fike
(Mke 11.12-14,20-24)

18 Na suka, ntangu Yesu vwandaka vutuka na mbanza, yandi kumaka
na nsatu.
19 Yandi talaka yinti ya fike yina vwandaka na lweka ya nzila. Yandi
kwendaka pene-pene ya yawu, kasi yandi talaka kaka makasa. Na yina,
yandi tubaka na yinti ya fike: «Nge ke buta dyaka ve bambuma!» Mpe
kaka na ntangu yina, yinti nyonso yumaka.
20 Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe
yufulaka Yesu: «Wapi mutindu yinti yayi ya bafike me yuma na mbala
mosi?»
21 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno kele
na kiminu, mpe kana beno sala ntembe ve, beno ke sala kaka ve mambu
yina mu me sala na yinti yayi. Kasi beno lenda dyaka kutuba na mongo
yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu", mpe yawu ke salama.
22 Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu na kusala kiminu,
beno ke kuzwa yawu.»

Wapi sika ke katukaka lutumu ya Yesu?
(Mke 11.27-33; Lke 20.1-8)

23 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa.
Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka
pene-pene ya Yesu mpe yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke
salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?»
24 Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi.
Kana beno pesa munu mvutu, mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu
ke salaka mambu yayi.
25 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?»
Na yina, bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana
beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: Samu na
yinki beno kwikilaka yandi ve?
26 Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, beto fwana kusala keba
na nkonga yayi ya bantu samu ti bantu nyonso ke kanisaka ti Yowane
vwandaka mumbikudi.»
27 Na yina, bawu zabisaka Yesu: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.»
Yesu mpe vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani
mu ke salaka mambu yayi.»

Kingana ya bana zole

28 Yesu tubaka dyaka: «Yinki beno ke na kubanza na kingana yayi:
Bakala mosi vwandaka na bana zole ya babakala. Yandi tubaka na
mwana ya ntete: "Mwana ya munu, kwenda kusala bubu yayi na bilanga
ya vinu."
29 Mwana vutulaka: "Mu ke kwenda ve." Kasi na manima, yandi
sobaka mabanza, mpe kwendaka sala na bilanga ya vinu.
30 Tata bokilaka mwana ya yandi ya zole, mpe zabisaka yandi mutindu
mosi. Mwana ya zole vutulaka: "Ee tata, mu ke kwenda kusala." Kasi na
manima, yandi kwendaka ve.
31 Nani na bana zole yayi salaka mambu yina vwandaka zola tata ya
bawu?» Bawu vutulaka: «Mwana ya ntete.» Na yina, Yesu zabisaka bawu:
«Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bilokoti-mpaku mpe bantu ya
kinsuza ke tekila beno na kukota na Kimfumu ya Nzambi.

32 Yowane kwizaka na sika ya beno samu na kulakisa beno nzila ya
kudedama, mpe beno kwikilaka yandi ve. Kasi bilokoti-mpaku mpe
bantu ya kinsuza kwikilaka yandi. Ata beno talaka mutindu yina, beno
sobaka ve nkadulu samu na kukwikila yandi.»

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu
(Mke 12.1-12; Lke 20.9-19)

33 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Mfumu mosi ya
bilanga kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na
kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu,
mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima,
yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka
na nzyetolo.
34 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka bisadi ya
yandi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi
ya bambuma ya vinu.
35 Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka bisadi ya mfumu ya bilanga.
Bawu bulaka kisadi ya ntete, kufwaka kisadi ya zole, mpe kufwaka
kisadi ya tatu na kubula yandi matadi.
36 Mfumu ya bilanga fidisaka bisadi ya nkaka na lutangu ya kulutila
bayina yandi fidisaka ntete. Kasi bisadi-bilanga ya vinu salaka bawu
mutindu bawu salaka bisadi ya ntete.
37 Na yina, mfumu ya bilanga fidisaka mwana ya yandi. Yandi
vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.
38 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka
bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto
kufwa yandi, samu ti bilanga yayi vwanda ya beto."
39 Na yina, bawu bwilaka yandi, basisaka yandi na bilanga ya vinu,
mpe kufwaka yandi.»
40 Yesu yufulaka bawu: «Ntangu mfumu ya bilanga ya vinu ke kwiza,
yinki yandi ke sala bisadi-bilanga yayi ya vinu?»
41 Bawu vutulaka: «Yandi ke tala ve bantu yayi ya yimbi kyadi. Yandi
ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga na bisadi-bilanga ya nkaka ya vinu
yina ke pesa yandi kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu na ntangu ya
kubuka bambuma.»
42 Yesu tubaka dyaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke
tubaka Dibuku ya Nzambi:
«"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.
Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina,
mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!"»
43 «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti ba ke katula Kimfumu ya
Nzambi na maboko ya beno, mpe ba ke pesa yawu na bantu ya nkaka
yina ke buta bambuma. [
44 Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe
kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi*.]»
45 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kuwaka
bingana yina, bawu bakulaka ti ni bawu yandi vwandaka zonzila.

21:42 Mga 118.22-23 * **21:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi kele ve.

46 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu. Kasi bawu vwandaka na
boma ya nkonga ya bantu yina vwandaka kuna samu ti bantu nyonso
vwandaka kwikila ti Yesu kele mumbikudi.

22

Kingana ya mukembo ya makwela
(Lke 14.15-24)

1 Yesu bandaka dyaka na kuzonza na bingana na bantu yina vwan-
daka kuwa yandi. Yandi zabisaka bawu:
2 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi salaka mukembo
samu na makwela ya mwana ya yandi ya bakala.
3 Yandi fidisaka bisadi ya yandi na kwenda kubaka bantu yina yandi
bokilaka na mukembo. Kasi bantu mangaka na kukwiza.
4 Yandi fidisaka dyaka bisadi ya nkaka na kwenda kutubila bawu:
"Ntangu yayi, mu me manisa na kukubika madya ya mukembo. Mu
me kufwa bangombe mpe bibulu ya munu ya mafuta. Bima nyonso me
kuma ya kukubama. Beno kwiza na mukembo ya makwela."
5 Kasi bantu talaka yawu mpamba, mpe konso muntu kwendaka
sala kisalu ya yandi: bantu ya nkaka na bilanga, mpe ba ya nkaka na
mumbungu.
6 Bantu ya nkaka bwilaka bisadi, talisaka bawu mpasi, mpe kufwaka
bawu.
7 Ntinu dasukaka. Yandi fidisaka binwani ya yandi samu na kufwa
bantu yina kufwaka bisadi ya yandi, mpe samu na kuyoka mbanza ya
bawu.
8 Na manima, yandi tubaka na bisadi ya yandi: "Mu me kubika yimeni
madya ya mukembo ya makwela, kasi bantu yina mu bokilaka kele ve
ya kulunga na kudya yawu.
9 Na yina, beno kwenda na magambu ya banzila, mpe beno bokila na
mukembo bantu nyonso yina beno ke tala."
10 Bisadi kwendaka na banzila, mpe vukisaka bantu nyonso yina bawu
talaka: bantu ya yimbi mpe ya mbote. Na yina, kivinga ya mukembo ya
makwela fulukaka na bantu.»
11 «Ntangu ntinu kotaka na yinzo samu na kutala bantu yina yandi bok-
ilaka, yandi talaka muntu mosi yina lwataka ve binkuti ya mukembo.
12 Ntinu yufulaka yandi: "Nkundi ya munu, wapi mutindu nge me
kota awa ata kulwata binkuti ya mukembo?" Kasi muntu yina vutulaka
dyambu ve.
13 Na yina, ntinu tubaka na bisadi ya yandi: "Beno kanga yandi makulu
na maboko, mpe beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika
yandi ke dila mpe ke kwetisa meno."»
14 Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Ya tsyelika, Nzambi ke bokilaka bantu
mingi, kasi yandi ke soolaka kaka bantu fyoti.»

Kyuvu na yina me tadila kufuta mpaku na ntinu Sezale
(Mke 12.13-17; Lke 20.20-26)

15 Ba-Falisye vukanaka samu na kusosa wapi mutindu bawu lenda
kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu.
16 Bawu fidisaka na sika ya Yesu mwa ndambu ya bilandi ya bawu mpe
bantu ya kimvuka ya Elode. Bantu yayi yufulaka yandi: «Mulongisi, beto
zaba ti nge ke tubaka butsyelika, mpe nge ke longisaka na butsyelika

nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala. Nge kele ve na boma ya muntu samu ti nge ke swasikisaka bantu ve.
17 Na yina, pesa beto mabanza ya nge na dyambu yayi: beto kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu ve?»
18 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu ya yimbi, mpe zabisaka bawu: «Bantu ya bantima zole! Samu na yinki beno ke na kumeka munu?
19 Beno lakisa munu mbongo yina ba ke futaka mpaku.» Bawu pesaka yandi Denalya mosi,
20 mpe Yesu yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?»
21 Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.»
22 Na kuwa mvutu yina, bawu yitukaka mingi. Bawu bikaka yandi, mpe kwendaka.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa
(Mke 12.18-27; Lke 20.27-40)

23 Kaka na kilumbu yina, ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi:
24 «Mulongisi! Moyize tubaka ti kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, yaya to leki ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana.
25 Kasi na kati ya beto, ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento. Yandi kufwaka ata kubuta mwana, mpe bikaka mufwidi na maboko ya leki ya yandi.
26 Yawu salamaka mutindu mosi mpe na mpangi ya zole, na mpangi ya tatu, mpe na bawu nyonso nsambwadi.
27 Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka.
28 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?»
29 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi.
30 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na mazulu.
31 Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, beno me tangaka ntete ve mambu yina Nzambi zabisaka beno?
32 Yandi tubaka: “Mu kele Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo.»
33 Bantu nyonso yina kuwaka yandi, yitukaka mingi na ndongosolo ya yandi.

Musiku yina me lutila mfunu
(Mke 12.28-34; Lke 10.25-28)

34 Ntangu ba-Falisye kuwaka ti Yesu kangisaka ba-Saduse yinwa, bawu vukanaka.

22:19 Mat 18.28 **22:24** Mba 22.24; Mus 25.5-6 **22:32** Kbk 3.6,15-16

35 Mosi na kati ya bawu vwandaka mulongisi ya Misiku. Yandi
lebikaka Yesu mutambu na kyuvu:
36 «Mulongisi, wapi Musiku me lutila mfunu na kati ya Misiku?»
37 Yesu vutulaka: «“Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima
ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mpe na mayela ya nge nyonso.”
38 Ni Musiku yina me lutila nene mpe mfunu.
39 Musiku ya zole yayi kele mfunu mutindu mosi na Musiku ya ntete.
Ya ke tubaka: “Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.”
40 Misiku nyonso ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi kele ya
kukangama na kati ya misiku zole yayi.»

Masiya kele mwana ya nani?
(Mke 12.35-37; Lke 20.41-44)

41 Mutindu ba-Falisye vwandaka ya kuvukana kuna, Yesu pesaka
bawu kyuvu yayi:
42 «Yinki beno ke na kubanza na yina me tadila Masiya? Yandi kele
mwana ya nani?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mwana ya Davidi.»
43 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu Davidi yina vwandaka
ya kufuluka na Mpeve ya Longo lendaka bokila yandi “Mfumu” na
kutuba:
44 «Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
“Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge
na yisi ya makulu ya nge.”»
45 «Na yina, Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”,
wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?»
46 Ata muntu lendaka na kupesa yandi mvutu, mpe katuka kilumbu
yina, ata muntu vwandaka meka dyaka na kupesa yandi kyuvu.

23

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye
(Mke 12.38-39; Lke 11.43,46; 20.45-46)

1 Na yina, Yesu tubaka na bantu nyonso yina vwandaka kuna, mpe na
bilandi ya yandi:
2 «Kisalu ya milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye ni kulongisa Misiku ya
Moyize.
3 Beno fwana kutumama na bawu, mpe kusala mambu nyonso yina
bawu ke zabisaka beno. Kasi beno landa ve nkadulu ya bawu samu ti
bawu ke sadilaka ve mambu yina bawu ke longisaka.
4 Bawu ke kangaka bifunda ya kilo, mpe ke tulaka yawu na magembo
ya bantu. Kasi bawu mosi ke simbaka ve yawu ata na musapi.
5 Bawu ke salaka bisalu nyonso ya bawu, samu ti bantu tala bawu.
Bawu ke kumisaka yinda bibuku ya mikanda ya Mambu ya Nzambi yina
bawu ke lwataka na mbunzu to na diboko na ntangu ya kusambila, mpe
ke tungaka bitende ya lele ya yinda na ndambu ya makulu ya biyunga
ya bawu.
6 Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya buzitu na mikembo ya
nene, mpe na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife.

22:37 Mus 6.5 **22:39** Knz 19.18 **22:44** Mga 110.1

7 Bawu ke zolaka mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika
yina bantu ke vukanaka, mpe ti bantu bokila bawu na “Mulongisi”.
8 Kasi beno, beno ndima ve ti bantu bokila beno na “Mulongisi” samu
ti beno kele kaka na Mulongisi mosi, mpe beno nyonso kele bampangi.
9 Beno bokila ata muntu awa na ntoto na “Tata” samu ti beno kele kaka
na Tata mosi yina kele na mazulu.
10 Beno ndima ve ti ba bokila beno mpe na “Ntwadisi” samu ti beno
kele kaka na Ntwadisi mosi, ni Masiya.
11 Muntu ya mfunu na kati ya beno fwana kuvwanda kisadi ya beno.
12 Nzambi ke kulula muntu yina ke zanguka, mpe ke zangula muntu
yina ke kuluka.»

Yesu kebisaka milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye
(Mke 12.40; Lke 11.39-52; 20.45-47)

13 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu
ya bantima zole! Beno ke kangaka mwelo ya Kimfumu ya Mazulu na
bantu. Beno ke kotaka ve beno mosi, mpe beno ke yiminaka bayina ke
sosaka na kukota kuna.
[
14 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu
ya bantima zole! Beno ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya
bakento, mpe beno ke salaka balusambulu ya yinda, samu ti bantu tala
beno. Ni yawu yina, Nzambi ke pesa beno kitumbu ya ngolo*.]
15 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu
ya bantima zole! Beno ke zyetaka bisika nyonso na ntoto mpe na mubu
samu na kuzwa ata muntu mosi yina ke ndima na kukota na dibuundu
ya beno, mpe ntangu beno ke kuzwaka muntu, beno ke salaka ti yandi
kuzwa kitumbu ya mbungulu ya kulutila beno bambala zole.
16 «Kyadi na beno bantwadisi yina kele bampofo. Beno ke tubaka ti
kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, ya kele mfunu
ve. Kana yandi kudya ndefi na wolo ya Yinzo ya Nzambi, yandi fwana
kusala mambu yina yandi me kudya ndefi.
17 Beno kele bizoba mpe bampofo! Na wolo na Yinzo ya Nzambi, yinki
me lutila mfunu? Ni Yinzo ya Nzambi ke salaka ti wolo kuma ya longo.
18 Beno ke tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya
kiyokolo ya minkayulu, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na
munkayulu yina kele na kiyokolo ya minkayulu, yandi fwana kusala
mambu yina yandi me kudya ndefi.
19 Beno kele bampofo! Na munkayulu na Kiyokolo ya minkayulu, yinki
me lutila mfunu? Ni Kiyokolo ya minkayulu ke salaka ti munkayulu
kuma ya longo.
20 Na yina, kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya
minkayulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu
mpe na bima nyonso yina kele na zulu ya yawu.
21 Kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, yandi
me sala yawu na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi mpe na Nzambi yina ke
vwandaka kuna.

* **23:14** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi ba bwelaka yawu na kubwela awa to na manima ya kibuku ya 12.

22 Kana muntu me kudya ndefi na mazulu, yandi me sala yawu na
nkumbu ya kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe na Nkumbu ya Nzambi yina
kele ya kuvwanda na zulu ya yawu.
23 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu
ya bantima zole! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno
ke kunaka mutindu manzulu, bandunda, mpe bambuma ya fyoti-fyoti.
Kasi beno ke bikaka na kusadila bandongosolo yina me lutila mfunu
na kati ya Misiku: ludedomo, kutala bantu kyadi, mpe kuvwanda ya
kukwikama. Ni mambu yina beno fwanaka sadila ata kubika mambu
ya nkaka.
24 Beno bantwadisi yina kele bampofo! Beno ke katulaka banzinzi na
malafu yina beno ke kunwaka. Kasi beno ke minaka Samo ata kuzaba.
25 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu
ya bantima zole! Beno ke sukulaka bambungu mpe bandonga ya beno
na ngaanda. Kasi na kati, yawu kele ya kufuluka na bima yina beno ke
labaka, mpe na bansatu ya beno ya yimbi.
26 Beno ba-Falisye, beno kele bampofo. Beno sukula ntete bambungu
ya beno na kati, mpe ya ke kuma ya kuvedila na ngaanda.
27 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele
bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu yina ba me lenga
mpemba. Yawu ke talanaka kitoko na ngaanda, kasi na kati yawu kele ya
kufuluka na mikwa ya bantu ya kufwa, mpe na konso mutindu ya bima
ya kubola.
28 Mutindu mosi mpe beno, na meso ya bantu, beno ke lakisaka ti beno
kele bantu ya kudedama. Kasi na kati, beno kele bantu ya bantima zole,
mpe ya kufuluka na yimbi.
29 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele
bantu ya bantima zole! Beno ke tungaka bandyamu ya kitoko samu na
mimbikudi. Beno ke bongisaka bandyamu ya bantu ya kudedama,
30 mpe beno ke tubaka: “Kana beto zingaka na ntangu ya bankooko ya
beto, beto zolaka ndima ve ti bawu kufwa mimbikudi.”
31 Na yina, beno ke na kulakisa beno mosi ti beno kele bana ya bayina
kufwaka mimbikudi.
32 Ee! Beno manisa kisalu yina bankooko ya beno bandaka.
33 Beno kele banyoka, dikanda ya bampidi! Wapi mutindu beno lenda
kukima kitumbu ya mbungulu?
34 Ni yawu yina, beno kuwa: Mu ke fidisa beno mimbikudi, bantu ya
ndwenga, mpe milongisi ya Misiku. Beno ke kufwa ba ya nkaka, mpe
ke koma ba ya nkaka na bakulunsi. Beno ke bula ba ya nkaka bikoti na
kati ya bayinzo ya beno ya lusambulu, mpe beno ke talisa bawu mpasi
na konso mbanza yina bawu ke kwenda.
35 Na yina, ni beno ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu
nyonso ya kudedama katuka lufwa ya Abele, muntu ya kudedama, tii
na lufwa ya Zakali, mwana ya Balasi, yina beno kufwaka na kati-kati ya
kivinga ya longo na kiyokolo ya minkayulu.
36 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ni bantu ya ntangu yayi ke
kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso.»

Yesu dilaka samu na Yelusalemi (Lke 13.34-35)

23:24 Mat 19.24

37 «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu yina Nzambi ke fidisaka beno. Bambala mingi, mu zolaka vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi beno zolaka ve!
38 Ntangu yayi, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi.
39 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba: “Bika Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi.”»

24

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mke 13.1-2; Lke 21.5-6)

1 Ntangu Yesu basikaka na Yinzo ya Nzambi, bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe lakisaka yandi wapi mutindu ba tungaka Yinzo ya Nzambi.
2 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kutala yawu mbote! Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata ditadi mosi ke bikana awa na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mke 13.3-13; Lke 21.7-19)

3 Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe yufulaka yandi na lweka: «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa nkwizulu ya nge mpe nsuka ya yinza.»
4 Yesu vutulaka: «Beno sala keba, samu ti muntu vuna beno ve.
5 Ya tsyelika, bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu na kutuba: “Mu kele Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi.
6 Beno ke kuwa bamvita yina ke na kusalama, mpe bansangu ya bamvita yina ke kwiza. Beno vwanda na boma ve samu ti nyonso yina fwana kusalama. Kasi ya ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza.
7 Ya tsyelika, bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso.
8 Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu bampasi ya ntete yina kento ke talaka na kubuta.
9 Na yina, bantu ke yekula beno, samu ti ba talisa beno mpasi, mpe ba ke kufwa beno. Bantu nyonso yina zaba ve Nzambi ke yina beno samu na munu.
10 Na ntangu yina, bantu mingi ke vwanda dyaka ve na kiminu. Bawu ke fundasana mpe ke yinasana.
11 Mimbikudi mingi ya luvunu ke talana mpe ke vuna bantu mingi.
12 Mambu ya yimbi ke lutila, mpe bantu mingi ke vwanda dyaka ve na luzolo.
13 Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu, ke kuzwa mpulusu.
14 Ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi ya Kimfumu na yinza nyonso, samu ti bayina zaba ve Nzambi kuwa yawu. Na manima, ya ke vwanda nsuka ya yinza.»

Mambu yina ke salama ntete Mwana ya Muntu kwiza
(Mke 13.14-23; Lke 21.20-24)

15 «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-kimwangisi, yina mumbikudi Danyele zonzilaka, ya kuvwanda na kati ya kivinga ya longo (muntu yina ke na kutanga mambu yayi fwana kubakula yawu mbote),
16 bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya myongo.
17 Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo fwana kukulumuka ve samu na kubaka bima ya yandi yina kele na kati ya yinzo.
18 Muntu yina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi.
19 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene!
20 Beno sambila Nzambi, samu ti kilumbu yina beno ke kima vwanda ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo, to kilumbu ya saba.
21 Ya tsyelika, na bilumbu yina, bantu ke lutila na kutala mpasi. Katuka mbandukulu ya yinza tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve.
22 Kana lutangu ya bilumbu yina ya mpasi vwandaka ve ya kukuluka, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka.
23 «Na yina, kana muntu zabisa beno: “Masiya kele awa” to “Yandi kele kuna”, beno kwikila yandi ve,
24 samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na ku-vuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka.
25 Beno kuwa mbote samu ti mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mke 13.24-27; Lke 21.25-28)

26 «Na yina, kana muntu zabisa beno ti Masiya kele na kati ya yinsi ya kuyuma, beno kwenda kuna ve. Kana muntu zabisa beno ti yandi me bumbama awa, beno kwikila yandi ve.
27 Ya tsyelika, mutindu nsemo ya nzasi ke lezimaka katuka na kisika yina ke basikilaka ntangu tii kisika yina ntangu ke lalaka, ni mutindu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.
28 Kisika yina ke vwandaka mvumbi, ni kisika yina ke vukanaka bakoko-mbele.
29 «Kaka na manima ya bilumbu yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana.
30 Na yina, kidimbu ya Mwana ya Muntu ke talana na mazulu, mpe bantu nyonso yina kele na ntoto ke looka mpe ke dila. Bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi.
31 Kulumenta ya nene ke wakana, mpe yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba samu na kuvukisa na kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mke 13.28-31; Lke 21.29-33)

24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11

32 «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya fike. Ntangu
bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke
basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene.
33 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na
kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya Muntu me
kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno.
34 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na
kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama.
35 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.»

Kaka Nzambi zaba kilumbu yina ke kwiza Mwana ya Muntu
(Mke 13.32-37; Lke 17.26-30,34-36)

36 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama.
Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni
Tata yandi mosi zaba yawu.
37 Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu
mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.
38 Ya tsyelika, ntete yinza ya muvimba dyama na maza, bantu vwan-
daka kudya mpe kunwa. Bawu vwandaka kwelana to kukwelisa bana
ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza.
39 Bantu vwandaka banza ata dyambu tii ntangu bamvula ya nene
bandaka na kunoka mpe dyamisaka bawu nyonso. Ni mutindu yina mpe
yawu ke vwanda ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza.
40 Na yina, kana bantu zole kele na kati ya bilanga, ba ke nata mosi,
mpe ke bika ya nkaka.
41 Kana bakento zole ke na kututa bambuma, ba ke nata mosi, mpe ke
bika ya nkaka.
42 Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi kilumbu
Mfumu ya beno ke kwiza.
43 Beno zaba yawu mbote. Kana mfumu ya yinzo lendaka zaba wapi
ngunga ya mpimpa muyibi ke kwiza, yandi zolaka lala ve pongi, mpe
zolaka bika ve muyibi kota na yinzo ya yandi.
44 Ni yawu yina beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana
ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.»

Kisadi ya kukwikama mpe kisadi ya yimbi
(Lke 12.41-48)

45 «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina mfumu me
pesa kisalu ya kukabula madya na bisadi nyonso ya yandi na ntangu ya
kulunga?
46 Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke
vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi.
47 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi kisalu ya
kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi.
48 Kana yandi kele kisadi ya yimbi, yandi ke tuba na kati ya ntima ya
yandi ti mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve,
49 mpe kana yandi banda na kunyokola bampangi ya yandi ya kisalu,
mpe ke kudya mpe kunwa na bantu yina ke kolaka malafu.
50 Mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina ke vingila
yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve.

51 Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu mosi
na bantu ya bantima zole. Ni kuna bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka
meno.»

25

Kingana ya bandumba kumi

1 «Kimfumu ya Mazulu ke vwanda mutindu bandumba kumi yina
bakaka minda ya bawu, mpe basikaka samu na kwenda kubwabana
mulumi.
2 Tanu na kati ya bawu vwandaka ve na mayela, mpe tanu ya nkaka
vwandaka na mayela.
3 Bayina vwandaka ve na mayela bakaka minda ya bawu ata kunata
mafuta mingi.
4 Kasi bayina vwandaka na mayela bakaka minda ya bawu mpe
bambwata ya mafuta.
5 Mutindu mulumi vwandaka kwiza nswalu ve, bandumba nyonso
kumaka na pongi, mpe lalaka.
6 «Na kati-kati ya mpimpa, bawu kuwaka ndinga yina lookaka: "Mu-
lumi yandi yayi! Beno kwenda kubwabana yandi!"
7 Na yina, bandumba nyonso kumi vumbukaka mpe bandaka na
kukubika minda ya bawu.
8 Bayina vwandaka ve na mayela tubaka na bayina vwandaka na
mayela: "beno pesa beto mwa mafuta samu ti minda ya beto me banda
na kufwa."
9 Kasi bayina vwandaka na mayela vutulaka: "Ve! Yawu kele mingi ve
samu na beto mpe beno. Ya kele mbote ti beno kwenda kusumba mafuta
na bayina ke tekisaka yawu."
10 Ntangu bawu kwendaka sumba mafuta, mulumi kwizaka. Ban-
dumba tanu yina vwandaka ya kukubama kotaka na yandi na kati ya
yinzo ya makwela, mpe ba kangaka mwelo na fungula.
11 Na manima, bandumba tanu ya nkaka kwizaka mpe tubaka:
"Mfumu! Mfumu! Zibudila beto mwelo!"
12 Kasi mulumi vutulaka: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu
zaba beno ve."»
13 Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Beno lala ve pongi samu ti beno zaba
ve kilumbu mpe ngunga.»

Kingana ya bisadi tatu yina ba pesaka Batalente
(Lke 19.11-27)

14 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu muntu yina vwandaka kwenda
na nzyetolo. Yandi bokilaka bisadi ya yandi, mpe bikilaka bawu
bimvwama ya yandi.
15 Na kisadi ya ntete, yandi pesaka Batalente tanu. Na kisadi ya zole,
yandi pesaka Batalente zole, mpe na kisadi ya tatu Talente mosi. Yandi
pesaka bawu yawu mutindu vwandaka ngolo ya konso muntu. Na
manima, yandi kwendaka na nzyetolo.
16 Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwendaka mbangu na kusala
mumbungu na yawu, mpe kuzwaka Batalente tanu ya nkaka.
17 Kisadi yina kuzwaka Batalente zole salaka mpe mutindu mosi, mpe
yandi kuzwaka Batalente zole ya nkaka.
18 Kasi kisadi yina kuzwaka Talente mosi, yandi timunaka dibulu na

25:15 Kbk 25.39 **25:16** Kbk 25.39 **25:18** Kbk 25.39

ntoto, mpe yandi bumbaka mbongo ya mfumu ya yandi.
19 «Bilumbu mingi lutaka. Na manima, mfumu ya bisadi yina vutukaka
mpe bokilaka bawu samu na kuyufula bawu yinki bawu salaka na
mbongo yina yandi bikilaka bawu.
20 Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwizaka mpe tubaka: “Mfumu,
nge bikilaka munu Batalente tanu ya, mpe mu me kuzwa dyaka Batal-
ente tanu ya nkaka. Tala! Yawu yayi.”
21 Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge kele kisadi
ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima
yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutila
mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu.”
22 Kisadi yina kuzwaka Batalente zole kwizaka mpe tubaka: “Mfumu,
nge bikilaka munu Batalente zole, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente
zole ya nkaka. Tala! Yawu yayi.”
23 Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge kele kisadi
ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima
yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutila
mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu.”
24 Na manima, kisadi yina kuzwaka Talente mosi ya kwizaka mpe
tubaka: “Mfumu, mu zaba ti nge kele muntu ya ntima ngolo. Nge ke
yonzikaka bambuma kisika yina nge ke kunaka yawu ve, mpe nge ke
yonzikaka bambuma kisika yina nge ke mwangaka ve.
25 Mu vwandaka na boma, mpe mu kwendaka bumba mbongo ya nge
na yisi ya ntoto. Mbongo ya nge yawu yayi.”
26 Mfumu ya yandi vutulaka: “Nge kele kisadi ya yimbi mpe ya
bubolo. Nge zabaka ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke
kunaka yawu ve, mpe ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke
mwangaka yawu ve.
27 Na yina, nge zolaka tula mbongo ya munu na banki, mpe ntangu mu
me vutuka, mu zolaka baka yawu na ndandu na zulu.
28 Beno baka yandi Talente yina kele na yandi, mpe beno pesa yawu
na kisadi yina kele na Batalente kumi.
29 Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya
nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina
ke na kima ve, ba ke katula yandi ata mwa ndambu yina kele na yandi.
30 Na yina me tadila kisadi yayi ya mfunu ve, beno losa yandi na
ngaanda na kati ya kitombe kisika bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka
meno.”»

Lufundusu ya nsuka

31 «Ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi
kintwadi na bambazi nyonso ya yandi, yandi ke vwanda na kiti ya yandi
ya kintinu ya nkembo.
32 Bantu nyonso ya ntoto ke vukana na ntwala ya yandi, mpe yandi ke
kabula bawu mutindu muvungi ya mameme ke kabulaka mameme na
bankombo.
33 Yandi ke tula mameme na lubakala ya yandi, mpe bankombo na
lumoso ya yandi.
34 Na yina, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lubakala ya yandi:
“Beno kwiza, beno yina Tata ya munu sakumunaka. Beno kota na

25:20 Kbk 25.39 **25:22** Kbk 25.39 **25:24** Kbk 25.39 **25:28** Kbk 25.39

Kimfumu ya Mazulu yina Nzambi kubikilaka beno katuka mbandukulu ya yinza.
35 Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, mpe beno pesaka munu madya.
Mu vwandaka na nsatu ya maza, mpe beno pesaka munu maza ya kunwa. Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka munu.
36 Mu vwandaka ve na binkuti, mpe beno pesaka munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo, mpe beno sadisaka munu. Mu vwandaka na boloko, mpe beno kwizaka tala munu."
37 Na yina, bantu ya kudedama ke yufula yandi: "Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu, mpe beto pesaka nge madya? Wapi ntangu nge vwandaka na nsatu ya maza, mpe beto pesaka nge maza ya kunwa?
38 Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka nzenza, mpe beto yambaka nge na bayinzo ya beto? Wapi ntangu nge vwandaka ve na binkuti, mpe beto pesaka nge yawu?
39 Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na kimbevo to na kati ya boloko, mpe beto kwizaka tala nge?"
40 Ntinu ke vutula: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bampangi ya munu yayi, ni na munu beno salaka yawu."
41 «Na manima, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lumoso ya yandi: "Beno bantu yina ba siingaka, beno katuka pene-pene ya munu! Beno kwenda na kati ya tiya ya mankululu yina ba kubikaka samu na Satana mpe bambazi ya yandi.
42 Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, kasi beno pesaka ve munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, kasi beno pesaka ve munu maza ya kunwa.
43 Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka ve munu. Mu vwandaka ve na binkuti, kasi beno pesaka ve munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati ya boloko, mpe beno sadisaka ve munu."
44 Na yina, bawu ke yufula yandi: "Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu ya kudya, to na nsatu ya maza? Wapi ntangu nge vwandaka nzenza, nge vwandaka ve na binkuti, mpe nge vwandaka na kimbevo to nge vwandaka na boloko, mpe beto sadisaka ve nge?"
45 Ntinu ke vutula: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka ve yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bana yayi, ni na munu beno salaka ve yawu."
46 Na yina, bawu ke kwenda na kisika yina bawu ke kuzwa kitumbu ya seko. Kasi bantu ya kudedama ke kuzwa luzingu ya seko.»

26

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mke 14.1-2; Lke 22.1-2; Yne 11.45-53)

1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi:
2 «Beno zaba ti kaka bilumbu zole me bikana samu na kukembila mukembo ya Paki. Ba ke yekula Mwana ya Muntu, samu ti ba koma yandi na kulunsi.»
3 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka na yinzo ya Kayife yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete.

4 Bawu bakaka lukanu ya kukanga Yesu na mansweki, mpe ya kufwa
yandi.
5 Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo
ya Paki, samu ti bantu sala muvusu ve.»

Kento mosi tulaka mananasi na yintu ya Yesu
(Mke 14.3-9; Yne 12.1-8)

6 Yesu vwandaka na mbanza Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu
ya kimbevo ya mpusu*.
7 Ntangu Yesu vwandaka na mesa, kento mosi kwizaka pene-pene ya
yandi na kitutu ya alabati† ya kufuluka na mananasi ya ntalu mingi, mpe
sekulaka yawu na yintu ya Yesu.
8 Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu vwandaka ve na kilengi,
mpe tubaka: «Samu na yinki yandi me bebisa yawu?
9 Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya mingi, mpe kukabula mbongo
yina na bamputu!»
10 Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka zonza. Na yina, yandi
tubaka: «Samu na yinki beno ke na kukwamisa kento yayi? Mambu yina
yandi me sala samu na munu kele mbote.
11 Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke
vwanda ve na beno ntangu nyonso.
12 Yandi me tula mananasi yayi na nzutu ya munu samu na kukubika
nzikulu ya munu.
13 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa
Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi me
sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.»

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mke 14.10-11; Lke 22.3-6)

14 Na manima, mosi na kati ya bilandi kumi na zole yina vwandaka
na nkumbu ya Yuda Isekayote, kwendaka tala bamfumu ya banganga-
Nzambi,
15 mpe zabisaka bawu: «Yinki beno ke pesa munu kana mu yekula beno
Yesu?» Bawu pesaka yandi mbongo makumi tatu ya bisengo.
16 Katuka kilumbu yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya mbote samu
na kuyekula bawu Yesu.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mke 14.12-21; Lke 22.7-14,21-23; Yne 13.21-30)

17 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve,
bilandi kwendaka yufula Yesu: «Wapi sika nge zola ti beto yidikila nge
madya ya Paki?»
18 Yesu vutulaka: «Beno kwenda na mbanza na sika ya bakala mosi,
mpe beno zabisa yandi ti Mulongisi me tuba: “Ngunga ya munu me
lunga, ni na sika ya nge mu ke kudya madya ya Paki na bilandi ya munu.”
»
19 Bilandi salaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka
bima nyonso samu na madya ya Paki.

---

* **26:6** *Simoni* beelaka kimbevo ya mpusu, mpe belukaka. Kasi bantu vwandaka bika ve na kubokila yandi «Simoni muntu ya kimbevo ya mpusu». † **26:7** *Alabati,* ya kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu. **26:15** Zli 11.12

20 Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na
bilandi kumi na zole ya yandi.
21 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na
kuzabisa beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.»
22 Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula
yandi mosi na mosi: «Mfumu! Ya kele munu?»
23 Yesu vutulaka: «Muntu yina me tula diboko ya yandi kintwadi na
munu na kati ya ndonga, ni yandi ke yekula munu.
24 Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka
yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote
na muntu yina na kubutuka ve.»
25 Yuda yina vwandaka yekula Yesu tubaka: «Mulongisi! Ya kele
munu?» Yesu vutulaka: «Ni nge mosi me tuba yawu.»

Madya ya Mfumu
(Mke 14.22-26; Lke 22.14-20; 1Ko 11.23-25)
26 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya
kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya
yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.»
27 Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi,
mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Beno kunwa yawu beno nyonso.
28 Ya tsyelika, yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani yina me
mwangana, samu ti bantu mingi kuzwa mulemvo ya masumu.
29 Mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka
ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu-malu kintwadi
na beno na kati ya Kimfumu ya Tata ya munu.»
30 Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu, mpe kwendaka
na mongo ya bayinti ya olive.

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mke 14.27-31; Lke 22.31-34; Yne 13.36-38)
31 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Na mpimpa yayi, beno nyonso ke
bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Mu ke kufwa muvungi
ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana.”»
32 Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke
kwenda kuvingila beno na Ngalili.»
33 Pyele tubaka na Yesu: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke
bika nge ve.»
34 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Kaka na
mpimpa yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»
35 Pyele zabisaka Yesu: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu
ke manga nge ve.» Bilandi nyonso mpe tubaka mutindu yina.

Yesu sambilaka na Ngetesemane
(Mke 14.32-42; Lke 22.39-46)
36 Na manima, Yesu kumaka na bilandi ya yandi na kisika yina ba ke
bokilaka Ngetesemane, mpe zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu
mu ke kwenda kusambila na mantwala kuna.»
37 Yandi nataka Pyele mpe bana nyonso zole ya Zebede. Yandi bandaka
na kutala kyadi mpe mpasi na ntima.

26:31 Zli 13.7

38 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka
na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso
kintwadi na munu.»
39 Yesu kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka kizizi na
ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana yawu lenda
kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi
kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.»
40 Na manima, yandi vutukaka na kisika yina vwandaka bilandi tatu
yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Yandi tubaka na Pyele: «Beno me lenda
ve na kukyelola meso kintwadi na munu ata na ngunga mosi?
41 Beno kyelola meso, mpe beno sambila, samu ti beno kubwa ve na
ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu
ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.»
42 Yesu bikaka dyaka bawu na mbala ya zole, mpe sambilaka mutindu
yayi: «Tata ya munu, kana mbungu yayi lenda kukatuka ve, samu ti mu
kunwa yawu, bika ti luzolo ya nge salama!»
43 Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe
kutaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya kufuluka
na pongi.
44 Yesu bikaka dyaka bawu. Yandi kwendaka sambila na mbala ya tatu
na kuzonza kaka mambu yina yandi tubaka.
45 Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe
zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mpe beno ke na
kupema! Ntangu yayi, ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya
Muntu na maboko ya misumuki.
46 Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu
me kwiza.»

Yuda yekolaka Yesu
(Mke 14.43-50; Lke 22.47-53; Yne 18.3-11)

47 Yesu manisaka ve na kuzonza ntangu Yuda, mosi na kati ya bilandi
kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu
yina vwandaka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu.
48 Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu yina
yandi ke sala. Yandi tubaka: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno
kanga yandi.»
49 Yuda kwendaka nswalu pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mbote ya
nge Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu.
50 Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, mambu yina nge me kwiza kusala
awa, sala yawu.» Na yina, bantu kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu
simbaka Yesu, mpe kangaka yandi.
51 Mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu basisaka mbele
ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe
zengaka yandi dikutu.
52 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Vutula mbele ya nge na kisika ya
yawu samu ti konso muntu yina ke nwanaka na mbele, ke kufwaka mpe
na mbele.
53 Nge zaba ve ti mu lenda kulomba lusalusu na Tata ya munu, mpe na
nswalu nyonso, yandi ke fidisa munu bambazi mingi kulutila bankonga
kumi na zole ya binwani?

26:39 Mat 20.22

54 Kana mu sala mutindu yina, mambu yina kele ya kusonama na
Dibuku ya Nzambi lenda kusalama ve. Ya tsyelika, beto ke tangaka ti
yawu fwana kusalama mutindu yina.»
55 Na manima, Yesu tubaka na bantu yina: «Beno me kwiza na bambele
mpe bayinti samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka kim-
pumbulu? Bilumbu nyonso, mu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya
Nzambi, mpe beno kangaka munu ve.
56 Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu
yina mimbikudi zabisaka na Dibuku ya Nzambi.» Na yina, bilandi
nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mke 14.53-65; Lke 22.54-55,63-71; Yne 18.12-14,19-24)

57 Bayina kangaka Yesu, nataka yandi na sika ya Kayife, nganga-
Nzambi ya ntete. Ni na sika ya yandi vwandaka me vukana milongisi
ya Misiku mpe bakuluntu ya ba-Zwife.
58 Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima tii na kati ya lupangu
ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi kotaka na lupangu, mpe vwandaka
kisika mosi na mikengi samu na kutala wapi mutindu mambu yina ke
manisa.
59 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe kimvuka nyonso ya bakuluntu
ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi, ata ya vwanda ya luvunu, samu
na kuzengila Yesu lufwa.
60 Kasi bawu kuzwaka ve dyambu ya yimbi ata ti bantu mingi kwizaka
tuba mambu ya luvunu. Na manima, bantu zole kwizaka
61 mpe tubaka: «Muntu yayi tubaka ti yandi lenda kumwangisa Yinzo
ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu.»
62 Nganga-Nzambi ya ntete telamaka mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve
na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?»
63 Kasi Yesu vwandaka swi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete zabisaka
yandi: «Zenga ndefi na Nkumbu ya Nzambi ya moyo! Zabisa beto kana
nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi!»
64 Yesu vutulaka: «Nge mosi me tuba yawu. Kasi mu ke na kuzabisa
beno: Katuka bubu yayi, beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na
lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.»
65 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe
tubaka: «Yandi me safula Nzambi! Beto ke dyaka ve na nsatu ya
bambangi! Beno me kuwa wapi mutindu yandi me safula Nzambi.
66 Yinki beno ke na kubanza?» Bawu vutulaka: «Yandi fwana kufwa.»
67 Na manima, bawu lobolaka yandi mante na kizizi, mpe bulaka
yandi makofi. Ba ya nkaka bulaka yandi bambata
68 na kutuba: «Masiya bikula! Zabisa beto nani me bula nge!»

Pyele mangaka Yesu
(Mke 14.66-72; Lke 22.56-62; Yne 18.15-18,25-27)

69 Pyele vwandaka ya kuvwanda na ngaanda na kati ya lupangu.
Kisadi mosi ya kento kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Nge
mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu ya Ngalili.»
70 Kasi Pyele mangaka na ntwala ya bantu nyonso, mpe tubaka: «Mu
zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.»

71 Na manima, Pyele kwendaka pene-pene ya mwelo ya lupangu.
Kisadi ya nkaka ya kento talaka yandi, mpe tubaka na sika ya bayina
vwandaka kuna: «Muntu yayi vwandaka kintwadi na Yesu ya Nazaleti.»
72 Pyele mangaka dyaka, mpe kudyaka ndefi na kutuba: «Mu zaba
muntu yina ve!»
73 Na manima ya mwa ntangu, bayina vwandaka kuna kwizaka pene-
pene ya Pyele, mpe zabisaka yandi: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu
ya yandi. Mutindu ya nge ya kuzonza ke na kulakisa wapi sika nge
katukaka.»
74 Na yina, Pyele kudyaka ndefi, mpe tubaka: «Mu zaba ve muntu yina
beno ke na kuzonzila! Kana mu ke na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa
munu kitumbu.» Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.
75 Na yina, Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka
yandi: «Ntete nsusu kuba, nge ke tuba bambala tatu ti nge zaba munu
ve.» Pyele basikaka na lupangu mpe dilaka mingi.

27

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mke 15.1; Lke 23.1-2; Yne 18.28-32)

1 Na suka-suka, bamfumu nyonso ya banganga-Nzambi mpe baku-
luntu ya ba-Zwife vukanaka samu na kubaka lukanu ya kufwa Yesu.
2 Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi
na maboko ya mfumu Pilate, mfumu ya kizunga.

Yuda lelamaka
(Bis 1.18-19)

3 Ntangu Yuda yina yekulaka Yesu talaka ti ba zengilaka Yesu lufwa,
yandi talaka ntima mpasi, mpe kwendaka vutula mbongo makumi tatu
ya bisengo na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya
ba-Zwife.
4 Yandi zabisaka bawu: «Mu me sala masumu na kuyekula na lufwa
muntu yina me sala dyambu ve.» Kasi bawu vutulaka: «Yawu me tala
beto ve! Ya ke mambu ya nge!»
5 Yuda losaka mbongo yango na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe
basikaka. Na manima, yandi kwendaka lelama.
6 Bamfumu ya banganga-Nzambi lokotaka mbongo yina, mpe tubaka:
«Misiku ya beto ke yiminaka na kutula mbongo ya mutindu yayi na
kibumbulu-mbongo ya Yinzo ya Nzambi samu ti ya kele ntalu ya menga
ya muntu.»
7 Na manima ya kuwisana, bawu bakaka mbongo yina, mpe sumbaka
bilanga ya kisadi-bambinda. Bawu salaka yawu kisika ya kukundaka
banzenza.
8 Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka bilanga yina: «Bilanga ya
menga».
9 Yawu salamaka mutindu mumbikudi Yelemi zabisaka: «Bawu bakaka
mbongo makumi tatu ya bisengo (ntalu yina bantu ya Isayeli zengaka
samu na yandi),
10 mpe bawu pesaka yawu samu na kusumba bilanga ya kisadi-
bambinda mutindu Mfumu tumisaka munu.»

Yesu na mantwala ya Pilate
(Mke 15.2-5; Lke 23.3-5; Yne 18.33-38)

27:10 Yel 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15; Zli 11.12-13

11 Ba nataka Yesu na ntwala ya mfumu Pilate, mpe mfumu yufulaka
yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba
yawu nge mosi.»
12 Kasi ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-
Zwife vwandaka funda yandi, yandi vutulaka ata dyambu.
13 Na yina, Pilate yufulaka yandi: «Nge me kuwa ve mambu nyonso
yina bawu me funda nge?»
14 Kasi Yesu vutulaka ata mvutu na mambu nyonso yina, mpe mfumu
yitukaka mingi.

Bantu lombaka na Pilate na kufwa Yesu
(Mke 15.6-15; Lke 23.13-25; Yne 18.39-19.16)
15 Na konso mukembo ya Paki, mfumu ya kizunga vwandaka na kifu
ya kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti yandi
basisa.
16 Na ntangu yina, ya vwandaka na nkole mosi ya nsangu. Nkumbu ya
yandi vwandaka [Yesu] Balabase.
17 Na yina, Pilate yufulaka nkonga ya bantu yina vukanaka kuna: «Nani
beno zola ti mu pesa kimpwanza: [Yesu] Balabase to Yesu yina ba ke
bokilaka Masiya?»
18 Pilate zabaka ti bawu vwandaka tala Yesu musoki. Ni yawu yina,
bawu yekulaka Yesu na sika ya yandi.
19 Ntangu Pilate vwandaka ya kuvwanda na kiti yina ba ke fundisaka,
kento ya yandi fidisaka yandi nsangu yayi: «Kukota ve na mambu ya
muntu yayi ya kudedama. Yandi me sala dyambu ve. Mpimpa yayi, mu
me tala mpasi mingi na bandosi samu na yandi.»
20 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tu-
misaka nkonga na kulomba ti ba basisa Balabase na boloko, mpe ba
kufwa Yesu.
21 Mfumu yufulaka dyaka bawu: «Nani na kati ya bawu zole beno zola
ti mu pesa kimpwanza?» Bawu vutulaka: «Balabase!»
22 Pilate yufulaka bawu: «Yinki mu ke sala Yesu yina ba ke bokilaka
Masiya?» Bawu nyonso vutulaka: «Koma yandi na kulunsi!»
23 Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala?» Kasi
bawu lookaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na kulunsi!»
24 Ntangu Pilate talaka ti yandi lendaka sala dyaka kima ve, mpe
muvusu vwandaka lutila, yandi bakaka maza, mpe sukulaka maboko
na ntwala ya bantu. Yandi tubaka: «Lufwa ya muntu yayi kele na yintu
ya munu ve! Ya kele dyambu ya beno!»
25 Bantu nyonso vutulaka: «Beto me ndima ti lufwa ya yandi vwanda
na bayintu ya beto mpe ya bana ya beto!»
26 Na yina, Pilate pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba
bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na
kukoma yandi na kulunsi.

Binwani vwandaka seka Yesu
(Mke 15.16-20; Yne 19.2-3)
27 Binwani ya Pilate nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, mpe
nkonga nyonso ya binwani zungaka yandi.
28 Bawu katulaka yandi binkuti, mpe lwatisaka yandi kiyunga ya
mbwaki.

29 Bawu yidikaka na bansende yimpu ya kintinu, mpe lwatisaka yandi
yawu. Bawu simbisaka yandi kidyadya na diboko ya lubakala. Na
manima, bawu fukamaka na ntwala ya yandi, mpe sekaka yandi na
kutuba: «Mbote ya nge, ntinu ya ba-Zwife!»
30 Bawu vwandaka lobola yandi mante. Bawu bakaka kidyadya, mpe
vwandaka bula yandi yawu na yintu.
31 Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka yandi
kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu
nataka yandi samu na kukoma yandi na kulunsi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mke 15.21-32; Lke 23.26-43; Yne 19.17-27)

32 Ntangu bawu basikaka na mbanza, bawu bwabanaka bakala mosi
na nkumbu Simoni, muntu ya mbanza Silene. Bawu tumisaka yandi na
ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu.
33 Bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina zola
kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu».
34 Kuna, bawu pesaka Yesu vinu yina bawu vukisaka na kisi ya ndudi
mingi. Yesu mekaka yawu, mpe mangaka na kunwa.
35 Bawu komaka Yesu na kulunsi. Bawu kabulaka bawu na bawu
binkuti ya yandi na kubula dzeke,
36 mpe bawu vwandaka kuna samu na kukeba yandi.
37 Ba tulaka na zulu ya kulunsi mwa dibaya yina ba sonikaka dyambu
yina ba zengilaka yandi lufwa: «Muntu yayi kele Yesu, ntinu ya ba-Zwife.»
38 Binwani komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya
Yesu, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso.
39 Bantu yina vwandaka luta kuna vwandaka finga yandi, mpe vwan-
daka ningisa yintu.
40 Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo
ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu. Kana nge kele
Mwana ya Nzambi, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi.»
41 Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya
Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi na kutuba:
42 «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve
nzutu ya yandi mosi? Kana yandi kele ntinu ya yinsi ya Isayeli, yandi
kulumuka na kulunsi, mpe beto ke kwikila na yandi.
43 Yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi, mpe tubaka ti yandi
kele Mwana ya Nzambi. Na yina, kana Nzambi ke zolaka yandi, yandi
vuukisa yandi ntangu yayi.»
44 Bimpumbulu yina ba komaka na bakulunsi pene-pene ya Yesu,
fingaka yandi mpe mutindu yina.

Lufwa ya Yesu
(Mke 15.33-41; Lke 23.44-49; Yne 19.28-30)

45 Na ngunga ya midi*, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga
ya tatu na manima ya midi†.
46 Pene-pene na ngunga ya tatu, Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eli,
Eli, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu!
Samu na yinki nge me bika munu?»

* **27:45** *Ngunga ya midi* na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya sambanu. **27:45** Lke 23.44; Yne 4.6; 19.14 † **27:45** *Ngunga ya tatu na manima ya midi* na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya yivwa. **27:46** Mga 22.2

47 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka:
«Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!»
48 Mosi na kati ya bawu kwendaka baka na mbangu nyonso kima mosi
mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe kangaka
yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi
kunwa.
49 Kasi ba ya nkaka tubaka: «Vingila! Beto tala ntete kana Eli ke kwiza
kuvuukisa yandi.»
50 Yesu lookaka dyaka na ndinga ya ngolo, mpe kufwaka.
51 Kaka na ntangu yina, lele yina ke kabulaka bivinga ya longo ya Yinzo
ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole, kubanda na zulu tii
na yisi. Ntoto ninganaka, matadi ya nene pasukaka,
52 bandyamu zibukaka, mpe bantu ya longo mingi yina kufwaka
vumbukaka na lufwa.
53 Bawu basikaka na bandyamu, mpe na manima ya mvumbukulu
ya Yesu na lufwa, bawu kotaka na mbanza ya longo kisika bantu mingi
talaka bawu.
54 Na kutala ntoto yina ninganaka, mpe mambu nyonso yina sala-
maka, mfumu ya binwani ya Loma mpe binwani yina vwandaka na
yandi samu na kukeba Yesu kumaka na boma mingi, mpe tubaka: «Ya
tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi!»
55 Bakento mingi vwandaka ya kutelama na mwa ntama, mpe vwan-
daka tala. Bawu landaka Yesu katuka Ngalili samu na kusadila yandi.
56 Na kati ya bawu vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Maliya
mama ya Zaki na Yosefi, mpe mama ya bana ya Zebede.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mke 15.42-47; Lke 23.50-56; Yne 19.38-42)
57 Ya vwandaka kuma mpimpa, ntangu bakala mosi ya mvwama
na nkumbu Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka. Yandi mpe
vwandaka kilandi ya Yesu.
58 Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu.
Pilate pesaka muswa ya kupesa yandi yawu.
59 Yosefi bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na lele ya lino ya
kuvedila.
60 Yandi tulaka yawu na kati ya ndyamu ya malu-malu ya yandi mosi
yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumu-
naka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu, mpe kwendaka.
61 Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi vwandaka kuna ya
kuvwanda na ntwala ya ndyamu.

Binwani kengidilaka ndyamu
62 Kilumbu yina vwandaka landa vwandaka kilumbu ya saba. Na yina,
bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kwendaka na sika ya
Pilate,
63 mpe tubaka: «Mfumu, beto ke na kubambuka ti ntangu yandi
vwandaka moyo, muntu yina ya luvunu tubaka: “Mu ke vumbuka na
lufwa na kilumbu ya tatu.”
64 Na yina, pesa muswa ya kutula mikengi na ndyamu ya yandi tii na
kilumbu ya tatu. Kana ve, bilandi ya yandi ke kwiza kuyiba nzutu ya
yandi, mpe ke tuba ti yandi me vumbuka na lufwa. Luvunu yina ke lutila
ngolo na luvunu ya ntete.»

65 Pilate zabisaka bawu: «Binwani bawu yayi. Beno kwenda kukeba
ndyamu mutindu beno zola.»
66 Na yina, bawu kwendaka kengila ndyamu. Bawu kangaka mbote
ditadi yina vwandaka na mwelo ya ndyamu, mpe tulaka binwani.

28

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mke 16.1-10; Lke 24.1-12; Yne 20.1-10)

1 Na manima ya kilumbu ya saba, na suka-suka ya kilumbu ya
lumingu, Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi kwendaka tala
ndyamu.
2 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Mbazi mosi
ya Mfumu katukaka na zulu. Yandi kwizaka vindumuna ditadi yina
vwandaka kanga mwelo ya ndyamu, mpe yandi vwandaka na zulu ya
yawu.
3 Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo ya nzasi, mpe
binkuti ya yandi vwandaka mpembe ya kulutila.
4 Binwani yina vwandaka kengila ndyamu kumaka na boma ya kulu-
tila, mpe bandaka na kutekita. Bawu kumaka mutindu bantu ya kufwa.
5 Mbazi tubaka na bakento: «Beno vwanda na boma ve. Mu zaba ti
beno ke na kusosa Yesu yina ba komaka na kulunsi.
6 Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa mutindu yandi
tubaka. Beno kwiza kutala kisika yina yandi vwandaka.
7 Beno kwenda mbangu na sika ya bilandi ya yandi, mpe beno tubila
bawu ti Yesu me vumbuka na lufwa. Ntangu yayi, yandi ke na kuvingila
beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi. Ni nsangu yina mu me kwiza
kuzabisa beno.»
8 Na nswalu nyonso, bawu katukaka na ndyamu na boma mpe ya
kufuluka na kilengi. Bawu kwendaka zabisa nsangu yina na sika ya
bilandi ya Yesu.
9 Na mpamukunu, Yesu talanaka na bawu, mpe tubaka: «Mbote ya
beno!» Bawu kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu fukamaka mpe
simbaka yandi makulu.
10 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno
kwenda kutuba na bampangi ya munu ti bawu kwenda na Ngalili. Ni
kuna bawu ke tala munu.»
11 Ntangu bakento vwandaka vutuka, ndambu ya binwani yina vwan-
daka kengila ndyamu vutukaka na mbanza, mpe zabisaka bamfumu ya
banganga-Nzambi mambu nyonso yina salamaka.
12 Bamfumu ya banganga-Nzambi vukanaka na bakuluntu ya ba-
Zwife. Bawu wisanaka na kupesa mbongo mingi na binwani,
13 mpe zabisaka bawu: «Beno ke tuba ti bilandi ya yandi kwizaka laba
nzutu ya yandi na mpimpa ntangu beto vwandaka lala.
14 Kana mfumu kuwa yawu, beto ke zaba wapi mutindu beto ke
lembika yandi ntima, mpe ata dyambu ke kumina beno.»
15 Binwani bakaka mbongo, mpe salaka mutindu ba zabisaka bawu.
Ni yawu yina, disolo yayi mwanganaka na kati ya ba-Zwife tii bubu yayi.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mke 16.14-18; Lke 24.36-49; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

16 Bilandi kumi na mosi kwendaka na Ngalili na mongo yina Yesu
zabisaka bawu.
17 Ntangu bawu talaka Yesu, bawu fukamaka. Kasi ba ya nkaka
vwandaka na maketi-keti.
18 Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, mpe tubaka: «Nzambi pesaka
munu lulendo nyonso na zulu mpe na ntoto.
19 Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno
kitula bawu na kukuma bilandi ya munu. Beno botika bawu na nkumbu
ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpeve ya Longo.
20 Beno longisa bawu na kutumama na mambu nyonso yina mu
tumisaka beno. Beno fwana kuzaba ti mu kele na beno bilumbu nyonso
tii na nsuka ya yinza.»

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na MAKE
NKOTOLO

Nsangu ya Mbote mutindu yawu kele ya kusonama na Make, ya kele Nsangu ya Mbote ya kulutila nkufi, mpe bantu ke tubaka ti ni yawu sonamaka ntete na Bansangu ya Mbote nyonso. Na mbandukulu, kisoniki ke na kulakisa Yesu mutindu Mwana ya Nzambi (Mke 1.1). Kasi Yesu vwandaka zola ve ti ba zabisa yawu na pwelele nyonso (Mke 3.11). Yawu fwanaka vwanda mutindu yina, samu ti bantu lenda na kubakula yawu kaka na manima ya lufwa ya yandi na kulunsi mpe mvumbukulu ya yandi na lufwa.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Yowane Mubotiki ke na kusala kisalu ya kukubika bantu ya Isayeli samu na nkwizulu ya Masiya, mpe yandi ke na kubotika Yesu (Mke 1.1-11).
- Satana ke na kutonta Yesu na kati ya yinsi ya kuyuma. Na manima, Yesu ke na kulongisa bantu mpe ke na kubelusa bambevo. Awa, kisoniki ke na kulakisa bumfumu ya Yesu: ntangu Yesu ke na kubokila bantu na kulanda yandi, ntangu yandi ke na kulongisa bankonga ya bantu, mpe ntangu yandi ke na kubelusa bambevo (Mke 1.12–8.30).
- Kisoniki ke na kulakisa ti Yesu me kuma pene-pene ya kutala mpasi, ya lufwa, mpe ya kuvumbuka na lufwa na Yelusalemi. Na yina, Yesu ke na kuzabisa yawu bambala tatu na bilandi ya yandi, kasi bawu ke na kubakula ve mambu yina yandi ke na kuzabisa bawu. Konso ntangu, yandi ke na kuzonzila mambu ya yandi mosi na kutuba ti yandi kele Mwana ya Muntu (Mke 8.31–10.52).
- Yesu ke na kukota na Yelusalemi na nkembo nyonso. Yandi ke na kubingisa bitekisi yina ke na kutekisa na kati ya Yinzo ya Nzambi. Yandi ke na kupesa bandongosolo ya nsuka na bambeni ya yandi, na bankonga ya bantu, mpe na bilandi ya yandi (Mke 11–13).
- Kisoniki ke na kuzonzila na yina me tadila bilumbu zole ya nsukunu ya luzingu ya Yesu. Ni awa, yandi ke na kuzonzila na yina me tadila madya ya nsuka yina Yesu kudyaka na bilandi ya yandi, lusambulu ya Yesu na Ngetesemane, wapi mutindu ba kangaka Yesu, wapi mutindu ba zengilaka Yesu lufwa, wapi mutindu ba kufwaka Yesu, mpe wapi mutindu ba tulaka Yesu na ndyamu (Mke 14–15).
- Kisoniki ke na kuzonzila na yina me ndyamu yina ke dyaka ve na kima na kati, mvumbukulu ya Yesu na lufwa, mpe mutindu yandi talanaka na bantu ya nkaka (Mke 16).

Na manima ya kutanga Nsangu ya Mbote ya Make, beno ke zaba mpe ti Yesu ya Nazaleti vwandaka ya tsyelika Mwana ya Nzambi (Mke 15.39).

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Lke 3.1-18; Yne 1.19-28)

1 Nsangu ya Mbote ya Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi ke na kubanda awa.
2 Mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya mumbikudi Esaya:
«Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge

samu na kuyidikila nge nzila.
3 Ndinga ya muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
“Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!”»
4 Yowane Mubotiki kumaka na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka botika mpe vwandaka zabisa mbotokolo ya kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu.
5 Bantu nyonso ya kizunga ya Zude mpe ya mbanza Yelusalemi vwandaka kwenda na sika ya yandi. Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani.
6 Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo, mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda.
7 Yandi vwandaka tuba na nkonga ya bantu: «Muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na kukondama samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.
8 Mu me botika beno na maza, kasi yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo.»

Yesu me kuzwa mbotokolo, mpe Satana me tonta yandi
(Mat 3.13; 4.11; Lke 3.21-22; 4.1-13)

9 Na bilumbu yina, Yesu katukaka na mbanza Nazaleti na kizunga ya Ngalili, mpe Yowane botikaka yandi na nzadi ya Yolodani.
10 Ntangu yandi vwandaka basika na maza, yandi talaka zulu yina zibukaka, mpe Mpeve kulumukaka na yandi mutindu dibembe.
11 Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na nge kele kilengi nyonso ya munu.»
12 Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Nzambi nataka yandi na yinsi ya kuyuma.
13 Yandi vwandaka kuna bilumbu makumi yiya, mpe Satana tontaka yandi. Yandi vwandaka kintwadi na bibulu ya mfinda, mpe bambazi vwandaka sadila yandi.

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mat 4.12-22; Lke 4.14-15; 5.1-11)

14 Ba tulaka Yowane na boloko. Yesu kwendaka na Ngalili, mpe bandaka na kulongisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi.
15 Yandi vwandaka tuba: «Ntangu me lunga, mpe Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene. Beno soba nkadulu ya beno, mpe beno kwikila Nsangu ya Mbote.»
16 Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka bilobi zole: Simoni na leki ya yandi, Andele. Bawu vwandaka loba, bawu vwandaka losa mpwasa na kati ya dyanga.
17 Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.»
18 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka yandi.
19 Yandi tambulaka dyaka fyoti, mpe talaka Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya bwatu, mpe

1:3 Esa 40.3; Mal 3.1

vwandaka yidika bampwasa ya bawu. 20 Kaka na ntangu yina, Yesu
bokilaka bawu. Bawu bikaka tata ya bawu na bisadi na kati ya bwatu,
mpe landaka Yesu.

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Lke 4.31-37)

21 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Na
kilumbu ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe
bandaka na kulongisa.
22 Bantu yina vwandaka kuwa yandi, vwandaka yituka na ndongosolo
ya yandi, samu ti yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu
yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku.
23 Kasi na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na
muntu mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka
na ngolo nyonso mutindu yayi:
24 «Ee! Yesu, muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge
me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele. Nge kele muntu
ya longo yina Nzambi me fidisa!»
25 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe tubaka: «Vwanda swi, mpe basika
na nzutu ya muntu yayi!»
26 Mpeve ya yimbi ningisaka muntu yina na ngolo nyonso, mpe
basikaka na kulooka na ndinga ya ngolo.
27 Bantu nyonso pamukaka, mpe yufulaka bawu na bawu: «Wapi
mambu yayi? Muntu yayi ke na kupesa ndongosolo ya malu-malu na
bumfumu nyonso. Yandi ke na kutumisa mpe bampeve ya yimbi, mpe
yawu ke na kutumama na yandi!»
28 Na nswalu nyonso, nsangu ya Yesu mwanganaka na kati ya kizunga
nyonso ya Ngalili.

Yesu belusaka mama ya kento ya Simoni
(Mat 8.14-17; Lke 4.38-41)

29 Ntangu bawu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, bawu
kwendaka kintwadi na Zaki mpe Yowane na yinzo ya Simoni mpe
Andele.
30 Mama ya kento ya Simoni vwandaka ya kulala na mfulu samu ti
yandi vwandaka na dibawu. Ntangu Yesu kumaka, ba zabisaka yandi
yawu na nswalu nyonso.
31 Yesu kwendaka pene-pene ya yandi. Yandi simbaka yandi na
diboko, mpe telemisaka yandi. Dibawu manisaka, mpe mama yina
bandaka na kusadila bawu.
32 Na nkokila, ntangu bwisi yilaka, ba natinaka Yesu bambevo nyonso
mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi.
33 Bantu nyonso ya mbanza vukanaka na mantwala ya mwelo ya
yinzo.
34 Yandi belusaka bantu mingi yina vwandaka na bimbevo ya konso
mutindu, mpe bingisaka bampeve mingi ya yimbi. Yandi bikaka ve ti
bampeve ya yimbi zonza samu ti bawu zabaka nani yandi kele.

Yesu kwendaka na Ngalili
(Lke 4.42-44)

35 Na suka-suka, ntangu mwa mpimpa vwandaka ntete, Yesu vumbukaka. Yandi basikaka na yinzo, mpe kwendaka kisika yandi vwandaka yandi mosi. Kuna, yandi vwandaka sambila.
36 Simoni na bampangi ya nkaka kwendaka sosa yandi.
37 Ntangu bawu talaka yandi, bawu zabisaka yandi: «Bantu nyonso ke na kusosa nge.»
38 Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beto kwenda na bisika ya nkaka, na babwala ya pene-pene. Kuna, mu fwana kulongisa mpe, samu ti mu kwizaka samu na yawu.»
39 Na yina, yandi kwendaka na kizunga nyonso ya Ngalili. Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka bingisa bampeve ya yimbi.

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mat 8.1-4; Lke 5.12-16)

40 Muntu mosi ya bwazi kwizaka na sika ya Yesu. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe lombaka lusalusu na kutuba: «Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.»
41 Yesu talaka yandi kyadi mingi. Yandi lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!»
42 Na mpamukunu, bwazi manisaka muntu yina, mpe yandi belukaka.
43 Kaka na ntangu yina, Yesu kebisaka yandi mpe vutulaka yandi na kutuba:
44 «Kuwa munu mbote! Kutuba yawu na muntu ve. Kasi kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.»
45 Kasi muntu yina kwendaka mpe zabisaka na bisika nyonso mambu yina kuminaka yandi. Na yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na bambanza. Kasi yandi vwandaka vwanda na ngaanda ya mbanza na bisika yina ke na bantu ve, mpe bantu vwandaka katuka bisika nyonso samu na kukwenda kisika yina vwandaka Yesu.

2

Yesu belusaka kikata
(Mat 9.1-8; Lke 5.17-26)

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu vutukaka na mbanza Kapenawume, mpe bantu kuwaka ti yandi vwandaka na kati ya yinzo.
2 Nkonga ya bantu vukanaka, mpe bisika manisaka na kati ya yinzo tii na ntwala ya mwelo. Yesu vwandaka longisa bawu mambu ya Nzambi.
3 Mwa bantu kwizaka kuna, mpe natinaka yandi kikata yina bantu yiya vwandaka nata.
4 Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa yandi na sika ya Yesu samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka na muludi mpe tobolaka yawu na kisika yina vwandaka Yesu. Bawu kulumunaka kipoyi yina mbevo vwandaka ya kulala.
5 Ntangu Yesu talaka kiminu ya bantu yina, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya munu, Nge me kuzwa mulemvo ya masumu ya nge.»
6 Mwa milongisi ya Misiku vwandaka kuna, mpe vwandaka banza na kati ya bantima ya bawu:

7 «Samu na yinki muntu yayi ke na kuzonza mutindu yina? Yandi ke na
kusafula Nzambi. Kaka ni Nzambi lenda kulemvokila muntu masumu.»
8 Yesu zabaka mbangu mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Samu
na yinki beno ke na mabanza ya mutindu yina?
9 Yinki me lutila mpasi na kutuba na kikata: “Nge me kuzwa mulemvo
ya masumu ya nge” to: “Baka kipoyi ya nge, mpe tambula”?
10 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya
kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na kikata:
11 «Mu ke na kuzabisa nge: Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda
na yinzo ya nge.»
12 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka, mpe bakaka kipoyi ya yandi.
Yandi basikaka na meso ya bantu nyonso, mpe bawu yitukaka. Bawu
vwandaka kembila Nzambi, mpe vwandaka tuba: «Nabunu beto tala
mambu ya mutindu yayi.»

Yesu bokilaka Levi
(Mat 9.9-13; Lke 5.27-32)

13 Yesu vutukaka na kumu ya dyanga ya Ngalili. Bantu mingi kwizaka
na sika ya yandi, mpe yandi vwandaka longisa bawu.
14 Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Levi mwana ya Alefe,
ya kuvwanda na kisika yina ba ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi:
«Landa munu!» Levi telamaka mpe landaka yandi.
15 Yesu kwendaka kudya na yinzo ya Levi. Bilokoti-mpaku mingi
mpe bantu mingi ya nkadulu ya yimbi vwandaka kudya kintwadi na
Yesu mpe bilandi ya yandi. Ya tsyelika, bantu mingi ya mutindu yina
vwandaka landa yandi.
16 Ntangu milongisi ya Misiku yina vwandaka na kati ya kimvuka ya
ba-Falisye talaka ti Yesu vwandaka kudya kintwadi na bantu yina, bawu
tubaka na bilandi ya yandi: «Samu na yinki yandi ke na kudya kintwadi
na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?»
17 Yesu kuwaka bawu mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele
ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. Mu me
kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.»

Dyambu ya kumanga na kudya samu na Nzambi
(Mat 9.14-17; Lke 5.33-39)

18 Kilumbu mosi, bilandi ya Yowane Mubotiki mpe ba-Falisye man-
gaka na kudya samu na Nzambi. Na yina, bantu kwizaka yufula Yesu:
«Samu na yinki bilandi ya Yowane mpe ya ba-Falisye ke mangaka na
kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?»
19 Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo
ya makwela lenda kumanga na kudya ntangu mulumi ke ntete na kati-
kati ya bawu? Ve, ntangu nyonso yina mulumi kele na kati-kati ya bawu,
bawu lenda kumanga ve na kudya.
20 Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu
yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.
21 Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda
kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende ya malu-malu ke pasula yawu, mpe
dibulu ke lutila nene.
22 Ata muntu ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya
mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana mpe

basaki ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu.»

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mat 12.1-8; Lke 6.1-5)

23 Na kilumbu ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline, mpe bilandi ya yandi vwandaka buka bambuma ntangu bawu vwandaka luta.
24 Na yina, ba-Falisye tubaka na Yesu: «Tala bilandi ya nge, Samu na yinki bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kilumbu ya Saba?»
25 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu, mpe vwandaka ve na kima ya kudya?
26 Ntangu Abyatale vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi. Misiku ya beto ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na kudya yawu. Kasi Davidi bakaka yawu, mpe kabulaka yawu na bantu ya yandi.»
27 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Nzambi yidikaka ve muntu samu na Saba, kasi yandi salaka kilumbu ya Saba samu na muntu.
28 Ni yawu yina, Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

3

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mat 12.9-14; Lke 6.6-11)

1 Yesu kwendaka kota dyaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa.
2 Ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu yina na kilumbu ya saba, samu ti bawu vwandaka sosa dyambu ya kufunda yandi.
3 Yesu tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza awa na ntwala ya bantu nyonso.»
4 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Yinki ke tubaka misiku ya beto? Kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya saba? Kuvuukisa muntu to kufwa yandi?» Kasi bawu pesaka mvutu ve.
5 Yesu talaka bawu na nkele nyonso. Yandi vwandaka ya kufuluka na kyadi samu ti bawu vwandaka na ntima ngolo. Na yina, yandi tubaka na muntu yina: «Lambula diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko ya yandi, mpe yawu belukaka.
6 Ba-Falisye basikaka mpe vukanaka na nswalu nyonso na bantu ya kimvuka ya Elode samu na kutala wapi mutindu bawu lenda kufwa Yesu.

Yesu na kati ya nkonga

7 Yesu kwendaka na bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe bantu mingi landaka yandi. Bawu katukaka na Ngalili, mpe na Zude,
8 na Yelusalemi, na Idume, na babwala ya pene-pene na nzadi ya Yolodani, mpe na bizunga ya bambanza Tile mpe Sidone. Bawu kwizaka mingi samu ti bawu kuwaka mambu nyonso yina Yesu vwandaka sala.

2:25 1Sa 21.2-7

9 Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi na kukubikila yandi bwatu,
samu ti nkonga ya bantu fyetikisa yandi ve.
10 Mutindu Yesu vwandaka belusa bantu mingi, bantu nyonso yina
vwandaka na bimbevo vwandaka sosa na kusimba yandi.
11 Ntangu bayina vwandaka na bampeve ya yimbi vwandaka tala
Yesu, bawu vwandaka kubwa na ntwala ya yandi na kulooka: «Nge kele
Mwana ya Nzambi.»
12 Kasi Yesu vwandaka yimina bawu na ngolo nyonso na kutuba na
bantu nani yandi kele.

Yesu soolaka bantumwa kumi na zole
(Mat 10.1-4; Lke 6.12-16)

13 Na manima, yandi kwendaka na mongo. Yandi bokilaka bayina
yandi zolaka, mpe bawu kwizaka na sika ya yandi.
14 Yandi soolaka bantumwa kumi na zole samu ti bawu vwanda na
yandi, mpe samu na kufidisa bawu na kulongisa Nsangu ya Mbote.
15 Yandi pesaka bawu mpe lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi.
16 Bankumbu ya bawu kele: Simoni yina yandi pesaka nkumbu Pyele,
17 Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede. Yesu
pesaka bawu nkumbu Bwanengese yina zola kutuba «bana ya kidumu»,
18 Andele, Filipe, Baatelemi, Matayi, Toma, Zaki mwana ya Alefe, Tade,
Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote*,
19 mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu.
20 Na manima, Yesu vutukaka na yinzo. Nkonga ya nene ya bantu
vukanaka dyaka, mpe Yesu na bilandi ya yandi lendaka ve na kudya.
21 Ntangu bantu ya dikanda ya yandi kuwaka mambu yina, bawu
kwizaka na sika ya Yesu samu na kubaka yandi, samu ti bawu vwandaka
tuba ti yandi ke na kuzaba dyaka ve mambu yina yandi ke na kusala.

Yesu pesaka mvutu na milongisi ya Misiku
(Mat 12.22-32; Lke 11.14-23; 12.10)

22 Milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi vwandaka tuba:
«Bezebule kele na kati ya yandi, ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke pesaka
yandi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi.»
23 Na yina, Yesu bokilaka bawu mpe zonzilaka bawu na bingana: «Wapi
mutindu Satana lenda kubingisa dyaka yandi mosi Satana?
24 Kana bantu ya yinsi mosi nwana bawu na bawu, yinsi yina ke
mwangana.
25 Kana bantu ya dikanda mosi nwana bawu na bawu, dikanda yina
ke mwangana.
26 Na yina, kana Satana ke na kunwana na yandi mosi, mpe kana
yandi kele ya kukabuka, lulendo ya yandi ke tatamana ve, kasi yawu ke
manisa.
27 Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe kubaka
yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete ve basinga. Kasi kana
yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda kubaka yandi bima
nyonso yina kele na kati ya yinzo.
28 «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa mulemvo
na masumu nyonso ya bawu, mpe na konso mutindu bawu ke safula
Nzambi.

* **3:18** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

29 Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo
ya masumu samu ti yandi me sala disumu ya seko.»
30 Yesu zonzilaka bawu mutindu yina samu ti bawu vwandaka tuba ti
yandi kele na mpeve ya yimbi.

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mat 12.46-50; Lke 8.19-21)

31 Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka. Bawu vwandaka na
ngaanda mpe fidisaka muntu samu na kubokila yandi.
32 Bantu mingi vwandaka ya kuvwanda na Yesu, mpe ba zabisaka
yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na kusosa
nge.»
33 Yesu vutulaka: «Nani kele mama mpe bampangi ya munu?»
34 Na manima, yandi talaka bantu nyonso yina vwandaka ya ku-
vwanda na balweka nyonso ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe
bampangi ya munu, bawu yayi.»
35 Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina Nzambi ke
zolaka, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.

4

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.1-9; Lke 8.4-8)

1 Yesu bandaka dyaka na kulongisa na kumu ya dyanga ya Ngalili.
Nkonga ya nene ya bantu zungaka yandi. Ni yawu yina, yandi kwendaka
vwanda na kati ya bwatu. Bwatu vwandaka na zulu ya maza, mpe
nkonga ya bantu vwandaka na ntoto pene-pene na maza.
2 Yandi vwandaka longisa bawu mambu mingi na bingana. Na ndon-
gosolo ya yandi, yandi zabisaka bawu:
3 «Beno kuwa! Kilumbu mosi, muntu mosi kwendaka na bilanga samu
na kumwanga bambuma.
4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma
kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe dodaka yawu.
5 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya matadi kisika
vwandaka ve ntoto mingi. Bambuma menaka mbangu samu ti ntoto
vwandaka mingi ve.
6 Kasi ntangu basikaka mpe yokaka bambuma yina vwandaka mena.
Bambuma yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda.
7 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya matiti ya
bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu fyetikisaka bambuma
yina vwandaka mena. Na yina, mwa bayinti yina menaka butaka ve
bambuma.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Mwa bayinti
basikaka, kulaka mpe butaka bambuma. Bayinti ya nkaka butaka
bambuma makumi tatu, ya nkaka bambuma makumi sambanu, mpe ya
nkaka dyaka bambuma nkama.»
9 Na kumanisa Yesu tubaka: «Muntu yina kele na makutu samu na
kuwa, yandi kuwa.»

Samu na yinki Yesu ke na kuzonza na bingana
(Mat 13.10-17; Lke 8.9-10)

10 Ntangu nkonga ya bantu kwendaka, bilandi ya Yesu mpe bayina
vwandaka zunga yandi yufulaka yandi nsasa ya bingana yina.

11 Yesu tubilaka bawu: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya
Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwaka yawu kaka na
bingana,
12 samu ti
«“Bawu ke zibula mbote meso, kasi bawu ke tala ve.
Bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke visa ve,
kana ve bawu ke vutuka ve na sika ya Nzambi, mpe Nzambi ke lemvokila
bawu!”»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.18-23; Lke 8.11-15)

13 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kana beno ke na kubakula ve kingana
yayi, wapi mutindu beno ke bakula bingana nyonso ya nkaka?
14 Kisadi-bilanga ke na kumwanga Mambu ya Nzambi.
15 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bam-
buma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, Satana ke kwizaka
mpe ke katulaka bawu yawu.
16 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka
bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, bawu ke
ndimaka yawu na nswalu na kyese nyonso.
17 Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya
bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo to
bankwamusu ke kuminaka bawu samu na mambu ya Nzambi, bawu ke
vwandaka dyaka ve na kiminu.
18 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende
kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi,
19 kasi manyongo samu na mambu ya yinza, bansatu ya yimbi samu
na kuzwa bimvwama, mpe bansatu ya nkaka ya yimbi ke kwamisaka
Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka ve
bambuma.
20 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka
bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, ke ndimaka yawu, mpe
ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka bambuma makumi tatu,
ba ya nkaka ke butaka bambuma makumi sambanu, mpe ba ya nkaka
dyaka bambuma nkama.»

Kingana ya mwinda
(Lke 8.16-18)

21 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ata muntu ke namisaka mwinda
samu na kutula yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke
tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda.
22 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele
nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.
23 Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa.»
24 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno sala keba na mambu yina beno
ke kuwaka. Na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo
yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno, mpe ba ke bwela dyaka.
25 Na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi
na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina
ke na yandi.»

Kingana ya bambuma yina ke menaka yawu mosi

4:12 Esa 6.9-10

26 Yesu tubaka dyaka: «Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma yina
muntu me baka mpe me mwanga na bilanga ya yandi.
27 Ntangu yandi ke lalaka na mpimpa mpe ke tambulaka na ntangu,
mbuma yina ke basikaka mpe ke yelaka. Kasi yandi ke zabaka ve wapi
mutindu yawu ke salamaka.
28 Ntoto ke menisaka yawu mosi bambuma. Yawu ke basisaka ntete
yinti. Na manima, yinti ke bandaka na kubasisa mbuma, mpe mbuma
ke yelaka.
29 Ntangu bambuma ke yelaka, ba ke bakaka kisalulu ya kubuka
bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga.»

Kingana ya mbuma ya mutaade
(Mat 13.31-32,34; Lke 13.18-19)

30 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Na yinki beto lenda kufwanikisa
Kimfumu ya Nzambi to na wapi kingana beto lenda kuzonzila yawu?
31 Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma ya mutaade. Ntangu ba
ke kunaka yawu, yawu ke lutilaka fyoti na bambuma nyonso ya yinza.
32 Kasi na manima, yawu ke menaka mpe ke lutilaka yinda na bima
nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke basisaka bintala ya nene,
mpe bandeke ke tungaka mazanza ya bawu na zulu ya yawu.»
33 Yesu longisaka mambu ya Nzambi na bingana mingi ya mutindu
yayi. Yandi vwandaka longisa bawu yawu na mutindu lendaka bakula
bayina vwandaka kuwa yandi.
34 Yandi vwandaka zonzila bawu kaka na bingana. Kasi ntangu yandi
vwandaka bikana na bilandi ya yandi, yandi vwandaka bangudila bawu
mambu nyonso.

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mat 8.23-27; Lke 8.22-25)

35 Kaka na nkokila ya kilumbu yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi:
«Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.»
36 Na yina, bawu bikaka nkonga ya bantu, mpe bilandi nataka bwatu
yina vwandaka Yesu. Babwatu ya nkaka mpe vwandaka pene-pene na
yandi.
37 Kitembo ya ngolo fulaka. Bimpo ya maza vwandaka ningisa bwatu,
mpe bwatu bandaka na kufuluka na maza.
38 Yesu vwandaka lala na manima, mpe tulaka yintu na zulu ya
mwa kifunda ya lele. Na yina, bilandi vumbulaka yandi, mpe tubaka:
«Mulongisi, beto ke kufwa! Ya ke na kusala nge ntima mpasi ve?»
39 Yesu vumbukaka. Yandi tumisaka na ngolo nyonso kitembo na
kudingama, mpe tubaka na maza ya dyanga: «Vwanda swi! Dingama!»
Na yina, kitembo dingamaka, mpe bima nyonso kumaka swi.
40 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na boma?
Beno ke ntete ve na kiminu?»
41 Kasi bawu kumaka na boma mingi, mpe yufulaka bawu na bawu:
«Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na
yandi?»

5

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mat 8.28-34; Lke 8.26-39)

4:31 Mat 13.32

1 Na manima, bawu kumaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili na
kizunga ya bantu ya Ngenezalete.
2 Kaka ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi yina vwandaka
na mpeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka
bwabana Yesu.
3 Yandi vwandaka zinga kisika kele bandyamu, mpe ata muntu vwan-
daka lenda kukanga yandi basinga, ata ti yawu vwandaka ya bisengo.
4 Bantangu ya nkaka, ba vwandaka kanga yandi maboko na makulu
na basinga ya bisengo. Kasi yandi vwandaka zenga yawu, mpe ata
muntu vwandaka lenda dyaka na kukutika yandi.
5 Mpimpa na ntangu, yandi vwandaka zinga na kati-kati ya
bandyamu, mpe na zulu ya myongo. Kuna, yandi vwandaka looka
mpe lwalisa nzutu ya yandi na matadi.
6 Ntangu yandi talaka Yesu yina vwandaka ntete ntama, yandi kwen-
daka mbangu na sika ya Yesu, mpe fukamaka.
7 Yandi lookaka na ngolo nyonso: «Yesu! Mwana ya Nzambi-Mpungu,
yinki nge ke na kusosa na munu? Na Nkumbu ya Nzambi, mu ke na
kulomba nge: Kukwamisa munu ve!»
8 Yandi tubaka mutindu yina samu ti Yesu zabisaka yandi: «Mpeve ya
yimbi, basika na nzutu ya muntu yayi!»
9 Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka:
«Nkumbu ya munu Nkonga samu ti beto kele mingi.»
10 Yandi tatamanaka na kubondila Yesu na kufidisa ve bampeve yina
na kizunga ya nkaka.
11 Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya bangulu yina
vwandaka sosa madya na mongo.
12 Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Fidisa beto na sika ya
bangulu yina samu ti beto kota na bawu.»
13 Yesu pesaka bawu muswa. Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na
nzutu ya muntu yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. Bangulu
kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati
ya dyanga, mpe dyamaka. Ya lendaka vwanda mafunda zole (2 000) ya
bangulu.
14 Mikengi ya bangulu kimaka mpe kwendaka mwangisa nsangu na
kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi. Na yina, bantu kwizaka tala
mambu yina salamaka.
15 Bawu kumaka kisika vwandaka Yesu, mpe talaka muntu yina Yesu
bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka ya kuvwanda, lwataka
bilele, mpe kumaka na mabanza ya kulunga. Na yina, bawu kumaka na
boma.
16 Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu mambu kumi-
naka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe mambu yina
kuminaka bangulu.
17 Na yina, bawu lombaka Yesu na kukatuka na kizunga ya bawu.
18 Ntangu Yesu vwandaka kota na bwatu, muntu yina yandi bingisaka
bampeve ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na yandi.
19 Yesu pesaka ve yandi muswa, kasi yandi zabisaka yandi: «Vutuka na
kisika ya bantu ya nge, mpe zabisa bawu mambu nyonso yina Mfumu
me sala samu na nge, mpe wapi mutindu yandi me tala nge kyadi.»

20 Na yina, muntu yango kwendaka mpe zabisaka na kati ya kizunga
ya Bambanza-Kumi mambu nyonso yina Yesu salaka yandi. Bayina
nyonso kuwaka yandi yitukaka mingi.

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mat 9.18-26; Lke 8.40-56)

21 Yesu vutukaka na simu ya nkaka ya dyanga, mpe nkonga ya bantu
vukanaka pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka na kumu ya maza.
22 Zayuse, mosi na kati ya bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife
kwizaka kuna. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya
Yesu,
23 mpe tatamanaka na kulomba Yesu na kutuba: «Mwana ya munu ya
kento kele pene-pene na lufwa. Kwiza kutula yandi maboko samu ti
yandi vuuka mpe zinga.»
24 Yesu kwendaka kintwadi na Zayuse. Nkonga ya nene ya bantu
landaka Yesu, mpe vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso.
25 Ya vwandaka na kati ya nkonga yina, na kento mosi yina vwandaka
basika menga katuka bamvula kumi na zole.
26 Yandi talaka mpasi ya kulutila na sika ya minganga mingi. Yandi
manisaka mbongo nyonso ya yandi, mpe yandi belukaka ve. Kasi mpasi
vwandaka lutila.
27 Yandi kuwaka mambu yina bantu vwandaka zonza na Nkumbu ya
Yesu. Na yina, yandi kwendaka na manima ya Yesu na kati ya nkonga,
mpe simbaka kinkuti ya Yesu.
28 Yandi vwandaka tuba na kati ya ntima: «Kana mu simba kaka kinkuti
ya yandi, mu ke beluka.»
29 Kaka na ntangu yina, menga bikaka na kubasika, mpe yandi zabaka
ti yandi belukaka na kimbevo yina.
30 Yesu zabaka mbangu ti ngolo basikaka na nzutu ya yandi. Yandi
balukaka na sika ya nkonga, mpe yufulaka: «Nani me simba kinkuti ya
munu?»
31 Bilandi ya yandi vutulaka: «Nge ke na kutala mbote ti bantu ke na
kufyetikisa nge, mpe nge ke na kuyufula dyaka: “Nani me simba munu?”
»
32 Kasi Yesu talaka na balweka nyonso samu na kuzaba nani salaka
mutindu yina.
33 Kento yina vwandaka tekita na boma samu ti yandi zabaka mambu
yina kuminaka yandi. Na yina, yandi kwendaka fukama na mantwala
ya Yesu, mpe tubaka butsyelika.
34 Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa
nge. Kwenda na kizunu, mpe beluka na kimbevo ya nge.»
35 Ntete Yesu manisa na kuzonza, bantu yina katukaka na yinzo ya
Zayuse kwizaka mpe tubaka: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa
dyaka ve Mulongisi.»
36 Kasi Yesu talaka yawu mpamba, mpe tubaka na Zayuse: «Kuvwanda
na boma ve, kwikila kaka.»
37 Na yina, Yesu yiminaka bantu na kukwenda na yandi. Yandi nataka
kaka Pyele, Zaki, mpe Yowane, leki ya Zaki.
38 Ntangu bawu kumaka na yinzo ya Zayuse, Yesu talaka bantu yina
vwandaka kufwa nzutu na kudila mpe kulooka na ngolo.

39 Yesu kotaka na yinzo mpe zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke
na kusala makelele mpe beno ke na kudila! Mwana me kufwa ve. Yandi
ke na kulala.»
40 Kasi bantu vwandaka seka yandi. Na yina, yandi basisaka bawu
nyonso na ngaanda. Yandi bakaka tata na mama ya ndumba yina, mpe
kintwadi na bilandi tatu ya yandi, bawu kotaka na kivinga ya mwana.
41 Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka: «Talita kume», ya zola
kutuba «Mwana ya kento, mu ke na kuzabisa nge, vumbuka!»
42 Na mpamukunu, mwana telamaka mpe tambulaka. (Yandi vwan-
daka na bamvula kumi na zole.) Na kutala mutindu yina, bawu nyonso
yitukaka mingi.
43 Kasi Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kutuba yawu ve na
muntu. Na manima, yandi zabisaka bawu na kupesa ndumba yina
madya.

6

Bantu ya Nazaleti mangaka na kukwikila na Yesu
(Mat 13.53-58; Lke 4.16-30)

1 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na mbanza yina yandi
kulaka. Bilandi ya yandi mpe kwendaka na yandi.
2 Na kilumbu ya saba, yandi vwandaka longisa na yinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife. Bantu mingi yina vwandaka kuwa yandi yitukaka mingi,
mpe tubaka: «Wapi sika yandi me kuzwa mambu nyonso yayi? Nani me
pesa yandi ndwenga yayi, mpe lulendo ya kusala bimangu ya mutindu
yayi?
3 Yandi kele kisadi-mabaya mpe mwana ya Maliya. Yandi kele yaya ya
Zaki, Yoze, Yude mpe Simoni! Bibusi ya yandi ke zingaka na beto awa!»
Mambu nyonso yina bawu vwandaka banza salaka ti bawu kwikila na
yandi ve.
4 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika
nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda
ya yandi mpe na dibuta ya yandi.»
5 Kuna, Yesu lendaka ve na kusala kimangu, kana kaka ve mwa
bambevo yina yandi tentikaka maboko mpe belusaka.
6 Yandi vwandaka yituka samu ti bantu ya mbanza ya yandi vwandaka
kwikila ve.

Kisalu ya bilandi kumi na zole
(Mat 10.5-15; Lke 9.1-6)

Na manima, Yesu vwandaka zyeta na babwala ya pene-pene na
mbanza yina samu na kulongisa bantu.
7 Yandi bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole, mpe fidisaka bawu
zole-zole. Yandi pesaka bawu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi,
8 mpe zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno nata ata kima samu na
nzyetolo ya beno. Beno nata kaka mwa yinti. Beno nata ve mampa, to
nkutu, to mbongo na baposi.
9 Beno lwata mapapa, kasi beno nata ve binkuti zole.»
10 Yandi zabisaka dyaka bawu: «Na mbanza yina beno ke kuma, beno
vwanda na kati ya yinzo yina ba ke yamba beno tii ntangu beno ke
katuka kuna.

11 Kana bantu ya bwala mosi yamba beno ve to manga na kuwa beno,
beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno.
Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.»
12 Na yina, bilandi kwendaka mpe vwandaka zabisa bantu nyonso na
kusoba nkadulu.
13 Bawu bingisaka bampeve mingi ya yimbi. Bawu vwandaka tula
bambevo mingi mafuta na yintu, mpe vwandaka belusa bawu.

Lufwa ya Yowane Mubotiki
(Mat 14.1-12; Lke 9.7-9)

14 Ntinu Elode kuwaka nsangu ya Yesu samu ti nsangu ya Yesu
mwanganaka na bisika nyonso. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Yowane
Mubotiki me vumbuka na lufwa! Ni yawu yina, yandi kele na lulendo
ya kusala bimangu.»
15 Kasi ba ya nkaka vwandaka tuba: «Ya kele Eli.» Ba ya nkaka dyaka
vwandaka tuba: «Yandi kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama.»
16 Ntangu Elode kuwaka mambu nyonso yina bantu vwandaka zonza,
yandi tubaka: «Ya kele Yowane Mubotiki yina mu zengisaka yintu. Ni
yandi me vumbuka na lufwa!»
17 Ya tsyelika, Elode kangisaka Yowane, mpe tulaka yandi na boloko
na bisengo na makulu. Yandi salaka mutindu yina samu na Elodyade,
kento ya mpangi ya yandi Filipe, yina yandi kwelaka.
18 Ni yawu yina, Yowane zabisaka na Elode ti: «Nge kele ve na muswa
ya kubaka kento ya mpangi ya nge.»
19 Elodyade vwandaka ya kufuluka na nkele na Yowane, mpe vwan-
daka zola kufwa yandi. Kasi yandi vwandaka lenda ve,
20 samu ti Elode vwandaka na boma ya Yowane. Elode zabaka ti
Yowane vwandaka muntu ya kudedama mpe ya longo. Ni yawu yina,
yandi vwandaka keba yandi. Mabanza ya yandi vwandaka kuma kidi-
kidi ntangu yandi vwandaka kuwa Yowane. Kasi yandi vwandaka zola
kuwa mambu ya Yowane.
21 Kasi Elodyade kuzwaka ntangu ya mbote na kilumbu yina Elode
salaka mukembo ya yandi ya mbutukulu. Elode bokilaka na kudya
bamfumu ya luyalu ya yandi, bamfumu ya binwani, mpe bantu ya
mfunu ya Ngalili.
22 Ndumba ya Elodyade kotaka na kivinga ya mukembo, mpe binaka.
Yandi yangidikaka Elode mpe banzenza. Na yina, ntinu tubaka na
ndumba yina: «Mu ke pesa nge kima ni kima yina nge ke lomba munu.»
23 Na manima, yandi zengaka ndefi yayi: «Mu ke pesa nge nyonso yina
nge ke lomba munu, ata ya vwanda ndambu ya yinsi ya munu.»
24 Ndumba basikaka mpe yufulaka mama ya yandi: «Yinki mu
fwana kulomba?» Mama ya yandi vutulaka: «Lomba yintu ya Yowane
Mubotiki.»
25 Ndumba vutukaka na nswalu nyonso na sika ya ntinu, mpe tubaka:
«Mu zola ti nge pesa munu malu-malu yayi yintu ya Yowane Mubotiki na
kati ya ndonga.»
26 Ntinu Elode kumaka na kyadi. Kasi samu na ndefi yina yandi
kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi lendaka ve na kuyimina yandi
yawu.

6:18 Knz 18.16; 20.21

27 Na yina, yandi tumisaka mbulu-mbulu na nswalu nyonso na kunatina yandi yintu ya Yowane. Mbulu-mbulu kwendaka na kati ya boloko, mpe zengaka Yowane yintu.
28 Yandi nataka yintu yina na kati ya ndonga, mpe pesaka yawu na ndumba. Ndumba pesaka yawu na mama ya yandi.
29 Ntangu bilandi ya Yowane kuwaka nsangu yina, bawu kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Lke 9.10-17; Yne 6.1-14)
30 Bantumwa vutukaka na sika ya Yesu, mpe zabisaka yandi mambu nyonso yina bawu salaka mpe longisaka.
31 Yesu tubaka na bantumwa: «Beno kwiza na munu na kisika yina kele bantu ve samu na kupema fyoti.» Yandi zonzaka mutindu yina samu ti bantu mingi vwandaka kwiza mpe kwenda, mpe bantumwa kuzwaka ve mwa ntangu ya kudya.
32 Na yina, bawu kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu.
33 Kasi bantu mingi talaka bawu ntangu bawu kwendaka, mpe zabaka bawu. Na yina, bawu katukaka na bambanza nyonso yina vwandaka pene-pene, mpe tekilaka na makulu na kisika yina Yesu mpe bantumwa vwandaka kwenda.
34 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bawu, samu ti bawu vwandaka mutindu mameme yina kele ve na muvungi. Na yina, yandi bandaka na kulongisa bawu mambu mingi.
35 Mutindu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bwisi me banda na kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve.
36 Vutula bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene, samu ti bawu sumba bima ya kudya.»
37 Yesu vutulaka: «Beno pesa bawu madya beno mosi.» Kasi bawu yufulaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kusumba mampa yina me fwanana na Badenalya bankama zole (200), mpe beto pesa bawu yawu?»
38 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda tala mampa yikwa kele na beno?» Bawu kwendaka tala mpe tubaka: «Beto kele na mampa tanu na bambisi zole.»
39 Na yina, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukabula bantu nyonso na mwa bankonga, mpe na kuvwandisa bawu na zulu ya mwa matiti yina vwandaka kuna.
40 Bantu vwandaka na bankonga. Ya vwandaka na bankonga ya bantu nkama, mpe bankonga ya bantu makumi tanu.
41 Na manima, Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso. Yandi kabulaka mpe bambisi zole yina na bantu nyonso.
42 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka.
43 Bilandi lokotaka bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina bikanaka. Bawu fulusaka bitunga kumi na zole.

6:37 Mat 18.28

44 Lutangu ya bayina kudyaka mampa vwandaka mafunda tanu (5
000) ya babakala.

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mat 14.22-33; Yne 6.15-21)
45 Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota na bwatu,
samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga na ndambu ya mbanza
Besayida ntangu yandi mosi ke vutula bantu na bambanza ya bawu.
46 Na manima ya kuvutula nkonga yina, yandi kwendaka na mongo
samu na kusambila.
47 Ntangu mpimpa kumaka, bwatu vwandaka me kuma na kati-kati ya
dyanga, mpe Yesu vwandaka kaka yandi mosi na ntoto.
48 Yesu talaka ti bilandi ya yandi vwandaka tala mpasi na kunata
bwatu, samu ti kitembo ya ngolo vwandaka bwabana bawu. Na yina,
ntete bwisi kutsya, yandi tambulaka na zulu ya maza na kukwenda na
sika ya bawu, mpe zolaka luta bawu.
49 Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya maza, bawu
banzaka ti ya vwandaka mukuyu, mpe bawu bandaka na kulooka.
50 Ya tsyelika, bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe kumaka
na boma. Kasi yandi zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na
kibakala! Ya kele munu. Beno tala boma ve.»
51 Na manima, Yesu kotaka na bwatu yina, mpe mupepe dingamaka.
Na yina, bilandi yitukaka mingi.
52 Ya tsyelika, bilandi bakulaka ve kimangu ya mampa samu ti ban-
tima ya bawu vwandaka ya kukangama.

Yesu belusaka bambevo na kizunga ya Ngenezaleti
(Mat 14.34-36)
53 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na kizunga ya
Ngenezalete.
54 Ntangu bawu vwandaka basika na bwatu, bantu zabaka Yesu
mbangu.
55 Na yina, bantu kwendaka mbangu na kati ya kizunga nyonso, mpe
natinaka yandi bambevo na zulu ya bipoyi konso kisika yina bawu
vwandaka kuwa ti Yesu kele.
56 Na bisika nyonso yina Yesu vwandaka luta na kati ya babwala,
bambanza, mpe babwala ya mivungi, bantu vwandaka tula bambevo na
bisika yina bantu nyonso ke vukanaka. Bawu vwandaka bondila yandi
na kupesa bambevo muswa ya kusimba kwandi nsongi ya kinkuti ya
yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba yawu, vwandaka beluka.

7

Dyambu ya kinkulu ya bankooko
(Mat 15.1-9)
1 Ba-Falisye mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku katukaka na
Yelusalemi mpe vukana na Yesu.
2 Bawu talaka ti bilandi ya nkaka ya Yesu vwandaka kudya na maboko
ya kuvedila ve. Ya zola kutuba ti ata kusukula maboko.
3 Ya tsyelika, ba-Falisye mpe ba-Zwife nyonso ya nkaka ke zitisaka
kinkulu ya bankooko ya bawu. Ntete na kudya bawu ke sukulaka mbote
maboko ya bawu.

4 Ntangu bawu ke katukaka na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka,
bawu ke kudyaka ve kana bawu me yobila ntete ve. Bawu ke zitisaka
mpe misiku mingi ya nkaka ya kinkulu ya bawu mutindu: kusukula
mbote bambungu, banzungu ya ntoto, mpe bandonga ya bisengo.
5 Na yina, ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yufulaka Yesu: «Samu na
yinki bilandi ya nge ke zitisaka ve kinkulu ya bankooko ya beto? Bawu
ke kudyaka na maboko ya kuvedila ve!»
6 Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya bantima zole! Esaya tubaka
mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno:
«“Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu.
Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu.
7 Balusambulu ya bawu kele ya mpamba,
samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka
misiku yina ke katukaka na bantu.”»
8 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno ke bikaka misiku ya Nzambi samu na
kuzitisa kinkulu ya bantu.»
9 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno mangaka Musiku ya Nzambi samu
na kuvwanda ya kukangama na kinkulu ya beno.
10 Ni Moyize tubaka: “Zitisa tata na mama ya nge”, mpe “Ba fwana
kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi.”»
11 Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata to mama
ya yandi: «“Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa nge, kele
Kolobane” (ya zola kutuba: munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi).
12 Beno ke pesaka yandi muswa ya kusadisa dyaka ve tata to mama ya
yandi.
13 Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to
mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na
kusadila kinkulu ya beno.»

Mambu yina ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila
(Mat 15.10-20)

14 Na manima, Yesu bokilaka dyaka nkonga ya bantu, mpe tubaka:
«Beno kuwa munu beno nyonso, mpe beno bakula mambu yayi:
15 Ata kima ya ngaanda yina ke kotaka na nzutu ya muntu ke salaka
ti yandi kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi ni nyonso yina ke basikaka na
nzutu ya muntu ke salaka ti yandi vwanda ve ya kuvedila. [
16 Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa*.]»
17 Ntangu Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe vutukaka na yinzo,
bilandi ya yandi yufulaka yandi nsasa ya kingana yina.
18 Yesu tubaka: «Beno mpe, beno ke na mayela ve? Beno zaba ti bima
nyonso yina ke kotaka na nzutu ya muntu lenda kusumuna yandi ve.
19 Yawu ke kotaka ve na ntima ya muntu, kasi na kivumu ya yandi. Na
manima, yawu ke basikaka.» Na kutuba mutindu yina, Yesu lakisaka ti
madya nyonso kele ya kuvedila.
20 Yesu tubaka dyaka: «Ni nyonso yina ke basikaka na nzutu ya muntu
ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila.
21 Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi
yina ke nataka muntu na kuzinga na kindumba, na kulaba, na kufwa
bampangi,

7:7 Esa 29.13 **7:10** Kbk 20.12; 21.7; Knz 20.9; Mus 5.16 * **7:16** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela

22 na kusala kinsuza, na kuvwanda na bansatu ya kubaka bima ya
bampangi, na kuvwanda na myangu, na kuvuna bampangi, na kuzinga
kidi-kidi, na kuvwanda na musoki, na kuzonza yimbi ya bampangi, na
kuvwanda na lunangu, mpe na kuvwanda na ntima ngolo.
23 Mambu nyonso yayi ya yimbi ke katukaka na ntima ya muntu, mpe
ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve.»

Kento mosi ya nzenza kwikilaka Yesu
(Mat 15.21-28)

24 Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya Tile. Yandi
kotaka na yinzo mosi, mpe vwandaka zola ve ti bantu zaba ti yandi
vwandaka kuna, kasi yandi lembanaka na kubumbama.
25 Kaka na ntangu yina, kento mosi yina mwana vwandaka na mpeve
ya yimbi kuwaka nsangu ya Yesu. Yandi kwendaka sika vwandaka Yesu,
mpe fukamaka na ntwala ya yandi.
26 Kento yango vwandaka ve Zwife. Yandi vwandaka muntu ya
mbanza Finisi ya kizunga ya Sili. Yandi lombaka Yesu na kubingisa
mpeve ya yimbi yina vwandaka na mwana ya yandi ya kento.
27 Kasi Yesu zabisaka yandi: «Bika bana kuyukuta ntete, samu ti ya
kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na
bayimbwa.»
28 Kento vutulaka: «Mfumu! Ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa na yisi
ya mesa ke kudyaka bibuku ya mampa yina bana ke bwisaka!»
29 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Samu na mvutu yina nge me pesa, nge
lenda kuvutuka ya nge na yinzo. Mpeve ya yimbi me basika na nzutu ya
mwana ya nge.»
30 Kento vutukaka na yinzo ya yandi, mpe kutaka mwana ya yandi ya
kuvumbuka na mfulu. Yandi vwandaka dyaka ve na mpeve ya yimbi.

Yesu belusaka dibaba ya makutu ya kufwa

31 Na manima, Yesu katukaka na mbanza Tile. Yandi lutaka na mbanza
Sidone, mpe vutukaka pene-pene na dyanga ya Ngalili na kulutila na
kizunga ya Bambanza-Kumi.
32 Ba natinaka yandi muntu yina vwandaka na makutu ya kufwa,
mpe vwandaka zonza mbote ve. Ba lombaka Yesu na kutentikila yandi
maboko.
33 Na yina, Yesu nataka yandi mwa ntama ya kisika yina vwandaka
nkonga. Yandi tulaka yandi misapi na makutu, lobolaka mante na
misapi, mpe simbaka yandi ludimi.
34 Na manima, Yesu talaka na zulu, pemaka na ngolo nyonso, mpe
tubaka na muntu yina: «Efata» (yina zola kutuba: funguka)!
35 Kaka na ntangu yina, makutu ya muntu yango fungukaka, ludimi ya
yandi nyangukaka, mpe yandi bandaka na kuzonza mbote.
36 Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu. Kasi mutindu
yandi vwandaka lutila na kuyimina bawu, bawu vwandaka lutila mpe
na kumwangisa nsangu.
37 Bantu yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Mambu nyonso yina
yandi ke salaka kele mbote! Yandi ke na kufungula makutu ya bantu
yina ke kuwaka ve, mpe ke na kuzonzisa mababa.»

8

Yesu dikilaka bantu mafunda yiya
(Mat 15.32-39)

1 Kilumbu ya nkaka, nkonga ya bantu vukanaka dyaka. Mutindu
bawu vwandaka ve na kima ya kudya, Yesu bokilaka bilandi ya yandi
mpe zabisaka bawu:
2 «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu
yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya.
3 Kana mu vutula bawu na babwala ya bawu ata kudya kima, bawu ke
vwanda ya kulemba na nzila, samu ti mingi na kati ya bawu me katuka
ntama.»
4 Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi
kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?»
5 Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka:
«Beto kele na mampa nsambwadi.»
6 Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto. Yandi
bakaka mampa nsambwadi, mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi
bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu
na bantu nyonso. Bilandi bakaka yawu mpe kabulaka.
7 Bawu vwandaka mpe na mwa bambisi ya fyoti. Yesu tondaka
Nzambi samu na bambisi yina, mpe tubaka na bilandi ya yandi na
kukabula yawu mpe.
8 Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa ban-
dambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi.
9 Bayina vwandaka kuna, vwandaka keba ve mafunda yiya (4 000),
mpe Yesu vutulaka bawu.
10 Yandi kotaka nswalu na bwatu na bilandi ya yandi, mpe kwendaka
na kizunga ya Dalemanuta.

Ba-Falisye lombaka Yesu na kusala kidimbu
(Mat 16.1-4)

11 Ba-Falisye kwizaka na sika ya Yesu, mpe bandaka na kusolola na
yandi samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na
kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi.
12 Yesu pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka: «Samu na yinki bantu
ya ntangu yayi ke na kulomba kidimbu? Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno: Ata kidimbu ke salama samu na bawu.»
13 Na manima, yandi bikaka bawu. Yandi kotaka dyaka na bwatu, mpe
kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga.

Beno sala keba na ndongosolo ya ba-Falisye
(Mat 16.5-12)

14 Bilandi zimbanaka na kunata mampa. Kaka dimpa mosi vwandaka
na bawu na kati ya bwatu.
15 Yesu kebisaka bawu mutindu yayi: «Beno vwanda na mayela! Beno
sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ya Elode.»
16 Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu samu ti bawu vwandaka
ve na mampa.
17 Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka solola, mpe yufulaka
bawu: «Samu na yinki beno ke na kutuba ti beno kele ve na mampa?
Nabunu beno bakula? Nabunu beno vwanda na mayela? Bantima ya
beno ke ntete ya kukangama?

18 Beno kele na meso, kasi beno ke na kutala ve. Beno kele na makutu,
kasi beno ke na kuwa ve. Beno bambuka moyo:
19 Ntangu mu bukunaka mampa tanu samu na babakala mafunda
tanu (5 000), bitunga yikwa beno fulusaka na bibuku yina bikanaka?»
Bawu vutulaka: «Bitunga kumi na zole.»
20 Yesu tubaka dyaka: «Ntangu mu bukunaka mampa nsambwadi
samu na bantu mafunda yiya (4 000), bitunga yikwa beno fulusaka?»
Bawu vutulaka: «Bitunga nsambwadi.»
21 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kubakula ntete ve?»

Yesu belusaka mpofo na mbanza Besayida

22 Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Besayida. Ba natinaka
Yesu mpofo mosi, mpe bawu lombaka Yesu na kusimba yandi.
23 Yesu simbaka mpofo na diboko, mpe basisaka yandi na bwala. Na
manima, Yesu tulaka yandi mante na meso. Yandi tentikaka mpofo
maboko mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kutala kima?»
24 Mpofo zibulaka meso, mpe tubaka: «Mu ke na kutala bantu. Mu ke
na kutala bawu mutindu bayinti, kasi bawu ke na kutambula.»
25 Yesu tentikaka dyaka yandi maboko na meso, mpe muntu yina
talaka mbote. Yandi belukaka, mpe vwandaka tala bima nyonso na
pwelele nyonso.
26 Na yina, Yesu vutulaka yandi na yinzo ya yandi, mpe tubaka: «Kukota
ve na bwala.»

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mat 16.13-20; Lke 9.18-21)

27 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na babwala yina kele pene-pene
na mbanza Sezale ya Filipe. Na nzila, yandi yufulaka bawu: «Yinki bantu
ke na kutuba samu na munu?»
28 Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki.
Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge
kele mosi na kati ya mimbikudi.»
29 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele
vutulaka: «Nge kele Masiya.»
30 Na yina, Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu.

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 16.21-28; Lke 9.22-27)

31 Na manima, Yesu pesaka ndongosolo yayi na bilandi ya yandi:
«Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya
banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. Ba ke
kufwa yandi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»
32 Yandi zabisaka bawu yawu na pwelele nyonso. Na yina, Pyele
nataka yandi na lweka, mpe bandaka na kusemba yandi.
33 Kasi Yesu balukaka, talaka bilandi ya yandi, mpe sembaka Pyele na
kutuba: «Katuka pene-pene ya munu, Satana, samu ti mabanza ya nge
kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.»
34 Na manima, Yesu bokilaka nkonga ya bantu mpe bilandi ya yandi.
Yandi zabisaka bawu: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na
kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi
ya yandi, mpe yandi landa munu.

8:34 Mat 10.38; 16.24

35 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu
mpe samu na Nsangu ya Mbote, ke vuukisa yawu.
36 Wapi mfunu kele na muntu na kuvwanda na bimvwama nyonso ya
yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi?
37 Wapi kima muntu lenda kupesa na kusumba luzingu ya yandi?
38 Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na mambu ya
munu na ntwala ya bantu ya ntangu yayi yina kele misumuki mpe ya
kukwikama ve na Nzambi, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni
ntangu yandi ke vutuka na bambazi ya yandi ya longo na kati ya nkembo
ya Tata ya yandi.»

9

1 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno,
bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala
Kimfumu ya Nzambi yina ke kwiza na lulendo.»

Luzabusu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 17.1-13; Lke 9.28-36)

2 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki, mpe
Yowane. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika yina
bawu vwandaka kaka bawu mosi. Na ntwala ya bawu, Yesu sobaka
kifwani ya yandi.
3 Binkuti ya yandi lezimaka mpe kumaka mpembe ya kulutila. Ata
muntu na ntoto ya muvimba lendaka kumisa kinkuti mpembe ya
mutindu yina.
4 Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Eli mpe Moyize yina vwandaka
zonza na Yesu.
5 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu, ya kele mbote ti beto vwanda
awa. Beto ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge,
ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.»
6 Ya tsyelika, Pyele vwandaka zaba ve yinki yandi ke tuba samu ti
bilandi nyonso tatu vwandaka na boma mingi.
7 Na mpamukunu, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Ndinga
wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi, ni Mwana ya munu
yina mu ke zolaka mingi. Beno kuwa yandi!»
8 Kaka na ntangu yina, bilandi talaka na bisika nyonso. Kasi bawu
talaka dyaka ve muntu ya nkaka. Bawu talaka kaka Yesu yina vwandaka
kintwadi na bawu.
9 Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu yiminaka bawu na
kuzabisa na bantu mambu yina bawu talaka tii ntangu Mwana ya Muntu
ke vumbuka na lufwa.
10 Bawu tumamaka na mambu yina yandi zabisaka bawu. Kasi bawu
vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki zola kutuba kuvumbuka na
lufwa?»
11 Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya
Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?»
12 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na
kusungika mambu nyonso. Kasi samu na yinki ba sonikaka ti Mwana
ya Muntu ke tala mpasi mingi, mpe ba ke nyokola yandi?

13 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni, mpe bantu
salaka yandi mambu nyonso yina bawu zolaka mutindu yawu kele ya
kusonama na Dibuku ya Nzambi samu na yandi.»

Yesu belusaka mwana yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Mat 17.14-21; Lke 9.37-43a)

14 Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka bilandi ya nkaka,
bawu talaka nkonga ya nene ya bantu yina zungaka bilandi yina, mpe
milongisi ya Misiku yina vwandaka solola na bawu.
15 Ntangu bantu talaka Yesu, bawu yitukaka mingi, mpe bawu kimaka
na sika ya yandi samu na kupesa yandi mbote.
16 Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Wapi mambu beno ke na kusolola
na bawu?»
17 Muntu mosi na kati ya nkonga vutulaka: «Mfumu, mu me natina nge
mwana ya munu. Yandi kele na mpeve ya yimbi yina ke na kukumisa
yandi dibaba.
18 Mpeve ya yimbi yina ke kwamisaka yandi kisika ni kisika, mpe ke
losaka yandi na ntoto. Yandi ke basisaka mafulu na yinwa, ke kwetisaka
meno, mpe nzutu ya yandi ke kumaka ngolo. Mu me lomba bilandi ya
nge na kubingisa mpeve yango, kasi bawu me lenda ve.»
19 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu yina kele
ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi
ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.»
20 Na yina, bawu natinaka yandi mwana yango. Ntangu mpeve
ya yimbi talaka Yesu, yawu ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe
mwana kubwaka na ntoto. Mwana vwandaka vindumuka, mpe mafulu
vwandaka basika yandi na yinwa.
21 Yesu yufulaka tata ya mwana yina: «Ya me kuma bamvula yikwa
yawu ke kwamisaka yandi?» Tata vutulaka: «Yawu ke kwamisaka yandi
katuka bumwana ya yandi.
22 Konso ntangu, mpeve ya yimbi ke losaka yandi na tiya to na maza
samu na kufwa yandi. Kana nge lenda kusala kima, sadisa beto mpe tala
beto kyadi.»
23 Yesu vutulaka: «Nge me tuba ti kana mu lenda kusala kima. Kasi
zaba ti mambu nyonso ke salamaka na muntu yina ke kwikilaka.»
24 Kaka na ntangu yina, tata ya mwana lookaka: «Mu ke na kukwikila.
Sadisa munu samu ti mu kele muntu ya kiminu ya fyoti.»
25 Ntangu Yesu talaka ti nkonga ya bantu vwandaka kwiza mbangu
kisika yina bawu vwandaka, yandi tumisaka mpeve ya yimbi na ngolo,
mpe tubaka: «Mpeve yina ke kufwaka makutu mpe ke kangaka ndinga,
basika na nzutu ya mwana yayi, mpe kuvutuka dyaka ve.»
26 Mpeve ya yimbi lookaka, ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe
basikaka. Mwana kumaka mutindu muntu ya kufwa, mpe bantu mingi
vwandaka tuba ti yandi me kufwa.
27 Kasi Yesu simbaka mwana na diboko. Yandi telemisaka mwana,
mpe mwana telamaka.
28 Ntangu Yesu vutukaka na yinzo, bilandi yufulaka yandi na kisika ya
bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?»
29 Yesu vutulaka: «Kaka na lusambulu beno lenda kubingisa mpeve ya
mutindu yina.»

Yesu zabisaka dyaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 17.22-23; Lke 9.43b-45)

30 Bawu katukaka kuna mpe sabukaka Ngalili. Yesu zolaka ve ti bantu
kuzaba kisika yandi vwandaka.
31 Yandi vwandaka longisa bilandi ya yandi mutindu yayi: «Ba ke
yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. Ba ke kufwa yandi, mpe
na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.»
32 Kasi bilandi bakulaka ve mambu yina, mpe bawu vwandaka na
boma ya kuyufula yandi.

Nani kele muntu ya mfunu na Kimfumu ya Nzambi?
(Mat 18.1-5; Lke 9.46-48)

33 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume.
Ntangu bawu kumaka na yinzo, Yesu yufulaka bawu: «Wapi mambu
beno vwandaka solola na nzila?»
34 Kasi bawu vutulaka ve mvutu, samu ti na nzila bawu vwandaka
solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya
bawu.
35 Na yina, Yesu kwendaka vwanda. Yandi bokilaka bilandi kumi na
zole, mpe zabisaka bawu: «Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete,
fwana kuvwanda muntu ya nsuka mpe kisadi ya bantu nyonso.»
36 Na manima, Yesu bakaka mwana ya fyoti mpe tulaka yandi na kati-
kati ya bawu. Yandi tulaka yandi na kati ya maboko ya yandi, mpe
tubaka:
37 «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu
ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu,
ke yamba munu ve, kasi yandi ke yamba muntu yina fidisaka munu.»

Muntu yina ke salaka ve beto yimbi, kele na ndambu ya beto
(Lke 9.49-50)

38 Yowane tubilaka yandi: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka
bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi
na kusala yawu samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke
na kulanda nge.»
39 Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve, samu ti ata muntu lenda
kusala kimangu na Nkumbu ya munu, mpe na manima yandi tonga
munu.
40 Muntu yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.
41 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa beno
kopo ya maza samu ti beno kele bantu ya Klisto, ke kondwa ve na kuzwa
musendo ya yandi.»

Malongi ya Yesu
(Mat 18.6-9; Lke 17.1-2)

42 «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti
yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya
nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu.
43 Kana diboko ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu.
Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika
na diboko mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko nyonso zole na
mbungulu, na kati ya tiya yina ke kufwa ve. [

44 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve*.]
45 Kana dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na makulu nyonso zole na mbungulu. [
46 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve†.]
47 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na Kimfumu ya Nzambi na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na mbungulu.
48 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve.
49 «Ya tsyelika, ba ke bongisa bantu nyonso na tiya, mutindu ba ke bongisaka madya na mungwa.
50 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, na yinki beno lenda kuvutula yawu luwu? Beno vwanda mutindu mungwa na kati ya beno, mpe beno zinga na kizunu beno na beno.»

10

Dyambu ya kufwa makwela
(Mat 19.1-12; Lke 16.18)

1 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Nkonga ya bantu vukanaka dyaka pene-pene ya yandi, mpe mutindu vwandaka kifu ya yandi, yandi vwandaka longisa bawu.
2 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka bakala muswa ya kukatula kento ya yandi na makwela?»
3 Yesu vutulaka: «Wapi Musiku Moyize pesaka beno?»
4 Bawu vutulaka: «Moyize pesaka bakala muswa ya kusonika mukanda ya kufwa makwela mpe kukatula kento na makwela.»
5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Moyize sonikinaka beno Musiku yina samu ti beno kele na ntima ngolo.
6 Kasi na mbandukulu ya yinza, ntangu Nzambi yidika bima nyonso, yandi yidikaka bawu kento na bakala.
7 Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi,
8 mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi.
9 Na yina, muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.»
10 Ntangu bawu kumaka na yinzo, bilandi yufulaka dyaka yandi na dyambu yina.
11 Yandi tubilaka bawu: «Kana bakala katula kento ya yandi na makwela, mpe kwela kento ya nkaka, yandi me sala kinsuza na ntwala ya kento ya ntete.
12 Mutindu mosi mpe, kana kento manga bakala ya yandi, mpe kwela bakala ya nkaka, yandi me sala kinsuza.»

---

* **9:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka bibuku ya 44 tii na 46 † **9:46** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka bibuku ya 44 tii na 46 **9:48** Esa 66.24 **10:8** Mba 1.27; 2.24

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mat 19.13-15; Lke 18.15-17)

13 Bantu nataka bana ya fyoti na sika ya Yesu samu ti yandi tentika
bawu maboko, kasi bilandi sembaka bawu.
14 Ntangu Yesu talaka mutindu yina, yandi dasukaka mpe tubaka na
bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza na sika ya munu! Beno
yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya bantu yina kele
mutindu bawu.
15 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke ndima ve
Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke kota kuna ve.»
16 Na manima, Yesu tulaka bawu na nkata, tentikaka bawu maboko,
mpe sakumunaka bawu.

Bakala yina vwandaka mvwama
(Mat 19.16-30; Lke 18.18-30)

17 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bakala mosi kwizaka na mbangu
nyonso, mpe fukamaka na ntwala ya Yesu. Yandi yufulaka Yesu: «Mu-
longisi ya mbote, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya
seko?»
18 Yesu vutulaka: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti mu kele mbote?
Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi ve.
19 Nge zaba misiku: “Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba ve,
kutuba ve kimbangi ya luvunu, kusala ve mambu ya yimbi na muntu,
mpe zitisa tata na mama ya nge.” »
20 Bakala yina vutulaka: «Mulongisi, mu ke tumamaka na misiku
nyonso yina katuka buntwenya ya munu.»
21 Yesu talaka yandi, zolaka yandi mpe tubaka: «Dyambu mosi me
bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula
mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na
manima, kwiza mpe landa munu.»
22 Ntangu yandi kuwaka mutindu yina, yandi kumaka na mawa mpe
kwendaka ya kufuluka na kyadi, samu ti yandi vwandaka na bimvwama
mingi.
23 Yesu talaka bilandi ya yandi yina zungaka yandi, mpe tubaka: «Ya
kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama na kukota na Kimfumu
ya Nzambi!»
24 Bilandi yitukaka mingi ntangu bawu kuwaka mambu yina. Kasi
Yesu tubilaka bawu dyaka: «Bana ya munu, ya kele mpasi mingi na
kukota na Kimfumu ya Nzambi.
25 Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na
dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota
na Kimfumu ya Nzambi.»
26 Bilandi yitukaka dyaka ya kulutila, mpe vwandaka yufula bawu na
bawu: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?»
27 Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama
ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama samu ti Nzambi ke
lembanaka dyambu ve.»
28 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso
samu na kulanda nge.»

10:19 Kbk 20.12-16; Mus 5.16-20

29 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana muntu
bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, mama ya yandi,
tata ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu mpe
samu na Nsangu ya Mbote,
30 ke kuzwa na ntangu yayi: bayinzo, bankazi, bibusi, batata, bamama,
bana, bilanga, na bankwamusu mpe, kulutila bambala nkama, mpe
luzingu ya mankululu na yinza yina ke kwiza.
31 Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu
ya nsuka, mpe bayina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 20.17-19; Lke 18.31-34)

32 Yesu vwandaka tambula na mantwala ya bilandi ya yandi ntangu
bawu vwandaka kwenda na Yelusalemi. Bilandi vwandaka ya kuyituka
samu na mambu nyonso yina bawu kuwaka, mpe bayina vwandaka
landa yandi vwandaka na boma. Yesu nataka dyaka bilandi ya yandi
kumi na zole na lweka, mpe zabisaka bawu mambu yina ke kumina
yandi.
33 Yandi zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na
Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bam-
fumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila
yandi lufwa, mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.
34 Bawu ke seka yandi, ke lobola yandi mante, ke bula yandi bikoti,
mpe ke kufwa yandi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya
tatu.»

Bunene mpe kisalu
(Mat 20.20-28)

35 Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kwendaka pene-pene ya Yesu,
mpe tubaka: «Mulongisi, beto zola ti nge sadila beto mambu yina beto ke
lomba nge.»
36 Yesu yufulaka bawu: «Yinki beno zola ti mu sadila beno?»
37 Bawu vutulaka: «Pesa beto muswa ya kuvwanda, mosi na lubakala
ya nge mpe ya nkaka na lumoso ya nge, ntangu ke vwanda na kati ya
Kimfumu ya nge ya nkembo.»
38 Yesu zabisaka bawu: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba.
Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi yina mu ke kunwa, to kuzwa
mbotokolo yina mu ke kuzwa?»
39 Bawu vutulaka: «Beto ke lenda.» Yesu zabisaka bawu: «Ya tsye-
lika, beno ke kunwa mbungu yina mu ke kunwa, mpe beno ke kuzwa
mbotokolo yina mu ke kuzwa.
40 Kasi samu na kuvwanda na lubakala to na lumoso, ni munu ve lenda
kutuba yawu. Bisika yina kele ya bayina Nzambi me kubikila yawu.»
41 Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasuk-
ilaka Zaki mpe Yowane.
42 Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe tubaka: «Beno zaba ti
bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso, mpe
bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi.
43 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana
mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu, yandi fwana kuvwanda
kisadi ya beno.

10:38 Mat 20.22; 26.39

44 Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, fwana kuvwanda
mundongo ya bantu nyonso.
45 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu ti bantu
sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya
yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.»

Yesu belusaka mpofo ya nkumbu Batime
(Mat 20.29-34; Lke 18.35-43)

46 Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Yeliko. Ntangu yandi
vwandaka basika na mbanza yina na bilandi ya yandi mpe na nkonga
ya nene ya bantu, mpofo mosi na nkumbu Baatime, mwana ya Time,
vwandaka ya kuvwanda na lweka ya nzila mpe vwandaka lomba bantu
mbongo.
47 Ntangu yandi kuwaka ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta, yandi
lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
48 Bantu mingi vwandaka semba yandi samu ti yandi vwanda swi.
Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala
munu kyadi!»
49 Yesu kangamaka mpe tubaka: «Beno bokila yandi.» Bawu bokilaka
mpofo mpe zabisaka yandi: «Vwanda na kibakala mpe telama. Yandi ke
na kubokila nge.»
50 Na yina, yandi losaka kiyunga ya yandi. Yandi dumukaka mpe
kwendaka kisika vwandaka Yesu.
51 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo
vutulaka: «Mulongisi, sala ti mu tala dyaka.»
52 Yesu zabisaka: «Kwenda, kiminu ya nge me belusa nge.» Kaka na
ntangu yina, mpofo bandaka dyaka na kutala, mpe landaka Yesu.

11

NKOTOLO ya Yesu na mbanza Yelusalemi
(Mat 21.1-11; Lke 19.28-40; Yne 12.12-19)

1 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka
na bizunga ya babwala Betefaze na Betani, pene-pene na mongo ya
bayinti ya olive. Yesu fidisaka bilandi zole ya yandi.
2 Yandi zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala
ya beno. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti ya
kukanga na yinti, mpe yina ata muntu me yuluka ntete ve. Beno
nyangula yawu, mpe beno nata yawu awa.
3 Kana muntu yufula beno: “Samu na yinki beno ke na kusala mutindu
yina?” Beno zabisa yandi: “Mfumu ke na yawu nsatu, kasi yandi ke
vutula yawu malu-malu yayi.” »
4 Na yina, bawu kwendaka mpe talaka na ngaanda, mbuluku ya fyoti
na bala-bala, ya kukanga pene-pene ya mwelo. Bawu nyangulaka yawu.
5 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna yufulaka bawu: «Yinki beno
ke na kusala? Samu na yinki beno ke na kunyangula mbuluku ya fyoti
yina?»
6 Bilandi tubaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe ba pesaka bawu
muswa ya kunata yawu.
7 Bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na
zulu ya mbuluku, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu.

8 Bantu mingi tandaka binkuti ya bawu na nzila. Ba ya nkaka tandaka
makasa yina bawu vwandaka zenga na bilanga.
9 Bayina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu
vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi
kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi!
10 Bika ti Nzambi kusakumuna Kimfumu yina ke na kukwiza, Kim-
fumu ya nkooko ya beto Davidi! Ozana! Nkembo na Nzambi na
mazulu!»
11 Yesu kumaka na Yelusalemi, mpe kotaka na Yinzo ya Nzambi. Na
manima ya kutala bisika nyonso na balweka ya yandi, yandi kwendaka
na mbanza Betani na bilandi kumi na zole samu ti bwisi vwandaka me
yila.

Yesu singaka yinti ya fike
(Mat 21.18-19)

12 Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwandaka basika na bwala
Betani, Yesu kumaka na nsatu.
13 Yesu vwandaka ntete ntama, mpe talaka yinti ya fike yina vwandaka
na makasa, mpe kwendaka pene-pene ya yawu samu na kutala kana
yawu vwandaka na bambuma. Kasi ntangu yandi kumaka kuna, yandi
talaka kaka makasa samu ti ya vwandaka ve ntangu yina bayinti ya fike
ke butaka bambuma.
14 Na yina, Yesu tubaka na yinti ya fike: «Ata muntu ke kudya dyaka
bambuma ya nge.» Bilandi kuwaka mambu yina Yesu tubaka.

Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-17; Lke 19.45-48; Yne 2.13-22)

15 Na manima, bawu kumaka na Yelusalemi. Yesu kotaka na Yinzo
ya Nzambi, mpe bingisaka bayina vwandaka tekisa mpe sumba bima
kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo, mpe bakiti ya bayina
vwandaka tekisa mabembe.
16 Yandi vwandaka yimina bantu yina vwandaka nata bima na kulu-
tila na Yinzo ya Nzambi.
17 Na manima, yandi longisaka bawu mambu yayi: «Dibuku ya Nzambi
ke tubaka: “Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu samu na
bantu ya bayinsi nyonso.”» Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi
ke bumbamaka! 18 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya
Misiku kuwaka yawu, mpe vwandaka sosa wapi mutindu bawu lenda
kufwa Yesu. Ya tsyelika, bawu vwandaka na boma ya yandi samu ti
nkonga nyonso vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi.
19 Ntangu nkokila kumaka, Yesu na bilandi ya yandi basikaka na
mbanza.

Ndongosolo ya yinti ya fike yina yumaka
(Mat 21.20-22)

20 Na suka, ntangu bawu vwandaka luta, bawu talaka ti yinti yango ya
bafike yumaka tii na myanzi.
21 Pyele bambukaka moyo mpe tubaka: «Mulongisi! Tala yinti yina nge
singaka me yuma.»
22 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na kiminu na Nzambi.
23 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kana muntu tuba na mongo
yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu”, mpe kana yandi sala

11:17 Esa 56.7; Yel 7.11

ve ntembe na kati ya ntima ya yandi, kasi yandi kwikila ti mambu yina yandi ke na kuzonza ke salama, yawu ke salama.
24 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu, beno fwana kukwikila ti beno me kuzwa yawu, mpe Nzambi ke pesa beno yawu.
25 Ntangu beno kele ya kutelama samu na kusambila, kana beno kele na dyambu na muntu, beno lemvokila yandi samu ti Tata ya beno yina kele na mazulu lemvokila beno mpe yimbi yina beno me sala. [
26 Kana beno lemvokila ve bampangi ya beno, Tata ya beno yina kele na mazulu ke lemvokila ve beno mpe yimbi yina beno me sala*.]»

Wapi sika ke katukaka bumfumu ya Yesu?
(Mat 21.23-27; Lke 20.1-8)
27 Yesu na bilandi ya yandi vutukaka na Yelusalemi. Ntangu Yesu vwandaka tambula na kati ya Yinzo ya Nzambi, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi.
28 Bawu yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?»
29 Yesu vutulaka: «Mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Kana beno pesa munu mvutu, munu mpe mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.
30 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu? Beno pesa munu mvutu?»
31 Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu mutindu yayi: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: "Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?"
32 Kana beto tuba mpe ti bantu fidisaka yandi.» (Bawu vwandaka na boma ya nkonga, samu ti bantu nyonso vwandaka banza ti Yowane vwandaka mumbikudi ya tsyelika.)
33 Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve.» Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

12

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu ya ntima ya yimbi
(Mat 21.33-46; Lke 20.9-19)
1 Na manima, Yesu bandaka na kuzonzila bawu na bingana: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo.
2 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu.
3 Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka kisadi yina. Bawu bulaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba.
4 Mfumu ya bilanga fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Bawu bulaka kisadi yango na yintu, mpe fingaka yandi.

* **11:26** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela

5 Yandi fidisaka dyaka kisadi ya nkaka, mpe bawu kufwaka kisadi
yango. Bawu salaka mpe mutindu mosi na bisadi nyonso ya nkaka yina
mfumu ya bilanga fidisaka. Bawu bulaka ba ya nkaka, mpe kufwaka ba
ya nkaka.
6 Mfumu ya bilanga bikanaka kaka na mwana mosi ya yandi yina
yandi vwandaka zola mingi. Yandi fidisaka yandi na nsukunu, samu ti
yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.»
7 Kasi bisadi-bilanga ya vinu tubaka bawu na bawu: «“Ni yandi ke
kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga
yayi vwanda ya beto.”»
8 Na yina, bawu bwilaka yandi. Bawu kufwaka yandi mpe losaka
nzutu ya yandi ntama na bilanga ya vinu.
9 Yinki mfumu ya bilanga ke sala? Yandi ke kwiza, ke kufwa bawu,
mpe ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka.
10 Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya
Nzambi:
«“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.
11 Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina,
mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!”»
12 Bamfumu ya ba-Zwife sosaka mayela ya kukanga Yesu, samu ti
bawu zabaka ti ni na bawu Yesu tubaka kingana yina. Kasi bawu
vwandaka na boma ya nkonga yina vwandaka kuna. Na yina, bawu
bikaka yandi mpe kwendaka.

Mpaku ya kufuta na ntinu Sezale
(Mat 22.15-22; Lke 20.20-26)

13 Bamfumu ya ba-Zwife fidisaka mwa ba-Falisye mpe mwa bantu ya
kimvuka ya Elode na sika ya Yesu samu na kubwisa Yesu na mutambu
na kupesa yandi kyuvu.
14 Bawu kwizaka zabisa Yesu: «Mulongisi, beto zaba ti nge ke tubaka
butsyelika, mpe nge kele ve na boma ya muntu samu ti nge ke swasik-
isaka bantu ve. Nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina
Nzambi ke zolaka ti beto sala. Na yina, beto kele na muswa ya kufuta
mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu ve? Beto fwana kufuta yawu
to ve?»
15 Kasi Yesu zabaka ti bawu vwandaka bantu ya bantima zole. Na yina,
yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kumeka munu? Beno
natina munu Denalya mosi samu ti mu tala yawu.»
16 Bawu natinaka yandi yawu, mpe yandi yufulaka bawu: «Kizizi mpe
nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?» Bawu vutulaka:
«Yawu kele ya ntinu Sezale.»
17 Na yina Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina
kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» Bawu yituka
mingi na mvutu yina Yesu vutulaka bawu.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa
(Mat 22.23-33; Lke 20.27-40)

12:11 Mga 118.22-23 **12:15** Mat 18.28

18 Ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke
tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu
yayi:
19 «Mulongisi! Moyize pesaka beto Musiku yayi: “Kana bakala ya
kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya yandi
fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana.”
20 Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete
kwelaka kento, mpe kufwaka ata kubuta bana na kento yina.
21 Mpangi ya zole kwelaka mufwidi, mpe kufwaka ata kubuta mwana
na yandi, mutindu mosi mpe mpangi ya tatu.
22 Bampangi nyonso nsambwadi yina kwelaka kento yango, mpe
kufwaka ata kubuta mwana na yandi. Na manima ya bawu nyonso,
kento mpe kufwaka.
23 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke
vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu
nyonso kwelaka yandi?»
24 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku
ya Nzambi to lulendo ya Nzambi.
25 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na
babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na
mazulu.
26 Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, beno
me tangaka ntete ve na dibuku ya Moyize, kibuku ya mambu ya Nzambi
yina ke zonzilaka divunda ya tiya? Beto ke tangaka ti Nzambi tubaka na
Moyize: “Mu kele Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” »
27 Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi
ya bantu ya moyo. Na yina, beno ke na kuvunama mingi.»

Lutumu yina me lutila mfunu
(Mat 22.34-40; Lke 10.25-28)

28 Mulongisi mosi ya Misiku kuwaka bawu ntangu bawu vwandaka
solola. Yandi talaka ti Yesu zonzaka mbote. Na yina, yandi kwendaka
pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Wapi Musiku me lutila mfunu
na misiku nyonso?»
29 Yesu vutulaka: «Musiku yina me lutila mfunu ke tubaka mutindu
yayi:
«“Kuwa Isayeli! Mfumu Nzambi ya beto kele kaka yandi mosi Mfumu.
30 Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso,
na mwela ya nge nyonso, na mayela ya nge nyonso,
mpe na ngolo nyonso ya nge.”»
31 Musiku ya zole ke tubaka mutindu yayi:
«“Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.”
Ya kele dyaka ve na Musiku ya nkaka yina me lutila misiku zole yayi
mfunu.»
32 Na yina, mulongisi ya Misiku tubaka: «Ya tsyelika, Mulongisi!
Mambu yina nge me zonza kele ya tsyelika: Kaka ni yandi mosi kele
Nzambi, mpe Nzambi ya nkaka kele ve.
33 Konso muntu fwana kuzola yandi na ntima nyonso, na mayela
nyonso, mpe na ngolo nyonso ya yandi. Yandi fwana kuzola mpe mpangi

12:19 Mus 25.5-6 **12:26** Kbk 3.2,6 **12:30** Mus 6.4-5 **12:31** Knz 19.18

ya yandi mutindu yandi mosi. Misiku yayi me lutila mbote na makabu nyonso mpe minkayulu yina ba ke yokaka samu na Nzambi.»
34 Yesu talaka ti mulongisi yayi ya Misiku zonzaka na ndwenga nyonso.
Na yina, Yesu tubaka: «Nge kele ve ntama na kukota na Kimfumu ya
Nzambi.» Na manima, ata muntu kuzwaka dyaka ngolo ya kuyufula
yandi kyuvu.

Masiya mpe Davidi
(Mat 22.41-46; Lke 20.41-44)

35 Yesu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yufulaka:
«Wapi mutindu milongisi ya Misiku lenda kutuba ti Masiya kele Mwana
ya Davidi?
36 Ya tsyelika, yandi mosi Davidi yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve
ya Longo tubaka:
«“Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge.”»
37 «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”, wapi mutindu
Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?» Nkonga ya nene
vwandaka kuwa Yesu na kilengi nyonso.

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Lke 20.45-47)

38 Na ndongosolo ya yandi, yandi vwandaka tuba: «Beno sala keba
na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka na kutambula na binkuti ya
yinda, mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika ya mfunu
ya mbanza.
39 Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na bayinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bakiti ya buzitu na mikembo ya nene.
40 Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe ke
salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala bawu. Nzambi ke pesa
bawu kitumbu ya ngolo!»

Munkayulu ya mufwidi ya mputu
(Lke 21.1-4)

41 Na manima, Yesu kwendaka vwanda pene-pene ya sanduku ya
minkayulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe talaka wapi mutindu bantu vwan-
daka tula mbongo na kati. Bamvwama mingi vwandaka tula mbongo
mingi.
42 Mufwidi ya mputu ya kento kwizaka mpe tulaka bapata zole ya
mfunu mingi ve.
43 Na yina, Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Ya
tsyelika, mu ke na kutubila beno, mufwidi ya mputu yayi me lutila
kupesa munkayulu kulutila bantu nyonso yina me tula minkayulu na
kati ya sanduku yayi.
44 Ya tsyelika, bantu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na
bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso
yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.»

12:36 Mga 110.1

13

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mat 24.1-2; Lke 21.5-6)

1 Ntangu Yesu vwandaka basika na Yinzo ya Nzambi, mosi na kati ya
bilandi ya yandi tubaka: «Mulongisi! Tala matadi ya nene yayi! Tala
bunene ya yinzo yayi!»
2 Yesu vutulaka: «Nge me tala yinzo ya yayi? Ata ditadi mosi ke bikana
na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mat 24.3-14; Lke 21.7-19)

3 Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive yina
vwandaka talasanaka na Yinzo ya Nzambi. Pyele, Zaki, Yowane, mpe
Andele yufulaka yandi na lweka:
4 «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu
ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu yina salama?»
5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno sala keba samu ti muntu vuna
beno ve.
6 Bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu. Bawu ke tuba: “Mu kele
Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi.
7 Ntangu beno ke kuwa bamvita ke na kusalama, mpe bansangu ya
bamvita yina ke kwiza, beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina
fwana kusalama, kasi yawu ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza.
8 Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi
mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi,
nsatu ke kota, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Mambu nyonso
yayi ke vwanda mutindu mbandukulu ya bampasi yina kento ke talaka
na ntangu ya kubuta.
9 «Kasi beno sala keba samu na beno mosi. Bantu ke nata beno na
bayinzo ya lufundusu. Bawu ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke fundisa beno na ntwala ya bantwadisi
mpe bantinu samu na munu, mpe beno ke vwanda bambangi ya munu
na ntwala ya bawu.
10 Ntete-ntete, bantu fwana kuzabisa Nsangu ya Mbote na yinza
nyonso.
11 Ntangu ba ke nata beno samu na kuyekula beno, beno vwanda
na boma ve na kusosa mambu yina beno ke zonza. Kasi beno zonza
mabanza yina ke kumina beno na ntangu yina, samu ti yawu ke katuka
ve na mayela ya beno, kasi na Mpeve ya Longo.
12 Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu
lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana
ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu.
13 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke
tatamana tii na nsukunu ke kuzwa mpulusu.»

Kimwangisi ya Nene
(Mat 24.15-28; Lke 21.20-24)

14 «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-
Kimwangisi ya kuvwanda na kisika yina yandi fwana kuvwanda ve,
(Muntu yina ke na kutanga mambu yayi, fwana kubakula yawu mbote!)
Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude, fwana kukima na zulu ya
myongo.

15 Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, fwana kukulumuka ve,
mpe kota ve na yinzo samu na kubaka kima na kati.
16 Muntu yina ke vwanda na bilanga, fwana kuvutuka ve na yinzo
samu na kubaka kiyunga ya yandi.
17 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe
na bayina ke nwikisa bana mabene!
18 Beno sambila Nzambi samu ti mambu yayi salama ve na ntangu ya
bamvula mpe ya madidi ya ngolo.
19 Ya tsyelika, bilumbu yina ke vwanda bilumbu ya bampasi ya kulu-
tila. Katuka mbandukulu ya yinza yina Nzambi yidikaka tii ntangu yayi,
bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama
dyaka ve.
20 Kana Mfumu bakaka ve lukanu ya kukulula lutangu ya bilumbu
yina ya mpasi, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka
yawu samu na bantu yina yandi soolaka.
21 Na yina, kana muntu zabisa beno: “Beno tala! Masiya kele awa” to
“Beno tala! Yandi kele kuna”, beno kwikila yandi ve,
22 samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana.
Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na ku-
vuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi
soolaka.
23 Na yina, beno sala keba! Mu me zabisa beno mambu nyonso ntete
yawu salama.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mat 24.29-31; Lke 21.25-28)

24 «Kasi na bilumbu yina, na manima ya bampasi yina, ntangu ke
lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo.
25 Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo
ke ningana.
26 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya
matuti na lulendo mpe nkembo mingi.
27 Yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya
muvimba samu na kukutikisa kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi
soolaka.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mat 24.32-35; Lke 21.29-33)

28 «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya fike: Ntangu
bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke
basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene.
29 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na
kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya Muntu me
kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno.
30 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na
kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama.
31 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.»

Kaka Nzambi zaba kilumbu yina ke kwiza Mwana ya Muntu
(Mat 24.36-44)

32 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama.
Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni
Tata yandi mosi zaba yawu.
33 Beno sala keba! Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu
yawu ke salama.
34 Yawu ke vwanda mutindu muntu yina ke na kukwenda na nzyetolo.
Yandi ke bika yinzo ya yandi na maboko ya bisadi ya yandi. Yandi
ke pesa kisalu na konso kisadi, mpe ke tuba na mikengi ya mwelo ya
lupangu na kulala ve pongi.
35 Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu
mfumu ya yinzo ke vutuka. Yandi lenda kuvutuka na nkokila, to na kati-
kati ya mpimpa, to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, to na suka.
36 Kana na mpamukunu yandi vutuka, yandi fwana kukuta ve beno ya
kulala pongi.
37 Mambu yina mu ke na kutubila beno, mu ke na kutuba yawu na
bantu nyonso: Beno lala ve pongi.»

14

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Lke 22.1-2; Yne 11.45-53)

1 Bilumbu zole bikanaka na kukuma na mukembo ya Paki mpe ya
mampa yina ba ke funisaka ve. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe
milongisi ya Misiku vwandaka sosa wapi mutindu ya kukanga Yesu na
mansweki samu na kufwa yandi.
2 Ya tsyelika, bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na
mukembo ya Paki samu ti bantu sala muvusu ve.»

Kento mosi tulaka mananasi na yintu ya Yesu
(Mat 26.6-13; Yne 12.1-8)

3 Yesu vwandaka na Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu ya
bwazi*. Ntangu yandi vwandaka na mesa, kento mosi kotaka kuna
na kitutu ya alabati† ya kufuluka na mananasi ya ntalu mingi yina
ba yidikaka na nale‡. Yandi zengaka yintu ya kitutu, mpe sekulaka
mananasi na yintu ya Yesu.
4 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna vwandaka ve na kilengi mpe
tubaka bawu na bawu: «Samu na yinki yandi me bebisa mananasi yayi?
5 Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya kulutila Badenalya bankama tatu
(300), mpe kukabula mbongo yina na bamputu!»
Na yina, bawu dasukilaka kento yina.
6 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika yandi! Samu na yinki beno ke na
kukwamisa yandi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele
mbote.
7 Ya tsyelika, bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso, mpe konso
ntangu yina beno zola, beno lenda kusala bawu mambu ya mbote. Kasi
munu, mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso.
8 Yandi me sala mambu yina yandi me lenda na kusala. Yandi me tula
mananasi na nzutu ya munu samu na kukubika nzikulu ya munu.

---

* **14:3** *Simoni* beelaka kimbevo ya bwazi, mpe belukaka. Kasi bantu vwandaka bika ve na kubokila yandi «Simoni muntu ya bwazi». † **14:3** *Alabati* kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu. ‡ **14:3** *Nale* kele mananasi yina ba vwandaka yidika na kifulu yina ke menaka na yinsi ya Indya. **14:5** Mat 18.28

9 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa
Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi
me sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.»

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mat 26.14-16; Lke 22.3-6)

10 Na yina, Yuda Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole,
kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi samu na kuyekula bawu
Yesu.
11 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi kuwaka mutindu yina,
bawu kumaka na kilengi mingi mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa
yandi mbongo. Na yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya mbote samu
na kuyekula bawu Yesu.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mat 26.17-25; Lke 22.7-14,21-23; Yne 13.21-30)

12 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Paki yina bantu vwandaka kufwa
mameme ya fyoti samu na kudya, mpe yina bantu vwandaka kudya
mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi ya Yesu yufulaka yandi: «Wapi
sika nge zola ti beto kwenda kuyidikila nge madya ya Paki?»
13 Na yina, Yesu fidisaka zole na kati ya bilandi ya yandi, mpe zabisaka
bawu: «Beno kwenda na mbanza, mpe beno ke bwabana bakala mosi
yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi,
14 mpe kisika yina yandi ke kota, beno tuba na mfumu ya yinzo ti
Mulongisi ke na kuyufula nge: “Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya
Paki na bilandi ya munu?”
15 Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya nene yina kele
ya kukubama, mpe yawu kele na bima nyonso yina me fwanana. Ni
kuna beno ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.»
16 Bilandi kwendaka mpe kumaka na mbanza. Bawu talaka mambu
nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso
samu na madya ya Paki.
17 Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka kuna na bilandi ya yandi
kumi na zole.
18 Ntangu bawu vwandaka kudya na mesa, Yesu tubaka: «Ya tsyelika,
mu ke na kuzabisa beno, mosi na kati ya beno yina ke na kudya kintwadi
na munu ke yekula munu.»
19 Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula
yandi mosi na mosi: «Ya kele munu?»
20 Yesu vutulaka: «Ya kele mosi na kati ya beno kumi na zole. Muntu
yina ke na kutula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga.
21 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi
ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! Ya
vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.»

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-30; Lke 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

22 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya
kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya
yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.»
23 Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi,
pesaka yawu na bilandi ya yandi, mpe bawu nyonso kunwaka yawu.

24 Yandi zabisaka bawu: «Yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani
yina me mwangana samu na bantu mingi.
25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke
kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu-
malu na kati ya Kimfumu ya Nzambi.»
26 Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu, mpe kwendaka
na mongo ya bayinti ya olive.

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Lke 22.31-34; Yne 13.36-38)
27 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno nyonso ke bika munu samu ti
Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe
mameme nyonso ke mwangana”.»
28 Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke
kwenda kuvingila beno na Ngalili.»
29 Pyele zabisaka yandi: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke
bika nge ve!»
30 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge, kaka na mpimpa
ya bubu yayi, ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu
bambala tatu.»
31 Kasi Pyele tubaka dyaka na ngolo nyonso: «Ata ti mu fwana kufwa
kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bawu nyonso mpe tubaka
mutindu yina.

Yesu sambilaka na Ngetesemane
(Mat 26.36-46; Lke 22.39-46)
32 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na kisika yina ba ke
bokilaka Ngetesemane, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu
mu ke sambila.»
33 Yandi nataka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Yandi bandaka na kutala
mpasi na ntima mpe na kukuma na boma.
34 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na
kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso.»
35 Yandi kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka na ntoto mpe
sambilaka samu na kulomba na Nzambi kana yawu lenda kusalama ti
ngunga yina ya mpasi katuka pene-pene ya yandi.
36 Yandi vwandaka tuba: «Abba! Tata ya munu, kana yawu lenda
kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi
kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.»
37 Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi tatu yina, mpe
kutaka bawu ya kulala. Na yina, yandi tubaka na Pyele: «Simoni, nge me
lala! Nge me lenda ve na kukyelola meso ata na ngunga mosi.
38 Beno kyelola meso, mpe beno sambila samu ti beno kubwa ve na
ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu
ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.»
39 Yesu bikaka dyaka bawu, mpe sambilaka dyaka na kuzonza mambu
yina yandi zonzaka ntete.
40 Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi tatu yina, mpe
kutaka dyaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya
kufuluka na pongi. Bawu vwandaka zaba ve yinki ya kuzabisa yandi.

14:27 Zli 13.7 **14:36** Mat 20.22

41 Ntangu yandi vutukaka na mbala ya tatu kisika vwandaka bilandi
ya yandi, yandi zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mpe
beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me lunga yina ba ke yekula
Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki.
42 Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu
me kwiza.»

Binwani kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Lke 22.47-53; Yne 18.3-12)

43 Kaka na ntangu yina, ntete yandi manisa na kuzonza, Yuda, mosi na
kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya
nene ya bantu yina vwandaka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni
bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya
ba-Zwife fidisaka bawu.
44 Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu yina
yandi ke sala: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga yandi, mpe
beno keba yandi mbote ntangu beno ke nata yandi.»
45 Kaka na ntangu yina Yuda kumaka, yandi kwendaka pene-pene ya
Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu.
46 Na yina, bawu simbaka Yesu mpe kangaka yandi.
47 Kasi mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu, basisaka
mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete,
mpe zengaka yandi dikutu.
48 Yesu zabisaka bawu: «Beno me kwiza na bambele mpe bayinti samu
na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu?
49 Bilumbu nyonso mu vwandaka kintwadi na beno na kati ya Yinzo ya
Nzambi samu na kulongisa, mpe beno kangaka munu ve. Kasi mambu
nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu yina kele na kati ya
Dibuku ya Nzambi.»
50 Na yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka.
51 Ditoko mosi vwandaka landa Yesu. Yandi lwataka kaka lele. Ba
mekaka na kukanga yandi,
52 kasi yandi bikaka lele, mpe kimaka kimpene.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mat 26.57-68; Lke 22.54-55,63-71; Yne 18.13-14,19-24)

53 Bayina kangaka Yesu nataka yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya
ntete kisika vukanaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-
Zwife, mpe milongisi ya Misiku.
54 Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima, mpe kotaka na lupangu
ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi vwandaka kisika mosi na mikengi,
mpe vwandaka yotila tiya.
55 Bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe kimvuka nyonso ya baku-
luntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi samu na kuzengila yandi
lufwa, kasi bawu kuzwaka ata dyambu.
56 Ya tsyelika, bantu mingi vwandaka tuba bimbangi ya luvunu na
Nkumbu ya Yesu. Kasi bimbangi ya bawu vwandaka ya kuswaswana.
57 Na yina, mwa bantu ya nkaka telamaka, mpe tubaka kimbangi yayi
ya luvunu:
58 «Beto kuwaka yandi na kutuba ti yandi ke mwangisa Yinzo yayi ya
Nzambi yina bantu tungaka, mpe na bilumbu tatu, yandi ke tunga dyaka
ya nkaka yina bantu ke tunga ve.»

59 Kasi ata na kimbangi yayi, bambangi vwandaka wisana ve.
60 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete telamaka na kati-kati ya kimvuka,
mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina
bantu yayi ke na kufunda nge?»
61 Kasi Yesu pesaka mvutu ve, mpe vwandaka kaka swi. Nganga-
Nzambi ya ntete yufulaka dyaka yandi: «Nge kele Masiya, Mwana ya
Nzambi* yina beto ke sambilaka?»
62 Yesu vutulaka: «Ee, ya kele munu, mpe beno ke tala Mwana ya
Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke
kwiza na kati ya matuti.»
63 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe
tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi!
64 Beno me kuwa mutindu yandi me safula Nzambi. Yinki beno ke na
kubanza?» Bawu nyonso tubaka ti ba fwana kuzengila yandi kitumbu
ya lufwa.
65 Mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu lobolaka yandi mante. Bawu
kangaka yandi kizizi, bulaka yandi makofi, mpe tubaka: «Bikula! Nani
me bula nge?» Na manima, mikengi bakaka yandi, mpe bulaka yandi
bambata.

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.69-75; Lke 22.56-62; Yne 18.15-18,25-27)
66 Ntangu Pyele vwandaka na yisi, na kati ya lupangu, kisadi mosi ya
kento ya nganga-Nzambi ya ntete kwizaka kuna.
67 Yandi talaka Pyele yina vwandaka yotila tiya. Yandi talaka Pyele
mbote, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu
ya Nazaleti.»
68 Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola
kutuba, mpe mu ke na kubakula ata dyambu.»
Na manima, Pyele kwendaka vwanda na mwelo ya lupangu.
69 Kasi kisadi yango talaka dyaka yandi, mpe tubaka na bayina vwan-
daka kuna: «Bakala yayi vwandaka na bawu.»
70 Pyele mangaka dyaka. Na manima ya mwa ntangu, bayina vwan-
daka kuna tubaka dyaka na Pyele: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu
ya yandi samu ti nge mpe, nge kele muntu ya Ngalili.»
71 Kasi Pyele zengaka ndefi mpe tubaka: «Mu zaba ve muntu yina beno
ke na kuzonzila. Kana mu ke na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu
kitumbu.»
72 Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka na mbala ya zole. Pyele
bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka yandi: «Ntete nsusu
kuba bambala zole, nge ke manga munu bambala tatu.» Na yina, Pyele
basikaka mbangu mpe dilaka.

15

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Lke 23.1-5; Yne 18.28-38)
1 Na suka-suka, bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-
Zwife, milongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso ya kimvuka ya bakuluntu
ya ba-Zwife vukanaka. Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka
yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya Pilate.

2 Pilate yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka:
«Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»
3 Bamfumu ya banganga-Nzambi vwandaka funda yandi na mambu
mingi.
4 Na yina, Pilate yufulaka dyaka yandi: «Nge ke na kuvutula dyambu
ve? Nge ke na kuwa ve mambu nyonso yina bawu ke na kuzonza na
nzutu ya nge!»
5 Kasi Yesu vutulaka dyaka ve mvutu, mpe Pilate yitukaka mingi.

Ba zengilaka Yesu lufwa
(Mat 27.15-26; Lke 23.13-25; Yne 18.39-19.16)
6 Na konso mukembo ya Paki, Pilate vwandaka na kifu ya kupesa
kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti yandi basisa.
7 Kasi ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Balabase yina vwan-
daka na boloko na bimpumbulu ya nkaka, samu ti bawu kufwaka muntu
ntangu bawu salaka muvusu.
8 Nkonga ya bantu kwendaka na yinzo ya Pilate, mpe bandaka na
kulomba yandi mambu yina yandi vwandaka na kifu ya kusalaka.
9 Pilate vutulaka: «Beno zola ti mu pesa kimpwanza na ntinu ya ba-
Zwife?»
10 Ya tsyelika, Pilate zabaka ti bamfumu ya banganga-Nzambi yekula
Yesu na maboko ya yandi, samu ti bawu vwandaka tala yandi musoki.
11 Kasi bamfumu ya banganga-Nzambi tumisaka nkonga na kulomba
ti Pilate basisa Balabase na boloko.
12 Pilate zabisaka dyaka bawu: «Na yina, yinki beno zola ti mu sala na
muntu yina beno ke bokilaka ntinu ya ba-Zwife?»
13 Bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi!»
14 Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala?» Kasi
bawu lookaka dyaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na kulunsi!»
15 Pilate vwandaka sosa kuyangidika nkonga. Na yina, yandi pesaka
Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe
yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na kukoma yandi na kulunsi.

Binwani sekaka Yesu
(Mat 27.27-31; Yne 19.2-3)
16 Binwani nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, na kati ya lupangu,
mpe bawu bokilaka binwani nyonso ya nkaka.
17 Bawu lwatisaka Yesu kiyunga ya mbwaki, mpe yimpu ya kintinu
yina ba yidikaka na bansende.
18 Na manima, bawu vwandaka pesa yandi mbote na kutuba: «Mbote
ya nge, ntinu ya ba-Zwife!»
19 Bawu vwandaka bula yandi kidyadya na yintu, mpe vwandaka
lobola yandi mante. Bawu vwandaka fukamaka mpe kondama na
ntwala ya yandi.
20 Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka yandi
kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu
nataka yandi samu na kukoma yandi na kulunsi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Lke 23.26-43; Yne 19.17-27)
21 Bawu talaka muntu mosi na nkumbu Simoni yina katukaka na bi-
langa. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Silene, mpe tata ya Alezande

mpe Lufuse. Binwani tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu.
22 Bawu nataka Yesu na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina
zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu».
23 Bawu zolaka pesa yandi vinu ya kuvukisa na mile, kasi Yesu man-
gaka.
24 Na manima, bawu komaka Yesu na kulunsi, kabulaka bawu na
bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke, samu na kuzaba yinki konso
muntu ke kuzwa.
25 Ya vwandaka ngunga ya yivwa ya suka ntangu bawu komaka Yesu
na kulunsi.
26 Na dibaya yina vwandaka zabisa dyambu yina ba zengilaka yandi
lufwa, ba sonikaka mutindu yayi: «Ntinu ya ba-Zwife».
27 Bawu komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya
Yesu: mosi na lubakala ya yandi, mpe ya nkaka na lumoso ya yandi [
28 Ni mutindu yina salamaka kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke
tubaka: «Ba tulaka yandi na lutangu ya bimpumbulu*.»]
29 Bantu yina vwandaka luta kuna, vwandaka finga yandi, mpe vwan-
daka ningisa yintu. Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola
kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu
tatu!
30 Na yina, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi!»
31 Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi
ya Misiku vwandaka seka Yesu na kutuba bawu na bawu: «Yandi vuuk-
isaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi
mosi!
32 Kana yandi kele Masiya, ntinu ya Isayeli, yandi kulumuka ntangu
yayi na kulunsi samu ti beto tala mpe beto kwikila yandi.» Bayina ba
komaka mpe na kulunsi kintwadi na Yesu vwandaka finga yandi.

Lufwa ya Yesu
(Mat 27.45-56; Lke 23.44-49; Yne 19.28-30)
33 Na ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga
ya tatu na manima ya midi.
34 Na ngunga ya tatu na manima ya midi, Yesu lookaka na ndinga ya
ngolo: «Eloyi, Eloyi, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu!
Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?»
35 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka.
«Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!»
36 Mosi na kati ya bawu kwendaka baka mbangu kima mutindu
mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe kangaka yawu na
nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa,
mpe tubaka: «Beno vingila! Beto tala ntete kana Eli ke kwiza kukatula
yandi na kulunsi.»
37 Kasi Yesu lookaka ngolo, mpe kufwaka.
38 Lele yina ke kabulaka bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka
na kati-kati na bandambu zole kubanda na zulu tii na yisi.
39 Ntangu mfumu ya binwani ya Loma yina vwandaka na ntwala ya
Yesu talaka mutindu Yesu kufwaka, yandi tubaka: «Ya tsyelika, muntu
yayi vwandaka Mwana ya Nzambi.»

* **15:28** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela. **15:33** ngunga ya midi Mat 20.5 **15:34** Mga 22.2

40 Ndambu ya bakento vwandaka mpe kuna. Bawu vwandaka ya
kutelama mwa ntama, mpe vwandaka tala. Na kati ya bawu vwandaka:
Maliya ya mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki ya ntwenya mpe Yoze,
mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome.
41 Bawu landaka Yesu mpe sadilaka yandi ntangu yandi vwandaka
na Ngalili. Ya vwandaka kuna mpe na bakento mingi ya nkaka yina
kwizaka na Yesu na Yelusalemi.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na kati ya ndyamu
(Mat 27.57-61; Lke 23.50-56; Yne 19.38-42)

42 Ya vwandaka kuma mpimpa, mpe ya vwandaka kilumbu ya kuku-
bika saba.
43 Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka kuna. Yandi vwandaka
muntu ya mfunu na kati ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Yandi
mpe vwandaka vingila nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi. Na kibakala
nyonso, yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu.
44 Kasi Pilate yitukaka na kuwa ti Yesu me kufwa. Na yina, yandi
bokilaka mfumu ya binwani, mpe yufulaka yandi kana Yesu kufwaka
ntama.
45 Na manima ya kuwa mvutu ya mfumu ya binwani, yandi pesaka
Yosefi muswa ya kubaka nzutu ya Yesu.
46 Yosefi sumbaka lele ya lino, mpe katulaka nzutu ya Yesu na kulunsi.
Yandi zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu
yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumu-
naka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu.
47 Maliya ya mbanza Madala, mpe Maliya mama ya Yoze vwandaka
tala kisika ba vwandaka tula nzutu ya Yesu.

16

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mat 28.1-8; Lke 24.1-12; Yne 20.1-10)

1 Ntangu kilumbu ya Saba lutaka, Maliya ya mbanza ya Madala,
Maliya mama ya Zaki, mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome, sumbaka
mananasi samu na kutula na nzutu ya Yesu.
2 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bawu kwendaka na ndyamu.
3 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani ke vindumuna beto
ditadi yina kele na mwelo ya ndyamu?»
4 Kasi ntangu bawu kumaka, bawu talaka ti ditadi yango ya nene
vwandaka me vindumuka na lweka.
5 Na yina, bawu kotaka na ndyamu, mpe talaka ditoko mosi yina
lwataka dizwela ya mpembe. Yandi vwandaka ya kuvwanda na
lubakala, mpe bawu kumaka na boma.
6 Kasi yandi zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno ke na
kusosa Yesu ya Nazaleti yina ba komaka na kulunsi! Yandi kele ve awa.
Yandi me vumbuka na lufwa. Beno tala kisika yina ba tulaka yandi.
7 Ntangu yayi, beno kwenda kutuba mutindu yayi na bilandi ya yandi
mpe na Pyele: “Yandi ke na kuvingila beno na Ngalili. Ni kuna beno ke
tala yandi mutindu yandi zabisaka beno yawu.” »
8 Bawu basikaka na ndyamu, mpe kimaka ntama samu ti bawu vwan-
daka tekita na boma. Na yina, bawu tubaka ata dyambu na muntu samu
na boma.

Yesu talanaka na sika ya bilandi
(Mat 28.9-10; Yne 20.11-18)

[
9 Na manima ya kuvumbuka na lufwa na kilumbu ya lumingu, Yesu talanaka ntete na Maliya ya mbanza Madala yina yandi bingisa bampeve nsambwadi ya yimbi.
10 Yandi kwendaka zabisa yawu na bilandi ya Yesu. Bawu vwandaka na kyadi, mpe vwandaka dila.
11 Yandi zabisaka bawu: «Yesu kele moyo, mu me tala yandi.» Kasi bawu kwikilaka yandi ve.

Yesu talanaka na sika ya bilandi zole
(Lke 24.13-35)
12 Na manima, Yesu talanaka na mutindu ya nkaka na bilandi zole yina vwandaka kwenda na bwala.
13 Bawu vutukaka mpe zabisaka yawu na bilandi ya nkaka. Kasi bawu mpe kwikilaka ve.

Yesu talanaka na sika ya bilandi kumi na mosi
(Mat 28.16-20; Lke 24.36-49; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)
14 Na manima, Yesu talanaka na bilandi ya yandi kumi na mosi ntangu bawu vwandaka kudya. Yesu sembaka bawu samu ti bawu vwandaka ve na kiminu, mpe bawu kwikilaka ve bantu yina talaka yandi moyo na manima ya kuvumbuka na lufwa.
15 Na manima, yandi zabisaka bawu. «Beno kwenda na yinza ya muvimba samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote na sika ya bantu nyonso.
16 Muntu yina ke kwikila mpe ke ndima na kuzwa mbotokolo, ke kuzwa mpulusu. Kasi muntu yina ke kwikila ve, ke kuzwa kitumbu.
17 Bayina ke kwikila, ke vwanda na bidimbu yayi: na Nkumbu ya munu, bawu ke bingisa bampeve ya yimbi, mpe ke zonza bandinga ya malu-malu.
18 Ata dyambu ya yimbi ke kumina bawu, kana bawu simba banyoka na maboko to bawu kunwa manganga ya yimbi yina ke kufwaka bantu. Bawu ke tentika maboko na bambevo, mpe bambevo ke beluka.»

Yesu nangukaka na zulu
(Lke 24.50-53; Bis 1.9-11)
19 Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Mfumu Yesu nangukaka na zulu, mpe kwendaka vwanda na lubakala ya Nzambi.
20 Bilandi kwendaka zabisa Nsangu ya Mbote na bisika nyonso. Mfumu vwandaka sala kintwadi na bawu, mpe vwandaka lakisa butsyelika ya mambu yina bawu vwandaka zabisa na bidimbu ya ngitukulu yina bawu vwandaka sala*.]

* **16:20** Na mabuku ya nkaka ya ntama, bibuku kubanda na 9 tii na 20, ba bwelaka yawu na kubwela.

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na LUKE
NKOTOLO

Na kusonika Nsangu ya Mbote yayi, Luke yina kele kisoniki ya yawu, sosaka na kuzaba mbote-mbote mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu na yina me tadila Yesu. Yandi sonikaka yawu samu na bayina kele ve ba-Zwife. Yandi ke na kusonika na sika ya bayina zaba ve mbote binkulu ya yinsi ya Isayeli. Yandi salaka nyonso yina lungaka samu na kuzonzila bawu na pwelele nyonso, mpe na kubangula mambu yina lendaka talana mutindu mambu ya ngitukulu na meso ya bawu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Kisoniki ke na kuzabisa ti yandi ke na kufidisa mukanda ya yandi na sika ya Tofile, mpe yandi ke na kuzonzila bankooko ya Yesu mpe ya Yowane Mubotiki, mpe mbutukulu ya bawu. Awa, Kisoniki ke na kulakisa yimeni dyambu ya mfunu ya kimbangi ya yandi: Yesu katukaka na sika ya Nzambi, kasi bankooko ya yandi kele bantu ya Isayeli. Kisoniki ke na kulakisa mpe wapi mutindu luzingu ke soba na kati ya yinza na nkwizulu ya Yesu (Lke 1–2).
- Yowane Mubotiki ke na kukubika nkwizulu ya Yesu. Yandi ke na kubotika Yesu, mpe Satana ke na kutonta Yesu na yinsi ya kuyuma (Lke 3.1–4.13).
- Yesu ke na kulongisa bantu, mpe ke na kubelusa bambevo na Ngalili (Lke 4.14–9.50).
- Yesu ke na kusala nzyetolo katuka kizunga ya Ngalili tii na mbanza Yelusalemi. Awa, kisoniki ke na kuzabisa mambu mingi yina ke na kukondwa na Nsangu ya Mbote ya Make, mutindu kingana ya muntu ya mbote ya Samaliya, nongo ya bakala ya mvwama, kingana ya mwana yina basikaka na yinzo ya tata ya yandi, mpe dyaka mambu yina Yesu tubaka na sika ya Mate mpe Maliya ntangu yandi kwendaka tala bawu (Lke 9.51–19.28).
- Yesu ke na kukota na Yelusalemi na nkembo nyonso, mpe yandi ke na kupesa bandongosolo ya nsuka (Lke 19.29–21.38).
- Kisoniki ke na kuzabisa bampasi ya nsuka yina Yesu ke tala, mpe lufwa ya Yesu (Lke 22–23).
- Kisoniki ke na kumanisa dibuku ya yandi na kuzonzila mvumbukulu ya Yesu, wapi mutindu Yesu talanaka dyaka bambala mingi na sika ya bandiku ya yandi, mpe kwendaka na zulu (Lke 24).

Nsangu ya Mbote yayi lenda kuvwanda Nsangu ya Mbote yina kele mpasi ve na kuvisa na muntu ya bubu yayi. Na kutanga yawu, yandi ke bakula ti Yesu kele Muvuukisi ya bantu nyonso.

Nkotolo

1 Mpangi ya munu Tofile, bantu mingi mekaka na kusonika mambu
yina salamaka na kati ya beto.
2 Bawu sonikaka yawu mutindu zabisaka beto bambangi yina talaka
mambu yina katuka mbandukulu, mpe kumaka bisadi ya kulongisa
Mambu ya Nzambi.

3 Ni yawu yina, munu mpe, mu sosaka na kuzaba mbote-mbote
mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu, mpe mu talaka ti
ya vwandaka mfunu na kusonikina nge yawu.
4 Mu ke na kusala yawu samu ti nge bakula butsyelika ya mambu yina
ba longisaka nge.

Mbazi mosi zabisaka mbutukulu ya Yowane Mubotiki

5 Ntangu Elode vwandaka ntinu ya kizunga ya Zude, ya vwandaka
na nganga-Nzambi mosi na nkumbu Zakali. Yandi vwandaka mosi na
kati ya kimvuka ya banganga-Nzambi ya Abya, mpe kento ya yandi,
Elizabeti, vwandaka muntu ya dikanda ya Aloni*.
6 Bawu zole vwandaka bantu ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe
bawu vwandaka tumama mbote na misiku nyonso mpe na lutumu ya
Mfumu.
7 Kasi bawu vwandaka ve na mwana samu ti Elizabeti vwandaka
kisita, mpe bawu zole vwandaka me kuma biboba.
8 Kilumbu mosi, Zakali vwandaka sala kisalu ya bunganga-Nzambi na
kati ya Yinzo ya Nzambi, samu ti ya vwandaka bilumbu ya nkonga ya
bawu na kusala yawu.
9 Mutindu vwandaka kifu ya banganga-Nzambi, bawu bulaka dzeke
mpe soolaka Zakali samu na kukota na kivinga ya longo ya Mfumu na
kuyoka maaka ya nsunga ya mbote.
10 Nkonga nyonso ya mikwikisi vwandaka sambila na ngaanda ntangu
Zakali vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote.
11 Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na ntwala ya
Zakali. Mbazi yango vwandaka ya kutelama na lubakala ya kiyokolo ya
maaka ya nsunga ya mbote.
12 Ntangu Zakali talaka mbazi, yandi pamukaka mpe kumaka na
boma.
13 Kasi mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda na boma ve Zakali! Nzambi
me ndima lusambulu ya nge: Kento ya nge, Elizabeti, ke buta mwana ya
bakala yina nge ke pesa nkumbu Yowane.
14 Nge ke vwanda na kyese ya kulutila, mpe bantu mingi ke yangalala
samu na mbutukulu ya yandi.
15 Ya tsyelika, yandi ke vwanda muntu ya mfunu na ntwala ya Mfumu.
Yandi ke kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Yandi ke vwanda ya
kufuluka na Mpeve ya Longo katuka ntangu yandi ke vwanda na kati
ya kivumu ya mama ya yandi.
16 Yandi ke vutula bantu mingi ya Isayeli na sika ya Mfumu yina kele
Nzambi ya bawu.
17 Yandi ke sala kisalu ya yandi samu na Nzambi na mpeve mpe
lulendo ya mumbikudi Eli. Yandi ke vutula kiwisa na kati ya batata na
bana ya bawu, mpe samu ti bantu yina ke tumamaka ve kuzwa ndwenga
ya bantu ya kudedama na kuyidika dikanda ya kukubama samu na
Mfumu.»
18 Kasi Zakali tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mu ke zaba ti mambu
yayi ke salama? Ya tsyelika, munu mpe kento ya munu kele biboba.»

---

* **1:5** Ni Aloni vwandaka muntu ya ntete na kukuma nganga-Nzambi. Yandi kele nkooko ya banganga-Nzambi nyonso ya Isayeli. **1:17** Mal 3.23-24

19 Mbazi vutulaka: «Mu kele Ngabyele yina ke telamaka na ntwala
ya Nzambi samu na kusadila yandi. Yandi me fidisa munu samu na
kuzonza na nge, mpe kuzabisa nge nsangu yayi ya mbote.
20 Kasi mutindu nge me kwikila ve mambu yina mu me zabisa nge, nge
ke kuma dibaba mpe nge ke lenda dyaka ve na kuzonza tii na kilumbu
yina yawu ke salama. Mambu yayi ke salama na ntangu yina me lunga.»
21 Na ntangu yina, bantu yina vwandaka vingila Zakali yitukaka, samu
ti yandi vwandaka lutisa ntangu mingi na kati ya kivinga ya longo.
22 Kasi ntangu yandi basikaka, yandi vwandaka lenda ve na kuzonza
na bawu, mpe bantu zabaka ti yandi kuzwaka lumoni na kati ya kivinga
ya longo. Yandi vwandaka sala bawu bimpangula na maboko, mpe
vwandaka lenda dyaka ve na kuzonza.
23 Ntangu Zakali manisaka bilumbu ya yandi ya kusala na Yinzo ya
Nzambi, yandi vutukaka na yinzo ya yandi.
24 Na manima ya mwa bilumbu, kento ya yandi, Elizabeti, kumaka na
kivumu, mpe bumbamaka bangonda tanu ata kutalana na bantu. Yandi
vwandaka tuba:
25 «Ni Mfumu me sala mambu yayi samu na munu. Ntangu yayi, yandi
me katula mambu yina vwandaka talisa munu nsoni na ntwala ya bantu
nyonso.»

Mbazi mosi zabisaka mbutukulu ya Yesu

26 Ntangu kivumu ya Elizabeti kumaka na bangonda sambanu,
Nzambi fidisaka mbazi Ngabyele na mbanza Nazaleti na Ngalili
27 na sika ya ndumba na nkumbu Maliya, yina zabaka ntete ve
babakala. Maliya vwandaka ndumba ya dikanda ya ntinu Davidi, mpe
yina Yosefi pesaka nsilulu ya makwela.
28 Mbazi kotaka na yinzo, mpe tubaka: «Mbote ya nge! Mfumu me
sakumuna nge, mpe yandi ke na nge.»
29 Maliya yitukaka mingi samu na mambu yina mbazi tubaka. Yandi
vwandaka zaba ve yinki zolaka tuba mbote ya mutindu yina.
30 Na yina, mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda ve na boma, Maliya, samu
ti Nzambi me sakumuna nge.
31 Nge ke kuzwa kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala yina nge
ke pesa nkumbu Yesu.
32 Yandi ke vwanda muntu ya mfunu, mpe ba ke bokila yandi Mwana
ya Nzambi-Mpungu. Mfumu Nzambi ke byadisa yandi ntinu mutindu
vwandaka nkooko ya yandi Davidi,
33 mpe yandi ke yala bantangu nyonso bantu ya Isayeli. Kimfumu ya
yandi ke manisa ve.»
34 Maliya tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mambu yayi lenda
kusalama samu ti mu me zaba ntete ve babakala?»
35 Mbazi vutulaka: «Mpeve ya Longo ke kulumuka na nge, mpe lulendo
ya Nzambi-Mpungu ke fuka nge mutindu mpewo. Ni yawu yina, mwana
yina ke butuka ke vwanda ya longo, mpe ba ke bokila yandi Mwana ya
Nzambi.
36 Elizabeti yina beno kele dikanda mosi ke na kuvingila mbutukulu
ya mwana ya yandi ya bakala ata ti yandi me kuma kiboba. Bantu
vwandaka tuba ti yandi kele kisita. Kasi ntangu yayi, yandi me kuma
na kivumu ya bangonda sambanu,
37 samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu ve.»

38 Na yina, Maliya tubaka: «Mu kele kisadi ya Mfumu. Bika ti mambu
nyonso kusalama mutindu nge me tuba.» Na manima, mbazi bikaka
yandi.

Maliya kwendaka tala Elizabeti

39 Na bilumbu yina landaka, Maliya kwendaka na nswalu nyonso na
mbanza mosi ya kizunga ya myongo ya Zude.
40 Yandi kotaka na yinzo ya Zakali, mpe pesaka Elizabeti mbote.
41 Ntangu Elizabeti kuwaka mbote yina Maliya pesaka yandi, mwana
ninganaka na kati ya kivumu ya yandi. Elizabeti fulukaka na Mpeve ya
Longo,
42 mpe lookaka na ndinga ya ngolo: «Nzambi me sakumuna nge kulutila
bakento nyonso, mpe lusakumunu ya yandi kele na mwana yina nge ke
buta!
43 Nani mu kele samu ti mama ya Mfumu ya munu kwiza kutala
munu?
44 Ya tsyelika, ntangu mu me kuwa mbote yina nge me pesa munu,
mwana me ningana na nsayi na kati ya kivumu ya munu.
45 Kyese mingi samu na nge samu ti nge me sala kiminu ti mambu yina
Mfumu me zabisa nge, ke salama.»

Mukunga ya nkembo ya Maliya

46 Na yina, Maliya tubaka:
«Mwela ya munu ke na kukembila Mfumu,
47 mpe mpeve ya munu kele ya kufuluka na nsayi
samu na Nzambi, Muvuukisi ya munu.
48 Ya tsyelika, yandi me ndima na kusikika meso ya yandi na munu,
kisadi ya yandi ya kukuluka.
Ni yawu yina, katuka bubu yayi,
bantu ya bantangu nyonso ke bokila munu: kento ya kyese,
49 samu ti Nzambi ya lulendo me sala mambu ya nene samu na munu.
Nkumbu ya yandi kele ya longo.
50 Yandi ke talaka kyadi ntangu nyonso
na bayina ke zitisaka yandi.
51 Yandi me sala bisalu ya nene na lulendo ya yandi,
mpe me mwangisa bantu ya lunangu.
52 Yandi me katula bantinu na kimfumu,
mpe me zangula bantu ya kukuluka.
53 Yandi me fulusa bima na sika ya bayina ke na nsatu,
mpe me vutula bamvwama maboko mpamba.
54 Yandi me kwiza samu na kusadisa bantu ya Isayeli,
bisadi ya yandi, mpe me bika ve na kutala bawu kyadi,
55 mutindu yandi salaka na sika ya Abalayami
mpe bantu ya dikanda ya yandi
na yina me tadila nsilulu yina yandi pesaka na bankooko ya beto.»
56 Maliya lutisaka keba ve bangonda tatu na sika ya Elizabeti. Na
manima, yandi vutukaka na mbanza ya yandi.

Mbutukulu ya Yowane Mubotiki

57 Kilumbu ya kubuta ya Elizabeti lungaka, mpe yandi butaka mwana
ya bakala.

58 Bayina vwandaka zinga pene-pene na yandi, mpe bantu ya dikanda
ya yandi zabaka ti Mfumu lakisaka kidimbu ya kutala Elizabeti kyadi.
Na yina, bawu yangalalaka kintwadi na yandi.
59 Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, bawu kwendaka zengisa
yandi bubakala. Bantu nyonso vwandaka zola kupesa yandi nkumbu
ya tata ya yandi, Zakali.
60 Kasi mama ya yandi tubaka: «Ve, nkumbu ya yandi ke vwanda
Yowane.»
61 Bawu zabisaka yandi: «Ata muntu na kati ya dikanda ya nge kele na
nkumbu yina.»
62 Na yina, ba salaka bimpangula samu na kuyufula Zakali wapi
nkumbu yandi vwandaka zola kupesa mwana ya yandi.
63 Zakali lombaka mwa dibaya samu na kusonika, mpe sonikaka:
«Nkumbu ya yandi Yowane.» Na yina, bantu nyonso yitukaka.
64 Kaka na ntangu yina mpe, Zakali bandaka dyaka na kuzonza. Yandi
kembilaka Nzambi na ngolo nyonso.
65 Na yina, bampangi nyonso yina vwandaka zinga pene-pene na
bawu kumaka na boma, mpe na kati ya kizunga nyonso ya myongo ya
Zude, bantu vwandaka zonzila mambu yina.
66 Bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina, vwandaka yindula
mpe yufula na kati ya ntima: «Nani ke vwanda mwana yayi?»
Ya tsyelika, lulendo ya Mfumu vwandaka na yandi.

Mukunga ya mbikululu ya Zakali

67 Zakali, tata ya mwana, fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bikulaka
mutindu yayi:
68 «Nkembo na Mfumu, Nzambi ya bantu ya Isayeli,
samu ti yandi me kwiza kusadisa bantu ya yandi,
mpe kukuula bawu na bundongo.
69 Yandi me pesa beto Muvuukisi ya ngolo
na kati ya mitekolo ya ntinu Davidi, kisadi ya yandi.
70 Ni mambu yina yandi zabisaka kukatuka ntama
na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo:
71 Yandi pesaka nsilulu ti yandi ke kuula beto na maboko ya bambeni
mpe ya bayina nyonso ke yinaka beto.
72 Yandi talaka bankooko ya beto kyadi,
mpe zimbanaka ve ngwisani ya yandi ya longo.
73 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu na nkooko ya beto, Abalayami,
74 na kukuula beto na maboko ya bambeni,
samu ti beto sadila yandi ata kutala boma.
75 Beto sadila yandi bilumbu nyonso na kati ya bulongo mpe ludedomo.
76 Nge mwana ya munu, nge ke vwanda mumbikudi ya Nzambi-Mpungu,
samu ti nge ke tambula na mantwala ya Mfumu
samu na kuyidikila yandi nzila,
77 mpe kuzabisa bantu ya yandi ti yandi ke vuukisa bawu
na kulemvokila bawu masumu.
78 Nzambi ya beto zaba kutala bantu kyadi.
Yandi ke kyenzula beto na nsemo ya zulu
yina kele mutindu nsemo ya ntangu yina ke basikaka na suka-suka,
79 samu na kukyenzula bayina kele na kati ya mpimpa mpe kitombe ya
lufwa,

mpe samu na kunata beto na nzila ya kizunu.»
80 Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuzwa ngolo ya kimpeve.
Yandi vwandaka zinga na yinsi ya kuyuma tii na kilumbu yina yandi talanaka na ntwala ya bantu ya Isayeli.

2

Mbutukulu ya Yesu
(Mat 1.18-25)

1 Na bilumbu yina, ntinu Ongusete pesaka lutumu ya kusala lutangusu
ya bantu nyonso ya kimfumu ya Loma.
2 Lutangusu yayi ya ntete salamaka ntangu Kilinyuse vwandaka
mfumu ya kizunga ya Sili.
3 Konso muntu vwandaka kwenda kusonikisa nkumbu na bwala ya
yandi.
4 Yosefi mpe katukaka na Nazaleti na Ngalili, mpe kwendaka na
Betelemi na Zude kisika butukaka ntinu Davidi. Ya tsyelika, yandi mpe
vwandaka muntu ya dikanda ya Davidi.
5 Yandi kwendaka sonikisa nkumbu ya yandi kintwadi na Maliya, yina
yandi pesaka nsilulu ya kukwela. Maliya vwandaka na kivumu.
6 Ntangu bawu vwandaka na Betelemi, kilumbu ya kubuta lungaka.
7 Yandi butaka mwana ya bakala, mwana ya yandi ya ntete. Yandi
zingaka yandi na balele, mpe lalisaka yandi na kati ya kidikulu ya
bibulu, samu ti bawu kuzwaka ve kisika ya kulala na yinzo ya banzenza.

Mbazi talanaka na mivungi

8 Na bizunga ya Betelemi vwandaka na mivungi yina vwandaka lutisa
mpimpa na matiti samu na kukeba nkonga ya bibulu ya bawu.
9 Mbazi mosi ya Mfumu talanaka na bawu, mpe nkembo ya Mfumu
zungaka bawu na nsemo. Bawu kumaka na boma mingi.
10 Na yina, mbazi zabisaka bawu: «Beno vwanda dyaka ve na boma! Ya
tsyelika, mu me natina beno nsangu ya mbote yina ke yangidika mingi
bantu nyonso:
11 Bubu yayi, ba me butila beno Muvuukisi na mbanza ya Davidi, ni
yandi Masiya mpe Mfumu.
12 Beno ke zaba yandi na kidimbu yayi: Beno ke tala mwana ya fyoti
yina ba me zinga balele, mpe ba me lalisa na kidikulu ya bibulu.»
13 Na mpamukunu, nkonga ya nene ya binwani ya mazulu kwizaka
vukana na mbazi yina. Bawu vwandaka kembila Nzambi na kutuba:
14 «Nkembo na Nzambi na mazulu,
mpe kizunu na ntoto na bantu yina yandi ke zolaka mingi!»
15 Ntangu bambazi bikaka bawu samu na kuvutuka na mazulu,
mivungi tubaka bawu na bawu: «Beto kwenda na Betelemi samu na
kutala yinki me salama na mambu yina Mfumu me zabisa beto.»
16 Na nswalu nyonso, bawu kwendaka na Betelemi, mpe talaka Maliya,
Yosefi, mpe mwana ya fyoti ya kulala na kidikulu ya bibulu.
17 Ntangu bawu talaka mwana, bawu zabisaka mambu yina mbazi
tubilaka bawu samu na yandi.
18 Bayina nyonso kuwaka mambu yina mivungi tubaka, yitukaka
mingi.
19 Kasi Maliya vwandaka bumba mambu nyonso yina na kati ya ntima,
mpe vwandaka yindula mingi na yawu.

20 Na manima, mivungi vutukaka. Bawu vwandaka kembila mpe siika
Nzambi samu na mambu nyonso yina bawu kuwaka mpe talaka. Ya
tsyelika, mambu nyonso salamaka mutindu mbazi zabisaka bawu.
21 Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, ba zengaka yandi
bubakala, mpe ba pesaka yandi nkumbu Yesu. Ni nkumbu yina mbazi
zabisaka Maliya ntete yandi kuzwa kivumu.

Maliya na Yosefi nataka Yesu na Yinzo ya Nzambi

22 Ntangu yina Maliya fwanaka vedisa nzutu lungaka mutindu ke
zabisaka Misiku ya Moyize. Na yina, Yosefi na Maliya nataka mwana
na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi samu na kulakisa yandi na sika ya
Mfumu.
23 Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Mfumu: «Konso mwana ya
bakala ya ntete yina ke butuka ke vwanda ya Mfumu.»
24 Bawu fwanaka pesa mpe munkayulu yina kele ya kusonama na
Misiku ya Mfumu: «Biduka zole to mabembe zole ya fyoti.»
25 Na Yelusalemi vwandaka na muntu mosi na nkumbu Simewone.
Yandi vwandaka muntu ya kudedama mpe ya kukwikama na Nzambi.
Yandi vwandaka vingila muntu yina Nzambi fwanaka fidisa samu na
kuvuukisa bantu ya Isayeli. Mpeve ya Longo vwandaka twadisa yandi,
26 mpe vwandaka me zabisa yandi ti yandi ke kufwa ve kana yandi tala
ntete ve Masiya yina Mfumu Nzambi ke fidisa.
27 Mpeve ya Longo twadisaka yandi na kukwenda na Yinzo ya Nzambi.
Ntangu bibuti ya Yesu nataka Yesu na kusala samu na yandi mambu yina
Misiku vwandaka tumisa na kusala,
28 Simewone yambaka mwana na maboko ya yandi. Yandi siika
Nzambi mpe tubaka:
29 «Ntangu yayi Mfumu, nsilulu ya nge me salama.
Bika kisadi ya nge kufwa na kizunu,
30 samu ti mu me tala na meso ya munu mpulusu ya nge,
31 mpulusu yina nge me kubika samu na bantu nyonso.
32 Yandi kele nsemo yina ke zabisa nge
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,
mpe nkembo ya Isayeli yina kele dikanda ya nge.»

Mbikululu ya Simewone

33 Tata na mama ya Yesu yitukaka mingi na kuwa mambu yina Sime-
wone tubaka samu na mwana.
34 Simewone sakumunaka bawu, mpe tubaka na Maliya, mama ya
Yesu: «Mwana yayi me kwiza samu na kubwisa to kuvumbula bantu
mingi ya Isayeli. Yandi ke vwanda kidimbu ya Nzambi. Kasi bantu ke
manga yandi.
35 Yandi ke zabisa mambu yina kele ya kubumbama na bantima ya
bantu mingi. Na yina me tadila nge, Maliya, mwela ya nge ke tala mpasi
mutindu muntu yina me kota mbele na nzutu.»
36 Ya vwandaka mpe na mumbikudi mosi ya kento na nkumbu Ane.
Yandi vwandaka mwana ya Fanwele ya kifumba ya Asele. Yandi vwan-
daka kiboba, mpe ntangu yandi vwandaka ntwenya, yandi salaka kaka
bamvula nsambwadi na makwela na bakala ya yandi.
37 Yandi vwandaka mufwidi, mpe kumaka na bamvula makumi nana
na yiya. Yandi vwandaka katuka ve na Yinzo ya Nzambi kisika yandi

2:23 Kbk 13.2,12; Ltg 18.15-16 **2:24** Knz 12.8

vwandaka sadila Nzambi mpimpa na ntangu na kumanga na kudya samu na Nzambi.
38 Yandi mpe kumaka na kisika yina kaka na ntangu yina, mpe tondaka Nzambi. Yandi vwandaka zonzila Yesu na sika ya bayina nyonso vwandaka vingila ti Nzambi kuula bantu ya Yelusalemi.
39 Ntangu bibuti ya Yesu manisaka na kusala mambu nyonso yina vwandaka zabisa Misiku ya Mfumu na yina me tadila mwana, bawu vutukaka na mwana ya bawu na Nazaleti, mbanza ya bawu, na Ngalili.
40 Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuma ngolo. Yandi vwandaka ya kufuluka na ndwenga, mpe lusakumunu ya Nzambi vwandaka na yandi.

Yesu lungisaka bamvula kumi na zole
41 Konso mvula, bibuti ya Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi samu na mukembo ya Paki.
42 Ntangu Yesu lungisaka bamvula kumi na zole, yandi kwendaka na bawu, mutindu vwandaka kifu ya bawu ya kukwenda na mukembo yina.
43 Ntangu mukembo manisaka, bibuti vutukaka. Kasi mwana ya bawu, Yesu, bikanaka na Yelusalemi, mpe bawu zabaka ve.
44 Bawu vwandaka banza ti Yesu vwandaka kintwadi na bayina vwandaka zyeta na bawu nzila mosi, mpe bawu tambulaka kilumbu ya muvimba. Na manima, bawu bandaka na kusosa yandi na kati ya bampangi ya bawu ya dikanda mosi, mpe na kati ya bandiku ya bawu.
45 Kasi bawu talaka yandi ve, mpe bawu vutukaka na Yelusalemi samu na kusosa yandi.
46 Na manima ya bilumbu zole, bawu kutaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka ya kuvwanda na kati-kati ya milongisi ya Misiku. Yandi vwandaka kuwa bawu, mpe vwandaka yufula bawu byuvu.
47 Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka samu na mayela ya yandi, mpe bamvutu yina yandi vwandaka pesa.
48 Ntangu bibuti ya yandi talaka yandi, bawu yitukaka mingi, mpe mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, samu na yinki nge me sala beto mutindu yina? Munu na tata ya nge me tala mpasi na ntima na kusosa nge.»
49 Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kusosa munu? Beno zaba ve ti mu fwana kusadila mambu ya Tata ya munu?»
50 Kasi bawu visaka ve mambu yina yandi zabisaka bawu.
51 Yesu vutukaka na bawu na mbanza Nazaleti. Yandi vwandaka tumama na bibuti ya yandi, mpe mama ya yandi vwandaka bumba mambu nyonso yina na ntima.
52 Yesu vwandaka kula na nzutu mpe na ndwenga. Yandi vwandaka yangidika Nzambi mpe bantu.

3

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Mke 1.1-8; Yne 1.19-28)
1 Ya vwandaka mvula ya kumi na tanu ya kimfumu ya ntinu Tibele na yinsi ya Loma. Ponse Pilate vwandaka mfumu ya Zude. Elode vwandaka mfumu ya Ngalili, mpe mpangi ya yandi Filipe mfumu ya kizunga yina

ba ke bokilaka Itule mpe na kizunga Takonite. Lisanyase vwandaka mfumu ya kizunga ya Abilene.

2 Ane mpe Kayife vwandaka banganga-Nzambi ya ntete. Ni na ntangu
yina mpe na yinsi ya kuyuma, Nzambi zabisaka mambu ya yandi na sika
ya Yowane, mwana ya Zakali.

3 Yowane vwandaka tambula na kizunga nyonso yina kele pene-pene
na nzadi ya Yolodani. Yandi vwandaka tuba: «Beno soba nkadulu ya
beno. Beno kuzwa mbotokolo mpe Nzambi ke lemvokila beno ma-
sumu.»

4 Na yina, mambu yina sonikaka mumbikudi Esaya salamaka:
«Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!
5 Mabenga nyonso ke fuluka na ntoto.
Myongo nyonso ya nene mpe ya fyoti ke kuluka.
Banzila ya kutengama ke sungama.
Banzila ya mabulu ke yilama,
6 mpe bantu nyonso ke tala mpulusu yina me katuka na Nzambi.»

7 Bantu mingi vwandaka kwiza na sika ya Yowane samu ti yandi
kubotika bawu. Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya
bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya
Nzambi yina me kuma pene-pene?

8 Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya
beno. Beno bika na kuzonzaka na yinsi ya bantima ya beno: “Beno kele
bana ya Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda
kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya dikanda ya Abalayami!

9 Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika
kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve
bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.»

10 Bantu yufulaka Yowane: «Na yina, yinki beto fwana kusala?»

11 Yandi vutulaka: «Muntu yina ke na biyunga zole fwana kupesa mosi
na muntu yina ke na yawu ve, mpe muntu yina ke na madya fwana
kukabula na muntu yina ke na yawu ve.»

12 Bilokoti-mpaku mpe, kwizaka na sika ya Yowane samu na kubo-
tama, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, yinki beto fwana kusala?»

13 Yowane vutulaka: «Ntangu beno ke futisaka bantu mpaku, beno
lutisa ve ntalu yina luyalu zengaka.»

14 Binwani mpe yufulaka yandi: «Kasi beto, yinki beto fwana kusala?»
Yowane vutulaka: «Beno baka ve mbongo ya muntu na ngolo to na
kutuba mambu ya luvunu. Kasi beno yangalala kaka na difuta yina beno
ke kuzwaka.»

15 Bantu nyonso vwandaka vingila na kivuvu Masiya, mpe vwandaka
banza ti Yowane lendaka vwanda Masiya.

16 Na yina, Yowane zabisaka bawu nyonso: «Mu ke na kubotika beno
na maza. Kasi muntu yina ke kwiza me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya
kulunga samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi. Ni yandi ke
botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. 17 Yandi me simba kisalulu
yina kele mutindu musomo na diboko, samu na kusala bunkete ya kisika
ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke

3:6 Esa 40.3-5

yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.»
18 Yowane vwandaka zabisa bantu Nsangu ya Mbote, mpe vwandaka
pesa bankindusulu mingi ya nkaka.
19 Kasi Yowane sembaka ntinu Elode samu na Elodyade, kento ya
mpangi ya yandi yina yandi bakaka, mpe samu ti yandi salaka dyaka
mambu mingi ya nkaka ya yimbi.
20 Elode salaka dyaka dyambu ya nkaka ya yimbi: yandi tulaka
Yowane na boloko.

Mbotokolo ya Yesu
(Mat 3.13-17; Mke 1.9-11)
21 Na manima ya kubotika bantu nyonso, Yowane botikaka mpe Yesu.
Ntangu Yesu vwandaka sambila, zulu zibukaka
22 mpe Mpeve ya Longo kulumukaka na zulu ya yandi na kifwani ya
dibembe. Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele mwana ya munu ya
ntima. Ni nge ke yangidikaka munu.»

Bankooko ya dikanda ya Yesu
(Mat 1.1-17)
23 Yesu lendaka vwanda na bamvula makumi tatu ntangu yandi ban-
daka kisalu ya yandi. Bantu vwandaka banza ti tata ya yandi vwandaka
Yosefi, mwana ya Eli.
24 Eli vwandaka mwana ya Matati, mpe Matati mwana ya Levi. Levi
vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana ya Yanayi. Yanayi
vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi
25 mwana ya Matatyase.
Matatyase vwandaka mwana ya Amose, mpe Amose mwana ya
Nawume. Nawume vwandaka mwana ya Eseli, mpe Eseli mwana ya
Nangayi.
26 Nangayi vwandaka mwana ya Mawate, mpe Mawate mwana ya
Matatyase.
Matatyase vwandaka mwana ya Semeyine, mpe Semeyine mwana ya
Yoseke. Yoseke vwandaka mwana ya Yoda,
27 mpe Yoda mwana ya Yowanane. Yowanane vwandaka mwana ya
Lesa, mpe Lesa mwana ya Zolobabele.
Zolobabele vwandaka mwana ya Salatyele, mpe Salatyele mwana ya
Neli.
28 Neli vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana ya Adi. Adi
vwandaka mwana ya Kosame, mpe Kosame mwana ya Elemadame.
Elemadame vwandaka mwana ya Ele,
29 mpe Ele mwana ya Yesu.
Yesu vwandaka mwana ya Elizeli, mpe Elyezele mwana ya Yolime.
Yolime vwandaka mwana ya Matate, mpe Matati mwana ya Levi.
30 Levi vwandaka mwana ya Simewone, mpe Simewone mwana ya
Yuda.
Yuda vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi mwana ya Yoname.
Yoname vwandaka mwana ya Elyakime,
31 mpe Elyakime mwana ya Meleya. Meleya vwandaka mwana ya
Mena, mpe Mena mwana ya Matata. Matata vwandaka mwana ya
Natane, mpe Natane mwana ya Davidi.

3:22 Mga 2.7; Esa 42.1

32 Davidi vwandaka mwana ya Yese, mpe Yese mwana ya Obede.
Obede vwandaka mwana ya Bowaze, mpe Boze mwana ya Sala. Sala
vwandaka mwana ya Nasone,
33 mpe Nasone mwana ya Aminada.
Aminadabe vwandaka mwana ya Ademine, mpe Ademine mwana ya
Aleni. Aleni vwandaka mwana ya Eselome, mpe Eselome mwana ya
Falese. Falese vwandaka mwana ya Yuda,
34 mpe Yuda mwana ya Yakobi. Yakobi vwandaka mwana ya Isaaki,
mpe Isaaki mwana ya Abalayami.
Abalayami vwandaka mwana ya Tela, mpe Tela mwana ya Nakole.
Nakole vwandaka
35 mwana ya Seluke, mpe Lewu mwana ya Langawu. Langawu
vwandaka mwana ya Faleke, mpe Faleke mwana ya Ebele.
Ebele vwandaka mwana ya Sala,
36 mpe Sala mwana ya Kayiname. Kayiname vwandaka mwana ya
Alepakesade, mpe Alepakesade mwana ya Seme. Seme vwandaka
mwana ya Nowe, mpe Nowe mwana ya Lameke.
37 Lameke vwandaka mwana ya Metusela, mpe Metusela mwana ya
Enoki.
Enoki vwandaka mwana ya Yalede, mpe Yalede mwana ya Maleleele.
Maleleele vwandaka mwana ya Kayiname,
38 mpe Kayiname mwana ya Enose. Enose vwandaka mwana ya Sete,
mpe Sete mwana ya Adami. Adami vwandaka mwana ya Nzambi.

4

Satana tontaka Yesu
(Mat 4.1-11; Mke 1.12-13)

1 Ntangu Yesu katukaka na nzadi ya Yolodani, yandi vwandaka ya
kufuluka na Mpeve ya Longo, mpe Mpeve nataka yandi na yinsi ya
kuyuma.
2 Yandi salaka bilumbu makumi yiya kuna, mpe Satana tontaka yandi.
Na kati ya bilumbu nyonso yina, Yesu kudyaka ata kima. Na manima,
yandi kumaka na nsatu.
3 Na yina, Satana zabisaka yandi: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi,
tumisa ditadi yayi na kukituka dimpa.»
4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka
na mampa ve.»
5 Satana nataka Yesu na zulu ya kisika mosi ya yinda. Na mbala mosi,
yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya ntoto,
6 mpe tubaka: «Mu ke pesa nge lulendo nyonso mpe bimvwama ya
bayinsi nyonso yayi. Ba pesaka munu yawu, mpe mu lenda kupesa yawu
na konso muntu yina mu zola.
7 Na yina, kana nge siika munu, bima nyonso yayi ke vwanda ya nge.»
8 Yesu vutulaka: Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge fwana kusiika
Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.»
9 Na manima, Satana nataka Yesu na Yelusalemi. Yandi tulaka Yesu na
zulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi,
kubwa na yisi,
10 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Nzambi ke tumisa bambazi
ya yandi na kukeba nge.”

4:4 Mus 8.3 **4:8** Mus 6.13

11 Mpe: “Bambazi ke yamba nge na maboko ya bawu samu ti dikulu ya
nge kututa ve ditadi”»
12 Yesu vutulaka: «Ya kele ya kusonama: Nge fwana kutonta ve Mfumu
Nzambi ya nge.»
13 Na manima ya kutonta Yesu, Satana bikaka yandi mpe kwendaka
samu na kuvingila ntangu ya nkaka.

Yesu bandaka kisalu ya yandi na Ngalili
(Mat 4.12-17; 13.53-58; Mke 1.14-15; 6.1-6)
14 Yesu vutukaka ya kufuluka na ngolo ya Mpeve ya Longo na Ngalili,
mpe nsangu ya yandi mwanganaka na kizunga nyonso yina.
15 Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe
bantu nyonso vwandaka pesa yandi masiika.
16 Yesu kwendaka na Nazaleti kisika yandi kulaka. Na kilumbu
ya saba, yandi kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife mutindu
vwandaka kifu ya yandi. Na ntangu ya kutanga Mambu ya Nzambi, ba
lombaka Yesu na kutanga Mambu ya Nzambi. Yandi telamaka,
17 mpe ba pesaka yandi dibuku ya mumbikudi Esaya. Yandi zibulaka
yawu mpe tangaka kibuku ya Mambu ya Nzambi yina ke tubaka:
18 «Mpeve ya Mfumu kele na zulu ya munu.
Yandi me soola munu samu na kunata Nsangu ya Mbote na bamputu.
Yandi me fidisa munu na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na bankole,
na kuzibula meso ya bampofo,
mpe samu na kupesa kimpwanza na bantu yina ba ke nyokolaka.
19 Yandi me fidisa munu mpe samu na kuzabisa mvula yina Mfumu ke
lakisa bumbote ya yandi.»
20 Ntangu Yesu manisaka na kutanga, yandi kangaka dibuku. Yandi
vutulaka yawu na kisadi ya yinzo ya lusambulu, mpe kwendaka vwanda
samu na kulongisa. Bantu nyonso yina vwandaka kuna sikikaka yandi
meso.
21 Na yina, yandi bandaka na kuzabisa bawu: «Bubu yayi, mambu yayi
ya Dibuku ya Nzambi yina beno me kuwa me salama.»
22 Bawu nyonso vwandaka pesa yandi masiika, mpe yitukaka samu na
mambu ya mbote yina yandi vwandaka zonza. Bawu vwandaka tuba:
«Ni yandi ve kele mwana ya Yosefi?»
23 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu zaba ti beno ke tubila munu kingana
yayi: “Munganga, belusa nzutu ya nge, nge mosi.” Beno ke zabisa
munu mpe: “Mambu nyonso yina beto kuwaka ti nge salaka na mbanza
Kapenawume, sala yawu mpe awa na mbanza ya nge mosi.”»
24 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno, ba ke yambaka ve mbote mumbikudi na mbanza ya yandi.
25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na ntangu ya mumbikudi Eli
ntangu mvula salaka bamvula tatu na bangonda sambanu ata kunoka,
mpe nsatu ya nene kumaka na kizunga nyonso, mifwidi vwandaka
mingi na yinsi ya Isayeli.
26 Nzambi fidisaka ve Eli na mifwidi yina. Kasi Nzambi fidisaka yandi
kaka na sika ya mufwidi mosi ya kento yina vwandaka zinga na mbanza
Salepeta ya kizunga ya Sidone.

4:11 Mga 91.11-12 **4:12** Mus 6.16 **4:19** Esa 61.1-2

27 Mutindu mosi mpe, na ntangu ya mumbikudi Elize, bantu ya bwazi
vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli, kasi ata mosi na kati ya bawu
belukaka. Kaka ni Namane, muntu ya yinsi ya Sili, belukaka.»
28 Bantu nyonso yina vwandaka na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife kumaka na nkele ya kulutila ntangu bawu kuwaka mambu yina.
29 Bawu telamaka mpe basisaka Yesu na mbanza. Bawu nataka yandi
tii na nsongi ya mongo yina ba tungaka mbanza samu na kulosa yandi
na dibenga.
30 Kasi Yesu lutaka na kati-kati ya bawu, mpe kwendaka.

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Mke 1.21-28)
31 Yesu kwendaka na Kapenawume, mbanza ya Ngalili, mpe yandi
vwandaka longisa bantu na kilumbu ya saba.
32 Bantu vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi samu ti yandi
vwandaka zonza na bumfumu nyonso.
33 Na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na bakala
mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka na ngolo
nyonso mutindu yayi:
34 «Ee! Yesu muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge
me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele: Nge kele muntu
ya longo yina Nzambi me fidisa!»
35 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi mpe tubaka: «Vwanda swii, mpe basika
na nzutu ya muntu yayi!» Na yina, mpeve ya yimbi losaka muntu yina na
ntoto na meso ya bantu nyonso, mpe basikaka ata kutalisa yandi mpasi.
36 Bawu nyonso yitukaka mpe vwandaka tuba bawu na bawu: «Wapi
mutindu ya mambu yandi me zonza? Muntu yayi ke na kutumisa
bampeve ya yimbi na bumfumu mpe lulendo nyonso, mpe yawu ke na
kubasika!»
37 Na yina, nsangu ya Yesu mwanganaka na kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka bambevo ya nkaka
(Mat 8.14-17; Mke 1.29-34)
38 Yesu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe kwendaka
na yinzo ya Simoni. Mama ya kento ya Simoni vwandaka na dibawu ya
ngolo, mpe bayina vwandaka kuna, lombaka Yesu na kubelusa yandi.
39 Yesu kondamaka pene-pene ya yandi, mpe ngalaka dibawu. Dibawu
manisaka, kento yina telamaka na nswalu mpe bandaka na kusadila
bawu.
40 Ntangu bwisi yilaka, bantu nyonso yina vwandaka na bambevo ya
mutindu na mutindu nataka bawu na sika ya Yesu. Yesu tulaka bawu
maboko, mpe belusaka bawu.
41 Bampeve ya yimbi mpe basikaka na bambevo mingi na kulooka:
«Nge kele Mwana ya Nzambi!» Kasi Yesu vwandaka semba bawu na
ngolo nyonso, mpe vwandaka yimina bawu na kuzonza samu ti bawu
zabaka ti yandi kele Masiya.

Yesu kwendaka longisa na Zude
(Mke 1.35-39)
42 Ntangu bwisi kutsyaka, Yesu basikaka na mbanza, mpe kwendaka
kisika yina vwandaka ve na bantu. Nkonga ya bantu vwandaka sosa

4:27 2Bt 5.1-14

yandi. Ntangu ba talaka yandi, ba sosaka na kuyimina yandi na kukwenda samu ti yandi bika bawu ve.
43 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu fwana kuzabisa mpe Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi na bambanza ya nkaka. Ni samu na yawu Nzambi fidisaka munu.»
44 Na yina, Yesu vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na Zude.

5

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mat 4.18-22; Mke 1.16-20)

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka na kumu ya dyanga ya Ngenezalete, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka fuluka kisika yandi vwandaka samu na kuwa Mambu ya Nzambi.
2 Yandi talaka babwatu zole pene-pene ya kumu ya maza. Bilobi-bambisi vwandaka me basika na yawu samu na kusukula bampwasa ya bawu.
3 Yesu kotaka na bwatu mosi yina vwandaka ya Simoni, mpe zabisaka yandi na kunata yawu fyoti na maza. Na manima ya kuvwanda na kati ya bwatu, Yesu bandaka na kulongisa nkonga ya bantu.
4 Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi tubaka na Simoni: «Nata bwatu ya nge kisika maza kele ndilu mingi, mpe nge na bampangi ya nge, beno losa bampwasa ya beno samu na kuzwa bambisi.»
5 Simoni vutulaka: «Mulongisi, beto me sala mpimpa nyonso ata kuzwa kima. Kasi mutindu nge me tuba ti mu sala yawu, mu ke losa dyaka bampwasa.»
6 Bawu losaka bampwasa na maza, mpe kuzwaka bambisi mingi. Bampwasa ya bawu bandaka na kupasuka.
7 Na yina, bawu bokilaka bampangi ya bawu yina vwandaka na bwatu ya nkaka, samu ti bawu kwiza kusadisa bawu. Bampangi kwizaka, mpe bawu fulusaka babwatu nyonso zole na bambisi. Babwatu bandaka na kudyama samu ti bambisi lutilaka mingi.
8 Ntangu Simoni Pyele talaka mutindu yina, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu! Katuka pene-pene ya munu samu ti mu kele musumuki.»
9 Ya tsyelika, Simoni mpe bantu yina vwandaka na yandi kumaka na boma mingi ntangu bawu talaka lutangu ya nene ya bambisi yina bawu kuzwaka.
10 Mutindu mosi mpe bankundi ya Simoni: Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kumaka na boma. Kasi Yesu tubaka na Simoni: «Kutala boma ve. Katuka ntangu yayi, nge ke vwanda mulobi ya bantu.»
11 Na yina, bawu nataka babwatu ya bawu na kumu, mpe bikaka bima nyonso samu na kulanda Yesu.

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mat 8.1-4; Mke 1.40-45)

12 Yesu vwandaka na kati ya mbanza mosi, mpe muntu mosi yina vwandaka na bwazi kwizaka kisika vwandaka Yesu. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu!»

13 Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu zola,
vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bwazi manisaka.
14 Yesu tumisaka yandi mutindu yayi: «Kuzabisa mambu yayi na muntu
ve. Kasi kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe
pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina Moyize tumisaka. Yawu ke
lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.»
15 Nsangu ya Yesu vwandaka lutila na kumwangana. Bankonga ya
bantu vwandaka vukana samu na kuwa yandi, mpe samu ti yandi belusa
bimbevo ya bawu.
16 Kasi Yesu vwandaka bika bawu, mpe vwandaka kwenda na bisika
yina kele ve na bantu samu na kusambila.

Yesu belusaka muntu ya binama ya kufwa
(Mat 9.1-8; Mke 2.1-12)

17 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa. Ba-Falisye mpe milongisi ya
Misiku vwandaka kuna. Bawu katukaka na babwala nyonso ya Ngalili,
ya Zude, mpe na mbanza Yelusalemi. Lulendo ya Mfumu vwandaka na
Yesu, mpe yawu vwandaka pesa yandi ngolo ya kubelusa bambevo.
18 Bantu kwizaka kuna. Bawu nataka kikata na zulu ya kipoyi. Bawu
vwandaka sosa mayela ya kukotisa yandi na kati ya yinzo samu na
kutula yandi na ntwala ya Yesu.
19 Kasi bawu vwandaka kuzwa ve kisika ya kukotisa yandi samu ti
bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka na muludi ya yinzo. Bawu
tobolaka muludi mpe kulumunaka yandi na zulu ya kipoyi ya yandi na
ntwala ya Yesu na meso ya bantu nyonso. 20 Ntangu Yesu talaka kiminu
ya bawu, yandi tubaka na mbevo: «Nkundi ya munu, nge me kuzwa
mulemvo ya masumu.»
21 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye bandaka na kutuba na yisi ya
ntima: «Nani kele muntu yayi? Yandi ke na kusafula Nzambi. Nani dyaka
lenda kulemvokila masumu, kana kaka Nzambi ve?»
22 Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beno
ke na kubanza mutindu yina?
23 Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa mulemvo ya
masumu”, to “Telama mpe tambula?”
24 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya
kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na muntu
ya binama ya kufwa: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo
ya nge!»
25 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka na meso ya bantu nyonso.
Yandi bakaka kipoyi yina yandi vwandaka ya kulala, mpe vutukaka na
yinzo ya yandi na kukembila Nzambi.
26 Bantu nyonso yitukaka mpe kembilaka Nzambi. Bawu fulukaka
na boma mpe vwandaka tuba: «Bubu yayi, beto me tala mambu ya
ngitukulu.»

Yesu bokilaka Levi
(Mat 9.9-13; Mke 2.13-17)

27 Na manima ya mambu yina, Yesu basikaka mpe talaka kilokoti-
mpaku na nkumbu Levi ya kuvwanda na kisika ya yandi ya kisalu. Yesu
zabisaka yandi: «Landa munu!»
28 Levi telamaka, bikaka bima nyonso, mpe landaka yandi.

29 Na manima, Levi lambisaka madya ya mfunu na yinzo ya yandi
samu na Yesu. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka vwandaka
kudya kintwadi na bawu na mesa.
30 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina vwandaka na kimvuka ya
bawu nyungutaka mpe tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki beno
ke kudyaka mpe kunwaka kintwadi na bilokoti-mpaku mpe misumuki?»
31 Yesu vutulaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya
dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi.
32 Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi
misumuki samu ti bawu soba nkadulu.»

Ndongosolo na dyambu ya kumanga na kudya samu na Nzambi
(Mat 9.14-17; Mke 2.18-22)

33 Ba-Falisye tubaka na Yesu: «Konso ntangu, bilandi ya Yowane ke
mangaka na kudya samu na Nzambi, mpe ke sambilaka mingi, mutindu
mosi mpe bilandi ya beto. Kasi samu na yinki bilandi ya nge ke kudyaka
mpe ke kunwaka konso ntangu?»
34 Yesu vutulaka: «Beno lenda kuyimina ve bantu yina ba me bokila na
mukembo ya makwela na kudya ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya
bawu.
35 Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu
yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.»
36 Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: Ata muntu ke bakaka
kitende ya kinkuti ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama.
Kana muntu sala mutindu yina, kinkuti ya malu-malu ke pasuka, mpe
kitende ya kinkuti ya malu-malu ke simba ve na kinkuti ya ntama.
37 Mutindu mosi mpe, ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya
ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ya malu-malu ke pasula yawu.
Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke pasuka.
38 Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya malu-malu
ya mpusu ya kibulu.
39 Konso muntu yina ke kunwa vinu ya ntama, ke vwanda dyaka ve na
nsatu ya kunwa vinu ya malu-malu. Ya tsyelika, yandi ke tuba: «Vinu ya
ntama me lutila mbote.»

6

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mat 12.1-8; Mke 2.23-28)

1 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya
bambuma ya faline. Bilandi ya yandi bukaka bambuma, zokonaka yawu
na maboko, mpe kudyaka yawu.
2 Ndambu ya ba-Falisye zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke salaka
mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba?»
3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu
yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu?
4 Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bakaka mampa yina pe-
samaka mutindu munkayulu na Nzambi. Yandi kudyaka yawu, mpe
pesaka yawu na bantu ya yandi ata ti misiku ya beto ke pesaka kaka
muswa na banganga-Nzambi na kudya yawu.»
5 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

6:3 1Sa 21.2-7 **6:4** 1Sa 21.2-7; Knz 24.9

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mat 12.9-14; Mke 3.1-6)

6 Na kilumbu ya nkaka ya Saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa. Ya vwandaka kuna na muntu
mosi yina vwandaka na diboko ya lubakala ya kufwa.
7 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo
nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu na kilumbu ya saba,
samu ti bawu kuzwa dyambu ya kufunda yandi.
8 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi tubaka na
muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza awa na ntwala ya bantu
nyonso.» Muntu yina telamaka mpe kwendaka na ntwala ya bantu
nyonso.
9 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu ke na kuyufula beno: Misiku ya
beto ke pesaka muswa ya kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya
saba? Yawu ke pesaka muswa na kuvuukisa luzingu ya muntu, to na
kubebisa yawu?»
10 Yesu talaka bantu nyonso yina zungaka yandi, mpe tubaka na
muntu yina: «Lambula diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko, mpe
yawu belukaka.
11 Kasi milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye kumaka na nkele ya kulu-
tila, mpe vwandaka solola bawu na bawu samu na kusosa dyambu yina
ba lendaka sala Yesu.

Yesu soolaka bantumwa kumi na zole
(Mat 10.1-4; Mke 3.13-19)

12 Na bilumbu yina, Yesu kwendaka na mongo samu na kusambila.
Kuna, yandi lutisaka mpimpa ya muvimba na kusambila Nzambi.
13 Ntangu suka kumaka, yandi bokilaka bilandi ya yandi. Yandi
soolaka bantu kumi na zole na kati ya bawu, mpe pesaka bawu nkumbu
ya bantumwa.
14 Bankumbu ya bawu kele: Simoni, yina yandi pesaka nkumbu Pyele,
mpe Andele leki ya Simoni, Zaki mpe Yowane, Filipe mpe Baatelemi,
15 Matayi mpe Toma, Zaki mwana ya Alefe, mpe Simoni yina vwan-
daka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote*.
16 Yuda mwana ya Zaki mpe Yuda Isekayote, yina yekulaka Yesu.

Yesu ke na kubelusa bantu
(Mat 4.23-25)

17 Yesu kulumukaka mongo kintwadi na bawu, mpe kangamaka na
kisika yina ntoto vwandaka ya kutandama. Kuna, ya vwandaka na
nkonga ya nene ya bilandi ya yandi, mpe bantu mingi yina katukaka na
kizunga nyonso ya Zude, na mbanza Yelusalemi, mpe na bambanza Tile
mpe Sidone yina kele pene-pene na maza ya mubu.
18 Bawu kwizaka samu na kuwa Yesu, mpe samu ti yandi belusa
bimbevo ya bawu. Bayina bampeve ya yimbi vwandaka kwamisa,
belukaka.
19 Bantu nyonso vwandaka sosa kusimba yandi, samu ti lulendo
vwandaka basika na yandi, mpe vwandaka belusa bawu nyonso.

Kyese mpe kyadi
(Mat 5.1-12)

---

* **6:15** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

20 Na yina, Yesu talaka bilandi ya yandi, mpe tubaka:
«Kyese na beno bamputu,
samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya beno!
21 Kyese na beno yina ke na nsatu ntangu yayi,
samu ti beno ke kuzwa madya ya kulutila!
Kyese na beno yina ke na kudila ntangu yayi,
samu ti beno ke seka.
22 Kyese na beno kana bantu ke yinaka beno, ke mangaka beno, ke fingaka beno, mpe ke zolaka dyaka ve kuwa bankumbu ya beno,
samu ti beno me pesaka luzingu ya beno na Mwana ya Muntu.
23 Beno vwanda na kyese ntangu mambu yina ke kumina beno, mpe beno yangalala na kilengi,
samu ti Nzambi ke pesa beno musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bawu vwandaka talisa mpasi mimbikudi.
24 Kasi kyadi na beno bantu ya mbongo,
samu ti beno me kuzwa yimeni bimvwama ya beno!
25 Kyadi na beno yina kele ntangu yayi ya kufuluka na bima nyonso,
samu ti beno ke vwanda na nsatu!
Kyadi na beno yina ke na kuseka ntangu yayi,
samu ti beno ke vwanda na kati ya kyadi, mpe beno ke dila!
26 Kyadi na beno kana bantu nyonso ke na kusiika beno. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bayina ke na kusiika beno, vwandaka sala na mimbikudi ya luvunu.»

Dyambu ya luzolo
(Mat 5.38-48; 7.12a)

27 «Kasi na beno yina ke na kuwa munu, mu ke na kutubila beno mutindu yayi: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno sala mambu ya mbote na bayina ke yinaka beno.
28 Beno sakumuna bayina ke siingaka beno, mpe beno sambidila bayina ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila beno.
29 Kana muntu bula nge mbata na dibundi, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka. Kana muntu botola kiyunga ya nge, bika mpe ti yandi botola kinkuti ya nge.
30 Kabula na konso muntu yina ke lombaka nge kima, mpe kana muntu me baka kima ya nge, kulomba yandi yawu ve.
31 Mambu yina beno zola ti ba sadila beno, beno sala yawu mpe na bantu ya nkaka.
32 Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, na yinki ba ke vutudila beno matondo? Ya tsyelika, misumuki mpe ke zolaka kaka bayina ke zolaka bawu.
33 Kana beno ke salaka mambu ya mbote kaka na bayina ke salaka beno mambu ya mbote, na yinki ba ke vutudila beno matondo? Misumuki mpe ke salaka mutindu yina.
34 Kana beno ke defisaka mbongo kaka na bayina beno ke salaka kivuvu ti bawu ke vutula beno yawu, beno ke kuzwa ndandu ve, samu ti misumuki mpe ke defisaka na bampangi ya bawu misumuki samu na kuzwa lutangu ya mbongo ya bawu yina bawu me defisa.
35 Kasi beno, beno zola bambeni ya beno, mpe beno sala bawu mambu ya mbote. Beno defisa ata kusala kivuvu ya kuzwa ndandu. Na yina,

beno ke kuzwa musendo ya nene, mpe beno ke vwanda bana ya Nzambi-Mpungu. Ya tsyelika, yandi kele mbote samu na bayina ke tondaka ve yandi, mpe samu na bantu ya yimbi.
36 Beno vwanda ya kufuluka na bumbote, mutindu Tata ya beno kele ya kufuluka na bumbote.»

Muntu fwana kufundisa ve bambangi
(Mat 7.1-5)

37 «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve. Beno pesa ve bitumbu na bampangi, mpe Nzambi ke pesa beno bitumbu ve. Beno lemvokila bampangi, mpe Nzambi ke lemvokila beno.
38 Beno kabula na bampangi, mpe Nzambi ke kabula beno. Yandi ke tula kikunku ya kufwanana na kati ya basaki ya beno. Yandi ke ningisa yawu, ke fulusa yawu mbote, mpe ya nkaka ke kubwa na ntoto. Ya tsyelika, na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno.»
39 Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: «Mpofo lenda kunata ve mpangi ya yandi mpofo, kana ve bawu nyonso zole ke kubwa na dibulu.
40 Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi. Kasi konso mulongoki yina me longoka mbote, ke vwanda mutindu mulongisi ya yandi.
41 Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge mosi?
42 Wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge: “Mpangi ya munu, bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge”, kasi nge mosi ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge? Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge.»

Yinti mpe bambuma ya yawu
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 «Yinti ya mbote ke butaka ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya yimbi ke butaka ve bambuma ya mbote.
44 Ba ke zabaka konso yinti na bambuma ya yawu. Ba ke bukaka ve bambuma ya yinti ya fike na matiti ya bansende, to ba ke kuzwaka ve bambuma ya vinu na yinti ya bansende.
45 Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi. Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi.»

Kifwani ya bayinzo zole
(Mat 7.24-27)

46 «Samu na yinki beno ke bokilaka munu “Mfumu, Mfumu”, mpe beno ke salaka ve mambu yina mu ke zabisaka beno?
47 Mu ke lakisa beno na nani me fwanana muntu yina ke kwizaka na sika ya munu, ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke tumamaka na yawu.
48 Yandi me fwanana na muntu yina tungaka yinzo. Yandi timunaka mabulu ya yinda, mpe tungaka lufulu ya matadi. Ntangu nyamba ya ngolo salamaka, maza ya mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso na yinzo yina ata kubwisa yawu, samu ti ba tungaka yawu mbote.

49 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke sadilaka yawu
ve me fwanana na muntu yina tungaka yinzo na zulu ya ntoto ata kusala
lufulu. Nyamba ya ngolo salamaka, mpe maza ya mwila kwizaka kubwa
na ngolo nyonso na yinzo. Yawu bwisaka yinzo yina na nswalu nyonso,
mpe nyonso mwanganaka.»

7

Yesu belusaka kisadi ya mfumu mosi ya binwani ya Loma
(Mat 8.5-13)

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu nyonso yina na bantu
yina vwandaka kuwa yandi, yandi kwendaka na mbanza Kapenawume.
2 Mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma vwandaka na mundongo
mosi yina yandi vwandaka zola mingi. Mundongo yina vwandaka na
kimbevo, mpe kumaka pene-pene na kufwa.
3 Ntangu yandi kuwaka nsangu ya Yesu, yandi fidisaka mwa ndambu
ya bakuluntu ya ba-Zwife na kulomba Yesu na kwiza kubelusa
mundongo ya yandi.
4 Bawu kumaka na ntwala ya Yesu, mpe bondilaka yandi mingi na
kutuba: «Ya me lunga ti nge sadisa muntu yina,
5 samu ti yandi ke zolaka bantu ya yinsi ya beto, mpe ni yandi
tungisaka yinzo ya beto ya lusambulu.»
6 Na yina, Yesu kwendaka na bawu. Ntangu yandi kumaka pene-pene
ya yinzo ya mfumu ya binwani nkama, mfumu yina fidisaka bandiku ya
yandi na kuzabisa Yesu: «Mfumu, bika kwandi na kutala mpasi! Mu kele
ve ya kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu.
7 Ni yawu yina, mu talaka ti mu kele ve ya kulunga na kwiza kutalana
na ntwala ya nge. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe kisadi ya munu ke
beluka,
8 samu ti munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu
kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba na mosi:
“Kwenda!” Yandi ke kwenda. Kana mu tuba na ya nkaka: “Kwiza!”
Yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na mundongo ya munu: “Sala kisalu
yayi”, yandi ke sala yawu.»
9 Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mingi. Yandi
balukaka na sika ya bantu yina vwandaka landa yandi, mpe tubaka: «Ya
tsyelika mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu
yayi ata na bantu ya yinsi ya Isayeli!»
10 Bantu yina mfumu ya binwani fidisaka, bawu vutukaka na yinzo
ya mfumu ya bawu, mpe bawu kutaka mundongo yina na mavimpi ya
mbote.

Yesu vumbulaka na lufwa mwana ya mufwidi mosi ya kento

11 Na manima, Yesu kwendaka na mbanza Nayine. Bilandi ya yandi
mpe bantu mingi vwandaka landa yandi.
12 Kaka na ntangu yina yandi vwandaka kuma pene-pene na mwelo
ya mbanza, bantu vwandaka nata mvumbi ya ditoko mosi na ndyamu.
Ya vwandaka mwana kaka mosi ya mufwidi ya kento. Bantu mingi ya
mbanza vwandaka na mufwidi yina.
13 Ntangu Mfumu talaka mufwidi yina, yandi kumaka na kyadi ya
kulutila, mpe tubaka: «Kudila ve!»

14 Yandi kwendaka pene-pene ya sanduku, mpe simbaka yawu. Bantu
yina vwandaka nata yawu telamaka, mpe Yesu tubaka: «Ditoko, mu ke
na kutumisa nge: Vumbuka!»
15 Muntu ya kufwa vwandaka mpe bandaka na kuzonza. Yesu vutu-
laka yandi na mama ya yandi.
16 Bantu nyonso fulukaka na buzitu samu na Nzambi. Bawu vwan-
daka kembisa Nzambi na kutuba: «Mumbikudi ya nene me kwiza na kati-
kati ya beto! Nzambi me kwiza kusadisa bantu ya yandi!»
17 Na kizunga nyonso ya Zude, mpe na babwala yina vwandaka pene-
pene na kizunga yina, bantu kuwaka mambu yina Yesu salaka.

Bilandi ya Yowane Mubotiki
(Mat 11.2-19)
18 Bilandi ya Yowane zabisaka Yowane mambu nyonso yina vwandaka
luta. Yowane bokilaka bilandi zole na kati ya bawu,
19 mpe fidisaka bawu na sika ya Mfumu samu na kuyufula yandi:
«Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu
ya nkaka?»
20 Ntangu bawu kumaka na sika ya Yesu, bawu zabisaka yandi:
«Yowane Mubotiki me fidisa beto samu na kuyufula nge: “Nge kele muntu
yina fwana kukwiza to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?”»
21 Kaka na ntangu yina, Yesu belusaka bambevo mingi, mpe bantu ya
binama ya kufwa. Yandi bingisaka bampeve ya yimbi yina vwandaka
na bawu, mpe zibulaka meso ya bampofo mingi.
22 Na manima, yandi tubaka na bantu yina Yowane fidisaka: «Beno
kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno me tala mpe me kuwa:
bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula
mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na
kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na
kuwa Nsangu ya Mbote.
23 Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na
munu!»
24 Ntangu bantu yina Yowane fidisaka vutukaka, Yesu bandaka na
kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka:
«Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe
vwandaka ningisa?
25 Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya
ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu, mpe ke zingaka
na kati ya bimvwama kele na bayinzo ya bantinu.
26 Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya
tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.»
27 Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na
kutuba: «“Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na
kuyidikila nge nzila.”»
28 Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kutubila beno: Na kati ya bantu
nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane mfunu. Kasi muntu ya
nsuka na kati ya Kimfumu ya Nzambi me lutila yandi mfunu.
29 Bantu nyonso mpe bilokoti-mpaku kuwaka yandi. Bawu zabaka ti
Nzambi kele ya kudedama, mpe bawu ndimaka ti Yowane botika bawu.

7:27 Kbk 23.20; Mal 3.1

30 Kasi ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku ndimaka ve mambu yina
Nzambi zolaka samu na bawu, mpe bawu mangaka ti Yowane botika
bawu.»
31 Yesu tubaka dyaka: «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu
yayi? Na nani bawu me fwanana?
32 Bawu me fwanana na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika
yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe bawu ke na kulooka na bampangi
na kutuba: “Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me
bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve!”»
33 Ya tsyelika, Yowane Mubotiki kwizaka. Yandi vwandaka kudya ve
mampa mpe vwandaka kunwa ve vinu. Na yina beno tubaka: «Yandi ke
na mpeve ya yimbi!»
34 Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe
beno ke na kutuba: «Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe
kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe ya misumuki!»
35 Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bantu nyonso
yina ke ndimaka yawu.

Yesu na kati ya yinzo ya mu-Falisye mosi na nkumbu Simoni

36 Mu-Falisye mosi bokilaka Yesu na kwenda kudya na yinzo ya yandi.
Yesu kwendaka na yinzo ya muntu yina, mpe vwandaka na mesa.
37 Na kati ya mbanza yina vwandaka na musumuki mosi ya kento.
Ntangu yandi kuwaka ti Yesu vwandaka kudya na yinzo ya Falisye yina,
yandi nataka kitutu ya alabati* ya kufuluka na mananasi.
38 Yandi kwendaka vwanda na manima pene-pene na makulu ya Yesu.
Yandi vwandaka dila, mpe bolisaka makulu ya Yesu na mansangasa. Na
manima, yandi kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Yandi fibaka yawu
mpe tulaka yawu mananasi.
39 Ntangu Falisye yina bokilaka Yesu talaka mutindu yina, yandi
tubaka na kati ya ntima ya yandi: «Kana muntu yayi vwandaka ya
tsyelika mumbikudi, yandi zolaka zaba nani kele kento yina ke na
kusimba yandi. Yandi zolaka zaba ti yandi kele kento ya masumu.»
40 Na yina, Yesu bakaka kinzonzi, mpe tubilaka yandi: «Simoni! Mu
ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Simoni vutulaka: «Zonza ya nge,
Mulongisi.»
41 Yesu tubaka: «Bantu zole defaka mbongo na sika ya kidefisi-mbongo.
Mosi defaka Badenalya bankama tanu (500), mpe ya nkaka mbongo
makumi tanu ya bisengo.
42 Mutindu bawu vwandaka ve na mbongo ya kufuta mfuka ya bawu,
yandi katulaka bawu mfuka nyonso. Nani na bawu zole ke lutila na
kuzola yandi?»
43 Simoni vutulaka: «Mu banza ti muntu yina yandi me katula mfuka
ya kulutila nene.» Yesu zabisaka yandi: «Nge me zonza mbote.»
44 Na manima, Yesu balukaka na sika ya kento yina, mpe tubaka na
Simoni: «Nge me tala kento yayi? Mu me kota na yinzo ya nge, mpe
nge me pesa munu ve maza ya kusukula makulu. Kasi yandi me bolisa
makulu ya munu na mansangasa ya yandi, mpe me kusuna yawu na
bansuki ya yandi.

* **7:37** *Alabati* kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu. **7:41** Mat 18.28

45 Nge me fiba munu ve. Kasi yandi me bika ve na kufiba makulu ya
munu katuka ntangu yina mu kotaka na yinzo ya nge.
46 Nge me tula munu ve mafuta na yintu. Kasi yandi me pakula munu
mananasi na makulu.
47 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa nge: Yandi me kuzwa mulemvo ya
masumu mingi samu ti yandi me lakisa luzolo ya nene. Muntu yina ba
ke lemvokila fyoti, ke lakisa luzolo ya fyoti.»
48 Na yina, Yesu tubaka na kento yina: «Nge me kuzwa mulemvo ya
masumu.»
49 Bayina vwandaka na yandi na mesa tubaka na kati ya bantima ya
bawu: «Muntu yayi kele nani na kulemvokila bantu masumu?»
50 Kasi Yesu tubaka na kento yina: «Kiminu ya nge me vuukisa nge.
Kwenda na kizunu.»

8

Bilandi kumi na zole mpe mwa bakento ke na kuzyeta na Yesu

1 Na manima, Yesu kwendaka na bambanza mpe babwala samu na
kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi.
Bilandi kumi na zole ya yandi vwandaka kintwadi na yandi.
2 Mwa ndambu ya bakento yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi mpe
belusaka vwandaka mpe kintwadi na bawu. Na kati ya bawu vwandaka:
Maliya ya mbanza Madala yina Yesu bingisaka bampeve nsambwadi ya
yimbi;
3 Zane, kento ya Suza yina vwandaka twadisa bimvwama ya Elode;
Suzane mpe bakento mingi ya nkaka yina vwandaka sadila bimvwama
ya bawu samu na kusadisa Yesu mpe bilandi ya yandi.

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.1-9; Mke 4.1-9)

4 Bantu vwandaka katuka na konso mbanza samu na kukwiza na sika
ya Yesu. Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina yonzamaka,
yandi tubaka kingana yayi:
5 «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma.
Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma
kubwaka na lweka ya nzila. Bantu dyataka yawu, mpe bandeke dodaka
yawu.
6 Ndambu ya nkaka kubwaka na ntoto ya matadi. Ntangu bambuma
menaka, yawu yumaka samu ti ntoto vwandaka ve na maza.
7 Ndambu ya nkaka kubwaka na kati ya matiti ya bansende. Matiti ya
bansende menaka kintwadi na bambuma, mpe fyetikisaka yawu.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka
mpe butaka bambuma mingi. Konso yinti butaka bambuma nkama.»
Yesu tubaka dyaka: «Muntu yina kele na makutu samu na kuwa, yandi
kuwa!»

Samu na yinki Yesu ke na kuzonza na bingana
(Mat 13.10-17; Mke 4.10-12)

9 Bilandi ya yandi yufulaka yandi yinki vwandaka zola kutuba
kingana yina.
10 Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kim-
fumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwa yawu mutindu bingana,
samu ti:
«“Bawu ke zibula meso, kasi bawu ke tala ve,

mpe bawu ke kuwa, kasi bawu ke visa ve."»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.18-23; Mke 4.13-20)

11 «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana yayi: Bambuma ni Mambu ya
Nzambi.
12 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, kasi Satana ke kwizaka mpe ke katulaka yawu na kati ya bantima ya bawu samu ti bawu kwikila ve mpe bawu kuzwa ve mpulusu.
13 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu na kyese nyonso. Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo ke kuminaka bawu, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu.
14 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo, bimvwama, mpe mikembo ya yinza ke kwamisaka mambu yina bawu ke kuwaka, samu ti yawu buta ve bambuma ya kuyela.
15 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bumbaka yawu na ntima ya mbote mpe ya kukubama. Bawu kele ya kukwikama mpe ke butaka bambuma.»

Kingana ya mwinda
(Mke 4.21-25)

16 «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda samu ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo.
17 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.
18 Na yina, beno sala keba na mutindu yina beno ke kuwaka samu ti na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina yandi ke na kubanza ti yandi ke na yawu.»

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mat 12.46-50; Mke 3.31-35)

19 Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka tala Yesu, kasi bawu lendaka ve na kukuma na kisika yina vwandaka Yesu samu na nkonga ya bantu.
20 Ba zabisaka Yesu: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na nsatu ya kutala nge.»
21 Kasi Yesu vutulaka: «Mama mpe bampangi ya munu kele bayina ke kuwaka Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu.»

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mat 8.23-27; Mke 4.35-41)

22 Kilumbu mosi, Yesu kotaka na bwatu na bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.» Na yina, bawu kwendaka.
23 Ntangu bawu vwandaka sabuka, Yesu vwandaka lala. Na mpamukunu, kitembo ya ngolo fulaka na dyanga. Maza bandaka na kufuluka na bwatu, mpe bwatu vwandaka sosa kudyama.

8:10 Esa 6.9

24 Na yina, bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu vumbulaka
yandi na kutuba: «Mulongisi, Mulongisi, beto ke kufwa!» Yesu vum-
bukaka mpe tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga
na kudingama. Yawu dingamaka, mpe kizunu vutukaka.
25 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Beno kele na kiminu ve?» Bi-
landi vwandaka na boma mpe yitukaka mingi. Na yina, bawu vwandaka
tuba bawu na bawu: «Nani kele muntu yayi samu ti yandi ke na kutumisa
kitembo mpe maza ya dyanga, mpe yawu ke na kutumama na yandi?»

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mat 8.28-34; Mke 5.1-20)

26 Yesu mpe bilandi ya yandi sabukaka dyanga mpe kumaka na
kizunga ya Ngenezalete yina kele simu na simu na Ngalili.
27 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi ya mbanza kwizaka
bwabana yandi. Yandi vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe katuka
ntama, yandi vwandaka lwata dyaka ve bilele. Yandi vwandaka zinga
ve na yinzo, kasi na bandyamu.
28 Ntangu yandi talaka Yesu, yandi lookaka, kubwaka na ntwala
ya makulu ya Yesu, mpe tubaka na ngolo nyonso: «Yesu, Mwana ya
Nzambi-Mpungu! Yinki nge ke na kusosa na munu? Mulemvo ya nge,
kukwamisa munu ve!»
29 Ya tsyelika, yandi tubaka mutindu yina, samu ti Yesu vwandaka
tumisa mpeve ya yimbi na kubasika na nzutu ya muntu yina. Mpeve
yina vwandaka kwamisa yandi bambala mingi, mpe bantu vwandaka
kanga yandi bisengo na maboko mpe makulu, samu ti yandi kima ve.
Kasi yandi vwandaka zenga yawu, mpe mpeve ya yimbi vwandaka nata
yandi na bisika yina bantu kele ve.
30 Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka:
«Nkumbu ya munu Nkonga.» Yandi tubaka mutindu yina samu ti bam-
peve mingi ya yimbi kotaka na nzutu ya yandi.
31 Bampeve yina vwandaka lomba Yesu na kufidisa bawu ve na
dibenga ya yinda kisika bampeve ya yimbi ke kangamaka.

32 Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya bangulu yina
vwandaka sosa madya na zulu ya mongo. Bampeve ya yimbi lombaka
Yesu na kupesa bawu muswa ya kukota na bangulu yina, mpe Yesu
pesaka bawu yawu.
33 Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na muntu yina, mpe kotaka na
kati ya bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na
zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe dyamaka.

34 Ntangu mikengi ya bangulu talaka mambu yina salamaka, bawu
kimaka mpe kwendaka mwangisa nsangu na kati ya mbanza mpe
bayinzo ya mivungi.
35 Bantu basikaka na mbanza samu na kutala mambu yina salamaka.
Bawu kumaka kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka ya kuvwanda
pene-pene ya makulu ya Yesu, muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya
yimbi. Yandi vwandaka ya kulwata bilele, mpe kumaka na mabanza ya
kulunga. Na yina, bawu kumaka na boma.
36 Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu wapi mutindu
muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi belukaka.

37 Na yina, bantu nyonso ya Ngenezalete lombaka Yesu na kukatuka na
kizunga ya bawu, samu ti bawu vwandaka na boma mingi. Yesu kotaka
na bwatu mpe kwendaka.
38 Muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi lombaka ti yandi
kwenda na Yesu. Kasi Yesu vutulaka yandi mpe tubaka:
39 «Vutuka na yinzo ya nge, mpe zabisa mambu nyonso yina Nzambi
me sala nge.» Na yina, yandi vutukaka mpe zabisaka na mbanza nyonso
mambu nyonso yina Yesu salaka yandi.

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mat 9.18-26; Mke 5.21-43)

40 Ntangu Yesu vutukaka na simu ya dyanga na Ngalili, nkonga ya nene
ya bantu yambaka yandi samu ti bawu nyonso vwandaka vingila yandi.
41 Na yina, muntu mosi na nkumbu Zayuse kwizaka kuna. Yandi
vwandaka mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi fukamaka
na ntwala ya Yesu, mpe lombaka yandi na kukwiza na yinzo ya yandi,
42 samu ti mwana ya yandi ya kento yina vwandaka na bamvula keba
ve kumi na zole vwandaka pene-pene na lufwa. Kaka ni mwana yina
vwandaka na yandi.

Ntangu Yesu vwandaka kwenda na yinzo ya Zayuse, nkonga ya bantu
vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso.
43 Na kati ya nkonga yina vwandaka na kento mosi yina vwandaka
basika menga katuka bamvula kumi na zole. Yandi manisaka mbongo
nyonso ya yandi na sika ya minganga. Kasi ata muntu lendaka na
kubelusa yandi.
44 Yandi kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka nsongi ya
kinkuti ya Yesu. Kaka na ntangu yina, menga vwandaka basika dyaka
yandi ve.
45 Yesu yufulaka: «Nani me simba munu?» Bantu nyonso mangaka,
mpe Pyele tubaka: «Mulongisi, nkonga ya bantu me zunga nge mpe ke
na kufyetikisa nge na balweka nyonso.»
46 Kasi Yesu tubaka: «Muntu me simba munu samu ti ngolo me basika
na nzutu ya munu.»
47 Ntangu kento yina talaka ti ba zabaka yandi, yandi kwendaka
fukama na mantwala ya Yesu na kutekita nyonso. Yandi zabisaka Yesu
na ntwala ya bantu nyonso samu na yinki yandi simbaka yandi, mpe
wapi mutindu yandi belukaka kaka na ntangu yina.
48 Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa
nge. Kwenda na kizunu.»
49 Ntete Yesu manisa na kuzonza, muntu mosi yina katukaka na yinzo
ya Zayuse kwizaka zabisa Zayuse: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa
dyaka ve Mulongisi.»
50 Kasi Yesu kuwaka mambu yina, mpe tubaka na Zayuse: «Kuvwanda
na boma ve, kwikila kaka mpe yandi ke beluka.»
51 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya Zayuse, yandi pesaka muswa kaka
na Pyele, Yowane, mpe Zaki na kukota na yandi na yinzo kintwadi na
tata mpe mama ya mwana yina.
52 Bantu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka na kyadi samu na
mwana yina. Na yina, Yesu tubaka: «Beno bika na kudila. Yandi me
kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.»

53 Bawu vwandaka seka yandi samu ti bawu zabaka ti mwana
kufwaka.
54 Kasi Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka na ngolo nyonso:
«Mwana, vumbuka!»
55 Mwana vumbukaka mpe telamaka na nswalu nyonso. Yesu tu-
misaka bawu na kupesa mwana yina madya.
56 Bibuti ya yandi yitukaka mingi. Kasi Yesu tumisaka bawu na
kuzabisa ve na bantu mambu yina salamaka.

9

Yesu fidisaka bilandi kumi na zole ya yandi
(Mat 10.5-15; Mke 6.7-13)

1 Yesu vukisaka bilandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu lulendo
mpe lutumu ya kubingisa bampeve nyonso ya yimbi, mpe ya kubelusa
bambevo.
2 Na manima, yandi fidisaka bawu na kwenda kulongisa Nsangu ya
Kimfumu ya Nzambi, mpe kubelusa bambevo.
3 Yandi zabisaka bawu: «Beno nata ve kima na nzyetolo ya beno: Ata
yinti ya nzyetolo, to saki, to madya, to mbongo. Beno vwanda ve na
binkuti zole.
4 Na konso yinzo yina ba ke yamba beno, beno vwanda kuna tii ntangu
beno ke katuka na kisika yina.
5 Konso kisika yina bantu ke manga na kuyamba beno, beno katuka na
mbanza yina, mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. Ya ke
vwanda nkebosolo samu na bawu.»
6 Bilandi kwendaka mpe vwandaka luta na babwala nyonso na kuz-
abisa Nsangu ya Mbote. Bawu vwandaka belusa mpe bambevo bisika
nyonso.

Elode ke na sosa kuzaba nani kele Yesu
(Mat 14.1-12; Mke 6.14-29)

7 Elode, ntinu ya Ngalili, kuwaka mambu nyonso yina vwandaka
salama. Mabanza ya yandi kumaka kidi-kidi, samu ti bantu ya nkaka
vwandaka tuba ti ya kele Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa.
8 Bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Eli me vutuka dyaka. Bantu
ya nkaka dyaka vwandaka tuba ti ya kele mosi na kati ya mimbikudi ya
ntama me vumbuka na lufwa.
9 Kasi Elode tubaka: «Mu zengisaka munu mosi yintu ya Yowane. Na
yina, nani kele muntu yina ba ke na kuzonzila mambu nyonso yayi?» Ni
yawu yina, Elode vwandaka sosa kutala Yesu.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Mke 6.30-44; Yne 6.1-14)

10 Bantumwa vutukaka mpe zabisaka Yesu mambu nyonso yina bawu
salaka. Na yina, Yesu nataka bawu kisika yina vwandaka bantu ve, pene-
pene na mbanza Besayida.
11 Kasi bantu zabaka yawu, mpe landaka yandi. Yesu yambaka bawu,
zabisaka bawu mambu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe belusaka bayina
vwandaka sosa kubeluka.
12 Bwisi bandaka na kuyila. Na yina, bilandi kumi na zole kwendaka
pene-pene ya Yesu mpe zabisaka yandi: «Vutula bantu yayi na babwala
mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene samu na kusosa madya
mpe bisika ya kulala, samu ti kisika yayi kele na kima ve.»

13 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa bawu madya, beno mosi.»
Bawu vutulaka: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole. Nge zola
ti beto kwenda kusumba madya yina bantu nyonso yayi lenda kudya?»
14 Ya tsyelika, lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka
vwanda mafunda tanu (5 000). Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi:
«Beno vwandisa bawu na lutangu ya makumi tanu ya bantu na konso
nkonga.»
15 Bilandi tumamaka mpe bawu vwandisaka bantu nyonso.
16 Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi talaka na zulu
mpe tondaka Nzambi samu na madya yina. Yandi zengaka yawu mpe
pesaka yawu na bilandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso
yina vwandaka kuna.
17 Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Na manima, ba fulusaka
bitunga kumi na zole na bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina
bikanaka.

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mat 16.13-19; Mke 8.27-29)

18 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika yina vwandaka ve
na bantu, mpe bilandi ya yandi vwandaka kuna. Na yina, Yesu yufulaka
bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?»
19 Bawu vutulaka: «Bantu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki.
Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge
kele mosi na kati ya mumbikudi ya ntama yina me vumbuka na lufwa.»
20 Yesu yufulaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele vutulaka:
«Nge kele Masiya yina me katuka na sika ya Nzambi.»

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 16.20-28; Mke 8.30–9.1)

21 Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kuzabisa yawu ve na
muntu,
22 mpe tubaka dyaka: «Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi.
Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke
manga yandi. Ba ke kufwa yandi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na
kilumbu ya tatu.»
23 Na manima, yandi tubaka na bawu nyonso: «Kana muntu zola
kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi
mosi. Kasi konso kilumbu, yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa
munu.
24 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na
munu, ke vuukisa yawu.
25 Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza
kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi, to ke na kufwa yawu?
26 Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na mambu ya
munu, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni ntangu yandi ke kwiza
na kati ya nkembo ya yandi, ya Tata ya yandi, mpe ya bambazi ya longo.
27 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu ya nkaka yina kele awa
ke kufwa ve kana bawu tala ntete ve Kimfumu ya Nzambi.»

Luzabusu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 17.1-8; Mke 9.2-8)

9:23 Mat 10.38; 16.24

28 Na manima ya kuzonza mambu yina, bilumbu nana lutaka, mpe
Yesu bakaka Pyele, Yowane na Zaki, mpe yandi kwendaka na bawu na
mongo samu na kusambila.
29 Ntangu yandi vwandaka sambila, kizizi ya yandi sobaka, mpe bilele
ya yandi kumaka mpembe ya kulutila.
30 Na mpamukunu, bantu zole vwandaka zonza na Yesu: ya vwandaka
Moyize mpe Eli.
31 Bawu vwandaka talana na kati ya nsemo ya nene ya mazulu, mpe
bawu vwandaka zonzila mutindu Yesu fwanaka manisa kisalu ya yandi
na kufwa na Yelusalemi.
32 Pyele mpe bampangi ya yandi vwandaka ya kulala. Kasi ntangu
bawu vumbukaka, bawu talaka nkembo ya Yesu mpe bantu zole yina
vwandaka ya kutelama na yandi.
33 Ntangu Moyize na Eli vwandaka bika Yesu, Pyele tubaka na Yesu:
«Mulongisi, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto ke yidika bayinzo tatu
ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize,
mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» (Pyele vwandaka zaba ve mambu yina
yandi vwandaka tuba.)
34 Ntangu yandi vwandaka tuba mutindu yina, dituti kwizaka mpe
fukaka bawu. Bilandi kumaka na boma ntangu bawu kotaka na dituti.
35 Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni
mwana ya munu yina mu soolaka. Beno kuwa yandi!»
36 Na manima ya kuwa ndinga yina, bilandi talaka kaka Yesu yandi
mosi. Bawu tubaka ata dyambu, mpe na ntangu yina, bawu zabisaka
muntu ve mambu yina bawu talaka.

Yesu belusaka mwana yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Mat 17.14-18; Mke 9.14-27)

37 Na kilumbu yina landaka, bawu kulumukaka mongo, mpe nkonga
ya nene ya bantu kwizaka bwabana Yesu.
38 Muntu mosi bandaka na kulooka na kati ya nkonga: «Mulongisi, mu
ke na kubondila nge, tala mwana ya munu kyadi. Kaka ni mwana yayi
ke na munu!
39 Mpeve ya yimbi ke kwamisaka yandi, mpe ke salaka ti mwana looka.
Yawu ke ningisaka yandi na ngolo nyonso, ke basisaka yandi mafulu na
yinwa, mpe ke katukaka na mpasi na manima ya kunyokola yandi.
40 Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango. Kasi bawu
me lenda ve na kubingisa yawu.»
41 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi
mpe yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na
beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno?» Na yina, Yesu tubaka na
muntu yina: «Nata mwana ya nge awa.»
42 Ntangu mwana vwandaka kwiza pene-pene ya Yesu, mpeve ya
yimbi losaka yandi na ntoto, mpe ningisaka yandi na ngolo nyonso. Kasi
Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe belusaka mwana. Na manima, yandi
vutulaka mwana na sika ya tata ya yandi.
43 Bantu nyonso yitukaka samu na lulendo ya nene ya Nzambi.

Yesu zabisaka dyaka lufwa ya yandi
(Mat 17.22-23; Mke 9.30-32)

Mutindu bantu nyonso vwandaka yituka ntete na mambu yina Yesu
vwandaka sala, Yesu tubaka na bilandi ya yandi:

44 «Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno ntangu
yayi: Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.»
45 Kasi bawu bakulaka ve mambu yina. Yawu vwandaka ya kubum-
bama na bawu samu ti bawu bakula ve nsasa ya yawu, mpe bawu
vwandaka na boma ya kuyufula Yesu na dyambu yina.

Nani kele kuluntu na kati ya bilandi?
(Mat 18.1-5; Mke 9.33-37)
46 Bilandi vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me
lutila mfunu na kati ya bawu.
47 Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi bakaka mwana ya
fyoti, tulaka yandi pene-pene na yandi,
48 mpe zabisaka bawu: «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti yayi na
Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba
munu, ke yamba muntu yina fidisaka munu. Ya tsyelika, muntu yina
kele mwana ya fyoti na kati ya beno nyonso, ni yandi me lutila mfunu.»

Muntu yina ke salaka ve beto yimbi, kele na ndambu ya beto
(Mke 9.38-40)
49 Yowane tubaka na Yesu: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka
bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi
na kusala yawu, samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke
na kulanda nge.»
50 Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve samu ti muntu yina ke
yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.»

Bwala mosi mangaka na kuyamba Yesu
51 Yesu talaka ti ntangu kumaka pene-pene na kubika yinza yayi samu
na kukwenda na zulu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukwenda na
Yelusalemi.
52 Yandi fidisaka ntete bantu samu na kuyidika nkwizulu ya yandi.
Bantu kwendaka mpe kotaka na bwala mosi ya Samaliya.
53 Kasi bantu ya bwala yina mangaka na kuyamba Yesu samu ti yandi
vwandaka kwenda na Yelusalemi.
54 Ntangu bilandi ya yandi, Zaki mpe Yowane, kuwaka mutindu yina,
bawu tubaka: «Mfumu, nge zola ti beto bokila tiya ya zulu samu ti yawu
kwiza kunyengisa bawu?»
55 Kasi Yesu balukaka na sika ya bawu, mpe sembaka bawu.
56 Na yina, bawu kwendaka na bwala ya nkaka.

Kulanda Yesu
(Mat 8.19-22)
57 Ntangu bawu vwandaka kwenda, muntu mosi tubaka na Yesu: «Mu
ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.»
58 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka.
Bandeke ya mazulu mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu
kele ve na kisika ya kulala to ya kupema.»
59 Yesu tubaka na muntu ya nkaka: «Landa munu.» Kasi muntu yina
vutulaka: «Pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya munu na
ndyamu.»
60 Yesu zabisaka yandi: «Bika ti bantu ya kufwa tula bantu ya bawu ya
kufwa na ndyamu. Kasi nge, kwenda kuzabisa Kimfumu ya Nzambi.»

61 Muntu ya nkaka dyaka tubaka: «Mfumu, mu ke landa nge, kasi pesa
munu muswa ya kwenda kupesa ntete mbote ya nsuka na dikanda ya
munu.»
62 Yesu zabisaka yandi: «Muntu yina me simba nsengo samu na
kubanda na kusaba bilanga, mpe ke tala na manima, kele mfunu ve
samu na Kimfumu ya Nzambi.»

10

Yesu fidisaka bilandi makumi na zole

1 Na manima, Mfumu Yesu soolaka bantu ya nkaka na lutangu ya
makumi na zole. Yandi fidisaka bawu zole-zole na bambanza nyonso
mpe bisika yina yandi mosi fwanaka kwenda.
2 Yandi zabisaka bawu: «Kisalu ya kuyonzika bambuma kele mingi na
bilanga, kasi bisadi kele fyoti. Beno lomba na mfumu ya bilanga na
kufidisa dyaka bisadi ya nkaka samu na kuyonzika yawu.
3 Beno kwenda! Mu ke na kufidisa beno mutindu bana ya mameme na
kati-kati ya bayingo.
4 Beno nata ve mbongo, nkutu, to mapapa, mpe beno lutisa ve ntangu
na nzila samu na kupesa bantu mbote.
5 Na konso yinzo yina beno ke kota, beno tuba ntete: “Kizunu ku-
vwanda na yinzo yayi.”
6 Kana muntu ya kizunu kele na kati ya yinzo yina, kizunu ya beno
ke vwanda na yandi. Kana muntu ya kizunu kele ve, yawu ke vutukila
beno.
7 Beno vwanda na kati ya yinzo yina. Beno kudya mpe kunwa bima
yina ba ke pesa beno samu ti kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi. Beno
basika ve na yinzo yina samu na kwenda kulala na yinzo ya nkaka.
8 Ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno, beno
kudya madya yina ba ke pesa beno.
9 Beno belusa bambevo yina kele kuna, mpe beno tuba na bantu ya
mbanza yina ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene na beno.
10 Kasi ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno ve,
beno kwenda na babala-bala mpe beno tuba na bantu nyonso:
11 “Beto ke na kuningisa fundu-fundu ya mbanza ya beno yina me
kangama na makulu ya beto samu na kubikila beno yawu. Kasi beno
fwana kuzaba mbote ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene.”
12 Mu ke na kuzabisa beno yawu: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa
bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza yina, ke lutila kitumbu
yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodome.»

Bambanza yina ke na kumanga na kukwikila Yesu
(Mat 11.20-24)

13 «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazine! Kyadi na beno, bantu
ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na
bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka
ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe kupakula
bombi na nzutu, samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu*.

* **10:13** Kulwata ngoto mpe kupakula bombi vwandaka kidimbu ya mafwa mpe ya kyadi samu na bantu ya Isayeli.

14 Ni yawu yina, na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu
yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza
Tile mpe Sidone.
15 Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti
Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika
ya bantu ya kufwa.»
16 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Muntu yina ke kuwa beno,
ke kuwa munu. Muntu yina ke manga beno, ke manga mpe munu. Kasi
muntu yina ke manga munu, ke manga Nzambi yina fidisaka munu.»

Bilandi makumi nsambwadi na zole vutukaka na sika ya Yesu

17 Bilandi makumi na zole vutukaka na kyese nyonso, mpe tubaka:
«Mfumu, bampeve ya yimbi mpe tumamaka na beto ntangu beto
bingisaka bawu na Nkumbu ya nge!»
18 Yesu vutulaka: «Mu vwandaka tala Satana yina katukaka na zulu
mpe kubwaka na ntoto mutindu lusyemo.
19 Beno kuwa! Mu pesaka beno lulendo ya kutambula na zulu ya
banyoka na ya bankala-nseke, mpe ya kumwangisa lulendo nyonso ya
Satana. Ata kima ke lenda na kusala beno yimbi.
20 Beno yangalala ve samu ti bampeve ya yimbi ke na kutumama na
beno. Kasi beno yangalala samu ti bankumbu ya beno kele ya kusonama
na mazulu.»

Yesu me lakisa Tata ya yandi na bana ya fyoti
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

21 Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Longo fulusaka Yesu na kilengi, mpe
Yesu tubaka: «Tata ya munu, nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu
ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fyoti mambu yina
nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela. Ee, Tata, ni nge
mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yayi.
22 «Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu
zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele
Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa yawu.»
23 Na manima, Yesu balukaka na sika ya bilandi ya yandi, mpe yandi
tubaka kaka na bawu: «Beno kele na kyese na kutala mambu yina beno
ke na kutala!
24 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mimbikudi mingi mpe bantinu
mingi vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi
bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu
yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.»

Kingana ya muntu ya mbote ya Samaliya

25 Na yina, mulongisi mosi ya Misiku bakaka kinzonzi mpe yufulaka
Yesu samu na kutonta yandi: «Mulongisi, yinki mu fwana kusala samu na
kuzwa luzingu ya bantangu nyonso?»
26 Yesu tubaka: «Yinki kele ya kusonama na kati ya Misiku? Wapi
mambu nge ke tangaka kuna?»
27 Muntu yina vutulaka: «Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na
ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, na ngolo ya nge nyonso,
mpe na mayela ya nge nyonso,» mpe dyaka: «Nge fwana kuzola mpangi
ya nge mutindu nge mosi.»

10:27 Knz 19.18; Mus 6.5

28 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Nge me pesa mvutu ya mbote. Sala
yawu, mpe nge ke zinga.»
29 Kasi mulongisi ya Misiku vwandaka zola kulakisa ti kyuvu ya yandi
kele ya kudedama, mpe yufulaka Yesu: «Nani kele mpangi ya munu?»
30 Yesu vutulaka: «Muntu mosi katukaka na Yelusalemi, mpe vwan-
daka kwenda na mbanza Yeliko. Na nzila, bimpumbulu bwilaka yandi,
bakaka yandi bima nyonso, mpe bulaka yandi. Bawu bikaka yandi pene-
pene na lufwa, mpe bawu kwendaka.
31 Nganga-Nzambi mosi vwandaka lutila na nzila yina. Ntangu yandi
talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya nkaka ya nzila, mpe
kwendaka.
32 Mutindu mosi mpe, mu-Levi mosi kumaka na kisika yina. Ntangu
yandi talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya nkaka ya nzila, mpe
kwendaka.
33 Kasi muntu mosi ya Samaliya vwandaka zyeta na nzila yina. Ntangu
yandi kumaka kisika vwandaka muntu yina, yandi kumaka na kyadi ya
kulutila na kutala yandi.
34 Yandi kwendaka pene-pene ya muntu yina, sekulaka yandi vinu na
bamputa, yandi tulaka yandi mafuta, mpe kangaka yawu na bitende. Na
manima, yandi tulaka yandi na zulu ya mpunda ya yandi, mpe nataka
yandi na yinzo ya banzenza kisika yandi sadisaka yandi.
35 Na kilumbu yina landaka, yandi bakaka Badenalya zole, yandi
pesaka yawu na mfumu ya yinzo ya banzenza, mpe tubaka: “Sadisa
mbote muntu yayi. Ntangu mu ke vutuka awa, mu ke futa nge mbongo
yina nge ke bwela samu na kusadisa yandi.”»
36 Yesu tubaka dyaka: «Nani na bawu nyonso tatu vwandaka mpangi
ya muntu yina bimpumbulu bulaka?»
37 Mulongisi ya Misiku vutulaka: «Ni muntu yina talaka yandi kyadi.»
Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kwenda! Nge mpe sala mutindu mosi.»

Yesu kwendaka na yinzo ya Mate mpe Maliya

38 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi,
yandi kotaka na bwala mosi, kisika kento mosi na nkumbu Mate, yam-
baka yandi na yinzo ya yandi.
39 Mate vwandaka na leki ya yandi ya kento na nkumbu Maliya, yina
kwendaka vwanda pene-pene na makulu ya Mfumu samu na kuwa
mambu yina Mfumu vwandaka zonza.
40 Mate vwandaka na kisalu mingi ya kukubika madya. Yandi kwen-
daka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, ya ke na kusala nge mpasi
ve ti leki ya munu bika munu mosi na kusala bisalu nyonso yayi? Zabisa
yandi na kwiza kupesa munu maboko.»
41 Mfumu vutulaka: «Mate, Mate, nge ke na kutala ntima mpasi, mpe
nge ke na kubanza samu na mambu mingi.
42 Kasi kaka kima mosi kele mfunu. Maliya me soola dyambu yina me
lutila mbote, mpe ata muntu ke lenda na kukatula yandi yawu.»

11

Mutindu ya kusambila
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

10:35 Mat 18.28

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika mosi. Ntangu yandi
manisaka, mosi na kati ya bilandi ya yandi zabisaka yandi: «Mfumu,
longisa beto na kusambila mutindu Yowane longisaka bilandi ya yandi.»
2 Yesu vutulaka: «Ntangu beno ke sambilaka, beno tubaka:
«“Tata bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo,
Kimfumu ya nge kwiza.
3 Pesa beto, bilumbu nyonso, madya yina me fwanana.
4 Lemvokila beto masumu, samu ti beto mpe
ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi,
mpe kubika beto ve na kubwa na bantontolo.”»
5 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Kana mosi na kati ya beno kwenda
kutala ndiku ya yandi na kati-kati ya mpimpa samu na kuzabisa yandi:
“Ndiku ya munu, defisa munu mampa tatu,
6 samu ti ndiku mosi ya munu yina vwandaka na nzyetolo me kwiza,
mpe mu kele ve na kima ya kupesa yandi.”
7 Kana ndiku ya nge yina kele na kati ya yinzo, vutula: “Kukwamisa
munu ve! Mwelo ya yinzo kele ya kukangama, mpe munu na bana ya
munu me lala pongi. Mu lenda kuvumbuka dyaka ve samu na kupesa
nge mampa.”
8 Mu ke na kuzabisa beno, ata ti yandi vumbuka ve samu na bunkundi
ya bawu na kupesa yandi yawu, yandi ke vumbuka mpe ke pesa nkundi
ya yandi bima nyonso yina ke na yandi nsatu, samu ti nkundi yina ke
tala ve nsoni na kutatamana na kulomba.
9 Na yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno lomba, mpe ba ke pesa beno.
Beno sosa, mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo, mpe ba ke
zibudila beno.
10 Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu
yina ke sosaka, ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina
ke konkotaka.
11 Wapi tata yina na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi nyoka
kana mwana me lomba yandi mbisi?
12 To kupesa mwana ya yandi nkala-nseke kana yandi me lomba yandi
diki?
13 Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya
mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata yina kele na
mazulu ke manga na kupesa Mpeve ya Longo na bayina ke lombaka
yandi yawu?»

Yesu pesaka mvutu na milongisi ya Misiku
(Mat 12.22-30; Mke 3.22-27)

14 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka bingisa mpeve ya yimbi yina ku-
misaka muntu mosi dibaba. Ntangu mpeve ya yimbi basikaka, dibaba
bandaka na kuzonza, mpe bantu yitukaka mingi.
15 Kasi bantu ya nkaka tubaka: «Ni Bezebule, mfumu ya bampeve ya
yimbi, ke pesaka yandi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi!»
16 Bantu ya nkaka na kutonta yandi, lombaka yandi na kusala kidimbu
yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi.
17 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi zabisaka bawu:
«Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana,
mpe bayinzo ke kubwa na zulu ya bayinzo ya nkaka.

18 Beno ke na kutuba ti ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya
kubingisa bampeve ya yimbi. Kana Satana ke na kunwanisa yandi mosi,
wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga?
19 Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve
ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni
yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno.
20 Kasi kana ni na lulendo ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya
yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii
na sika ya beno.
21 «Ntangu muntu ya ngolo yina ke na binwanunu ya kulunga ke
kebaka yinzo ya yandi, bima nyonso ya yandi ke vwandaka na nkebolo
ya mbote.
22 Kana muntu ya nkaka yina me lutila yandi ngolo kwiza kunwanisa
mpe nunga yandi, muntu yina ke baka yandi binwanunu nyonso yina
yandi ke tulaka ntima, mpe ke kabula bima nyonso yina yandi me baka
yandi.
23 «Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe
muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke
mwangisaka.»

Ntangu mpeve ya yimbi ke vutukaka na muntu
(Mat 12.43-45)

24 «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke
kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kana yandi
me kuzwa yawu ve, yandi ke tubaka: “Mu ke vutuka na yinzo ya munu
kisika mu basikaka.”
25 Yandi ke vutukaka mpe ke kutaka yinzo ya kukombola mpe ya
kuyilama mbote.
26 Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi yina me lutila
yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Ni
yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka yimbi na mavimpi
yina vwandaka ntete na yandi.»
27 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, kento mosi na kati
ya nkonga tubaka: «Kyese na kento yina butaka nge, mpe nwikisaka nge
mabene!»
28 Kasi Yesu vutulaka: «Kyese na bantu yina ke kuwaka Mambu ya
Nzambi mpe ke sadilaka yawu!»

Bantu ke na kulomba kidimbu
(Mat 12.38-42)

29 Ntangu bantu vwandaka kutakana na lweka ya Yesu, yandi tubaka:
«Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi! Bawu ke na kulomba
kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala
kaka kidimbu yina salamaka na Yonase.
30 Ya tsyelika, mutindu Yonase vwandaka kidimbu samu na bantu
ya mbanza Ninive, mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu ke vwanda
kidimbu samu na bantu ya ntangu yayi.
31 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi
ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda
bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina kele ntama samu na

11:30 Yon 1–4

kwiza kuwa mambu ya kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!
32 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!»

Nsemo ya nzutu
(Mat 5.15; 6.22-23)
33 «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu to kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo.
34 Meso ya nge kele mutindu mwinda ya nzutu ya nge. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya mpimpa.
35 Na yina, nge fwana kusala keba samu ti nsemo yina kele na nge kukuma ve mpimpa.
36 Kana nzutu nyonso ya nge kele na kati ya nsemo ata kinama mosi kuvwanda na kati ya mpimpa, nzutu nyonso ke vwanda na kati ya nsemo mutindu mwinda ke kyenzulaka nge na nsemo ya yawu.»

Yesu sembaka ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Mke 12.38-40)
37 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, Falisye mosi bokilaka yandi na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu kotaka na yinzo, mpe vwandaka na mesa.
38 Falisye yina yitukaka ntangu yandi talaka ti Yesu sukulaka ve maboko ntete na kudya.
39 Na yina, Mfumu Yesu zabisaka yandi: «Beno ba-Falisye, beno ke sukulaka ngaanda ya bambungu mpe bandonga ya beno. Kasi na kati ya bantima ya beno, beno kele ya kufuluka na bansatu ya kulaba mpe ya myangu.
40 Beno kele na mayela ve! Nzambi yina yidikaka ngaanda, yidikaka mpe kati.
41 Na yina, beno pesa na bamputu bima yina kele na kati ya bambungu mpe bandonga ya beno, mpe nyonso ke vwanda ya kuvedila na beno.
42 «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, musoso, mpe bandunda ya mutindu na mutindu. Kasi beno ke bikaka na kusadila ludedomo mpe luzolo ya Nzambi. Ni mambu yina beno fwanaka sadila, ata kubika mambu ya nkaka.
43 «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe beno ke zolaka ti bantu pesa beno bambote ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka.
44 Kyadi na beno! Beno kele mutindu bandyamu yina ke na kutalana ve, mpe yina bantu ke na kutambula na zulu ya yawu ata kuzaba.»
45 Na yina, mulongisi mosi ya Misiku tubaka na Yesu: «Mulongisi, na kuzonza mutindu yina, nge ke na kufinga beto mpe!»
46 Yesu vutulaka: «Kyadi mpe na beno milongisi ya Misiku! Beno ke pesaka bantu bifunda ya kilo na kunata. Kasi beno mosi ke mekaka ve na kunanguna yawu ata na musapi.

47 Kyadi na beno! Beno ke tungaka bandyamu samu na mimbikudi
yina bankooko ya beno kufwaka!
48 Na kusala mutindu yina, beno ke lakisaka ti beno ke ndimaka
mavanga ya bankooko ya beno samu ti bawu kufwaka mimbikudi, mpe
beno ke na kutunga bandyamu ya bawu.
49 Ni yawu yina, Nzambi na ndwenga ya yandi tubaka: “Mu ke fidisa
bawu mimbikudi mpe bantumwa. Bawu ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke
talisa ba ya nkaka mpasi.”
50 Ni yawu yina, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na
mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka katuka mbandukulu ya yinza,
51 mpe katuka lufwa ya Abele tii na lufwa ya Zakali yina ba kufwaka
na kati-kati ya kiyokolo ya minkayulu na kivinga ya longo. Ee, mu ke na
kuzabisa beno yawu, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na
mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka.
52 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku! Beno me katula fungula ya
mwelo ya yinzo yina bantu lenda kuzwa mayela. Beno mosi me kota ve
na kati, mpe beno ke na kuyimina bayina ke na nsatu ya kukota kuna.»
53 Ntangu Yesu basikaka na yinzo yina, milongisi ya Misiku mpe ba-
Falisye kumaka na nkele ya kulutila na yandi, mpe vwandaka yufula
yandi byuvu ya mutindu na mutindu.
54 Bawu vwandaka pesa yandi byuvu yina vwandaka na mitambu
samu na kuzwa dyambu ya yimbi yina bawu ke funda yandi.

12

Kusala keba na bantu ya luvunu
(Mat 10.26-27)

1 Na ntangu yina, mafunda ya bantu kutakanaka kisika mosi, mpe
vwandaka dyatasana samu ti lutangu ya bantu lutilaka nene. Yesu
tubaka ntete na bilandi ya yandi: «Beno sala keba na levule ya ba-Falisye,
yina zola kutuba nkadulu ya bawu ya bantima zole.
2 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu
nyonso ya mansweki ke zabana.
3 Ni yawu yina, mambu nyonso yina beno ke tuba na mpimpa, ke
wakana na ntangu, mpe mambu yina beno ke zabisa na makutu ya
bampangi na kati ya bivinga, bantu ke tuba yawu na ngolo nyonso na
ntwala ya bantu.»

Kuvwanda ve na boma ya bantu
(Mat 10.28-31)

4 «Mu ke na kutuba na beno bandiku ya munu ti beno tala ve boma ya
bayina ke kufwaka nzutu ya muntu, mpe na manima, bawu lenda kusala
dyaka kima ya nkaka ve.
5 Beno zaba nani beno fwana kutala boma? Beno fwana kutala
Nzambi boma. Yandi kele na lulendo ya kufwa muntu mpe na manima
kulosa yandi na mbungulu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ni
yandi beno fwana kutala boma!
6 «Ba ke tekisaka ve banswini tanu na ntalu ya fyoti mingi? Kasi
Nzambi ke zimbanaka ata mosi na kati ya bawu.
7 Kasi samu na beno, ata bansuki ya bayintu ya beno, Nzambi zaba
lutangu ya yawu. Na yina, beno vwanda ve na boma. Beno me lutila
banswini mingi mfunu!»

Kundima to kumanga Yesu
(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 «Mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya
bantu nyonso ti yandi kele kilandi ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke
ndima yandi na ntwala ya bambazi ya Nzambi.
9 Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu, Mwana ya
Muntu mpe ke manga yandi na ntwala ya bambazi ya Nzambi.
10 Konso muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo.
Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo.
11 «Ntangu ba ke nata beno na lufundusu na kati ya bayinzo ya lusam-
bulu ya ba-Zwife, to na ntwala ya bantwadisi to ya bamfumu ya luyalu,
beno vwanda na boma ve na kusosa wapi mutindu beno ke nwanina
banzutu ya beno, to wapi mambu beno ke zonza.
12 Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke longisa beno na ntangu yina mambu
yina beno fwana kuzonza.»

Kingana ya mvwama ya kizoba

13 Muntu mosi na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na
mpangi ya munu na kukabula na munu bimvwama yina tata bikilaka
beto.»
14 Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, nani me pesa munu muswa ya
kuvwanda zuzi ya beno to ya kukabula bimvwama ya beno?»
15 Na manima, Yesu tubaka na bantu nyonso: «Beno sala keba! Beno
tula ve ntima na bimvwama samu ti luzingu ya muntu kele ve samu na
bima yina kele na yandi, ata yandi kele mvwama!»
16 Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Mvwama mosi vwandaka
na bilanga yina butaka bambuma mingi.
17 Yandi vwandaka yindula mpe yufula na kati ya ntima: “Yinki mu ke
sala? Mu kele ve na kisika ya kubumba bambuma nyonso yayi.”
18 Na yina, yandi tubaka: “Mu ke sala mutindu yayi: Mu ke mwangisa
bayinzo ya kubumba bambuma yina kele na munu, mpe mu ke tunga
yina me lutila nene. Na kati kuna, mu ke yonzika bambuma nyonso ya
munu ya faline, mpe bima ya nkaka.
19 Na manima, mu ke tuba na munu mosi: Ndiku ya munu, nge kele
na bima mingi. Pema ya nge, kudya, kunwa, mpe yangalala samu na
luzingu!”
20 Kasi Nzambi zabisaka yandi: “Nge kele kizoba! Kaka na mpimpa
yayi, nge ke kufwa. Na yina, bima nyonso yina nge me bumba ke vwanda
ya nani?”»
21 Yesu tubaka dyaka: «Ni mambu yina ke salama na muntu yina ke
kutikaka bimvwama samu na yandi mosi, kasi kele ve mvwama na meso
ya Nzambi.»

Kusala kivuvu na Nzambi
(Mat 6.25-34)

22 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Ni yawu yina, mu ke na
kuzabisa beno ti beno vwanda ve na manyongo na madya samu na
luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno,
23 samu ti luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele
mfunu.
24 Beno tala bankwankwa! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve
bambuma. Bawu kele ve na bisika ya kubumba bambuma to bayinzo

samu na kuyonzika yawu. Kasi Nzambi ke dikilaka bawu! Ya tsyelika, beno me lutila bandeke mfunu mingi!

25 Nani na kati ya beno, na manyongo ya yandi, lenda kubwela mwa
ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?
26 Kana beno lenda ve kusala mambu ya fyoti yayi, samu na yinki beno
kele na manyongo na bima ya nkaka?
27 Beno tala mutindu ke kulaka bifulu: Yawu ke salaka ve kisalu, mpe
ke syetaka ve bilele. Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na
bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya
kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi.
28 Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na kati
ya bilanga bubu yayi mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi
ke lwatisa beno ve ya kulutila? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti!
29 Beno tala ntima mpasi ve na kusosaka yinki beno ke kudya mpe
kunwa.
30 Ni bayina zaba Nzambi ve na yinza yayi ke sosaka ntangu nyonso
bima nyonso yina. Kasi beno, beno kele na Tata yina zaba ti beno kele
na nsatu ya yawu.
31 Beno sosa ntete Kimfumu ya yandi, mpe yandi ke pesa beno mpe
bima nyonso yina me bikana.»

Bimvwama ya mazulu
(Mat 6.19-21)

32 «Beno tala boma ve nkonga ya mameme! Tata ya beno me tala ti ya
ke mbote na kupesa beno Kimfumu ya yandi.
33 Beno tekisa bima yina kele na beno, mpe beno kabula mbongo na
bamputu. Beno vwanda na bankutu ya mbongo yina ke bebaka ve. Beno
kutika bimvwama na mazulu, kisika yawu lenda kuzimbana ve. Kuna,
miyibi lenda kulaba yawu ve, mpe banselele lenda kubebisa yawu ve.
34 Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe
kele ntima ya nge.»

Meso yina ke lalaka ve

35 «Beno vwanda ya kukubama. Beno lwata bilele ya beno ya kisalu,
mpe beno namisa minda ya beno.
36 Beno vwanda mutindu bisadi yina ke na kuvingila mfumu ya bawu
yina kwendaka na mukembo ya makwela samu na kuzibudila yandi
mwelo ntangu yandi ke kwiza mpe ke konkota.
37 Kyese na bisadi yina mfumu ke kuta ve ya kulala ntangu yandi ke
vutuka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi ke lwata kinkuti ya
yandi ya kisalu, ke vwandisa bawu na mesa, mpe ke sadila bawu samu
na kupesa bawu madya.
38 Kyese na bawu kana yandi vutuka na kati-kati ya mpimpa to ntangu
nsusu ya ntete ke kubaka, mpe ti yandi kuta bawu ya kulala ve!
39 «Beno zaba yawu mbote: Kana mfumu ya yinzo lendaka zaba wapi
ngunga muyibi ke kwiza, yandi zolaka bika yandi ve na kukota na yinzo
ya yandi.
40 Beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya Muntu ke
kwiza na ngunga yina beno zaba ve.»

Kisadi ya kukwikama mpe kisadi ya yimbi
(Mat 24.45-51)

41 Na yina, Pyele yufulaka: «Mfumu, nge me tuba kingana yayi samu na
beto kaka to samu na bantu nyonso?»
42 Yesu vutulaka: «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina
mfumu ke pesa kisalu ya kuvingila yinzo ya yandi, mpe ya kukabula
madya na bisadi ya nkaka na ntangu ya kulunga?
43 Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke
vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi!
44 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi kisalu ya
kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi.
45 Kana kisadi yina tuba na kati ya ntima ya yandi ti: “mfumu ya
munu ke vutuka nswalu ve”, mpe kana yandi banda na kunyokola bisadi
ya babakala mpe ya bakento, mpe kana yandi kudya, kunwa mpe kola
malafu,
46 mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina ke vingila
yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve. Mfumu ke bingisa
kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu mosi na bantu yina kele ve ya
kukwikama.»
47 «Kisadi yina zaba mambu yina ke zolaka mfumu ya yandi, kasi kele
ve ya kukubama na kusadila yawu ke kuzwa bikoti ya kulutila mingi.
48 Kasi kisadi yina zaba ve mambu yina ke zolaka mfumu ya yandi,
mpe ke sala mambu ya yimbi yina fwana kupesa kitumbu, ke kuzwa ve
bikoti mingi. Na muntu yina ba me pesa bima mingi, ba ke lomba yandi
mingi, mpe muntu yina me kuzwa bima mingi, ba ke lomba yandi bima
ya kulutila dyaka mingi.»

Yesu kwizaka mwangisa bantu
(Mat 10.34-36)

49 «Mu me kwiza samu na kutula tiya na ntoto, mpe mu zola mingi ti
yawu vwanda yimeni ya kunama.
50 Mu fwana kuzwa mbotokolo, mpe mu zola ti yawu salama mbangu.
51 Beno banza ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula kizunu? Ve,
mu ke na kuzabisa beno: Mu kwizaka samu ti bantu kabuka.
52 Katuka ntangu yayi, dikanda yina kele na bantu tanu ke kabuka,
bantu tatu ke wisana ve na bantu zole, mpe bantu zole ke wisana ve na
bantu tatu.
53 Tata ke yina mwana ya yandi ya bakala, mpe mwana ya bakala ke
yina tata ya yandi. Mama ke yina mwana ya yandi ya kento, mpe mwana
ya kento ke yina mama ya yandi. Mama ya mwana ya bakala ke yina
kento ya mwana ya yandi, mpe kento ke yina mama ya bakala ya yandi.»

Kuzaba na kubakula bidimbu ya ntangu yayi
(Mat 16.2-3)

54 Yesu tubaka dyaka na nkonga ya bantu: «Ntangu beno ke talaka ti
dituti ya ndombe me basika na ndambu ya wesete, beno ke tubaka na
nswalu nyonso: “Mvula ke noka”, mpe yawu ke nokaka.
55 Ntangu mupepe yina ke katukaka na ndambu ya sude ke bandaka
na kufula, beno ke tubaka: “Bubu yayi, tiya ke vwanda ngolo”, mpe yawu
ke salamaka.
56 Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zabaka bidimbu ya ntoto
mpe ya zulu. Na yina, samu na yinki beno ke na kubakula ve nsasa ya
mambu yina ke na kusalama ntangu yayi?»

Kuwisana na muntu me funda nge na bazuzi
(Mat 5.25-26)

57 «Samu na yinki beno ke lendaka ve na kutala beno mosi mambu yina
kele ya kudedama?
58 Ya tsyelika, kana muntu me funda nge na sika ya bazuzi, sala ngolo
na kuwisana na yandi ntangu beno nyonso zole ke ntete na nzila. Kana
ve, yandi ke nata nge na bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na maboko ya
binwani, mpe binwani ke tula nge na boloko.
59 Mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge
manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.»

13

Kusoba nkadulu to kufwa

1 Na ntangu yina, bantu kwizaka zabisa Yesu ti Pilate kufwaka mwa
ndambu ya bantu ya kizunga ya Ngalili ntangu bawu vwandaka pesa
minkayulu na Nzambi.
2 Yesu vutulaka: «Beno banza ve ti ba kufwaka bantu yina samu ti bawu
lutilaka masumu na bantu nyonso ya Ngalili.
3 Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno nyonso
ke kufwa mutindu bawu.
4 Beno banza ve ti bantu kumi na nana yina kufwaka ntangu kubwaka
yinzo ya kibandu ya yinda ya Silowe, lutilaka masumu na bantu nyonso
ya mbanza Yelusalemi.
5 Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno mpe ke
kufwa mutindu mosi.»

Kingana ya yinti ya fike yina ke butaka ve

6 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Muntu mosi vwan-
daka na yinti ya fike na bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu. Kilumbu
mosi, yandi kwendaka sosa bambuma na yinti yina, kasi yandi kuzwaka
ata mbuma.
7 Na yina, yandi tubaka na kisadi-bilanga ya vinu: “Yayi ni mvula ya
tatu yina mu ke na kwiza kusosa bambuma na yinti yayi, mpe mu ke na
kuzwa kima ve. Zenga yawu! Yawu ke na kubaka kisika ya mpamba!”
8 Kasi kisadi-bilanga ya vinu vutulaka: “Mfumu, bika yawu dyaka
mvula yayi. Mu ke timuna ntoto yina kele na mataku ya yinti, mpe mu
ke tula mboloso.
9 Yawu lenda kubuta bambuma na mvula yina ke kwiza. Kana ve, nge
ke zengisa kwandi yawu.”»

Yesu belusaka kento mosi na kilumbu ya Saba

10 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka longisa na kati ya yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife.
11 Ya vwandaka kuna na kento mosi yina mpeve ya yimbi pesaka
kifuma ya kuvwanda na nzutu ya kukondama katuka bamvula kumi na
nana, mpe yandi vwandaka lenda dyaka ve na kutelama mbote.
12 Ntangu Yesu talaka kento yina, yandi bokilaka yandi mpe tubaka:
«Kento, nge me beluka. Kimbevo ya nge me manisa.»
13 Yesu tentikaka yandi maboko, mpe kaka na ntangu yina, yandi
telamaka mbote mpe kembilaka Nzambi.
14 Kasi mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka na nkele,
samu ti Yesu belusaka kento yina na kilumbu ya Saba. Na yina, yandi

tubaka na bantu: «Bilumbu ya kisalu kele sambanu. Ni na bilumbu yina, beno fwana kwiza kubelusa banzutu ya beno, kasi na kilumbu ya Saba ve!»
15 Mfumu vutulaka mutindu yayi: «Beno kele bantu ya bantima zole! Nani na kati ya beno ke nyangulaka ve ngombe to mbuluku na kidikulu ya yandi na kilumbu ya saba samu na kwenda kunwikisa yawu maza?
16 Kento yayi kele muntu ya dikanda ya Abalayami, mpe Satana kangaka yandi katuka bamvula kumi na nana. Ya fwanaka ve na kukatula yandi basinga yina na kilumbu ya Saba?»
17 Mvutu ya Yesu talisaka bambeni ya yandi nsoni. Kasi bantu nyonso vwandaka yangalala samu na bisalu ya mbote yina yandi vwandaka sala.

Kingana ya mbuma ya mutaade mpe ya levule
(Mat 13.31-33; Mke 4.30-32)

18 Yesu tubaka: «Na yinki me fwanana Kimfumu ya Nzambi? Na wapi kima mu lenda kufwanikisa yawu?
19 Yawu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu bakaka mpe kunaka na bilanga ya yandi. Ntangu yawu menaka, yawu kumaka yinti ya nene, mpe bandeke kwizaka tunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.»
20 Yesu tubaka dyaka: «Na yinki mu lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi?
21 Yawu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.»

Kingana ya mwelo ya fyoti
(Mat 7.13-14; 7.21-23)

22 Ntangu Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi vwandaka longisa bantu ya bambanza mpe babwala yina yandi vwandaka lutila.
23 Muntu mosi yufulaka yandi: «Mfumu, ya tsyelika ti kaka bantu ndambu ke kuzwa mpulusu?»
Yesu vutulaka:
24 «Beno sala ngolo na kukota na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu mingi ke sosa na kukotila na mwelo yina, kasi bawu ke lenda ve.
25 Ntangu mfumu ya yinzo ke telama mpe ke kanga mwelo na fungula, beno ke vwanda na ngaanda. Beno ke konkota na mwelo mpe ke tuba: “Mfumu, zibudila beto mwelo!” Yandi ke vutula: “Mu zaba ve wapi sika beno katukaka!”
26 Na yina, beno ke zabisa yandi: “Beto kudyaka mpe kunwaka kintwadi na nge. Nge longisaka na babala-bala ya mbanza ya beto.”
27 Yandi ke tuba dyaka na beno: “Mu zaba ve kisika beno me katuka. Beno katuka pene-pene ya munu, beno nyonso yina ke salaka mavanga ya yimbi!”
28 Ni kuna, beno ke dila mpe ke kwetisa meno ntangu beno ke tala Abalayami, Isaaki, Yakobi, mpe mimbikudi nyonso na kati ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi beno ke vwanda na ngaanda kisika ba ke losa beno!
29 Bantu ke katuka na esete mpe wesete, na node mpe na sude, mpe ke vwanda na mesa ya Kimfumu ya Nzambi.

13:19 Mat 13.32

30 Na yina, bantu ya nkaka yina kele ntangu yayi na mulonga ya nsuka
ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele na mulonga ya ntete ke
vwanda bantu ya nsuka.»

Yesu mpe mbanza Yelusalemi
(Mat 23.37-39)

31 Na ntangu yina, mwa ndambu ya ba-Falisye kwizaka pene-pene ya
Yesu, mpe tubaka: «Katuka na mbanza yayi, mpe kwenda kisika ya nkaka,
samu ti Elode ke na sosa kufwa nge.»
32 Yesu vutulaka: «Beno kwenda zonza na mubaku yina: "Bubu yayi
mpe mbasi, mu ke na kubingisa bampeve ya yimbi, mpe mu ke na
kubelusa bantu, mpe na kilumbu ya tatu, mu ke manisa kisalu ya munu."
33 Kasi mu fwana kulanda nzila ya munu bubu yayi, mbasi, mpe
mbasi-mbasi samu ti mumbikudi fwana kufwa ve na kisika ya nkaka,
kasi kaka na Yelusalemi.
34 «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke kufwaka
mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu yina Nzambi ke
fidisaka beno! Bambala mingi mu zolaka vukisa beno mutindu nsusu
ke vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi beno zolaka ve!
35 Ya tsyelika, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi. Mu ke na kuzabisa
beno ti beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba: "Bika
ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya
yandi!"»

14

Yesu belusaka mbevo na kilumbu ya Saba

1 Kilumbu mosi ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya mfumu mosi ya ba-
Falisye samu na kudya. Bayina vwandaka kuna vwandaka tala yandi na
nkebolo nyonso.
2 Bakala mosi yina vwandaka na kimbevo ya kuvimba nzutu telamaka
na ntwala ya Yesu.
3 Yesu bakaka kinzonzi, mpe yufulaka milongisi ya Misiku mpe ba-
Falisye: «Misiku ya beto ke pesaka muswa to ve na kubelusa muntu na
kilumbu ya Saba?»
4 Kasi ata muntu pesaka mvutu. Na yina, Yesu simbaka mbevo,
belusaka yandi, mpe vutulaka yandi.
5 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Nani na kati ya beno lenda
kubasisa ve na nswalu nyonso mwana ya yandi to ngombe ya yandi yina
me kubwa na dibulu na kilumbu ya Saba?»
6 Bawu lendaka ve na kupesa yandi kyuvu na mambu yina.

Ndongosolo na dyambu ya kusoola kisika ya lutisa mukembo

7 Yesu talaka wapi mutindu bantu yina ba bokilaka na mukembo
vwandaka soola bakiti ya ntete. Na yina, yandi zabisaka bawu kingana
yayi:
8 «Kana muntu me bokila nge na mukembo ya makwela, kuvwanda ve
na kiti ya ntete samu ti ya lenda kuvwanda ti ba me bokila muntu yina
me lutila nge mfunu.
9 Muntu yina me bokila beno nyonso zole na mukembo ke tuba na nge:
"Telama mpe pesa kiti ya nge na muntu yayi." Na yina, nge ke telama,
mpe na nsoni nyonso, nge ke kwenda vwanda na kiti ya nsuka.

10 Kasi nge, kana ba me bokila nge na mukembo, kwenda vwanda na
kiti ya nsuka samu ti ntangu muntu yina me bokila nge ke tala nge, yandi
ke tuba: “Ndiku ya munu, kwiza vwanda na kiti ya ntete.” Na yina, nge
ke kuzwa nkembo na ntwala ya bantu nyonso yina ke vwanda na nge na
mesa.
11 Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina ke sosa na kuzanguka, mpe ba
ke zangula muntu yina ke kuluka.»
12 Na manima, Yesu tubaka na muntu yina bokilaka yandi na
mukembo: «Ntangu nge ke bokilaka bantu na kudya madya ya midi to
ya nkokila, kubokilaka ve bandiku ya nge, bampangi ya nge, bantu ya
dikanda ya nge, mpe bamvwama yina ke vwandaka pene-pene na nge
samu ti bawu mpe lenda kubokila nge, mpe kuvutula nge mbote yina
nge me sala bawu.
13 Kana nge zola kusala mukembo, bokilaka bamputu, bantu ya bi-
nama ya kufwa, bikata, mpe bampofo.
14 Nge ke vwanda na kyese samu ti bawu lenda kuvutula nge yawu ve.
Nzambi ke vutula nge yawu ntangu bantu ya kudedama ke vumbuka na
lufwa.»

Kingana ya banzenza ya mukembo ya nene
(Mat 22.1-10)

15 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu tubaka, muntu mosi na kati
ya bayina vwandaka na mesa tubaka: «Kyese na muntu yina ke kudya na
mukembo ya Kimfumu ya Nzambi!»
16 Yesu zabisaka yandi kingana yayi: «Muntu mosi kubikaka mukembo
ya nene, mpe bokilaka bantu mingi.
17 Ntangu ngunga ya kudya lungaka, yandi tumisaka kisadi ya yandi
na kutuba na bantu yina yandi bokilaka na mukembo: “Beno kwiza
samu ti bima nyonso me kuma ya kukubama!”
18 Kasi bawu nyonso, mosi na mosi, bandaka na kulomba mulemvo.
Muntu ya ntete zabisaka kisadi: “Lemvokila munu! Mu me sumba
bilanga, mpe mu fwana kwenda kutala yawu.”
19 Muntu ya nkaka zabisaka yandi: “Lemvokila munu! Mu me sumba
bangombe kumi, mpe mu ke kwenda kumeka yawu na kisalu.”
20 Muntu ya nkaka dyaka tubaka: “Mu me kwela kaka malu-malu yayi.
Ni yawu yina, mu lenda kukwiza ve.”
21 Kisadi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi, mpe zabisaka yandi
bamvutu nyonso yina. Na yina, mfumu ya yinzo dasukaka mpe tubaka
na kisadi ya yandi: “Kwenda mbangu na bisika yina bantu ke vukanaka,
mpe na babala-bala ya mbanza. Bokila bamputu, bantu ya binama ya
kufwa, bampofo, mpe bikata.”
22 Na manima ya mwa ntangu, kisadi vutukaka mpe tubaka: “Mfumu,
mu me sala mambu yina nge me tumisa munu, kasi bisika ya kuvwanda
ke ntete mingi.”
23 Na yina, mfumu tubaka na kisadi ya yandi: “Kwenda na banzila,
mpe na bisika ya bilanga. Sala nyonso samu ti bantu fulusa yinzo ya
munu.
24 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ata muntu na kati ya bayina mu
bokilaka, ke kudya madya ya mukembo ya munu!”»

Ndongosolo samu na kuvwanda kilandi ya Yesu
(Mat 10.37-38)

25 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa Yesu. Yesu balukaka na
lweka ya bawu, mpe tubaka:
26 «Kana muntu zola kuvwanda kilandi ya munu, yandi fwana kuzola
munu kulutila tata ya yandi, mama ya yandi, kento ya yandi, bana ya
yandi, bampangi ya yandi, bibusi ya yandi, mpe nzutu ya yandi mosi.
Kana mpila yina ve, yandi lenda kuvwanda ve kilandi ya munu.
27 Muntu yina ke nata ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve,
lenda kuvwanda ve kilandi ya munu.
28 «Kana muntu na kati ya beno ke na nsatu ya kutunga yinzo ya
kibandu ya yinda, yandi fwana kuvwanda ntete samu na kubanza
lutangu ya mbongo yina yandi ke basisa, mpe kana mbongo yina ke na
yandi, ke lunga na kumanisa yinzo yina.
29 Kana yandi tunga lufulu ata kumanisa yinzo yina, bayina nyonso ke
tala yawu, ke seka yandi
30 na kutuba: "Muntu yayi bandaka na kutunga yinzo. Kasi yandi me
lembana na kumanisa yawu!"
31 Mutindu mosi mpe, kana ntinu ke na zola kunwanisa ntinu ya
nkaka, yandi fwana kubanza ntete kana na bantu mafunda kumi (10
000) yina ke na yandi, yandi lenda kunwanisa mbeni ya yandi yina kele
na bantu mafunda makumi zole (20 000).
32 Kana yandi ke lenda ve, yandi ke fidisa bantumwa ya yandi na
sika ya ntinu yina ntangu ntinu yina ke ntete ntama samu na kulomba
kizunu.»
33 Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Ata muntu na kati ya beno lenda
kuvwanda kilandi ya munu, kana yandi bika ve bima nyonso yina kele
na yandi.»

Mungwa yina kele ve mfunu
(Mat 5.13; Mke 9.50)

34 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu,
na yinki ba lenda kuvutula yawu luwu?
35 Na yina, yawu ke dyaka ve na mfunu ata samu na ntoto, ata samu
na mboloso. Ba ke losa yawu na ngaanda. Kana muntu ke na makutu,
yandi kuwa mbote!

15

Kingana ya dimeme yina zimbanaka
(Mat 18.12-14)

1 Bilokoti-mpaku mpe misumuki ya nkaka kwizaka pene-pene ya Yesu
samu na kuwa yandi.
2 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku vwandaka nyunguta, mpe
tubaka: «Muntu yayi ke yambaka mbote misumuki, mpe ke kudyaka
kintwadi na bawu!»
3 Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi:
4 «Kana na kati ya beno kele na muntu yina ke na mameme nkama, mpe
ti yandi zimbisa dimeme mosi, yandi ke bika mameme makumi yivwa
na yivwa na kati ya bilanga samu na kwenda kusosa dimeme yina me
zimbana tii ntangu yandi ke kuzwa yawu.
5 Ntangu yandi ke kuzwa yawu, yandi ke tula yawu na zulu ya
magembo na kilengi nyonso,

14:27 Mat 10.38; 16.24

6 mpe ke vutuka na yinzo. Na manima, yandi ke bokila bankundi
mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu
samu ti mu me kuzwa dimeme ya munu yina zimbanaka.”
7 Mutindu mosi mpe, mu ke na kuzabisa beno, kilengi ya kulutila ke
vwanda na mazulu kana musumuki mosi soba nkadulu. Yawu ke lutila
kilengi yina lenda kupesa bantu makumi yivwa na yivwa ya kudedama
yina kele ve na nsatu ya kusoba nkadulu.»

Kingana ya mbongo yina zimbanaka

8 «To kana kento ke na mbongo kumi ya bisengo, mpe kana yandi me
zimbisa mosi, yandi ke namisa mwinda, mpe ke kombola yinzo samu na
kusosa yawu na nkebolo nyonso tii ntangu yandi ke kuzwa yawu.
9 Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke bokila bankundi mpe bampangi
ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu samu ti mu me
kuzwa dyaka mbongo ya kisengo yina mu zimbisaka.”
10 Mutindu mosi mpe, mu ke na kutubila beno, kyese ke vwandaka
mingi na kati ya bambazi ya Nzambi ntangu musumuki mosi ke sobaka
nkadulu.»

Kingana ya mwana yina bikaka yinzo ya tata ya yandi

11 Yesu tubaka dyaka: «Muntu mosi vwandaka na bana zole ya
babakala.
12 Leki tubaka na tata ya yandi: “Tata, pesa munu kikunku ya
kimvwama yina kele difwa ya munu.” Na yina, tata kabulaka bana
nyonso zole bimvwama ya yandi.
13 Na manima ya mwa bilumbu, mwana yayi tekisaka kikunku ya
bima ya yandi, mpe kwendaka na yinsi ya ntama. Kuna, yandi zingaka
na kati ya muvusu, mpe manisaka mbongo nyonso ya yandi.
14 Ntangu yandi manisaka mbongo nyonso, nsatu ya nene kumaka na
yinsi yina, mpe yandi bandaka na kukondwa bima.
15 Na yina, yandi kwendaka kuzwa kisalu na sika ya muntu mosi ya
yinsi yina, mpe muntu yina fidisaka yandi na bilanga samu na kukeba
bangulu.
16 Yandi vwandaka zola kudya bambuma yina bangulu vwandaka
kudya, kasi ata muntu vwandaka pesa yandi yawu.
17 Na yina, yandi kanisaka mingi mpe tubaka: “Bisadi nyonso ya tata
ya munu ke kuzwaka madya ya kulutila. Kasi munu awa, mu ke na
kufwa nsatu!
18 Mu ke vutuka na sika ya tata ya munu, mpe mu ke zabisa yandi: Tata,
mu me sala yimbi na ntwala ya Nzambi, mpe na ntwala ya nge.
19 Mu ke dyaka ve ya kulunga ti nge bokila munu mwana ya nge. Kasi
baka munu mutindu kisadi ya nge.”
20 Na yina, yandi vutukaka na sika ya tata ya yandi.
«Ntangu yandi vwandaka ntete mwa ntama na yinzo, tata talaka yandi
mpe kumaka na kyadi mingi. Yandi kwendaka yamba yandi mbangu,
mpe fibaka yandi.
21 Na yina, mwana zabisaka yandi: “Tata, mu me sala yimbi na ntwala
ya Nzambi, mpe na ntwala ya nge. Mu ke dyaka ve ya kulunga ti nge
bokila munu mwana ya nge.”
22 Kasi tata tubaka na bisadi ya yandi: “Beno nata mbangu kinkuti
ya kitoko, mpe beno lwatisa yandi yawu. Beno tula yandi mulunga na
musapi, mpe mapapa na makulu.

23 Beno nata mwana ya ngombe ya mafuta, mpe beno kufwa yawu.
Beto sala mukembo, mpe beto yangalala,
24 samu ti mwana ya munu vwandaka ya kufwa, mpe yandi me vutuka
na luzingu. Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe me talana." Na
manima, bawu bandaka na kusala mukembo.
25 «Na ntangu yina, mwana ya ntete vwandaka na bilanga. Ntangu
yandi vutukaka, mpe kumaka pene-pene na yinzo, yandi kuwaka
makelele ya banzimbu mpe ya mabina.
26 Yandi bokilaka kisadi mosi, mpe yufulaka yandi wapi mambu ke na
yinzo.
27 Kisadi vutulaka: "Leki ya nge me vutuka, mpe tata ya nge me kufwa
mwana ya ngombe ya mafuta, samu ti yandi me tala dyaka mwana ya
yandi na mavimpi ya mbote."
28 Na yina, mwana ya ntete dasukaka mpe mangaka na kukota na
yinzo. Tata ya yandi basikaka mpe bondilaka yandi na kukota na yinzo.
29 Kasi mwana tubaka na tata yandi: "Ya me kuma bamvula mingi yina
mu ke na kusadila nge ata kumanga na kutumama na mambu yina nge
ke tumisaka munu, mpe nabunu nge pesa munu ata mwana ya nkombo
samu na kuyangalala na bandiku ya munu.
30 Kasi ntangu mwana ya nge, yina me manisa kimvwama nyonso ya
nge na kusakana na bakento ya kindumba me vutuka, nge me kufwa
mwana ya ngombe ya mafuta samu na yandi!"
31 Tata zabisaka yandi: "Mwana ya munu, nge kele na munu ntangu
nyonso, mpe bima nyonso ya munu kele ya nge.
32 Kasi beto fwana kusala mukembo mpe kuyangalala samu ti leki ya
nge yayi vwandaka ya kufwa, mpe yandi me vutuka dyaka na luzingu.
Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe me talana."»

16

Kingana ya kisadi ya mayuya

1 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mvwama mosi vwandaka na
kibumbi-bimvwama, mpe bantu kwendaka zabisa mvwama yina:
"Kibumbi-bimvwama ya nge ke na kubebisa bimvwama ya nge."
2 Mvwama bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: "Mu ke na kuwa mambu
mingi yina me tadila nge. Zabisa munu wapi mutindu nge me sadila
bimvwama ya munu, samu ti nge ke bumba dyaka yawu ve."
3 Na yina, kisadi yina kanisaka na kati ya ntima: "Mfumu ya munu ke
katula munu na kisalu. Yinki mu ke sala? Mu ke na ngolo mingi ve samu
na kusala bilanga, mpe mu ke tala nsoni na kulombaka bantu mbongo.
4 Aa, mu zaba yinki mu ke sala, samu ti bantu yamba munu na bayinzo
ya bawu ntangu ba ke katula munu na kisalu!"
5 Na yina, yandi bokilaka, mosi-mosi, bantu nyonso yina vwandaka
defa mfumu ya yandi. Yandi yufulaka muntu ya ntete: "Yikwa nge ke
na kudefa mfumu ya munu?"
6 Muntu yina vutulaka: "Mu ke na kudefa yandi babate* nkama (100)
ya mafuta ya olive." Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: "Mukanda ya
mfuka ya nge yawu yayi. Vwanda nswalu mpe sonika babate makumi
tanu."

* **16:6** *Bate* kele kizongolo yina ke kotaka balitele makumi zole na zole.

7 Na manima, yandi yufulaka muntu ya nkaka: “Yikwa nge ke na
kudefa?” Muntu yina vutulaka: “Mu ke na kudefa Bakole nkama (100)
ya bambuma ya faline.” Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: “Mukanda ya
mfuka ya nge yawu yayi, mpe sonika Bakole makumi nana.”
8 Na yina, mfumu kembisaka kisadi yina ya mayuya samu ti yandi
sadilaka mayela. Ya tsyelika, bantu ya yinza yayi ke lutilaka na kusadila
mayela na mambu ya bawu na bawu kulutila bayina ke zingaka na
nsemo.»
9 Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kuzabisa beno ti beno sosa na
kuvwanda na bankundi na bimvwama ya mayuya samu ti ntangu yawu
ke manisa, ba yamba beno na bisika ya seko.
10 Muntu yina kele ya kukwikama na bima ya fyoti, kele mpe ya
kukwikama na bima ya nene. Muntu yina kele na mayuya na bima ya
fyoti, kele mpe na mayuya na bima ya nene.
11 Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila bimvwama ya
mayuya, nani ke pesa beno bimvwama ya tsyelika?
12 Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila bimvwama ya
bampangi, nani ke pesa beno bimvwama ya beno mosi?
13 «Ata kisadi lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi ke zola
mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi ke vwanda ya
kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve
mbala mosi Nzambi mpe mbongo.»

Binzonzi ya nkaka ya Yesu
(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mke 10.11-12)

14 Ba-Falisye vwandaka kuwa mambu nyonso yina, mpe vwandaka
seka Yesu samu ti bawu vwandaka zola mbongo.
15 Yesu zabisaka bawu: «Beno ke zolaka kulakisa na meso ya bantu
ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi Nzambi zaba bantima ya beno,
samu ti nyonso yina ke talanaka mfunu na ntwala ya bantu, kele mambu
ya busafu mingi na meso ya Nzambi!»
16 «Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi vwandaka tii na
ntangu ya Yowane Mubotiki. Katuka ntangu yina tii ntangu yayi, ba
ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi, mpe konso
muntu ke na kunwana samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»
17 Ata mwa kisono mosi ve ya kulutila fyoti na kati ya Misiku ke
zimbana, kasi ya kele mpasi ve na zulu na ntoto na kuzimbana.
18 «Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela, mpe ke
kwela kento ya nkaka, ke sala kinsuza. Bakala yina ke kwela mpe kento
yina ba me katula na makwela, ke sala kinsuza.»

Kingana ya mvwama mpe Lazale

19 Yesu tubaka dyaka kingana yayi: «Ya vwandaka na mvwama mosi
yina vwandaka lwata bilele ya ntalu mingi mpe ya kitoko. Bilumbu
nyonso, yandi vwandaka zinga na kati ya kyese mpe mikembo.
20 Mputu mosi na nkumbu Lazale vwandaka ya kulala na ntwala
ya mwelo ya yinzo ya mvwama yina. Nzutu ya yandi vwandaka ya
kufuluka na bamputa.
21 Yandi vwandaka zola kudya ata bibuku yina vwandaka kubwa na
yisi ya mesa ya mvwama. Kasi ni bayimbwa vwandaka kwiza kupela
yandi bamputa.

16:7 1Bt 5.2

22 Mputu kufwaka, mpe bambazi nataka yandi na sika ya Abalayami.
Mvwama mpe kufwaka, mpe ba zikaka yandi.
23 Yandi vwandaka tala mpasi mingi na yinza ya bantu ya kufwa.
Yandi nangunaka meso, mpe talaka na ntama Abalayami mpe Lazale ya
kuvwanda pene-pene ya yandi.
24 Na yina, yandi lookaka: “Tata ya munu Abalayami, tala munu kyadi,
mpe fidisa Lazale na kutula musapi ya yandi na maza samu na kubolisa
ludimi ya munu samu ti mu ke na kutala mpasi mingi na kati ya tiya
yayi.”
25 «Kasi Abalayami tubaka: “Mwana ya munu, bambuka moyo ti nge
kuzwaka bimvwama mingi ntangu nge vwandaka moyo, kasi Lazale
talaka mpasi mingi. Ntangu yayi, bampasi ya yandi me manisa, mpe nge
ke na kutala mpasi.
26 Dyaka, dibenga ya nene kele na kati-kati ya beto na beno. Na yina,
bayina zola kukatuka awa samu na kukwenda kisika yina beno kele,
lenda kusala yawu ve. Mutindu mosi mpe, ata muntu lenda kukatuka
kisika yina beno kele samu na kukwiza awa.”
27 «Mvwama tubaka: “Mulemvo ya nge Tata! Mu ke na kubondila nge
na kufidisa Lazale na yinzo ya tata ya munu,
28 kisika mu ke na bampangi tanu. Yandi kwenda kukebisa bawu samu
ti bawu mpe kwiza ve awa na kisika yayi ya mpasi.”
29 Abalayami vutulaka: “Bawu kele na Misiku ya Moyize mpe dibuku
ya Mimbikudi. Bawu fwana kuwa yawu!”
30 Mvwama tubaka: “Ya me lunga ve tata Abalayami! Kana muntu
katuka awa na yinza ya bantu ya kufwa, mpe kwenda kuzabisa bawu,
bawu ke soba nkadulu.”
31 Kasi Abalayami zabisaka yandi: “Kana bawu kuwa ve Moyize mpe
mimbikudi, bawu lenda ve kukwikila ata ti muntu vumbuka na lufwa.”»

17

Malongi ya Yesu
(Mat 18.6-7,21-22; Mke 9.42)

1 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mambu yina ke bwisaka bantu na
masumu lenda kukondwa ve. Kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu
ya mutindu yina!
2 Ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa
yandi na mubu. Kusala yandi mutindu yina ke lutila mbote ti yandi
bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana yayi.
3 Beno sala keba!
«Kana mpangi ya nge me sala disumu semba yandi, mpe kana yandi
nyonga yawu, lemvokila yandi.
4 Kana yandi sala nge yimbi bambala nsambwadi na kilumbu mosi,
mpe ti yandi kwiza kuzabisa nge bambala: “Mu me ndima yimbi yina
mu me sala”, lemvokila yandi.»
5 Bantumwa tubaka na Mfumu: «Kulisa kiminu ya beto!»
6 Mfumu vutulaka: «Kana kiminu ya beno vwandaka nene mutindu
mbuma ya mutaade, beno lendaka tuba na yinti yayi ya sikomole:
“Katuka awa, mpe kwenda kumena na mubu”, mpe yawu ke tumama
na beno.

17:6 Mat 13.32

7 «Nani na kati ya beno, kana yandi kele na kisadi yina ke salaka bilanga
to ke vingilaka mameme, ke zabisa yandi ntangu yandi ke vutuka na
bilanga: “Kwiza kuvwanda nswalu na mesa”?
8 Ve! Yandi ke zabisa yandi: “Lambila munu madya, mpe soba bilele
ya nge samu na kusadila munu ntangu mu ke kudya mpe kunwa. Na
manima, nge lenda kudya mpe kunwa ya nge.”
9 Kasi yandi lenda kutonda ve kisadi ya yandi samu ti yandi me sala
kisalu yina yandi me tumisa yandi.
10 Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Ntangu beno ke manisaka
na kusala mambu nyonso yina ba ke tumisaka beno, beno fwana kutuba:
“Beto kele kaka bisadi ya mpamba. Beto me sala kaka kisalu ya beto.”»

Yesu belusaka bantu kumi yina vwandaka na bwazi

11 Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, mpe lutilaka na ndilu ya
Samaliya mpe ya Ngalili.
12 Ntangu yandi vwandaka kota na bwala mosi, bantu kumi yina
vwandaka na bwazi kwizaka bwabana yandi. Bawu telamaka mwa
ntama na yandi,
13 mpe lookaka: «Yesu, Mulongisi, tala beto kyadi!»
14 Yesu talaka bawu mpe tubaka: «Beno kwenda kulakisa banzutu ya
beno na sika ya banganga-Nzambi.»
Ntangu bawu vwandaka kwenda, bawu belukaka.
15 Ntangu mosi na kati ya bawu talaka ti yandi belukaka, yandi
vutukaka na sika ya Yesu na kukembila Nzambi na ngolo nyonso.
16 Yandi fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya Yesu, mpe tondaka
yandi. Muntu yina vwandaka muntu ya Samaliya.
17 Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, beno nyonso kumi me beluka,
kasi wapi sika kele bantu yivwa ya nkaka?
18 Na kati ya bawu nyonso, kaka ni nzenza yayi me banza na kuvutuka
samu na kutonda Nzambi?»
19 Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Telama mpe kwenda! Kiminu ya
nge me vuukisa nge.»

Nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 24.23-28,37-41)

20 Ba-Falisye yufulaka Yesu wapi ntangu ke kwiza Kimfumu ya
Nzambi. Yesu vutulaka: «Kimfumu ya Nzambi ke na kukwiza ve mutindu
kima yina bantu lenda kutala.
21 Ba ke zabisa beno ve ti beno tala, yawu yayi awa, to yawu kele kuna!
Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi kele na kati ya
beno.»
22 Na manima, Yesu tubaka na bilandi: «Bilumbu ke kwiza yina beno ke
zola na kutala Mwana ya Muntu ata na kilumbu mosi, kasi beno ke tala
yandi ve.
23 Ba ke zabisa beno: “Yandi kele kwaku” to “Yandi kele kuna” Kasi
beno kwenda ve, mpe beno kima mbangu ve!
24 Ya tsyelika, mutindu lusyemo ke lezimaka na zulu mpe ke pesaka
nsemo na bisika nyonso, ni mutindu yina mpe ke vwanda Mwana ya
Muntu na kilumbu yina yandi ke kwiza.
25 Kasi yandi fwana kutala ntete mpasi mingi, mpe bantu ya ntangu
yayi manga yandi.

26 Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu
mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.
27 Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kukwelana mpe kukwelisa
bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza. Na manima,
nyamba ya nene dyamisaka yinza nyonso mpe kufwaka bantu nyonso.
28 Yawu ke salama mpe mutindu yawu salamaka na ntangu ya Loti:
Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kusumba mpe kutekisa, kusala
bilanga mpe kutunga bayinzo.
29 Kasi kilumbu yina Loti katukaka na mbanza Sodomi, Nzambi nok-
isaka mvula ya tiya mpe ya sufe, mpe yawu kufwaka bawu nyonso.
30 Ya ke vwanda mpe mutindu yina na kilumbu yina Mwana ya Muntu
ke kwiza.
31 «Na kilumbu yina, muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, mpe
ke vwanda na bima ya yandi na kati ya yinzo, kukulumuka ve samu na
kubaka yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke vwanda na bilanga,
kuvutuka ve na yinzo.
32 Beno bambuka moyo na kento ya Loti.
33 Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu.
Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi, ke vuukisa yawu.
34 Mu ke na kuzabisa beno, na mpimpa ya kilumbu yina, bantu zole ke
vwanda ya kulala na mfulu mosi: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.
35 Kana bakento zole ke na kututa bambuma kisika mosi: Ba ke nata
mosi, mpe ke bika ya nkaka. [
36 Kana babakala zole kele na kati ya bilanga: Ba ke nata mosi, mpe ke
bika ya nkaka*.]»
37 Bilandi yufulaka Yesu: «Mfumu, wapi sika yawu ke salama?» Yesu
vutulaka: «Kisika yina ke vwanda mvumbi, ni kisika yina mpe ke vukana
bakoko-mbele.»

18

Kingana ya mufwidi ya kento mpe mufundisi

1 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi samu na kulakisa
bawu ti bawu fwana kusambila ntangu nyonso ata kulemba.
2 Yandi zabisaka bawu: «Na kati ya mbanza mosi vwandaka na mu-
fundisi mosi yina vwandaka tala ve Nzambi boma, mpe vwandaka zitisa
muntu ve.
3 Na mbanza yina vwandaka mpe na mufwidi mosi ya kento. Konso
ntangu, yandi vwandaka kwenda kutuba na mufundisi yina: “Nungisa
munu na lufundusu na ntwala ya mbeni ya munu.”
4 Katuka ntama, mufundisi vwandaka manga. Kasi na manima, yandi
tubaka: “Mu zaba ti mu ke talaka ve Nzambi boma, mpe mu ke zitisaka
muntu ve.
5 Kasi mufwidi yayi ke na kulembisa munu. Mu ke nungisa yandi na
mambu ya yandi, kana ve yandi ke bika ve na kukwamisa munu konso
ntangu.”»
6 Na manima, Mfumu tubaka dyaka: «Beno me kuwa mambu yina me
tuba mufundisi yayi ya yimbi!

17:26 Mba 6.5-12; 7.6-23 **17:29** sufe Mba 19.24 **17:32** Mba 19.26 * **17:36** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

7 Beno ke na kubanza ti Nzambi ke nungisaka ve bantu ya yandi
ntangu bawu ke bondilaka yandi mpimpa na ntangu? Beno ke na
kubanza ti yandi ke vingila na kusadisa bawu?
8 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi ke nungisaka bawu na
nswalu nyonso. Kasi Mwana ya Muntu ke kuta bantu ya kiminu na ntoto
ntangu yandi ke kwiza?»

Kingana ya Falisye mpe kilokoti-mpaku

9 Yesu tubaka kingana yayi samu na bayina vwandaka banza ti bawu
kele ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe vwandaka tala bantu ya
nkaka mfunu ve:
10 «Bantu zole kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na kusambila. Mosi
vwandaka mu-Falisye, mpe ya nkaka kilokoti-mpaku.
11 Mu-Falisye telamaka mpe sambilaka mutindu yayi na kati ya ntima:
"Nzambi ya munu! Mu ke na kutonda nge samu ti mu kele ve mutindu
bantu ya nkaka yina kele miyibi, bantu ya yimbi, mpe ya kinsuza. Mu ke
na kutonda nge dyaka samu ti mu kele ve mutindu kilokoti-mpaku yayi.
12 Konso lumingu, mu ke minaka nsoki bilumbu zole, mpe mu ke
pesaka nge dime ya bima nyonso yina mu ke kuzwaka."
13 Kilokoti-mpaku telamaka mwa ntama, mpe vwandaka lenda ata
fyoti ve na kutala na zulu. Kasi yandi vwandaka bula maboko na ntulu,
mpe vwandaka tuba: "Nzambi ya munu! Tala munu kyadi samu ti mu
kele musumuki."»
14 Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ntangu
kilokoti-mpaku vutukaka na yinzo ya yandi, Nzambi talaka yandi
mutindu muntu ya kudedama, kasi Falisye ve. Ya tsyelika, ba ke kulula
muntu yina ke na kuzanguka, mpe ba ke zangula muntu yina ke na
kukuluka.»

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mat 19.13-15; Mke 10.13-16)

15 Bantu vwandaka nata bana ya fyoti na sika ya Yesu samu ti yandi
tentika bawu maboko. Na kutala mutindu yina, bilandi sembaka bawu.
16 Kasi Yesu bokilaka bana pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Beno
bika bana kukwiza na sika ya munu! Beno yimina bawu ve samu ti
Kimfumu ya Nzambi kele ya bantu yina kele mutindu bawu.
17 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, muntu yina ke ndima ve
Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke kota kuna ve.»

Bakala ya mvwama
(Mat 19.16-30; Mke 10.17-31)

18 Mfumu mosi ya ba-Zwife yufulaka Yesu: «Mulongisi ya mbote, yinki
mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?»
19 Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti mu kele
mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi ve.
20 Nge zaba misiku: "Kusala kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve,
kutuba ve kimbangi ya luvunu, zitisa tata na mama ya nge."»
21 Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina
katuka buntwenya ya munu.»
22 Na kuwa mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Dyambu mosi me
bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula

18:20 Kbk 20.12-16; Mus 5.16-20

mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.»
23 Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kumaka ya
kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi.
24 Ntangu Yesu talaka ti bakala yina kumaka na kyadi, yandi tubaka:
«Ya kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama na kukota na Kim-
fumu ya Nzambi!
25 Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na
dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota
na Kimfumu ya Nzambi.»
26 Bayina vwandaka kuwa Yesu, tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa
mpulusu?»
27 Yesu vutulaka: «Nzambi ke salaka mambu yina bantu ke lendaka ve
na kusala.»
28 Na yina, Pyele tubaka: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso ya beto
mpe me landa nge.»
29 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kana
muntu me bika yinzo ya yandi, kento ya yandi, bampangi ya yandi,
bibuti ya yandi, mpe bana ya yandi samu na Kimfumu ya Nzambi,
30 yandi ke kuzwa na ntangu yayi bima ya kulutila, mpe luzingu ya
mankululu na yinza yina ke kwiza.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 20.17-19; Mke 10.32-34)

31 Yesu nataka bilandi kumi na zole ya yandi na lweka, mpe zabisaka
bawu: «Beno kuwa! Beto ke kwenda na Yelusalemi, mpe mambu nyonso
yina mimbikudi sonikaka na yina me tadila Mwana ya Muntu ke salama.
32 Ba ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Bawu ke seka
yandi, ke finga yandi, mpe ke lobola yandi mante.
33 Na manima ya kubula yandi bikoti, ba ke kufwa yandi. Kasi na
kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.»
34 Kasi bilandi bakulaka ata dyambu na mambu yina. Nsasa ya
mambu yina vwandaka ya kubumbama, mpe bawu vwandaka zaba ve
yinki Yesu vwandaka tuba.

Yesu belusaka mpofo
(Mat 20.29-34; Mke 10.46-52)

35 Yesu kumaka pene-pene ya mbanza Yeliko. Mpofo mosi vwandaka
ya kuvwanda na lweka ya nzila, mpe vwandaka lomba bantu mbongo.
36 Yandi kuwaka makelele ya nkonga ya bantu yina vwandaka luta,
mpe yufulaka: «Wapi mambu kele awa?»
37 Ba zabisaka yandi ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta.
38 Na yina, yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
39 Bayina vwandaka tambula na mantwala vwandaka semba yandi
samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo:
«Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
40 Yesu telamaka mpe tumisaka ti ba nata yandi. Ntangu yandi
kumaka na ntwala ya Yesu, Yesu yufulaka yandi:
41 «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mfumu,
sala ti mu tala dyaka.»
42 Yesu zabisaka yandi: «Tala! Kiminu ya nge me belusa nge.»

43 Kaka na ntangu yina, yandi talaka dyaka, mpe landaka Yesu na
kukembila Nzambi. Na kutala mambu yina salamaka, nkonga nyonso
ya bantu kembilaka mpe Nzambi.

19

Yesu mpe Zase

1 Yesu kotaka na mbanza Yeliko, mpe vwandaka luta mbanza yina.
2 Na kati ya mbanza yina vwandaka na muntu mosi na nkumbu Zase.
Yandi vwandaka mfumu ya bilokoti-mpaku, mpe mvwama ya nene.
3 Yandi vwandaka sosa kutala nani kele Yesu. Kasi mutindu bantu
lutilaka mingi, yandi lendaka tala ve Yesu samu ti yandi vwandaka na
ntela ya nkufi.
4 Na yina, yandi kimaka mbangu na mantwala, mpe yulukaka na yinti
yina ba ke bokilaka sikomole samu na kutala Yesu yina fwanaka luta
kuna.
5 Ntangu Yesu kumaka na kisika yina, yandi talaka na zulu mpe tubaka
na Zase: «Zase, kulumuka mbangu samu ti bubu yayi mu fwana kulala na
yinzo ya nge.»
6 Zase kulumukaka mbangu, mpe yambaka Yesu na kyese nyonso.
7 Na kutala mutindu yina, bantu nyonso nyungutaka mpe tubaka:
«Muntu yayi me kwenda kulala na yinzo ya musumuki!»
8 Zase telamaka na ntwala ya Mfumu, mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke
pesa ndambu ya bimvwama ya munu na bamputu, mu ke kabula yawu
na kati-kati, mpe kana mu vunaka muntu na kubaka mbongo ya yandi,
mu ke vutula yandi yawu bambala yiya.»
9 Yesu zabisa yandi: «Bubu yayi, dikanda yayi me kuzwa mpulusu samu
ti muntu yayi kele mpe mwana ya Abalayami.
10 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kusosa mpe
kuvuukisa bayina zimbanaka.»

Kingana ya Mine
(Mat 25.14-30)

11 Mutindu bantu vwandaka kuwa mambu ya yandi, Yesu tubaka
dyaka kingana ya nkaka samu ti bawu vwandaka me kuma pene-pene
ya Yelusalemi, mpe ti bantu vwandaka banza ti Kimfumu ya Nzambi
zolaka talana na ntangu yina.
12 Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Muntu mosi ya dikanda ya buzitu
kwendaka na yinsi ya ntama, samu ti ba byeka yandi ntinu. Na manima,
yandi fwanaka vutuka na yinsi ya yandi.
13 Ntete na kukwenda, yandi bokilaka bisadi kumi na kati ya bisadi ya
yandi. Yandi pesaka konso muntu Bamine kumi, mpe zabisaka bawu:
“Beno sala mumbungu na yawu tii ntangu mu ke vutuka.”
14 Kasi bantu ya yinsi ya yandi vwandaka zola yandi ve. Bawu fidisaka
bantu na manima ya yandi na kwenda kutuba kuna: “Beto zola ve ti
muntu yayi vwanda ntinu ya beto.”
15 Ba byekaka yandi ntinu, mpe yandi vutukaka na yinsi ya yandi. Na
yina, yandi bokilaka bisadi yina yandi pesaka mbongo samu na kuzaba
ndandu yina bawu kuzwaka.
16 Kisadi ya ntete kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, Mine mosi ya nge me
buta Bamine kumi.”

19:13 1Bt 10.17 **19:16** 1Bt 10.17

17 Ntinu zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote.
Mutindu nge me vwanda ya kukwikama na bima ya fyoti, mu me tula
nge mfumu ya bambanza kumi.”
18 Kisadi ya zole kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, Mine mosi ya nge me
buta Bamine tanu.”
19 Ntinu zabisaka yandi: “Mu me tula mpe nge mfumu ya bambanza
tanu.”
20 Kisadi ya nkaka kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, Mine ya nge yawu
yayi. Mu bumbaka yawu na kati ya kitambala.
21 Mu vwandaka na boma ya nge samu ti nge kele muntu ya ntima
ngolo. Nge ke bakaka bima yina kele ya nge ve, mpe nge ke yonzikaka
bambuma yina nge kunaka ve.”
22 Ntinu zabisaka yandi: “Nge kele kisadi ya yimbi! Mu ke fundisa
nge na mambu yina nge mosi me zonza. Nge zabaka ti mu kele muntu
ya ntima ngolo yina ke bakaka bima yina kele ya munu ve, mpe ke
yonzikaka bambuma yina mu ke kunaka ve.
23 Na yina, samu na yinki nge tulaka ve mbongo ya munu na banki?
Ntangu mu me vutuka, mu zolaka kuzwa ndandu na zulu ya yawu.”
24 Na manima, ntinu tubaka na bayina vwandaka kuna: “Beno baka
yandi Mine mosi yina ke na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina
ke na Bamine kumi.”
25 Bawu zabisaka ntinu: “Mfumu, yandi ke na Bamine kumi!”
26 Ntinu vutulaka: “Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na muntu
yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina
ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi.
27 Na yina me tadila bambeni ya munu yina zolaka ve ti mu vwanda
ntinu ya bawu, beno nata bawu awa, mpe beno kufwa bawu na ntwala
ya munu.”»

Nkotolo ya Yesu na Yelusalemi
(Mat 21.1-11; Mke 11.1-11; Yne 12.12-19)

28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu tambulaka na mantwala
ya nkonga samu na kukwenda na Yelusalemi.
29 Ntangu yandi kumaka na bizunga ya bwala ya Betefaze mpe bwala
Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi
zole na ntwala,
30 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala.
Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti yina ba me kanga
na yinti, mpe yina ata muntu me yulukaka ntete. Beno nyangula yawu,
mpe beno nata yawu awa.
31 Kana muntu yufula beno: “Samu na yinki beno ke na kunyangula
yawu”, beno zabisa yandi: “Mfumu ke na yawu nsatu.”»
32 Bantu yina Yesu fidisaka, kwendaka mpe talaka mambu nyonso
mutindu Yesu zabisaka bawu.
33 Ntangu bawu vwandaka nyangula mbuluku yina, bantu ya yawu
yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kunyangula yawu?»
34 Bawu vutulaka: «Mfumu ke na yawu nsatu.»
35 Na yina, bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya
bawu na zulu ya mbuluku, mpe bawu yulukisaka Yesu na zulu ya yawu.

19:18 1Bt 10.17 **19:20** 1Bt 10.17 **19:24** 1Bt 10.17 **19:25** 1Bt 10.17

36 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bantu vwandaka tanda binkuti ya
bawu na nzila.
37 Ntangu yandi vwandaka kuma pene-pene ya mbanza Yelusalemi, na
nzila ya mongo ya bayinti ya olive, nkonga nyonso ya bilandi fulukaka
na kyese. Bawu bandaka na kukembila Nzambi na ndinga ya ngolo
samu na bimangu nyonso yina bawu talaka.
38 Bawu vwandaka tuba:
«Bika Mfumu Nzambi kusakumuna ntinu yina me kwiza na Nkumbu ya
yandi!
Kizunu vwanda na zulu, mpe nkembo vwanda na Nzambi!»
39 Mwa ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka na kati ya nkonga,
tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na bilandi ya nge na kuvwanda swi.»
40 Yesu vutulaka: «Mu ke na kuzabisa beno, kana bawu vwanda swi,
matadi ke looka!»

Yesu dilaka samu na bantu ya Yelusalemi

41 Ntangu Yesu kumaka pene-pene ya Yelusalemi, mpe talaka yawu,
yandi dilaka samu na mbanza yina
42 na kutuba: «Yelusalemi! Kana nge mpe, nge bakulaka mambu yina
zolaka pesa nge kizunu na kilumbu yayi! Kasi ntangu yayi, yawu kele ya
kubumbama, mpe nge lenda kutala yawu ve!
43 Ya tsyelika, bilumbu ke kwiza, bambeni ya nge ke tunga kikaku
samu na kunwanisa nge. Bawu ke zunga nge, mpe ke fyeta nge na
balweka nyonso.
44 Bawu ke mwangisa nge, mpe ke kufwa bantu nyonso ya nge. Bawu
ke bika ata ditadi na zulu ya ditadi ya nkaka, samu ti nge me zaba ve
ntangu yina Nzambi me kwiza kusadisa nge!»

Yesu na kati Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-17; Mke 11.15-19; Yne 2.13-22)

45 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kubingisa bayina
vwandaka tekisa.
46 Yandi vwandaka tuba na bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
“Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu!” Kasi beno me kitula
yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!»
47 Bilumbu nyonso, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi.
Bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bantu ya
mfunu ya dikanda ya ba-Zwife vwandaka sosa mayela ya kufwa yandi.
48 Kasi bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu bawu lendaka sala,
samu ti bantu nyonso vwandaka kuwa yandi na nkebolo nyonso.

20

Wapi sika katukaka bumfumu ya Yesu
(Mat 21.23-27; Mke 11.27-33)

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa bantu na kati ya Yinzo ya
Nzambi, mpe vwandaka zabisa bawu Nsangu ya Mbote. Bamfumu
ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kwizaka kintwadi na
bakuluntu ya ba-Zwife, mpe
2 yufulaka yandi: «Zabisa beto, na lutumu ya nani nge ke salaka mambu
yayi, to nani ke pesaka nge lutumu ya kusala yawu?»

19:46 Esa 56.7; Yel 7.11

3 Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi.
Beno zabisa munu:
4 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?»
5 Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto
tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: samu na yinki
beno kwikilaka yandi ve?»
6 Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, bantu nyonso ke
kufwa beto na matadi samu ti bawu kwikilaka ti Yowane vwandaka
mumbikudi.
7 Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.»
8 Yesu mpe zabisaka bawu: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na
lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu ya ntima ya yimbi
(Mat 21.33-46; Mke 12.1-12)

9 Na manima, Yesu zabisaka bantu kingana yayi: «Bakala mosi kunaka
bilanga ya bayinti ya vinu. Yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-
bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo ya yinda. 10 Na ntangu
ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya
bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma
ya vinu. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, mpe vutulaka
yandi maboko mpamba.
11 Mfumu ya bilanga ya vinu fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Kasi
bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, fingaka yandi, mpe vutulaka
yandi maboko mpamba.
12 Yandi fidisaka dyaka kisadi ya tatu. Bawu lwalisaka kisadi yina, mpe
bingisaka yandi.
13 Na yina, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na kati ya ntima: "Yinki
mu ke sala? Mu ke fidisa mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Mu
banza ti bawu ke zitisa yandi."
14 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka
bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto
kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto."
15 Bawu losaka yandi na ngaanda ya bilanga ya vinu, mpe kufwaka
yandi.
«Na yina, yinki mfumu ya bilanga ya vinu ke sala bawu?
16 Yandi ke kwiza, mpe ke kufwa bisadi-bilanga yayi ya vinu. Na
manima, yandi ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka.»
Ntangu bantu kuwaka mambu yina, bawu tubaka: «Ve, mambu yayi
ke salama ve!»
17 Kasi Yesu sikikaka meso ya yandi na bawu, mpe tubaka: «Yinki zola
kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi:
«"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso."
18 Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe
kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi.»

Mpaku ya kufuta na ntinu Sezale
(Mat 22.15-22; Mke 12.13-17)

20:17 Mga 118.22

19 Milongisi ya Misiku mpe bamfumu ya banganga-Nzambi sosaka na
kukanga Yesu na nswalu nyonso, samu ti bawu zabaka ti Yesu tubaka
kingana yina samu na bawu. Kasi bawu vwandaka na boma ya bantu.
20 Na yina, bawu bandaka na kulanda Yesu bisika nyonso, mpe
fidisaka bantu yina vwandaka talana mutindu bantu ya kukwikama
na Nzambi. Bantu yina vwandaka sosa na kuzwa dyambu ya yimbi
na bampova ya Yesu samu na kuyekula yandi na maboko ya bantu ya
luyalu, mpe na mfumu ya kizunga.
21 Bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti mambu yina nge ke
zonzaka mpe nge ke longisaka kele ya tsyelika. Nge ke swasikisaka
bantu ve. Nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi
ke zolaka ti beto sala.
22 Na yina, zabisa beto: Beto kele na luve ya kufuta mpaku to ve na
ntinu ya Loma?»
23 Kasi Yesu bakulaka mutambu ya bawu, mpe zabisaka bawu:
24 «Beno lakisa munu Denalya mosi. Kizizi mpe nkumbu yina kele ya
kusonama na mbongo yayi, kele ya nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele
ya ntinu Sezale.»
25 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina
kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.»
26 Bawu lembanaka na kuzwa dyambu ya yimbi na mambu yina yandi
zonzaka na ntwala ya bantu nyonso. Kasi bawu yitukaka mingi mpe
lendaka dyaka ve na kuzonza samu na mvutu yina Yesu pesaka.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa
(Mat 22.23-33; Mke 12.18-27)

27 Mwa ndambu ya ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse
kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa.)
Bawu yufulaka yandi mutindu yayi:
28 «Mulongisi, Moyize pesaka beto Musiku yayi: Kana bakala ya kuk-
wela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya yandi
fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana.
29 Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete
kwelaka kento mpe kufwaka ata kubuta bana na kento yina.
30 Mpangi ya zole mpe kwelaka kento yina, mpe kufwaka ata kubuta
mwana,
31 mutindu mosi mpe mpangi ya tatu mpe bampangi ya nkaka yina
bikanaka, kufwaka ata kubuta mwana.
32 Na manima, kento mpe kufwaka.
33 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke
vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu
nyonso kwelaka yandi?»
34 Yesu vutulaka: «Babakala mpe bakento ya yinza yayi ke kwelanaka.
35 Kasi babakala mpe bakento yina Nzambi ke tala ya kulunga na
kuvumbuka na lufwa mpe na kuzinga na yinza yina ke kwiza, ke
kwelana ve.
36 Bawu lenda kufwa dyaka ve samu ti bawu me kuma mutindu
bambazi. Bawu kele bana ya Nzambi samu ti bawu me vumbuka na
lufwa.

20:24 Mat 18.28 **20:28** Mba 38.8; Mus 25.5-6

37 Moyize lakisaka na pwelele nyonso ti bantu ya kufwa ke vumbuka
na lufwa ntangu yandi vwandaka zabisa mambu yina lutaka na divunda
ya tiya. Yandi bokilaka Mfumu na "Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya
Isaaki, mpe Nzambi ya Yakobi."»
38 Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi
ya bantu ya moyo samu ti bawu nyonso kele moyo samu na yandi.»
39 Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku bakaka kinzonzi, mpe
tubaka: «Mulongisi, nge me zonza mbote.»
40 Bawu vwandaka dyaka ve na ngolo ya kuyufula yandi byuvu ya
nkaka.

Masiya mpe Davidi
(Mat 22.41-46; Mke 12.35-37)

41 Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu bantu lenda kutuba ti Masiya
kele mwana ya Davidi?
42 Ya tsyelika, yandi mosi Davidi sonikaka na kati ya Dibuku ya
Mikunga:
«"Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
Vwanda na lubakala ya munu
43 tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge
kisika ya kutula makulu ya nge."»
44 «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi "Mfumu", wapi mutindu
Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?»

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Mke 12.38-40)

45 Mutindu bantu nyonso vwandaka kuwa yandi, Yesu tubaka na
bilandi ya yandi:
46 «Beno sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka na kutam-
bula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu
na bisika ya mfunu ya mbanza. Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti
ya ntete na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bakiti ya buzitu na
mikembo ya nene.
47 Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe ke
salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala bawu. Nzambi ke pesa
bawu kitumbu ya ngolo.»

21

Munkayulu ya mufwidi ya mputu
(Mke 12.41-44)

1 Yesu vumbulaka yintu mpe talaka bamvwama yina vwandaka tula
minkayulu ya bawu na kati ya sanduku ya minkayulu.
2 Yandi talaka mpe mufwidi ya mputu ya kento yina tulaka kaka
bapata zole.
3 Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mufwidi
ya mputu yayi me lutila kupesa munkayulu kulutila bantu nyonso yina
me pesa minkayulu.
4 Bawu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na bawu nsatu ve.
Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso yina vwandaka na
yandi nsatu samu na kuzinga.»

20:37 Kbk 3.2,6 **20:43** Mga 110.1

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mat 24.1-2; Mke 13.1-2)

5 Mwa ndambu ya bantu vwandaka zonzila Yinzo ya Nzambi mpe
kitoko ya yawu samu na matadi ya kitoko yina ba tungaka yawu, mpe
samu na bima nyonso yina ba pesaka mutindu minkayulu na Nzambi.
Kasi Yesu tubaka:
6 «Na bima nyonso yina beno ke na kutala, bilumbu ke kwiza yina
ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke
mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mat 24.3-14; Mke 13.3-13)

7 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu yawu ke
salama? Wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu
yina salama?»
8 Yesu vutulaka: «Beno sala keba! Beno ndima ve ti muntu vuna beno
samu ti bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu, mpe ke tuba: “Mu
kele Masiya” mpe: “Ntangu me lunga” kasi beno landa bawu ve!
9 Ntangu beno ke kuwa ti bamvita mpe muvusu ke na kusalama, beno
vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina fwana kusalama ntete, kasi
yawu ke vwanda ntete ve nsukunu ya yinza.»
10 Yesu tubaka dyaka: «Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi
ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya
nkaka.
11 Ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Na bizunga mingi, madya ke
kondwa, mpe bimbevo ya nene ke vwanda mingi. Mambu yina ke
pesaka bantu boma mingi ke talana, mpe bidimbu ya nene ke talana na
zulu.
12 Kasi ntete mambu yayi salama, ba ke kanga beno, ke talisa beno
mpasi, mpe ke yekula beno samu na kufundisa beno na kati ya bayinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke tula beno na boloko, ke nata beno
na ntwala ya bantinu, mpe ya bantwadisi ya yinsi samu na Nkumbu ya
munu.
13 Ya ke pesa beno nzila ya kutuba kimbangi na Nkumbu ya munu.
14 Na yina, beno fwana kukanisa ntete ve samu na mambu yina beno
ke zonza na kunwanina banzutu ya beno.
15 Ya tsyelika, mu ke pesa beno mambu yina beno ke zonza mpe
ndwenga, samu ti ata mosi na kati ya bambeni ya beno sala ntembe to
tuba ti beno ke na kuvuna.
16 Batata mpe bamama ya beno, bampangi mpe bantu ya dikanda ya
beno, mpe bandiku ya beno, ke yekula beno. Ba ke kufwa bantu mingi
na kati ya beno.
17 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu.
18 Kasi ata nsuki mosi ke katuka na bayintu ya beno.
19 Beno tatamana! Ni na mutindu yina beno ke vuukisa luzingu ya
beno.»

Yelusalemi ke mwangana
(Mat 24.15-21; Mke 13.14-19)

20 «Ntangu beno ke tala ti bankonga ya binwani me zunga Yelusalemi,
beno ke zaba ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe Yelusalemi ke mwan-
gana.

21 Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya
myongo. Bayina ke vwanda na Yelusalemi fwana kukima ntama, mpe
bayina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na mbanza.
22 Ya tsyelika, ya ke vwanda bilumbu ya lufundusu ntangu ke salama
mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi.
23 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe
na bayina ke nwikisa bana mabene! Ya tsyelika, bantu ya yinsi yina ke
tala mpasi ya kulutila, mpe Nzambi ke fundisa bawu.
24 Ba ke kufwa bawu na bambele. Ba ke nata bawu mutindu bankole
na kati ya bayinsi nyonso, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke yala mbanza
nyonso ya Yelusalemi tii na kilumbu yina ke manisa ntangu ya bawu.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mat 24.29-31; Mke 13.24-27)

25 «Bidimbu ke talana na kati ya ntangu, ngonda, mpe bambwetete. Awa
na ntoto, bantu nyonso ke tala mpasi na ntima samu na makelele ya
ngolo ya mubu mpe ya bimpo ya maza.
26 Bantu ke kufwa na boma na kubanza mambu yina ke salama na
ntoto ya muvimba, samu ti bima yina kele na lulendo na mazulu ke
ningana.
27 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya
dituti na ngolo mpe nkembo ya kulutila.
28 Ntangu mambu yina ke banda na kusalama, beno telama mpe beno
tala na zulu, samu ti ntangu yina Nzambi ke vuukisa beno ke kuma pene-
pene.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mat 24.32-35; Mke 13.28-31)

29 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Beno tala yinti ya
fike mpe bayinti nyonso ya nkaka!
30 Ntangu beno ke talaka ti makasa ya malu-malu me banda na
kubasika, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene.
31 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na
kusalama, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-
pene.
32 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na
kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama.
33 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.
34 «Beno sala keba! Beno lutisa ve ntangu nyonso ya beno na kusala
mikembo, kukola malafu, mpe na kuvwanda na manyongo samu na
luzingu ya beno. Kana ve, kilumbu ya lufundusu ke kumina beno na
mpamukunu
35 mutindu mpwasa. Yawu ke kumina bantu nyonso yina kele na ntoto.
36 Beno lala pongi ve! Beno sambila ntangu nyonso, samu ti beno
kuzwa ngolo ya kuvibidila mambu nyonso yina ke salama, mpe ya
kuvwanda ya kutelama na ntwala ya Mwana ya Muntu.»
37 Bilumbu nyonso na ntangu, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya
Nzambi. Kasi na mpimpa, yandi vwandaka basika samu na kwenda
kulutisa mpimpa na mongo ya bayinti ya olive.
38 Na suka, bantu nyonso vwandaka kwiza na Yinzo ya Nzambi samu
na kuwa yandi.

22

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Mke 14.1-2; Yne 11.45-53)

1 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, yina ba ke bokilaka
mukembo ya Paki, kumaka pene-pene.
2 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka
sosa wapi mutindu bawu ke kufwa Yesu. Kasi bawu vwandaka na boma
ya bantu nyonso.

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mat 26.14-16; Mke 14.10-11)

3 Na yina, Satana kotaka na ntima ya Yuda, yina ba ke bokilaka
Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole.
4 Yuda kwendaka wisana na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe
bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi na mutindu yandi lendaka
yekula bawu Yesu.
5 Bawu kumaka na kilengi mingi, mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa
yandi mbongo.
6 Yuda ndimaka mpe bandaka na kusosa mayela ya kuyekula Yesu na
ntangu ya mbote yina bantu lenda kuzaba ve.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mat 26.17-25; Mke 14.12-21; Yne 13.21-30)

7 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve bandaka. Na kilumbu
yina bantu ke kufwaka mameme ya fyoti samu na kudya Paki,
8 Yesu fidisaka Pyele na Yowane, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda
kubika madya ya Paki yina beto ke kudya.»
9 Bawu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidika
yawu?»
10 Yesu zabisaka bawu: «Ntangu beno ke kota na mbanza, beno ke
bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa
yandi tii na yinzo yina yandi ke kota,
11 mpe beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge:
“Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya munu?”
12 Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya nene yina kele
na bima nyonso ya kukubama. Ni kuna beno ke yidika bima nyonso
samu na madya ya Paki.»
13 Bawu kwendaka mpe talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka
bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki.

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-30; Mke 14.22-26; 1Ko 11.23-25)

14 Ntangu ngunga lungaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na ban-
tumwa.
15 Yandi zabisaka bawu: «Mu zolaka mingi na kudya madya ya
mukembo yayi ya Paki kintwadi na beno, ntete mu tala mpasi!
16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu ke kudya dyaka yawu ve tii
ntangu yawu ke lunga na Kimfumu ya Nzambi.»
17 Na yina, yandi bakaka mbungu, tondaka Nzambi, mpe tubaka:
«Beno baka mbungu yayi ya vinu, mpe beno kabula yawu beno na beno.
18 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke
kunwa dyaka ve vinu tii ntangu Kimfumu ya Nzambi ke kwiza.»

19 Na manima, yandi bakaka dimpa. Yandi tondaka Nzambi, buku-
naka dimpa, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Yayi ni nzutu ya munu
yina mu me pesa samu na beno. Beno sala mutindu yayi samu na
kubambuka munu moyo.»
20 Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi pesaka bawu
mbungu ya vinu, mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu
yina me salama na menga ya munu yina me mwangana samu na beno.
21 Beno tala! Muntu yina ke na kuyekula munu, ke na kudya kintwadi
na munu awa na mesa!
22 Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu kele luzolo ya Nzambi. Kasi
kyadi na muntu yina ke na kuyekula yandi!»
23 Na yina, bawu bandaka na kuyufula bawu na bawu, nani na kati ya
bawu zolaka sala mambu yina.

Nani me lutila mfunu?

24 Bilandi bandaka na kusolola bawu na bawu na ngolo nyonso samu
na kuzaba nani na kati ya bawu lutilaka bampangi mfunu.
25 Yesu zabisaka bawu: «Bantinu ya bayinsi ke yalaka bantu ya bayinsi
ya bawu, mpe bantu yina kele na bumfumu na bayinsi yina, ke zolaka ti
ba bokila bawu “Bantu ya mbote”.
26 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina samu na beno. Muntu
yina me lutila mfunu na kati ya beno, fwana kuvwanda mutindu muntu
yina me lutila ntwenya, mpe muntu yina ke na kutwadisa, fwana
kuvwanda mutindu kisadi.
27 Nani me lutila mfunu na kati ya muntu yina me vwanda na mesa,
mpe muntu yina ke na kusadila bampangi? Mu banza ti ni muntu yina
me vwanda na mesa. Kasi munu, mu kele na kati ya beno mutindu
muntu yina ke na kusadila beno!
28 Beno kele bayina me tatamana kintwadi na munu na bampasi
nyonso yina mu talaka.
29 Mutindu Tata pesaka munu Kimfumu, munu mpe, mu ke na kupesa
beno yawu.
30 Na yina, beno ke kudya mpe ke kunwa na mesa ya munu na kati
ya Kimfumu ya munu. Beno ke vwanda na bakiti ya kintinu samu na
kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.»

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Mke 14.27-31; Yne 13.36-38)

31 «Simoni, Simoni, kuwa munu! Satana me lomba na kuningisa beno
mutindu ba ke ningisaka bambuma ya faline na kati ya kiyengoso.
32 Kasi mu me sambidila nge samu ti nge kondwa ve kiminu, mpe
ntangu nge ke vutuka na sika ya munu, nge kindisa bampangi ya nge.»
33 Pyele zabisaka Yesu: «Mfumu, mu kele ya kukubama na kukwenda
kintwadi na nge na boloko, mpe na kufwa kintwadi na nge.»
34 Yesu vutulaka: «Pyele, mu ke na kuzabisa nge: Bubu yayi ntete nsusu
kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

Mbongo, nkutu mpe mbele ya mvita

35 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ntangu mu fidisaka beno ata
kupesa beno mbongo, nkutu, mpe mapapa, yinki kondwaka beno?»
Bawu vutulaka: «Ata kima kondwaka beto.»

36 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Kasi ntangu yayi, muntu yina kele
na mbongo fwana kubaka yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke
na nkutu fwana kubaka yawu, mpe muntu yina ke na mbele ve fwana
kutekisa kiyunga ya yandi samu na kusumba mbele.
37 Mu ke na kuzabisa beno ti mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi fwana
kusalama na nzutu ya munu: "Ba tulaka yandi na lutangu ya bimpum-
bulu." Ya tsyelika, mambu yina me tadila munu ke na kusalama.»
38 Bilandi tubaka: «Mfumu, tala bambele zole.» Yesu vutulaka: «Ya me
lunga.»

Yesu sambilaka na mongo ya bayinti ya olive
(Mat 26.36-46; Mke 14.32-42)

39 Yesu basikaka mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive mutindu
vwandaka kifu ya yandi, mpe bilandi ya yandi landaka yandi.
40 Ntangu yandi kumaka kuna, yandi zabisaka bawu: «Beno sambila
samu ti beno kubwa ve na ntontolo.»
41 Na manima, yandi katukaka pene-pene ya bawu, mpe kwendaka
mwa ntama. Yandi fukamaka mpe sambilaka
42 mutindu yayi: «Tata, kana nge zola, katula munu mbungu yayi ya
mpasi. Sala luzolo ya nge, kasi luzolo ya munu ve.» [
43 Na yina, mbazi mosi ya mazulu kwizaka talana na yandi samu na
kukindisa yandi.
44 Yandi talaka mpasi na ntima mpe sambilaka dyaka na ngolo ya
kulutila. Mitoki ya nzutu ya yandi kumaka mutindu mabete ya menga
yina vwandaka kubwa na ntoto*.]
45 Ntangu yandi manisaka na kusambila, yandi telamaka mpe vu-
tukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi. Yandi kutaka bawu ya kulala
samu na kyadi.
46 Yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kulala? Beno
telama mpe beno sambila samu ti beno kubwa ve na ntontolo.»

Binwani kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Mke 14.43-50; Yne 18.3-11)

47 Yesu vwandaka zonza ntete ntangu nkonga ya bantu basikaka na
ntwala ya yandi. Ni Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, nataka
nkonga yina. Yandi kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kufiba yandi.
48 Kasi Yesu zabisaka yandi: «Yuda ni na kufiba Mwana ya Muntu nge
ke na kuyekula yandi?»
49 Ntangu bayina vwandaka na Yesu talaka mambu yina zolaka
salama, bawu yufulaka yandi: «Mfumu, beto lenda kunwana na bambele
ya beto?»
50 Mosi na kati ya bawu bulaka mbele na kisadi ya nganga-Nzambi ya
ntete, mpe zengaka yandi dikutu ya lubakala.
51 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika! Ya me lunga.» Yandi simbaka dikutu
ya muntu yina, mpe belusaka yandi.
52 Na manima, Yesu tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi, bam-
fumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife yina
kwizaka samu na kukanga yandi: «Beno me nata bambele mpe bayinti
mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu.

22:42 Mat 20.22 * **22:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, bibuku 43 tii na 44 kele ve.

53 Bilumbu nyonso, mu vwandaka na beno na kati ya Yinzo ya Nzambi,
mpe beno sosaka ve na kukanga munu. Kasi ngunga yayi kele ya beno,
mpe ya lulendo ya mpimpa.»

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.57-58,69-75; Mke 14.53-54,66-72; Yne 18.12-18,25-27)

54 Na yina, bawu kangaka Yesu. Bawu nataka yandi, mpe kotisaka
yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete. Pyele vwandaka landa bawu
mwa manima.
55 Ba yidikaka tiya na kati-kati ya ngaanda ya lupangu, mpe Pyele
kwendaka vwanda kintwadi na bayina vwandaka yotila tiya.
56 Kisadi mosi ya kento talaka Pyele ya kuvwanda pene-pene ya tiya.
Yandi sikikaka Pyele meso, mpe tubaka: «Muntu yayi mpe vwandaka
kintwadi na Yesu!»
57 Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Kento, mu zaba yandi ve!»
58 Na manima ya mwa ntangu, muntu ya nkaka talaka Pyele, mpe
tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka na bawu!» Kasi Pyele vutulaka: «Ve,
ya kele munu ve.»
59 Na manima ya ngunga mosi, muntu ya nkaka dyaka tubaka na ngolo
nyonso: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka na Yesu samu ti yandi kele
muntu ya Ngalili.»
60 Kasi Pyele vutulaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.»
Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.
61 Mfumu balukaka mpe talaka Pyele. Na yina, Pyele bambukaka
moyo na mambu yina Mfumu zabisaka yandi: «Bubu yayi, ntete nsusu
kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»
62 Pyele basikaka mpe dilaka mingi.

Ba fingaka mpe bulaka Yesu bikoti
(Mat 26.67-68; Mke 14.65)

63 Bantu yina vwandaka keba Yesu vwandaka seka mpe bula yandi.
64 Bawu vwandaka kanga yandi lele na kizizi, mpe vwandaka yufula
yandi: «Bikula! Nani me bula nge?»
65 Bawu vwandaka finga dyaka yandi mingi.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mat 26.59-66; Mke 14.55-64; Yne 18.19-24)

66 Ntangu bwisi kutsyaka, bakuluntu ya ba-Zwife, bamfumu ya
banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku vukanaka kisika mosi.
Bawu tumisaka ti ba nata Yesu na ntwala ya kimvuka ya bawu ya
bakuluntu,
67 mpe yufulaka yandi: «Zabisa beto: nge kele Masiya?» Yesu vutulaka:
«Kana mu zabisa beno yawu, beno ke kwikila munu ve,
68 mpe kana mu yufula beno kyuvu, beno ke pesa munu mvutu ve.
69 Kasi katuka ntangu yayi, Mwana ya Muntu ke vwanda na lubakala
ya Nzambi-Mpungu.»
70 Bawu nyonso tubaka: «Na yina, nge kele Mwana ya Nzambi?» Yesu
vutulaka: «Beno me tuba yawu, ni munu.»
71 Na yina, bawu tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi!
Beto mosi me kuwa mambu yina me basika na yinwa ya yandi!»

23

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Mke 15.1-5; Yne 18.28-38)

1 Bantu nyonso ya kimvuka telamaka mpe nataka Yesu na ntwala ya Pilate.
2 Kuna, bawu bandaka na kufunda yandi na kutuba: «Beto me kuta muntu yayi na kukotisa muvusu na bantu ya beto. Yandi ke zabisaka bawu na kufuta ve mpaku na ntinu ya Loma, mpe ke tubaka yandi mosi ti yandi kele Masiya mpe ntinu.»
3 Pilate yufulaka Yesu mutindu yayi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»
4 Na yina, Pilate tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe na bantu nyonso: «Mu ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi samu na kuzengila yandi lufwa.»
5 Kasi bawu tubaka dyaka na ngolo ya kulutila: «Yandi ke na kupesa ndongosolo yina ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Yandi bandaka na Ngalili. Na manima, yandi salaka yawu na kizunga nyonso ya Zude, mpe ntangu yayi, yandi me kuma awa.»
6 Na kuwa mutindu yina, Pilate yufulaka: «Muntu yayi kele muntu ya Ngalili?»
7 Ntangu Pilate kuwaka ti Yesu vwandaka muntu ya kizunga yina Elode vwandaka ntinu, yandi fidisaka Yesu na sika ya Elode yina vwandaka mpe na Yelusalemi na bilumbu yina.

Yesu na ntwala ya Elode

8 Elode kumaka na kilengi ya kulutila ntangu yandi talaka Yesu. Ya tsyelika, yandi kuwaka nsangu ya Yesu, mpe vwandaka zola kutala yandi katuka ntama. Yandi vwandaka na kivuvu ya kutala Yesu sala mwa bimangu.
9 Elode yufulaka Yesu byuvu mingi, kasi Yesu vutulaka yandi ata dyambu.
10 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka kuna. Bawu vwandaka funda Yesu na ngolo nyonso.
11 Elode na binwani ya yandi vwandaka seka mpe finga Yesu. Bawu lwatisaka yandi kinkuti ya kitoko, mpe vutulaka yandi na sika ya Pilate.
12 Na ntama, Elode na Pilate vwandaka bambeni. Kasi na kilumbu yina, bawu kumaka bandiku.

Yesu na ntwala ya Pilate na mbala ya zole
(Mat 27.15-26; Mke 15.6-15; Yne 18.39–19.16)

13 Pilate vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bamfumu ya ba-Zwife, mpe bantu nyonso.
14 Yandi zabisaka bawu: «Beno me natina munu muntu yayi na kutuba ti yandi ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Kasi mu me yufula yandi na ntwala ya beno na mambu ya yimbi yina beno me funda yandi, mpe mu me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa.
15 Elode mpe me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa, samu ti yandi me vutula yandi na sika ya beto. Na yina, muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi samu na kuzengila yandi lufwa.
16 Ni yawu yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe na manima, mu ke bika yandi.» [

17 Na konso mukembo ya Paki, Pilate fwanaka pesa kimpwanza na
nkole mosi*.]
18 Kasi bawu nyonso lookaka: «Kufwa muntu yayi! Pesa kimpwanza na
Balabase!»
19 (Ba tulaka Balabase na boloko samu na muvusu yina salamaka na
mbanza, mpe samu ti yandi kufwaka muntu.)
20 Mutindu Pilate vwandaka zola kupesa Yesu kimpwanza, yandi
zonzaka dyaka na nkonga.
21 Kasi nkonga nyonso lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma yandi
na kulunsi!»
22 Pilate zabisaka dyaka bawu na mbala ya tatu: «Wapi dyambu ya
yimbi yandi me sala? Mu me kuzwa yandi ata dyambu ya yimbi yina me
lunga na kuzengila yandi lufwa! Na yina, mu ke pesa muswa ya kubula
yandi bikoti, mpe mu ke bika yandi.»
23 Kasi bawu tatamanaka na kulooka na ngolo nyonso ti ba koma Yesu
na kulunsi, mpe bawu nungaka samu ti bawu vwandaka looka ngolo.
24 Pilate ndimaka na kubaka lukanu mutindu bawu vwandaka lomba.
25 Yandi pesaka kimpwanza na muntu yina vwandaka na boloko samu
na dyambu ya muvusu, mpe samu ti yandi kufwaka muntu. Na manima,
yandi yekulaka bawu Yesu, samu ti bawu sala yandi mutindu bawu
vwandaka zola.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Mke 15.21-32; Yne 19.17-27)

26 Ntangu binwani vwandaka nata Yesu, bawu bwabanaka Simoni,
muntu ya mbanza Silene, yina katukaka na bilanga. Bawu bakaka yandi,
mpe tulaka kulunsi ya Yesu na magembo ya yandi, samu ti yandi nata
yawu na kutambula na manima ya Yesu.
27 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi. Na kati ya bawu
vwandaka na bakento yina vwandaka dila mpe bula ntulu samu na
yandi.
28 Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: «Bakento ya
Yelusalemi, beno dila ve samu na munu! Kasi beno dila samu na beno
mosi, mpe samu na bana ya beno!
29 Ya tsyelika, bilumbu ke na kukwiza yina ba ke tuba: "Kyese na bisita,
na bakento yina me buta ntete ve, mpe na bakento yina me nwikisa ntete
bana mabene ve!"
30 Na ntangu yina, bantu ke tuba na myongo ya nene: "Beno kubwa na
zulu ya beto" mpe na myongo ya fyoti: "Beno bumba beto!"
31 Ya tsyelika, kana ba ke na kusala mutindu yina na yinti ya mubisu,
yinki ba ke sala na yinti ya kuyuma?»
32 Ba nataka mpe bimpumbulu zole samu na kufwa bawu kisika mosi
na Yesu.
33 Ntangu bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mukwa ya
yintu», binwani komaka Yesu na bimpumbulu zole na bakulunsi. Kim-
pumbulu mosi vwandaka na lubakala ya Yesu, mpe ya nkaka na lumoso.
34 Yesu tubaka: «Tata, lemvokila bawu samu ti bawu zaba ve mambu
yina bawu ke na kusala.»
Binwani kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke.
35 Nkonga ya bantu yina vwandaka ya kutelama kuna vwandaka
tala. Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi na kutuba: «Yandi

* **23:17** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

vuukisaka bantu ya nkaka. Bika ti yandi vuukisa nzutu ya yandi mosi, kana yandi kele Masiya yina Nzambi me soola!»
36 Binwani mpe vwandaka seka yandi. Bawu kwendaka pene-pene ya
yandi, pesaka yandi malafu ya ngayi,
37 mpe tubaka: «Kana nge kele ntinu ya ba-Zwife, vuukisa nzutu ya
nge!»
38 Na zulu ya kulunsi ya Yesu, ba tulaka dibaya yina vwandaka na
bisono yayi: «Muntu yayi kele ntinu ya ba-Zwife.»
39 Mosi na kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka vwandaka finga
Yesu: «Kana nge kele Masiya, vuukisa nzutu ya nge, mpe vuukisa beto
mpe!»
40 Kasi mpangi ya yandi sembaka yandi, mpe tubaka: «Nge ke na
kuzitisa Nzambi ve, nge muntu me kuzwa kitumbu mosi na muntu yayi?
41 Kitumbu ya beto kele ya kulunga, samu ti beto me kuzwa musendo
ya mambu ya yimbi yina beto salaka. Kasi muntu yayi me sala ata
dyambu ya yimbi.»
42 Na yina, yandi tubaka dyaka: «Yesu, bambukila munu moyo ntangu
nge ke kwiza mutindu ntinu.»
43 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: bubu yayi, nge
ke vwanda na munu na paladiso.»

Lufwa ya Yesu
(Mat 27.45-56; Mke 15.33-41; Yne 19.28-30)
44 Ya lendaka vwanda ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi
nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi.
45 Ntangu zimbanaka, mpe lele yina ke kabulaka bisika ya longo ya
Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole kubanda na
zulu tii na yisi.
46 Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Tata, mu me vutula mpeve ya
munu na maboko ya nge.» Na manima ya kutuba mutindu yina, yandi
kufwaka.
47 Na kutala mambu yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma
kembilaka Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka
muntu ya kudedama!»
48 Bantu nyonso yina kwizaka kuna, talaka mambu yina salamaka.
Na yina, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu na kubula ntulu samu na
kyadi.
49 Bankundi nyonso ya Yesu, mpe bakento yina landaka yandi katuka
Ngalili, vwandaka ya kutelama mwa ntama, mpe vwandaka tala mambu
yina vwandaka luta.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mat 27.57-61; Mke 15.42-47; Yne 19.38-42)
50-51 Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi vwandaka
muntu ya Alimate, mbanza ya ba-Zwife, mpe yandi vwandaka na kati
ya kimvuka ya luyalu ya bawu. Yandi vwandaka muntu ya mbote mpe
ya kudedama yina vwandaka vingila nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi.
Yandi ndimaka ve lukanu yina bampangi ya yandi ya kimvuka bakaka,
mpe mambu yina bawu salaka.
52 Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu.

23:44 ngunga ya tatu na manima ya midi Mat 20.5

53 Na manima ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi, yandi zingaka
yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu yina ba
tobolaka na mongo ya matadi. Ba vwandaka me zika ntete ve mvumbi
na kati ya ndyamu yina.
54 Ya vwandaka kilumbu ya kukubika Saba, mpe ya bikanaka fyoti
samu ti Saba banda.
55 Bakento yina landaka Yesu katuka Ngalili kwendaka kintwadi na
Yosefi. Bawu talaka ndyamu, mpe wapi mutindu ba tulaka nzutu ya
Yesu.
56 Na manima, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. Bawu kubikaka
mafuta mpe mananasi. Na kilumbu ya Saba, bawu pemaka mutindu
vwandaka tumisa misiku.

24

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mat 28.1-10; Mke 16.1-8; Yne 20.1-10)

1 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bakento kwendaka na
ndyamu, mpe nataka mafuta ya nsunga ya mbote yina ba kubikaka.
2 Bawu talaka ti ba vindumunaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo
ya ndyamu.
3 Bawu kotaka na ndyamu, kasi bawu talaka ve nzutu ya Mfumu Yesu.
4 Mutindu bawu vwandaka na maketi-keti, babakala zole yina lwataka
bilele ya kulezima talanaka na ntwala ya bawu.
5 Bawu kumaka na boma, mpe vwandaka tala kaka na ntoto. Babakala
yina zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusosa muntu ya moyo
na kati ya bantu ya kufwa?
6 Yandi kele ve awa, kasi yandi me vumbuka na lufwa. Beno bambuka
moyo na mambu yina yandi zabisaka beno ntangu yandi vwandaka
ntete na Ngalili:
7 "Ba fwana kuyekula Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki. Ba
ke koma yandi na kulunsi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu
ya tatu."»
8 Na yina, bawu bambukaka moyo na mambu yina Yesu tubaka.
9 Bawu bikaka ndyamu, mpe kwendaka zabisa mambu nyonso yina
na bantumwa kumi na mosi, mpe na bilandi nyonso ya nkaka.
10 Ya vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Zane, mpe Maliya mama
ya Zaki. Bakento ya nkaka yina vwandaka na bawu zabisaka mpe
mutindu mosi na sika ya bantumwa.
11 Bantumwa kanisaka ti mambu yina bakento vwandaka tuba, vwan-
daka mambu ya buzoba, mpe bawu kwikilaka yawu ve.
12 Kasi Pyele telamaka mpe kimaka mbangu na ndyamu. Yandi kon-
damaka mpe talaka kaka bitende ya lele. Na manima, yandi vutukaka
na yinzo ya yandi, mpe yitukaka mingi na mambu yina salamaka.

Na nzila ya bwala Emayuse
(Mke 16.12-13)

13 Kaka na kilumbu yina, bilandi zole vwandaka kwenda na bwala
Emayuse. Bwala yina vwandaka ya kukabuka na Yelusalemi keba ve na
Basitade* makumi sambanu.
14 Bawu vwandaka zonzila mambu nyonso yina salamaka.

* **24:13** *Sitade* ya kele keba ve bametele 185.

15 Ntangu bawu vwandaka zonza mpe solola, yandi mosi Yesu kwizaka
pene-pene ya bawu, mpe tambulaka kintwadi na bawu.
16 Bawu vwandaka tala yandi. Kasi bawu vwandaka lenda ve na
kuzaba yandi.
17 Yesu yufulaka bawu: «Wapi dyambu beno ke na kusolola na nzila?»
Na kyadi nyonso, bawu telamaka.
18 Mosi na kati ya bawu, Kelopase, zabisaka yandi: «Na bantu nyonso
ya Yelusalemi, kaka ni nge zaba ve mambu yina me salama na bilumbu
yayi?»
19 Yandi yufulaka bawu: «Wapi mambu yina?» Bawu vutulaka: «Mambu
yina me kumina Yesu ya Nazaleti! Yandi vwandaka mumbikudi ya
ngolo. Yandi me lakisa yawu na ntwala ya Nzambi mpe ya bantu nyonso
na bisalu mpe ndongosolo ya yandi.
20 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bamfumu ya beto yekulaka
yandi samu ti ba zengila yandi lufwa, mpe ba komaka yandi na kulunsi.
21 Beto vwandaka na kivuvu ti ni yandi fwanaka kuula bantu ya yinsi
ya Isayeli. Kasi ya me kuma, bubu yayi, kilumbu ya tatu katuka mambu
yina me salama.
22 Mwa ndambu ya bakento ya nkaka ya kimvuka ya beto me yitukisa
beto. Bubu yayi, bawu kwendaka na ndyamu na suka-suka,
23 kasi bawu talaka ve nzutu ya yandi. Bawu vutukaka samu na
kuzabisa beto ti bambazi talanaka na bawu, mpe tubilaka bawu ti Yesu
kele moyo.
24 Bampangi ya beto ya nkaka kwendaka na ndyamu, mpe talaka
mambu nyonso mutindu bakento zabisaka yawu. Bawu talaka ve nzutu
ya Yesu.»
25 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno kele bantu ya mayela ve! Beno
ke kwikilaka mbangu ve mambu nyonso yina mimbikudi zabisaka!
26 Ya tsyelika, ya fwanaka ti Masiya tala mpasi ya mutindu yina, ntete
yandi kuzwa dyaka nkembo ya yandi.»
27 Na manima, Yesu bangulaka bawu mambu nyonso yina sonamaka
na Dibuku ya Nzambi samu na yandi, kukatuka mabuku ya Moyize tii
na mabuku nyonso ya Mimbikudi.
28 Ntangu bawu kumaka pene-pene ya bwala yina bawu vwandaka
kwenda, Yesu salaka mutindu ti yandi zolaka luta bwala yina.
29 Kasi bawu bondilaka yandi na kutuba: «Vwanda na beto awa. Bwisi
me yila, mpe mpimpa me banda.» Na yina, yandi kotaka na yinzo samu
na kuvwanda na bawu.
30 Yandi vwandaka na mesa kintwadi na bawu. Yandi bakaka dimpa
mpe tondaka Nzambi. Na manima, yandi bukunaka yawu mpe pesaka
bawu yawu.
31 Na yina, meso ya bawu zibukaka, mpe bawu zabaka yandi. Kasi
yandi zimbanaka na ntwala ya bawu.
32 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Ya tsyelika, bantima ya
beto vwandaka mutindu bantima yina ke na kuya tiya ntangu yandi
vwandaka zonzila mpe bangudila beto mambu ya Dibuku ya Nzambi na
nzila.»
33 Kaka na ntangu yina, bilandi zole telamaka mpe vutukaka na
Yelusalemi. Kuna, bawu kutaka bantumwa kumi na mosi ya kuvukana
na bampangi ya bawu.

34 Bawu nyonso zabisaka bilandi zole yina: «Ya tsyelika, Mfumu me
vumbuka na lufwa! Simoni me tala yandi!»
35 Bilandi zole yina mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina salamaka
na nzila, mpe wapi mutindu bawu zabaka Yesu ntangu yandi bukunaka
dimpa.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mat 28.16-20; Mke 16.14-18; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

36 Ntangu bawu vwandaka zonzila mambu yina, Yesu yandi mosi
talanaka na kati-kati ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Kizunu kuvwanda
na beno!»
37 Bawu kumaka na boma ya kulutila samu ti bawu banzaka ti ya
vwandaka mukuyu.
38 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki bantima ya beno me kuma
kidi-kidi? Samu na yinki beno ke na maketi-keti na kati ya bantima ya
beno?
39 Beno tala maboko mpe makulu ya munu. Ya ke munu! Beno simba
munu! Mukuyu kele ve na musuni mpe mikwa. Kasi munu, mu kele na
yawu mutindu beno ke na kutala.»
40 Na yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe makulu ya yandi.
41 Kasi mutindu bawu vwandaka kwikila ntete ve, samu ti bawu
vwandaka ya kufuluka na kyese, mpe ya kuyituka mingi, Yesu yufulaka
bawu: «Beno kele awa na kima ya kudya?»
42 Bawu pesaka yandi kibuku ya mbisi ya maza ya kukalinga.
43 Yandi bakaka yawu mpe kudyaka yawu na ntwala ya bawu.
44 Na manima, yandi zabisaka bawu: «Ntangu mu vwandaka ntete na
kati ya beno, mu zabisaka beno mutindu yayi: Mambu yina sonamaka
samu na munu na kati ya Misiku ya Moyize, dibuku ya Mimbikudi, mpe
dibuku ya Mikunga fwana kusalama.»
45 Na yina, yandi pesaka bawu mayela ya kubakula mambu yina kele
ya kusonama na Dibuku ya Nzambi.
46 Yesu zabisaka bawu: «Ba sonikaka mutindu yayi: Masiya fwana
kutala mpasi, mpe ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.
47 Kubanda na Yelusalemi tii na bayinsi nyonso, ba ke longisa bantu na
Nkumbu ya yandi ti ba fwana kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo
ya masumu.
48 Beno kele bambangi ya mambu yayi.
49 Munu mosi ke fidisa beno dikabu yina Tata ya munu pesaka nsilulu.
Kasi beno fwana kuvwanda na kati ya mbanza tii ntangu lulendo ya
mazulu ke kulumuka na beno.»

Yesu nangukaka na zulu
(Mke 16.19-20; Bis 1.9-11)

50 Na manima, Yesu nataka bawu pene-pene ya mbanza Betani. Kuna,
yandi nangunaka maboko, mpe sakumunaka bawu.
51 Ntangu yandi vwandaka sakumuna bawu, yandi bikaka bawu, mpe
nangukaka na zulu.
52 Bilandi siikaka yandi, mpe vutukaka na Yelusalemi ya kufuluka na
kilengi.
53 Ntangu nyonso, bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bawu
vwandaka kembila Nzambi.

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na YOWANE NKOTOLO

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na Yowane, yawu kele ve mutindu mosi na Bansangu ya Mbote yina sonikaka Matayi, Make mpe Luke. Yowane ke na kuzonzila mambu mingi ve ya luzingu ya Yesu. Kasi na mambu yina yandi ke na kuzonzila, yandi ke na kupesa mfunu mingi na nsasa ya ndongosolo, ya bimangu mpe ya mavanga ya Yesu.

Na kati ya mabanza ya ngudi ya dibuku yayi, kele nsemo, kimbangi, nkembo, butsyelika, lufundusu, mpe bundiku na kati ya Tata Nzambi mpe Yesu Mwana ya yandi, na kati ya Mwana mpe bilandi ya yandi, mpe na kati ya bilandi bawu mosi. Yowane ke na kuzabisa mpe ti ata muntu lenda kukuma na sika ya Tata Nzambi kana yandi lutila ntete ve na sika ya Yesu. Na yina, yandi ke na kuzonzila Yesu mutindu Muvungi, Mwelo, mpe Nzila.

Na mbandukulu ya Nsangu ya Mbote yayi, kisoniki ke na kulakisa ti Yesu kele Mpova ya mankululu ya Nzambi, yina kumaka muntu, mpe yina kwizaka zinga na kati ya bantu (Yne 1.1-18).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Na ndambu ya ntete yayi, kisoniki ke na kuzabisa bimbangi ya Yowane Mubotiki, ya Andele, ya Filipe, mpe ya Natanayele. Konso muntu, na mutindu ya yandi, ke na kuzonzila mambu yina yandi bakulaka na Yesu. Kaka na ndambu yayi ya ntete, kisoniki ke na kuzonzila balukutakanu mingi ya Yesu, mpe kaka bimangu na yina yandi salaka (Yne 1–12).
- Yesu ke na kupesa bankindusulu ya nsuka na bilandi ya yandi (Yne 13–16).
- Na lusambulu, Yesu ke na kukubama samu na kutala mpasi mpe kufwa, mpe yandi ke na kupesa na sika ya Tata ya yandi bayina yandi ke bika na yinza (Yne 17).
- Kisoniki ke na kuzonzila wapi mutindu ba kangaka, fundisaka, mpe zengilaka Yesu lufwa. Yawu me fwanana mingi na Bansangu ya Mbote ya nkaka. Yandi ke na kuzabisa mpe samu na yinki yandi sonikaka Nsangu ya Mbote yayi: «Yesu salaka mpe bimangu mingi ya nkaka na ntwala ya bilandi ya yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku yayi. Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno kwikila ti Yesu kele Masiya, Mwana ya Nzambi. Na yina, kana beno kwikila, beno ke kuzwa luzingu na Nkumbu ya yandi.» (Yne 18–20)
- Kuvukana ya Yesu na Pyele mpe bilandi sambanu ya nkaka na dyanga ya Tibeyale (Yne 21).

Yesu-Klisto kele Mpova ya Nzambi

1 Na mbandukulu, ntangu yinza vwandaka ntete ve, Mpova vwandaka. Mpova vwandaka na Nzambi, mpe Mpova vwandaka Nzambi.

2 Na mbandukulu, yandi* vwandaka kintwadi na Nzambi.

* **1:2** «Mpova» yina Yowane ke na kuzonzila na 1.1,10,14, ni Yesu-Klisto. Samu na kulakisa ti Mpova kele Yesu-Klisto, Yowane zonzilaka ve «Mpova» mutindu «kima», kasi mutindu «muntu».

3 Nzambi yidikaka bima nyonso na lusalusu ya yandi. Nyonso yina
Nzambi yidikaka, yandi yidikaka yawu na yandi.
4 Na yandi kele luzingu, mpe luzingu ke pesaka nsemo na bantu.
5 Nsemo ke lezimaka na mpimpa, kasi mpimpa ke ndimaka yawu ve.
6 Nzambi fidisaka muntu, nkumbu ya yandi Yowane†.
7 Yandi kwizaka samu na kuvwanda mbangi ya Nsemo‡, mpe samu ti
bantu nyonso kwikila na Nsemo samu na kimbangi ya yandi.
8 Yandi vwandaka ve Nsemo, kasi yandi vwandaka mbangi ya Nsemo.
9 Nsemo yayi vwandaka nsemo ya tsyelika yina kwizaka na yinza
samu na kukyenzula bantu nyonso.
10 Mpova vwandaka na yinza, mpe ni na lusalusu ya yandi Nzambi
yidikaka yinza, kasi yinza zabaka yandi ve.
11 Yandi kwizaka na sika ya bantu ya yandi, kasi bawu yambaka yandi
ve.
12 Kasi na bantu nyonso yina yambaka yandi, mpe kwikilaka na
Nkumbu ya yandi, yandi pesaka bawu luve ya kukuma bana ya Nzambi.
13 Bawu butukaka ve samu na bansatu ya nzutu to samu na luzolo ya
kento na bakala, kasi samu na luzolo ya Nzambi.
14 Mpova kumaka muntu, mpe zingaka na kati ya beto. Yandi vwan-
daka ya kufuluka na bumbote mpe na butsyelika. Beto talaka nkembo
ya yandi, nkembo yina Tata pesaka na Mwana ya yandi kaka mosi.
15 Yowane vwandaka mbangi ya yandi, mpe zonzaka na bantu: «Beno
tala muntu yina mu zonzilaka beno na ngolo nyonso ntangu mu tubaka:
Muntu ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu,
samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka.»
16 Na bunene ya bumbote ya yandi, yandi ke pesaka beto lusakumunu
ya kulutila.
17 Misiku pesamaka na beto na lusalusu ya Moyize, kasi bumbote mpe
butsyelika kwizaka na Yesu-Klisto.
18 Ata muntu me talaka Nzambi, kasi Mwana ya yandi kaka mosi yina
ke zingaka na sika ya Tata ya yandi, lakisaka beto mutindu Nzambi kele.

Kimbangi ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Mke 1.1-8; Lke 3.1-18)

19 Bamfumu ya ba-Zwife ya Yelusalemi fidisaka nkonga ya banganga-
Nzambi mpe ya ba-Levi na sika ya Yowane samu na kuyufula yandi: «Nge
kele nani?»
20 Na kyuvu yina, Yowane mangaka ve na kupesa mvutu. Na ntwala
ya bantu nyonso, yandi tubaka: «Mu kele ve Masiya.»
21 Bawu tatamanaka na kuyufula yandi: «Na yina, nge kele nani? Nge
ni Eli?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» Bawu yufulaka dyaka yandi:
«Nge ni Mumbikudi yina beto ke na kuvingila?» Yowane vutulaka: «Ni
munu ve.»
22 Na yina, bawu tubaka: «Nge kele nani? Beto fwana kupesa mvutu na
bantu yina me fidisa beto. Yinki nge ke na kutuba samu na nge mosi?»
23 Yowane pesaka bawu mvutu na mambu yina mumbikudi Esaya
tubaka:
«Mu kele muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
“Beno sungika nzila ya Mfumu!”»

† **1:6** Yowane yayi kele Yowane Mubotiki. ‡ **1:7** Na ntangu yayi, Yowane ke na kuzonzila Yesu mutindu nsemo, samu ti ni yandi ke pesaka nsemo ya tsyelika na bantu (tala Yne 1.4; 8.12).
1:23 Esa 40.3

24 Ndambu ya bantu na kati ya nkonga yina ba fidisaka na sika ya
Yowane, vwandaka Ba-Falisye.
25 Ba yufulaka Yowane: «Kana nge kele Masiya ve, to Eli ve, to
Mumbikudi ve, samu na yinki nge ke na kubotika?»
26 Yowane vutulaka: «Mu ke na kubotika na maza, kasi na kati ya beno
kele na muntu yina beno zaba ve.
27 Yandi ke kwiza na manima ya munu, kasi mu ke ya kulunga ve samu
na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.»
28 Mambu nyonso yayi lutaka na mbanza Betani, na lweka ya esete ya
nzadi ya Yolodani, kisika Yowane vwandaka botika.
29 Kilumbu yina landaka, Yowane talaka Yesu yina vwandaka kwiza
na sika ya yandi, mpe tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi yina ke
katulaka masumu ya yinza.
30 Ni yandi mu zabisaka beno ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza
na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi
vwandaka ntete mu butuka.
31 Munu mpe, mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, mu kwizaka mpe mu
ke na kubotika na maza samu na kuzabisa yandi na bantu ya Isayeli.»
32 Yowane tubaka mpe kimbangi yayi: «Mu me tala Mpeve yina me
katuka na zulu, yawu me kulumuka mutindu dibembe mpe me kwiza
kutentama na yandi.
33 Mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, Nzambi yina fidisaka munu
samu na kubotika na maza zabisaka munu: Nge ke tala mambu yayi:
Mpeve ke kulumuka mpe ke tentama na muntu. Ni yandi ke botika na
Mpeve ya Longo.
34 Mu me tala na meso ya munu, mpe mu ke na kusala kimbangi ti
muntu yayi kele Mwana ya Nzambi.»

Yesu bokilaka bilandi ya yandi ya ntete

35 Kilumbu yina landaka, Yowane vwandaka dyaka na kisika yango na
bilandi zole ya yandi,
36 mpe yandi talaka Yesu yina vwandaka luta. Yandi tubaka: «Beno tala
Dimeme ya Nzambi.»
37 Ntangu ba kuwaka mambu yina, bilandi zole landaka Yesu.
38 Ntangu Yesu balukaka na manima, mpe talaka ti bawu vwandaka
landa yandi, yandi yufulaka bawu: «Yinki beno ke na kusosa?» Bawu
vutulaka: «Labi, wapi kisika nge ke vwandaka?» («Labi» zola kutuba
«Mulongisi».)
39 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwiza, mpe beno ke tala.» Bawu
kwendaka mpe talaka kisika yandi vwandaka vwanda. (Ya lendaka
vwanda ngunga ya kumi ya suka.) Bawu vwandaka kintwadi na yandi
kilumbu nyonso yina.
40 Na kati ya bilandi zole yina kuwaka malongi ya Yowane, mpe
landaka Yesu, vwandaka na Andele mpangi ya Simoni Pyele.
41 Yandi kwendaka tala ntete yaya ya yandi Simoni, mpe zabisaka
yandi: «Beto me tala Masiya» (Nkumbu ya Masiya zola kutuba «Klisto».)
42 Na manima, Andele nataka yandi na sika ya Yesu. Yesu talaka yandi,
mpe tubaka: «Nge kele Simoni, mwana ya Yowane. Katuka ntangu yayi,
ba ke bokila nge Sefase» (Nkumbu yayi zola kutuba «Pyele»).

1:29 Esa 53.7

43 Kilumbu yina landaka, Yesu bakaka lukanu ya kukwenda na
kizunga ya Ngalili. Yandi bwabanaka Filipe, mpe tubilaka yandi: «Landa
munu».
44 (Filipe vwandaka muntu ya Besayida, mbanza ya Andele mpe
Pyele.)
45 Na manima, Filipe bwabanaka Natanayele, mpe zabisaka yandi:
«Beto me tala muntu yina Moyize zonzilaka na kati ya Misiku, mpe yina
mimbikudi zabisaka: Ni Yesu, mwana ya Yosefi ya mbanza Nazaleti.»
46 Natanayele yufulaka yandi: «Na Nazaleti lenda kukatuka mambu ya
mbote?» Filipe vutulaka: «Kwiza, mpe nge ke tala.»
47 Ntangu Yesu talaka ti Natanayele vwandaka kwiza na sika ya yandi,
yandi tubaka: «Beno tala muntu ya tsyelika ya Isayeli. Ata dyambu ya
luvunu kele na yandi.»
48 Natanayele yufulaka Yesu: «Wapi mutindu nge me zaba munu?»
Yesu vutulaka: «Ntete Filipe bokila nge, mu talaka nge ntangu nge
vwandaka na yisi ya yinti ya fike.»
49 Na yina, Natanayele tubaka: «Mulongisi, nge kele Mwana ya Nzambi!
Nge kele Ntinu ya Isayeli!»
50 Yesu vutulaka: «Nge me kwikila, samu ti mu me tubila nge ti mu
talaka nge na yisi ya yinti ya fike? Nge ke tala mambu ya nene ya kulutila
yayi.
51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke tala zulu ya kuzibuka,
mpe bambazi ya Nzambi yina ke yuluka mpe ke kulumuka na sika ya
Mwana ya Muntu.»

2

Kidimbu ya ntete ya Yesu na mbanza Kaana

1 Bilumbu zole lutaka, makwela salamaka na mbanza Kaana ya
Ngalili. Mama ya Yesu vwandaka kuna.
2 Na makwela yango, ba bokilaka mpe Yesu na bilandi ya yandi.
3 Ntangu vinu manisaka, mama ya Yesu zabisaka yandi: «Ba ke dyaka
ve na vinu.»
4 Yesu vutulaka: «Mama, yinki nge ke na kusosa na munu? Ngunga ya
munu me lunga ntete ve.»
5 Na yina, mama ya Yesu tubaka na bisadi: «Beno sala mambu nyonso
yina yandi ke zabisa beno.» 6 Na kisika yina, ya vwandaka na mayuki
sambanu ya nene yina ba yidikaka na ditadi. Konso diyuki lendaka kota
Basenise zole to tatu. Ba-Zwife vwandaka sadila yawu samu na kuvedisa
nzutu, mutindu vwandaka kifu ya bawu.
7 Yesu tubaka na bisadi: «Beno fulusa banzungu yayi na maza.» Bawu
fulusaka yawu mbote.
8 Na manima, yandi zabisaka bawu: «Beno baka yawu, mpe beno nata
yawu na mfumu ya makwela.» Bawu natinaka yandi yawu.
9 Mfumu ya makwela kunwaka maza yina Yesu kitulaka na vinu.
Yandi zabaka ve kisika yawu katukaka, kasi bisadi yina bakaka yawu
na banzungu zabaka. Na yina, yandi bokilaka kikwedi,
10 mpe tubilaka yandi: «Konso muntu ke kabulaka ntete vinu ya mbote,
mpe vinu ya mwa yimbi ntangu bantu me kunwa mingi. Kasi nge me
bumba vinu ya mbote tii na ntangu yayi!»

2:6 Luz 6.6

11 Yayi ni kidimbu ya ntete yina Yesu salaka. Yandi salaka yawu na
mbanza Kaana ya Ngalili. Na kusala yawu, Yesu lakisaka nkembo ya
yandi, mpe bilandi ya yandi kwikilaka yandi.
12 Na manima ya mambu yayi, Yesu kwendaka na mbanza Kape-
nawume, kintwadi na mama, bampangi, mpe bilandi ya yandi. Bawu
vwandaka kaka mwa bilumbu kuna.

Yesu bingisaka bitekisi na Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-13; Mke 11.15-17; Lke 19.45-46)

13 Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene, mpe
Yesu kwendaka na Yelusalemi.
14 Na Yinzo ya Nzambi, yandi talaka bantu yina vwandaka tekisa ban-
gombe, mameme, mpe mabembe. Yandi talaka mpe bisobisi-mbongo ya
kuvwanda na bamesa ya bawu.
15 Na yina, yandi bakaka basinga, mpe yidikaka kikoti. Yandi
bingisaka bawu nyonso, na mameme mpe bangombe ya bawu. Yandi
mwangisaka bapata mpe bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo.
16 Yandi tubaka na bitekisi-mabembe: «Beno katula yawu awa. Beno
bika na kusala Yinzo ya Tata ya munu yinzo ya mumbungu.»
17 Na yina, bilandi bambukaka moyo na mambu yayi ya Dibuku ya
Nzambi: «Tata Nzambi, luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka
munu mutindu tiya.»
18 Kasi ba-Zwife yufulaka yandi: «Wapi kidimbu nge lenda kusala samu
na kulakisa ti nge ke na luve ya kusala mambu ya mutindu yayi?»
19 Yesu vutulaka: «Beno mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi, mpe mu ke
tunga yawu na bilumbu tatu.»
20 Na yina, bawu tubilaka yandi: «Bayina tungaka yawu salaka
bamvula makumi yiya na sambanu samu na kumanisa yawu, kasi nge
ke tunga yawu na bilumbu tatu!»
21 Yinzo ya Nzambi yina Yesu vwandaka zonzila vwandaka nzutu ya
yandi.
22 Ntangu Yesu vumbukaka na lufwa, bilandi ya yandi bambukaka
moyo na mambu yina yandi tubaka. Na yina, bawu kwikilaka na Dibuku
ya Nzambi mpe na mambu yina Yesu vwandaka me zabisa bawu.
23 Ntangu Yesu vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya Paki, bantu
mingi kwikilaka yandi na kutala bidimbu yina yandi vwandaka sala.
24 Kasi Yesu vwandaka ve na kivuvu na bawu, samu ti yandi zabaka
bawu nyonso.
25 Yandi vwandaka ve na nsatu ti ba zabisa yandi mutindu muntu kele,
samu ti yandi zabaka nyonso yina ke na ntima ya muntu.

3

Yesu na Nikodeme

1 Ya vwandaka na mfumu mosi ya ba-Zwife, nkumbu ya yandi
Nikodeme. Yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya ba-Falisye.
2 Yandi kwizaka tala Yesu na mpimpa, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi,
beto zaba ti ni Nzambi me fidisa nge samu na kulongisa beto, samu ti ata
muntu lenda kusala bidimbu yina nge ke na kusala kana Nzambi kele na
yandi ve.»

3 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda
kutala Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka dyaka* ve.»
4 Nikodeme yufulaka Yesu: «Wapi mutindu muntu lenda kubutuka
kana yandi me kuma kiboba? Yandi lenda kuvutuka ve na kivumu ya
mama ya yandi mpe kubutuka!»
5 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda
kukota na Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka ve na maza mpe na
Mpeve.
6 Muntu ke butaka muntu. Kasi Mpeve ke butaka mpeve.
7 Na yina, kuyituka ve samu ti mu me tubila nge: “Nge fwana kubutuka
dyaka.”
8 Mupepe ke fulaka kisika ni kisika yawu ke zolaka, mpe nge ke
kuwaka makelele ya yawu. Kasi nge ke zabaka ve wapi kisika yawu ke
katukaka, to wapi kisika yawu ke kwendaka. Yawu kele mutindu mosi
mpe na muntu yina ke ya kubutuka na Mpeve.»
9 Nikodeme yufulaka dyaka: «Wapi mutindu yawu lenda kusalama?»
10 Yesu vutulaka: «Nge kele mulongisi ya Misiku na yinsi ya Isayeli,
mpe nge zaba yawu ve?
11 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Beto ke na kuzonzila mambu
yina beto zaba, mpe beto ke na kuzabisa mambu yina beto talaka. Kasi
beno ke na kundima ve kimbangi ya beto.
12 Kana beno ke na kukwikila munu ve ntangu mu ke na kuzabisa beno
mambu ya yinza, wapi mutindu beno ke kwikila munu ntangu mu ke
zabisa beno mambu ya mazulu?
13 Ata muntu me kwendaka na mazulu, kaka ni Mwana ya Muntu yina
katukaka kisika kele Nzambi.»
14 Mutindu Moyize zangulaka nyoka na yinti na yinsi ya kuyuma, ni
mutindu yina mpe, ba ke zangula Mwana ya Muntu,
15 samu ti bantu nyonso yina ke sala kiminu na yandi kuzwa luzingu
ya seko.
16 Ya tsyelika, Nzambi zolaka mingi bantu. Ni yawu yina, yandi
fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi, samu ti konso muntu yina ke
kwikila yandi kufwa ve, kasi kuzwa luzingu ya seko.
17 «Nzambi fidisaka Mwana ya yandi na yinza samu na kufundisa bantu
ve, kasi samu na kuvuukisa bawu.
18 Muntu yina ke na kusala kiminu na yandi ke kuzwa ve kitumbu.
Kasi muntu yina ke na kukwikila yandi ve me kuzwaka kitumbu, samu
ti yandi me sala ve kiminu na Mwana kaka mosi ya Nzambi.
19 Yayi kele mambu yina ke nataka lufundusu: Nsemo kwizaka na
yinza, kasi bantu zolaka mingi mpimpa kulutila nsemo samu na ma-
vanga ya yimbi ya bawu.
20 Konso muntu yina ke salaka mambu ya yimbi ke zolaka ve nsemo.
Yandi ke mangaka na kukwiza na sika ya nsemo, samu ti mavanga ya
yimbi ya yandi talana ve.
21 Kasi, muntu yina ke sadilaka butsyelika ke kwizaka na sika ya
nsemo, samu ti nsemo lakisa ti yandi ke tumamaka na Nzambi.»

* **3:3** Na ndinga ya ba-Ngeleke, ba lenda kuvisa «kana yandi butuka dyaka ve» mutindu «kana yandi butuka ve na kimpeve». Yesu vwandaka tuba ti muntu lenda kubutuka na kimpeve, kasi Nikodeme banzaka ti Yesu vwandaka tuba ti muntu lenda kubutuka dyaka na nzutu.

Kimbangi ya nsuka ya Yowane Mubotiki

22 Na manima, Yesu mpe bilandi ya yandi kwendaka na kizunga
ya Zude. Kuna, yandi lutisaka mwa bilumbu na bawu, mpe yandi
vwandaka botika bantu.
23 Yowane mpe vwandaka botika bantu na bwala Enone yina kele
pene-pene na bwala Salime, samu ti maza vwandaka mingi na kisika
yina. Bantu vwandaka kwenda na sika ya Yowane samu na kubotama.
24 Na ntangu yina, ba vwandaka me tula ntete ve Yowane na boloko.
25 Ndambu ya bilandi ya Yowane kuzwaka kimoko na Zwife mosi na
mambu yina me tala mutindu ya kuvedisa nzutu.
26 Bawu kwendaka na sika ya Yowane, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi,
nge ke na kubambuka moyo na muntu yina vwandaka na nge na lweka
ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, mpe yina nge salaka kimbangi? Ntangu
yayi, yandi ke na kubotika, mpe bantu nyonso ke na kukwenda na sika
ya yandi.»
27 Yowane vutulaka: «Muntu lenda kuzwa kima ve kana Nzambi me
pesa yandi yawu ve.
28 Beno lenda kusala kimbangi ya munu ti konso ntangu, mu vwan-
daka tuba: Mu kele ve Masiya, kasi mu kele muntu yina ba fidisaka ntete
yandi kwiza.
29 «Na mukembo ya makwela, muntu yina ke kwelaka kento ni yandi
bakala ya kento yina. Ndiku ya bakala kele pene-pene na bakala, mpe
ke na kuwa yandi. Yandi ke na nsayi mingi na kuwa ndinga ya yandi. Ni
mutindu yina mu ke na nsayi, mpe ntangu yayi, yawu kele ya kulutila.
30 Yandi fwana kuzanguka, mpe mu fwana kukuluka.
31 «Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu. Kasi
muntu yina me butuka awa na ntoto kele muntu ya yinza yayi, mpe ke
zonzilaka mambu ya yinza yayi. Muntu yina me katuka na zulu me lutila
bantu nyonso mfunu.
32 Yandi ke salaka kimbangi na mambu yina yandi talaka mpe kuwaka,
kasi bantu ke na kundima yawu ve.
33 Muntu yina ke na kundima kimbangi ya yandi ke na kulakisa ti
Nzambi ke tubaka butsyelika.
34 Muntu yina Nzambi fidisaka ke tubaka mambu ya Nzambi, samu ti
Nzambi pesaka yandi Mpeve ya kufuluka.
35 Tata ke zolaka Mwana ya yandi, mpe tulaka bima nyonso na lutumu
ya yandi.
36 Muntu yina ke na kukwikila Mwana ya Nzambi ke na luzingu ya
seko. Muntu yina ke na kukwikila yandi ve ke kuzwa luzingu ve, kasi
Nzambi ke vwanda na nkele na yandi.»

4

Yesu na kento ya kizunga ya Samaliya

1 Ba-Falisye kuwaka ti Yesu vwandaka lutila Yowane na kuzwa mpe
kubotika bantu.
2 (Na kutala mbote, Yesu vwandaka botika ve, kasi ni bilandi ya yandi.)
3 Ntangu Yesu kuwaka mambu yayi yina bantu vwandaka tuba, yandi
bikaka Zude, mpe vutukaka na Ngalili.
4 Samu na kukuma na Ngalili, yandi fwanaka lutila na Samaliya.

5 Yandi kumaka na mbanza Sisale na Samaliya, pene-pene na bilanga
yina Yakobi pesaka na mwana ya yandi Yosefi.
6 Ni kuna vwandaka dibulu ya maza ya Yakobi. Yesu vwandaka me
lemba samu na nzyetolo, mpe vwandaka pema pene-pene ya dibulu. Ya
lendaka vwanda ngunga ya midi.
7 Kento mosi ya Samaliya kwizaka samu na kuteka maza, mpe Yesu
tubilaka yandi: «Pesa munu maza ya kunwa.»
8 (Bilandi ya yandi vwandaka me kwenda na mbanza samu na
kusumba madya.)
9 Kasi kento ya Samaliya vutulaka: «Nge kele Zwife, mpe mu kele mu-
Samaliya. Wapi mutindu nge ke na kulomba munu maza?» (Ba-Zwife
vwandaka ve na kintwadi na bantu ya Samaliya.)
10 Yesu tubaka: «Kana nge zabaka dikabu ya Nzambi, mpe nani kele
muntu yina ke na kulomba nge maza ya kunwa, ni nge zolaka lomba
yandi yawu, mpe yandi zolaka pesa nge maza yina ke pesaka luzingu.»
11 Kento zonzaka: «Mfumu, nge kele ata na kantini samu na kuteka
maza, mpe dibulu yayi kele yinda. Na yina, wapi mutindu nge ke kuzwa
maza yango yina ke pesaka luzingu?
12 Nkooko ya beto Yakobi pesaka beto dibulu yayi, mpe yandi mosi,
na bana ya yandi, mpe bibulu ya yandi kunwaka maza yayi. Nge zola
kutuba ti nge me lutila yandi mfunu?»
13 Yesu vutulaka: «Konso muntu yina ke kunwa maza yayi ke kuzwa
dyaka nsatu ya maza.
14 Kasi muntu yina ke kunwa maza yina mu ke pesa ke kuzwa dyaka
ve nsatu ya maza. Maza yina mu ke pesa ke kuma na yandi mukelo yina
ke pesa luzingu ya seko.»
15 Na yina, kento tubaka: «Mfumu, pesa munu maza yango, samu ti mu
vwanda dyaka ve na nsatu ya kunwa maza, mpe mu kwiza dyaka ve
kuteka maza awa.»
16 Yesu tubilaka yandi: «Kwenda bokila bakala ya nge, mpe beno kwiza
awa.»
17 Kento vutulaka: «Mu kele ve na bakala.» Yesu tubaka dyaka: «Nge
me zonza butsyelika na kutuba ti nge kele ve na bakala,
18 samu ti nge kwelaka bambala tanu, mpe bakala yina ke na nge
ntangu yayi kele ve bakala ya nge. Na yina, nge me tubila munu
butsyelika.»
19 Kento tubaka: «Mfumu, mu ke na kutala ti nge kele mumbikudi.
20 Bankooko ya beto vwandaka sambila Nzambi na mongo yayi. Kasi
beno ba-Zwife, beno ke tubaka ti kisika ya kusambila Nzambi kele na
Yelusalemi.»
21 Yesu zabisaka yandi: «Kwikila munu. Bilumbu ke kwiza ntangu
bantu ke sambila dyaka ve Tata ata na mongo yayi, to na Yelusalemi.
22 Beno bantu ya Samaliya, beno zaba ve nani beno ke sambilaka. Kasi
beto ba-Zwife, beto zaba nani beto ke sambilaka, samu ti mpulusu ke
katukaka na ba-Zwife.
23 Kasi ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni,
ntangu misambidi ya tsyelika ke sambila Nzambi na kimpeve mpe na
butsyelika. Ni misambidi ya mutindu yina Tata ke sosaka.
24 Nzambi kele Mpeve, mpe ya me fwana ti bayina ke na kusambila
yandi, sambila yandi na kimpeve mpe na butsyelika.»

4:6 ngunga ya midi Mat 20.5

25 Kento tubilaka dyaka Yesu: «Mu zaba ti Masiya, muntu yina ba ke
bokilaka Klisto ke kwiza, mpe ti ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zabisa
beto mambu nyonso.»
26 Yesu vutulaka: «Ni munu, muntu yina ke na kuzonza na nge.»

27 Na ntangu yina, bilandi kumaka na kisika yina vwandaka Yesu na
kento yina. Bawu yitukaka mingi na kutala ti Yesu vwandaka zonza
na kento. Kasi, ata kilandi yufulaka: «Wapi mambu nge ke na kuyufula
yandi?» To «Samu na yinki nge ke na kuzonzisa kento yayi?»
28 Kento bikaka diyuki ya yandi kuna. Yandi vutukaka na mbanza,
mpe tubaka na bantu:
29 «Beno kwiza kutala muntu yina me zabisa munu mambu nyonso
yina mu salaka. Yandi lenda kuvwanda Masiya?»
30 Na yina, bantu basikaka na mbanza samu na kukwiza na kisika yina
Yesu vwandaka.

31 Na ntangu yina, bilandi vwandaka kwamisa Yesu: «Mulongisi,
kudya!»
32 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu kele na madya yina beno zaba ve.»

33 Na yina, bilandi vwandaka yufula bawu na bawu: «Ya lenda ku-
vwanda na muntu yina me natina yandi madya?»
34 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Madya ya munu, ni kusala luzolo ya
Nzambi yina fidisaka munu, mpe kumanisa mbote kisalu ya yandi.
35 Beno ke tubaka: Bangonda yiya fwana kuluta ntete na kukuma na
ntangu ya kuyonzika bambuma. Kasi mu ke na kutubila beno: Beno
zibula meso, mpe beno tala bilanga. Bambuma me yela mpe ntangu ya
kubuka me kuma.
36 Muntu yina me buka yawu me kuzwa yimeni difuta ya yandi, mpe
yandi me yonzika bambuma samu na luzingu ya mankululu. Na yina,
kikuni na kiyonziki ke na kuyangalala kintwadi.»
37 Kingana yayi kele ya tsyelika: «“Muntu ya nkaka ke kunaka, mpe
muntu ya nkaka ke yonzikaka.”
38 Mutindu mosi, mu fidisaka beno samu na kuyonzika na bilanga yina
bantu ya nkaka salaka. Bantu ya nkaka salaka, kasi beno me kuzwa
ndandu na kisalu ya bawu.»

39 Bantu mingi ya mbanza yina kwikilaka Yesu samu na kimbangi yina
kento salaka: «Yandi me zabisa munu mambu nyonso yina mu salaka.»
40 Ntangu bantu ya Samaliya kwizaka na sika ya Yesu, bawu lombaka
yandi na kuvwanda kintwadi na bawu, mpe yandi lutisaka bilumbu zole
kuna.
41 Bantu lutilaka dyaka mingi na kukwikila Yesu samu na mambu yina
yandi vwandaka zonza.
42 Bawu tubaka na kento yina: «Beto ke na kukwikila yandi, kaka
ve samu na mambu yina nge me zabisa beto, kasi beto mosi me kuwa
mambu yina yandi me zonza, mpe beto me zaba ti ya tsyelika, yandi kele
Muvuukisi ya bantu.»

Yesu belusaka mwana ya kalaka ya luyalu

43 Na manima ya bilumbu zole yina, Yesu bikaka mbanza yina, mpe
kwendaka na Ngalili,

44 samu ti yandi mosi vwandaka me zonza: «Ba ke zitisaka ve
mumbikudi na mbanza ya yandi*.»
45 Ntangu yandi kumaka na Ngalili, bantu yambaka yandi mbote,
samu ti bawu mpe vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya Paki. Bawu
vwandaka me tala bimangu nyonso yina yandi vwandaka me sala kuna.
46 Na manima, yandi vutukaka na mbanza Kaana na Ngalili, kisika
yandi kitulaka maza na vinu. Kalaka ya luyalu vwandaka kuna. Mwana
ya yandi ya bakala vwandaka na kimbevo kuna na mbanza Kape-
nawume.
47 Ntangu yandi kuwaka ti Yesu bikaka Zude samu na kukwiza na
Ngalili, yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lombaka yandi na kwiza
kubelusa mwana ya yandi yina vwandaka pene-pene na lufwa.
48 Yesu zabisaka yandi: «Kana beno tala ve bidimbu mpe mambu ya
ngitukulu, beno lenda kukwikila ve.»
49 Kasi kalaka ya luyalu vwandaka tatamana, mpe tubaka: «Mfumu,
kwiza na yinzo ya munu ntete mwana ya munu kufwa.»
50 Yesu zabisaka yandi: «Vutuka na yinzo. Mwana ya nge kele moyo.»
Bakala yina kwikilaka na mambu yina Yesu zabisaka yandi, mpe vu-
tukaka na yinzo ya yandi.
51 Na nzila, ntangu yandi vwandaka vutuka na yinzo, bisadi ya yandi
kwizaka bwabana yandi, mpe tubaka: «Mwana ya nge kele moyo.»
52 Yandi yufulaka bawu: «Na wapi ngunga mwana belukaka?» Bisadi
vutulaka: «Dibawu manisaka yandi mazono na ngunga ya ntete ya
manima ya midi.»
53 Na yina, tata ya mwana bambukaka moyo ti ni na ngunga yina Yesu
zabisaka yandi: «Mwana ya nge kele moyo.» Katuka ntangu yina, yandi
mpe dikanda ya yandi nyonso kwikilaka.
54 Yayi ni kidimbu ya zole yina Yesu salaka na Ngalili, ntangu yandi
katukaka na Zude.

5

Yesu belusaka kikata
1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu kwendaka na Yelusalemi samu
na mukembo mosi ya ba-Zwife.
2 Pene-pene na mwelo ya mbanza, mwelo ya Mameme, vwandaka na
kizinga yina ba vwandaka bokila Betesada na ndinga ya ba-Ebeleyo.
Yawu vwandaka na misampa tanu ya yinda.
3 Bambevo mingi vwandaka ya kulala na kati ya misampa yina:
bampofo, bikata mpe bantu ya bifuuma. [Bawu vwandaka vingila ti
maza ningana,
4 samu ti konso ntangu, mbazi ya Mfumu vwandaka kulumuka na
kizinga yina, mpe vwandaka ningisa maza. Na yina, mbevo ya ntete yina
vwandaka kota na manima ya kuningana ya maza vwandaka beluka na
kimbevo ni kimbevo yina vwandaka na yandi*.]

* **4:44** Ba ke banzaka ti na mulonga yayi, Yowane ke na kuzonzila Yelusalemi, mbanza ya ntinu, mutindu mbanza ya Yesu, kisika bantu yambaka yandi mbote ve (tala 2.4-25). Na milonga ya nkaka (1.46, 7.41,52), Yowane ke na kuzonza ti Nazaleti kele mbanza ya Yesu (sika yandi zingaka na bibuti ya yandi), mpe Ngalili kizunga ya yandi. * **5:4** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, mwa ndambu ya kibuku ya 3 mpe kibuku ya 4, ba bwelaka yawu na kubwela.

5 Ya vwandaka kuna na muntu yina vwandaka kikata katuka bamvula makumi tatu na nana.
6 Yesu talaka yandi ya kulala. Yandi zabaka ti yandi vwandaka mutindu yina katuka ntama. Yesu yufulaka yandi: «Nge zola kubeluka?»
7 Mbevo vutulaka: «Mfumu, mu ke na muntu ve yina lenda kukotisa munu na kizinga ntangu maza ke bandaka na kuningana. Ntangu mu ke sosaka na kukota, muntu ya nkaka ke tekilaka munu.»
8 Yesu zabisaka yandi: «Telama! Baka nkwala ya nge, mpe tambula.»
9 Kaka na ntangu yina, muntu yango belukaka. Yandi bakaka nkwala ya yandi, mpe tambulaka. Mambu yayi salamaka na kilumbu ya saba.
10 Na yina, bamfumu ya ba-Zwife bokilaka muntu yina Yesu belusaka. Bawu zabisaka yandi: «Ya kele kilumbu ya saba, mpe nge kele ve na muswa ya kunata nkwala ya nge.»
11 Kasi yandi vutulaka: «Muntu yina me belusa munu me tubila munu: Baka nkwala ya nge, mpe tambula.»
12 Bawu yufulaka yandi: «Nani me zabisa nge: Baka nkwala ya nge, mpe tambula?»
13 Kasi muntu yina belukaka zabaka ve nani belusaka yandi. Yesu vwandaka me kota na nkonga mpe vwandaka talana dyaka ve.
14 Na manima, Yesu bwabanaka muntu yango na Yinzo ya Nzambi, mpe zabisaka yandi: «Tala! Nge me beluka. Kusumuka dyaka ve, samu ti dyambu ya kulutila yimbi kumina nge ve.»
15 Na yina, muntu yango kwendaka zabisa na bamfumu ya ba-Zwife ti ni Yesu belusaka yandi.
16 Na yina, ba-Zwife bandaka na kukwamisa Yesu, samu ti yandi belusaka muntu na kilumbu ya saba.
17 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Tata ya munu ke na kusala tii ntangu yayi. Munu mpe, mu ke na kusala.»
18 Ntangu ba-Zwife kuwaka mutindu yina, ba vwandaka sosa ya kulutila na kufwa Yesu kaka ve, samu ti Yesu vwandaka zitisa ve kilumbu ya saba, kasi mpe samu ti yandi tubaka ti Nzambi kele Tata ya yandi. Na yina, yandi vwandaka lakisa ti yandi kele mutindu mosi na Nzambi.

Lutumu ya Mwana ya Nzambi

19 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mwana ya Nzambi lenda kusala kima ve na ngolo ya yandi mosi. Yandi ke salaka kaka mambu yina yandi ke talaka na sika ya Tata yandi, samu ti mambu nyonso yina Tata ke salaka, Mwana mpe ke salaka yawu.
20 Tata ke zolaka Mwana, mpe ke lakisaka yandi mambu nyonso yina yandi ke salaka. Tata ke lakisa yandi bisalu ya kulutila nene, samu ti beno yituka.
21 Mutindu Tata ke vumbulaka bantu ya kufwa, mpe ke pesaka bawu luzingu, ni mutindu yina mpe, Mwana ke pesaka luzingu na konso muntu yina yandi zola.
22 Tata ke fundisaka muntu ve, kasi yandi pesaka Mwana lutumu nyonso ya kufundisa,
23 samu ti bantu nyonso zitisa Mwana mutindu bawu ke zitisaka Tata. Muntu yina ke na kuzitisa ve Mwana ke na kuzitisa ve Tata yina fidisaka Mwana.
24 «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke kwikilaka Tata yina fidisaka munu ke na luzingu ya

seko. Yandi ke funduswa ve, kasi yandi me katuka yimeni na lufwa ya kimpeve† samu na kuzwa luzingu.
25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ngunga me kuma pene-pene,
mpe yawu me kuma yimeni, ntangu bantu ya kufwa na kimpeve ke
kuwa ndinga ya Mwana ya Nzambi, mpe bayina ke kuwa yawu, ke zinga.
26 «Mutindu Tata ke na lulendo ya kupesa luzingu, ni mutindu yina mpe,
Mwana ke na lulendo ya kupesa luzingu, samu ti Tata ya yandi pesaka
yandi yawu.
27 Tata pesaka Mwana lutumu ya kufundisa bantu, samu ti yandi kele
Mwana ya Muntu.
28 Beno yituka ve samu na yawu. Ngunga me kuma pene-pene ntangu
bantu nyonso na bandyamu ke kuwa ndinga ya Mwana ya Muntu,
29 mpe ke vumbuka na lufwa. Bayina salaka mambu ya mbote ke
vumbuka na lufwa samu na kuzwa luzingu, mpe bayina salaka mambu
ya yimbi ke vumbuka na lufwa samu na lufundusu.
30 Mu lenda kusala kima ve na lulendo ya munu mosi. Mu ke na
kufundisa mutindu Tata ke na kuzabisa munu, mpe lufundusu ya munu
kele ya kulunga, samu ti mu ke na kusala ve mambu na luzolo ya munu,
kasi na luzolo ya Nzambi yina fidisaka munu.»

Kimbangi ya Yesu

31 «Kana mu kele mbangi ya munu mosi, kimbangi ya munu kele ya
kufwanana ve.
32 Kasi muntu ya nkaka kele mbangi ya munu, mpe mu zaba ti
kimbangi ya yandi kele ya tsyelika.
33 Beno fidisaka bantu na sika ya Yowane, mpe Yowane tubaka kim-
bangi ya tsyelika.
34 Mu kele ve na nsatu ya kimbangi ya muntu. Kasi mu ke na kuzonzila
yawu, samu ti beno vuuka.
35 Yowane vwandaka mutindu mwinda ya kunama yina bantu nyonso
lenda kutala, mpe beno zolaka na kuyangalala na nsemo ya yandi kaka
mwa ntangu.
36 «Kasi mu ke na kimbangi ya kulutila nene na yina ya Yowane: Bisalu
yina Tata pesaka munu na kusala, ni yina mu ke na kusala, mpe yawu ke
na kulakisa ti Tata fidisaka munu.
37 Tata yina fidisaka munu tubaka kimbangi ya munu. Kasi beno me
kuwaka ntete ve ndinga ya yandi, mpe me talaka ntete ve kizizi ya yandi.
38 Beno ke ndimaka ve mambu ya yandi, samu ti beno ke kwikilaka ve
na muntu yina yandi fidisaka.
39 Beno ke longokaka Dibuku ya Nzambi, samu ti beno ke kanisaka
ti yawu ke pesa beno luzingu ya seko. Ni yawu ke salaka kimbangi ya
munu.
40 Kasi beno ke na kuzola ve na kukwiza na sika ya munu samu na
kuzwa luzingu.
41 «Nkembo ya munu ke katukaka ve na sika ya bantu.
42 Kasi mu zaba beno: Beno ke zolaka ve Nzambi na bantima ya beno.
43 Mu me kwiza na Nkumbu ya Tata ya munu, mpe beno ke na
kuyamba munu ve. Kasi, kana muntu ya nkaka kwiza na nkumbu ya
yandi mosi, beno ke yamba yandi.

† **5:24** Awa Yowane ke na kuzonzila bantu yina kufwaka na kimpeve samu na kuswasikisa bawu na bantu ya kufwa na bandyamu yina yandi ke na kuzonzila na mulonga ya 28.

44 Wapi mutindu beno ke lenda na kukwikila? Beno ke sosaka kaka
ti bampangi zonza mambu ya mbote na banzutu ya beno, kasi beno ke
sosaka ve ti yandi mosi Nzambi zonza mambu ya mbote na banzutu ya
beno.
45 «Beno kanisa ve ti mu ke funda beno na sika ya Tata. Muntu yina ke
funda beno ni Moyize yina beno salaka kiminu.
46 Ya tsyelika, kana beno kwikilaka Moyize, beno zolaka kwikila munu
mpe, samu ti mambu yina yandi sonikaka me tadila munu.
47 Kasi, kana beno ke na kukwikila ve na mambu yina Moyize
sonikaka, wapi mutindu beno lenda kukwikila na mambu yina mu ke
na kuzonza?»

6

Yesu dikilaka babakala mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Mke 6.30-44; Lke 9.10-17)

1 Na manima, Yesu kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili
(Ya kele dyanga ya Tibelyade).
2 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi, samu ti bawu
vwandaka tala bidimbu yina yandi vwandaka sala na kubelusa bam-
bevo.
3 Yesu yulukaka na mongo, mpe vwandaka kuna na bilandi ya yandi.
4 (Paki, mukembo ya ba-Zwife, vwandaka kuma pene-pene).
5 Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka kwiza
na sika ya yandi, yandi yufulaka Filipe: «Wapi sika beto lenda sumba
mampa, samu na kudikisa bantu yayi?»
6 (Yesu zabaka yinki yandi zolaka sala. Kasi yandi yufulaka kyuvu yayi
samu na kutonta Filipe.)
7 Na yina, Filipe vutulaka: «Ata ti beto sumba mampa ya Badenalya
bankama zole (200), konso muntu ke kuzwa ve kibuku ya dimpa.»
8 Kilandi ya nkaka, Andele leki ya Simoni Pyele, tubaka:
9 «Ya kele awa na ditoko mosi yina ke na mampa tanu ya oloze* na
bambisi zole. Kasi yawu lenda kulunga ata fyoti, samu ti bantu me lutila
mingi.»
10 Yesu tubaka: «Beno vwandisa bawu.» Kisika yina vwandaka na
matiti mingi. Bantu nyonso vwandaka na ntoto. Lutangu ya babakala
yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu (5 000).
11 Na yina, Yesu bakaka mampa. Yandi tondaka Nzambi, mpe kabu-
laka yawu na bantu yina vwandaka kuna. Yandi bakaka mpe bambisi,
mpe kabulaka bawu. Yandi pesaka bawu yawu mutindu konso muntu
vwandaka zola.
12 Ntangu bawu nyonso yukutaka, Yesu tubaka na bilandi ya yandi:
«Beno lokota bibuku yina me bikana samu ti yawu kubeba ve.»
13 Bawu lokotaka yawu, mpe fulusaka bitunga kumi na zole na bibuku
ya mampa yina bikanaka na mampa tanu ya oloze yina bantu kudyaka.
14 Ntangu bantu talaka kidimbu yina Yesu vwandaka me sala, bawu
tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi ke Mumbikudi yina fwanaka kwiza na
yinza.»

6:7 Mat 18.28 * **6:9** *Oloze* kele mutindu ya mbuma yina bantu ke nikaka samu na kuzwa mfumfuta ya kuyidika kiputi ya mampa.

15 Mutindu Yesu zabaka ti bantu zolaka kwiza kubaka yandi na ngolo
samu na kusala yandi ntinu, yandi kabukaka dyaka na bawu, mpe
kwendaka yandi mosi na mongo.

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mat 14.22-33; Mke 6.45-52)

16 Ntangu mpimpa kumaka, bilandi ya yandi kulumukaka na kumu ya
dyanga.
17 Bawu kotaka na bwatu samu na kukwenda na mbanza Kape-
nawume na lweka ya nkaka ya dyanga. Ya vwandaka me kuma mpimpa,
mpe Yesu vwandaka ntete ve kintwadi na bawu.
18 Mupepe ya ngolo vwandaka fula mpe vwandaka nanguna maza ya
dyanga.
19 Ntangu bawu vwandaka me sala Basitade makumi zole na tanu to
makumi tatu, bawu talaka Yesu yina vwandaka kwiza na sika ya bawu
na kutambula na zulu ya maza, mpe boma kumaka na bawu.
20 Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beno tala boma ve! Ya kele munu.»
21 Na yina, bawu zolaka kotisa yandi na bwatu. Kasi, kaka na ntangu
yina, bawu kumaka na kisika yina bawu vwandaka kwenda.

Yesu kele dimpa yina ke pesaka luzingu

22 Na kilumbu yina landaka, nkonga ya bantu yina bikanaka na simu
ya nkaka ya dyanga zabaka ti kaka bwatu mosi vwandaka kuna kilumbu
yina lutaka. Ba zabaka mpe ti Yesu kwendaka ve kintwadi na bilandi ya
yandi, kasi bilandi kwendaka bawu mosi.
23 Babwatu ya nkaka yina vwandaka me katuka na mbanza Tibeyale
kumaka na kisika yina bantu kudyaka mampa na manima ya lusambulu
ya matondo yina Mfumu Yesu salaka.
24 Ntangu bantu talaka ti Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka ve
kuna, bawu kotaka na babwatu, mpe kwendaka na mbanza Kape-
nawume samu na kusosa Yesu.
25 Bawu talaka yandi na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yufulaka
yandi: «Mulongisi, wapi ntangu nge kumaka awa?»
26 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Beno ke na
kusosa munu, samu ti beno kudyaka mampa, mpe beno yukutaka, kasi
ve samu ti beno me bakula nsasa ya bidimbu ya munu.
27 Beno sala ve samu na madya yina ke bebaka, kasi beno sala samu
na madya yina ke vwanda tii na luzingu ya seko. Ni Mwana ya Muntu ke
pesa beno madya yina, samu ti Tata Nzambi lakisaka na pwelele nyonso
ti ni yandi, yandi soolaka.»
28 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki beto fwana kusala samu na
kusala bisalu yina Nzambi ke zolaka?»
29 Yesu vutulaka: «Kisalu yina Nzambi ke zolaka ti beno sala ni kukwik-
ila muntu yina yandi fidisaka.»
30 Na yina, bawu zabisaka yandi: «Wapi kidimbu nge ke lakisa beto
samu ti beto kwikila nge? Yinki nge ke sala?
31 Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto kudyaka madya yina ba
ke bokilaka mane, mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: “Yandi
pesaka bawu mampa yina katukaka na zulu.”»

6:19 Lke 24.13

32 Kasi Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ni Moyize
ve pesaka beno dimpa yina katukaka na zulu, kasi ni Tata ya munu ke
pesaka beno dimpa ya tsyelika yina ke katukaka na zulu.
33 Dimpa ya Nzambi, ni yina katukaka na zulu, mpe yina ke pesaka
luzingu na bantu nyonso.»
34 Na yina, bawu tubaka: «Mfumu, pesa beto dimpa yina ntangu
nyonso.»
35 Yesu zabisaka bawu: «Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu. Muntu
yina ke kwiza na sika ya munu ke vwanda dyaka ve na nsatu, mpe muntu
yina ke kwikila munu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya maza.
36 Kasi, mu me tubilaka beno yawu: Beno me tala, kasi beno ke na
kukwikila ve.
37 «Bantu nyonso yina Tata ke na kupesa munu ke kwiza na sika ya
munu, mpe mu ke bingisa ve muntu yina ke kwiza na sika ya munu.
38 Mu katukaka na zulu samu na kusala luzolo ya Tata yina fidisaka
munu, kasi luzolo ya munu mosi ve.
39 Luzolo ya Tata yina fidisaka munu kele ti mu zimbisa muntu ve na
bayina nyonso yandi pesaka munu, kasi mu vumbula bawu na lufwa na
kilumbu ya nsuka.
40 Ya tsyelika, luzolo ya Tata ya munu kele ti konso muntu yina ke na
kutala Mwana ya Nzambi, mpe ke na kukwikila yandi, kuzwa luzingu ya
seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.»
41 Na yina, ba-Zwife bandaka na kunyunguta, samu ti Yesu tubaka:
«Mu kele dimpa yina katukaka na zulu.»
42 Bawu vwandaka tuba: «Bakala yayi kele Yesu, mwana ya Yosefi. Beto
zaba tata mpe mama ya yandi. Wapi mutindu yandi lenda kutuba ti
yandi katukaka na zulu?»
43 Yesu zabisaka bawu: «Beno bika na kunyunguta.
44 Muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata yina fidisaka
munu me bokila yandi ve. Kasi muntu yina ke kwiza na sika ya munu,
mu ke vumbula yandi na lufwa na kilumbu ya nsuka.
45 Mimbikudi sonikaka: "Nzambi ke longisa bantu nyonso."
«Konso muntu yina ke kuwaka Tata, mpe ke ndimaka ndongosolo ya
yandi ke kwizaka na sika ya munu.
46 Muntu ve me talaka Tata, kasi kaka Mwana yina katukaka na sika
ya Nzambi me talaka Tata.
47 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikilaka ke na
luzingu ya seko.
48 Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu.
49 Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beno kudyaka dimpa yina ba ke
bokilaka mane, kasi bawu kufwaka.
50 Kasi, awa kele dimpa yina me katuka na zulu. Muntu yina ke kudya
yawu ke kufwa ve.
51 Ni munu kele dimpa yina me katuka na zulu, mpe yina ke pesaka
luzingu. Kana muntu kudya dimpa yina, yandi ke zinga seko. Dimpa
yina ni musuni ya munu. Mu ke pesa yawu samu ti bantu nyonso kuzwa
luzingu.»
52 Ntangu ba-Zwife kuwaka mambu yina, bawu bandaka na kuswana
na ngolo nyonso bawu na bawu. Bawu vwandaka tuba: «Wapi mutindu
muntu yayi lenda kupesa beto nzutu ya yandi samu na kudya yawu?»

53 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno:
Kana beno kudya ve nzutu ya Mwana ya Muntu, mpe kana beno kunwa
ve menga ya yandi, beno ke kuzwa ve luzingu.
54 Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga
ya munu ke kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke
vumbula yandi na lufwa,
55 samu ti musuni ya munu kele madya ya tsyelika, mpe menga ya
munu malafu ya tsyelika.
56 Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga
ya munu ke zinga na munu, mpe mu ke zinga na yandi.
57 Tata yina kele moyo fidisaka munu, mpe mu ke zingaka samu na
yandi. Mutindu mosi, muntu yina ke kudya nzutu ya munu ke zinga mpe
samu na munu.
58 Nzutu ya munu, ni dimpa yina me katuka na zulu. Yawu kele
mutindu mosi ve na dimpa yina kudyaka bankooko ya beno yina me
kufwaka. Muntu yina ke kudya dimpa yayi ke zinga seko.»

59 Yesu tubaka mambu yina ntangu yandi vwandaka longa bantu na
yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Kapenawume.

Yesu ke na mambu yina ke pesaka luzingu ya mankululu

60 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu zonzaka, bilandi mingi
ya yandi tubaka: «Ndongosolo yayi me lutila ngolo. Ata muntu lenda
kundima yawu.»
61 Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka nyunguta samu na
mambu yina yandi vwandaka me zonza. Ni yawu yina, yandi yufulaka
bawu: «Mambu yayi ke na kusala beno mpasi na ntima?
62 Na yina, yinki beno ke tuba ntangu beno ke tala Mwana ya Muntu
kuvutuka na kisika yina yandi vwandaka ntete?
63 Mpeve ke pesaka luzingu, kasi nzutu kele kima ya mpamba. Mambu
yina mu me zabisa beno kele Mpeve mpe luzingu.
64 Kasi, na kati ya beno kele na bayina ke na kukwikila ve.» (Katuka
mbandukulu, Yesu zabaka bayina vwandaka kwikila yandi ve, mpe nani
zolaka yekula yandi.)
65 Yandi zonzaka dyaka: «Ni samu na yawu, mu zabisaka beno ti
muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata me pesa yandi ve
luve ya kukwiza.»

66 Katuka ntangu yina, bilandi mingi bikaka yandi, mpe vwandaka
tambula dyaka ve kintwadi na yandi.
67 Na yina, Yesu tubaka na bilandi kumi na zole ya yandi: «Beno mpe,
beno zola kukwenda?»
68 Kasi Simoni Pyele tubaka: «Mfumu, na sika ya nani beto ke kwenda?
Nge ke na mambu yina ke pesaka luzingu ya seko.
69 Ntangu yayi, beto ke na kukwikila, mpe beto zaba ti nge kele Muntu
ya Longo yina Nzambi fidisaka.»

70 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mu soolaka beno kumi na zole, kasi mosi
na kati ya beno kele mwana ya Satana.»
71 Na kutuba mutindu yina, Yesu vwandaka zonzila Yuda, mosi ya
bilandi kumi na zole, mwana ya Simoni Isekayote, yina fwanaka yekula
Yesu.

7

Bampangi ya Yesu ke na kukwikila yandi ve

1 Na manima, Yesu landaka nzyetolo ya yandi na Ngalili. Yandi
vwandaka zola ve kukwenda na Zude, samu ti bamfumu ya ba-Zwife
vwandaka sosa kufwa yandi.
2 Mukembo ya Mileba ya ba-Zwife kumaka pene-pene,
3 mpe bampangi ya Yesu tubilaka yandi: «Katuka awa, mpe kwenda na
Zude, samu ti bilandi ya nge tala bimangu yina nge ke na kusalaka.
4 Ata muntu ke salaka mambu na mansweki kana yandi zola ti bantu
zaba yandi. Mutindu nge ke na kusala bimangu ya nene, sala ti bantu
nyonso zaba nge.»
5 (Bampangi ya yandi mpe vwandaka kwikila yandi ve.)
6 Yesu vutulaka: «Ntangu ya munu me lunga ntete ve. Kasi na beno,
ntangu ni ntangu ke kaka ya kulunga.
7 Bantu ya yinza lenda kuyina beno ve. Bawu ke na kuyina munu,
samu ti mu ke na kutuba ti mavanga ya bawu kele yimbi.
8 Beno lenda kukwenda ya beno na mukembo. Mu ke kwenda ve, samu
ti ntangu ya munu me lunga ntete ve.»

Yesu kwendaka na mukembo ya Mileba na Yelusalemi

9 Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Yesu bikanaka na
Ngalili.
10 Bampangi ya yandi kwendaka na Yelusalemi na mukembo. Na
manima, Yesu mpe kwendaka kuna, kasi yandi kwendaka na mansweki,
ata kutalana na bantu.
11 Kuna, bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa yandi. Bawu vwan-
daka yufula: «Wapi kisika yandi kele?»
12 Na kati ya nkonga, bantu vwandaka zonzila yandi mingi. Bawu
vwandaka tuba: «Yandi kele muntu ya mbote.» Kasi bantu ya nkaka
vwandaka tuba: «Yandi ke na kuvuna bantu.»
13 Kasi ata muntu vwandaka zonzila Nkumbu ya Yesu na pwelele
nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife.
14 Ntangu mukembo kumaka na kati-kati, Yesu kwendaka na Yinzo ya
Nzambi, mpe bandaka na kulonga.
15 Na kuwa mambu yina yandi vwandaka zonza, ba-Zwife yitukaka
mpe tubaka: «Wapi mutindu yandi me sala na kuzaba mbote Dibuku ya
Nzambi ata kulongoka yawu?»
16 Yesu vutulaka: «Ndongosolo ya munu ke katukaka ve na munu mosi,
kasi na Nzambi yina fidisaka munu.
17 Kana muntu zola kusala mambu yina Nzambi ke zolaka, yandi ke
zaba kana ndongosolo ya munu ke katukaka na Nzambi, to kana mu ke
zonzaka mambu yina ke katukaka na munu mosi.
18 Muntu yina ke zonzaka mambu na nkumbu ya yandi mosi ke sosaka
nkembo ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke sosaka na kukembisa muntu
yina fidisaka yandi ke zonzaka mambu ya tsyelika, mpe ata dyambu ya
luvunu ke na yandi.
19 Moyize pesaka beno Misiku, kasi ata muntu na kati ya beno ke
zitisaka yawu. Na yina, samu na yinki beno ke na sosa kufwa munu?»
20 Nkonga vutulaka: «Nge ke na mpeve ya yimbi! Nani ke na sosa
kufwa nge?»

21 Yesu zonzaka dyaka: «Mu me sala kaka kimangu mosi, mpe beno
nyonso me yituka?
22 Moyize pesaka beno lutumu ya kuzengisa bana bubakala (ya tsye-
lika, lutumu yayi katukaka ve na Moyize, kasi na bankooko ya beno ya
ntete), mpe beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba mpe.
23 Kana beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba samu
na kuzitisa Misiku ya Moyize, samu na yinki beno dasukaka na munu
ntangu mu belusaka muntu na kilumbu ya Saba?
24 Beno fundisa ve na kulanda kaka mambu yina ke talanaka na meso
ya beno. Kasi, beno fundisa na kulanda butsyelika.»

Yesu lendaka vwanda Masiya?

25 Ndambu ya bantu ya Yelusalemi vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve
ba ke na sosa kufwa?
26 Beno tala! Yandi ke na kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, mpe ata
muntu ke na kuyimina yandi. Na yina, bamfumu ya beto me ndima ya
tsyelika ti yandi kele Masiya?
27 Ntangu Masiya ke kwiza, ata muntu ke zaba wapi kisika yandi ke
katuka. Kasi yandi yayi, beto nyonso zaba wapi kisika yandi katukaka.»
28 Yesu vwandaka longa na Yinzo ya Nzambi. Na yina, yandi zonzaka
na ngolo: «Beno zaba nani mu kele, mpe wapi sika mu katukaka? Mu
kwizaka na ngolo ya munu mosi ve, kasi muntu yina fidisaka munu kele
muntu ya kusadila kivuvu, kasi beno zaba yandi ve.
29 Mu zaba yandi, samu ti mu katukaka na sika ya yandi, mpe ni yandi
fidisaka munu.»
30 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu, kasi ata muntu simbaka
yandi, samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve.
31 Na kati ya nkonga, bantu mingi kwikilaka yandi, mpe vwandaka
tuba: «Ntangu Masiya ke kwiza, bidimbu yina yandi ke sala ke lutila yina
muntu yayi ke na kusalaka?»
32 Ba-Falisye kuwaka mambu yina bantu vwandaka nyunguta samu
na Yesu. Na yina, kintwadi na bamfumu ya banganga-Nzambi, bawu
fidisaka mikengi na Yinzo ya Nzambi samu na kukanga Yesu.
33 Yesu tubaka: «Mu ke ntete na beno mwa bilumbu. Na manima, mu
ke vutuka na sika ya muntu yina fidisaka munu.
34 Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno lenda
kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.»
35 Na yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu: «Wapi sika yandi
ke kwenda, kisika yina beto lenda kutala yandi ve? Yandi ke kwenda
na sika ya ba-Zwife yina ke zingaka na kati ya ba-Ngeleke? To yandi ke
kwenda kulonga ba-Ngeleke?
36 Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi me zonza: Beno ke sosa
munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno lenda kukwiza ve na
kisika yina mu ke vwanda.»

Maza yina ke pesaka luzingu

37 Na kilumbu ya nsuka ya mukembo, kilumbu ya kulutila mfunu, Yesu
telamaka na ntwala ya nkonga, mpe tubaka na ngolo: «Kana muntu ke na
nsatu ya kunwa maza, yandi kwiza na sika ya munu, mpe yandi kunwa.
38 Mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: Kana muntu kwikila
munu, “banzadi ya maza yina ke pesaka luzingu ke basika na ntima ya
yandi.”»

39 (Yesu vwandaka zonzila Mpeve ya Longo yina fwanaka kulumuka
na bayina vwandaka kwikila yandi. Kasi na ntangu yina, Nzambi vwan-
daka me pesa ntete Mpeve ve, samu ti yandi vwandaka me kembisa ntete
Yesu ve.)

Ntima-ngolo ya bamfumu ya ba-Zwife

40 Ntangu nkonga kuwaka mambu yina Yesu zonzaka, ndambu ya
bantu vwandaka tuba: «Ya tsyelika, muntu yayi kele Mumbikudi.»
41 Ndambu ya nkaka ya bantu vwandaka tuba: «Yandi kele Masiya.»
Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Masiya ke butuka ve na Ngalili.
42 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Masiya ke vwanda muntu ya
dikanda ya Davidi, mpe yandi ke butuka na Betelemi, mbanza yina
Davidi zingaka.»
43 Na yina, nkonga kabukaka samu na yandi.
44 Bantu ya nkaka vwandaka zola kukanga yandi, kasi ata muntu
simbaka yandi.
45 Ntangu mikengi vutukaka, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-
Falisye yufulaka bawu: «Samu na yinki beno me nata yandi ve?»
46 Bawu vutulaka: «Ata muntu me zonzaka mutindu yandi.»
47 Na yina, ba-Falisye tubilaka bawu: «Beno mpe, beno me kwikila
yandi?
48 Beno zaba mfumu mosi ya beto to mu-Falisye mosi yina ke na
kukwikila muntu yayi?
49 Bantu yina ke na kulanda yandi zaba ve Misiku ya Moyize. Bawu
kele bantu ba singaka.»
50 Nikodeme, mosi na kati ya kimvuka ya ba-Falisye, yina na ntama
kwendaka tala Yesu, tubilaka bawu:
51 «Mutindu Misiku ya beto ke zabisaka, beto lenda ve kupesa muntu
kitumbu mutindu yayi. Beto fwana kuwa ntete yandi, mpe kuzaba yinki
yandi me sala.»
52 Bawu zabisaka yandi: «Nge kele mpe muntu ya Ngalili? Tanga mbote
Dibuku ya Nzambi, mpe nge ke zaba ti ata mumbikudi ke basika na
Ngalili.» [
53 Na manima, konso muntu vutukaka na yinzo ya yandi.

8

Kento ya kinsuza

1 Yesu kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.
2 Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Yesu vutukaka na Yinzo
ya Nzambi, mpe bantu nyonso kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi
vwandaka, mpe bandaka na kulonga bawu.
3 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye natinaka yandi kento yina ba
simbaka ntangu yandi vwandaka sala kinsuza. Bawu tulaka yandi na
kati-kati ya bantu nyonso,
4 mpe tubaka: «Mfumu, beto me simba kento yayi ntangu yandi vwan-
daka sala kinsuza.
5 Na Misiku ya beto, Moyize pesaka beto lutumu ya kufwa na matadi
bakento ya mutindu yayi. Kasi nge, yinki nge ke na kutuba?»

7:42 2Sa 7.12; Mga 89.4-5; Yel 23.5; Mka 5.1; Mat 2.5

6 Bawu zonzaka mutindu yina samu na kutonta yandi, mpe samu na
kuzwa dyambu ya kufundisa yandi. Kasi Yesu kondamaka mpe bandaka
na kusonika na ntoto na musapi ya yandi.
7 Mutindu bawu vwandaka tatamana na kuyufula yandi, Yesu vum-
bulaka yintu, mpe tubaka: «Kana na kati ya beno kele na muntu yina me
salaka ntete ve disumu, yandi vwanda muntu ya ntete na kubula kento
yayi ditadi.»
8 Na manima ya kuzonza yawu, yandi kondamaka mpe bandaka
dyaka na kusonika na ntoto.
9 Ntangu bawu kuwaka mutindu yina, bawu kwendaka mosi na mosi,
kubanda na bakuluntu. Yesu bikanaka yandi mosi na kento yango yina
vwandaka kaka ya kutelama na ntwala ya yandi.
10 Yesu vumbulaka yintu, mpe yufulaka yandi: «Wapi sika bawu me
kwenda? Ata muntu me pesa nge kitumbu?»
11 Kento vutulaka: «Muntu ve, Mfumu.»
Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Munu mpe, mu ke pesa nge kitumbu ve.
Kwenda ya nge, kasi kusumuka dyaka ve*.»]

Yesu kele nsemo ya yinza

12 Yesu tubaka dyaka na mantwala ya bantu: «Mu kele nsemo ya yinza.
Muntu yina ke landa munu ke tambula ve na mpimpa, kasi yandi ke
kuzwa nsemo yina ke pesaka luzingu.»
13 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu zabisaka yandi:
«Nge ke na kusala kimbangi ya nge mosi. Na yina, yawu kele ya
kufwanana ve.»
14 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kusala kimbangi ya munu
mosi. Kasi kimbangi ya munu kele ya tsyelika, samu ti mu zaba wapi
kisika mu katukaka, mpe wapi kisika mu ke na kukwenda. Kasi beno
zaba ve wapi kisika mu katukaka, to wapi kisika mu ke na kukwenda.
15 Beno ke fundisaka na kimuntu. Kasi mu ke na kufundisa muntu ve.
16 Kana mu fundisa, lufundusu ya munu kele ya tsyelika, samu ti mu
kele munu mosi ve, kasi mu kele kintwadi na Tata yina fidisaka munu.
17 Ba sonikaka na Misiku ya beno ti ntangu bantu zole ke na kusala
kimbangi mutindu mosi, kimbangi ya bawu kele ya tsyelika.
18 Mu ke na kusala kimbangi ya munu mosi, mpe Tata yina fidisaka
munu ke na kusala mpe kimbangi ya munu.»
19 Kasi ba-Falisye yufulaka yandi: «Wapi sika kele tata ya nge?» Yesu
vutulaka: «Beno zaba munu ve, mpe beno zaba ve Tata ya munu. Kana
beno zabaka munu, beno zolaka zaba mpe Tata ya munu.»
20 Yesu zonzaka mambu yina, ntangu yandi vwandaka longa na Yinzo
ya Nzambi, pene-pene ya kima yina bantu ke tulaka makabu. Ata muntu
kangaka yandi, samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve.

Yesu zabisaka nkwendolo ya yandi

21 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Mu ke kwenda, mpe beno ke sosa munu.
Kasi beno ke kufwa na masumu ya beno, mpe beno lenda kukwenda ve
na kisika yina mu ke kwenda.»

---

* **8:11** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, Yne 7.53 tii na Yne 8.11, kele ve, kasi na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka yawu na kubwela awa to na manima ya Yne 7.36; Yne 21.25. **8:17** Ltg 35.30; Mus 17.6; 19.15

22 Na kuwa mutindu yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu:
«Samu na yinki yandi me tuba: beno lenda kukwenda ve na kisika yina
mu ke kwenda? Yandi ke kufwa nzutu?»
23 Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya ntoto, kasi mu kele muntu ya
zulu. Beno kele bantu ya yinza yayi, kasi mu kele muntu ya yinza yayi
ve.
24 Ni yawu yina, mu me zabisa beno ti beno ke kufwa na masumu ya
beno. Kana beno kwikila ve ti "Mu Kele"†, beno ke kufwa na masumu ya
beno.»
25 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Nge kele nani?» Yesu vutulaka: «Mu
kele muntu yina mu ke na kuzabisaka beno katuka mbandukulu.
26 Mu ke na mambu mingi ya kuzonza mpe ya kufundisa na yina me
tadila beno. Kasi Tata yina fidisaka munu ke zonzaka butsyelika, mpe
mu ke na kuzabisa na bantu nyonso kaka mambu yina mu longokaka
na yandi.»
27 Ba-Zwife vwandaka bakula ve ti Yesu vwandaka zonzila bawu Tata
ya yandi.
28 Na yina, yandi zonzaka dyaka: «Ntangu beno ke zangula Mwana ya
Muntu, beno ke zaba ti "Mu Kele". Beno ke bakula ti mu ke salaka ata
dyambu na luve ya munu mosi. Kasi, mu ke zabisaka mambu yina Tata
longisaka munu.
29 Muntu yina fidisaka munu kele kintwadi na munu. Yandi ke bikaka
munu mosi ve, samu ti mu ke salaka kaka mambu yina yandi ke zolaka.»
30 Ntangu Yesu zonzaka mambu yina, bantu mingi kwikilaka yandi.

Bana ya tsyelika ya Abalayami

31 Na yina, Yesu tubaka na ba-Zwife yina kwikilaka yandi: «Kana beno
sala mambu yina mu me zabisa beno, beno ke vwanda ya tsyelika
bilandi ya munu.
32 Beno ke zaba butsyelika, mpe butsyelika ke pesa beno kimpwanza.»
33 Bawu vutulaka: «Beto kele bana ya Abalayami, mpe ata mbala
mosi, beto me vwandaka bandongo ya muntu. Wapi mutindu nge lenda
kutuba ti beto ke kuzwa kimpwanza?»
34 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso
muntu yina ke salaka disumu kele mundongo ya disumu.
35 Mwana ke vwandaka bantangu nyonso na dikanda ya yandi, kasi
mundongo ve.
36 Kana Mwana pesa beno kimpwanza, beno ke vwanda ya tsyelika
bantu ya kimpwanza.
37 Mu zaba ti beno kele bana ya Abalayami. Kasi beno ke na sosa kufwa
munu, samu ti beno ke na kundima ve ndongosolo ya munu.
38 Mu ke na kuzonzila beno mambu yina mu talaka na sika ya Tata ya
munu. Kasi beno ke na kusala mambu yina tata ya beno zabisaka beno.»
39 Bawu vutulaka: «Tata ya beto, ni Abalayami.» Yesu zabisaka dyaka
bawu: «Ya tsyelika, kana beno vwandaka bana ya Abalayami, beno
zolaka sala mutindu yandi.
40 Mu me zabisa beno butsyelika yina Nzambi tubilaka munu. Kasi
beno ke na sosa kufwa munu. Abalayami salaka ve mutindu yina.

† **8:24** *Mu kele* ni Nkumbu ya Nzambi yina Nzambi zabisaka Moyize (tala Kub. 3.14). Yesu ke na kuzonza mutindu yina samu na kulakisa ti yandi kele Nzambi. Yandi zola kulakisa mpe ti ya tsyelika, yandi kele muntu yina yandi ke na kuzabisa bantu. **8:28** Yne 8.24

41 Beno ke na kusala mutindu tata ya beno.» Kasi ba-Zwife vutulaka:
«Beto kele ve bana ya makangu. Beto ke kaka na Tata mosi, ni Nzambi.»
42 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, kana Nzambi vwandaka Tata ya
beno, beno zolaka zola munu. Mu katukaka na sika ya Nzambi, mpe mu
kele awa samu na yandi. Mu kwizaka ve na luzolo ya munu mosi, kasi
ni yandi fidisaka munu.
43 Beno ke na kuvisa ve mambu yina mu ke na kutuba, samu ti beno
lenda ve kuwa ndongosolo ya munu.
44 «Tata ya beno, ni Satana, mpe beno ke zolaka na kusala mambu
yina yandi ke zolaka. Katuka mbandukulu, yandi kele muntu yina ke
kufwaka bantu, mpe yandi ke lendaka ve na kuzinga na butsyelika,
samu ti yandi ke na butsyelika ve. Ntangu yandi ke zonzaka, yandi ke
basisaka kaka mambu ya luvunu, samu ti yandi kele muntu ya luvunu,
mpe tata ya luvunu.
45 Kasi munu, mu ke tubaka butsyelika. Ni yawu yina, beno ke na
kukwikila munu ve.
46 Nani na kati ya beno lenda kulakisa ti mu me sala disumu? Kana mu
ke na kutuba mambu ya tsyelika, samu na yinki beno ke na kukwikila
munu ve?
47 Muntu ya Nzambi ke kuwaka mambu ya Nzambi. Kasi beno ke
kuwaka yawu ve, samu ti beno kele bantu ya Nzambi ve.»
48 Na yina, ba-Zwife zabisaka Yesu: «Beto zonzaka ve butsyelika na
kutuba ti nge ke muntu ya Samaliya, mpe nge ke na mpeve ya yimbi?»
49 Yesu vutulaka: «Mu ke na mpeve ya yimbi ve. Mu ke na kuzitisa Tata
ya munu, kasi beno ke na kuyina munu.
50 Mu ke sosaka ve nkembo ya munu mosi. Kasi ya kele na muntu yina
ke sosilaka munu yawu, mpe ni yandi ke fundisa beno.
51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Muntu yina ke tumama na
ndongosolo ya munu ke kufwa ve.»
52 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Ntangu yayi, beto me zaba ti ya tsyelika,
nge ke na mpeve ya yimbi. Abalayami mpe mimbikudi kufwaka. Kasi
nge ke na kutuba ti muntu yina ke tumama na ndongosolo ya nge ke
kufwa ve!
53 Nge banza ti nge me lutila mfunu na tata ya beto Abalayami? Yandi
mpe mimbikudi kufwaka. Na yina, nge ni nani? Nge zola kulakisa
yinki?»
54 Yesu vutulaka: «Kana mu ke na kusosa nkembo ya munu mosi, yawu
kele mpamba. Muntu yina ke na kukembisa munu ni Tata ya munu yina
beno ke na kubokila Nzambi ya beno.
55 Beno zaba yandi ve, kasi munu, mu zaba yandi. Kana mu tubaka ti
mu zaba yandi ve, mu zolaka vwanda muntu ya luvunu mutindu beno.
Kasi mu zaba yandi, mpe mu ke tumamaka na mambu ya yandi.
56 Tata ya beno Abalayami yangalalaka, samu ti yandi fwanaka tala
nkwizulu ya munu. Yandi talaka yawu, mpe nsayi ya yandi lutilaka.»
57 Ba-Zwife tubilaka yandi: «Nge me lungisa ntete ve bamvula makumi
tanu, mpe nge ke na kutuba ti nge talaka Abalayami!»
58 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ntete Abal-
ayami butuka, “Mu Kele”.»
59 Na yina, bawu lokotaka matadi samu na kubula yandi yawu. Kasi
Yesu bumbamaka mpe basikaka na Yinzo ya Nzambi.

8:58 Yne 8.24

9

Yesu belusaka muntu yina butukaka mpofo

1 Ntangu Yesu vwandaka tambula na nzila, yandi talaka muntu yina
butukaka na meso ya kufwa.
2 Na yina, bilandi ya yandi yufulaka yandi: «Mulongisi, samu na yinki
muntu yayi butukaka mpofo? Samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya
yandi?»
3 Yesu vutulaka: «Ya kele ve samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya
yandi. Yandi kele mpofo, samu ti bisalu ya Nzambi talana na nzutu ya
yandi.
4 Ntangu bwisi ke ntete ya kutsya, beto fwana kusala bisalu ya Nzambi
yina fidisaka munu. Mpimpa ke na kukwiza, mpe na ntangu yina, ata
muntu ke lenda na kusala.
5 Ntangu mu ke ntete na yinza, mu kele nsemo ya yinza.»
6 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu lobolaka mante na ntoto,
mpe salaka mwa poto-poto na yawu. Yandi tulaka yawu na meso ya
mpofo,
7 mpe tubilaka yandi: «Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe.»
(Nkumbu yayi zola kutuba «Muntu yina ba fidisaka».)
Na yina, mpofo kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yandi vutukaka,
yandi vwandaka tala.
8 Bamfinangani ya yandi mpe bayina nyonso talaka yandi ntangu
yandi vwandaka lomba mbongo, tubaka: «Yayi ni muntu yina vwan-
daka vwanda ntangu nyonso na ntoto, mpe vwandaka lomba bantu
mbongo?»
9 Ndambu ya bantu tubaka: «Ni yandi». Bantu ya nkaka: «Ve, ni yandi
ve. Ya ke muntu yina ke na kufwanana na yandi.» Kasi yandi mosi
tubaka: «Ni munu».
10 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi mutindu nge me sala samu na
kutala?»
11 Yandi vutulaka: «Muntu yina ba ke bokilaka Yesu me tula munu mwa
poto-poto na meso. Na manima, yandi me zabisa munu: Kwenda sukula
kizizi na kizinga ya Silowe. Mu me kwenda kusukula yawu, mpe na
mpamukunu, mu me tala.»
12 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi sika yandi kele?» Yandi
vutulaka: «Mu zaba ve».

Ba-Falisye pesaka byuvu na mpofo yina Yesu belusaka

13 Ba nataka muntu yina vwandaka mpofo na sika ya ba-Falisye.
14 Kilumbu yina Yesu salaka poto-poto na mante samu na kuzibula
yandi meso vwandaka kilumbu ya saba.
15 Na yina, ba-Falisye yufulaka dyaka muntu yango wapi mutindu
meso ya yandi vwandaka me zibuka. Muntu yango vutulaka: «Yandi
tulaka munu poto-poto na meso. Na manima, mu kwendaka sukula
kizizi, mpe ntangu yayi, mu ke na kutala.»
16 Ndambu ya ba-Falisye vwandaka tuba: «Muntu yayi katukaka ve na
sika ya Nzambi, samu ti yandi ke zitisaka ve kilumbu ya saba.» Kasi
ba-Falisye ya nkaka vwandaka tuba: «Wapi mutindu muntu ya masumu
lenda kusala bidimbu ya mutindu yayi?» Na yina, ba-Falisye kabukaka
na bankonga zole.

17 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki nge ke na kutuba samu na
muntu yina me zibula nge meso?» Yandi vutulaka: «Yandi kele
mumbikudi.»
18 Kasi Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka kwikila ve ti muntu yango
butukaka mpofo, mpe ti yandi vwandaka me banda na kutala. Ni yawu
yina, bawu tumisaka bibuti ya yandi.
19 Bawu yufulaka bibuti: «Bakala yayi kele mwana ya beno? Ya ke ya
tsyelika ti yandi butukaka mpofo? Ntangu yayi, wapi mutindu yandi me
sala samu na kutala?»
20 Bibuti vutulaka: «Ya tsyelika, beto zaba ti yandi kele mwana ya beto,
mpe ti yandi butukaka mpofo.
21 Kasi beto zaba ve wapi mutindu yandi me sala samu na kutala, to
nani me zibula yandi meso. Beno yufula yandi. Yandi kele kuluntu, mpe
yandi mosi lenda kupesa beno mvutu na byuvu yayi.»
22 Bibuti ya yandi zonzaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka
na boma ya bamfumu ya ba-Zwife yina vwandaka me baka lukanu ya
kubingisa na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso muntu yina ke tuba
ti Yesu kele Masiya.
23 Ni samu na yawu bibuti ya mpofo vwandaka me tuba: «Yandi kele
kuluntu. Beno yufula yandi beno mosi.»
24 Na yina, ba-Falisye tumisaka na mbala ya zole muntu yina butukaka
mpofo, mpe tubilaka yandi: «Kembisa Nzambi na kuzonza butsyelika.
Beto zaba ti muntu yina me zibula nge meso kele musumuki.»
25 Yandi vutulaka: «Mu zaba ve kana yandi kele musumuki. Kasi mu
zaba kaka dyambu mosi: Mu vwandaka mpofo, kasi ntangu yayi, mu ke
na kutala.»
26 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki yandi me sala nge? Wapi
mutindu yandi me sala samu na kuzibula nge meso?»
27 Yandi vutulaka: «Mu me zabisa ntete beno yawu, kasi beno ke na
kundima munu ve. Samu na yinki beno zola kuwa dyaka yawu? Beno
mpe, beno zola kuvwanda bilandi ya yandi?»
28 Na yina, bawu bandaka na kufinga yandi, mpe tubilaka yandi: «Ni
nge kele kilandi ya yandi. Beto kele bilandi ya Moyize.
29 Beto zaba ti Nzambi zonzaka na Moyize, kasi muntu yayi, beto zaba
ve wapi kisika yandi katukaka.»
30 Muntu yina vutulaka: «Ya kele mambu ya ngitukulu! Yandi me
zibula munu meso, kasi beno zaba ve wapi kisika yandi katukaka!
31 Bantu nyonso zaba ti Nzambi ke kuwaka ve lusambulu ya mis-
umuki. Kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya muntu yina ke zitisaka
yandi, mpe ke tumamaka na luzolo ya yandi.
32 Katuka mbandukulu ya yinza yayi, beto me kuwaka ntete ve ti
muntu me zibula meso ya muntu yina butukaka mpofo.
33 Kana muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, yandi zolaka sala
kimangu ve.»
34 Ba-Falisye zabisaka yandi: «Nge butukaka na masumu, mpe nge zola
kulongisa beto!» Na yina, bawu bingisaka yandi.

Bampofo ya kimpeve

35 Yesu kuwaka ti ba-Falisye bingisaka muntu yina. Yesu talaka yandi,
mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kukwikila Mwana ya Muntu?»

36 Yandi vutulaka: «Mfumu, zabisa munu ya kele nani, samu ti mu
kwikila yandi.»
37 Yesu tubilaka yandi: «Nge ke na kutala yandi. Ni muntu yina ke na
kuzonza na nge ntangu yayi.»
38 Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, mu ke na kukwikila.» Mpe yandi
fukamaka na ntwala ya Yesu.
39 Yesu tubilaka yandi: «Mu me kwiza na yinza samu na kusala lufun-
dusu yayi: Bampofo ke tala, mpe bayina ke talaka, ke kuma bampofo.»
40 Ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka kuna kuwaka mambu yina
Yesu zonzaka, mpe yufulaka yandi: «Beto mpe kele bampofo?»
41 Yesu vutulaka: «Kana beno vwandaka bampofo, beno zolaka
vwanda ve na masumu. Kasi mutindu beno ke na kutuba ti beno ke
talaka, masumu ya beno kele kaka na beno.»

10

Yesu kele Muvungi ya mbote

1 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu
yina ke kotaka ve na mwelo ya mpaka ya mameme, kasi yina ke
yulukaka na kibaka samu na kukota kele muyibi mpe kimpumbulu.
2 Muntu yina ke kotaka na mwelo kele muvungi ya mameme.
3 Na yina, mukengi ya mpaka ke zibudilaka yandi mwelo, mpe
mameme ke kuwaka ndinga ya yandi. Yandi ke bokilaka konso dimeme
ya yandi na nkumbu ya yawu, mpe ke nataka bawu na ngaanda.
4 Ntangu yandi ke manisaka na kubasisa mameme nyonso ya yandi
na ngaanda, yandi ke tambulaka na mantwala ya bawu, mpe bawu ke
landaka yandi, samu ti bawu zaba ndinga ya yandi.
5 Bawu ke landaka ve muntu yina bawu me zaba ve. Ya tsyelika, bawu
ke kimaka yandi, samu ti bawu zaba ve ndinga ya yandi.»
6 Yesu tubilaka bawu kingana yayi, kasi bawu visaka ve yinki yandi
zolaka zonza.
7 Na yina, yandi tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno: Mu kele mwelo ya mameme.
8 Bayina nyonso tekilaka munu, kele miyibi mpe bimpumbulu, kasi
mameme kuwaka bawu ve. 9 Mu kele mwelo. Muntu yina ke lutila na
munu ke vuuka. Yandi ke kota mpe ke basika mutindu yandi zola, mpe
yandi ke kuzwa madya.
10 Muyibi ke kwizaka kaka samu na kuyiba, kufwa, mpe kumwangisa.
Kasi munu, mu me kwiza samu ti bantu kuzwa luzingu, mpe bawu
kuzwa yawu ya kulutila.
11 «Mu kele muvungi ya mbote. Muvungi ya mbote ke pesaka luzingu
ya yandi samu na mameme ya yandi.
12 Kasi muntu yina kele muvungi ve ke salaka kaka samu na kuzwa
mbongo. Mameme kele ya yandi ve. Ntangu yandi ke tala yingo, yandi
ke kima mpe ke bika mameme. Yingo ke bwila mameme ya nkaka, mpe
ke mwangisa nkonga nyonso.
13 Yandi ke kima, samu ti yandi ke salaka kaka samu na kuzwa
mbongo. Yandi kele ve na manyongo samu na mameme.
14 «Mu kele muvungi ya mbote. Mu zaba mameme ya munu, mpe bawu
zaba munu,

15 mutindu Tata zaba munu, mpe mu zaba yandi. Mu ke pesa luzingu
ya munu samu na mameme ya munu.
16 Mu ke na mameme ya nkaka yina kele ve na kati ya mpaka yayi.
Bawu mpe, mu fwana kutwadisa bawu, mpe bawu ke kuwa ndinga ya
munu. Na yina, ya ke vwanda kaka na nkonga mosi mpe na muvungi
mosi.
17 Tata ke zolaka munu, samu ti mu ke na kupesa luzingu ya munu
samu na kuzwa dyaka yawu.
18 Ata muntu lenda kukatula munu luzingu. Kasi, mu ke na kupesa
yawu na luzolo ya munu mosi. Mu ke na luve ya kupesa yawu, mpe ya
kubaka dyaka yawu. Yayi ni lutumu yina Tata pesaka munu.»

19 Mbala mosi dyaka, ba-Zwife kabukaka samu na mambu yina Yesu
zonzaka.
20 Bantu mingi vwandaka tuba: «Samu na yinki beno ke na kuwa
yandi? Yandi ke na mpeve ya yimbi! Yandi ke kilawu!»
21 Kasi bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu yina ke na mpeve ya
yimbi lenda kuzonza mutindu yayi ve, mpe yandi lenda kuzibula ve
meso ya bampofo.»

Ba-Zwife mangaka Yesu

22 Ntangu ya kukembila mukembo ya Mbyekolo na Yelusalemi ku-
maka. Ya vwandaka bangonda ya madidi ya ngolo.
23 Yesu vwandaka tambula na yisi ya Musampa ya Salomoni na
ngaanda ya Yinzo ya Nzambi.
24 Na yina, ba-Zwife zungaka yandi, mpe yufulaka: «Beto me lemba na
kuvingila! Kana nge kele Masiya, tubila beto yawu na pwelele nyonso!»
25 Yesu vutulaka: «Mu zabisaka beno yawu, kasi beno ke na kukwikila
ve. Bisalu yina mu ke na kusala na nkumbu ya Tata ya munu ke na
kusadila munu kimbangi.
26 Kasi beno ke na kukwikila ve, samu ti beno kele ve mameme ya
munu.
27 Mameme ya munu ke kuwaka ndinga ya munu. Mu zaba bawu, mpe
bawu ke landaka munu.
28 Mu ke pesaka bawu luzingu ya seko, mpe bawu ke kufwa ve. Ata
muntu ke katula bawu na maboko ya munu.
29 Tata ya munu yina pesaka munu bawu me lutila bantu nyonso
lulendo. Ata muntu lenda kukatula bawu na maboko ya Tata.
30 Munu na Tata, beto kele muntu mosi.»

31 Mbala mosi dyaka, ba-Zwife lokotaka matadi samu na kubula yandi
yawu.
32 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu me sala na ntwala ya beno
mambu mingi ya mbote na lulendo ya Tata. Na wapi dyambu ya mbote
yina mu me sala, beno ke na kusosa kubula munu matadi?»
33 Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na kusosa ve kubula nge matadi samu
na dyambu ya mbote yina nge me sala, kasi samu ti nge ke na kusafula
Nzambi. Nge kele kaka muntu, kasi nge ke na kutuba ti nge kele
Nzambi!»
34 Yesu vutulaka: «Ba sonikaka na Misiku ya beno ti Nzambi tubaka:
“Beno kele banzambi.”

10:34 Mga 82.6

35 Nzambi ke na kubokila banzambi bantu yina yandi tubilaka mambu
ya yandi, mpe beto zaba ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya
Nzambi ke vwanda seko.
36 Tata soolaka munu, mpe fidisaka munu na yinza. Kasi, samu na
yinki beno ke na kutuba ti mu me vweza Nzambi, ntangu mu me tuba:
Mu kele Mwana ya Nzambi?
37 Kana mu ke na kusala ve bisalu ya Tata ya munu, beno kwikila munu
ve!
38 Kasi, kana mu ke na kusala yawu, ata beno kwikila munu ve, beno
kwikila kwandi na bisalu yina mu ke na kusala. Na yina, beno ke zaba
mpe ke visa ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu.»
39 Na yina, mbala mosi dyaka, bamfumu ya ba-Zwife mekaka na
kukanga Yesu. Kasi Yesu katukaka na kisika yina.
40 Yandi kwendaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na kisika
yina Yowane vwandaka me botika bantu. Yandi lutisaka mwa bilumbu
kuna.
41 Bantu mingi vwandaka kwiza tala yandi. Ba vwandaka tuba:
«Yowane salaka ata kidimbu, kasi mambu nyonso yina yandi zabisaka
beto samu na muntu yayi vwandaka ya tsyelika.»
42 Bantu mingi kwikilaka Yesu na kisika yina.

11

Lufwa ya Lazale

1 Muntu mosi na nkumbu Lazale kuzwaka kimbevo. Yandi vwandaka
zinga na Betani, mbanza ya Maliya mpe Mate bibusi ya yandi.
2 Maliya vwandaka kento yina mwangisaka Yesu mananasi, mpe
kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Ni nkazi ya yandi Lazale vwan-
daka na kimbevo.
3 Bibusi zole ya yandi fidisaka muntu na sika ya Yesu samu na kutuba:
«Mfumu, ndiku ya nge ya luzolo ke na kimbevo ya ngolo.»
4 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi tubaka: «Nsukunu ya kim-
bevo yayi kele lufwa ve, kasi yawu kele samu na kulakisa nkembo ya
Nzambi. Na yina, bunene ya Mwana ya Nzambi ke talana na bantu
nyonso.»
5 Yesu vwandaka zola Mate, Maliya mpangi ya Mate, mpe Lazale.
6 Ntangu yandi kuwaka ti Lazale vwandaka beela, yandi lutisaka
dyaka bilumbu zole na kisika yina yandi vwandaka.
7 Na manima, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Beto vutuka na
Zude.»
8 Bilandi vutulaka: «Mulongisi, ntama mingi ve, bantu ya Zude vwan-
daka sosa kufwa nge na matadi, mpe nge zola kuvutuka dyaka kuna?»
9 Yesu tubaka: «Kilumbu ke na bangunga kumi na zole. Konso muntu
yina ke na kutambula ntangu bwisi me yila ntete ve lenda kubula ve
dibaku, samu ti yandi ke na kutala nsemo ya yinza yayi.
10 Kasi, konso muntu yina ke na kutambula na mpimpa ke bula
mabaku, samu ti nsemo kele na yandi ve.»
11 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi tubaka: «Mpangi ya
beto Lazale me lala. Mu ke kwenda kuvumbula yandi.»
12 Na yina, bilandi zabisaka yandi: «Mfumu, kana yandi ke ya kulala,
yandi ke beluka.»

13 Yesu vwandaka zola kutuba ti Lazale me kufwa. Kasi bilandi
vwandaka kanisa ti yandi vwandaka zonzila pongi.
14 Na yina, Yesu zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Lazale me kufwa.
15 Kasi samu na beno, mu ke na kyese samu ti mu vwandaka ve kuna.
Na yina, beno ke kwikila munu. Beto kwenda kisika yandi kele.»
16 Na yina, Toma yina ba vwandaka bokila mpe Dipasa tubaka na
bilandi ya nkaka: «Beto mpe, beto kwenda samu na kufwa kintwadi na
Yesu.»

Yesu kele mvumbukulu mpe luzingu

17 Ntangu Yesu kumaka kuna, yandi kuwaka ti ya kumaka bilumbu
yiya katuka kilumbu yina ba zikaka Lazale.
18 Mbanza Betani vwandaka pene-pene na Yelusalemi keba ve na
Basitade kumi na tanu,
19 mpe ba-Zwife mingi ya Yelusalemi kwizaka na sika ya Mate mpe
Maliya samu na kubomba bawu na lufwa ya nkazi ya bawu.
20 Ntangu Mate kuwaka ti Yesu vwandaka me kuma pene-pene na
mbanza, yandi kwendaka bwabana yandi, kasi Maliya bikanaka na
yinzo.
21 Mate tubilaka Yesu: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya
munu zolaka kufwa ve.
22 Kasi, ata malu-malu yayi, mu zaba ti nyonso yina nge ke lomba na
Nzambi, yandi ke pesa nge yawu.»
23 Yesu zabisaka yandi: «Nkazi ya nge ke vumbuka na lufwa.»
24 Mate vutulaka: «Mu zaba ti yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu
ya nsuka, ntangu bantu nyonso ke vumbuka na lufwa.»
25 Yesu zabisaka yandi: «Mu kele mvumbukulu mpe luzingu. Muntu
yina ke salaka kiminu na munu ke zinga ata yandi kufwa.
26 Konso muntu yina kele moyo, mpe yina ke kwikilaka munu ke
kufwa ve. Nge ke na kukwikila na mambu yayi?»
27 Mate vutulaka: «Ee, Mfumu, mu me kwikila ti nge kele Masiya,
Mwana ya Nzambi yina fwanaka kwiza na yinza.»
28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Mate kwendaka bokila
mpangi ya yandi Maliya na lweka, mpe tubilaka yandi: «Mulongisi me
kwiza, mpe yandi ke na kuyufula nge.»
29 Ntangu Maliya kuwaka mutindu yina, yandi telamaka, mpe kwen-
daka na nswalu nyonso kisika vwandaka Yesu.
30 (Yesu vwandaka me kuma ntete ve na mbanza, kasi yandi vwandaka
kaka na kisika yina Mate vwandaka me bwabana yandi.)
31 Ntangu ba-Zwife yina vwandaka bomba Maliya na kati ya yinzo
talaka ti yandi telamaka mpe basikaka na nswalu nyonso na yinzo, bawu
landaka yandi. Bawu vwandaka kanisa ti yandi vwandaka kwenda na
ndyamu samu na kudila.
32 Ntangu Maliya kumaka na kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka
yandi, yandi kubwaka na makulu ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, kana
nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve.»
33 Kyadi ya Yesu lutilaka ntangu yandi talaka ti Maliya mpe bayina
landaka yandi vwandaka dila.
34 Na yina, yandi yufulaka bawu: «Wapi sika beno tulaka yandi?» Bawu
vutulaka: «Mfumu, kwiza, mpe nge ke tala.»

11:18 Lke 24.13

35 Yesu dilaka.
36 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Beno tala mutindu yandi vwandaka zola yandi.»
37 Kasi na kati ya bawu, bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi zibulaka meso ya mpofo, samu na yinki yandi me sala ve ti Lazale kufwa ve?»

Yesu vumbulaka Lazale na lufwa

38 Mbala mosi dyaka, kyadi ya Yesu lutilaka. Yandi kwendaka na ndyamu. Ya vwandaka dibulu na kati ya mongo yina vwandaka ya kukangama na ditadi.
39 Na yina, Yesu tubaka: «Beno katula ditadi.» Kasi Mate kibusi ya Lazale tubaka: «Mfumu, yandi fwana kubasika nsunga, samu ti yandi me sala bilumbu yiya na kati ya ndyamu.»
40 Yesu zabisaka yandi: «Mu me zabisa nge ve ti kana nge kwikila, nge ke tala nkembo ya Nzambi?»
41 Na yina, bawu katulaka ditadi. Yesu talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, mu ke na kutonda nge, samu ti nge me kuwa munu.
42 Mu zaba ti, konso ntangu, nge ke kuwaka munu. Kasi mu me zonza mutindu yayi, samu ti bantu yayi yina me zunga munu kwikila ti ni nge fidisaka munu.»
43 Na manima ya kuzonza mambu yina, yandi lookaka na ndinga ya ngolo: «Lazale, basika!»
44 Muntu yina kufwaka basikaka na ndyamu. Maboko mpe makulu ya yandi vwandaka ya kukangama na bitende, mpe kizizi vwandaka ya kufuka na lele. Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Beno katula yandi bitende, mpe beno bika yandi kwenda.»

Bamfumu ya ba-Zwife bakaka lukanu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Mke 14.1-2; Lke 22.1-2)

45 Ba-Zwife mingi na kati ya bayina kwizaka na sika ya Maliya, talaka mambu yina Yesu vwandaka me sala, mpe bawu kwikilaka yandi.
46 Kasi bantu ya nkaka kwendaka tala ba-Falisye, mpe zabisaka bawu mambu yina Yesu vwandaka me sala.
47 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe ba-Falisye, vukisaka kimvuka ya bawu ya bakuluntu, mpe tubaka: «Yinki beto ke sala? Muntu yayi ke na kusala bidimbu mingi.
48 Kana beto yimina yandi ve, bantu nyonso ke kwikila yandi. Na yina, bantu ya Loma ke kwiza kumwangisa Yinzo ya Nzambi mpe yinsi ya beto.»
49 Mosi na kati ya bawu, na nkumbu Kayife, vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. Yandi tubaka: «Beno ke na kubakula mbote ve!
50 Beno lenda kutala ve ti ya me lutila mbote samu na beno ti muntu mosi kufwa samu na bantu nyonso? Na yina, yinsi nyonso ke mwangana ve.»
51 Mambu yina Kayife tubaka katukaka ve na ntima ya yandi mosi. Kasi, mutindu yandi vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina, yandi bikulaka ti Yesu fwanaka kufwa samu na ba-Zwife.
52 Yandi fwanaka kufwa ve kaka samu na bawu, kasi mpe samu na kuvukisa na dikanda mosi bana nyonso ya Nzambi yina ke ya kumwangana na yinza.

53 Katuka kilumbu yina, bamfumu ya ba-Zwife bakaka lukanu ya
kufwa Yesu.
54 Ni yawu yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na ntwala ya ba-
Zwife. Yandi kwendaka pene-pene na yinsi ya kuyuma na mbanza
Efalayime. Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna na bilandi ya yandi.
55 Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene. Ni yawu
yina, bantu mingi vwandaka bika babwala ya bawu samu na kwenda
kuvedisa banzutu ya bawu na Yelusalemi, ntete mukembo salama.
56 Ntangu bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, bawu vwandaka sosa
Yesu, mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki beno ke na kubanza?
Yandi ke kwiza ve na mukembo?»
57 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka lutumu yayi:
Kana muntu zaba kisika Yesu kele, yandi fwana kuzabisa beto yawu,
samu ti beto kanga yandi.

12

Maliya mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu
(Mat 26.6-13; Mke 14.3-9)

1 Bilumbu sambanu ntete mukembo ya Paki salama, Yesu kwendaka
na mbanza Betani, kisika vwandaka zinga Lazale, muntu yina yandi
vumbulaka na lufwa.
2 Kuna, ba lambilaka Yesu madya. Mate vwandaka kabula madya,
mpe Lazale vwandaka mosi na bayina vwandaka na Yesu na mesa.
3 Maliya bakaka Litela* ya mananasi ya nale† ya ntalu mingi. Yandi
mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu, mpe kusunaka yawu na
bansuki ya yandi. Nsunga ya mananasi mwanganaka na kati ya yinzo
nyonso.
4 Na yina, Yuda Isekayote, kilandi ya Yesu yina fwanaka yekula yandi
tubaka:
5 «Samu na yinki ba me tekisa ve mananasi yayi na Badenalya bankama
tatu (300), samu na kupesa yawu na bamputu?»
6 Ya kele ve samu na kyadi ya bamputu ti yandi zonzaka mambu yayi,
kasi samu ti yandi vwandaka muyibi. Ni yandi vwandaka bumba nkutu
ya mbongo, mpe vwandaka baka mbongo yina ba vwandaka tula na kati.
7 Kasi Yesu tubaka: «Kukwamisa yandi ve! Bika yandi bumba yawu
samu na kilumbu yina ba ke zika munu.
8 Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke
vwanda ve na kati ya beno ntangu nyonso.»
9 Ba-Zwife mingi kuwaka ti Yesu vwandaka na mbanza Betani. Bawu
kwendaka kuna kaka ve samu na Yesu, kasi mpe samu na kutala Lazale
yina yandi vumbulaka na lufwa.
10 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi bakaka lukanu ya kufwa
mpe Lazale,
11 samu ti ba-Zwife mingi vwandaka bika bawu, mpe vwandaka
kwikila Yesu samu na Lazale.

Nkotolo ya Yesu mutindu ntinu na Yelusalemi

12 Kilumbu yina landaka, nkonga ya nene ya bantu yina kwizaka
na Yelusalemi samu na mukembo kuwaka ti Yesu vwandaka kwiza na
Yelusalemi.

---

* **12:3** *Litela* kele keba ve bangalame 327. † **12:3** *Nale* kele mananasi yina ba vwandaka yidika na kifulu yina ke menaka na yinsi ya Inde. **12:5** Mat 18.28

13 Na yina, bantu bakaka mandala, mpe kwendaka bwabana yandi.
Bawu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu
Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi, Ntinu
ya Isayeli.»
14 Yesu talaka mbuluku, mpe vwandaka na zulu ya yawu mutindu ba
sonikaka na Dibuku ya Nzambi:
15 «Bantu ya Siyone, beno tala boma ve!
Ntinu ya beno ke na kukwiza
ya kuvwanda na zulu ya mwana ya mbuluku.»
16 Bilandi ya yandi vwandaka visa ve mambu yina vwandaka luta.
Kasi ntangu Nzambi vumbulaka Yesu na lufwa na nkembo, bawu bam-
bukaka moyo na mambu yayi yina sonamaka na yina me tadila Yesu,
mpe mambu yina lutaka kilumbu yina.
17 Bantu nyonso yina vwandaka na Yesu ntangu yandi bokilaka Lazale
na ndyamu, mpe vumbulaka yandi na lufwa vwandaka pesa kimbangi
na mambu nyonso yina ba talaka.
18 Ni yawu yina, bantu mingi kwizaka bwabana Yesu, samu ti bawu
kuwaka nsangu ya kidimbu yina yandi salaka.
19 Na yina, ba-Falisye vwandaka tuba bawu na bawu: «Beno tala!
Beto me lembana. Bantu nyonso ke na kulanda yandi.»

Yesu zonzilaka wapi mutindu yandi ke kufwa

20 Ya vwandaka mpe na ba-Ngeleke na kati ya bantu yina kwizaka na
mukembo na Yelusalemi samu na kusambila.
21 Bawu kwendaka pene-pene ya Filipe, muntu ya mbanza Besayida
ya Ngalili, mpe tubilaka yandi: «Beto zola kutala Yesu.»
22 Na yina, Filipe kwendaka zabisa yawu na Andele, mpe bawu zole
kwendaka zabisa yawu na Yesu.
23 Yesu tubilaka bawu: «Ngunga me lunga yina Mwana ya Muntu ke
kuzwa nkembo ya yandi.
24 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mbuma ya faline yina me
kubwa na ntoto fwana kufwa. Kana ve, yawu ke bikana yawu mosi.
Kasi, kana yawu kufwa, yawu ke buta bambuma mingi. 25 Muntu yina
ke zolaka luzingu ya yandi ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke zolaka
Nzambi kulutila luzingu ya yandi na yinza ke bumba yawu samu na
luzingu ya seko.
26 Kana muntu zola kusadila munu, yandi landa munu. Na yina, kisadi
ya munu ke vwanda kisika yina mu ke vwanda. Kana muntu ke na
kusadila munu, Tata ya munu ke kembisa yandi.
27 «Ntangu yayi, ntima ya munu ke dyaka ve na kizunu. Yinki mu ke
tuba? Mu lenda kutuba ve: "Tata, katula munu na mpasi ya ngunga yina
ke kwiza," samu ti mu kwizaka samu na yawu.
28 Tata, kembisa Nkumbu ya nge.»
Na yina, ndinga wakanaka na zulu: «Mu me kembisa yawu yimeni,
mpe mu ke kembisa dyaka yawu.»
29 Bantu yina vwandaka kuna kuwaka ndinga, mpe vwandaka tuba:
«Ya kele kidumu.» Bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Mbazi me zonzila
yandi.»
30 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Ndinga yayi me wakana samu na munu
ve, kasi samu na beno.

12:15 Zli 9.9

31 Yayi ni ntangu yina Nzambi ke fundisa yinza yayi. Yayi ni ntangu
yina yandi ke bingisa mfumu ya yinza yayi‡.
32 Ntangu ba ke zangula munu na ntoto, mu ke benda bantu nyonso na
munu.»
33 Na kuzonza mutindu yina, Yesu lakisaka wapi mutindu yandi ke
kufwa.
34 Bantu vutulaka: «Na kati ya Misiku, ba sonikaka ti Masiya ke zinga
seko. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutuba ti ba fwana kuzangula
Mwana ya Muntu? Nani kele Mwana ya Muntu?»
35 Yesu zabisaka bawu: «Nsemo ke ntete na mwa ntangu na kati ya
beno. Beno tambula ntangu nsemo ke ntete na kati ya beno, samu ti
mpimpa kumina beno ve. Muntu yina ke tambulaka na kati ya mpimpa
ke zabaka ve kisika yandi ke kwendaka.
36 Ntangu nsemo ke ntete na kati ya beno, beno ndima yawu, samu ti
beno kuma bana ya nsemo.»

Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu kwendaka mpe bumba-
maka ntama na kisika yina ba vwandaka.

Ntima-ngolo ya ba-Zwife

37 Ata Yesu salaka bidimbu mingi na ntwala ya ba-Zwife, bawu vwan-
daka kwikila yandi ve.
38 Na yina, mambu yina mumbikudi Esaya zonzaka, salamaka:
«Mfumu, nani kwikilaka na malongi ya beto?
Mpe, na nani Mfumu lakisaka lulendo ya yandi?»
39 Bawu lendaka kwikila ve, samu ti mumbikudi Esaya tubaka mpe:
40 «Nzambi kangaka meso ya bawu,
mpe salaka ti bantima ya bawu kuma ngolo,
samu ti meso ya bawu tala ve,
mpe bantima ya bawu visa ve.
Na yina, bawu lenda kuvutuka ve
na sika ya Nzambi, samu ti yandi belusa bawu.»
41 Mumbikudi Esaya zonzaka mambu yina, samu ti yandi talaka nkembo
ya Yesu, mpe yandi vwandaka zonzila Yesu.
42 Na kati ya bamfumu ya ba-Zwife, mingi kwikilaka Yesu. Kasi, bawu
vwandaka zabisa yawu ve, samu ti ba vwandaka na boma ti ba-Falisye
bingisa bawu na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
43 Bawu vwandaka zola mingi kuzwa masiika na sika ya bantu, kasi na
sika ya Nzambi ve.

Ndongosolo ya Yesu ke vwanda mufundisi ya bantu na kilumbu ya nsuka

44 Yesu tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu ke na kukwikila
munu, yandi ke na kukwikila kaka munu ve, kasi yandi ke na kukwikila
mpe Tata yina fidisaka munu.
45 Muntu yina me tala munu me tala Tata yina fidisaka munu.
46 Mu kwizaka na yinza mutindu nsemo. Na yina, bantu nyonso yina
ke kwikilaka munu ke vwandaka ve na mpimpa.

‡ **12:31** *Mfumu ya yinza yayi:* Bibiliya ke bokilaka Satana mfumu ya yinza yayi, samu ti yandi ke na kuyala bantu ya yinza na masumu. **12:38** Esa 53.1 **12:40** Esa 6.9-10 **12:41** Esa 6.1

47 Kana muntu me kuwa mambu ya munu, mpe ke na kusadila yawu
ve, mu ke fundisa yandi ve, samu ti mu kwizaka ve samu na kufundisa
bantu, kasi samu na kuvuukisa bawu.
48 Muntu yina ke na kumanga munu, mpe ke na kundima ve mambu
ya munu me kuzwa yimeni mufundisi ya yandi: Ndongosolo yina mu
pesaka ke vwanda mufundisi ya yandi na kilumbu ya nsuka.
49 Mu me zonza ve na lutumu ya munu mosi, kasi yandi mosi Tata yina
fidisaka munu zabisaka munu mambu yina mu fwanaka zonza mpe
longisa.
50 Mu zaba ti ndongosolo ya yandi ke pesaka luzingu ya seko. Na yina,
mu ke zonzaka yawu mutindu Tata zabisaka munu.»

13

Yesu sukulaka makulu ya bilandi ya yandi

1 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki. Yesu zabaka
ti ngunga ya kubika yinza yayi samu na kukwenda na sika ya Tata,
kumaka. Ntangu nyonso, yandi vwandaka zola bantu ya yandi yina
vwandaka na yinza, kasi na ntangu yina, yandi zolaka bawu mingi.
2 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka kudya, Satana vwan-
daka me tula yimeni mabanza ya kuyekula Yesu na ntima ya Yuda,
mwana ya Simoni Isekayote.
3 Yesu zabaka ti Tata pesaka lutumu nyonso na maboko ya yandi.
Yandi zabaka mpe ti yandi katukaka na Nzambi, mpe yandi ke vutuka
na sika ya Nzambi.
4 Na yina, yandi telamaka, mpe katulaka kinkuti ya yandi ya zulu.
Yandi bakaka lele ya nkaka, mpe kangaka yawu na luketo.
5 Na manima, yandi tulaka maza na kati ya ndonga, mpe bandaka na
kusukula makulu ya bilandi ya yandi. Yandi kusunaka yawu na lele yina
yandi kangaka na luketo.
6 Ntangu Yesu kumaka na ntwala ya Simoni Pyele, yandi yayi tubaka:
«Mfumu, nge ke sukula munu makulu?»
7 Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kuzaba ve mambu yina mu ke
na kusala. Kasi nge ke visa yawu na bilumbu yina ke kwiza.»
8 Pyele tubaka: «Ve! Nge lenda kusukula munu makulu ve.» Yesu
vutulaka: «Kana mu sukula nge makulu ve, nge ke vwanda dyaka ve
kilandi ya munu.»
9 Na yina, Simoni Pyele tubilaka yandi: «Kusukula munu kaka makulu
ve, kasi mpe maboko na yintu.»
10 Yesu vutulaka: «Muntu yina me yobila kele ya kuvedila. Yandi ke
dyaka ve na nsatu ya kuyobila. Ba lenda kusukula yandi kaka makulu.
Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.»
11 Yesu zabaka muntu yina fwanaka yekula yandi. Ni yawu yina, yandi
tubaka: «Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.»
12 Na manima ya kusukula bawu makulu, yandi lwataka dyaka kinkuti
yina yandi katulaka, mpe vutukaka na mesa. Yandi yufulaka bawu:
«Beno zaba nsasa ya mambu yayi yina mu me sala beno?
13 Beno ke zonzaka mambu ya tsyelika ntangu beno ke bokilaka munu
Mulongisi mpe Mfumu, samu ti mu kele yawu.
14 Kana munu, Mfumu mpe Mulongisi, mu me sukula beno makulu,
beno mpe, beno fwana kusukula makulu beno na beno.

15 Mu me lakisa beno mutindu ya kusala, samu ti beno mpe, beno sala yawu.
16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu, to ntumwa me lutila ve mfunu na muntu yina me fidisa yandi.
17 Ntangu yayi, beno zaba mambu yayi. Kana beno sadila yawu, beno ke vwanda na kyese.
18 «Mu ke na kuzonzila beno nyonso ve. Mu zaba mbote bantu yina mu soolaka. Kasi mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi fwana kusalama: "Muntu yina me kudya dimpa kintwadi na munu me balukila munu."
19 Ntangu yayi, mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama, samu ti ntangu yawu ke salama, beno kwikila ti "Mu Kele".
20 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke yamba muntu yina mu ke fidisa ke yamba munu. Muntu yina ke yamba munu ke yamba mpe Tata yina fidisaka munu.»

Yesu zabisaka muntu yina ke yekula yandi
(Mat 26.20-25; Mke 14.17-21; Lke 22.21-23)
21 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu talaka ntima mpasi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.»
22 Bilandi vwandaka talasana, ata kuzaba nani Yesu vwandaka zonzila.
23 Mosi na kati ya bawu, kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi vwandaka pene-pene na Yesu.
24 Na kimpangula ya yintu, Simoni Pyele tumisaka yandi na kuyufula Yesu: «Nani nge ke na kuzonzila?»
25 Kilandi yango kondikaka yintu na ntulu ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Mfumu, ya kele nani?»
26 Yesu vutulaka: «Mu ke bolisa kibuku ya dimpa na madya. Muntu yina mu ke pesa yawu ni yandi ke yekula munu.»
Na yina, Yesu bakaka kibuku ya dimpa, mpe bolisaka yawu na madya. Yandi pesaka yawu na Yuda mwana ya Simoni Isekayote.
27 Ntangu Yuda bakaka yawu, Satana kotaka na ntima ya yandi. Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Mambu yina nge ke sala, sala yawu mbangu.»
28 Muntu ve na kati ya bayina nyonso vwandaka na mesa, visaka samu na yinki Yesu tubilaka yandi mutindu yina.
29 Mutindu Yuda vwandaka bumba nkutu ya mbongo, bilandi ya nkaka kanisaka ti Yesu tumisaka yandi samu na kupesa mbongo na bamputu, to samu na kusumba bima yina vwandaka na bawu nsatu samu na mukembo.
30 Ntangu Yuda bakaka kibuku ya dimpa, yandi basikaka na nswalu nyonso. Mpimpa vwandaka me kuma.

Musiku ya malu-malu
31 Ntangu Yuda basikaka, Yesu tubaka: «Ntangu yayi, nkembo ya Mwana ya Muntu ke talana, mpe nkembo ya Nzambi ke talana na yandi.
32 Kana nkembo ya Nzambi ke talana na Mwana, Nzambi ke kembisa yandi mosi Mwana ya yandi, mpe yandi ke sala yawu na nswalu nyonso.

13:18 Mga 41.10 **13:19** Yne 8.24

33 Bana ya munu, kaka ntangu fyoti me bikana ya kuvwanda kintwadi
na beno, mpe beno ke sosa munu. Kasi ntangu yayi, mu ke na kutubila
beno mambu yina mu tubaka na ba-Zwife: Beno lenda kukwiza ve kisika
yina mu ke kwenda.
34 «Mu ke na kupesa beno Musiku ya malu-malu: Beno zolasana beno
na beno. Mutindu mu zolaka beno, beno zolasana beno na beno.
35 Kana beno zolasana beno na beno, bantu nyonso ke zaba ti beno kele
bilandi ya munu.»

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Mke 14.27-31; Lke 22.31-34)

36 Simoni Pyele yufulaka yandi: «Mfumu, wapi sika nge ke kwenda?»
Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke
kwenda. Kasi na manima, nge ke landa munu.»
37 Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, samu na yinki mu lenda kulanda nge
ve malu-malu yayi? Mu ke pesa luzingu ya munu samu na nge.»
38 Yesu vutulaka: «Nge ke pesa luzingu ya nge samu na munu! Ya
tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntete nsusu kukuba, nge ke manga
munu bambala tatu.»

14

Yesu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu

1 Yesu tubilaka bilandi ya yandi: «Beno tala ntima mpasi ve. Beno
kwikila na Nzambi, mpe beno kwikila na munu.
2 Bivinga kele mingi na yinzo ya Tata ya munu, mpe mu ke kwenda
yidikila beno kisika. Mu zolaka zabisa beno yawu ve, kana yawu
vwandaka ve ya tsyelika.
3 Ntangu mu ke manisa na kuyidikila beno kisika, mu ke kwiza baka
beno, samu ti beno vwanda kisika yina mu kele.
4 Beno zaba nzila yina ke kwendaka na kisika yina mu ke na kuk-
wenda.»
5 Na yina, Toma tubilaka yandi: «Mfumu, beto zaba ve kisika yina nge
ke na kukwenda. Wapi mutindu beto lenda zaba nzila yina?»
6 Yesu vutulaka: «Mu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu. Muntu ve
lenda kukuma na sika ya Tata, kana yandi lutila ve na munu.
7 Kana beno zaba munu, beno zaba mpe Tata ya munu. Katuka ntangu
yayi, beno me zaba yandi, mpe beno me tala yandi.»
8 Filipe tubilaka yandi: «Mfumu, lakisa beto Tata, mpe ya me lunga na
beto.»
9 Yesu vutulaka: «Filipe, mu kele na beno katuka ntama, mpe nge zaba
munu ve! Muntu yina me tala munu me tala Tata. Wapi mutindu nge
lenda tuba ti: Lakisa beto Tata?
10 Nge ke na kukwikila ve ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele
na kati ya munu? Mambu yina mu ke zabisaka beno ke katukaka ve na
munu mosi. Kasi Tata yina ke zingaka na kati ya munu ni yandi ke salaka
bisalu ya yandi.
11 Beno kwikila munu ntangu mu ke na kutuba ti mu kele na kati ya
Tata, mpe Tata kele na kati ya munu. Kana ve, beno kwikila kwandi
samu na bimangu yina mu me sala.

12 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikila munu ke
sala bisalu yina mu me sala. Yandi ke sala mpe bisalu ya kulutila nene,
samu ti mu ke na kukwenda na sika ya Tata.
13 Nyonso yina beno ke lomba na Nkumbu ya munu, mu ke sala yawu,
samu ti nkembo ya Tata kutalana na Mwana.
14 Kana beno ke lomba kima na Nkumbu ya munu, mu ke sala yawu.»

Yesu salaka nsilulu ya kufidisa Mpeve ya Longo

15 «Kana beno zola munu, beno ke tumama na misiku ya munu.
16 Mu ke lomba na Tata na kufidisa beno Kisadisi ya nkaka yina ke
vwanda na beno seko.
17 Ni Mpeve ya tsyelika yina bantu ya yinza lenda kuyamba ve, samu
ti bawu lenda kutala mpe kuzaba yandi ve. Kasi beno, beno zaba yandi,
samu ti yandi ke zingaka na beno, mpe yandi ke vwanda na bantima* ya
beno.
18 «Mu ke bika beno bansaana ve. Kasi mu ke vutuka na sika ya beno.
19 Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe bantu ya yinza ke tala dyaka
munu ve. Kasi beno ke tala munu, samu ti mu kele moyo, mpe beno mpe
ke vwanda moyo.
20 Ntangu kilumbu yango ke kuma, beno ke zaba ti mu kele na kati ya
Tata, beno na kati ya munu, mpe munu na kati ya beno.
21 «Muntu yina zaba misiku ya munu, mpe ke tumamaka na yawu ni
yandi ke zolaka munu. Tata ya munu ke zola muntu yina ke zolaka
munu. Munu mpe, mu ke zola yandi, mpe mu ke talana na yandi.»
22 Na yina, Yuda (yina kele ve Yuda Isekayote) yufulaka Yesu: «Mfumu,
samu na yinki nge ke talana kaka na beto, kasi na bantu nyonso ve?»
23 Yesu vutulaka: «Kana muntu ke zolaka munu, yandi ke sadila
ndongosolo ya munu. Tata ya munu ke zola yandi, mpe beto ke kwiza
vwanda na sika ya yandi.
24 Muntu yina ke zolaka munu ve ke sadilaka ve ndongosolo ya munu.
Mambu yina beno ke na kuwa ke katukaka ve na munu mosi, kasi na
Tata yina fidisaka munu.
25 «Mu ke na kuzabisa beno mambu yayi ntangu mu ke ntete na beno.
26 Kisadisi, Mpeve ya Longo yina Tata ke fidisa beno na Nkumbu ya
munu ke longisa beno mambu nyonso, mpe ke bambula beno moyo na
mambu nyonso yina mu ke na kuzabisaka beno.
27 Mu ke bikila beno kizunu. Mu ke pesa beno kizunu ya munu. Mu ke
pesa beno yawu ve mutindu bantu ya yinza ke pesaka yawu. Beno tala
ntima mpasi ve, mpe beno vwanda na boma ve.
28 «Beno me kuwa ti mu me tuba: Mu ke kwenda, kasi mu ke vutuka na
sika ya beno. Kana beno vwandaka zola munu, beno zolaka vwanda na
nsayi na kuzaba ti mu ke kwenda na sika ya Tata ya munu, samu ti Tata
me lutila munu mfunu.
29 Mu me zabisa beno yawu ntangu yayi ntete yawu salama, samu ti
beno kwikila ntangu yawu ke salama.
30 Mu ke dyaka ve na ntangu mingi ya kuzonza na beno, samu ti
mfumu ya yinza yayi ke na kukwiza. Yandi lenda kusala munu kima ve.

---

* **14:17** Na mulonga yayi, Yowane sadilaka ve mpova «bantima» na ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi yandi sadilaka mpova yina ke na kulakisa ti Mpeve ya Longo ke vwanda «na kati ya» bilandi, mutindu ba lenda kuvwanda «na kati ya» yinzo. Ni samu na kulakisa nsasa yayi, beto bwelaka mpova «bantima». **14:30** Yne 12.31

31 Kasi yawu ke salama, samu ti bantu ya yinza zaba ti mu ke zolaka
Tata, mpe mu ke salaka nyonso yina yandi ke tumisaka munu.
«Beno telama, mpe beto katuka awa.»

15

Yesu kele yinti ya vinu ya tsyelika

1 «Mu kele yinti ya vinu ya tsyelika, mpe Tata ya munu kele mfumu ya
bilanga ya vinu.
2 Yandi ke zengaka bintala nyonso ya munu yina ke butaka ve bam-
buma. Yandi ke bongisaka bintala yina ke butaka bambuma, samu ti
yawu buta bambuma ya kulutila mingi.
3 Beno kele yimeni ya kuvedila samu na mambu yina mu me zabisa
beno.
4 Beno vwanda ya kukangama na munu, mpe mu ke vwanda ya
kukangama na beno. Kintala lenda kubuta ve bambuma yawu mosi
kana yawu ke ya kukangama ve na yinti. Ya kele mpe mutindu mosi
samu na beno. Kana beno kele ve ya kukangama na munu, beno lenda
kubuta ve bambuma.
5 «Mu kele yinti ya vinu, mpe beno kele bintala. Muntu yina ke vwanda
ya kukangama na munu, mpe munu na yandi, ke buta bambuma mingi.
Kana beno ke ya kukangama ve na munu, beno lenda kusala kima ve.
6 Kana muntu ke vwanda ya kukangama ve na munu, ba ke losa yandi
na ngaanda mutindu kintala yina ba me zenga, mpe yawu ke yuma. Ba
ke lokota yawu samu na kuyoka yawu na tiya, mpe yawu ke nyenga.
7 Kasi, kana beno kele ya kukangama na munu, mpe mambu ya munu
kele na beno, beno ke kuzwa nyonso yina beno ke lomba.
8 Nkembo ya Tata ya munu ke talana na ntwala ya bantu nyonso
ntangu beno ke buta bambuma mingi, mpe beno ke lakisa ti ya tsyelika,
beno kele bilandi ya munu.
9 Mu ke zolaka beno mutindu Tata ke zolaka munu. Beno vwanda na
luzolo ya munu.
10 Kana beno tumama na misiku ya munu mutindu mu me tumama
na misiku ya Tata ya munu, beno ke vwanda na kati ya luzolo ya munu,
mutindu mu kele na kati ya luzolo ya yandi.
11 Mu ke na kuzabisa beno mambu nyonso yayi, samu ti kyese ya munu
vwanda na beno, mpe kyese ya beno vwanda ya kulunga.
12 «Yayi ni Musiku ya munu: Beno zolasana beno na beno mutindu mu
ke zolaka beno.
13 Luzolo ya kulutila nene yina muntu lenda kulakisa ni kupesa
luzingu ya yandi samu na bandiku.
14 Beno kele bandiku ya munu, kana beno sala mambu yina mu ke na
kutumisa beno.
15 «Mu ke na kubokila dyaka beno ve bisadi ya munu, samu ti kisadi
ke zabaka ve mambu yina ke salaka mfumu ya yandi. Beno me kuma
bandiku ya munu, samu ti mu me zabisa beno mambu nyonso yina mu
kuwaka na sika ya Tata ya munu.
16 Ni beno ve soolaka munu, kasi ni munu soolaka beno. Mu me beno
kiyeko ya kukwenda na yinza mpe kubuta bambuma, bambuma yina ke
zingila bantangu mingi. Na yina, Tata ke pesa beno nyonso yina beno ke
lomba yandi na nkumbu ya munu.
17 Mambu yina mu ke na kutumisa beno ni kuzolasana beno na beno.»

Bantu ya yinza yinaka Yesu mpe bilandi ya yandi

18 «Kana bantu ya yinza ke na kuyina beno, beno fwana kuzaba ti bawu
yinaka munu ntete na beno.
19 Kana beno vwandaka bantu ya yinza, bawu fwanaka zola beno. Kasi
beno kele ve bantu ya yinza, samu ti mu soolaka mpe katulaka beno na
kati ya bantu ya yinza. Ni yawu yina, bawu ke yinaka beno.
20 «Beno bambuka moyo na mambu yina mu tubilaka beno: Kisadi me
lutila ve mfumu ya yandi mfunu. Kana bawu nyokolaka munu, bawu
ke nyokola beno mpe. Kana bawu tumamaka na ndongosolo ya munu,
bawu ke tumama mpe na ndongosolo ya beno.
21 Kasi bawu ke talisa beno mpasi samu na munu, samu ti bawu zaba
ve Tata yina fidisaka munu.
22 «Kana mu kwizaka ve, mpe mu longaka bawu ve, bawu zolaka
vwanda ve na masumu. Kasi ntangu yayi, bawu ke dyaka ve na mambu
ya nkaka ya kutuba samu na masumu ya bawu.
23 Muntu yina ke na kuyina munu ke na kuyina mpe Tata ya munu.
24 «Kana mu salaka ve bisalu yina ata muntu ya nkaka me salaka na
ntwala ya bawu, bawu zolaka vwanda ve na masumu. Kasi bawu talaka
mambu yina mu salaka, mpe bawu ke na kuyina munu mpe Tata ya
munu.
25 Kasi yawu me salama samu na kulungisa mambu yina ba sonikaka
na dibuku ya bawu ya Misiku: “Mu salaka ve dyambu ya yimbi, kasi
bawu yinaka munu.”
26 «Ntangu mu ke fidisa beno Kisadisi, Mpeve ya tsyelika yina ke katuka
na sika ya Tata, yandi ke vwanda mbangi ya munu ntangu yandi ke
kwiza.
27 Beno mpe, beno ke vwanda bambangi ya munu, samu ti beno
vwandaka na munu katuka mbandukulu.»

16

Kisalu ya Mpeve ya Longo

1 «Mu me zabisa beno mambu yayi, samu ti kiminu ya beno manisa ve.
2 Ba ke bingisa beno na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na
bilumbu yina ke kwiza, bayina ke kufwa beno, ke kanisa ti bawu ke na
kusadila Nzambi.
3 Bawu ke sala mutindu yina, samu ti bawu zabaka ve Tata to munu.
4 Mu me zabisa beno yawu, samu ti ntangu yawu ke salama, beno
bambuka moyo ti mu zabisaka beno yawu. Katuka mbandukulu, mu
zabisaka beno yawu ve, samu ti mu vwandaka ntete na beno.
5 «Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na sika ya Tata yina fidisaka munu,
kasi ata muntu na kati ya beno ke na kuyufula munu: Wapi sika nge ke
na kukwenda?
6 Beno ke na kyadi mingi na ntima, samu ti mu me zabisa beno yawu.
7 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ya ke mbote mingi na beno ti mu
kwenda, samu ti kana mu kwenda ve, Kisadisi ke kwiza ve. Kasi kana mu
kwenda, mu ke fidisa beno yandi.
8 «Ntangu yandi ke kwiza, yandi ke lakisa bantu ya yinza ti bawu
vunamaka na yina me tadila masumu, mambu ya kusungama, mpe
lufundusu yina Nzambi ke sala.

15:25 Mga 35.19; 65.9

9 Bawu vunamaka na yina me tadila masumu, samu ti bawu ke
kwikilaka munu ve.
10 Bawu vunamaka na yina me tadila mambu ya kusungama, samu ti
mu ke kwenda na sika ya Tata, mpe beno ke tala dyaka munu ve.
11 Bawu vunamaka na yina me tadila lufundusu yina Nzambi ke sala,
samu ti yandi me fundisa yimeni mfumu ya yinza yayi.
12 «Mu ke dyaka na mambu mingi ya nkaka ya kuzabisa beno, kasi
ntangu yayi, beno lenda ve kukanga ntima na kuwa yawu.
13 Ntangu Mpeve ya butsyelika ke kwiza, yandi ke twadisa beno na
butsyelika nyonso. Yandi ke zonza ve na lutumu ya yandi mosi, kasi
yandi ke zonzila beno mambu nyonso yina Tata ke zabisa yandi. Yandi
ke zabisa beno mpe mambu yina ke kwiza.
14 Yandi ke lakisa nkembo ya munu, samu ti yandi ke zonzila beno
mambu yina yandi ke kuwa na sika ya munu.
15 «Bima nyonso ya Tata kele ya munu. Ni yawu yina, mu me zabisa
beno ti Mpeve ke zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya
munu.»

Kyadi ya bilandi ke baluka na nsayi

16 «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi
kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu.»
17 Na yina, ndambu ya bilandi vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki
yandi zola kuzonza ntangu yandi ke na kutuba mambu yayi: “Kaka
ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka
ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu”, mpe
mambu yayi: “Mu ke kwenda na sika ya Tata?”»
18 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki zola kutuba mambu
yayi yina yandi ke na kuzonza: Kaka ntangu fyoti me bikana? Beto ke
na kuzaba ve wapi dyambu yandi ke na kuzonzila.»
19 Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka zola kuyufula yandi. Na
yina, yandi tubilaka bawu: «Beno ke na kuyufula beno na beno yinki zola
kutuba mambu yayi: “Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala
dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke
tala dyaka munu?”
20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke dila mpe ke nyonga,
kasi bantu ya yinza ke yangalala. Beno ke vwanda na kyadi, kasi kyadi
ya beno ke kituka nsayi.
21 Ntangu kento ke kuzwaka misongo, yandi ke vwandaka na kyadi,
samu ti ngunga ya kutala mpasi me lunga. Kasi ntangu mwana ke
butukaka, yandi ke zimbanaka mpasi yina yandi me tala. Yandi ke
kumaka na nsayi, samu ti yandi me buta mwana.
22 Beno mpe, ntangu yayi, beno ke na kyadi, kasi beto ke talana dyaka.
Na yina, beno ke yangalala, mpe ata muntu ke lenda na kukatula nsayi
ya beno.
23 Na kilumbu yina, beno ke yufula dyaka ve munu kyuvu. Ya tsyelika,
mu ke na kutubila beno: Nyonso yina beno ke lomba na Tata na Nkumbu
ya munu, yandi ke pesa beno yawu.
24 Tii bubu yayi, beno me lomba ntete ve kima na Nkumbu ya munu.
Beno lomba, mpe beno ke kuzwa. Na yina, nsayi ya beno ke vwanda ya
kulunga.

16:11 Yne 12.31

25 «Mu me zonzila beno mambu nyonso yayi na bingana. Ntangu ke
kwiza yina mu ke zonzila dyaka ve beno na bingana. Kasi mu ke zonzila
beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila Tata ya munu.
26 Na kilumbu yina, beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu. Mu
ke na kuzonza ve ti mu ke lombila beno na Tata.
27 Yandi mosi ke zolaka beno, samu ti beno ke zolaka munu, mpe samu
ti beno ke kwikilaka ti mu katukaka na sika ya yandi.
28 Mu katukaka na sika ya Tata, mpe mu kwizaka na yinza. Ntangu
yayi, mu ke bika yinza, mpe mu ke vutuka na sika ya Tata.»
29 Bilandi tubaka: «Ntangu yayi, nge ke na kuzonza na pwelele nyonso.
Nge ke na kuzonza dyaka ve na bingana.
30 Ntangu yayi, beto me zaba ti nge zaba mambu nyonso, mpe nge ke
na nsatu ve ti ba yufula nge byuvu. Ni yawu yina, beto ke na kukwikila
ti nge katukaka na sika ya Nzambi.»
31 Yesu tubaka: «Ntangu yayi, beno me kwikila?
32 Kasi beno tala! Ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma
yimeni, ntangu beno ke mwangana, mpe ke bika munu mosi. Kasi mu
kele munu mosi ve, samu ti Tata ke kintwadi na munu.
33 Mu me zabisa beno yawu, samu ti beno kuzwa kizunu na munu.
Beno ke tala mpasi mingi na yinza, kasi beno vwanda na kibakala, samu
ti mu me nunga yinza.»

17

Yesu sambilaka samu na yandi mosi

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, yandi talaka na zulu, mpe
tubaka: «Tata, ngunga me lunga. Kembisa Mwana ya nge, samu ti Mwana
mpe kembisa nge.
2 Nge pesaka yandi kimfumu ya kuyala bantu nyonso ya yinza, samu
ti yandi pesa luzingu ya mankululu na bantu nyonso yina nge pesaka
yandi.
3 Luzingu ya seko, ni kuzaba nge Nzambi kaka mosi ya tsyelika, mpe
kuzaba Yesu-Klisto, muntu yina nge fidisaka.
4 Mu me kembisa nge awa na ntoto, mpe mu me manisa kisalu yina
nge pesaka munu na kusala.
5 Tata! Ntangu yayi, kembisa munu na ntwala ya nge. Pesa munu
nkembo yina vwandaka na munu na sika ya nge ntangu yinza vwandaka
ntete ve.»

Yesu sambilaka samu na bilandi ya yandi

6 Mu me zabisa Nkumbu ya nge na bantu yina nge soolaka na yinza
samu na kupesa munu. Bawu vwandaka bantu ya nge, mpe nge pesaka
munu bawu. Bawu me tumama na ndongosolo ya nge.
7 Ntangu yayi, bawu me zaba ti mambu nyonso yina nge pesaka munu
katukaka na sika ya nge.
8 Mu me zabisa bawu mambu nyonso yina nge zabisaka munu, mpe
bawu me ndima yawu. Bawu me zaba ti ya tsyelika, mu katukaka na
sika ya nge, mpe bawu me kwikila ti ni nge fidisaka munu.
9 «Mu ke na kusambila nge samu na bawu. Mu ke na kusambila ve
samu na bantu ya yinza, kasi samu na bayina nge pesaka munu, samu ti
bawu kele ya nge.

10 Bima nyonso ya munu kele ya nge. Mutindu mosi mpe, bima nyonso
ya nge kele ya munu, mpe nkembo ya munu me talana na bawu.»
11 «Mu ke vwanda dyaka ve na yinza. Mu ke vutuka na sika ya nge.
Kasi bawu, ba ke bikana na yinza. Tata ya Longo, keba bawu na lulendo
ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka munu, samu ti bawu vwanda kaka
muntu mosi mutindu mu kele muntu mosi na nge.
12 Ntangu nyonso yina mu me vwanda na bawu, mu me keba bawu
na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka munu. Mu me keba
bawu mbote. Kaka mosi ya bawu me zimbana, ni muntu yina fwanaka
zimbana, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi,
salama.»
13 «Ntangu yayi, mu ke vutuka na sika ya nge. Kasi mu ke na kuzonza
mambu yayi ntangu mu ke ntete na yinza, samu ti bawu vwanda ya
kufuluka na kilengi yina ke na munu.
14 Mu me zabisa bawu mambu ya nge, mpe bantu ya yinza me yina
bawu, samu ti bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mosi, mu
kele ve muntu ya yinza.
15 Mu ke na kulomba ve ti nge katula bawu na yinza, kasi nge keba
bawu samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa bawu ve.
16 Bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mpe, mu kele ve muntu
ya yinza.»

17 «Tula bawu na lweka samu na butsyelika. Mambu ya nge kele
butsyelika.
18 Mutindu nge fidisaka munu na yinza, munu mpe, mu fidisaka bawu
na yinza.
19 Mu ke na kupesa luzingu ya munu na nge samu na bawu, samu ti
bawu mpe pesa nge luzingu ya bawu samu na butsyelika.»

Yesu sambilaka samu na mikwikisi nyonso

20 «Mu ke na kusambila kaka ve samu na bawu, kasi mpe samu na
bayina nyonso ke kwikila munu na kuwa mambu ya bawu.
21 Tata, mu ke na kusambila samu ti bawu nyonso kuma muntu mosi
mutindu nge kele na munu, mpe mu kele muntu mosi na nge. Bika ti
bawu vwanda muntu mosi na beto, samu ti bantu ya yinza kwikila ti ni
nge fidisaka munu.
22 Mu me pesa bawu nkembo yina nge pesaka munu, samu ti bawu
kuma muntu mosi, mutindu beto kele muntu mosi na nge,
23 munu na bawu, mpe nge na munu. Bika ti bawu vwanda ya tsyelika
muntu mosi, samu ti bantu ya yinza kuzaba ti ni nge fidisaka munu, mpe
ti nge ke zolaka bawu mutindu nge ke zolaka munu.
24 Tata, mu zola ti bantu yina nge pesaka munu vwanda na munu
kisika yina mu kele. Mu zola ti bawu tala nkembo ya munu yina nge
pesaka munu na luzolo ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve.
25 Tata ya kulunga, bantu ya yinza zaba nge ve, kasi munu, mu zaba
nge, mpe bilandi ya munu me zaba ti ni nge fidisaka munu.
26 Mu me zabisa bawu Nkumbu ya nge, mpe mu ke zabisa dyaka yawu,
samu ti luzolo ya nge samu na munu vwanda na bawu, mpe samu ti
munu mpe, mu vwanda na bawu.»

18

Ba kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Mke 14.43-50; Lke 22.47-53)

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, yandi kwendaka na
bilandi ya yandi na lweka ya nkaka ya muzumba ya Sedelone. Bawu
kotaka na bilanga yina vwandaka kuna.
2 Yuda, yina fwanaka yekula Yesu, zabaka mbote kisika yina, samu ti
konso ntangu, Yesu vwandaka kwenda kuna na bilandi ya yandi.
3 Yandi nataka kuna nkonga ya binwani mpe mikengi yina bamfumu
ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka yandi. Bawu vwandaka na
binwanunu, mpe nataka minda mpe bisisi ya tiya.
4 Yesu zabaka mambu nyonso yina fwanaka kumina yandi. Na yina,
yandi kwendaka pene-pene ya bawu, mpe yufulaka: «Nani beno ke na
kusosa?»
5 Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti.» Yesu tubilaka bawu: «Munu yandi
yayi.» (Yuda yina vwandaka yekula yandi vwandaka na bawu.)
6 Ntangu Yesu zabisaka bawu: «Munu yandi yayi», bawu vutukaka na
manima, mpe kubwaka na ntoto.
7 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Nani beno ke na kusosa?» Bawu
vutulaka: «Yesu ya Nazaleti».
8 Yesu tubilaka bawu: «Mu me zabisa beno ti ni munu. Kana ni munu
beno ke na kusosa, beno bika bayayi kwenda.»
9 Yesu zonzaka mutindu yina, samu ti mambu yina yandi zonzaka
salama: «Tata, mu me zimbisa muntu ve na bayina nyonso nge pesaka
munu.»
10 Simoni Pyele yina vwandaka na mbele basisaka yawu na nkutu,
mpe bulaka yawu na kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe dikutu
ya yandi ya lubakala zenganaka. (Nkumbu ya kisadi yina vwandaka
Malakuse.)
11 Kasi Yesu tubilaka Pyele: «Vutula mbele ya nge na nkutu. Nge banza
ti mu lenda kumanga na kutala mpasi yina Tata me kubikila munu?»

Yesu na ntwala ya Ane

12 Na yina, binwani na mfumu ya bawu, mpe mikengi yina ba-Zwife
fidisaka simbaka Yesu, mpe kangaka yandi basinga.
13 Ba nataka yandi ntete na sika ya Ane, bokilo ya Kayife. Kayife
vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina.
14 Ni Kayife zabisaka bamfumu ya ba-Zwife malongi yayi: «Ya me lutila
mbote na kufwa muntu mosi samu na bantu nyonso.»

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.69-70; Mke 14.66-68; Lke 22.55-57)

15 Simoni Pyele mpe kilandi ya nkaka landaka Yesu. Kilandi yayi
vwandaka ya kuzabana mbote na nganga-Nzambi ya ntete. Ni yawu
yina, yandi kotaka ntangu mosi na Yesu na lupangu ya nganga-Nzambi
ya ntete.
16 Kasi Pyele bikanaka na ngaanda, pene-pene na mwelo. Na yina, ki-
landi yina vwandaka ya kuzabana na nganga-Nzambi ya ntete basikaka
na ngaanda. Yandi zonzaka na kento yina vwandaka keba mwelo, mpe
yandi kotisaka Pyele.
17 Kento yina yufulaka Pyele: «Nge mpe, nge kele kilandi ya Yesu?»
Pyele vutulaka: «Ve! Mu kele kilandi ya yandi ve.»

18 Bisadi mpe mikengi namisaka tiya, mpe vwandaka yotila samu ti
madidi vwandaka mingi. Pyele mpe vwandaka yotila tiya na bawu.

Ane pesaka Yesu byuvu
(Mat 26.59-66; Mke 14.55-64; Lke 22.66-71)
19 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka Yesu na yina me tadila bilandi
mpe ndongosolo ya yandi.
20 Yesu vutulaka: «Mu vwandaka zonza na ntwala ya bantu nyonso.
Konso ntangu, mu vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, mpe na Yinzo ya Nzambi, kisika ba-Zwife nyonso ke vukanaka.
Mu vwandaka zonza ata dyambu na mansweki.
21 Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Yufula bayina kuwaka
munu. Bawu zaba mbote mambu yina mu vwandaka zonza.»
22 Ntangu Yesu zonzaka mutindu yina, mukengi yina vwandaka pene-
pene na yandi bulaka yandi mbata, mpe tubaka: «Ni mutindu yina nge
ke na kupesa mvutu na nganga-Nzambi ya ntete?»
23 Yesu tubilaka yandi: «Kana mu me zonza yimbi, tubila munu mambu
ya yimbi yina mu me zonza. Kasi, kana mu me zonza mbote, samu na
yinki nge me bula munu?»
24 Ane fidisaka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. Yesu
vwandaka kaka ya kukangama.

Pyele mangaka dyaka Yesu
(Mat 26.71-75; Mke 14.69-72; Lke 22.58-62)
25 Simoni Pyele vwandaka kaka na kisika yina, mpe vwandaka yotila
tiya. Ba yufulaka yandi: «Nge mpe, nge kele kilandi ya muntu yina?» Kasi
Pyele mangaka mpe tubaka: «Ve! Mu zaba yandi ve.»
26 Mosi na bisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, muntu ya dikanda ya
bakala yina Pyele zengaka dikutu tubilaka Pyele: «Ni nge ve mu talaka
na Yesu na bilanga?»
27 Pyele mangaka dyaka, mpe kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Mke 15.1-5; Lke 23.1-5)
28 Na manima, ba-Zwife katukaka na sika ya Kayife, bawu nataka Yesu
na yinzo ya mfumu ya bantu ya Loma na Yelusalemi*. Na suka-suka,
bawu mangaka na kukota na lupangu, samu ti bawu kusumuka ve, kasi
bawu kuvwanda kaka ya kuvedila, samu na kudya madya ya Paki.
29 Ni yawu yina, mfumu Pilate basikaka mpe kutaka bawu na ngaanda.
Yandi yufulaka bawu: «Na wapi dyambu, beno ke na kufunda muntu
yayi?»
30 Bawu vutulaka: «Kana muntu yayi salaka mambu ya yimbi ve, beto
zolaka funda yandi ve na sika ya nge.»
31 Pilate zabisaka bawu: «Beno baka yandi, mpe beno fundisa yandi
beno mosi mutindu ke na kutuba Misiku ya beno.» Bawu vutulaka: «Beto
kele ve na luve ya kuzengila muntu lufwa.»
32 (Na kuzonza mutindu yina, bawu lungisaka mambu yina Yesu
tubaka ntangu yandi zabisaka wapi mutindu yandi fwanaka kufwa.)
33 Na yina, Pilate vutukaka na yinzo. Yandi bokilaka Yesu mpe
yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?»

* **18:28** Mfumu yina vwandaka twadisa mpe bantu ya Isayeli, samu ti bantu ya Loma vwandaka yala yinsi ya Isayeli.

34 Yesu vutulaka: «Kyuvu yayi me katuka na ntima ya nge, to bantu ya
nkaka me tubila nge yawu?»
35 Pilate tubaka: «Mu kele Zwife ve. Bantu ya yinsi ya nge mpe
bamfumu ya banganga-Nzambi me yekula nge na sika ya munu. Yinki
nge me sala?»
36 Yesu vutulaka: «Kimfumu ya munu kele ve ya yinza yayi. Kana
kimfumu ya munu vwandaka ya yinza yayi, bisadi ya munu zolaka
nwanina munu, samu ti bamfumu ya ba-Zwife kanga munu ve. Kasi,
kimfumu ya munu kele ve ya awa.»
37 Pilate yufulaka yandi: «Na yina, nge kele ntinu?» Yesu vutulaka:
«Nge me tuba yawu ti mu kele ntinu. Mu butukaka mpe kwizaka na
yinza kaka samu na kuzabisa kimbangi na butsyelika. Muntu yina ke
na butsyelika ke kuwaka mambu yina mu ke zonzaka.»
38 Pilate yufulaka dyaka yandi: «Butsyelika kele yinki?»
Na manima ya kuzonza mambu yina, Pilate basikaka dyaka na
ngaanda, mpe kwendaka kisika yina vwandaka ba-Zwife. Yandi tubi-
laka bawu: «Mu ke na kutala ve kibila ya kuzengila muntu yayi lufwa.
39 Na konso mukembo ya Paki, kifu ya beno ke zolaka ti mu pesa
kimpwanza na nkole mosi. Beno zola ti mu pesa kimpwanza na ntinu
ya ba-Zwife?»
40 Na ngolo nyonso, bawu vutulaka: «Ve! Yandi ve! Beto zola
Balabase!» (Balabase yango vwandaka kimpumbulu.)

19

Ba zengilaka Yesu lufwa
(Mat 27.15-31; Mke 15.6-20; Lke 23.13-25)

1 Na yina, Pilate pesaka lutumu ya kunata Yesu, mpe ya kubula yandi
bikoti.
2 Binwani yidikaka yimpu ya bansende, mpe tulaka yandi yawu na
yintu. Bawu lwatisaka yandi mpe kiyunga ya mbwaki mutindu biyunga
ya bamfumu.
3 Bawu kwendaka pene-pene na yandi, mpe tubaka: «Mbote ya nge,
Ntinu ya ba-Zwife!» Na manima, bawu bulaka yandi makofi.
4 Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe tubaka na nkonga: «Beno
kuwa! Mu ke natina beno yandi awa na ngaanda, samu ti beno zaba ti
mu me tala ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.»
5 Na yina, ba nataka Yesu na ngaanda. Yandi vwandaka ya kulwata
yimpu ya bansende mpe kiyunga ya mbwaki. Pilate zabisaka bawu:
«Muntu yango, ni yandi yayi.»
6 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe mikengi talaka yandi,
bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma yandi na kulunsi!» Pilate
tubaka: «Beno baka yandi, mpe beno koma yandi beno mosi. Mu me tala
ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.»
7 Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na Misiku ya beto, mpe na kutala Misiku
ya beto, yandi fwana kufwa samu ti yandi me tuba ti yandi kele Mwana
ya Nzambi.»
8 Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, boma ya yandi lutilaka.
9 Yandi kotaka dyaka na yinzo ya yandi, mpe yufulaka Yesu: «Wapi
kisika nge katukaka?» Kasi Yesu pesaka ve yandi mvutu.

10 Na yina, Pilate zabisaka yandi: «Nge zola ve kupesa munu mvutu?
Nge zaba ve ti mu ke na luve ya kupesa nge kimpwanza, mpe ya
kukomisa nge na kulunsi?»
11 Yesu vutulaka: «Nge kele ve na luve na munu kana Nzambi me pesa
nge yawu ve. Ni yawu yina, muntu yina me yekula munu na nge me sala
disumu ya kulutila ya nge.»
12 Katuka ntangu yina, Pilate vwandaka sosa kupesa Yesu kimpwanza,
kasi ba-Zwife vwandaka looka: «Kana nge pesa yandi kimpwanza, nge
kele ve ndiku ya ntinu Sezale! Muntu yina ke tubaka: "Mu kele ntinu"
kele mbeni ya Sezale.»
13 Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, yandi nataka Yesu na ngaanda,
mpe kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu, na kisika yina ba vwan-
daka bokila «Ngaanda ya Matadi». (Ba vwandaka bokila yawu «Ngabata»
na ndinga ya ba-Ebeleyo.)
14 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki*. Ya lendaka
vwanda ngunga ya midi. Pilate tubaka na ba-Zwife: «Ntinu ya beno,
yandi yayi.»
15 Kasi bawu lookaka dyaka: «Kufwa yandi! Kufwa yandi! Koma yandi
na kulunsi!»
Pilate yufulaka bawu: «Beno zola ti mu koma ntinu ya beno na
kulunsi?» Bamfumu ya banganga-Nzambi vutulaka: «Beto ke kaka na
ntinu mosi: Ni Sezale.»
16 Na yina, Pilate yekulaka bawu Yesu, samu ti ba koma yandi na
kulunsi. Bawu bakaka Yesu, mpe nataka yandi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Mke 15.21-32; Lke 23.26-43)

17 Yesu basikaka na mbanza, mpe yandi mosi vwandaka nata kulunsi
ya yandi samu na kukwenda na kisika yina ba vwandaka bokila «Mikwa
ya yintu» (to «Ngolongota» na ndinga ya ba-Ebeleyo).
18 Ni kuna, ba komaka Yesu na kulunsi. Ba komaka yandi na kati-kati
ya bimpumbulu zole yina ba komaka mpe, mosi na lubakala, mpe ya
nkaka na lumoso.
19 Pilate tumisaka ti ba tula na kulunsi ya Yesu dibaya yina ba
sonikaka: «Yesu ya Nazaleti, ntinu ya ba-Zwife.»
20 Mutindu kisika yina ba komaka Yesu vwandaka pene-pene na
mbanza, ba-Zwife mingi vwandaka tanga bisono yina. Ba sonikaka
yawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, na ndinga ya bantu ya Loma, mpe na
ndinga ya ba-Ngeleke.
21 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi tubaka na Pilate: «katula
bisono yayi: "ntinu ya ba-Zwife", kasi sonika: "Muntu yayi tubaka: mu
kele ntinu ya ba-Zwife."»
22 Pilate vutulaka: «mu ke soba ve mambu yina mu me sonika.»
23 Ntangu binwani manisaka na kukoma Yesu na kulunsi, bawu
bakaka bilele ya yandi, mpe kabulaka yawu na bandambu yiya. Konso
kinwani kuzwaka ndambu mosi. Bawu bakaka mpe kinkuti ya yinda ya
Yesu yina vwandaka kaka lele mosi katuka na zulu tii na yisi.

---

* **19:14** *Kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki* vwandaka kilumbu ya mfunu mingi. Ni na kilumbu yina, banganga-Nzambi vwandaka pesa minkayulu ya kuyoka na Yinzo ya Nzambi mameme yina ba-Zwife fwanaka kudya na kilumbu ya Paki. Ni na kilumbu yina mpe, Yesu kufwaka mutindu munkayulu samu na masumu ya bantu. **19:14** ngunga ya midi Mat 20.5

24 Bawu tubaka: «Beto pasula yawu ve. Kasi beto budila yawu dzeke
samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.» Ni mutindu yayi, salamaka
mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi:
«Bawu me kabula bilele ya munu, bawu na bawu,
mpe ba me budila kinkuti ya munu dzeke
samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.»
Ni mutindu yina, binwani salaka.
25 Pene-pene ya kulunsi ya Yesu vwandaka na bakento yayi: mama ya
Yesu, mpangi ya mama ya Yesu, Maliya kento ya Kolopase, mpe Maliya
ya mbanza Madala.
26 Yesu talaka mama ya yandi, mpe pene-pene na yandi, kilandi yina
yandi vwandaka zola mingi. Na yina, yandi tubaka: «Kento! Tala mwana
ya nge.»
27 Na manima, yandi tubaka na kilandi yina: «Tala mama ya nge.»
Katuka kilumbu yina, kilandi yango yambaka Maliya na yinzo ya yandi.

Yesu kufwaka
(Mat 27.45-56; Mke 15.33-41; Lke 23.44-49)

28 Yesu zabaka ti na ntangu yina, mambu nyonso lungaka. Na yina,
samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi kusalama, yandi
tubaka: «Mu ke na nsatu ya maza.»
29 Ndonga ya kufuluka na malafu ya ngayi vwandaka kuna. Binwani
bakaka kima mutindu mafudya, mpe tulaka yawu na malafu ya ngayi.
Bawu kangaka yawu na nsongi ya mwa yinti ya mukwisa, mpe tulaka
yandi yawu na bikoba.
30 Ntangu Yesu kunwaka malafu ya ngayi, yandi tubaka: «Nyonso me
lunga.» Na manima, yandi kondikaka yintu, mpe vutulaka mwela ya
yandi na sika ya Nzambi.

Kinwani mosi tobolaka bambanzi ya Yesu

31 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka kilumbu ya saba, mpe bam-
fumu ya ba-Zwife vwandaka zola ve ti bamvumbi vwanda na bakulunsi
tii na kilumbu ya saba, samu ti kilumbu ya Saba yina vwandaka kilumbu
ya mfunu. Na yina, bawu lombaka Pilate muswa ya kubuka makulu ya
bantu yina ba komaka, mpe ya kukatula bawu na bakulunsi.
32 Na yina, binwani kwizaka buka makulu ya bimpumbulu zole yina
ba komaka kintwadi na Yesu.
33 Ntangu ba kumaka na ntwala ya Yesu, ba talaka ti yandi vwandaka
me kufwa. Ni yawu yina, bawu bukaka yandi ve makulu.
34 Kasi kinwani mosi tobolaka yandi bambanzi na dikonga, mpe
menga na maza basikaka.
35 Muntu yina ke na kuzabisa beno mambu yayi talaka yawu, mpe
kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. Yandi zaba ti yandi ke na kuzonza
butsyelika, mpe yandi salaka kimbangi yayi samu ti beno mpe kwikila.
36 Mambu yayi salamaka samu na kulungisa mambu yina ba sonikaka
na Dibuku ya Nzambi: «Ba ke buka ata mukwa mosi ya yandi.»
37 Mpe kibuku ya nkaka ya Dibuku ya Nzambi ke zabisaka:
«Ba ke sikika meso ya bawu na muntu yina ba me tobola bambanzi.»

19:24 Mga 22.19 **19:28** Mga 22.16; 69.22 **19:29** Knz 14.4-7; Mga 69.22 **19:36** Kbk 12.46; Ltg 9.12; Mga 34.21 **19:37** Zli 12.10

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mat 27.57-61; Mke 15.42-47; Lke 23.50-56)

38 Na manima, Yosefi ya mbanza Alimate kwendaka lomba na Pilate
muswa ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi. (Yosefi vwandaka mpe
kilandi ya Yesu, kasi na mansweki samu ti yandi vwandaka na boma
ya bamfumu ya ba-Zwife.) Pilate pesaka yandi muswa. Na yina, yandi
kwendaka baka nzutu ya Yesu.
39 Nikodeme, yina na ntama kwendaka tala Yesu na mpimpa vwan-
daka kintwadi na Yosefi. Yandi nataka mananasi yina ba yidikaka na
mile mpe na alowese†. Yawu lendaka vwanda Balitela nkama (100).
40 Yosefi mpe Nikodeme bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na
balele. Bawu tulaka yawu mananasi mutindu vwandaka kifu ya ba-
Zwife na kuzika bamvumbi.
41 Pene-pene ya kisika yina ba komaka Yesu na kulunsi vwandaka na
ndyamu ya malu-malu na kati ya bilanga, kisika ba vwandaka me tula
ntete nzutu ya muntu ve.
42 Mutindu ya vwandaka kilumbu yina ba-Zwife vwandaka kubika
saba, Yosefi mpe Nikodeme tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu yina, samu
ti yawu vwandaka pene-pene.

20

Mvumbukulu ya Yesu ya lufwa
(Mat 28.1-8; Mke 16.1-8; Lke 24.1-12)

1 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, ntete bwisi kutsya, Maliya
ya mbanza Madala kwendaka na ndyamu. Yandi talaka ti ba katulaka
ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu.
2 Na yina, yandi kwendaka nswalu na sika ya Simoni Pyele mpe ya
kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi zabisaka bawu: «Ba me
katula nzutu ya Mfumu na ndyamu, mpe beto zaba ve wapi kisika ba
me tula yawu.»
3 Pyele mpe kilandi ya nkaka yina kwendaka na ndyamu.
4 Bawu zole vwandaka kima mbangu. Kasi kilandi ya nkaka lutilaka
mbangu, mpe tekilaka na kukuma na ndyamu.
5 Yandi betamaka, mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu.
Kasi, yandi kotaka ve na kati ya ndyamu.
6 Ntangu Simoni Pyele yina vwandaka landa yandi kumaka na
ndyamu, yandi kotaka mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu
na nzutu,
7 mpe lele yina ba zingaka yandi na yintu. Lele yayi vwandaka kisika
mosi ve na balele ya nkaka, kasi yawu vwandaka ya kufutika na lweka.
8 Kilandi ya nkaka, yina tekilaka na kukuma na ndyamu kotaka mpe.
Yandi talaka mpe kwikilaka.
9 (Bilandi vwandaka me visa ntete ve mambu yina ba sonikaka na
Dibuku ya Nzambi ti Yesu fwanaka vumbuka na lufwa.)
10 Na manima, bilandi zole yina vutukaka na yinzo.

Yesu talanaka na sika ya Maliya ya mbanza Madala
(Mat 28.9-10; Mke 16.9-11)

† **19:39** *Alowese* kele yinti ya nene yina ke menaka na kizunga ya Aziya. Bampusu ya yawu ke basisaka maza yina ke pesaka nsunga ya mbote. Ba vwandaka yidika mananasi na yawu.
19:39 Yne 12.3

11 Maliya vwandaka dila pene-pene na ndyamu. Ntangu yandi vwandaka dila, yandi betamaka samu na kutala na ndyamu,
12 mpe yandi talaka bambazi zole yina vwandaka ya kulwata bilele ya mpembe. Bawu vwandaka ya kuvwanda na kisika yina vwandaka nzutu ya Yesu, mosi na kisika yina vwandaka yintu, mpe ya nkaka na makulu.
13 Bambazi yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kudila?» Maliya vutulaka: «Ba me katula nzutu ya Mfumu ya munu, mpe mu zaba ve wapi kisika ba me nata yawu.»
14 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi balukaka mpe talaka Yesu yina vwandaka ya kutelama. Kasi, yandi zabaka ve ti ya vwandaka Yesu.
15 Yesu yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kudila? Nani nge ke na kusosa?» Maliya vwandaka banza ti ya vwandaka kisadi-bilanga. Na yina, yandi tubaka: «Kana ni nge me katula yandi awa, zabisa munu wapi kisika nge me nata yandi, mpe mu ke kwenda baka yandi.»
16 Yesu tubilaka yandi: «Maliya!»
Maliya balukaka kisika vwandaka Yesu, mpe tubaka na ndinga ya ba-Ebeleyo: «Labuni!» (Ya zola kutuba «Mulongisi».)
17 Yesu tubilaka yandi: «Kusimba munu ve samu ti mu me kwenda ntete ve na sika ya Tata ya munu. Kasi kwenda tala bampangi ya munu, mpe zabisa bawu ti mu me tuba: Mu ke kwenda na sika ya Tata ya munu yina kele Tata ya beno, na sika ya Nzambi ya munu yina kele Nzambi ya beno.»
18 Na yina, Maliya ya mbanza Madala kwendaka tuba na sika ya bilandi: «Mu me tala Mfumu.» Mpe yandi zonzilaka bawu mambu nyonso yina Yesu zabisaka yandi.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mat 28.16-20; Mke 16.14-18; Lke 24.36-49)
19 Na mpimpa ya kilumbu yina ya lumingu, bilandi vwandaka ya kukangama na yinzo, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubilaka bawu: «Kizunu kuvwanda na beno!»
20 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe bambanzi ya yandi. Na yina, bilandi vwandaka na kyese ya kulutila na kutala Mfumu.
21 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kizunu vwanda na beno! Mutindu Tata fidisaka munu, munu mpe, mu ke na kufidisa beno.»
22 Yandi fulaka bawu mupepe, mpe tubaka: «Beno yamba Mpeve ya Longo.
23 Bayina beno ke lemvokila masumu, ke kuzwa mulemvo ya masumu, mpe bayina beno ke manga na kulemvokila masumu, ke kuzwa ve mulemvo ya masumu.»

Yesu na Toma
24 Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), mosi ya bilandi kumi na zole vwandaka ve na kisika yina, ntangu Yesu talanaka na bilandi.
25 Na yina, bilandi ya nkaka zabisaka yandi: «Beto me tala Mfumu.» Kasi yandi vutulaka: «Kana mu tala ve bidimbu ya bansonso na maboko ya yandi, kana mu tula ve musapi ya munu na bisika yina vwandaka

bansonso, mpe kana mu tula ve diboko ya munu na bambanzi ya yandi, mu ke kwikila ve.»
26 Na kilumbu ya lumingu yina landaka, bilandi vwandaka dyaka ya kuvukana na yinzo. Toma mpe vwandaka na bawu. Myelo vwandaka ya kukangama na bafungula, kasi Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubaka: «Kizunu vwanda na beno!»
27 Yandi tubaka na Toma: «Nata musapi ya nge awa, mpe tala maboko ya munu. Nata mpe diboko ya nge, mpe tula yawu na bambanzi ya munu. Kusala ntembe ve, kasi kwikila.»
28 Toma vutulaka: «Nge kele Mfumu mpe Nzambi ya munu.»
29 Yesu tubilaka yandi: «Nge me kwikila samu ti nge me tala munu! Kyese na bayina ke kwikila ata kutala munu.»
30 Yesu salaka mpe bidimbu mingi ya nkaka na ntwala ya bilandi ya yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku yayi.
31 Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno kwikila ti Yesu kele Masiya, Mwana ya Nzambi. Na yina, kana beno kwikila, beno ke kuzwa luzingu na Nkumbu ya yandi.

21

Yesu talanaka na sika ya bilandi nsambwadi

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu talanaka dyaka na ntwala ya bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Tibeyale. Yawu salamaka mutindu yayi:
2 Simoni Pyele, Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), Natanayele ya mbanza Kaana na Ngalili, bana ya Zebede, mpe bilandi zole ya nkaka vwandaka kintwadi.
3 Simoni Pyele tubilaka bawu: «Mu ke kwenda loba.» Bawu vutulaka: «Beto mpe ke kwenda na nge.» Na yina, bawu kwendaka mpe kotaka na bwatu. Kasi mpimpa nyonso yina, bawu kuzwaka bambisi ve.
4 Ntangu bwisi bandaka na kutsya, Yesu vwandaka ya kutelama na kumu ya maza. Kasi bilandi vwandaka zaba yandi ve.
5 Yandi yufulaka bawu: «Bampangi, beno me kuzwa bambisi?» Bawu vutulaka: «Ve! Kima ve.»
6 Yesu zabisaka bawu: «Beno losa mpwasa na lubakala ya bwatu, mpe beno ke kuzwa bambisi.» Na yina, bawu losaka mpwasa, mpe bawu lendaka ve na kukotisa yawu na bwatu, samu ti bambisi lutilaka mingi.
7 Kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi tubaka na Pyele: «Ya kele Mfumu.» Ntangu Pyele kuwaka ti ya vwandaka Mfumu, yandi lwataka lele yina yandi katulaka ntangu yandi vwandaka loba, mpe yandi kubwaka na maza.
8 Bilandi ya nkaka landaka yandi na bwatu tii na kumu. Bawu vwandaka benda mpwasa yina vwandaka ya kufuluka na bambisi. Bawu vwandaka ve ntama na kumu, ya lendaka vwanda Bakude bankama zole (200).
9 Ntangu bawu kumaka na ntoto, bawu talaka mbisi yina ba vwandaka yoka na tiya ya makala, mpe mampa na lweka.
10 Yesu tubilaka bawu: «Beno nata ndambu ya bambisi na yina beno me kuzwa.»
11 Simoni Pyele kotaka na bwatu, mpe bendaka mpwasa na ntoto. Yawu vwandaka ya kufuluka na bambisi nkama mosi na makumi tanu

na tatu (153) ya bambisi ya nene. Ata bambisi lutilaka mingi, mpwasa pasukaka ve.
12 Yesu tubilaka bawu: «Beno kwiza kudya.» Ata kilandi lendaka na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» Samu ti bawu zabaka ti ya vwandaka Mfumu.
13 Yesu kwendaka pene-pene na bawu. Yandi bakaka dimpa, mpe kabulaka bawu yawu. Yandi kabulaka bawu mpe mbisi.
14 Katuka mvumbukulu ya yandi na lufwa, yayi ni mbala ya tatu yina Yesu talanaka na ntwala ya bilandi ya yandi.

Yesu na Pyele

15 Na manima ya kudya, Yesu yufulaka Simoni Pyele: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu kulutila bawu yayi ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Dikila mameme ya munu.»
16 Na manima, Yesu yufulaka yandi na mbala ya zole: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Yesu tubilaka yandi: «Keba mameme ya munu.»
17 Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Pyele kumaka na kyadi, samu ti Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Nge ke zolaka munu?» Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, nge zaba mambu nyonso. Nge zaba ti mu ke zolaka nge.»
Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Dikila mameme ya munu.
18 Ya tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntangu nge vwandaka ntwenya, nge vwandaka kanga singa ya luketo nge mosi, mpe nge vwandaka kwenda konso kisika yina nge vwandaka zola. Kasi ntangu nge ke kuma kiboba, nge ke lambula maboko, mpe muntu ya nkaka ke kanga nge singa ya luketo, mpe ke nata nge kisika yina nge ke zola ve na kukwenda.»
19 (Na kuzonza mambu yina, Yesu zabisaka wapi mutindu Pyele fwanaka kufwa mpe kembisa Nzambi.)
Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!»
20 Pyele balukaka mpe talaka kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi vwandaka tambula na manima ya bawu. (Ni yandi tentikaka yintu na ntulu ya Yesu samu na kuyufula yandi: «Mfumu, nani ke yekula nge?» Ntangu bawu vwandaka kudya madya ya Paki).
21 Pyele talaka yandi, mpe yufulaka Yesu: «Mfumu, kasi yandi yayi, yinki ke kumina yandi?»
22 Yesu vutulaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge? Kasi nge, landa munu!»
23 Na mambu yayi, nsangu mwanganaka na kati ya bampangi ti kilandi yina fwanaka kufwa ve. Ya tsyelika, Yesu tubaka ve ti kilandi yina fwanaka kufwa ve, kasi yandi tubaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge?»
24 Ni kilandi yango ke na kusala kimbangi ya mambu yayi, mpe sonikaka yawu. Beto zaba ti kimbangi ya yandi kele ya tsyelika.
25 Yesu salaka dyaka mambu mingi ya nkaka. Kana ba sonikaka yawu mosi na mosi, mu banza ti yinza ya muvimba lendaka vwanda ve na kisika ya kutula mabuku nyonso yina.

BISALU
ya Bantumwa
NKOTOLO

Dibuku ya Bisalu ya Bantumwa kele ndandanu ya mambu ya dibuku ya Nsangu ya Mbote ya Luke. Na dibuku ya Bisalu ya Bantumwa, Yesu ke dyaka ve na kati ya bilandi ya yandi na mutindu yandi vwandaka ntete, bawu vwandaka tala dyaka yandi ve na meso ya bawu. Ni yawu yina, dibuku ya Bisalu ya Bantumwa ke na kulakisa wapi mutindu vwandaka mbandukulu ya dibuundu ya Nzambi. Ata ti bawu vwandaka tala dyaka ve Yesu na meso ya bawu, kasi yandi vwandaka talana na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina vwandaka twadisa bilandi ya yandi.

Bansangu yina kele na kati ya dibuku yayi kele ya kufuluka na mambu yina ke pesaka luzingu. Bantu lenda kutala wapi mutindu mabuundu ya Nzambi vwandaka butuka na kati-kati ya ba-Zwife mutindu na Yelusalemi, to na kati-kati ya bayina kele ve ba-Zwife mutindu na bambanza Antyose, Kolinto, to Filipe. Bantu lenda kulanda banzyetolo yina Polo salaka samu na kulongisa Nsangu ya Mbote.

Na kati ya dibuku yayi, kisoniki vwandaka mpe na bisika mingi yina salamaka mambu yina ba ke na kuzonzila na kati ya dibuku yayi. Yawu ke na kutalana na mutindu yandi ke na kuzonza na kusadila mpova «munu» samu na kuzabisa nzyetolo katuka mbanza Towase tii na mbanza Filipe (Bis 16.10-40), mpe tii na Yelusalemi, kisika Polo vwandaka na boloko (Bis 20.5–21.18), mpe dyaka nzyetolo katuka mbanza Sezale tii na mbanza Loma, kisika Polo vingilaka bamvula zole ntete ba fundisa yandi (Bis 27–28).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Mbandukulu ya dibuundu ya ntete ya Nzambi na Yelusalemi (Bis 1.1–8.3).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote bisika yina me bikana na kulongisa yawu (Bis 8.4–12.25).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote na bizunga yina kele pene-pene na mubu ya Meditelane tii na mbanza Loma (Bis 13–28).

Mbandukulu

1 Mpangi ya munu Tofile, na kati ya dibuku ya munu ya ntete,
mu zonzilaka mambu nyonso yina Yesu salaka mpe longisaka katuka
kilumbu ya ntete
2 tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Ntete yandi kwenda
na zulu, yandi pesaka ntumunu na lulendo ya Mpeve ya Longo na
bantumwa yina yandi soolaka.
3 Na manima ya lufwa ya yandi, ni na sika ya bawu yandi talanaka na
kulakisa bawu na mitindu mingi ti yandi kele moyo: Yandi talanaka na
bawu bilumbu makumi yiya, mpe zonzilaka bawu Kimfumu ya Nzambi.
4 Kilumbu mosi, ntangu yandi vwandaka kudya kintwadi na bawu,
yandi tumisaka bawu: «Beno basika ve na mbanza Yelusalemi, kasi beno
vingila dikabu yina Tata pesaka nsilulu: Ni dikabu yina mu zabisaka
beno.
5 Yowane botikaka bantu na maza. Kasi beno, kaka bilumbu fyoti me
bikana, Nzambi ke botika beno na Mpeve ya Longo.»

Yesu nangukaka na zulu

6 Bayina vukanaka kintwadi na Yesu yufulaka yandi: «Mfumu, ni na
ntangu yayi nge ke vutula kimfumu ya yinsi yayi na sika ya bantu ya
Isayeli?»
7 Yesu vutulaka: «Beno kele ve na nsatu ya kuzaba bantangu to bilumbu
yina, samu ti ni Tata zengaka yawu na lutumu ya yandi.
8 Kasi beno ke kuzwa ngolo ntangu Mpeve ya Longo ke kulumuka
na sika ya beno. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na
Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, ya Samaliya, mpe tii na bandilu
ya ntoto.»
9 Na manima ya kuzonza mambu yina, Yesu nangukaka na zulu
ntangu bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe matuti bumbaka yandi.
10 Ntangu bawu vwandaka tala ntete kisika Yesu vwandaka me
kwenda, bantu zole yina lwataka binkuti ya mpembe talanaka na ntwala
ya bawu,
11 mpe tubaka: «Beno bantu ya kizunga ya Ngalili, samu na yinki beno
me telama awa, mpe ke na kutalaka na zulu? Yesu yina Nzambi me
nanguna na zulu na ntwala ya beno, ke vutuka mpe mutindu mosi yina
beno me tala yandi kukwenda na zulu.»
12 Na yina, bantumwa vutukaka na Yelusalemi katuka mongo ya
bayinti ya olive, yina kele pene-pene na mbanza Yelusalemi, mutindu
kele kitezo* yina muntu lenda tambula na kilumbu ya saba.
13 Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bawu kotaka na yinzo mpe
kwendaka na kivinga yina kele na kibandu, kisika bawu vwandaka
vukana. Na kati ya bawu vwandaka Pyele, Yowane, Zaki mpe Andele,
Filipe mpe Toma, Baatelemi mpe Matayi, Zaki mwana ya Alefe, Simoni
yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote†, mpe Yuda
mwana ya Zaki.
14 Na ntima mosi, bawu nyonso vwandaka vukana ntangu nyonso
samu na kusambila kintwadi na bakento, Maliya mama ya Yesu, mpe
baleki ya Yesu.

Nsololo ya muntu yina fwanaka baka kisika ya Yuda

15 Na bilumbu yina, bandimi vwandaka me vukana. Bawu vwandaka
keba ve nkama mosi na makumi zole (120). Pyele telamaka na kati-kati
ya bawu, mpe tubaka:
16 «Bampangi, ya fwanaka ti mambu yina Mpeve ya Longo zabisaka na
kati ya Dibuku ya Nzambi na yinwa ya Davidi salama na yina me tadila
Yuda yina me kuma muntu yina lakisaka nzila na bayina vwandaka me
kanga Yesu.
17 Yuda vwandaka mosi na kati ya beto, mpe yandi vwandaka sala
kintwadi na beto.
18 Na mbongo yina Yuda kuzwaka na mambu ya yimbi yina yandi
salaka, yandi sumbaka bilanga. Yandi kubwaka na ntoto. Kivumu ya
yandi pasukaka, mpe misopo nyonso basikaka na ngaanda.
19 Bantu nyonso ya Yelusalemi kuwaka dyambu yina. Ni yawu yina,
bawu pesaka bilanga yina nkumbu ya “Akeledama”. Yawu zola kutuba
na ndinga ya bawu: “Bilanga ya menga”.»

* **1:12** *kitezo* awa, kele keba ve bametele 1 100. † **1:13** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

20 Na dibuku ya Mikunga, ba sonikaka:
«Bika ti yinzo ya yandi kuvwanda mpamba,
mpe ata muntu mosi ve kuvwanda na kati!»
Ba sonikaka dyaka:
«Bika ti muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!»

Matyase bakaka kisika ya Yuda

21-22 «Na yina, beno fwana kusoola muntu ya nkaka na kati ya bayina vwandaka na beto ntangu nyonso yina Mfumu Yesu vwandaka tambula na kati ya beto, katuka ntangu yina Yowane botikaka yandi tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Kintwadi na beto, yandi fwana kuzabisa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu.»
23 Na yina, bandimi lakisaka bantu zole: Matyase mpe Yosefi yina ba ke bokilaka dyaka Basabase to Yusutuse.
24 Na manima, bawu nyonso sambilaka mutindu yayi: «Mfumu, nge zaba ntima ya muntu ni muntu. Lakisa beto na kati ya bantu zole yayi nani nge me soola
25 samu na kusala kisalu ya buntumwa yina Yuda me bika samu na kukwenda na kisika ya yandi.»
26 Na yina, bawu bulaka dzeke, mpe yawu soolaka Matyase. Ba vukisaka yandi na lutangu ya bantumwa kumi na mosi.

2

Nzambi fidisaka Mpeve ya Longo

1 Ntangu kilumbu ya mukembo ya Pantekote kumaka, bandimi nyonso vukanaka kisika mosi.
2 Na mpamukunu, makelele mutindu kitembo ya ngolo katukaka na zulu, mpe fulukaka na yinzo nyonso kisika bawu vwandaka.
3 Na yina, bawu talaka bima mutindu milaka ya tiya. Yawu kabukaka mpe tentamaka na zulu ya yintu ya muntu ni muntu yina vwandaka kuna.
4 Bawu nyonso fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya nkaka mutindu Mpeve vwandaka twadisa bawu na kuzonza.
5 Na Yelusalemi vwandaka na ba-Zwife ya kukwikama na Nzambi, yina katukaka na bayinsi nyonso ya yinza.
6 Ntangu makelele yina wakanaka, bawu kwizaka fuluka na kisika yina. Bawu yitukaka, samu ti konso muntu vwandaka kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala.
7 Bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kuzonza, kele ve bawu nyonso bantu ya kizunga ya Ngalili?
8 Wapi mutindu konso muntu na kati ya beto ke na kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala?
9 Na kati ya beto kele na bayina me katuka na bayinsi ya Pate, ya Mede, mpe ya Elame. Ya kele mpe na bayina me katuka na Mezopotami, na Zude, na Kapadose, na Ponte, na Aziya,
10 na Filizi, na Pamfili, na Ngipiti, mpe na bizunga ya yinsi ya Libi yina kele pene-pene na mbanza Silene. Ya kele dyaka mpe na bayina me katuka na mbanza Loma,

1:20 Mga 69.26; 109.8

11 na kisanga ya Kelete, mpe na yinsi ya Alabi. Ba ya nkaka kele ba-
Zwife, mpe ba ya nkaka dyaka kele bayina kumaka ba-Zwife. Kasi beto
ke na kuwa bawu na bandinga ya beto ya bwala mambu ya ngitukulu ya
Nzambi yina bawu ke na kuzonza!»
12 Bawu nyonso pamukaka mingi mpe vwandaka bakula ve. Bawu
vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki mambu yayi ke na zola kutuba?»
13 Kasi bantu ya nkaka vwandaka seka bawu, mpe vwandaka tuba:
«Bawu me kola malafu.»

Kinzonzi ya Pyele

14 Na yina, Pyele telamaka na bantumwa kumi na mosi. Yandi zan-
gulaka ndinga, mpe tubaka: «Beno ba-Zwife mpe beno nyonso yina ke
vwandaka na mbanza Yelusalemi! Beno kuwa mbote mambu yina mu
ke na kuzonza, mpe beno bakula mbote mambu yina ke na kusalama.
15 Bantu yayi me kola ve malafu mutindu beno ke na kubanza, samu ti
ya kele ntete ngunga ya yivwa ya suka.
16 Kasi ntangu yayi, mambu yina mumbikudi Yowele tubaka, me
salama:
17 «Nzambi tubaka: Na bilumbu ya nsuka, mu ke mwangisa Mpeve ya
munu na bantu nyonso.
Bana ya beno ya babakala
mpe ya bakento ke bikula.
Binunu ya beno ke kuzwa bandosi,
mpe bantwenya ya beno
ke kuzwa balumoni.
18 Ee, na bilumbu yina, mu ke tula Mpeve ya munu
na babakala mpe bakento yina kele bisadi ya munu,
mpe bawu ke bikula.
19 Mu ke sala bimangu kuna na zulu,
mpe bidimbu awa na ntoto.
Ya ke vwanda: menga, tiya, mpe mulinga mingi.
20 Ntangu ke kuma ndombe,
mpe ngonda ke kuma mbwaki mutindu menga.
Mambu nyonso yayi ke salama
ntete Kilumbu ya Mfumu kuma,
kilumbu yina ke vwanda ya nene mpe ya nkembo.
21 Na yina, muntu ni muntu yina ke bokila
Mfumu ke kuzwa mpulusu.»
22 «Bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu yayi mu ke na kuzabisa
beno: Yesu ya Nazaleti vwandaka muntu yina Nzambi lakisaka beno
bumfumu ya yandi na kusala bimangu mpe bidimbu na kati-kati ya
beno mutindu beno mosi zaba yawu.
23 Ba yekulaka beno Yesu, mpe beno kufwaka yandi na kukoma yandi
na kulunsi na lusalusu ya bayina zaba ve Nzambi mutindu Nzambi
bakaka lukanu, mpe zabaka yawu katuka ntama.
24 «Kasi Nzambi katulaka yandi na mpasi ya lufwa, mpe vumbulaka
yandi, samu ti lufwa vwandaka ve na ngolo ya kukanga yandi.
25 Ya tsyelika, na yina me tadila yandi, Davidi tubaka mutindu yayi:
«Ntangu nyonso, mu vwandaka tala Mfumu na mantwala ya munu.
Yandi kele na lweka ya munu, samu ti mu tekita ve na boma.

2:21 Yow 3.1-5

26 Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kuyangalala mingi,
mpe mu ke na kuyimba na kilengi nyonso.
Nzutu ya munu ke zinga na kati ya kivuvu,
27 samu ti nge ke bika ve mwela ya munu na yinza ya bantu ya kufwa,
mpe nge ke bika ve kisadi ya nge ya longo bola na kati ya ndyamu.
28 Nge me lakisa munu nzila yina ke pesaka luzingu.
Nge ke fulusa munu na kilengi na kuvwanda na lweka ya munu.»
29 «Bampangi, mu kele na muswa ya kutubila beno na pwelele nyonso
mambu yina me tadila nkooko ya beto Davidi: Yandi kufwaka, ba zikaka
yandi, mpe tii bubu yayi, ndyamu ya yandi kele ntete, mpe yawu kele
ntama ve na kisika yayi.
30 Kasi yandi vwandaka mumbikudi, mpe yandi zabaka ti Nzambi
pesaka nsilulu na kudya ndefi ti yandi ke byadisa mosi na kati ya bana
ya yandi na kiti ya yandi ya kimfumu.»
31 Davidi talaka ntete mambu yina ya mvumbukulu ya Klisto na lufwa
ntangu yandi tubaka:
«Nzambi bikaka yandi ve na lufwa,
mpe yandi bikaka ve ti nzutu ya kisadi ya yandi
bola na kati ya ndyamu.»
32 Nzambi vumbulaka na lufwa Yesu yina mu ke na kuzonzila, mpe beto
nyonso kele bambangi.
33 Nzambi zangulaka yandi na kuvwanda na lubakala ya yandi, mpe
pesaka yandi Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu. Yandi me
mwangisa yawu na beto mutindu beno ke na kutala mpe beno ke na
kuwa ntangu yayi.
34 Ya tsyelika, Davidi kwendaka ve na mazulu, kasi yandi tubaka:
«“Mfumu* me tuba na Mfumu ya munu†:
Vwanda na lubakala ya munu
35 tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge
kisika ya kutula makulu ya nge.”»
36 Na yina, bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba na butsyelika nyonso ti
Yesu yina beno komaka na kulunsi, ni yandi Nzambi me kumisa Mfumu
mpe Masiya.

Bantu mafunda tatu kumaka bandimi

37 Bayina vwandaka kuna yitukaka mingi na kuwa mambu yina.
Bawu yufulaka Pyele mpe bantumwa ya nkaka: «Bampangi, yinki beto
fwana kusala?»
38 Pyele vutulaka: «Beno soba nkadulu, mpe konso muntu na kati ya
beno kubotama na Nkumbu ya Yesu-Klisto, samu ti Nzambi lemvokila
masumu ya beno. Na yina, beno ke kuzwa dikabu ya Mpeve ya Longo.
39 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu yayi na beno mpe na bana ya
beno, mutindu mosi mpe na bayina nyonso kele ntama: Bayina nyonso
Mfumu Nzambi ya beto ke bokila.»
40 Pyele vwandaka zabisa bawu mambu mingi ya nkaka samu na
kundimisa mpe kukindisa bawu. Yandi zabisaka bawu: «Beno ndima
mpulusu samu na kuzwa ve kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke salaka
mambu ya yimbi.»

2:28 Mga 16.8-11 **2:30** Mga 132.11 **2:31** Mga 16.10 * **2:34** *Mfumu:* Ya kele Nzambi.
† **2:34** *Mfumu ya munu:* Ya kele Yesu. **2:35** Mga 110.1

41 Bayina ndimaka mambu yina Pyele vwandaka zonza, bawu botamaka. Na kilumbu yina, keba ve bantu mafunda tatu (3 000) bwelamaka na nkonga ya bandimi.

Luzingu na kati ya bandimi

42 Bawu vwandaka ya kukwikama na kuwa ntangu nyonso ndongosolo ya bantumwa, na kuzinga kintwadi na bampangi, na kudya, mpe kusambila kisika mosi.
43 Bantu nyonso vwandaka tala boma, samu ti bantumwa vwandaka sala bimangu mpe bidimbu mingi.
44 Bandimi nyonso vwandaka ya kukangama na kintwadi, mpe vwandaka vukisa bima nyonso yina vwandaka na bawu.
45 Bawu vwandaka tekisa balupangu mpe bimvwama ya bawu. Bawu vwandaka kabula bawu nyonso mbongo yina mutindu vwandaka bansatu ya muntu ni muntu.
46 Bilumbu nyonso, bawu vwandaka vukana na Yinzo ya Nzambi. Bawu vwandaka kabula kintwadi madya na bayinzo ya bawu, mpe bawu vwandaka kudya madya ya bawu na kyese nyonso mpe na ntima ya kukuluka.
47 Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe bantu nyonso vwandaka zola bawu. Kilumbu ni kilumbu, Mfumu vwandaka bwela na nkonga ya bandimi, bayina vwandaka kuzwa mpulusu.

3

Pyele na Yowane belusaka muntu mosi ya binama ya kufwa

1 Kilumbu mosi, Pyele na Yowane kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na lusambulu ya ngunga ya kumi na tanu.
2 Kuna, bantu vwandaka nata bakala mosi yina butukaka na makulu ya kufwa. Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tula yandi pene-pene na mwelo ya Yinzo ya Nzambi yina ba ke bokilaka «Mwelo ya Kitoko», samu ti yandi lomba mbongo na bayina vwandaka kota.
3 Ntangu yandi talaka Pyele mpe Yowane yina vwandaka kota na Yinzo ya Nzambi, yandi lombaka bawu mbongo.
4 Pyele na Yowane sikikaka meso ya bawu na yandi, mpe Pyele tubaka: «Tala beto!»
5 Muntu yina sikikaka meso ya yandi na bawu na mbote nyonso na dibanza ya kuzwa kima.
6 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Mu kele ve na mbongo to na wolo. Kasi kima yina ke na munu, mu ke pesa nge yawu: Na Nkumbu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, telama mpe tambula!»
7 Na manima, Pyele simbaka yandi na diboko ya lubakala, mpe telemisaka yandi. Kaka na ntangu yina, makulu ya muntu yina kumaka ngolo.
8 Na mbala mosi, yandi telamaka mpe bandaka na kutambula. Yandi kotaka kintwadi na bawu na Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka tambula, dumuka, mpe kembila Nzambi.
9 Bantu nyonso talaka yandi na kutambula mpe kukembila Nzambi.
10 Ntangu bawu zabaka ti ni yandi vwandaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka lomba bantu mbongo pene-pene na Mwelo ya Kitoko ya Yinzo ya Nzambi, bawu nyonso fulukaka na boma, mpe yitukaka mingi samu na mambu yina kuminaka yandi.

Kinzonzi ya Pyele na Yinzo ya Nzambi

11 Muntu yina vwandaka kaka kintwadi na Pyele mpe Yowane.
Nkonga nyonso yitukaka mingi mpe kwendaka mbangu na kati ya
musampa na nkumbu «Musampa ya Salomoni, kisika bawu vwandaka.»
12 Na kutala mutindu yina, Pyele zabisaka bawu: «Bantu ya Isayeli,
samu na yinki beno ke na kuyituka na kutala muntu yayi me beluka?
Samu na yinki beno ke na kutala beto mutindu ti ni beto me belusa yandi
na lulendo ya beto mosi to na kukwikama ya beto na Nzambi?
13 Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, ya Yakobi, mpe Nzambi ya
bankooko ya beto me lakisa nkembo ya kisadi ya yandi Yesu. Beno
yekulaka yandi mpe mangaka yandi na ntwala ya Pilate yina bakaka
lukanu ya kupesa yandi kimpwanza.
14 Beno mangaka muntu ya longo mpe ya kudedama, mpe beno
lombaka ti Pilate pesa kimpwanza na muntu yina ke kufwaka bantu.
15 Na yina, beno salaka ti ba kufwa Mfumu yina ke pesaka luzingu.
Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, mpe beto kele bambangi.
16 Ni kusala kiminu na Nkumbu ya Yesu me pesa ngolo na muntu yayi
yina beno ke na kutala mpe beno zaba. Ni kusala kiminu na Yesu me
belusa yandi na ntwala ya beno.»
17 «Bampangi, mu zaba ti beno mpe bamfumu ya beno zabaka ve
butsyelika ntangu beno kufwaka Yesu.
18 Kasi ni na mutindu yina, Nzambi nungisaka mambu yina yandi
tubaka na ntama na yinwa ya mimbikudi nyonso. Yandi tubaka ti
Masiya fwana kutala mpasi.
19 Beno soba nkadulu mpe beno vutuka na sika ya Nzambi, samu ti
yandi lemvokila masumu ya beno.
20 Na yina, Mfumu Nzambi ke pesa beno bantangu ya mvundulu, mpe
ke fidisa beno Yesu, Masiya yina yandi soolaka samu na beno.
21 Kasi ntangu yayi, Yesu fwana kuvwanda na mazulu tii ntangu bima
nyonso ke kuma ya malu-malu, mutindu Nzambi tubaka yawu katuka
ntama, na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo.
22 Ya tsyelika, Moyize tubaka:
«“Mfumu Nzambi ya beno ke fidisa beno mumbikudi mutindu munu.
Yandi ke vwanda muntu ya dikanda ya beno,
mpe beno fwana kuwa yandi na nyonso yina yandi ke zabisa beno.
23 Kasi muntu yina ke tumama ve na mumbikudi yina,
ke vwanda dyaka ve muntu ya dikanda ya Nzambi,
mpe ba ke kufwa yandi.”
24 Mimbikudi nyonso yina landasanaka katuka Samwele, zonzilaka
mambu yina ke na kusalama bilumbu yayi.
25 Ni beno kele bana ya mimbikudi mpe ya ngwisani yina Nzambi salaka
na bankooko ya beno ntangu yandi tubaka na Abalayami:
“Na bana yina bana ya nge ke buta,
mu ke sakumuna makanda nyonso yina kele na ntoto.”
26 Ni samu na beno Nzambi fidisaka ntete kisadi ya yandi samu na
kusakumuna beno, mpe na kukatula beno na mavanga ya beno ya
yimbi.»

3:23 Mus 18.15,18,19 **3:25** Mba 22.18; 26.4

4

Pyele mpe Yowane na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

1 Pyele mpe Yowane vwandaka zonza ntete na nkonga ntangu
banganga-Nzambi mpe mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi, kint-
wadi na ba-Saduse, kwizaka pene-pene ya bawu.
2 Bawu vwandaka na nkele ya kulutila, samu ti Pyele na Yowane vwan-
daka longisa bantu mpe vwandaka zabisa bawu ti Yesu vumbukaka na
lufwa. Yawu zola kutuba ti bantu ya kufwa ke vumbuka mpe na lufwa.
3 Ba kangaka bawu mpe tulaka bawu na boloko tii na kilumbu yina
landaka, samu ti ya vwandaka me kuma mpimpa.
4 Kasi, bantu mingi na kati ya bayina kuwaka ndongosolo ya ban-
tumwa kwikilaka, mpe lutangu ya bandimi kumaka keba ve mafunda
tanu (5 000).
5 Na kilumbu yina landaka, bamfumu ya ba-Zwife kintwadi na baku-
luntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku vukanaka na Yelusalemi.
6 Bayina vwandaka kuna kele: Ane yina vwandaka nganga-Nzambi
ya ntete, Kayife, Yowane, Alezande, mpe bantu nyonso ya dikanda ya
nganga-Nzambi ya ntete.
7 Ba telemisaka Pyele na Yowane na ntwala ya bawu, mpe yufulaka
bawu: «Na lutumu ya nani to na nkumbu ya nani beno me belusa muntu
yayi?»
8 Na yina, Pyele yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo,
zabisaka bawu: «Beno, bamfumu mpe beno bakuluntu!
9 Bubu yayi, beno ke na kuyufula beto samu na mambu ya mbote yina
beto me sala na muntu yina vwandaka na makulu ya kufwa, mpe beno
ke na sosa kuzaba wapi mutindu yandi me beluka.
10 Beno nyonso mpe bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba yawu
mbote: Muntu yina me telama na ntwala ya beno me kuma na mavimpi
ya mbote na lutumu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, yina beno komaka na
kulunsi mpe yina Nzambi me vumbula na lufwa.
11 Yesu kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.”»
12 «Kaka ni yandi mosi lenda kuvuukisa beto, samu ti na yinza ya mu-
vimba, Nzambi pesaka ve muntu ya nkaka na bantu samu na kuvuukisa
beto.»
13 Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yitukaka samu na
kivuvu ya Pyele mpe Yowane. Ba zabaka ti bawu vwandaka bantu
ya mpamba yina vwandaka me longoka ve. Ba zabaka mpe ti bawu
vwandaka kintwadi na Yesu.
14 Kasi mutindu bawu vwandaka tala pene-pene ya bawu muntu yina
belukaka, bawu vwandaka ve na dyambu ya kuvutula.
15 Na yina, ba basisaka bawu na ngaanda, mpe bawu bandaka na
kuwisana bawu na bawu.
16 Bawu vwandaka tuba: «Yinki beto ke sala bantu yayi? Ya tsyelika,
bantu nyonso ya Yelusalemi zaba mbote ti ni bawu me sala kimangu yayi
ya nene, mpe beto lenda kumanga yawu ve.

4:11 Mga 118.22

17 Kasi samu ti nsangu ya mambu yayi mwangana ve na kati ya bantu
nyonso, beto fwana kuyimina bawu na ngolo nyonso na kuzonzila dyaka
Nkumbu ya Yesu na muntu ni muntu.»
18 Na yina, ba bokilaka dyaka bawu, mpe yiminaka bawu na kuzonzila
to kulongisa ata fyoti na Nkumbu ya Yesu.
19 Pyele mpe Yowane vutulaka: «Wapi mambu kele ya kudedama na
meso ya Nzambi: kutumama na Nzambi to na beno? Beno kuzwa mvutu
beno mosi.
20 Kasi beto, beto lenda kumanga ve na kuzonzila mambu yina beto
talaka mpe kuwaka.»
21 Ba talisaka dyaka bawu boma, mpe na manima, ba bikaka bawu.
Bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kupesa bawu kitumbu, samu
ti bantu nyonso vwandaka kembisa Nzambi na mambu yina salamaka.
22 Muntu yina belukaka na kimangu yina vwandaka na bamvula
kulutila makumi yiya.

Bandimi sambilaka Nzambi samu na kuzwa ngolo

23 Ntangu ba bikaka bawu, Pyele mpe Yowane kwendaka kisika vwan-
daka bampangi ya bawu, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina
bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tubilaka
bawu.
24 Na manima ya kuwa mambu yina, bawu sambilaka Nzambi na
ntima mosi, mpe tubaka: «Mfumu, ni nge yidikaka zulu, ntoto, mubu,
mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.
25 Ni nge fulusaka kisadi ya nge, Davidi nkooko ya beto, na Mpeve ya
Longo ntangu yandi tubaka:
«“Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu?
Samu na yinki makanda ya bantu ke na kusala bamfundu ya mpamba?
26 Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita.
Bamfumu me vukana samu na kumanga
bumfumu ya Nzambi mpe ya Masiya ya yandi.”»
27 «Ya tsyelika, Elode mpe Ponse Pilate vukanaka na kati ya mbanza yayi
kintwadi na bantu ya Isayeli mpe ya bayinsi ya nkaka samu na kumanga
bumfumu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo, yina nge byekaka.
28 Bawu salaka nyonso yina mutindu nge kubikaka yawu ntete na
lulendo ya nge, mpe na luzolo ya nge.
29 Mfumu! Ntangu yayi, tala mutindu bawu me banda na kutalisa beto
mpasi, mpe pesa ngolo na bisadi ya nge, samu ti bawu mwangisa nsangu
ya nge na kivuvu nyonso.
30 Lakisa lulendo ya nge samu ti bambevo beluka, bidimbu mpe bi-
mangu salama na Nkumbu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo.»
31 Ntangu bawu manisaka na kusambila, kisika yina bawu vukanaka
ninganaka. Nzambi fulusaka bawu nyonso na Mpeve ya Longo, mpe
bawu vwandaka longisa Mambu ya Nzambi na kivuvu nyonso.

Kintwadi ya bandimi

32 Nkonga ya bayina kumaka bandimi vwandaka na dibanza mosi mpe
ntima mosi. Ata muntu vwandaka tuba ti bima ya yandi kele kaka ya
yandi mosi, kasi bima nyonso yina vwandaka na bawu, vwandaka bima
ya kintwadi.

4:26 Mga 2.1-2

33 Na lulendo ya nene, bantumwa vwandaka pesa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu, mpe Nzambi vwandaka pesa bawu nyonso balusakumunu ya kulutila.
34 Ata muntu na kati ya bawu vwandaka kondwa kima. Ya tsyelika, bayina nyonso vwandaka tekisa bilanga mpe bayinzo ya bawu, vwandaka nata mbongo yina na sika ya bantumwa.
35 Na manima, bantumwa vwandaka kabula mbongo yina na sika ya bandimi nyonso mutindu vwandaka bansatu ya konso muntu.

Banabase tekisaka bilanga ya yandi

36 Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi butukaka na kisanga ya Sipele, mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Levi. Bantumwa pesaka yandi nkumbu Banabase (yina zola kutuba «muntu yina ke kindisaka»).
37 Yandi tekisaka bilanga ya yandi, mpe nataka na sika ya bantumwa mbongo yina yandi kuzwaka.

5

Luvunu ya Ananyase mpe Safila

1 Muntu mosi na nkumbu Ananyase kintwadi na kento ya yandi Safila tekisaka lupangu ya bawu.
2 Na manima ya kuwisana na kento ya yandi, yandi bumbaka ndambu ya mbongo, mpe kwendaka pesa na sika ya bantumwa ndambu ya nkaka yina bikanaka.
3 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Ananyase, samu na yinki nge me zibula ntima ya nge na sika ya Satana? Nge me vuna Mpeve ya Longo, mpe nge me bumba ndambu ya mbongo ya nkaka yina nge me kuzwa na lupangu yina nge me tekisa.
4 Ntete nge tekisa lupangu yina, yawu vwandaka ya nge mosi, mpe na manima ya kutekisa yawu, nge vwandaka na kimpwanza ya kusadila mbongo yina mutindu nge zola. Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya mutindu yina? Nge me vuna ve bantu, kasi Nzambi.»
5 Ntangu Ananyase kuwaka mutindu yina, yandi kubwaka mpe kufwaka. Bayina nyonso kuwaka mambu yina, kumaka na boma mingi.
6 Bantwenya kwizaka zinga yandi na balele. Ba nataka yandi, mpe zikaka yandi.
7 Na manima ya kulutisa keba ve bangunga tatu, kento ya Ananyase kwizaka kota na kisika yina ata kuzaba mambu yina salamaka.
8 Pyele yufulaka yandi: «Zabisa munu, ni na ntalu yayi beno me tekisa lupangu ya beno?» Kento vutulaka: «Ee, ni na ntalu yina.»
9 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Wapi mutindu beno lenda kuwisana, nge na bakala ya nge, samu na kuvuna Mpeve ya Mfumu? Kuwa munu mbote, bayina me katuka na kuzika bakala ya nge me kuma yimeni na mwelo, mpe bawu ke nata nge.»
10 Kaka na ntangu yina, yandi kubwaka na ntwala ya Pyele, mpe kufwaka. Ntangu bantwenya kotaka, bawu kutaka yandi ya kufwa. Bawu nataka yandi, mpe zikaka yandi pene-pene na bakala ya yandi.
11 Dibuundu nyonso mpe bayina nyonso kuwaka mambu yina salamaka, kumaka na boma mingi.

Bantumwa salaka bimangu mingi

12 Bantumwa vwandaka sala bidimbu mingi mpe bimangu mingi ya
ngitukulu na kati ya bantu. Bandimi vwandaka vukana konso ntangu
na kati ya Musampa ya Salomoni.
13 Ata muntu ya nkaka vwandaka meka na kukota na nkonga ya bawu.
Kasi bantu nyonso vwandaka siika bawu.
14 Bantu mingi, babakala mpe bakento, vwandaka kwikila na Mfumu,
mpe vwandaka bwelama na nkonga ya bandimi.
15 Bantu vwandaka nata bambevo na babala-bala, mpe vwandaka tula
bawu na bamfulu to bankwala, samu ti kinsinsya ya Pyele fuka kwandi
ata mosi na kati ya bawu ntangu yandi ke luta.
16 Bantu mingi vwandaka katuka na babwala ya pene-pene na
Yelusalemi samu na kukwenda na Yelusalemi. Bawu vwandaka nata
bambevo mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe bawu
nyonso vwandaka beluka.

Bantumwa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

17 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina nyonso vwandaka na
kimvuka ya ba-Saduse fulukaka na musoki, mpe kwendaka kuna.
18 Bawu kangaka bantumwa mpe kotisaka bawu na boloko ya bantu
nyonso.
19 Kasi na mpimpa, mbazi mosi ya Mfumu zibulaka myelo ya boloko.
Yandi basisaka bantumwa, mpe zabisaka bawu:
20 «Beno kwenda na Yinzo ya Nzambi, mpe beno zabisa bantu mambu
nyonso yina me tadila luzingu ya malu-malu.»
21 Bantumwa tumamaka. Na suka-suka, bawu kotaka na Yinzo ya
Nzambi, mpe bandaka na kulongisa.
Nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina ke vwandaka kintwadi na yandi
bokilaka bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe bakuluntu
nyonso ya yinsi ya Isayeli. Na manima, bawu tumisaka binwani na
kwenda baka bantumwa na boloko.
22 Kasi ntangu binwani kumaka kuna, bawu kutaka ve bantumwa na
boloko. Bawu vutukaka mpe tubilaka bawu mutindu yayi:
23 «Beto me kuta boloko ya kukangama mbote, mpe mikengi na bisika
ya bawu na ntwala ya myelo. Kasi ntangu beto me zibula myelo, beto me
tala ata muntu na kati.»
24 Na kuwa mutindu yina, mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe
bamfumu ya banganga-Nzambi yitukaka mingi, mpe vwandaka yufula
bawu na bawu: «Yinki me kumina bantumwa?»
25 Na manima, muntu mosi kwizaka zabisa bawu: «Beno kuwa! Bayina
beno tulaka na boloko kele na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe bawu ke na
kulongisa bantu.»
26 Na yina, mfumu ya mikengi kwendaka kuna kintwadi na binwani ya
yandi samu na kubaka bantumwa. Kasi binwani nataka bantumwa na
malembe nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti bantu bula bawu
matadi.
27 Na manima ya kunata bawu, ba telemisaka bawu na ntwala
ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, mpe nganga-Nzambi ya ntete
zabisaka bawu mutindu yayi:
28 «Beto yiminaka beno na kulongisa ata fyoti na nkumbu ya muntu
yina. Beno tala mutindu beno me mwangisa ndongosolo ya beno na
mbanza nyonso ya Yelusalemi, mpe beno ke na zola kutula lufwa ya
yandi na zulu ya beto.»

29 Pyele mpe bantumwa ya nkaka vutulaka: «Beto fwana kutumama
na Nzambi, kasi na bantu ve.
30 Nzambi ya bankooko ya beto vumbulaka na lufwa Yesu yina beno
kufwaka na kukoma yandi na kulunsi.
31 Nzambi zangulaka yandi na kisika ya buzitu na lubakala ya yandi,
mpe kumisaka yandi Mfumu mpe Muvuukisi, samu ti bantu ya Isayeli
soba nkadulu, mpe kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu.
32 Beto kele bambangi ya mambu yina, beto mpe Mpeve ya Longo yina
Nzambi pesaka na bayina ke tumamaka na yandi.»

Malongi ya Ngamalyele

33 Ntangu bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife kuwaka
mutindu yina, bawu dasukaka mpe vwandaka zola kufwa bantumwa.
34 Kasi na kati ya bawu vwandaka na Falisye mosi na nkumbu Nga-
malyele. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso
vwandaka zitisa yandi. Yandi telamaka mpe lombaka ti ba basisa ntete
na mwa ntangu fyoti bantumwa.
35 Na manima, yandi tubaka: «Bantu ya Isayeli, beno sala keba na
mambu yina beno ke na zola kusala na bantu yayi.
36 Ntama mingi ve, ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Tudase.
Yandi vwandaka zola kulakisa ti yandi kele muntu ya mfunu. Bantu
keba ve bankama yiya (400) vwandaka landa yandi. Kasi ba kufwaka
yandi. Bayina vwandaka landa yandi mwanganaka, mpe kimvuka ya
yandi kufwaka.
37 Na manima ya yandi, na ntangu ya lutangusu ya bantu, ya vwan-
daka muntu mosi na nkumbu Yuda ya Ngalili. Bantu mingi vwandaka
landa yandi. Kasi Yuda mpe kufwaka, mpe bayina nyonso vwandaka
landa yandi mwanganaka.
38 Ntangu yayi, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno landa
dyaka ve mambu ya bantu yayi, mpe beno bika bawu. Kana mabanza
to bisalu ya bawu me katuka na bantu, ya ke mwangana.
39 Kana yawu me katuka na Nzambi, beno lenda kumwangisa yawu
ve. Beno sala keba! Beno nwanisa Nzambi ve.»
Kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ndimaka dibanza ya Ngamalyele.
40 Bawu bokilaka bantumwa mpe tumisaka ti ba bula bawu bikoti. Na
manima, ba yiminaka bawu na kuzonzila dyaka na Nkumbu ya Yesu,
mpe ba bikaka bawu.
41 Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka ya baku-
luntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu ti Nzambi talaka bawu
mutindu bantu ya kulunga na kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu.
42 Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzo ya
Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa mpe kumwangisa
Nsangu ya Mbote ya Yesu yina kele Masiya.

6

Nsololo ya bantu nsambwadi yina ke pesa maboko na bantumwa

1 Na bilumbu yina, lutangu ya bandimi kumaka nene, mpe ba-Zwife
yina ke zonzaka ndinga ya ba-Ngeleke vwandaka nyunguta, samu ti
bilumbu nyonso, ba-Zwife ya yinsi ya Isayeli vwandaka kabula ve mbote
madya na mifwidi ya bawu ya bakento.

2 Na yina, bantumwa kumi na zole vukisaka bandimi nyonso, mpe
zabisaka bawu: «Beto fwana kubika ve na kulongisa Mambu ya Nzambi
samu na kukabulaka beno madya.
3 Ni yawu yina bampangi, beno soola na kati ya beno babakala
nsambwadi yina kele na nkadulu ya mbote, mpe yina kele ya kufuluka
na Mpeve ya Longo mpe na ndwenga. Beto ke pesa bawu kisalu yayi ya
kukabulaka madya.
4 Kasi beto, beto ke tatamana ntangu nyonso na lusambulu mpe na
kisalu ya kulongisa Mambu ya Nzambi.»
5 Bawu nyonso ndimaka mambu yina. Na yina, bawu soolaka Ityeni
yina vwandaka na kiminu mingi na Nzambi, mpe ya kufuluka na Mpeve
ya Longo. Ba soolaka mpe Filipe, Pokole, Nikanola, Timoni, Pamenase,
mpe Nikola ya mbanza Antyose, yina vwandaka me kota na dibuundu
ya ba-Zwife.
6 Na manima, ba nataka bawu na ntwala ya bantumwa yina sambidi-
laka bawu mpe ba sakumunaka bawu na kutentika bawu maboko.
7 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana. Lutangu ya
bandimi vwandaka kuma mingi na Yelusalemi, mpe banganga-Nzambi
mingi vwandaka kwikila na Yesu.

Ba bwilaka Ityeni

8 Ityeni vwandaka ya kufuluka na lulendo mpe lusakumunu ya
Nzambi. Yandi vwandaka sala bimangu mpe bidimbu na kati ya bantu.
9 Na yina, mwa ba-Zwife ya bambanza Silene mpe Alezande, yina
vwandaka bantu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na nkumbu «yinzo
ya bandongo yina kuzwaka kimpwanza», vukanaka na ba-Zwife ya
bizunga ya Silisi mpe Aziya samu na kusala ntembe na Ityeni.
10 Kasi bawu lendaka ve na kununga na ntwala ya Ityeni, samu ti
yandi vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya Longo vwandaka
pesa yandi.
11 Ni yawu yina, bawu futaka mbongo na bantu samu ti bawu tuba:
«Beto kuwaka yandi na kusafula Moyize mpe Nzambi!»
12 Na yina, bawu salaka ti bantu nyonso, bakuluntu ya ba-Zwife mpe
milongisi ya Misiku, dasuka. Na manima, bawu kwendaka bwila Ityeni,
mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife.
13 Bawu nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka tuba:
«Muntu yayi ke na kubika ve na kusafula Yinzo ya longo ya Nzambi mpe
Misiku ya Moyize.
14 Beto kuwaka yandi na kutuba ti Yesu ya Nazaleti ke mwangisa Yinzo
ya Nzambi, mpe ke soba bifu yina Moyize pesaka beto.»
15 Bayina nyonso vwandaka kuna sikikaka meso ya bawu na Ityeni,
mpe talaka ti kizizi ya yandi kumaka mutindu kizizi ya mbazi.

7

Kinzonzi ya Ityeni

1 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka yandi: «Mambu yina kele ya tsye-
lika?»
2 Ityeni vutulaka: «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa! Nzambi
ya nkembo talanaka na nkooko ya beto Abalayami ntangu yandi vwan-
daka na kizunga ya Mezopotami, ntete yandi kwenda kuzinga na
mbanza Alani.

3 Nzambi zabisaka yandi: “Katuka na yinsi ya nge. Bika dikanda ya
nge, mpe kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge.”»
4 Na yina, Abalayami basikaka na yinsi ya Babilone mpe kwendaka
zinga na mbanza Alani. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, Nzambi
nataka yandi na yinsi yina beno ke na kuzinga ntangu yayi.
5 Kuna, Nzambi pesaka yandi ata lupangu to ata mwa kisika ya fyoti.
Kasi Nzambi pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi yinsi yina, mpe na
manima ya yandi yawu ke vwanda mpe ya mitekolo ya yandi. Kasi na
ntangu yina, Abalayami vwandaka ntete ve na mwana.
6 Nzambi tubaka na yandi mutindu yayi: «“Bana ya nge ke zinga na
yinsi ya nzenza, kisika bawu ke vwanda bandongo, mpe ba ke talisa
bawu mpasi bamvula bankama yiya (400).
7 Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo. Na
manima, bawu ke basika na yinsi yina, mpe bawu ke kwiza sambila
munu na kisika yayi.”
8 Na manima, Nzambi salaka ngwisani na Abalayami. Kidimbu ya
ngwisani yina ni kuzengisa bubakala. Ni yawu yina, na manima ya
kubuta Isaaki, Abalayami zengaka yandi bubakala na kilumbu ya nana.
Isaaki salaka mpe mutindu yina na Yakobi, mutindu mosi mpe Yakobi
na bana ya yandi kumi na zole yina kele bamfumu ya bifumba kumi na
zole ya Isayeli.»
9 «Bankooko ya beto talaka musoki na mpangi ya bawu Yosefi, mpe
tekisaka yandi, samu ti yandi vwanda mundongo na yinsi ya Ngipiti.
Kasi Nzambi vwandaka na yandi,
10 mpe kuulaka yandi na bampasi nyonso. Nzambi pesaka yandi
ndwenga mpe salaka ti yandi vwanda muntu ya mbote na ntwala ya
Falawo, ntinu ya Ngipiti. Na yina, Falawo byadisaka yandi mfumu yina
ke talaka mambu ya yinsi ya Ngipiti mpe ya bima nyonso ya yandi.
11 Na yina, nsatu ya ngolo kumaka na bizunga nyonso ya bayinsi ya
Ngipiti mpe ya Kaana. Mpasi lutilaka mingi, mpe bankooko ya beto
vwandaka kuzwa dyaka ve kima ya kudya.
12 Yakobi kuwaka ti madya vwandaka na yinsi ya Ngipiti, mpe yandi
fidisaka bankooko ya beto mbala ya ntete.
13 Ntangu yandi fidisaka bawu na mbala ya zole, Yosefi zabakanaka na
bampangi ya yandi, mpe Falawo zabaka dikanda ya Yosefi.
14 Yosefi tumisaka bantu na kwenda kubaka tata ya yandi Yakobi, mpe
dikanda nyonso ya yandi, yina vwandaka na lutangu ya bantu makumi
na tanu.
15 Na yina, Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti, kisika yandi kufwaka
mutindu mosi mpe bankooko ya beto ya nkaka.
16 Ba nataka bamvumbi ya bawu na bwala ya Siseme, mpe zikaka
yawu na bandyamu yina Abalayami sumbaka na bana ya Amole na
bwala Siseme.»
17 «Mutindu ntangu yina Nzambi fwanaka nungisa nsilulu yina yandi
pesaka Abalayami vwandaka kuma pene-pene, bantu ya beto butanaka
mpe kumaka mingi na Ngipiti.
18 Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve Yosefi bandaka na
kuyala na Ngipiti.

7:3 Mba 12.1 **7:7** Mba 15.13-14; Kbk 3.12 **7:16** Mba 37.11,28; 39.2,21; 45.9-10,17-18

19 Ntinu yina vunaka bantu ya beto, mpe talisaka bankooko ya beto
mpasi mingi. Yandi tumisaka bawu na kulosa bana ya bawu samu ti
bawu kufwa.
20 Ni na ntangu yina, Moyize butukaka. Yandi vwandaka mwana ya
kitoko mingi. Ba kebaka yandi bangonda tatu na kati ya yinzo ya tata ya
yandi.
21 Ntangu ba losaka yandi, mwana ya Falawo ya kento bakaka yandi,
mpe yundulaka yandi mutindu mwana ya yandi.
22 Na yina, ba longisaka Moyize na ndwenga nyonso ya yinsi ya Ngipiti,
mpe yandi kumaka muntu ya mfunu na mambu yina yandi vwandaka
zonza mpe sala.
23 Ntangu Moyize lungisaka bamvula makumi yiya, yandi bakaka
lukanu ya kwenda kutala bampangi ya yandi, bantu ya yinsi ya Isayeli.
24 Yandi talaka muntu ya Ngipiti yina vwandaka nyokola mosi na kati
ya bantu ya Isayeli. Moyize nwaninaka muntu ya Isayeli. Na kuvutula
yimbi yina muntu ya Ngipiti salaka, Moyize kufwaka yandi.
25 Moyize vwandaka banza ti bampangi ya yandi zolaka bakula ti ni
yandi Nzambi vwandaka zola kusadila samu na kupesa bawu kimp-
wanza. Kasi bawu vwandaka bakula ve.
26 Na kilumbu yina landaka, yandi talaka bantu zole ya Isayeli yina
vwandaka nwana. Yandi zolaka tula kizunu na kati ya bawu na kutuba:
“Bampangi, samu na yinki beno ke na kunwana? Beno kele bampangi.”
27 Kasi muntu yina vwandaka nyokola mpangi, yandi nungunaka
Moyize mpe yandi tubaka na Moyize: “Nani me tula nge mfumu mpe
zuzi samu na kufundisa beto?
28 Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge kufwaka mazono mu-
Ngipiti?”
29 Na kuwa mutindu yina, Moyize kimaka mpe kwendaka zinga na
yinsi ya Madyane. Kuna, yandi butaka bana zole ya bakala.»
30 «Na manima ya bamvula makumi yiya, mbazi mosi kwizaka talana
na Moyize na yinsi ya kuyuma ya mongo ya Sinayi na kati ya mulaka ya
tiya yina vwandaka basika na divunda.
31 Na kutala mutindu yina, Moyize yitukaka. Kasi ntangu yandi
vwandaka kwenda pene-pene samu na kutala mbote, yandi kuwaka
ndinga ya Mfumu yina tubaka:
32 “Mu kele Nzambi ya bankooko ya nge, Nzambi ya Abalayami,
ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Moyize vwandaka tekita na boma mpe
vwandaka meka dyaka ve na kutala.
33 Na yina, Mfumu zabisaka yandi: “Katula mapapa na makulu ya nge,
samu ti kisika yayi nge kele, ya kele ntoto ya longo.
34 Mu me tala wapi mutindu bantu ya munu ke na kutala mpasi na
yinsi ya Ngipiti. Mu me kuwa bidilu ya bawu, mpe mu me kulumuka
samu na kukuula bawu. Ntangu yayi, kwenda samu ti mu ke na kufidisa
nge na yinsi ya Ngipiti.”»
35 «Moyize yina bantu ya Isayeli mangaka na kutuba: “Nani me tula
nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?” Nzambi fidisaka yandi
mutindu Mfumu mpe Muvuukisi ya bantu na lusalusu ya mbazi yina
talanaka na yandi na divunda ya tiya.»

7:19 Kbk 1.7-8,10-11,22 **7:21** Kbk 2.3-10 **7:29** Kbk 2.11-15,21-22; 18.3-4 **7:34** Kbk 2.14; 3.10

36 Ni Moyize basisaka bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mpe salaka
bimangu mpe bidimbu na yinsi yina, na mubu ya mbwaki, mpe na yinsi
ya kuyuma na bamvula makumi yiya.
37 Ni Moyize dyaka tubaka na bantu ya Isayeli: «“Nzambi ke basisa na
kati ya beno mumbikudi mutindu munu.”»
38 Ntangu bantu ya Isayeli vukanaka na yinsi ya kuyuma, ni yandi
vwandaka na bankooko ya beto. Ni yandi mpe vwandaka kintwadi
na mbazi yina zonzaka na yandi na mongo ya Sinayi. Yandi kuzwaka
mambu ya Nzambi samu na kuzabisa beto yawu.
39 Kasi bankooko ya beto zolaka ve na kutumama na yandi. Bawu
mangaka yandi, mpe bawu vwandaka na nsatu ya kuvutuka na yinsi ya
Ngipiti.
40 Ni yawu yina, bawu tubaka na Aloni: «“Yidikila beto banzambi ya
biteki yina ke tambula na ntwala ya beto, samu ti beto zaba ve mambu
yina me kumina Moyize yina basisaka beto na yinsi ya Ngipiti.”
41 Na yina, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe, mpe bawu
pesaka minkayulu na kiteki yina. Bawu salaka mukembo samu na kiteki
yina maboko ya bawu vwandaka me yidika.
42 Kasi Nzambi mangaka bawu, mpe bikaka ti bawu sambila binwani
ya mazulu* mutindu ya kele ya kusonama na dibuku ya Mimbikudi:
«“Bantu ya Isayeli!
Ni na munu ve beno pesaka minkayulu ya bibulu mpe makabu ya nkaka
ntangu beno zingaka bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma.
43 Beno nataka yinzo ya lele ya nzambi Moloke,
mpe kifwani ya mbwetete ya nzambi ya beno Lefane.
Beno yidikaka biteki yina samu na kusambila yawu!
Ni yawu yina, mu ke nata beno ntama kulutila yinsi ya Babilone.”»
44 «Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto vwandaka na Yinzo ya lele,
kisika bawu vwandaka bumba matadi yina ba sonikaka misiku. Moyize
tungaka yawu na kifwani yina Nzambi lakisaka yandi.
45 Na manima, Yinzo ya lele yina bikanaka na bana ya bankooko ya
beto. Bawu nataka yawu na lutwadusu ya Yosuwa na yinsi yina bawu
bakaka na bantu ya nkaka yina Nzambi bingisaka na ntwala ya bawu.
Yawu vwandaka kuna tii na ntangu ya Davidi.
46 Davidi kuzwaka lusakumunu ya Nzambi, mpe lombaka yandi
muswa ya kutunga yinzo samu na Nzambi yina Yakobi vwandaka
sambila.
47 Kasi, ni Salomoni tungilaka yandi yinzo.»
48 «Beto zaba mbote ti Nzambi-Mpungu ke vwandaka ve na kati ya
bayinzo yina bantu ke yidikaka, mutindu yawu kele ya kusonama na
kati ya dibuku ya Mimbikudi:
49 «“Zulu kele kiti ya munu ya kimfumu,
mpe ntoto kele kisika ya munu ya kutulaka makulu.
Wapi mutindu ya yinzo beno lenda kutungila munu?
Na wapi kisika mu lenda kupema?
Ni Yave me tuba yawu.

7:36 Kbk 7.3; 14.21; Ltg 14.33 **7:37** Mus 18.15,18 **7:38** Kbk 19.1–20.17; Mus 5.1-33 **7:40** Kbk 32.1,23 **7:41** Kbk 32.1-6; Ltg 14.3 **7:42** Mus 4.19; 2Bt 17.16 * **7:42** *Binwani ya mazulu* ni ntangu, ngonda mpe bambwetete. **7:43** Amo 5.25-27 **7:45** Kbk 25.9,40; Ywa 3.14-17 **7:46** 2Sa 7.1-16; 1Kk 17.1-14 **7:47** 1Bt 6.1-38; 2Kk 3.1-17

50 Ni munu mosi yidikaka bima nyonso yina.”»
51 «Beno kele bantu ya yintu-ngolo. Bantima mpe makutu ya beno kele
ya kukangama na Nzambi. Beno ke mangaka na kutumama na Mpeve
ya Longo mutindu bankooko ya beno.
52 Bawu talisaka mimbikudi nyonso mpasi, mpe bawu kufwaka bay-
ina zabisaka ntete nkwizulu ya muntu ya kudedama. Ni yandi beno
yekulaka mpe kufwaka.
53 Beno kuzwaka Misiku na lusalusu ya bambazi, kasi beno tumamaka
ve na yawu.»

Lufwa ya Ityeni

54 Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife dasukaka mingi ntangu
bawu kuwaka mutindu yina. Bawu bandaka na kukwetisa meno samu
na kulakisa nkele na Ityeni.
55 Kasi Ityeni yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo sikikaka
meso ya yandi na zulu. Yandi talaka nkembo ya Nzambi mpe Yesu ya
kutelama na lubakala ya Nzambi.
56 Yandi tubaka: «Beno kuwa! Mu ke na kutala mazulu ya kuzibuka,
mpe Mwana ya Muntu yina kele ya kutelama na lubakala ya Nzambi.»
57 Na yina, bawu lookaka na ngolo nyonso, mpe kangaka makutu ya
bawu. Bawu nyonso kubwaka na nzutu ya yandi.
58 Ba basisaka yandi na mbanza, mpe bulaka yandi matadi samu na
kufwa yandi. Bambangi kwendaka tula bilele ya bawu na makulu ya
ntwenya na nkumbu Sawuli, samu ti yandi keba yawu.
59 Ntangu bawu vwandaka bula Ityeni matadi, Ityeni vwandaka sam-
bila mutindu yayi: «Mfumu Yesu, yamba mpeve ya munu.»
60 Na manima, yandi fukamaka mpe lookaka na ngolo nyonso:
«Mfumu, lemvokila bawu disumu yayi!» Na manima ya kutuba mutindu
yina, yandi kufwaka.

8

Sawuli talisaka bandimi mpasi

1 Sawuli ndimaka mpe ti ba kufwa Ityeni.
Na kilumbu yina, ba bandaka na kutalisa mingi mpasi na bandimi
ya Yelusalemi. Kaka bantumwa bikanaka na Yelusalemi, kasi bandimi
nyonso mwanganaka na kati ya bizunga ya Zude mpe ya Samaliya.
2 Bantu ya kukwikama na Nzambi zikaka Ityeni, mpe dilaka mingi na
lufwa ya yandi.
3 Kasi Sawuli vwandaka sosa kufwa dibuundu ya Nzambi. Yandi
vwandaka kota na bayinzo ya bandimi, mpe vwandaka kanga bakento
na babakala samu na kutula bawu na boloko.

Filipe zabisaka Mambu ya Nzambi na kizunga ya Samaliya

4 Bayina mwanganaka vwandaka kwenda bisika nyonso, mpe vwan-
daka zabisa Nsangu ya Mbote.
5 Na yina, Filipe kwendaka na mbanza mosi ya Samaliya, mpe ban-
daka na kuzabisa bawu mambu yina me tadila Klisto.
6 Ntangu bawu vwandaka kuwa yandi mpe vwandaka tala bimangu
yina yandi vwandaka sala, bantu nyonso kwikamaka na mambu yina
Filipe vwandaka zonza.

7:50 Esa 66.1-2

7 Ya tsyelika, bampeve ya yimbi vwandaka basika na bambevo mingi
na kulooka na ngolo nyonso. Bantu mingi ya bifuuma na makulu mpe
ya binama ya kufwa vwandaka beluka.
8 Na yina, bantu ya mbanza yina kumaka na kyese mingi.

Mbotokolo ya nganga-kisi Simoni

9 Katuka ntama, bakala mosi na nkumbu Simoni vwandaka na
mbanza yina. Yandi vwandaka sala bunganga, mpe vwandaka yitukisa
bantu mingi ya kizunga yina. Yandi vwandaka lakisa ti yandi kele muntu
ya mfunu,
10 mpe bantu nyonso, kubanda na bantwenya tii na bakuluntu, vwan-
daka ya kukwikama na yandi. Bantu vwandaka tuba: «Muntu yayi kele
lulendo ya Nzambi, yina ba ke bokilaka Lulendo ya Nene.»
11 Bawu vwandaka ya kukwikama na yandi samu ti katuka ntama,
yandi vwandaka yitukisa bawu na bunganga ya yandi.
12 Kasi ntangu bawu ndimaka Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya
Nzambi mpe yina me tadila Yesu-Klisto yina Filipe zabisaka bawu, bantu
mingi, bakento na babakala, botamaka.
13 Simoni mpe kwikilaka mpe botamaka. Yandi vwandaka landa Filipe
bisika nyonso, mpe yandi vwandaka yituka mingi na bidimbu mpe
bimangu yina Filipe vwandaka sala.

Nkwizulu ya Pyele mpe Yowane na Samaliya

14 Ntangu bantumwa yina vwandaka na Yelusalemi kuwaka ti bantu
ya Samaliya ndimaka Mambu ya Nzambi, bawu fidisaka bawu Pyele
mpe Yowane.
15 Ntangu Pyele mpe Yowane kumaka na Samaliya, bawu sambidilaka
bandimi, samu ti bawu kuzwa Mpeve ya Longo.
16 Ya tsyelika, bandimi ya Samaliya vwandaka me kuzwa ntete ve
Mpeve ya Longo. Kasi bawu kuzwaka mbotokolo kaka na nkumbu ya
Mfumu Yesu.
17 Na yina, Pyele mpe Yowane tentikaka bawu maboko, mpe bawu
kuzwaka Mpeve ya Longo.

Mabanza ya yimbi ya Simoni

18 Ntangu Simoni talaka ti bandimi kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu
bantumwa tentika bawu maboko, yandi natinaka bawu mbongo mpe
tubaka:
19 «Beno pesa munu mpe lulendo yina, samu ti bantu yina mu ke tentika
maboko kuzwa Mpeve ya Longo.»
20 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Bika ti nge kwenda na mbungulu
kintwadi na mbongo ya nge, samu ti nge me banza ti nge lenda kusumba
na mbongo dikabu yina Nzambi ke pesaka.
21 Nge kele ve na kinkunku to ata luve mosi ve na kati ya dyambu yayi,
samu ti ntima ya nge kele ve ya kusungama na meso ya Nzambi.
22 Na yina, bika mabanza ya nge ya yimbi, mpe sambila Mfumu samu
ti yandi lemvokila nge na dibanza yina kele na ntima ya nge, kana yandi
lenda kulemvokila nge yawu.
23 Ya tsyelika, mu ke na kutala ti nge kele ya kufuluka na musoki, mpe
nge kele ntete ya kukangama na masumu.»
24 Simoni vutulaka: «Beno sambila Mfumu beno mosi samu na munu,
samu ti mambu yina beno me zonza kumina munu ve.»

25 Na manima ya kupesa kimbangi yina me tadila Yesu mpe ya kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu, Pyele mpe Yowane vutukaka na Yelusalemi. Na nzila, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote na babwala mingi ya Samaliya.

Filipe mpe kalaka ya nene ya Etyopi

26 Mbazi mosi ya Mfumu tubaka na Filipe: «Telama mpe kwenda na lweka ya sude, na nzila yina ke katukaka na Yelusalemi tii na mbanza Ngaza. Ata muntu ke lutilaka dyaka na nzila yina.»

27 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka mpe kwendaka.

Na nzila yina, yandi bwabanaka muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi, muntu yina ba kufwaka mabuta. Yandi vwandaka twadisa bimvwama ya Kandase, ntinu ya kento ya yinsi ya Etyopi. Kalaka yina vwandaka me kwiza na Yelusalemi samu na kusambila Nzambi,

28 mpe yandi vwandaka vutuka na yinsi ya yandi. Yandi vwandaka zyeta ya kuvwanda na kipusu yina bampunda ke bendaka, mpe vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. 29 Mpeve ya Longo tubaka na Filipe: «Kwenda pene-pene ya kipusu-pusu yina.»

30 Filipe kimaka mbangu sika vwandaka kipusu, mpe kuwaka muntu ya Etyopi yina vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. Filipe yufulaka yandi: «Nge ke na kubakula mambu yina nge ke na kutanga?»

31 Muntu ya Etyopi vutulaka: «Wapi mutindu mu lenda kubakula kana muntu bangudila munu yawu ve?» Na yina, yandi tubaka na Filipe na kuyuluka na kipusu mpe na kuvwanda pene-pene ya yandi.

32 Kibuku ya Mambu ya Nzambi yina yandi vwandaka tanga, vwandaka tuba mutindu yayi:

«Yandi vwandaka mutindu dimeme
yina ba ke na kunata samu na kufwa yandi,
mpe mutindu mwana ya dimeme
yina ke na kulooka ve na ntwala ya muntu
yina ke na kuzenga yandi mika.
Ni mutindu yina mpe, yandi tubaka ata dyambu.
33 Ba talisaka yandi nsoni,
mpe ba mangaka na kunungisa yandi.
Nani ke zonzila nsangu ya bana ya yandi?
Ya tsyelika, ba zengaka luzingu ya yandi awa na ntoto.»

Filipe botikaka kalaka ya nene ya Etyopi

34 Muntu ya mfunu yufulaka Filipe: «Mulemvo ya nge, nani mumbikudi ke na kuzonzila? Yandi ke na kuzonzila yandi mosi to muntu ya nkaka?»

35 Na yina, Filipe bandaka na kubangula kibuku yina ya Mambu ya Nzambi, mpe zabisaka yandi Nsangu ya Mbote yina me tadila Yesu.

36 Mutindu bawu vwandaka landa nzila, bawu kumaka na kisika yina vwandaka na maza. Na yina, muntu ya mfunu tubaka: «Maza yawu yayi! Yinki ke na kukangisa munu nzila na kubotama?» [

37 Filipe zabisaka yandi: «Kana nge kwikila na ntima nyonso ya nge, nge lenda kuzwa mbotokolo.» Muntu ya mfunu vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto kele Mwana ya Nzambi*.»]

38 Muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi.

8:33 Esa 53.7-8 * **8:37** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka ndambu ya kibuku to kibuku nyonso.

39 Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu nataka Filipe.
Muntu ya mfunu vwandaka tala dyaka ve Filipe, kasi yandi landaka
nzila ya yandi na kilengi nyonso.
40 Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe vwandaka zabisa Nsangu
ya Mbote na mbanza ni mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu
yandi kumaka na mbanza Sezale.

9

Sawuli sobaka nkadulu
(Bis 22.6-16; 26.12-18)

1 Na ntangu yina, Sawuli vwandaka bika ve na kusosa kufwa bilandi
ya Mfumu Yesu. Yandi kwendaka tala nganga-Nzambi ya ntete,
2 mpe lombaka yandi mikanda yina fwanaka pesa yandi muswa ya
kukota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Damase, samu
ti kana yandi kuta bantu kuna, babakala to bakento, yina vwandaka
landa Nzila ya Mfumu, yandi kanga bawu mpe nata bawu na Yelusalemi.
3 Yandi vwandaka kwenda na mbanza Damase, mpe kumaka pene-
pene na mbanza yina. Na mpamukunu, nsemo yina katukaka na mazulu
lezimaka mpe zungaka yandi.
4 Yandi kubwaka na ntoto mpe kuwaka ndinga yina vwandaka zabisa
yandi: «Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?»
5 Sawuli yufulaka: «Mfumu, nge kele nani?» Ndinga vutulaka: «Mu kele
Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.
6 Kasi telama mpe kota na mbanza. Kuna, ba ke zabisa nge yinki nge
fwana kusala.»
7 Bampangi ya nzyetolo ya Sawuli telamaka kuna, mpe vwandaka
lenda ve na kuzonza ata dyambu. Bawu vwandaka kuwa ndinga, kasi
bawu talaka ata muntu.
8 Sawuli telamaka mpe zibulaka meso. Kasi yandi vwandaka tala
dyaka ve. Bampangi ya yandi ya nzyetolo simbaka yandi na diboko, mpe
nataka yandi na Damase.
9 Na bilumbu tatu, meso ya yandi vwandaka kaka ya kufwa. Yandi
vwandaka kudya ve mpe kunwa ve.
10 Na Damase, ya vwandaka na kilandi mosi na nkumbu Ananyase.
Mfumu talanaka na yandi na lumoni, mpe bokilaka yandi: «Ananyase.»
Ananyase vutulaka: «Mfumu, munu yandi yayi.»
11 Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda malu-malu yayi na bala-bala yina
ba ke bokilaka Kusungama. Kota na yinzo ya Yuda, mpe yufula bakala
ya mbanza Tase na nkumbu Sawuli. Yandi ke na kusambila ntangu yayi,
12 mpe yandi me tala na lumoni bakala mosi na nkumbu Ananyase
yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu ti yandi tala dyaka.»
13 Ananyase vutulaka: «Mfumu, bantu mingi me zonzila munu muntu
yina, mpe me zabisa munu yimbi nyonso yina yandi salaka na bantu ya
nge ya longo na Yelusalemi.
14 Yandi me kwiza awa na lutumu yina bamfumu ya banganga-
Nzambi me pesa yandi samu na kukanga bayina nyonso ke sambilaka
nge.»
15 Kasi Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda tala muntu yina! Mu me soola
yandi, mpe yandi ke vwanda kisadi ya munu. Yandi ke zabisa Nkumbu
ya munu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, na bantinu ya bawu, mpe
na bantu ya Isayeli.

16 Mu ke lakisa yandi munu mosi, bampasi nyonso yina yandi ke tala
samu na munu.»
17 Na yina, Ananyase kwendaka. Ntangu yandi kumaka na kati ya
yinzo, yandi tentikaka Sawuli maboko, mpe zabisaka yandi: «Mpangi
ya munu Sawuli, Mfumu Yesu yina talanaka na nge na nzila yina nge
vwandaka kwizila, me fidisa munu samu ti nge tala dyaka, mpe ti nge
fuluka na Mpeve ya Longo.»
18 Kaka na ntangu yina, bima mutindu makalu ya mbisi katukaka
yandi na meso, mpe yandi bandaka na kutala dyaka. Yandi telamaka,
mpe ba botikaka yandi.
19 Na manima, yandi kudyaka, mpe yandi kumaka dyaka na ngolo.

Sawuli longisaka Nsangu ya Mbote na mbanza Damase

Sawuli lutisaka mwa bilumbu kintwadi na bilandi yina vwandaka na
mbanza Damase.
20 Kaka na ntangu yina, yandi bandaka na kulongisa Mambu ya
Nzambi na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na kuzabisa ti Yesu kele
Mwana ya Nzambi.
21 Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka mpe tubaka: «Ni
muntu yayi ve vwandaka talisa mpasi bantu yina ke sambilaka Yesu
na Yelusalemi. Yandi me kwiza ve awa samu na kukanga mpe kunata
bandimi na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi?»
22 Kasi lulendo ya Sawuli vwandaka lutila ngolo na mutindu ya yandi
ya kulongisa ti Yesu kele Masiya. Na yina, ba-Zwife ya mbanza Damase
vwandaka dyaka ve na dyambu ya kutuba.
23 Bilumbu mingi lutaka. Na manima, ba-Zwife wisanaka samu na
kufwa Sawuli. 24 Bilumbu nyonso na mpimpa mpe na ntangu, bawu
vwandaka keba myelo ya mbanza samu na kufwa yandi. Kasi Sawuli
zabaka mambu yina.
25 Na yina, bilandi ya Sawuli kimisaka yandi na mpimpa. Bawu
kulumunaka yandi na kati ya kitunga ya nene na lweka ya nkaka ya
kibaka ya mbanza.

Sawuli na mbanza Yelusalemi

26 Ntangu Sawuli kumaka na Yelusalemi, yandi vwandaka sosa na
kuvukana na bilandi. Kasi bawu nyonso vwandaka tala yandi boma,
samu ti bawu vwandaka ndima ve ti yandi me kuma kilandi ya tsyelika.
27 Na yina, Banabase bakaka yandi mpe nataka yandi na sika ya
bantumwa. Yandi zabisaka bawu wapi mutindu Sawuli talanaka na
Mfumu Yesu na nzila ya Damase, mpe wapi mutindu Mfumu zonzilaka
yandi. Yandi zabisaka bawu mpe wapi mutindu na mbanza Damase
Sawuli longisaka na kivuvu nyonso Nkumbu ya Yesu.
28 Katuka ntangu yina, Sawuli kumaka kintwadi na bantumwa. Yandi
vwandaka tambula bisika nyonso na bawu na Yelusalemi, mpe vwan-
daka longisa na kivuvu nyonso nkumbu ya Mfumu.
29 Yandi vwandaka solola mpe vwandaka sala ntembe na ba-Zwife ya
ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi bawu mpe vwandaka sosa na kufwa yandi.
30 Ntangu bampangi zabaka dyambu yina, bawu nataka Sawuli na
mbanza Sezale, mpe fidisaka yandi na mbanza Tase.
31 Na yina, na bizunga nyonso ya Zude, ya Ngalili, mpe ya Samaliya,
dibuundu vwandaka zinga na kizunu mpe vwandaka kula na kiminu.

Dibuundu vwandaka tumama na Mfumu mpe kumaka nene na lusalusu ya Mpeve ya Longo.

Pyele belusaka Ene

32 Kilumbu mosi, Pyele yina vwandaka tambula na yinsi nyonso
kwendaka tala bantu ya longo yina vwandaka na mbanza Lida.
33 Kuna, yandi kutaka bakala mosi na nkumbu Ene. Yandi vwandaka
ya kulala na mfulu katuka bamvula nana, samu ti yandi vwandaka na
binama ya kufwa.
34 Pyele zabisaka yandi: «Ene, Yesu-Klisto me belusa nge. Telama mpe
futika nkwala ya nge.» Na mpamukunu, Ene telamaka.
35 Bantu nyonso ya mbanza Lida mpe bantu ya kizunga ya Saloni,
bawu talaka yandi, mpe sobaka nkadulu samu na kulanda Mfumu.

Pyele vumbulaka Dolekase na lufwa

36 Na mbanza Zafa vwandaka na mundimi ya kento na nkumbu Tabita.
(Na ndinga ya ba-Ngeleke, nkumbu yina zola kutuba Dolekase. Nsasa ya
yawu kele «nsyesye»). Yandi vwandaka sala ntangu nyonso mambu ya
mbote, mpe vwandaka sadisa bamputu.
37 Na bilumbu yina, yandi kuzwaka kimbevo mpe kufwaka. Na
manima, ba sukulaka nzutu ya yandi, mpe ba tulaka yawu na kati ya
kivinga ya kibandu.
38 Bandimi ya mbanza Zafa kuwaka nsangu ti Pyele vwandaka na
mbanza Lida. Mutindu Lida vwandaka pene-pene na Zafa, bawu fidis-
aka yandi bantu zole na kwenda kutubila yandi: «Mulemvo ya nge, kwiza
na nswalu nyonso na sika ya beto.»
39 Na nswalu nyonso, Pyele kwendaka na bawu. Ntangu bawu
kumaka, ba nataka yandi na kati ya kivinga ya kibandu. Mifwidi
nyonso ya bakento vwandaka dila pene-pene ya yandi. Bawu vwandaka
lakisa yandi binkuti mpe biyunga yina Dolekase tungaka ntangu yandi
vwandaka ntete moyo.
40 Pyele basisaka bantu nyonso. Yandi fukamaka mpe sambilaka. Na
manima, yandi balukaka kisika vwandaka nzutu, mpe tubaka: «Tabita,
telama!»
Tabita zibulaka meso. Yandi talaka Pyele mpe vwandaka.
41 Pyele simbaka yandi na diboko, mpe sadisaka yandi na kutelama.
Na manima, Pyele bokilaka bantu ya longo mpe mifwidi ya bakento.
Yandi lakisaka bawu Tabita ya moyo.
42 Nsangu yina mwanganaka na kati ya mbanza Zafa, mpe bantu mingi
kwikilaka na Mfumu Yesu.
43 Pyele lutisaka bilumbu mingi na mbanza Zafa na yinzo ya Simoni
yina vwandaka bongisa bampusu ya bibulu.

10

Koneye kuzwaka lumoni

1 Na mbanza Sezale vwandaka na bakala mosi na nkumbu Koneye.
Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani nkama yina ba vwan-
daka bokilaka «Nkonga ya Itali».
2 Yandi vwandaka muntu ya kusungama na meso ya Nzambi, mpe
kintwadi na dikanda ya yandi, bawu vwandaka zitisa Nzambi na ntima

mosi. Yandi vwandaka sadisa bamputu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sambila Nzambi ntangu nyonso.
3 Kilumbu mosi, keba ve na ngunga ya kumi na tanu, yandi kuzwaka lumoni. Yandi talaka mbazi mosi ya Nzambi yina kotaka na yinzo ya yandi, mpe tubilaka yandi: «Koneye!»
4 Koneye sikikaka meso ya yandi na mbazi, mpe na boma nyonso, yandi yufulaka: «Wapi mambu, Mfumu?»
Mbazi vutulaka: «Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu. Na yina, yandi me banzila nge.
5 Ntangu yayi, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti bawu kwenda kubokila muntu mosi na nkumbu Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.
6 Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.»
7 Ntangu mbazi yina vwandaka zonza na yandi kwendaka, Koneye bokilaka bisadi zole ya yandi, mpe mosi na kati ya binwani ya yandi yina kele muntu ya kusungama na meso ya Nzambi.
8 Na manima ya kuzabisa bawu mambu yina mbazi tubilaka yandi, yandi fidisaka bawu na mbanza Zafa.

Pyele kuzwaka lumoni
9 Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwanda na nzila, mpe kumaka pene-pene na mbanza Zafa, ntete ngunga ya midi lunga, Pyele yulukaka na kibandu ya yinzo samu na kusambila.
10 Yandi kumaka na nsatu mpe sosaka kudya. Kasi ntangu ba vwandaka lambila yandi madya, yandi kuzwaka lumoni.
11 Yandi talaka zulu ya kuzibuka mpe kima mosi mutindu lele ya nene yina vwandaka mutindu ba me simba na bansongi yiya. Yawu vwandaka kulumuka na ntoto.
12 Na kati ya yawu vwandaka na bibulu ya mutindu na mutindu: bibulu ya makulu yiya, banyoka, mpe bandeke.
13 Ndinga mosi tubaka na yandi: «Pyele telama! Kufwa yawu mpe kudya yawu.»
14 Kasi Pyele vutulaka: «Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka mpe yina kele ya kusumuka.»
15 Ndinga wakanaka dyaka mpe tubaka: «Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.»
16 Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, kima yina vutukaka na zulu.
17 Pyele vwandaka sosa na kuzaba nsasa ya lumoni yina. Kasi na ntangu yina mpe, bantu yina Koneye fidisaka yufulaka bantu mpe bakulaka kisika vwandaka yinzo ya Simoni, mpe bawu kwendaka na ntwala ya mwelo.
18 Bawu bokilaka bantu ya yinzo mpe yufulaka: «Ni kwaku ke na kuvwandaka Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.»
19 Mutindu Pyele vwandaka yindula ntete nsasa ya lumoni yina yandi kuzwaka, Mpeve zabisaka yandi: «Bantu tatu ke na kusosa nge.
20 Telama! Kulumuka malu-malu yayi, mpe kwenda na bawu. Kusala ntembe ve samu ti ni munu me fidisa bawu.»
21 Na yina, Pyele kulumukaka mpe tubaka na bawu: «Munu yandi yayi. Ni munu beno ke na kusosa. Samu na yinki beno me kwiza awa?»

22 Bawu vutulaka: «Koneye, mfumu yina ke twadisaka nkonga ya
binwani nkama me fidisa beto na sika ya nge. Yandi kele muntu ya
kudedama mpe ke zitisaka Nzambi. Ba-Zwife nyonso ke tubaka kim-
bangi ya mbote na nkadulu ya yandi. Mbazi mosi ya Nzambi zabisaka
yandi na kubokila nge na yinzo ya yandi samu na kuwa mambu yina
nge ke tubila yandi.»
23 Na yina, Pyele kotisaka bawu na yinzo, mpe pesaka bawu kisika ya
kulala.
Na kilumbu yina landaka, Pyele telamaka mpe kwendaka na bawu.
Bandimi ya nkaka ya mbanza Zafa kwendaka kintwadi na yandi.
24 Yandi kumaka na mbanza Sezale na kilumbu yina landaka. Koneye
vwandaka vingila bawu kintwadi na dikanda ya yandi mpe bandiku ya
yandi ya luzolo yina yandi bokilaka.
25 Ntangu Pyele vwandaka kota na yinzo, Koneye kwizaka bwabana
yandi mpe fukamaka na ntwala ya Pyele.
26 Kasi Pyele telemisaka yandi mpe tubaka: «Telama samu ti munu
mpe, mu kele kwandi muntu mutindu nge.»
27 Ntangu yandi vwandaka zonza na Koneye, yandi kotaka na yinzo,
kisika yandi kutaka bantu mingi yina vukanaka kuna.
28 Yandi zabisaka bawu: «Beno zaba ti Zwife kele ve na muswa ya
kuvwanda kintwadi na nzenza, to ya kukota na yinzo ya yandi. Kasi
Nzambi vwandaka me lakisa munu ti mu fwana kutala ve muntu
mutindu muntu ya kusumuka to ya kuvedila ve.
29 Ni yawu yina, ntangu beno me bokila munu, mu me manga ve na
kukwiza. Na yina, mu zola kuzaba samu na yinki beno me bokila munu
awa.»
30 Koneye vutulaka: «Bilumbu tatu me luta, mpe kaka na ngunga
yayi ya kumi na tanu, mu vwandaka sambila na yinzo ya munu. Na
mpamukunu, muntu mosi yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na
munu,
31 mpe tubaka: “Koneye, Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe
lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu.
32 Na yina, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti ba kwenda kubokila
Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. Yandi kele na sika ya Simoni
yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene
na mubu.”
33 Na nswalu nyonso, mu fidisaka bantu na kwenda kubokila nge.
Nge me sala mbote yina nge me kwiza. Ntangu yayi, beto nyonso kele
na ntwala ya Nzambi samu na kuwa mambu nyonso yina Mfumu me
tumisa nge na kuzabisa beto.»

Kinzonzi ya Pyele na yinzo ya Koneye

34 Na yina, Pyele bandaka na kuzonza mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu
zaba ti Nzambi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi.
35 Ni yawu yina, na konso yinsi, muntu yina ke zitisaka Nzambi mpe
ke salaka mambu ya kudedama ke yangidikaka Nzambi.
36 Nzambi zabisaka mambu ya yandi na bantu ya Isayeli. Yandi
zabisaka bawu Nsangu ya Mbote ya kizunu na lusalusu ya Yesu-Klisto,
Mfumu ya bantu nyonso.
37 Beno zaba mambu nyonso yina lutaka na kizunga nyonso ya Zude,
kubanda Ngalili na manima ya mbotokolo yina Yowane zabisaka.

38 Beno zaba wapi mutindu Nzambi tulaka ngolo ya Mpeve ya Longo
na Yesu ya Nazaleti. Yandi tambulaka na yinsi nyonso na kusala mambu
ya mbote, mpe na kubelusa bayina nyonso vwandaka na lutumu ya
Satana. Ya tsyelika, Nzambi vwandaka na yandi.
39 Beto kele bambangi ya mambu nyonso yina yandi salaka na
Yelusalemi mpe na bisika ya nkaka ya yinsi ya ba-Zwife. Ba kufwaka
yandi na kukoma yandi na kulunsi.
40 Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa na kilumbu ya tatu na
manima ya lufwa ya yandi, mpe pesaka yandi lulendo ya kutalana dyaka
41 na bantu nyonso ve, kasi na beto yina Nzambi soolaka ntete samu
na kuvwanda bambangi. Beto kudyaka kintwadi na yandi na manima
ya mvumbukulu ya yandi na lufwa.
42 Yesu tumisaka beto na kulongisa bantu, mpe na kuzabisa ti ni yandi
Nzambi soolaka samu na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa.
43 Mimbikudi nyonso zonzilaka yandi na kutuba ti konso muntu yina
ke kwikila Yesu, ke kuzwa mulemvo ya masumu na Nkumbu ya yandi.»

Bayina kele ve ba-Zwife kuzwaka Mpeve ya Longo

44 Ntangu Pyele vwandaka zonza ntete, Mpeve ya Longo kulumukaka
na bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina.
45 Bandimi ya ba-Zwife yina kwizaka na Pyele yitukaka na kutala ti
Nzambi mwangisaka mpe dikabu ya Mpeve ya Longo na bayina kele ve
ba-Zwife.
46 Ya tsyelika, bawu vwandaka kuwa bayina kele ve ba-Zwife kuzonza
na bandinga ya nkaka, mpe kukembisa Nzambi. Na yina, Pyele tubaka:
47 «Bantu yayi me kuzwa Mpeve ya Longo mutindu beto. Beto lenda ve
kuyimina bawu na kubotama na maza.»
48 Yandi tumisaka na kubotika bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. Na
yina, bawu lombaka Pyele na kuvwanda dyaka mwa bilumbu na bawu.

11

Bandimi ya ba-Zwife sololaka na Pyele

1 Bantumwa mpe bampangi ya kizunga ya Zude kuwaka ti bayina kele
ve ba-Zwife ndimaka mpe Mambu ya Nzambi.
2 Ntangu Pyele vutukaka na Yelusalemi, bandimi ya ba-Zwife sololaka
na yandi
3 na kutuba: «Nge me kota na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe nge
me kudya kintwadi na bawu.»

Pyele bangulaka nkadulu ya yandi

4 Na yina, Pyele zabisaka bawu mambu nyonso yina lutaka. Yandi
tubaka:
5 «Mu vwandaka na mbanza Zafa, mpe mu kuzwaka lumoni ntangu mu
vwandaka sambila. Mu talaka kima mosi yina katukaka na zulu, mpe
kulumukaka na sika ya munu. Ya vwandaka mutindu lele ya nene yina
ba me simba na bansongi yiya.
6 Na nkebolo nyonso, mu sikikaka meso na lele yina, mpe na kati, mu
talaka bibulu ya makulu yiya, bibulu ya mfinda, banyoka, mpe bandeke
ya mazulu.

10:43 Esa 53.5-6; Yel 31.34

7 Na yina, mu kuwaka ndinga yina zabisaka munu: “Pyele telema,
kufwa yawu mpe kudya yawu!”
8 Kasi mu vutulaka: “Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina
ba yiminaka, mpe yina kele ya kusumuka.”
9 Ndinga wakanaka dyaka na mazulu: “Nge fwana kutala ve ya
kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.”
10 Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, yawu vutukaka na
zulu.
11 Kaka na ntangu yina, babakala tatu yina katukaka na mbanza
Sezale kwizaka na kisika yina beto vwandaka samu na kubokila munu.
12 Mpeve ya Longo zabisaka munu na kukwenda na bawu ata kusala
ntembe. Bampangi sambanu yayi kwendaka na munu, mpe beto kotaka
na yinzo ya Koneye.
13 Yandi zabisaka beto wapi mutindu mbazi talanaka na yinzo ya
yandi, mpe zabisaka yandi: “Fidisa babakala na mbanza Zafa samu na
kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.
14 Yandi ke tubila nge mambu yina ke pesa mpulusu na nge mpe na
bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya nge.”
15 Ntangu mu bandaka na kuzonza, Mpeve ya Longo kulumukaka na
bawu mutindu yawu kulumukaka na beto na mbandukulu.
16 Na yina, mu bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zonzaka:
“Yowane botikaka bantu na maza, kasi beno ke kuzwa mbotokolo na
Mpeve ya Longo.”
17 Kana Nzambi pesaka bawu dikabu ya mutindu mosi na yina yandi
pesaka beto yina kwikilaka MfumuYesu-Klisto, nani mu vwandaka
samu na kukangisa Nzambi nzila?»
18 Na manima ya kuwa mutindu yina, bawu lembaka mpe kembilaka
Nzambi na kutuba: «Nzambi me pesa mpe nzila na bayina kele ve ba-
Zwife na kusoba nkadulu, samu ti bawu kuzwa luzingu ya tsyelika.»

Dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose

19 Na manima ya lufwa ya Etyeni, bandimi mwanganaka ntangu
ba bandaka na kutalisa bawu mpasi. Bawu kwendaka tii na kizunga
ya Finesi, na kisanga ya Sipele, mpe na mbanza Antyose, kasi bawu
vwandaka zabisa mambu ya Nzambi kaka na ba-Zwife.
20 Kasi bandimi ya nkaka yina vwandaka bantu ya kisanga ya Sipele
mpe ya mbanza Silene kwendaka na mbanza Antyose. Bawu zabisaka
mpe Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.
21 Lulendo ya Mfumu vwandaka na bawu. Ni yawu yina, bantu mingi
kwikilaka mpe sobaka nkadulu ya bawu samu na kulanda Mfumu Yesu.

Banabase na mbanza Antyose

22 Dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi kuwaka nsangu yina. Na yina,
bawu fidisaka Banabase na mbanza Antyose.
23 Ntangu yandi kumaka mpe talaka mutindu bumbote ya Nzambi
vwandaka na bawu, yandi yangalalaka mpe kindisaka bawu nyonso na
kuvwanda ya kukwikama na Mfumu.
24 Banabase vwandaka muntu ya mbote yina vwandaka ya kufuluka
na Mpeve ya Longo mpe na kiminu. Bantu mingi kwikilaka na Mfumu.
25 Na manima, Banabase kwendaka na mbanza Tase samu na kusosa
Sawuli.

26 Ntangu Banabase talaka Sawuli, yandi nataka yandi na mbanza Antyose. Bawu lutisaka mvula ya muvimba na kusala na kati ya dibuundu ya Nzambi, mpe bawu longisaka bantu mingi. Ni na mbanza Antyose ba bokilaka na mbala ya ntete bilandi ya Mfumu Yesu na nkumbu ya «ba-Klisto».

Bandimi ya mbanza Antyose sadisaka bampangi ya Zude

27 Na bilumbu yina, mimbikudi katukaka na Yelusalemi mpe kwendaka na mbanza Antyose.

28 Mosi na kati ya bawu, Angabuse, yina Mpeve ya Longo twadisaka, zabisaka ti nsatu ya nene ke vwanda na ntoto ya muvimba. (Ya tsyelika, yawu salamaka ntangu Kolode vwandaka mfumu.)

29 Na yina, bandimi bakaka lukanu ti konso muntu na kati ya bawu fwana kupesa kima ni kima yina yandi lenda kuzwa samu na kusadisa bampangi yina kele na Zude.

30 Bawu salaka mutindu yina, mpe bawu fidisaka yawu na maboko ya Banabase mpe Sawuli, samu na kupesa yawu na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Zude.

12

Elode talisaka bandimi mpasi

1 Na ntangu yina, ntinu Elode bandaka na kutalisa mpasi bandimi ya nkaka ya Dibuundu.

2 Yandi tumisaka ti ba kufwa Zaki mpangi ya Yowane, na mbele ya yinda.

3 Ntangu Elode talaka ti mambu yina yangidikaka ba-Zwife, yandi kangisaka Pyele na bilumbu ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve*.

Mbazi basisaka Pyele na boloko

4 Na manima ya kukangisa Pyele mpe ya kutula yandi na boloko, Elode tulaka bankonga yiya ya binwani yiya-yiya na kukeba Pyele. Yandi vwandaka zola kufundisa Pyele na ntwala ya bantu nyonso na manima ya mukembo ya Paki.

5 Pyele vwandaka na boloko, kasi bampangi ya dibuundu vwandaka tatamana na kusambila Nzambi samu na yandi.

6 Na mpimpa yina tekilaka kilumbu yina Elode zengaka samu na kufundisa yandi, Pyele vwandaka ya kulala na kati-kati ya binwani zole. Ba kangaka yandi na maboko ya binwani zole na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Binwani ya nkaka vwandaka kengila na ntwala ya mwelo ya boloko.

7 Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka, mpe nsemo lezimaka na kati ya kivinga nyonso. Mbazi ningisaka Pyele na bambanzi, mpe vumbulaka yandi. Yandi tubilaka Pyele: «Telama mbangu.» Na yina, basinga nyangukaka na maboko ya yandi.

8 Na manima, mbazi zabisaka yandi: «Kanga singa ya nge ya luketo mpe mapapa ya nge.» Pyele tumamaka, mpe mbazi tubaka dyaka: «Lwata kiyunga ya nge, mpe landa munu.»

9 Pyele basikaka na boloko na kutambula na manima ya mbazi. Yandi vwandaka zaba ve ti ya vwandaka tsyelika, yandi vwandaka banza ti ya vwandaka ndosi.

10 Na manima ya kuluta nkonga ya ntete mpe ya zole ya binwani,
bawu kumaka na ntwala ya mwelo ya bisengo yina ba ke basikaka
na boloko. Mwelo yina fungukaka yawu mosi na ntwala ya bawu,
mpe bawu basikaka. Bawu kwendaka na nsuka ya bala-bala, mpe na
mpamukunu, mbazi bikaka Pyele.
11 Na yina, Pyele bakulaka mambu yina salamaka mpe tubaka: «Ntangu
yayi, mu me zaba ti ya tsyelika Mfumu me fidisa mbazi ya yandi. Yandi
me kuula munu na maboko ya Elode, mpe na yimbi nyonso yina ba-
Zwife zolaka sala munu.»
12 Na manima ya kuyindula, yandi kwendaka na yinzo ya Maliya,
mama ya Yowane-Make. Bantu mingi vukanaka kuna samu na kusam-
bila.
13 Ntangu Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu
Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka
kuna.
14 Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi,
kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi
kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na
ntwala ya mwelo.
15 Bawu zabisaka yandi: «Nge me lawuka.» Kasi yandi tatamanaka na
kuzonza ti ya vwandaka yandi. Na yina, bawu tubaka: «Ya kele mbazi ya
yandi.»
16 Kasi Pyele vwandaka tatamana na kukonkota. Ntangu bawu zibu-
laka mwelo, bawu talaka yandi, mpe bawu yitukaka mingi.
17 Na diboko ya yandi, yandi zabisaka bawu na kuvwanda swi. Yandi
tubilaka bawu wapi mutindu Mfumu Yesu basisaka yandi na boloko.
Yandi tubaka dyaka: «Beno zabisa yawu na Zaki mpe na bampangi ya
nkaka.» Na manima, yandi basikaka mpe kwendaka na kisika ya nkaka.

Lufwa ya Elode

18 Ntangu bwisi kutsyaka, muvusu ya nene vwandaka na kati ya
binwani. Bawu vwandaka sosa kuzaba wapi kisika kele Pyele.
19 Elode fidisaka bantu na kusosa yandi, kasi ba talaka yandi ve.
Na yina, yandi sambisaka binwani yina vwandaka kengila Pyele, mpe
pesaka muswa ya kufwa bawu. Na manima, Elode katukaka na Zude,
mpe kwendaka na mbanza Sezale, kisika yandi zingaka mwa bilumbu.
20 Elode vwandaka na nkele mingi na bantu ya bambanza Tile mpe
Sidone. Na yina, bawu wisanaka samu na kwenda tala yandi. Bawu
salaka ti Balasuse, mfumu ya yinzo ya ntinu, kundima mpe bawu
kwendaka lomba Elode na kusala kizunu, samu ti madya ya yinsi ya
bawu vwandaka katuka na yinsi ya ntinu.
21 Na kilumbu yina bawu zengaka, Elode lwataka bilele ya yandi ya
bumfumu, mpe kwendaka vwanda na kiti ya yandi ya bumfumu. Yandi
salaka kinzonzi na ntwala ya bantu nyonso.
22 Bantu lookaka na ngolo nyonso: «Yandi ke na kuzonza mutindu
Nzambi, kasi mutindu muntu ve.»
23 Kasi kaka na ntangu yina, mbazi mosi ya Mfumu bulaka Elode, samu
ti yandi ndimaka na kuzwa nkembo yina bantu ke pesaka na Nzambi.
Misyete kudyaka yandi mpe yandi kufwaka.

Nsangu ya Mbote mwanganaka

24 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana, mpe bandimi
kumaka mingi.
25 Na yina me tadila Banabase mpe Sawuli, na manima ya kumanisa
kisalu ya bawu na Yelusalemi, bawu vutukaka mpe nataka Yowane yina
ba ke bokilaka dyaka Make.

13

Mpeve ya Longo soolaka Banabase mpe Sawuli

1 Na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose vwandaka na
mimbikudi mpe milongisi: Banabase, Simewone yina ba ke bokilaka
dyaka «Ndombe», Lusyuse ya mbanza Silene, Sawuli, mpe Manayene yina
kulaka kisika mosi na ntinu Elode.
2 Kilumbu mosi, ntangu bawu vwandaka sambila mpe mangaka na
kudya samu na Nzambi, Mpeve ya Longo zabisaka bawu: «Beno byeka
Banabase mpe Sawuli, samu ti bawu sala kisalu yina mu bokilaka
bawu.»
3 Na yina, na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu
na Nzambi, ba tentikaka bawu maboko, mpe bikaka bawu na kukwenda.

Banabase mpe Sawuli na kisanga ya Sipele

4 Mpeve ya Longo fidisaka Banabase mpe Sawuli. Bawu kwendaka
na mbanza Selesi, kisika bawu kuzwaka masuwa yina nataka bawu na
kisanga ya Sipele.
5 Ntangu bawu kumaka na mbanza Salamine, bawu zabisaka mambu
ya Nzambi na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yowane-Make
vwandaka kintwadi na bawu samu na kusadisa bawu.
6 Bawu sabukaka kisanga nyonso, mpe kumaka na mbanza Pafose,
kisika bawu kutaka nganga-kisi na nkumbu Bale-Yesu. Yandi vwandaka
Zwife, mpe vwandaka lakisa ti yandi kele mumbikudi.
7 Yandi vwandaka zinga na sika ya Seluse Puluse, mfumu ya kisanga
mpe muntu ya mayela. Seluse Puluse bokilaka Banabase mpe Sawuli,
samu ti yandi vwandaka na nsatu ya kuwa Mambu ya Nzambi.
8 Kasi, nganga-kisi Elimase (nkumbu ya Bale-Yesu na ndinga ya ba-
Ngeleke) zolaka ve, mpe sosaka na kukangisa mfumu Seluse Puluse nzila
ya kukuma mundimi.
9 Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, mpe yina
vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, sikikaka meso ya yandi na
sika ya nganga-kisi,
10 mpe tubaka: «Nge kele ya kufuluka na luvunu mpe na banzila ya
muyibi. Nge kele mwana ya Satana. Nge kele mbeni ya mambu nyonso
ya mbote. Nge ke bika ve na kutengimisa banzila ya kusungama ya
Mfumu?
11 Ntangu yayi, Mfumu ke semba nge. Nge ke kuma mpofo, mpe nge ke
lutisa mwa bilumbu ata kutala dyaka nsemo ya ntangu.»

Kaka na ntangu yina, yandi kumaka mpofo. Yandi vwandaka baluka
balweka nyonso samu na kusosa muntu yina ke nata yandi na diboko.
12 Ntangu mfumu Seluse Puluse talaka mambu yina salamaka, yandi
kumaka mundimi. Yandi yitukaka mingi na ndongosolo yina me tadila
Mfumu.

Polo mpe Banabase kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi

13 Polo na bandiku ya yandi kotaka masuwa na mbanza Pafose, mpe
kwendaka na mbanza Peze na kizunga ya Pamfili. Kuna, Yowane-Make
kabwanaka na bawu, mpe vutukaka na Yelusalemi.
14 Polo na Banabase katukaka na mbanza Peze, mpe kwendaka na
mbanza Antyose ya Pisidi. Na kilumbu ya saba, bawu kotaka na yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka.
15 Na manima ya kutanga na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku
ya Mimbikudi, bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife fidisaka
bantu na kuzabisa bawu: «Bampangi, kana beno kele na mwa dyambu
ya kukindisa bantu, beno lenda kuzonza ntangu yayi.»
16 Na yina, Polo telamaka. Yandi nangunaka diboko mpe tubaka: «Beno
bantu ya Isayeli, mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, beno kuwa!
17 Nzambi ya bantu ya Isayeli soolaka bankooko ya beto. Yandi
kumisaka bawu dikanda ya nene na Ngipiti. Na manima, yandi basisaka
bawu na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya yandi.
18 Yandi kebaka bawu bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma.
19 Na manima, yandi salaka ti ba kufwa makanda ya bifumba nsamb-
wadi ya yinsi ya Kaana, mpe pesaka yinsi ya bawu na sika ya bantu ya
Isayeli.
20 Mambu nyonso yina salaka keba ve bamvula bankama yiya na
makumi tanu (450). Na manima, yandi pesaka bawu bikuudi tii na
ntangu ya mumbikudi Samwele.
21 Na yina, bawu lombaka ntinu, mpe Nzambi pesaka bawu Sawuli,
mwana ya Kise, yina vwandaka na dikanda ya Bezame. Yandi vwandaka
ntinu bamvula makumi yiya.»
22 Kasi Nzambi mangaka yandi, mpe pesaka bawu Davidi mutindu
ntinu. Nzambi tubaka mutindu yayi samu na Davidi: «“Mu me soola
Davidi mwana ya Yese. Yandi ke na kuyangidika munu, mpe yandi ke
sala mambu nyonso yina mu zola.”
23 Nzambi salaka ti Yesu yina kele Muvuukisi ya bantu ya Isayeli
butuka na dikanda ya Davidi mutindu yandi pesaka nsilulu.
24 Ntete Yesu kwiza, Yowane longisaka bantu ya Isayeli na kusoba
nkadulu mpe na kubotama.
25 Ntangu Yowane kumaka na nsukunu ya kisalu ya yandi, yandi
tubaka: “Beno ke na kubanza ti mu kele nani? Mu kele ve muntu yina
beno ke na kuvingila. Kasi beno kuwa: Muntu yina ke kwiza na manima
ya munu, mpe mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi mapapa.”»
26 «Bampangi, beno bana ya Abalayami mpe beno yina ke zitisaka
Nzambi, ni na beto Nzambi me fidisa mambu yayi samu na kuvuukisa
beto.
27 Ya tsyelika, bantu ya Yelusalemi mpe bamfumu ya bawu bakulaka
ve nani vwandaka Yesu. Konso saba, bawu vwandaka tanga dibuku ya
Mimbikudi ata kubakula yawu. Kasi bawu nungisaka mambu yina na
kuzengila Yesu lufwa.
28 Bawu kuzwaka ata dyambu ya yimbi na yandi samu na kuzengila
yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na kufwa yandi.
29 Na manima ya kusala mambu nyonso yina kele ya kusonama na
Dibuku ya Nzambi na yina me tadila Yesu, ba katulaka yandi na kulunsi,
mpe tulaka yandi na ndyamu.
30 Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa.

31 Na bilumbu mingi, yandi talanaka na bayina tambulaka kintwadi
na yandi katuka Ngalili tii na Yelusalemi. Ntangu yayi, bawu kele
bambangi ya yandi na ntwala ya bantu ya Isayeli,
32 mpe beto, beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yayi: Mambu
yina Nzambi pesaka nsilulu na bankooko ya beto,
33 yandi me nungisa yawu ntangu yayi samu na beto, bana ya bawu,
na kuvumbula Yesu na lufwa mutindu ba sonikaka na kati ya Mukunga
ya zole:
«“Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.”»
34 «Nzambi tubaka ti yandi ke vumbula Yesu na lufwa, mpe nzutu ya
yandi ke vutuka ve na ndyamu samu ti yawu bola ve. Ya tsyelika, yandi
zonzaka:
“Mu ke pesa beno balusakumunu
ya longo mpe ya tsyelika
yina mu pesaka nsilulu na Davidi.”»
35 Ni yawu yina, ba sonikaka dyaka na kati ya Mikunga:
«“Nge ke bika ve kisadi ya nge bola na kati ya ndyamu.”»
36 Na luzingu ya yandi, Davidi vwandaka kisadi ya Nzambi. Yandi salaka
mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi kufwaka, ba zikaka yandi
pene-pene na bankooko ya yandi, mpe yandi bolaka.
37 Kasi Yesu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, bolaka ve.
38 «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ke na kuzabisa beno
mulemvo ya masumu. Misiku ya Moyize lendaka ve na kukumisa beno
bantu ya kudedama.
39 Kasi bayina nyonso ke na kukwikila na Yesu, ke na kuma ya
kudedama.»
40 Na yina, beno sala keba samu ti mambu yina mimbikudi sonikaka
kumina beno ve:
41 «“Beno tala, beno yina ke sekaka Nzambi.
Beno yituka, mpe beno zimbana.
Ntangu beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina
beno ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu.”»
42 Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, ba lombaka bawu na kuvutuka na kilumbu ya Saba yina vwan-
daka landa samu na kuzonzila dyaka mambu yina.
43 Na manima ya lukutakanu, ba-Zwife mingi mpe bantu mingi ya
nkaka yina kotaka na dibuundu ya ba-Zwife landaka bawu. Polo na
Banabase vwandaka zonza na bawu, mpe vwandaka kindisa bawu na
kuvwanda ya kukwikama na bumbote ya Nzambi.

Polo na Banabase bandaka na kulongisa bayina kele ve ba-Zwife

44 Na kilumbu ya saba yina landaka, bantu nyonso ya mbanza yina
vukanaka samu na kuwa mambu yina me tadila Mfumu Yesu.
45 Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu fulukaka na
musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo vwandaka vuna, mpe bawu
vwandaka finga yandi.
46 Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Ni
na beno ya lungaka ntete na kuzabisa Mambu ya Nzambi. Kasi, mutindu
beno me manga yawu mpe beno me tala ti beno kele ve ya kulunga na

13:33 Mga 2.7 **13:34** Esa 55.3 **13:35** Mga 16.10 **13:41** Abk 1.5

kuzwa luzingu ya mankululu, ntangu yayi, beto ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.

47 Ya tsyelika, Mfumu Nzambi tumisaka beto mutindu yayi:

«“Mu soolaka nge samu ti nge vwanda
mutindu mwinda ya bayinsi nyonso,
samu ti bantu nyonso ya yinza kuzwa mpulusu!»

48 Ntangu bayina kele ve ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu yangalalaka mpe kembisaka Nzambi. Bayina nyonso Nzambi soolaka samu na kuzwa luzingu ya mankululu kumaka bandimi.

49 Mambu ya Mfumu lutilaka dyaka na kumwangana na kati ya kizunga yina.

50 Kasi ba-Zwife tumisaka bakento ya buzitu yina vwandaka zitisa Nzambi mpe bamvwama ya mbanza yina na kusala muvusu. Bawu salaka ti ba talisa Polo na Banabase mpasi, mpe bingisaka bawu na mbanza ya bawu.

51 Polo mpe Banabase ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu* ya bawu. Na manima, bawu kwendaka na mbanza Ikoni.

52 Bilandi ya mbanza Antyose vwandaka ya kufuluka na kyese mpe na Mpeve ya Longo.

14

Polo na Banabase na mbanza Ikoni

1 Na mbanza Ikoni, Polo na Banabase kotaka mpe na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu zabisaka mambu ya Nzambi. Na yina, nkonga ya nene ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife kumaka bandimi.

2 Kasi ba-Zwife yina mangaka na kukwikila, kotisaka muvusu na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe salaka ti bawu kuma bambeni ya bandimi.

3 Polo na Banabase lutisaka bilumbu mingi na mbanza Ikoni. Bawu vwandaka zonza na pwelele nyonso, mpe na kivuvu nyonso na yina me tadila Mfumu. Mfumu lakisaka ti mambu yina bawu vwandaka zabisa na yina me tadila bumbote ya yandi vwandaka ya tsyelika. Na yina, yandi pesaka bawu lulendo ya kusala bidimbu mpe bimangu.

4 Bantu ya mbanza yina kabukaka na bandambu zole: Ba ya nkaka vwandaka na ba-Zwife, mpe ba ya nkaka na bantumwa.

5 Ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kubamaka kintwadi na bamfumu ya bawu samu na kutalisa Polo na Banabase mpasi, mpe na kubula bawu matadi samu na kufwa bawu.

6 Ntangu Polo na Banabase zabaka yawu, bawu kimaka na bambanza Lisitele mpe Delebe ya kizunga ya Likawoni, mpe na babwala yina kele pene-pene.

7 Kuna mpe, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote.

Polo belusaka mbevo na mbanza Lisitele

8 Na mbanza Lisitele vwandaka na bakala mosi yina vwandaka telama ve, samu ti yandi butukaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka tambula ve.

13:47 Esa 49.6 * **13:51** *Ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu* ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu ya mbanza yina kele na yintu ya bawu mosi.

9 Yandi vwandaka kuwa mambu yina Polo vwandaka zonza. Polo
sikikaka yandi meso mpe talaka ti yandi vwandaka na kiminu samu na
kubeluka.
10 Na yina, Polo zabisaka yandi na ngolo nyonso: «Telama mpe sikama!»
Na mbala mosi, muntu yina telamaka mpe bandaka na kutambula.
11 Ntangu bantu talaka kimangu yina Polo salaka, bawu zangulaka
ndinga mpe tubaka na ndinga ya bawu ya kizunga ya Likawoni: «Ban-
zambi me kulumuka na sika ya beto, mpe me baka kifwani ya bantu!»
12 Bawu vwandaka bokila Banabase na nkumbu Zuse*, mpe Polo na
nkumbu Elemese†, samu ti ni Polo vwandaka zonza.
13 Nganga-nzambi ya Zuse yina yinzo ya lusambulu vwandaka na
nkotolo ya mbanza, nataka na ntwala ya yinzo ya lusambulu, bangombe
ya mbakala yina ba lwatisaka bifulu. Kintwadi na nkonga nyonso, yandi
vwandaka zola kupesa munkayulu na Banabase mpe Polo.
14 Kasi ntangu bantumwa nyonso zole Banabase na Polo kuwaka
mambu yina, bawu pasulaka binkuti‡ ya bawu. Bawu kotaka mbangu
na kati ya nkonga, mpe vwandaka zonza na ngolo nyonso:
15 «Bampangi, samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Beto kele
bantu mutindu beno, mpe beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote
yina ke na kulomba na beno na kubika biteki yina ya mpamba, samu ti
beno baluka na sika ya Nzambi yina kele moyo: Nzambi yina yidikaka
zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.
16 Na ntama, Nzambi bikaka bantu ya bayinsi nyonso na kulanda
banzila yina bawu vwandaka zola.
17 Kasi, Nzambi bikaka ve na kulakisa beno luzolo ya yandi: Yandi ke
nokisaka bamvula mpe ke pesaka beno bambuma na ntangu ya yawu,
samu ti beno kuzwa madya, mpe bantima ya beno fuluka na kilengi.»
18 Ata na kuzonza mutindu yina, Polo na Banabase talaka mpasi samu
na kuyimina nkonga na kupesa bawu ve munkayulu.
19 Ba-Zwife yina katukaka na mbanza Antyose mpe Ikoni kwizaka
kuna, mpe wisaka nkonga na mabanza ya bawu ya yimbi. Na yina,
ba bulaka Polo matadi, mpe basisaka yandi na mbanza, samu ti bawu
banzaka ti yandi kufwaka.
20 Kasi, ntangu bilandi kwizaka zunga yandi, yandi telamaka mpe
vutukaka na mbanza. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na
Banabase na mbanza Delebe.

Mvutukulu ya Polo mpe Banabase na mbanza Antyose ya Sili

21 Na manima ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza yina,
mpe ya kusala ti bantu mingi kuma bilandi ya Yesu, bawu vutukaka na
bambanza Lisitele, Ikoni mpe Antyose ya Pisidi.
22 Polo na Banabase kindisaka bandimi, mpe lombaka bawu na ngolo
nyonso na kuvwanda ya kukwikama na kiminu. Bawu vwandaka
tuba: «Beto fwana kutala mpasi mingi samu na kukota na Kimfumu ya
Nzambi.»

---

* **14:12** *Zuse* vwandaka nzambi ya ntete na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke. † **14:12** *Elemese* vwandaka mosi na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke. Yandi vwandaka monikisa banzambi ya nkaka, mpe vwandaka zonza na nkumbu ya bawu. ‡ **14:14** Ba-Zwife vwandaka pasula binkuti ya bawu ntangu bawu vwandaka na kyadi ya kulutila, mutindu ntangu muntu vwandaka finga to safula Nzambi, to ntangu muntu vwandaka kufwa.

23 Na konso dibuundu, Polo na Banabase soolaka bakuluntu ya dibuundu. Na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, Polo na Banabase bikaka bawu na maboko ya Mfumu Yesu yina bawu vwandaka kwikila.
24 Na manima ya kulutila na kizunga ya Pisidi, bawu kumaka na kizunga ya Pamfili.
25 Bawu zabisaka mambu ya Nzambi na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Atali.
26 Kuna, bawu kotaka na masuwa samu na kukwenda na mbanza Antyose ya Sili. Ni na mbanza yina ba tulaka bawu na maboko ya Nzambi samu na kusala kisalu yina bawu me sala.

27 Ntangu bawu kumaka na mbanza Antyose, bawu vukisaka bampangi ya dibuundu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika yina bawu vwandaka, mpe wapi mutindu yandi zibulaka mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kuvwanda na kiminu.
28 Bawu lutisaka bilumbu mingi kuna kintwadi na bandimi.

15

Yinki beto fwana kusala na kuzwa mpulusu?

1 Ndambu ya bantu ya Zude kwizaka na mbanza Antyose. Bawu vwandaka pesa ndongosolo yayi na bampangi ya dibuundu: «Kana ba zenga beno ve bubakala mutindu ke tumisaka Misiku ya Moyize, beno lenda kuzwa ve mpulusu.»
2 Polo mpe Banabase mangaka mambu yina, mpe salaka ntembe ya ngolo na bantu yina. Na yina, dibuundu kuzwaka lukanu ya kufidisa Polo, Banabase, mpe mwa ndambu ya bandimi na kukwenda na Yelusalemi samu na kuzonzila kyuvu yina na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu.
3 Bandimi ya mbanza Antyose kwendaka fidisa bawu na nzila. Polo mpe Banabase lutilaka na bizunga ya Finisi mpe ya Samaliya. Na nzila, bawu vwandaka zabisa wapi mutindu bayina kele ve ba-Zwife vwandaka me ndima Yesu. Nsangu yina vwandaka pesa kyese mingi na bampangi nyonso.
4 Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu kintwadi na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu yambaka bawu. Polo mpe Banabase zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika nyonso yina bawu vwandaka.
5 Kasi ndambu ya bantu ya kimvuka ya ba-Falisye yina vwandaka me kuma bandimi telamaka mpe tubaka: «Ba fwana kuzenga bubakala na bandimi yina kele ve ba-Zwife, mpe kutumisa bawu na kulanda Misiku ya Moyize.»

Kuvukana ya bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu

6 Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu vukanaka samu na kutala dyambu yina.
7 Na manima ya kuzonzila mingi na dyambu yina, Pyele telamaka mpe zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti katuka ntama, Nzambi soolaka munu na kati ya beno samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuwa yawu, mpe bawu kwikila.

8 Nzambi yina zaba bantima ya bantu nyonso lakisaka ti yandi ndimaka bayina kele ve ba-Zwife na kupesa bawu Mpeve ya Longo mutindu yandi pesaka beto yawu.
9 Yandi salaka ve luswaswanu na kati ya beto na bawu, kasi yandi vedisaka bantima ya bawu samu ti bawu kwikilaka.
10 Ntangu yayi, samu na yinki beno ke na kusombola Nzambi na kutula na zulu ya bandimi kizitu yina bankooko ya beto mpe beto mosi lendaka ve na kunata.
11 Kasi beto ke kwikila ti ni na bumbote ya Mfumu Yesu, beto kuzwaka mpulusu mutindu mosi na bawu.»
12 Na yina, bantu nyonso vwandaka swii, mpe Polo na Banabase zabisaka bawu bidimbu mpe bimangu nyonso yina bawu salaka na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.

Kinzonzi ya Zaki

13 Ntangu bawu manisaka na kuzonza, Zaki bakaka kinzonzi mpe tubaka: «Bampangi, beno kuwa munu!
14 Simoni me zabisa beto wapi mutindu katuka mbandukulu, Nzambi bakaka lukanu ya kusoola bantu yina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuma bantu ya yandi.»
15 Mambu yina me fwanakana na mambu yina zonzaka mimbikudi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
16 «“Na manima ya mambu yina, mu ke vutuka,
mpe mu ke tunga dyaka yinzo ya Davidi yina kubwaka.
Mu ke telemisa bibaka yina mwanganaka,
mpe mu ke sungika dyaka yawu.
17 Na yina, bantu nyonso ya nkaka ke sosa Mfumu
mutindu mosi mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina mu soolaka
samu na kuvwanda bantu ya dikanda ya munu.
Ni mambu yina tubaka Mfumu
18 yina zabisaka mabanza ya yandi katuka ntama.”»
19 Na yina, Zaki tubaka dyaka: «Mu banza ti ya kele ve mbote na kutula bikaku na bayina kele ve ba-Zwife yina ke na kukwikila Nzambi.
20 Kasi beto sonikina bawu ti ba fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana kusala ve kinsuza, mpe kudya ve mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana mpe kudya ve menga.
21 Ya tsyelika, katuka ntama, ya kele na bantu yina ke longisaka Misiku ya Moyize na konso mbanza. Ba ke tangaka yawu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso saba.»

Mukanda na sika ya dibuundu ya Nzambi ya Antyose

22 Na yina, bantumwa*, kintwadi na bakuluntu ya dibuundu mpe bandimi nyonso, bakaka lukanu ya kusoola na kati ya bawu, bantu yina ba ke fidisa kintwadi na Polo mpe Banabase na mbanza Antyose. Ba soolaka Silase mpe Yuda yina ba ke bokilaka dyaka Basabase: bayina bampangi vwandaka zitisa mingi.
23 Ba pesaka bawu mukanda yina ba sonikaka mutindu yayi:

15:18 Amo 9.11-12 **15:20** Kbk 34.15-16; Knz 17.10-16

«Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ke na kupesa mbote na bampangi yina kele ve ba-Zwife: bayina ke zingaka na mbanza Antyose, na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi.
24 Beto kuwaka ti bantu ya nkaka yina katukaka na sika ya beto
kwizaka kotisa muvusu na kati ya beno na ndongosolo ya bawu. Ni beto
ve fidisaka bawu.
25 Ni yawu yina, beto nyonso me wisana na kusoola bantu yina beto
me fidisa beno. Bawu kele kintwadi na bampangi ya beto ya luzolo,
Banabase mpe Polo,
26 yina me pesa luzingu ya bawu na kisalu ya Mfumu ya beto, Yesu
Klisto.
27 Na yina, beto me fidisa Yuda na Silase. Bawu ke zonzila beno, bawu
mosi, mambu yina beto me sonika.
28 Mpeve ya Longo mpe beto mosi me tala ti ya kele mbote ve na kupesa
beno bizitu ya nkaka, kasi kaka misiku yina me fwanakana na kulanda:
29 kudya ve bibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi
ya biteki, kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve,
mpe kusala ve kinsuza. Kana beno bika mambu nyonso yina, beno ke
sala mbote. Beno yamba bambote ya beto.»

Mifidisi kumaka na mbanza Antyose
30 Na yina, bawu bikaka bayina ba soolaka na kukwenda na mbanza
Antyose. Kuna, bawu vukisaka bandimi nyonso, mpe pesaka bawu
mukanda.
31 Bawu tangaka mukanda yina, mpe yangalalaka samu na nkin-
dusulu yina yawu vwandaka pesa bawu.
32 Yuda mpe Silase, yina vwandaka mimbikudi zonzaka mingi samu
na kukindisa bampangi, mpe kupesa bawu ngolo.
33 Bawu lutisaka mwa bilumbu kuna. Na manima, bampangi bikaka
ti bawu vutuka na kizunu nyonso na sika ya bayina fidisaka bawu. [
34 Kasi, Silase bakaka lukanu ya kubikana*.]
35 Polo na Banabase bikanaka na mbanza Antyose. Kintwadi na
bandimi mingi ya nkaka, bawu vwandaka longisa mpe zabisa Nsangu
ya Mbote ya Mfumu.

Banabase na Polo kabulaka banzila
36 Na manima ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banabase: «Beto
vutuka na bambanza nyonso yina beto zabisaka nsangu ya Mfumu Yesu
samu na kutala wapi mutindu bampangi ke na kudyatila.»
37 Banabase vwandaka zola kunata Yowane yina ba ke bokilaka dyaka
Make.
38 Kasi Polo zolaka ve na kunata yandi, samu ti yandi bikaka bawu na
kizunga ya Pamfili, mpe vwandaka ve kintwadi na bawu na kisalu yina
bawu salaka.
39 Bawu swanaka mingi, mpe kabulaka banzila. Banabase bakaka
Yowane-Make. Bawu kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya
Sipele.
40 Polo soolaka Silase. Ntete bawu kwenda, bandimi tulaka bawu na
maboko ya Mfumu.
41 Polo lutaka na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi na kukindisa
bampangi ya dibuundu ya Nzambi.

* **15:34** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

16

Timote kwendaka kintwadi na Polo mpe Silase

1 Polo kumaka na mbanza Delebe. Na manima, yandi kwendaka na
mbanza Lisitele. Ya vwandaka kuna na mundimi mosi na nkumbu
Timote. Mama ya yandi vwandaka Zwife, mpe kumaka mundimi. Kasi
tata ya yandi vwandaka Ngeleke.
2 Bandimi ya bambanza Lisitele mpe Ikoni vwandaka tuba kimbangi
ya mbote na nkadulu ya yandi.
3 Polo vwandaka zola kunata yandi na nzyetolo. Na yina, Polo bakaka
yandi mpe zengaka yandi bubakala samu na ba-Zwife ya bizunga yina.
Ya tsyelika, bawu nyonso zabaka ti tata ya yandi kele Ngeleke*.
4 Na bambanza yina bawu vwandaka lutila, bawu vwandaka zabisa
na sika ya bandimi banzengolo yina bantumwa mpe bakuluntu ya
dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi sonikaka. Bawu vwandaka lomba
bandimi na kutumama na yawu.
5 Kiminu ya bandimi na kati ya mabuundu ya Nzambi vwandaka
kuma ngolo, mpe kilumbu ni kilumbu, lutangu ya nkaka ya bandimi
vwandaka bwelama.

Polo kuzwaka lumoni ya kukwenda na Masedwane

6 Mpeve ya Longo yiminaka bawu na kuzabisa Mambu ya Nzambi na
kizunga ya Aziya. Na yina, bawu lutilaka na bizunga ya Filizi mpe ya
Ngalatiya.
7 Ntangu bawu kumaka pene-pene na kizunga ya Misi, bawu zolaka
kwenda na kizunga ya Bitini. Kasi Mpeve ya Yesu pesaka ve bawu nzila
ya kukwenda kuna.
8 Na yina, bawu lutilaka na Misi, mpe kumaka na dibungu ya Towase.
9 Na mpimpa, Polo kuzwaka lumoni, mpe talaka muntu ya yinsi ya
Masedwane ya kutelama, yina vwandaka lomba yandi na ngolo nyonso:
«Kwiza na yinsi ya Masedwane, mpe sadisa beto!»
10 Na manima ya lumoni yina, beto sosaka na nswalu nyonso na
kukwenda na yinsi yina, samu ti beto kwikilaka ti Nzambi bokilaka beto
na kuzabisa Nsangu ya Mbote kuna.
11 Beto kotaka masuwa na mbanza Towase, mpe kwendaka na kisanga
ya Samotase. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza
Neyapolise.
12 Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Filipe yina
vwandaka mpe mbanza ya nene na yinsi ya Masedwane, mpe yina
bantu ya Loma tungaka. Beto lutisaka bilumbu mingi kuna.

Mbotokolo ya Lidi

13 Na kilumbu ya saba, beto basikaka na mbanza, mpe kwendaka
pene-pene na mwila. Beto vwandaka banza ti beto zolaka tala kuna
kisika yina ba-Zwife ke sambilaka. Beto vwandaka mpe zonzaka na
bakento yina vukanaka kuna.
14 Na kati ya bawu, ya vwandaka na kento mosi na nkumbu Lidi,
muntu ya mbanza Tyatile. Yandi vwandaka tekisa bilele ya kitoko ya
mbwaki, mpe vwandaka zitisa Nzambi. Mfumu zibulaka yandi ntima,
samu ti yandi kwikama na mambu yina Polo vwandaka zonza.

* **16:3** Ba-Ngeleke vwandaka ve na kifu ya kuzengisa bana ya bawu bubakala.

15 Yandi botamaka kintwadi na bantu ya yinzo ya yandi, mpe bokilaka
beto na yinzo ya yandi mutindu yayi: «Kana beno me tala ti mu me
kwikila ya tsyelika Mfumu Yesu, beno kwiza na yinzo ya munu.» Yandi
kwikisaka beto na kundima.

Polo belusaka kento yina vwandaka na mpeve ya kubikula

16 Kilumbu mosi, ntangu beto vwandaka kwenda na kisika ya lusam-
bulu, kisadi mosi ya kento kwizaka bwabana beto. Yandi vwandaka
na mpeve ya yimbi yina vwandaka sala ti yandi bikula mambu yina
ke kwiza na mantwala. Bamfumu ya yandi vwandaka kuzwa mbongo
mingi na bambikululu ya yandi.
17 Yandi vwandaka tambula na manima ya beto na Polo, mpe vwan-
daka tuba na ngolo nyonso: «Bantu yayi kele bisadi ya Nzambi-Mpungu.
Bawu ke na kuzabisa beno nzila ya mpulusu.»
18 Yandi salaka mutindu yina bilumbu mingi. Polo dasukaka. Yandi
balukaka mpe tubaka na mpeve yina: «Mu ke na kutumisa nge na
Nkumbu ya Yesu-Klisto: Basika na nzutu ya kento yayi!»

Kaka na ntangu yina, mpeve basikaka na nzutu ya kento yina.

19 Ntangu bamfumu ya yandi talaka ti bawu lenda kusadila dyaka
yandi ve na kuzwa mbongo, bawu kangaka Polo na Silase, mpe nataka
bawu na ntwala ya misambisi na kisika yina bantu ya mbanza ke
vukanaka.
20 Ba nataka bawu na sika ya misambisi ya Loma, mpe tubaka: «Bantu
yayi ke na kusala muvusu na mbanza ya beto. Bawu kele ba-Zwife,
21 mpe bawu ke na kulongisa misiku yina beto bantu ya Loma kele ve
na muswa ya kundima.»
22 Bantu nyonso dasukilaka bawu. Misambisi tumisaka na kukatula
bawu bilele, mpe na kubula bawu bikoti.
23 Na manima ya kubula bawu bikoti, ba tulaka bawu na boloko, mpe
tubaka na mukengi na kukeba bawu mbote.
24 Ntangu mukengi kuzwaka muswa yina, yandi tulaka bawu na
kivinga ya nsuka ya boloko, mpe kangaka makulu ya bawu na bayinti
ya nene.

Polo mpe Silase na kati ya boloko

25 Na kati-kati ya mpimpa, Polo na Silase vwandaka sambila mpe
vwandaka yimbila samu na kukembisa Nzambi. Bankole ya nkaka
vwandaka kuwa bawu.
26 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso, mpe ningisaka
bibaka ya boloko. Na mbala mosi, myelo nyonso ya boloko zibukaka,
mpe bampanga ya bisengo yina ba kangaka bankole nyonso zenganaka.
27 Mukengi vumbukaka, mpe talaka myelo nyonso ya boloko ya kuz-
ibuka. Na yina, yandi bakaka mbele ya yandi samu na kufwa nzutu,
samu ti yandi banzaka ti bankole vwandaka me kima.
28 Kasi Polo lookaka na ngolo nyonso: «Kufwa nzutu ve. Beto nyonso
kele awa.»
29 Na yina, mukengi lombaka mwinda, mpe kotaka na nswalu nyonso
na boloko. Yandi vwandaka tekita na boma, mpe kubwaka na makulu
ya Polo mpe Silase.
30 Na manima, yandi basisaka bawu mpe yufulaka bawu: «Batata, yinki
mu fwana kusala samu na kuzwa mpulusu?»

31 Bawu vutulaka: «Kwikila na Mfumu Yesu, mpe nge ke kuzwa mpulusu, nge na dikanda nyonso ya nge.»
32 Na yina, bawu zabisaka yandi nsangu ya Mfumu Yesu kintwadi na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya yandi.
33 Kaka na kati-kati ya mpimpa yina, mukengi nataka bawu samu na kusukula bawu bamputa, mpe bawu botikaka yandi, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya yinzo ya yandi.
34 Yandi kotisaka bawu na yinzo ya yandi, mpe pesaka bawu madya. Yandi mpe dikanda nyonso ya yandi yangalalaka mingi, samu ti bawu kwikilaka na Nzambi.

Polo mpe Silase kuzwaka kimpwanza

35 Na suka, misambisi ya Loma fidisaka bisadi ya bawu na kwenda kutuba na mukengi ya boloko: «Basisa bantu yina.»
36 Mukengi kumisaka nsangu yina na sika ya Polo na kutuba: «Misambisi me pesa munu muswa ya kubasisa beno. Na yina, beno lenda kubasika mpe kukwenda na kizunu.»
37 Kasi Polo tubaka na bisadi ya misambisi: «Ba me tumisa ti ba bula beto bikoti na ntwala ya bantu nyonso ata kufundisa beto, beto yina kele bantu ya Loma. Na manima, bawu me tula beto na boloko, mpe ntangu yayi bawu ke na zola kubasisa beto na mansweki? Ya lenda kusalama ve! Bawu kwiza kubasisa beto, bawu mosi.»
38 Bisadi kumisaka mambu yina na sika ya misambisi. Ntangu misambisi kuwaka ti Polo mpe Silase vwandaka bantu ya Loma, bawu kumaka na boma.
39 Na yina, misambisi kwizaka lomba bawu mulemvo. Ba basisaka bawu na boloko, mpe lombaka bawu na kukatuka na mbanza.
40 Ntangu Polo mpe Silase basikaka na boloko, bawu kwendaka na yinzo ya Lidi. Na manima ya kutala mpe kukindisa bampangi yina vwandaka kuna, bawu kwendaka.

17

Polo mpe Silase na mbanza Tesalonika

1 Na manima ya kulutila na bambanza Amfipoli mpe Apoloni, Polo na Silase kumaka na mbanza Tesalonika, kisika vwandaka yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
2 Mutindu vwandaka kifu ya yandi, Polo kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Na basaba tatu yina landaka, yandi vwandaka solola na ba-Zwife na yina me tadila Mambu ya Nzambi.
3 Yandi vwandaka zabisa mpe lakisa bawu ti Masiya fwanaka tala mpasi, mpe fwanaka vumbuka na lufwa. Yandi vwandaka tuba: «Masiya, ni Yesu yina mu ke na kuzabisa beno.»
4 Ndambu ya bantu na kati ya bawu kwikilaka mpe kumaka kintwadi na Polo mpe Silase. Mutindu mosi mpe, ba-Ngeleke mingi yina vwandaka zitisa Nzambi vukanaka na bawu, kintwadi na bakento mingi ya buzitu.
5 Kasi ba-Zwife vwandaka na musoki. Bawu bakaka mwa ndambu ya bantu ya ntima yimbi. Bawu vukisaka bawu, mpe tumisaka bawu na kusala muvusu na kati ya mbanza. Bawu kwendaka sosa Polo mpe Silase na yinzo ya Zasone samu na kunata bawu na ntwala ya bantu nyonso.

6 Mutindu ba talaka ve bawu kuna, ba nataka Zasone mpe bampangi
ya nkaka ya dibuundu na ntwala ya bamfumu ya mbanza, mpe tubaka:
«Bantu yina me sala muvusu na yinza ya muvimba me kuma awa.
7 Zasone me yamba bawu na yinzo ya yandi. Bawu nyonso ke na
kuzitisa ve misiku ya ntinu Sezale, mpe bawu ke na kutuba ti ya kele na
ntinu ya nkaka na nkumbu Yesu.»
8 Mambu yina talisaka nkonga mpe bamfumu ya mbanza ntima
mpasi.
9 Na yina, bamfumu ya mbanza futisaka Zasone mpe bampangi ya
nkaka lutangu ya mbongo ya kufwanana. Na manima, ba bikaka bawu.

Polo mpe Silase na mbanza Bele

10 Ntangu mpimpa kumaka, bampangi ya dibuundu fidisaka Polo mpe
Silase na mbanza Bele. Ntangu bawu kumaka kuna, bawu kotaka na
yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
11 Ba-Zwife ya mbanza yina vwandaka bantu ya mbote kulutila ba-
Zwife ya mbanza Tesalonika. Bawu vwandaka kuwa Mambu ya Nzambi
na kyese nyonso. Kilumbu ni kilumbu, bawu vwandaka longoka Dibuku
ya Nzambi samu na kuzaba kana mambu yina Polo vwandaka longisa
bawu vwandaka ya tsyelika.
12 Bantu mingi na kati ya bawu kumaka bandimi. Na kati ya ba-
Ngeleke, mwa ndambu ya bakento ya buzitu mpe babakala mingi ku-
maka mpe bandimi.
13 Kasi ntangu ba-Zwife ya Tesalonika kuwaka ti Polo vwandaka
zabisa Mambu ya Nzambi na mbanza Bele, bawu kwendaka kuna,
kotisaka muvusu, mpe tumisaka bantu na kutomboka.
14 Na yina, bampangi ya dibuundu kimisaka Polo na nswalu nyonso
na lweka ya mubu. Kasi Silase na Timote bikanaka na mbanza Bele.
15 Bayina nataka Polo, kwendaka na yandi tii na mbanza Atene.
Ntangu bawu vwandaka vutuka, Polo tumisaka bawu na kuzabisa Silase
mpe Timote na kukwiza na nswalu nyonso na kisika yina yandi kele.

Polo na mbanza Atene

16 Ntangu Polo vwandaka vingila Silase mpe Timote na mbanza Atene,
yandi vwandaka na kyadi ya kulutila na kutala ti mbanza yina vwan-
daka ya kufuluka na banzambi ya biteki.
17 Ni yawu yina, yandi vwandaka solola na kati ya yinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife kintwadi na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife yina
vwandaka zitisa Nzambi. Konso kilumbu, yandi vwandaka solola mpe
na bayina vwandaka luta na kisika yina bantu nyonso ke vukanaka.
18 Ndambu ya bantu ya mayela ya ba-Epikule* mpe ya ba-Sotosye†
vwandaka solola mpe na yandi. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu ya
makelele yayi ke na zola kutuba yinki?» Ba ya nkaka dyaka vwandaka
tuba: «Yandi ke na zola kuzabisa banzambi ya nzenza.» Bawu tubaka
mutindu yina, samu ti Polo vwandaka zabisa mambu yina me tadila
Yesu, mpe mvumbukulu na lufwa.

* **17:18** *Ba-Epikule* vwandaka bilandi ya Epikule (yandi kufwaka na mvula ya 270 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa ti nsayi mpe ndongosolo kele bima yina me lutila mfunu. † **17:18** *Ba-Sotosye* vwandaka bilandi ya muntu ya mayela na nkumbu Zenone (yandi kufwaka na mvula ya 265 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa bantu na kukangama ve na mabanza ya bawu, mikembo ya yinza, mpe bampasi samu na kuzwa kimpwanza ya mwela.

19 Na yina, bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka
ya luyalu yina vwandaka vukana na mongo ya Alewopaze. Kuna, bawu
yufulaka yandi: «Nge lenda kuzabisa beto wapi mutindu ya ndongosolo
ya malu-malu nge ke na kuzabisa bantu?
20 Nge ke na kuzabisa beto mambu ya nzenza, mpe beto zola kuzaba
yinki yawu zola kutuba.»
21 (Ya tsyelika, bantu nyonso ya mbanza Atene, mpe banzenza yina
vwandaka zinga kuna, vwandaka lutisa ntangu mingi ya bawu na
kuzonza to na kuwa bansangu ya malu-malu.)

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya kimvuka ya luyalu ya mongo Ayelopaze

22 Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bantu yina vukanaka na mongo
Alewopaze, mpe tubaka: «Bantu ya mbanza Atene, mu ke na kutala ti na
mambu nyonso, beno kele bantu yina kele na kinzambi mingi.
23 Ntangu mu me tambula na mbanza ya beno, mu me tala biteki ya
bisika yina beno ke sambilaka banzambi ya beno, mpe na biyokolo ya
beno ya minkayulu, beno sonikaka: “Na nzambi mosi yina beto zaba ve”.
Na yina, mu me kwiza kuzabisa beno Nzambi yina beno ke sambilaka
ata kuzaba yandi.
24 Nzambi yina salaka yinza mpe bima nyonso yina kele na kati, kele
Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Yandi ke vwandaka ve na kati ya bisika ya
lusambulu yina bantu ke tungaka.
25 Yandi kele ve na nsatu ti bantu sadila yandi, mutindu ti yandi kele
na nsatu ya kima. Kasi ni yandi ke pesaka luzingu, mpe bima nyonso.
26 Na muntu mosi, yandi yidikaka bantu ya makanda nyonso, mpe
tulaka bawu na ntoto ya muvimba. Yandi kubikaka bantangu ya bawu
ya luzingu, mpe bandilu ya bayinsi yina bawu fwanaka zinga.»
27 Nzambi salaka mutindu yina samu ti bantu sosa yandi, ata ti bawu
kele na mpasi na kusosa yandi, bawu lenda kubakula yandi. Ya tsyelika,
Nzambi kele ve ntama na konso muntu na kati ya beto,
28 samu ti:
«“ni na yandi beto ke zingaka,
ke tambulaka, mpe beto kele.”
Ni mutindu yina mpe tubaka bisoniki ya beno ya nkaka:
“Beto kele mpe bana ya yandi.”
29 Ya tsyelika, beto kele bana ya Nzambi. Na yina, beto lenda kubanza ve
ti Nzambi kele mutindu kiteki ya wolo, ya palata, to ya ditadi yina kisadi-
biteki me yidika na mayela mpe na mbanzulu ya yandi.
30 Nzambi ke na kutala dyaka ve bantangu yina bantu zabaka yandi ve.
Kasi ntangu yayi, yandi ke na kuzabisa na bantu nyonso ya yinza na
kusoba nkadulu.
31 Yandi zengaka kilumbu yina yandi ke fundisa bantu nyonso na
mutindu ya kudedama na lulendo ya muntu yina yandi soolaka. Yandi
lakisaka kimbangi na sika ya bantu nyonso na kuvumbula muntu yina
na lufwa.»
32 Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila mvumbukulu ya
bantu na lufwa, bantu ya nkaka sekaka yandi, mpe ba ya nkaka dyaka
tubaka: «Na dyambu yina, beto ke kuwa nge kilumbu ya nkaka.»
33 Na yina, Polo bikaka bawu.

17:25 1Bt 8.27; Esa 42.5

34 Kasi mwa ndambu ya bantu ya nkaka kangamaka na yandi, mpe
kwikilaka. Na kati ya bawu, vwandaka Denise yina kele mosi na kati ya
kimvuka ya luyalu ya Ayelopaze, kento mosi na nkumbu Damalise, mpe
bantu ya nkaka.

18

Polo na mbanza Kolinto

1 Na manima, Polo katukaka na mbanza Atene, mpe kwendaka na
mbanza Kolinto.
2 Kuna, Polo kutaka Zwife mosi na nkumbu Akila yina kele muntu
ya kizunga ya Ponte. Yandi vwandaka me katuka ntama mingi ve
na yinsi ya Itali kintwadi na kento ya yandi Pisile, samu ti mfumu
Kolode tumisaka ba-Zwife nyonso na kukatuka na mbanza Loma. Polo
kwendaka na sika ya bawu.
3 Mutindu Polo vwandaka sala kisalu mosi na bawu, yandi kwendaka
vwanda na sika ya bawu, mpe bawu vwandaka sala kintwadi. Kisalu ya
bawu vwandaka ya kuyidika bayinzo ya lele.
4 Konso kilumbu ya saba, Polo vwandaka baka kinzonzi na yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sosa na kundimisa ba-Zwife
mpe bayina kele ve ba-Zwife.
5 Ntangu Silase mpe Timote katukaka na yinsi ya Masedwane, mpe
kwizaka na mbanza Kolinto, Polo bandaka na kulutisa ntangu nyonso
ya yandi na kulongisa Mambu ya Nzambi. Yandi vwandaka tuba na ba-
Zwife ti Yesu kele Masiya.
6 Kasi ba-Zwife mangaka mambu ya yandi, mpe fingaka yandi. Na
yina, yandi ningisaka bilele ya yandi samu na kukatula fundu-fundu,
mpe tubaka: «Kana beno kwenda na mbungulu, ya kele dyambu ya beno
mosi. Ya kele dyaka ve dyambu ya munu. Ntangu yayi, mu ke kwenda
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.»
7 Yandi katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na sika ya bakala mosi
na nkumbu Tituse Yutuse yina vwandaka zitisa Nzambi. Yinzo ya yandi
vwandaka pene-pene na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
8 Kilipuse, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kwikilaka
Mfumu kintwadi na dikanda nyonso ya yandi. Bantu mingi mpe ya
mbanza Kolinto yina vwandaka kuwa Polo, kwikilaka mpe botamaka.
9 Kilumbu mosi na mpimpa, Mfumu Nzambi talanaka na Polo na
kati ya lumoni, mpe tubaka: «Kuvwanda na boma ve, kasi tatamana na
kuzonza mpe kubika ve.
10 Ya tsyelika, mu kele kintwadi na nge. Ata muntu ke lenda na
kukanga nge samu na kutalisa nge mpasi, samu ti mu kele na bantu
mingi na kati ya mbanza yayi.»
11 Polo lutisaka kuna mvula mosi na ndambu na kulongisa Mambu ya
Nzambi.
12 Ntangu Ngalyone vwandaka mfumu ya Loma na kizunga ya Akayi,
ba-Zwife wisanaka samu na kusala Polo yimbi. Bawu nataka yandi na
yinzo ya lufundusu,
13 mpe tubaka: «Muntu yayi ke na sosa kundimisa bantu na kusambila
Nzambi na mutindu ya kuswaswana na Misiku.»
14 Ntangu Polo zolaka zonza, Ngalyone tubaka na ba-Zwife: «Kana
ya vwandaka dyambu ya nene to mavanga ya yimbi, mu zolaka lutisa
ntangu ya munu na kuwa beno ba-Zwife.

15 Kasi, mutindu ya kele mambu ya kuswana na yina me tadila
bampova, bankumbu, mpe Misiku ya beno, yawu me tala beno. Mu me
manga ya munu na kuvwanda zuzi ya mambu yina.»
16 Na manima, yandi basisaka bawu na yinzo ya lufundusu.
17 Na yina, bawu nyonso bwilaka Sosetene, mfumu ya yinzo ya lusam-
bulu ya ba-Zwife, mpe bulaka yandi na ntwala ya yinzo ya lufundusu.
Kasi Ngalyone talaka yawu mpamba.

Polo vutukaka na mbanza Antyose ya Sili

18 Polo lutisaka bilumbu mingi na mbanza Kolinto. Na manima, yandi
bikaka bandimi, mpe kotaka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili
kintwadi na Pisile mpe Akila. Ntete Polo katuka na dibungu ya Senkeli,
ba katulaka yandi bansuki ya yintu, samu ti yandi pesaka nsilulu na
Nzambi.
19 Ntangu bawu kumaka na mbanza Efeso, Polo bikaka Pisile mpe Ak-
ila. Yandi kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe sololaka
na ba-Zwife.
20 Bawu lombaka yandi na kulutisa bilumbu mingi kuna, kasi yandi
mangaka.
21 Yandi bikaka bawu, mpe tubaka: «Kana Nzambi zola, mu ke vutuka
na sika ya beno.»

Na yina, yandi kotaka na masuwa, mpe bikaka mbanza Efeso.
22 Ntangu yandi kumaka na dibungu ya mbanza Sezale, yandi kwen-
daka ntete na Yelusalemi samu na kupesa mbote na dibuundu ya
Nzambi. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Antyose.
23 Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna, mpe bikaka mbanza yina. Yandi
lutilaka na bizunga ya Ngalatiya mpe ya Filizi samu na kukindisa
bandimi nyonso.

Apolose na mbanza Efeso mpe Kolinto

24 Zwife mosi na nkumbu Apolose, muntu ya mbanza Alezande, kwiz-
aka na mbanza Efeso. Yandi vwandaka zonza mbote, mpe zabaka mbote
mingi Dibuku ya Nzambi.
25 Yandi kuzwaka ndongosolo na yina me tadila Nzila ya Mfumu. Na
ntima mosi, yandi vwandaka zabisa mpe longisa Nsangu ya Mbote na
butsyelika nyonso na yina me tadila Yesu. Kasi yandi zabaka kaka
mbotokolo yina Yowane zabisaka.
26 Ntangu yandi vwandaka longisa na pwelele nyonso na kati ya yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, Pisile na Akila kuwaka yandi. Na yina, bawu
bakaka yandi na kuvwanda kintwadi na bawu samu na kubangudila
yandi na butsyelika nyonso nzila ya Nzambi.
27 Mutindu Apolose vwandaka zola kukwenda na kizunga ya Akayi,
bampangi kindisaka yandi, mpe fidisaka mukanda na sika ya bilandi
ya kuna samu na kuyamba yandi mbote. Ntangu yandi kumaka kuna,
yandi vwandaka mfunu mingi na bayina vwandaka me kuma bandimi
na lulendo ya Nzambi.
28 Ya tsyelika, na ntwala ya bantu nyonso, yandi vwandaka talisa ba-
Zwife boma na binzonzi ya yandi ya ngolo, mpe yandi vwandaka zabisa
bawu mutindu Mambu ya Nzambi vwandaka lakisa ti Yesu kele Masiya.

19

Polo na mbanza Efeso

1 Ntangu Apolose vwandaka na mbanza Kolinto, Polo lutaka na
kizunga ya myongo ya Aziya, mpe yandi kumaka na mbanza Efeso.
Kuna, yandi bwabanaka ndambu ya bilandi,
2 mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu
beno kwikilaka?» Bawu vutulaka: «Nabunu beto kuwa muntu ke na
kuzonzila beto Mpeve ya Longo.»
3 Na yina, Polo yufulaka bawu: «Wapi mutindu ya mbotokolo beno
kuzwaka?» Bawu vutulaka: «Mbotokolo yina Yowane zabisaka.»
4 Polo tubaka: «Yowane botikaka bantu yina vwandaka ndima na
kusoba nkadulu. Yandi vwandaka zabisa bawu na kukwikila na muntu
yina ke kwiza na manima ya yandi. Muntu yango, ni Yesu.»
5 Na manima ya kuwa mambu yina, bawu botamaka na nkumbu ya
Mfumu Yesu.
6 Polo tentikaka bawu maboko, mpe Mpeve ya Longo kulumukaka
na bawu. Bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya kimpeve mpe na
kubikula.
7 Bawu vwandaka keba ve bantu kumi na zole.
8 Polo vwandaka kwenda ntangu nyonso na yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife, mpe na bangonda tatu, yandi vwandaka zonza na pwelele
nyonso. Yandi vwandaka zonzila Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka
ndimisa bayina vwandaka kuwa yandi.
9 Kasi bantu ya nkaka vwandaka kaka na ntima ya kukangama. Bawu
mangaka na kukwikila, mpe vwandaka seka na ntwala ya bantu nyonso
ndongosolo yina me tadila Nzila. Na yina, Polo bikaka bawu, mpe nataka
bilandi na yinzo ya ndongosolo ya Tilanuse, kisika yandi vwandaka
longisa bawu bilumbu nyonso.
10 Yandi tatamanaka bamvula zole na kulongisa bawu. Na yina, bantu
ya kizunga ya Aziya, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kuwaka
Mambu ya Mfumu Yesu.
11 Polo vwandaka sala bimangu ya ngitukulu na lulendo ya Nzambi.
12 Ni yawu yina, bantu vwandaka nata na sika ya bambevo bilele to
bitambala yina vwandaka kuzwa nzutu ya Polo. Na yina, bimbevo ya
bawu vwandaka manisa, mpe bampeve ya yimbi vwandaka basika na
banzutu ya bawu.

Bana ya Seva

13 Ba-Zwife ya nkaka yina vwandaka kwenda kisika ni kisika samu na
kubingisa bampeve ya yimbi na kati ya bambevo, vwandaka meka mpe
na kusadila Nkumbu ya Mfumu Yesu. Bawu vwandaka tuba: «Mu ke na
kutumisa beno na kubasika na nzutu ya muntu yayi na nkumbu ya Yesu
yina Polo ke na kulongisa.»
14 Bayina vwandaka sala mutindu yina, vwandaka bana nsambwadi
ya Seva yina kele mosi na kati ya bamfumu ya banganga-Nzambi ya ba-
Zwife.
15 Kasi kilumbu mosi, mpeve ya yimbi zabisaka bawu: «Mu zaba Yesu,
mpe mu zaba nani kele Polo. Kasi beno, beno kele banani?»
16 Muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi nwanisaka bawu, mpe
lutilaka bawu nyonso ngolo. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Na yina,

19:4 Mat 3.11; Mke 1.4,7-8

bawu kimaka yinzo ya yandi kimpene mpe ya kufuluka na bamputa na nzutu.
17 Bantu nyonso ya mbanza Efeso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, kuwaka mambu yina salamaka. Bawu nyonso kumaka na boma, mpe kembisaka nkumbu ya Mfumu Yesu.
18 Na kati ya bayina kumaka bandimi, mingi vwandaka kwiza kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, yimbi yina bawu salaka.
19 Lutangu ya nene ya bayina vwandaka sala bunganga nataka mabuku ya bawu, mpe yokaka yawu na ntwala ya bantu nyonso. Ba tangaka ntalu ya mabuku yina, mpe ba kuzwaka mafunda makumi tanu (50 000) ya mbongo.
20 Na yina, Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana bisika nyonso na lulendo ya Mfumu, mpe bantu mingi vwandaka kwikila.

Demeteleyuse tumisaka bantu na kusala muvusu

21 Na manima ya mambu nyonso yina, Polo bakaka lukanu ya kulutila na yinsi ya Masedwane mpe na kizunga ya Akayi samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi tubaka: «Ntangu mu ke katuka kuna, mu fwana kukwenda na mbanza Loma.»
22 Na yina, yandi fidisaka bilandi zole yina vwandaka sala na yandi, Timote mpe Elase, na yinsi ya Masedwane. Kasi yandi mosi bikanaka dyaka mwa bilumbu na kizunga ya Aziya.
23 Na ntangu yina, muvusu ya ngolo salamaka na mbanza Efeso samu na ndongosolo yina me tadila Nzila.
24 Kisadi-palata, Demetelyuse, vwandaka yidika na lusalusu ya palata bifwani ya yinzo ya nzambi ya kento Aletemise. Na kisalu yina, yandi mpe bisadi ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi.
25 Yandi vukisaka bisadi ya yandi mpe bayina nyonso ke salaka kisalu yina. Yandi zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti beto ke kuzwaka kimvwama ya beto na kisalu yayi.
26 Beno ke na kutala mpe kuwa ti Polo ke na kutuba ti banzambi yina bantu ke yidikaka na maboko ya bawu, kele ve banzambi ya tsyelika. Na yina, yandi me ndimisa bantu mingi ya mbanza yayi ya Efeso mpe ya kizunga nyonso ya Aziya.
27 Ya lenda kunata bantu na kuyina kaka ve kisalu ya beto, kasi mpe na kukatula buzitu na yinzo ya nzambi Aletemise. Na yina, nzambi Aletemise yina bantu nyonso ya Aziya mpe ya bayinsi nyonso ke sambilaka, ke vwanda dyaka ve na mfunu.»
28 Ntangu bawu kuwaka mambu yina, bawu fulukaka na nkele mpe lookaka: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»
29 Na yina, mbanza nyonso kumaka na muvusu. Bantu kangaka Ngayuse mpe Alisetake yina vwandaka bantu ya yinsi ya Masedwane, mpe bampangi ya nzyetolo ya Polo. Ba nataka bawu na nswalu nyonso na kisika yina vwandaka vukana bantu ya mbanza.
30 Polo vwandaka zola kutalana na ntwala ya nkonga, kasi bandimi yiminaka yandi.
31 Bamfumu ya nkaka ya Aziya yina vwandaka bandiku ya Polo fidisaka yandi bantu samu na kutuba «Kukwenda ve na kisika yina bantu nyonso ya mbanza ke vukanaka.»
32 Kaka na ntangu yina mpe, bantu yina vukanaka kuna vwandaka sala makelele mingi. Konso muntu vwandaka looka na mambu ya

yandi, mpe bantu mingi na kati ya bawu zabaka ve samu na yinki bawu vukanaka.
33 Mwa ndambu ya bantu na kati ya nkonga zabisaka mambu yina na sika ya Alezande, yina ba-Zwife vwandaka tula na mantwala. Na yina, Alezande nangunaka diboko, samu ti yandi zonza samu na kunwanina ba-Zwife na ntwala ya nkonga.
34 Kasi ntangu bantu zabaka ti yandi vwandaka Zwife, bantu nyonso lookaka na ndinga mosi: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»

Mfumu mosi ya Efeso dingimisaka nkonga

35 Na ntangu yina, kalaka ya mbanza dingimisaka nkonga nyonso mpe tubaka: «Beno bantu ya Efeso, nani zaba ve ti Efeso kele na lutumu ya kukeba yinzo ya nzambi Aletemise, mutindu mosi mpe kifwiti ya yandi yina katukaka na zulu?
36 Ata muntu lenda kusala ntembe na yawu. Na yina, beno fwana kudingama mpe beno sala buzoba ve.
37 Beno me nata bantu yayi awa. Kasi bawu me safula ve mpe me finga ve nzambi Aletemise.
38 Kana Demetelyuse na bampangi ya yandi ya kisalu kele na dyambu na muntu, bayinzo ya lufundusu kele, mpe bamfumu ya mbanza kele. Bika ti bawu kufundasana.
39 Kana beno kele dyaka na mambu ya nkaka ya kufunda, ba ke tala yawu na lukutakanu ya luyalu ya mbanza.
40 Ya tsyelika, bantu ya Loma lenda kufunda beto na muvusu yina me salama bubu yayi, mpe beto ke lenda ve na kutuba dyambu yina me sala ti beto nyonso yayi vukana awa.»
41 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi vutulaka bantu nyonso na bayinzo ya bawu.

20

Polo kwendaka na yinsi ya Masedwane mpe ya Ngelese

1 Ntangu muvusu manisaka, Polo vukisaka bandimi mpe kindisaka bawu. Na manima, yandi bikaka bawu, mpe kwendaka na yinsi ya Masedwane.
2 Mutindu yandi vwandaka lutila na yinsi yina, yandi vwandaka kindisa bandimi. Na manima, yandi kwendaka na yinsi ya Ngelese.
3 Yandi lutisaka bangonda tatu kuna. Ntangu yandi zolaka baka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili, yandi kuwaka ti ba-Zwife vwandaka zola kufwa yandi. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kulutila dyaka na yinsi ya Masedwane.
4 Sopatele, mwana ya Piluse ya mbanza Bele, kwendaka kintwadi na yandi, mutindu mosi mpe Alisetake, Sekunduse ya mbanza Tesalonika, Ngayuse ya mbanza Delebe, Tisike, Tofime ya Aziya, mpe Timote.
5 Bawu tekilaka mpe kwendaka vingila beto na mbanza Towase.
6 Kasi beto, na manima ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, beto bakaka masuwa mpe bikaka mbanza Filipe. Na manima ya bilumbu tanu, beto kutaka bawu na mbanza Towase, kisika beto lutisaka bilumbu nsambwadi.

Polo vumbulaka muntu ya kufwa na mbanza Towase

7 Na nkokila ya kilumbu ya saba, beto vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu, mpe Polo vwandaka solola na bampangi. Mutindu yandi

zolaka kwenda na kilumbu yina vwandaka landa, yandi salaka kinzonzi ya yandi tii na ngunga ya kumi na zole ya mpimpa.
8 Minda vwandaka mingi na kati ya kivinga ya kibandu kisika beto vukanaka.
9 Ditoko mosi na nkumbu Etikuse vwandaka ya kuvwanda na nela. Yandi lalaka pongi ntangu Polo vwandaka tatamana na kuzonza. Mutindu pongi lutilaka ngolo, yandi kubwaka katuka kibandu ya tatu tii na ntoto. Ba nangunaka yandi, kasi yandi vwandaka me kufwa.
10 Polo kulumukaka mpe kwendaka mbangu na sika ya yandi. Yandi bakaka yandi mpe tubaka: «Beno vwanda na boma ve. Yandi kele moyo.»
11 Na manima, beto yulukaka dyaka na kivinga. Beto kabulaka dimpa mpe kudyaka yawu. Polo zonzaka dyaka tii ntangu bwisi kutsyaka. Na manima, yandi kwendaka.
12 Ba nataka ditoko yina ya moyo na yinzo ya yandi, mpe yawu pesaka kyese mingi na bawu nyonso.
13 Beto bakaka masuwa mpe tekilaka na dibungu ya Asose, kisika beto fwanaka baka Polo, samu ti yandi bakaka lukanu ya kutambula na makulu tii na dibungu ya Asose.
14 Ntangu yandi kwizaka kuta beto na Asose, beto bakaka yandi, mpe beto kwendaka na masuwa na kisanga ya Mitilene.
15 Na kilumbu yina landaka, beto tatamanaka na kuzyeta na masuwa, mpe beto kumaka na kisanga ya Kiyo. Na kilumbu ya zole, beto kumaka na kisanga ya Samosi, mpe na kilumbu ya tatu na dibungu ya Mile.
16 Polo bakaka lukanu ya kukangama ve na mbanza Efeso samu na kulutisa ve ntangu na Aziya. Yandi vwandaka sosa na kukuma mbangu na Yelusalemi kana ya lendaka salama na kilumbu ya mukembo ya Pantekote.

Mbote ya nsuka ya Polo na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Efeso

17 Ntangu Polo kumaka na dibungu ya Mile, yandi fidisaka muntu na kwenda kubokila bakuluntu ya dibuundu ya Efeso.
18 Ntangu bawu kumaka na dibungu, Polo zabisaka bawu: «Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka dyatila na kati ya beno ntangu nyonso, katuka kilumbu ya ntete yina mu kumaka na Aziya.
19 Mu sadilaka Mfumu Yesu ata kusosa nkembo ya munu mosi. Mu sadilaka yandi mpe na kudila, mpe na kati-kati ya bampasi yina bam-fumu ya ba-Zwife vwandaka talisa munu.
20 Beno zaba ti mu bumbaka ata dyambu yina vwandaka mfunu na beno. Mu zabisaka mpe longisaka beno mambu nyonso na ntwala ya bantu nyonso mpe na bayinzo ya beno.
21 Mu zabisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu samu na kuzaba Nzambi, mpe na kukwikila na Yesu, Mfumu ya beto.
22 Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na Yelusalemi mutindu Mpeve ya Longo ke na kutumisa munu, mpe mu zaba ve mambu yina ke kumina munu kuna.
23 Mu zaba kaka ti na mbanza ni mbanza, Mpeve ya Longo me zabisa munu ti boloko na bampasi ke na kuvingila munu.
24 Kasi samu na munu, luzingu ya munu kele na mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kukuma na nsuka ya kisalu yina Mfumu Yesu pesaka munu: kuzabisa Nsangu ya Mbote yina me tadila bumbote ya Nzambi.

25 «Mu lutaka na sika ya beno na kuzabisa beno Kimfumu ya Nzambi.
Kasi ntangu yayi, mu zaba ti beno ke tala dyaka munu ve.
26 Ni yawu yina, na ngolo nyonso mu ke na kutubila beno bubu yayi:
Kana mosi na kati ya beno manga Nzambi, ya ke vwanda ve dyambu ya
munu.
27 Ya tsyelika, mu zabisaka beno mambu nyonso yina Nzambi zolaka
ti bantu bakula, mpe mu bumbaka ata dyambu.
28 Beno keba mbote luzingu ya beno ya kimpeve, mpe ya bandimi
nyonso yina Mpeve ya Longo pesaka beno samu na kutwadisa. Beno
keba mbote dibuundu yina Nzambi kuulaka na lufwa ya mwana ya
yandi, Yesu-Klisto.
29 Mu zaba ti, na manima ya munu, bantu mutindu bayingo ke kota na
kati-kati ya beno, mpe ke sosa na kumwangisa bandimi.
30 Ba ya nkaka na kati-kati ya beno ke tuba mambu ya luvunu samu na
kukabula dibuundu, mpe kunata bilandi na manima ya bawu.
31 Na yina, beno sala keba, mpe beno bambuka moyo ti na kati ya
bamvula tatu yina mu me vwanda na beno, mpimpa na ntangu mu
vwandaka bika ve na kulwengisa beno, mosi na mosi, mpe mansangasa
vwandaka basika munu.
32 «Ntangu yayi, mu ke na kubika beno na maboko ya Nzambi mpe na
lutumu ya mambu ya yandi ya bumbote. Yandi ke na lulendo ya kukulisa
beno na kiminu, mpe na kupesa beno bima yina yandi pesaka nsilulu na
bantu nyonso yina kele ya kukangama na yandi.
33 Mu tulaka ve meso ya munu na mbongo, wolo, to bilele ya muntu.
34 Beno zaba beno mosi ti mu vwandaka sala na maboko ya munu mosi
samu na kuzwa bima yina munu mpe bampangi ya munu vwandaka na
yawu nsatu.
35 Na mambu nyonso, mu bikaka ve na kulakisa beno ti beno fwana
kusala mutindu yina samu na kusadisa bamputu. Beno bambuka moyo
na mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: “Kilengi ke vwandaka
mingi na muntu yina ke kabulaka, kulutila muntu yina ke kuzwaka.” »
36 Ntangu Polo manisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe
yandi sambilaka.
37 Bawu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka bumbasana na Polo
samu na kupesa yandi mbote ya nsuka.
38 Bawu vwandaka na kyadi ya kulutila, samu ti yandi zabisaka bawu
ti bawu ke tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka fidisa yandi
tii na masuwa.

21

Polo na mbanza Tile

1 Na manima ya kukabuka na bawu, beto kotaka masuwa samu na
kukwenda na kisanga ya Kose. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka
na kisanga ya Lode. Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na
mbanza Patala.
2 Kuna, beto kutaka masuwa yina vwandaka kwenda na yinsi ya Finisi.
Beto kotaka yawu, mpe beto kwendaka.
3 Ntangu beto kumaka pene-pene na kisanga ya Sipele, beto bikaka
yawu na diboko ya kento samu na kukwenda na yinsi ya Sili. Beto
kangamaka na mbanza Tile, kisika ba fwanaka basisa bifunda yina
vwandaka na kati ya masuwa.

4 Kuna, beto kutaka bandimi, mpe lutisaka bilumbu nsambwadi kintwadi na bawu. Na lusalusu ya Mpeve ya Longo, bawu vwandaka tuba na sika ya Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.
5 Kasi na manima ya bilumbu nsambwadi, beto kwendaka, mpe bandimi nyonso kintwadi na bakento mpe bana ya bawu kwendaka fidisa beto tii na ngaanda ya mbanza. Ntangu beto kumaka na kumu ya mubu, beto fukamaka mpe sambilaka.
6 Na manima ya kupesana mbote ya nsuka na bandimi, beto kotaka na masuwa, mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu.
7 Beto manisaka nzyetolo ya beto na masuwa, katuka na mbanza Tile tii na mbanza Tolemayise. Kuna, beto pesaka bandimi mbote, mpe beto lutisaka kilumbu mosi kintwadi na bawu.

Polo na mbanza Sezale
8 Na kilumbu yina landaka, beto kwendaka mpe kumaka na mbanza Sezale. Kuna, beto kwendaka na yinzo ya Filipe, mpe zingaka na sika ya yandi. Filipe vwandaka mulongisi ya Nsangu ya Mbote mpe mosi na kati ya bantu nsambwadi yina ba soolaka na Yelusalemi.
9 Yandi vwandaka na bandumba yiya yina vwandaka me zaba ntete ve babakala, mpe yina vwandaka bikula.
10 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, mumbikudi mosi na nkumbu Angabuse katukaka na Zude, mpe kwizaka kuna.
11 Yandi kwizaka tala beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: «Mpeve ya Longo ke na kuzabisa mutindu yayi: Ba-Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu ya kuzwa singa yayi ya luketo, mpe bawu ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.»
12 Ntangu beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.
13 Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kudila mpe ke na zola kutalisa munu ntima mpasi? Mu kele ya kukubama kaka ve samu ti ba kanga munu basinga, kasi mpe na kufwa samu na nkumbu ya Mfumu Yesu.»
14 Mutindu beto vwandaka lenda ve na kusobisa yandi mabanza, beto bikaka mpe tubaka: «Bika mambu yina Mfumu ke na kuzola salama.»

Polo kumaka na Yelusalemi
15 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu, beto kubamaka mpe kwendaka na Yelusalemi.
16 Ndambu ya bandimi ya mbanza Sezale kwizaka fidisa beto. Bawu nataka beto na sika ya muntu mosi na nkumbu Masone yina vwandaka muntu ya kisanga ya Sipele. Yandi vwandaka mundimi katuka ntama, mpe ni na sika ya yandi beto fwanaka lutisa mpimpa.
17 Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu yambaka beto na kyese.
18 Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka kintwadi na beto na yinzo ya Zaki, kisika bakuluntu nyonso ya dibuundu vukanaka.
19 Polo pesaka bawu mbote, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina yandi vwandaka me sala na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.
20 Na manima ya kuwa yandi, bawu kembilaka Nzambi mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya beto, tala mutindu mafunda ya ba-Zwife me kuma bandimi, mpe bawu nyonso ke na kulanda na mbote nyonso Misiku.

21 Kasi ba kuwaka ti nge ke longisaka ba-Zwife nyonso ya bayinsi ya
nkaka na kumanga Misiku ya Moyize, na kuzengisa ve bana ya bawu
bubakala, mpe na kulanda ve bifu ya ba-Zwife.
22 Yinki beto fwana kusala! Bawu ke zaba ti nge kele awa.
23 Na yina, nge fwana kusala mambu yina beto ke zabisa nge. Na kati
ya beto kele na babakala yiya yina me sala nsilulu na Nzambi.
24 Kwenda na bawu. Vedisa nzutu kintwadi na bawu, mpe futila bawu
mbongo samu ti ba katula bawu bansuki ya yintu. Na yina, bantu nyonso
ke zaba ti mambu yina ba zonzaka na nzutu ya nge, kele ve ya tsyelika.
Yawu ke lakisa ti nge mpe, nge ke tumamaka na Misiku ya Moyize.
25 Na yina me tadila bayina kele ve ba-Zwife yina me kuma bandimi,
beto sonikinaka bawu samu na kupesa bawu misiku yayi: Bawu fwana
kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya
biteki. Bawu fwana kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me
basika ve. Bawu fwana kusala ve kinsuza.»
26 Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka na bantu yiya yina, mpe
bawu bandaka na kuvedisa banzutu ya bawu. Na manima, yandi kotaka
na Yinzo ya Nzambi samu na kuzabisa na sika ya banganga-Nzambi
kilumbu yina bawu ke manisa na kuvedisa banzutu ya bawu, mpe kaka
ni kilumbu yina, mosi na mosi na kati ya bawu ke pesa munkayulu na
Nzambi.

Ba-Zwife kangaka Polo

27 Ntangu bilumbu nsambwadi kumaka na kumanisa, ndambu ya ba-
Zwife ya Aziya talaka Polo na Yinzo ya Nzambi. Bawu kotisaka muvusu
na kati ya nkonga, mpe kangaka Polo.
28 Bawu vwandaka looka: «Bantu ya Isayeli, beno kwiza sadisa beto.
Beno tala muntu yina ke kwendaka bisika nyonso samu na kulongisa
bantu nyonso na kuzitisa ve bantu ya Isayeli, Musiku ya Moyize, mpe
Yinzo ya Nzambi. Ntangu yayi, yandi me kotisa bayina kele ve ba-Zwife
na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yandi me safula kisika yayi ya longo!»
29 (Bawu tubaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka me tala
na kati ya mbanza, Polo yina vwandaka tambula kintwadi na Tofime,
muntu ya mbanza Efeso. Bawu vwandaka banza ti Polo kotisaka yandi
na kati ya Yinzo ya Nzambi.)
30 Muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso, mpe bantu vwandaka
kwiza na mbangu na kisika yina. Ba simbaka Polo, mpe basisaka yandi
na ngaanda. Na nswalu nyonso, bawu kangaka myelo ya Yinzo ya
Nzambi.
31 Bawu vwandaka sosa kufwa Polo, kasi mfumu ya ntete ya binwani
ya Loma kuwaka nsangu ti muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso
ya Yelusalemi.
32 Na nswalu nyonso, yandi bakaka bamfumu ya binwani nkama
na binwani ya bawu, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka nkonga.
Ntangu bantu talaka yandi kintwadi na binwani, bawu bikaka na kubula
Polo.
33 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo.
Yandi kangisaka Polo mpe pesaka muswa ya kukanga yandi na basinga
zole yina ba yidikaka na bisengo. Na manima, yandi yufulaka bantu
samu na kuzaba nani kele muntu yina, mpe yinki yandi salaka.

34 Kasi na kati ya nkonga, konso muntu vwandaka looka na mambu ya
yandi. Mutindu makelele vwandaka mingi na kati ya nkonga, mfumu ya
ntete ya binwani lendaka ve na kuwa mambu yina salamaka. Na yina,
yandi pesaka muswa ya kunata Polo na kivwandu ya binwani ya Loma.
35 Ntangu Polo kumaka pene-pene ya kikada ya kukota na kisika
ya binwani, binwani nangunaka yandi, samu ti bantu vwandaka zola
kusala yandi yimbi.
36 Ya tsyelika, nkonga nyonso vwandaka landa yandi na kulooka:
«Kufwa yandi!»
37 Ntangu ba zolaka kotisa yandi na kivwandu ya binwani ya Loma,
yandi tubaka na sika ya mfumu ya binwani: «Mu lenda kuzabisa nge
mwa dyambu?» Mfumu ya binwani yufulaka yandi: «Nge zaba kuzonza
ndinga ya ba-Ngeleke?
38 Nge kele ve muntu ya Ngipiti yina, ntama mingi ve, salaka muvusu
mpe nataka na yinsi ya kuyuma bimpumbulu mafunda yiya (4 000) yina
ke kufwaka bantu?»
39 Polo vutulaka: «Mu kele Zwife. Mu butukaka na mbanza Talese ya
kizunga ya Silisi, mbanza ya mfunu mingi. Mulemvo ya nge, pesa munu
muswa ya kuzonza na bantu yayi.»
40 Mfumu ya binwani pesaka Polo muswa ya kuzonza. Polo telamaka
na kikalu ya kukota na kisika ya binwani. Yandi nangunaka diboko
samu ti bantu vwanda swi. Bantu nyonso vwandaka swi, mpe Polo
zonzaka na bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo:

22

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya Yelusalemi

1 «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa ntangu yayi mambu yina
mu ke zabisa beno samu na kunwanina nzutu ya munu.»
2 Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila bawu na ndinga
ya ba-Ebeleyo, bawu lutilaka dyaka na kuvwanda swi. Na yina, Polo
tubaka:
3 «Mu kele Zwife, mpe mu butukaka na mbanza Tase na kizunga ya
Silisi. Kasi mu kulaka awa na Yelusalemi, mpe mu longokaka na sika
ya Ngamalyele yina longisaka munu na mutindu me fwanana Misiku ya
bankooko ya beto. Mu vwandaka sadila Nzambi na ntima mosi mutindu
beno nyonso ke na kusala bubu yayi.
4 Mu talisaka mpasi tii na kusosa kufwa bantu yina ke landaka Nzila.
Mu kangaka mpe tulaka na boloko babakala na bakento.
5 Nganga-Nzambi ya ntete mpe kimvuka ya bakuluntu kele bambangi
ya munu na mambu yina mu ke na kuzonza. Ya tsyelika, bawu pesaka
munu mikanda yina bawu fidisaka na bampangi ya mbanza Damase. Na
yina, mu kwendaka kuna samu na kukanga ba-Klisto, mpe kunata bawu
na Yelusalemi samu na kupesa bawu kitumbu.»

Polo zabisaka mutindu yandi ndimaka Yesu
(Bis 9.1-19; 26.12-18)

6 «Mu vwandaka ntete na nzila, mpe mu kumaka pene-pene na
mbanza Damase. Na mpamukunu, nsemo ya nene katukaka na zulu.
Yawu lezimaka mpe zungaka munu. Ya vwandaka keba ve ngunga ya
midi.

7 Mu kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina tubaka na
munu: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?”
8 Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Ndinga vutulaka: “Mu kele
Yesu ya Nazaleti yina nge ke na kutalisa mpasi.”
9 Bayina vwandaka na munu talaka nsemo, kasi bawu kuwaka ve
ndinga ya muntu yina vwandaka zonza na munu.
10 Na yina, mu yufulaka: “Mfumu! Yinki mu fwana kusala?” Mfumu
vutulaka: “Telama mpe kwenda na mbanza Damase. Kuna, ba ke zabisa
nge nyonso yina nge fwana kusala.”
11 Mutindu nsemo vwandaka me kumisa munu mpofo, bampangi ya
munu ya nzyetolo simbaka munu na maboko, mpe nataka munu na
mbanza Damase.
12 «Kuna, ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Ananyase yina
vwandaka muntu ya kuvedila mpe ya kukwikama na Nzambi. Yandi
vwandaka tumama na Misiku, mpe ba-Zwife nyonso ya mbanza Damase
vwandaka tuba kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi.
13 Yandi kwizaka telama pene-pene ya munu mpe tubaka: “Sawuli,
mpangi ya munu, bika meso ya nge kuzibuka dyaka.” Kaka na ntangu
yina, meso ya munu zibukaka, mpe mu talaka yandi.
14 Yandi tubaka dyaka: “Nzambi ya bankooko ya beto soolaka nge
samu na kuzaba luzolo ya yandi, kutala muntu ya kudedama, mpe kuwa
ndinga ya yandi.
15 Nge fwana kuvwanda mbangi ya yandi na ntwala ya bantu nyonso
samu na kuzabisa bawu mambu nyonso yina nge me tala mpe kuwa.
16 Ntangu yayi, yinki nge ke na kuvingila! Telama, kuzwa mbotokolo
mpe mulemvo ya masumu ya nge na kusambila Nkumbu ya yandi.”»
17 «Ntangu mu vutukaka na Yelusalemi, mu vwandaka sambila na
Yinzo ya Nzambi, mpe mu kuzwaka lumoni.
18 Mu talaka Mfumu, mpe yandi zabisaka munu: “Sala mbangu, mpe
basika nswalu na Yelusalemi! Bantu ya mbanza yayi ke ndima ve
mambu yina nge ke zonzila bawu na Nkumbu ya munu.”
19 Mu vutulaka: “Mfumu, bawu zaba ti mu vwandaka kwenda na
bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife samu na kukangisa mpe kubula
bayina ke kwikilaka nge.
20 Ntangu ba kufwaka Etyeni yina vwandaka mbangi ya nge, mu
vwandaka kuna. Mu ndimaka mambu yina salaka bayina kufwaka
yandi, mpe mu vwandaka simbila bawu bilele.”
21 Na yina, Mfumu tubaka: “Kwenda! Mu ke fidisa nge ntama na sika
ya bayina kele ve ba-Zwife.”»

Polo zabisaka ti yandi kele muntu ya Loma

22 Ba-Zwife kuwaka Polo tii ntangu yandi zonzaka mambu yina. Na
yina, bawu zangulaka ndinga, mpe lookaka: «Beno kufwa muntu ya
mutindu yayi! Yandi fwana kuvwanda ve moyo.»
23 Bawu vwandaka lutila na kulooka. Bawu vwandaka losa binkuti ya
bawu, mpe vwandaka mwangisa fundu-fundu na zulu.
24 Mfumu ya binwani pesaka muswa ya kukotisa Polo na kivwandu ya
binwani ya Loma, mpe ya kubula yandi bikoti samu na kuzaba samu na
yinki ba-Zwife vwandaka looka mutindu yina.

25 Ntangu ba vwandaka kanga yandi basinga samu na kubula yandi,
Polo tubaka na mfumu ya binwani yina vwandaka kuna: «Beno kele na
muswa ya kubula muntu ya Loma ata kufundisa yandi?»
26 Na kuwa mutindu yina, mfumu ya binwani nkama kwendaka
kebisa mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka: «Yinki nge zola kusala?
Yandi kele muntu ya Loma.»
27 Mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo, mpe
tubaka: «Zabisa munu, nge kele muntu ya Loma?» Polo vutulaka: «Ee,
mu kele muntu ya Loma.»
28 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka: «Mu futaka mbongo
mingi samu na kukuma muntu ya Loma.» Kasi Polo vutulaka: «Munu,
mu kele muntu ya Loma katuka mbutukulu.»
29 Kaka na ntangu yina, bayina zolaka bula Polo samu na kuzonzisa
yandi, katukaka pene-pene ya yandi. Mfumu ya ntete ya binwani
kumaka na boma ntangu yandi bakulaka ti Polo kele muntu ya Loma,
mpe ti yandi kangisaka yandi na basinga yina ba yidikaka na bisengo.

Polo na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

30 Mfumu ya ntete ya binwani vwandaka zola kuzaba na butsyelika
nyonso samu na yinki ba-Zwife fundaka Polo. Ni yawu yina, na kilumbu
yina landaka, yandi nyangulaka Polo basinga, mpe pesaka muswa ya
kuvukisa bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya kimvuka ya
bakuluntu ya ba-Zwife. Na manima, yandi tumisaka binwani na kunata
Polo, mpe tulaka yandi na ntwala ya bawu.

23

1 Polo sikikaka bawu meso mpe tubaka: «Bampangi, na kati ya ntima ya
munu, mu ke na kutala ti mu sadilaka Nzambi tii bubu yayi na mutindu
ya kusungama.»
2 Nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, tumisaka bayina vwandaka
pene-pene na Polo na kubula yandi na yinwa.
3 Na yina, Polo zabisaka yandi: «Nge kele muntu ya bantima zole. Ni
Nzambi ke bula nge! Nge kele awa samu na kufundisa munu mutindu
ke zabisaka Misiku. Kasi nge ke na kuzitisa ve Misiku na kutumisa ti ba
bula munu.»
4 Bayina vwandaka kuna tubaka: «Nge me finga nganga-Nzambi ya
ntete!»
5 Polo vutulaka: «Bampangi, mu vwandaka zaba ve ti yandi kele nganga-
Nzambi ya ntete. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Nge ke
siinga ve mfumu ya yinsi ya nge.”.»
6 Polo zabaka ti na kati ya bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
yina vukanaka, vwandaka na nkonga ya ba-Saduse mpe nkonga ya ba-
Falisye. Ni yawu yina, yandi lookaka na ntwala ya bawu: «Bampangi, mu
kele mu-Falisye, mwana ya ba-Falisye. Mu kele na ntwala ya lufundusu
samu na kivuvu ya beto ti bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa.»
7 Ntangu yandi tubaka mutindu yina, ba-Falisye na ba-Saduse ban-
daka na kuswana, mpe kimvuka kabukaka na bandambu zole.
8 (Ba-Saduse ke tubaka ti mvumbukulu ya bantu ya kufwa kele ve.
Bawu ke tubaka dyaka ti bambazi mpe bampeve kele ve. Kasi ba-Falisye
ke kwikilaka mambu nyonso yina.)

23:5 Kbk 22.27 **23:8** Mat 22.23; Mke 12.18; Lke 20.27

9 Muvusu lutilaka ngolo, mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku ya
kimvuka ya ba-Falisye telamaka mpe tubaka na ngolo nyonso: «Beto ke
na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi. Beto zaba ve kana mpeve
to mbazi zonzilaka yandi.»
10 Mutindu muvusu lutilaka dyaka ngolo, mfumu ya ntete ya binwani
kumaka na boma ti ba pasula Polo. Ni yawu yina, yandi tumisaka
nkonga ya binwani ya yandi na kukatula Polo na kati-kati ya kimvuka
samu na kunata yandi na kivwandu ya binwani ya Loma.
11 Na mpimpa ya kilumbu yina, Mfumu Yesu talanaka na Polo mpe
tubaka: «Vwanda na kibakala! Mutindu nge me tuba kimbangi ya munu
awa na Yelusalemi, nge fwana kutuba yawu mpe na mbanza Loma.»

Ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo

12 Ntangu bwisi kutsyaka, ndambu ya ba-Zwife salaka mfundu ya
kufwa Polo. Bawu zengaka ndefi ti bawu ke kudya ve mpe kunwa ve
tii ntangu bawu ke kufwa Polo.
13 Bayina salaka mfundu yina vwandaka ya kulutila lutangu ya bantu
makumi yiya.
14 Bawu kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi mpe baku-
luntu ya ba-Zwife samu na kuzabisa bawu: «Beto me zenga ndefi na
ntwala ya Nzambi na kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu beto ke kufwa
Polo.
15 Na yina, na nkumbu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, beno
lomba na mfumu ya ntete ya binwani na kunata Polo na ntwala ya beno.
Beno zabisa yandi ti beno zola kutala mbote-mbote dyambu ya yandi.
Beto me kubama na kufwa yandi ntete yandi kuma awa.»
16 Kasi mwana ya kibusi ya Polo zabaka mfundu yina. Yandi kwen-
daka na kivwandu ya binwani ya Loma. Yandi kotaka mpe zabisaka
yawu na Polo.
17 Na yina, Polo bokilaka mfumu mosi ya binwani nkama, mpe tubaka:
«Nata ditoko yayi na sika ya mfumu ya ntete ya binwani. Yandi ke na
mwa dyambu ya kuzabisa mfumu.»
18 Mfumu ya binwani nkama nataka ditoko yina na sika ya mfumu ya
ntete ya binwani, mpe tubaka: «Polo, muntu ya boloko, me bokila munu
mpe me tumisa munu na kunata ditoko yayi na sika ya nge. Yandi ke na
mwa dyambu ya kuzabisa nge.»
19 Mfumu ya ntete ya binwani simbaka ditoko na diboko, mpe nataka
yandi na lweka. Yandi yufulaka yandi: «Yinki nge zola kuzabisa munu?»
20 Ditoko vutulaka: «Ba-Zwife me wisana na kulomba ti nge nata Polo
mbasi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. Bawu ke tubila nge
ti bawu zola kutala mbote-mbote dyambu ya Polo.
21 Kasi kuwa bawu ve, samu ti lutangu ya kulutila makumi yiya ya
bantu na kati ya bawu me bumbama mpe ke na kuvingila yandi. Bawu
me zenga ndefi ya kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa
yandi. Ntangu yayi, bawu me kubama mpe ke na kuvingila kaka mvutu
ya nge.»
22 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka na ditoko yina: «Kuzabisa
ve na muntu ti nge me tubila munu yawu. Na manima, yandi vutulaka
yandi.»

Bantu ya Loma nataka Polo na mbanza Sezale

23 Na manima, mfumu ya ntete ya binwani bokilaka bamfumu zole ya
binwani nkama, mpe zabisaka bawu: «Beno kutikisa binwani bankama
zole (200), mutindu mosi mpe binwani makumi yina ke nataka bam-
punda, mpe binwani bankama zole (200) yina ke nwanaka na mady-
onga. Beno vwanda ya kukubama na kukwenda na mbanza Sezale na
ngunga ya yivwa ya mpimpa.
24 Beno kubika mpe bampunda samu na kunata Polo na mbote nyonso
na kisika ya Felikese, mfumu ya kizunga.»
25 Na manima, yandi sonikaka mukanda na mutindu yayi:
26 «Munu, Kolode Lisyase, ke na kupesa mbote na nge Felikese, mfumu
ya Zude.
27 Ba-Zwife kangaka muntu yayi, mpe zolaka kufwa yandi. Kasi munu
na binwani ya munu vuukisaka yandi ntangu beto kuwaka ti yandi kele
muntu ya Loma.
28 Mutindu mu vwandaka zola kuzaba samu na yinki ba-Zwife fun-
daka yandi, mu nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya baku-
luntu.
29 Mu talaka ti ba fundaka yandi samu na mambu yina me tadila
Misiku ya bawu. Kasi ata dyambu ya yimbi vwandaka talana samu na
kuzengila yandi lufwa to kutula yandi na boloko.
30 Ntangu ba me zabisa munu mfundu yina ba-Zwife me sala samu na
kufwa yandi, mu me baka lukanu na nswalu nyonso na kufidisa yandi
na kisika ya nge, mpe mu me zabisa na mifundi ya yandi na kwenda
kufunda yandi na kisika ya nge.»
31 Binwani tumamaka na mambu yina mfumu ya bawu zabisaka
bawu. Bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na mpimpa tii na mbanza
Antipatelise.
32 Na kilumbu yina landaka, binwani yina vwandaka ve na bampunda
vutukaka na Yelusalemi na kivwandu ya binwani ya Loma. Bayina
vwandaka na bampunda landaka nzyetolo kintwadi na Polo.
33 Ntangu bawu kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na
mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya yandi.
34 Mfumu ya kizunga tangaka mukanda, mpe yufulaka Polo kizunga
yina yandi katukaka. Ntangu yandi zabaka ti Polo katukaka na Silisi,
35 yandi tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mifundi ya nge ke kwiza.»
Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba Polo na yinzo ya kintinu
yina ntinu Elode tungisaka.

24

Lufundusu ya Polo na ntwala ya Felikese, mfumu ya Zude

1 Na manima ya bilumbu tanu, nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase,
kwendaka na mbanza Sezale kintwadi na mwa ndambu ya bakuluntu
ya ba-Zwife mpe muntu mosi na nkumbu Tetule yina ba nataka samu na
kunwanina bawu na yina me tadila misiku ya Loma. Bawu kwendaka
na kisika ya mfumu ya kizunga samu na kufunda Polo.
2 Ba tumisaka Polo, mpe Tetule bandaka na kufunda yandi mutindu
yayi: «Mfumu ya nene, beto ke na kuzinga na kizunu samu na nge, mpe
samu na bansobolo yina nge ke na kusala na yinsi yayi.
3 Beto ke tondaka nge mingi samu na mambu nyonso yina beto ke
kuzwaka ntangu nyonso mpe bisika nyonso.

4 Kasi mu zola ve kulutisa nge ntangu ya mpamba. Ni yawu yina, mu
ke lomba nge na bumbote ya nge na kuwa beto mwa ntangu.
5 Beto me tala ti bakala yayi kele muntu ya yimbi mingi. Yandi ke
kotisaka muvusu na kati ya ba-Zwife nyonso na yinza ya muvimba, mpe
yandi kele mfumu ya kimvuka ya bantu ya Nazaleti.
6 Yandi mekaka na kusafula mpe Yinzo ya Nzambi, mpe beto kangaka
yandi. [Beto zolaka fundisa yandi na misiku ya beto,
7 kasi Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi, kwizaka mpe
katulaka yandi na ngolo nyonso na maboko ya beto.
8 Na manima, mfumu Lisyase pesaka muswa na mifundi ya bakala
yayi na kukwiza na ntwala ya nge.] Kana nge yufula yandi nge mosi,
nge ke zaba ti mambu nyonso yina beto me funda, kele ya tsyelika.»
9 Ba-Zwife ndimaka mambu yina Tetule zonzaka, mpe bawu tubaka ti
yawu kele ya tsyelika.

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya mfumu ya kizunga

10 Na yina, mfumu ya kizunga pesaka Polo muswa ya kuzonza, mpe
Polo tubaka: «Mu zaba ti katuka bamvula mingi, nge kele mufundisi na
yinsi yayi. Ni yawu yina, mu lenda kusala kivuvu na kunwanina nzutu
ya munu na ntwala ya nge.
11 Mutindu nge mosi, nge lenda kusosa na kuzaba yawu, nabunu
bilumbu kumi na zole luta katuka kilumbu yina mu kumaka na
Yelusalemi samu na kusambila.
12 Ata muntu talaka munu na kuswana na muntu to na kukotisa
muvusu na kati ya nkonga na Yinzo ya Nzambi, na bayinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife to na kati ya mbanza.
13 Bantu yayi lenda kulakisa ve ti mambu nyonso yina bawu ke na
kuzonza ntangu yayi na nzutu ya munu, kele ya tsyelika.
14 Kasi mu me ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka Nzambi ya
bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu ke na kutala ti yawu kele
kinzambi-nzambi. Mu ke kwikilaka mpe na mambu nyonso yina kele na
kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi.
15 Mu kele na kivuvu na Nzambi mutindu bawu mpe kele na yawu:
Nzambi ke vumbula na lufwa bantu ya kudedama mpe bantu yina kele
ve ya kudedama.
16 Ni yawu yina, mu ke salaka ngolo ntangu ni ntangu na kuvwanda
ve na dyambu na kati ya ntima ya munu na ntwala ya Nzambi mpe ya
bantu.
17 «Na manima ya kuzinga bamvula mingi kisika ya nkaka, mu
vutukaka na Yelusalemi samu na kunatina bantu ya yinsi ya munu
mbongo* yina ba fidisaka bawu, mpe na kupesa minkayulu na Nzambi.
18 Ni yawu yina, bawu kutaka munu na Yinzo ya Nzambi ntangu mu
manisaka na kuvedisa nzutu ya munu: Nkonga to muvusu vwandaka ve
kuna.
19 Kasi mwa ndambu ya ba-Zwife ya Aziya vwandaka kuna. Ni bawu
fwanaka kwiza na ntwala ya nge samu na kufunda munu, kana bawu
kele na dyambu ya kusemba munu.

* **24:17** Beto lenda kubanza ti mbongo yango ni makabu yina Polo kuzwaka na mabuundu ya Nzambi, ntangu yandi vwandaka na nzyetolo. **24:17** Bis 11.29; 1Ko 16.1-2; Lom 15.25-26

20 To bika ti bantu yayi kuzabisa nge wapi dyambu ya yimbi bawu
kuzwaka na munu ntangu bawu fundisaka munu na ntwala ya kimvuka
ya bakuluntu ya ba-Zwife.
21 Kana bawu ke na kufunda munu na ntwala ya nge, ya lenda
kuvwanda samu na mambu yina mu zonzaka na ntwala ya kimvuka
ya bakuluntu ya ba-Zwife ntangu mu tubaka na ngolo nyonso: Mu ke
kwikilaka ti Nzambi ke vumbula bantu ya kufwa.»

Polo na kati ya boloko na mbanza Sezale

22 Felikese vwandaka zaba mbote mambu mingi na yina me tadila
Nzila. Na yina, yandi kabikisaka lufundusu, mpe tubaka na mifundi ya
Polo: «Mu ke tala dyambu ya beno ntangu Lisyase, mfumu ya ntete ya
binwani ya Yelusalemi ke kwiza.»
23 Yandi pesaka muswa na mfumu ya binwani nkama na kukeba Polo
na boloko, mpe na kupesa yandi mwa kimpwanza na mambu ya nkaka.
Yandi pesaka mpe nzila na bandiku ya Polo na kusadisa Polo.

Polo na mantwala ya Felikese mpe Delusile

24 Na manima ya mwa bilumbu, Felikese kwizaka na kento ya yandi,
Delusile, yina vwandaka Zwife. Yandi tumisaka ti ba nata Polo, mpe
kuwaka yandi na yina me tadila kiminu na Yesu-Klisto.
25 Kasi ntangu Polo zonzilaka yandi mambu yina me tadila kuzinga
samu na kuyangidika Nzambi, kukutika nzutu, mpe lufundusu ya bantu
yina Nzambi ke sala, Felikese kumaka na boma, mpe tubaka: «Ntangu
yayi, nge lenda kukwenda. Kilumbu mu ke kuzwa dyaka ntangu, mu ke
bokila nge.»
26 Mfumu Felikese vwandaka na kivuvu ti Polo ke pesa yandi mbongo.
Ni yawu yina, yandi vwandaka bokila Polo konso ntangu samu na
kusolola na yandi.
27 Na manima ya bamvula zole, Polesyuse Fesetuse kumaka mfumu
na kisika yina vwandaka Felikese. Kasi Felikese bikaka Polo na boloko
samu ti yandi vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife.

25

Polo na ntwala ya Fesetuse

1 Bilumbu tatu na manima ya kukuma na Zude, Fesetuse bikaka
mbanza Sezale mpe kwendaka na Yelusalemi.
2 Kuna, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya mfunu fundaka
Polo na kisika ya yandi. Bawu tatamanaka na kulomba yandi
3 na kuvutula Polo na Yelusalemi. Ya tsyelika, bawu lombaka yawu,
samu ti bawu vwandaka me sala mfundu ya kufwa Polo na nzila.
4 Kasi Fesetuse vutulaka: «Polo kele na boloko na mbanza Sezale, mpe
na mwa bilumbu, munu mosi ke vutuka kuna.
5 Bika ti bamfumu ya beno kukwenda kintwadi na munu, mpe bawu
funda yandi kana yandi salaka dyambu ya yimbi.»
6 Fesetuse salaka kaka bilumbu nana to kumi na Yelusalemi. Na
manima, yandi vutukaka na mbanza Sezale. Na kilumbu yina landaka,
yandi kwendaka na yinzo ya lufundusu, mpe tumisaka ti ba nata Polo.
7 Ntangu Polo kumaka, ba-Zwife yina vwandaka me katuka na
Yelusalemi zungaka yandi, mpe fundaka yandi na mambu mingi ya

ngolo. Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa ti yawu kele ya tsyelika.
8 Polo nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba: «Mu salaka ata dyambu
ya yimbi na Misiku ya ba-Zwife, to na Yinzo ya Nzambi, to na ntinu ya
Loma.»
9 Kasi Fesetuse vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife. Na yina, yandi
tubaka na Polo: «Nge zola kukwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa
nge kuna na ntwala ya munu?»
10 Polo vutulaka: «Mu kele na ntwala ya lufundusu ya ntinu ya Loma,
mpe ni awa ba fwana kufundisa munu. Mu salaka ata dyambu ya yimbi
na sika ya ba-Zwife mutindu nge mosi ke na kutala yawu mbote-mbote.
11 Kana mu salaka dyambu ya yimbi to yina me lunga na kuzengila
munu lufwa, mu ke manga ve na kufwa. Kana butsyelika kele ve na
mambu yina bawu ke na kufunda munu, ata muntu kele na luve ya
kuyekula munu na maboko ya bawu. Mu ke lomba ti ntinu ya Loma
fundisa munu.»
12 Na manima ya kusolola na bayina ke pesaka yandi malongi, Fese-
tuse tubaka: «Nge me lomba ti ntinu ya Loma fundisa nge. Na yina, nge
ke kwenda na ntwala ya yandi.»

Polo na ntwala ya ntinu Angilipa

13 Na manima ya mwa bilumbu, ntinu Angilipa na kibusi ya yandi
Belenise kwizaka na mbanza Sezale samu na kupesa Fesetuse mbote.
14 Mutindu bawu lutisaka bilumbu mingi kuna, Fesetuse zabisaka
ntinu Angilipa dyambu ya Polo, mpe tubaka: «Ya kele awa na muntu
mosi yina Felikese bikaka na boloko.
15 Ntangu mu kwendaka na Yelusalemi, bamfumu ya banganga-
Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fundaka yandi, mpe lombaka ti mu
pesa yandi kitumbu.
16 Mu zabisaka bawu ti bantu ya Loma ke yekulaka ve muntu kana
yandi me talana ntete ve na mifundi ya yandi, mpe kana yandi me kuzwa
ntete ve ntangu ya kunwanina nzutu ya yandi na mambu yina ba ke na
kufunda yandi.
17 Na yina, bawu kwizaka awa kintwadi na munu. Ata kulutisa ntangu,
na kilumbu yina landaka, mu kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu
mpe mu tumisaka ti ba nata muntu yina.
18 Mifundi ya yandi kwizaka. Kasi ba fundaka yandi ve na mambu ya
ngolo yina mu vwandaka vingila.
19 Bawu vwandaka swana kaka na yina me tadila mutindu ya bawu ya
kusambila Nzambi, mpe na muntu mosi na nkumbu Yesu yina kufwaka,
kasi yina Polo ke tubaka ti yandi kele moyo.
20 Mu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kuzenga dyambu yina. Ni
yawu yina, mu yufulaka Polo kana yandi lendaka kwenda na Yelusalemi
samu ti ba fundisa yandi kuna.
21 Kasi Polo lombaka ti ntinu ya Loma fundisa yandi. Na yina, mu
vutulaka yandi na boloko tii ntangu mu ke fidisa yandi na sika ya ntinu.»
22 Angilipa tubaka na Fesetuse: «Munu mpe, mu zola kuwa muntu
yina.» Fesetuse vutulaka: «Nge ke kuwa yandi mbasi.»
23 Na kilumbu yina landaka, Angilipa mpe Belenise kwizaka na bum-
fumu nyonso, mpe kotaka na yinzo ya lufundusu kintwadi na bamfumu

ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya mbanza. Fesetuse pesaka muswa, mpe ba nataka Polo.

24 Fesetuse tubaka: «Ntinu Angilipa mpe beno nyonso yina kele awa bubu yayi, beno tala muntu yayi. Ba-Zwife nyonso kwizaka tala munu na Yelusalemi mpe awa samu na kufunda yandi. Bawu vwandaka looka ti yandi fwana kuzinga dyaka ve.

25 Munu, mu me tala ata dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa. Kasi, yandi mosi me lomba ti ba fundisa yandi na ntwala ya ntinu ya Loma. Na yina, mu me baka lukanu ya kufidisa yandi kuna.

26 Kasi mu zaba ve yinki mu fwana kusonikina ntinu ya Loma na dyambu ya muntu yayi. Ni yawu yina, mu me bokila yandi na ntwala ya beno, mpe na ntwala ya nge mosi, ntinu Angilipa, samu na kuzwa mwa mambu ya kusonika na manima ya kuyufula yandi byuvu.

27 Ya tsyelika, ya kele buzoba na kufidisa muntu ya boloko na Loma ata kuzabisa dyambu ya yimbi yina yandi me sala.»

26

1 Ntinu Angilipa tubaka na Polo: «Nge lenda kuzonza samu na kunwanina nzutu ya nge.» Na yina, Polo nangunaka diboko, mpe nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba mutindu yayi:

2 «Ntinu Angilipa, bubu yayi, mu ke na kyese na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge na mambu nyonso yina ba-Zwife ke na kufunda munu.

3 Ya tsyelika, nge zaba mbote kinkulu ya ba-Zwife mpe mambu nyonso yina bawu ke swanaka. Na yina, mu ke lomba nge na kulemba ve na kuwa munu.

4 «Ba-Zwife nyonso zaba ndyatulu ya munu katuka bumwana ya munu, samu ti mu kulaka na Yelusalemi na kati-kati ya bantu ya yinsi ya munu.

5 Bawu zaba munu katuka ntama, mpe bawu lenda kutuba kimbangi kana bawu zola, ti mu vwandaka muntu ya kimvuka ya ba-Falisye, kimvuka yina me lutila misiku ya ngolo.

6 Na ntangu yayi, ba ke na kufundisa munu samu na kivuvu ya munu na nsilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya beto.

7 Bifumba kumi na zole ya beto kele na kivuvu ti Nzambi ke sala nsilulu yina, mpe bawu ke na kusadila Nzambi mpimpa na ntangu ata kulemba. Ntinu Angilipa, ni samu na kivuvu yina ba-Zwife me funda munu.

8 Beno ba-Zwife, samu na yinki beno ke na kundima ve ti Nzambi ke vumbulaka bantu ya kufwa?

9 Munu mpe, mu banzaka ti mu fwanaka nwanisa na mitindu nyonso bilandi ya Yesu ya Nazaleti.

10 Ni mambu yina mu salaka na Yelusalemi. Mu kuzwaka muswa na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe mu tulaka bantu ya longo mingi na boloko. Ntangu ba vwandaka zengila bawu lufwa, mu vwandaka ndima yawu.

11 Konso ntangu, mu vwandaka luta na bayinzo nyonso ya lusambulu ya ba-Zwife. Mu vwandaka talisa bandimi mpasi, mpe mu vwandaka tumisa bawu na ngolo nyonso na kubika na kukwikila Yesu. Mu vwandaka na nkele mingi na bawu, mpe mu vwandaka landa bawu tii na bambanza ya nzenza.»

26:5 Fil 3.5 **26:11** Bis 9.1-2; 22.4-5

Polo zabisaka wapi mutindu yandi sobaka nkadulu
(Bis 9.1-19; 22.6-16)

12 «Ni yawu yina, mu kwendaka na mbanza Damase na lutumu mpe
muswa yina bamfumu ya banganga-Nzambi pesaka munu.
13 Ntinu, na ngunga ya midi, ntangu mu vwandaka na nzila, mu talaka
nsemo yina katukaka na zulu. Yawu lutilaka ngolo na ntangu. Yawu
lezimaka mpe zungaka munu na bampangi ya munu ya nzyetolo.
14 Beto nyonso kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina
zonzaka na munu na ndinga ya ba-Ebeleyo: “Sawuli, Sawuli, samu
na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi? Nge ke na kutala mpasi ya
mpamba mutindu ngombe yina ke na kunwana na yinti ya nsongi ya
mfumu ya yandi.”
15 Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Mfumu vutulaka: “Mu kele
Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.
16 Kasi vumbuka mpe telama. Mu me talana na nge samu ti nge
vwanda kisadi ya munu, mpe mbangi ya mambu yina nge me tala mpe
ya mambu nyonso yina mu ke lakisa dyaka nge.
17 Mu ke kuula nge na maboko ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ya
ba-Zwife, sika mu ke fidisa nge.
18 Mu ke na kufidisa nge samu ti nge zibula bawu meso. Nge fwana
kukatula bawu na kitombe samu na kutula bawu na nsemo, mpe kukat-
ula bawu na lulendo ya Satana samu na kutula bawu na lulendo ya
Nzambi. Kana bawu kwikila na munu, bawu ke kuzwa mulemvo ya
masumu mpe kisika na kati ya bantu yina Nzambi soolaka.”»

Polo zonzilaka kisalu ya yandi

19 «Na yina, ntinu Angilipa, mu tumamaka na lumoni yina katukaka na
zulu.
20 Kasi mu longisaka ntete na mbanza Damase, mpe na manima, na
Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, mpe na sika ya bayina kele
ve ba-Zwife. Mu longisaka bawu mambu yayi: Beno fwana kusoba
nkadulu, mpe beno baluka na sika ya Nzambi. Beno sala bisalu ya mbote
samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu.
21 Ni yawu yina, ba-Zwife kangaka munu na Yinzo ya Nzambi, mpe
sosaka na kufwa munu.
22 Kasi tii bubu yayi Nzambi ke na kukeba munu, mpe mu kele dyaka
awa samu na kupesa kimbangi na ntwala ya bantu nyonso: bantu ya
mpamba mpe bantu ya mfunu. Mu ke na kuzabisa kaka mambu yina
mimbikudi mpe Moyize zabisaka ti yawu ke salama:
23 Masiya fwana kutala mpasi. Yandi ke vwanda muntu ya ntete yina
ke vumbuka na lufwa, mpe yandi fwana kuzabisa nsemo yina ke pesa
mpulusu na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.»
24 Mutindu Polo vwandaka nwanina nzutu ya yandi na mambu yina,
Fesetuse tubaka na ngolo nyonso: «Polo, nge me lawuka! Kulongoka
mingi me kumisa nge kilawu!»
25 Polo vutulaka: «Mfumu, mu me lawuka ve. Mambu nyonso yina mu
ke na kuzonza, kele ya tsyelika mpe ya kusungama.
26 Ntinu Angilipa zaba mambu nyonso yina. Na yina, mu lenda ku-
zonza yawu na pwelele nyonso na ntwala ya yandi. Mu ke na kukwikila
ti yandi zaba mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, samu ti yawu
salamaka ve na kisika ya kubumbama to na mansweki.

27 Ntinu Angilipa, nge ke kwikilaka na mambu yina mimbikudi sonikaka? Mu zaba ti nge ke kwikilaka na yawu.»
28 Na yina, Angilipa tubaka na Polo: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe nge ke kumisa munu mu-Klisto.»
29 Polo vutulaka: «Ata ya vwanda mwa ntangu to ntangu mingi, mu ke na kusambila Nzambi kaka samu na nge mosi ve, kasi mpe samu ti beno nyonso yina ke na kuwa munu bubu yayi, kuma mutindu munu. Kasi mu zola ve ti beno vwanda ya kukangama na basinga yayi ya bisengo!»

30 Na manima ya kuwa mambu yina, ntinu Angilipa, mpe mfumu ya kizunga kintwadi na Belenise mpe bayina nyonso vwandaka fundisa telamaka.
31 Bawu kwendaka na lweka, mpe tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi me sala ata dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa to na kutula yandi na boloko.»
32 Na yina, Angilipa tubaka na Fesetuse: «Kana muntu yayi lombaka ve ti ntinu ya Loma fundisa yandi, beto lendaka pesa yandi kimpwanza.»

27

Nkwendolo ya Polo na mbanza Loma

1 Ntangu ba bakaka lukanu ti beto kwenda na yinsi ya Itali na masuwa, ba pesaka Polo mpe mwa bankole ya nkaka na maboko ya Yulyuse, mfumu ya binwani nkama, ya nkonga ya binwani ya ntinu ya Loma.
2 Beto kotaka na masuwa yina katukaka na mbanza Adelamite, mpe yina vwandaka landa nzyetolo na mabungu ya Aziya. Beto kwendaka, mpe Alisetake, muntu ya mbanza Tesalonika ya kizunga ya Masedwane, vwandaka na beto.
3 Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Sidone. Yulyuse yina salaka Polo mambu ya mbote, pesaka yandi muswa ya kukwenda na sika ya bandiku ya yandi samu na kuzwa bima yina vwandaka na yandi nsatu.
4 Na manima ya kukatuka kuna, beto lutaka pene-pene ya simu ya kisanga ya Sipele, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.
5 Beto sabukaka mubu na ntwala ya bizunga ya Silisi mpe ya Pamfili, mpe beto kumaka na mbanza Mila na kizunga ya Lisi.
6 Kuna, mfumu ya binwani nkama kutaka masuwa yina katukaka na mbanza Alezande samu na kukwenda na yinsi ya Itali. Yandi kotisaka beto na masuwa yina, mpe beto kwendaka.

7 Masuwa salaka bilumbu mingi na kutambula kaka malembe, mpe beto talaka mpasi mingi na kukuma na mantwala ya mbanza Kinide. Mutindu kitembo vwandaka ya ngolo, beto lutaka na nsongi ya kisanga ya Kelete yina ba ke bokilaka Salemone, mpe beto landaka simu ya kisanga ya Kelete, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.
8 Masuwa vwandaka tambula na mpasi mingi na kulanda simu yina, mpe beto kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mabungu ya Kitoko» pene-pene na mbanza Lase.

9 Beto lutisaka bilumbu mingi, mpe kuzyeta na masuwa kumaka yimbi
mingi, samu ti Kilumbu ya Kumina nsoki* vwandaka me luta†. Ni yawu
yina, Polo kebisaka binwani mpe bayina vwandaka nata masuwa:
10 «Bampangi, mu ke na kutala ti nzyetolo yayi ke kuma yimbi mingi.
Masuwa mpe bifunda nyonso yina kele na beto awa ke beba. Beto
nyonso mpe lenda kufwa.»
11 Kasi mfumu ya binwani kuwaka ve mambu yina Polo tubaka.
Yandi vwandaka kuwa kaka mambu yina kinati-masuwa mpe muntu ya
masuwa vwandaka tuba.
12 Mutindu dibungu vwandaka ve mbote na kulutisa ntangu ya madidi
ya ngolo, bantu mingi na kati ya bayina vwandaka na kati ya masuwa,
bakaka lukanu ya kulanda nzyetolo. Bawu vwandaka zola, kana ya
lendaka salama, kukuma na Finikese, dibungu ya kisanga ya Kelete.
Yawu vwandaka tala na node-wesete, mpe na sude-wesete. Dibungu
yina vwandaka mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo.

Masuwa dyamaka samu na kitembo ya ngolo

13 Mutindu mupepe ya malembe yina katukaka na sude vwandaka
fula, bantu ya masuwa banzaka ti bawu lendaka sadila mabanza ya
bawu. Bawu nangunaka kizundu yina vwandaka kangimisa masuwa,
mpe masuwa landaka nzyetolo na kutambula pene-pene na simu ya
kisanga ya Kelete.
14 Kasi na manima ya mwa ntangu, kitembo ya ngolo yina ba ke
bokilaka «kitembo ya Node-Esete» katukaka na myongo ya kisanga, mpe
fulaka na ngolo nyonso.
15 Kitembo nataka masuwa na ngolo nyonso. Mayela ya kunwana na
kitembo vwandaka ve, mpe beto bikaka ti kitembo nata beto.
16 Beto lutaka na sude ya kisanga ya fyoti na nkumbu Koda yina
bumbaka beto na mwa ntangu na kitembo. Na mpasi mingi, beto
lendaka na kuyulukisa na masuwa bwatu yina beto vwandaka benda.
17 Na manima ya kuyulukisa yawu na masuwa, bisadi ya masuwa
kangaka basinga na balweka nyonso ya masuwa samu na kukumisa
masuwa ngolo. Mutindu bawu vwandaka na boma ya tuta munyenge ya
simu ya yinsi ya Libi, bawu kulumunaka balele ya masuwa, mpe bikaka
ti kitembo nata masuwa.
18 Mutindu kitembo vwandaka ningisa masuwa na ngolo nyonso,
kilumbu yina landaka, bawu losaka bifunda ya nkaka na mubu.
19 Na kilumbu ya tatu, bisadi ya masuwa losaka, bawu mosi, bisalulu
ya masuwa na mubu.
20 Beto salaka bilumbu mingi ata kutala ntangu to bambwetete, mpe
kitembo vwandaka kaka ngolo. Beto vwandaka zaba dyaka ve ti beto ke
vuuka.
21 Bayina vwandaka na kati ya masuwa kudyaka ata kima katuka
bilumbu mingi. Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bawu, mpe tubaka:

---

* **27:9** *Kilumbu ya Kumina nsoki:* Mukembo mosi ya ba-Zwife. Na kilumbu ya mukembo yina, ba-Zwife vwandaka pesa minkayulu na Nzambi, mpe bawu vwandaka manga na kudya samu na masumu ya bantu ya Isayeli. † **27:9** Kuzyeta na masuwa vwandaka me kuma yimbi mingi katuka kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya yivwa tii na kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Bantu bikaka na kuzyeta na masuwa na manima ya kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Kilumbu ya Kumanga na Kudya samu na Nzambi vwandaka na mbandukulu ya ngonda ya kumi pene-pene na nsuka ya bangonda ya kuzyeta na masuwa.

«Bampangi, kana beno vwandaka me ndima malongi ya munu na kubika
ve kisanga ya Kelete, masuwa mpe bima nyonso zolaka beba ve.
22 Kasi ntangu yayi, mu ke lomba beno na kuvwanda na kibakala,
samu ti ata mosi na kati ya beno ke kufwa, kaka ni masuwa ke dyama.
23 Na mpimpa, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka, fidisaka munu
mbazi mosi ya yandi,
24 mpe tubaka: “Kuvwanda ve na boma Polo. Nge fwana kufunduswa
na ntwala ya ntinu ya Loma, mpe Nzambi na bumbote ya yandi ke sala
ti samu na nge, bayina nyonso ke na kuzyeta na nge vuuka.”
25 Na yina bampangi, beno vwanda na kibakala. Ya tsyelika, mu ke na
kiminu na Nzambi ti yawu ke salama mutindu yandi me zabisa munu.
26 Kasi masuwa ya beto ke mwangana na simu ya kisanga mosi.»
27 Ya kumaka mpimpa ya kumi na yiya, mpe kitembo vwandaka nata
beto na mubu ya Meditelane. Na kati-kati ya mpimpa, bisadi ya masuwa
vwandaka banza ti beto kumaka pene-pene na ntoto.
28 Bawu tezaka ndilu ya maza (na luve ya singa yina ba kangaka
kisengo ya kilo), mpe bawu kuzwaka sunda ya Babalase‡ makumi zole.
Na mwa mantwala, bawu tezaka dyaka ndilu ya maza, mpe bawu
kuzwaka Babalase kumi na tanu.
29 Bisadi ya masuwa vwandaka na boma ya kututa matadi ya nene.
Ni yawu yina, bawu losaka na maza ya bizundu yiya na manima ya
masuwa, mpe vingilaka ti bwisi kutsya na mbangu.
30 Bisadi ya masuwa vwandaka sosa kukima. Bawu tulaka bwatu
na mubu mpe tubaka ti bawu vwandaka zola kukulumuna bizundu na
mantwala ya masuwa.
31 Kasi Polo tubaka na mfumu ya binwani mpe na binwani: «Kana
bantu yayi vwanda ve na kati ya masuwa, beno ke vuuka ve.»
32 Na yina, binwani zengaka basinga yina vwandaka simba bwatu,
mpe bwatu kwendaka.
33 Ntete bwisi kutsya, Polo kindisaka bawu nyonso na kudya, mpe
tubaka: «Bubu yayi ni kilumbu ya kumi na yiya yina beno ke na kuvingila,
mpe yina beno ke na kudya ve.
34 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa beno na kudya, samu ti yawu kele
mfunu na beno samu na kuvuuka, mpe ata muntu ke tala mpasi na kati
ya beno.»
35 Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi bakaka dimpa mpe
tondaka Nzambi na ntwala ya bawu nyonso. Na manima, yandi zengaka
yawu, mpe bandaka na kudya.
36 Na yina, bawu nyonso kuzwaka dyaka kibakala, mpe kudyaka.
37 Beto vwandaka bankama zole na makumi nsambwadi na sambanu
(276) ya bantu na kati ya masuwa.
38 Ntangu bawu nyonso yukutaka, ba losaka dyaka bifunda ya nkaka
na mubu samu na kukulula kilo na masuwa.
39 Ntangu bwisi kutsyaka, bisadi ya masuwa zabaka ve kisika yina.
Kasi bawu talaka simu ya ntoto yina zungaka ndambu ya maza, mpe
yina vwandaka na kumu ya munyenge. Bawu bakaka lukanu ya
kumeka na kukangimisa masuwa kuna.
40 Na yina, bawu zengaka bizundu, mpe bikaka yawu kubwa na mubu.
Bawu nyangulaka mpe basinga ya bankafi yina vwandaka twadisa

‡ **27:28** *Balase* lenda vwanda metele mosi na ndambu.

masuwa. Na manima, bawu zibulaka balele ya nene yina vwandaka na mantwala ya masuwa, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka kumu ya munyenge.
41 Kasi bawu kwendaka tuta munyenge na kati ya mubu, mpe masuwa kangamaka. Mantwala ya masuwa kotaka na kati ya munyenge, mpe vwandaka ningana dyaka ve. Kasi manima ya masuwa pasukaka, samu ti bimpo ya maza lutilaka ngolo.
42 Binwani vwandaka zola kufwa bankole nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti mosi na kati ya bankole kima na kutsaba.
43 Kasi mfumu ya binwani yina vwandaka zola kuvuukisa Polo, yim-inaka bawu na kusala mutindu yina. Yandi pesaka muswa na bayina nyonso lendaka tsaba na kubwa na maza, mpe kutsaba tii na ntoto.
44 Ba ya nkaka fwanaka landa bawu na mabaya to bibuku ya masuwa. Ni na mutindu yina, bawu nyonso vuukaka mpe kumaka na ntoto.

28

Polo na kisanga ya Mate

1 Ntangu beto kumaka na ntoto, beto kuwaka ti nkumbu ya kisanga yina kele Malete.
2 Bantu ya kisanga yambaka beto mbote. Mutindu mvula bandaka na kunoka mpe madidi vwandaka mingi, bawu namisaka tiya ya nene, mpe bokilaka beto nyonso kuna.
3 Polo lokotaka mukuta ya bankuni samu na kutula yawu na tiya, kasi mpidi basikaka samu na tiya. Yawu tatikaka Polo, mpe kangamaka na diboko ya yandi.
4 Ntangu bantu ya kisanga talaka nyoka ya kukangama na diboko ya Polo, bawu tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi ke kufwaka bantu. Ya tsyelika, yandi me vuuka na mubu, kasi lufundusu ya Nzambi ke na kupesa ve yandi muswa ya kuzinga.»
5 Kasi Polo losaka nyoka na tiya na kuningisa diboko, mpe yandi talaka ve mpasi.
6 Bantu vwandaka vingila na kutala kana nzutu ya Polo ke vimba yandi to kana yandi ke kufwa na nswalu nyonso. Kasi na manima ya kuvingila mingi, bawu talaka ti ata dyambu ya yimbi kuzwaka yandi. Na yina, bawu sobaka mabanza, mpe tubaka ti yandi kele nzambi.
7 Pene-pene na kisika yina, vwandaka lupangu ya nene ya Pubelyuse, mfumu ya ntete ya kisanga. Yandi yambaka beto na bunkundi nyonso, mpe beto lutisaka bilumbu tatu na yinzo ya yandi.
8 Tata ya Pubelyuse vwandaka ya kulala na mfulu. Yandi vwandaka na dibawu mpe pulu-pulu ya menga. Polo kwendaka tala yandi. Yandi sambidilaka yandi, tentikaka yandi maboko, mpe belusaka yandi.
9 Na manima, bambevo ya nkaka ya kisanga kwizaka na sika ya Polo, mpe yandi belusaka bawu.
10 Na yina, bawu zitisaka beto ya kulutila, mpe ntangu beto kwendaka, bawu pesaka beto bima nyonso yina vwandaka na beto nsatu samu na kulanda nzyetolo ya beto.

Polo kumaka na mbanza Loma

11 Na manima ya bangonda tatu, beto kwendaka na masuwa yina ba ke bokilaka «Banzambi ya Mapasa.» Yawu katukaka na mbanza Alezande, mpe lutisaka ntangu ya madidi ya ngolo na dibungu mosi ya kisanga.

12 Ntangu beto kumaka na mbanza Silakuse, beto lutisaka bilumbu
tatu kuna.
13 Beto katukaka kuna, mpe masuwa vwandaka tambula na kulanda
simu ya mubu samu na kukuma na mbanza Lezyo. Na kilumbu yina
landaka, mupepe yina ke katukaka na sude bandaka na kufula, mpe beto
salaka bilumbu zole na kukuma na mbanza Puzole.
14 Kuna, beto kutaka bampangi yina lombaka beto na kuvwanda
kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi. Ni na mutindu yina, beto
manisaka nzyetolo, mpe kumaka na mbanza Loma.
15 Bampangi ya dibuundu ya mbanza Loma kuzwaka bansangu ti beto
vwandaka kwiza. Ni yawu yina, bawu kwizaka tii na zandu ya mbanza
Apyuse mpe na «Bayinzo Tatu ya Banzenza» samu na kubwabana beto.
Ntangu Polo talaka bawu, yandi tondaka Nzambi mpe kumaka na
kibakala.
16 Ntangu beto kumaka na mbanza Loma, bamfumu ya luyalu pesaka
Polo muswa ya kuzwa yinzo, kisika yandi ke vwanda yandi mosi na
kinwani yina vwandaka keba yandi.

Polo vukanaka na ba-Zwife ya mbanza Loma

17 Na manima ya bilumbu tatu, Polo bokilaka bamfumu ya ba-Zwife
ya mbanza Loma. Ntangu bawu vukanaka, yandi zabisaka bawu: «Bam-
pangi, mu salaka ata dyambu ya yimbi na bantu ya beto, mpe mu safulaka
ve bifu ya bankooko ya beto. Kasi ba kangaka munu na Yelusalemi, mpe
ba yekulaka munu na sika ya bantu ya Loma.
18 Na manima ya kuyufula munu byuvu, bawu zolaka pesa munu
kimpwanza, samu ti bawu talaka ata dyambu ya yimbi na munu samu
na kuzengila munu lufwa.
19 Kasi ba-Zwife mangaka. Na yina, mu fwanaka lomba ti ntinu ya
Loma fundisa munu. Kasi mu kele ve na dibanza ya kufunda bantu ya
yinsi ya munu.
20 Ni yawu yina, mu lombaka na kutala mpe kuzonza na beno. Ya
tsyelika, mu kele muntu ya boloko samu na muntu yina bantu ya Isayeli
ke salaka kivuvu.»
21 Bawu zabisaka yandi: «Beto kuzwaka ata mukanda yina ba-Zwife ya
Zude sonikaka, mpe ata muntu ya Zude kwizaka zonza mambu ya yimbi
na nzutu ya nge.
22 Kasi beto ke na zola kuwa na yinwa ya nge mambu yina nge ke
na kubanza, samu ti beto zaba ti bisika nyonso, bantu ke na kumanga
kimvuka yina nge kele.»

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya mbanza Loma

23 Bawu zengaka kilumbu yina bawu lendaka vukana dyaka. Na
kilumbu yina, ba-Zwife yina kwizaka tala Polo na yinzo ya yandi,
lutilaka mingi. Kubanda suka tii nkokila, Polo longisaka mpe bangulaka
mambu nyonso yina me tadila Kimfumu ya Nzambi. Na kuzonzila
bawu mambu yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya
Mimbikudi, yandi vwandaka sosa na kundimisa bawu mambu yina me
tadila Yesu.
24 Bantu ya nkaka ndimaka mambu yina Polo vwandaka zonza, kasi
ba ya nkaka mangaka na kukwikila.
25 Ntangu bawu vwandaka kabwana, bawu vwandaka wisana kaka
ve. Na yina, Polo tubaka mutindu yayi: «Mpeve ya Longo tubaka

butsyelika ntangu yandi zonzaka na bankooko ya beno na yinwa ya mumbikudi Esaya!
26 Yandi tubaka:
«“Kwenda na sika ya bantu yina,
mpe zabisa bawu ti bawu ke kuwa mbote,
kasi bawu ke bakula ve.
Bawu ke zibula meso mbote samu na kutala,
kasi bawu ke tala ve.
27 Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.
Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,
samu ti bawu kuwa ve, bawu tala ve,
mpe mayela ya bawu bakula ve.
Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,
samu ti mu belusa bawu.”»
28 Polo tubaka dyaka: «Beno fwana kuzaba ti Nzambi me fidisa mpe nsangu ya mpulusu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife: Bawu ke kuwa yawu.»
[
29 Ntangu Polo zonzaka mutindu yina, ba-Zwife kwendaka mpe vwandaka swana bawu na bawu na ngolo nyonso*.]
30 Polo zingaka bamvula zole ya muvimba na yinzo yina yandi vwandaka futila. Yandi vwandaka yamba bayina nyonso vwandaka kwiza kutala yandi.
31 Yandi vwandaka zabisa Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka longisa mambu yina me tadila MfumuYesu-Klisto, na kivuvu mpe kimpwanza nyonso.

28:27 Esa 6.9-10 * **28:29** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya LOMA NKOTOLO

Bamvula fyoti na manima ya lufwa mpe mvumbukulu ya Yesu-Klisto, mwa ba-Zwife yina kumaka ba-Klisto mutindu Akila mpe Pisile bandaka na kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza Loma. Na yina, dibuundu ya ntete na Loma vwandaka me yilama. Kasi na ntangu yina, Polo vwandaka mwangisa Nsangu ya Mbote na yinsi ya Sili, na kizunga ya Aziya mpe ya Ngalatiya.

Nzambi pesaka Polo kisalu ya kumwangisa Nsangu ya Mbote tii na bandilu ya yinza. Na yina, yandi vwandaka zola kukwenda na yinsi ya Esepane, kasi yandi fwanaka lutila na mbanza Loma samu na kukubika nzyetolo yina. Ni yawu yina, yandi fidisaka mukanda na sika ya ba-Klisto ya Loma. Beto zaba ve kana yandi salaka nzyetolo ya Esepane to ve.

Na kati ya mukanda yayi, Polo ke na kubangula na ba-Klisto ya Loma wapi mutindu yandi ke na kuvisa kisalu ya yandi ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni na kati ya mukanda yayi, yandi zabisaka na pwelele nyonso ngudi ya dyambu ya yandi mutindu yayi: «Nsangu ya Mbote kele lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso ke kwikilaka, kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-Zwife» (Lom 1.16).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Lom 1.1-7).
- Polo ke na kuzonzila dyambu ya kintwadi na kati ya ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife. Polo ke na kuzabisa mpe ti Nsangu ya Mbote pesamaka na bantu nyonso ata kusala luswaswanu (Lom 1.8-17).
- Polo ke na kubangula wapi mutindu Nzambi ke vuukisaka konso muntu ya masumu yina ke tulaka kivuvu ya yandi na Yesu-Klisto (Lom 1.18–8.39).
- Polo ke na kuzonzila nkwamusu yina ke na kunata bantu ya nkaka ya Isayeli na kumanga Klisto bantangu ya nkaka (Lom 9–11).
- Polo ke na kuzabisa ti na ntangu yayi, bantu fwana kubakula ti bumbote yina Nzambi ke na kulakisa na kisika ya bayina kele ve ba-Zwife, fwana kuvwanda mutindu mbokolo na luzingu ya tsyelika, luzingu ya malu-malu samu na Klisto (Lom 12.1–15.13).
- Polo ke na kuzabisa lukanu ya nzyetolo ya yandi na Loma, mpe yandi ke na kumanisa mukanda ya yandi na bambote (Lom 15.14–16.27).

Bayina ke sosaka na kuzaba mambu yina me tadila mpulusu yina Nzambi ke pesaka na bantu na lusalusu ya Yesu-Klisto, ke vwanda na nsayi mingi na kutanga mukanda yayi. Na yina, bawu ke vwanda bantu yina ke yangidikaka Nzambi (Lom 12.2).

Bambote

1 Ni munu Polo, kisadi ya Yesu-Klisto yina Nzambi bokilaka na ku-
vwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa Nsangu ya yandi
ya Mbote, ke na kufidisa beno mukanda yayi.

2 Katuka ntama, Nzambi pesaka nsilulu ya Nsangu ya Mbote yayi na
kati ya mabuku ya longo na kusadila mimbikudi ya yandi.
3 Nsangu ya Mbote yango ke na kutadila Mwana ya yandi Yesu-Klisto.
Na yina me tadila kimuntu, yandi butukaka na dikanda ya Davidi.
4 Kasi na yina me tadila Mpeve ya Longo, Nzambi lakisaka na lulendo
ti Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele Mwana ya yandi ntangu yandi
vumbukaka na lufwa.
5 Ni na yandi, Nzambi pesaka munu lusakumunu ya kuvwanda
ntumwa samu na kunata na Nkumbu ya yandi bantu ya bayinsi nyonso
na kukwikila Yesu-Klisto mpe na kutumama na yandi.
6 Beno mpe, beno kele na kati ya lutangu ya bantu yina, samu ti Yesu-
Klisto bokilaka beno.
7 Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya beno yina kele na mbanza
Loma, beno nyonso yina Nzambi ke zolaka mingi mpe bokilaka na
kuzinga samu na yandi. Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-
Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na nsatu ya kwenda kutala ba-Klisto ya mbanza Loma

8 Ntete-ntete, mu ke na kuvutula matondo na Nzambi ya munu na
Nkumbu ya Yesu-Klisto samu na beno nyonso, samu ti bantu ke na
kuzonzila kiminu ya beno na yinza ya muvimba.
9 Nzambi yina mu ke sadilaka na ntima nyonso ya munu na
kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Mwana ya yandi, kele mbangi ya
munu ti mu ke zimbanaka beno ve na kati ya balusambulu ya munu.
10 Ntangu nyonso, mu ke sambilaka Nzambi na kupesa munu ngolo ya
kukwiza na sika ya beno kana ya kele luzolo ya yandi.
11 Ya tsyelika, mu ke na nsatu ya kulutila ya kutalana na beno, samu ti
mu natina beno makabu ya Mpeve ya Longo samu na kukindisa beno.
12 Dyaka, mu ke na nsatu ya kuvwanda kintwadi na beno, samu ti
konso muntu kuzwa nkindusulu na kiminu yina kele na beto nyonso:
kiminu ya munu kuzwa nkindusulu na kiminu ya beno, mpe beno na
kiminu ya munu.
13 Bampangi! Mu zola beno zaba ti bambala mingi, mu kuzwaka
mabanza ya kukwiza na sika ya beno. Kasi tii ntangu yayi, mu me lenda
ve na kusadila yawu. Mu zolaka ti kisalu ya munu basisa bambuma ya
mbote na sika ya beno mutindu yawu me basisa bambuma ya mbote na
bayinsi ya nkaka.
14 Mu fwana kusadila bantu nyonso: ya vwanda ba-Ngeleke to basenzi,
ya vwanda bayina longokaka to bayina longokaka ve.
15 Ni yawu yina, mu kele mpe na nsatu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote
na sika ya beno yina kele na mbanza Loma.
16 Mu kele ve na nsoni ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Yawu kele
lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso ke kwikilaka,
kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-Zwife.
17 Ya tsyelika, Nsangu ya Mbote ke lakisaka ti Nzambi ke talaka ti
bantu kele ya kudedama ntangu bawu ke kwikilaka yandi, kubanda
mbandukulu tii na nsukunu. Mutindu yawu kele ya kusonama na
Dibuku ya Nzambi: «Muntu yina kele ya kudedama ke zinga samu na
kiminu ya yandi.»

Nkele ya Nzambi na sika ya bayina ke mangaka yandi

1:2 Esa 52.7; 61.1 **1:17** Abk 2.4

18 Katuka na mazulu, Nzambi ke lakisaka nkele ya yandi na konso
disumu mpe mambu ya kudedama ve yina bantu ke salaka. Na mavanga
ya bawu ya yimbi, bawu ke kangaka butsyelika nzila.
19 Kasi mambu yina beto lenda kuzaba na Nzambi kele pwelele samu
na bawu, samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka bawu yawu na pwelele
nyonso.
20 Ya tsyelika, katuka ntangu yina Nzambi yidikaka yinza, nkadulu
ya yandi yina ke talanaka ve, yina kele lulendo ya yandi ya bantangu
nyonso mpe mutindu yandi kele, ke zabanaka na kutala bisalu ya yandi.
Na yina, bawu lenda kutuba ve ti bawu zaba ve.
21 Bawu zaba Nzambi, kasi bawu ke kembisaka ve yandi mpe ke
vutulaka ve yandi matondo mutindu ya me lunga na kusala yawu na
ntwala ya Nzambi. Bawu kele na mabanza ya yimbi, mpe bantima ya
bawu ya mayela ve kele na kati ya kitombe.
22 Bawu ke tubaka ti bawu kele bantu ya ndwenga, kasi bawu kele
bilawu.
23 Bawu me manga na kukembisa Nzambi yina ke kufwaka ve samu na
kukembisa biteki. Biteki yango ni bantu yina ke kufwa, bandeke, bibulu
yina kele na makulu yiya, mpe banyoka.

24 Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu na kuzinga na busafu mutindu
kele bansatu ya bantima ya bawu. Na yina, bawu ke safulaka bawu mosi
banzutu ya bawu na kuzinga na mutindu ya nsoni.
25 Bawu me balula butsyelika ya Nzambi na luvunu. Bawu ke sam-
bilaka mpe ke sadilaka bima yina Nzambi yidikaka. Kasi bawu ke
sambilaka ve, mpe ke sadilaka ve yandi mosi Kiyidiki ya bima nyonso,
yina bantu nyonso fwana kusiika bamvula na bamvula. Ameni!

26 Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu, samu ti bawu sadila bansatu
ya bawu ya nsoni. Bakento ke na kuvukisa dyaka ve mfulu na babakala,
kasi bawu ke na kuvukisa mfulu bawu na bawu.
27 Mutindu mosi mpe, babakala ke na kuvukisa dyaka ve mfulu na
bakento, mpe bawu ke na nsatu ya kulutila na kuvukisa mfulu bakala
na bakala. Bawu ke na kusala mambu ya nsoni bawu na bawu, mpe
na kusala mutindu yina, bawu ke na kuzwa kitumbu yina me lunga na
nkadulu ya bawu ya yimbi.

28 Mutindu bawu mangaka na kuzaba Nzambi, Nzambi bikaka bawu,
samu ti bawu sadila mayela ya bawu ya kutengama. Na yina, bawu ke
salaka mambu yina me lunga ve na kusala.
29 Bawu kele ya kufuluka na konso mutindu ya mambu ya kudedama
ve, ya yimbi, ya kuvwanda na nsatu ya bima ya bampangi. Bawu kele
bantu ya myangu, ya kufuluka na musoki, mpe ke kufwaka bampangi.
Bawu ke swanaka bawu na bawu, ke vunaka bampangi, mpe ke salaka
mambu ya buzoba ya mutindu na mutindu. Bawu ke zonzaka mambu
ya luvunu na nzutu ya bampangi,
30 mpe ke tongaka bampangi. Bawu kele bambeni ya Nzambi, mpe ke
fingaka bampangi. Bawu ke salaka lunangu, mpe ke zolaka talana na
meso ya bantu. Bawu ke sosaka banzila ya mutindu na mutindu samu na
kusala mambu ya yimbi, mpe bawu ke tumamaka ve na bibuti ya bawu.
31 Bawu ke na mayela ve mpe ke zitisaka ve bansilulu ya bawu. Bawu
kele na ntima-ngolo mpe ke talaka ve bampangi kyadi.

32 Bawu zaba mbote nzengolo ya Nzambi: bayina ke zingaka mutindu
yina ke kuzwa kitumbu ya lufwa. Bawu ke salaka kaka ve mambu ya
mutindu yina, kasi bawu ke ndimaka bayina ke salaka yawu.

2

Lufundusu ya Nzambi

1 Na yina, ata nge vwanda nani, kana nge ke fundisaka bampangi, zaba
ti nge mosi mpe kele muntu ya kufundisa. Ntangu nge ke fundisaka
bampangi, mpe nge ke salaka mambu yina bawu ke salaka, nge ke na
kupesa kitumbu na nge mosi.
2 Beto zaba ti Nzambi ke fundisaka na butsyelika nyonso bayina ke
salaka mambu ya mutindu yina.
3 Nge muntu ke fundisaka bampangi na mambu yina nge mosi mpe ke
salaka, zaba ti Nzambi ke fundisa nge.
4 Mpe nge muntu ke safulaka bunene ya bumbote ya Nzambi, ya
mvibudulu ya yandi, mpe ya ntima yandi, nge zaba ve ti bumbote ya
Nzambi ke na kunata nge na kusoba nkadulu?
5 Kasi nge ke na ntima ya kukangama, mpe nge ke na kumanga na
kusoba nkadulu. Ni yawu yina, nge ke na kukubika nge mosi kitumbu
ya ngolo samu na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkele ya yandi mpe
lufundusu ya yandi ya kudedama.
6 Ya tsyelika, Nzambi ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana
na bisalu yina yandi me sala.
7 Nzambi ke pesa luzingu ya mankululu na bayina ke tatamanaka na
kusala mambu ya mbote. Bantu yina ke salaka yawu ke sosaka na kuzwa
nkembo, buzitu, mpe luzingu yina ke manisaka ve.
8 Kasi Nzambi ke dasuka mpe ke vwanda na nkele na bayina ke
tumamaka ve na yandi, ke mangaka butsyelika, mpe ke tumamaka na
mambu ya kudedama ve.
9 Bampasi mpe mawa ke kumina bayina nyonso ke salaka mambu ya
yimbi, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele ve ba-
Zwife.
10 Kasi Nzambi ke pesa nkembo, buzitu, mpe kizunu na sika ya bayina
nyonso ke salaka mambu ya mbote, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na
manima, bayina kele ve ba-Zwife,
11 samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu.
12 Bayina nyonso ke salaka masumu ata kuzaba Misiku, ke zimbisa
myela ya bawu ata ti bawu zaba ve Misiku yina. Kasi bayina nyonso zaba
Misiku yina, mpe ke salaka masumu, ke funduswa na yina me tadila
Misiku yina.
13 Ya tsyelika, bayina ke kuwaka kaka Misiku kele ve ya kudedama na
meso ya Nzambi, kasi ni bayina ke tumamaka na yawu.
14 Bayina kele ve ba-Zwife zaba ve Misiku. Kasi ba ya nkaka ke salaka
mutindu Misiku ke tumisaka. Bawu kele misiku samu na bawu mosi, ata
ti bawu kele na yawu ve.
15 Na kusala mutindu yina, bawu ke lakisaka ti mambu yina Misiku ke
tumisaka kele ya kusonama na kati ya bantima ya bawu. Ndinga yina
ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu kele mpe mbangi na mambu
yina. Mutindu mosi mpe, mabanza ya bawu yina bantangu ya nkaka
ke fundaka bawu to ke nwaninaka bawu

16 ke talana na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu na lusalusu ya
Yesu-Klisto. Yandi ke fundisa mambu nyonso yina kele ya kubumbama
na kati ya bantima ya bantu mutindu ke zabisaka Nsangu ya Mbote yina
mu ke longisaka.

Ba-Zwife mpe Misiku

17 Kasi nge yina kele Zwife, nge kele ya kukangama na Misiku, mpe nge
kele na lunangu samu na Nzambi ya nge.
18 Nge zaba mambu yina Nzambi ke zolaka, mpe Misiku me longisa
nge na kusoola mambu ya mfunu.
19 Nge ke kanisaka ti nge kele ntwadisi ya bampofo, nsemo ya bayina
kele na kati ya kitombe,
20 mulongisi ya bana ya fyoti mpe ya bantu ya mayela ve, samu ti nge
ke na kutala ti Misiku ke longisaka nge luzabu mpe butsyelika.
21 Na yina, nge yina kele mulongisi ya bampangi, samu na yinki nge
kele ve mulongisi ya nge mosi? Nge ke longisaka ti muntu fwana kulaba
ve, kasi nge mosi ke labaka.
22 Nge ke yiminaka bantu na kusala kinsuza, kasi nge mosi ke salaka
yawu. Nge ke yinaka banzambi ya biteki, kasi nge ke bakaka na ngolo
bima yina kele na kati ya bayinzo ya bawu ya lusambulu.
23 Nge ke na lunangu ya kuzaba Misiku, kasi nge ke safulaka Nzambi
ntangu nge ke tumamaka ve na Misiku.
24 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bayina kele ve ba-Zwife
ke na kusafulaka Nkumbu ya Nzambi samu na beno.»
25 Kana nge ke tumamaka na Misiku, dyambu ya kuzenga bubakala
kele mfunu na nge. Kana nge ke tumamaka ve na Misiku, nge kele
mutindu muntu yina ba zengaka ve bubakala.
26 Kasi kana muntu yina ba zengaka ve bubakala ke na kutumama na
Misiku, Nzambi ke tala yandi mutindu muntu yina ba zengaka bubakala.
27 Muntu yina ba zengaka ve bubakala, kasi ke tumamaka na Misiku,
ke fundisa nge yina ke tumamaka ve na Misiku ata ti nge zaba yawu, mpe
ti ba zengaka nge bubakala.
28 Na yina, Zwife ya tsyelika kele ve muntu yina ke lakisaka yawu
na mambu yina ke talanaka meso, to muntu yina kele ya kuzengisa
bubakala kaka na kidimbu yina ba salaka na bubakala ya yandi.
29 Kasi Zwife ya tsyelika, ni muntu yina kele ya kuzengisa bubakala
kati ya ntima. Yawu ke salamaka ve na misiku, kasi na Mpeve ya Nzambi.
Nkembo ya Zwife yina ke katukaka ve na sika ya bantu, kasi na Nzambi.

3

Bantu nyonso kele misumuki na ntwala ya Nzambi

1 Na yina, na yinki kuvwanda Zwife me lutila bantu ya nkaka? Wapi
mfunu kele na kuzengisa muntu bubakala?
2 Ee! Ya ke na ndandu ya nene na mambu nyonso. Ntete-ntete, Nzambi
pesaka mambu ya yandi na sika ya ba-Zwife.
3 Kana ba-Zwife ya nkaka vwandaka ve ya kukwikama na Nzambi,
yawu lendaka sala ti Nzambi bika na kuvwanda ya kukwikama?

2:24 Esa 52.5

4 Ve! Beto fwana kuzaba ti Nzambi ke tubaka butsyelika ata ti bantu
nyonso kele bantu ya luvunu, mutindu yawu kele ya kusonama na
Dibuku ya Nzambi:
«Bantu fwana kuzaba
ti nge Nzambi kele ya kudedama
na mambu yina nge ke zonzaka,
mpe kana bantu fundisa nge,
nge ke nunga.»
5 Yinki beto lenda kutuba kana yimbi yina beto ke salaka ke na
kulakisa ti Nzambi kele ya kudedama? Nzambi kele ve ya kudedama
ntangu yandi ke pesaka beto kitumbu? (Mu ke na kuzonza mutindu
bantu ke tubaka.)
6 Ni mutindu yina ve! Kana Nzambi kele ve ya kudedama, wapi
mutindu yandi ke lenda na kufundisa bantu?
7 Kana luvunu ya munu ke na kulakisa na pwelele nyonso butsyelika
ya Nzambi samu na kulakisa nkembo ya yandi, samu na yinki mu lenda
kuzwa dyaka kitumbu mutindu musumuki?
8 Na yina, samu na yinki beto lenda kutuba ve ti beto sala mambu ya
yimbi, samu ti mambu ya mbote talana? Ya tsyelika, samu na kufinga
munu, bantu ya nkaka ke zonzaka ti ni munu ke tubaka yawu. Ya me
lunga na bantu yina ke tubaka mutindu yina na kuzwa kitumbu ya
bawu.
9 Kasi beto lenda kutuba ve ti beto ba-Zwife, beto me lutila bantu ya
nkaka mfunu. Mu vwandaka me zabisa beno yawu ti ba-Zwife mpe
bayina kele ve ba-Zwife kele bawu nyonso bandongo ya masumu
10 mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi:
«Ya kele ve na muntu ya kudedama, ata mosi ve.
11 Ata muntu ke na mayela;
Ata muntu ke sosaka Nzambi.
12 Bantu nyonso me zimbana nzila,
mpe bawu me sumuka kintwadi.
Ya kele ve na muntu yina ke na kusala mambu ya mbote, ata mosi ve.
13 Balaka ya bawu kele mutindu bandyamu ya kuzibuka.
Bawu ke sadilaka baludimi ya bawu samu na kuvuna,
mpe bayinwa ya bawu ke basisaka misa ya nyoka.
14 Bayinwa ya bawu kele ya kufuluka na mambu ya nsiingulu mpe ya
ndudi.
15 Bawu ke kwendaka mbangu samu na kufwa bantu.
16 Na bisika nyonso yina bawu ke lutaka,
bawu ke mwangisaka bima nyonso, mpe ke bikaka mawa.
17 Bawu me zaba ve nzila yina ke pesaka kizunu.
18 Bawu kele ve na boma ya Nzambi.»
19 Beto zaba ti mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku, kele samu na
bayina kele na yisi ya lutumu ya Misiku. Na yina, ata muntu ke lenda na
kutuba ti yandi kele ya kudedama, mpe bantu nyonso kele ya kusumuka
na ntwala ya Nzambi.
20 Ni yawu yina, ata muntu ke vwanda ya kudedama na meso ya
Nzambi na kusala mambu yina ke tumisaka Misiku. Ya tsyelika, Misiku
kele samu na kulakisa na bantu ti bawu ke salaka masumu.

3:4 Mga 51.6 **3:18** Mga 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 140.4; 10.7; Mga 36.2; Esa 59.7-8

Muntu ke kumaka ya kudedama na kusala kiminu na Yesu

21 Kasi ntangu yayi, Nzambi me lakisa beto wapi mutindu yandi ke
kumisaka beto ya kudedama na ntwala ya yandi ata kusadila Misiku.
Mambu yina kele ya kusonama na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku
ya Mimbikudi ke zabisaka yawu:
22 Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama samu na kiminu ya
bawu na Yesu-Klisto. Yandi ke salaka yawu samu na bayina nyonso ke
kwikilaka Yesu-Klisto, samu ti bantu nyonso kele mutindu mosi:
23 Bantu nyonso me sumuka, mpe me kondwa nkembo ya Nzambi.
24 Kasi na bumbote ya yandi, Nzambi ke kumisaka bawu ya kudedama
ya mpamba na lusalusu ya Yesu-Klisto yina ke na kukuula bawu na
masumu.
25 Ni yandi Nzambi pesaka mutindu munkayulu, samu ti bantu kuzwa
na lufwa ya yandi mulemvo ya masumu samu na kiminu ya bawu. Yandi
salaka mutindu yina samu na kulakisa ti yandi kele ya kudedama, samu
ti yandi sembaka ve masumu yina bantu salaka na ntama
26 ntangu yandi lakisaka mvibudulu ya yandi. Yandi ke na kulakisa
ludedomo ya yandi ntangu yayi samu na kulakisa na mbala mosi ti yandi
kele ya kudedama, mpe yandi ke kumisa ya kudedama bantu nyonso
yina ke kwikilaka Yesu.
27 Na yina, ya ke dyaka ve na mfunu ya kusala lunangu, samu ti
dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama ve na misiku, kasi ku-
vwanda na kiminu.
28 Ya tsyelika, beto ke na kutala ti Nzambi ke kumisaka muntu ya
kudedama samu na kiminu ya muntu yina. Kasi ya kele ve na kutumama
na Misiku.
29 To Nzambi kele kaka Nzambi ya ba-Zwife? Yandi kele ve Nzambi ya
bayina kele ve ba-Zwife? Ee, yandi kele mpe Nzambi ya bayina kele ve
ba-Zwife,
30 samu ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ni yandi ke kumisaka ya
kudedama, na lusalusu ya kiminu, ba-Zwife mutindu mosi mpe bayina
kele ve ba-Zwife.
31 Na yina, ya zola kutuba ve ti ntangu beto ke kwikilaka, beto ke
manisaka Misiku mfunu, kasi beto ke pesaka yawu mfunu.

4

Abalayami, tata ya bayina kele ya kudedama samu na kiminu

1 Na yina, yinki beto lenda kutuba na yina me tadila nkooko ya beto,
Abalayami? Yinki yandi kuzwaka na kimuntu ya yandi?
2 Kana Abalayami kumaka muntu ya kudedama na bisalu yina yandi
salaka, yandi lendaka sala lunangu. Kasi yandi lenda kusala yawu ve na
ntwala ya Nzambi.
3 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Abalayami kwikilaka na
Nzambi, mpe Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama
samu na kiminu ya yandi.»
4 Muntu yina ke salaka kisalu, ke kuzwaka difuta. Difuta yango kele ve
dikabu. Kasi yawu kele musendo yina yandi fwana kuzwa.

4:3 Mba 15.6

5 Kana muntu ke salaka ve bisalu, kasi ke kwikilaka Nzambi yina ke
salaka ti muntu ya masumu kuma muntu ya kudedama, Nzambi ke
ndima yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi*.
6 Ni na mutindu yina, Davidi ke na kuzonzila kyese ya muntu yina
Nzambi ke ndimaka mutindu muntu ya kudedama ata kutala bisalu ya
yandi:
7 «Kyese na bantu yina Nzambi me lemvokila yimbi ya bawu, mpe me
katula masumu!
8 Kyese na muntu yina Mfumu Nzambi ke talaka mutindu muntu yina
kele na masumu ve!»
9 Kyese yina kele kaka samu na bayina kele ba-Zwife? Ve! Yawu kele
mpe samu na bayina kele ve ba-Zwife. Beto me tuba mbote ti «Nzambi
ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya
yandi.»
10 Kasi wapi ntangu yawu salamaka? Ntete ba zenga Abalayami
bubakala to na manima ya kuzenga yandi bubakala? Yawu salamaka ve
na manima ya kuzenga bubakala, kasi ntete ba zenga yandi bubakala.
11 Ntete ba zenga yandi bubakala, Nzambi ndimaka Abalayami
mutindu muntu ya kudedama, samu ti yandi vwandaka kwikila
yandi. Na manima, yandi kuzwaka kidimbu ya kuzengisa bubakala.
Yawu vwandaka lakisa ti Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya
kudedama samu na kiminu ya yandi. Na yina, Abalayami me kuma
tata ya bayina nyonso ke kwikilaka Nzambi ata ti ba zengisaka ve bawu
bubakala. Bawu mpe, Nzambi ke ndimaka bawu mutindu bantu ya
kudedama.
12 Yandi kele mpe tata ya bayina ba zengaka bubakala: Bayina kele
kaka ve bantu ba zengaka bubakala, kasi ke landaka mpe kifwani ya
kiminu ya tata ya beto Abalayami ntete ba zenga yandi bubakala.

Nsilulu ya Nzambi kele samu na bayina nyonso ke kwikilaka

13 Nzambi pesaka nsilulu ya kupesa yinza na sika ya Abalayami mpe
na sika ya bana ya dikanda ya yandi. Ya zola kutuba ve ti Nzambi pesaka
nsilulu yina, samu ti Abalayami tumamaka na misiku, kasi, samu ti
Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu
ya yandi.
14 Kana kaka ni bayina ke tumamaka na Misiku fwanaka kuzwa bima
yina Nzambi pesaka nsilulu, kiminu zolaka vwanda kima ya mpamba,
mpe nsilulu ya Nzambi zolaka vwanda ve na mfunu.
15 Ya tsyelika, Misiku ke salaka ti Nzambi dasuka na bantu. Kana
misiku kele ve, kumanga na kutumama na misiku lenda kuvwanda ve.
16 Na yina, nsilulu salamaka samu na kiminu, samu ti yawu vwanda
dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, mpe ti yawu salama samu
na bana nyonso ya dikanda ya Abalayami. Yawu fwana kusalama kaka
ve samu na bayina ke kwikilaka na Misiku, kasi mpe samu na bayina ke
kwikilaka mutindu Abalayami kwikilaka. Abalayami kele tata ya beto
nyonso
17 mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Mu tulaka nge tata ya
makanda mingi ya bantu.» Yandi kele tata ya beto na ntwala ya Nzambi

* **4:5** Mbangululu ya nkaka: Kasi ntangu muntu ata kusala kisalu ke kwikilaka kaka ti Nzambi ke yambaka musumuki na mbote nyonso, Nzambi ke talaka kiminu ya yandi samu na kundima yandi mutindu muntu ya kudedama. **4:8** Mga 32.1-2 **4:13** Mba 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18 **4:17** Mba 17.5

yina yandi kwikilaka, Nzambi yina ke vutulaka luzingu na bantu ya kufwa, mpe ke salaka ti bima yina kele ve na luzingu, kuzwa luzingu.
18 Na kusala kivuvu kisika yina ba lendaka sala ve kivuvu, Abalayami kwikilaka mpe kumaka «tata ya makanda mingi ya bantu» mutindu Nzambi zabisaka yandi yawu: «Bayina ke butuka na dikanda ya nge ke vwanda mingi mutindu bambwetete yayi.»
19 Abalayami vwandaka keba ve na bamvula nkama, kasi yandi lembaka ve na kusala kiminu ata ti nzutu ya yandi kumaka mutindu ya kufwa, mpe ti Saala lendaka buta ve.
20 Yandi vwandaka sala kaka kiminu, mpe salaka ve ntembe na nsilulu ya Nzambi. Kasi kiminu ya yandi vwandaka pesa yandi ngolo, mpe yandi kembisaka Nzambi.
21 Yandi zabaka ti ya tsyelika, Nzambi ke na lulendo ya kusala mambu yina yandi pesaka nsilulu.
22 Ni yawu yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.
23 Kasi mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama», yawu sonamaka ve kaka samu na yandi mosi.
24 Yawu sonamaka mpe samu na beto yina Nzambi ke ndima mutindu bantu ya kudedama, samu ti beto ke kwikilaka yandi yina vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na lufwa.
25 Ba yekulaka yandi na lufwa samu na masumu ya beto, mpe Nzambi vumbulaka yandi na lufwa samu na kukitula beto bantu ya kudedama.

5

Kuvwanda na kizunu na Nzambi
1 Mutindu Nzambi me ndima beto bantu ya kudedama samu na kiminu ya beto, beto ke na kuzinga ntangu yayi na kizunu na yandi samu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
2 Na lusalusu ya Yesu-Klisto, beto me lenda na kuzwa na kiminu dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ni na yawu beto ke na kuzinga ya kukwikama ntangu yayi, mpe mambu yina ke na kuyangidika beto, ni kivuvu ya kukota na nkembo ya Nzambi.
3 Beto ke yangalalaka mpe na kati ya bampasi ya beto, kasi beto zaba ti bampasi ke pesaka mvibudulu,
4 mpe mvibudulu ke nataka muntu na kuvwanda ya kukwikama ata yandi ke na kutala mpasi. Kuvwanda ya kukwikama na kati ya bampasi ke pesaka kivuvu.
5 Kivuvu yayi lenda kuvuna beto ve, samu ti Nzambi tulaka luzolo ya yandi na kati ya bantima ya beto na ngolo ya Mpeve ya Longo yina yandi pesaka beto.
6 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka ntete ve na ngolo, Klisto kufwaka samu na bantu yina vwandaka na kitantu na Nzambi na ntangu yina Nzambi kubikaka.
7 Kundima na kufwa samu na muntu ya kudedama kele mpasi mingi. Kasi ntangu ya nkaka, muntu ke ndimaka na kufwa samu na muntu ya mbote.
8 Kasi Nzambi lakisaka beto wapi mutindu yandi ke zolaka beto: Klisto kufwaka samu na beto ntangu beto vwandaka ntete bantu ya masumu.

4:18 Mba 15.5 **4:23** Mba 15.6

9 Ntangu yayi, na lufwa ya Klisto, beto me kuma bantu ya kudedama
na ntwala ya Nzambi. Ni yawu yina, Klisto ke vuukisa beto na nkele ya
Nzambi.
10 Ntangu beto vwandaka bambeni ya Nzambi, Nzambi vutulaka
ngwisani ya yandi na beto na lufwa ya Mwana ya yandi. Mutindu
ngwisani me vutuka, beto ke na kivuvu ti yandi ke vuukisa mpe beto,
samu ti Klisto kele moyo.
11 Dyaka, beto ke na lunangu na Nzambi samu na Mfumu ya beto,
Yesu-Klisto, samu ti ni na yandi ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka
ntangu yayi.

Adami mpe Yesu-Klisto

12 Masumu kotaka na yinza samu na muntu mosi, Adami, mpe yawu
pesaka lufwa. Na yina, lufwa me kumina bantu nyonso, samu ti bantu
nyonso me sala masumu.
13 Ya tsyelika, ntete Nzambi pesa Moyize Misiku, masumu vwandaka
na kati ya yinza. Kasi masumu lenda kunata ve muntu na kuzwa
kitumbu kana misiku kele ve.
14 Kasi katuka ntangu ya Adami tii ya Moyize, lufwa vwandaka yala
bantu, ata bayina vwandaka me sala ve masumu ya mutindu mosi na
Adami ntangu yandi tumamaka ve na Nzambi.

Adami vwandaka kifwani ya muntu yina fwanaka kwiza.

15 Kasi beto lenda kufwanikisa ve bunene ya disumu ya Adami na
bunene ya dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ya tsyelika, samu
na disumu ya muntu mosi, lutangu ya nene ya bantu kufwaka. Kasi
bumbote ya Nzambi me lutila nene, mpe dikabu yina yandi pesaka ya
mpamba na bantu mingi na lusalusu ya muntu mosi, Yesu-Klisto, me
lutila mfunu.
16 Nsukunu ya dikabu ya Nzambi kele mutindu mosi ve na nsukunu
ya disumu yina salaka muntu mosi. Nsukunu ya disumu yina salaka
muntu mosi, ni kitumbu. Kasi nsukunu ya dikabu yina Nzambi pesaka
ya mpamba na manima ya masumu ya bantu, ni kukatula kitumbu ya
masumu.
17 Ya tsyelika, na disumu yina muntu mosi salaka, lufwa yalaka bantu
nyonso ya yinza. Kasi kaka na Yesu-Klisto, bantu ke na kuzwa bima ya
kulutila: Bayina nyonso ke na kuzwa bumbote ya yandi ya kulutila mpe
ke na kukuma ya kudedama samu na yawu, ke zinga mpe ke yala na
Yesu-Klisto.
18 Na yina, mutindu disumu ya muntu mosi pesaka kitumbu na bantu
nyonso, mutindu mosi mpe, kisalu ya kudedama ya muntu mosi, Yesu-
Klisto, ke katulaka kitumbu ya masumu ya bantu nyonso, mpe ke pesaka
bawu luzingu.
19 Na muntu mosi yina tumamaka ve na Nzambi, bantu mingi kumaka
misumuki. Mutindu mosi mpe, na muntu mosi yina tumamaka na
Nzambi, bantu mingi me kuma ya kudedama.
20 Ntangu bantu kuzwaka Misiku, masumu kumaka dyaka mingi. Kasi
kisika masumu kele ya kulutila, bumbote ya Nzambi kele ya kulutila
dyaka mingi.
21 Na yina, mutindu masumu vwandaka na lulendo ya kufwa bantu,
mutindu mosi mpe bumbote ya Nzambi yina ke kumisaka bantu ya
kudedama, kele na lulendo ya kupesa luzingu ya mankululu na lusalusu
ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.

6

Kubotama ni kufwa mpe kuzinga na Klisto

1 Na yina, yinki beto ke tuba? Beto fwana kutatamana na kusala
masumu, samu ti bumbote ya Nzambi vwanda ya kulutila?
2 Ve! Na yina me tadila masumu beto kufwaka. Na yina, beto lenda
kuzinga dyaka ve na kati ya masumu.
3 Beno zaba mbote ti ntangu beto kuzwaka mbotokolo, beto vwandaka
ya kukangama na Yesu-Klisto. Ni yawu yina, beto me kufwa kintwadi na
yandi.
4 Na mbotokolo, ba zikaka beto kintwadi na yandi. Kasi lulendo ya
nkembo ya Tata Nzambi vumbulaka Klisto na lufwa, samu ti beto mpe,
beto zinga luzingu ya malu-malu.
5 Ya tsyelika, beto vwandaka ya kukangama na yandi ntangu beto
kufwaka na yandi. Mutindu mosi mpe, beto ke vwanda ya kukangama
na yandi na kuvumbuka na lufwa mutindu yandi.
6 Beto fwana kuzaba mbote mambu yayi: Ba komaka na kulunsi kint-
wadi na Klisto, nzutu yina vwandaka na beto na ntama, samu ti nzutu
ya beto ya masumu kufwa, mpe ti beto vwanda dyaka ve bandongo ya
masumu.
7 Ya tsyelika, muntu yina me kufwa ke dyaka ve na kitumbu ya
masumu.
8 Kana beto ke kufwaka kintwadi na Klisto, beto ke na kukwikila ti beto
ke zinga mpe kintwadi na yandi.
9 Beto zaba mbote: Lufwa lenda kuyala dyaka Klisto ve, samu ti yandi
vumbukaka na lufwa, mpe lenda kufwa dyaka ve.
10 Na kufwa, yandi kufwaka mbala mosi na yina me tadila masumu.
Kasi ntangu yayi, yandi kele moyo, mpe yandi ke na kuzinga samu na
Nzambi.
11 Beno mpe mutindu mosi, beno fwana kutuba ti beno kele bantu ya
kufwa na yina me tadila masumu, mpe bantu ya moyo samu na Nzambi
na kintwadi na Yesu-Klisto.
12 Na yina, masumu fwana kuyala dyaka ve banzutu ya beno yina ke
kufwa samu na kunata beno na kutumama na bansatu ya nzutu.
13 Beno sadila dyaka ve binama ya banzutu ya beno na masumu
mutindu binwanunu ya kusala mambu ya kudedama ve. Kasi beno
sadila Nzambi mutindu bantu ya moyo yina me vumbuka na lufwa samu
na kusadila binama ya banzutu ya beno mutindu binwanunu ya kusala
mambu ya kudedama.
14 Ya tsyelika, masumu lenda kuyala dyaka beno ve, samu ti ni Misiku
ve ke na kuyala beno, kasi bumbote ya Nzambi.

Bandongo ya mambu ya kudedama

15 Yinki dyaka? Mutindu Misiku ke na kuyala dyaka beto ve, kasi
bumbote ya Nzambi, ya zola kutuba ti beto fwana kusala masumu?
Mpila yina ve!
16 Beno fwana kuzaba ti ntangu beno ke sadilaka muntu na kutumama
na yandi mutindu bandongo, beno ke kumaka bandongo ya mfumu
yina beno ke na kusadila. Beno lenda kukuma bandongo ya masumu,
mpe masumu ke nata beno na lufwa, to beno lenda kukuma bayina
ke tumamaka na Nzambi, mpe Nzambi ke kumisaka beno bantu ya
kudedama.

17 Beto tonda Nzambi! Na ntama, beno vwandaka bandongo ya masumu. Kasi ntangu yayi, beno ke na kutumama na ntima mosi na ndongosolo yina beno kuzwaka.
18 Beno me basika na bundongo ya masumu, mpe beno me kuma bandongo ya mambu ya kudedama.
19 Mu ke na kuzonza mutindu bantu nyonso samu ti beno ke lendaka ve na kuvisa na mbangu. Na ntama, beno sadilaka banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya busafu mpe ya yimbi. Mutindu mosi mpe, ntangu yayi, beno sadila banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya kudedama samu na kuvwanda na luzingu ya longo.
20 Ntangu beno vwandaka bandongo ya masumu, beno vwandaka na kimpwanza ya kusadila ve mambu ya kudedama.
21 Na yina, wapi ndandu beno kuzwaka na kusala mavanga yina ke na kutalisa beno nsoni ntangu yayi? Mavanga ya mutindu yina ke nataka na lufwa.
22 Kasi ntangu yayi, Nzambi me kuula beno na masumu, mpe beno me kuma bandongo ya yandi. Ndandu yina beno me kuzwa ni luzingu ya longo, mpe nsukunu ya yawu ni luzingu ya mankululu.
23 Ya tsyelika, difuta ya masumu ni lufwa. Kasi dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, ni luzingu ya mankululu na kintwadi ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

7

Beto sadila Nzambi na mutindu ya malu-malu

1 Bampangi! Beno zaba mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno, samu ti beno me zaba misiku. Misiku ke yalaka muntu ntangu muntu kele moyo.
2 Mutindu mosi, kento ya kukwela kele ya kukangama na bakala ya yandi na luve ya misiku, kaka ntangu bakala kele moyo. Kasi ntangu bakala ke kufwa, kento ke kuma na kimpwanza na ntwala ya misiku yina vwandaka vukisa yandi na bakala.
3 Kana yandi kuma kento ya muntu ya nkaka ntangu bakala ya yandi ke ntete moyo, yandi ke vwanda kento ya kinsuza. Kasi na manima ya lufwa ya bakala ya yandi, yandi ke na kimpwanza na ntwala ya misiku, samu ti yandi ke vwanda ve kento ya kinsuza na kukwela bakala ya nkaka.
4 Bampangi! Ya kele mpe mutindu mosi na beno. Beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila Misiku, samu ti beno kele ya kukangama na nzutu ya Klisto. Na yina, beno me kuma bantu ya muntu ya nkaka, muntu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, samu ti beto sala bisalu yina Nzambi ke zolaka.
5 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka zinga ntete na kimuntu, bansatu ya yimbi yina Misiku ke tumisaka vwandaka sala na kati ya beto, samu ti beto sala bisalu yina ke nataka na lufwa.
6 Kasi ntangu yayi, beto me kuma na kimpwanza na ntwala ya Misiku, samu ti beto me kabuka na mambu yina vwandaka kanga beto mutindu bankole. Na yina, beto sadila dyaka ve Nzambi na mutindu ya ntama yina Misiku ya Moyize vwandaka twadisa, kasi na mutindu ya malu-malu yina Mpeve ya Longo ke na kutwadisa.

Misiku mpe masumu

7 Yinki beto lenda kutuba? Misiku kele masumu? Ve! Kasi mu zabaka
masumu kaka samu na Misiku. Ya tsyelika, mu zolaka zaba ve disumu ya
kuvwanda na bansatu ya yimbi, kana Misiku ke tubaka ve: «Nge fwana
kuvwanda ve na bansatu ya yimbi.»
8 Masumu me sadila nzila yina lutumu pesaka yandi samu na kutula
na nzutu ya munu bansatu ya yimbi ya konso mutindu. Ya tsyelika, kana
Misiku kele ve, disumu kele kima ya kufwa.
9 Na ntama, ntangu lutumu vwandaka ve, mu vwandaka moyo. Kasi
ntangu Misiku sonamaka, disumu me vutuka na luzingu,
10 mpe mu me kufwa. Lutumu yina fwanaka nata bantu na luzingu,
me nata munu na lufwa.
11 Ya tsyelika, disumu me kuzwa nzila ya kuvuna munu na luve ya
lutumu, mpe kaka ni na luve ya lutumu mpe, yawu me kufwa munu.
12 Na yina, Misiku ya Moyize kele ya longo, mpe lutumu nyonso kele
ya longo, ya kudedama, mpe mbote.
13 Mambu ya mbote me kuma mambu yina lenda kunata munu na
lufwa? Mu banza ve! Kasi ni masumu me sadila mambu ya mbote samu
na kufwa munu, samu ti na luve ya lutumu, masumu talanaka ti yawu
kele dyambu ya kulutila yimbi.

Bantu kele na kati ya bundongo ya masumu

14 Beto zaba ti Misiku kele mambu ya kimpeve. Kasi munu, mu kele
kaka na nzutu, mpe yawu kele na bundongo ya masumu.
15 Ya tsyelika, mu ke bakulaka ve mambu yina mu ke salaka. Mambu
yina mu ke zolaka, mu ke salaka ve yawu, mpe mambu yina mu ke
yinaka, mu ke salaka yawu.
16 Kana mu ke salaka mambu yina mu ke zolaka ve, mu ke ndimaka ti
Misiku kele mbote.
17 Na yina, ni munu ve ke na kusala mutindu yina, kasi ni masumu yina
kele na kati ya munu.
18 Ya tsyelika, mu zaba ti mambu ya mbote kele ve na kati ya munu, na
nzutu ya munu yayi. Nsatu ya kusala mambu ya mbote ke na munu, kasi
mu kele ve na ngolo ya kusala yawu.
19 Mu ke salaka ve mambu ya mbote yina mu ke zolaka. Kasi mu ke
salaka mambu ya yimbi yina mu ke zolaka ve.
20 Kana mu ke na kusala mambu yina mu ke zolaka ve, ya zola kutuba
ti ni munu ve ke na kusala yawu, kasi ni masumu yina kele na kati ya
munu.
21 Na yina, mu ke na kubakula Musiku yayi: Ntangu mu ke zolaka sala
mambu ya mbote, mu ke lendaka kaka na kusala mambu ya yimbi.
22 Na kati ya ntima ya munu, mu ke yangalalaka na Misiku ya Nzambi.
23 Kasi na kati ya nzutu ya munu, mu ke na kutala ti ya kele na Musiku
ya nkaka yina ke nwanisaka Musiku yina mayela ya munu ke ndimaka.
Yawu ke salaka ti mu vwanda nkole ya Musiku ya masumu yina kele na
munu.
24 Aa munu muntu ya mawa! Nani ke kuula munu na nzutu yayi, yina
ke na kunata munu na lufwa?
25 Beto tonda Nzambi na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto!

Na yina, mu ke tumamaka na Musiku ya Nzambi na mayela ya munu.
Kasi na kimuntu ya munu, mu ke tumamaka na Musiku ya masumu.

7:7 Kbk 20.17; Mus 5.21

8

Mpeve ya Longo ke twadisaka beto

1 Ntangu yayi, bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto lenda kuzwa
dyaka ve kitumbu.
2 Ya tsyelika, Musiku ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka luzingu na
lusalusu ya Yesu-Klisto me kuula munu na Musiku ya masumu mpe ya
lufwa.
3 Mambu yina Misiku ya Moyize lendaka sala ve samu na bubolo ya
nzutu, Nzambi me nungisa yawu: Yandi fidisaka Mwana ya yandi na
kuzinga na nzutu ya masumu samu na kupesa disumu kitumbu na kati
ya nzutu.
4 Nzambi salaka mutindu yina, samu ti mambu ya kudedama yina kele
ya kusonama na Misiku salama na beto yina ke dyaka ve na lutumu ya
kimuntu, kasi ya Mpeve ya Longo.
5 Ya tsyelika, bayina ke zingaka na lutumu ya kimuntu ya bawu, ke
sadilaka bansatu ya kimuntu. Kasi bayina ke zingaka na lutumu ya
Mpeve ya Longo, ke sadilaka mambu yina Mpeve ya Longo ke zolaka.
6 Kusadila bansatu ya kimuntu ke pesaka lufwa. Kasi kusadila mambu
ya Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu mpe kizunu.
7 Ya tsyelika, bayina ke sadilaka bansatu ya kimuntu, kele bambeni
ya Nzambi. Bawu ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, mpe bawu ke
lendaka ve kutumama na yawu.
8 Bayina ke tumamaka na bansatu ya kimuntu lenda kuyangidika ve
Nzambi.
9 Kasi beno, beno ke na kutumama ve na bansatu ya beno ya kimuntu.
Beno ke na kuzinga mutindu Mpeve ke na kutumisa beno, samu ti Mpeve
ya Nzambi kele na beno. Muntu yina kele ve na Mpeve ya Klisto, kele ya
kukangama ve na Klisto.
10 Kana Klisto kele na kati ya beno, nzutu ya beno kele yimeni ya
kufwa samu na masumu, kasi Mpeve ke na kupesa beno luzingu, samu
ti Nzambi me kumisa beno ya kudedama.
11 Mutindu Mpeve ya Nzambi yina vumbulaka Yesu na lufwa kele na
kati ya beno, Nzambi yina vumbulaka Klisto na lufwa ke pesa mpe,
na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina kele na kati ya beno, luzingu na
banzutu ya beno yina ke kufwa.
12 Bampangi! Na yina, beto ke na mfuka. Kasi ya kele ve mfuka ya
bansatu ya nzutu samu na kutumama na kimuntu.
13 Ya tsyelika, kana beno tumama na bansatu ya beno ya kimuntu,
beno ke kufwa. Kasi na lusalusu ya Mpeve ya Longo, kana beno bika
nkadulu ya beno ya kimuntu, beno ke zinga.
14 Bantu nyonso yina Mpeve ya Nzambi ke twadisaka kele bana ya
Nzambi.
15 Ya tsyelika, Mpeve yina beno kuzwaka kele ve mpeve yina ke
kitulaka beno bandongo samu na kuvwanda dyaka na boma. Kasi ni
Mpeve ya Longo ke salaka ti beno vwanda bana ya Nzambi, mpe ke
salaka ti beto looka na sika ya Nzambi: «Abba, Tata ya munu!»
16 Mpeve ya Nzambi ke tubaka yandi mosi na mpeve ya beto ti beto
kele bana ya Nzambi.
17 Na yina, kana beto kele bana ya Nzambi, beto ke kuzwa mpe bima
yina Nzambi pesaka nsilulu na dikanda ya yandi. Beto ke kuzwa yawu

kintwadi na Klisto, samu ti kana beto tala mpasi kintwadi na yandi, beto ke vwanda mpe kintwadi na yandi na kati ya nkembo ya yandi.

Nkembo yina ke kwiza

18 Mu banza ti bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi lenda
kufwanakana ve na nkembo yina Nzambi ke lakisa beto.
19 Yinza ya muvimba me lemba na kuvingila kilumbu yina Nzambi ke
lakisa nkembo ya bana ya yandi.
20 Ya tsyelika, yinza me kuma na lutumu ya mambu yina ke na mfunu
ve. Yawu kele mutindu yina, samu ti yawu kele luzolo ya Nzambi, kasi
ya yinza ve. Ata yawu kele mutindu yina, yinza ke na kivuvu na dyambu
yayi:
21 Kilumbu kele, Nzambi ke kuula yinza na bundongo ya mambu yina
ke mwangisaka yawu, mpe ke pesa yawu kimpwanza mpe nkembo yina
yandi ke pesa na bana ya yandi.
22 Ya tsyelika, beto zaba ti ntangu yayi, yinza nyonso yina Nzambi
yidikaka ke na kukunga mpe ke na kutala mpasi mutindu kento yina ke
na kubuta.
23 Kasi ya kele kaka yinza ve. Beto mpe yina me kuzwaka Mpeve
ya Longo mutindu kikunku ya ntete ya makabu yina Nzambi pesaka
nsilulu, ke na kukunga na kati ya bantima na kuvingilaka ti Nzambi
kitula beto bana ya yandi, mpe pesa beto kimpwanza ya tsyelika.
24 Ya tsyelika, beto me kuzwaka mpulusu, kasi kaka na kivuvu. Kana
muntu ke na kivuvu na bima yina yandi ke na kutala, ya ke dyaka ve
kivuvu. Beto lenda kuvwanda na kivuvu na bima yina beto ke na kutala?
25 Kana beto kele na kivuvu na bima yina beto ke na kutala ve, beto ke
vingila yawu na mvibudulu nyonso.
26 Mutindu mosi mpe, Mpeve ya Longo ke sadisaka beto, samu ti beto
kele bantu ya kulemba. Ya tsyelika, beto zaba ve kusambila na mutindu
me fwanana. Kasi yandi mosi Mpeve ya Longo ke sambidilaka beto na
bampova yina muntu lenda kutuba ve.
27 Nzambi yina ke talaka na kati ya bantima, zaba mabanza ya Mpeve,
samu ti Mpeve ke sambidilaka bantu ya longo mutindu kele luzolo ya
Nzambi.
28 Beto zaba ti Nzambi ke salaka na kati ya mambu nyonso samu na
mbote ya bayina ke zolaka yandi, bayina yandi bokilaka mutindu kele
lukanu ya yandi.
29 Na bantu yina Nzambi soolaka ntete, yandi bakaka katuka ntama
lukanu ya kusala ti bawu fwanana na Mwana ya yandi, samu ti Mwana
ya yandi vwanda yaya ya bampangi mingi.
30 Na bayina Nzambi soolaka ntete, yandi bokilaka mpe bawu. Na
bayina yandi bokilaka, yandi kumisaka mpe bawu ya kudedama, mpe
na bayina yandi kumisaka ya kudedama, yandi pesaka bawu mpe
nkembo ya yandi.

Bunene ya luzolo ya Nzambi

31 Yinki beto lenda kutuba dyaka? Kana Nzambi kele na ndambu ya
beto, nani lenda kusala beto yimbi?
32 Yandi salaka ve ti Mwana ya yandi mosi tala mpasi ve. Kasi yandi
yekulaka yandi samu na beto nyonso. Na yina, wapi mutindu yandi ke
pesa beto ve bima nyonso kintwadi na Mwana ya yandi?

33 Nani lenda kufunda bayina Nzambi soolaka? Ata muntu samu ti ni
Nzambi ke na kukumisa bawu ya kudedama.
34 Nani lenda kupesa bawu kitumbu? Ata muntu samu ti Yesu-Klisto
yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa kele na lubakala ya Nzambi. Ni
yandi ke na kusambidila beto.
35 Nani lenda kukabula beto na luzolo ya Klisto? Bampasi, mawa,
mpasi yina bantu ke talisaka beto, nsatu, buwelo, mambu yina ke
kufwaka bantu, to lufwa? Ve, ata kima mosi ve,
36 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Samu na nge, beto ke na kuzinga
konso kilumbu pene-pene na lufwa.
Beto me kuma mutindu mameme
yina ba ke na kunaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.»
37 Kasi na mambu nyonso yina, beto ke lutilaka na kununga na luve ya
Nzambi yina ke zolaka beto.
38 Ee, mu ke na kivuvu ti ata dyambu lenda kukabula beto na luzolo ya
yandi: lufwa, luzingu, bambazi, bampeve ya yimbi, mambu ya ntangu
yayi to yina ke kwiza, bayina nyonso ke na lulendo,
39 balulendo ya mazulu mpe ya ntoto, to bima nyonso yina Nzambi
yidikaka lenda kukabula beto ve na luzolo yina Nzambi lakisaka beto
na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

9

Nzambi soolaka bantu ya Isayeli

1 Mambu yina mu ke na kuzonza kele ya tsyelika. Mu ke na kuvuna ve,
samu ti mu kele kintwadi na Klisto. Ndinga yina ke zonzaka na ntima ya
munu ke na kuzabisa munu na lusalusu ya Mpeve ya Longo ti ya ke ya
tsyelika ntangu mu ke na kutuba ti
2 ntima ya munu kele ya kufuluka na manyongo, mpe na mpasi ya
kulutila yina ke na kumanisa ve.
3 Mu vwandaka zola ti munu mosi vwanda muntu yina Nzambi
singaka, mpe ya kukabuka na Klisto samu na mbote ya bampangi ya
munu, bayina beto kele yinsi mosi.
4 Bawu kele bantu ya yinsi ya Isayeli: Nzambi me sala ti bawu vwanda
bana ya yandi. Yandi me lakisa bawu nkembo ya yandi, mpe me sala
ngwisani na bawu. Yandi me pesaka bawu misiku, lusambulu, mpe
bansilulu.
5 Bawu kele mitekolo ya bankooko ya ntama. Ni na sika ya bawu
Klisto yina ke na kuyala bima nyonso butukaka mutindu muntu. Bika
ti Nzambi kuzwa masiika bantangu nyonso. Ameni!

Nzambi mpe dikanda yina yandi soolaka

6 Ya zola kutuba ve ti nsilulu ya Nzambi ke dyaka ve na mfunu. Ya
tsyelika, bantu nyonso yina butukaka na Isayeli, kele ve bawu nyonso
bantu ya dikanda ya tsyelika ya Isayeli,
7 mpe mitekolo ya Abalayami kele ve bawu nyonso bana ya yandi ya
tsyelika, samu ti Nzambi tubaka na Abalayami: «Ni na Isaaki nge ke
kuzwa bana ya nge.»

8:36 Mga 44.23 **9:7** Mba 21.12

8 Ya zola kutuba ti ni bana yina me butuka na luzolo ya kento na bakala
kele ve bana ya Nzambi, kasi kaka ni bana yina me butuka na nsilulu ya
Nzambi kele mitekolo ya tsyelika.
9 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu ya yandi na mambu yayi: «Na
mvula yina ke kwiza mu ke vutuka awa kaka na ngonda yayi, mpe Saala
ke buta mwana ya bakala.»
10 Kaka ni mambu yina ve. Ya kele mpe na Lebeka. Bana nyonso zole
ya yandi butukaka na tata mosi, Isaaki yina kele nkooko ya beto.
11-12 Bana yina butukaka ntete ve, mpe vwandaka me sala ntete ve
dyambu ya mbote to ya yimbi, kasi Nzambi tubaka na Lebeka: «Mwana
ya nge ya kuluntu ke sadila leki ya yandi.» Nzambi salaka mutindu yina,
samu ti luzolo ya yandi kusalama: Nsololo ya yandi kele ve samu na
mavanga ya bawu, kasi na mbokolo ya yandi.
13 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me zola Yakobi, mpe mu
me yina Esawu.»
14 Yinki beto lenda kutuba? Nzambi kele ve na ludedomo? Ve!
15 Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala kyadi na muntu
yina mu zola kutala kyadi, mpe mu ke sala mambu ya mbote na muntu
yina mu zola kusala mambu ya mbote.»
16 Na yina, bumbote ya Nzambi kele ve samu na mambu yina bantu
ke zolaka to ke salaka, kasi kaka samu na Nzambi yina ke talaka bantu
kyadi.
17 Na Dibuku ya Nzambi, Nzambi tubaka na ntinu ya yinsi ya Ngipiti:
«Mu tulaka nge ntinu, samu ti mu sadila nge na kulakisa lulendo ya
munu, mpe samu ti Nkumbu ya munu kuzabakana na yinza nyonso.»
18 Na yina, Nzambi ke talaka kyadi na muntu yina yandi zola kutala
kyadi, mpe ke kumisaka ntima ngolo na muntu yina yandi zola kuku-
misa ntima ngolo.

Nzambi ke soolaka bantu na kimpwanza nyonso

19 Ya lenda kuvwanda ti muntu yufula munu: «Na yina, samu na yinki
Nzambi ke sembaka dyaka beto? Nani lenda kumanga mambu yina
Nzambi ke zolaka?»
20 Kasi nge, nani nge kele samu na kusala ntembe na Nzambi? Nzungu
ya ntoto lenda kuyufula na kiyidiki ya yandi: «Samu na yinki nge me
yidika munu mutindu yayi?»
21 Kisadi-bambinda kele mfumu ya ntoto yina yandi ke sadilaka samu
na kuyidika nzungu ya mfunu mingi mpe nzungu ya mfunu mingi ve.
22 Nzambi zolaka lakisa nkele mpe lulendo ya yandi. Kasi na
mvibudulu mingi, yandi vibidilaka bayina vwandaka pesa yandi nkele
mpe lungaka na kuzwa lufwa.
23 Yandi zolaka mpe na kulakisa kimvwama ya nkembo ya yandi na
sika ya bayina yandi talaka kyadi, bayina yandi kubikaka katuka ntama
samu na nkembo ya yandi.
24 Bantu yango ni beto. Yandi bokilaka beto kaka ve na kati ya ba-
Zwife, kasi mpe na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.
25 Ni mambu yina Nzambi tubaka na dibuku ya mumbikudi Oseya:
«Bayina vwandaka ve dikanda ya munu,
mu ke bokila bawu dikanda ya munu,

9:9 Mba 18.10-14 **9:11-12** Mba 25.23 **9:13** Mal 1.2-3 **9:15** Kbk 33.19 **9:17** Kbk 9.16

mpe yinsi yina mu vwandaka zola ve,
mu ke bokila yawu yinsi yina mu zolaka mingi.
26 Na bisika yina ba zabisaka bawu:
“Beno kele ve dikanda ya munu”,
ba ke bokila bawu bana ya Nzambi ya moyo.»
27 Na yina me tadila bantu ya Isayeli, Esaya tubaka mpe: «Ata ti bantu ya Isayeli kuma mingi mutindu munyenge ya mubu, kaka bantu fyoti na kati ya bawu ke kuzwa mpulusu.
28 Mambu yina Mfumu tubaka, yandi ke sala yawu nyonso mpe na nswalu awa na ntoto.»
29 Katuka ntama, Esaya tubaka mpe:
«Kana Mfumu ya yinza ya muvimba bikilaka ve
beto mwa mitekolo,
beto zolaka kuma mutindu Sodomi,
mpe beto zolaka fwanana na Ngomole.»

Nzambi ke kumisaka ya kudedama bantu yina ke kwikilaka Yesu-Klisto

30 Yinki beto lenda kutuba dyaka? Nzambi kumisaka ya kudedama na ntwala ya yandi bantu ya bayinsi ya nkaka yina vwandaka na kiminu, bayina vwandaka sosa ve na kukuma bantu ya kudedama.
31 Kasi bantu ya Isayeli yina vwandaka sosa na kukuma bantu ya kudedama na lusalusu ya Misiku, lembanaka na kukuma bantu ya kudedama.
32 Yawu salamaka ve, samu ti bawu vwandaka sosa ve na kukuma bantu ya kudedama na luve ya kiminu, kasi na luve ya bisalu ya bawu. Bawu me bula dibaku na «ditadi yina ke bwisaka bantu»,
33 mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi:
«Mu ke na kutula na mbanza Siyone,
ditadi yina ke sala ti bantu bula dibaku,
ditadi yango ke bwisaka bantu.
Kasi muntu yina ke sala kiminu na yandi
ke tala nsoni ve.»

10

1 Bampangi! Mambu yina mu ke zolaka na ntima nyonso ya munu, mpe mu ke na kulomba na Nzambi samu na ba-Zwife, kele ti Nzambi vuukisa bawu.
2 Ya tsyelika, mu lenda kupesa kimbangi ti bawu kele na nsatu ya kulutila na kusadila Nzambi. Kasi bawu ke na kusala yawu ve na kati ya luzabu ya tsyelika.
3 Bawu bakulaka ve wapi mutindu Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama, mpe bawu sosaka na mutindu ya bawu na kukuma bantu ya kudedama. Na yina, bawu tumamaka ve na mambu yina Nzambi ke zolaka samu na kukumisa bantu ya kudedama.
4 Ya tsyelika, Klisto lungisaka Misiku ya Moyize, samu ti Nzambi kumisa ya kudedama bayina nyonso ke na kukwikila.
5 Moyize sonikaka mutindu yayi na yina me tadila mutindu ya kukuma muntu ya kudedama na lusalusu ya Misiku: «Muntu yina ke tumamaka na Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.»

9:26 Ose 2.1-3,25 **9:28** Esa 10.22-23 **9:29** Mba 19.23-28; Esa 1.9 **9:33** Esa 28.16 **10:5** Knz 18.5

6 Kasi na yina me tadila mutindu Nzambi ke kumisaka bantu ya
kudedama samu na kiminu, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kutuba ve
na kati ya ntima ya nge ti nani ke kwenda na zulu?» (Ya kele samu na
kukulumuna Klisto.)
7 Dibuku ya Nzambi ke tubaka mpe: «Kutuba ve dyaka ti nani ke
kulumuka tii na yinza ya bantu ya kufwa?» (Ya kele samu na kubasisa
Klisto na kati ya bantu ya kufwa.)
8 Na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka mutindu yayi: «Mambu ya
Nzambi kele kwandi pene-pene na beno, na bayinwa ya beno mpe na
bantima ya beno.» Mambu yango, ni nsangu ya kiminu yina beto ke na
kulongisa.
9 Kana na ntwala ya bantu nyonso nge ke tubaka ti Yesu kele Mfumu,
mpe kana nge ke kwikilaka na kati ya ntima ya nge ti Nzambi vumbulaka
yandi na lufwa, nge ke kuzwa mpulusu.
10 Ya tsyelika, ntangu beto ke kwikilaka na kati ya ntima, Nzambi ke
kumisaka beto ya kudedama. Ntangu beto ke tubaka kimbangi yina,
Nzambi ke vuukisaka beto.
11 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Konso muntu yina ke
kwikila na yandi, ke tala nsoni ve.»
12 Na yina, luswaswanu kele ve na kati ya ba-Zwife mpe bayina kele
ve ba-Zwife. Bawu nyonso kele kaka na Mfumu mosi yina ke pesaka
bimvwama ya yandi na bayina nyonso ke sambilaka yandi.
13 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ni muntu yina ke
bokila Mfumu, ke kuzwa mpulusu.»

Kuzabisa Nsangu ya Mbote

14 Kasi wapi mutindu bantu lenda kubokila Nzambi kana bawu me
kwikila yandi ve? Wapi mutindu bantu lenda kukwikila Nzambi kana
bawu me kuwa ntete ve nsangu ya yandi? Wapi mutindu bantu lenda
kuwa nsangu ya Nzambi kana muntu me zabisa bawu yawu ve?
15 Wapi mutindu ba lenda kuzabisa nsangu yina kana ba me fidisa ve
bantu? Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ya ke kitoko na kutala
nkwizulu ya bayina ke zabisaka nsangu ya mbote.»
16 Kasi bantu nyonso ndimaka ve Nsangu ya Mbote. Ya tsyelika, Esaya
tubaka: «Mfumu! Ata muntu kwikilaka na nsangu yina beto zabisaka?»
17 Kiminu ke katukaka na mambu yina beto ke kuwaka, mpe mambu
yina beto ke kuwaka ni mambu ya Klisto.
18 Na yina, mu ke na kuyufula kana ba-Zwife me kuwaka ntete ve
nsangu yina. Kasi mu banza ti bawu me kuwaka yawu yimeni, samu
ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ndinga ya bawu me wakana na ntoto ya muvimba,
mpe mambu yina bawu me longisa
me kuma tii na bandilu ya yinza.»
19 Mu ke na kuyufula dyaka kana bantu ya Isayeli me bakula ntete ve. Na
yina, Moyize zabisaka ntete mambu yina Nzambi tubilaka yandi:
«Mu ke sala ti beno vwanda na kimbanda na ntwala
ya bayina kele ve bana ya tsyelika ya dikanda ya munu.
Mu ke dasukila beno na ntwala
ya bantu yina ke na mayela ve.»

10:8 Mus 9.4; 30.12-14 **10:11** Esa 28.16 **10:13** Yow 3.5 **10:15** Esa 52.7 **10:16** Esa 53.1
10:18 Mga 19.5 **10:19** Mus 32.21

20 Esaya zabisaka na kibakala nyonso:
«Bantu yina vwandaka sosa munu ve, bawu me tala munu.
Mu me talana na sika ya bayina lombaka munu kima ve.»
21 Kasi na yina me tadila bantu ya Isayeli, yandi tubaka mpe:
«Kilumbu ya muvimba, mu me lambula maboko ya munu
na sika ya bantu yina ke tumamaka ve na munu,
mpe ke mangaka munu.»

11

Nzambi mangaka ve bantu ya Isayeli

1 Na yina, mu ke na kuyufula: Nzambi lenda kumanga bantu ya yandi? Ve! Ya tsyelika, munu mosi mpe, mu kele muntu ya Isayeli, mutekolo ya Abalayami, mpe ya kifumba ya Bezame.

2 Nzambi mangaka ve bantu ya yandi yina yandi soolaka katuka ntama. Beno zaba mbote mambu yina kele na bibuku ya mambu ya Nzambi yina Eli vwandaka nyonga na ntwala ya Nzambi samu na bantu ya Isayeli:

3 «Mfumu, bawu me kufwa mimbikudi ya nge, mpe bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Munu, mu me bikana kaka munu mosi, mpe ba ke na kusosa na kufwa munu.»

4 Kasi Nzambi vutulaka mutindu yayi: «Mu me bumba samu na munu mosi bantu mafunda nsambwadi (7 000) yina fukamaka ve na mantwala ya kiteki ya nzambi Baale.»

5 Mutindu mosi mpe ntangu yayi, ya me bikana kaka bantu fyoti yina Nzambi soolaka na bumbote ya yandi.

6 Nzambi soolaka bawu samu na bisalu ya bawu ve, kasi samu na bumbote ya yandi. Kana ni mutindu yina ve, bumbote ya yandi zolaka vwanda ve ya tsyelika bumbote.

7 Na yina, mu lenda kutuba dyaka ti bantu ya Isayeli kuzwaka ve bima yina bawu vwandaka sosa, kasi kaka ni bayina Nzambi soolaka, kuzwaka bima yango. Bantu ya nkaka kumaka na ntima ngolo

8 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nzambi yumisaka bantima ya bawu.
Tii ntangu yayi, meso ya bawu ke talaka ve,
makutu ya bawu ke kuwaka ve.»
9 Davidi tubaka mpe mutindu yayi:
«Bika ti mikembo ya bawu vwanda samu na bawu:
mutambu, mpwasa, to dyambu yina ke bwisa bawu,
dyambu yina ke pesa bawu kitumbu yina me fwanana.
10 Bika ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe,
samu ti bawu tala dyaka kima ve,
sala ti bawu vwanda ntangu nyonso
na mukongo ya kukondama.»

11 Na yina, mu ke na kuyufula: Ntangu ba-Zwife bulaka dibaku, bawu kubwaka seko? Mu banza ve! Kasi samu na masumu ya bawu, bayina kele ve ba-Zwife me kuzwa mpulusu samu na kusombola kimbanda ya ba-Zwife.

10:20 Esa 65.1 **10:21** Esa 65.2 **11:3** 1Bt 19.10,14 **11:4** 1Bt 19.18 **11:8** Mus 23.9; Esa 6.10 **11:10** Mga 69.23-24

12 Kana masumu ya ba-Zwife me fulusa yinza na bimvwama, mpe
kana kukuluka ya bawu me pesa bimvwama na bayina kele ve ba-Zwife,
bimvwama yango ke lutila dyaka mingi ntangu ba-Zwife ke vutuka na
nzila ya mpulusu.

Mpulusu ya bayina kele ve ba-Zwife

13 Ntangu yayi, mu ke na kutuba na beno yina kele ve ba-Zwife. Mu
kele ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu ke na kuyangalala na
kisalu ya munu.
14 Mu banza ti na kusala kisalu yina, mu ke na kusombola musoki
ya bampangi ya munu ba-Zwife samu na kuvuukisa mwa ndambu ya
bawu.
15 Ya tsyelika, ntangu Nzambi tulaka bawu na lweka, ngwisani vu-
tukaka na kati ya Nzambi na bantu. Na yina, ntangu yandi ke yamba
dyaka bawu, ya ke vwanda mvutukulu ya tsyelika ya bantu ya kufwa na
luzingu.
16 Kana ba me pesa kibuku ya ntete ya dimpa na Nzambi, dimpa
nyonso mpe kele ya yandi. Kana ba me pesa myanzi ya yinti na Nzambi,
bintala ya yinti mpe kele ya yandi.
17 Bantu ya Isayeli kele mutindu yinti ya olive yina muntu me kuna,
mpe ba me zenga mwa bintala ya nkaka. Na bisika yina ba me zenga
bintala, ba me namika nge yina kele ve Zwife, samu ti nge kele mutindu
kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Na yina ntangu yayi, nge ke na kuzwa
mpe madya yina myanzi ya yinti ya olive ke na kupesa.
18 Nge fwana kusala ve lunangu na bintala yina ba zengaka, samu ti ni
nge ve ke na kunata myanzi, kasi ni myanzi ke na kunata nge.
19 Mu banza ti nge ke zabisa munu: «Ba zengaka bintala samu na
kunamika munu kuna.»
20 Ya ke ya tsyelika. Ba zengaka yawu, samu ti yawu vwandaka ve na
kiminu, mpe ba me namika nge na kisika yina samu na kiminu ya nge.
Kasi bika lunangu, mpe sala keba.
21 Ya tsyelika, kana Nzambi zengaka bintala ya yinti yina ba kunaka,
nge fwana kusala keba, samu ti yandi lenda kusala yawu mpe na sika ya
nge.
22 Na yina, tala wapi mutindu Nzambi ke lakisaka bumbote mpe nkele:
Yandi ke lakisaka nkele ya yandi na sika ya bayina me kubwaka, mpe ke
lakisaka bumbote ya yandi na sika ya nge. Kasi nge fwana kutatamana
na kusala kivuvu na bumbote ya yandi, kana ve, nge mpe ba ke zenga
nge mutindu kintala.
23 Kana ba-Zwife kwikila, Nzambi ke vutula bawu na bisika yina bawu
vwandaka ntete, samu ti yandi kele na lulendo ya kunamika bawu dyaka
na bisika yina.
24 Ya tsyelika, nge kele kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Ba me zenga
nge mpe ba me namika nge na yinti ya olive yina ba kunaka, mpe yina
ke ya kuswaswana na yinti yina ba katulaka nge. Kasi na yina me tadila
ba-Zwife, bawu kele bintala ya yinti ya olive yina ba kunaka. Na yina, ya
kele mpasi ve ti ba namika bawu dyaka na yinti yina bawu vwandaka
ntete.

Yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpulusu

25 Bampangi! Mu zola kuzabisa beno mabanza ya mansweki ya
Nzambi, samu ti beno tuba ve ti beno kele bantu ya ndwenga. Ndambu

ya nkaka ya bantu ya Isayeli ke lenda ve na kubakula tii ntangu lutangu
ya bayina kele ve ba-Zwife, yina ke kuzwa mpulusu ke lunga.
26 Ni mutindu yina yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpulusu mutindu
Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muvuukisi ke katuka na mbanza Siyone.
Yandi ke katula mambu nyonso ya yimbi ya bana ya Yakobi.
27 Ni ngwisani yina mu ke sala na bawu
ntangu mu ke katula masumu ya bawu.»
28 Na kundima ve Nsangu ya Mbote, ba-Zwife kele bambeni ya
Nzambi, mpe yawu kele ndandu samu na beno. Kana beto tala nsololo
ya Nzambi, yandi ke zolaka bawu samu na bankooko ya bawu.
29 Ya tsyelika, Nzambi ke bakaka dyaka ve bima yina yandi pesaka,
mpe yandi ke sobaka ve mbokolo ya yandi.
30 Na ntama, beno tumamaka ve na Nzambi. Kasi ntangu yayi, Nzambi
me tala beno kyadi, samu ti ba-Zwife me manga na kutumama.
31 Mutindu mosi mpe, kana kumanga na kutumama ya bawu na
ntangu yayi me sala ti Nzambi tala beno kyadi, ya kele mpe, samu ti
Nzambi tala bawu mpe kyadi.
32 Ya tsyelika, Nzambi kangaka bantu nyonso na bundongo ya kutu-
mama ve, samu ti yandi tala bawu nyonso kyadi.
33 Kimvwama ya Nzambi kele nene mingi! Ndwenga mpe luzabu ya
yandi kele ya kulutila! Ata muntu lenda kubangula banzengolo ya yandi,
mpe lenda kubakula mabanza ya yandi.
34 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nani zaba mabanza ya Mfumu?
Nani lenda pesa yandi malongi?
35 Nani pesaka ntete Nzambi kima,
samu ti Nzambi vutudila yandi yawu?»
36 Ya tsyelika, bima nyonso katukaka na sika ya Nzambi. Yawu salamaka
na yandi mpe samu na yandi. Bika ti nkembo kuvwanda na yandi
bantangu nyonso! Ameni.

12

Luzingu ya malu-malu na Klisto

1 Bampangi! Mutindu Nzambi ke talaka bantu kyadi, mu ke na
kukindisa beno na kupesa yandi banzutu ya beno mutindu munkayulu
ya moyo, ya longo, mpe yina ke yangidikaka yandi. Ni mutindu yina me
fwanana na kusadila ya tsyelika Nzambi.
2 Beno landa ve bifu ya bantu ya yinza yayi. Kasi beno bika ti Nzambi
kukitula beno, mpe kupesa beno mayela ya malu-malu. Na yina, beno ke
lenda na kubakula mambu yina Nzambi ke zolaka: mambu ya mbote, ya
kitoko, mpe ya kudedama.
3 Ya tsyelika, samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote
ya yandi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Beno vwanda ve na mabanza
yina ke na kulakisa ti beno me lutila mutindu beno kele. Kasi konso
muntu fwana kubanza na mayela mutindu kele dikabu ya kiminu yina
Nzambi pesaka yandi.
4 Ya tsyelika, beto ke kaka na nzutu mosi yina kele na binama mingi.
Kasi konso kinama ke na kisalu ya yandi.

11:27 Esa 27.9; 59.20-21 **11:35** Esa 40.13; Yob 41.3

5 Mutindu mosi mpe, ata ti beto kele mingi, beto kele kaka nzutu
mosi na kuvwanda ya kukangama na Klisto, mpe beto nyonso kele ya
kukangama na nzutu yina mutindu binama ya nzutu kaka mosi.
6 Beto kele na makabu ya kuswaswana yina beto fwana kusadila
mutindu Nzambi pesaka yawu ya mpamba na konso muntu. Kana
muntu ke na dikabu ya kubikula, yandi fwana kusala yawu mutindu
kiminu ke na kutumisa.
7 Kana muntu ke na dikabu ya kusadisa bantu, yandi sadisa bawu.
Muntu yina ke na dikabu ya kulongisa, fwana kulongisa bampangi.
8 Muntu yina ke na dikabu ya kukindisa bampangi, fwana kukindisa
bawu. Muntu yina ke kabulaka, fwana kukabula na ntima mosi. Muntu
yina ke twadisaka, fwana kuvwanda na nsatu ya kulutila na kutwadisa,
mpe muntu yina ke talaka bantu kyadi, fwana kusala yawu na kilengi
nyonso.

9 Beno fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika. Beno fwana kuyina
mambu ya yimbi. Beno vwanda ya kukangama na mambu ya mbote.
10 Beno vwanda na luzolo beno na beno mutindu bampangi yina ke
zolasanaka. Beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kuzitisa bampangi
beno na beno.
11 Beno vwanda bantu ya bisalu, kasi bantu ya bubolo ve. Beno sadila
Mfumu na ngolo nyonso.
12 Beno yangalala na kivuvu yina ke na beno. Beno vwanda na
mvibudulu na ntangu ya bampasi, mpe beno vwanda ya kukwikama na
lusambulu.
13 Beno sadisa bampangi ya beno yina kele na kati ya bansatu, mpe
beno tatamana na kuyamba mbote bayina ke kwizaka na sika ya beno.

14 Beno lomba na Nzambi na kusakumuna bayina ke talisaka beno
mpasi. Beno lomba ti yandi kusakumuna bawu, kasi yandi singa bawu
ve.
15 Beno yangalala na bayina ke na kilengi, mpe beno dila na bayina ke
na kudila.
16 Beno vwanda ve bantu ya lunangu kasi bantu ya kukuluka, samu ti
beno zinga beno na beno na kati ya ngwisani ya mbote. Beno bika na
kubanza ti beno kele bantu ya ndwenga.

17 Beno fwana kuvutula ve yimbi na bantu yina me sala beno yimbi.
Kasi beno sosa na kusala mambu ya mbote na ntwala ya bantu nyonso.
18 Mutindu yawu lenda kusalama, mpe kana yawu me tala beno, beno
zinga na kizunu na bantu nyonso.
19 Bampangi ya luzolo! Beno vutula ve yimbi na bantu yina ke salaka
beno yimbi. Kasi beno bika ti Nzambi lakisa nkele ya yandi, samu ti
Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu
ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na yandi!»
20 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Kana mbeni ya nge ke na
nsatu, pesa yandi madya. Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi
maza, samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge me kutika
makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi.»
21 Kubika ve ti mambu ya yimbi nunga nge. Kasi nge fwana kununga
mambu ya yimbi na kusala mambu ya mbote.

12:19 Mus 32.35 **12:20** Bng 25.21-22

13

Malongi samu na bantu ya luyalu

1 Konso muntu fwana kutumama na bantu ya luyalu. Ya tsyelika,
bimfumu nyonso ke katukaka na Nzambi, mpe ni Nzambi ke pesaka
kimfumu.
2 Na yina, muntu yina ke tumamaka ve na bantu ya luyalu, ke mangaka
mambu yina Nzambi ke zolaka. Bayina ke tumamaka ve, ke kuzwa
kitumbu.
3 Ya tsyelika, bayina ke salaka mambu ya mbote ke vwandaka ve na
boma ya bazuzi, kasi ni bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kana nge
zola ve kuvwanda na boma ya bantu ya luyalu, sala mambu ya mbote,
mpe bawu ke pesa nge masiika
4 samu ti bawu kele mutindu bisadi ya Nzambi yina ke na kukindisa
nge na kusala mambu ya mbote. Kana nge ke na kusala mambu ya
yimbi, vwanda na boma ya bawu, samu ti bumfumu ya bawu samu na
kusemba bantu, kele ya mpamba ve. Ntangu bawu ke sembaka, bawu ke
sadilaka Nzambi samu na kulakisa nkele ya yandi na bayina ke salaka
mambu ya yimbi.
5 Ni yawu yina, ya kele mfunu na kutumama na bantu ya luyalu samu
na kukima kaka ve nkele ya Nzambi, kasi dyaka samu ti ndinga yina ke
zonzaka na kati ya bantima ya beto ke tumisaka beto na kusala yawu.
6 Ni yawu yina mpe, beno ke futaka mpaku, samu ti bayina ke futisaka
mpaku kele mutindu bisadi ya Nzambi na kisalu ya bawu.
7 Beno futa na konso muntu kima yina beno fwana kufuta yandi. Beno
futa mpaku ya luyalu mpe ya mambu ya nkaka na muntu yina beno
fwana kufuta yawu. Beno tala boma ya muntu yina beno fwana kutala
boma, mpe beno zitisa muntu yina beno fwana kuzitisa.

Kuzola bampangi

8 Beno vwanda ve na mfuka na muntu, kana kaka ve luzolo yina beno
fwana kulakisa beno na beno. Muntu yina ke zolaka bampangi, me
lungisa mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku.
9 Ya tsyelika, na dibuku ya Misiku ba sonikaka: «Kusala kinsuza ve,
kufwa muntu ve, kulaba ve, kulula bima ya ngana ve.» Misiku yayi
mutindu mosi mpe misiku nyonso ya nkaka yina me bikana, kele ya
kukangama na Musiku kaka mosi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge
mutindu nge mosi.»
10 Muntu yina ke zolaka ke salaka ve yimbi na mpangi ya yandi. Na
yina, kuzola bampangi ni kulungisa mambu nyonso ya Misiku.

Kuzinga na kati ya nsemo

11 Beno zaba wapi ntangu beto ke na kuzinga. Ni yawu yina, ngunga
ya kuvumbuka na pongi me lunga, samu ti mpulusu me kuma pene-pene
na beto, kulutila ntangu yina beto bandaka na kukwikila Yesu.
12 Mpimpa ke na kumanisa, mpe bwisi me banda na kutsya. Na yina,
beto bika bisalu nyonso ya yimbi yina ke salamaka na mpimpa, mpe beto
baka binwanunu yina beto lenda kusadila na kati ya nsemo.
13 Beto vwanda na nkadulu ya kudedama mutindu ya me lunga na
kuzinga na nsemo. Beto fwana kudya ve ya kulutila to kukola malafu.

13:9 Kbk 20.13-17; Knz 19.18; Mus 5.17-21

Beto bika na kusala busafu, kuzinga kidi-kidi, kuswana, mpe kuvwanda
na musoki.
14 Kasi beno fwanana na MfumuYesu-Klisto, mpe beno bika mabanza
ya kusadila bansatu ya kimuntu.

14

Kufundisa mpangi ve

1 Beno yamba muntu yina kele ngolo ve na kiminu, mpe beno seka ve
mabanza ya yandi.
2 Muntu mosi ke ndimaka ti yandi lenda kudya bima nyonso. Kasi
muntu ya nkaka yina kele ve ngolo na kiminu ke kudyaka kaka ndunda.
3 Muntu yina ke kudyaka bima nyonso fwana kuyina ve muntu yina ke
kudyaka ve bima nyonso. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve
bima nyonso fwana kufundisa ve muntu yina ke kudyaka bima nyonso,
samu ti Nzambi me yamba yandi mpe.
4 Nani nge kele samu na kufundisa kisadi ya muntu ya nkaka? Ata
yandi vwanda ya kusikama to ya kubwa, ya ke na kutala kaka mfumu
ya yandi. Yandi ke vwanda ya kusikama, samu ti Mfumu Nzambi ke na
lulendo ya kusala ti yandi vwanda ya kusikama.
5 Muntu mosi ke banzaka ti ya kele na bilumbu yina me lutila bilumbu
ya nkaka mfunu. Kasi samu na muntu ya nkaka, bilumbu nyonso kele
mutindu mosi. Konso muntu fwana kuzaba samu na yinki yandi ke
banzaka mutindu yina.
6 Muntu yina ke pesaka mfunu na bilumbu ya nkaka, ke salaka yawu
samu na kuzitisa Mfumu. Muntu yina ke kudyaka bima nyonso, ke
salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi ke tondaka Nzambi
na madya ya yandi. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima
nyonso, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi mpe ke
tondaka Nzambi.
7 Ya tsyelika, ata muntu na kati ya beto ke zingaka samu na yandi mosi,
mpe ata muntu ke kufwa samu na yandi mosi.
8 Kana beto ke na kuzinga, yawu kele samu na Mfumu, mpe kana beto
ke na kufwa, yawu kele mpe samu na Mfumu. Na yina, ata ti beto zinga
to kufwa, beto kele bantu ya Mfumu.
9 Ya tsyelika, Klisto kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na
kuvwanda Mfumu ya bantu ya kufwa mpe ya moyo.
10 Kasi nge, samu na yinki nge ke fundisaka mpangi ya nge? Nge mpe,
samu na yinki nge ke yinaka mpangi ya nge? Beto nyonso ke luta na
ntwala ya lufundusu yina Nzambi ke sala,
11 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Munu, Mfumu ya moyo, mu ke na kutuba:
Bantu nyonso ke fukama na ntwala ya munu,
mpe bawu nyonso ke pesa nkembo na Nzambi.»
12 Na yina, konso muntu na kati ya beto ke pesa mvutu na Nzambi na
mambu nyonso yina yandi salaka.

Kubwisa ve mpangi na disumu

13 Beto bika na kufundisa bampangi, beto na beto. Kasi beno baka
lukanu ya kusala ata kima yina lenda kubwisa mpangi, to lenda kunata
yandi na kusala masumu.

14:11 Esa 45.23

14 Na luve ya Mfumu Yesu, mu zaba ti ata kima kele ve ya kuvedila na
yawu mosi. Kasi kana muntu ke na kubanza ti ya kele na kima yina kele
ve ya kuvedila, yawu ke vwanda ve ya kuvedila na meso ya yandi.
15 Kana nge ke na kutalisa mpangi ya nge ntima mpasi samu na bima
yina nge ke na kudya, nge ke na kuzinga dyaka ve na luzolo. Na yina me
tadila bima ya kudya, kubebisa ve mwela ya mpangi ya nge yina Klisto
ndimaka na kufwa samu na yandi.
16 Mambu yina kele mbote na beno fwana kuvwanda ve mambu yina
bantu ya nkaka ke zonzila beno yimbi.
17 Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi kele ve dyambu ya madya mpe ya
malafu. Yawu kele ludedomo, kizunu mpe kilengi yina Mpeve ya Longo
ke pesaka.
18 Muntu yina ke sadilaka Klisto na mutindu yina, ke yangidikaka
Nzambi, mpe bantu ke ndimaka mambu ya yandi.
19 Na yina, beto sosa mambu yina ke tungaka kizunu mpe ke kulisaka
beto na kiminu.
20 Kumwangisa ve kisalu ya Nzambi na dyambu ya madya. Ya tsyelika,
bima nyonso kele ya kuvedila. Kasi ya kele yimbi na kudya kima yina ke
na kubwisa mpangi na masumu.
21 Mambu ya mbote, ni kudya ve mbisi, kunwa ve vinu, to kumanga
bima nyonso yina lenda kubwisa mpangi ya nge na masumu.
22 Mambu yina nge ke kwikilaka samu na dyambu yayi, bumba yawu
samu na nge mosi na ntwala ya Nzambi. Kyese na muntu yina ntima ya
yandi ke na kufundisa yandi ve na banzengolo yina yandi ke bakaka.
23 Kasi muntu yina ke na maketi-keti na ntima na madya yina yandi
ke na kudya, ke kuzwa kitumbu na sika ya Nzambi, samu ti nkadulu ya
yandi kele ve ya kudedama na kiminu. Mambu nyonso yina kele ve ya
kudedama na kiminu kele masumu.

15

Kulanda kifwani ya Klisto

1 Beto yina kele na kiminu ya ngolo, beto fwana kusadisa bayina ke na
yawu ve. Beto fwana kusosa kaka ve mambu yina ke yangidikaka beto.
2 Konso muntu na kati ya beto fwana kusosa na kuyangidika mpangi
na kusala yandi mambu ya mbote samu na kukulisa yandi na kiminu.
3 Ya tsyelika, Klisto sosaka ve mambu yina vwandaka yangidika yandi.
Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bifingu yina ba vwandaka
finga nge, me kuma bifingu yina ba me finga munu.»
4 Mambu nyonso yina ke na Dibuku ya Nzambi sonamaka samu na
kulongisa beto, samu ti na lusalusu ya mvibudulu mpe kibakala yina
yawu ke pesaka beto, beto vwanda na kivuvu.
5 Bika ti Nzambi yina ke pesaka mvibudulu mpe kibakala, yandi
kupesa beno ngolo ya kuwisana beno na beno na kulandaka kifwani ya
Yesu-Klisto.
6 Na yina, na ntima mosi mpe na ndinga mosi, beno nyonso ke kembisa
Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.

Nsangu ya Mbote samu na bantu nyonso

7 Beno yamba bampangi mutindu Klisto yambaka beno, samu ti bantu
kembisa Nzambi.

15:3 Mga 69.10

8 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno ti Klisto me kuma kisadi ya ba-
Zwife samu na kulungisa bansilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya
bawu, mpe samu na kulakisa ti Nzambi kele ya kukwikama.
9 Kasi bayina kele ve ba-Zwife ke na kukembisa Nzambi samu ti yandi
ke talaka bantu kyadi, mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ni yawu yina, mu ke kembisa nge
na kati ya bayina kele ve ba-Zwife,
mpe mu ke yimba samu na nkembo ya nge.»
10 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka:
«Bayina kele ve ba-Zwife,
beno yangalala kintwadi na bantu ya Nzambi!»
11 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka mpe:
«Bayina kele ve ba-Zwife, beno kembisa Mfumu,
mpe ti bantu nyonso pesa yandi masiika!»
12 Esaya tubaka mpe:
«Muntu ya dikanda ya Yese ke kwiza.
Yandi ke telama samu na kutwadisa
bayina kele ve ba-Zwife,
mpe bawu ke sala kivuvu ya bawu na yandi.»
13 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kivuvu, yandi kufulusa beno na
kilengi mpe kizunu samu na kiminu yina beno ke salaka na yandi. Na
yina, beno ke vwanda ya kufuluka na kivuvu na ngolo ya Mpeve ya
Longo.

Polo kele kisadi ya Klisto

14 Bampangi, mu ke na kivuvu ti beno kele ya kufuluka na bumbote.
Beno zaba mambu nyonso yina me lunga na kuzaba, mpe beno kele ya
kulunga na kulwengisa bampangi beno na beno.
15 Kasi na bisika ya nkaka ya mukanda yayi, mu me sonikina beno na
ngolo nyonso, samu ti beno bambuka moyo na mambu yina beno me
longokaka. Mu me sonika mutindu yina samu na bumbote yina Nzambi
lakisaka munu
16 na kuvwanda kisadi ya Yesu-Klisto samu na bayina kele ve ba-
Zwife. Mu ke na kusala kisalu ya longo na kumwangisa Nsangu ya Mbote
ya Nzambi, samu ti bayina kele ve ba-Zwife kuma munkayulu yina ke
yangidikaka Nzambi, mpe yina Mpeve ya Longo ke vedisaka samu na
Nzambi.
17 Na yina, mu lenda kuyangalala na Yesu-Klisto samu na kisalu yina
mu ke na kusala samu na Nzambi.
18 Ya tsyelika, mu lendaka zabisa ve dyambu ya nkaka, kana kaka ve
mambu yina Klisto me sala na munu samu na kunata bayina kele ve
ba-Zwife na kutumama na Nzambi. Yandi me sala yawu na lusalusu ya
bampova mpe mavanga,
19 na lusalusu ya bidimbu, ya bimangu, mpe ya lulendo ya Mpeve ya
Longo. Ni mutindu yina, mu me longisa katuka Yelusalemi tii na kizunga
ya Ilili, mambu nyonso ya Nsangu ya Mbote ya Klisto.
20 Kasi mu me longisa Nsangu ya Mbote kaka na bizunga yina zabaka
ntete ve Klisto. Mu me sala mutindu yina samu na kutunga ve na zulu
ya lufulu yina muntu ya nkaka me yidika.
21 Na yina, mu me sala mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi:

15:9 2Sa 22.50; Mga 18.50 **15:10** Mus 32.43 **15:11** Mga 117.1 **15:12** Esa 11.10

«Bayina ba zabisaka ve nsangu ya yandi ke tala yandi,
mpe bayina kuwaka yawu ve ke bakula.»
22 Ni mambu yina vwandaka sala ti mu kwiza ve na sika ya beno.
23 Kasi ntangu yayi, mu me manisa kisalu ya munu na bizunga yina.
Mutindu mu ke na nsatu mingi ya kukwiza na sika ya beno katuka
bamvula mingi,
24 mu ke sala yawu ntangu mu ke kwenda na yinsi ya Esepani. Ya
tsyelika, mu ke na kivuvu ya kutala beno ntangu mu ke luta, mpe ya
kuzwa lusalusu ya beno samu na kukwenda na Esepani na manima ya
kulutisa mwa bilumbu kintwadi na beno.
25 Kasi ntangu yayi, mu ke kwenda na Yelusalemi samu na kusadisa
bantu ya longo yina ke kuna.
26 Ya tsyelika, ba-Klisto ya kizunga ya Masedwane mpe Akayi me baka
lukanu ya kukutika mbongo samu na kusadisa bamputu ya dibuundu ya
Nzambi ya Yelusalemi.
27 Bawu mosi bakaka lukanu ya kusala yawu. Kasi samu na bawu,
yawu kele mutindu mfuka, samu ti ba-Klisto yina kele ba-Zwife me
kabula bimvwama ya bawu ya kimpeve na bayina kele ve ba-Zwife.
Na yina, bayina kele ve ba-Zwife fwana kusadisa mpe bawu na kupesa
bawu bima yina ke na kukondwa bawu.
28 Ntangu mu ke manisa kisalu yina, mpe mu ke pesa mbongo yina na
ba-Klisto ya Yelusalemi, mu ke kwenda na yinsi ya Esepani na kulutila
na kisika ya beno.
29 Mu zaba ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno, mu ke natina beno
lusakumunu nyonso ya Klisto.
30 Bampangi! Na luve ya Yesu-Klisto mpe ya luzolo yina Mpeve ya
Longo ke pesaka, mu ke na kulomba beno na kunwana kintwadi na
munu na kati ya balusambulu yina beno ke zabisa Nzambi samu na
munu.
31 Beno sambila samu ti mu kubwa ve na maboko ya bantu ya kizunga
ya Zude yina ke kwikilaka ve na Klisto, mpe ti bantu ya longo ya
Yelusalemi yamba na ntima mosi lusalusu yina mu ke na kunatina bawu.
32 Na mutindu yina, mu ke kwiza na sika ya beno na kilengi nyonso,
mpe kana Nzambi zola, mu ke lutisa mwa bilumbu kintwadi na beno
samu na kupema.
33 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu kuvwanda na beno nyonso.
Ameni!

16

Bambote ya Polo

1 Mu ke na kufidisa beno Febe, mpangi ya beto ya kento yina ke salaka
bisalu na dibuundu ya Nzambi ya Senkelese*.
2 Beno yamba yandi na nkumbu ya Mfumu mutindu bantu ya longo
fwana kusala. Beno sadisa yandi na mambu nyonso yina yandi ke na
yawu nsatu. Ya tsyelika, yandi me sadisa bantu mingi, na munu mosi
mpe.
3 Beno pesa mbote na Pisile mpe Akila, bampangi yina ke salaka na
munu kisalu ya Yesu-Klisto.

15:21 Esa 52.15 * **16:1** *Senkelese* vwandaka mwelo mosi na kati ya myelo nyonso zole ya dibungu ya mbanza Kolinto.

4 Bawu zolaka kufwa samu na kuvuukisa munu. Mu ke kaka munu
mosi ve yina ke na kutonda bawu, kasi mpe mabuundu nyonso ya
Nzambi yina kele ve ya ba-Zwife.
5 Beno pesa mpe mbote na bandimi yina ke vukanaka na yinzo ya
bawu. Beno pesa mbote na nkundi ya munu, Epanete, muntu ya ntete
yina kwikilaka na Yesu na kizunga ya Aziya.
6 Beno pesa mbote na Maliya yina me tala mpasi mingi samu na beno.
7 Beno pesa mbote na Andonikuse mpe Yunyase. Bawu kele bantu ya
dikanda ya munu, mpe bawu vwandaka na boloko kintwadi na munu.
Ba ke zolaka bawu mingi na bantumwa, mpe bawu tekilaka munu na
kukwikila na Klisto.
8 Beno pesa mbote na Ampyatuse, nkundi ya munu ya luzolo na
kintwadi ya beto na Mfumu.
9 Beno pesa mbote na Yulubani yina ke salaka na beto na kisalu ya
Klisto, mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo, Takise.
10 Beno pesa mbote na Apelese yina lakisaka bisalu ya kiminu ya yandi
na Klisto. Beno pesa mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya
Alisetobule.
11 Beno pesa mbote na Elodyone, muntu ya dikanda ya munu. Beno
pesa mpe mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya Nalesise,
bayina ke salaka kiminu na Mfumu.
12 Beno pesa mbote na bibusi ya beto Tifene mpe Tifose, yina ke salaka
samu na Mfumu. Beno pesa mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo,
Peleside, yina salaka mingi samu na Mfumu.
13 Beno pesa mbote na Lufuse yina Mfumu soolaka, mpe na mama ya
yandi yina kele mpe mama ya munu.
14 Beno pesa mbote na Asinkite, Felengone, Elemese, Patelobase,
Elemase, mpe na bampangi yina kele kintwadi na bawu.
15 Beno pesa mbote na Filoloke mpe Zuli, na Nele mpe kibusi ya yandi,
na Olimpase mpe na bantu nyonso ya longo yina kele kintwadi na bawu.
16 Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo.
Mabuundu nyonso ya Nzambi yina ke kwikilaka na Klisto me fidisa beno
bambote.
17 Bampangi! Mu ke na kulomba beno na kuvwanda na nkebolo na
ntwala ya bayina ke tulaka kitantu na kati ya dibuundu, mpe ke bwisaka
kiminu ya bandimi na kuzonza mambu ya yimbi na ndongosolo yina
beno kuzwaka. Beno katuka pene-pene ya bawu,
18 samu ti bantu ya mutindu yina ke sadilaka ve Mfumu ya beto, Yesu-
Klisto. Kasi bawu ke sadilaka bivumu ya bawu. Na binzonzi ya bawu ya
kitoko mpe ya luvunu, bawu ke vunaka bantu yina kele ve ya kusikama
na kiminu.
19 Ya tsyelika, bantu nyonso zaba wapi mutindu beno ke tumamaka na
Mfumu. Na yina, mu ke na kuyangalala samu na beno. Kasi mu zola ti
beno vwanda bantu ya ndwenga samu na kusala mambu ya mbote, mpe
bantu ya kuvedila samu na kukima mambu ya yimbi.
20 Kaka ntangu fyoti me bikana, Nzambi yina ke pesaka kizunu ke
dyata lulendo ya Satana na yinsi ya makulu ya beno.
Bika ti Mfumu ya beto, Yesu kusakumuna beno!
21 Timote, mpangi ya munu ya kisalu, ke na kupesa beno mbote,
mutindu mosi mpe Lusyuse, Zasone, mpe Sosipatelose yina kele bantu
ya dikanda ya munu.

22 Munu Teletyuse yina me sonika mambu yina Polo me zabisa na
mukanda yayi, ke na kupesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu.
23 Ngaleyuse ke na kupesa beno mbote. Ni na sika ya yandi mu ke
vwandaka, mpe ni na yinzo ya yandi dibuundu nyonso ke vukanaka.
Elase yina ke bumbaka mbongo ya mbanza, mpe Katuse, mpangi ya
beto, me fidisa beno mbote. [
24 Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno nyonso!
Ameni![†]]
25 Nkembo na Nzambi! Yandi ke na lulendo ya kukindisa beno na
Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na kuzabisa beno Yesu-
Klisto. Na Nsangu ya Mbote yango, Nzambi ke na kuzabisa mansweki
ya mabanza ya yandi yina yandi bumbaka katuka ntama.
26 Kasi ntangu yayi, Nzambi me tumisa ti yawu talana na pwelele
nyonso, mpe bantu lenda kubakula yawu na kati ya mambu ya mbikul-
ulu yina ke zabisaka yawu, samu ti bawu kwikila Klisto mpe tumama na
yandi.
27 Nkembo na Nzambi yina ke kaka yandi mosi na ndwenga! Nkembo
kuvwanda na yandi tii bantangu nyonso na Yesu-Klisto. Ameni!

[†] **16:24** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

Mukanda ya Ntete ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLINTO NKOTOLO

Ntangu Polo salaka nzyetolo ya yandi ya zole, yandi lutisaka mvula mosi na bangonda sambanu na mbanza Kolinto, mpe yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza yina (Bis 18.1-11).

Kolinto vwandaka mbanza ya mfunu, samu ti yawu vwandaka na mabuundu zole. Bantu mingi vwandaka sala mumbungu, mpe vwandaka landa mingi mambu ya yinza yayi. Mambu nyonso yayi vwandaka sala ti dibuundu ya malu-malu ya Nzambi ya Kolinto kula mbote ve.

Ntangu Polo vwandaka na mbanza Efeso, yandi kuzwaka bambala mingi bansangu ya yimbi ya dibuundu ya Kolinto, mpe yawu vwandaka talisa yandi kyadi. Ni yawu yina, yandi fidisaka mikanda na dibuundu ya Kolinto. Na kati ya mikanda yina yandi sonikaka, zole kele na kati ya dibuku ya Ngwisani ya Malu-Malu. Kasi ba ke na kuzonzila mikanda ya nkaka yina na kati ya (1Ko 5.9-13; 2Ko 2.3; 7.8).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Ko 1.1-3).
- Polo ke na kusala lusambulu ya kuvutula matondo (1Ko 1.4-9).
- Polo ke na kulomba na ba-Klisto ya Kolinto na kusala ngolo samu na kuvutula kiwisa na kati ya bawu (1Ko 1.10–4.21).
- Polo ke na kuzabisa bawu na kubingisa na kati ya dibuundu bantu yina ke sadilaka busafu (1Ko 5).
- Polo ke na kuyimina bawu na kufundisa mambu ya bawu na sika ya bayina kele ve ba-Klisto (1Ko 6.1-11).
- Polo ke na kuzabisa bawu wapi mutindu mu-Klisto fwana kusadila nzutu ya yandi (1Ko 6.12-20).
- Mvutu na dyambu ya makwela (1Ko 7).
- Mvutu na dyambu ya kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, mpe mvutu na dyambu ya kimpwanza ya mu-Klisto (1Ko 8.1–11.1).
- Mvutu na dyambu yina me tadila nkadulu ya ba-Klisto ntangu bawu ke vukanaka mpe ke kudyaka madya ya Mfumu (1Ko 11.2-34).
- Mvutu na dyambu ya makabu ya kimpeve, mpe mutindu ya kusadila yawu (1Ko 12–14).
- Mvutu na dyambu ya mvumbukulu ya bantu na lufwa (1Ko 15).
- Polo ke na kupesa malongi ya mutindu na mutindu, mpe bambote na ba-Klisto ya Kolinto (1Ko 16).

Bambote

1 Ni munu Polo yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu yandi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Sosetene,

2 beto ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bandimi ya mabuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto. Beto ke na kufidisa yawu mpe na sika ya bayina kele ya kukangama na Nzambi samu na Yesu-Klisto, na bayina kele ya longo na mbokolo ya Nzambi, mpe na bayina nyonso ke sambilaka kisika ni kisika Yesu-Klisto, Mfumu ya bawu mpe ya beto.

3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Nzambi ke fulusaka beto na mambu nyonso ya yandi ya mbote

4 Ntangu nyonso, mu ke tondaka Nzambi samu na bumbote ya yandi
yina yandi lakisaka beno na Yesu-Klisto.
5 Na kuvwanda ya kukangama na Yesu-Klisto, Nzambi fulusaka beno
na mambu nyonso ya mbote: bampova ya kuzonza mpe luzabu.
6 Ba zabisaka beno nsangu ya Yesu-Klisto, mpe beno ke na kukwikila
yawu na ngolo nyonso.
7 Ni yawu yina, ata dikabu mosi ya kimpeve ke na kukondwa na beno
yina ke na kuvingila ntangu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka.
8 Ni yandi ke pesa beno ngolo tii na nsuka, samu ti beno vwanda bantu
yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na kilumbu yina Mfumu ya
beto Yesu-Klisto ke vutuka.
9 Nzambi yina bokilaka beno na kuzinga kintwadi na Mwana ya yandi
Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi.

Nkabwani na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto

10 Bampangi, na Nkumbu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, mu ke na
kukindisa beno mutindu yayi: Beno wisana mpe beno kabwana ve.
Beno vwanda mbote ya kukangama na kintwadi beno na beno na ntima
mosi mpe mabanza mosi.
11 Ya tsyelika bampangi, bantu ya dikanda ya Kolowe zabisaka munu
ti beno ke na kuswanaka beno na beno.
12 Mu ke na zola kutuba mutindu yayi: Konso muntu na kati ya beno
ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo», mpe ya nkaka: «Mu kele muntu
ya Apolose». Muntu ya nkaka dyaka ke na kutuba ti yandi kele muntu ya
Pyele, mpe ya nkaka dyaka ti yandi kele muntu ya Klisto.
13 Beno banza ti ba lenda kukabula Klisto? Ni Polo ve kufwaka na
kulunsi samu na beno, mpe beno kuzwaka ve mbotokolo na nkumbu ya
Polo.
14 Matondo na Nzambi samu ti mu botikaka ve muntu na kati ya beno,
kana kaka ve Kilipuse mpe Ngayuse.
15 Na yina, ata muntu lenda kutuba ti yandi kuzwaka mbotokolo na
Nkumbu ya munu.
16 Aa! Mu zolaka zimbana, mu botikaka mpe dikanda ya Sefanase.
Kasi mu zaba dyaka ve kana mu botikaka dyaka muntu ya nkaka.
17 Klisto fidisaka munu samu na kubotika bantu ve, kasi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Mu fwana kusala yawu ata kusadila nzonzolo
ya ndwenga ya bantu, samu ti lufwa ya Klisto na kulunsi vwanda ve ya
mpamba.

Yesu-Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi

18 Ya tsyelika, kuzabisa nsangu ya lufwa ya Yesu na kulunsi kele
bulawu samu na bantu yina ke na kuzimbana. Kasi samu na beto yina
kele na nzila ya mpulusu, yawu kele lulendo ya Nzambi.
19 Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Mu ke bebisa ndwenga ya bantu yina ke na ndwenga,
mpe mu ke manisa mayela ya bantu yina ke na mayela.»

1:14 Bis 19.29 **1:19** Esa 29.14

20 Na yina, wapi sika kele bantu ya ndwenga, to milongisi ya Misiku, to
bayina ke salaka ntembe na yinza yayi? Nzambi me kitula ndwenga ya
yinza yayi na bulawu.
21 Ya tsyelika, na ndwenga ya yandi, Nzambi salaka ti bantu zaba yandi
ve na lusalusu ya ndwenga ya bawu. Na yina, Nzambi bakaka lukanu ya
kuvuukisa bayina ke kwikilaka na nsangu yina beto ke na kuzabisa, mpe
nsangu yango ke na kutalana mutindu bulawu.
22 Ba-Zwife ke na kulomba bidimbu, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke
na kusosa ndwenga.
23 Kasi beto, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto yina kufwaka na
kulunsi. Yawu kele mabaku samu na ba-Zwife mpe bulawu samu na
bayina kele ve ba-Zwife.
24 Kasi samu na bayina Nzambi bokilaka, ba-Zwife to bayina kele ve
ba-Zwife, Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi.
25 Bulawu ya Nzambi ke na ndwenga kulutila ndwenga yina ke na
bantu, mpe bubolo ya Nzambi ke na ngolo kulutila ngolo yina ke na
bantu.
26 Bampangi, beno fwana kuzaba nani beno kele, beno yina Nzambi
bokilaka: Na kati ya beno kele ve na bantu mingi ya ndwenga na yina
me tadila kimuntu. Ya kele ve na bantu mingi yina ke na lulendo, mpe
bantu mingi yina kele na makanda ya buzitu.
27 Kasi Nzambi soolaka mambu yina kele bulawu na meso ya bantu
samu na kutalisa bantu ya ndwenga nsoni, mpe mambu ya bubolo samu
na kutalisa bantu ya ngolo nsoni.
28 Nzambi soolaka bima ya fyoti, bima yina kele na mfunu ve, mpe
bima ya mpamba samu na kuzimbisa bima yina kele mfunu na meso ya
bantu.
29 Na yina, ata muntu lenda kusala mayama na ntwala ya Nzambi.
30 Ni na yandi beno kele ya kukangama na Yesu-Klisto yina me kuma
samu na beto ndwenga yina katukaka na Nzambi. Ni yandi ke kumisaka
beto ya kudedama, ke soolaka beto na kuvwanda dikanda ya yandi, mpe
ke kuulaka beto na masumu.
31 Ni yawu yina, mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Kana muntu
ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu ti yandi kele
kintwadi na Mfumu.»

2

Polo zabisaka nsangu ya Klisto yina ba komaka na kulunsi

1 Bampangi, ntangu mu kwizaka zabisa beno mansweki ya mabanza
ya Nzambi, mu sadilaka ve nzonzolo ya mpasi to ya muntu ya ndwenga
mingi.
2 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuzaba ve dyambu ya nkaka na
sika ya beno, kana kaka ve Yesu-Klisto: Yesu-Klisto yina kufwaka na
kulunsi.
3 Ni yawu yina, mu vwandaka muntu ya ngolo ve na kati-kati ya beno,
mpe mu vwandaka tekita na boma.
4 Mambu yina mu vwandaka longisa mpe zabisa, vwandaka ata na
dyambu ya binzonzi yina bantu ke salaka na ndwenga ya bawu. Kasi
ni ngolo ya Mpeve ya Nzambi vwandaka zabisa munu yawu,

1:31 Yel 9.22-23

5 samu ti kiminu ya beno vwanda ve ya kusikama na ndwenga yina
kele na bantu, kasi na lulendo ya Nzambi.

Ndwenga ya Nzambi

6 Kasi beto ke na kulongisa ndwenga na sika ya bantu ya kukula na
kimpeve. Ndwenga yango kele ve ya yinza yayi, to ya bamfumu ya yawu
yina Nzambi ke mwangisa.
7 Mu ke na kulongisa ndwenga ya mansweki ya mabanza ya Nzambi
yina bantu vwandaka zaba ve na ntama. Nzambi kubikaka yawu samu
na nkembo ya beto, ntete yandi yidika yinza.
8 Ata mosi na kati ya bamfumu yina ke yalaka yinza yayi zabaka
ndwenga yina. Kana bawu zabaka yawu, bawu zolaka koma ve Mfumu
ya nkembo na kulunsi.
9 Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Mambu yina disu talaka ve,
makutu kuwaka ve,
mpe ntima kanisaka ve,
Nzambi kubikaka yawu
samu na bantu yina ke zolaka yandi.»
10 Kasi ni na beto Nzambi zabisaka mansweki yina na lusalusu ya Mpeve
ya Longo. Ya tsyelika, Mpeve ya Longo lenda kubakula mambu nyonso,
ata mabanza ya Nzambi yina kele ya kubumbama ntama.
11 Na yina me tadila muntu, kaka ni mpeve ya yandi zaba mabanza
yina kele na yandi. Mutindu mosi mpe, kaka ni Mpeve ya Nzambi zaba
mabanza ya Nzambi.
12 Beto kuzwaka ve mpeve ya yinza yayi. Kasi beto kuzwaka Mpeve
yina ke katukaka na Nzambi, samu ti beto lenda na kuzaba makabu yina
Nzambi me pesa beto.
13 Beto ke zonzilaka ve makabu yina na bampova yina ke katukaka na
ndwenga ya bantu, kasi na bampova yina ke katukaka na Mpeve ya
Nzambi. Ni mutindu yina, beto ke bangulaka mambu ya kimpeve na sika
ya bantu ya kimpeve.
14 Na kimuntu, muntu ke ndimaka ve mambu ya Mpeve ya Nzambi.
Yawu kele bulawu na yandi. Yandi lenda kubakula yawu ve, samu ti
kaka ni muntu yina kele na Mpeve ya Nzambi lenda kubakula yawu.
15 Muntu ya kimpeve ke bakulaka mfunu ya mambu nyonso, kasi ata
muntu lenda kubakula mfunu ya mambu ya yandi.
16 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nani zaba mabanza ya Mfumu?
Nani lenda pesa yandi malongi?»
Kasi beto, beto kele na mabanza ya Klisto.

3

Kutunga na mutindu ya mbote

1 Bampangi! Na yina me tadila munu, mu vwandaka me lenda ve na
kuzonza na beno mutindu ti mu ke na kuzonza na bantu yina kele na
Mpeve ya Nzambi. Kasi mu zonzaka na beno mutindu muntu yina ke
na kuzonza na bantu ya yinza yayi, mpe mutindu muntu yina ke na
kuzonza na bantu yina kele ntete bana ya fyoti na kiminu na Klisto.

2:9 Esa 52.15; 64.3 **2:16** Esa 40.13

2 Mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve mutindu madya ya
kilo, kasi mutindu miliki. Kana yawu vwandaka mutindu madya ya kilo,
beno zolaka lenda ve na kudya yawu. Ata ntangu yayi, beno lenda kudya
yawu ve,
3 samu ti beno ke na kuzinga ntete mutindu bantu ya yinza yayi. Beno
ke ntete na musoki na bampangi, mpe beno ke swanaka beno na beno.
Na yina, beno ke lakisaka ti beno ke ntete bantu ya yinza yayi, mpe beno
ke na kuzinga na kimuntu.
4 Kana mosi na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo»
mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose», ya ke na kulakisa ve ti beno
ke na kuzinga ntete na kimuntu?
5 Kasi nani kele Apolose? Nani kele Polo? Beto kele kaka bisadi ya
Nzambi yina yandi fidisaka samu na kuzabisa beno mambu ya yandi
samu ti beno kwikila. Konso muntu na kati ya beto ke na kusala kisalu
yina Mfumu pesaka yandi.
6 Munu, mu me kuna mbuma, mpe Apolose me tula maza. Kasi ni
Nzambi ke na kukulisa yawu.
7 Na yina, muntu yina ke kunaka mbuma mpe muntu yina ke tulaka
maza kele mfunu ve. Kasi ni Nzambi yina ke kulisaka yawu kele mfunu.
8 Muntu yina ke kunaka mpe muntu yina ke tulaka maza kele kaka
muntu mosi. Kasi konso muntu ke kuzwa difuta na kisalu ya yandi.
9 Beto ke na kusala kintwadi na kisalu ya Nzambi, mpe beno, beno kele
bilanga ya Nzambi. Beno kele mpe yinzo yina Nzambi me tunga.
10 Na bumbote yina Nzambi lakisaka munu, mu me tula lufulu
mutindu kitungi ya ndwenga. Ntangu yayi, muntu ya nkaka ke na
kutunga na zulu ya lufulu yina. Kasi konso muntu fwana kusala keba
na mutindu yandi ke na kutunga.
11 Lufulu ya nkaka kele ve. Ni Yesu-Klisto kele lufulu, mpe ata muntu
lenda kutula dyaka lufulu ya nkaka.
12 Bantu ya nkaka ke sadila bima ya wolo, bima yina ba ke yidikaka
mbongo ya bisengo, matadi ya ntalu, mabaya, to nyanga samu na
kutunga na zulu ya lufulu.
13 Kasi kisalu ya konso muntu ke talana na kilumbu ya lufundusu. Ya
tsyelika, tiya ke talana na kilumbu yina, mpe yawu ke meka kisalu ya
konso muntu.
14 Kana kisalu yina muntu tungaka na zulu ya lufulu tatamana, muntu
yina ke kuzwa difuta,
15 mpe muntu yina me sala kisalu yina ke kuya na tiya ke kuzwa ve
difuta. Kasi Nzambi ke vuukisa yandi mutindu muntu yina me luta na
kati-kati ya tiya.
16 Beno fwana kuzaba ti banzutu ya beno kele Yinzo ya Nzambi, mpe
Mpeve ya Nzambi ke vwandaka na kati ya beno.
17 Na yina, kana muntu mwangisa Yinzo ya Nzambi, Nzambi mpe ke
mwangisa yandi samu ti Yinzo ya Nzambi kele ya longo, mpe Yinzo
yango ni beno.
18 Beno vunama ve! Kana muntu na kati ya beno ke na kubanza
ti yandi kele muntu ya ndwenga na yinza yayi, ya ke mbote ti yandi
lawuka, samu ti yandi kuma muntu ya ndwenga.
19 Mu ke na kutuba mutindu yina samu ti ndwenga yina kele na bantu
ya yinza kele bulawu na meso ya Nzambi. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi

ke tubaka: «Nzambi ke kuzwaka bantu ya ndwenga na mitambu ya bawu
mosi na mambu ya luvunu yina bawu ke tubaka.»
20 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Mfumu zaba mabanza ya bantu
ya ndwenga. Yandi zaba ti yawu kele mpamba.»
21 Na yina, ata muntu fwana kusala mayama samu na bantu. Beno
fwana kuzaba ti bima nyonso kele ya beno:
22 Polo, Apolose, to Sefase, yinza, luzingu to lufwa, mambu ya ban-
tangu yayi to ya bantangu ke kwiza, nyonso kele ya beno.
23 Kasi beno, beno kele na Klisto, mpe Klisto kele na Nzambi.

4

Polo ke na kuzonzila bampasi ya bantumwa

1 Beno fwana kutala beto mutindu bisadi ya Klisto mpe bantwadisi ya
kuzabisa mansweki ya mabanza ya Nzambi.
2 Kasi dyambu yina ba ke lombaka na bantwadisi, ni kuvwanda ya
kukwikama.
3 Samu na munu, ya ke sala munu kima ve kana mu funduswa na beno
to na misambisi. Mu ke na kusala mpe lufundusu ya munu mosi ve.
4 Ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya munu ke na kufundisa
munu ve. Kasi ni yawu ve salaka ti mu vwanda ya kudedama. Mufundisi
ya munu, ni Mfumu.
5 Ni yawu yina, beno fundisa muntu ve ntete kuma ntangu yina
Nzambi kubikaka, ntete nkwizulu ya Mfumu salama: Ni yandi ke tula
na nsemo mambu yina kele ya kubumbama na kati ya kitombe, mpe ke
zabisa mabanza yina kele na kati ya bantima ya bantu. Na yina, Nzambi
ke pesa na konso muntu masiika yina me fwanana.
6 Bampangi, na yina me tadila mambu yina mu me zabisa beno, mu
me baka Apolose mpe munu mosi mutindu bifwanusu samu na kusadisa
beno na kubakula nsasa ya kingana yayi: «Ya me lunga na kuzinga na
kati ya bandilu mutindu yawu kele ya kusonama.» Ata muntu na kati ya
beno fwana kusala mayama samu na muntu mosi, mpe kusafula muntu
ya nkaka.
7 Na yinki nge ke na kubanza ti nge lutila bampangi? Bima nyonso yina
ke na nge, ni Nzambi pesaka nge yawu. Kana nge kuzwaka yawu, samu
na yinki nge ke na kusala mayama na bima yina nge kuzwaka mutindu
ti nge kuzwaka yawu ve?
8 Beno me fuluka na bima nyonso, mpe beno me kuma yimeni
bamvwama! Beno me kuma bantinu, kasi beto, beto kele ve bantinu.
Ya tsyelika, mu zolaka ti beno vwanda bantinu samu ti beto mpe, beto
yala na beno.
9 Mu banza ti beto bantumwa, Nzambi me tula beto na kisika ya nsuka
mutindu bantu yina ba me zengila lufwa samu na kufwa na yinza, na
meso ya bambazi mpe ya bantu.
10 Beto kele bilawu samu na Klisto, kasi beno kele bantu ya ndwenga
na kintwadi ya beno na Klisto. Beto kele na ngolo ve, kasi beno kele na
ngolo. Beno kele bantu yina ba ke zitisaka, kasi beto kele bantu yina ba
ke safulaka.

3:19 Yob 5.13 **3:20** Mga 94.11

11 Tii ntangu yayi, beto ke na kukondwa bima ya kudya, ya kunwa, mpe
bilele ya kulwata. Ba ke na kubula beto bikoti, mpe beto kele ve na yinzo
ya kuvwanda.
12 Beto ke na kutala mpasi na kusala na maboko ya beto. Ntangu bantu
ke fingaka beto, beto ke vutudilaka bawu mambu ya buzitu, mpe ntangu
ba ke talisaka beto mpasi, beto ke vibidilaka.
13 Ntangu bantu ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila beto,
beto ke kindisaka bampangi. Tii ntangu yayi, bantu ke na kutala ti
beto kele mutindu mazala ya yinza, mpe mutindu bima ya mvindu yina
bantu nyonso ke na kulosa.

Polo ke na kulwengisa dibuundu ya Kolinto

14 Mu me sonikina beno mutindu yina samu na kutalisa ve beno nsoni,
kasi samu na kulwengisa beno mutindu bana yina mu ke zolaka mingi.
15 Ya tsyelika, ata beno vwanda na milongisi mafunda kumi (10 000)
yina ke twadisa beno na nzila ya Klisto, beno kele ve na batata mingi. Ni
munu pesaka beno luzingu na Yesu-Klisto na kuzabisa beno Nsangu ya
Mbote.
16 Na yina, mu ke na kulomba beno na kulanda nkadulu ya munu.
17 Ni yawu yina, mu me fidisa beno Timote yina kele mwana ya munu
ya luzolo, mpe yina kele ya kukwikama na nzila ya Mfumu. Yandi
ke bambula beno moyo wapi mutindu mu ke na kuzinga na nzila ya
Yesu-Klisto, mutindu mu ke na kulongisa yawu bisika nyonso na kati ya
mabuundu nyonso ya Nzambi.
18 Bantu ya nkaka na kati ya beno me kuma na mayama, samu ti bawu
ke na kubanza ti mu ke kwiza kutala dyaka beno ve.
19 Kana Mfumu zola, mu ke kwiza kutala beno na bilumbu ke kwiza.
Na yina, mu ke sosa ve na kuzaba mambu yina ke zonzaka bantu yayi ya
mayama, kasi lulendo ya bawu.
20 Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi ke talanaka ve na bampova ya
kuzonza, kasi na lulendo.
21 Yinki beno zola? Mu kwiza na sika ya beno na kikoti na maboko, to
na ntima ya kufuluka na luzolo mpe lembami?

5

Nkadulu ya yimbi na kati ya dibuundu ya Kolinto

1 Na bisika nyonso, bantu ke na kutuba ti beno ke na kusadila busafu
na kati ya beno. Busafu yango me lutila ngolo, mpe ata bayina zaba ve
Nzambi lenda kusadila yawu ve. Ya tsyelika, ba ke na kutuba ti mosi na
kati ya beno ke na kubasika na kento ya tata ya yandi.
2 Beno ke na kusala mayama! Beno zolaka vwanda ya kufuluka na
kyadi, samu ti beno bingisa na kati ya beno muntu ya mavanga ya
mutindu yina.
3-4 Samu na munu, mu kele ntama na beno na nzutu ya munu. Kasi na
mpeve ya munu, mu kele kintwadi na beno, mpe na Nkumbu ya Yesu,
Mfumu ya beto, mu me fundisa muntu yina me sala dyambu ya mutindu
yina mutindu ti mu vwandaka kuna. Ntangu beno ke vukana, mu ke
vwanda kintwadi na beno na kimpeve, mpe na lulendo ya Yesu, Mfumu
ya beto,

5 beno yekula muntu ya mutindu yina na maboko ya Satana. Na yina,
nzutu ya yandi ke beba, kasi mpeve ya yandi ke kuzwa mpulusu na
kilumbu yina Mfumu ke vutuka.
6 Beno fwana kusala ve mayama! Beno zaba yawu mbote ti mwa
ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.
7 Beno sala ti beno kuma ya kuvedila. Beno katula levule yayi ya
ntama, samu ti beno kuma mutindu kiputi ya malu-malu yina kele ve na
levule. Ni mutindu yina beno kele. Ya tsyelika, Klisto yina kele dimeme
ya beto ya Paki kufwaka mutindu munkayulu.
8 Na yina, beto kembila mukembo ya beto ya Paki na mampa yina ba
me yidika ve na levule ya ntama, to ya masumu mpe ya busafu. Kasi
beto kudya mampa yina kele ve na levule, mampa ya kuvedila mpe ya
butsyelika.
9 Na mukanda yina mu fidisaka beno ntete, mu zabisaka beno na
kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zingaka na busafu.
10 Na kutuba mutindu yina, mu vwandaka zonza ve samu na bantu
yina ke zingaka na busafu na kati ya yinza yayi, bayina ke zolaka
mbongo, bayina ke bakaka bima ya ngana to misambidi ya biteki. Kana
ni mutindu yina, beno fwanaka katuka na yinza yayi.
11 Kasi na kati ya mukanda ya munu, mu vwandaka zola kuzabisa
beno na kuvwanda ve kintwadi na muntu yina ke na kutuba ti yandi
kele mundimi kana yandi ke na kuzinga na busafu, ke zolaka mbongo,
kusambila biteki, kufinga bantu, kukola malafu, to bayina ke bakaka
bima ya ngana. Beno meka ve na kudya ata fyoti na muntu ya mutindu
yina.
12-13 Ya ke dyambu ya munu ve na kufundisa bayina kele ve bandimi.
Ni Nzambi ke fundisa bawu. Kasi beno fwana kufundisa bayina beno
kele dibuundu mosi. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno
bingisa muntu ya myangu na kati-kati ya beno.»

6

Balufundusu na kati ya dibuundu ya Nzambi

1 Kana mosi na kati ya beno ke na dyambu na mpangi, samu na yinki
yandi ke sosaka lufundusu na bayina zaba ve Nzambi? Samu na yinki
yandi ke kwendaka ve na sika ya bayina kele bantu ya longo?
2 Beno fwana kuzaba ti bantu ya longo ke fundisa bantu ya yinza.
Kana ni beno fwana kufundisa bantu ya yinza, wapi mutindu beno ke
na kulenda ve na kufundisa mambu yayi ya mfunu ve?
3 Beno zaba ve ti ni beto ke fundisa bambazi? Na yina, beto lenda
kufundisa mbote mambu ya luzingu yayi.
4 Kasi ntangu beno ke vwandaka na dyambu na bampangi samu
na mambu ya luzingu yayi, beno ke bakaka bantu yina dibuundu ya
Nzambi ke talaka mpamba.
5 Ya kele mambu ya nsoni samu na beno. Mu banza ti na kati ya beno,
muntu ya ndwenga yina lenda kuyidika mambu ya bampangi lenda
kukondwa ve.
6 Kasi ya ke mbote ve ti mpangi mosi fundasana na mpangi ya nkaka
na sika ya misambisi yina kele ve bandimi.

5:7 Kbk 12.21; 13.7 **5:12-13** Mus 17.7

7 Ya tsyelika, dyambu ya kufundisa bampangi beno na beno ke na
kulakisa ti beno me vutuka na manima. Samu na yinki beno ke vibidila
ve mambu yina kele ya kudedama ve? Samu na yinki beno ke bikaka ve
ti ba baka beno bima?
8 Kasi ni beno ke salaka mambu yina kele ve ya kudedama mpe ke
na kubaka bima ya bampangi. Beno ke na kusala yawu mpe na sika ya
bampangi ya beno!
9 Beno fwana kuzaba ti bayina ke salaka mambu ya yimbi ke kota ve
na Kimfumu ya Nzambi. Muntu vuna beno ve! Bayina ke zingaka na
busafu, ke sambilaka biteki, bantu ya kinsuza, babakala yina sadilaka
mambu ya nsoni na banzutu ya bawu, mpe babakala yina ke vukisaka
mfulu bakala na bakala, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi.
10 Mutindu mosi mpe, miyibi, bayina ke zolaka mbongo, ke kolaka
malafu, ke fingaka bampangi, mpe bayina ke bakaka bima ya ngana, ke
kota ve na Kimfumu ya Nzambi.
11 Ni mutindu yina vwandaka bantu ya nkaka na kati ya beno. Kasi
Nzambi vedisaka beno mpe soolaka beno, samu ti beno vwanda bantu
ya dikanda ya yandi. Yandi kumisaka beno ya kudedama na nkumbu ya
MfumuYesu-Klisto mpe na lusalusu ya Mpeve ya Nzambi ya beto.

Nzutu kele Yinzo ya Mpeve ya Longo

12 Bantu ya nkaka ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni
mambu.» Ya kele ya tsyelika, kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno.
Ya tsyelika: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu,» kasi mu
lenda kundima ve ti mu vwanda mundongo ya mambu ni mambu.
13 Ba ke tubaka mpe: «Madya kele samu na nzutu, mpe nzutu kele samu
na madya.» Ya kele ya tsyelika! Kasi Nzambi ke zimbisa madya mpe
nzutu. Beno fwana kuzaba ti nzutu kele ve samu na kindumba, kasi
yawu kele samu na Mfumu, mpe Mfumu kele samu na nzutu.
14 Nzambi vumbulaka Mfumu na lufwa, mpe yandi ke vumbula beto
mpe na lufwa na lulendo ya yandi.
15 Beno zaba ve ti banzutu ya beno kele binama ya nzutu ya Klisto? Na
yina, mu lenda kubaka binama ya nzutu ya Klisto samu na kusala yawu
binama ya nzutu ya kento ya kindumba? Ya lenda kusalama ve.
16 To beno zaba ve ti bakala yina me vukisa mfulu na kento ya
kindumba, me kuma nzutu kaka mosi na kento yina? Ya tsyelika, Dibuku
ya Nzambi ke tubaka: «Bawu nyonso zole ke kuma kaka nzutu mosi.»
17 Kasi muntu yina me kangama na Mfumu, me kuma mpeve mosi na
yandi.
18 Beno bika na kusala kindumba. Masumu nyonso ya nkaka yina
muntu ke salaka, ke salamaka na ngaanda ya nzutu. Kasi muntu yina
ke salaka kindumba ke salaka disumu na nzutu ya yandi.
19 Beno fwana kuzaba ti nzutu ya beno kele Yinzo ya Mpeve ya Longo
yina kele na beno: Mpeve yina Nzambi pesaka beno. Nzutu ya beno kele
ve samu na beno mosi,
20 samu ti ba kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kembisa
Nzambi na nzutu ya beno.

7

Mvutu ya Polo na mambu ya makwela

6:16 Mba 2.24

1 Ntangu yayi, mu ke pesa beno bamvutu samu na mambu yina beno
sonikinaka munu. Ya kele mbote na bakala na kuvukisa ve mfulu na
kento.
2 Kasi samu ti bantu kusadila ve kindumba, konso bakala fwana
kuvwanda na kento ya yandi, mpe konso kento fwana kuvwanda na
bakala ya yandi.
3 Bakala fwana kulungisa bansatu ya kento ya yandi. Mutindu mosi
mpe, kento fwana kulungisa bansatu ya bakala ya yandi.
4 Kento lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi
zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na bakala ya yandi. Mutindu mosi
mpe, bakala lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina
yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na kento ya yandi.
5 Beno fwana kumanga ve na kuvukisa mfulu. Beno lenda kusala
yawu kana beno me wisana na kulutisa mwa bilumbu samu na kusam-
bila. Kasi na manima, beno vutukila luzingu ya beno ya makwela, samu
ti Satana tonta beno ve kana beno lenda dyaka ve na kukutika banzutu
ya beno.
6 Na kuzabisa beno mutindu yina, mu ke na kupesa ve beno lutumu.
Kasi mu ke na kupesa beno luve ya kusala yawu kana beno zola.
7 Mu zola ti bantu nyonso vwanda mutindu munu. Kasi konso muntu
ke na dikabu yina Nzambi pesaka yandi: muntu yayi ke na dikabu ya
mutindu ya nkaka, mpe muntu yina ke na dikabu ya mutindu ya nkaka
mpe.
8 Na bayina kele ve ya kukwela mpe na mifwidi, mu ke na kutuba ti ya
kele mbote ti beno tatamana na kuzinga mpila yina mutindu munu.
9 Kasi kana beno lenda ve kukutika banzutu ya beno, ya kele mbote ti
beno kwela, samu ti bantima ya beno kuya ve na bansatu ya kindumba.
10 Na bayina kele ya kukwela, ni munu ve ke na kuzonza, kasi ni
Mfumu ke na kutumisa bawu mutindu yayi: Kento fwana kukabuka ve
na bakala ya yandi.
11 Kana yandi me kabuka na bakala ya yandi, yandi kwela dyaka ve,
to yandi fwana kuwisana dyaka na bakala ya yandi. Bakala mpe fwana
kukatula ve kento ya yandi na makwela.
12 Ntangu yayi, ni Mfumu ve ke na kuzonza, kasi munu mosi. Na bantu
ya nkaka, mu ke na kutuba mutindu yayi: Kana mpangi mosi ke na kento
yina kele ve mukwikisi, mpe kana kento yina me ndima na kuzinga na
yandi, yandi fwana kukatula yandi ve na makwela.
13 Kento mpe, kana yandi ke na bakala yina kele ve mukwikisi, mpe
kana bakala yina me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana kumanga
ve bakala yina.
14 Ya tsyelika, bakala yina kele ve mukwikisi kele ya longo, samu
ti yandi kele ya kukangama na kento ya yandi yina kele mukwikisi.
Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve mukwikisi kele ya longo, samu ti
yandi kele ya kukangama na bakala ya yandi yina kele mukwikisi. Kana
ni mutindu yina ve, bana ya beno zolaka vwanda ya kuvedila ve. Kasi
bawu kele ya longo.
15 Kana muntu yina kele ve mukwikisi ke na nsatu ya kukabuka na
bakala to kento ya yandi, beno bika yandi sala yawu. Na yina, ya vwanda
kento to bakala, bawu kele na kimpwanza, samu ti Nzambi bokilaka
beno na kuzinga na kizunu.

16 Nge kento, wapi mutindu nge lenda kuzaba ti nge ke vuukisa bakala
ya nge? Mutindu mosi mpe, nge bakala, wapi mutindu nge lenda kuzaba
ti nge ke vuukisa kento ya nge?

Kuzinga mutindu nge vwandaka ntangu Nzambi bokilaka nge

17 Dyambu ya nkaka kele ti konso muntu fwana kutatamana na
mutindu ya kuzinga yina Mfumu pesaka yandi, mpe na mutindu yandi
vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. Ni mambu yina mu ke na
kutumisa na mabuundu nyonso ya Nzambi.
18 Kana ba zengaka nge bubakala ntangu Nzambi bokilaka nge,
vwanda mutindu yina. Kana ba zengaka ve nge bubakala, kusosa ve ti
ba zenga nge yawu.
19 Kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve. Kasi
dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama na misiku ya Nzambi.
20 Konso muntu fwana kutatamana na kuzinga mutindu yandi vwan-
daka ntangu Nzambi bokilaka yandi.
21 Kana nge vwandaka mundongo ntangu Nzambi bokilaka nge, kuny-
onga ve. Kasi kana nge lenda kukuma muntu ya kimpwanza, landa nzila
yina.
22 Ya tsyelika, mundongo yina Mfumu bokilaka, kele muntu ya kimp-
wanza samu na Mfumu. Mutindu mosi mpe, muntu ya kimpwanza yina
Mfumu bokilaka, kele mundongo ya Klisto.
23 Nzambi kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kuma
dyaka ve bandongo ya bantu.
24 Bampangi, konso muntu fwana kutatamana na kuzinga na ntwala
ya Nzambi na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi.

Mabanza ya Polo samu na bayina kele ve ya kukwela

25 Mambu yina mu ke na kuzabisa na sika ya bayina kele ve ya
kukwela, me katuka ve na sika ya Mfumu. Kasi yawu kele kaka mabanza
ya munu mosi. Ya kele mabanza ya muntu yina Nzambi talaka kyadi,
mpe yina bantu lenda kusala kivuvu.
26 Mu banza ti samu na bampasi yina beto ke na kutala na ntima
ntangu yayi, ya kele mbote na konso muntu na kuvwanda kaka mutindu
yandi kele.
27 Kana nge ke na kento, kukatula yandi ve na makwela. Kana nge ke
na kento ve, kusosa ve na kuvwanda na kento.
28 Ya zola kutuba ve ti kana nge kwela, nge me sala disumu to kana
ndumba me kwela, yandi me sala disumu. Kasi bayina ke kwela ke
vwanda na bankwamusu na luzingu ya bawu, mpe mu zola kukatula
beno na bankwamusu yina.
29 Bampangi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Ntangu me kuma nkufi.
Na yina, katuka ntangu yayi, babakala ya kukwela fwana kuvwanda
mutindu ti bawu kele ve na bakento.
30 Bayina ke na kudila fwana kuzinga mutindu bayina ke na kudila ve.
Bayina ke na kilengi fwana kuvwanda mutindu bayina ke na kilengi ve,
mpe bayina ke na kusumba fwana kuvwanda mutindu ti bima yina kele
ya bawu ve.
31 Bayina ke na kusadila bima ya yinza yayi fwana kuvwanda mutindu
bantu yina ke na kusadila ve bima ya yinza yayi, samu ti mambu ya yinza
yayi ke luta.

32 Mu zola ti beno vwanda ve na manyongo. Bakala yina kele ve ya
kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya Mfumu, mpe ke sosaka
na kuyangidika Mfumu.
33 Kasi bakala yina kele ya kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na bima
ya yinza. Yandi ke sosaka na kuyangidika kento ya yandi,
34 mpe ntima ya yandi kele ya kukabuka na bandambu zole. Mutindu
mosi mpe, kento yina kele ve ya kukwela, mpe ndumba yina me zaba
ntete ve babakala ke pesaka banzutu ya bawu na bima ya Mfumu, samu
ti bawu vwanda ya longo na nzutu mpe na mpeve. Kasi kento yina kele
ya kukwela, ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya yinza. Yandi ke sosaka
na kuyangidika bakala ya yandi.
35 Mu ke na kuzabisa beno yawu samu na kusadisa beno, kasi ve
samu na kulebika beno mutambu. Mu zola ti beno sala mambu yina me
fwanana, mpe ti beno vwanda ya kukangama na Mfumu na ntima mosi.
36 Kana muntu yina ke na bansatu ya kulutila na ndumba yina yandi
pesaka nsilulu ya makwela, ke na kutala ti yandi lenda dyaka ve na
kuvibidila, mpe ti yandi fwana kukwela yandi, ya ke mbote ti bawu
kwelana mutindu yandi ke na kuzola. Na kusala mutindu yina, yandi
ke na kusala ve disumu.
37 Kasi muntu yina lenda kubaka lukanu na kati ya ntima ya yandi na
kukwela ve mpe na kuvukisa ve mfulu na ndumba yina yandi pesaka
nsilulu ya makwela, ke na kusala mambu ya mbote kana ata muntu me
tumisa yandi na kusala yawu, mpe kana yandi lenda kuyala bansatu ya
nzutu.
38 Na yina, muntu yina me kwela ndumba yina yandi pesaka nsilulu
ya makwela, me sala mambu ya mbote. Kasi muntu yina me manga na
kukwela me lutila na kusala mambu ya mbote.

Malongi samu na mifwidi

39 Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi kana bakala ke na
kuzinga ntete. Kana bakala ya yandi me kufwa, yandi ke na kimpwanza
ya kukwela bakala yina yandi zola, kasi yawu salama na luzolo ya
Mfumu.
40 Na mabanza ya munu, yandi ke lutila na kuvwanda na kyese kana
yandi kwela dyaka ve. Mu kanisa ti munu mpe, mu kele na Mpeve ya
Nzambi.

8

Bibulu yina ba ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki

1 Ntangu yayi, mu ke pesa beno mvutu na dyambu ya bibulu yina
bantu ke pesaka mutindu minkayulu na sika ya banzambi ya biteki. Ya
kele ya tsyelika beto nyonso zaba ti beto kele na luzabu. Luzabu ke
salaka ti muntu vwanda na mayama, kasi luzolo ke kulisaka.
2 Kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba kima, yandi zaba yawu
ntete ve mutindu me fwanana.
3 Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi, Nzambi zaba yandi.
4 Na yina, beto lenda kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu
munkayulu na sika ya banzambi ya biteki? Beto zaba ti nzambi ya kiteki
kele ve na yinza, mpe ti Nzambi kele kaka mosi.
5 Bantu ya nkaka ke tubaka ti ya lenda kuvwanda na banzambi mingi
na mazulu to na ntoto. Ya kele ya tsyelika, banzambi mpe bamfumu kele
mingi.

6 Kasi samu na beto, ya kele kaka na Nzambi mosi, yina kele Tata.
Yandi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke na kuzinga samu na yandi.
Mutindu mosi mpe, ya kele kaka na Mfumu mosi, Yesu-Klisto. Ni na
yandi Nzambi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke zingaka na yandi.
7 Kasi bantu nyonso kele ve na luzabu yina. Ntangu bantu yina
vwandaka sambila banzambi ya biteki ke kudyaka bibulu yina bantu ke
pesaka mutindu minkayulu, bawu ke banzaka na banzambi ya biteki.
Ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu kele ngolo ve, mpe
kele ya kusumuka.
8 Ni madya ve ke salaka ti beto vwanda pene-pene na Nzambi. Kana
beto kudya yawu, beto ke bwela ve kima ya nkaka, mpe kana beto kudya
yawu ve, beto ke kondwa kima ve.
9 Kasi beno sala keba samu ti kimpwanza yina ke na beno, kubwisa ve
bayina ke ntete ve ya kusikama mbote na kiminu.
10 Ya tsyelika, nge muntu ya luzabu! Kana muntu tala nge na kudya
na kati ya yinzo yina ba ke sambilaka biteki, yinki yawu ke sala yandi?
Yandi ke kuzwa ngolo ya kudya yawu, samu ti ndinga yina ke zonzaka
na kati ya ntima ya yandi kele ntete ngolo ve.
11 Na yina, samu na luzabu ya nge, luzingu ya mpangi ya nge ya kiminu
ya fyoti yina Klisto kufwaka samu na yandi, ke beba.
12 Na kusala masumu ya mutindu yina na bampangi ya beno, mpe
na kulwalisa bantima ya bawu yina kele na ngolo ve, beno ke salaka
masumu na yandi mosi Klisto.
13 Ni yawu yina, kana ya kele na madya yina ke na kusala ti mpangi
ya munu bula mabaku, mu ke kudya dyaka ve mbisi, samu ti mpangi ya
munu bula ve mabaku.

9

Wapi mutindu Polo ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote

1 Mu kele na kimpwanza ve? Mu kele ntumwa ve? Mu talaka ve
Mfumu ya beto, Yesu? Beno kele ve bambuma ya kisalu ya munu samu
na Mfumu?
2 Ata ti bantu ya nkaka ke na kundima munu ve mutindu ntumwa, kasi
na beno, mu kele ntumwa. Ya tsyelika, ni beno kele kidimbu ya kisalu ya
munu ya buntumwa samu na Mfumu.
3 Mvutu ya munu na sika ya bantu ke fundaka munu, ni yayi:
4 Na kisalu beto ke na kusala, beto kele ve na luve ya kudya mpe
kunwa?
5 Beto kele ve na luve ya kuzyeta na kento mutindu ke salaka ban-
tumwa ya nkaka, bampangi ya Mfumu, mpe Sefase?
6 Ya ke kaka munu na Banabase ke na kusala na maboko ya beto mosi
samu na kuzwa madya.
7 Ata kinwani ke futaka mbongo na kusala kisalu ya yandi. Kisadi-
bilanga ya vinu ke kudyaka bambuma ya bilanga yina yandi ke kunaka,
mpe muvungi ke kunwaka miliki ya bibulu yina yandi ke yundulaka.
8 Mambu yina mu me tuba me katuka ve na mayela ya kimuntu, samu
ti Misiku mpe ke tubaka mutindu yina.
9 Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Moyize: «Beno fwana kukanga
ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala kisalu ya kukabula bambuma na
matiti ya yawu.» Nzambi ke na kutala kyadi ya bangombe?

9:9 Mus 25.4; 1Ti 5.18

10 Ni samu na beto ve yandi ke na kutuba mutindu yina? Ya tsyelika,
mambu yayi sonamaka samu na beto, samu ti muntu yina ke balulaka
ntoto ya bilanga, kusala na kivuvu mpe muntu yina ke bulaka matiti
ya bambuma ya faline samu na kukabula yawu na bambuma ya yawu,
kusala kisalu ya yandi na kivuvu ya kuzwa kikunku ya yandi.
11 Beto me kuna bambuma ya kimpeve na kati ya beno. Na yina,
ya kele dyambu ya nene kana beto kuzwa bimvwama na sika ya beno
mutindu musendo?
12 Kana bantu ya nkaka kele na muswa ya kusala yawu na sika ya beno,
beto mpe kele na muswa ya kusala yawu kulutila bawu.

Kasi beto me sadila yawu ve. Beto ke na kuvibidila mambu nyonso
samu na kukanga ve bantu nzila na kuwa Nsangu ya Mbote ya Klisto.
13 Beno zaba mbote ti bayina ke salaka na kati ya Yinzo ya Nzambi
ke kuzwaka madya na Yinzo ya Nzambi, mpe ti bayina ke salaka kuna
na kiyokolo ya minkayulu, ke kuzwaka kikunku ya bawu na minkayulu
yina.
14 Mutindu mosi mpe, Mfumu pesaka lutumu na bayina ke zabisaka
Nsangu ya Mbote na kuzwa madya ya bawu na kisalu yina.

15 Kasi mu me lomba beno kima ve, mpe na kusonika yawu, mu ke na
kulomba ve ti beno pesa munu bima yina mu ke na muswa ya kuzwa.
Mu banda na kulomba beno yawu? Ve, ya me lutila mbote na munu na
kufwa. Ata muntu lenda kukatula munu dyambu yayi yina mu ke na
kusala mayama.
16 Mu lenda kusala ve mayama samu ti mu ke na kuzabisa Nsangu ya
Mbote. Ya kele kisalu yina mu fwana kusala, mpe kyadi na munu kana
mu zabisa ve Nsangu ya Mbote.
17 Kana mu ke na kusala yawu na luzolo ya munu mosi, mu fwana
kuzwa difuta. Kasi kana mu ke na kusala yawu ve na luzolo ya munu
mosi, yawu kele kaka kisalu yina ba tumisaka munu na kusala.
18 Na yina, wapi difuta ya munu? Ni kuzabisa Nsangu ya Mbote ya
mpamba ata kulomba bima yina mu fwana kuzwa na kuzabisa Nsangu
ya Mbote.

19 Mu kele muntu ya kimpwanza na meso ya bantu nyonso. Kasi mu
ndimaka na kuvwanda mundongo ya bantu nyonso, samu ti mu nata
lutangu ya kulutila ya bantu na sika ya Klisto.
20 Ntangu mu ke vwandaka na ba-Zwife, mu ke zingaka mutindu Zwife
samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Ya tsyelika, mu zaba ti mu
ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, kasi ntangu mu ke vwandaka
na bayina ke tumamaka na Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu
bawu samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto.
21 Ntangu mu ke vwandaka na bayina zaba ve Misiku ya Moyize, mu
ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata bawu mpe na sika ya Klisto.
Kasi ya zola kutuba ve ti mu ke tumamaka ve na Musiku ya Nzambi,
samu ti munu mosi, mu kele ya kutumama na Musiku ya Klisto.
22 Ntangu mu ke vwandaka na bantu yina kele ve ya kusikama na
kiminu, mu ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata bawu na sika
ya Klisto. Na yina, mu ke salaka mambu nyonso yina me fwanana na
bantu nyonso samu na kuvuukisa ndambu ya bantu.

9:14 Mat 10.10; Lke 10.7

23 Mu ke na kusala mambu nyonso yayi samu na Nsangu ya Mbote,
samu ti mu kuzwa ndandu yina yawu ke pesaka.

Kuzwa musendo yina ke bebaka ve

24 Beno zaba mbote ti bantu yina ke kimaka mbangu, ke vwandaka
mingi, kasi kaka muntu mosi ke nungaka. Na yina, beno mpe, beno kima
samu na kununga.
25 Bantu nyonso yina ke kimaka mbangu, ke kubikaka yawu na ku-
manga bima ya nkaka. Bawu ke salaka mutindu yina samu na kuzwa
musendo yina ke bebaka mbangu. Kasi beto, beto ke salaka yawu samu
na kuzwa musendo yina ke bebaka ve.
26 Ni yawu yina, mu ke na kukima ve kidi-kidi, mpe mu ke na kubula
ve makofi kisika kele kima ve.
27 Mu ke talisaka nzutu ya munu mpasi, mpe mu ke tulaka yawu na
bundongo, samu ti na manima ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na bantu ya
nkaka, ba katula munu ve na lutangu ya bantu yina ke kuzwa musendo.

10

Kifwani ya bantu ya Isayeli na yinsi ya kuyuma

1 Bampangi, mu zola ti beno zimbana ve mambu yina kuminaka
bankooko ya beto na ntangu ya Moyize. Matuti vwandaka keba bawu,
mpe bawu nyonso sabukaka mubu.
2 Bawu kuzwaka mbotokolo na matuti mpe na mubu na kuvwanda
kintwadi na Moyize.
3 Bawu nyonso kudyaka madya ya kimpeve ya mutindu mosi,
4 mpe kunwaka maza ya kimpeve ya mutindu mosi. Bawu vwandaka
kunwa maza yina vwandaka basika na ditadi ya nene ya kimpeve yina
vwandaka tambula kintwadi na bawu, mpe ni Klisto vwandaka ditadi
yango ya nene.
5 Kasi bantu mingi na kati ya bawu vwandaka yangidika ve Nzambi.
Ni yawu yina, bawu kufwaka na yinsi ya kuyuma.
6 Mambu yayi salamaka samu na kupesa beto kifwani, samu ti beto
vwanda ve na bansatu ya kusala mambu ya yimbi mutindu bawu salaka.
7 Beno fwana kusambila ve biteki mutindu salaka bantu ya nkaka na
kati ya bawu. Ni na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu vukanaka
samu na kudya mpe kunwa. Na manima, bawu telamaka samu na
kusakana na mutindu ya yimbi.»
8 Beto fwana kusadila ve kindumba mutindu salaka bantu ya nkaka na
kati ya bawu, mpe bantu mafunda makumi zole na tatu (23 000) kufwaka
na kilumbu mosi.
9 Beto fwana kutonta ve Klisto mutindu salaka bantu ya nkaka na kati
ya bawu. Na yina, banyoka tatikaka bawu, mpe bawu kufwaka.
10 Beno fwana kunyunguta ve mutindu salaka bantu ya nkaka na kati
ya bawu, mpe mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwaka bawu.
11 Mambu yina kuminaka bawu samu na kulakisa kifwani na bantu ya
nkaka. Yawu kele ya kusonama samu na kukebisa beto, samu ti beto me
kuma na ntangu ya nsuka.
12 Na yina, muntu yina ke na kubanza ti yandi kele ya kutelama, fwana
kusala keba samu ti yandi kubwa ve.

10:1 Kbk 13.21-22; 14.19-20; 14.22-29 **10:4** Kbk 16.4-35; Mus 8.3; Ltg 20.8-11 **10:5** Ltg 14.16,23,29-30 **10:7** Kbk 32.6 **10:8** Ltg 25.1-18

13 Bantontolo yina kuminaka beno, vwandaka bantontolo yina ke
kuminaka bantu. Nzambi ke zitisaka bansilulu ya yandi, mpe yandi
lenda kusala ve ti bantontolo yina ke kumina beno, lutila beno ngolo.
Kasi ntangu ntontolo ke kumina beno, Nzambi ke pesa beno ngolo ya
kuvibidila yawu mpe ya kukatuka na yawu.

Kusambila ve banzambi ya biteki

14 Ni yawu yina bampangi ya luzolo, beno kima na kusambila ban-
zambi ya biteki.
15 Mu ke na kuzonza na beno mutindu na bantu ya ndwenga. Na yina,
beno tala beno mosi kana mambu yina mu ke na kuzonza kele mbote to
yimbi.
16 Mbungu ya lusakumunu yina beto ke vutulaka matondo kele kint-
wadi ya beto na menga ya Klisto. Dimpa yina beto ke bukunaka kele
kintwadi ya beto na nzutu ya Klisto.
17 Mutindu ya kele kaka na dimpa mosi, beto nyonso kele kaka nzutu
mosi, samu ti beto nyonso ke na kukabula kaka dimpa mosi.
18 Beno tala mutindu kele bantu ya Isayeli: Bayina ke kudyaka bibulu
yina ba ke pesaka mutindu minkayulu kele kintwadi na Nzambi na nzila
ya kiyokolo ya minkayulu
19 Yinki mu ke na zola kutuba? Kibulu yina ba me pesa mutindu
munkayulu na banzambi ya kiteki to nzambi ya kiteki ke na mfunu?
20 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi
ke yokaka minkayulu ya bawu, bawu ke yokaka yawu samu na bampeve
ya yimbi. Bawu ke yokaka ve yawu samu na Nzambi, mpe mu zola ve ti
beno vwanda kintwadi na bampeve ya yimbi.
21 Beno lenda kunwa ve malafu yina kele na kati ya mbungu ya Mfumu
kintwadi na malafu yina kele na kati ya mbungu ya bampeve ya yimbi.
Mutindu mosi mpe, beno lenda kudya ve madya yina kele na mesa ya
Mfumu kintwadi na madya yina kele na mesa ya bampeve ya yimbi.
22 To beto ke na sosa ti Mfumu kuzwa beto nkele? Beno ke na kubanza
ti beto me lutila yandi ngolo?

Kusala mambu nyonso samu na nkembo ya Nzambi

23 Beno ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.»
Kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika, beno ke na muswa
ya kusala mambu ni mambu, kasi mambu nyonso ke kulisaka ve bantu
na bundimi.
24 Ata muntu fwana kusosa na kusala mambu yina kele ndandu samu
na yandi mosi. Kasi beno sala mambu yina kele ndandu samu na bantu
ya nkaka.
25 Beno kudya bima nyonso yina ba ke tekisaka na zandu ata kuyufula
byuvu yina lenda kutalisa beno ntima mpasi.
26 Ya tsyelika, ntoto na bima nyonso ya yawu kele ya Mfumu.
27 Kana muntu yina kele ve mukwikisi bokila nge samu na kudya
kintwadi na yandi, mpe kana nge me ndima, kudya bima nyonso yina
yandi ke pesa nge ata kuyufula byuvu yina lenda kutalisa nge ntima
mpasi.
28 Kasi kana muntu zabisa nge ti mbisi yayi kele mbisi yina ba pesaka
mutindu munkayulu na nzambi ya kiteki, kudya yawu ve samu na
muntu yina me zabisa nge yawu, mpe samu na kutalisa ve ntima mpasi.

29 Mu ke na kuzonzila ve ntima ya nge, kasi ntima ya muntu yina me
zabisa nge yawu.
Na yina, ntima ya muntu ya nkaka lenda kufundisa munu ve na
mambu yina mu ke na kusala na kimpwanza nyonso.
30 Kana mu ke na kutonda Nzambi na madya yina mu ke na kudya ata
muntu lenda kuzonzila munu yimbi na madya yina mu ke na kutonda
Nzambi.
31 Na yina, ata ti beno ke na kudya, kunwa, to ti beno ke na kusala kima
ni kima, beno sala nyonso samu na nkembo ya Nzambi.
32 Beno vwanda na nkadulu yina lenda kubwisa ve ba-Zwife, bayina
kele ve ba-Zwife, to bantu ya dibuundu ya Nzambi.
33 Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka na kuyangidika bantu
nyonso na mambu nyonso yina mu ke salaka. Mu ke sosaka ve ndandu
ya munu mosi, kasi ndandu ya lutangu ya nene ya bantu samu ti Nzambi
vuukisa bawu.

11

1 Beno landa ndyatulu ya munu mutindu mu ke na kulanda ndyatulu
ya Klisto.

Dyambu ya kukanga yintu na ntangu ya lusambulu

2 Mu ke na kupesa beno masiika, samu ti beno ke na kubambukila
munu moyo konso ntangu, mpe ti beno ke na kulanda malongi yina mu
zabisaka beno.
3 Kasi mu zola ti beno zaba mambu yayi: Klisto kele mfumu ya bakala.
Bakala kele mfumu ya kento, mpe Nzambi kele mfumu ya Klisto.
4 Konso bakala yina ke sambilaka to ke bikulaka na yimpu na zulu ya
yintu ke zitisaka ve Klisto yina kele mfumu ya yandi.
5 Kasi konso kento yina ke sambilaka to ke bikulaka ata kukanga
kitambala na yintu, ke zitisaka ve bakala yina kele mfumu ya yandi.
Yandi kele mutindu kento yina ba me zenga bansuki.
6 Kana kento ke na zola ve kukanga yintu, yandi fwana kuzenga
bansuki ya yandi. Kasi mutindu ya kele nsoni na kento na kuzenga
bansuki to na kukatula yawu, ya me lunga ti yandi kanga kitambala na
yintu.
7 Bakala fwana kulwata ve yimpu samu ti yandi kele kifwani mpe
nkembo ya Nzambi. Kasi kento kele nkembo ya bakala.
8 Ya tsyelika, Nzambi yidikaka ve bakala na nzutu ya kento, kasi ni
kento yandi yidikaka na nzutu ya bakala.
9 Yandi yidikaka ve bakala samu na kento, kasi ni kento yandi yidikaka
samu na bakala.
10 Ni yawu yina samu na bambazi, kento fwana kuvwanda na kidimbu
na yintu samu na kulakisa ti yandi kele na yisi ya lutumu.
11 Kasi na beto yina kele samu na Mfumu, kento kele na maboko ya
bakala, mpe bakala kele na maboko ya kento.
12 Kana Nzambi yidikaka kento na nzutu ya bakala, bakala ke bu-
tukaka na kento, mpe nyonso ke katukaka na sika ya Nzambi.
13 Beno tala beno mosi. Ya kele mbote na kento na kukanga ve yintu
ntangu yandi ke sambilaka Nzambi?
14 Mambu ya yinza ke lakisaka beno ti ya kele nsoni na bakala na
kuvwanda na bansuki ya yinda.

15 Kasi ya kele nkembo samu na kento na kuvwanda na bansuki ya
yinda. Nzambi pesaka kento bansuki ya yinda samu na kukanga yintu
ya yandi.
16 Kana muntu ke na kumanga dyambu yayi, yandi fwana kuzaba ti
beto mosi to mabuundu ya Nzambi kele ve na kifu ya nkaka.

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-29; Mke 14.22-25; Lke 22.15-20)
17 Na mambu yina mu ke zabisa beno, mu lenda kusiika beno ve samu
ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke salaka ve mambu ya mbote, kasi
mambu ya yimbi.
18 Ntete-ntete, mu kuwaka ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke
vwandaka ya kukabuka, mpe mu ke na kundima ti ya lenda kuvwanda
mambu ya tsyelika.
19 Ya tsyelika, bankabwanu fwana kuvwanda na kati ya beno, samu ti
bayina kele ya kukwikama talana na kati-kati ya beno.
20 Ntangu beno ke vukanaka, beno ke kudyaka ve madya ya Mfumu.
21 Na ntangu ya kudya, konso muntu ke nwaninaka na kubaka madya
ya yandi. Na yina, bantu ya nkaka ke vwandaka na nsatu, kasi ba ya
nkaka ke kolaka malafu.
22 Beno kele ve na bayinzo samu na kudya mpe kunwa? To beno
ke salaka mutindu yina samu na kusafula dibuundu ya Nzambi, mpe
kutalisa nsoni na bayina kele ve na kima ya kudya? Wapi mambu beno
ke na kuvingila ti mu zabisa beno? Beno ke na kubanza ti mu ke siika
beno? Ve, na mambu ya mutindu yina, mu lenda kusiika beno ve.
23 Ya tsyelika, ndongosolo yina mu kuzwaka na sika ya Mfumu, mpe
yina mu zabisaka beno, kele mutindu yayi: Na mpimpa ya kilumbu yina
ba yekulaka Mfumu Yesu, yandi bakaka dimpa,
24 mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe
tubaka: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu ke na kupesa samu na beno.
Beno sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.»
25 Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi bakaka mbungu
mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu yina me salama
na menga ya munu. Konso ntangu yina beno ke kunwa yawu, beno sala
mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.»
26 Ya tsyelika, konso ntangu yina beno ke kudya dimpa yina, mpe beno
ke kunwa mbungu yina, beno ke zabisa nsangu ya lufwa ya Mfumu tii
ntangu yandi ke vutuka.
27 Ni yawu yina, muntu yina ke kudya dimpa to ke kunwa mbungu ya
Mfumu ata kuvwanda na nkadulu ya kulunga, ke sala disumu na nzutu
mpe menga ya Mfumu.
28 Na yina, konso muntu fwana kuyindula na kati ya ntima ya yandi
wapi mutindu kele nkadulu ya yandi ntete na kudya dimpa mpe kunwa
mbungu yina.
29 Ya tsyelika, muntu yina ke kudya dimpa mpe ke kunwa mbungu ya
Mfumu ata kuzaba ti ya kele nzutu ya Mfumu, ke kuzwa kitumbu na sika
ya Nzambi.
30 Ni yawu yina, na kati ya beno kele na bambevo mingi mpe bantu ya
banzutu ya kulemba, mpe ti lutangu ya nene ya bantu me kufwaka.
31 Kana beto tala ntete na kati ya ntima ya beto wapi mutindu kele
nkadulu ya beto, Nzambi ke fundisa beto ve.

32 Ntangu Mfumu ke fundisaka, yandi ke sembaka beto samu ti beto
kuzwa ve kitumbu kintwadi na bantu ya yinza.
33 Bampangi! Na yina, beno fwana kuvingilaka bampangi ya beno
ntangu beno ke vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu.
34 Kana muntu ke na nsatu, yandi fwana kudya ntete na yinzo ya
yandi, samu ti Nzambi fundisa ve beno na balukutakanu ya beno. Na
yina me tala mambu ya nkaka yina me bikana, mu ke yidika yawu
ntangu mu ke kwiza.

12

Makabu ya Mpeve ya Longo

1 Bampangi, na yina me tadila lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya
Longo, mu zola ti beno zaba butsyelika ya yawu.
2 Beno zaba ti ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve, banzambi ya
biteki yina ke zonzaka ve vwandaka benda beno, mpe beno vwandaka
lenda ve na kumanga.
3 Ni yawu yina, mu zola kuzabisa beno dyambu yayi: Muntu yina ke
na Mpeve ya Nzambi lenda kutuba ve: «Bika Yesu vwanda ya kusinga»,
mpe ata muntu lenda kutuba: «Yesu kele Mfumu» kana Mpeve ya Longo
ke na kutwadisa yandi ve.
4 Ya kele na mitindu mingi ya makabu ya kimpeve, kasi kaka ni Mpeve
mosi ke pesaka yawu.
5 Ya ke na mitindu mingi ya kusadila, kasi kaka ni Mfumu mosi beto ke
sadilaka.
6 Ya ke na mitindu mingi ya bisalu, kasi kaka ni Nzambi mosi ke pesaka
bantu ngolo ya kusala yawu.
7 Konso muntu ke kuzwaka lulendo ya Mpeve ya Longo samu na mbote
ya bantu nyonso.
8 Na muntu yayi, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya kuzonza na
ndwenga, mpe na muntu ya nkaka, kaka ni Mpeve yina ke pesaka dikabu
ya kuzonza na luzabu.
9 Kaka ni Mpeve mosi yina ke pesaka na muntu mosi dikabu ya kiminu,
mpe na muntu ya nkaka dikabu ya kubelusa bambevo.
10 Na muntu ya nkaka, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya kusala
bimangu. Na muntu ya nkaka, yandi ke pesaka dikabu ya kubikula, na
muntu ya nkaka dikabu ya kuswasikisa bampeve ya yimbi na Mpeve ya
Nzambi, na muntu ya nkaka dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu
zaba ve, mpe na muntu ya nkaka dyaka dikabu ya kubangula bandinga
yina.
11 Kaka ni Mpeve mosi ke salaka mambu nyonso yina. Mpeve ya Longo
ke pesaka na konso muntu dikabu ya kuswaswana na mpangi mutindu
yandi zola.

Beno kele binama ya nzutu ya Klisto

12 Mutindu mosi mpe, nzutu kele kaka mosi, kasi yawu kele na binama
mingi. Ata ti binama yango kele mingi, yawu ke yidikaka nzutu kaka
mosi. Yawu kele mpe mutindu yina na Klisto.
13 Ya tsyelika, beto nyonso: ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe
bantu ya kimpwanza, beto kuzwaka mbotokolo na lulendo ya Mpeve ya
Longo kaka mosi samu na kuyidika nzutu kaka mosi, mpe kaka ni Mpeve
mosi kele na kati ya bantima ya beto.

14 Nzutu kele kaka ve na kinama mosi, kasi na binama mingi.
15 Kana dikulu tuba: «Mu kele ve diboko. Na yina, mu kele ve kinama
ya nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya nzutu?
16 Kana dikutu tuba: «Mu kele ve disu. Na yina, mu kele ve kinama ya
nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya nzutu?
17 Kana nzutu nyonso vwandaka kaka disu, wapi mutindu muntu
lendaka kuwa? Kana nzutu nyonso vwandaka kaka dikutu, wapi
mutindu muntu lendaka kuwa nsunga?
18 Kasi Nzambi yidikaka konso kinama ya nzutu mutindu yandi zo-
laka.
19 Kana nyonso vwandaka kaka kinama mosi, nzutu zolaka vwanda
ve.
20 Ya tsyelika, binama kele mingi, kasi nzutu ke kaka mosi.

21 Na yina, disu lenda kutuba ve na diboko: «Mu kele ve na nsatu ya
nge!» To yintu lenda kutuba ve na makulu: «Mu kele ve na nsatu ya
beno!»
22 Kasi binama ya nzutu yina ke talanaka mutindu binama yina ke na
ngolo ve, kele mfunu.
23 Beto ke lutilaka na kuzitisa binama yina beto ke talaka ti yawu ke
na mfunu mingi ve, mpe beto ke lutilaka na kubumba binama yina kele
nsoni na meso ya bantu.
24 Binama yina kele ve nsoni na meso ya bantu ke na mfunu ve na
kubumba yawu mbote. Kasi Nzambi na kuyidika nzutu ya muntu salaka
ti bantu lutila na kuzitisa binama yina ke kondwaka buzitu.
25 Na yina, nkabwani kele ve na kati ya nzutu. Kasi binama nyonso ya
nzutu ke salasanaka.
26 Kana kinama mosi ya nzutu ke na kutala mpasi, binama nyonso ya
nzutu mpe ke na kutala mpasi kintwadi na yandi. Ntangu kinama mosi
ya nzutu ke kuzwaka masiika, binama nyonso ke yangalalaka kintwadi
na yandi.

27 Kasi beno, beno kele nzutu ya Klisto, mpe konso muntu na kati ya
beno kele kinama ya nzutu yina.
28 Na kati ya dibuundu, Nzambi tulaka bantumwa na mulonga ya
ntete. Na mulonga ya zole, yandi tulaka mimbikudi, mpe na mulonga
ya tatu milongisi. Na manima ya bawu kele na bayina ke na dikabu
ya kusala bimangu, bayina ke na dikabu ya kubelusa bambevo, bayina
ke na dikabu ya kusadisa bampangi, bayina ke na dikabu ya kutwadisa
bampangi, mpe bayina ke na dikabu ya kuzonza na bandinga yina bantu
zaba ve.
29 Bantu nyonso kele bantumwa ve, to mimbikudi, to milongisi. Bantu
nyonso kele ve na dikabu ya kusala bimangu.
30 Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kubelusa bambevo, dikabu ya
kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, to ya kubangula yawu.
31 Na yina, beno sosa na kuzwa makabu yina me lutila mfunu.

Kasi ntangu yayi, mu ke lakisa beno nzila yina me lutila banzila
nyonso mfunu.

13

Luzolo me lutila mambu nyonso

1 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kuzonza bandinga ya bantu mpe
ya bambazi. Kasi kana mu ke zolaka ve bampangi ya munu, mu kele
mutindu ngoma to ngunga yina ke salaka makelele ya mpamba.
2 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kubikula, kuvwanda na ndwenga
mpe kuzaba mbote mansweki ya Nzambi, to mu lenda kuvwanda na
kiminu yina lenda kusala ti mu katula myongo na bisika yawu kele, kana
mu ke zolaka ve bampangi, mu kele muntu ya mpamba.
3 Mu lenda kukabula bimvwama nyonso ya munu na sika ya bamputu,
mpe kupesa nzutu ya munu samu ti ba yoka munu na tiya, kana mu ke
zolaka ve bampangi, mambu nyonso yina kele kaka mpamba.
4 Muntu yina ke zolaka bampangi ke vwandaka na mvibudulu mpe ke
salaka mambu ya mbote. Yandi ke vwandaka ve na musoki, ke sosaka
ve na kutalana, mpe kele ve na mayama.
5 Yandi ke salaka ve mambu ya nsoni, mpe yandi kele ve na munimi.
Yandi ke dasukaka ve, mpe ke zimbanaka yimbi yina ba ke salaka yandi.
6 Muntu yina ke zolaka bampangi ke yangalalaka ve na mambu ya
kudedama ve. Kasi yandi ke yangalalaka na mambu ya butsyelika.
7 Muntu yina ke zolaka bampangi ke lemvokilaka mambu nyonso.
Yandi ke kwikilaka na mambu nyonso, ke salaka kivuvu na mambu
nyonso, mpe ke vibidilaka mambu nyonso.
8 Luzolo kele seko. Kasi na bilumbu ke kwiza bambikululu ke vwanda
dyaka ve. Dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve ke manisa,
mpe dikabu ya luzabu ke zimbana.
9 Ya tsyelika, luzabu ya beto kele ya kulunga ve, mpe mambu nyonso
yina beto ke bikulaka ke vwandaka ve ya kulunga.
10 Kasi ntangu mambu nyonso ke vwanda ya kulunga, mambu yina
kele ve ya kulunga ke zimbana.
11 Ntangu mu vwandaka mwana ya fyoti, mu vwandaka zonza
mutindu mwana ya fyoti, mu vwandaka banza mutindu mwana ya
fyoti, mpe mu vwandaka bakula mambu mutindu mwana ya fyoti. Kasi
ntangu mu me kuma kuluntu, mu me bika mambu nyonso ya bana ya
fyoti.
12 Ntangu yayi, mambu yina beto ke na kutala kele mutindu kizizi yina
ke na kutalana mbote ve na kitala-tala. Kasi kilumbu kele yina beto ke
tala na pwelele nyonso na meso ya beto mosi. Ntangu yayi, mu zaba
mambu nyonso ve. Kasi kilumbu kele yina mu ke zaba mambu nyonso
mutindu Nzambi zaba munu.
13 Ntangu yayi, ya ke na mambu tatu yina ke manisaka ve: kiminu,
kivuvu, mpe luzolo. Kasi dyambu yina me lutila mfunu na mambu tatu
yayi ni luzolo.

14

Mutindu ya kusadila makabu ya Mpeve ya Longo

1 Beno sosa ntete na kuzola bampangi ya beno. Beno sosa mpe na
kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo. Kasi beno sosa ya
kulutila na kuzwa dikabu ya kubikula.
2 Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke zonzaka ve
na sika ya bantu. Yandi ke zonzaka na Nzambi, samu ti ata muntu ke
bakulaka mambu yina yandi ke zonzaka. Na lulendo ya Mpeve ya Longo,
yandi ke zabisaka mansweki ya Nzambi.

3 Kasi muntu yina ke bikulaka, ke zonzaka na sika ya bantu samu na
kukulisa kiminu ya bawu, kukindisa bawu, mpe kubomba bawu.
4 Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke kulisaka
kiminu ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke bikulaka, ke kindisaka
dibuundu nyonso.
5 Mu zola ti beno nyonso zonza bandinga yina. Kasi mu zola mingi ti
beno vwanda na dikabu ya kubikula. Kana muntu mosi na kati ya beno
ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya fwana kuvwanda na
muntu yina ke bangula yawu, samu ti dibuundu nyonso kula na kiminu.
Kana ni mutindu yina ve, muntu yina ke bikulaka me lutila mfunu na
muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve.
6 Bampangi, kana ntangu yayi mu kwiza na sika ya beno, mpe mu
zonzila beno na bandinga yina bantu zaba ve, yawu ke sadisa beno ve.
Kasi mu fwana kunatina beno mambu yina Nzambi me zabisa munu,
mambu ya ndwenga, mbikululu, to ndongosolo.
7 Ya kele mpe mutindu mosi samu na bisikulu ya muziiki mutindu dituutu mpe kisanzi. Kana yawu ke na kupesa ve miningu ya kuswaswana,
wapi mutindu muntu ke zaba nzimbu ya dituutu to ya nsambi?
8 Kana kulumenta ke na kupesa ve muningu ya mbote, nani ke kubama
samu na kunwana muzingu?
9 Beno mpe, kana mambu yina beno ke na kuzonza kele na ndinga yina
bantu lenda kubakula ve, wapi mutindu bantu lenda kuzaba mambu
yina beno ke na kuzonza? Beno ke na kuzonza na mupepe.
10 Ya kele na bandinga mingi na yinza, kasi konso ndinga kele na nsasa
ya yawu.
11 Kana mu zaba ve ndinga yina mu ke na kuwa, muntu yina ke na
kuzonza yawu kele nzenza na ntwala ya munu. Munu mpe, mu kele
nzenza na ntwala yandi.
12 Na yina, mutindu beno ke sosaka na ntima nyonso na kuzwa lulendo
yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, beno sosa na kuvwanda na
makabu yina ke kulisaka dibuundu ya Nzambi.
13 Ni yawu yina, muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve,
fwana kusambila samu na kubangula yawu.
14 Kana mu ke na kusambila na bandinga yina bantu zaba ve, mpeve
ya munu ke na kusambila, kasi mayela ya munu ke na kusala kima ve.
15 Na yina, yinki mu ke sala? Mu ke sambila na mpeve ya munu, kasi
mu ke sambila mpe na mayela ya munu. Mu ke yimbila na mpeve ya
munu, kasi mu ke yimbila mpe na mayela ya munu.
16 Kana nge ke na kutonda Nzambi kaka na mpeve ya nge, wapi
mutindu muntu yina zaba ve mambu yina ke lenda na kutuba «Ameni»
na lusambulu ya nge ya kuvutula matondo? Ya tsyelika, yandi zaba ve
mambu yina nge ke na kuzonza.
17 Ata ti lusambulu ya nge ya kuvutula matondo kele mbote, yawu ke
kulisa ve kiminu ya mpangi ya nge.
18 Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti mu lutila beno nyonso na
kuzonza bandinga yina bantu zaba ve.
19 Kasi na ntwala ya bandimi yina me vukana, ya me lutila mbote na
munu na kuzonza kaka bampova tanu yina bantu lenda kubakula samu
na kulongisa bampangi, kasi ve mafunda ya bampova na bandinga ya
kimpeve.

20 Bampangi, beno vwanda ve bana ya fyoti na nkadulu ya beno. Beno
vwanda bana ya fyoti na mambu ya yimbi, kasi bantu ya kukula na
nkadulu ya beno.
21 Ya kele ya kusonama na Misiku:
«Mu ke zonzila bantu yayi na lusalusu ya banzenza
yina ke zonzaka bandinga ya nkaka.
Kasi ata mu sala mutindu yina,
bawu ke kuwa munu ve.»
22 Na yina, kuzonza bandinga yina bantu zaba ve kele kidimbu samu na
bayina kele ve bandimi, kasi yawu kele ve kidimbu na bandimi. Mutindu
mosi mpe, kubikula kele kidimbu samu na bandimi, kasi yawu kele ve
kidimbu na bayina kele ve bandimi.
23 Kana bandimi nyonso vukana, mpe ti bawu nyonso zonza na
bandinga yina bantu zaba ve, bayina zaba ve mambu yina to bayina kele
ve bandimi yina ke kota kuna ke banza ti beno me lawuka.
24 Kana bawu nyonso ke na kubikula, mpe ti muntu yina zaba ve
mambu yina to yina kele ve mukwikisi kota kuna, yandi ke bakula
masumu ya yandi, mpe ke funduswa na mambu yina bawu ke na
kuzonza.
25 Mambu yina kele ya kubumbama na kati ya ntima ya yandi ke
zabana. Na yina, yandi ke fukama kizizi na ntoto, mpe ke sambila
Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, Nzambi kele na kati-kati ya beno.»

Nzambi kele ve Nzambi ya muvusu

26 Na yina bampangi, beno fwana kusala mutindu yayi: Ntangu beno
ke vukanaka samu na kusambila, muntu mosi na kati ya beno lenda
kuyimba nzimbu, muntu ya nkaka lenda kulongisa bampangi, muntu
ya nkaka lenda kuzabisa mansweki ya Nzambi, muntu ya nkaka lenda
kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe muntu ya nkaka dyaka
lenda kubangula bandinga yina. Mambu nyonso yayi fwana kusadisa
bandimi na kukula na kiminu.
27 Kana bantu ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya me
fwana ti bantu zole to tatu sala yawu. Bawu fwana kuzonza mosi na
mosi kana mpangi me manisa, mpe ti muntu ya nkaka fwana kubangula
yawu samu na bampangi.
28 Kana muntu yina ke bangula kele ve, bayina ke na kuzonza
bandinga yina fwana kuvwanda swi na kati ya dibuundu. Bawu zonza
kaka na kati ya bantima ya bawu mpe na Nzambi.
29 Kasi na bayina kele na dikabu ya kubikula, bantu zole to tatu fwana
kuzonza, mpe bantu ya nkaka fwana kuwa mpe kulanda kana yawu kele
ya tsyelika.
30 Kana muntu ya nkaka me kuzwa mbikululu, ya me lunga ti muntu
yina ke na kuzonza vwanda swi.
31 Beno nyonso lenda kubikula. Kasi beno fwana kusala yawu mosi na
mosi, samu ti bantu nyonso longoka mpe kuzwa kibakala.
32 Bayina ke na dikabu ya kubikula ke na lulendo ya kukutika yawu.
33 Ya tsyelika, Nzambi kele ve Nzambi ya muvusu, kasi Nzambi ya
kizunu.
Mutindu mosi na kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi,

14:21 Esa 28.11-12

34 bakento fwana kuvwanda swi na kati ya dibuundu. Bawu kele ve
na muswa ya kuzonza, mpe bawu fwana kutumama mutindu Musiku
ke tumisaka.
35 Kana ya ke na dyambu yina bawu ke na kubakula mbote ve, bawu
fwana kuyufula yawu na babakala ya bawu na yinzo, samu ti ya kele
mbote ve na kento na kuzonza na kati ya dibuundu.
36 Beno banza ti mambu ya Nzambi katukaka na sika ya beno? To beno
banza ti kaka ni beno kuwaka yawu?
37 Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele mumbikudi to yandi kele
na dikabu ya kimpeve, yandi fwana kuzaba ti mambu yina mu ke na
kusonikina beno kele lutumu ya Mfumu.
38 Kana yandi ke na kundima yawu ve, Nzambi mpe ke ndima yandi
ve.
39 Na yina bampangi, beno sosa na kuzwa dikabu ya kubikula, mpe
beno yimina ve bantu na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve.
40 Kasi mambu nyonso fwana kusalama na mutindu me fwanana mpe
na muvusu ve.

15

Mvumbukulu ya Klisto na lufwa

1 Bampangi, ntangu yayi mu ke na kubambula beno Nsangu ya Mbote
yina mu zabisaka beno. Beno ndimaka yawu, mpe beno kele ya kuk-
wikama na yawu.
2 Ni yawu ke sala ti beno kuzwa mpulusu kana beno tatamana na
kukwikila na mambu yina mu zabisaka beno. Kana ni mutindu yina ve,
beno kwikilaka ya mpamba.
3 Mu pesaka beno ntete ndongosolo yina munu mosi kuzwaka: Klisto
kufwaka samu na masumu ya beto mutindu yawu sonamaka na Dibuku
ya Nzambi.
4 Ba tulaka yandi na ndyamu, mpe na kilumbu ya tatu, yandi vum-
bukaka na lufwa mutindu yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi.
5 Yandi talanaka na Sefase mpe na bantumwa ya nkaka*
6 Yandi talanaka mpe na lutangu ya bampangi kulutila bankama tanu
(500) yina vukanaka kisika mosi. Mingi na kati ya bawu ke ntete moyo,
kasi ba ya nkaka me kufwaka.
7 Na manima, yandi talanaka na Zaki mpe na bantumwa nyonso.
8 Na manima ya kutalana na bantu nyonso yina, yandi talanaka mpe
na munu yina kele mutindu mwana yina me butuka na bangonda ya
kulunga ve.
9 Ya tsyelika, bantumwa nyonso ya nkaka me lutila munu mfunu. Na
kutala mbote, mu kele ve na muswa ti ba bokila munu ntumwa, samu ti
mu me talisa dibuundu ya Nzambi mpasi mingi.
10 Kasi ni bumbote ya Nzambi salaka ti mu kuma mutindu mu kele
ntangu yayi, mpe bumbote yango vwandaka ve ya mpamba. Mu me
sala kisalu ya munu kulutila bantumwa nyonso ya nkaka. Ni munu
ve vwandaka sala kisalu yango, kasi ni bumbote yina Nzambi lakisaka
munu.
11 Na yina, ata ya vwanda munu to ya vwanda bawu, ni Nsangu ya
Mbote yina beto ke na kulongisa, mpe ni yawu beno kwikilaka.

* **15:5** Na kibuku yayi ba sonikaka nkumbu ya bantumwa na lutangu ya kumi na zole. **15:5** Esa 53.5-12; Mga 16.10; Ose 6.2; Mat 28.16-17; Mke 16.14; Lke 24.34,36; Yne 20.19

Nzambi ke vumbula bantu na lufwa

12 Beto ke na kulongisa ti Klisto vumbukaka na lufwa. Na yina, samu
na yinki bantu ya nkaka na kati ya beno ke tubaka ti bantu ya kufwa ke
vumbuka ve na lufwa?
13 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, yawu zola kutuba ti
Klisto mpe vumbukaka ve na lufwa.
14 Kasi kana ya kele ya tsyelika ti Klisto vumbukaka ve na lufwa,
mambu yina beto ke na kulongisa kele ya mpamba, mpe beno ke na
kusala mpe kiminu ya mpamba.
15 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, ya zola kutuba ti
Nzambi mpe vumbulaka ve Klisto na lufwa. Na yina, beto ke tubaka
kimbangi ya luvunu na Nkumbu ya Nzambi ntangu beto ke na kutuba
ti yandi vumbulaka Klisto na lufwa.
16 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, Klisto mpe vum-
bukaka ve na lufwa.
17 Kana Klisto vumbukaka ve na lufwa, kiminu ya beno kele mpamba,
mpe beno ke na kuzinga ntete na kati ya masumu ya beno.
18 Ya zola kutuba mpe ti bayina vwandaka kwikila Klisto mpe kufwaka
ke kuzwa ve mpulusu.
19 Kana beto kele na kivuvu na Klisto samu na mambu ya yinza ya
luzingu yayi kaka, beto me lutila bantu nyonso na mawa.
20 Kasi ya tsyelika, Klisto vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa. Ni
yandi Nzambi vumbulaka ntete na lufwa samu na kulakisa ti bantu yina
kufwaka ke vumbuka mpe na lufwa.
21 Ya tsyelika, mutindu lufwa kwizaka na muntu mosi, mutindu mosi
mpe, mvumbukulu na lufwa me kwiza na muntu mosi.
22 Bantu nyonso ke kufwaka samu ti bawu kele ya kukangama na
Adami. Mutindu mosi mpe, bantu nyonso ke kuzwa luzingu samu ti
bawu kele ya kukangama na Klisto.
23 Kasi bawu nyonso ke vumbuka na ndandanu: ntete-ntete Klisto,
mpe na manima bantu nyonso yina kele ya kukangama na Klisto.
24 Na manima ya mambu nyonso yayi, ke vwanda nsukunu ya bima
nyonso. Klisto ke mwangisa bimfumu nyonso, bayina nyonso kele na
bumfumu, mpe bayina nyonso ke na lulendo. Ntangu yandi ke manisa
na kusala mutindu yina, yandi ke pesa Kimfumu ya yandi na sika ya Tata
Nzambi.
25 Klisto fwana kuvwanda na bumfumu ya yandi tii ntangu Nzambi ke
nunga bambeni nyonso, mpe ke tula bawu na yinsi ya makulu ya Klisto.
26 Mbeni ya nsuka yina yandi ke mwangisa, ni lufwa.
27 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bima nyonso kele ya
kutumama na yandi.» Kasi Nzambi kele ve na kati ya lutangu ya bima
nyonso yina.
28 Ntangu bima nyonso ke vwanda ya kutumama na yandi, yandi mosi
mpe Mwana ke tumama na Nzambi yina salaka ti bima nyonso vwanda
ya kutumama na yandi. Na yina, Nzambi ke vwanda mfumu ya bantu
mpe bima nyonso.
29 Kana ni mutindu yina ve, yinki ke sala bantu yina ke kuzwaka
mbotokolo samu na bantu ya kufwa? Samu na yinki bawu ke kuzwaka
mbotokolo yina kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa?

15:27 Mga 110.1

30 Beto mosi mpe, samu na yinki konso ntangu beto ke tambulaka
pene-pene na lufwa?
31 Bampangi, konso kilumbu mu ke zingaka pene-pene na lufwa. Ya
tsyelika, mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti mu ke salaka mayama
samu na beno na bundiku yina kele na beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya
beto.
32 Na mbanza Efeso, mu nwanaka muzingu na bantu yina kele na
nkadulu ya bibulu ya mfinda. Kana yawu vwandaka samu na mambu
ya kimuntu, yawu zolaka vwanda muzingu ya mpamba. Kana bantu
ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, beto tuba kwandi: «Beto kudya mpe
kunwa samu ti mbasi beto ke kufwa».
33 Beno sala keba! Muntu yina ke tambulaka na bandiku ya yimbi ke
kumaka muntu ya yimbi.
34 Beno vutukila mabanza ya mbote, mpe beno sala dyaka ve masumu.
Ya tsyelika, bantu ya nkaka na kati ya beno zaba Nzambi ve, mpe mu ke
na kutuba yawu samu ti beno tala nsoni.

Nzutu yina ke vwanda na bantu yina ke vumbuka na lufwa

35 Kasi muntu lenda kuyufula: «Wapi mutindu bantu ya kufwa ke
vumbuka na lufwa? Wapi nzutu ke vwanda na bawu?»
36 Nge ke na mayela ve! Mbuma yina nge ke kunaka na ntoto ke bolaka,
ntete yawu basisa yinti.
37 Kima yina nge ke kunaka kele kaka mbuma ya mpamba. Ya lenda
kuvwanda mbuma ya disangu to ya kima ya nkaka. Nge ke kunaka ve
yinti yina ke basikaka na mbuma yina.
38 Na manima, Nzambi ke menisaka mbuma mutindu yandi ke zolaka.
Konso mbuma ke basisaka yinti ya mutindu ya yawu.
39 Banzutu nyonso kele mutindu mosi ve. Musuni ya muntu kele ya
kuswaswana na musuni ya kibulu. Mutindu mosi mpe, musuni ya ndeke
kele ya kuswaswana na musuni ya mbisi.
40 Ya kele na bima yina ke talanaka na zulu, mpe bima yina ke talanaka
na ntoto. Kasi bima yina ke talanaka na zulu kele na kitoko mosi ve na
bima yina ke talanaka na ntoto.
41 Ntangu kele na mutindu ya yawu ya kulezima. Mutindu mosi
mpe, ngonda na bambwetete ke lezimaka ve mutindu mosi, mpe konso
mbwetete kele na mutindu ya yawu ya kulezima.
42 Ya ke vwanda mpe mutindu mosi samu na mvumbukulu ya bantu
na lufwa. Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke bolaka. Kasi
ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke bola dyaka ve.
43 Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke vwandaka dyaka
ve na mfunu mpe yawu ke vwandaka dyaka ve na ngolo. Kasi ntangu
Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke vwanda nzutu ya ngolo
mpe ya nkembo.
44 Ntangu ba ke zikaka mvumbi, ya ke vwandaka nzutu ya kimuntu.
Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, ya ke vwanda nzutu ya
kimpeve. Na yina, ya kele na nzutu ya kimuntu mpe nzutu ya kimpeve.
45 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ya ntete, Adami,
kumaka muntu ya moyo.» Kasi Adami ya nsuka† kele ya kufuluka na
Mpeve yina ke pesaka luzingu.

15:32 Esa 22.13 † **15:45** *Adami ya nsuka:* Ni Yesu-Klisto.

46 Ni nzutu ya kimpeve ve ke tekilaka, kasi nzutu ya kimuntu. Nzutu
ya kimpeve ke kwizaka kaka na manima.
47 Muntu ya ntete yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, kele muntu
ya ntoto. Kasi muntu ya zole yina yandi yidikaka, katukaka na mazulu.
48 Mutindu vwandaka muntu yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu,
ni mutindu yina mpe kele bantu ya yinza. Mutindu kele muntu yina
katukaka na mazulu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya mazulu.
49 Mutindu beto kele na kifwani ya muntu yina Nzambi yidikaka na
fundu-fundu, beto ke vwanda mpe na kifwani ya muntu yina katukaka
na mazulu.
50 Bampangi, mu zola kuzabisa beno mutindu yayi: Banzutu ya beto
yina kele na musuni mpe menga lenda kukota ve na Kimfumu ya
Nzambi, mpe bima yina ke kufwa lenda kukota ve kisika kele bima yina
ke kufwa ve.
51 Mu ke zabisa beno mansweki yayi: Beto ke kufwa ve beto nyonso.
Kasi banzutu ya beto nyonso ke soba
52 na mpamukunu na mutindu ya mbwetolo ya meso. Yawu ke salama
ntangu muningu ya nsuka ya kulumenta ke wakana. Ntangu muningu
yina ke wakana, bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa na banzutu yina
ke bola dyaka ve. Kasi samu na beto, Nzambi ke soba banzutu ya beto.
53 Ya tsyelika, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso
yina ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve.
54 Ntangu, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso yina
ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve, mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi ke
salama: «Lufwa ke dyaka ve, Nzambi me nunga yawu.»
55 «Lufwa! Wapi sika kele ngolo ya nge ya kununga?
Wapi sika nge me tula lulendo ya nge ya kufwa bantu?»
56 Lulendo ya lufwa ni disumu, mpe ni Misiku ke pesaka ngolo na
disumu.
57 Kasi beto tonda Nzambi yina ke pesaka beto ngolo ya kununga na
lusalusu ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.
58 Bampangi ya luzolo! Na yina, beno vwanda na ngolo mpe beno
vutuka manima ve. Beno tatamana na kusala na ntima mosi kisalu ya
Mfumu. Beno fwana kuzaba ti mpasi yina beno ke na kutala na kusala
kisalu ya Mfumu, ke vwanda ve ya mpamba.

16

Kukutika mbongo samu na dibuundu ya Yelusalemi

1 Na yina me tadila mbongo ya kukutika samu na kusadisa bantu
ya longo, beno fwana kusala mutindu mu zabisaka na mabuundu ya
Nzambi yina kele na Ngalatiya.
2 Bilumbu nyonso ya lumingu, konso muntu na kati ya beno fwana
kukatula lutangu ya mbongo ya kufwanana na mbongo yina yandi lenda
kuzwa na lumingu nyonso. Beno fwana kusala mutindu yina samu ti
ntangu mu ke kwiza, beno lutisa dyaka ve ntangu na kukutika mbongo.
3 Ntangu mu ke kwiza, mu ke fidisa na Yelusalemi bantu yina beno
ke soola. Mu ke pesa bawu mukanda yina bawu ke nata kintwadi na
makabu ya beno.

15:55 Esa 25.8; Ose 13.14

4 Kana yawu kele mfunu ti mu kwenda, bawu ke sala nzyetolo kintwadi na munu.

Mabanza ya Polo na kusala nzyetolo

5 Mu ke lutila na kizunga ya Masedwane na kukwiza na sika ya beno,
samu ti mu fwana kulutila kuna.
6 Mu banza ti mu ke lutisa bilumbu mingi na sika ya beno, to mu ke
lutisa ntangu nyonso ya madidi ya ngolo na sika ya beno, samu ti beno
ke sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu.
7 Mu zola ve ti mu talana na beno kaka ntangu mu ke luta. Mu zola ti
mu vwanda bilumbu mingi na beno kana Mfumu zola.
8 Kasi mu ke vwanda na mbanza Efeso tii na mukembo ya Pantekote.
9 Kuna, nzila kele ya kuzibuka na kusala kisalu ya nene ya Nzambi ata
ti bambeni kele mingi.
10 Kana Timote kwiza na sika ya beno, beno fwana kusala nyonso na
kuyamba yandi mbote, samu ti yandi ke na kusala kisalu ya Mfumu
mutindu munu.
11 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa yandi. Kasi na kizunu
nyonso, beno sadisa yandi na kulanda nzyetolo ya yandi, mpe yandi
vutuka na mbote nyonso kisika mu kele, samu ti munu na bampangi ke
na kuvingila yandi.
12 Samu na mpangi ya beto, Apolose, mu me kindisa yandi bambala
mingi na kwiza kutala beno kintwadi na bampangi ya nkaka. Kasi yandi
zola ve kukwiza ntangu yayi. Yandi ke kwiza kilumbu yina yandi ke
kuzwa ntangu.

Bankindusulu ya nsuka mpe bambote

13 Beno zibula meso, mpe beno vwanda ya kusikama na kiminu. Beno
vwanda na kibakala mpe ngolo.
14 Beno fwana kusala mambu nyonso na kati ya luzolo.
15 Bampangi, beno zaba mbote ti Setefanase na dikanda ya yandi kele
bantu ya ntete na kukwikila Yesu-Klisto na kizunga ya Akayi. Bawu
ndimaka na kusadisa mpe bantu ya longo. Na yina, mu ke na kulomba
beno:
16 Beno tumama na bantu yina kele mutindu bawu, mpe na bayina
nyonso ke salaka kintwadi na bawu.
17 Mu ke na kuyangalala mingi na nkwizulu ya Setefanase, Foletuna-
tuse, mpe Akayikuse na sika ya munu. Bawu me sadisa munu mutindu
ti ni beno vwandaka sadisa munu.
18 Bawu bwisaka ntima ya munu mutindu bawu bwisaka bantima ya
beno. Beno fwana kuzaba na kusiika bantu ya mutindu yina.
19 Mabuundu ya Nzambi ya Aziya me pesa beno mbote. Akilase, Pisile,
mpe bandimi yina ke vukanaka na bayinzo ya bawu me pesa beno
mbote na nkumbu ya Mfumu.
20 Bampangi nyonso yina kele awa me pesa beno mpe mbote. Beno
pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo.
21 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote. Mu me sonika yawu
munu mosi.
22 Bika ti muntu yina ke zolaka ve Mfumu vwanda ya kusinga.
*Malanata**
23 Bika ti Mfumu Yesu kusakumuna beno.

* **16:22** *Malanata* zola kutuba: «Mfumu ke na kukwiza!»

24 Mu ke zolaka beno nyonso, samu ti beto nyonso kele ya kukangama
na Yesu-Klisto.

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLINTO NKOTOLO

Mukanda yayi ya zole ke na kulakisa ti bumpangi na kati ya Polo na ba-Klisto ya mbanza Kolinto ke na kulutila dyaka ngolo mingi. Kasi mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu talisaka Polo mpasi ya kulutila na ntima, mpe vwandaka zola ve kundima bumfumu ya yandi ya kusala kisalu mutindu ntumwa. Na yawu, Polo sonikinaka bawu na nswalu nyonso ata kubumba na kulakisa bawu wapi mutindu yandi ke zolaka bawu, mpe nsatu ya kuvutula dyaka kiwisa ya yandi na bawu. Ni yawu yina, yandi lakisaka kilengi ya yandi ntangu Tite natinaka yandi bansangu ya mbote ya ba-Klisto ya Kolinto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Ko 1.1-2).
- Polo ke na kuzonzila bampasi ya lufwa yina yandi mosi talaka na mbanza Efeso (2Ko 1.3-11).
- Polo ke na kuzonzila bampasi mpe bankwamusu yina yandi talaka na kati ya bunkundi ya yandi na ba-Klisto ya Kolinto. Yandi ke na kuzonzila mpe mfunu ya kisalu ya ntumwa ya Yesu-Klisto. Yandi ke na kubangula samu na yinki yandi vwandaka na nzonzolo ya ngolo na mukanda yina yandi fidisaka bawu ntete, mpe wapi mutindu yandi ke na kilengi ya kulutila, samu ti nzonzolo yina me pesa bambuma ya mbote (2Ko 1.12–7.16).
- Polo ke na kuzonzila makabu yina ba-Klisto ke yonzika samu na kusadisa ba-Klisto ya kizunga ya Zude. Yandi ke na zabisa bawu mpe wapi mutindu ya kukabula na nsayi (2Ko 8–9).
- Polo ke na kusoba nzonzolo ya yandi. Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke na kutuba ti yandi kele ve ya tsyelika ntumwa (2Ko 10.1–13.10).
- Polo ke na kumanisa mukanda ya yandi na kuzonzila fyoti mambu ya kuzola bampangi (2Ko 13.11-13).

Mukanda yayi kele na nzonzolo ya yandi mosi Polo. Kasi yawu fwana kunata beto ve na kubanza ti Polo ke na sosa kunwanina nzutu ya yandi mosi, to dibanza ya yandi mosi. Kana Polo ke na kunwana na ngolo nyonso, yawu kele samu na kulakisa na bantu bumfumu ya kusala kisalu ya yandi mutindu ntumwa, samu ti bantu nyonso ndima Nsangu ya Mbote, mpe bawu zaba ti ya tsyelika Klisto kele Mfumu.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Timote, beto ke na kufidisa mukanda yayi na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto, mpe na bantu nyonso ya longo ya kizunga ya Akayi.

2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na kusiika Nzambi

3 Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi kele Tata yina ke talaka bantu kyadi, mpe Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu nyonso.

4 Yandi ke katulaka beto kyadi na bampasi nyonso yina ke kuminaka
beto, samu ti beto mpe lenda na kukatula kyadi na bayina nyonso ke
talaka bampasi. Beto ke katula bawu kyadi mutindu Nzambi katulaka
beto yawu.
5 Ya tsyelika, na mutindu beto ke na kutala mingi bampasi yina Klisto
talaka, ni na mutindu yina mpe kyadi ya beto ke lutila na kukatuka na
kuvwanda ya kukangama na Klisto.
6 Kana beto ke na kutala mpasi, ya kele samu na kukatula kyadi ya
beno, mpe samu na kukeba ya beno. Kana Nzambi ke na kukatula beto
kyadi, ya kele samu na kukatula kyadi ya beno, samu ti beno vibidila
bampasi yina beto ke na kutala.
7 Na yina, beto kele na kivuvu ya ngolo, mpe beto zaba ti kana beno ke
na kukabula bampasi kintwadi na beto, Nzambi mpe ke katula kyadi ya
beno kintwadi na beto.
8 Bampangi, beno fwana kuzaba wapi mutindu kele bampasi yina beto
talaka ntangu beto lutaka na kizunga ya Aziya. Bampasi yina beto talaka
lutilaka ngolo, mpe beto vwandaka lenda dyaka ve na kuvibidila yawu.
Na yina, beto vwandaka banza ti beto ke kufwa.
9 Beto vwandaka tala ti ntangu ya kufwa beto me kuma. Kasi yawu
salamaka mutindu yina, samu ti beto sala dyaka ve kivuvu na beto mosi,
kasi na Nzambi yina ke vumbulaka bantu na lufwa.
10 Ni yandi vuukisaka beto na lufwa ya mutindu yina, mpe ke vuukisa
dyaka beto. Ya tsyelika, beto ke na kivuvu na yandi ti yandi ke vuukisa
dyaka beto.
11 Beno mpe ke na kusadisa beto na kusambidilaka beto. Na yina,
beto ke kuzwa lusakumunu na sika ya Nzambi samu na balusambulu
ya bantu mingi, mpe bantu mingi ke tonda Nzambi samu na beto.

Polo sobaka mabanza samu na nzyetolo ya yandi

12 Dyambu yina beto lenda kusala mayama mutindu ndinga yina ke
zonzaka na yisi ya ntima ya beto ke na kulakisa kimbangi ni kuzinga
na ntwala ya bantu nyonso mpe mingi na ntwala ya beno na mutindu
ya kukuluka mpe ya kuvedila yina Nzambi pesaka beto. Mutindu ya
beto ya kuzinga vwandaka ve ya ndwenga ya bantu, kasi ya bumbote
ya Nzambi.
13 Beto ke na kusonikina beno kaka mambu yina beno ke tangaka mpe
ke bakulaka. Mu banza ti beno ke bakula yawu mbote,
14 samu ti beno bakulaka yawu fyoti ti beno lenda kusala mayama
samu na beto, mutindu mosi mpe beto ke sala yawu samu na beno na
kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu ke vutuka.
15 Mu vwandaka na kivuvu na mambu yina. Ni yawu yina, mu zolaka
lutila ntete na sika ya beno samu na kupesa beno lusakumunu na mbala
ya zole.
16 Mu vwandaka zola kulutila na sika ya beno ntete mu kwenda na
kizunga ya Masedwane, mpe na manima, mu vutuka dyaka na sika ya
beno. Na yina, beno zolaka sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu
na kizunga ya Zude.
17 Na kutuba mutindu yina, ya zola kutuba ti mu zaba ve kubaka
lukanu? To balukanu ya munu kele kaka balukanu ya kimuntu, samu
ti na kati ya mambu ya munu kele na «kundima» mpe «kumanga?»

18 Yandi mosi Nzambi zaba ti mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga.»
19 Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi, yina Silase, Timote, mpe munu mosi zabisaka beno kele ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga» Kasi yandi kele kaka na mambu ya «kundima.»
20 Bansilulu nyonso ya Nzambi kele na mambu ya «kundima» na Yesu-Klisto. Ni na Yesu-Klisto mpe beto ke tubaka «Ameni» samu na kukembisa Nzambi.
21 Ni Nzambi ke pesaka beto na beno ngolo na kuzinga kintwadi na Klisto, mpe ni yandi pesaka beto kisalu yayi.
22 Ni Nzambi tulaka beto kidimbu ya yandi, mpe tulaka Mpeve ya yandi na kati ya bantima ya beto, mpe yawu kele kikunku ya ntete na bima yina yandi ke pesa beto.
23 Mu bakaka lukanu ya kuvutuka ve na mbanza Kolinto, samu ti mu zolaka ve kutalisa beno ntima mpasi. Mu ke na kutuba butsyelika, mpe Nzambi kele mbangi ya munu. Yandi kufwa munu kana mu ke na kuvuna.
24 Beto ke na kusosa ve na kuzabisa beno mambu yina beno fwana kukwikila, samu ti kiminu ya beno kele ngolo. Kasi beto ke na kusala kintwadi samu na kilengi ya beno.

2

1 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuvutuka dyaka ve na sika ya beno samu na kutalisa ve beno kyadi.
2 Kana mu talisa beno kyadi, nani dyaka lenda kuyangidika munu? Bantu yina mu ke talisa kyadi ke lenda dyaka na kuyangidika munu?
3 Ni yawu yina, mu me sonikina beno mambu yango, samu ti mu zolaka ve ti na kukuma na sika ya beno, bayina zolaka yangidika munu, talisa munu kyadi. Mu ke na kivuvu ti ntangu mu ke vwandaka na kilengi, beno nyonso mpe ke vwandaka na kilengi.
4 Ya tsyelika, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi na kati ya manyongo. Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi mpe mu ke na kudila. Ya kele ve samu na kutalisa beno kyadi, kasi samu ti beno bakula wapi mutindu mu ke zolaka beno ya kulutila.

Kulemvokila muntu yina me sala yimbi

5 Kana muntu me talisa mpangi kyadi, ni munu ve yandi me talisa kyadi, kasi ni beno nyonso. Na kuzonza mbote ni beno nyonso ve, kasi ndambu ya bantu na kati ya beno.
6 Na muntu ya mutindu yina, masembo yina bantu mingi me pesa yandi me lunga.
7 Ni yawu yina ntangu yayi, beno fwana kulemvokila mpe kukindisa yandi, samu ti yandi vwanda ve na kati kyadi ya kulutila.
8 Na yina, mu ke na kutumisa beno na kulakisa ti beno ke zolaka yandi.
9 Ya tsyelika, mu me sonikina beno samu na kutala kana beno kele kaka ya kukubama na kutumama na mambu nyonso.
10 Na muntu yina beno ke lemvokila yimbi, munu mpe ke lemvokila yandi. Kana mu lemvokilaka muntu, mpe ti ya vwandaka na dyambu ya kulemvokila yandi, mu salaka yawu samu na beno na ntwala ya Klisto.
11 Na yina, Satana lenda kuvuna beto ve samu ti beto zaba ti yandi kele na mabanza ya yimbi.

12 Ntangu mu kumaka na mbanza Towase samu na kulongisa Nsangu
ya Mbote ya Klisto, mu talaka ti Mfumu zibudilaka munu nzila.
13 Kasi ntima ya munu vwandaka ve na kizunu samu ti mu talaka
ve Tite, mpangi ya munu. Ni yawu yina, mu bikaka bantu ya mbanza
Towase, mpe mu kwendaka na kizunga ya Masedwane.

Yesu-Klisto ke nungisaka beto

14 Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti konso ntangu yandi ke nataka
beto na mulonga ya nkembo ya kununga ya Klisto. Na beto, yandi ke
zabisaka Nsangu ya Klisto na bisika nyonso mutindu mananasi yina
nsunga ke na kumwangana na bisika nyonso.
15 Ya tsyelika, beto kele mutindu mananasi ya nsunga ya mbote yina
Klisto pesaka na Nzambi samu na bayina ke na kudyata na nzila ya
mpulusu, mpe bayina ke na kuzimbana.
16 Kasi samu na bantu ya nkaka, ya kele nsunga ya lufwa yina ke
kufwaka bantu, mpe samu na bantu ya nkaka dyaka, ya kele nsunga ya
luzingu yina ke pesaka bantu luzingu. Na yina, nani lenda kusala kisalu
ya mutindu yayi?
17 Beto kele ve mutindu bantu ya nkaka yina ke na kusala mumbungu
na Mambu ya Nzambi. Kasi ni Nzambi fidisaka beto, mpe beto ke
zonzaka na ntima ya kuvedila na meso ya Nzambi na kintwadi na Klisto.

3

Bisadi ya ngwisani ya malu-malu

1 Beto fwana kubanda dyaka na kusala masiika na beto mosi? To beto
kele na nsatu mutindu bantu ya nkaka na kulakisa beno mikanda yina
ke na kupesa beno muswa ya kuyamba beto, to na kulomba beno yawu?
2 Ni beno mosi kele mikanda ya beto yina kele ya kusonama na kati ya
bantima ya beto, mpe yina bantu nyonso lenda kuzaba mpe kutanga.
3 Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti beno kele
mukanda yina Klisto sonikaka mpe pesaka beto na kisalu ya beto. Yawu
kele ve ya kusonika na ntinta ya kisonokono, kasi na Mpeve ya Nzambi
ya moyo. Yawu kele mpe ya kusonama ve na zulu ya bibuku ya matadi,
kasi na kati ya bantima ya bantu.
4 Ni mutindu yina kele kivuvu ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto.
5 Ni na ngolo ya beto mosi ve beto lenda kusala kisalu ya mutindu yina.
Ni Nzambi ke pesaka beto ngolo ya kusala yawu.
6 Ni yandi pesaka beto ngolo ya kuvwanda bisadi ya kuzabisa ngwisani
ya malu-malu yina kele ve na yisi ya lutumu ya misiku, kasi na yisi ya
lutumu ya Mpeve ya Longo. Misiku ke kufwaka bantu, kasi Mpeve ya
Longo ke pesaka luzingu.
7 Misiku yina vwandaka pesa lufwa mpe vwandaka ya kusonama na
zulu ya bibuku ya matadi vwandaka na nkembo yina bantu ya Isayeli
lendaka sikika ve meso na kizizi ya Moyize samu na nkembo ya mwa
ntangu.
8 Kana yawu vwandaka mutindu yina, wapi mutindu kisalu ya Mpeve
ya Longo ke vwanda ve na nkembo ya kulutila dyaka?
9 Ya tsyelika, kana kisalu yina vwandaka pesa bantu nzengolo ya lufwa
vwandaka na nkembo, kisalu yina ke kumisaka bantu ya kudedama na
ntwala ya Nzambi ke vwanda na nkembo ya kulutila.

3:7 Kbk 34.29-35

10 Beto lenda kutuba mpe ti nkembo yina lezimaka na ntama ke na
kuzimbana na ntwala ya nkembo yayi ya kulutila nene.
11 Ya tsyelika, kana bima yina zingaka kaka mwa ntangu vwandaka na
nkembo, bima yina ke zinga bantangu nyonso ke vwanda na nkembo ya
kulutila.
12 Na kuvwanda na kivuvu ya mutindu yina, beto ke na kusala kivuvu
ya nene.
13 Beto ke na kusala ve mutindu Moyize yina vwandaka kanga lele na
kizizi, samu ti bantu ya Isayeli tala ve nsukunu ya nkembo yina lezimaka
kaka ntangu fyoti.
14 Kasi bawu ke dyaka ve na mayela. Tii bubu yayi, meso ya bawu ke
ntete ya kukangama na lele yina ntangu bawu ke tangaka Ngwisani ya
Ntama. Kaka ni Klisto ke katulaka lele yina.
15 Tii bubu yayi dyaka, ntangu bawu ke tangaka mabuku ya Moyize,
lele ke kangaka mayela ya bawu.
16 Ni kaka na kubaluka na sika ya Mfumu, lele yina ke katukaka.
17 Kasi Mfumu ni Mpeve, mpe kisika yina kele Mpeve ya Mfumu,
kimpwanza mpe kele kuna.
18 Beto nyonso yina kele ve na lele na kizizi kele mutindu kitala-tala
yina ke na kulakisa nkembo ya Mfumu. Na yina, Mfumu yina kele Mpeve
me kitula beto samu na kufwanana na yandi, mpe nkembo ya beto ke
tatamana na kukula.

4

Beto ke na kutala mpasi kintwadi na Yesu

1 Nzambi talaka beto kyadi mpe pesaka beto kisalu yayi. Ni yawu yina,
beto ke na kulemba ve.
2 Beto me manga bansalulu nyonso ya mansweki mpe ya nsoni. Beto
ke na kusadila ve na kati ya mayuya, mpe beto ke na kubalula ve mambu
ya Nzambi. Kasi ni na kuzabisa butsyelika na pwelele nyonso, beto ke
salaka na ntwala ya Nzambi ti bantu nyonso ndima beto.
3 Kana Nsangu ya Mbote yina beto ke na kuzabisa kele pwelele ve,
yawu kele pwelele ve samu na bayina ke na kuzimbana.
4 Bawu ke kwikilaka ve, samu ti Satana, nzambi ya mambu ya yimbi ya
yinza yayi, kangaka mayela ya bawu. Yandi ke salaka ti bawu lenda ve
na kutala nsemo ya Nsangu ya Mbote yina ke lakisaka nkembo ya Klisto
yina kele kifwani ya Nzambi.
5 Beto ke zabisaka ve mambu ya beto mosi, kasi mambu ya
MfumuYesu-Klisto. Beto mosi kele bisadi ya beno samu na Yesu.
6 Nzambi yina tubaka: «Bika nsemo kulezima na kati ya mpimpa», kele
mpe Nzambi yina salaka ti nsemo ya yandi lezima na kati ya bantima ya
beto samu na kulakisa beto nkembo ya yandi yina lezimaka na kizizi ya
Klisto.
7 Kasi beto ke nataka kimvwama yayi ya kimpeve na banzutu ya beto
mutindu na kati ya bambungu ya nene ya ntoto ya kuyoka, samu ti ya
talana na pwelele nyonso ti lulendo yayi ya ngitukulu ke katukaka ve na
beto, kasi na sika ya Nzambi.
8 Ba ke na kukwamisa beto bisika nyonso, kasi beto ke na kutatamana.
Ba ke na kutalisa beto boma, kasi beto ke na kusala kaka kivuvu.

4:6 Mba 1.3

9 Bantu ke na kutalisa beto mpasi, kasi Nzambi ke na kubika beto ve.
Bawu ke na kulosa beto na ntoto, kasi beto ke na kufwa ve.
10 Beto ke na kubika ve na kunata bisika nyonso lufwa ya Yesu na
banzutu ya beto, samu ti luzingu ya yandi talana mpe na banzutu ya
beto.
11 Ya tsyelika, beto bantu ya moyo, beto kele konso ntangu pene-pene
na lufwa samu na Yesu, samu ti luzingu ya yandi talana mpe na banzutu
ya beto yina ke kufwa.
12 Na yina, beto ke na kunwana na lufwa samu ti beno kuzwa luzingu.
13 Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me kwikila. Ni yawu yina, mu me
zonza.» Beto mpe, beto me kwikila. Ni yawu yina, beto ke na kuzonza.
14 Beto zaba ti Nzambi yina vumbulaka Mfumu Yesu na lufwa, ke
vumbula beto mpe na lufwa, mpe ke tula beto na beno pene-pene ya
yandi.
15 Mambu nyonso yina ke na kukumina beto kele samu na beno,
samu ti bantu mingi kuzwa ya kulutila lusakumunu ya Nzambi. Na
yina, balusambulu ya kuvutula matondo samu na kulakisa nkembo ya
Nzambi ke lutila mingi samu na balusakumunu yina bawu me kuzwa.

Kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto

16 Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. Ata ti nzutu ya beto ya musuni
ke na kubeba fyoti-fyoti, nzutu ya beto ya kimpeve ke na kukuma ya
malu-malu konso kilumbu.
17 Bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi kele ngolo ve na yina
me tadila bunene ya nkembo ya ngitukulu yina yawu ke na kukubikila
beto.
18 Beto ke sikikaka ve meso na bima yina ke talanaka, kasi na bima
yina ke talanaka ve. Ya tsyelika, bima yina ke talanaka ke zingaka kaka
ntangu fyoti. Kasi bima yina ke talanaka ve, ke zingaka seko.

5

1 Beto zaba ti kana yinzo ya beto awa na ntoto yina kele mutindu yinzo
ya lele mwangana, beto kele na Yinzo yina Nzambi yidikaka, Yinzo ya
bantangu nyonso na mazulu yina diboko ya muntu yidikaka ve.
2 Ntangu yayi, beto ke na kuyawula, samu ti beto ke na nsatu ya
kulutila na kulwata yinzo ya beto yina kele na mazulu.
3 Na yina, Nzambi ke kuta ve beto kimpene, kasi ya kulwata.
4 Ya tsyelika, ntangu nyonso yina beto ke zinga awa na ntoto na yinzo
yayi ya lele, beto ke kunga mutindu bantu yina ke na kunata kizitu ya
nene. Ya kele ve ti beto ke na sosa kukatula yinzo yayi ya lele. Kasi beto
ke na nsatu ya kulwata yinzo ya mazulu, samu ti luzingu dyamisa lufwa.
5 Ni yandi mosi Nzambi kubikaka beto na mambu yina. Yandi pesaka
beto Mpeve ya yandi mutindu kikunku ya ntete ya bima yina yandi ke
pesa beto.
6 Na yina, beto kele kaka ya kufuluka na kibakala. Beto zaba ti ntangu
beto ke na kuzinga na nzutu yina kele na beto awa na ntoto, beto kele
ntama na Mfumu.
7 Ya tsyelika, ni kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto, kasi meso ya
beto ve.
8 Beto kele ya kufuluka na kibakala, mpe beto zola kubika nzutu yina
kele na beto awa na ntoto samu na kwenda kuzinga na sika ya Mfumu.

4:13 Mga 116.10

9 Kasi mambu yina beto ke na kuzola, ni kuyangidika Nzambi ata beto
vwanda kaka na nzutu yina kele na beto awa na ntoto to beto bika yawu.
10 Ya tsyelika, beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Klisto
ke sala. Na yina, konso muntu ke kuzwa musendo na mbote to yimbi
yina yandi salaka na kati ya luzingu ya yandi awa na ntoto.

Kuvutula ngwisani ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto

11 Mutindu beto ke zitisaka Mfumu, beto ke sosaka na kundimisa
bantu na kubakula mambu yina beto ke tubaka. Nzambi zaba beto
mbote, mpe mu banza ti beno mpe, beno zaba beto mbote na kati ya
bantima ya beno.
12 Beto ke na kusosa ve na kusala masiika na sika ya beno. Kasi beto
ke na zola kupesa beno nzila ya kusala mayama samu na beto. Na
yina, beno ke lenda na kupesa bamvutu na sika ya bayina ke salaka ve
mayama na mambu yina kele na kati ya bantima ya bawu, kasi na bima
yina ke talanaka.
13 Kana ya tsyelika ti beto vwandaka bilawu, yawu kele samu na
Nzambi. Kana beto kele ve bilawu, yawu kele samu na beno.
14 Luzolo ya Klisto ke na kutwadisa beto na dibanza yayi ti kaka muntu
mosi kufwaka samu na bantu nyonso. Na yina, bantu nyonso kele ya
kufwa kintwadi na yandi.
15 Yandi kufwaka samu na bantu nyonso, samu ti bayina kele moyo
zinga dyaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na muntu yina kufwaka
mpe vumbukaka na lufwa samu na bawu.
16 Ni yawu yina, beto zaba dyaka ve muntu na mutindu ya kimuntu.
Ata ti beto zabaka Klisto na mutindu ya kimuntu, kasi ntangu yayi, beto
ke na kuzaba dyaka yandi ve na mutindu yina.
17 Na yina, kana muntu kele kintwadi na Klisto, yandi kele muntu ya
malu-malu. Mambu ya ntama me luta, mpe yawu me kuma ya malu-
malu.
18 Mambu nyonso yayi ke katukaka na sika ya Nzambi yina vutulaka
ngwisani na kati ya beto na yandi na lusalusu ya Klisto, mpe yina pesaka
beto kisalu ya kuvutula ngwisani na kati ya yandi na bantu ya nkaka.
19 Ya tsyelika, na Klisto, Nzambi salaka ti ngwisani vutuka na kati ya
yandi na bantu nyonso ata kutala masumu yina bantu salaka. Yandi
tumisaka beto na kuzabisa nsangu ya ngwisani yina.
20 Na yina, beto kele bayina Klisto fidisaka, mpe ni na beto yandi mosi
Nzambi ke na kubokila beno. Na nkumbu ya Klisto, beto ke na kutumisa
beno: Beno vutula ngwisani ya beno na Nzambi.
21 Klisto vwandaka na disumu ve. Kasi Nzambi pesaka yandi kizitu ya
masumu ya beto, samu ti na yandi, Nzambi kumisa beto ya kudedama.

6

1 Mutindu beto ke na kusala kintwadi na Nzambi, beto ke na kutumisa
beno na kubika ve na kutala mfunu ya lusakumunu yina beno kuzwaka
na sika ya Nzambi.
2 Ya tsyelika, Nzambi tubaka:
«Na ntangu ya mbote, mu kuwaka nge,
mpe na kilumbu ya mpulusu, mu kwizaka sadisa nge.»

6:2 Esa 49.8

Kasi bubu yayi kele ntangu ya mbote, bubu yayi kele kilumbu ya mpulusu.
3 Beto ke na zola kusala ve ti muntu bula dibaku samu na beto, samu
ti bantu seka ve kisalu ya beto.
4 Kasi beto ke lakisaka na mambu nyonso ti beto kele bisadi ya Nzambi.
Na yina, beto kele na mvibudulu ya kulutila na kuvibidila bampasi,
bankwamusu, mpe mambu yina ke talisaka beto mpasi na ntima.
5 Ba ke bulaka beto bikoti, ba ke tulaka beto na boloko, mpe ba ke
tumisaka ti bantu sala muvusu na kisalu ya beto. Beto ke talaka mpasi
na bisalu. Beto ke lalaka ve pongi mpe ke mangaka na kudya samu na
Nzambi.
6 Beto ke lakisaka ti beto kele ya kuvedila, mpe ti beto kele na luzabu,
mvibudulu, bumbote, Mpeve ya Longo, mpe luzolo ya tsyelika.
7 Beto ke zabisaka butsyelika, mpe Nzambi ke pesaka beto lulendo.
Binwanunu ya beto samu na kunwana mpe kunwanina banzutu ya beto,
ni kusala mambu ya kudedama.
8 Bantu ya nkaka ke zitisaka beto mpe bantu ya nkaka ke talisaka beto
nsoni. Ba ke tubaka mambu ya yimbi mpe ya mbote samu na beto. Ba ke
bakaka beto mutindu bantu ya luvunu, kasi beto ke tubaka butsyelika.
9 Ba ke na kubaka beto mutindu bantu yina bawu zaba ve, kasi bawu
zaba beto. Ba ke na kutala beto mutindu bantu ya kufwa, kasi beto kele
bantu ya moyo. Ba ke na kupesa beto bitumbu, kasi ba ke na kufwa beto
ve.
10 Ba ke na kusala nyonso samu ti beto vwanda na kyadi, kasi beto ke
vwandaka kaka na kilengi. Ba ke talaka beto mutindu bamputu, kasi
beto ke salaka ti bantu mingi kuma bamvwama. Beto ke talanaka na
meso ya bawu mutindu bantu yina kele na kima ve, kasi ya tsyelika, beto
kele na bima nyonso.
11 Bampangi ya mbanza Kolinto, beto me zonzila beno na butsyelika
nyonso, mpe beto me lakisa beno ti beto ke zolaka beno na ntima nyonso.
12 Beto kangilaka beno ve bantima, kasi ni beno kangilaka beto bantima.
13 Na yina, mu ke na kuzonza na beno mutindu na bana ya munu. Beno
mpe, beno zibudila beto mbote bantima ya beno.

Beno vwanda ya kukwikama na Nzambi

14 Beno vukana ve na bayina ke kwikilaka Nzambi ve. Ya tsyelika,
mambu ya kudedama lenda kuvukana ve na mambu ya yimbi, to nsemo
lenda kuvukana ve na mpimpa.
15 Mutindu mosi mpe, Klisto lenda kuwawana ve na Satana, to ata
kima lenda kuvukisa mukwikisi na muntu yina ke kwikilaka ve Nzambi.
16 Ata kima lenda kuvukisa Yinzo ya Nzambi na banzambi ya biteki,
samu ti beto kele Yinzo ya Nzambi ya moyo mutindu yandi mosi Nzambi
tubaka:
«Mu ke zinga mpe mu ke tambula na kati-kati ya bawu.
Mu ke vwanda Nzambi ya bawu,
mpe bawu ke vwanda dikanda ya munu.»
17 Ni yawu yina,
«Beno katuka kisika kele bantu yina,
mpe beno kabuka na bawu.
Beno simba ve bima yina kele ya kusumuka,
mpe mu ke yamba beno. Ni Mfumu tubaka yawu.

18 Mu ke vwanda tata ya beno,
mpe beno ke vwanda bana ya munu.
Ni mutindu yina Mfumu Nzambi-Mpungu tubaka.»

7

1 Bampangi ya luzolo, mutindu beto kele na bansilulu yina, beto vedisa banzutu ya beto na kukatula mvindu nyonso yina ke bebisaka nzutu to mwela. Beto fwana kusala ngolo samu na kuvwanda bantu ya longo na kulakisa ti beto ke zitisaka Nzambi.

Kilengi ya Polo

2 Beno tula beto na kati ya bantima ya beno. Beto me sala ata muntu yimbi. Beto me manisa ve bimvwama ya muntu, mpe beto me sadila ve bimvwama ya muntu.

3 Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kuzabisa yimbi ya beno. Ya tsyelika, mutindu mu zabisaka ntete yawu, beno kele na kati ya bantima ya beto ata ti beto vwanda moyo to kufwa.

4 Mu ke na kivuvu ya nene na beno, mpe mu ke salaka mayama samu na beno. Mu kele ya kufuluka na kibakala mpe kilengi na kati ya bampasi nyonso yina ke na kukumina beto.

5 Ya tsyelika, ntangu beto kumaka na Masedwane, beto kuzwaka ve ntangu ya kupema. Beto kutaka bampasi ya konso mutindu, bamvita na balweka nyonso, mpe boma na bantima ya beto.

6 Kasi Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu ya kukuluka, katulaka kyadi ya beto ntangu Tite kwizaka.

7 Ni kaka nkwizulu ya yandi ve salaka ti beto vwanda na kibakala, kasi mpe nsangu yina yandi pesaka beto na mutindu beno katulaka yandi kyadi. Yandi zabisaka beto ti beno kele na nsatu ya kulutila ya kutala munu. Yandi zabisaka beto mpe bidilu ya beno, mpe ti beno kele na nsatu ya kulutila na kunwanina munu. Ni yawu yina, kilengi ya munu kele ya kulutila dyaka.

8 Mu ke na kunyonga yawu ve kana mu talisaka beno kyadi na mukanda yina mu fidisaka beno. Ata ti mu nyongaka samu na yawu, mu ke na kutala ti yawu talisaka beno kyadi kaka na mwa ntangu.

9 Kasi ntangu yayi, mu ke na kuyangalala. Kana mu ke na kuyangalala, yawu kele ve samu ti mu me talisa beno kyadi, kasi samu ti kyadi ya beno me nata beno na kuviluka. Kyadi ya beno vwandaka mutindu Nzambi vwandaka zola. Na yina, beto talisaka ve beno ntima mpasi.

10 Kyadi yina ke katukaka na Nzambi ke nataka muntu na kuviluka mpe kuzwa mpulusu. Yawu ke bikaka ve manyongo na muntu. Kasi kyadi yina kele na muntu samu na yinza yayi, ke nataka na lufwa.

11 Ntangu Nzambi salaka ti beno tala kyadi, kyadi yango pesaka beno mambu yayi ya mbote: kukuma na ngolo ya kusala bisalu, kulomba mulemvo, kundima ve mambu, kuvwanda na boma, kuvwanda na nsatu ya kutala munu, kuvwanda na nsatu ya kulutila na kubongisa mambu, mpe kusemba mambu ya yimbi. Beno me lakisa na konso mutindu ti beno me zaba mambu ve na kati ya dyambu yina.

12 Na yina, kana mu me sonikina beno, ya kele ve samu na muntu yina me sala yimbi, to samu na muntu yina ba me sala yimbi. Kasi ya kele

6:18 Knz 26.12; 2Sa 7.14; Esa 52.11; Esa 43.6; Yel 31.9; Eze 37.27; Eze 20.34; Ose 2.1

samu na kulakisa beno na pwelele nyonso na meso ya Nzambi nsatu ya kulutila yina vwandaka na beno na kusadisa beto.

13 Ni mambu yina katulaka kyadi ya beto. Kaka ni kyadi ve yawu katulaka beto, kasi beto vwandaka mpe na kilengi ya kulutila na kyese yina vwandaka na Tite, samu ti beno tulaka kizunu na ntima ya yandi.

14 Kana mu salaka mwa mayama samu na beno na sika ya yandi, ya kele, samu ti beno me talisa munu nsoni ve. Kasi mutindu beto ke zabisaka beno kaka butsyelika, ni mutindu yina mpe masiika yina beto sadilaka beno na sika ya yandi kele ya tsyelika.

15 Na yina, luzolo ya yandi na sika ya beno ke na kulutila dyaka ntangu yandi ke na kubambuka moyo wapi mutindu beno tumamaka na yandi, mpe beno yambaka yandi na boma mpe buzitu nyonso.

16 Mu ke na kuyangalala, samu ti mu ke na kusala kivuvu na beno na mambu nyonso.

8

Mutindu ya kusadisa bampangi

1 Bampangi, beto zola kuzabisa beno wapi mutindu Nzambi pesaka lusakumunu ya yandi na mabuundu ya Nzambi ya Masedwane.

2 Mabuundu yina kuzwaka bantontolo mingi na bampasi yina kuminaka bawu. Kasi kilengi ya bawu lutilaka, mpe bawu lakisaka wapi mutindu bawu zaba kukabula na buwelo ya bawu.

3 Mu kele mbangi ya mambu yina. Mabuundu yina vwandaka kabula na luzolo ya bawu na mutindu bawu vwandaka lenda na kuzwa, mpe na mutindu ya kulutila.

4 Bawu tatamanaka na kulomba beto muswa, samu ti bawu mpe fidisa lusalusu ya bawu na sika ya bantu ya longo ya Yelusalemi.

5 Mambu yina bawu salaka lutilaka mambu yina beto vwandaka vingila na sika ya bawu. Bawu pesaka ntete banzutu ya bawu na Mfumu, mpe na manima na sika ya beto mutindu Nzambi vwandaka zola.

6 Ni yawu yina, beto kindisaka Tite na kumanisa na mbote nyonso na sika ya beno kisalu ya kuzaba na kukabula mutindu yandi bandaka yawu.

7 Beno kele ya kufuluka na mambu nyonso. Beno kele na kiminu, beno zaba kulongisa, beno kele na luzabu, beno kele na nsatu ya kulutila na kusadisa bampangi, mpe beno zola beto mbote. Na yina, beno sala mpe mbote kisalu yayi ya kukabula.

8 Mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi na kuzonzila beno wapi mutindu mabuundu ya nkaka me kabula na luzolo ya kulutila, mu ke na kupesa beno nzila ya kulakisa butsyelika ya luzolo ya beno.

9 Ya tsyelika, beno zaba bumbote ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Yandi vwandaka mvwama, kasi yandi ndimaka na kuvwanda mputu samu na kukitula beno bamvwama na buwelo ya yandi.

10 Na yina, mu ke na kuzabisa beno dibanza ya munu samu na dyambu yayi: Ya kele mbote ti beno tatamana na kusala mambu yina beno salaka na mvula yina me luta. Beno vwandaka bantu ya ntete na kusala yawu mpe na kuzwa dibanza yina.

11 Ntangu yayi, beno tatamana na kumanisa kisalu yina. Mutindu beno vwandaka na luzolo ya kulutila na kubanda yawu, beno vwanda

mpe na luzolo ya kulutila na kusala yawu, mpe beno sala yawu na bimvwama yina kele na beno.
12 Ntangu muntu ke kabulaka na luzolo yina kele na ntima ya yandi,
Nzambi ke ndimaka dikabu yina. Nzambi ke talaka ve bima yina kele ve
na muntu, kasi yina kele na yandi.
13 Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kukumisa beno bamputu
na kusadisa bantu ya nkaka. Kasi mu ke na kutuba yawu, samu ti bantu
nyonso vwanda mutindu mosi.
14 Ntangu yayi, beno kele na bima ya kulutila, mpe beno sadisa bayina
kele na kati ya bansatu. Beno mpe, ntangu beno ke vwanda na kati ya
bansatu, bayina ke vwanda na bima ya kulutila ke sadisa beno. Na yina,
beno nyonso ke vwanda mutindu mosi
15 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muntu yina bukaka bambuma mingi
vwandaka na yawu ve ya kulutila,
mpe muntu yina bukaka bambuma fyoti
kondwaka kima ve.»

Tite na bampangi ya nkaka kwendaka na mabanza Kolinto

16 Beto tonda Nzambi yina me tula na ntima ya Tite luzolo ya kulutila
na kusadisa beno, mutindu munu mosi kele na yawu.
17 Tite ndimaka ndombolo ya beto, mpe na luzolo ya kulutila, yandi
bakaka yandi mosi lukanu ya kukwiza na sika ya beno.
18 Beto fidisaka yandi kintwadi na mpangi ya beto yina mabuundu
nyonso ya Nzambi ke na kusiika na kisalu ya kumwangisa Nsangu ya
Mbote.
19 Kasi dyaka, mabuundu soolaka yandi, samu ti yandi vwanda nkundi
ya beto ya nzyetolo na kisalu ya kukabula lusalusu yina beto ke na kusala
samu na nkembo ya Mfumu, mpe samu na luzolo ya beto na kisalu yina.
20 Beto ke na kusala nyonso, samu ti bantu zonzila ve yimbi na
mutindu beto ke na kusadila lutangu ya nene ya mbongo yina.
21 Beto zola kusala mambu ya mbote kaka na ntwala ya Mfumu ve, kasi
mpe na ntwala ya bantu.
22 Beto ke na kufidisa bawu kintwadi na mpangi ya beto ya nkaka yina
beto me talaka bambala mingi luzolo ya kulutila na kusala bisalu. Kasi
ntangu yayi, yandi ke na luzolo ya kulutila dyaka na kusala yawu, samu
ti yandi kele na kivuvu ya nene na beno.
23 Na yina me tadila Tite, yandi kele nkundi ya munu ya nzyetolo mpe
mpangi ya munu ya kisalu samu na beno. Kasi samu na bampangi yina
ke kwiza kintwadi na yandi, bawu kele bampangi yina mabuundu ya
Nzambi me fidisa, mpe bawu ke na kusala samu na nkembo ya Klisto.
24 Beno lakisa bawu ti beno ke zolaka bawu, samu ti mabuundu ya
Nzambi zaba ti beno kele na luzolo ya tsyelika, mpe ti mayama yina beto
ke salaka samu na beno, kele ya mpamba ve.

9

Lusalusu samu na bandimi ya Yelusalemi

1 Ya ke na mfunu ve ti mu sonikina beno na yina me tadila lusalusu
yina mabuundu ya Nzambi pesaka na bantu ya longo ya Yelusalemi.

8:15 Kbk 16.18

2 Mu zaba mabanza ya beno, mpe mu me lakisa na bantu ya Masedwane mayama ya munu samu na beno na kutubila bawu: «Bampangi ya kizunga ya Akayi kele ya kukubama na kufidisa lusalusu ya bawu katuka mvula yina lutaka.» Nsatu ya kulutila yina kele na beno na kufidisa lusalusu ya beno, me pesa ngolo na mabuundu mingi na kati ya bawu na kusala mutindu beno.
3 Kasi mu ke na kufidisa beno bampangi ya beto, samu ti mayama yina beto me sala beno na sika ya bawu vwanda ve ya luvunu na yina me tadila dyambu yayi. Mu zola ti beno vwanda ya tsyelika ya kukubama mutindu mu me zabisa yawu.
4 Kasi mu ke na boma ti kana bantu ya Masedwane kwiza kintwadi na munu, mpe kuta ve beno ya kukubama, beto ke vwanda ya kufuluka na nsoni samu na kivuvu yina beto me sala na beno. Beno mpe, beno ke vwanda na nsoni.
5 Ni yawu yina, mu me tala ti ya kele mfunu na kufidisa beno bampangi yayi ntete mu kwiza, samu ti bawu kutika makabu yina beno pesaka nsilulu. Na yina, yawu ke vwanda ya kukubama ntangu mu ke kwiza, mpe yawu ke lakisa ti beno ke pesaka ve makabu na manyongo, kasi na ntima mosi.
6 Beno fwana kubambuka moyo na mambu yayi: Muntu yina ke kunaka bambuma ndambu, yandi ke yonzikaka mpe kaka ndambu, mpe muntu yina ke kunaka bambuma mingi, yandi ke yonzikaka mpe bambuma mingi.
7 Na yina, konso muntu fwana kukabula mutindu yandi me kanisa. Yandi fwana kusala yawu na manyongo ve to ti ba tumisa yandi, samu ti Nzambi ke zolaka muntu yina ke pesaka na kilengi nyonso.
8 Nzambi kele na lulendo ya kufulusa beno na bima nyonso ya mbote, samu ti beno kondwa ve bima yina kele na beno mfunu. Na yina, beno ke vwanda na yawu ya kulutila samu na kusala bisalu ya nkaka ya mbote.
9 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«Yandi ke kabulaka.
Yandi ke pesaka na bamputu.
Ludedomo ya yandi kele bantangu nyonso.»

10 Nzambi yina ke pesaka kisadi-bilanga bambuma ya kukuna mpe madya ya kudya, ke pesa mpe beno bambuma ya kukuna, ke butisa yawu, mpe ke sala ti ludedomo ya beno buta bambuma mingi.
11 Nzambi ke sala ti beno vwanda bamvwama na mambu nyonso samu na kutatamana na kukabula na mambu nyonso. Na yina, bantu mingi ke vutula matondo na Nzambi samu na makabu ya beno yina beto ke pesa bawu.
12 Lusalusu yina beno ke na kupesa, ke na kusadisa kaka ve bansatu ya bantu ya longo, kasi yawu ke na kusala mpe ti balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi vwanda mingi.
13 Na kutala mfunu ya lusalusu yina, bawu ke kembila Nzambi, samu ti beno ke na kutumama na Nsangu ya Mbote ya Klisto yina beno kwikilaka, mpe samu ti beno ke na kukabula bimvwama ya beno na sika ya bawu mpe na bampangi nyonso.
14 Bawu ke sambidila beno na kulakisa beno luzolo ya bawu samu na bumbote ya nene yina Nzambi me lakisa beno.

9:9 Mga 112.9

15 Matondo na Nzambi samu na dikabu ya yandi yina beto lenda
kufwanikisa ve.

10

Polo ke na kunwanina kisalu ya yandi

1 Munu Polo, yina bantu ke tubaka ti mu kele muntu ya kukuluka
ntangu mu ke vwandaka na beno, kasi muntu ya ngolo ntangu mu ke
vwandaka ntama na beno, mu ke na kukindisa beno na lembami mpe
bumbote ya Klisto.
2 Mulemvo ya beno: Beno sosa ve ti mu sadila kibakala ntangu mu ke
vwanda na ntwala ya beno. Mu ke na kivuvu ya kusadila kibakala na
ntwala ya bayina ke banzaka ti beto ke sadilaka na kimuntu.
3 Ya tsyelika, beto kele bantu, kasi beto ke na kunwana ve na mutindu
ya kimuntu.
4 Binwanunu yina beto ke na kusadila na muzingu ya beto, kele ve
ya kimuntu. Kasi lulendo ya yawu ke katukaka na Nzambi samu na
kumanisa ngolo ya bambeni. Beto ke na kumanisa ngolo ya mabanza
ya luvunu,
5 mpe balulendo nyonso ya mayama yina ke kangaka bantu nzila na
kuzaba Nzambi. Beto ke na kunata bantu nyonso na kutumama na
Klisto.
6 Ntangu beno ke tumama na mutindu me lunga, beto ke vwanda ya
kukubama samu na kusemba konso muntu yina ke tumama ve.
7 Beno ke ndimaka kaka mambu yina beno ke talaka na meso. Kana
muntu me ndima ti yandi kele ya kukangama na Klisto, yandi fwana
kuzaba mpe ti beto mpe kele ya kukangama na Klisto mutindu yandi.
8 Mu lenda kutala nsoni ve na kusala mwa mayama na bumfumu yina
Mfumu pesaka beto samu na kukulisa kiminu ya beno, kasi ya kufwa
yawu ve.
9 Mu zola kutalana ve mutindu muntu yina ke na kupesa beno boma
na mikanda ya munu.
10 Ya tsyelika, bantu ke tubaka mutindu yayi: «Mikanda ya Polo kele
mpasi mpe ngolo. Kasi ntangu yandi ke vwandaka na ntwala ya beto,
yandi ke kumaka muntu ya kulemba, mpe mambu yina yandi ke zon-
zaka kele ya kufwanakana ve.»
11 Bika ti muntu yina ke na kuzonza mutindu yina kuzaba mbote ti
mambu yina beto ke na kusonika na mikanda ya beto ntangu beto kele
ntama na beno, ke vwanda ve ya kuswaswana na mambu yina beto ke
sala ntangu beto ke vwanda na ntwala ya beno.
12 Ya tsyelika, beto ke sosaka ve na kuteza bankadulu ya beto to na
kufwanana na bantu ya nkaka yina ke salaka masiika ya bawu mosi.
Bawu ke bakaka kifwani ya bawu mosi samu na kuteza bawu na bawu
bankadulu ya bawu mosi. Bawu kele bizoba.
13 Samu na beto, beto ke sala ve mayama na mambu yina me luta ndilu
ya kisalu ya beto. Kasi beto ke na kusala yawu na mutindu Nzambi ke na
kuteza yawu na kukumisa beto tii na sika ya beno.
14 Beto ke na kuluta ve ndilu ya kisalu ya beto, mutindu ya zolaka
vwanda kana beto kwizaka ve na sika ya beno. Beto kele bantu ya ntete
yina me kuma na sika ya beno na kunatina beno Nsangu ya Mbote ya
Klisto.

15 Na yina, beto ke na kusala ve mayama na kuluta bandilu yina
Nzambi tezaka. Kasi beto ke na kivuvu ti kiminu ya beno ke kula, mpe
ti beto ke lenda na kukulisa na kati ya beno kisalu ya beto ata kuluta
bandilu yina Nzambi lakisaka beto.
16 Na manima, beto lenda kwenda kuzabisa Nsangu ya Mbote na kati
ya bizunga yina me lutila ntama na beno ata kusala mayama na kisalu
yina bantu ya nkaka me sala na bisika yina Nzambi fidisaka bawu.
17 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kana muntu ke na nsatu ya
kusala mayama, yandi sala yawu samu na Mfumu.»
18 Ya tsyelika, ni muntu yina ve ke salaka masiika ya nzutu ya yandi
mosi kele ya kuzabana, kasi muntu yina ke kuzwaka masiika na Mfumu.

11

Polo mpe bantumwa ya luvunu

1 Mu zola ti beno vibidila mwa bulawu ya munu. Ee! Beno vibidila
munu.
2 Mu ke na kusala beno kimbanda yina ke katukaka na Nzambi. Mu
pesaka nsilulu ya kukwelisa beno na bakala kaka mosi, Klisto, mpe mu
zola kulakisa beno na sika ya yandi mutindu ndumba yina me zaba ntete
ve babakala.
3 Kasi mutindu nyoka vunaka Eva, mu ke na boma ti mabanza ya
beno vunama, mpe ti beno vwanda dyaka ve ya kukwikama mpe ya
kukangama na Klisto.
4 Ya tsyelika, beno ke yambaka mbote bantu ya nkaka yina ke zabisaka
beno Yesu yina kele ya kuswaswana na yina beto zabisaka beno. Beno
kele mpe ya kukubama na kuyamba mpeve yina kele ya kuswaswana na
Mpeve yina beno kuzwaka, mpe na kuyamba nsangu ya kuswaswana na
Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka.
5 Mu banza ti bayina beno ke bokilaka bantumwa ya nene me lutila
munu na ata dyambu.
6 Mu zaba ti mu zaba kuzonza ve, kasi samu na luzabu ya kele mambu
ya nkaka. Beto me lakisa beno yawu na pwelele nyonso na mambu
nyonso yina beto me sala.
7 Beno banza ti mu salaka yimbi na kukuluka na ntwala ya beno,
mpe na kuzangula beno ntangu mu zabisaka beno Nsangu ya Mbote ya
Nzambi ata kulomba beno kima?
8 Mu vwandaka kudya mbongo ya mpamba ya mabuundu ya nkaka
na kundima na kuzwa difuta samu na kusadisa beno.
9 Ntangu mu vwandaka na sika ya beno, mu lombaka ve na muntu na
kusadisa munu ntangu mu vwandaka na kati ya bansatu. Ya tsyelika,
bampangi yina katukaka na Masedwane natinaka munu bima nyonso
yina vwandaka na munu mfunu. Mu pesaka ata muntu kizitu ya
kusadisa munu, mpe mu ke tatamana na kusala mutindu yina.
10 Na butsyelika ya Klisto yina kele na munu, mu ke na kutuba ti ata
muntu na kati ya kizunga nyonso ya Akayi ke lenda na kukatula munu
dyambu yina mu ke na kusadila mayama.
11 Samu na yinki mu ke na kutuba mutindu yina? Samu ti mu ke zolaka
beno ve? Nzambi yandi mosi zaba ti mu ke zolaka beno.
12 Mu ke bika ve na kusala mambu yina mu ke na kusala ntangu yayi
samu na kupesa ve nzila na bayina ke sosaka banzila ya konso mutindu
samu na kusala mayama ya kuvwanda mutindu mosi na beto.

13 Bantu ya mutindu yina kele bantumwa ya luvunu, mpe bisadi ya
mayuya yina ke sosaka na kutalana mutindu bantumwa ya Klisto.
14 Ata dyambu ya ngitukulu kele na kati ya mambu yayi, samu ti yandi
mosi Satana ke sosaka na kutalana mutindu mbazi yina ke lezimaka.
15 Beno lenda kuyituka ve, ti bisadi yina ke sosaka na kutalana
mutindu bisadi ya Nzambi ya kudedama. Kasi nsukunu ya luzingu ya
bawu ke vwanda mutindu kele bisalu ya bawu.

Bampasi yina Polo talaka

16 Mu ke na kutuba dyaka yawu: Ata muntu fwana kubanza ti mu kele
kilawu. Kasi beno ndima munu mutindu kilawu samu ti munu mpe, mu
sala mwa mayama.
17 Ya tsyelika, na kusala mayama ya munu, mu ke na kuzonza ve
mutindu Mfumu ke na kuzola. Kasi mu ke na kuzonza mutindu muntu
yina kele kilawu.
18 Mutindu bantu mingi ke na kusala mayama samu na mambu ya
kimuntu, munu mpe, mu ke sala mayama.
19 Beno yina kele bantu ya ndwenga, beno ke ndimaka na kuvibidila
mambu ya bilawu.
20 Beno ke vibidilaka ti ba sadisa beno mutindu bandongo, ba sadila
bimvwama ya beno, ba baka beno bima nyonso yina kele na beno, ba
nyokola beno, mpe ba bula beno bambata na kizizi.
21 Mu ke na nsoni na kutuba yawu: Beto vwandaka me talana mutindu
bantu yina ke na ngolo ve na mambu yina.

Kasi kisika yina bantu ya nkaka ke na kusala mayama, munu mpe, mu
ke sala yawu ata ti mu ke na kuzonza mutindu kilawu.
22 Bawu kele ba-Ebeleyo, munu mpe, mu kele Ebeleyo. Bawu kele
bantu ya Isayeli, munu mpe, mu kele muntu ya Isayeli. Bawu kele bantu
ya kifumba ya Abalayami, munu mpe, mu kele muntu ya kifumba ya
Abalayami.
23 Kana bawu kele bisadi ya Klisto, mu ke tuba na bulawu ya munu
ti mu kele kisadi ya Klisto kulutila bawu. Mu me sala kulutila bawu,
mpe mu vwandaka kota konso ntangu baboloko kulutila bawu. Mu
vwandaka kuzwa bambala mingi bikoti ya kulutila, mpe mu vwandaka
konso ntangu pene-pene na lufwa kulutila bawu.
24 Bambala tanu, ba-Zwife bulaka munu bikoti makumi tatu na yivwa.
25 Bambala tatu, bantu ya Loma bulaka munu bikoti na ngolo nyonso.
Mbala mosi, bawu bulaka munu matadi. Bambala tatu, mu vwandaka
na kati ya masuwa yina dyamaka, mpe mu lutisaka kilumbu mosi mpe
mpimpa mosi na mubu.
26 Na banzyetolo yina mu vwandaka sala na makulu, konso ntangu,
mu vwandaka tala lufwa na ntwala ya munu na kati ya banzadi, na
ntwala ya bimpumbulu, na ntwala ya bampangi ya munu ba-Zwife mpe
bayina kele ve ba-Zwife, na kati ya mbanza mpe yinsi ya kuyuma, na kati
ya mubu, mpe na ntwala ya bampangi ya munu ya tsyelika ve.
27 Mu talaka mpasi na bisalu ya ngolo, mpe mu lembaka. Bambala
mingi, mu vwandaka kondwa ntangu ya kulala pongi. Mu kondwaka
mpe bambala mingi kima ya kudya mpe ya kunwa. Mu ndimaka na
kumanga na kudya samu na Nzambi. Mu talaka mpasi samu na madidi,
mpe samu ti mu kondwaka bilele.

28 Mambu mingi me bikana na kuzonza. Kasi mu ke na dyambu mosi
yina ke na kukwamisa munu bilumbu nyonso: manyongo ya munu
samu na mabuundu nyonso ya Nzambi.
29 Kana muntu kele ya kulemba, munu mpe, mu kele ya kulemba.
Kana muntu me sala disumu, yawu ke salaka munu mpasi mingi na
ntima.
30 Kana ya kele mfunu na munu na kusala mayama, mu ke sala yawu
samu ti mu kele ve na ngolo.
31 Nzambi, Tata ya Mfumu Yesu zaba ti mu ke na vuna ve. Bika ti
Nkumbu ya yandi kuzwa nkembo ntangu nyonso.
32 Ntangu mu vwandaka na mbanza Damase, mfumu yina vwandaka
kimonikisi ya ntinu Aletase tulaka mikengi na myelo ya mbanza samu
na kukanga munu.
33 Kasi ba kotisaka munu na kitunga ya nene. Ba basisaka munu na
nela, mpe kulumunaka munu na ngaanda ya kibaka ya mbanza. Ni
mutindu yina mu vuukaka na ntwala ya yandi.

12

Mambu yina Polo talaka na kimpeve

1 Mu fwana kusala mayama! Kasi ya kele mfunu ve. Ntangu yayi, mu
ke zonzila beno na mambu yina Mfumu lakisaka mpe zabisaka munu na
kimpeve.
2 Mu zaba kilandi mosi ya Klisto yina Nzambi zangulaka na mazulu ya
me kuma bamvula kumi na yiya. Mu zaba ve kana Nzambi zangulaka
yandi na nzutu ya yandi, to kana na nzutu ya yandi ve. Kasi kaka ni yandi
mosi Nzambi zaba yawu.
3 Ee, mu zaba muntu yina. Kana ni na nzutu ya yandi to na nzutu ya
yandi ve Nzambi zangulaka yandi, mu zaba ve. Nzambi zaba ti
4 yandi zangulaka muntu yina na paladiso. Kuna yandi kuwaka
mambu yina lenda kubasika ve na yinwa ya muntu, mpe yina kele ve
na bampova na kuzabisa yawu.
5 Mu ke sala mayama samu na muntu yina. Kasi na munu mosi, mu ke
sala kaka mayama samu ti mu kele na ngolo ve.
6 Kana mu zolaka na kusala mayama ya munu mosi, mu zolaka
vwanda ve kilawu samu ti mu zolaka tuba kaka butsyelika. Kasi mu ke
na kusala yawu ve, samu ti mu zola ve ti bantu vwandaka na mabanza
yina ke na kulutila mambu yina bawu ke na kutala na munu, to yina
bawu ke na kuwa na yinwa ya munu.
7 Nzambi zabisaka munu mambu ya ngitukulu. Na yina, samu ti mu
vwanda ve ya kufuluka na mayama, ba tulaka munu mpasi ya ngolo na
nzutu mutindu mbazi mosi ya Satana na kubula munu, samu ti mu sala
ve mayama.
8 Mu sambilaka Mfumu bambala tatu, samu ti yandi katula munu
mpasi yina.
9 Kasi yandi zabisaka munu: «Bumbote ya munu me lunga na nge.
Lulendo ya munu ke talanaka ya kulutila na kati ya nge ntangu nge
ke vwandaka ve na ngolo.» Na yina, mu ke lutila na kusala mayama
ntangu mu ke vwandaka na ngolo ve, samu ti lulendo ya Klisto vwanda
na munu.

11:33 Bis 9.23-25

10 Ni yawu yina, mu ke yangalalaka ntangu mu ke vwandaka na ngolo
ve, ntangu ba ke fingaka munu, ba ke kwamisaka munu, ba ke talisaka
munu mpasi, mpe mu ke talaka mpasi na ntima samu na Klisto. Ya
tsyelika, ntangu mu ke vwandaka na ngolo ve, ni ntangu yina mu ke
vwandaka na lulendo.

Manyongo ya Polo samu na bantu ya dibuundu ya Kolinto

11 Mu ke na kuzonza mutindu kilawu, kasi ni beno me sala ti mu
kuma mutindu yayi. Ni beno zolaka sala masiika ya munu. Ya tsyelika,
bantumwa ya nkaka yina beno ke pesaka mfunu ya kulutila me lutila
munu ve ata ti mu kele muntu ya mpamba.
12 Bidimbu yina ke na kulakisa ti mu kele ntumwa talanaka na kati-
kati ya beno na mvibudulu nyonso: Mu salaka bidimbu ya ngitukulu,
bimangu, mpe mambu ya lulendo.
13 Wapi kima mu salaka na mabuundu ya nkaka yina mu salaka ve na
sika ya beno? Mu zaba kaka ti mu kudyaka ve mbongo ya beno. Na yina,
beno lemvokila munu na dyambu ya yimbi yina.

14 Mu kele ya kukubama samu na kukwiza na sika ya beno na mbala
ya tatu, mpe mu ke lomba ve na muntu na kusadisa munu. Mu kele na
nsatu ya beno, kasi ya mbongo ya beno ve. Ya tsyelika, ni bana ya fyoti ve
ke kutikaka mbongo samu na bibuti ya bawu, kasi ni bibuti ke kutikaka
mbongo samu na bana ya bawu.
15 Samu na munu, mu ke vwanda na kilengi na kubasisa mbongo
nyonso yina kele na munu samu na beno, mpe na kupesa luzingu ya
munu samu na beno. Kana mu ke zolaka beno ya kulutila, beno ke zola
munu kaka fyoti?

16 Na yina, beno zaba ti ya tsyelika, mu pesaka ata muntu kizitu ya
kusadisa munu. Kasi bantu ya nkaka ke na kutuba ti mu kele muntu ya
luvunu, mpe mu me kuzwa beno na mitambu na mayela ya munu.
17 Nani lenda kuzabisa munu kana mu lombaka beno na kusadisa
bantu yina mu fidisaka beno?
18 Mu zabisaka Tite na kwiza kutala beno, mpe mu fidisaka yandi
kintwadi na mpangi mosi yina beno zaba. Tite sadilaka bimvwama ya
beno? Munu na Tite kele ve na mabanza mosi mpe ke na kulanda ve
nzila mosi?

19 Beno ke na kubanza ti katuka ntama beto ke na kunwanina banzutu
ya beto? Ve, na kintwadi na Klisto beto ke na kuzonza na meso
ya Nzambi. Bampangi ya luzolo, mambu nyonso yayi kele samu na
kukulisa beno na kiminu.
20 Mu ke na boma ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno, mu kuta
beno ve mutindu mu ke na kuzola, to mu vwanda mutindu beno ke
na kuzola ve. Mu kele mpe na boma ya kubakula na kati ya beno
mambu ya kuswana, ya musoki, ya nkele, ya kimbanda, ya kuzonzila
bampangi yimbi, ya kutonga bampangi, ya kusala mayama, mpe ya
kusala muvusu.
21 Mu ke dyaka na boma ti ntangu mu ke kwiza kutala beno, Nzambi
talisa munu nsoni samu na beno, mpe ti mu dila ve samu na bantu mingi
yina ke na kutatamana na kusala masumu mutindu bawu salaka na
ntama: bayina tii ntangu yayi me soba ntete ve nkadulu ya bawu ya
busafu, kindumba, mpe kuzinga kidi-kidi.

13

Bankebosolo ya nsuka mpe bambote

1 Yayi ni mbala ya tatu yina mu ke kwiza na sika ya beno. Na kupesa
nzengolo ya konso dyambu, bantu fwana kuwa kimbangi ya bantu zole
to tatu.
2 Mu ke na mambu ya kukebisa na bayina salaka masumu na ntama,
mpe bayina nyonso ya nkaka. Mu zabisaka ntete beno yawu ntangu mu
kwizaka tala beno na mbala ya zole. Kasi ntangu yayi, mu ke na kuzabisa
dyaka beno yawu ntangu mu ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke
kwiza dyaka kutala beno, mu ke tala muntu kyadi ve,
3 samu ti beno kele na nsatu mu lakisa beno ti Klisto ke na kusadila
yinwa ya munu na kuzonza. Yandi kele ve ya kulemba na ntwala ya
beno, kasi yandi ke lakisaka lulendo ya yandi na kati ya beno.
4 Ya tsyelika, ntangu ba komaka yandi na kulunsi, yandi vwandaka ya
kulemba. Kasi ntangu yayi, yandi ke na kuzinga na lulendo ya Nzambi.
Na kuvwanda ya kukangama na yandi, beto mpe kele ya kulemba.
Kasi na sika ya beno, beto ke zingaka kintwadi na yandi na lulendo ya
Nzambi.
5 Beno tala beno mosi bankadulu ya beno samu na kuzaba kana beno
ke na kununga na kiminu. Beno ke na kuzaba ve ti Klisto kele na kati-
kati ya beno? Kana beno ke na kuzaba yawu ve, beno lenda kulakisa ve
kununga ya beno.
6 Kasi mu banza ti beno ke zaba ti beto nungaka na kisalu ya beto na
sika ya beno.
7 Beto ke na kusambila Nzambi, samu ti beno sala ve dyambu ya yimbi.
Beto ke na kusosa ve na kulakisa ti beto me nunga. Kasi beto kele kaka
na nsatu ya kutala ti beno sala mambu ya mbote, ata ti ya ke na zola
kutalana ti beto nungaka ve.
8 Ya tsyelika, beto lenda kuyimina ve mambu ya tsyelika. Beto lenda
kusala kaka samu na butsyelika.
9 Beto ke vwandaka na kilengi ntangu beto ke vwandaka na ngolo ve,
mpe beno na ngolo. Na yina, beto ke lombaka na balusambulu ya beto ti
beno kuma bantu ya kulunga.
10 Ni yawu yina, mu ke na kusonikina beno mambu nyonso yayi
ntangu mu ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke vwanda na beno,
mu zola ve kusemba beno na ngolo nyonso na bumfumu yina Mfumu
pesaka munu. Bumfumu yango kele ve samu na kumwangisa dibuundu
ya beno, kasi samu na kukulisa yawu.
11 Bampangi, na mambu yina me bikana, beno zinga na kati ya kilengi,
beno sosa na kuvwanda ya kulunga. Beno kindisa bampangi beno na
beno. Beno wisana, mpe beno zinga na kizunu. Na yina, Nzambi ya
luzolo mpe ya kizunu ke vwanda na beno.
12 Beno pesana mbote beno na beno na kubumbasana mutindu bam-
pangi ya luzolo. Bantu nyonso ya longo me fidisa beno mbote.
13 Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu-Klisto, luzolo ya Nzambi, mpe
kintwadi ya Mpeve ya Longo kuvwanda na beno nyonso.

13:1 Mus 19.15; Mat 18.16; 1Ti 5.19; Ebe 10.28

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya
NGALATIYA
NKOTOLO

Polo fidisaka mukanda yayi na mabuundu ya Nzambi ya kizunga Ngalatiya. Mabuundu yina vwandaka zinga na londe ya yinsi yina ba ke bokilaka na ntangu yayi Tiliki. Ya kele bantu yina kwikilaka na Nsangu ya Mbote ntangu Polo kwendaka tala mabuundu ya Nzambi na nzyetolo ya yandi ya zole mpe ya tatu (Bis 16.6; 18.23).

Kasi na manima ya Polo, bantu ya nkaka kwendaka longisa na kizunga ya Ngalatiya ti ba-Klisto yina kele ve ba-Zwife fwanaka tumama na misiku ya ba-Zwife. Bantu yina vwandaka na luzolo ya kulutila na kulongisa dyambu ya kuzengisa bubakala. Kasi samu na Polo, dyambu yina bawu vwandaka tumisa ba-Klisto ya Ngalatiya vwandaka ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote ya tsyelika ya Yesu-Klisto. Dyambu yina vwandaka tula ba-Klisto ya Ngalatiya na kati ya luzingu ya bundongo ya kimpeve. Ntangu Polo kuwaka ti ba-Klisto ya mabuundu ya Ngalatiya vwandaka zola kundima mambu yina vwandaka zabisa bawu bambeni ya yandi, yandi vwandaka na nsatu ya kulutila ya kufidisa bawu mukanda yayi samu na kuvutula bawu na nzila ya kudedama ya Nsangu ya Mbote.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Nga 1.1-5).
- Polo ke na kuzabisa mambu ya luzingu ya yandi, mpe ya kisalu yina Mfumu pesaka yandi (Nga 1.6–2.21).
- Polo ke na kusadila mambu ya dibuku ya Ngwisani ya Ntama samu na kuzabisa mpulusu yina beto lenda kuzwa na Yesu Klisto (Nga 3–4).
- Na kumanisa mukanda ya yandi, Polo ke na kubokila bantu na kuzinga na kimpwanza nyonso na lutumu ya Mpeve ya Nzambi (Nga 5–6).

Bambote

1 Ni munu Polo ke na kusonika mukanda yayi. Polo yina kele ntumwa
na luve ya bantu ve to na lusalusu ya muntu ve, kasi na luve ya Yesu-
Klisto mpe ya Tata Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa.
2 Kintwadi na bampangi nyonso yina kele awa, mu ke na kufidisa
mukanda yayi na sika ya mabuundu ya Nzambi yina kele na kizunga ya
Ngalatiya.
3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusaku-
muna beno mpe ti yandi kupesa beno kizunu.
4 Klisto ndimaka na kupesa luzingu ya yandi samu na kuvuukisa beto
na masumu ya beto, samu ti yandi kukatula beto na yinza yayi ya yimbi
mutindu Tata ya beto Nzambi zolaka.
5 Bika ti nkembo kuvwanda na Nzambi tii seko. Ameni.

Nsangu ya Mbote kele kaka mosi

6 Mu ke na kuyituka na mutindu beno me bika na nswalu nyonso
Nzambi yina bokilaka beno na bumbote ya Klisto, mpe beno ke na
kulanda malongi ya nkaka.

7 Ya tsyelika, ya kele ve na nsangu ya mbote ya nkaka. Ya kele kaka na
bantu yina ke na kusala muvusu na kati ya beno, mpe ke na zola kusoba
Nsangu ya Mbote ya Klisto.
8 Kana beto to mbazi yina me katuka na mazulu, zabisa beno nsangu
ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beto zabisaka beno, bika ti
Nzambi kusinga yandi.
9 Beto zabisaka beno yawu, mpe mu ke na kuzabisa dyaka yawu
ntangu yayi: Kana muntu zabisa beno nsangu ya kuswaswana na
Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka, bika ti Nzambi kusinga yandi.
10 Ntangu yayi, beno ke na kubanza ti mu ke na kusosa ti bantu kusiika
munu? Ve, mu ke na kusosa ve ti bantu kusiika munu, kasi Nzambi. Beno
banza ve ti mu ke na kusosa dyaka na kuyangidika bantu, samu ti kana
mu vwandaka sosa yawu, mu zolaka vwanda ve mundongo ya Klisto.

Nzambi soolaka Polo samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote

11 Bampangi, mu ke na kutubila beno ti Nsangu ya Mbote yina mu
zabisaka, katukaka ve na muntu.
12 Mu kuzwaka yawu to longokaka yawu na muntu ve. Kasi ni Yesu-
Klisto zabisaka munu yawu.
13 Beno kuwaka wapi mutindu vwandaka nkadulu ya munu na ntama
ntangu mu vwandaka ntete ya kukwikama na misiku ya ba-Zwife. Beno
zaba wapi mutindu mu vwandaka lutila na kutalisa mpasi dibuundu ya
Nzambi, mpe mu vwandaka sala samu na kumwangisa yawu.
14 Mu vwandaka lutila ba-Zwife mingi ya bamvula mosi na munu na
nsalulu ya misiku ya ba-Zwife. Mu vwandaka lutila bawu na kunwanina
mambu ya kinkulu ya bankooko ya beto.
15 Kasi Nzambi soolaka munu ntete mu butuka, mpe bokilaka munu
na bumbote ya yandi.
16 Ntangu yandi bakaka lukanu ya kulakisa munu Mwana ya yandi,
samu ti mu zabisa Nkumbu ya yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,
mu lombaka malongi na muntu ve.
17 Mu kwendaka mpe ve na Yelusalemi na sika ya bayina tekilaka
munu na kuvwanda bantumwa. Kasi mu kwendaka na yinsi ya Alabi,
mpe na manima, mu vutukaka na mbanza Damase.
18 Na manima ya bamvula tatu, mu kwendaka na Yelusalemi samu
na kuzabasana na Sefase, mpe mu lutisaka balumingu zole kintwadi na
yandi.
19 Mu talaka ve bantumwa ya nkaka, kasi kaka Zaki, mpangi ya
Mfumu.
20 Ya tsyelika na ntwala ya Nzambi, mambu yina mu ke na kusonikina
beno kele ve ya luvunu.
21 Na manima, mu kwendaka na kizunga ya Sili mpe ya Silisi.
22 Kasi bantu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude vwandaka
me tala munu ntete ve.
23 Bawu vwandaka kuwa kaka mutindu yayi: «Muntu yina vwandaka
talisa beto mpasi na ntama, ke na kulongisa ntangu yayi mambu ya
kiminu yina yandi vwandaka nwanisa.»
24 Na yina, bawu vwandaka kembila Nzambi samu na munu.

2

Polo vukanaka na bantumwa ya nkaka

1 Na manima ya bamvula kumi na yiya, mu vutukaka na Yelusalemi
kintwadi na Banabase. Mu nataka mpe Tite.
2 Mu vutukaka na Yelusalemi samu ti Nzambi zabisaka munu na
kukwenda kuna. Na lukutakanu yina mu kuzwaka na bamfumu ya
dibuundu, mu zabisaka bawu Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu vwandaka zola ve ti kisalu yina
mu salaka ntete, mpe yina mu ke na kusala ntangu yayi, vwanda kisalu
ya mpamba.
3 Kuna, ba lombaka ve na Tite, mpangi ya munu ya nzyetolo yina kele
mu-Ngeleke, na kuzengisa bubakala,
4 ata ti mwa bampangi ya yimbi vwandaka zola ti yandi zengisa
bubakala. Bawu kotaka na mansweki na kati ya nkonga ya beto samu
na kutala wapi mutindu beto ke sadilaka kimpwanza yina beto kuzwaka
na Yesu-Klisto, mpe samu na kuvutula beto bandongo ya misiku.
5 Beto mangaka na kutumama ata fyoti na bawu, samu ti butsyelika ya
Nsangu ya Mbote vwanda kaka na kati ya beno.
6 Bamfumu ya dibuundu vwandaka mpe kuna. Kasi ata ti bawu vwan-
daka bamfumu, ya vwandaka mfunu ve na munu, samu ti Nzambi ke
swasikisaka ve bantu, mpe bawu tumisaka ve munu na kusala dyambu
ya nkaka.
7 Kasi bawu talaka ti Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu
ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mutindu yandi pesaka
Pyele kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya ba-Zwife.
8 Nzambi salaka ti Pyele vwanda ntumwa ya ba-Zwife. Mutindu mosi
mpe, yandi me sala ti mu vwanda ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife.
9 Zaki, Sefase, mpe Yowane yina bantu vwandaka tala mutindu bam-
fumu ya dibuundu, ndimaka ti Nzambi pesaka munu kisalu yina. Ni
yawu yina, bawu pesaka munu mbote kintwadi na Banabase samu na
kulakisa ti bawu me ndima beto. Na yina, Banabase na munu ke kwenda
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bawu ke kwenda na sika ya ba-
Zwife.
10 Bawu lombaka beto kaka na kubambuka moyo na bamputu ya
dibuundu, mpe mu salaka yawu na ntima mosi.
11 Kasi ntangu Sefase kwizaka na mbanza Antyose, mu mangaka na
ntwala ya bantu nyonso mambu yina yandi vwandaka tuba, samu ti
yandi salaka mambu ya kudedama ve.
12 Ya tsyelika, ntete bantu yina Zaki fidisaka kwiza, Sefase vwandaka
kudya kintwadi na bampangi yina kele ve ba-Zwife. Kasi ntangu bantu
yina kwizaka, yandi katukaka pene-pene ya bayina kele ve ba-Zwife,
mpe bikaka na kudya kintwadi na bawu. Yandi vwandaka na boma ya
bantu yina vwandaka nwanina kinkulu ya ba-Zwife.
13 Bampangi ya nkaka yina vwandaka ba-Zwife salaka mpe mutindu
Sefase. Banabase landaka mpe nsalulu ya bawu ya bantima zole.
14 Kasi ntangu mu talaka ti bawu vwandaka ve na nkadulu ya kuk-
wikama na butsyelika ya Nsangu ya Mbote, mu tubaka na Pyele mutindu
yayi na mantwala ya bantu nyonso: «Nge kele Zwife, mpe nge me zinga
ve mutindu ba-Zwife, kasi mutindu bayina kele ve ba-Zwife. Na yina,
wapi mutindu nge lenda kutumisa bayina kele ve ba-Zwife na kuzinga
mutindu ba-Zwife?»

Bantu nyonso ke kuzwa mpulusu na kukwikila na Klisto

15 Beto, beto kele ba-Zwife katuka mbutukulu ya beto. Beto kele
ve bantu ya bayinsi yina zaba ve Nzambi, bayina beto ke bokilaka
misumuki.
16 Beto zaba ti Nzambi ke kumisaka ve muntu ya kudedama, samu ti
yandi ke tumamaka na Misiku ya Moyize, kasi kaka samu na kiminu ya
yandi na Yesu-Klisto. Beto mpe, beto kwikilaka na Yesu-Klisto, samu ti
Nzambi kumisaka beto ya kudedama samu na kiminu ya beto na Yesu-
Klisto, kasi ve samu ti beto me tumama na Misiku. Ya tsyelika, Nzambi
ke kumisa ve muntu ya kudedama samu na nsalulu ya Misiku.
17 Kasi kana na kusosa ti Nzambi kumisa beto bantu ya kudedama
samu na Klisto, beto mosi mpe ke na kutalana misumuki. Ya zola kutuba
ti Klisto ke na kusala samu na masumu? Ve!
18 Ya tsyelika, kana mu vutukila misiku yina mu mangaka, mu ke na
kusala ti mu kuma dyaka musumuki.
19 Kasi munu, ni samu na Misiku mu kele ya kufwa na yina me tadila
Misiku, samu ti mu zinga samu na Nzambi. Mu kele ya kufwa na kulunsi
kintwadi na Klisto.
20 Ya ke dyaka ve munu ke na kuzinga, kasi ni Klisto ke na kuzinga na
kati ya munu. Ntangu yayi, mu ke na kuzinga na kusala kiminu ya munu
na Mwana ya Nzambi yina zolaka munu, mpe pesaka luzingu ya yandi
samu na munu.
21 Mu ke na kumanga ve bumbote ya Nzambi. Ya tsyelika, kana ni na
Misiku Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama, lufwa ya Klisto zolaka
vwanda ya mpamba.

3

Misiku to kiminu
1 Bantu ya kizunga ya Ngalatiya, beno kele na mayela ve! Nani
siingaka beno? Ba lakisaka beno na pwelele nyonso Yesu-Klisto yina
kufwaka na kulunsi.
2 Mu zola ti beno pesa munu mvutu na mambu yayi: Beno kuzwaka
Mpeve ya Longo samu ti beno sadilaka Misiku? To samu ti beno kuwaka
Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka yawu?
3 Wapi mutindu beno ke na kukondwa mayela na dyambu yina! Beno
bandaka na Mpeve ya Longo, beno ke na zola kumanisa ntangu yayi na
kimuntu ya beno?
4 Na yina, yawu lenda kuvwanda ve ti mambu yina beno me bwabana
vwanda ya mpamba.
5 Nzambi ke pesaka beno Mpeve ya Longo, mpe ke salaka bimangu na
kati ya beno. Na yina, beno fwana kubanza ve ti yandi ke salaka yawu,
samu ti beno ke sadilaka Misiku, kasi samu ti beno kuwaka Nsangu ya
Mbote, mpe beno kwikilaka yawu.
6 Ni yawu yina, Abalayami salaka kiminu na Nzambi, mpe Nzambi
kumisaka yandi ya kudedama samu na kiminu ya yandi.
7 Na yina, beno fwana kuzaba yawu ti bayina ke na kiminu na Nzambi
kele bana ya Abalayami.
8 Ya sonamaka na kati ya Dibuku ya Nzambi ti Nzambi ke kumisa
ya kudedama bayina kele ve ba-Zwife samu na kiminu ya bawu. Ni
yawu yina, Dibuku yango zabisaka ntete nsangu ya mbote yayi na sika
ya Abalayami: «Nzambi ke sakumuna bantu ya bayinsi nyonso samu na
nge.»

3:6 Mba 15.6 **3:8** Mba 12.3

9 Abalayami kwikilaka, mpe Nzambi pesaka yandi lusakumunu. Na
yina, bayina nyonso ke kwikilaka, ke kuzwaka lusakumunu kintwadi na
Abalayami.
10 Ya tsyelika, bayina ke tulaka ntima na kutumama na Misiku ke
vwanda na kati ya nsiingulu, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muntu yina ke tatamana ve na kusadila mambu nyonso yina kele na
dibuku ya Misiku, ke kuzwa nsingulu.»
11 Ya kele ya tsyelika ti ata muntu lenda kuvwanda ya kudedama na
meso ya Nzambi na kutumama na Misiku, samu ti Dibuku ya Nzambi ke
tubaka: «Muntu yina kele ya kudedama samu na kiminu, ke zinga.»
12 Misiku ke na kintwadi ve na kiminu, kasi mutindu yawu kele ya
kusonama: «Muntu yina ke sadilaka Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.»
13 Na kundima na kuzwa nsiingulu yina beto zolaka kuzwa, Klisto
kuulaka beto na nsiingulu yina Misiku vwandaka pesa beto. Ya tsyelika,
Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ba me ledika na yinti kele na
nsiingulu.»
14 Ni na yina, lusakumunu yina Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami
kumaka tii na bayina kele ve ba-Zwife samu na Yesu-Klisto. Yandi salaka
mutindu yina, samu ti na lusalusu ya kiminu beto nyonso ke kuzwaka
Mpeve yina Nzambi pesaka nsilulu.

Misiku mpe nsilulu

15 Bampangi, mu ke baka kifwani na kati ya luzingu ya beto ya konso
kilumbu. Ntangu muntu ke lakisaka mambu yina bantu fwana kusadila
na manima ya lufwa ya yandi, ata muntu lenda kukatula to kubwela
dyambu ya nkaka.
16 Kasi Nzambi pesaka bansilulu ya yandi na Abalayami mpe na bana
ya yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ve: «mpe na bana ya yandi»,
mutindu ti ya vwandaka bantu mingi. Yawu ke tubaka: «Mpe na bana
ya yandi», samu na kuzonzila kaka muntu mosi: Klisto.
17 Mu ke na kutuba mutindu yayi: Nzambi lakisaka mambu yina
fwana kusalama, mpe pesaka nsilulu na kukabikisa yawu ve. Misiku
yina sonamaka na manima ya bamvula bankama yiya na makumi tatu
(430) lenda kukabikisa ve ngwisani yina, mpe kusala ti nsilulu yina
Nzambi pesaka vwanda ya mpamba.
18 Ya tsyelika, kana ni na Misiku bantu ke kuzwaka difwa na sika ya
Nzambi, yawu lenda kusalama dyaka ve na nsilulu. Kasi ni na nsilulu,
Nzambi pesaka Abalayami lusakumunu.
19 Na yina, wapi mfunu ya Misiku? Yawu kele samu na kulakisa
ti bantu vwandaka tumama ve na Nzambi. Yawu fwanaka vwanda
mutindu yina tii na nkwizulu ya mutekolo ya Abalayami yina Nzambi
pesaka nsilulu yina. Ni bambazi zabisaka Misiku yango na kusadila
nzonzi mosi.
20 Mfunu ya nzonzi ke vwandaka ve kana muntu kele yandi mosi, mpe
Nzambi ke kaka yandi mosi.
21 Na yina, ya zola kutuba ti Misiku ke nwanisaka bansilulu ya
Nzambi? Ve! Kana ya vwandaka na Musiku yina lendaka pesa luzingu
ya tsyelika na bantu, ni na Misiku zolaka katuka ludedomo.

3:10 Mus 27.26 **3:11** Abk 2.4 **3:12** Knz 18.5; Lom 10.5 **3:13** Mus 21.23 **3:16** Mba 12.7
3:20 Mus 6.4

22 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti yinza ya muvimba kele na yisi
ya lutumu ya disumu, samu ti bandimi kuzwa na lusalusu ya kiminu ya
bawu na Yesu-Klisto dikabu yina Nzambi pesaka nsilulu.

Mfunu ya Misiku

23 Ntete ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto kuma, beto vwandaka
bankole ya Misiku na kuvingilaka ntangu yina Nzambi fwanaka lakisa
beto kiminu yina.
24 Na yina, Misiku vwandaka mutindu mukengi ya beto tii na nkwizulu
ya Klisto, samu ti Nzambi kumisa beto bantu ya kudedama na kiminu.
25 Kasi ntangu yayi, ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto me kuma,
beto ke dyaka ve na lutumu ya mukengi yina.
26 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya Nzambi na kusala kiminu na
Yesu-Klisto.
27 Beno nyonso yina kuzwaka mbotokolo samu na kintwadi na Klisto,
beno me lwata Klisto.
28 Na yina, ya ke dyaka ve na ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe
bantu ya kimpwanza, babakala mpe bakento. Ya tsyelika, beno nyonso
me kuma kaka muntu mosi na kintwadi na Yesu-Klisto.
29 Kana beno kele ya kukangama na Klisto, beno kele bana ya Abal-
ayami mpe bantu yina ke kuzwa difwa yina Nzambi pesaka nsilulu.

4

1 Mu ke na kutuba dyaka mutindu yayi: Ntangu muntu yina ke
kuzwaka difwa ke vwandaka ntete mwana ya fyoti, yandi ke vwandaka
ve ya kuswaswana na mundongo, ata ti bima nyonso ke vwanda ya
yandi.
2 Kasi yandi fwana kutumama na bantu yina ke na kukulisa yandi,
mpe ke na kutwadisa bima ya yandi tii na ntangu yina tata ya yandi
kubikaka.
3 Mutindu mosi beto mpe, ntangu beto vwandaka ntete bana, beto
vwandaka bandongo ya lulendo ya bampeve ya yinza.
4 Kasi ntangu kilumbu yina Nzambi kubikaka lungaka, yandi fidisaka
Mwana ya yandi. Yandi butukaka na kento mpe tumamaka na Misiku
5 samu na kukuula bayina vwandaka na yisi ya lutumu ya Misiku,
samu ti beto kuma bana ya Nzambi.
6 Na kulakisa ti beno kele bana ya yandi, Nzambi fidisaka na bantima
ya beto Mpeve ya Mwana ya yandi yina ke lookaka: «Abba, Tata ya
munu!»
7 Na yina, nge ke dyaka ve mundongo, kasi mwana. Mutindu nge kele
mwana ya yandi, Nzambi ke pesa nge difwa yina yandi pesaka nsilulu
na bana ya yandi.

Polo ke na kutala mpasi na ntima samu na bantu ya Ngalatiya

8 Na ntama, beno vwandaka zaba ve Nzambi, mpe beno vwandaka
bandongo ya banzambi ya luvunu.
9 Kasi ntangu yayi, beno me zaba Nzambi, to Nzambi me zaba beno.
Na yina, wapi mutindu beno lenda kutumama dyaka na mabanza yina
kele ve na lulendo mpe mfunu? Beno zola dyaka kuvwanda bandongo
ya yawu?
10 Beno ke pesaka mfunu ya kulutila na bilumbu ya nkaka, bangonda,
bantangu, mpe bamvula ya nkaka!

11 Mu ke na boma ti kisalu yina mu me sala na sika ya beno vwanda ya
mpamba.
12 Bampangi, mu ke na kubondila beno ti beno vwanda mutindu
munu, samu ti mu me kuma mutindu beno. Beno me sala munu ata
dyambu ya yimbi.
13 Beno fwana kubambuka moyo ti ni na ntangu yina mu vwandaka
na kimbevo, mu zabisaka beno Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete.
14 Beno talaka mpasi mingi na ntima samu na kimbevo ya munu,
mpe beno nyokolaka ve munu to beno mangaka ve munu. Kasi beno
yambaka munu mutindu mbazi ya Nzambi, to dyaka mutindu Yesu-
Klisto.
15 Beno vwandaka na kyese ya kulutila! Kasi yinki me kumina beno?
Mu lenda kuzabisa beno kimbangi yayi: Kana ya lendaka salama, beno
zolaka katula meso ya beno samu na kupesa munu yawu!
16 Ntangu yayi, mu me kuma mbeni ya beno, samu ti mu ke na
kuzabisa beno butsyelika?
17 Bantu yina ke sosaka na kusoba Nsangu ya Mbote ke na nsatu ya
kulutila ya kubenda beno, kasi mabanza ya bawu kele mbote ve. Bawu
ke na zola kukatula beno na maboko ya munu, samu ti beno vwanda na
nsatu ya kulutila ya kulanda bawu.
18 Ya kele mbote ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kusala ntangu
nyonso mambu ya mbote, kasi kaka ve ntangu mu ke vwandaka na kati-
kati ya beno.
19 Bana ya munu, mutindu kento yina ke na kubuta, mu ke na kutala
dyaka mpasi samu na beno tii ntangu Klisto ke kitula beno mutindu
yandi.
20 Mu ke na nsatu ya kuvwanda ntangu yayi kintwadi na beno, samu
ti mu zonzila beno na mutindu ya nkaka. Mu zaba ve yinki mu fwana
kusala samu na beno.

Ngwisani ya bundongo mpe ngwisani ya kimpwanza

21 Beno zabisa munu, beno yina zola kuvwanda na yisi ya lutumu ya
Misiku, beno ke kuwaka ve mambu yina kele ya kusonama na Misiku?
22 Ya kele ya kusonama ti Abalayami butaka bana zole, mosi na Angale
yina vwandaka mundongo, mpe ya nkaka na Saala yina vwandaka ve
mundongo.
23 Mwana yina yandi butaka na kento ya mundongo, butukaka na
luzolo ya kento na bakala. Kasi mwana yina yandi butaka na kento
yina vwandaka ve mundongo, butukaka samu na nsilulu yina Nzambi
pesaka na Abalayami.
24 Nongo yayi ke dyaka na nsasa ya kulutila mfunu: bakento nyonso
zole yina kele mutindu bangwisani zole. Mosi na kati ya bangwisani zole
yayi salamaka na mongo ya Sinayi, mpe ke butaka bantu ya bundongo.
Ngwisani yango ke na kutalana na Angale.
25 Angale ni mongo ya Sinayi yina kele na yinsi ya Alabi. Yandi ke na
kufwanana na Yelusalemi ya ntangu yayi, samu ti yawu ke zingaka na
bundongo na bantu ya yandi nyonso.
26 Kasi Yelusalemi ya mazulu kele na kimpwanza, mpe ni yawu kele
mama ya beto.
27 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

4:22 Mba 16.15; 21.2 **4:23** Mba 17.16

«Vwanda na kyese, nge kento yina kele kisita, yina ke butaka ve!
Sala milolo ya nsayi, nge kento yina me zaba ve bampasi ya misongo,
samu ti kento yina bakala me manga ke lutila bana mingi na kento ya
kukwela.»
28 Kasi beno bampangi ya munu, beno kele bana yina butukaka na
nsilulu ya Nzambi mutindu mosi na Isaaki.
29 Na ntama, mwana yina butukaka na luzolo ya kento na bakala
vwandaka talisa mpasi mwana yina butukaka na luzolo ya Mpeve ya
Nzambi, mpe yawu ke na kusalama dyaka mutindu yina ntangu yayi.
30 Kasi yinki Dibuku ya Nzambi ke tubaka? Yawu ke na kutuba
mutindu yayi: «Bingisa mundongo ya kento na mwana ya yandi, samu ti
mwana ya mundongo fwana kubyadila ve difwa na bimvwama ya tata
kintwadi na mwana ya kento yina kele ve mundongo.»
31 Na yina bampangi, beto kele ve bana ya kento ya mundongo, kasi
bana ya kento yina kele ve mundongo.

5

Klisto pesaka beto kimpwanza

1 Klisto kuulaka beto, samu ti beto vwanda ya tsyelika bantu ya
kimpwanza. Na yina, beno sikama! Beno ndima dyaka ve ti beno vutuka
na kati ya bundongo.
2 Beno kuwa munu! Munu Polo, mu ke na kuzabisa beno butsyelika:
Kana beno zengisa bubakala, Klisto ke vwanda dyaka ve mfunu samu na
beno.
3 Mbala mosi dyaka, mu ke na kutuba butsyelika na konso muntu yina
ke zengisa bubakala: Yandi fwana kutumama na mambu nyonso yina
kele ya kusonama na Misiku.
4 Beno yina ke sosaka na kukuma bantu ya kudedama na lusalusu
ya Misiku, beno kele ya kukabuka na Klisto. Nzambi ke lakisa beno ve
bumbote ya yandi.
5 Kasi beto, na ngolo ya Mpeve ya Longo mpe na kiminu ya beto, beto
ke na kivuvu ti Nzambi ke kumisa beto ya kudedama.
6 Ya tsyelika, samu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto,
kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve. Mambu yina
kele mfunu, ni kiminu yina ke na bisalu yina ke salamaka na luzolo.
7 Beno vwandaka kwenda mbote na mantwala! Nani me kanga beno
nzila, samu ti beno tumama dyaka ve na butsyelika?
8 Nkadulu yina ya yimbi katukaka ve na Nzambi yina bokilaka beno.
9 Bantu ke tubaka: «Mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.»
10 Kasi na kintwadi ya beto na Mfumu mu ke na kivuvu na beno ti beno
ke kanisa dyaka ve mambu ya nkaka. Kasi muntu yina me sala muvusu
na kati ya beno ke kuzwa kitumbu ya Nzambi, ata yandi vwanda nani.
11 Bampangi! Na yina me tadila munu, kana ya vwandaka ya tsyelika ti
mu ke na kuzabisa ntete ti ya kele mfunu na kuzengisa bubakala, samu
na yinki ba ke na kutalisa munu mpasi? Na yina, kuzabisa Klisto yina
kufwaka na kulunsi fwana kukwamisa dyaka muntu ve.
12 Kana ni mutindu yina, bika ti bayina ke salaka muvusu na kati ya
beno kukatula mpe bambuma ya bawu ya bubakala.

Mpeve ya Longo fwana kutwadisa luzingu ya beno

4:27 Esa 54.1 **4:30** Mba 21.10

13 Bampangi! Na yina me tadila beno, Nzambi bokilaka beno samu na
kuzinga na kimpwanza. Kimpwanza yango fwana kunata beno ve na
kusadila bansatu ya beno ya kimuntu. Kasi beno salasana na luzolo.
14 Misiku nyonso ya Moyize kele ya kukangama kaka na Musiku mosi
yayi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.»
15 Kasi kana beno ke na kutalisa bampangi mpasi mpe kunwana beno
na beno mutindu bibulu ya mfinda, beno sala keba, kana ve beno ke
kufwa bampangi.
16 Na yina, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno bika ti Mpeve
ya Longo kutwadisa luzingu ya beno, mpe beno ke tumama dyaka ve na
bansatu ya beno ya kimuntu.
17 Bansatu ya kimuntu ke nwanisaka Mpeve ya Longo, mpe Mpeve ya
Longo ke nwanisaka bansatu ya kimuntu. Yawu ke nwanaka samu ti
beno sala ve mambu yina beno zola.
18 Kasi kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa beno, beno ke vwanda
dyaka ve na lutumu ya Misiku.
19 Beto nyonso zaba mbote ti mambu yina ke salaka nzutu ya beto ya
kimuntu, ni kindumba, busafu, kuzinga kidi-kidi,
20 kusambila biteki, kusadila bunganga, kuyina bampangi, kuswana,
kuvwanda na musoki na bampangi, kudasuka, kusala kimbanda, kuk-
abwana,
21 kusosa na kubaka bima ya bampangi, kukola malafu, kulutila na
kudya, mpe mambu ya nkaka ya mutindu yina. Mu ke na kukebisa beno
ntangu yayi mutindu mu salaka ntete yawu: Bayina ke salaka mutindu
yina ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi.
22 Kasi mbuma yina Mpeve ya Longo ke pesaka, ni luzolo, nsayi,
kizunu, mvibudulu, bumbote, kusadisa bampangi, kiminu,
23 lembami, mpe kuzaba na kukutika nzutu. Misiku ke yiminaka ve
mambu ya mutindu yina!
24 Bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto kufwaka nzutu ya bawu
ya kimuntu na kulunsi kintwadi na mambu yina yawu ke zolaka mpe
bansatu ya yawu.
25 Kana beto ke na kuzinga na Mpeve ya Longo, yandi fwana kut-
wadisa luzingu ya beto.
26 Beto fwana kuvwanda ve na lunangu! Beto bika na kusombola
bampangi mpe na kuvwanda beto na beto na musoki.

6

Kusala samu na mbote ya bampangi

1 Bampangi, kana muntu me sala dyambu ya yimbi, ni beno yina kele
na Mpeve ya Longo fwana kuvutula yandi na lembami nyonso na nzila
ya kudedama. Konso muntu na kati ya beno fwana kusala keba, samu ti
yandi mpe vwanda ve ya kutonta.
2 Beno salasana na kunata bizitu ya beno. Na kusala mutindu yina,
beno ke tumama na Musiku ya Klisto.
3 Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele muntu ya mfunu, kasi yandi
kele kaka muntu ya mpamba, yandi ke na kuvunama.
4 Konso muntu fwana kutala wapi mutindu kele nkadulu ya yandi
mosi. Kana yandi ke na dyambu ya kusala lunangu, yandi ke sala yawu

5:14 Knz 19.18

samu na yandi mosi. Kasi yandi sala yawu ve samu ti yandi ke na kubanza ti yandi me lutila bantu ya nkaka.

5 Ya tsyelika, konso muntu fwana kunata kizitu ya yandi.

6 Muntu yina ba ke na kulongisa Mambu ya Nzambi fwana kukabula ndambu ya bima ya yandi na mulongisi.

7 Beno vunama ve: Nzambi ke ndimaka ve ti ba seka yandi. Konso muntu ke yonzikaka bambuma ya bima yina yandi ke kunaka.

8 Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka nzutu ya kimuntu, yandi ke yonzika lufwa na nzutu ya kimuntu. Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka Mpeve ya Longo, yandi ke yonzika luzingu ya mankululu na Mpeve ya Longo.

9 Beto fwana kubika ve na kusala mambu ya mbote. Ya tsyelika kana beto lemba ve, kilumbu kele yina beto ke kuzwa bambuma ya mbote.

10 Ni yawu yina, mutindu beto ke ntete na ntangu, beto sala mambu ya mbote na bantu nyonso, mpe beto sala yawu ya kulutila na bampangi ya beto bandimi.

Bankebosolo ya nsuka

11 Beno tala wapi mutindu mu ke na kusonikina beno na diboko ya munu mosi bisono yayi ya nene.

12 Bayina ke zabisaka beno na kuzengisa bubakala kele bayina ke sosaka na kutalana kaka na bima yina kele na nzutu. Bawu ke zolaka ve ba talisa bawu mpasi samu na lufwa ya Klisto na kulunsi.

13 Bayina zengisaka bubakala ke tumamaka ve bawu mosi na Misiku. Bawu ke zolaka ti beno zengisa bubakala, samu ti bawu vwanda na lunangu samu na beno na kidimbu yina bawu me sala na nzutu ya beno.

14 Kasi munu, mu zola kusala lunangu kaka na lufwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto na kulunsi. Ya tsyelika, samu na lufwa ya yandi, yinza kufwaka samu na munu, mpe munu samu na yinza.

15 Ni yawu yina, kuzengisa bubakala to kuzengisa ve bubakala kele mfunu ve. Dyambu yina me lutila mfunu, ni kuvwanda muntu ya malumalu.

16 Na bayina nyonso ke na kuzinga mutindu yina, bika ti Nzambi kupesa beno kizunu mpe kutala beno kyadi, mutindu mosi mpe na dikanda nyonso ya Nzambi.

17 Katuka ntangu yayi, ata muntu fwana kutalisa dyaka munu mpasi, samu ti mu ke na kunata na nzutu ya munu bidimbu ya bamputa ya Yesu.

18 Bampangi! Bika ti lusakumunu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kuvwanda na beno nyonso. Ameni.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya Efeso

NKOTOLO

Na kati-kati ya bamvula nkama (100) ya ntete na manima ya mbutukulu ya Yesu, lutangu ya mabuundu ya Nzambi vwandaka kuma mingi na nswalu nyonso na kati ya kizunga ya Aziya. Kasi na kati ya mabuundu ya Nzambi yina, dibuundu ya mbanza Efeso vwandaka na mfunu ya kulutila. Polo zingaka kuna bamvula tatu ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya tatu ya kulongisa Nsangu ya Mbote (Bis 19.1–20.1).

Ntangu Polo fidisaka mukanda yayi na bantu ya Efeso, yandi vwandaka na boloko (Efe 3.1; 4.1). Ni yawu yina, mukanda yayi kele na kati ya mulonga ya mikanda yina ba ke bokilaka «mikanda ya Polo na kati ya boloko», mutindu mosi mpe mukanda yina yandi fidisaka na bantu ya mbanza Filipe, na bantu ya mbanza Kolose, mpe na Filemoni.

Ndongosolo yina kele na kati ya mukanda yayi ke na kutadila kaka ve ba-Klisto ya dibuundu ya Efeso, kasi mpe mabuundu nyonso ya kizunga yina. Dyambu ya mfunu yina kele na kati ya mukanda yayi, ni mabanza ya bantangu nyonso yina Nzambi kubikaka. Mabanza yango kele samu na kutula kisika mosi nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto na lutumu ya Klisto yina kele Mfumu kaka mosi (Efe 1.10).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Efe 1.1-2).
- Polo ke na kuyangalala na mambu yina Nzambi salaka samu na beto na lusalusu ya Yesu-Klisto. Na manima, yandi ke na kuzonzila dyambu ya kintwadi na luzingu ya ba-Klisto (Efe 1.3–3.21).
- Polo ke na kulakisa na bantu ya Efeso wapi mutindu bawu lenda kuzinga kintwadi (Efe 4–6).

Na kulakisa kifwani ya kintwadi ya dikanda ya Nzambi, Polo ke na kusadila bifwani tatu: kifwani ya nzutu kisika Yesu-Klisto kele yintu to mfumu ya dibuundu ya Nzambi, kifwani ya yinzo kisika Yesu-Klisto kele ditadi ya ntete ya ntungulu ya yinzo, mpe kifwani ya kento na bakala kisika dibuundu ya Nzambi kele kento ya Klisto.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu ya longo ya mbanza Efeso yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto.

2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Mambu ya mbote yina Nzambi salaka na bantu ya yandi

3 Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi sakumunaka beto na kupesa beto lusakumunu nyonso ya kimpeve na kati ya mazulu na Klisto.

4 Na kati ya kintwadi na Yesu-Klisto, Nzambi soolaka beto ntete yandi yidika yinza samu na kuvwanda bantu ya longo mpe yina ba lenda kusemba ve na ntwala ya yandi. Na luzolo ya yandi,

5 Nzambi bakaka lukanu katuka ntama na kusala ti beto vwanda bana
ya yandi samu na Yesu-Klisto. Na bumbote ya yandi, yandi zolaka ti
yawu vwanda mutindu yina.
6 Na yina, beto kembisa Nzambi samu na bunene ya bumbote ya yandi
yina yandi pesaka beto na Mwana ya yandi ya luzolo.
7 Ni na menga ya Klisto, Nzambi kuulaka beto mpe lemvokilaka beto
masumu na bunene ya bumbote ya yandi
8 yina yandi fulusaka beto na kupesa beto ndwenga mpe mayela ya
kulutila.
9 Yandi zabisaka beto mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi
zolaka na kusala na bumbote ya yandi na lusalusu ya Yesu-Klisto.
10 Mansweki ya mabanza yina ke salama na ntangu yina Nzambi
soolaka. Yandi ke vukisa nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto,
samu ti yawu vwanda na lutumu ya mfumu kaka mosi, Klisto.
11 Ni na Klisto mpe, beto kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu,
samu ti Nzambi vwandaka me soola ntete beto mutindu yandi vwan-
daka zola. Nzambi ke salaka mambu nyonso yina mutindu yawu kele
ya kudedama na mambu yina yandi pesaka nsilulu mpe yina yandi ke
zolaka.
12 Na yina, beto bayina kele bantu ya ntete na kusala kivuvu na
Nzambi, beto siika nkembo ya yandi.
13 Beno mpe ni na Klisto, beno kuwaka mambu ya butsyelika, Nsangu
ya Mbote yina me pesa beno mpulusu. Ni na yandi mpe beno kwikilaka,
mpe Nzambi tulaka beno kidimbu ya yandi na kupesa beno Mpeve ya
Longo yina yandi pesaka nsilulu.
14 Mpeve ya Longo kele kikunku ya ntete ya bima yina Nzambi ke pesa
beto. Beto ke kuzwa yawu ntangu yandi ke kuula beto. Na yina, beto
fwana kusiika nkembo ya Nzambi.

Polo ke na kusambila samu na bantu ya Efeso

15 Ni yawu yina munu mpe, katuka ntangu mu kuwaka nsangu ya
kiminu ya beno samu na Mfumu Yesu mpe luzolo ya beno na bantu
nyonso ya longo,
16 mu ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno. Mu ke
sambidilaka beno,
17 mpe mu ke lombaka na Nzambi ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, Tata
ya nkembo, na kupesa beno ndwenga yina ke lakisa beno yandi, mpe ke
sala ti beno zaba yandi ya tsyelika.
18 Bika ti yandi zibula bantima ya beno na nsemo ya yandi, samu ti
beno bakula kivuvu yina kele na kati ya mbokolo yina yandi salaka na
sika ya beno, mpe wapi mutindu kele bunene ya nkembo ya yandi mpe
ya difwa yina yandi ke pesa bantu ya longo.
19 Beno ke bakula mpe wapi mutindu kele bunene ya kulutila ya
lulendo ya yandi samu na beto yina ke kwikilaka na yandi. Lulendo
yango, Nzambi lakisaka yawu na ngolo ya yandi ya kulutila
20 ntangu yandi vumbulaka Klisto na lufwa, mpe vwandisaka yandi na
mazulu na lubakala ya yandi.
21 Kuna, Klisto ke na kuyala bantinu nyonso, bimfumu nyonso, bayina
nyonso ke na lulendo, bayina ke yalaka yinza, mpe konso nkumbu yina
bantu lenda kuzonzila na ntangu yayi mpe na ntangu ke kwiza.

1:20 Mga 110.1

22 Nzambi salaka ti bima nyonso vwanda na lutumu ya Klisto, mpe
tulaka yandi na kuvwanda yintu ya dibuundu.
23 Dibuundu kele nzutu ya Klisto, mpe yandi mosi Klisto ke fulusaka
nzutu na luzingu nyonso ya yandi.

2

Nzambi vumbulaka beto na lufwa samu na Yesu-Klisto

1 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na yimbi
mpe masumu ya beno,
2 ntangu beno vwandaka landa nkadulu ya bantu ya yinza yayi. Beno
vwandaka tumama na mfumu ya bampeve ya yimbi yina ke vwandaka
na kati-kati ya zulu na ntoto. Mpeve yango ke na kusala ntangu yayi na
kati ya bayina ke mangaka Nzambi.
3 Beto nyonso mpe vwandaka zinga mutindu bawu na kusadilaka
bansatu ya kimuntu mpe mambu yina vwandaka zola banzutu mpe
mabanza ya beto ya yimbi. Mutindu beto kele bantu, mutindu bantu
nyonso, na yina, Nzambi vwandaka na nkele na beto mutindu yandi
vwandaka na nkele na bantu ya nkaka.
4 Kasi Nzambi kele ya kufuluka na kyadi yina yandi ke talaka bantu,
samu na luzolo ya nene yina yandi zolaka beto,
5 ntangu beto vwandaka ya kufwa samu na masumu ya beto. Yandi
pesaka dyaka beto luzingu na Klisto. Ni na bumbote ya yandi beno
kuzwaka mpulusu.
6 Nzambi vumbulaka beto na lufwa kintwadi na Yesu-Klisto, mpe
vwandisaka beto na yandi na mazulu.
7 Na yina, na Yesu-Klisto, yandi ke lakisa beto na bantangu ke kwiza,
kimvwama ya kulutila ya bumbote ya yandi.
8 Ni na bumbote ya Nzambi, beno kuzwaka mpulusu na lusalusu ya
kiminu. Mpulusu yina katukaka ve na beno mosi, kasi yawu kele dikabu
ya Nzambi.
9 Beno kuzwaka yawu ve na bisalu ya beno mosi, samu ti ata muntu
sala lunangu.
10 Ni Nzambi yidikaka beto na kintwadi ya beto na Yesu-Klisto samu na
bisalu ya mbote yina yandi kubikaka katuka ntama, samu ti beto sadila
yawu.

Na lufwa ya Yesu-Klisto, bantu nyonso ke na kuyidika dikanda mosi

11 Na yina, beno fwana kubambuka moyo ti na ntama, banzutu ya
beno vwandaka lakisa ti beno kele ve ba-Zwife. Ba-Zwife vwandaka
bokila beno «bantu yina ba zengaka ve bubakala», samu ti banzutu ya
bawu mosi, vwandaka lakisa ti ba zengaka bawu bubakala.
12 Beno fwana kubambuka moyo mpe ti na ntangu yina, beno zabaka
ve nani vwandaka Klisto. Beno vwandaka ve bantu ya dikanda yina
Nzambi soolaka, mpe beno vwandaka banzenza. Beno vwandaka ve na
kati ya bangwisani yina Nzambi pesaka nsilulu. Beno vwandaka zinga
ata kuvwanda na kivuvu mpe kuzaba Nzambi.
13 Kasi na ntama, beno yina vwandaka ntama na Nzambi, beno me
kuma ntangu yayi, na kintwadi na Yesu-Klisto, pene-pene na Nzambi
samu na menga ya Klisto.

1:22 Mga 8.7

14 Ya tsyelika, ni yandi mosi Klisto natinaka beto kizunu. Yandi vukisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na dikanda mosi. Na kupesa nzutu ya yandi, yandi mwangisaka kibaka yina vwandaka kabula bawu, mpe vwandaka sala bawu bambeni.
15 Yandi kabikisaka Misiku ya ba-Zwife, lutumu mpe bansalulu ya yawu samu na kuyidika dikanda kaka mosi ya malu-malu na kintwadi na yandi, yina ke na kuvukisa ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni mutindu yina yandi tulaka kizunu.
16 Na lufwa ya yandi na kulunsi, Klisto vukisaka bawu nyonso na nzutu kaka mosi, mpe vutulaka ngwisani na kati ya bawu na Nzambi. Na lufwa ya yandi, yandi manisaka kitantu ya bawu.
17 Na yina, Klisto kwizaka samu na kuzabisa nsangu ya kizunu na sika ya bayina vwandaka ntama na Nzambi, mpe na bayina kele pene-pene na Nzambi.
18 Ni na Klisto beto nyonso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, ke na kukuma na sika ya Tata Nzambi na lusalusu ya Mpeve kaka mosi.
19 Na yina, beno yina kele ve ba-Zwife, beno kele dyaka ve banzenza to bantu yina me katuka ndambu ya nkaka. Beno me kuma bantu ya yinsi mosi na bantu ya longo mpe bantu ya dikanda ya Nzambi.
20 Beno me kuma mutindu matadi yina ba ke na kutunga na zulu ya lufulu ya bantumwa mpe mimbikudi, mpe yandi mosi Yesu-Klisto kele ditadi ya mfunu yina ke na kusimba yinzo.
21 Ni na yandi Mfumu ya beto, matadi nyonso ya yinzo ke kangamaka mbote mpe ke telamaka samu na kukuma Yinzo ya longo ya Mfumu.
22 Na kuvwanda kintwadi na yandi, beno mpe, beno me kota na ntungulu ya yinzo samu na kukuma kintwadi na bantu nyonso ya nkaka kisika yina ke vwandaka Nzambi na kati ya Mpeve ya yandi.

3

Kisalu ya Polo samu na bayina kele ve ba-Zwife

1 Ni yawu yina, munu Polo, mu kele muntu ya boloko, samu ti mu ke na kusadila Yesu-Klisto samu na beno yina kele ve ba-Zwife.
2 Beno kuwaka ti Nzambi, na bumbote ya yandi, pesaka munu kisalu yayi samu na beno.
3 Nzambi lakisaka munu mansweki ya mabanza ya yandi, mpe mu me zabisa beno yawu na mwa bampova yina mu vwandaka me sonika.
4 Na kutanga yawu, beno ke lenda na kubakula luzabu ya munu na yina me tadila mansweki ya yandi samu na Klisto.
5 Nzambi lakisaka ve yawu na bantu ya mbandu ya ntama mutindu yandi me zabisa yawu ntangu yayi na lusalusu ya Mpeve ya yandi na bantumwa ya yandi ya longo mpe mimbikudi.
6 Mansweki yango kele mutindu yayi: Na Nsangu ya Mbote, bayina kele ve ba-Zwife mpe ba-Zwife ke kuzwa bima yina Nzambi bumbaka samu na dikanda ya yandi. Bawu nyonso me kuma binama ya nzutu kaka mosi, mpe ke kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto.
7 Mu me kuma kisadi ya Nsangu ya Mbote samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Yandi sadilaka lulendo ya yandi ntangu yandi pesaka munu yawu.

8 Mu kele muntu ya nsuka na kati ya bantu nyonso ya longo. Kasi
Nzambi me pesa munu dikabu yina samu na kuzabisa na sika ya bayina
kele ve ba-Zwife kimvwama ya bantangu nyonso ya Klisto.
9 Mu kuzwaka yawu mpe samu na kulakisa na pwelele nyonso wapi
mutindu Nzambi ke lungisaka mansweki ya mambu yina. Nzambi,
Kiyidiki ya bima nyonso bumbaka mansweki yina katuka ntama,
10 samu ti bamfumu mpe bayina kele na lulendo na mazulu bakula
ndwenga ya Nzambi na konso mutindu ya yawu ntangu bawu ke tala
dibuundu.
11 Mambu nyonso yayi kele ya kudedama na mabanza ya bantangu
nyonso yina Nzambi kubikaka. Yandi me sala yawu na lusalusu ya Yesu-
Klisto, Mfumu ya beto.
12 Mutindu beto kele ya kukangama na Klisto mpe ke na kukwikila
yandi, beto ke na kimpwanza ya kukuma pene-pene na Nzambi na
kivuvu nyonso.
13 Na yina, mu ke na kulomba beno na kuvwanda ve ya kulemba samu
na bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Yawu kele samu na
nkembo ya beno.

Luzolo ya Klisto

14 Ni yawu yina, mu ke na kufukama na ntwala ya Tata Nzambi,
15 yina makanda nyonso na mazulu mpe na ntoto ke kuzwaka
Nkumbu na yandi.
16 Mu ke na kulomba yandi ti na lusalusu ya kimvwama ya nkembo ya
yandi, yandi kindisa bantima ya beno na ngolo ya Mpeve ya yandi,
17 mpe ti Klisto vwanda na kati ya bantima ya beno na kiminu. Mu
ke na kulomba beno na kuvwanda ya kusikama mpe ya kukangama na
luzolo.
18 Na yina, beno ke lenda na kubakula kintwadi na bantu nyonso ya
longo luzolo ya Klisto yina kele nene mpe yinda ya kulutila.
19 Ya tsyelika, beno ke lenda na kuzaba luzolo ya Klisto yina me lutila
konso mutindu ya luzabu, samu ti beno vwanda ya kufuluka na luzingu
ya Nzambi.
20 Nzambi yina ke salaka na lulendo na kati ya beto, lenda kusala ya
kulutila nyonso yina beto ke lombaka to ke kanisaka.
21 Bika ti nkembo kuvwanda ya yandi bantangu nyonso tii mankululu,
na kati ya dibuundu na lusalusu ya Yesu-Klisto. Ameni!

4

Kintwadi ya nzutu ya Klisto

1 Munu, muntu ya boloko samu na Mfumu, mu ke na kukindisa
beno yina Nzambi bokilaka na kuvwanda na nkadulu ya kudedama na
mbokolo ya Nzambi.
2 Beno fwana kutatamana na kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya ku-
fuluka na lembami, mpe mvibudulu. Beno fwana kuvibidila bankadulu
ya bampangi na luzolo.
3 Beno fwana kusala ngolo na kukeba kintwadi yina Mpeve ke pesaka
na kuzinga na kati ya kizunu na bampangi.
4 Ya kele kaka na nzutu mosi, mpe Mpeve mosi. Mutindu mosi mpe, ya
kele kaka na kivuvu mosi yina Nzambi bokilaka beno.
5 Ya kele kaka na Mfumu mosi, kiminu mosi, mpe mbotokolo mosi.

6 Nzambi kele kaka mosi, mpe yandi kele Tata ya bantu nyonso. Yandi
ke yalaka bima nyonso, ke salaka na bantu nyonso, mpe yandi kele na
kati ya bantu nyonso.
7 Kasi konso muntu na kati ya beto kuzwaka dikabu ya yandi na
mutindu Yesu-Klisto pesaka yandi yawu.
8 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ntangu yandi kwendaka na zulu,
yandi nataka bankole
mpe pesaka bantu makabu.»
9 Kasi yinki zola kutuba: «Yandi kwendaka na zulu?» Yawu zola kutuba
ti ntete yandi kwenda na zulu, yandi kulumukaka tii na yisi ya ntoto.
10 Muntu yina kulumukaka kele mpe muntu yina kwendaka na zulu,
samu ti yandi vwanda na kati ya bima nyonso.
11 Ni yandi pesaka makabu ya konso mutindu na bantu. Yandi salaka ba
ya nkaka bantumwa, ba ya nkaka mimbikudi, mpe ba ya nkaka dyaka:
milongi, mivungi, mpe milongisi.
12 Na mutindu yina, yandi kubikaka bantu ya longo na kusala kisalu ya
Nzambi samu na kukulisa nzutu ya Klisto
13 tii ntangu beto nyonso ke vwanda ya kukangama na kiminu, mpe ke
zaba Mwana ya Nzambi. Beto ke vwanda bantu ya kukula, mpe luzingu
ya beto ke fuluka na Klisto.
14 Na yina, beto ke vwanda dyaka ve bana ya fyoti yina bantu ke na
kunata na mupepe ya konso ndongosolo ya bawu, mpe yina malongi ya
bawu ya luvunu ke na kubwisa na mitambu.
15 Kana beto tuba butsyelika na luzolo nyonso, beto ke kula na mambu
nyonso tii na kukuma pene-pene na Klisto yina kele yintu ya dibuundu.
16 Ni na yandi, binama nyonso ya nzutu kele ya kukangama kisika mosi
na lusalusu ya misuni na misisa. Ntangu konso ndambu ya nzutu ke
salaka kisalu ya yawu na mutindu me fwanana, nzutu nyonso ke kulaka
mpe ke kumaka ngolo na kati ya luzolo.

Luzingu ya malu-malu na Klisto

17 Na yina, mambu yina mu ke na kutatamana na kutumisa beno
na nkumbu ya Mfumu kele mutindu yayi: Beno vwanda dyaka ve na
nkadulu ya bantu yina zaba ve Nzambi. Mabanza ya bawu kele na
mambu ya malonga ve.
18 Mayela ya bawu kele na kati ya kitombe. Bawu lenda kuzwa ve
luzingu yina Nzambi ke pesaka, samu ti bawu zaba kima mosi ve, mpe
bawu ke na ntima ngolo.
19 Bawu ke talaka dyaka ve nsoni na kusadila banzutu ya bawu na
kuzinga kidi-kidi, mpe na bansatu ya kulutila ya kusala busafu.
20 Kasi beno, ni mutindu yina ve beno zabaka Klisto.
21 Mu banza ti beno kuwaka nsangu ya yandi, mpe ni na yandi ba
longisaka beno butsyelika yina kele na Yesu.
22 Na yina me tadila mutindu ya beno ya ntama ya kuzinga, beno
fwana kusoba nkadulu ya beno ya muntu ya ntama, yina vwandaka nata
beno na lufwa na kutumamaka na bansatu ya luvunu.
23 Beno fwana kusoba na kati ya bantima mpe mabanza ya beno.
24 Beno vwanda bantu ya malu-malu yina Nzambi yidikaka na lude-
domo mpe bulongo ya tsyelika.

4:8 Mga 68.19

25 Ni yawu yina, beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu. Bika ti konso
muntu kutuba butsyelika na mpangi ya yandi, samu ti beto nyonso kele
binama ya nzutu kaka mosi.
26 Kana beno me dasuka, beno sala masumu ve. Nkele ya beno fwana
kumanisa ntete bwisi yila.
27 Beno pesa ve nzila na Satana.
28 Kana muntu vwandaka laba, yandi bika na kulaba. Yandi fwana
kusala na maboko ya yandi samu na kuzwa luzingu ya yandi na mutindu
ya kudedama, mpe kuzwa bima samu na kusadisa bayina ke na nsatu ya
lusalusu.
29 Beno zonza ve mambu yina ke lwalisaka bantu. Kasi beno zonza
mambu ya mbote yina ke kindisa bantu na bansatu ya bawu, mpe ke
pesa lusakumunu na bayina ke kuwa beno.
30 Beno talisa ve kyadi na Mpeve ya Longo yina Nzambi tulaka beno
mutindu kidimbu samu na kilumbu yina Nzambi ke vuukisa bantu.
31 Beno vwanda ve na nganzi na kati ya ntima. Beno dasuka ve. Beno
vwanda ve na nkele. Beno bika bimbwakila mpe kufinga. Beno bika
konso nkadulu ya myangu.
32 Beno vwanda mbote beno na beno, mpe beno zolasana ya kulutila.
Beno lakisa bumbote na bampangi mutindu Nzambi lakisaka beno
bumbote na Klisto.

5

Kuzinga na kati ya nsemo

1 Beno kele bana yina Nzambi ke zolaka. Na yina, beno sala mutindu
yandi.
2 Beno fwana kuzinga na luzolo ya bampangi mutindu Klisto zolaka
beno mpe pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Yandi pesaka yawu
mutindu dikabu mpe munkayulu ya nsunga ya kitoko yina Nzambi ke
zolaka.
3 Kindumba, busafu, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama fwana kuta-
lana ve na sika ya beno mutindu ya me lunga na bantu ya longo.
4 Ya kele mbote ve ti beno zonza mpe mambu ya nsoni, ya buzoba to
ya yimbi. Kasi beno vutula matondo na Nzambi.
5 Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti bantu yina ke zingaka na kusala
kindumba, busafu, to ke vwandaka na nsatu ya kuzwa bimvwama (yina
kele mutindu kusambila biteki) ke kota ve na Kimfumu ya Klisto mpe ya
Nzambi.
6 Beno ndima ve ti muntu vuna beno na mambu ya luvunu. Ni na
mambu ya mutindu yina Nzambi ke kuzwaka nkele na sika ya bayina
ke tumamaka ve na yandi.
7 Na yina, beno sala ata kima kintwadi na bawu.
8 Na ntama, beno vwandaka na kati ya kitombe. Kasi ntangu yayi,
beno me kuma na kati ya nsemo, samu ti beno kele ya kukangama na
Mfumu. Ni yawu yina, beno dyatila mutindu bantu yina ke na kuzinga
na nsemo,
9 samu ti nsemo ke pesaka konso mutindu ya bumbote, ludedomo,
mpe butsyelika.
10 Beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka.
11 Beno sala ata kima kintwadi na bayina ke salaka na kati ya kitombe
bisalu yina ke butaka ve bambuma ya mbote. Kasi beno zabisa yawu.

12 Ya ke nsoni na kuzonzila mambu yina bantu yayi ke salaka na mansweki.
13 Kasi nsemo ke na kulakisa mambu nyonso ya mansweki na pwelele nyonso.
14 Ya tsyelika, nyonso yina ke talanaka na nsemo, kele nsemo. Ni yawu yina, Ba ke tubaka:

«Vumbuka! Nge muntu ke na kulala.
Katuka na kati ya bantu ya kufwa,
mpe Klisto ke kyenzula nge.»

15 Na yina, beno sala keba na mutindu ya beno ya kuzinga. Beno zinga ve mutindu bantu yina kele ve na ndwenga. Kasi beno zinga mutindu bantu ya ndwenga
16 yina zaba kusadila mbote ntangu yina Nzambi me pesa bawu, samu ti bilumbu yayi kele yimbi.
17 Ni yawu yina, beno vwanda ve mutindu bizoba. Kasi beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka.

18 Beno kola malafu ve, samu ti yawu ke nataka beno na kusala muvusu. Kasi beno vwanda ya kufuluka na Mpeve ya Longo.
19 Beno kindisa bampangi beno na beno na kuyimba Mikunga, banzimbu ya masiika, mpe banzimbu ya kimpeve. Beno yimba mpe kembisa Mfumu na ntima nyonso ya beno.
20 Na nkumbu ya Mfumu ya beto Klisto, beno tonda Tata Nzambi ntangu nyonso, mpe samu na mambu nyonso.

Bakento mpe babakala

21 Beno fwana kutumama beno na beno samu na buzitu yina beno ke pesaka Klisto.

22 Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu beno ke tumamaka na Mfumu,
23 samu ti bakala kele mfumu ya kento, mutindu Klisto kele mfumu ya dibuundu. Ya tsyelika, Klisto kele Muvuukisi ya dibuundu yina kele nzutu ya yandi.
24 Na yina, bakento fwana kutumama na babakala ya bawu na mambu nyonso mutindu dibuundu ke tumamaka na Klisto.

25 Babakala! Beno zola bakento ya beno mutindu Klisto zolaka dibuundu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na yawu.
26 Yandi salaka mutindu yina, samu ti dibuundu vwanda ya longo mpe ya kuvedila na kusukula yawu na maza mpe na bampova ya yandi.
27 Yandi zolaka ti dibuundu talana na nkembo na ntwala ya yandi. Yawu kuvwanda mutindu kinkuti yina kele mvindu ve, yina kele ve na mifutu, to yina kele ve na kima ya yimbi. Kasi yawu vwanda ya longo, mpe yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba.
28 Na yina, babakala fwana kuzola bakento ya bawu mutindu bawu ke zolaka banzutu ya bawu mosi. Muntu yina ke zolaka kento ya yandi ke zolaka mpe nzutu ya yandi mosi.
29 Ya tsyelika, ata muntu ke yinaka nzutu ya yandi mosi. Kasi yandi ke dikisaka yawu, mpe ke kebaka yawu mbote mutindu Klisto ke salaka na dibuundu,
30 samu ti beto kele binama ya nzutu ya yandi.

31 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bakala ke bika tata mpe
mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe
bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi.»
32 Mansweki ya nene kele ya kubumbama na kati ya mambu yina. Mu
ke na kutuba ti yawu ke na kutadila Klisto mpe dibuundu.
33 Kasi yawu kele mpe samu na beno: Konso bakala fwana kuzola
kento ya yandi mutindu yandi ke zolaka nzutu ya yandi mosi, mpe kento
fwana kuzitisa bakala ya yandi.

6

Bana mpe bibuti ya bawu

1 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno samu na Mfumu, samu ti
yawu kele dyambu ya kudedama.
2 «Zitisa tata na mama ya nge.» Yawu kele Musiku ya ntete yina kele na
nsilulu yayi:
3 «samu ti nge vwanda na kyese, mpe ti nge zinga ntangu mingi awa na
ntoto.»
4 Beno batata! Beno dasukila ve bana ya beno. Kasi beno yundula
bawu na kupesa bawu malongi mpe na ndongosolo yina Mfumu ke
zolaka.

Bandongo mpe bamfumu ya bawu

5 Beno bandongo! Beno tumama na kati ya buzitu mpe boma na
bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno sala yawu na ntima mosi mutindu
ti beno ke na kusadila Klisto.
6 Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu samu na
kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na ntima mosi
mutindu bandongo ya Klisto yina ke salaka mambu yina Nzambi ke
zolaka.
7 Beno sadila bawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusala kisalu
ya Mfumu, kasi kisalu ya bantu ve.
8 Beno zaba ti konso muntu, ata yandi vwanda mundongo to muntu ya
kimpwanza, ke kuzwa musendo na sika ya Mfumu samu na mambu ya
mbote yina yandi ke na kusala.
9 Beno bamfumu! Beno sala mpe mutindu mosi na sika ya bandongo
ya beno. Beno bika na kutalisa bawu mpasi. Beno zaba ti beno nyonso
ke kaka na Mfumu mosi na mazulu, mpe yandi ke swasikisaka bantu ve.

Binwanunu yina Nzambi ke pesaka

10 Na kumanisa, beno fwana kuzwa ngolo ya beno na kintwadi na
Mfumu mpe na lulendo ya yandi ya nene.
11 Beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi samu na kukanga nzila
na mavanga ya Satana.
12 Beto ke na kunwana ve na bima ya kimuntu. Kasi beto ke na kun-
wana na bima ya kimpeve: bamfumu, bayina nyonso kele na lulendo,
bantinu ya yinza yayi ya kitombe, mpe bampeve ya yimbi yina kele na
kati-kati ya zulu na ntoto.
13 Ni yawu yina, beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi, samu ti
beno sikama ngolo na kilumbu ya yimbi, mpe ti na manima ya kunwana
tii na nsukunu, beno ke vwanda kaka ya kusikama.

5:31 Mba 2.24 **6:3** Kbk 20.12; Mus 5.16

14 Na yina, beno vwanda ya kukubama mutindu kinwani. Beno
vwanda na butsyelika mutindu singa yina ba me kanga na luketo, mpe
beno vwanda na ludedomo mutindu kinkuti ya kisengo yina ke kebaka
ntulu.
15 Beno vwanda ya kukubama na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya kizunu
mutindu mapapa yina beno me lwata.
16 Konso ntangu, beno fwana kusimba kiminu mutindu kinwanunu
yina ke kebaka nzutu. Yawu ke sadisa beno na kufwa tiya ya madyonga
nyonso ya Mfumu ya Yimbi.
17 Beno ndima mpulusu mutindu yimpu ya kisengo, mpe Mambu ya
Nzambi mutindu mbele ya yinda yina Mpeve ya Longo ke pesaka.
18 Na balusambulu mpe bandombolo nyonso, beno sambila na
lusalusu ya Mpeve ya Longo. Na yina, beno tatamana na kukyelola
meso, mpe beno sambidila bantu nyonso ya longo.
19 Beno sambidila mpe munu, samu ti Nzambi pesa munu bampova
ya kudedama ntangu mu ke zonzaka, mpe ti mu lenda na kuzabisa na
kibakala nyonso mansweki ya Nsangu ya Mbote.
20 Ata ti ntangu yayi mu kele na boloko, mu kele kimonikisi ya Nsangu
ya Mbote yayi. Na yina, beno sambidila munu, samu ti mu zonzila
mansweki yina na pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu.

Bambote ya nsuka

21 Beno ke kuwa na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya luzolo,
bansangu nyonso ya munu mpe nyonso yina mu ke na kusala. Yandi kele
kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu.
22 Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno wapi mutindu
beto kele, mpe samu na kukindisa beno.
23 Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kupesa kizunu, luzolo
mpe kiminu na bampangi nyonso.
24 Bika mpe ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na bayina nyonso ke
zolaka MfumuYesu-Klisto na luzolo yina lenda kumanisa ve.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya FILIPE NKOTOLO

Mbanza ya ntete ya Elopa kisika Polo longisaka Nsangu ya Mbote* kele mbanza Filipe. Ntangu Polo sonikaka mukanda yayi na ba-Klisto ya Filipe, yandi vwandaka na boloko. Ndambu ya bantu ke tubaka ti yandi vwandaka na boloko na mbanza Efeso. Kasi ndambu ya nkaka ke tubaka ti yandi vwandaka na boloko na mbanza Sezale to mbanza Loma.

Na mukanda yayi, Polo zolaka vutula matondo na ba-Klisto ya Filipe samu na makabu yina bawu fidisaka yandi na maboko ya Epafolodite. Polo zolaka mpe kukindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama na Klisto*, mpe na kundima ve malongi ya luvunu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Fil 1.1-2).
- Polo ke na kulakisa kilengi ya yandi, mpe ke na kuvutula matondo konso ntangu yandi ke banzaka na ba-Klisto ya Filipe (Fil 1.3-11).
- Polo ke na kuzabisa bansangu ya yandi. Na ntwala ya mambu yina ke na kuvingila yandi, yandi kele ya kufuluka na kivuvu, samu ti yandi kele na bundiku na Yesu-Klisto (Fil 1.12-26).
- Polo ke na kukindisa ba-Klisto ya Filipe na kuvwanda ya kukubama na kiminu. Yandi ke na kuzabisa bawu na kuvwanda na dibanza mosi mpe na kukuluka mutindu Klisto kulukaka (Fil 1.27–2.18).
- Polo ke na kuzabisa bansangu ya Timote mpe Epafodite (Fil 2.19-30).
- Polo ke na kukebisa bampangi ya yandi na ngolo nyonso na bantu yina kele ve ya kukwikama na Nsangu ya Mbote, bayina ke salaka kaka lunangu ya bawu na nzengosolo ya bubakala. Yandi ke na kulomba na ba-Klisto ya Filipe na kulanda nkadulu ya yandi, mpe na kusosa na kufwanana na Yesu-Klisto (Fil 3).
- Polo ke na kupesa bankindusulu ya mutindu na mutindu. Yandi ke na kutonda bampangi ya Filipe samu na makabu ya bawu, mpe ke na kufidisa bawu bambote yina me katuka na bampangi ya nkaka (Fil 4).

Bantu ke bokilaka mukanda yayi «mukanda ya kilengi», samu ti Polo zonzilaka dyambu ya kilengi na mukanda nyonso.

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Timote, bayina kele bisadi ya Yesu-Klisto, ke na kusonikina bantu nyonso ya longo* ya mbanza Filipe yina ndimaka Yesu-Klisto, bakuluntu mpe bisadisi ya dibuundu.

2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi

3 Mu ke vutulaka matondo na Nzambi bantangu nyonso yina mu ke banzaka beno.

4 Bantangu nyonso yina mu ke sambidilaka beno, mu ke salaka yawu na kilengi,

5 samu ti beno sadisaka munu na kumwangisa Nsangu ya Mbote* katuka kilumbu ya ntete tii ntangu yayi.

6 Mu ke na kukwikila ti Nzambi yina bandaka kisalu yayi ya mbote na
kati ya beno ke tatamana na kusala yawu tii na kilumbu yina Yesu-Klisto
ke vutuka.
7 Ya ke ya kulunga ti mu vwanda na mabanza ya mutindu yina samu
na beno nyonso. Ya tsyelika, mu ke zolaka beno na ntima mosi, samu ti
beno sadisaka munu na kisalu yina Nzambi pesaka munu na bumbote
ya yandi. Na yawu, beno sadisaka munu kaka ve ntangu mu vwandaka
na kimpwanza ya kunwanina Nsangu ya Mbote mpe kuzabisa yawu,
kasi mpe ntangu yayi yina mu ke na boloko.
8 Nzambi zaba ti mu ke tubaka butsyelika ntangu mu ke zonzaka ti mu
ke zolaka beno na luzolo ya tsyelika yina ke na Yesu-Klisto.
9 Ntangu mu ke sambidilaka beno, mu ke lombaka ti luzolo ya beno
vwanda ya kulutila, mpe yawu sala ti beno lutila na kubakula butsyelika
mpe mambu ya kudedama.
10 Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu ya mfunu yina ke sala ti
beno vwanda ya kuvedila, mpe ba semba beno ve na kilumbu yina Yesu-
Klisto ke vutuka.
11 Na lusalusu ya Yesu-Klisto, luzingu ya beno ke vwanda ya kufuluka
na bisalu ya kulunga, mpe yawu ke kembisa Nzambi, mpe ke pesa yandi
buzitu.

Kuzinga ni kusadila Klisto

12 Bampangi, mu zola ti beno zaba mambu yayi: Mambu yina me ku-
mina munu me sala ti Nsangu ya Mbote* mwangana dyaka ya kulutila.
13 Ni yawu yina, mikengi nyonso ya mfumu mpe bantu nyonso ya
nkaka zaba ti mu ke na boloko, samu ti mu ke sadilaka Klisto*.
14 Na kutala munu na boloko, bampangi mingi me kuma na kiminu
ya kulutila na Mfumu. Na yina, bawu me kuma na kibakala samu na
kulonga Mambu ya Nzambi ata kutala boma.
15 Ya kele ya tsyelika ti ba ya nkaka na kati ya bawu ke na kuzabisa
Klisto na bantu. Kasi bawu ke na kusala yawu na kuvwanda na musoki
na munu mpe na mabanza ya kuswana. Ya kele mpe na ba ya nkaka yina
ke na kusala yawu na mabanza ya mbote.
16 Bawu yayi ke na kusala na luzolo, samu ti bawu zaba ti mu kele na
boloko samu na kunwanina Nsangu ya Mbote*.
17 Ba ya nkaka ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto na ntima ya
mbote ve, kasi na mabanza ya musoki. Bawu ke na kubanza ti ba ke na
kubwela bampasi ya munu ntangu mu kele na boloko.
18 Ya ke na kutala munu ve! Ata mabanza ya bawu vwanda mbote to
yimbi, mu ke na kilengi, samu ti bawu ke na kulonga mpulusu yina kele
na Klisto, mpe mu ke na kuyangalala samu na yawu.
19 Mu zaba ti mambu nyonso yayi ke sala ti mu basika na boloko samu
na balusambulu ya beno mpe samu na lusalusu ya Mpeve ya Yesu-Klisto.
20 Mambu yina mu ke na kuvingila mpe yina mu ke na kukwikila na
ngolo nyonso, ni kuvwanda ve na nsoni, kasi kulakisa na kivuvu nyonso
bunene ya Klisto na nzutu ya munu, ntangu yayi mutindu bantangu
nyonso, na kuzinga to na kufwa.
21 Ya tsyelika samu na munu, kuzinga ni kusadila Klisto, mpe kufwa
kele ndandu.
22 Kana mu lenda kusala dyaka kisalu ya mfunu na kuvwanda kaka na
luzingu, mu zaba ve yinki mu fwana kusoola.

23 Mabanza ya munu me suka, mu zola kubika luzingu yayi samu na
kuvwanda na Klisto. Ni yina me lutila mbote.
24 Kasi ya me lutila mfunu ti mu vwanda kaka na luzingu samu na
beno.
25 Ni yawu yina, mu ke na kukwikila, mpe mu zaba ti mu ke zinga.
Mu zaba ti mu ke zinga na beno nyonso samu na kusadisa beno na
kukwenda na mantwala na kiminu na kilengi nyonso.
26 Na yina, ntangu mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno, beno ke
vwanda dyaka na kilengi ya kulutila samu na munu, na luzingu ya beno
na Yesu-Klisto.

Muzingu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote

27 Kasi beno dyatila mutindu me fwanana na Nsangu ya Mbote* ya
Klisto. Na yina, kana mu kwiza kutala beno to kana mu kwiza ve, mu
ke kuwa ti beno kele ya kukubama na mabanza mosi, mpe ti beno ke na
kunwana kintwadi na ntima mosi samu na kiminu yina ke katukaka na
Nsangu ya Mbote.
28 Beno vwanda ve na boma ya mitantu ya beno. Samu na bawu, ni
kidimbu yina ke na kulakisa ti bawu kele ya kuzimbana, mpe samu na
beno, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti beno kele na mpulusu, mpe yawu
ke katukaka na Nzambi.
29 Na bumbote ya yandi, Nzambi pesaka beno luve ya kusadila Klisto,
kaka ve na kukwikila yandi, kasi mpe na kutala mpasi samu na yandi.
30 Na yina, beno ke na kunwana kintwadi na munu muzingu yina
beno talaka munu na kunwana na ntama, mpe beno zaba ti mu ke na
kunwana ntete yawu.

2

Kuvwanda ya kukuluka mutindu Klisto vwandaka ya kukuluka

1 Beno zaba ti beno kele na kibakala, samu ti beno kele ya kukwikama
na Klisto*, mpe beno zaba mpe ti luzolo ya Klisto ke kindisaka beno.
Beno zaba ti bundiku ya beno na bampangi ke katukaka na Mpeve ya
Longo. Beno zaba mpe ti ni Nzambi ke tulaka bumbote mpe kyadi na
kati ya beno.
2 Mu ke na kulomba na beno na kuwisana. Beno zola bampangi na
mutindu mosi, beno vwanda na ntima mosi mpe na mabanza mosi. Na
kusala mutindu yina, beno ke fulusa munu na kyese.
3 Beno sala kima ve na mabanza ya musoki to na nsatu ya kutalana.
Kasi beno kuluka na ntwala ya bampangi, mpe beno tala bampangi
mutindu bantu ya kulutila beno.
4 Beno sosa ve na kusadisa bansatu ya beno mosi, kasi beno sosa na
kusadisa bansatu ya bampangi.
5 Beno vwanda na kati ya beno na mabanza yina me fwanana na bantu
ya kukwikama na Yesu-Klisto:
6 Katuka mbandukulu, yandi vwandaka mutindu mosi na Nzambi,
kasi yandi talaka yawu mutindu kima ya kunwanina ve.
7 Yandi mosi mangaka bandandu nyonso
yina vwandaka na yandi,
mpe kumaka mutindu mosi na kisadi
na kufwanana na bantu.
Na yina, yandi zingaka mutindu muntu.

8 Yandi kulukaka mpe tumamaka
tii na kundima na kufwa, kufwa na kulunsi.
9 Ni yawu yina, Nzambi vwandisaka yandi
na zangulaka yandi na kimfumu yina me lutila bimfumu nyonso,
mpe pesaka yandi nkumbu
yina me lutila bankumbu nyonso mfunu.
10 Na yina, samu na buzitu na Nkumbu ya Yesu,
bambazi mpe bampeve nyonso na zulu,
bantu nyonso na ntoto,
mpe bantu nyonso ya kufwa na yisi ya ntoto ke fukama
11 mpe ke zabisa ti Yesu-Klisto kele Mfumu
samu na nkembo ya Tata Nzambi.

Beno ke na kutalana mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu

12 Bampangi ya luzolo, beno vwandaka tumama na munu ntangu mu vwandaka na beno. Kasi ntangu yayi yina mu kele ntama na beno, ya me lutila dyaka mfunu ti beno tumama na munu. Beno sala na buzitu mpe boma mambu ya mbote yina me fwanana na bantu yina Nzambi vuukisaka.
13 Ya tsyelika, Nzambi ke na kusala konso ntangu na kati ya beno samu na kupesa beno ngolo ya kuzola mpe kusala mambu yina yandi ke zolaka.
14 Beno sala nyonso ata kunyunguta mpe kusala ntembe.
15 Na yina, ba ke lenda ve na kusemba beno, mpe beno ke vwanda bantu ya kuvedila. Beno ke vwanda bana ya Nzambi yina kele na masumu ve na kati ya bantu ya mayuya mpe ya yimbi ya yinza yayi. Beno ke na kutalana na kati ya bantu yina mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu,
16 samu ti beno ke zabisaka nsangu yina ke pesaka luzingu. Na yina, na kilumbu yina Klisto ke vutuka, mu ke lenda na kuvwanda ya kufuluka na kilengi samu na beno. Yawu ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti mu me sala ve mpe me lemba ve ya mpamba.
17 Kana menga ya munu fwana kumwangana mutindu dikabu mpe munkayulu samu na kiminu ya beno na Nzambi, mu ke vwanda na nsayi, mpe mu ke yangalala kintwadi na beno nyonso.
18 Beno mpe, beno vwanda na kilengi, mpe beno yangalala kintwadi na munu.

Timote mpe Epafodite

19 Mu ke na kivuvu na Mfumu Yesu ti na bilumbu ke kwiza, mu ke fidisa beno Timote. Na yina, mu ke kuzwa bansangu ya beno, mpe yawu ke kindisa munu.
20 Kaka ni yandi ke na mabanza mosi na munu, mpe ke talaka ya tsyelika ntima mpasi samu na beno.
21 Bantu nyonso ya nkaka ke na kusadila kaka mambu ya bawu mosi, kasi mambu ya Yesu-Klisto ve.
22 Beno zaba nkadulu ya mbote yina me lakisa Timote. Mutindu mwana na kisika ya tata ya yandi, yandi salaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote*.
23 Na yina, ni yandi mu ke fidisa beno ntangu mu ke zaba mambu yina ke na kuvingila munu.
24 Na yawu, Mfumu me pesa munu kivuvu ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza kutala beno, munu mosi.

25 Mu me banza ti ya kele mfunu na kuvutula beno Epafodite, nkundi
ya munu ya kisalu mpe ya muzingu. Beno fidisaka yandi na sika ya
munu samu na kupesa munu lusalusu yina mu vwandaka na yawu
nsatu.
26 Yandi ke na nsatu mingi ya kutala dyaka beno nyonso, mpe yandi ke
na kutala mpasi na ntima samu ti beno kuwaka ti yandi vwandaka na
kimbevo.
27 Ya tsyelika, yandi vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-pene
na kufwa, kasi Nzambi talaka yandi kyadi. Nzambi talaka kaka yandi
kyadi ve, kasi yandi talaka munu mpe kyadi, samu ti mpasi ya nkaka
kumina munu ve na zulu ya bampasi ya munu.
28 Ni yawu yina, mu ke na kusala nswalu na kufidisa beno yandi, samu
ti beno yangalala ntangu beno ke tala yandi, mpe samu ti kyadi ya munu
manisa.
29 Na yina, beno vwanda na kilengi na kuyamba yandi, samu ti beno
kele ya kukangama na Mfumu. Beno fwana kuvwanda na buzitu na
bantu yina kele mutindu yandi,
30 samu ti yandi zolaka kufwa na kusala kisalu ya Yesu-Klisto. Yandi
vwandaka pene-pene na kufwa samu na kupesa munu lusalusu yina
beno lendaka ve na kupesa munu, beno mosi.

3

Kutula kiminu kaka na Yesu, kasi na bansalulu ya bantu ve

1 Bampangi! Na kumanisa, beno vwanda na kilengi na kuvwanda
ya kukwikama na Mfumu. Ya ke na kusala munu ntima mpasi ve na
kusonikina beno mambu yina mu sonikinaka ntete beno. Samu na beno,
ya kele samu ti beno vwanda na nkebolo ya kulutila.
2 Beno sala keba na bayina ke salaka yimbi, bawu kele bayimbwa,
bawu kele ya kukangama na nzengosolo ya bubakala ya luvunu.
3 Kasi ni beto kele ya kukangama na nzengosolo ya tsyelika. Ya kele
ve samu ti beto kele na nzengosolo ya bubakala, kasi samu ti beto ke
sadilaka Nzambi na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Beto ke salaka lunangu
ya beto na Yesu-Klisto, mpe beto ke tulaka ve kivuvu na bansalulu yayi
ya bantu.
4 Na kutala mbote, mu lendaka tula kivuvu ya munu na bansalulu ya
bantu. Ya tsyelika, kana muntu ke na kubanza ti yandi lenda kutula
kivuvu na bansalulu ya bantu, mu lenda kutula yawu ya kulutila.
5 Ba zengaka munu bubakala na kilumbu ya nana na manima ya
mbutukulu. Mu kele muntu ya Isayeli ya kifumba ya Bezame. Mu kele
mu-Ebeleyo mpe bankooko nyonso ya munu vwandaka ba-Ebeleyo. Na
yina me tadila Misiku*, mu vwandaka mu-Falisye.
6 Mu vwandaka basisa ngolo nyonso ya munu na kutalisa bantu ya
dibuundu mpasi. Mu vwandaka tumama na Misiku nyonso tii na kusala
ti bantu lendaka kuzwa ve dyambu ya kusemba munu.
7 Kasi mambu yayi yina vwandaka ndandu samu na munu, mu ke na
kutala yawu mambu ya mpamba samu na Klisto.
8 Ya tsyelika, mu ke na kutala mambu nyonso yayi mutindu mambu
ya mpamba samu na kimvwama yayi ya kulutila mfunu: kuzaba Yesu-
Klisto, Mfumu ya munu. Samu na yandi, mu me manga bima nyonso
yina mu vwandaka tala mfunu, samu ti mu kuzwa bandandu ya ku-
vwanda kintwadi na Klisto,

9 mpe samu na kuvwanda ya tsyelika ya kukwikama na yandi. Mu ke
na kubanza dyaka ve ti mu kele ya kudedama samu na kutumama ya
munu na Misiku. Kasi mu zaba ti mu kele ya kudedama samu na kiminu
na Klisto. Ni Nzambi me kumisa munu ya kudedama na kiminu.
10 Mambu yina mu ke na kuzola, ni kuzaba Yesu-Klisto mpe lulendo
ya mvumbukulu ya yandi na lufwa, kutala mpasi mutindu yandi talaka
mpasi, mpe kufwanana na yandi na lufwa.
11 Na yina, munu mpe ke na kivuvu ti mu ke vumbuka na lufwa.

Kukima mbangu samu na kuzwa musendo

12 Mu ke na kutuba ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina mu ke
na kuzola, to mu me kuma yimeni muntu ya kulunga. Kasi mu ke na
kukima mbangu samu na kuzwa mambu yina, samu ti Yesu-Klisto me
kuzwa munu yimeni.
13 Bampangi, mu ke na kubanza ve ti mu me kuzwa yimeni mambu
yina. Kasi mu ke na kusala kaka dyambu mosi: Mu ke na kubanza dyaka
ve mambu yina lutaka, mpe mu ke na kusala ngolo samu na kuzwa
mambu yina kele na mantwala.
14 Na yina, mu ke na kukima mbangu na mantwala samu na kuzwa na
luve ya Yesu-Klisto musendo yina Nzambi ke na kubokila beto na kuzwa
na mazulu.
15 Beto nyonso yina kele ya kukula na kimpeve, beto fwana kubanza
mutindu yina. Kana bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kubanza
mutindu ya nkaka, Nzambi ke lwengisa bawu.
16 Kasi samu na beto, beto tatamana na kudyatila kaka na nzila yina
beto me dyatila tii ntangu yayi.
17 Bampangi, beno landa nkadulu ya munu, mpe beno sikika meso ya
beno na bayina ke landaka kifwani yina beno talaka na beto.
18 Mu zabisaka beno yawu, mpe ntangu yayi, mu ke na kuzabisa dyaka
beno yawu na bidilu: Bantu mingi kele bambeni ya Klisto yina kufwaka
na kulunsi.
19 Nsukunu ya luzingu ya bawu ni kuzimbana* samu ti nzambi ya
bawu ni kivumu ya bawu, mpe bawu ke na kuyangalala na mambu yina
fwanaka talisa bawu nsoni. Bawu ke banzaka kaka na bima ya yinza
yayi.
20 Kasi beto, beto kele bantu ya mazulu, kisika ke katuka Muvuukisi ya
beto, MfumuYesu-Klisto, yina beto ke na kuvingila.
21 Yandi ke kitula nzutu ya beto ya kulemba, samu ti yawu kuma
mutindu nzutu ya yandi ya nkembo na lulendo yina yandi ke sadilaka
samu na kutula bima nyonso na lutumu ya yandi.

4

1 Bampangi ya munu ya luzolo yina mu zola kutala dyaka ya kulutila,
bandiku ya munu yina ke yangidikaka munu, mpe ke kumbisaka munu,
ni mutindu yina beno fwana kudyatila na luzingu ya beno na Mfumu.

Bankindusulu

2 Evodi mpe Sintike, mu ke na kukindisa beno, mpe mu ke na kulomba
beno na kuwisana beno na beno mutindu yawu me lunga na bantu ya
kukangama na Mfumu.
3 Mpe nge, nkundi ya munu ya kisalu, mu ke na kulomba ti nge sadisa
bawu. Bawu nwanaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu

ya Mbote*, mutindu mosi Kelima, mpe bampangi nyonso ya munu ya nkaka ya kisalu yina bankumbu kele ya kusonama na dibuku ya luzingu.

4 Ntangu nyonso, beno vwanda na kilengi samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Mu ke na kutuba dyaka, beno vwanda na kilengi.

5 Lembami ya beno fwana kuzabana na bantu nyonso. Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe Mfumu ke kwiza.

6 Beno vwanda na manyongo ve. Kasi bantangu nyonso, beno zabisa bansatu ya beno na Nzambi na kati ya balusambulu nyonso, mpe na kuvutula yandi matondo.

7 Na yina, kizunu ya Nzambi yina me lutila nyonso yina muntu lenda kuvisa ke bumba bantima mpe mabanza ya beno, samu ti beno kele ya kukwikama na Yesu-Klisto.

8 Bampangi! Na kumanisa, beno banza kaka na mambu nyonso yina kele mbote, mpe yina me lunga na kuzonzila mbote na meso ya bantu: mambu nyonso ya tsyelika, ya buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, ya kitoko, mpe ya nsoni ve.

9 Malongi nyonso yina beno longokaka na munu, mpe bifu nyonso yina beno kuzwaka na munu, beno sadila yawu. Mambu nyonso yina beno kuwaka na munu, mpe yina beno talaka munu na kusala, beno sala yawu. Na yina, Nzambi yina ke pesaka beto kizunu ke vwanda na beno.

Matondo samu na makabu

10 Mu talaka kilengi mingi na Mfumu, samu ti beno me lakisa dyaka luzolo ya beno samu na munu. Mu ke na kutuba ve ti beno vwandaka banza dyaka munu ve, kasi beno kondwaka luve ya kulakisa yawu.

11 Mu ke na kuzonza ve mutindu yina, samu ti mu kele na kati ya bansatu. Ya tsyelika, mu longokaka na kuvwanda na kilengi na bima yina kele na munu.

12 Mu zaba kuzinga na bumputu, mpe mu zaba kuzinga na bumvwama. Mu zaba mpe wapi mutindu ya kuvibidila mambu nyonso na bisika nyonso mpe bantangu nyonso, ata mu vwanda ya kuyukuta to mu vwanda na nsatu, ata mu vwanda na kati ya bimvwama to na kati ya bansatu.

13 Mu lenda kusala mambu nyonso yayi na lusalusu ya muntu yina ke pesaka munu ngolo.

14 Kasi beno me sala mbote na kusadisa munu na bampasi ya munu.

15 Beno bantu ya mbanza Filipe, beno zaba ti ntangu beno kuwaka Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete, ntangu mu katukaka na kizunga ya Masedwane, ata dibuundu mosi sadisaka munu. Kaka ni beno vwandaka banzila munu na bampasi mpe kilengi ya munu.

16 Ntangu mu vwandaka na mbanza Tesalonika, beno pesaka munu lusalusu yina vwandaka na munu nsatu, kaka mbala mosi ve.

17 Ya kele ve ti mu ke na kusosa na kuzwa makabu. Kasi mambu yina mu ke na kusosa kele ti beno kuzwa ndandu ya kulutila na kisalu ya beno.

18 Mu me kuzwa bima nyonso yina beno fidisaka munu, mpe yawu me lutila. Na kuzwa makabu yina beno fidisaka munu na maboko ya Epafodite, mu me kuma na bima nyonso yina ke na munu nsatu. Makabu ya beno kele mutindu munkayulu ya mbote na ntwala ya Nzambi, munkayulu yina Nzambi ke ndimaka mpe ke yangidikaka yandi.

19 Nzambi ke pesa beno nyonso yina kele na beno nsatu na kimvwama
ya yandi ya nene yina kele na Yesu-Klisto.
20 Nkembo na Nzambi, Tata ya beto, tii seko! Ameni.

Bambote ya nsuka

21 Beno pesa mbote na bantu nyonso ya longo* yina kele ya
kukangama na Yesu-Klisto. Bampangi yina kele na munu awa me pesa
beno mbote.
22 Bantu nyonso ya longo me pesa beno mbote, bayina ke salaka na
yinzo ya ntinu Sezale ke na nsatu ya kulutila na kupesa beno yawu.
23 Bika ti bumbote ya MfumuYesu-Klisto kuvwanda na beno nyonso.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLOSE
NKOTOLO

Epafase yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolose (Kolose vwandaka ya kukabuka na mbanza Efeso na bakilometele makumi zole). Epafase vwandaka mosi na kati ya bampangi ya kisalu ya Polo (Kol 1.7; 4.12), mpe ba ke tubaka ti Polo kumaka ve na Kolose samu na kulongisa ba-Klisto ya dibuundu ya mbanza yina.

Ntangu Polo vwandaka na boloko (Kol 4.3,10,18), Epafase kwizaka zabisa yandi ti bantu ya Kolose bandaka na kulanda nkadulu ya bantu yina ke longisaka ndongosolo ya luvunu mutindu: kusambila bampeve ya yinza mpe bamfumu ya bawu, kutumama na dyambu ya kuzengisa bubakala, mpe kuzitisa misiku ya ngolo yina me tadila bima ya kudya to ya kunwa, mpe mambu ya nkaka. Na yina, Polo fidisaka bawu mukanda yayi samu na kubambula bawu moyo ti mpulusu yina Nzambi ke pesaka na lusalusu ya Yesu-Klisto kele ya kudedama ve na mambu yina. Yandi fidisaka bawu mukanda yayi na maboko ya Tisike mpe Onezime (Efe 4.7-9).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Kol 1.1-2).
- Polo ke na kusala lusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi (Kol 1.3-14).
- Polo ke na kulakisa bumfumu ya Klisto yina me lutila mfunu na konso mutindu ya ngolo ya kimpeve. Kaka ni yandi mosi kele mfumu ya dibuundu ya Nzambi (Kol 1.15–2.3).
- Polo ke na kukebisa bantu ya Kolose na bandongosolo ya luvunu yina bantu ya nkaka ke na kulongisa bawu (Kol 2.4-23).
- Polo ke na kulakisa ti luzingu ya malu-malu yina beto ke zingaka ke talanaka na mutindu ya beto ya kuzinga na bundiku na Klisto, na kati ya dibuundu ya Nzambi, na kati ya dikanda, mpe na ntwala ya bantu nyonso (Kol 3.1–4.6).
- Polo ke na kumanisa mukanda yayi na bansangu ya yandi mosi, mpe na kupesa mbote yina yandi ke na kusonika yandi mosi (Kol 4.7-18).

Bandongosolo ya luvunu mpe mambu yina yawu ke zabisaka lenda kusoba konso mvula. Kasi ata yawu soba, nyonso ke sosaka kaka dyambu mosi: Yawu ke mekaka na kubalula ba-Klisto na kuvwanda dyaka ve na kiminu na Klisto. Ni yawu yina, mukanda yayi kele mukanda yina ke na kuzabisa mambu yina ke na kuluta na bisika nyonso. Ya tsyelika, yawu ke na kuzonzila mingi bumfumu ya kulutila ya Klisto yina ke pesaka kimpwanza na konso mutindu ya bundongo ya kimpeve.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi
zolaka. Mu kele kintwadi na mpangi ya munu Timote.

2 Beto ke na kusonika na bantu ya longo* ya mbanza Kolose yina kele
bampangi ya beto ya kukwikama na bundiku na Klisto: Bika ti Tata ya
beto Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Lusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi

3 Beto ke bikaka ve na kutonda Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, ntangu beto ke sambilaka samu na beno.
4 Ya tsyelika, beto kuwaka wapi mutindu kele kiminu ya beno na Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beno ke zolaka bantu nyonso ya longo*.
5 Ntangu beno kuwaka na mbala ya ntete Nsangu ya Mbote* yina kele Nsangu ya butsyelika, beno zabaka yinki Nzambi ke bumbilaka beno na mazulu. Kiminu mpe luzolo ya beno kele ya kukangama na kivuvu yina.
6 Nsangu ya Mbote ke na kumwangana na bisika nyonso na yinza, mpe ke na kubuta bambuma mutindu yawu salaka na kati ya beno, katuka kilumbu yina beno zabaka bumbote ya Nzambi, mpe beno bakulaka ti yawu kele ya tsyelika.
7 Epafase, nkundi ya beto ya luzolo, mpe mpangi ya beto ya kisalu, pesaka beno ndongosolo yina. Yandi ke na kusala samu na beno mutindu kisadi ya kukwikama na Klisto.
8 Yandi zabisaka beto luzolo yina Mpeve ya Nzambi pesaka beno.
9 Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambidila beno katuka kilumbu yina beto kuwaka nsangu ya kiminu ya beno na Yesu-Klisto. Beto ke na kulomba na Nzambi na kulakisa beno mambu yina yandi ke zolaka. Beno ke bakula yawu na ndwenga mpe mayela yina Mpeve ke pesaka.
10 Beno vwanda na luzingu ya kudedama na ntwala ya Mfumu na kusala mambu yina ke yangidikaka yandi. Beno ke sala bisalu ya mbote ya mutindu na mutindu, mpe beno ke kula na luzabu ya Nzambi.
11 Beto ke na kulomba na Nzambi na kukumisa beno ngolo na lulendo ya yandi ya nkembo. Na yina, beno ke lenda na kuvibidila mambu nyonso mpe kutelama na ngwi.
12 Beno tonda Tata Nzambi na kilengi nyonso. Yandi salaka ti beno vwanda ya kulunga na kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu ya longo yina kele na kati ya nsemo.
13 Yandi katulaka beto na lweka ya lulendo ya kitombe, mpe kotisaka beto na Kimfumu ya Mwana ya yandi ya luzolo.
14 Ni na yandi Nzambi kuulaka beto, mpe lemvokilaka beto masumu.

Kisalu ya Klisto

15 Yesu-Klisto kele kifwani ya Nzambi yina beto ke talaka ve. Yandi kele mwana ya ntete na kati ya bantu mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka.
16 Ya tsyelika, ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso na zulu mpe na ntoto: bima yina ke talanaka mpe yina ke talanaka ve, bima yina kele na lulendo ya kimpeve, bayina ke yalaka yinza, bantinu, mpe bamfumu. Ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso, samu ti yawu vwanda ya yandi.
17 Yandi vwandaka ntete bima nyonso salama, mpe ni na yandi bima nyonso kele ya kukangama na bisika ya yawu.
18 Yandi kele yintu ya dibuundu yina kele mutindu nzutu ya yandi. Ni yandi kele mbandukulu. Yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa, samu ti yandi vwanda na mantwala ya bantu mpe bima nyonso.
19 Ni na kati ya yandi, Nzambi bakaka lukanu ya kuvwanda yandi nyonso.

20 Na lusalusu ya yandi, Nzambi vutulaka ngwisani ya yandi na bantu
nyonso. Ni na lufwa ya yandi na kulunsi, Nzambi tulaka kizunu na ntoto
to na zulu na kati ya bantu nyonso.
21 Beno mpe na ntama, beno vwandaka ya kukabuka na Nzambi.
Beno vwandaka bambeni ya Nzambi samu na yimbi nyonso yina beno
vwandaka banza mpe sala.
22 Ntangu yayi, Nzambi me vutula ngwisani na beno, na lufwa ya
nzutu ya Mwana ya yandi, samu ti beno talana na ntwala ya yandi
mutindu bantu ya longo*, ya kuvedila, mpe yina ba lenda ve kuzwa
dyambu ya kusemba.
23 Kasi beno fwana kuzinga na kiminu, mpe beno fwana kuvwanda
mbote ya kusikama ata kubika kivuvu ya Nsangu ya Mbote yina beno
kuwaka. Nsangu ya Mbote yango, ba zabisaka yawu na yinza ya
muvimba, mpe ni na yawu munu Polo, mu me kuma kisadi.

Kisalu ya Polo samu na dibuundu ya Nzambi

24 Ntangu yayi, mu ke na kuyangalala samu na bampasi yina mu ke na
kutala samu na beno. Ya tsyelika, na nzutu ya munu, mu ke na kubwela
bampasi yina ke na kukondwa na bampasi ya Klisto samu na dibuundu
yina kele nzutu ya yandi.
25 Mu me kuma kisadi ya dibuundu mutindu Nzambi pesaka munu
kisalu yayi samu na beno. Yandi tumisaka munu na kuzabisa beno
nsangu nyonso ya yandi.
26 Nsangu yango, ni mambu ya yandi ya mansweki yina vwandaka ya
kubumbama katuka ntama samu na bambandu nyonso ya yinza. Kasi
ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na sika ya bantu ya yandi ya longo*.
27 Nzambi me zola na kulakisa bawu wapi mutindu kele kimvwama
mpe nkembo ya mansweki ya mambu yina na kati ya bantu nyonso.
Mambu ya mansweki yina ni Klisto na kati ya beno, mpe yandi ke pesaka
beno kivuvu ti beno ke kota na nkembo ya Nzambi.
28 Na yina, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto na sika ya bantu
nyonso. Beto ke na kukebisa mpe kulongisa konso muntu na ndwenga
nyonso, samu ti konso muntu vwanda ya kulunga na Klisto.
29 Ni yawu mu ke na kusala, mpe mu ke na kunwana na ngolo yina
Klisto ke na kupesa munu, mpe yina ke na kusala na kati ya munu na
lulendo nyonso.

2

1 Mu zola ti beno zaba wapi mutindu ya mvita ya ngolo mu ke na
kunwana samu na beno, samu na bantu ya mbanza Lawodise, mpe
bantu ya nkaka yina me zaba ntete munu ve.
2 Mu zola ti bawu vwanda na kibakala, mpe ti bawu vwanda ya
kukangama na luzolo. Mu zola mpe ti bawu vwanda ya kufuluka na
mayela ya tsyelika. Na yina, bawu ke lenda na kuzaba mansweki ya
Nzambi. Mansweki yango, ni yandi mosi Klisto.
3 Ni na yandi kele ya kubumbama bimvwama nyonso ya ndwenga
mpe ya luzabu ya Nzambi.
4 Mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti muntu vuna beno ve na
banzonzolo ya kitoko.
5 Ata ti mu kele ntama na beno, kasi na ntima ya munu, mu kele
kintwadi na beno. Mu ke na nsayi na kutala ti mambu nyonso ke na

kuluta mbote na sika ya beno, mpe kiminu ya beno kele ya kukangama mbote na Klisto.

Kuvwanda ya kukangama na Klisto

6 Beno me ndima Yesu-Klisto mutindu Mfumu. Na yina, beno vwanda
ya kukangama na yandi na luzingu ya beno.
7 Beno vwanda ya kusikama na yandi, mpe beno tunga luzingu ya
beno na yandi. Beno vwanda kaka ya kukwikama na kiminu mutindu ba
longisaka beno, mpe beno fwana kuvutula matondo na Nzambi ntangu
nyonso.
8 Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo yina
ke katukaka na mabanza ya luvunu mpe ya mpamba. Yawu kele ya
kukangama na mambu ya bankooko mpe ya bampeve ya yinza, kasi na
Klisto ve,
9 samu ti Nzambi kele yandi nyonso na kati ya nzutu ya Klisto.
10 Beno mpe ni na yandi, beno kele ya kufuluka na bima nyonso.
Ni yandi kele mfumu ya bampeve nyonso yina kele na bumfumu mpe
lulendo.
11 Beno me kuma bantu ya Nzambi samu na kintwadi ya beno na
Klisto. Beno kuzwaka ve nzengosolo ya bubakala na banzutu ya beno
na maboko ya bantu. Kasi beno kuzwaka nzengosolo yina me katuka na
Klisto yandi mosi.
12 Ya tsyelika, ntangu beno kuzwaka mbotokolo, ba zikaka beno
kintwadi na Klisto. Beno vumbukaka mpe kintwadi na yandi, samu ti
beno kwikilaka na lulendo ya Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa.
13 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na
masumu ya beno, mpe samu ti beno vwandaka bantu yina ba zengaka
ve bubakala*. Kasi ntangu yayi, Nzambi me pesa dyaka beno luzingu na
Klisto. Yandi me lemvokila beto masumu nyonso.
14 Yandi me kabikisa mukanda yina vwandaka funda beto, mpe yina
vwandaka mbeni ya beto samu na misiku ya yawu. Yandi me kabikisa
yawu na kukoma yawu na kulunsi.
15 Ni na mutindu yina Nzambi manisaka ngolo ya bampeve nyonso
yina kele na bumfumu mpe lulendo. Yandi lakisaka bawu na ntwala
ya bantu nyonso, mpe nataka bawu mutindu bankole na kimvuka ya
Mwana ya yandi yina ke na kudyata na nkembo.
16 Na yina, beno ndima ve ti muntu fundisa beno samu na bima ya
kudya to ya kunwa, to samu na dyambu ya mikembo, ya kilumbu ya
ntete ya ngonda, to ya kilumbu ya saba*.
17 Mambu nyonso yayi kele kaka mutindu kinsinsya ya bima yina
fwana kukwiza. Kasi butsyelika ni Klisto.
18 Beno ndima ve ti ba semba beno na bantu yina ke sosaka na
kutalana ya kukuluka, mpe ke sambilaka bambazi. Bawu ke pesaka
mfunu mingi na balumoni yina bawu ke kuzwaka. Bantu ya mutindu
yina kele ya kufuluka na lunangu ya mpamba na kati ya mabanza ya
bawu ya kimuntu.
19 Bawu kele ve ya kukangama na Klisto yina kele yintu ya nzutu. Ni
na Klisto, nzutu nyonso ke kuzwaka madya, mpe misuni na mikwa ke
vwandaka ya kuvukana mbote. Ni Nzambi ke kulisaka yawu.

* **2:13** Na mulonga yayi, Polo ke na kuzola kutuba ti bayina ba zengaka ve bubakala ni bayina kele ve ba-Zwife.

Kufwa mpe kuzinga kintwadi na Klisto

20 Beno kufwaka kintwadi na Klisto, mpe Nzambi katulaka beno na
lutumu ya lulendo ya bampeve ya yinza. Na yina, samu na yinki beno
ke na kuzinga mutindu bantu ya yinza na kundima na kutumama na
misiku ya mutindu yayi:
21 «Kubaka kima yayi ve», «Kudya kima yina ve», «Kusimba kima ya
mutindu yayi ve».
22 Nyonso yina kele kaka bima yina ke bebaka ntangu bantu ke
sadilaka yawu. Yawu kele misiku mpe bandongosolo ya kimuntu.
23 Misiku yayi ke na kutalana mutindu misiku ya ndwenga, samu
ti yawu ke na kutuba: Nge fwana kusambila, kukuluka, mpe kutalisa
nzutu ya nge mpasi. Kasi yawu kele kaka samu na kuyangidika bansatu
ya kimuntu.

3

1 Beno vumbukaka na lufwa kintwadi na Klisto. Na yina, beno sosa
na kuzwa bima yina kele na mazulu kisika Klisto kele ya kuvwanda na
lubakala ya Nzambi.
2 Beno sosa bima yina kele na mazulu, kasi bima yina kele na ntoto ve.
3 Ya tsyelika, beno kele bantu ya kufwa, mpe luzingu ya beno kele ya
kubumbama na Klisto na sika ya Nzambi.
4 Klisto kele luzingu ya beno. Ntangu yandi ke talana, beno mpe ke
talana kintwadi na yandi na kati ya nkembo ya yandi.

Luzingu ya malu-malu

5 Na yina, beno bika mambu ya yinza yina kele na beno: kindumba,
busafu, bansatu ya kuzwa bima ya nsoni, bansatu ya yimbi, mpe
bansatu ya kuzwa bimvwama. (Ya tsyelika, kuvwanda na nsatu ya
kuzwa bimvwama kele kusambila biteki).
6 Ni mambu yina ke pesaka Nzambi nkele samu na bayina ke mangaka
na kutumama na yandi.
7 Ni mutindu yina vwandaka nkadulu ya beno na ntama ntangu beno
vwandaka zinga na kati ya masumu.
8 Kasi ntangu yayi, beno bika mambu nyonso yayi: nkele, musoki, mpe
myangu. Beno basisa ve bifingu mpe mambu ya nsoni na bayinwa ya
beno.
9 Beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu beno na beno, samu ti beno
me bika nkadulu ya beno ya ntama ya kimuntu mpe bansalulu ya yawu.
10 Beno me kuma na nkadulu ya malu-malu. Beno me kuma bantu ya
malu-malu yina Kiyidiki ya beto Nzambi ke na kusoba ntangu nyonso na
kifwani ya yandi samu na kuzaba yandi mbote-mbote.
11 Ntangu yayi, ya ke dyaka ve na ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife,
bayina ba zengaka bubakala to bayina ba zengaka yawu ve, banzenza
to bayina kele ve banzenza, bandongo to bantu ya kimpwanza. Kasi
dyambu ya mfunu, ni Klisto yina kele mambu nyonso, mpe kele na kati
ya bantu nyonso.
12 Beno kele bana ya Nzambi. Nzambi soolaka beno, mpe ke zolaka
beno. Ni yawu yina, beno fwana kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya
kufuluka na mulemvo, bumbote, lembami mpe mvibudulu.

13 Beno fwana kuvibidila bankadulu ya bampangi. Kana mosi na kati
ya beno kele na dyambu ya kufundisa mpangi, yandi lemvokila mpangi
mutindu Mfumu lemvokilaka beno.
14 Dyambu ya kubwela ni kuzolasana, samu ti luzolo ke salaka ti beno
vwanda ya kukangama na ntima mosi.
15 Bika ti kizunu ya Klisto kuvwanda na bantima ya beno. Ya tsyelika,
ni na kizunu yina Nzambi bokilaka beno samu na kuyidika nzutu kaka
mosi. Beno fwana kutonda yandi konso ntangu.
16 Bika ti mambu ya Klisto kuvwanda ya kufuluka na bantima ya beno.
Beno longisa mpe kebisa bampangi beno na beno na ndwenga nyonso.
Beno tonda Nzambi na ntima nyonso na Mikunga, banzimbu, mpe na
banzimbu yina Mpeve ya Longo ke pesaka.
17 Mambu nyonso yina beno lenda kusala to kuzonza, beno sala yawu
na Nkumbu ya Mfumu Yesu na kuvutulaka matondo na Tata Nzambi na
lusalusu ya yandi.

Mutindu ya kuzinga na bantu ya nkaka

18 Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu ya me lunga
na kusala na ntwala ya Mfumu.
19 Babakala! Beno zola bakento ya beno, mpe beno vwanda ve na
ntima ngolo na ntwala ya bawu.
20 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno na mambu nyonso, samu ti
ni mambu yina Mfumu ke zolaka.
21 Bibuti! Beno sala ve ti bana ya beno dasuka, kana ve bawu ke lemba.
22 Beno bandongo! Beno tumama na mambu nyonso na bamfumu ya
beno awa na ntoto. Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya
bawu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na
ntima mosi samu na buzitu yina beno ke pesaka Mfumu.
23 Konso kisalu yina beno ke sala, beno sala yawu na ntima mosi
mutindu ti beno ke na kusala kisalu ya Mfumu, kasi ya bantu ve.
24 Beno bambuka moyo ti Mfumu ke pesa beno musendo. Beno ke
kuzwa bima yina yandi ke bumbilaka bantu ya yandi, samu ti ni Klisto*
kele Mfumu yina beno ke sadilaka.
25 Kasi muntu yina ke salaka yimbi, ke kuzwa musendo samu na yimbi
yina yandi ke salaka, samu ti Nzambi ke swasikisaka bantu ve.

4

1 Beno bamfumu! Beno sala mambu ya mbote mpe ya kudedama na
bandongo ya beno. Beno fwana kuzaba ti beno mpe kele na Mfumu na
mazulu.

Bankebosolo ya nsuka

2 Beno tatamana na kusambila. Beno fwana kukyelola meso na
balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi.
3 Ntangu beno ke sambilaka, beno sambidilaka mpe beto, samu ti
Nzambi pesa beto nzila ya kuzabisa mambu ya yandi mpe mansweki
yina kele na kati ya Klisto. Ya tsyelika, ni samu na yawu, mu kele na
boloko.
4 Beno sambila samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso
mutindu mu fwana kusala yawu.
5 Beno fwana kudyatila na ndwenga nyonso na ntwala ya bayina ke ve
ba-Zwife. Beno fwana kusadila ntangu.

6 Mambu yina beno ke zonzaka fwana kuvwanda kitoko mpe mbote na
kuwa. Beno fwana kupesa mvutu na mpangi na mutindu me fwanana.

Bambote ya nsuka

7 Beno ke kuwa bansangu nyonso ya munu na sika ya Tisike, mpangi
ya munu ya luzolo. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya
munu na kisalu ya Mfumu.
8 Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno wapi mutindu
beto kele, mpe samu na kukindisa beno.
9 Yandi ke kwiza kintwadi na Onezime yina kele muntu ya kuk-
wikama, mpe mpangi ya beno. Bawu ke zabisa beno mambu nyonso
yina ke na kuluta awa.
10 Alisetake yina kele na boloko na munu, me pesa beno mbote. Make,
mpangi ya Banabase me pesa beno mpe mbote. Beno kuwaka yinki
beno fwana kusala samu na yandi. Kana yandi kwiza kutala beno, beno
yamba yandi mbote.
11 Yesu yina ba ke bokilaka Yutuse me pesa beno mpe mbote. Kaka ni
bantu tatu yayi na kati ya ba-Zwife ke salaka na munu samu na Kimfumu
ya Nzambi. Bawu vwandaka kindisa munu mingi.
12 Mpangi ya beno, Epafase me pesa beno mbote. Kisadi yayi ya Yesu-
Klisto ke lembaka ve na kunwana na kati ya lusambulu, samu ti beno
vwanda ya kukwikama, ya kukula na kimpeve, mpe samu ti na mambu
nyonso, beno sala mambu yina Nzambi ke zolaka.
13 Mu ke na kutuba kimbangi ti yandi ke na kutala mpasi mingi na
kisalu yina yandi ke na kusala samu na beno, mpe samu na bantu ya
mbanza Lawodise mpe Yelapolise.
14 Luke, nkundi ya beto yina kele munganga, mpe Demase me pesa
beno mbote.
15 Beno pesa mbote na bampangi yina kele na mbanza Lawodise. Beno
pesa mpe mbote na Nimfa mpe na bampangi nyonso ya dibuundu yina
ke sambilaka na yinzo ya yandi.
16 Ntangu beno ke manisa na kutanga mukanda yayi, beno fidisa yawu
na mbanza Lawodise, samu ti bawu mpe tanga yawu na dibuundu ya
bawu. Beno mpe, beno tanga mukanda yina ke katuka na sika ya bawu.
17 Beno tuba na Alesipe ti yandi keba mbote kisalu yina Mfumu pesaka
yandi, mpe yandi sala yawu na mbote nyonso.
18 Mu ke na kusonika mambu yayi na maboko ya munu mosi: Munu
Polo, mu me pesa beno mbote. Beno zimbana ve ti mu kele na boloko.
Bika ti Nzambi kusakumuna beno.

Mukanda ya ntete ya Polo na sika ya ba-Klisto ya Tesalonika

NKOTOLO

Tesalonika vwandaka mbanza-kimfumu ya bantu ya Loma na kati ya kizunga ya Masedwane, na node-esete ya yinsi ya Ngelese. Polo kwendaka kuna na manima ya kubika mbanza Filipe, mpe yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza yina ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya zole ya kumwangisa Nsangu ya Mbote*. Kasi yandi lutisaka ve bilumbu mingi na Tesalonika samu ti ba-Zwife yina vwandaka kuna vwandaka kangisa yandi nzila na kusala kisalu ya yandi.

Polo sonikaka mukanda yayi kintwadi na Silase mpe Timote na manima ya bansangu yina mpangi ya yandi Timote zabisaka yandi na yina me tadila dibuundu ya Tesalonika. Bansangu yango yangidikaka Polo.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Te 1.1)
- Polo ke na kutonda Nzambi samu ti kimbangi ya nkadulu ya ba-Klisto ya Tesalonika me zabana na bisika nyonso (1Te 1.2-10)
- Yandi ke na kubambula bawu moyo na kisalu yina yandi mosi salaka na kati ya bawu, mpe ke na kuzabisa bawu wapi mutindu yandi ke na nsatu ya kulutila ya kutalana dyaka na bawu (1Te 2–3)
- Polo ke na kukindisa bawu kaka ve na kuvibidila, kasi dyaka na kukula na luzingu ya buklisto (1Te 4.1-12)
- Yandi ke na kupesa bawu bamvutu na byuvu yina bawu ke na kuyufula bawu na bawu na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, mpe nkwizulu ya Klisto* na kati ya nkembo (1Te 4.13–5.11)
- Yandi ke na kumanisa mukanda ya yandi na kupesa bawu malongi ya kusadila na luzingu, mpe bambote ya nsuka (1Te 5.12-28)

Mukanda yayi ke na kusadisa bantu na kubakula mambu yina me tadila nsukunu ya yinza

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Tata Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto. Bika ti Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Kiminu ya bantu ya mbanza Tesalonika

2 Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno nyonso, mpe na kusambidila beno.

3 Beto ke bambukaka moyo na ntwala ya Tata ya beto Nzambi wapi mutindu beno ke salaka bisalu samu na kiminu ya beno, wapi mutindu beno ke salaka bisalu ya mpasi samu na luzolo ya beno, mpe wapi mutindu beno kele na kivuvu na kuvwanda ya kukwikama na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

4 Bampangi! Beto zaba ti Nzambi ke zolaka beno mpe soolaka beno samu ti beno vwanda bantu ya yandi.

5 Ya tsyelika, ntangu beto zabisaka beno Nsangu ya Mbote*, beto salaka yawu kaka ve na bampova, kasi beto salaka yawu mpe na ngolo mpe

lusalusu ya Mpeve ya Longo, mpe na kivuvu nyonso. Beno zaba wapi mutindu beto zingaka na kati ya beno samu na mbote ya beno.

6 Beno me landa kifwani ya beto mpe ya Mfumu. Beno me tala mpasi mingi, kasi beno me ndima Mambu ya Nzambi na kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka.

7 Na yina, beno me kuma kifwani yina fwana kulanda bandimi nyonso ya kizunga ya Masedwane mpe ya Akayi.

8 Ya tsyelika kubanda na sika ya beno, mambu ya Mfumu me wakana tii na Masedwane mpe na Akayi. Kasi dyaka nsangu ya kiminu ya beno na Nzambi me zabana na bisika nyonso. Na yina, beto kele ve na nsatu ya kuzonzila yawu.

9 Bantu nyonso ke na kuzonzila wapi mutindu beno yambaka beto, mpe wapi mutindu beno me bika na kusambila banzambi ya biteki samu na kubaluka na sika ya Nzambi ya moyo mpe ya tsyelika samu na kusadila yandi.

10 Beno ke na kuvingila ti Mwana ya yandi, Yesu, katuka na mazulu mpe kwiza. Ni yandi Nzambi vumbulaka na lufwa. Yandi ke kuula beto na lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene.

2

Kisalu ya Polo na mbanza Tesalonika

1 Bampangi! Beno me zaba yawu ti nkwizulu ya beto na sika ya beno vwandaka ve ya mpamba.

2 Beno zaba mpe ti ba fingaka mpe nyokolaka beto na mbanza Filipe. Kasi Nzambi pesaka beto kibakala ya kuzabisa beno Nsangu ya Mbote* ya yandi na kati ya mvita ya nene.

3 Mambu yina beto longisaka beno kele ve ya luvunu. Yawu ke katukaka ve na mabanza ya beto ya busafu, mpe beto ke sosaka ve na kuvuna muntu.

4 Kasi Nzambi talaka ti beto kele ya kulunga, mpe pesaka beto kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Beto ke sosaka ve na kuyangidika bantu, kasi Nzambi yina zaba mabanza ya bantima ya beto.

5 Beno zaba mbote ti ata mbala mosi beto basisaka mambu ya kitoko samu na kusosa na kuzwa bima, mpe ata mbala mosi beto lakisaka beno mabanza ya nsatu ya mbongo. Na mambu nyonso yina, Nzambi kele mbangi ya beto.

6 Beto sosaka ve na kuzwa masiika na sika ya bantu, ata na sika ya beno to na bantu ya nkaka.

7 Na kutala mbote, beto lendaka lakisa beno bumfumu ya beto ya kuvwanda bantumwa* ya Klisto. Kasi beto vwandaka ya kufuluka na lembami na kati-kati ya beno mutindu mama ke kebaka mbote bana ya yandi.

8 Beto zolaka beno ya kulutila. Ni yawu yina, beto vwandaka ya kukubama na kuzabisa beno kaka ve Nsangu ya Mbote ya Nzambi, kasi mpe na kupesa luzingu ya beto samu na beno samu ti beno kumaka bampangi ya beto ya luzolo.

9 Bampangi! Beno ke na kubambuka wapi mutindu beto talaka mpasi mpe beto lembaka. Beto salaka mpimpa na ntangu samu na kupesa ve

2:2 Bis 16.19-24; 17.1-9

muntu na kati ya beno kizitu ya kusadisa beto. Kasi beto longisaka beno Nsangu ya Mbote ya Nzambi.
10 Beno kele bambangi ya beto, mutindu mosi mpe Nzambi: Nkadulu ya beto na sika ya beno, bandimi, vwandaka ya longo*, ya kudedama, mpe yina ba lenda kusemba ve.
11 Beno zaba ti beto me sadisa konso muntu na kati ya beno mutindu tata ke sadisaka bana ya yandi.
12 Beto pesaka beno masiika, mpe beto kindisaka beno. Beto tatamanaka na kuzabisa beno ti beno fwana kuzinga mutindu ke zolaka Nzambi yina bokilaka beno samu ti beno kota na Kimfumu ya yandi, mpe na kati ya nkembo ya yandi.
13 Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu ti ntangu beto zabisaka beno Mambu ya Nzambi, beno kuwaka yawu mpe ndimaka yawu ve mutindu mambu ya mpamba yina bantu ke tubaka, kasi mutindu mambu ya Nzambi. Ya tsyelika, yawu ke katukaka na Nzambi, mpe bisalu ya yawu ke talanaka na beno yina ke kwikilaka.
14 Bampangi! Beno me landa nkadulu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto samu ti bampangi ya beno ya yinsi mosi talisaka beno mpasi. Ni bampasi ya mutindu yina mpe talaka bandimi ya mabuundu ya Nzambi ya Zude na sika ya ba-Zwife.
15 Ni bawu kufwaka Mfumu Yesu mpe mimbikudi*. Bawu talisaka mpe beto mpasi. Bawu ke yangidikaka ve Nzambi, mpe bawu kele bambeni ya bantu nyonso.
16 Bawu ke na kukanga beto nzila na kulongisa mambu ya Nzambi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu ti bawu kuzwa ve mpulusu. Na yina, bawu ke fulusaka masumu ya bawu yina bawu ke salaka konso ntangu. Kasi na nyonso yina, Nzambi ke lakisa bawu nkele ya yandi.

Polo ke na nsatu ya kutala dyaka bandimi ya mbanza Kolinto

17 Bampangi! Beto kabukaka na beno samu na mwa ntangu kaka. Beto kabukaka na banzutu, kasi na bantima ve. Ntangu yayi, beto ke na nsatu ya kulutila na kwiza kutala beno, mpe beto me sala dyaka ngolo samu ti yawu salama.
18 Ni yawu yina, beto vwandaka zola kuvutuka na sika ya beno, mpe munu mosi Polo, mu mekaka na kusala yawu bambala mingi. Kasi Satana kangaka beto nzila.
19 Ya tsyelika, ni bantu ya nkaka ve, kasi ni beno kele kivuvu mpe kilengi ya beto. Ntangu Mfumu Yesu ke kwiza ni beno ke vwanda kidimbu ya beto ya kununga, mpe beto ke sala na mayama samu na beno na ntwala ya yandi.
20 Ee, ya tsyelika, ni beno kele nkembo mpe kilengi ya beto.

3

1 Ni yawu yina, mutindu beto vwandaka lenda dyaka ve na kuvingila, beto bakaka lukanu ya kubikana beto mosi na mbanza Atene.
2 Beto fidisaka beno Timote, mpangi ya beto yina ke na kusala kintwadi na beto na kisalu ya Nzambi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote* ya Klisto. Yandi fwanaka pesa beno ngolo mpe kukindisa beno na kiminu ya beno,

2:15 Bis 9.23; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12

3 samu ti ata muntu kukondwa kizunu na ntima samu na bampasi yina
beto ke na kutala. Beno zaba yawu beno mosi ti Nzambi kubikilaka beto
bampasi ya mutindu yina.
4 Ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto zabisaka beno ti bantu
ke talisa beto mpasi. Ni mambu yina me salama, mpe beno zaba yawu
mbote.
5 Ni yawu yina, mutindu mu vwandaka lenda dyaka ve na kuvingila,
mu fidisaka beno Timote samu na kuzwa bansangu ya kiminu ya beno.
Mu vwandaka na boma ti Satana tontaka beno, mpe kisalu ya beto
zolaka vwanda kisalu ya mpamba.
6 Kasi ntangu yayi, Timote me vutuka na sika ya beto, mpe me pesa
beto bansangu ya mbote ya kiminu mpe luzolo ya beno. Yandi me zabisa
beto ti beno ke na kubambukila beto moyo na mbote nyonso, mpe ti beno
ke na nsatu ya kulutila samu na kutala dyaka beto mutindu beto mpe
kele na nsatu ya kutala dyaka beno.
7 Na yina bampangi, bansangu yina me katula kyadi ya beto na kati ya
bantontolo mpe bampasi yina beto ke na kutala na ntima.
8 Ntangu yayi, beto ke na kuzinga samu ti beno kele ya kukangama
mbote na Mfumu.
9 Wapi mutindu beto lenda kutonda Nzambi samu na beno na kilengi
nyonso yina beno ke na kupesa beto na ntwala ya yandi?
10 Mpimpa na ntangu, beto ke tatamanaka na kulomba yandi na
kupesa beto nzila ya kutalana dyaka na beno, mpe ya kubwela nyonso
yina ke na kukondwa na kiminu ya beno.
11 Bika ti yandi mosi Nzambi Tata ya beto, mpe Mfumu ya beto Yesu
kuzibudila beto nzila yina ke nata beto na sika ya beno.
12 Bika ti Mfumu kukulisa dyaka ya kulutila luzolo yina kele na beno
samu na bampangi, mpe samu na bantu nyonso samu ti yawu vwanda
mutindu luzolo yina kele na beto samu na beno.
13 Bika mpe ti yandi kindisa bantima ya beno samu ti beno vwanda
bantu ya longo* mpe yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na
ntwala ya Tata ya beto Nzambi na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu,
ke vutuka na bambazi nyonso ya yandi. Ameni.

4

Nkadulu yina Nzambi ke zolaka

1 Bampangi! Na kumanisa, beno longokaka na sika ya beto wapi
mutindu beno fwana kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, mpe beno
ke na kuzinga mutindu yina. Kasi ntangu yayi, beto ke na kulomba mpe
kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu Yesu, na kusala dyaka yina me
lutila.
2 Beno zaba malongi yina beto pesaka beno, malongi yina katukaka na
Mfumu Yesu.
3 Nzambi ke zolaka ti beno vwanda bantu ya longo*, mpe beno sala ve
kindumba.
4 Konso muntu na kati ya beno fwana kuzaba na kukutika nzutu ya
yandi samu na kuzinga na bulongo mpe buzitu.
5 Yandi fwana kulanda ve bansatu ya yimbi mutindu ke salaka bayina
kele ve ba-Zwife yina zaba ve Nzambi.

6 Na dyambu yina, ata muntu fwana kusala yimbi na mpangi to
kuvuna mpangi. Beto zabisaka mpe tubilaka beno yawu ti Mfumu ke
pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya mutindu yina.
7 Ya tsyelika, Nzambi bokilaka beto na kuzinga ve na kati ya mambu
ya busafu, kasi na bulongo.
8 Ni yawu yina, muntu yina ke na kumanga malongi yayi, ke na
kumanga ve muntu, kasi Nzambi yina ke pesaka beno Mpeve ya yandi.
9 Na yina me tadila kuzola bampangi, beno kele ve na nsatu ti ba
sonikina beno yawu samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka beno wapi
mutindu beno fwana kuzolasana.
10 Mu zaba ti beno ke na kusala yawu na sika ya bampangi nyonso ya
kizunga ya Masedwane. Kasi beto ke na kukindisa beno samu ti beno
sala dyaka ya kulutila.
11 Beno sosa na kuzinga na kizunu, na kulanda ve mambu ya ngana,
mpe na kusala na maboko ya beno mosi mutindu beto vwandaka me
tumisa beno yawu.
12 Na yina, bayina kele ve mikwikisi ke zitisa nkadulu ya beno, mpe
beno ke vwanda ve kizitu samu na muntu ya nkaka.

Nkwizulu ya Mfumu

13 Bampangi! Beto zola ti beno zaba butsyelika na yina me tadila bantu
ya kufwa samu ti beno vwanda ve na kyadi mutindu bantu ya nkaka,
bayina kele ve na kivuvu.
14 Kana beto ke na kukwikila ti Yesu kufwaka mpe vumbukaka na
lufwa, Nzambi ke nata na sika ya yandi kintwadi na Yesu bayina
kufwaka na kukwikila yandi.
15 Beno kuwa mutindu beto ke na kuzabisa beno na yina me tadila
mambu yina zabisaka Mfumu: Bayina na kati ya beto ke vwanda ntete
moyo ntangu Mfumu ke vutuka, ke vwanda ve na mantwala ya bayina
kufwaka.
16 Beto ke kuwa makelele yina ke zabisa beto ti ntangu yango me
lunga. Makelele yango, ni ndinga ya mfumu ya bambazi mpe muningu
ya kulumenta ya Nzambi. Na yina, yandi mosi Mfumu ke katuka na
zulu mpe ke kulumuka. Bayina kufwaka na kusala kiminu na Klisto*
ke vumbuka ntete na lufwa.
17 Na manima, beto yina ke vwanda ntete moyo na ntangu yina,
Nzambi ke katula beto na ntoto, mpe ke nata beto na kati ya matuti
kintwadi na bawu samu na kubwabana Mfumu na mazulu. Ni na
mutindu yina, beto ke zinga ya mankululu na Mfumu.
18 Na yina, beno fwana kukindisa bampangi beno na beno samu na
mambu yayi.

5

1 Bampangi! Na yina me tadila ngunga mpe ntangu yina mambu
nyonso yina ke salama, beno kele ve na nsatu ti beto sonikina beno yawu.
2 Beno zaba mbote beno mosi ti Kilumbu ya Mfumu ke kwiza mutindu
muyibi ke kwizaka na kati ya mpimpa.
3 Ntangu bantu ke tuba: «Beto kele na kizunu mpe lukengolo», ni
na ntangu yina mpe na mpamukunu, mpasi ya nene ke kumina bawu
mutindu misongo ke simbaka kento yina ke na kivumu. Ata muntu ke
lenda na kukima.

4 Kasi beno bampangi, beno kele ve na kati ya kitombe samu ti kilumbu
yina kumina beno ve na mpamukunu mutindu muyibi.
5 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya nsemo, bana yina ke na
kuzinga na ntangu. Beto kele ve bantu yina ke zingaka na kati ya
mpimpa to kitombe.
6 Na yina, beto lala pongi ve mutindu bantu ya nkaka. Kasi beto kyelola
meso mpe beto vwanda na nkebolo.
7 Bayina ke lalaka pongi ke lalaka na mpimpa, mpe bayina ke kolaka
malafu ke kolaka na mpimpa.
8 Kasi beto yina ke na kuzinga na ntangu, beto fwana kuvwanda na
nkebolo. Beto fwana kuvwanda na kiminu mpe luzolo mutindu muntu
yina me lwata kinkuti ya kisengo yina ke bumbisaka ntulu na ntangu ya
mvita, mpe beto fwana kuvwanda na kivuvu yina ke pesaka mpulusu
mutindu muntu yina me lwata yimpu ya kisengo.
9 Nzambi bokilaka beto ve samu na kuzwa kitumbu ya nkele ya yandi,
kasi samu na kuzwa mpulusu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
10 Yesu-Klisto kufwaka samu na beto samu ti beto zinga ya kukangama
na yandi ata ti beto vwanda moyo to ya kufwa.
11 Ni yawu yina, beno kindisa bampangi mpe beno salasana na kukula
na kiminu mutindu beno ke na kusala yawu.

Bankindusulu ya nsuka mpe bambote

12 Bampangi! Beto ke na kutumisa beno na kuzitisa bayina ke na
kusala na kati ya beno, bayina ke na kutwadisa beno na luzingu na
Mfumu, mpe ke na kulwengisa beno.
13 Beno lakisa bawu ti beno kele na buzitu mpe luzolo ya kulutila samu
na kisalu yina bawu ke na kusala. Beno zinga na kizunu beno na beno.
14 Bampangi! Beto ke na kutumisa beno mutindu yayi: Beno semba
bayina ke zingaka kidi-kidi, beno kindisa bayina ke na kibakala ve, beno
sadisa bayina kele na ngolo ve, mpe beno vwanda na mvibudulu na
bantu nyonso.
15 Beno vwanda ya kukubama samu ti ata muntu vutula yimbi na
muntu yina me sala yandi yimbi. Kasi beno sosa kaka na kusala mambu
ya mbote beno na beno, mpe na bantu nyonso.
16 Beno vwanda ntangu nyonso na kilengi.
17 Beno fwana kubika ve na kusambila,
18 mpe na kutonda Nzambi. Ni mambu yina Nzambi ke tumisaka beno,
na luzingu ya beno na Yesu-Klisto.
19 Beno kanga ve nzila na kisalu ya Mpeve ya Longo.
20 Beno baka ve bambikululu mutindu mambu ya mpamba.
21 Beno tala mbote mambu nyonso: Beno ndima yina kele mbote,
22 mpe beno manga mambu nyonso ya yimbi.
23 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu, kusala ti beno vwanda ya
longo* na luzingu nyonso ya beno. Yandi sala mpe ti mpeve, mwela,
mpe nzutu ya beno vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba tii
na kilumbu yina MfumuYesu-Klisto ke kwiza.
24 Muntu yina bokilaka beno kele ya kukwikama, mpe ni yandi ke sala
yawu.
25 Bampangi! Beno sambila mpe samu na beto.
26 Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo.

27 Na nkumbu ya Mfumu, mu ke na kutumisa beno na kutanga
mukanda yayi na bampangi nyonso.
28 Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno.

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya ba-Klisto ya TESALONIKA
NKOTOLO

Mukanda yayi ya zole yina Polo ke na kufidisa na ba-Klisto ya Tesalonika ke na kuzonzila dyaka dyambu yina yandi vwandaka me zonzila na mukanda ya yandi ya ntete: dyambu ya nkwizulu ya Klisto* na kati ya nkembo. Polo ke na kuzonzila dyaka yawu, samu ti yawu ke na kukotisa muvusu na kati ya ba-Klisto ya Tesalonika.

Ya tsyelika, mwa ndambu ya bantu na kati ya bawu ke na kutuba ti nkwizulu ya Klisto na kati ya nkembo me salamaka yimeni. Ba ya nkaka ke na kutuba ti ya kele mfunu ve na kuvwanda na kisalu, mpe bawu ke na kuzwa madya ya konso kilumbu na sika ya bayina ke salaka ntangu nyonso, samu ti bawu ke na kubanza ti ya tsyelika nsukunu ya yinza me kuma yimeni pene-pene. Na yina, mukanda yayi me sonama samu na kusungika malongi ya luvunu yina ke na kukotisa muvusu na kati ya ba-Klisto ya Tesalonika.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Te 1.1-2).
- Polo ke na kutonda Nzambi samu na kiminu mpe luzolo yina ba-Klisto ya Tesalonika ke na kulakisa. Yandi ke na kulomba mpe na sika ya Mfumu na kupesa bawu mvibudulu na kati ya kisalu yina Nzambi bokilaka bawu na kusala (2Te 1.3-12).
- Polo ke na kuzonzila dyambu ya ngudi ya mukanda ya yandi: nkwizulu ya Klisto na kati ya nkembo (2Te 2.1-12).
- Polo ke na kulomba bandimi na kuzinga ya kukwikama na Nsangu ya Mbote*, mpe na kulemba ve na kusambidila yandi (2Te 2.13–3.5).
- Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke salaka ve kisalu, mpe yandi ke na kukindisa nkadulu ya bayina ke salaka, samu ti bawu kuvwanda ve kizitu na bantu ya nkaka (2Te 3.6-15).
- Polo ke na kumanisa mukanda ya yandi na kulomba ti lusakumunu ya Mfumu vwanda na bawu, mpe yandi ke na kupesa bawu bambote (2Te 3.16-18).

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa
mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele
dibuundu ya Nzambi Tata ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto.
2 Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe
kupesa beno kizunu.

Mfumu ke kwiza samu na kufundisa yinza

3 Bampangi! Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno.
Ya kele ya kudedama ti beto sala yawu, samu ti kiminu ya beno ke na
kukula, mpe ti luzolo yina kele na konso muntu samu na bampangi ke
na kulutila na kukuma ngolo.
4 Ni yawu yina, beto ke na kusala mayama na kuzonzila beno na kati
ya mabuundu ya Nzambi samu na mvibudulu mpe kiminu ya beno na
kati ya bampasi mpe bankwamusu nyonso yina beno ke na kutala.

5 Yawu kele kidimbu yina ke na kulakisa ti lufundusu ya Nzambi kele
ya kudedama, samu ti bampasi yina beno ke na kuvibidila ke sala ti beno
vwanda ya kulunga na kukota na Kimfumu ya Nzambi. Ni samu na yawu
beno ke na kutala mpasi.
6 Ya tsyelika, Nzambi kele ya kudedama: Yandi ke talisa mpasi na
bayina ke na kutalisa beno mpasi.
7 Na beno yina ke na kutala mpasi, Nzambi ke pesa beno mvundulu
kintwadi na beto. Yawu ke salama ntangu Mfumu Yesu ke katuka na
mazulu, mpe ke kwiza na bambazi ya yandi ya lulendo.
8 Yandi ke kwiza na kati ya tiya ya nene samu na kupesa kitumbu na
bayina zaba ve Nzambi mpe ke tumamaka ve na Nsangu ya Mbote* ya
Mfumu ya beto Yesu.
9 Kitumbu yina bawu ke kuzwa ke vwanda lufwa ya seko. Bawu ke tala
ve kizizi ya Mfumu mpe nkembo ya lulendo ya yandi.
10 Yawu ke salama na kilumbu yina Mfumu ke kwiza. Na yina, bayina
kele ya kukangama na yandi ke kembisa yandi, mpe bantu nyonso ya
longo* ke yituka bayinwa mwasi na nkembo ya yandi. Beno ke vwanda
na kati ya lutangu ya bantu yina, samu ti beno me kwikila na nsangu
yina beto me zabisa beno.
11 Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambila samu na beno,
samu ti Nzambi ya beto sala ti beno vwanda ya kulunga na mbokolo yina
yandi bokilaka beno. Beto ke na kulomba ti na lulendo ya yandi, beno
lungisa bansatu ya beno ya kusala mambu ya mbote, mpe ti kiminu ya
beno talana na bisalu.
12 Na yina, beno ke kembisa nkumbu ya Mfumu ya beto Yesu, mpe
yandi ke kembisa beno mpe. Ni mutindu yina ke vwanda lusakumunu
ya Nzambi ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto.

2

Mambu yina ke tekila nkwizulu ya Mfumu

1 Bampangi! Na yina me tadila nkwizulu ya Mfumu ya beto Yesu-
Klisto, mpe wapi mutindu beto ke vukana na lweka ya yandi, beto ke
na kuzabisa beno mutindu yayi:
2 Beno bika ve ti mabanza ya beno kuma kidi-kidi, to beno vwanda ve
na boma ntangu bantu ke zabisa beno ti Kilumbu ya Mfumu me kuma
yimeni. Ata ti ba zabisa beno yawu mutindu mbikululu to mutindu
nsangu to mukanda yina me katuka na sika ya beto, beno ndima yawu
ve.
3 Ata muntu fwana kuvuna beno na konso mutindu, samu ti kilumbu
yango ke salama ve ntete bantu mingi manga Nzambi, mpe talana
Muntu ya Yimbi yina Nzambi ke zimbisa.
4 Yandi ke telama mpe ke manga bima nyonso yina bantu ke sambilaka
mpe ke talaka ti ya kele ya Nzambi. Yandi ke sala yawu tii na kwenda
kuvwanda na kati ya Yinzo ya Nzambi na kutuba ti ni yandi kele Nzambi.
5 Beno ke na kubambuka dyaka ve ti mu zabisaka beno yawu ntangu
mu vwandaka na sika ya beno?
6 Kasi beno me zaba kima yina ke na kukanga yandi nzila ntangu yayi,
samu ti yandi talana na ntangu ya yandi.

2:4 Eze 28.2; Dan 11.36

7 Ya tsyelika, lulendo ya mansweki ya Muntu ya Yimbi ke na kusala
yimeni. Kasi yawu ke talana na pwelele nyonso, kaka ntangu muntu
yina ke na kukanga yandi nzila ke pesa yandi kimpwanza ya kusala.
8 Na yina, Muntu ya Yimbi ke talana. Mfumu Yesu ke kufwa yandi
na mupepe ya yandi ya yinwa mpe ke zimbisa yandi na lulendo ya
nkwizulu ya yandi.
9 Muntu ya Yimbi ke kwiza na lulendo ya Satana. Yandi ke sala konso
mutindu ya bimangu ya luvunu mpe bidimbu ya ngitukulu ya luvunu.
10 Yandi ke sadila konso mutindu ya yimbi samu na kuvuna bayina ke
zimbana. Bawu ke zimbana samu ti bawu ndimaka ve mpe zolaka ve
butsyelika yina zolaka vuukisa bawu.
11 Ni yawu yina, Nzambi ke na kufidisa bawu lulendo ya kuvunama
yina ke na kupesa bawu ngolo ya kukwikila na mambu ya luvunu.
12 Na yina, bayina nyonso kwikilaka ve butsyelika, kasi yangalalaka
na kusadila yimbi, ke kuzwa kitumbu.

Beno vwanda bandimi ya kusikama

13 Bampangi! Samu na beto, beto fwana kutonda Nzambi konso
ntangu samu na beno yina Mfumu ke zolaka. Ya tsyelika, Nzambi
soolaka beno katuka mbandukulu, samu ti beno kuzwa mpulusu na
lusalusu ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka beno luzingu ya longo*, mpe
samu ti beno ke kwikilaka na mambu ya tsyelika.
14 Ni na yawu Nzambi bokilaka beno na luve ya Nsangu ya Mbote*
yina beto me zabisa beno, samu ti beno kota na nkembo ya Yesu-Klisto,
Mfumu ya beto.
15 Bampangi! Na yina, beno tatamana mbote mpe beno bumba na
bantima ya beno ndongosolo yina beto me zabisa beno na bampova to
na mukanda.
16-17 Bika ti yandi mosi Mfumu ya beto Yesu-Klisto mpe Tata Nzambi
kukatula kyadi ya beno mpe kukindisa beno na kusala mpe kuzonza
mambu ya mbote. Nzambi yina ke zolaka beto mpe na lusakumunu ya
yandi katulaka ya mankululu kyadi ya beto, mpe ke pesaka beto kivuvu
ya mbote, ke sala yawu.

3

Mbokolo na lusambulu

1 Bampangi! Na kumanisa, beno sambidila beto, samu ti mambu
ya Mfumu mwangana, mpe ti bantu kembisa yawu mutindu yawu me
salama na sika ya beno.
2 Beno sambila mpe samu ti Nzambi katula beto na maboko ya bantu
ya yimbi mpe ya myangu, samu ti ni bantu nyonso ve ke kwikilaka.
3 Kasi Mfumu kele ya kukwikama. Yandi ke pesa beno ngolo mpe ke
keba beno, samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa beno ve.
4 Beto ke na kivuvu na Mfumu ti beno ke na kusala mambu yina beto
ke na kutumisa beno, mpe beno ke bika ve na kusala yawu.
5 Bika ti Mfumu kutwadisa bantima ya beno samu ti beno zola Nzambi,
mpe ti beno vwanda na mvibudulu ya Klisto*.

Mfunu ya kusala

6 Bampangi! Na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto, beto ke na kutumisa
beno mutindu yayi: Beno kima bandimi yina ke zingaka kidi-kidi, mpe
ke tumamaka ve na ndongosolo yina beto zabisaka bawu.
7 Beno zaba mbote wapi mutindu beno fwana kudyatila samu na
kulanda nkadulu ya beto, samu ti beto zingaka ve kidi-kidi ntangu beto
vwandaka na sika ya beno.
8 Beto lombaka ve muntu na kupesa beto madya ya mpamba. Kasi
beto vwandaka tala mpasi mpe vwandaka lemba samu na kisalu. Beto
vwandaka sala mpimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya
beno kizitu ya kusadisa beto.
9 Ya zola kutuba ve ti beto salaka mutindu yina, samu ti beto kele ve
na muswa ya kuzwa lusalusu ya beno, kasi beto zolaka na kulakisa beno
kifwani yina beno fwana kulanda.
10 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto tumisaka
beno mutindu yayi: Kana muntu zola kusala ve, yandi fwana mpe kudya
ve.
11 Kasi beto ke na kuwa ti bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kuzinga
kidi-kidi ata kusala kisalu, mpe bawu ke na kulanda kaka mambu yina
me tala bawu ve.
12 Na bantu ya mutindu yina, beto ke na kuzabisa bawu mpe ke na
kutumisa bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto ti bawu fwana kusala na
kizunu mpe ti bawu kuzwa madya na ngolo ya bawu mosi.
13 Kasi samu na beno bampangi, beno lemba ve na kusala mambu ya
mbote.
14 Kana muntu tumama ve na ndongosolo yina beto ke na kupesa beno
na kati ya mukanda yayi, beno zaba yandi mbote mpe beno vwanda
dyaka ve kintwadi na yandi samu ti yandi tala nsoni.
15 Beno tala yandi ve mutindu mbeni ya beno. Kasi beno semba yandi
mutindu mpangi ya beno.
16 Bika ti yandi mosi Mfumu ya kizunu, kupesa beno kizunu ntangu
nyonso mpe na konso mutindu. Bika Mfumu kuvwanda na beno nyonso.
17 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote na kusonika yawu na
diboko ya munu mosi. Ni mutindu yina mu ke tulaka kinyemo na
mikanda nyonso ya munu.
18 Bika ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno.

Mukanda ya ntete ya Polo na sika ya TIMOTE NKOTOLO

Polo kele na boloko na kizunga ya Masedwane. Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Timote yina yandi bwabanaka na mbala ya ntete na mbanza Lisitele na kizunga ya Aziya, ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya zole ya kumwangisa Nsangu ya Mbote*.

Tata ya Timote vwandaka Ngeleke* mpe mama ya yandi vwandaka Zwife yina kumaka mu-Klisto. Timote vwandaka mosi na kati ya bankundi ya Polo ya ntima. Yandi vwandaka zyeta mingi na Polo samu na kulongisa Nsangu ya Mbote. Ni yawu yina, nkumbu ya yandi kele bambala mingi na kati ya dibuku ya Bisalu ya Bantumwa.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Ti 1.1-2).
- Polo ke na kupesa malongi na Timote, samu ti yandi kebisa dibuundu ya Nzambi na kuwa ve ndongosolo ya luvunu, mpe ke na kutonda Nzambi na bumbote yina Nzambi sadilaka yandi (1Ti 1.3-20).
- Yandi ke na kupesa malongi na yina me tadila lusambulu mpe ndyatulu ya babakala mpe bakento na kati ya dibuundu ya Nzambi (1Ti 2).
- Yandi ke na kuzabisa wapi mutindu fwana kuvwanda nsololo mpe ndyatulu ya bantwadisi ya ntete ya dibuundu ya Nzambi (1Ti 3).
- Yandi ke na kuzonzila dyaka milongisi ya luvunu yina ke na kuyimina makwela, mpe na kudya madya ya nkaka (1Ti 4.1-6).
- Yandi ke na kupesa malongi na Timote na yina me tadila mutindu ya kusala kisalu ya yandi, mpe na kusadisa konso mutindu ya nkonga ya mikwikisi, samu ti yandi vwanda kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto (1Ti 4.7–6.2).
- Yandi ke na kuzabisa ntete Timote mambu yina me tadila malongi ya luvunu mpe bimvwama ya tsyelika. Na manima, yandi ke na kukindisa yandi (1Ti 6.3-21).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto na lutumu ya
Nzambi, Muvuukisi ya beto, mpe na lutumu ya Yesu-Klisto kivuvu ya
beto.
2 Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya tsyelika
na kiminu. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto, Yesu-Klisto,
kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu.

Kusala keba na bayina ke longisaka bandongosolo ya luvunu

3 Mutindu mu lombaka nge ntangu mu vwandaka kwenda na kizunga
ya Masedwane: Bikana na mbanza Efeso samu na kuyimina bayina ke
na kulongisa ndongosolo ya luvunu.
4 Zabisa bawu na kubika banongo ya luvunu mpe kutanga mikanda ya
yinda ya bankumbu ya bankooko. Yawu ke swanisaka kaka beto, mpe ke
sadisaka ve beto na kusala kisalu ya Nzambi na kiminu.
5 Mfunu ya lutumu yayi kele, samu ti bawu vwanda na luzolo yina ke
katukaka na ntima ya kuvedila, na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na
kati ya bantima, mpe na kiminu ya tsyelika.

6 Bantu ya nkaka mangaka nzila yayi, mpe landaka masolo yina ya
mpamba.
7 Bawu ke zolaka na kuvwanda milongisi ya Misiku*. Kasi bawu
ke visaka ve mambu yina bawu ke zonzaka to mambu yina bawu ke
zabisaka ti yawu kele ya tsyelika.
8 Beto zaba ti Misiku* kele mbote kana beto sadila yawu na mutindu
me fwanana.
9 Ya tsyelika, beto zaba ti Nzambi salaka ve misiku samu na bantu
ya kulunga, kasi samu na bantu yina ke mangaka na kutumama, bim-
pumbulu, bantu ya ntima ya yimbi, misumuki, bantu yina ke zitisaka
ve Nzambi to bima ya longo*, bayina ke kufwaka batata to bamama ya
bawu to bantu ya nkaka.
10 Yawu kele mpe samu na bantu ya kindumba, babakala yina ke
vukisaka mfulu bakala na bakala, bayina ke tekisaka bampangi na bun-
dongo, bantu ya luvunu, bantu yina ke kudyaka bandefi ya luvunu, mpe
bantu nyonso yina ke salaka mavanga ya kuswaswana na ndongosolo
ya tsyelika.
11 Nzambi yina kele ya kufuluka na nkembo mpe na kyese pesaka
munu kisalu ya kuzabisa ndongosolo yayi yina kele na kati ya Nsangu
ya Mbote*.

Bumbote ya Yesu-Klisto samu na Polo

12 Mu ke na kutonda Mfumu ya beto Yesu-Klisto yina pesaka munu
ngolo samu na kusala kisalu ya yandi. Ni yandi talaka ti mu kele ya
kulunga na kusoola munu na kisalu ya yandi.
13 Mu zaba ti na ntama, mu vwandaka safula, nyokola, mpe finga
yandi. Kasi yandi talaka munu kyadi, samu ti mu vwandaka ve na
kiminu, mpe mu vwandaka zaba ve mambu yina mu vwandaka sala.
14 Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, lakisaka munu bumbote ya yandi ya
kulutila. Yandi pesaka munu kiminu mpe luzolo yina beto kele na yawu
na bundiku na yandi.
15 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana kundima
yawu: Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kuvuukisa misumuki, mpe
munu, mu me lutila bawu nyonso na kusala masumu.
16 Kasi Yesu-Klisto talaka munu kyadi, munu yina me lutila bantu
nyonso na kusala masumu. Yandi salaka yawu samu na kulakisa munu
mvibudulu nyonso ya yandi mutindu kifwani samu na bayina ke kwikila
yandi, mpe ke kuzwa luzingu ya seko.
17 Bika ti buzitu mpe nkembo kuvwanda bamvula na bamvula na
Ntinu ya seko, Nzambi kaka mosi yina ke kufwaka ve, mpe ba ke talaka
ve! Ameni.

Kunwana muzingu ya mbote

18 Mwana ya munu, Timote, mu ke na kulomba nge na kusala yawu
mutindu mimbikudi* ya Nzambi tubaka yawu ntama samu na nge.
Bika ti mambu ya bawu kupesa nge kibakala, samu ti nge ke lenda na
kunwana muzingu ya mbote
19 na kiminu mpe na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na kati ya
bantima. Bantu ya nkaka mangaka na kuwa ndinga yina ke zonzaka na
kati ya bantima ya bawu, mpe bawu bebisaka kiminu ya bawu.

20 Imene mpe Alezande kele na kati ya lutangu ya bantu yina. Mu
pesaka bawu na maboko ya Satana, samu ti bawu longoka ti bawu fwana
kusafula ve Nzambi.

2

Malongi samu na kusambila

1 Dyambu ya ntete yina mu ke na kutumisa kele mutindu yayi: Beno
fwana kulomba na sika ya Nzambi, kusambila yandi, kubondila yandi,
mpe kutonda yandi samu na bantu nyonso.
2 Beto fwana kusambidila bantinu mpe bamfumu nyonso ya nkaka,
samu ti beto vwanda na luzingu ya kizunu ya kulutila, ya kukwikama
na Nzambi, mpe nkadulu ya mbote.
3 Yina ni mambu ya mbote mpe ya kitoko na meso ya Nzambi, Muvuuk-
isi ya beto,
4 yina ke zolaka ti bantu nyonso kuzwa mpulusu mpe bakula butsye-
lika.
5 Ya tsyelika, ya ke kaka na Nzambi mosi, mpe muntu yina vutulaka
bundiku na kati ya Nzambi na bantu kele kaka mosi. Muntu yango ni
Yesu-Klisto.
6 Yandi pesaka luzingu ya yandi mutindu ntalu ya kufuta samu na
kukatula bantu nyonso na bundongo ya masumu. Yandi salaka yawu
na ntangu ya kulunga yina Nzambi soolaka.
7 Ni yawu yina, Nzambi soolaka munu na kuvwanda mulongisi mpe
ntumwa* na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu na kulongisa bawu
nsangu ya kiminu mpe butsyelika. Mu ke na kuvuna ve, kasi mu ke na
kutuba butsyelika.

Nkadulu ya babakala mpe bakento na kati ya dibuundu

8 Mu zola ti babakala sambila Nzambi kisika ni kisika na kunanguna
na zulu maboko ya kuvedila, ata kuvwanda na nkele to mabanza ya
kuswana.
9 Mu zola mpe ti bakento vwanda na mvwatulu ya kulunga. Bawu
fwana kulwata binkuti ya buzitu mpe ya kufwanana. Bawu fwana
kukangisa bansuki na mutindu ya kulunga. Bawu fwana kulwata ve
misanga ya wolo to ya palata, to binkuti ya kulutila ntalu.
10 Kasi bawu fwana kulakisa kitoko ya bawu na bisalu ya mbote
mutindu ya me lunga na bakento yina ke tubaka ti bawu ke zitisaka
Nzambi.
11 Na ntangu ya ndongosolo, bakento fwana kuvwanda swi mpe kuwa
na buzitu nyonso.
12 Mu ke na kupesa ve bakento muswa ya kulongisa to ya kuyala
babakala. Kasi bawu fwana kuvwanda swi.
13 Ya tsyelika, ntete na kuyidika Eva, Nzambi yidikaka ntete Adami,
mpe
14 ni Adami ve vunamaka na sika ya Satana. Kasi ni kento vunamaka
mpe mangaka na kutumama na Nzambi.
15 Kasi bakento ke kuzwa mpulusu na kubuta bana kana bawu zinga
na kiminu, na luzolo, na bulongo* mpe na kuvwanda na nkadulu ya
kulunga.

3

Mikengi ya dibuundu

1 Dyambu mosi ya tsyelika ni yayi: Kana muntu zola kuvwanda
mukengi ya dibuundu, yandi me zola kisalu ya mbote.
2 Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina ba lenda kuzwa
ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina ke ya kukwela kaka kento
mosi. Yandi fwana kuvwanda na nkadulu ya kufwanana, ya buzitu
mpe ya kulunga. Yandi fwana kuyamba mbote banzenza. Yandi fwana
kulenda mpe na kulongisa.
3 Yandi fwana kuvwanda ve muntu yina ke kolaka malafu to yina ke
nwanaka, kasi muntu ya kulembama. Yandi fwana kuvwanda ve muntu
ya mindondo to yina ke zolaka mbongo.
4 Yandi fwana kutwadisa mbote dikanda ya yandi, mpe bana ya yandi
fwana kutumama na buzitu nyonso.
5 Ya tsyelika, kana muntu zaba ve kutwadisa dikanda ya yandi, wapi
mutindu yandi lenda kutwadisa dibuundu ya Nzambi?
6 Yandi fwana kuvwanda ve mundimi ya malu-malu, kana ve lunangu
ke kumisa yandi mpofo*, mpe yandi ke kuzwa kitumbu mutindu Satana.
7 Ya fwana mpe ti bayina kele ve bandimi tuba kimbangi ya mbote na
nzutu ya yandi, samu ti bawu tala yandi yimbi ve, mpe yandi kubwa ve
na mitambu ya Satana.

Bisadisi ya dibuundu

8 Bisadisi ya dibuundu mpe fwana kuvwanda bantu ya buzitu mpe ya
butsyelika. Bawu fwana kunwa ve malafu mingi to kusosa ve na kuzwa
mbongo na mayuya.
9 Na yina, bawu fwana kuvwanda ya kukangama na kiminu ya tsye-
lika ata kuvwanda na dyambu ya yimbi na kati ya bantima ya bawu.
10 Ba fwana kutala ntete nkadulu ya bawu. Na manima, kana dyambu
ya kusemba bawu kele ve, bawu lenda kusala mutindu bisadisi ya
dibuundu.
11 Bakento† mpe fwana kuvwanda na buzitu, mpe kutonga ve bam-
pangi. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya kufwanana, mpe bantu
ya kukwikama na mambu nyonso.
12 Bisadisi ya dibuundu fwana kukwela kaka kento mosi, mpe bawu
fwana kulenda na kutwadisa bana ya bawu mpe dikanda nyonso.
13 Bisadisi ya dibuundu, yina ke salaka mbote kisalu ya bawu, ke
kuzwaka nkembo. Bawu lenda kuzonzila na kivuvu nyonso kiminu yina
ke vukisaka beto na Yesu-Klisto.

Mansweki ya nene

14 Mu me sonika nge mukanda yayi na kivuvu ya kutalana dyaka na
nge na mwa bilumbu.
15 Kasi kana mu kwiza nswalu ve, mukanda yayi ke lakisa nge wapi
mutindu nge fwana kudyatila na dikanda ya Nzambi. Yawu kele dibu-
undu ya Nzambi ya moyo yina kele dikunzi mpe lufulu ya butsyelika.
16 Ya tsyelika, ata muntu lenda kumanga ti mansweki ya kiminu ya
beto kele nene:
Klisto* kwizaka na yinza mutindu muntu.
Mpeve ya Longo zabisaka
ti yandi vwandaka ya kudedama.

---

* **3:6** Ya kele «mpofo ya kimpeve». † **3:11** *Bakento:* Awa ya lenda kuvwanda bakento ya bisadisi ya dibuundu to bakento yina kele bisadisi ya dibuundu.

Bambazi* talaka yandi,
mpe ba zabisaka nsangu ya yandi
na sika ya bifumba ya yinza.
Na ntoto, bantu kwikilaka yandi,
mpe Nzambi zangulaka yandi na nkembo.

4

Bayina ke longisaka malongi ya luvunu

1 Mpeve ya Longo ke tubaka na pwelele nyonso ti na bilumbu ya nsuka,
bantu ya nkaka ke bika na kusala kiminu. Bawu ke landa bampeve ya
luvunu mpe bandongosolo ya bampeve ya yimbi.
2 Bantu ya bantima zole ke vuna bawu. Ndinga yina ke zonzilaka bawu
na kati ya bantima kele ya kubeba mutindu ti ba yokaka yawu na kisengo
ya tiya.
3 Bantu yango ke yimina makwela mpe madya ya nkaka. Kasi Nzambi
yidikaka yawu, samu ti mikwikisi yina zaba butsyelika kudya yawu na
manima ya kutonda Nzambi.
4 Bima nyonso yina Nzambi yidikaka kele mbote. Beto fwana kulosa
kima ve. Kasi beto fwana kundima bima nyonso na kuvutula matondo
na Nzambi.
5 Ya tsyelika, mambu ya Nzambi mpe lusambulu ke vedisaka yawu.

Kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto

6 Kana nge zabisa malongi yina na bampangi, nge ke vwanda kisadi ya
mbote ya Yesu-Klisto. Nge ke lakisa ti nge ke kudyaka madya yina kele
mambu ya kiminu mpe na ndongosolo ya tsyelika yina nge kuzwaka.
7 Kasi manga mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu. Sala
ngolo na kuvwanda kaka ya kukwikama na Nzambi.
8 Bangalasise ya nzutu kele mfunu kaka na mambu fyoti. Kasi ku-
vwanda ya kukwikama na Nzambi kele mfunu na mambu nyonso, samu
ti yawu kele nsilulu ya luzingu ya bilumbu yayi mpe ya bilumbu ke
kwiza.
9 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana kundima
yawu.
10 Ya tsyelika, beto ke na kusala na ngolo mpe kunwana, samu ti beto
tulaka kivuvu ya beto na Nzambi ya moyo. Yandi kele Muvuukisi ya
bantu nyonso, mingi ya bayina ke kwikilaka.
11 Ni mambu yina nge fwana kutumisa mpe kulongisa.
12 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa nge samu ti nge kele
ntwenya. Kasi lakisa kifwani ya mbote na mikwikisi na mambu yina nge
ke zonza, na nkadulu ya nge, na luzolo ya nge, na kiminu ya nge mpe na
ntima ya nge ya kuvedila.
13 Mu zola ti nge lutisa ntangu ya nge na kutangila bandimi Mambu
ya Nzambi, na kukindisa bawu, mpe kulongisa bawu tii ntangu mu ke
kwiza.
14 Kubika ve na kusadila dikabu yina Mpeve ya longo pesaka nge.
Nge kuzwaka yawu ntangu mimbikudi* zonzaka, mpe bakuluntu ya
dibuundu tentikaka nge maboko.
15 Sadila dikabu yina na ntima mosi, mpe pesa luzingu nyonso ya
nge na yawu. Na yina, bantu nyonso ke tala ti nge ke na kukwenda na
mantwala.

16 Keba mbote nzutu ya nge mpe ndongosolo ya nge. Tatamana na
mambu nyonso yina, samu ti kana nge sala mutindu yina, nge ke sala
ti Nzambi vuukisa nge mpe bayina nyonso ke kuwaka nge.

5

1 Nge fwana kusemba ve kiboba na ngolo nyonso. Kasi kindisa yandi
mutindu nge ke kindisaka tata ya nge. Nge fwana kubakila bantwenya
mutindu bampangi ya nge,
2 bakento ya kukula mutindu bamama ya nge, mpe bakento ya
ntwenya mutindu bibusi ya nge. Sala yawu na nkadulu ya kuvedila.

Mifwidi ya dibuundu

3 Nge fwana kusadisa, na buzitu nyonso, mifwidi ya bakento yina kele
ya tsyelika mifwidi.
4 Kana mufwidi kele na bana to mitekolo, bayayi fwana kulakisa ntete
na dikanda ya bawu kukwikama ya bawu na Nzambi, mpe kuvutula
na bibuti ya bawu lusalusu yina bawu kuzwaka. Ni mambu yina ke
yangidikaka Nzambi.
5 Kento yina kele ya tsyelika mufwidi mpe kele na muntu ve samu na
kusadisa yandi ke tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi. Yandi ke lembaka
ve na kusambila Nzambi mpimpa na ntangu, mpe na kulomba yandi
lusalusu.
6 Kasi mufwidi yina ke sadilaka mikembo ya yinza kele yimeni ya
kufwa ata ti yandi kele moyo.
7 Ni mambu yina nge fwana kubambula bawu moyo, samu ti bantu
kuzwa ve dyambu ya kusemba bawu.
8 Kana muntu ke na kusadisa ve bampangi ya yandi, mingi bayina ke
dikanda mosi na yandi, yandi me manga nzila ya kiminu, mpe yandi me
lutila yimbi na muntu yina kele ve mukwikisi.
9 Na mukanda ya mifwidi ya bakento, nge fwana kusonika kaka
bankumbu ya bakento yina me lungisaka bamvula makumi sambanu,
mpe kwelaka kaka bakala mosi.
10 Bantu fwana kuzaba yandi na bisalu ya yandi ya mbote. Yandi
fwana kuvwanda kento yina kulisaka mbote bana ya yandi, vwandaka
yamba banzenza na yinzo ya yandi, vwandaka sukula makulu ya bantu
ya longo*, vwandaka sadisa bantu ya mpasi, mpe vwandaka sala bisalu
ya mbote ya mutindu na mutindu.
11 Kasi kusonika ve bankumbu ya mifwidi yina kele ntwenya, samu ti
ntangu bawu ke kuzwaka nsatu ya kukwela dyaka, bawu ke mangaka
Klisto.
12 Na yina, bawu ke kuzwa kitumbu samu ti bawu me lungisa ve
nsilulu ya bawu ya ntete.
13 Mutindu bawu ke na kisalu ya kusala ve, bawu ke tambulaka
mpamba-mpamba na bayinzo ya bantu. Kasi dyambu ya kulutila dyaka
yimbi ni ya kusala lupedi, kukota mambu yina me tala bawu ve, mpe
kuzonza mambu yina me lunga ve na kuzonza.
14 Ni yawu yina, mu zola ti mifwidi ya bakento ya ntwenya kwela
dyaka. Bawu buta mpe twadisa mbote makanda ya bawu. Na yina,
bawu ke pesa ve nzila na bambeni ya beto na kutonga bandimi.
15 Ya tsyelika, ya kele na mifwidi ya nkaka ya bakento yina me bikaka
nzila ya Nzambi samu na kulanda Satana.

16 Kasi, kana mukwikisi ya kento ke na mifwidi na dikanda ya yandi,
yandi fwana kusadisa bawu. Yandi fwana kubika bawu ve na maboko
ya dibuundu, samu ti dibuundu sadisa mifwidi yina kele na muntu ve
yina lenda kusadisa bawu.

Bakuluntu ya dibuundu

17 Bakuluntu ya dibuundu yina ke twadisaka mbote dibuundu me
lunga na kuzwa buzitu ya kulutila, mingi bayina ke salaka kisalu ya
kuzabisa Mambu ya Nzambi mpe kulongisa bampangi.
18 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge ke kanga ve yinwa
ya ngombe yina ke na kusala na ntangu ya kuyonzika bambuma», mpe
«Kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi.»
19 Kundima ve mambu yina ba me funda kuluntu ya dibuundu kana
bambangi kele zole to tatu ve.
20 Kana muntu me sala disumu, semba yandi na ntwala ya bantu
nyonso, samu ti bantu ya nkaka mpe vwanda na boma.
21 Na ntwala ya Nzambi, ya Yesu-Klisto, mpe ya bambazi ya Nzambi,
mu ke na kutumisa nge mutindu yayi na ngolo nyonso: Zitisa mambu
nyonso yina na kuvwanda ya kudedama mpe ata kuswasikisa bantu.
22 Kutula ve muntu maboko na nswalu, mpe kukota ve na masumu ya
bantu ya nkaka. Nge fwana kuvwanda ya kuvedila.
23 Nge fwana kunwa kaka ve maza, kasi kunwa mpe ndambu ya vinu
samu na mputa ya kivumu mpe mwa bimbemvo ya nge.
24 Ya ke na masumu ya bantu ya nkaka yina ke zabanaka na nswalu
nyonso ntete ba fundisa bawu. Kasi na bantu ya nkaka, yawu ke
zabanaka kaka na manima.
25 Mutindu mosi mpe, bisalu ya mbote ke talanaka na nswalu nyonso.
Ata yina ke talanaka ve na nswalu nyonso lenda kuvwanda ve ya
kubumbama.

6

Bandongo

1 Bantu nyonso yina kele bandongo fwana kuzitisa bamfumu ya bawu,
samu ti ata muntu tuba yimbi ya Nkumbu ya Nzambi to ya ndongosolo
ya beto.
2 Bandongo yina kele na bamfumu ya mikwikisi fwana kukondwa ve
buzitu na bamfumu ya bawu, samu ti bawu kele bampangi. Kasi bawu
fwana kusadila mbote bamfumu ya bawu, samu ti bayina bawu ke na
kusadila kele mikwikisi mpe bampangi ya bawu ya luzolo.

Mambu ya yimbi yina ke katukaka na luzolo ya mbongo

Ni mambu yina nge fwana kulongisa mpe kutumisa.
3 Kana muntu ke na kulongisa malongi ya nkaka yina kele ya
kuswaswana na mambu ya tsyelika ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto to na
ndongosolo ya kiminu ya beto,
4 yandi kele muntu ya kufuluka na lunangu, mpe yandi zaba kima ve.
Yandi kele na kimbevo ya kuswana mpe kunwana samu na bampova.
Yawu ke nataka kaka musoki, nsatu ya kuswana, ya kufinga, mpe ya
kubanza mambu ya yimbi yina mpangi me sala ve.

5:18 Mus 25.4; Mat 10.10; Lke 10.7; 1Ko 9.9

5 Yawu ke nataka mpe mambu ya kuswana yina ke manisaka ve na
kati ya bantu yina kele na mayela ya kutengama. Bawu zaba dyaka ve
butsyelika. Bawu ke banzaka ti kuvwanda na kiminu na Nzambi kele
nzila ya kukuma na mbongo mingi.
6 Ya tsyelika, kuvwanda na kiminu na Nzambi kele kimvwama ya nene
na muntu kana yandi ke na kuyangalala na bima yina kele na yandi.
7 Ntangu beto kwizaka na yinza, beto kwizaka maboko mpamba, mpe
ntangu beto ke bika yinza, beto ke kwenda maboko mpamba.
8 Na yina, kana beto kele na madya mpe bilele, yawu me lunga.
9 Kasi bantu yina ke sosaka na kukuma bamvwama, ke kubwaka na
ntontolo mpe na mitambu ya bansatu mingi ya buzoba mpe ya yimbi.
Yawu ke bebisaka mpe ke kufwaka bantu.
10 Mwanzi ya mambu nyonso yayi ya yimbi ni kuzola mbongo. Bantu
mingi vwandaka dyaka ve ya kukwikama na kiminu, mpe talisaka
banzutu ya bawu bampasi ya konso mutindu ntangu bawu tulaka ntima
ya bawu na mbongo.

Kunwana muzingu ya mbote ya kiminu

11 Kasi samu na nge, muntu ya Nzambi, kusala ve mambu nyonso yina.
Sala ngolo samu ti nge vwanda muntu ya kudedama, muntu yina ke
zitisaka Nzambi, muntu yina kele na kiminu, luzolo, mvibudulu, mpe
lembami.
12 Nwana muzingu ya mbote ya kiminu. Kuzwa luzingu ya mankululu
samu ti Nzambi bokilaka nge na kuzaba yawu ntangu nge tubaka
kimbangi ya kiminu ya nge na ntwala ya bambangi mingi.
13 Na meso ya Nzambi, yina ke pesaka bima nyonso luzingu, mpe
ya Yesu-Klisto yina pesaka kimbangi ya kitoko ya kiminu na ntwala ya
Pilate, mu ke na kutumisa nge mambu yayi:
14 Tumama na misiku yina nge kuzwaka samu ti nge zinga ya kuvedila,
mpe nge vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba nge tii na
kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu-Klisto ke vutuka.
15 Yandi ke vutuka na ntangu ya kulunga ngunga yina Nzambi ku-
bikaka: Nzambi ya lulendo nyonso, mpe ya kyese, Ntinu ya bantinu, mpe
Mfumu ya bamfumu.
16 Kaka ni yandi ke kufwa ve. Na kisika yina yandi ke vwandaka kele
na nsemo ya kulutila ngolo, kisika ata muntu lenda kukwenda pene-
pene. Ata muntu me talaka yandi, mpe lenda kutala yandi. Bika ti
nkembo mpe lulendo kuvwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni.

Malongi samu na bamvwama

17 Zabisa na bamvwama ya yinza yayi na kuvwanda ve na lunangu,
mpe na kutula ve kivuvu ya bawu na bimvwama, samu ti yawu ke zinga
ntangu mingi ve. Kasi bawu tula kivuvu ya bawu na Nzambi yina ke
pesaka beto bima nyonso ya kulutila, samu ti beto vwanda na kilengi.
18 Bawu fwana kusala mambu ya mbote, kuvwanda ya kufuluka na
bisalu ya mbote, kuvwanda na ntima yina ke lembaka ve na kusadisa,
mpe bawu fwana kukabula na bampangi.
19 Na yina, bawu ke kutika bimvwama ya mbote mpe ya ngolo na
mantwala, mpe bawu ke lenda na kuzwa luzingu ya tsyelika.

Bambote ya nsuka

20 Timote, bumba mbote kisalu yina Nzambi pesaka nge. Bika
na kuswana na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu.
Kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya luzabu ya tsyelika
ve.
21 Ya tsyelika, bantu ya nkaka ke banzaka ti bawu vwandaka na luzabu
yina, mpe bawu vwandaka landa dyaka ve nzila ya kiminu. Bika ti
lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno.

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya TIMOTE NKOTOLO

Na kusonika mukanda yayi ya zole, Polo kele na boloko na mbanza Loma. Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Timote yina kele nkundi ya yandi ya luzolo. Mukanda yayi kele mutindu kimbangi ya kimpeve.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Ti 1.1-2).
- Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi samu na luzolo mpe kiminu ya Timote. Yandi ke na kukindisa mpe Timote na kuvwanda ya kusikama na kati ya bantontolo mpe na kunwana na kibakala mutindu kinwani ya Yesu-Klisto (2Ti 1.3–2.13).
- Polo ke na kukindisa Timote na kusala keba na bayina ke mangaka butsyelika. Yandi ke na kuzabisa mpe Timote na kulanda nkadulu ya yandi Polo, mpe na kuvwanda ya kukwikama na ndongosolo ya kufwanana na Mambu ya Nzambi yina yandi longokaka katuka buntwenya (2Ti 2.14–4.5).
- Polo ke na kuzabisa ti yandi me nwana muzingu ya mbote, mpe yandi me manisa kisalu yina Nzambi pesaka yandi. Na kumanisa, yandi ke na kupesa bambote ya nsuka (2Ti 4.6-22).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi
zolaka. Mu kele ntumwa samu na kuzabisa luzingu ya mankululu yina
Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto.
2 Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya luzolo. Bika ti
Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala
nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu.

Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi samu na Timote

3 Mu ke sadilaka Nzambi ata kuvwanda na dyambu ya yimbi na kati ya
ntima mutindu bankooko ya munu salaka. Mu ke bikaka ve na kutonda
yandi mpimpa na ntangu na kusambidila nge.
4 Mu ke na kubambuka moyo na mansangasa ya nge, mpe mu ke na
nsatu ya kulutila ya kutala dyaka nge, samu ti mu vwanda ya kufuluka
na kilengi.
5 Mu ke na kubambuka na kiminu ya tsyelika yina kele na nge. Kiminu
yina nkooko ya nge ya kento Loyise mpe mama ya nge Enise tekilaka na
kuzwa. Mu ke na kivuvu ti nge mpe kele na yawu.
6 Ni yawu yina, mu ke na kubambula nge moyo mambu yayi: Sadila na
luzingu ya nge dikabu ya Nzambi yina nge kuzwaka ntangu mu tulaka
nge maboko.
7 Ya tsyelika, Nzambi pesaka ve beto Mpeve ya boma, kasi Mpeve yina
ke pesaka beto ngolo, luzolo, mpe mayela ya kuzaba na kukutika nzutu.
8 Na yina, kutala ve nsoni na kutuba kimbangi ya Mfumu ya beto,
mpe nsoni ya munu yina kele na boloko samu na yandi. Kasi nge
fwana kutala mpasi kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu
ya Mbote* na ngolo yina Nzambi ke pesaka.

9 Ni Nzambi vuukisaka beto mpe bokilaka beto samu na kuvwanda
dikanda ya yandi. Ya kele ve ti yandi salaka mutindu yina samu na bisalu
ya beto, kasi samu ti yandi zolaka ti yawu salama mutindu yina samu na
bumbote ya yandi. Ya kele bumbote yina Nzambi lakisaka beto na Yesu-
Klisto, ntete mbandukulu ya yinza salama.
10 Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na meso ya bantu nyonso
na nkwizulu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto. Ni yandi mwangisaka
ngolo ya lufwa, mpe zabisaka luzingu yina ke manisaka ve na lusalusu
ya Nsangu ya Mbote.
11 Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote yina
mutindu ntumwa* mpe mulongisi.
12 Ni samu na yawu mu ke na kutala bampasi yayi. Kasi mu ke na
kutala ve nsoni, samu ti mu zaba ti mu me sala kiminu na Nzambi, mpe
mu zaba ti yandi kele na ngolo ya kubumba kisalu yina yandi pesaka
munu tii ntangu kilumbu yina ke kuma.
13 Baka mutindu kifwani mambu ya tsyelika yina mu zabisaka nge,
mpe sikama mbote na kiminu mpe luzolo yina ke katukaka na Yesu-
Klisto.
14 Bumba na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina kele na beto, malongi
ya mbote yina nge kuzwaka.
15 Mutindu nge zaba yawu, bantu nyonso ya kizunga ya Aziya me kima
munu. Na kati ya bawu kele Fizele mpe Emozene.
16 Bika ti Nzambi kutala dikanda ya Onezifole kyadi, samu ti yandi
vwandaka kindisa munu konso ntangu. Yandi vwandaka ve na nsoni
ya munu yina kele na boloko.
17 Kasi ntangu yandi kumaka na mbanza Loma, yandi vwandaka na
luzolo ya kulutila na kusosa munu bisika nyonso, mpe yandi talaka
munu.
18 Bika ti MfumuYesu-Klisto kusala ti Mfumu Nzambi tala yandi kyadi
ntangu Kilumbu* yina ke kuma. Nge zaba mbote kulutila bantu nyonso
wapi mutindu yandi sadisaka munu na mbanza Efeso.

2

Kinwani ya kukwikama na Yesu-Klisto

1 Kasi na yina me tadila nge mwana ya munu, Timote, nge fwana
kuzwa ngolo ya nge na lusakumunu yina ke katukaka na Yesu-Klisto.
2 Pesa na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto ndongosolo yina nge
kuzwaka na munu na ntwala ya bambangi mingi. Bawu mpe fwana
kuvwanda ya kulunga na kulongisa yawu na bantu ya nkaka.
3 Nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu mutindu kinwani ya
mbote ya Yesu-Klisto.
4 Kinwani yina, ke salaka ntangu nyonso kisalu ya yandi, lenda ku-
lutisa ve ntangu ya yandi na kulanda mambu ya bayina kele ve binwani,
kana yandi zola kuyangidika mfumu ya yandi.
5 Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kimaka mbangu lenda kununga
ve kana yandi zitisa ve misiku ya yawu.
6 Mpe kisadi-bilanga yina me sala mingi fwana kuvwanda muntu ya
ntete na kuzwa kikunku ya bambuma.
7 Yindula mbote mambu yina mu ke na kuzabisa nge, mpe Mfumu ke
pesa nge mayela ya kubakula mambu nyonso yina.

8 Bambuka moyo na Yesu-Klisto yina butukaka na dikanda ya Davidi,
mpe yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa, mutindu ke na kuz-
abisa Nsangu ya Mbote* yina mu ke na kulongisa.
9 Ni samu na yawu mu ke na kutala mpasi, mpe mu kele ya kukangama
na bisengo mutindu kimpumbulu. Kasi Mambu ya Nzambi kele ya
kukangama ve.
10 Ni yawu yina, mu ke na kutatamana na kundima bampasi nyonso
yayi samu na bayina Nzambi soolaka, samu ti Yesu-Klisto vuukisa mpe
bawu. Na yina, bawu ke kota na nkembo ya seko.
11 Mambu yayi kele ya tsyelika:
Kana beto kufwa kintwadi na yandi,
beto ke zinga mpe kintwadi na yandi.
12 Kana beto tala mpasi kintwadi na yandi,
beto ke nunga mpe kintwadi na yandi.
Kana beto manga yandi,
yandi mpe ke manga beto.
13 Kana beto kele ve ya kukwikama na yandi,
yandi kele kaka ya kukwikama na beto
samu ti yandi lenda kumanga ve mambu ya yandi mosi.

Kisadi ya mbote na meso ya Nzambi

14 Nge fwana kubambula bantu nyonso moyo na mambu nyonso yayi.
Nge fwana mpe kuzabisa bawu na butsyelika nyonso na meso ya Nzambi
na kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya bampova, samu
ti yawu kele mambu ya mpamba. Yawu ke bebisaka bayina ke kuwaka
yawu.
15 Nge fwana kusala ngolo na kutalana na meso ya Nzambi mutindu
muntu ya bisalu ya mbote. Vwanda mutindu kisadi yina kele ve na nsoni
ya kisalu ya yandi, mpe yina ke zabisaka na mbote nyonso nsangu ya
butsyelika.
16 Kuswana ve na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu,
samu ti bayina ke swanaka na mambu ya mutindu yina ke kabukaka na
Nzambi.
17 Mambu yina bawu ke longisaka kele mutindu mputa ya mafinya
yina ke na kukuma nene. Na kuzonza mutindu yina, mu ke na kubanza
na Emene mpe Filete.
18 Bawu kele dyaka ve ya kukwikama na butsyelika, mpe bawu ke na
kusala ti bantu mingi vwanda dyaka ve ya kukwikama na kiminu na
kuzabisaka bawu ti mvumbukulu na lufwa me salamaka yimeni.
19 Kasi lufulu ya ngolo yina Nzambi tungaka ke ninganaka ve. Na zulu
ya yawu kele ya kusonama mambu ya mutindu yayi: «Mfumu zaba bantu
ya yandi.» Mpe dyaka: «Muntu yina ke tubaka ti yandi kele muntu ya
Mfumu, fwana kubika na kusala yimbi.»
20 Na kati ya yinzo ya kele kaka ve na bandonga ya wolo to ya palata.
Kasi ya kele mpe na bandonga ya mabaya to ya kuyidika na ntoto ya
kuyoka. Ba ke sadilaka yawu mutindu mosi ve. Bandonga ya wolo mpe
ya palata kele samu na bilumbu ya mikembo, kasi ya nkaka kele samu na
bilumbu nyonso. 21 Kana muntu vedisa nzutu ya yandi na yimbi nyonso
yina mu me zabisa, yandi ke vwanda ya kulunga na kusala bisalu ya
mfunu. Yandi ke vwanda samu na kusadila Mfumu ya yandi na mambu

2:19 Ltg 16.5

nyonso, mpe ke vwanda mfunu samu na Mfumu ya yandi. Yandi kele muntu ya kukubama na kusala konso kisalu ya mbote.

22 Bika bansatu ya yimbi ya buntwenya. Sadila mambu ya kudedama, ya kiminu, ya luzolo, mpe ya kizunu kintwadi na bayina ke sambilaka Mfumu na ntima ya kuvedila.

23 Kuswana ve na mambu ya mpamba mpe ya buzoba. Nge zaba ti yawu ke nataka mizingu.

24 Kasi nge fwana kuzaba ti kisadi ya Mfumu ke swanaka ve. Yandi fwana kuzola bantu nyonso, mpe yandi fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa mpe na kuvibidila bifingu.

25 Yandi fwana kulongisa na lembami nyonso bayina kele na mabanza ya kuswaswana na yandi, samu ti Nzambi lenda kupesa bawu ngolo ya kusoba nkadulu ya bawu mpe ya kuzaba butsyelika.

26 Na yina, bawu ke vutukila mabanza ya bawu ya mbote samu na kuvuuka na mitambu ya Satana yina kangaka bawu, mpe salaka ti bawu tumama na luzolo ya yandi.

3

Mambu yina ke salama na bilumbu ya nsuka

1 Nge fwana kuzaba mbote mambu yayi: Na bilumbu ya nsuka, bampasi ke lutila.

2 Bantu ke vwanda na munimi. Bawu ke zola mbongo, ke sala matalana, mpe ke vwanda na lunangu. Bawu ke vwanda bantu ya bifingu, mpe ke manga na kutumama na bibuti ya bawu. Bawu ke zimbana mambu ya mbote yina bampangi salaka bawu, mpe bawu ke zitisa ve bima ya longo*.

3 Bawu ke vwanda na ntima ngolo, mpe ke tala ve bantu kyadi. Bawu ke zonza mambu ya yimbi na nzutu ya bampangi, mpe bawu ke lenda ve na kukutika banzutu ya bawu. Bawu ke vwanda na myangu, mpe ke vwanda bambeni ya mambu ya mbote.

4 Bawu ke funda bampangi. Bawu ke sala mambu ya kulutila yimbi, mpe lunangu ke kumisa bawu bampofo. Bawu ke zola mikembo ya yinza, kasi Nzambi ve.

5 Bawu ke lakisa ti bawu kele ya kukwikama na Nzambi, kasi bawu ke manga lulendo ya yandi. Kuvwanda ve kintwadi na bantu ya mutindu yina.

6 Ba ya nkaka na kati ya bawu ke kwendaka na bayinzo ya bantu ya nkaka samu na kuzwa na mitambu ya bawu bakento ya bubolo yina kele na masumu ya kulutila, bayina ke sadilaka bansatu ya konso mutindu.

7 Bawu ke sosaka kaka na kulongoka, kasi bawu ke bakulaka ve mambu ya tsyelika.

8 Mutindu Zanese mpe Zambese* vwandaka zonza mambu ya yimbi na nkumbu ya Moyize, ni mutindu yina mpe bantu yayi ke na kuzonza mambu ya yimbi na yina me tadila butsyelika. Bawu ke na mabanza ya kutengama, mpe kiminu ya bawu kele mpamba.

9 Kasi bawu ke kwenda ntama mingi ve, samu ti bantu nyonso ke tala bulawu ya bawu, mutindu na ntama bawu talaka bulawu ya Zanese na Zambese.

---

* **3:8** Bankumbu ya Zanese mpe Zambese kele mutindu bantu vwandaka bokila banganga ya yinsi ya Ngipiti na kinkulu ya ba-Zwife. **3:8** Kbk 7.11,22

Bankindusulu ya nsuka

10 Kasi nge landaka munu na ndongosolo ya munu, na nkadulu ya
munu, na mabanza ya munu, na kiminu ya munu, na mvibudulu ya
munu, na luzolo ya munu, na mutindu mu kele ya kukwikama,
11 na bampasi yina ba talisaka munu, mpe na bampasi ya munu. Nge
zaba mambu yina kuminaka munu na mbanza Antyose, Ikoni, mpe
Lisitele, mpe wapi mutindu ya bampasi mu talaka. Kasi Mfumu katulaka
munu na bampasi ya mambu nyonso yina.
12 Ya tsyelika, bantu nyonso yina ke zola kuzinga kintwadi na Yesu-
Klisto na kuvwanda ya kukwikama na Nzambi, ke tala mpasi mingi.
13 Bantu ya yimbi mpe ya luvunu ke lutila na kusala yimbi. Bawu ke
vuna bampangi mpe ke vuna mpe banzutu ya bawu mosi.
14 Kasi samu na nge, vwanda ya kukwikama na mambu yina nge
longokaka mpe ndimaka na ntima mosi. Nge mosi zaba na nani nge
longokaka yawu.
15 Ya tsyelika, nge zaba Dibuku ya Nzambi katuka bumwana ya
nge. Yawu lenda kupesa nge ndwenga yina ke nataka na mpulusu na
kuvwanda na kiminu na Yesu-Klisto.
16 Mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi,
katukaka na Nzambi, mpe kele mfunu samu na kulongisa, kungala,
kukumisa ya kudedama, mpe kusungika muntu na kuzinga na mutindu
ya kudedama.
17 Na yina, muntu ya kukwikama na Nzambi ke vwanda ya kukubama
mpe ya kulunga na kusala konso kisalu ya mbote.

4

1 Na meso ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto yina ke fundisa bantu ya
moyo mpe ya kufwa, mpe yina ke kwiza na kati ya Kimfumu ya yandi,
mu ke na kutumisa nge mambu yayi:
2 Longisa Mambu ya Nzambi, mpe tatamana na kuzabisa yawu ata ya
vwanda ntangu ya mbote to ya yimbi. Ngala, semba mpe kindisa bantu
na kulongisa bawu na mvibudulu nyonso.
3 Ya tsyelika, ntangu ke kwiza yina bantu ke zola dyaka ve na kuwa
ndongosolo ya tsyelika. Bawu ke sadila bansatu ya bawu, mpe ke kutika
pene-pene ya bawu, nkonga ya milongisi yina ke zabisa bawu mambu
yina bawu ke zolaka na kuwa.
4 Bawu ke kanga makutu ya bawu samu na kuwa ve butsyelika, mpe
ke zibula yawu samu na kuwa bandongosolo ya luvunu.
5 Kasi nge, tatamana na kukutika nzutu ya nge na mambu nyonso.
Vibidila bampasi, mwangisa Nsangu ya Mbote*, mpe sala kisalu nyonso
ya nge ya kisadi ya Nzambi.
6 Na yina me tadila munu, Polo, ngunga ya munu me lunga samu na
kupesa luzingu ya munu na Nzambi mutindu munkayulu. Ntangu ya
munu ya kufwa me kuma pene-pene.
7 Mu me nwana muzingu ya mbote. Mutindu muntu yina ke kimaka
mbangu, mu me manisa kisalu yina Nzambi pesaka munu, mpe mu me
keba ndongosolo ya kiminu.
8 Katuka ntangu yayi, Nzambi me bumbila munu musendo na mazulu,
samu ti mu me sala mambu ya kulunga. Mfumu yina ke fundisaka na
mutindu ya kudedama ke pesa munu yimpu ya mpulusu na kilumbu
yina yandi ke fundisa bantu. Yandi ke pesa yawu kaka na munu ve, kasi

mpe na bayina nyonso ke vingilaka na luzolo nyonso kilumbu yina yandi ke vutuka.

Bansangu yina me tadila bantu ya nkaka

9 Sala ngolo na kukwiza nswalu kisika mu kele,
10 samu ti Demase me bika munu, munu mosi. Yandi ke na kuzola mambu ya yinza ya ntangu yayi, mpe me kwenda na mbanza Tesalonika. Kesense me kwenda na kizunga ya Ngalatiya, mpe Tite na kizunga ya Dalematiya.
11 Kaka Luke me bikana awa na munu. Kwiza kintwadi na Make, samu ti yandi lenda kusadisa munu na kisalu ya munu.
12 Mu fidisaka Tisike na mbanza Efeso.
13 Ntangu nge ke kwiza, lutila na mbanza Towase, mpe natina munu kiyunga yina mu bikaka na sika ya Kalepuse. Natina munu mpe mabuku, kasi mu ke na kuzola ya kulutila mabuku yina kele ya kusonama na bampusu ya bibulu.
14 Alezande, yina kele kisadi-bisengo, me talisa munu mpasi mingi. Kasi Mfumu ke pesa yandi musendo yina me fwanana na mavanga ya yandi.
15 Nge mpe, sala keba na yandi, samu ti yandi ke na kuzola ve mambu yina beto ke na kulongisa.
16 Ntangu ba nataka munu na yinzo ya lufundusu na mbala ya ntete samu na kunwanina nzutu ya munu, ata muntu sadisaka munu. Bawu nyonso kimaka munu. Bika ti Nzambi kulemvokila bawu.
17 Kasi Mfumu bikaka munu mosi ve. Yandi pesaka munu ngolo, samu ti mu zabisa ya kulutila Nsangu ya Mbote*, mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina vwandaka kuna kuwaka yawu. Na yina, Mfumu kuulaka munu na lufwa na maboko ya nkosi.
18 Mfumu ke kuula dyaka munu na mambu nyonso ya yimbi, mpe ke kotisa munu na Kimfumu ya yandi na mazulu. Bika ti nkembo kuvwanda bantangu nyonso ya Mfumu! Ameni.

Bambote ya nsuka

19 Pesa mbote na Pisile, Akila, mpe na dikanda ya Onezifole.
20 Elase bikanaka na mbanza Kolinto, mpe mu bikaka Tofime na mbanza Mile, samu ti yandi vwandaka na kimbevo.
21 Sala ngolo na kukwiza ntete beto kuma na ntangu ya madidi ya ngolo. Ebuluse, Pudense, Linuse, Kolodya, mpe bampangi nyonso ya nkaka me fidisa nge mbote.
22 Bika ti Mfumu kuvwanda na nge, mpe bika ti lusakumunu ya yandi kuvwanda na beno! Ameni.

4:11 Bis 12.12,25; Kol 4.10; Flm 24 **4:12** Bis 20.4; Efe 6.21-22; Kol 4.7-8 **4:14** 1Ti 1.20

Mukanda ya Polo na sika ya TITE NKOTOLO

Polo ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Tite yina kele mosi na kati ya bampangi ya yandi ya kisalu. Tite vwandaka mu-Klisto yina butukaka ve Zwife (Nga 2.1-3), mpe yandi salaka kisalu ya mfunu samu na kuvutula ngwisani na kati ya bantu ya mbanza Kolinto na Polo (2Ko 7.6-16).

Ntangu Polo fidisaka yandi mukanda yayi, Tite vwandaka na kisanga ya Kelete kisika Polo pesaka yandi kisalu ya kumanisa na kubongisa mambu ya dibuundu ya Nzambi, mpe kuvwandisa bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Tit 1.1-4).
- Polo ke na kuzonzila mambu yina kele mfunu samu na bantwadisi ya dibuundu ya Nzambi (Tit 1.5-16).
- Polo ke na kupesa Tite malongi na yina me tadila konso mutindu ya bantu yina kele na kati ya dibuundu ya Nzambi mutindu: babakala na bakento ya kukula, bantwenya mpe bandongo (Tit 2).
- Polo ke na kubambula moyo na bisalu yina ba-Klisto fwana kusala, mpe mfunu ya kuzinga na kizunu mpe ya kumanga mambu yina ke kabulaka bantu. Na manima, yandi ke na kupesa na Tite malongi yina me tadila yandi. Na kumanisa, yandi ke na kupesa bambote ya nsuka (Tit 3).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele kisadi ya Nzambi mpe ntumwa* ya Yesu-Klisto samu na kunata na nzila ya kiminu bayina Nzambi soolaka, mpe na kuzabisa bawu butsyelika yina kele ya kudedama na kiminu ya bundimi,
2 samu ti bawu vwanda na kivuvu ya kuzwa luzingu ya seko. Nzambi yina ke vunaka ve pesaka beto nsilulu ya luzingu yango ntete yinza yilama.
3 Nzambi yina kele Muvuukisi ya beto zabisaka yawu na bantangu yina yandi kubikaka. Yandi zabisaka yawu na kati ya mambu ya yandi na lusalusu ya nsangu yina yandi pesaka munu, mpe tumisaka munu na kuzabisa.
4 Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Tite, mwana ya munu ya tsyelika na kiminu yina ke na kuvukisa beto. Bika ti Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto, kusakumuna nge, mpe kupesa nge kizunu.

Kisalu ya Tite na kisanga ya Kelete

5 Mu bikaka nge na kisanga ya Kelete, samu ti nge bongisa mambu nyonso yina me bikana na kusala, mpe ti nge vwandisa bakuluntu ya dibuundu na konso mbanza. Nge fwana kubambuka moyo mutindu mu zabisaka nge:
6 Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina kele ya kukwela kaka

kento mosi. Bana ya yandi fwana kuvwanda bandimi, mpe bantu fwana kufunda bawu ve na nkadulu ya yimbi mpe ya kumanga na kutumama.
7 Ya tsyelika, kuluntu ya dibuundu ke salaka bisalu ya Nzambi. Ni yawu yina, yandi fwana kuvwanda ve muntu yina bantu lenda kuzwa dyambu ya kusemba, muntu ya lunangu, muntu ya nkele, muntu yina ke kunwaka malafu mingi, muntu ya mindondo, to muntu yina ke sosaka na kuzwa mbongo na mayuya.
8 Kasi mukengi fwana kuvwanda muntu yina ke yambaka mbote banzenza, mpe muntu yina ke zolaka na kusala mambu ya mbote. Yandi fwana kuvwanda mpe muntu ya buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, mpe muntu yina lenda kukutika nzutu ya yandi.
9 Yandi fwana kuvwanda ya kukangama na mambu ya tsyelika ya kiminu na kutumama na ndongosolo yina yandi kuzwaka. Na yina, yandi ke lenda na kukindisa bantu ya nkaka na lusalusu ya ndongosolo ya tsyelika, mpe na kulakisa luvunu ya bayina ke mangaka ndongosolo ya yandi.

Kusala keba na bandongosolo ya luvunu

10 Ya tsyelika, ya kele na bantu mingi yina ke mangaka na kutumama, mpe ke vunaka bampangi na binzonzi ya bawu yina kele na mambu ya mfunu ve. Na kati ya bawu, mingi kele ba-Zwife yina me kuma bandimi.
11 Nge fwana kuyimina bawu na kuzonza, samu ti bawu ke na kukotisa muvusu na kati ya makanda nyonso na kulongisaka mambu yina me lunga ve na kulongisa. Bawu ke na kusala yawu samu na kuzwa ndandu na mayuya.
12 Mosi na kati ya mimbikudi* ya bawu tubaka mutindu yayi: «Bantu ya Kelete, beno kele katuka ntama bantu ya luvunu, bibulu ya myangu, mpe bayina zola kudya.»
13 Kimbangi yayi kele ya tsyelika. Ni yawu yina, nge fwana kusemba bawu na ngolo nyonso, samu ti bawu vwanda na kiminu ya kudedama,
14 mpe ti bawu vwanda dyaka ve ya kukangama na banongo ya kinkulu ya ba-Zwife, mpe na misiku ya bantu yina mangaka na kusadila butsyelika.
15 Bima nyonso kele ya kuvedila samu na bayina kele ya kuvedila. Kasi ata kima kele ya kuvedila na bayina kele ve ya kuvedila, mpe na bayina kele ve bandimi, samu ti mayela ya bawu mpe ntima yina ke sembaka bawu kele ya kufuluka na busafu.
16 Bawu ke tubaka ti bawu zaba Nzambi, kasi bisalu yina bawu ke salaka ke lakisaka ti bawu zaba ve Nzambi. Bawu kele bantu ya yimbi, bantu yina ke mangaka na kutumama, mpe yina lenda kusala ve konso mutindu ya kisalu ya mbote.

2

Ndongosolo ya kudedama

1 Kasi nge fwana kulongisa mambu ya kulunga na ndongosolo ya tsyelika.
2 Tuba na babakala ya kukula na kuvwanda na nkadulu ya kufwanakana mpe ya buzitu. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya ndwenga, mpe bantu ya kusikama na kiminu ya tsyelika, na luzolo, mpe na mvibudulu.

3 Mutindu mosi mpe, tuba na bakento ya kukula na kuvwanda na
nkadulu yina Nzambi ke zolaka. Bawu fwana kuzonzila ve yimbi ya
bampangi, mpe kuvwanda ve bantu yina ke kunwaka malafu mingi.
Bawu fwana kupesa malongi ya mbote,
4 mpe kulongisa bakento* ya ntwenya mutindu ya kuzola babakala
mpe bana ya bawu,
5 mutindu ya kuvwanda na nkadulu ya buzitu mpe ya kuvedila, mpe
mutindu ya kusala mbote bisalu na bayinzo ya bawu ya makwela. Bawu
fwana kulongisa bawu mpe na kuvwanda bakento yina ke tumamaka na
babakala ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi na mambu ya Nzambi.
6 Mutindu mosi mpe, kindisa matoko na kuvwanda na nkadulu ya
buzitu
7 na mambu nyonso. Nge fwana kulakisa nge mosi ti nge ke salaka
bisalu ya mbote na mambu nyonso. Vwanda muntu ya butsyelika mpe
ya buzitu na ndongosolo ya nge.
8 Mambu yina ke basikaka na yinwa ya nge, fwana kuvwanda mambu
ya kudedama yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba. Na yina,
bambeni ya nge ke lenda ve na kutuba yimbi ya beto, mpe bawu ke
vwanda ya kufuluka na nsoni.
9 Bandongo fwana kutumama na bamfumu ya bawu na mambu
nyonso. Bawu fwana kuyangidika bamfumu ya bawu na mambu
nyonso ata kuswana na bawu.
10 Bawu fwana kulaba bawu bima ve. Kasi bawu fwana kuvwanda
kaka bantu ya mbote mpe ya kukwikama, samu ti bawu pesa nkembo
na mambu nyonso na ndongosolo ya Nzambi, Muvuukisi ya beto.
11 Nzambi lakisaka bumbote ya yandi yina ke pesaka bantu nyonso
mpulusu.
12 Yawu ke longisaka beto na kubika na kuvwanda ya kukwikama ve
na Nzambi, mpe na kubika bansatu ya yinza samu na kuvwanda na
yinza yayi na luzingu ya buzitu, ya kudedama, mpe ya kukwikama na
Nzambi.
13 Ni na mutindu yina beto fwana kuvingila kilumbu ya kyese yina
beto ke na kusala kivuvu, mpe yina ke talana nkembo ya Nzambi ya nene
mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto.
14 Yandi ndimaka yandi mosi na kupesa luzingu ya yandi samu na
beto, samu ti yandi kuula beto na nkadulu ya kusafula misiku, mpe ti
yandi kitula beto dikanda ya yandi ya kuvedila, yina ke vwanda na nsatu
ya kulutila na kusala bisalu ya mbote.
15 Ni mambu yina nge fwana kulongisa na kusadila bumfumu nyonso
ya nge samu na kukindisa mpe kusemba bayina nyonso ke kuwaka nge.
Kubika ve ti muntu safula nge.

3

Nkadulu ya bandimi

1 Bambula moyo na bandimi nyonso ti bawu fwana kutumama na
bantwadisi mpe bamfumu ya luyalu. Bawu fwana kuzitisa bawu, mpe
kuvwanda ya kukubama na kusala konso kisalu ya mbote.

* **2:4** Na kibuku ya mambu yayi ya Nzambi, beto lenda kubakula ti Polo ke na kuzonzila na yina me tadila bakento yina me kwela ntama mingi ve, mpe bakento yina me lungisa bamvula ya kukwela.

2 Bawu fwana kufinga muntu ve. Bawu fwana kuvwanda bantu ya
kizunu mpe ya mbote. Bawu fwana kutatamana na kulakisa lembami
ya bawu na bantu nyonso.
3 Beto mpe na ntama, beto vwandaka bantu yina vwandaka bakula
ve, bantu yina vwandaka tumama ve na Nzambi, bantu yina vwandaka
zinga na masumu, mpe bandongo ya bansatu mpe mikembo ya yinza.
Beto vwandaka zinga na kati ya myangu mpe musoki. Bantu yinaka
beto, mpe beto yinaka mpe bampangi beto na beto.
4 Kasi Nzambi, Muvuukisi ya beto, vuukisaka beto ntangu yandi
lakisaka bumbote mpe luzolo ya yandi na bantu nyonso.
5 Ya kele ve ti yandi vuukisaka beto samu na bisalu ya kudedama yina
beto salaka, kasi samu ti yandi talaka beto kyadi. Yandi vuukisaka beto
ntangu Mpeve ya Longo sukulaka beto, mpe pesaka beto mbutukulu ya
malu-malu.
6 Nzambi fulusaka beto na Mpeve ya Longo na lusalusu ya Yesu-Klisto,
Muvuukisi ya beto.
7 Na yina, na bumbote ya yandi, yandi kitulaka beto samu ti beto kuma
bantu ya kudedama na ntwala ya yandi, mpe ti beto kuzwa luzingu ya
mankululu yina beto ke na kivuvu.
8 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe mu zola ti nge tatamana mingi
na kuzabisa yawu, samu ti bayina ke kwikilaka Nzambi sala ngolo na
kusala bisalu ya mbote. Ni mambu yina kele mbote mpe mfunu na bantu
nyonso.
9 Kasi manga na kuswana samu na mambu ya buzoba yina me tadila
bankumbu ya bankooko ya beno. Kunwana mpe kuswana ve na mambu
yina me tadila Misiku*. Yawu kele mambu ya mfunu ve mpe ya mpamba.
10 Nge fwana kukebisa mbala ya ntete mpe ya zole muntu yina ke
tulaka kitantu na kati ya bantu, mpe na manima, katula yandi na
dibuundu.
11 Nge zaba ti muntu ya mutindu yina kele ve ya kukwikama na nzila
ya kudedama. Kasi yandi ke tatamanaka na kuzinga na masumu, mpe
ke na kupesa kitumbu na nzutu ya yandi mosi.

Bankindusulu ya nsuka

12 Sala ngolo na kwiza kutala munu na mbanza Nikopolise ntangu mu
ke fidisa nge Aletemase to Tisike, samu ti mu me baka lukanu ya kulutisa
kuna bangonda ya madidi ya ngolo.
13 Nge fwana kusadisa mbote Zenase yina kele mulongisi ya Misiku,
mpe Apolose na kulanda nzyetolo ya bawu. Sala nyonso samu ti bawu
kondwa kima ve.
14 Bantu ya beto mpe fwana kulongoka na kusala bisalu ya mbote
samu na kupesa lusalusu na mambu ya mfunu, mpe na kuvwanda ve
na luzingu yina ke na kulakisa ve bisalu.
15 Bantu nyonso yina kele na munu awa me fidisa nge bambote ya
bawu. Pesa mpe mbote na bampangi ya beto ya kiminu. Bika ti Nzambi
kusakumuna beno nyonso.

Mukanda ya Polo na sika ya FILEMONI NKOTOLO

Filemoni vwandaka nkundi ya Polo. Yandi vwandaka muntu ya mfunu yina kumaka mu-Klisto. Yandi vwandaka na mundongo na nkumbu Onezime yina kimaka yandi. Beto zaba ve wapi mutindu Onezime kutanaka na Polo yina vwandaka na boloko. Kasi dyambu ya mfunu kele ti Onezime kumaka mu-Klisto.

Na yina, Polo ke na kubaka lukanu ya kuvutula yandi na sika ya mfumu ya yandi Filemoni. Ni yawu yina, Polo ke na kusonika mukanda yayi, samu ti Filemoni yamba ve Onezime mutindu mundongo, kasi mutindu mpangi ya yandi na buklisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Flm 1-3).
- Polo ke na kutonda Nzambi samu na kiminu mpe luzolo ya kulutila yina kele na Filemoni (Flm 4-7).
- Polo ke na kulomba Filemoni yina kele mfumu ya Onezime na kuyamba Onezime yina yandi ke na kuvutula na sika ya yandi (Flm 8-22).
- Na kumanisa, yandi ke na kupesa dyaka bambote (Flm 23-25).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele na boloko samu ti mu ke sadilaka Yesu-Klisto,
mpe mpangi ya munu Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya
nge, Filemoni, mpangi ya beto ya luzolo na kisalu.
2 Beto ke na kufidisa yawu mpe na dibuundu yina ke vukanaka na
yinzo ya nge, na kibusi ya beto Apiya, mpe na Alesipe yina ke na
kunwana kintwadi na beto.
3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusaku-
muna beno mpe kupesa beno kizunu.

Luzolo mpe kiminu ya Filemoni

4 Mu ke bikaka ve na kutonda Nzambi na kuzonzilaka nkumbu ya nge
ntangu mu ke sambilaka,
5 samu ti bantu ke na kuzonzila wapi mutindu kele kiminu ya nge na
Mfumu Yesu, mpe wapi mutindu nge ke zolaka bantu nyonso ya longo.
6 Bika ti kintwadi yina kele na beto mutindu mvutu ya kiminu ya beto
na sika ya Yesu kusala kisalu. Na yina, nge ke zaba bima nyonso ya
mbote yina beto ke kuzwaka samu na Klisto.
7 Mpangi ya munu! Luzolo yina kele na nge me yangidika munu mingi,
mpe me pesa munu kibakala, samu ti nge me kindisa bantima ya bantu
ya longo.

Polo ke na kusala ndombolo na sika ya Filemoni

8 Ni yawu yina, ata ti na kintwadi ya beto na Klisto mu ke na kimp-
wanza ya kutumisa nge mambu yina nge fwana kusala,
9 munu Polo, kiboba mpe muntu ya boloko samu na Yesu-Klisto, ke na
kulomba nge dyambu mosi samu na luzolo ya beto.

1:2 Kol 4.17

10 Mu ke na kulomba nge lusalusu samu na Onezime. Yandi me kuma
mwana ya munu awa na boloko.
11 Na ntama, yandi vwandaka ve na mfunu na nge. Kasi ntangu yayi,
yandi me kuma na mfunu na nge mpe na munu.
12 Yandi me kuma mutindu ntima ya munu, mpe mu ke na kuvutula
yandi na sika ya nge.
13 Mu vwandaka zola ti yandi vwanda kaka na munu awa ntangu mu
kele na boloko samu na Nsangu ya Mbote, samu ti yandi baka kisika ya
nge na kusadisa munu.
14 Kasi mu me zola ve kusala yawu ata kuzwa muswa nge, samu ti mu
zola ve kundimisa nge yawu na ngolo nyonso. Kasi mu zola ti nge sala
yawu, samu ti nge me zola yawu.
15 Ya lenda kuvwanda ti Onezime kabukaka na nge samu na mwa
ntangu kaka, samu ti yandi vwanda dyaka bantangu nyonso na nge.
16 Ya tsyelika, ntangu yayi, yandi ke dyaka ve mundongo ya mpamba.
Kasi yandi me lutila mundongo mfunu mingi. Yandi me kuma mpangi
ya beto ya luzolo. Mu ke na kuzola yandi ya kulutila. Kasi nge mpe, nge
fwana kuzola yandi ya kulutila dyaka mutindu mundongo mpe mpangi
ya nge na kintwadi na Mfumu.
17 Na yina, kana mu kele ndiku ya nge, yamba yandi mutindu ti nge ke
na kuyamba munu.
18 Kana yandi salaka nge yimbi to defaka nge kima, tula yawu na
nkumbu ya munu.
19 Ni munu mosi, Polo, ke na kusonika yawu ti mu ke futa nge yawu.
Mu ke na nsatu ve ya kubambula nge moyo ti nge ke na mfuka ya munu.
Mfuka yango ni luzingu ya nge.
20 Ee, mpangi ya munu, sadisa munu na dyambu yayi samu na luzolo
ya beto na Mfumu. Tula kizunu na ntima ya munu samu na kintwadi ya
beto na Klisto.
21 Na kusonika mukanda yayi, mu ke na kivuvu ti nge ke sala mambu
yina mu ke na kuzabisa nge. Mu zaba ti nge ke sala dyaka yina me lutila.
22 Mu ke na kulomba dyaka nge na kuyidikila munu kisika ya kulala.
Ya tsyelika, samu na balusambulu ya beno, mu ke na kivuvu ti mu ke
vwanda dyaka kintwadi na beno.

Bambote ya nsuka

23 Epafase yina kele na munu na kati ya boloko samu na Yesu-Klisto,
me fidisa nge mbote,
24 mutindu mosi mpe bampangi ya munu ya kisalu: Make, Alisetake,
Demase, mpe Luke.
25 Bika ti MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno.

Mukanda na sika ya
BA-EBELEYO
NKOTOLO

Beto zaba ve nani sonikaka mukanda yayi na sika ya bayina ba ke bokilaka «ba-Ebeleyo». Ba-Ebeleyo vwandaka nkumbu ya ntama samu na bantu ya Isayeli. Na kati ya bantu yina ba ke talaka mutindu bisoniki ya mukanda yayi kele Polo, Banabase, Luke, mpe Apolo. Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti kisoniki ya mukanda yayi ke na luzabu ya mbote ya mambu yina kele ya kusonama na dibuku ya Ngwisani ya Ntama.

Konso muntu yina ke tanga na mbote nyonso mukanda yayi, ke banza ti yandi kele na ntwala ya muntu yina ke na kulongisa Mambu ya Nzambi to na ntwala ya muntu yina ke na kusala kinzonzi. Yandi ke banza ve ti ya kele mukanda yina ba me sonika. Kaka ni bambote yina kele na kibuku ya nsuka ya mukanda ke na kulakisa ti ya kele nsuka ya mukanda. Ata ti beto zaba ve nkumbu ya kisoniki ya mukanda yayi mpe bayina ba fidisaka yawu, kibuku ya nsuka (Ebe 13.24) ke na kupesa bantu dibanza ti mukanda yayi katukaka na yinsi ya Itali.

Ba sonikaka mukanda yayi samu na ba-Klisto yina ba ke yinaka mpe ba ke na kutalisa mpasi mingi, yina ke na kusala ti bawu ke na lenda ya kubika kiminu ya bawu. Na kulakisa bawu bunene ya Klisto mpe ya kisalu ya yandi samu na mambu nyonso yina ke pesaka bantu mpulusu, kisoniki ke na kukindisa bawu na kuvwanda ya kukangama na kiminu na Klisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Nzambi talanaka na sika ya bantu na nzutu ya Mwana ya yandi Yesu (Ebe 1.1-3).
- Klisto me lutila bambazi (Ebe 1.4–2.18).
- Klisto me lutila Moyize mpe Yeswa (Ebe 3.1–4.13).
- Klisto yina kele nganga-Nzambi ya ntete ya ngwisani ya malu-malu me lutila banganga-Nzambi ya ntete ya ngwisani ya ntama (Ebe 4.14–7.28).
- Munkayulu ya Klisto yina yandi pesaka kaka mbala mosi samu na mambu nyonso me lutila minkayulu nyonso yina banganga-Nzambi vwandaka pesa bambala mingi na yinsi ya Isayeli ya ntama (Ebe 8.1–10.18).
- Bankindusulu na sika ya bantu yina ke tanga mukanda yayi na kutatamana na kiminu (Ebe 10.19-39).
- Kiminu ya bandimi na ntangu ya ngwisani ya Ntama (Ebe 11).
- Mbokolo na kusikika meso na Yesu-Klisto samu na kuvibidila bantontolo (Ebe 12.1-11).
- Bankindusulu ya nsuka mpe malongi ya kusadila (Ebe 12.12–13.19).
- Lusakumunu mpe bambote (Ebe 13.20-25).

Nzambi sadilaka Mwana ya yandi samu na kuzonza na bantu

1 Na bantangu ya ntama, Nzambi sadilaka mimbikudi samu na kuzonza bambala mingi mpe na mitindu mingi na bankooko ya beto.

2 Kasi bantangu yayi, na bilumbu yayi ya nsuka, Nzambi me sadila Mwana ya yandi samu na kuzonza na beto. Ni na yandi Nzambi yidikaka

yinza nyonso, mpe ni yandi Nzambi soolaka, samu ti yandi vwanda mfumu ya bima nyonso.
3 Ni na Mwana ke talanaka nkembo ya Nzambi. Mutindu kele Nzambi ni mutindu yina mpe yandi kele. Ndinga ya yandi kele na lulendo yina ke salaka ti bima nyonso tatamana na kuvwanda. Na manima ya kuvedisa masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda na mazulu na lubakala ya Nzambi-Mpungu.

Mwana ya Nzambi me lutila bambazi mfunu
4 Mwana me kuma na mfunu ya kulutila bambazi, mpe Nzambi me pesa yandi nkumbu yina me lutila mfunu na nkumbu ya bambazi.
5 Ya tsyelika, Nzambi me tubaka ntete ve na mbazi mosi:
«Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.»
To dyaka:
«Mu ke vwanda Tata ya yandi,
mpe yandi ke vwanda Mwana ya munu»
6 Kasi ntangu Nzambi vwandaka fidisa Mwana ya yandi ya ntete na yinza, yandi tubaka:
«Bambazi nyonso ya Nzambi fwana kufukama na ntwala ya yandi.»
7 Na yina me tadila bambazi, ya kele ya kusonama:
«Yandi salaka ti bambazi ya yandi vwanda mipepe
mpe bisadi ya yandi milaka ya tiya.»
8 Kasi na yina me tadila Mwana ya yandi, ya sonamaka:
«O Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso.
Nge ke twadisaka bantu ya nge na mutindu ya kusungama.
9 Nge ke zolaka mambu ya kudedama,
mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi.
Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge
me byeka nge na mafuta ya kyese,
mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge.»
10 Ya sonamaka mpe:
«Mfumu! Na mbandukulu, ni nge yidikaka ntoto,
mpe zulu kele kisalu ya maboko ya nge.
11 Nyonso yina ke zimbana, kasi nge, nge ke vwanda seko.
Ee, nyonso yina ke beba mutindu ke bebaka bilele ya ntama.
12 Nge ke futika yawu mutindu kiyunga,
mpe nge ke losa yawu mutindu kinkuti ya ntama.
Kasi nge, nge ke vwanda kaka mutindu nge kele,
mpe luzingu ya nge kele na nsuka ve».
13 Ata na mbazi mosi yandi me tubaka:
«Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke sala ti nge vwandisa makulu ya nge
na zulu ya bambeni ya nge.»
14 Ya tsyelika, bambazi kele kaka bampeve yina ke sadilaka Nzambi. Nzambi ke fidisaka bawu samu na kusadisa bayina fwana kuzwa mpulusu.

1:5 2Sa 7.14; 1Bt 17.13; Mga 2.7 **1:6** Mus 32.43 **1:7** Mga 104.4 **1:9** Mga 45.7-8 **1:12** Mga 102.26-28 **1:13** Mga 110.1

2

Mpulusu yina kele na mfunu ya kulutila

1 Ni yawu yina, beto fwana kuvwanda ya kukwikama na bandongosolo yina beto me kuwa, samu ti beto kuzimbana ve nzila ya mbote.
2 Mambu yina bambazi zabisaka na ntama me lakisa mfunu ya yawu,
mpe konso muntu yina zitisaka ve yawu, mpe mangaka na kutumama
na yawu, kuzwaka kitumbu yina fwananaka na yandi.
3 Na yina kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu
kana beto ke na kutala ve mfunu ya mpulusu yina. Yandi mosi Mfumu
zabisaka ntete mpulusu yina, mpe na manima, bayina kuwaka Mfumu
lakisaka beto mfunu ya yawu.
4 Na kulakisa ti kimbangi ya bawu kele ya tsyelika, Nzambi salaka
bidimbu, mambu ya ngitukulu mpe bimangu ya konso mutindu,
mutindu mosi mpe na makabu ya Mpeve ya Longo yina yandi kabulaka
mutindu yandi zolaka.

Yesu ke nataka beto na mpulusu

5 Ya tsyelika, ni na lutumu ya bambazi ve Nzambi tulaka yinza ya
malu-malu yina beto ke na kuzonzila.
6 Kasi na kati ya kibuku mosi ya Mambu ya Nzambi, muntu mosi
tubaka:
«Nzambi ya munu,
nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo?
To nani yandi kele samu ti nge sadisa yandi mbote?
7 Na mwa ntangu ya fyoti,
nge kululaka yandi na ntwala ya bambazi.
Na manima, nge fulusaka yandi
na nkembo mpe buzitu.
8 Nge tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi.»
Na kutula bima nyonso na lutumu ya muntu, ya zola kutuba ti ya ke
dyaka ve na kima yina lenda kutumama ve na muntu. Kasi ntangu yayi,
beto ke na kutala ti bima nyonso kele ve na lutumu ya muntu.
9 Kasi yinki beto ke na kutala: Nzambi kululaka Yesu samu na mwa
ntangu ya fyoti na ntwala ya bambazi, samu ti na bumbote ya Nzambi
yandi kufwa samu na bantu nyonso. Ntangu yayi, beto ke na kutala ti
yandi kele ya kufuluka na nkembo mpe buzitu samu na lufwa yina yandi
tadilaka mpasi.
10 Ya fwanaka ti Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso mpe ke salaka ti bima
nyonso vwanda, kumisa Yesu ya kulunga na bampasi yina yandi talaka
samu na kukotisa bantu mingi na nkembo ya yandi. Ni Yesu ke na kunata
bawu na mpulusu.
11 Kasi Yesu yina ke vedisaka bantu kele na Tata mosi na bayina yandi
ke vedisaka. Ni yawu yina, yandi kele ve na nsoni ya kubokila bawu
bampangi.
12 Yandi tubaka:
«Mu ke zabisa Nkumbu ya nge
na sika ya bampangi ya munu.
Mu ke kembisa nge
na kati ya nkonga ya bantu.»
13 Yandi tubaka mpe: «Mu ke sala kivuvu ya munu na yandi.»

2:8 Mga 8.5-7 **2:12** Mga 22.23

Mpe dyaka: «Mu kele awa na bana yina Nzambi pesaka munu.»
14 Mutindu bana yayi kele na banzutu yina kele na musuni mpe
menga, Yesu mpe me kuma mutindu bawu. Yandi zingaka kintwadi na
bawu, samu ti na lufwa ya yandi, yandi manisa lulendo ya Satana yina
kele na ngolo ya kufwa bantu.
15 Yandi me lenda mpe na kukuula na mutindu yina, bayina na luzingu
nyonso ya bawu vwandaka zinga na bundongo samu na boma ya lufwa.
16 Ya tsyelika, ni bambazi ve yandi kwizaka sadisa, kasi bana ya
dikanda ya Abalayami.
17 Ni yawu yina, yandi fwanaka kuma mutindu mosi na bampangi
ya yandi na mambu nyonso, samu ti yandi vwanda nganga-Nzambi ya
bawu ya ntete, nganga-Nzambi yina ke talaka bantu kyadi mpe kele ya
kukwikama na kisalu ya Nzambi samu na kukatula masumu ya bantu
nyonso.
18 Ntangu yayi, yandi lenda kusadisa bayina ba ke na kutonta, samu ti
yandi mosi talaka bampasi ya bantontolo.

3

Yesu me lutila Moyize mfunu

1 Na yina bampangi ya munu, bantu ya longo yina Nzambi bokilaka,
beno sikika meso ya beno na Yesu yina kele ntumwa mpe nganga-
Nzambi ya ntete ya kiminu.
2 Yandi vwandaka ya kukwikama na kisalu yina Nzambi pesaka yandi,
mutindu Moyize vwandaka ya kukwikama na kusala kisalu ya yandi na
kati ya yinzo nyonso ya Nzambi yina kele bantu ya Isayeli.
3 Ya tsyelika, nkembo yina yandi ke na kuzwa me lutila nkembo yina
kuzwaka Moyize, samu ti muntu yina ke tungaka yinzo ke lutilaka yinzo
na kuzwa nkembo.
4 Ya tsyelika, konso yinzo kele na muntu yina ke tungaka yawu, mpe
kitungi ya bima nyonso ni Nzambi.
5 Moyize vwandaka ya kukwikama na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi
mutindu kisadi ya kuzabisa mambu yina Nzambi fwanaka zabisa.
6 Kasi Klisto kele ya kukwikama mutindu Mwana ya Nzambi yina ke
na kutwadisa Yinzo ya Nzambi. Yinzo ya yandi ni beto kana beto keba
mbote kivuvu mpe vwanda na kyese na mambu yina beto ke na kusadila
kivuvu.

Mvundulu yina Nzambi ke pesaka na bayina ke kwikilaka

7 Ni yawu yina, mutindu Mpeve ya Longo ke na kutuba:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
8 beno kanga ve bantima ya beno
mutindu bankooko ya beno salaka na yinsi ya kuyuma
ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi
na kilumbu yina ba tontaka yandi.
9 Ni kuna bankooko ya beno tontaka munu
samu na kumeka munu,
ata ti bawu talaka mambu nyonso yina mu salaka
10 na bamvula makumi yiya.
Ni yawu yina, mu dasukaka na bantu yina, mpe mu tubaka:
“Bawu ke na kumanga na kulanda nzila ya munu ntangu nyonso.

2:13 Esa 8.17-18

Bawu me bakula ve banzila ya munu.”
11 Na kati ya nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi:
Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.»
12 Bampangi, beno vwanda na nkebolo, samu ti ata muntu na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, yina ke kwikilaka ve, mpe yina ke nataka yandi na kumanga Nzambi ya moyo.
13 Kasi mutindu ya kele ya kusonama «bubu yayi», beno kindisa bampangi beno na beno konso kilumbu, samu ti masumu nata ve muntu mosi na kati ya beno na kukuma na ntima ngolo.
14 Ya tsyelika, beto me kuma bantu ya Klisto kana beto vwanda ya kukangama tii na nsukunu na kivuvu yina vwandaka na beto na mbandukulu.
15 Mutindu ya kele ya kusonama:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
beno kanga ve bantima ya beno
mutindu bankooko ya beno salaka
ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi.»
16 Banani kangaka bantima ya bawu mpe mangaka na kutumama na Nzambi? Ya kele bayina Moyize basisaka na yinsi ya Ngipiti.
17 Na banani Nzambi kuzwaka nkele na bamvula makumi yiya? Ya kele bantu yina salaka masumu mpe kufwaka na yinsi ya kuyuma.
18 Na banani yandi zengaka ndefi yayi: «Bawu ke kota ve na yinsi ya munu ya mvundulu»? Ya kele bayina mangaka na kutumama na yandi.
19 Ya tsyelika, beto ke na kutala ti bawu lendaka ve na kukota kuna, samu ti bawu mangaka na kukwikila.

4

1 Nzambi pesaka beto nsilulu ya kukota na kisika ya yandi ya mvundulu. Na yina, beto vwanda na nkebolo ya kulutila, samu ti ata muntu na kati ya beno lembana na kukota.
2 Ya tsyelika, beto kuwaka mpe mambu ya mbote mutindu bankooko ya beto. Kasi mambu yina bawu kuwaka sadisaka bawu ve, samu ti ntangu bawu kuwaka yawu, bawu kwikilaka ve.
3 Beto yina ke kwikilaka, beto ke kota na kisika ya yandi ya mvundulu yina yandi zabisaka:
«Na kati nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi:
Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu!»
Yandi tubaka yawu ata ti yandi manisaka kisalu ya yandi katuka mbandukulu ya yinza.
4 Ya tsyelika na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka mutindu yayi samu na kilumbu ya nsambwadi: «Na kilumbu ya nsambwadi, Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka.»
5 Ya kele mpe ya kusonama na kisika ya nkaka: «Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.»
6 Bantu ya ntete yina kuwaka mambu ya mbote kotaka kuna ve, samu ti bawu mangaka na kutumama. Na yina, ya ke na kutalana ti bantu ya nkaka ke kota kuna.
7 Ni yawu yina, Nzambi ke na kuzenga dyaka kilumbu ya nkaka yina yandi ke na kubokila «bubu yayi». Yandi zonzilaka yawu na manima ya

3:11 Mga 95.7-11 **3:15** Mga 95.7-8 **3:18** Ltg 14.1-35; Mga 95.11 **4:4** Mba 2.2

bamvula mingi na yinwa ya Davidi mutindu mu vwandaka me zabisa beno:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
beno kanga ve bantima ya beno.»
8 Ya tsyelika, kana Yeswa kumisaka dikanda ya Isayeli na kisika ya mvundulu, Nzambi zolaka zonzila dyaka ve kilumbu ya nkaka.
9 Na yina, dikanda ya Nzambi ke kuzwa mvundulu mutindu Nzambi kuzwaka mvundulu na kilumbu ya saba.
10 Ya tsyelika, muntu yina ke kota na kisika ya mvundulu ya Nzambi, ke pema na kisalu ya yandi mutindu Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka.
11 Na yina, beto fwana kusala ngolo na kukota na kisika yina ya mvundulu. Beto sala nyonso yina me fwanana, samu ti ata muntu na kati ya beto kubwa na masumu na kumanga na kutumama mutindu salaka bankooko ya beto.
12 Ya tsyelika, mambu ya Nzambi kele moyo mpe ngolo. Yawu me lutila meno na mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole. Yawu ke kotaka na nzutu ya muntu tii na kukabula mwela na mpeve, mpe mikwa na mafuta yina kele na kati ya mikwa. Yawu ke fundisaka bansatu mpe mabanza yina kele na ntima ya muntu.
13 Ata kima na kati ya yinza kele ya kubumbama na meso ya Nzambi. Bima nyonso ke talanaka na pwelele nyonso na meso ya yandi, mpe ni na ntwala ya yandi beto ke pesa bamvutu na mambu nyonso yina beto ke salaka.

Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete yina me lutila mfunu

14 Na yina, beno fwana kuvwanda ya kukwikama na mambu ya kiminu yina beto ke na kuzabisa. Ya tsyelika, beto kele na nganga-Nzambi ya ntete ya nene yina kumaka tii na Nzambi. Ni Yesu, Mwana ya Nzambi.
15 Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete yina ke talaka beto kyadi na mambu yina ke lembisaka beto. Ba tontaka yandi na mambu nyonso mutindu beto, kasi yandi salaka ve disumu.
16 Na yina, beto kwenda na kivuvu nyonso pene-pene ya kiti ya kintinu ya Nzambi kisika kele bumbote ya yandi. Kuna yandi ke tala beto kyadi, mpe beto ke kuzwa bumbote ya yandi, samu ti yandi sadisa beto na ntangu ya kufwanana.

5

1 Konso nganga-Nzambi ya ntete yina ba soolaka na kati ya bantu, ke salaka kisalu ya Nzambi samu na bantu. Yandi ke pesaka makabu mpe minkayulu na Nzambi samu na masumu ya bantu.
2 Yandi zaba wapi mutindu ya kusala mambu ya mbote na bayina zaba ve nzila ya mbote mpe ke landaka yawu ve, samu ti yandi mosi mpe ke bwabanaka mambu yina ke lembisaka yandi.
3 Mutindu yandi mosi mpe kele na mambu yina ke lembisaka yandi, yandi fwana kupesa minkayulu na Nzambi kaka ve samu na masumu ya bantu, kasi mpe samu na masumu ya yandi mosi.
4 Ata muntu lenda kubaka yandi mosi kisika ya nganga-Nzambi ya ntete. Kasi ni Nzambi ke bokilaka muntu na kukuma nganga-Nzambi ya ntete mutindu yandi salaka na Aloni.

5 Mutindu mosi mpe, Klisto salaka ve yandi mosi ti yandi kuzwa
nkembo ya kuvwanda nganga-Nzambi ya ntete. Kasi yandi kuzwaka
yawu na yandi yina zabisaka yandi:
«Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.»
6 Na kisika ya nkaka ya sonamaka mpe:
«Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso
na mutindu ya Melekisedeke.»
7 Na luzingu ya yandi awa na ntoto, Klisto vwandaka sambila mpe
vwandaka lomba na kulooka mpe kudila na sika ya Nzambi yina
lendaka vuukisa yandi na lufwa. Nzambi ndimaka balusambulu ya
yandi, samu ti yandi vwandaka tumama na mambu nyonso.
8 Ata ti yandi vwandaka Mwana ya Nzambi, yandi longokaka na
kutumama samu na mambu nyonso yina yandi talaka mpasi.
9 Na manima ya kuzangula yandi na kisika ya kulunga, yandi me kuma
muntu yina ke pesaka mpulusu ya bantangu nyonso na bayina nyonso
ke tumamaka na yandi.
10 Ya tsyelika, Nzambi tulaka yandi nganga-Nzambi ya ntete na
mutindu ya Melekisedeke.

Kuvwanda na kiminu ya kusikama

11 Beto kele na mambu mingi ya kutuba na yina me tadila dyambu
yina. Kasi ya kele mpasi mingi na kupesa beno bambangululu, samu ti
beno ke na kubakula dyaka ve na nswalu.
12 Beno zolaka kuma milongisi katuka ntama. Kasi beno kele ntete na
nsatu ti ba longisa beno bandongosolo ya ntete ya mambu ya Nzambi.
Beno me kuma na nsatu ya kunwa mabene, kasi ya kudya ve madya ya
dema.
13 Muntu yina ke kunwaka kaka mabene, kele mwana ya fyoti. Yandi
kele ve na luzabu na yina me tadila mambu ya kudedama.
14 Kasi madya ya dema kele samu na bantu ya kukula. Na nsalulu ya
bawu, bawu zaba kusala luswaswanu na kati ya mambu ya mbote mpe
ya yimbi.

6

1 Na yina, beto tatamana ve na bandongosolo ya ntete yina beto
kuzwaka na yina me tadila Klisto, samu ti beto landa ndongosolo yina
me tadila bantu ya kukula. Beto vutukila dyaka ve ndongosolo ya
ntete yayi: Kuviluka na bisalu ya yimbi yina ke nataka na lufwa, mpe
kukwikila na Nzambi,
2 ndongosolo na yina me tadila bambotokolo mpe kutentika bantu
maboko, mvumbukulu ya bantu na lufwa mpe lufundusu ya nsuka.
3 Ni mutindu yina beto fwana kusala kana Nzambi pesa beto muswa.
4 Tala kifwani ya bayina me vutukila luzingu ya bawu ya ntama: Bawu
vwandaka me kuzwa nsemo ya Nzambi, makabu ya mazulu mpe Mpeve
ya Longo.
5 Bawu talaka ti mambu ya Nzambi kele mbote mpe talaka lulendo ya
bampeve ya yinza yina ke kwiza,
6 kasi bawu me vutukila luzingu ya bawu ya ntama. Bantu yina lenda
kusoba dyaka ve na mbala ya zole luzingu ya bawu. Bawu ke komaka

5:5 Mga 2.7 **5:6** Mga 2.7; 110.4

dyaka Mwana ya Nzambi na kulunsi, mpe ke pesaka nzila ti ba finga Mwana ya Nzambi na ntwala ya bantu.

7 Ya tsyelika, ntangu ntoto ke kuzwaka maza ya mvula yina ke kubwaka konso ntangu, mpe ke basisaka bayinti yina kele mfunu na bisadibilanga, Nzambi ke sakumunaka ntoto.

8 Kasi kana yawu ke na kubasisa matiti ya bansende mpe bansolokoto, yawu ke dyaka mfunu ve. Nzambi ke vingila dyaka mingi ve na kusinga yawu, mpe ke yoka yawu.

9 Bampangi ya luzolo, ata beto ke na kuzonza mutindu yina, beto ke na kivuvu ti beno ke na kulanda nzila ya mbote, nzila ya mpulusu.

10 Nzambi kele ya kudedama. Yandi lenda kuzimbana ve kisalu ya beno mpe luzolo yina beno lakisaka mpe yina beno ke na kulakisa dyaka na Nkumbu ya yandi na kusadisa bantu ya longo.

11 Kasi beto ke na kuzola ti konso muntu na kati ya beno tatamana na kusala mutindu yina tii na nsukunu, samu ti kivuvu yina kele na beno vwanda ya kulunga.

12 Na yina, beno vwanda ve bantu ya kulemba. Kasi beno landa kifwani ya bayina na kiminu mpe mvibudulu ke kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu.

Nsilulu ya Nzambi

13 Ntangu Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami, Nzambi kudyaka ndefi na Nkumbu ya yandi mosi, samu ti ya vwandaka ve na muntu ya kulutila samu na kudya ndefi na Nkumbu ya Nzambi.

14 Yandi tubaka:
«Ya tsyelika, mu ke sakumuna nge ya kulutila.
Mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma bantu mingi.»

15 Abalayami vingilaka na mvibudulu nyonso, mpe kuzwaka nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu.

16 Ntangu bantu ke kudyaka ndefi, bawu ke salaka yawu na nkumbu ya muntu yina me lutila bawu mfunu. Kudya ndefi kele kidimbu yina ke kumisaka ya kudedama mambu nyonso na kati ya bantu.

17 Nzambi mpe vwandaka na nsatu ya kulakisa dyaka na sika ya bayina fwanaka kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu ti yandi ke sobaka ve lukanu ya yandi. Ni yawu yina, yandi bwelaka na nsilulu, dyambu ya kudya ndefi.

18 Nsilulu mpe ndefi kele bima zole yina bantu lenda kusoba ve, mpe ya zola kulakisa ti Nzambi lenda kuvuna ve. Yawu ke kindisaka mingi beto yina me bika bima nyonso samu na kuvwanda na kivuvu ya kukangama na bansilulu ya Nzambi.

19 Samu na beto, kivuvu yina ke sikikaka luzingu ya beto mutindu kizundu ke sikikaka masuwa. Yawu kele ya kukangama na ngolo nyonso, mpe ke kotaka tii na kisika ya kulutila longo na manima ya lele ya Yinzo ya Nzambi ya mazulu.

20 Ni kuna Yesu tekilaka beto na kukota. Yandi kotaka kuna samu na beto, mpe me kuma ya mankululu nganga-Nzambi ya ntete na mutindu ya Melekisedeke.

7

Melekisedeke, ntinu mpe nganga-Nzambi

6:14 Mba 22.16-17

1 Ni Melekisedeke yina vwandaka ntinu Saleme mpe nganga-Nzambi
ya Nzambi-Mpungu. Ni yandi kwendaka bwabana Abalayami mpe
sakumunaka yandi ntangu Abalayami katukaka na muzingu yina yandi
nungaka bantinu.
2 Abalayami pesaka yandi dime ya bima nyonso yina yandi kuzwaka.
Nkumbu ya Melekisedeke zola kutuba «ntinu ya ludedomo», mpe dyaka,
yandi vwandaka ntinu ya Saleme yina zola kutuba «ntinu ya kizunu.»
3 Ata muntu zaba tata ya yandi, mama ya yandi, to bankooko ya yandi.
Ata muntu zaba mbutukulu mpe nsukunu ya yandi. Yandi kele mutindu
Mwana ya Nzambi: Yandi kele nganga-Nzambi tii seko.
4 Beno tala mfunu ya Melekisedeke yina Abalayami, nkooko ya beto,
pesaka dime na bima yina yandi kuzwaka.
5 Kasi bantu ya dikanda ya Levi yina kele banganga-Nzambi, kele na
luve ya Misiku na kubaka dime ya bima nyonso na sika ya bantu ya
Isayeli yina kele bampangi ya bawu ya yinsi mosi, ata ti bawu mpe kele
bana ya dikanda ya Abalayami.
6 Melekisedeke vwandaka ve muntu ya dikanda ya Levi. Kasi yandi
kuzwaka dime na sika ya Abalayami, mpe sakumunaka Abalayami,
muntu yina Nzambi pesaka bansilulu.
7 Beto lenda kusala ve ntembe ti muntu yina ke sakumunaka me lutila
mfunu na muntu yina ke kuzwaka lusakumunu.
8 Banganga-Nzambi yina ke kuzwaka dime kele bantu yina ke kufwa.
Kasi na yina me tadila Melekisedeke yina kuzwaka dime, yandi kele
muntu yina ke ntete moyo mutindu yawu kele ya kusonama.
9 Ni bantu ya dikanda ya Levi ke kuzwaka dime. Kasi beto lenda
kutuba mpe ti Levi pesaka mpe dime ntangu Abalayami pesaka yawu.
10 Ata ti Levi vwandaka me butuka ntete ve, yandi vwandaka yimeni
na menga ya nkooko ya yandi, Abalayami, ntangu Melekisedeke kwen-
daka bwabana Abalayami.
11 Banganga-Nzambi ya dikanda ya Levi vwandaka sala kisalu ya
bawu mutindu Misiku ya Moyize vwandaka zabisa. Mutindu kisalu yina
bawu vwandaka sala vwandaka ve ya kulunga, ya vwandaka mfunu ti
nganga-Nzambi ya nkaka basika na mutindu ya Melekisedeke, kasi ve
na mutindu ya Aloni.
12 Kana mutindu ya kuvwanda nganga-Nzambi me soba, misiku mpe
fwana kusoba.
13 Mambu yayi kele ya kusonama samu na Mfumu ya beto. Yandi kele
na dikanda yina ata muntu me salaka kisalu ya bunganga-Nzambi na
kiyokolo ya minkayulu.
14 Yawu kele ya kuzabana ti Mfumu ya beto butukaka na dikanda
ya Yuda yina Moyize tubaka ata dyambu samu na kisalu ya bunganga-
Nzambi.

Nganga-Nzambi ya nkaka ya kufwanana na Melekisedeke

15 Ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti nganga-Nzambi ya nkaka
yina kwizaka kele mutindu Melekisedeke.
16 Ya kele ve ti yandi me kuma nganga-Nzambi na luve ya misiku ya
bantu, kasi na lulendo ya luzingu yina lenda kumanisa ve.
17 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso

7:2 Mba 14.17-20

na mutindu ya Melekisedeke.»
18 Na yina, Nzambi katulaka Misiku ya ntama, samu ti yawu vwandaka
kondwa ngolo mpe mfunu.
19 Misiku vwandaka ve na lulendo ya kukumisa bantu ya kudedama.
Kasi ntangu yayi, beto me kuzwa kivuvu ya mbote yina ke na kunata beto
pene-pene na Nzambi.
20 Ntangu bantu ya nkaka kumaka banganga-Nzambi, ata muntu
zengaka ve ndefi.
21 Kasi Yesu kumaka nganga-Nzambi na luve ya ndefi yina Nzambi
zengaka ntangu Nzambi tubaka:
«Mfumu me zenga ndefi,
mpe yandi ke soba ve mabanza ya yandi:
nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso.»
22 Na yina, Yesu kumaka muntu yina ke na kusala ti beto vwanda na kati
ya ngwisani ya nkaka ya kulutila mbote.
23 Dyaka, banganga-Nzambi yango vwandaka mingi, samu ti lufwa
vwandaka sala ti bawu sala ve kisalu yina tii seko.
24 Kasi Yesu ke zingaka seko, mpe kisalu ya yandi ya bunganga-Nzambi
ke manisa ve.
25 Ni yawu yina, yandi lenda kuvuukisa ya mankululu bayina ke
kumaka pene-pene ya Nzambi na luve ya yandi, samu ti yandi kele kaka
moyo samu na kusambidilaka bawu.
26 Na yina, Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete yina lungaka na beto.
Yandi kele ya longo, ke na dyambu ya yimbi ve, mpe ke na disumu ve.
Nzambi katulaka yandi kisika kele misumuki mpe zangulaka yandi na
mazulu. 27 Yandi kele ve mutindu banganga-Nzambi ya ntete ya nkaka
yina ke pesaka bilumbu nyonso minkayulu ntete samu na masumu ya
bawu mosi, mpe na manima samu na masumu ya bantu nyonso. Yandi
pesaka munkayulu kaka mbala mosi, ntangu yandi pesaka nzutu ya
yandi mosi.
28 Bantu yina Misiku vwandaka pesa muswa ya kuvwanda banganga-
Nzambi ya ntete, vwandaka bantu ya kulunga ve. Kasi ndefi yina
Nzambi zengaka na manima ya Misiku tulaka Mwana ya yandi nganga-
Nzambi ya ntete yina yandi kumisaka ya mankululu muntu ya kulunga.

8

Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete ya beto

1 Dyambu ya kulutila mfunu na mambu nyonso yina beto ke na ku-
tuba, ni dyambu yayi: Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete ya mutindu
yina. Yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi-
Mpungu.
2 Yandi ke salaka kisalu ya yandi na kati ya kivinga ya longo. Kivinga
yango kele ya tsyelika Yinzo ya longo yina tungamaka na muntu ve, kasi
na Mfumu.
3 Ya tsyelika, konso nganga-Nzambi ya ntete ke solamaka samu na
kupesa makabu mpe minkayulu na Nzambi. Na yina, nganga-Nzambi
ya ntete ya beto fwana kuvwanda mpe na kima ya kupesa na Nzambi.

7:17 Mga 110.4 **7:21** Mga 110.4

4 Bubu yayi, kana Yesu vwandaka awa na ntoto, yandi zolaka vwanda
ve nganga-Nzambi, samu ti ya kele na banganga-Nzambi awa na ntoto
yina ke pesaka makabu mutindu Misiku ke tumisaka yawu.
5 Kisalu yina banganga-Nzambi yayi ke salaka kele kaka kifwani mpe
kinsinsya ya bima ya tsyelika yina kele na mazulu. Ya ke na kufwanana
na mambu yina Nzambi kebisaka Moyize samu na kutunga Yinzo ya
longo ya lele. Nzambi tubilaka yandi: «Nge fwana kusala keba na Yinzo
ya longo ya lele yina nge ke tunga, samu ti yawu kuvwanda mutindu
kifwani yina mu lakisaka nge na zulu ya mongo.»
6 Kasi ntangu yayi, Yesu ke na kusala kisalu yina me lutila kisalu ya
banganga-Nzambi, samu ti yandi kele muntu yina vutulaka bundiku na
lusalusu ya ngwisani ya malu-malu ya kulutila mbote, yina me salama
na bansilulu ya kulutila kitoko.
7 Kana ya tsyelika ngwisani ya ntete vwandaka ya kudedama, ya
zolaka vwanda dyaka ve na mfunu ya kusala ngwisani ya zole.
8 Kasi Nzambi ke na kusemba bantu ya yandi na kutuba:
«Mfumu me tuba ti na bilumbu ke kwiza
mu ke sala ngwisani ya malu-malu
na dikanda ya Isayeli mpe ya Yuda.
9 Yawu ke vwanda ve mutindu ngwisani yina
mu salaka na bankooko ya bawu
ntangu mu bakaka bawu
mpe basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti.
Bawu vwandaka ve ya kukwikama na ngwisani yina.
Ni yawu yina munu mpe, mu bikaka bawu.
Ni mambu yina Mfumu tubaka.
10 Mfumu me tuba dyaka:
Ngwisani yina mu ke sala na bantu ya Isayeli
kele mutindu yayi:
Mu ke tula misiku ya munu
na kati ya mabanza ya bawu,
mpe mu ke sonika yawu na bantima ya bawu.
Mu ke vwanda Nzambi ya bawu,
mpe bawu ke vwanda bantu ya munu.
11 Ata muntu na kati ya bawu
ke vwanda dyaka na nsatu ya kulongisa
nkundi ya yandi to mpangi ya yandi na kuzaba munu.
Ya tsyelika, bantu nyonso ke zaba munu,
kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula.
12 Mu ke lemvokila bawu yimbi ya bawu,
mpe mu ke bambukila dyaka ve
moyo masumu ya bawu.»
13 Na kuzonzila ngwisani ya malu-malu, Nzambi me sala ti ngwisani ya
ntete kuma ngwisani ya ntama. Kasi kima yina kele ya ntama mpe nuna
ke kumaka pene-pene na kuzimbana.

9

Minkayulu ya ngwisani ya ntete

8:5 Kbk 25.40 **8:12** Yel 31.31-34

1 Ngwisani ya ntete vwandaka na misiku samu na kubondila Nzambi,
mpe Yinzo ya longo samu na kubondila yandi awa na ntoto.
2 Na kati ya Yinzo yango ya lele, ba tulaka ntete kivinga yina ba
ke bokilaka kivinga ya longo kisika vwandaka kitentokolo ya mwinda,
mesa mpe mampa yina ba pesaka na Nzambi.
3 Na manima ya lele ya nkaka vwandaka na kivinga yina ba ke
bokilaka kisika ya kulutila longo.
4 Kuna, ya vwandaka na mesa ya wolo kisika ba vwandaka yoka
maaka ya nsunga ya mbote, mpe Sanduku ya Ngwisani yina ba lengaka
na wolo. Na kati ya sanduku yina vwandaka na ndonga ya wolo ya
kufuluka na mani, yinti ya Aloni yina basisaka bifulu, mpe bibuku ya
matadi kisika vwandaka ya kusonama Misiku ya ngwisani.
5 Na zulu ya sanduku vwandaka na biteki ya bakeluba ya nkembo
yina vwandaka lakisa ti Nzambi kele na kisika yina. Mapapu ya bawu
vwandaka fuka kisika yina ba ke pesaka munkayulu ya menga, samu
ti Nzambi lemvokila bantu masumu. Kasi ntangu me lunga ntete ve na
kuzonzila yawu nyonso.
6 Ni mutindu yina ba bongisaka bima nyonso. Banganga-Nzambi
vwandaka kota bilumbu nyonso na kivinga ya ntete ya lele samu na
kusala kisalu ya bawu.
7 Kasi kaka nganga-Nzambi ya ntete vwandaka kota na kivinga ya zole.
Yandi vwandaka kota kuna kaka mbala mosi na mvula ya muvimba.
Yandi fwanaka nata menga ya kibulu samu na kupesa yawu mutindu
munkayulu na Nzambi samu na masumu ya yandi mosi mpe masumu
ya bantu nyonso.
8 Na yina, Mpeve ya Longo ke na kulakisa ti nzila ya kukota na kivinga
ya kulutila longo ke ntete ya kukangama kana Yinzo ya ntete ya longo ke
ntete mfunu.
9 Yawu kele kifwani ya mambu ya ntangu yayi. Yawu zola kutuba ti
makabu mpe minkayulu ya bibulu yina ba ke pesaka na Nzambi lenda
kusala ve ti muntu yina ke na kupesa yawu kuma na ntima ya kuvedila.
10 Yawu kele kaka mambu ya misiku ya kimuntu na yina me tadila
kudya, kunwa, mpe konso mutindu ya kuvedisa nzutu. Yawu vwandaka
kaka bifu yina bantu sadilaka mwa ntangu tii na ntangu yina Nzambi
sobaka mambu nyonso.

Munkayulu ya Klisto

11 Kasi Klisto kwizaka mutindu nganga-Nzambi ya ntete ya bima ya
mbote yina ke kwiza. Yandi kotaka na kati ya kivinga ya longo ya kulutila
nene mpe kudedama yina bantu tungaka ve. Ya zola kutuba ti kivinga ya
longo yango kele ve awa na ntoto.
12 Klisto kotaka kaka mbala mosi na kivinga ya longo. Yandi pesaka
ve menga ya nkombo to ya ngombe. Kasi yandi pesaka menga ya yandi
mosi, mpe ni na mutindu yina yandi kuulaka beto yimeni na masumu
ya beto.
13 Ba vwandaka mwanga menga ya nkombo mpe ya ngombe na bantu
ya kuvedila ve. Ba vwandaka pakula bawu mpe bombi ya kibulu yina
ba me nyengisa. Nsalulu yina vwandaka vedisa bawu kaka nzutu.
14 Kana ni mutindu yina, menga ya Klisto kele dyaka ya kulutila
ngolo. Na Mpeve ya seko, Klisto pesaka nzutu ya yandi mosi na Nzambi
mutindu munkayulu ya kuvedila. Menga ya yandi ke vedisa bantima ya

beto na bisalu ya yimbi, samu ti beto lenda na kusadila Nzambi yina kele moyo.

15 Ni yawu yina, Klisto kele muntu yina vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu, samu ti bayina Nzambi bokilaka lenda na kuzwa bima ya bantangu nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu na bantu ya yandi. Bawu lenda kuzwa yawu samu ti Klisto kufwaka, mpe ti lufwa ya yandi kuulaka bantu na masumu yina bawu salaka ntangu bawu vwandaka tumama ntete na ngwisani ya ntete.

16 Kana muntu me bika mukanda ya mambu ya kusadila na manima ya lufwa ya yandi, bantu fwana kuzitisa yawu kaka na manima ya lufwa ya yandi.

17 Ya tsyelika, mukanda yina kele ve na mfunu kana muntu yina me sonika yawu ke ntete moyo. Yawu ke vwandaka na mfunu kana muntu ya yawu me kufwa.

18 Ni yawu yina, ntete na kuzonzila ngwisani ya ntete, menga mwanganaka.

19 Na mantwala ya bantu nyonso, Moyize tangaka ntete misiku nyonso mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Misiku. Na manima, yandi bakaka menga ya bana ya ngombe mpe ya nkombo, mpe yandi vukisaka yawu na maza. Yandi sadilaka mwa kintala ya mukwisa mpe mika ya mbwaki ya kibulu samu na kumwanga yawu na zulu ya dibuku yina mpe na bantu nyonso.

20 Yandi tubaka: «Yayi ni menga yina ke na kulakisa ngwisani yina Nzambi ke na kutumisa beno na kuzitisa.»

21 Na manima, Moyize mwangaka mpe menga na Yinzo ya lele, mpe na bima nyonso yina bawu vwandaka sadila na lusambulu.

22 Na yina me tadila Misiku, ni na menga ba ke vedisaka bima nyonso, mpe mulemvo ya masumu kele ve kana menga me basika ve.

Munkayulu ya Klisto ke katulaka masumu

23 Kana bifwani ya bima yina kele na mazulu fwanaka kuma ya kuvedila na mutindu yina, ya kele mfunu ti bima ya tsyelika yina kele na mazulu kuma ya kuvedila na munkayulu ya kulutila mbote.

24 Ya tsyelika, Klisto kotaka ve na kivinga ya longo yina bantu tungaka, mpe yina kele kaka kifwani ya kivinga ya tsyelika ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu kisika yandi kele ntangu yayi na ntwala ya Nzambi samu na beto.

25 Mvula ni mvula, nganga-Nzambi ya ntete ya ba-Zwife ke kotaka na menga ya kibulu na kati ya kivinga ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu samu na kupesa ve bambala mingi nzutu ya yandi mutindu munkayulu.

26 Kana ve, yandi zolaka tala mpasi bambala mingi katuka mbandukulu ya yinza. Ya tsyelika, yandi me kwiza kaka mbala mosi na ntangu yayi ya nsuka samu na kukatula masumu na kupesa nzutu ya yandi mutindu munkayulu.

27 Konso muntu ke kufwa kaka mbala mosi, mpe na manima, Nzambi ke fundisa yandi.

28 Mutindu mosi mpe, Klisto pesaka kaka mbala mosi nzutu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukatula masumu ya bantu mingi. Yandi

9:19 Knz 14.4-7 **9:20** Kbk 24.3-8

ke kwiza dyaka mbala ya zole samu na kukatula ve masumu ya bantu, kasi samu na kupesa mpulusu na bayina ke vingilaka nkwizulu ya yandi.

10

Klisto kabikisaka minkayulu ya ntama

1 Misiku ya Moyize kele kaka kinsinsya ya bima yina ke kwiza. Yawu
ke lakisaka ve kifwani ya tsyelika ya bima yina. Yawu lenda kusala
ve ti bayina ke na kukwenda na sika ya Nzambi kuma ya kulunga. Ni
yawu yina, yawu ke tumisaka ti bantu pesa konso mvula minkayulu ya
mutindu mosi.
2 Kana bayina ke sambilaka Nzambi na mutindu yina kumaka ya
kuvedila na mbala mosi, bawu zolaka zaba ti bawu ke dyaka ve na
masumu. Na yina, bantu zolaka pesa dyaka ve minkayulu.
3 Kasi na minkayulu yina, bantu ke bambukilaka masumu ya bawu
moyo konso mvula,
4 samu ti menga ya bangombe mpe ya bankombo lenda kukatula ata
fyoti masumu ya bantu.
5 Ni yawu yina, ntangu Klisto vwandaka kwiza na yinza, yandi tubaka
na Nzambi:
«Nge me zola ve minkayulu mpe makabu,
kasi nge me pesa munu nzutu.
6 Nge me yangalala ve na bibulu
yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu,
mpe minkayulu yina bantu ke pesaka
samu na kuzwa mulemvo ya masumu.
7 Na yina, mu tubaka: Nzambi ya munu, munu yandi yayi!
Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola
mutindu ya kele ya kusonama samu na munu na dibuku ya nge.»
8 Klisto tubaka ntete: «Minkayulu, makabu, bibulu yina ba me yoka na
mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu samu na kuzwa mulemvo
ya masumu, nge me zola yawu ve mpe nge me yangalala na yawu ve.»
Kasi beto zaba ti ba ke pesaka yawu mutindu Misiku ke tumisaka.
9 Na manima, Klisto tubaka dyaka: «Munu yandi yayi! Mu me kwiza
samu na kusala mambu yina nge zola.» Na yina, yandi katulaka mutindu
ya ntete ya kupesa munkayulu, mpe sobaka yawu na mutindu ya zole.
10 Yesu-Klisto salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi
pesaka nzutu ya yandi kaka na mbala mosi, mpe yawu salaka ti beto
kuma bantu ya longo.
11 Konso nganga-Nzambi ke telamaka konso kilumbu samu na kusala
kisalu ya yandi. Yandi ke pesaka konso ntangu minkayulu ya mutindu
mosi yina ke lendaka ata fyoti na kukatula masumu ya bantu.
12 Kasi Klisto, na manima ya kupesa munkayulu kaka mosi samu na
masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda ya mankululu na lubakala
ya Nzambi.
13 Ntangu yayi, Klisto ke na kuvingila ntangu yina Nzambi ke vwandisa
makulu ya yandi na zulu ya bambeni ya yandi.
14 Na yina, na munkayulu kaka mosi, yandi me sala ti bayina yandi me
kumisa bantu ya longo vwanda ya kulunga tii seko.

10:7 Mga 40.7-9

15 Mpeve ya Longo mpe ke zabisaka beto yawu. Ya tsyelika, yandi ke tubaka:
16 «Mfumu tubaka: Ngwisani yina mu ke sala na bawu kele mutindu yayi: Mu ke tula misiku ya munu na kati ya bantima ya bawu, mpe mu ke sonika yawu na mabanza ya bawu.»
17 Yandi tubaka dyaka: «Mu ke bambukila dyaka ve moyo masumu ya bawu mpe mambu ya bawu ya yimbi.»
18 Kisika yina ba me lemvokila masumu, ya ke dyaka ve mfunu na kupesa munkayulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu.

Klisto zibudilaka beto nzila ya malu-malu

19 Na yina bampangi, beto ke na kimpwanza ya kukota na kivinga ya kulutila longo na lusalusu ya menga ya Yesu.
20 Na lusalusu ya lele ya nene yina kele nzutu ya yandi mosi, yandi me zibudila beto nzila ya malu-malu mpe ya luzingu.
21 Beto kele na nganga-Nzambi yina me lutila bawu nyonso. Yandi ke na kutwadisa dikanda ya Nzambi.
22 Na yina, beto kwenda pene-pene ya Nzambi na ntima ya butsyelika, mpe ya kufuluka na kiminu. Bantima fwana kuvwanda ya kuvedila na mambu nyonso ya yimbi, mpe banzutu fwana kuvwanda ya kusukula na maza ya kuvedila.
23 Beto tatamana na kuzabisa na pwelele ti beto ke salaka kivuvu ya beto na sika ya Nzambi. Beto lemba ve samu ti Nzambi ke lungisaka bansilulu ya yandi.
24 Beto salasana samu na kutwadisa beto na kuzola bampangi mpe na kusala bisalu ya mbote.
25 Beto manga ve na kwenda kuvukana kintwadi na bampangi ya dibuundu mutindu bantu ya nkaka me kuma na kifu ya kusala yawu. Kasi konso muntu na kati ya beto fwana kukindisa bampangi. Ya me lunga mutindu yina samu ti beno zaba ti Kilumbu ya Mfumu me kuma pene-pene.
26 Ya tsyelika, kana na manima ya kuzaba butsyelika, beto tatamana na kusala masumu na luzolo ya beto, ya ke dyaka ve na munkayulu ya nkaka yina lenda kukatula masumu.
27 Ya me bikana kaka ni kuvingila na boma nyonso, lufundusu yina Nzambi ke sala, mpe tiya ya ngolo yina ke nyengisa bambeni ya yandi.
28 Konso muntu yina ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, ke kuzwaka kitumbu ya lufwa ata kutala yandi kyadi, kana bantu zole to tatu tuba kimbangi na mambu ya yimbi yina yandi me sala.
29 Kana ni mutindu yina, wapi mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ke vwezaka Mwana ya Nzambi? Wapi mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ke talaka ve mfunu ya menga ya ngwisani yina kumisaka yandi muntu ya longo, mpe ke fingaka Mpeve yina ke lakisaka bumbote? Beno kanisa wapi mutindu kitumbu yina ke lutila ngolo!
30 Ya tsyelika, beto zaba muntu yina tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na yandi!» Yandi tubaka mpe: «Mfumu ke fundisa bantu nyonso.»
31 Ya kele dyambu ya mpasi mingi na muntu yina me kubwa na maboko ya Nzambi ya moyo.

10:17 Yel 31.33-34 **10:28** Mus 19.15 **10:30** Mus 32.35-36

32 Beno bambuka moyo na mambu yina salamaka bilumbu ya ntete
ntangu nsemo ya Nzambi lezimaka na sika ya beno. Beno talaka mpasi
mingi, mpe beno vibidilaka na kunwana muzingu ya ngolo.
33 Ntangu ya nkaka ba vwandaka finga mpe nyokola beno na ntwala ya
bantu nyonso. Ntangu ya nkaka dyaka beno vwandaka lakisa kintwadi
ya beno na bayina ba vwandaka sala mutindu yina.
34 Ya tsyelika, beno talaka mpasi kintwadi na bayina vwandaka na
boloko. Na kilengi nyonso, beno vwandaka ndima mpe ti ba baka
bimvwama ya beno, samu ti beno zaba ti beno kele na bimvwama ya
kulutila kitoko mpe yina ke bebaka ve.
35 Na yina, beno bika ve kivuvu ya beno. Ni na yawu, beto ke kuzwa
musendo ya nene.
36 Beno fwana kuvwanda na mvibudulu mpe kusala mambu yina
Nzambi ke zolaka, samu na kuzwa nyonso yina yandi pesaka nsilulu.
37 Ya tsyelika, ya kele ya kusonama:
«Kaka ntangu fyoti me bikana, kaka ya kulutila fyoti,
mpe muntu yina fwana kukwiza, ke kwiza.
Yandi ke lutisa dyaka ve ntangu mingi.
38 Muntu ya kudedama na ntwala ya munu
ke zinga na kiminu.
Kana yandi vutuka na manima,
mu ke yangalala dyaka na yandi ve.»
39 Na yina me tadila beto, beto kele ve bayina ke vutukaka na manima
mpe ke kwendaka na kuzimbana. Kasi beto kele bantu yina ke kwikilaka
mpe ke kuzwa mpulusu.

11

Kiminu
1 Kuvwanda na kiminu ni kukwikila ti beto ke kuzwa mambu yina
beto ke sadilaka kivuvu, mpe kundima butsyelika ya mambu yina ke
talanaka ve na meso ya beto.
2 Ba sadilaka bakuluntu ya ntama kimbangi ya mbote samu na kiminu
ya bawu.
3 Samu na kiminu, beto ke bakulaka ti Nzambi yidikaka yinza ya
muvimba na kusadila ndinga ya yandi. Na yina, bima yina ke talanaka
katukaka na bima yina ke talanaka ve.
4 Samu na kiminu, Abele pesaka na Nzambi munkayulu ya kulutila
mbote na yina pesaka Kayini. Ni samu na kiminu Nzambi sadilaka Abele
kimbangi ti yandi kele muntu ya kudedama, samu ti yandi mosi Nzambi
ndimaka makabu ya yandi. Abele kufwaka kasi samu na kiminu ya
yandi, yandi ke na kuzonza ntete.
5 Samu na kiminu, Enoki kwendaka na mazulu samu ti yandi kufwa
ve. Ata muntu lendaka tala dyaka yandi, samu ti Nzambi bakaka yandi.
Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti ntete Enoki kwenda na mazulu, Nzambi
sadilaka yandi kimbangi ti yandi vwandaka yangidika yandi.
6 Kasi ata muntu lenda kuyangidika Nzambi kana yandi kele ve na
kiminu. Ya tsyelika, muntu yina ke na kukuma pene-pene na Nzambi,
fwana kukwikila ti Nzambi kele, mpe ti yandi ke pesaka musendo na
bayina ke sosaka yandi.

10:38 Abk 2.3-4 **11:5** Mba 5.18-24

7 Samu na kiminu, Nowe kuwaka mambu yina Nzambi zabisaka
yandi, mambu yina fwanaka salama mpe yina vwandaka talana ntete
ve. Nowe tumamaka na mambu yina Nzambi zabisaka yandi, mpe
yandi tungaka nzaza samu na kuvuukisa nzutu ya yandi mpe dikanda ya
yandi. Na kusala mutindu yina, yandi lakisaka yimbi ya bantu ya yinza
mpe kumaka muntu ya kudedama na meso ya Nzambi samu na kiminu
ya yandi.
8 Samu na kiminu, Abalayami tumamaka ntangu Nzambi bokilaka
yandi. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi fwanaka pesa yandi,
samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi kwendaka ata kuzaba kisika yandi
vwandaka kwenda.
9 Samu na kiminu, yandi zingaka mutindu nzenza na yinsi yina
Nzambi pesaka yandi nsilulu. Yandi zingaka na kati ya yinzo ya lele
mutindu mosi mpe na manima ya yandi Isaaki na Yakobi yina Nzambi
pesaka mpe nsilulu yina.
10 Ya tsyelika, Abalayami vwandaka vingila mbanza yina kele na
bayinzo yina lendaka kubwa ve, mpe yina Nzambi kele yandi mosi
Kiyidiki mpe Kitungi.
11 Samu na kiminu, Saala kuzwaka mwana na lulendo ya Nzambi, ata
ti yandi vwandaka buta ve mpe ti yandi vwandaka me nuna. Yandi
vwandaka na kivuvu ti nsilulu yina Nzambi pesaka yandi ke salama.
12 Ni yawu yina, na muntu kaka mosi ya kiboba yina kumaka pene-
pene na kufwa, butukaka bana mingi. Bawu vwandaka mingi mutindu
bambwetete ya zulu mpe mutindu munyenge ya kumu ya mubu yina ba
lenda zaba ve lutangu.
13 Bantu nyonso yina kufwaka na kati ya kiminu. Bawu kuzwaka ve
bima yina Nzambi pesaka bawu nsilulu, kasi bawu vwandaka zaba ti
mambu nyonso yina fwanaka salama, mpe bawu yangalalaka na yawu.
Bawu ndimaka ti bawu vwandaka banzenza mpe bizyeti awa na ntoto.
14 Ya tsyelika, bayina ke zonzaka mutindu yina ke lakisaka na pwelele
nyonso ti bawu ke na kusosa yinsi ya bawu mosi.
15 Kana bawu vwandaka banza yinsi yina bawu katukaka, bawu
zolaka kuzwa nzila ya kuvutuka kuna.
16 Ya tsyelika, bawu vwandaka sosa yinsi ya kulutila kitoko. Yinsi
yango, ni yinsi ya mazulu. Ni yawu yina, Nzambi kele ve na nsoni ti
ba bokila yandi Nzambi ya bawu. Ya tsyelika, yandi kubikilaka bawu
mbanza.
17 Samu na kiminu, Abalayami pesaka Isaaki mutindu munkayulu
na Nzambi ntangu Nzambi mekaka yandi. Abalayami vwandaka ya
kukubama na kupesa mwana ya yandi kaka mosi Isaaki mutindu
munkayulu, ata ti yandi kuzwaka bansilulu samu na mwana yina.
18 Nzambi zabisaka yandi: «Ni na Isaaki nge ke kuzwa bana.»
19 Kasi Abalayami vwandaka na kivuvu ti Nzambi kele na lulendo
ya kuvumbula Isaaki na lufwa. Ni yawu yina, Nzambi vutulaka yandi
mwana ya yandi mutindu muntu yina me vumbuka na lufwa.
20 Samu na kiminu, Isaaki pesaka lusakumunu na Yakobi mpe Esawu
samu na mambu yina ke kwiza na mantwala.
21 Samu na kiminu, Yakobi sakumunaka bana nyonso ya Yosefi ntangu
yandi kumaka pene-pene na kufwa. Yandi fukamaka ya kuyekama na
nsongi ya yinti ya yandi, mpe sambilaka Nzambi.

11:18 Mba 21.12; 22.1-14

22 Samu na kiminu, ntangu Yosefi kumaka pene-pene ya kufwa, yandi
tubaka ti bana ya Isayeli ke basika na yinsi ya Ngipiti, mpe zabisaka yinki
bawu fwanaka sala na mikwa ya nzutu ya yandi.
23 Samu na kiminu, bibuti ya Moyize bumbaka Moyize bangonda tatu
na manima ya mbutukulu ya yandi. Bawu salaka mutindu yina, samu ti
yandi vwandaka mwana ya kitoko, mpe bawu vwandaka ve na boma na
kumanga na kutumama na Musiku ya ntinu.
24 Samu na kiminu, ntangu Moyize kumaka muntu ya kukula, yandi
mangaka ti ba bokila yandi mwana ya mwana ya Falawo.
25 Yandi soolaka na kutala mpasi kintwadi na bantu ya dikanda ya
Nzambi, kasi ve kuzinga mwa ntangu na kati ya mikembo ya masumu.
26 Yandi talaka ti kuvweza yandi, mutindu ba vwezaka Masiya, kele
kimvwama ya kulutila nene na bimvwama ya yinsi ya Ngipiti. Ya
tsyelika, yandi sikikaka meso ya yandi na musendo yina ke kwiza.
27 Samu na kiminu, Moyize katukaka na yinsi ya Ngipiti ata kuvwanda
na boma ya ntinu. Yandi vwandaka ya kukwikama mutindu ti yandi
vwandaka tala Nzambi yina ke talanaka ve.
28 Samu na kiminu, Moyize salaka mukembo ya Paki, mpe pesaka
muswa ya kutula menga na myelo ya bayinzo, samu ti mbazi yina ke
pesaka lufwa, kufwa ve mwana ya ntete ya konso dikanda ya Isayeli.
29 Samu na kiminu, bantu ya Isayeli sabukaka mubu ya mbwaki
mutindu ti ya vwandaka ntoto ya kuyuma. Kasi ntangu bantu ya Ngipiti
mekaka na kusala mpe mutindu mosi, bawu dyamaka.
30 Samu na kiminu, bibaka ya lupangu ya mbanza Yeliko kubwaka,
ntangu bantu ya Isayeli tambulaka pene-pene ya yawu bilumbu nsamb-
wadi na kwendaka zunga yawu.
31 Samu na kiminu, Layabe, kento ya kindumba kufwaka ve kintwadi
na bayina mangaka na kutumama na Nzambi, samu ti yandi yambaka
na mbote nyonso bantu ya Isayeli yina kwizaka na mansweki.
32 Yinki mu lenda kutuba dyaka? Ntangu kele ve samu na kuzonzila
beno Zedewone, Balake, Samisoni, Zefete, Davidi, Samwele, mpe mim-
bikudi.
33 Na luve ya kiminu, bawu nungaka bayinsi mingi. Bawu sadilaka
mambu ya kudedama, mpe bawu kuzwaka bima yina Nzambi pesaka
nsilulu. Bawu kangaka bayinwa ya bankosi,
34 bawu kufwaka tiya ya ngolo, mpe vuukaka na lufwa ya mbele. Bawu
kuzwaka bimbemvo, kasi bawu kumaka dyaka na ngolo. Bawu lakisaka
ngolo ya bawu na muzingu, mpe bawu kimisaka bankonga ya binwani
ya bayinsi ya nkaka.
35 Na luve ya kiminu, bakento talaka bantu ya bawu yina vumbukaka
na lufwa.
Kasi ba talisaka bantu ya nkaka mpasi ya kulutila. Bawu mangaka ti
ba katula bawu na kati ya bampasi yina ya lufwa. Bawu vwandaka na
kivuvu ti Nzambi ke vumbula bawu na lufwa samu na kuzwa luzingu ya
kulutila mbote.
36 Bantu ya nkaka dyaka vibidilaka bifingu mpe bikoti. Ba kangaka
bantu ya nkaka basinga ya bisengo, mpe ba tulaka bawu na boloko.
37 Ba kufwaka bantu ya nkaka na kubula bawu matadi. Ba zengaka
ba ya nkaka na dingwengwe na bandambu zole to na kufwa bawu na
mbele. Ba ya nkaka vwandaka soba konso ntangu kisika ya kuzinga.
Bawu vwandaka lwata bilele ya mpusu ya mameme to ya bankombo.

Bawu vwandaka bamputu. Ba vwandaka nyokola mpe talisa bawu mpasi mingi.
38 Yinza zolaka ve bantu yina! Bawu vwandaka tambula kisika ni kisika na bayinsi ya kuyuma mpe na myongo. Bawu vwandaka zinga na kati ya bibumbamanu ya nene ya matadi, mpe na kati ya mabulu.
39 Bawu nyonso yina, ba ke sadilaka bawu kimbangi ya mbote samu na kiminu ya bawu. Kasi bawu kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka nsilulu.
40 Mutindu Nzambi kanisaka dyambu ya kulutila dyaka mfunu samu na beto, yandi zolaka ve ti bawu kuzwa bima yina kana beto kele ve na bawu.

12

Nzambi ke sungikaka beto

1 Na yina me tadila beto, beto kele ya kuzunga na nkonga yayi ya nene ya bambangi. Na yina, beto losa dema mpe masumu yina me simba beto. Beto vwanda na kibakala samu na kukima tii na nsukunu, mbangu yina Nzambi me zabisa beto na kukima.
2 Beto sikika meso ya beto na sika ya Yesu samu ti yandi kele mbandukulu mpe nsukunu ya kiminu ya beto. Yandi ndimaka na kufwa na kulunsi ata kutala nsoni ya lufwa yina, samu ti yandi zabaka kilengi yina vwandaka vingila yandi. Ntangu yayi, yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi.
3 Beto banza wapi mutindu yandi vibidilaka bampasi yina ba talisaka yandi na misumuki yina vwandaka yina yandi. Na yina, beno vutuka ve na manima mpe beno lemba ve.
4 Nabunu beno vibidila tii na lufwa muzingu yina beno ke na kunwana na masumu.
5 Beno me zimbana nkindusulu yina Nzambi zabisaka beno mutindu bana ya yandi:
«Mwana ya munu, yindula mbote
kana Mfumu ke na kusungika nge,
mpe kuvwanda ve ya kulemba
ntangu yandi ke sembaka nge.
6 Ya tsyelika, Mfumu ke sungikaka
muntu yina yandi ke zolaka,
mpe ke pesaka kitumbu
konso mwana yina yandi ke yambaka.»
7 Ni samu na kusungika beno, Nzambi ke sembaka beno. Nzambi ke na kubakila beno mutindu bana ya yandi. Ya kele na mwana yina tata ke sungikaka ve?
8 Kana Nzambi ke sungikaka beno ve mutindu ya kele samu na bana nyonso ya yandi, beno kele ve bana ya yandi ya tsyelika, kasi bana ya makangu.
9 Beto fwana kubambuka moyo na batata ya beto awa na ntoto. Bawu ke sungikaka beto, mpe beto ke zitisaka bawu. Na yina, beto fwana kutumama ya kulutila na Tata ya beto ya mazulu, mpe beto ke zinga.
10 Batata ya beto ke salaka yawu kaka na mwa ntangu mutindu bawu zola. Kasi Tata ya beto ya mazulu ke sungikaka beto samu na mbote

12:6 Bng 3.11-12

ya beto, samu ti yandi sadisa beto na kukuma bantu ya longo mutindu yandi.
11 Ba ke na sungika beto ntangu yayi, mpe yawu ke na kupesa ve beto nsayi, kasi mawa. Kasi na bantangu ke kwiza, bayina ndimaka masembo ke kuzwa kizunu mpe ke zinga na ludedomo.

Bankindusulu mpe bankebosolo

12 Na yina, beno lambula maboko ya beno yina me lemba, mpe beno pesa ngolo na makoto ya beno yina ke na kutekita!
13 Beno tambula na banzila ya kutengama ve, samu ti dikulu ya muntu ya kifuuma kufisuka ve, kasi yawu beluka.
14 Beno sala ngolo na kuvwanda na kizunu na bantu nyonso, mpe na kuzinga na bulongo, kana ve muntu lenda kutala ve Mfumu.
15 Beno sala keba, samu ti ata muntu kondwa bumbote ya Nzambi. Beno sala mpe keba, samu ti ata muntu vwanda mutindu myanzi ya ndudi yina ke na kukula mpe ke na kubebisa bantu mingi.
16 Beno sala keba, samu ti ata muntu zinga na kindumba to safula bima ya Nzambi mutindu Esawu yina tekisaka buyaya ya yandi samu na madya.
17 Beno zaba yawu ti na manima, Esawu zolaka kuzwa lusakumunu ya tata ya yandi, kasi tata mangaka. Yandi lendaka ve na kusobisa tata ya yandi mabanza na dyambu yina ata ti yandi vwandaka dila na kusosa na kubaka dyaka buyaya ya yandi.
18 Beno me kuma ve pene-pene ya kima yina bantu ke lendaka na kusimba mutindu mongo ya Sinayi yina vwandaka na tiya ya nene, mpimpa, kitombe, mupepe ya ngolo,
19 makelele ya kulumenta, mpe muningu ya ndinga. Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka ndinga yina, bawu mangaka ti ba zabisa bawu dyaka mambu ya nkaka.
20 Ya tsyelika, bawu vibidilaka ve na kuwa mambu yayi: «Konso muntu yina ke simba mongo yina, ata ya vwanda kibulu, ba ke kufwa yandi na matadi.»
21 Mambu yina ba talaka vwandaka pesa boma ya kulutila. Na yina, Moyize tubaka: «Mu ke na boma, mpe mu ke na kutekita.»
22 Kasi beno me kuma pene-pene na mongo ya Siyone mpe na mbanza ya Nzambi ya moyo. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya mazulu kisika mafunda mingi ya bambazi ke na kuyangalala na kati ya mukembo.
23 Beno me kuma pene-pene ya kisika yina me vukana bana ya ntete ya Nzambi, mpe yina bankumbu kele ya kusonama na mazulu. Beno me kuma pene-pene na Nzambi yina kele mufundisi ya bantu nyonso, mpe pene-pene ya bampeve ya bantu ya kudedama yina Nzambi me kumisa bantu ya kulunga.
24 Beno me kuma pene-pene na Yesu yina vutulaka bundiku na kati ya ngwisani ya malu-malu, mpe pene-pene na menga ya yandi yina yandi me mwanga beno. Menga yango ke na kulakisa dyambu yina me lutila dyambu yina lakisaka menga ya Abele.
25 Beno sala keba! Beno manga ve na kuwa muntu yina ke na kuzonzila beno. Bayina mangaka na kuwa muntu yina vwandaka kebisa bawu awa na ntoto, kuzwaka kitumbu ya Nzambi. Na yina, kana bawu

12:21 Kbk 19.12-13; Mus 9.19

kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu kana beto manga na kuwa muntu yina kele na mazulu mpe ke na kuzonzila beto.

26 Na ntama, ndinga ya yandi ningisaka ntoto. Kasi ntangu yayi, yandi me pesa beto nsilulu yayi: «Mbala mosi dyaka, mu ke ningisa kaka ntoto ve, kasi mu ke ningisa mpe zulu.»

27 Bampova «mbala mosi dyaka» ke na kulakisa ti bima yina Nzambi yidikaka ke ningana mpe ke zimbana, samu ti bima yina lenda kuningana ve tatamana na kuvwanda.

28 Na yina, beto tonda Nzambi, samu ti yandi me pesa beto Kimfumu yina ba lenda kuningisa ve. Beto sambila yandi na mutindu yina ke yangidikaka yandi, na kivuvu mpe buzitu.

29 Ya tsyelika, Nzambi ya beto kele tiya yina ke nyengisaka.

13

Nkadulu yina ke yangidikaka Nzambi

1 Beno tatamana na kuzolasana mutindu bampangi.

2 Beno zimbana ve na kuyamba banzenza na bayinzo ya beno. Ya tsyelika, na kusala mutindu yina, bantu ya nkaka yambaka bambazi ata kuzaba.

3 Beno fwana kubambuka moyo na bayina kele na boloko mutindu ti beno kele na boloko kintwadi na bawu. Beno bambuka moyo mpe na bayina ba ke na kutalisa mpasi, samu ti beno mpe kele na nzutu mutindu bawu.

4 Bantu nyonso fwana kuzitisa makwela. Bakala fwana kusala ve kinsunza, mutindu mosi mpe kento ya yandi. Nzambi ke fundisa bantu ya kindumba mpe ya kinsuza.

5 Beno fwana kuvwanda ve na nkadulu ya kuzola mbongo. Beno yangalala na bima yina kele na beno, samu ti yandi mosi Nzambi tubaka: «Mu ke bika nge ve, mu ke kabuka ve na nge.»

6 Na yina, beto lenda kutuba na kivuvu nyonso:

«Mfumu kele kisadisi ya munu
mpe mu ke vwanda ve na boma ya kima.
Yinki muntu lenda kusala munu?»

7 Beno fwana kubambuka moyo na bantwadisi ya beno yina zabisaka beno mambu ya Nzambi. Beno kanisa wapi mutindu luzingu ya bawu sukaka, mpe beno landa ndyatulu ya bawu na kiminu.

8 Yesu-Klisto ke kaka mutindu mosi mazono, bubu yayi, mpe bantangu nyonso.

9 Beno bika ve ti ba vuna beno na konso mutindu ya bandongosolo ya malu-malu. Ya kele mbote ti bumbote ya Nzambi kindisa bantima ya beno, kasi ve misiku yina me tadila madya. Bayina ke sadilaka misiku yina, ke kuzwa ve ndandu na yawu.

10 Banganga-Nzambi ke salaka kisalu ya bawu na kati ya kivinga ya longo. Kasi bawu kele ve na muswa ya kudya bima yina ba ke pesaka mutindu munkayulu na mesa ya kuyoka minkayulu.

11 Nganga-Nzambi ya ntete ke nataka menga ya bibulu na kati ya kivinga ya kulutila longo samu na mulemvo ya masumu. Kasi ba ke basisaka banzutu ya bibulu yina na ngaanda ya mbanza samu na kuyoka yawu, ntama na kivwandu.

12:26 Aze 2.6 **13:5** Mus 31.6,8; Ywa 1.5 **13:6** Mga 118.6

12 Ni yawu yina, Yesu mpe kufwaka na ngaanda ya mbanza samu na
kuvedisa bantu nyonso na menga ya yandi mosi.
13 Na yina, beto basika na mbanza, ntama na kivwandu mpe beto
kwenda kubwabana yandi, samu ti ba vweza beto mutindu ba vwezaka
yandi.
14 Ya tsyelika, awa na ntoto beto kele ve na mbanza yina ke vwanda
seko. Kasi beto ke na kusosa mbanza yina ke kwiza na mantwala.
15 Na yina, na luve ya Yesu, beto bika ve na kupesa na Nzambi masiika
mutindu munkayulu. Ya zola kutuba: Bampova ya yinwa ya beto yina
ke na kukembisa Nkumbu ya yandi.
16 Beno fwana kuzimbana ve na kusala mambu ya mbote, mpe na
kusalasana. Ni minkayulu ya mutindu yina Nzambi ke zolaka.
17 Beno zitisa bantwadisi ya beno, mpe beno tumama na bawu. Ya
tsyelika, bawu ke bikaka ve na kukeba beno mbote, samu ti bawu ke
zabisa na sika ya Nzambi wapi mutindu bawu kebaka beno. Beno fwana
kusala nyonso yina me lunga, samu ti bawu sala kisalu ya bawu na
kilengi. Bawu fwana kusala yawu ve na manyongo, kana ve beno ke
kuzwa ndandu ve.
18 Beno sambidila beto. Beto ke na kivuvu ti beto kele ve na dyambu
ya yimbi na kati ya bantima ya beto, samu ti beto ke sosaka kaka na
kuvwanda na nkadulu ya mbote na mambu nyonso.
19 Mu ke na kulomba beno na kusambila Nzambi, samu ti yandi pesa
munu nzila ya kuvutuka na nswalu nyonso na sika ya beno.

Bambote mpe mambu ya nsuka

20 Nzambi yina ke pesaka kizunu, vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na
kati ya bantu ya kufwa. Nzambi me kumisa yandi muvungi ya nene
ya mameme, na lusalusu ya menga ya yandi yina salaka ngwisani ya
bantangu nyonso na beto.
21 Bika ti Nzambi kupesa beno ngolo ya kusala mambu ya mbote, samu
ti beno lungisa luzolo ya yandi. Bika ti na lusalusu ya Yesu-Klisto, yandi
sala na beto mambu yina ke yangidikaka yandi. Nkembo kuvwanda na
Yesu-Klisto tii seko! Ameni.
22 Bampangi, mu ke na kutumisa beno na kuwa na mvibudulu nyonso
mambu ya nkindusulu yina mu me zabisa beno. Na kutala mbote,
mukanda ya munu kele yinda mingi ve.
23 Mu ke na kuzabisa beno nsangu yayi: Mpangi ya beto Timote ke
dyaka ve na boloko. Kana yandi kuma mbangu awa, mu ke kwiza na
yandi samu na kutala beno.
24 Beno pesa mbote na sika ya bantwadisi nyonso ya beno, mpe na
bantu nyonso ya longo. Bampangi ya yinsi ya Itali me fidisa beno
bambote.
25 Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno nyonso.

Mukanda ya ZAKI NKOTOLO

Zaki sonikaka mukanda yayi samu na kupesa malongi ya kudyatila na «bifumba kumi na zole ya kumwangana na yinza nyonso» (Zak 1.1). Yandi ke na kuzonzila bankadulu ya yimbi ya ba-Klisto na sika ya bampangi ya bawu ba-Klisto mpe na sika ya bayina kele ve ba-Klisto.

Bantu mingi ke banzaka ti Zaki, kisoniki ya mukanda yayi, vwandaka mpangi ya Yesu (Mat 13.55; Mke 6.3).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Zak 1.1).
- Zaki ke na kuzonzila dyambu ya ndwenga (Zak 1.2-8*).
- Malongi samu na bumputu, kimvwama, bampasi, bantontolo, mpe buklisto ya tsyelika (Zak 1.9-27).
- Yandi ke na kusemba ba-Klisto yina ke swasikisaka bantu (Zak 2.1-13).
- Yandi ke na kuzonzila dyambu ya ngudi: ni kulakisa kiminu na lusalusu ya bisalu ya mbote (Zak 2.14-26).
- Zaki ke na kusadila bifwani mingi samu na kulakisa yimbi nyonso yina ke katukaka na yinwa (Zak 3.1-12).
- Yandi ke na kuzonzila dyaka ndwenga ya tsyelika (Zak 3.13-18).
- Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke zolaka kuswana mpe kunwana, bayina ke zolaka mambu ya yinza, bayina ke fundisaka bampangi ya bawu, mpe bamvwama yina ke nyokolaka bisadi ya bawu (Zak 4.1–5.6).
- Zaki ke na kukindisa ba-Klisto na kuvwanda na mvibudulu, na kutatamana na lusambulu, mpe na kusalasana (Zak 5.7-20).

Bambote

1 Ni munu Zaki yina kele kisadi ya Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto,
mu ke na kusonika mukanda yayi na sika bifumba kumi na zole ya
kumwangana na yinza nyonso. Mbote ya beto!

Mvibudulu na kati ya bantontolo

2 Bampangi, beno yangalala mingi na konso ntotolo yina ke kuminaka
beno.
3 Beno bambuka moyo ti, ntangu kiminu ya beno ke nungaka banton-
tolo, yawu ke pesaka beno mvibudulu.
4 Kasi mvibudulu ya beno fwana kuvwanda ya kulunga. Na yina, beno
ke vwanda bantu ya kulunga mpe ya kudedama, mpe beno ke kondwa
kima ve.
5 Kana muntu na kati ya beno ke na kukondwa ndwenga, yandi lomba
yawu na Nzambi, mpe Nzambi ke pesa yandi yawu, samu ti Nzambi ke
pesaka na bantu nyonso na ntima ya mbote mpe ata kupesa masembo.
6 Kasi yandi lomba yawu na kiminu ata kusala ntembe. Muntu yina
ke na kusala ntembe kele mutindu maza ya mubu yina mupepe ke na
kuningisa mpe kunanguna.
7 Muntu ya mutindu yina fwana kubanza ve ti yandi ke kuzwa kima
na Mfumu.

8 Yandi kele muntu ya ntembe yina ke sobaka mabanza mpe nkadulu
ya yandi konso ntangu.

Muwelo mpe mvwama

9 Mpangi yina kele muwelo fwana kuvwanda na nsayi, samu ti Nzambi
ke zangula yandi.
10 Mpangi yina kele mvwama fwana kuvwanda na nsayi ntangu
Nzambi ke kulula yandi. Mutindu kifulu ya mfinda, mvwama ke zinga
ntangu mingi ve.
11 Ntangu ke basikaka, mpe tiya ya yawu ya kulutila ke yumisaka
matiti. Kifulu ke kubwaka, mpe kitoko ya yawu ke manisaka. Ni
mutindu yayi mvwama ke kufwa mpe ke bika bisalu ya yandi.

Kununga bantontolo

12 Kyese na muntu yina ke vibidilaka bantontolo. Na manima ya
kununga yawu, yandi ke kuzwa luzingu ya mankululu mutindu Nzambi
salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi.
13 Ntangu bantontolo ke kuminaka muntu, yandi bikaka na kutuba:
«Nzambi ke na kutonta munu.» Mambu ya yimbi lenda kutonta Nzambi
ve, mpe Nzambi lenda kutonta muntu ve.
14 Kasi muntu ni muntu kele ya kutonta ntangu yandi ke vwandaka na
bansatu ya yimbi, mpe ke landaka yawu.
15 Ntangu beto ke sadilaka bansatu ya yimbi, yawu ke kumaka disumu,
mpe ntangu disumu ke kumaka kifu ya konso ntangu, yawu ke pesaka
lufwa.
16 Bampangi ya munu ya luzolo, muntu vuna beno ve.
17 Makabu nyonso ya kulutila mbote ke katukaka na zulu, na sika ya
Nzambi, Kiyidiki ya bansemo ya zulu. Mpe na sika ya yandi, nsobolo ke
vwandaka ve. Yandi ke sobaka ve mutindu mpewo ke sobaka bisika.
18 Na luzolo ya yandi mpe na lusalusu ya mambu ya yandi ya butsye-
lika, Nzambi pesaka beto luzingu, samu ti beto vwanda na mantwala ya
bima nyonso yina yandi yidikaka.

Kuwa mpe kusadila Mambu ya Nzambi

19 Bampangi ya munu ya luzolo, beno bambuka moyo na mambu
yayi: Konso muntu fwana kuvwanda ya kukubama na kuwa, kasi yandi
fwana kuzonza mpe kudasuka na nswalu ve,
20 samu ti muntu ya kudasuka ke salaka ve mambu ya kulunga na
ntwala ya Nzambi.
21 Ni yawu yina, beno bika mambu nyonso ya busafu mpe mavanga
nyonso ya yimbi. Beno ndima na lembami mambu yina Nzambi tulaka
na bantima ya beno, samu ti yawu lenda kuvuukisa beno.
22 Ya me lunga ve na kuwa kaka mambu ya Nzambi, kasi beno fwana
kusadila yawu. Kana beno sadila yawu ve, beno ke na kuvuna banzutu
ya beno mosi.
23 Muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke sadilaka yawu ve
me fwanana na muntu yina ke na kutala kizizi ya yandi na kitala-tala.
24 Na manima ya kutala kizizi ya yandi, yandi ke kwenda mpe ke zaba
dyaka ve wapi mutindu yandi kele.
25 Kasi muntu yina ke yindulaka na Musiku ya kulunga yina ke pesaka
beto kimpwanza, ke vwandaka ya kwikama na mambu yina. Yandi ke

sosaka kaka ve na kuwa yawu, kasi ke sadilaka yawu. Muntu ya mutindu yina ke tala nsayi na bisalu ya yandi.

26 Kana muntu ke na kukanisa ti yandi ke sambilaka ya tsyelika, kasi yandi zaba ve kukutika yinwa ya yandi, yandi ke na kuvunama, mpe kusambila ya yandi kele mpamba.

27 Kusambila ya kuvedila mpe ya tsyelika na ntwala ya Tata Nzambi, ni kusadisa bansaana mpe mifwidi na bampasi ya bawu, mpe kusumuka ve na mambu ya yimbi ya yinza.

2

Kubika na kuswasikisa bantu

1 Bampangi, beno ke na kuzinga na kiminu na Mfumu ya beto ya nkembo Yesu-Klisto. Na yina, beno fwana kuswasikisa bantu ve.

2 Beno tala kifwani yayi: Mvwama yina me lwata bake ya wolo mpe kinkuti ya ntalu me kota na kimvuka ya beno. Mputu yina me lwata kinkuti ya yimbi me kota kuna mpe.

3 Beno ke pesa buzitu mingi na muntu yina me lwata kinkuti ya ntalu, mpe beno ke tubila yandi: «Kwiza vwanda awa na kisika ya buzitu.» Kasi beno ke tuba na mputu: «Vwanda ya kutelama awa!» To «Vwanda awa, pene-pene na kisika ya kutula makulu ya munu.»

4 Kana beno ke salaka mutindu yina, beno ke swasikisaka bantu, mpe beno ke fundisaka bantu na mabanza ya beno ya yimbi.

5 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kuwa! Nzambi soolaka bamputu ya yinza, samu ti bawu vwanda bamvwama na kiminu, mpe kuzwa Kimfumu yina yandi salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi.

6 Kasi beno ke yinaka bamputu. Beno ke zitisaka bamvwama yina ke nyokolaka beno, mpe ke nataka beno na ntwala ya mifundisi.

7 Ni bawu mpe ke safulaka nkumbu ya mbote yina Nzambi pesaka beno.

8 Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» Ya kele Musiku ya Kimfumu ya Nzambi. Kana beno ke sadilaka yawu, beno ke salaka mambu ya mbote.

9 Kasi, kana beno ke swasikisaka bantu, beno ke salaka disumu, mpe Musiku ke bedisaka beno, samu ti beno ke tumamaka na yawu ve.

10 Kana muntu me tumama na Misiku nyonso, kasi yandi me lembana na kutumama na mosi, yandi me sumuka na Misiku nyonso.

11 Nzambi yina tubaka «Kusala kinsuza ve», tubaka mpe «Kufwa muntu ve.» Na yina, kana muntu me sala kinsuza ve, kasi yandi me kufwa muntu, yandi me tumama ve na Misiku.

12 Na yina, beno fwana kuzonza mpe kudyatila mutindu bantu yina Musiku ya kimpwanza ke fundisa.

13 Ntangu Nzambi ke fundisa bantu, yandi ke tala ve kyadi na bayina ke talaka ve bampangi kyadi. Kasi bayina ke talaka bampangi kyadi, ke nunga lufundusu.

Kulakisa kiminu na bisalu ya mbote

14 Bampangi, wapi mfunu na kutuba «Mu ke na kiminu» kana yawu lenda kutalana ve na bisalu ya mbote? Kiminu ya mutindu yina lenda kuvuukisa ve.

15 Kana mpangi ya beno kele ve na lele ya kulwata, to ke na madya ve,

2:11 Kbk 20.13-14; Mus 5.17-18

16 samu na yinki beno ke tubila yandi: «Kwenda mbote! Lwata binkuti
ya madidi, mpe kudya mbote!» Kuzabisa yandi mutindu yina kele
mambu ya mpamba kana beno pesa yandi ve bima yina ke na yandi
nsatu.
17 Mutindu mosi, kana kiminu ke na kutalana ve na bisalu ya mbote,
yawu kele ya kufwa.
18 Kasi muntu ke tubila munu: «Nge, nge ke na kiminu, mpe munu, mu
ke salaka bisalu ya mbote.» Mu ke vutula yandi: «Lakisa munu kiminu
ya nge ata bisalu, mpe mu ke lakisa nge kiminu ya munu na bisalu ya
munu.»
19 Nge ke kwikilaka ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ya ke mambu ya
mbote. Bampeve ya yimbi mpe ke kwikilaka yawu, mpe ba ke tekitaka
na boma.
20 Muntu ya ndwenga ve! Mu ke lakisa nge ti kiminu ata bisalu kele
mpamba.
21 Nzambi talaka ya kudedama nkooko ya beto Abalayami samu na
bisalu ya yandi ntangu yandi pesaka mwana ya yandi Isaaki mutindu
munkayulu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu.
22 Nge ke na kutala ti kiminu ya yandi vwandaka na bisalu, mpe
kiminu ya yandi kumaka ya kudedama samu na bisalu yina yandi
salaka.
23 Na yina, mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi salamaka:
«Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi talaka yandi muntu ya
kudedama samu na kiminu ya yandi», mpe ba bokilaka yandi ndiku ya
Nzambi.
24 Beno me tala! Muntu kele ya kudedama na meso ya Nzambi samu
na kiminu kaka ve, kasi mpe samu na bisalu ya yandi.
25 Mutindu mosi mpe Layabe kento ya kinsuza talanaka ya kudedama
na meso ya Nzambi samu na bisalu ya yandi ntangu yandi yambaka
bantumwa ya Isayeli, mpe vutulaka bawu na nzila ya nkaka.
26 Na yina, mutindu nzutu kele ya kufwa kana mwela kele ve, mutindu
mosi mpe, kiminu kele ya kufwa kana bisalu kele ve.

3

Kusungika nzonzolo

1 Bampangi, beno vwanda milongisi mingi ve ya Mambu ya Nzambi.
Beno zaba ti beto milongisi ke lutila bantu ya nkaka na kuzwa lufundusu
ya kulutila ngolo.
2 Beto nyonso ke kubwaka na masumu bambala mingi. Kana muntu
ke kubwaka ve na nzonzolo ya yandi, yandi kele muntu ya kulunga yina
lenda kukutika nzutu ya yandi nyonso.
3 Beto ke tulaka kisengo ya fyoti na yinwa ya bampunda, samu ti bawu
tumama na beto. Na kisengo yina, beto lenda kutwadisa mpe nzutu
nyonso ya bawu.
4 Beno tala masuwa: Yawu kele nene mingi, mpe bitembo ke nataka
yawu, kasi ni dibaya ya fyoti ke twadisaka yawu, mpe yawu ke kwen-
daka kisika kinati-masuwa ke zolaka.
5 Mutindu mosi, yinwa kele kinama ya fyoti ya nzutu, kasi yawu lenda
lakisa lulendo ya nene. Beno tala wapi mutindu tiya ya fyoti lenda
kuyoka mfinda ya nene.

2:23 Mba 15.6 **2:25** Ywa 2.1-21

6 Yinwa kele mutindu tiya. Kinama yayi ya nzutu kele ya kufuluka na yimbi, mpe ke bebisaka nzutu nyonso ya beto. Yawu ke fulusaka luzingu nyonso ya beto na tiya yina ke katukaka na mbungulu.

7 Muntu lenda kuyala mitindu mingi ya bibulu ya mfinda, ya bandeke, ya banyoka mpe ya bambisi ya maza, mpe yandi ke yalaka bawu.

8 Kasi ata muntu ke lendaka na kuyala yinwa, samu ti yawu kele kima ya yimbi yina muntu lenda kukutika ve. Yawu ke ya kufuluka na misa yina ke kufwaka bantu.

9 Na yawu, beto ke kembilaka Mfumu Nzambi Tata ya beto, mpe kaka ni na yawu, beto ke singaka bantu yina Nzambi yidikaka na kifwani ya yandi.

10 Mambu ya kukembila mpe ya kusinga ke basikaka na yinwa kaka mosi. Bampangi, ya fwana kuvwanda mpila yina ve.

11 Mukelo mosi lenda kubasisa ve maza ya mbote mpe ya ndudi.

12 Bampangi, yinti ya fike lenda kubuta ve bambuma ya olive, mpe yinti ya vinu lenda kubuta ve bafike. Mukelo ya maza ya mungwa lenda kubasisa ve maza ya mbote.

Ndwenga ya tsyelika

13 Kana na kati ya beno kele na muntu ya ndwenga mpe ya mayela, yandi lakisa yawu na ndyatulu ya mbote, mpe na kusala bisalu na lembami mpe na ndwenga.

14 Kasi, kana beno kele na musoki mpe ke zolaka kuswana, beno bika na kuzonza na lunangu mpe beno bika na kumanga butsyelika.

15 Ndwenga ya mutindu yina ke katukaka ve na zulu, kasi yawu kele ya yinza mpe ya kimuntu. Ya ke katukaka na Satana.

16 Kisika kele musoki mpe bansatu ya kuswana, muvusu na mambu nyonso ya yimbi kele kuna mpe.

17 Kasi muntu yina ke na ndwenga yina ke katukaka na zulu ke ntetentete na ntima ya kuvedila. Yandi ke zolaka kizunu, lembami mpe bundiku. Yandi ke talaka bantu kyadi, mpe ke salaka bisalu mingi ya mbote. Yandi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi, mpe ke na bantima zole ve.

18 Bantu yina ke zolaka kizunu ke kunaka yawu na kizunga ya bawu, mpe mbuma yina bawu ke bukaka ni ludedomo.

4

Bambeni ya Nzambi

1 Beno ke nwanaka mpe ke swanaka, samu ti bantima ya beno ke ya kufuluka na bansatu ya yimbi ya kusadila mabanza ya beno ya munimi.

2 Beno ke vwandaka na nsatu ya kima, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke kubamaka na kufwa mpangi. Beno ke vwandaka na nsatu ya kima ya nkaka, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke swanaka mpe ke nwanaka. Beno ke kuzwaka ve bima yina ke na beno nsatu, samu ti beno ke lombaka yawu ve na Nzambi.

3 Beno ke lombaka, kasi beno ke kuzwaka kima ve, samu ti beno ke lombaka na mutindu ya yimbi. Beno ke lombaka samu na kusadila bansatu ya beno ya yimbi.

4 Bantu ya masumu! Beno zaba ve ti kuzola mambu ya yinza, ni kuyina
Nzambi? Muntu yina ke zolaka kuvwanda nkundi ya yinza ke kumaka
mbeni ya Nzambi.
5 Na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Nzambi ke salaka beto kimbanda
samu na mpeve yina yandi tulaka na beto.» Beno banza ti mambu yayi
kele ya mpamba?
6 Kasi Nzambi ke pesaka beto lusakumunu ya kulutila nene. Dibuku
ya Nzambi ke na kutuba: «Nzambi ke mangaka bantu ya lunangu, kasi
yandi ke pesaka bantu ya mpamba lusakumunu.»
7 Na yina, beno tumama na Nzambi. Beno tatamana na kumanga
Satana, mpe yandi ke kima ntama na beno.
8 Beno kwiza pene-pene na Nzambi, mpe yandi ke kwiza pene-pene na
beno. Beno misumuki, beno sukula maboko ya beno, mpe beno bantu ya
bantima zole, beno vedisa bantima ya beno.
9 Beno vwanda na kyadi. Beno dila, mpe beno nyonga. Beno balula
kuseka ya beno na kudila, mpe kyese ya beno na kyadi.
10 Beno kuluka na ntwala ya Nzambi, mpe yandi ke zangula beno.

Kufundisa mpangi ve

11 Bampangi, beno bika na kuzonza mambu ya yimbi beno na beno.
Ya tsyelika, muntu yina ke na kuzonza mambu ya yimbi na nzutu ya
mpangi, to yina ke na kufundisa mpangi ke na kuzonza mambu ya yimbi
na Misiku mpe ke na kufundisa yawu. Kasi, kana nge ke na kufundisa
Misiku, nge kele ve muntu yina ke tumamaka na Misiku, kasi nge kele
mufundisi ya yawu.
12 Kaka ni Nzambi ke pesaka misiku, mpe kele mufundisi. Kaka ni
yandi lenda kuvuukisa to kufwa. Kasi nge, nani nge kele samu na
kufundisa mpangi ya nge?

Kusala lunangu ve

13 Ntangu yayi, beno kuwa munu mbote, beno bayina ke tubaka: «Bubu
yayi to mbasi, beto ke kwenda na mbanza yayi, mpe beto ke lutisa mvula
mosi kuna samu na kusala mumbungu, mpe kuzwa mbongo.»
14 Beno zaba ve yinki ke salama mbasi na luzingu ya beno, samu
ti beno kele mutindu dibungi yina ke basikaka mpe ke zimbanaka na
manima ya mwa ntangu.
15 Beno tala wapi mutindu beno fwana kuzonza: «Kana Mfumu zola,
beto ke zinga, mpe beto ke sala mambu yayi, to mambu yina.»
16 Kasi beno ke na kusala lunangu mpe matalana. Lunangu ya
mutindu yina kele yimbi.
17 Na yina, muntu yina zaba kusala mambu ya mbote, kasi ke na kusala
yawu ve ke na kusala disumu.

5

Masembo samu na bamvwama

1 Ntangu yayi, beno kuwa munu, beno bamvwama! Beno nyonga, mpe
beno dila samu na bampasi yina ke kumina beno.
2 Bimvwama ya beno me bola, mpe banselele me kudya binkuti ya
beno.
3 Wolo mpe mbongo ya beno kele ya kufuluka na mbungi, mpe mbungi
yayi ke vwanda mutindu mbangi na nzutu ya beno, mpe ke yoka beno

4:6 Bng 3.34

nzutu nyonso mutindu tiya. Beno me kutika bimvwama na bilumbu yayi ya nsuka.

4 Beno me pesa ve difuta na biyonziki ya bambuma ya beno. Beno kuwa manyongo ya bawu! Bidilu ya biyonziki ya bambuma me kuma tii na Nzambi, Mfumu ya yinza nyonso.

5 Beno vwandaka zinga na ntoto na kati ya kyese mpe na kati ya bimvwama, mpe beno vwandaka kudya mpe yukuta mingi na kilumbu yina ba ke kufwaka bibulu.

6 Beno vwandaka fundisa bantu ya kudedama, mpe vwandaka kufwa bawu ata kupesa bawu luve ya kunwanina nzutu ya bawu.

Kuvwanda na mvibudulu tii na mvutukulu ya Mfumu

7 Bampangi, beno vwanda na mvibudulu tii na kilumbu yina Mfumu ke vutuka. Beno tala kisadi-bilanga! Yandi ke vingilaka na mvibudulu nyonso bambuma ya mbote ya ntoto katuka bamvula ya ntete tii na bamvula ya nsuka.

8 Beno mpe, beno vwanda na mvibudulu. Beno kindisa bantima ya beno, samu ti Mfumu ke vutuka na mwa ntangu.

9 Bampangi, beno bika na kunyongasanaka samu ti Nzambi fundisa beno ve. Na mwa ntangu, mufundisi ke kwiza.

10 Bampangi, mimbikudi yina vwandaka zonza na nkumbu ya Mfumu vwandaka na mvibudulu ntangu ba vwandaka tala mpasi. Beno dyatila mutindu bawu.

11 Beto ke tubaka ti Mfumu sakumunaka bawu, samu ti ba vwandaka na mvibudulu tii na nsukunu. Beno kuwaka mvibudulu ya Yobi, mpe beno zaba yinki Mfumu salaka na nsuka samu na yandi, samu ti Mfumu kele ya kufuluka na mbote mpe na kyadi.

Bankindusulu ya nsuka

12 Bampangi, ntete-ntete, beno bika na kudya ndefi na zulu, to na ntoto, to na kima ya nkaka. Kasi, kundima ya beno vwanda «Ee», mpe kumanga ya beno vwanda «Ve». Na yina, Nzambi ke fundisa beno ve.

13 Kana muntu ke na kutala mpasi na kati ya beno, yandi sambila Nzambi. Kana muntu ke na kyese, yandi yimba banzimbu ya kusiika Nzambi.

14 Kana muntu na kati ya beno ke na kubeela, yandi bokila bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi. Bawu ke sambidila yandi, mpe ke tula yandi mafuta na nkumbu ya Mfumu.

15 Lusambulu ya kiminu ke vuukisa mbevo. Mfumu ke pesa yandi mavimpi ya mbote, mpe kana yandi salaka masumu, Nzambi ke lemvokila yandi yawu.

16 Na yina, beno fungula masumu beno na beno, mpe beno sambidila bampangi beno na beno samu na kubeluka. Lusambulu ya muntu ya kudedama ke na lulendo mingi.

17 Eli vwandaka muntu mutindu beto, kasi yandi tatamanaka na kusambila, samu ti mvula noka dyaka ve. Na yina, bamvula tatu na bangonda sambanu lutaka, mpe mvula nokaka ve.

18 Na manima, yandi sambilaka dyaka, mpe mvula bandaka na kunoka, mpe ntoto basisaka bambuma.

19 Bampangi, kana muntu na kati ya beno me zimbana nzila ya butsyelika, mpe kana muntu ya nkaka vutula yandi,

20 beno fwana kuzaba ti muntu yina ke katula musumuki na nzila ya
yimbi ke vuukisa yandi na lufwa, mpe Nzambi ke lemvokila masumu
mingi.

Mukanda ya ntete ya
PYELE
NKOTOLO

Pyele fidisaka mukanda yayi ya ntete na sika ya ba-Klisto ya kumwangana na bizunga tanu yayi: Ponte, Ngalatiya, Kapadose, Aziya, mpe Bitini. Bantu yina vwandaka kwikila na Klisto ve ya bizunga yina vwandaka safula mpe funda ba-Klisto na mambu ya konso mutindu, mpe vwandaka sosa na kutalisa bawu mpasi. Ni yawu yina, Pyele fidisaka bawu mukanda yayi samu na kupesa dyaka bawu kibakala na kusikika meso ya bawu na Yesu-Klisto, yina talaka mpasi yina bawu vwandaka tala.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Py 1.1-2).
- Pyele ke na kubambula moyo na ba-Klisto wapi mutindu Nzambi vuukisaka bawu mpe pesaka bawu kivuvu ya tsyelika na lufwa mpe mvumbukulu ya Yesu-Klisto (1Py 1.3-12).
- Pyele ke na kukindisa bawu na kuvwanda ya kukubama, na kufungula meso mpe na kuzinga na kati ya bulongo na bundiku na Klisto (1Py 1.13–2.10).
- Pyele ke na kukindisa bawu na kubaka kifwani ya Klisto. Yandi ke na kupesa bawu malongi ya kusadila na yina me tadila bisalu ya yinsi, kintwadi na kati ya bisadi mpe bamfumu, buzitu na makwela na kati ya kento na bakala, luzingu ya kintwadi, mpe mutindu ya kudyatila na ntwala ya bayina zaba ve Nzambi (1Py 2.11–4.19).
- Pyele ke na kukindisa bakuluntu to bantwadisi ya dibuundu, bantwenya mpe mikwikisi nyonso na kutatamana na kutula kivuvu ya bawu na bansilulu ya Nzambi ata ti bampasi kele (1Py 5.1-11).
- Bambote ya nsuka (1Py 5.12-14).

Bambote

1 Ni munu, Pyele, yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa
mukanda yayi na sika ya bantu yina Nzambi soolaka mpe ke zingaka
na bayinsi ya nzenza na kati ya bizunga ya Ponte, ya Ngalatiya, ya
Kapadose, ya Aziya, mpe ya Bitini.
2 Tata Nzambi soolaka beno mutindu yandi kubikaka yawu ntete na
mabanza ya yandi. Yandi salaka ti beno vwanda dikanda ya longo na
lusalusu ya Mpeve ya yandi, samu ti beno tumama na Yesu-Klisto, mpe
menga ya yandi vedisa beno. Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe
kupesa beno kizunu ya kulutila.

Kivuvu yina ke katukaka na luzingu ya malu-malu

3 Beto kembila Nzambi, Tata ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Na
bunene ya kyadi yina yandi ke talaka bantu, yandi pesaka beto luzingu
ya malu-malu ntangu yandi vumbulaka Yesu na lufwa. Na yina, beto
kele na Kivuvu yina katukaka na luzingu yina
4 samu na kuzwa kimvwama yina lenda ve kubeba, kukuma mvindu
to kumanisa kitoko. Nzambi ke na kubumba yawu na mazulu samu na
beno.

5 Lulendo ya yandi ke kebaka beno na lusalusu ya kiminu tii ntangu ke
kwiza mpulusu yina yandi me kubika samu na kilumbu ya nsuka.
6 Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ata ti bantontolo ya
konso mutindu fwana kutalisa beno kyadi na mwa ntangu fyoti.
7 Yawu kele samu na kutala bunene ya kiminu ya beno. Ata ti wolo ke
bebaka, ba ke tulaka yawu na tiya samu na kutala kana yawu kele mbote.
Kasi kiminu yina ke nungaka bantontolo me lutila kitoko na wolo yina
ke bebaka. Yawu ke sala ti beno kuzwa masiika, nkembo, mpe buzitu
ntangu Yesu-Klisto ke vutuka.
8 Beno ke zolaka yandi ata ti beno talaka yandi ve. Beno ke kwikilaka
yandi ata ti nabunu beno tala yandi. Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka
na kilengi ya nene yina ata muntu lenda kuzonzila.
9 Beno kele na kilengi yina samu ti beno me kuzwa mpulusu. Ni yawu
kele musendo ya beno na kuvwanda na kiminu na Yesu-Klisto.
10 Mimbikudi sosaka mingi na kuzaba mpe kubakula mpulusu yina.
Bawu bikulaka na yina me tadila dikabu yina Nzambi pesaka beno
nsilulu.
11 Bawu vwandaka sala ngolo samu na kubakula wapi ntangu mpe
wapi mutindu fwanaka salama mambu yina Mpeve ya Klisto zabisaka.
Mpeve yango vwandaka na bawu, mpe vwandaka zabisa bawu bampasi
yina Klisto fwanaka tala, mpe nkembo yina ke kwiza na manima ya
bampasi yina.
12 Nzambi tubaka na mimbikudi ti mambu yina yandi zabisaka bawu
vwandaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na beno. Ntangu yayi,
ba me zabisa beno mambu yango na lusalusu ya milongisi ya Nsangu
ya Mbote yina me zonzila yawu na lulendo ya Mpeve ya Longo yina
katukaka na zulu. Bambazi, bawu mosi mpe, ke zolaka mingi na kuzaba
mambu yina.

Kuvwanda na nkadulu ya bulongo

13 Ni yawu yina, beno vwanda ya kukubama mpe beno fungula meso.
Beno tula kivuvu ya beno na dikabu yina beno ke kuzwa ntangu Yesu-
Klisto ke vutuka.
14 Beno tumama na Nzambi, mpe beno bika na kusadila bansatu ya
kimuntu yina vwandaka na beno na ntama ntangu beno zabaka ntete
Nzambi ve.
15 Mutindu Nzambi yina bokilaka beno kele ya longo, beno mpe, beno
kuma bantu ya longo na nkadulu ya beno.
16 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno vwanda bantu ya
longo, samu ti mu kele ya longo.»

17 Ntangu beno ke sambilaka, beno ke bokilaka «Tata», Nzambi yina
ke salaka ve luswaswanu ntangu yandi ke fundisaka konso muntu na
mambu yina yandi me sala. Ni yawu yina, ntangu nyonso yina me
bikana na beno awa na ntoto, beno vwanda na boma ya Nzambi na
nkadulu ya beno.
18 Beno zaba wapi mutindu Nzambi kuulaka beno na nkadulu ya
buzoba yina bankooko ya beno pesaka beno. Ya kele ve na lusalusu ya
bima yina ke bebaka mutindu mbongo to wolo.

1:16 Knz 19.2

19 Kasi yandi kuulaka beno na menga ya kitoko ya Klisto yina kele
mutindu menga ya mwana ya dimeme yina kele ve na kifuuma to
mvindu.
20 Nzambi soolaka Klisto ntete yandi yidika yinza. Mpe samu na mbote
ya beno, Klisto me talana na yinza na ntangu yayi ya nsuka.
21 Ni na yandi beno ke kwikilaka Nzambi yina vumbulaka yandi na
lufwa, mpe pesaka yandi nkembo. Ni yawu yina, beno ke salaka kiminu
mpe Kivuvu na Nzambi.

Beno zolasana

22 Na kutumama ya beno na butsyelika, beno me kuma ya kuvedila
samu na kuzolasana na butsyelika mutindu bampangi. Na yina, beno
zolasana ya kulutila na ntima mosi.
23 Beno me kuzwa luzingu ya malu-malu. Beno me kuzwa yawu ve na
lulendo ya mbuma yina lenda kufwa, kasi na lulendo ya mbuma yina
ke kufwaka ve. Mbuma yango kele ndinga ya moyo mpe ya bantangu
nyonso ya Nzambi.
24 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Bantu nyonso kele mutindu matiti,
mpe nkembo ya bawu mutindu bifulu ya matiti.
Matiti ke yuma mpe bifulu ke kubwa.
25 Kasi ndinga ya Mfumu kele ya bantangu nyonso.»
Ndinga yango, ni Nsangu ya Mbote yina ba zabisaka beno.

2

Ditadi ya longo mpe dikanda ya Nzambi

1 Na yina, beno bika mambu nyonso ya yimbi. Beno bika luvunu,
mpe beno vwanda ve na bantima zole. Beno bika musoki mpe kutonga
bampangi.
2 Mutindu bana yina me butuka malu-malu yayi, beno sosa mingi na
kunwa mabene ya kuvedila ya Mambu ya Nzambi, samu ti beno kula
mpe beno kuzwa mpulusu,
3 kana «beno me zaba ti Mfumu kele mbote.»
4 Beno kwiza pene-pene ya Mfumu. Yandi kele ditadi ya moyo yina
bantu losaka, kasi yina Nzambi soolaka, samu ti yawu kele na mfunu
mingi.
5 Mutindu mosi beno mpe, beno kele matadi ya moyo ya ntungulu ya
yinzo ya kimpeve samu na kuyidika kimvuka ya banganga-Nzambi ya
longo yina ke pesa minkayulu ya kimpeve na Nzambi, mpe Nzambi ke
ndima yawu samu na Yesu-Klisto.
6 Ya tsyelika, ya sonamaka na Dibuku ya Nzambi:
«Mu me soola ditadi ya ntalu mingi
yina mu ke tula na mbanza Siyone
mutindu ditadi ya kulutila mfunu.
Muntu yina ke sala kivuvu na yawu
ke tala nsoni ve.»
7 Ditadi yango ke pesaka buzitu na beno yina ke kwikilaka. Kasi samu na
bayina ke kwikilaka ve,
«Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya mfunu

1:25 Esa 40.6-8 **2:3** Mga 34.9 **2:6** Esa 28.16

yina ke na kusimba yinzo nyonso.»
8 Na kisika ya nkaka na kati ya Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka:
«Ya kele ditadi yina bantu ke bulaka dibaku.
Ditadi ya nene yina ke bwisaka bantu.»
Bantu me bula dibaku, samu ti bawu me manga na kukwikila na Mambu ya Nzambi, mpe ni mambu yina fwanaka kumina bawu.
9 Kasi beno, beno kele dikanda yina Nzambi soolaka, dikanda ya banganga-Nzambi ya Ntinu, yinsi ya longo, mpe bana ya Nzambi. Nzambi bokilaka beno samu ti beno zabisa bisalu ya yandi ya kitoko. Ni yawu yina, yandi katulaka beno na mpimpa samu na kulutisa beno na nsemo ya ngitukulu.
10 Na ntama, beno vwandaka ve dikanda ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, beno me kuma dikanda ya yandi. Na ntama, Nzambi talaka ve beno kyadi. Kasi ntangu yayi, yandi me tala beno kyadi.

Kuvwanda ya kutumama mutindu mundongo ya Nzambi

11 Bampangi ya luzolo, beno ke na kuzinga na yinza yayi mutindu banzenza mpe bantu yina ke luta. Ni yawu yina, mu ke na kukindisa beno na kubika bansatu ya beno ya kimuntu. Yawu ke nwanisaka mwela.
12 Beno vwanda na nkadulu ya mbote na ntwala ya bantu yina zaba ve Nzambi. Na yina, ata bawu zonza mambu ya yimbi na yina me tadila beno ti beno kele bantu ya yimbi, bawu ke zaba bisalu ya beno ya mbote, mpe ke kembisa Nzambi na kilumbu yina yandi ke kwiza.
13 Samu na Mfumu Nzambi, beno tumama na bamfumu nyonso. Beno tumama na ntinu yina kele mfumu ya bantu nyonso,
14 mpe na bilandi ya yandi yina yandi ke fidisaka samu na kusemba bimpumbulu mpe kupesa masiika na bayina ke salaka mambu ya mbote.
15 Ya tsyelika, Nzambi zola ti beno sala mambu ya mbote samu na kukangisa yinwa na bizoba yina zaba ve mambu yina bawu ke salaka.
16 Beno dyatila mutindu bantu ya kimpwanza. Kimpwanza ya beno fwana kuvwanda ve mutindu lele yina ke bumbaka yimbi ya beno. Kasi beno vwanda bandongo ya Nzambi.
17 Beno zitisa bantu nyonso, mpe beno zola bampangi ya beno ya kiminu. Beno vwanda na boma ya Nzambi, mpe beno zitisa ntinu.

Mutindu ya kuvibidila bampasi

18 Beno bisadi, beno tumama na buzitu nyonso na bamfumu ya beno. Beno tumama kaka ve na bamfumu yina ke na ntima ya mbote mpe ya kulembama, kasi mpe na bayina ke na ntima ya yimbi.
19 Ya tsyelika, ya kele mbote na kuvibidila bampasi yina ba ke talisaka beno ata kusala dyambu ya yimbi, samu ti beno ke na kutumama na Nzambi.
20 Wapi ndandu kele na kuvibidila bikoti yina ba ke na kubula nge kana nge me sala mambu ya yimbi? Kana nge ke na kuvibidila yawu samu na mambu ya mbote yina nge me sala, ya kele mbote na ntwala ya Nzambi.
21 Ni samu na yawu Nzambi bokilaka beno, samu ti Klisto mpe talaka mpasi samu na beno. Na yina, yandi bikilaka beno kifwani yina, samu ti beno landa nzila ya yandi.

2:8 Mga 118.22; Esa 8.14

22 Yandi salaka ve disumu, mpe ata dyambu ya luvunu basikaka na
yinwa ya yandi.
23 Ntangu ba fingaka yandi, yandi vutulaka ve bifingu. Ntangu ba
talisaka yandi mpasi, yandi sosaka ve na kunwana. Kasi yandi tulaka
mambu ya yandi na maboko ya Nzambi yina ke fundisaka bantu na
mutindu ya kudedama.
24 Klisto nataka masumu ya beto na nzutu ya yandi, mpe ndimaka na
kufwa na kulunsi, samu ti beto vwanda mutindu bantu ya kufwa na
yina me tadila masumu, mpe beto kuzwa luzingu ya kudedama. Ni na
bamputa ya yandi, beno belukaka.
25 Ya tsyelika, beno vwandaka mutindu mameme yina zimbanaka.
Kasi ntangu yayi, beno me vutuka na sika ya muvungi mpe mukengi ya
beno.

3

Bakento mpe babakala

1 Beno bakento mpe, beno tumama na babakala ya beno, samu ti kana
babakala ya nkaka ke na kukwikila ve na Mambu ya Nzambi, bawu ke
soba mabanza ya bawu, mpe ke vwanda ya kukwikama na kiminu samu
na nkadulu ya beno ata kuzabisa bawu dyambu.
2 Bawu ke tala wapi mutindu nkadulu ya beno kele ya kuvedila mpe
ya buzitu.
3 Kitoko ya beno fwana kutalana ve na bima yina ke na nzutu mutindu
kukanga bansuki, kulwata misanga ya wolo to binkuti ya kitoko mingi.
4 Kasi kitoko ya beno fwana kuvwanda na kati ya ntima: Kitoko yina
ke bebaka ve ya ntima ya kulembama mpe ya kizunu. Ni yawu kele ntalu
mingi na meso ya Nzambi.
5 Ni mutindu yina na ntama, bakento ya longo yina vwandaka sala
kivuvu na Nzambi vwandaka lakisa kitoko ya bawu. Bawu vwandaka
tumama na babakala ya bawu.
6 Ni mutindu yina mpe vwandaka Saala. Yandi vwandaka tumama na
Abalayami, mpe vwandaka bokila yandi «mfumu ya munu». Ntangu yayi,
beno kele bana ya yandi kana beno ke na kusala mambu ya mbote ata
kuvwanda na boma ya kima.
7 Beno babakala mpe, beno zinga kintwadi na bakento ya beno, mpe
beno fwana kuzaba ti bawu kele na ngolo mingi ve mutindu beno. Beno
zitisa bawu, samu ti bawu fwana kuzwa kintwadi na beno dikabu ya
luzingu ya tsyelika ya Nzambi. Beno sala mutindu yina, samu ti ata kima
kangisa balusambulu ya beno.

Kutala mpasi samu na mambu ya mbote

8 Na yina, beno wisana mpe beno kabula na bampangi yina ke na
mpasi. Beno zolasana mutindu bampangi. Beno tala bampangi kyadi,
mpe beno vwanda bantu ya kukuluka na ntwala ya bampangi.
9 Beno vutula ve yimbi na bayina ke salaka beno yimbi to bifingu na
bayina ke fingaka beno. Kasi beno vutula: «Bika ti Nzambi kusakumuna
beno!» Samu ti Nzambi bokilaka beno samu na kupesa beno lusaku-
munu.
10 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muntu yina zola kuvwanda na luzingu
ya kitoko mpe kuzinga na kyese,

fwana kuzonza ve mambu ya yimbi mpe ya luvunu.
11 Yandi fwana kukima mambu ya yimbi
mpe kusala mambu ya mbote.
Yandi sosa kizunu mpe yandi tatamana na kutunga yawu.
12 Ya tsyelika, meso ya Mfumu
kele ya kusikika na bantu ya kudedama,
mpe makutu ya yandi kele ya kukubama
na kuwa balusambulu ya bawu.
Kasi yandi ke pesaka manima
na bantu yina ke salaka yimbi.»
13 Nani lenda kusala beno yimbi kana beno ke na luzolo ya kulutila ya kusala mambu ya mbote?
14 Ata ti beno ke na kutala mpasi, samu ti beno ke na kusala mambu ya kudedama, beno vwanda na kyese. Beno tala muntu boma ve, mpe beno vwanda ve na mabanza ya kidi-kidi.
15 Kasi beno zitisa Klisto na bantima ya beno mutindu Mfumu ya beno ya longo. Beno fwana kuvwanda ya kukubama na kubangula mfunu ya Kivuvu ya beno na bayina nyonso ke yufula beno yawu.
16 Kasi beno fwana kusala yawu na lembami nyonso mpe na buzitu. Beno vwanda na nkadulu ya mbote, samu ti bayina ke tubaka yimbi na nkadulu ya beno ya bantu ya Klisto kufwa nsoni na mambu ya yimbi yina ba ke zonzaka na yina me tadila beno.
17 Ya me lutila mbote na kutala mpasi samu na mambu ya mbote yina nge ke salaka kana yawu kele luzolo ya Nzambi, kasi na mambu ya yimbi ve yina nge ke salaka.
18 Ya tsyelika, yandi mosi Klisto kufwaka yimeni mbala mosi samu na masumu ya bantu nyonso. Yandi vwandaka ya kudedama. Kasi yandi kufwaka samu na bantu ya kudedama ve, samu ti yandi nata beno na sika ya Nzambi. Ba kufwaka yandi na nzutu ya yandi ya kimuntu, kasi Mpeve ya Longo pesaka dyaka yandi luzingu.
19 Na ngolo ya Mpeve yina, yandi kwendaka na yinsi ya bantu ya kufwa samu na kulongisa bawu.
20 Ya kele bayina na ntama Nzambi lakisaka mvibudulu ya yandi ntangu Nowe vwandaka tunga nzaza, ata ti bawu mangaka na kutumama na Nzambi. Na yina, maza vuukisaka kaka bantu ndambu yina kotaka na nzaza, bawu vwandaka bantu nana.
21 Maza yango kele kifwani ya mbotokolo yina ke na kuvuukisa beno ntangu yayi. Yawu kele ve samu na kusukula masumu ya banzutu ya beno, kasi samu na kundima mbokolo ya Nzambi na ntima ya kuvedila. Yawu ke na kuvuukisa beno, samu ti Yesu-Klisto vumbukaka na lufwa.
22 Yandi kwendaka na zulu, mpe kele ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi kisika bambazi, mpe bampeve yina kele na bumfumu mpe lulendo kele na yinsi ya lutumu ya yandi.

4

Kuzinga mutindu Nzambi ke zolaka

1 Klisto talaka mpasi na nzutu ya yandi. Beno mpe, beno vwanda na kibakala na dibanza yayi: Muntu yina ke na kutala mpasi na nzutu, ke na kusala dyaka ve masumu.

3:12 Mga 34.13-17

2 Katuka ntangu yayi, na bilumbu yina me bikana na beno, beno fwana
kuzinga ve mutindu ke na kuzola bansatu ya beno ya kimuntu, kasi
mutindu Nzambi ke na kuzola.
3 Ya tsyelika, na ntama beno lutisaka ntangu mingi na kusadila mambu
yina ke zolaka bayina zaba Nzambi ve. Beno vwandaka zinga na
kinsuza, na bansatu ya yimbi, na kukola malafu, na kudya mpe kunwa
mingi, mpe na kusambila biteki.
4 Ntangu yayi, bayina zaba Nzambi ve ke na kupamuka, samu ti beno
ke na kusadila dyaka ve kintwadi na bawu bankadulu ya yimbi. Na yina,
bawu ke na kufinga beno.
5 Kasi bawu ke zabisa mavanga ya bawu ya yimbi na Nzambi yina kele
ya kukubama na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa.
6 Ni samu na yawu ba zabisaka Nsangu ya Mbote na sika ya bantu
ya kufwa. Na yina, ata ti ba fundisaka bawu mutindu bantu nyonso na
luzingu ya bawu awa na ntoto, bawu lenda kuzinga mutindu Nzambi na
lulendo ya Mpeve ya yandi.

Kusadila makabu yina Nzambi pesaka beno

7 Nsukunu ya yinza me kuma pene-pene. Na yina, beno zinga na
mutindu me fwanana, mpe beno lala pongi ve, samu ti beno lenda na
kusambila.
8 Ntete-ntete, beno zolasana mingi, samu ti luzolo ke salaka ti Nzambi
lemvokila lutangu ya nene ya masumu.
9 Beno yamba bampangi na bayinzo ya beno ata kunyunguta.
10 Konso muntu na kati ya beno kele na dikabu yina Nzambi pesaka
yandi. Bika ti yandi sadila yawu samu na bampangi mutindu bisadi ya
mbote na yina me tadila makabu ya kuswaswana ya Nzambi.
11 Muntu yina ke na dikabu ya kuzonza, fwana kuzabisa mambu ya
Nzambi na bampangi. Muntu yina ke na dikabu ya kusadila bampangi,
sadila yawu na ngolo yina Nzambi ke pesaka yandi. Ya me fwana ti
Nzambi kuzwa nkembo na bima nyonso na lusalusu ya Yesu-Klisto. Bika
ti nkembo mpe lulendo kuvwanda na yandi tii seko! Ameni.

Kutala mpasi mutindu mu-Klisto

12 Bampangi ya luzolo, beno yituka ve na kuvwanda na kati ya tiya ya
nene ya bantontolo mutindu ti dyambu ya ngitukulu me kumina beno.
13 Kasi beno yangalala na kutala bampasi yina Klisto talaka, samu ti
beno vwanda mpe ya kufuluka na kilengi ntangu yandi ke talana na
nkembo ya yandi.
14 Beno vwanda na kyese kana bantu ke na kufinga beno, samu ti beno
kele bilandi ya Klisto samu ti Mpeve ya Nzambi yina kele na nkembo kele
na beno.
15 Ata muntu na kati ya beno fwana kutala mpasi samu na mambu ya
yimbi mutindu: kufwa muntu, kulaba, kusala muntu yimbi, to kukota
na mambu ya ngana.
16 Kasi kana yandi ke na kutala mpasi samu ti yandi kele mu-Klisto,
yandi fwana kutala ve nsoni. Yandi fwana kukembisa Nzambi, samu ti
yandi ke na nkumbu ya mu-Klisto.
17 Ya tsyelika, ngunga yina ke salama lufundusu me lunga, mpe yawu
ke banda na dikanda ya Nzambi. Kana yawu ke banda ntete na beto,
yinki ke kumina bayina ke mangaka na kukwikila Nsangu ya Mbote ya
Nzambi?

18 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Kana ya kele mpasi na muntu ya kudedama na kuzwa mpulusu,
wapi mutindu ke vwanda musendo ya bantu ya yimbi mpe ya ma-
sumu?»
19 Na yina, bayina ke talaka mpasi, samu ti bawu ke tumamaka na luzolo
ya Nzambi, fwana kutatamana na kusala mambu ya mbote. Bawu fwana
kupesa luzingu ya bawu na Kiyidiki ya bawu yina kele ya kukwikama na
bansilulu ya yandi.

5

Bankindusulu na sika ya bakuluntu ya dibuundu

1 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa bakuluntu ya dibuundu yina kele na
kati ya beno. Munu mpe, mu kele kuluntu ya dibuundu mutindu bawu.
Mu kele mbangi ya bampasi yina Klisto talaka, mpe mu fwana kuzwa
nkembo yina ke talana. Mu ke na kutumisa beno mambu yayi:
2 Mutindu mivungi, beno keba mbote nkonga ya mameme yina
Nzambi me pesa beno. Beno sala yawu ve mutindu ti ba ke na kutumisa
beno na kusala yawu na ngolo nyonso. Kasi beno sala yawu na ntima
mosi mutindu Nzambi ke zolaka. Beno sala kisalu yayi samu na kuzwa
mbongo ve, kasi na luzolo ya kulutila.
3 Beno sosa ve na kuyala bayina ba pesaka beno na kukeba. Kasi beno
vwanda na nkadulu ya mbote yina nkonga ya mameme fwana kulanda.
4 Na yina, ntangu Muvungi ya nene ke kwiza, beno ke kuzwa yimpu ya
nkembo yina ke manisaka ve kitoko.

Malongi samu na ba-Klisto

5 Beno mpe bantwenya, beno tumama na bakuluntu ya dibuundu.
Na kati ya bunkundi ya beno, beno fwana kukuluka na ntwala ya
bampangi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke mangaka
bantu ya lunangu, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu
yina kele na ntima ya kukuluka.»
6 Na yina, beno kuluka na ntwala ya diboko ya lulendo ya Nzambi,
samu ti yandi zangula beno ntangu ngunga yina yandi kubikaka ke
lunga.
7 Beno pesa manyongo nyonso ya beno na sika ya Nzambi, samu ti
yandi ke sadisaka beno.
8 Beno vwanda na nkebolo, mpe beno lala pongi ve, samu ti mutantu
ya beno, Satana, kele mutindu nkosi yina ke na nsatu, mpe ke na
kutambula bisika nyonso samu na kusosa muntu yina yandi ke kudya.
9 Beno vwanda ya kukwikama na kiminu, mpe beno kubwa ve na
bantontolo ya Satana. Beno fwana kubambuka moyo ti bampangi ya
beno yina kele na yinza ya muvimba ke na kutala mpe bampasi ya
mutindu yayi.
10 Beno ke lutisa dyaka mwa ntangu na kati ya bampasi. Kasi Nzambi
yina ke lakisaka bumbote ya mutindu na mutindu bokilaka beno na
kukota na nkembo ya yandi ya bantangu nyonso na kuvwanda kintwadi
na Klisto. Yandi mosi ke lungisa beno, ke kindisa beno, ke pesa beno
ngolo, mpe ke sala ti beno vwanda ya kusikama.
11 Bika ti lulendo kuvwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni.

4:18 Bng 11.31 **5:5** Bng 3.34

Bambote ya nsuka

12 Mu me sonikina beno mukanda yayi na lusalusu ya Silase yina
kele mpangi ya munu ya kukwikama. Mu me sonika yawu samu na
kukindisa beno mpe na kuzabisa beno ti ni na bumbote ya tsyelika ya
Nzambi beno kele ya kukwikama mbote.
13 Dibuundu ya Nzambi yina kele awa na mbanza Babilone, mpe yina
Nzambi soolaka mutindu beno me fidisa beno mbote. Make, mwana ya
munu, me fidisa beno mpe mbote.
14 Beno pesana mbote na kubumbasana na luzolo nyonso. Bika ti
kizunu kuvwanda na beno nyonso yina kele bantu ya Klisto.

Mukanda ya Zole ya
PYELE
NKOTOLO

Pyele fidisaka mukanda ya yandi ya zole na ba-Klisto nyonso. Yandi fidisaka yawu samu na kukanga nzila na bantu yina kotaka na mansweki na dibuundu samu na kulongisa malongi ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote ya tsyelika.

Na mukanda yayi, Pyele ke na kulakisa ti na kukanga nzila na bantu yina, ya me lunga na kuvwanda ya kukangama na luzabu ya tsyelika ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Py 1.1-2).
- Pyele ke na kuzabisa bifu ya mbote yina kele mfunu na luzingu ya buklisto. Yandi ke na kutuba ti bifu yina kele mfunu samu na kuvwanda ya kukwikama na mbokolo yina beto ndimaka na sika ya Nzambi, mutindu ya kele ya kufwanana na kimbangi yina tubaka bayina talaka Mfumu (2Py 1.3-21).
- Yandi ke na kuzabisa, na ngolo nyonso, yimbi ya kisalu mpe ya nkadulu ya bayina ke longisaka malongi ya luvunu (2Py 2).
- Pyele ke na kukebisa ba-Klisto samu na bantu yina ke sekaka bandimi yina ke vingilaka nkwizulu ya Klisto (2Py 3).

Mambu yina kele na kati ya mukanda ya zole ya Pyele kele ya bantangu nyonso, samu ti bantu yina ke longisaka malongi ya luvunu ke kondwaka ve na yinza.

Bambote

1 Ni munu Simoni Pyele yina kele kisadi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto,
ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bayina me kuzwa kiminu ya
mfunu mingi mutindu mosi na ya beto na luzolo ya Yesu-Klisto, Nzambi
mpe Muvuukisi ya beto.
2 Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya
kulutila, samu ti beno me zaba yandi mpe Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

Nkadulu ya bantu yina ke kwikilaka Klisto

3 Nzambi pesaka beto bima nyonso yina kele na beto nsatu samu na
kuvwanda na luzingu ya kukwikama na Mfumu. Ni yandi lakisaka beto
muntu yina bokilaka beto samu na kuvwanda na dikanda ya yandi na
lusalusu ya nkembo mpe nkadulu ya yandi ya kulutila mbote.
4 Ni mutindu yina, Nzambi pesaka nsilulu ya kusala bima ya kulutila
mbote mpe mfunu samu na beto. Yandi pesaka nsilulu ya kusala yawu,
samu ti beno katuka na bansatu ya kusala mambu ya yimbi yina ke na
kumwangisa yinza, mpe samu ti beno kuma mbote mutindu Nzambi.
5 Na yina, beno sala ngolo samu na kubwela na kiminu ya beno
nkadulu ya mbote. Na nkadulu ya mbote, beno bwela luzabu ya tsyelika.
6 Na luzabu ya tsyelika, beno bwela mutindu ya kukutika nzutu. Na
mutindu ya kukutika nzutu, beno bwela mvibudulu. Na mvibudulu,
beno bwela luzingu ya kukwikama na Nzambi.
7 Na luzingu ya kukwikama na Nzambi, beno bwela bundiku ya
buklisto, mpe na bundiku ya buklisto, beno bwela luzolo.

8 Ni bankadulu yina fwana kuvwanda na beno, mpe kana beno
vwanda na yawu ya kulutila, yawu ke kumisa beno bantu yina ke salaka
bisalu. Na yina, beno ke lenda na kuzaba ya tsyelika Mfumu ya beto,
Yesu-Klisto.
9 Kasi muntu yina ke na yawu ve, kele mutindu muntu yina ke talaka
mbote ve to muntu yina kele mpofo. Yandi me zimbana ti Nzambi
vedisaka yandi na masumu yina yandi salaka na ntama.
10 Ni yawu yina bampangi, beno sala dyaka ngolo ya kulutila, samu
ti beno vwanda ya kukwikama na mbokolo ya Nzambi, mpe na nsololo
yina Nzambi salaka samu na beno. Kana beno zinga mutindu yina, beno
ke kubwa ve na masumu.
11 Ni na mutindu yina, Nzambi ke zibudila beno mwelo nyonso ya
Kimfumu ya seko, ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto.

Kuvwanda ya kukwikama na ndongosolo yina beno kuzwaka

12 Ni yawu yina, mu ke tatamana na kubambulaka beno moyo
na mambu yina ata ti beno me zabaka yawu, mpe ti beno kele ya
kukangama na mambu ya butsyelika yina beno longokaka.
13 Kasi ntangu mu ke na kuzinga ntete, mu banza ti ya kele ya
kudedama ti mu kebisa beno na kubambulaka beno moyo na mambu
yina.
14 Ee, mu zaba ti lufwa ya munu me kuma pene-pene mutindu Yesu-
Klisto, Mfumu ya beto, zabisaka munu yawu.
15 Kasi mu ke sala nyonso yina me lunga, samu ti beno lenda na
kubambuka moyo na bandongosolo yayi ata ti mu me kufwa.

Bayina talaka bunene ya Yesu-Klisto

16 Ya tsyelika, beto me zabisa beno ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, ke
kwiza na nkembo, mpe yawu kele ya tsyelika. Beto me sadila ve banongo
ya luvunu yina ke katukaka na mabanza ya muntu samu na kuzabisa
beno yawu. Kasi beto me zabisa beno yawu, samu ti beto talaka na meso
ya beto bunene ya yandi.
17 Ee, yandi kuzwaka buzitu mpe nkembo na sika ya Tata Nzambi na
ntangu ndinga ya Nzambi yina ke na nkembo ya kulutila tubaka: «Yandi
yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele
kilengi nyonso ya munu.»
18 Beto, beto kuwaka ndinga yango yina katukaka na mazulu ntangu
beto vwandaka na yandi na mongo ya longo.
19 Dyaka, beto kele na mambu yina mimbikudi sonikaka. Yawu kele
ya tsyelika, mpe beno ke na kusala mbote na kuwa yawu na nkebolo
nyonso, samu ti yawu kele mutindu mwinda yina ke na kulezima na
kisika ya mpimpa tii ntangu bwisi ke kutsya, mpe mbwetete ya suka-
suka* kyenzula bantima ya beno.
20 Beno fwana kuzaba ntete ti ata muntu fwana kubangula na ma-
banza ya yandi mosi bambikululu yina kele na Dibuku ya Nzambi.
21 Ya tsyelika, ata muntu tubaka mbikululu na lusalusu ya luzolo
ya kimuntu. Kasi ni Mpeve ya Longo tumisaka bantu na kuzonza na
Nkumbu ya Nzambi.

1:18 Mat 17.1-5; Mke 9.2-7; Lke 9.28-35 * **1:19** *Mbwetete ya suka-suka:* Ni Yesu-Klisto.

2

Milongisi ya bandongosolo ya luvunu
(Yud 4-13)

1 Na ntangu ya ntama, ya vwandaka na mimbikudi ya luvunu na kati
ya bantu ya Isayeli. Mutindu mosi mpe, ya ke vwanda na milongisi
ya luvunu na kati ya beno. Bawu ke longisa bandongosolo ya luvunu
yina ke mwangisa bantima ya bantu yina ke kwikilaka yawu. Milongisi
yango ke manga na kulanda Klisto yina kele Mulongisi ya bawu yina
vuukisaka bawu. Na yina, bawu ke sala ti kuzimbana ya bawu salama
na mpamukunu.
2 Bantu mingi ke landa bawu na nkadulu ya bawu ya busafu, mpe
samu na bawu, bantu ke safula nzila ya butsyelika*.
3 Na nsatu ya kuzwa mbongo mingi, milongisi yayi ya luvunu ke vuna
beno na kuzonzilaka beno bandongosolo ya luvunu yina ke katukaka na
mabanza ya bawu. Kasi katuka ntama, nzengolo ya kitumbu ya bawu
kele ya kukubika, mpe kuzimbana ya bawu ke salama na mpamukunu.
4 Beno zaba mbote ti Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu na bambazi
yina salaka masumu. Yandi losaka bawu na kisika ya bampasi kisika
bawu kele ya kukangama na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii
na kilumbu yina Nzambi ke sala lufundusu.
5 Beno zaba mpe wapi mutindu Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu
na bantu ya yinza ya ntama, ntangu yandi dyamisaka yinza yina vwan-
daka ya kufuluka na bantu ya yimbi. Yandi vuukisaka Nowe na kati ya
bantu nana yina vuukaka. Nowe vwandaka zabisa bantu na kuvwanda
na luzingu ya kudedama.
6 Nzambi pesaka mpe kitumbu na bantu ya mbanza Sodomi mpe
Ngomole. Yandi mwangisaka bambanza yina na kuyoka yawu nyonso
na tiya. Na kusala mutindu yina, yandi lakisaka mambu yina ke kumina
bayina ke zitisaka ve Nzambi.
7 Kasi ntete na kumwangisa bambanza yina, yandi vuukisaka Loti,
muntu ya kudedama, yina vwandaka tala ntima mpasi samu na nkadulu
ya busafu ya bantu yina vwandaka zinga ata kutumama na misiku.
8 Na kutala mpe kuwa mambu ya yimbi yina bantu yina vwandaka
sala bilumbu nyonso, Loti, muntu ya kudedama, vwandaka tala ntima
mpasi samu na mavanga ya bawu ya yimbi.
9 Na yina, Mfumu Nzambi zaba wapi mutindu yandi lenda kukatula na
bantontolo bayina kele ya kukwikama na yandi, mpe ke tula na lweka
bantu yina kele ve ya kudedama samu na kupesa bawu kitumbu na
kilumbu yina yandi ke sala lufundusu.
10 Yandi ke pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi
yandi ke lutila dyaka na kupesa kitumbu na bayina ke sadilaka bansatu
ya busafu ya kimuntu, mpe ke talaka ve bumfumu ya Nzambi.

Milongisi yayi ya luvunu kele bantu ya matalana mpe ya lunangu yina
kele ve na boma ya kusala mambu yina bawu zola. Bawu ke kimaka ve
na kufinga bima ya mazulu yina kele na lulendo.
11 Ata bambazi yina ke na lulendo mpe ngolo ke fingaka bawu ve na
kufunda bawu na ntwala ya Mfumu Nzambi.

---

* **2:2** *Nzila ya butsyelika* zola kutuba kiminu to kukwikila. **2:5** Mba 6.1–7.24 **2:6** Mba 19.24

12 Kasi milongisi yayi ya luvunu kele mutindu bibulu yina ke yindulaka ve na mambu yina bawu ke salaka. Bibulu yina Nzambi yidikaka samu na kubwila na mitambu mpe kufwa bawu. Mutindu milongisi yayi me fwanana na bibulu yina, bawu ke fingaka bima yina bawu zaba ve, mpe Nzambi ke kufwa bawu mutindu bantu ke kufwaka bibulu.
13 Ni musendo yina Nzambi ke pesa bawu. Yandi ke talisa bawu mpasi, samu ti bawu talisaka bampangi mpasi. Bawu ke zolaka na kusadila bansatu ya bawu ya yimbi na ntangu. Ntangu bawu ke salaka mikembo na beno, bawu ke tatamanaka na kuyangalala na nkadulu ya bawu ya luvunu. Na kusala mutindu yina, bawu ke bebisaka nsangu ya beno, mpe ke talisaka beno nsoni.
14 Konso ntangu, bawu ke sosaka bakento. Bawu ke bikaka ve na kusala masumu. Bawu ke bendaka na mitambu bayina kele ve ya kusikama na kiminu. Bantima ya bawu kele na lukoso ya mbongo, mpe nsingulu me kumaka na bawu.
15 Bawu me bika nzila ya butsyelika, mpe me landa nzila ya yimbi mutindu Balaame, mwana ya Bosole, yina zolaka mbongo samu na kusala mambu ya yimbi.
16 Kasi mbuluku, kibulu yina ke zonzaka ve, zonzaka na ndinga ya muntu, mpe kangisaka Balami nzila ya kusala mavanga ya buzoba na ntangu yina.
17 Milongisi yina ya luvunu kele mutindu mikelo ya maza yina ke basisaka dyaka ve maza, mpe mutindu matuti ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Nzambi me bumbila bawu kisika na kati ya kitombe ya kulutila mpimpa.
18 Bawu ke longisaka mambu yina bawu ke tubaka ti yawu kele na mfunu ya nene. Kasi yawu kele mambu ya mpamba. Bawu ke sadilaka bansatu ya busafu ya banzutu ya bawu samu na kubenda bayina me bika na kuzinga na nzila ya luvunu.
19 Bawu ke pesaka nsilulu ya kupesa kimpwanza na bantu. Kasi bawu mosi kele bandongo ya bansatu ya yimbi yina ke nata bawu na lufwa, samu ti konso muntu kele mundongo ya mambu yina ke yalaka yandi.
20 Ya tsyelika, ya kele na bantu yina bikaka na kusala mambu ya yimbi yina ke yalaka yinza, samu ti bawu zabaka mbote Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke bikaka dyaka ti bawu vutuka na mambu yina ya yimbi, mpe ti yawu yala bawu. Na yina, mvwandulu ya bawu ya zole me lutila dyaka yimbi na mvwandulu ya ntete ntangu bawu zabaka ve Klisto.
21 Kuzaba ve nzila ya butsyelika mpe kutumama ve na misiku ya Nzambi yina ba longisaka bawu, lutilaka mbote samu na bawu na kuzaba nzila yina mpe kutumama na misiku ya Nzambi.
22 Mambu yina me kumina bawu kele butsyelika yina kele na bingana zole yayi: «Yimbwa me vutukila madya yina yandi me luka» Mpe: «Ngulu yina me yobila malu-malu yayi me vutuka na kati ya poto-poto.»

3

Pyele ke na kulongisa na yina me tadila mvutukulu ya Yesu-Klisto

1 Bampangi ya munu ya ntima, yayi ni mukanda ya zole mu me fidisa beno. Na mikanda nyonso zole, mu ke na kutumisa beno na kuvwanda

2:15 Ltg 31.16 **2:22** Bng 26.11

na mabanza ya kulunga na kubambulaka beno moyo na ndongosolo yina beno kuzwaka.

2 Beno bambuka moyo na mambu yina zonzaka na ntama mimbikudi ya longo yina Nzambi bokilaka mpe tulaka na lweka samu na kusala kisalu ya yandi, mpe na Musiku ya Mfumu mpe Muvuukisi yina bantumwa longisaka beno.

3 Beno fwana kuzaba ntete ti na bilumbu ya nsuka ke talana bantu yina ke zinga mutindu bansatu ya bawu ya yimbi ke zolaka. Bawu ke seka beno,

4 mpe ke tuba: «Yesu pesaka nsilulu ti yandi ke vutuka! Ni mutindu yina ve, kasi wapi yandi? Ba-Klisto ya ntete me kufwaka, kasi ata kima me sobaka katuka mbandukulu ya yinza.»

5 Na kutuba mutindu yina, bawu ke zimbanaka ti katuka ntama Nzambi yidikaka zulu na ntoto na ndinga ya yandi. Yandi kabulaka ntoto na maza, mpe basisaka ntoto na kati ya maza.

6 Mutindu mosi mpe, yinza ya ntama dyamaka na maza.

7 Ni yina me tadila zulu na ntoto ya ntangu yayi, kaka ni na ndinga yina mpe Nzambi ke na kubumba yawu samu na kumwangisa yawu na tiya na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu, mpe ke mwangisa bantima ya bantu yina ke zitisaka ve yandi.

8 Kasi bampangi ya munu ya ntima, ya kele na dyambu yina beno fwana kuzaba mbote: Samu na Mfumu, kilumbu mosi kele mutindu bamvula funda, mpe bamvula funda kele mutindu kilumbu mosi.

9 Mfumu ke na kulutisa ve ntangu samu na kulungisa nsilulu ya yandi mutindu bantu ya nkaka ke na kubanza. Yandi ke na mvibudulu samu na beno. Ya tsyelika, yandi zola ve ti yandi mwangisa bantima ya bantu ya nkaka. Kasi yandi zola ti bantu nyonso bika nkadulu ya yimbi.

10 Kilumbu yina Mfumu ke kwiza ke talana mutindu muyibi. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana na kati ya makelele ya ngolo, tiya ke mwangisa bima yina ke na zulu, mpe ntoto na bima nyonso ya yawu ke nyenga.

11 Mutindu bima nyonso ke zimbana, beno fwana kuvisa mbote wapi mutindu beno fwana kuzinga. Na luzingu nyonso ya beno, beno fwana kuvwanda na bankadulu yina Nzambi ke zolaka, mpe beno vwanda ya kukwikama na yandi.

12 Beno ke na kuvingila ti kilumbu yina Nzambi soolaka samu na mvutukulu ya Klisto kuma, mpe beno ke na kusala nyonso, samu ti yawu kwiza nswalu. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana, mpe bima yina kele na zulu ke nyenga na tiya.

13 Kasi beto, mutindu Nzambi pesaka nsilulu, beto ke na kuvingila zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu kisika ke vwanda mambu ya kudedama mutindu Nzambi ke zolaka.

14 Ni yawu yina bampangi ya ntima, na kuvingilaka kilumbu yina, beno fwana kusala ngolo, samu ti beno zinga na kizunu, mpe ti Nzambi kuta beno bantu ya kuvedila mpe bayina yandi lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala ya yandi.

15 Beno fwana kuzaba mbote ti mvibudulu ya Mfumu kele mpulusu ya bantu. Ni mutindu yina mpe mpangi ya beto, Polo, sonikinaka beno yawu na ndwenga yina Nzambi pesaka yandi.

3:6 Mba 1.6-9; 7.11 **3:8** Mga 90.4 **3:13** Esa 65.17; 66.22

16 Ni mambu yina Polo sonikaka na mikanda nyonso ya yandi ntangu
yandi zonzilaka dyambu yayi. Na kati ya mikanda ya yandi kele na
bandambu yina kele mpasi na kuvisa. Na yina, bayina zaba mbote ve
nzila ya Nzambi, mpe kele ve ya kusikama na kiminu ke balulaka nsasa
ya yawu. Bawu ke salaka mpe mutindu mosi na bibuku ya nkaka ya
Mambu ya Nzambi. Na kusala mutindu yina, bawu ke fungulaka nzila
ya kuzimbana ya bawu.

Bankindusulu ya nsuka

17 Kasi beno bampangi ya munu ya ntima, beno me zaba mambu
nyonso yayi. Beno sala keba! Beno ndima ve ti bayina ke zitisaka ve
Nzambi vuna beno, mpe beno vwanda kaka ya kusikama na kiminu.
18 Bika ti bumbote mpe luzabu ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto,
Yesu-Klisto, kukula na beno. Nkembo kuvwanda ya yandi katuka ntangu
yayi tii bantangu nyonso! Ameni.

Mukanda ya ntete ya YOWANE NKOTOLO

Mukanda yayi ke na kulakisa ve na pwelele nani sonikaka yawu, mpe na sika ya nani ba fidisaka yawu. Kasi bantu mingi ke kanisaka ti ni Yowane, ntumwa ya Yesu-Klisto, sonikaka mpe fidisaka yawu na ba-Klisto ya kizunga yina bantu ya Loma vwandaka bokila kizunga ya Aziya. Kisoniki vwandaka na mabanza ya kukindisa ba-Klisto na kuzinga na bundiku ya tsyelika na Nzambi mpe na Yesu-Klisto. Yandi ke na kutumisa bawu mpe na kuzinga na luzolo mpe kunwana muzingu na milongisi ya luvunu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Ndinga ya Nzambi ke pesaka luzingu (1Yn 1.1-4).
- Kisoniki ke na kulomba na ba-Klisto na kuzinga na nsemo (1Yn 1.5–2.17).
- Kisoniki ke na kuzabisa nkwizulu ya bambeni ya nene ya Klisto, bantu ya luvunu yina ke na kumanga ti Yesu kele Masiya (1Yn 2.18-29).
- Kisoniki ke na kubambula bantu moyo na bankadulu ya mbote ya ba-Klisto (1Yn 3).
- Kisoniki ke na kulakisa ntete wapi mutindu muntu lenda kuswasikisa mambu ya luvunu na mambu ya tsyelika. Na manima, yandi ke na kuvutukila dyaka dyambu ya luzolo (1Yn 4).
- Kisoniki ke na kumanisa mukanda ya yandi na kulakisa ti kiminu ke nungaka, mpe yandi ke na kuvutukila na nkufi mambu ya ngudi ya mukanda ya yandi (1Yn 5).

Ndinga ya Nzambi ke pesaka luzingu

1 Beto ke na kuzabisa beno mambu yina me tadila Ndinga* yina ke
pesaka luzingu. Ndinga yina vwandaka katuka mbandukulu ya bima
nyonso. Beto kuwaka yandi mpe talaka yandi. Beto sikikaka meso ya
beto na yandi, mpe beto simbaka yandi na maboko ya beto.
2 Ya tsyelika, luzingu yina talanaka. Beto talaka yawu, mpe beto kele
bambangi ya yawu. Ni yawu yina, beto ke na kuzonzila mpe kuzabisa
beno luzingu ya mankululu yina katukaka na sika ya Tata, mpe yina
talanaka na beto.
3 Mambu yina beto talaka mpe kuwaka, beto ke na kuzabisa beno
yawu mpe, samu ti beno vwanda ya kukangama na beto na kintwadi
yina ke na beto na Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi.
4 Beto ke na kusonikina beno mambu yayi, samu ti kilengi ya beto
vwanda ya kulunga.

Nzambi kele nsemo ya bantu

5 Mambu yina beto kuwaka na sika ya Yesu-Klisto, mpe yina beto ke
na kuzabisa beno, ni yayi: «Nzambi kele nsemo, mpe ata mpimpa kele na
kati ya yandi.»

---

* **1:1** *Ndinga:* Ni Yesu-Klisto. **1:1** Yne 1.1

6 Kana beto ke tubaka ti beto kele kintwadi na yandi, kasi beto ke
zingaka na mpimpa, beto kele bantu ya luvunu mpe beto ke sadilaka ve
butsyelika.
7 Kana beto ke zingaka na kati ya nsemo mutindu yandi mosi Nzambi
kele nsemo, beto kele na kintwadi na bampangi, mpe menga ya Mwana
ya yandi, Yesu, ke vedisaka beto na masumu nyonso.
8 Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke vunaka
banzutu ya beto mosi, mpe beto kele ve na butsyelika.
9 Nzambi ke lungisaka mambu yina yandi pesaka nsilulu, mpe yandi
kele ya kudedama. Na yina, kana beto fungula masumu ya beto, yandi
ke lemvokila beto masumu mpe ke vedisa beto na yimbi nyonso.
10 Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke kumisaka
Nzambi muntu ya luvunu, mpe mambu ya yandi kele ve na kati ya
bantima ya beto.

2

Yesu-Klisto kele kisadisi ya beto

1 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mambu yayi, samu ti beno
sala ve masumu. Kasi kana muntu sala masumu, beto kele na nzonzi na
ntwala ya Tata, ni Yesu-Klisto yina kele ya kudedama.
2 Yandi ndimaka na kufwa mutindu munkayulu, samu ti Nzambi
lemvokila masumu ya beto. Nzambi ke lemvokila kaka ve masumu ya
beto, kasi mpe masumu ya bantu nyonso.

Musiku ya luzolo

3 Kana beto ke na kutumama na misiku ya Nzambi, yawu ke na
kulakisa ti beto zaba Nzambi.
4 Muntu yina ke tubaka: «Mu zaba Nzambi», kasi ke tumamaka ve na
misiku ya Nzambi, kele muntu ya luvunu, mpe butsyelika kele ve na
yandi.
5 Kasi muntu yina ke tumamaka na mambu ya Nzambi, luzolo ya yandi
na sika ya Nzambi kele ya kulunga. Ni mutindu yina beto zaba ti beto
kele ya kukangama na Nzambi.
6 Kana muntu ke na kutuba: «Mu kele ya kukangama na Nzambi»,
yandi fwana kuzinga mutindu Yesu-Klisto zingaka.
7 Bampangi ya munu ya luzolo, mu ke na kusonikina beno ve Musiku
ya malu-malu, kasi Musiku ya ntama yina beno kuzwaka katuka mban-
dukulu. Musiku yango ya ntama ni mambu yina beno me kuwa.
8 Kasi ya kele mpe Musiku ya malu-malu mu ke na kusonikina beno,
mpe butsyelika ya yawu ke na kutalana na Klisto mpe na beno. Ya tsye-
lika, kitombe ke na kuzimbana, mpe nsemo ya tsyelika ke na kulezima
yimeni.
9 Kana muntu tuba ti yandi ke na kuzinga na kati ya nsemo, kasi yandi
ke na kuyina mpangi ya yandi, muntu yina kele ntete na kati ya mpimpa.
10 Muntu yina ke zolaka mpangi ya yandi, ke zingaka na kati ya nsemo,
mpe yandi kele ve na dyambu yina lenda kubwisa muntu ya nkaka na
disumu.
11 Kasi muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, ke zingaka na kati ya
kitombe. Yandi ke tambulaka na kati ya kitombe, mpe ke zabaka ve
kisika yandi ke kwendaka, samu ti kitombe me kumisaka yandi mpofo*.

* **2:11** *Mpofo:* Mpofo ya kimpeve.

Kuzola ve mambu ya yinza

12 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi, samu ti
Nzambi me lemvokila beno masumu na Nkumbu ya Yesu-Klisto.
13 Batata, mu ke na kusonikina beno, samu ti beno me zaba muntu yina
vwandaka katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu ke na kusonikina
beno, samu ti beno me nunga Mfumu ya Yimbi†.
14 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba
Tata. Beno batata, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba
muntu yina vwandaka katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu ke na
kusonikina beno samu ti beno kele na ngolo. Mambu ya Nzambi kele na
kati ya bantima ya beno, mpe beno me nunga Mfumu ya Yimbi.
15 Beno zola ve yinza mpe bima yina kele na yinza. Kana muntu ke
zolaka yinza, yandi ke zolaka ve Tata.
16 Nyonso yina kele na yinza: bansatu ya yimbi ya kimuntu, bansatu
ya kuzwa bima yina beto ke talaka, mpe lunangu ya kuvwanda na
bimvwama ya yinza ke katukaka ve na Tata, kasi na yinza.
17 Yinza ke na kuzimbana, mutindu mosi mpe bima nyonso ya yinza
yina bantu ke zolaka. Kasi muntu yina ke salaka mambu yina Nzambi
ke zolaka ke zinga seko.

Bambeni ya Klisto

18 Bana ya munu, beto me kuma pene-pene na kilumbu ya nsuka. Beno
kuwaka ti Mbeni ya Klisto ke kwiza, mpe ntangu yayi beto me zaba ti
bambeni mingi ya Klisto me talana. Ni yawu yina, beto ke na kuzaba ti
kilumbu ya nsuka me kuma pene-pene.
19 Bantu yina vwandaka me bika beto, kasi bawu vwandaka ve bam-
pangi ya beto ya tsyelika. Ee, kana bawu vwandaka bampangi ya beto
ya tsyelika, bawu zolaka vwanda kaka kintwadi na beto. Kasi bawu
me bika beto samu ti ya talana na pwelele ti ata mosi na kati ya bawu
vwandaka mpangi ya beto.
20 Kasi beno, beno kuzwaka Mpeve yina Muntu ya Longo pesaka beno,
mpe beno nyonso zaba butsyelika.
21 Na yina, kana mu me sonikina beno mukanda yayi, ya kele ve samu
ti beno zaba ve butsyelika, kasi samu ti beno zaba yawu, mpe beno zaba
ti ata dyambu ya luvunu lenda kukatuka na butsyelika.
22 Nani kele muntu ya luvunu? Ya kele muntu yina ke tubaka ti Yesu
kele ve Klisto‡. Ni muntu yina kele mbeni ya Klisto. Yandi ke mangaka
Tata mpe Mwana.
23 Ya tsyelika, muntu yina ke manga Mwana, ke manga mpe Tata.
Muntu yina ke ndima Mwana, ke ndima mpe Tata.
24 Ni yawu yina, beno bumba na kati ya bantima ya beno mambu yina
beno kuwaka katuka mbandukulu. Kana mambu yina beno kuwaka
katuka mbandukulu vwanda ya kukangama na bantima ya beno, beno
mpe ke vwanda ya kukangama na Mwana mpe na Tata.
25 Ya tsyelika, Klisto pesaka beto nsilulu yayi: Beto ke kuzwa luzingu
ya seko.
26 Mu me sonikina beno mambu yayi samu na bayina ke sosaka na
kuvuna beno.
27 Kasi beno, Mpeve yina beno kuzwaka na sika ya Klisto kele na kati
ya beno. Beno kele ve na nsatu ya mulongisi ya nkaka, samu ti Mpeve

† **2:13** *Mfumu ya Yimbi:* Ni Satana. ‡ **2:22** *Klisto:* To Masiya.

ya Longo ke longisaka beno mambu nyonso, mpe mambu yina yandi ke longisaka beno kele ya tsyelika. Yawu kele ya luvunu ve. Ni yawu yina, beno vwanda ya kukangama na Klisto mutindu Mpeve ya Longo longisaka beno.

28 Ya tsyelika bana ya munu, beno vwanda ya kukangama na Klisto, samu ti beto vwanda na kivuvu ya kulutila ntangu yandi ke talana. Beto ke tala nsoni ve na ntwala ya yandi na kilumbu yina yandi ke vutuka.

29 Mutindu beno zaba ti Klisto kele ya kudedama, beno fwana kuzaba mpe ti konso muntu yina ke salaka mambu ya kudedama, butukaka na Nzambi.

3

Beto kele bana ya Nzambi

1 Beno tala wapi mutindu Tata ke zolaka beto mingi! Yandi ke bokilaka beto bana ya yandi. Ya tsyelika, beto kele bana ya Nzambi. Ni yawu yina, bantu ya yinza zaba beto ve, samu ti bawu zaba Nzambi ve.

2 Bampangi ya munu ya luzolo, ntangu yayi beto kele bana ya Nzambi. Kasi beto zaba mbote ve wapi mutindu beto ke vwanda na mantwala. Beto zaba kaka ti ntangu Klisto ke talana, beto ke vwanda mutindu yandi, samu ti beto ke tala yandi mutindu yandi kele.

3 Konso muntu yina kele na Kivuvu yina, ke vedisaka ntima ya yandi mutindu Yesu-Klisto kele ya kuvedila.

4 Konso muntu yina ke salaka masumu, ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, samu ti kusala masumu ni kutumama ve na misiku ya Nzambi.

5 Beno zaba ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kukatula masumu ya bantu, mpe yandi kele ata na disumu mosi.

6 Na yina, muntu yina kele ya kukangama na yandi, ke salaka dyaka ve masumu. Kasi muntu yina ke salaka masumu me tala ntete ve Yesu mpe me zaba yandi ve.

7 Bana ya munu, beno ndima ve ti muntu vuna beno. Muntu yina ke salaka mambu ya kudedama, kele ya kudedama mutindu Yesu kele ya kudedama.

8 Muntu yina ke salaka masumu, kele mwana ya Satana samu ti Satana bandaka na kusala masumu katuka mbandukulu. Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza samu na kumwangisa bisalu ya Satana.

9 Konso muntu yina butukaka na Nzambi, ke salaka dyaka ve masumu, samu ti mbuma ya luzingu ya Nzambi kele na luzingu ya yandi. Yandi lenda kusala ve masumu samu ti yandi butukaka na Nzambi.

10 Tala wapi mutindu beto lenda kusala luswaswanu na kati ya bana ya Nzambi mpe bana ya Satana: Konso muntu yina ke salaka ve mambu ya kudedama to ke zolaka ve mpangi ya yandi kele ve mwana ya Nzambi.

Kusadila luzolo

11 Mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na kutuba mutindu yayi: «Beto zolasana beto na beto.»

12 Beto vwanda ve mutindu Kayini. Yandi vwandaka muntu ya Mfumu ya Yimbi, mpe yandi kufwaka leki ya yandi. Samu na yinki yandi kufwaka yandi? Yandi kufwaka leki ya yandi, samu ti mavanga ya yandi vwandaka yimbi, mpe mavanga ya leki ya yandi vwandaka ya kudedama.

13 Bampangi, beno yituka ve kana bantu ya yinza yayi ke na kuyina
beno.
14 Beto zaba ti beto katukaka na lufwa mpe kumaka moyo, samu ti beto
ke zolaka bampangi ya beto. Ya tsyelika, muntu yina kele ve na luzolo,
kele ntete muntu ya kufwa*.
15 Muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, kele mutindu muntu yina
ke kufwaka bantu. Beno zaba ti muntu yina ke kufwaka bantu kele ve
na luzingu ya seko.
16 Beto zabaka yinki kele luzolo na mambu yayi: Yesu-Klisto pesaka
luzingu ya yandi samu na beto. Ni yawu yina, beto mpe fwana kupesa
luzingu ya beto samu na bampangi ya beto.
17 Kana muntu yina ke na bimvwama tala mpangi yina kele na nsatu
ya kima, mpe kanga ntima na kusadisa yandi, wapi mutindu yandi lenda
kutuba ti yandi ke zolaka Nzambi?
18 Bana ya munu, beto vwanda ve na luzolo ya yinwa to ya binzonzi.
Kasi beto fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika yina ke na kutalana na
bisalu.
19 Ni mutindu yina beto ke zaba ti beto kele na kati ya butsyelika, mpe
ni mutindu yina bantima ya beto ke vwanda na kizunu na ntwala ya
Nzambi.
20 Ya tsyelika, kana bantima ya beto ke na kufunda beto, beto zaba
ti Nzambi me lutila bantima ya beto nene, mpe ti yandi zaba mambu
nyonso.
21 Bampangi ya munu ya luzolo, kana bantima ya beto ke na kufunda
beto ve, beto kele ya kufuluka na kivuvu na ntwala ya Nzambi.
22 Beto ke kuzwaka bima nyonso yina beto ke lombaka yandi, samu ti
beto ke tumamaka na misiku ya yandi, mpe beto ke salaka mambu yina
yandi ke zolaka.
23 Musiku yina Nzambi ke pesaka beto ni kukwikila na Mwana ya
yandi Yesu-Klisto mpe kuzolasana beto na beto mutindu Klisto tumisaka
beto.
24 Muntu yina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, kele ya kukangama
na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti
Nzambi kele ya kukangama na beto samu na Mpeve yina yandi pesaka
beto.

4

Mpeve ya Nzambi mpe mpeve ya Mbeni

1 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kwikila ve na konso mpeve.
Kasi beno tonta yawu samu na kuzaba kana mpeve yina katukaka na
Nzambi, samu ti mimbikudi mingi ya luvunu me mwangana na yinza.
2 Tala mutindu beno lenda kuzaba kana ya kele Mpeve ya Nzambi:
Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu-Klisto kumaka muntu, kele na
Mpeve ya Nzambi.
3 Kasi muntu yina ke tubaka yawu ve, kele ve na Mpeve ya Nzambi.
Mpeve yina ke na yandi, kele ya Mbeni ya Klisto. Beno kuwaka ti Mbeni
ya Klisto fwanaka kwiza, mpe ntangu yayi, yandi me kumaka na yinza.
4 Kasi beno bana ya munu, beno kele bana ya Nzambi, mpe beno me
nunga mimbikudi ya luvunu, samu ti Mpeve yina ke na beno me lutila
ngolo na mpeve yina ke na bantu ya yinza.

* **3:14** *Kufwa:* Lufwa ya kimpeve.

5 Bawu ke zonzaka mutindu bantu ya yinza, mpe bantu ya yinza ke
kuwaka bawu, samu ti mimbikudi yina kele mpe bantu ya yinza.
6 Kasi beto, beto kele bana ya Nzambi. Muntu yina zaba Nzambi, ke
kuwaka beto. Muntu yina kele ve mwana ya Nzambi, ke kuwaka beto ve.
Ni mutindu yina beto lenda kuswasikisa Mpeve ya butsyelika ya Nzambi
na mpeve ya luvunu.

Luzolo ke katukaka na Nzambi

7 Bampangi ya munu ya luzolo, beto zolasana samu ti luzolo ke
katukaka na Nzambi. Muntu yina ke zolaka bampangi butukaka na
Nzambi, mpe yandi zaba Nzambi.
8 Muntu yina ke zolaka ve bampangi, zaba Nzambi ve samu ti Nzambi
kele luzolo.
9 Beno tala wapi mutindu Nzambi lakisaka beto luzolo ya yandi. Yandi
fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi na yinza, samu ti beto kuzwa
luzingu na yandi.
10 Luzolo kele mutindu yayi: Ya kele ve ti ni beto zolaka Nzambi. Kasi
ni yandi zolaka beto mpe fidisaka Mwana ya yandi, samu ti yandi kufwa
samu na kukatula masumu ya beto.

11 Bampangi ya munu ya luzolo, kana ni mutindu yina Nzambi zolaka
beto, beto mpe beto fwana kuzolasana.
12 Ata muntu me talaka Nzambi. Kana beto zolasana, Nzambi kele ya
kukangama na beto, mpe bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo ya
yandi.

13 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto kele ya kukangama na
Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na beto: Yandi pesaka beto
Mpeve ya yandi.
14 Beto talaka mpe beto ke na kutuba kimbangi ti Tata fidisaka Mwana
ya yandi samu na kuvuukisa yinza.
15 Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi, Nzambi
kele ya kukangama na yandi, mpe yandi mpe kele ya kukangama na
Nzambi.
16 Beto zaba wapi mutindu Nzambi ke zolaka beto, mpe beto ke
kwikilaka yawu. Nzambi kele luzolo, muntu yina ke zingaka na luzolo,
kele kintwadi na Nzambi, mpe Nzambi kele mpe kintwadi na yandi.
17 Kana bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo, beto ke vwanda
na kivuvu ya kulutila na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu, samu ti
beto ke na kuzinga na yinza yayi mutindu Yesu-Klisto zingaka.
18 Na kati ya luzolo, boma ke vwandaka dyaka ve. Kasi luzolo ya
kulunga ke katulaka boma, samu ti kuvwanda na boma ke lakisaka ti
beto ke kuzwa kitumbu. Luzolo kele ve ya kufuluka na kati ya ntima ya
muntu yina ke na boma.

19 Kasi beto, beto kele na luzolo, samu ti ni Nzambi zolaka ntete beto.
20 Kana muntu ke na kutuba: «Mu ke zolaka Nzambi», mpe ti ke yinaka
mpangi ya yandi, yandi kele muntu ya luvunu. Ya tsyelika, yandi lenda
kuzola ve Nzambi yina yandi ke talaka ve kana yandi zola ve mpangi ya
yandi yina yandi ke talaka.
21 Musiku yina Klisto pesaka beto ke tubaka mutindu yayi: Muntu yina
zola Nzambi, fwana kuzola mpe mpangi ya yandi.

5

Kukwikila na Mwana ya Nzambi

1 Muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Klisto, butukaka na Nzambi,
mpe muntu yina ke zolaka Tata, ke zolaka mpe mwana yina butukaka
na tata yina.
2 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto ke zolaka bana ya Nzambi.
Ya kele samu ti beto ke zolaka Nzambi mpe ke tumamaka na misiku ya
yandi.
3 Ya tsyelika, kuzola Nzambi ni kutumama na misiku ya yandi. Misiku
ya yandi kele mpasi ve samu na beto,
4 samu ti konso mwana ya Nzambi lenda kununga mambu ya yinza.
Ni kiminu ya beto ke nungisaka beto na mambu ya yinza.
5 Kaka ni muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi,
lenda kununga mambu ya yinza.
6 Yesu-Klisto kele muntu yina kwizaka na kidimbu ya maza mpe ya
menga. Yandi kwizaka kaka ve na kidimbu ya maza, kasi na kidimbu
ya maza mpe ya menga. Mpeve ya Nzambi ke tubaka kimbangi ti yawu
kele ya tsyelika, samu ti Mpeve ya Nzambi kele butsyelika.
7 Bambangi kele tatu:
8 Mpeve ya Longo, maza, mpe menga. Bawu nyonso tatu ke tubaka
kaka kimbangi mosi.
9 Beto ke ndimaka kimbangi yina bantu ke tubaka. Kasi kimbangi ya
Nzambi me lutila nene. Kimbangi yango, ni yina Nzambi tubaka na yina
me tadila Mwana ya yandi.
10 Muntu yina ke kwikilaka Mwana ya Nzambi, kele na kimbangi yina
na ntima ya yandi. Kasi muntu yina ke kwikilaka ve Nzambi, ke salaka
ti Nzambi vwanda muntu ya luvunu, samu ti yandi me kwikila ve na
kimbangi yina Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi.
11 Beno kuwa kimbangi yango: «Nzambi pesaka beto luzingu ya manku-
lulu, mpe luzingu yango kele na Mwana ya yandi.»
12 Muntu yina kele ya kukangama na Mwana, kele na luzingu. Kasi
muntu yina kele ve ya kukangama na Mwana, kele ve na luzingu.

Luzingu ya mankululu

13 Mu me sonikina beno mukanda yayi, samu ti beno zaba mambu
yayi: beno kele na luzingu ya mankululu, beno bayina ke kwikilaka na
nkumbu ya Mwana ya Nzambi.
14 Beno tala samu na yinki beto ke vwandaka na kivuvu na ntwala ya
Nzambi: beto zaba ti yandi ke kuwaka beto kana beto lomba yandi kima
yina kele ya kudedama na luzolo ya yandi.
15 Na yina, mutindu beto zaba ti yandi ke kuwaka beto ntangu beto
ke lombaka yandi kima, beto zaba mpe ti beto ke kuzwaka yina beto ke
lombaka yandi.
16 Kana muntu tala mpangi ya yandi yina me sala disumu yina ke
nataka ve na lufwa, yandi sambila Nzambi, mpe Nzambi ke pesa luzingu
na mpangi yina. Yawu lenda kusalama kaka na masumu yina ke nataka
ve na lufwa. Kasi ya kele na masumu ya nkaka yina ke nataka na lufwa,
mpe mu me tuba ve na kusambila Nzambi samu na bantu yina ke salaka
masumu ya mutindu yina.

17 Konso dyambu yina kele ve ya kudedama kele disumu. Kasi masumu nyonso ke nataka ve na lufwa.
18 Beto zaba ti muntu yina butukaka na Nzambi ke salaka dyaka ve masumu, samu ti Mwana ya Nzambi ke kebaka yandi, mpe Mfumu ya Yimbi lenda kusala yandi ata kima.
19 Beto zaba ti beto kele bana ya Nzambi. Kasi yinza nyonso kele na lutumu ya Mfumu ya Yimbi.
20 Beto zaba ti Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza, mpe yandi pesaka beto mayela, samu ti beto zaba Nzambi ya tsyelika. Beto kele ya kukangama na Nzambi ya tsyelika na luve ya Mwana ya yandi, Yesu-Klisto. Yandi kele Nzambi ya tsyelika mpe ke pesaka luzingu ya seko.
21 Bana ya munu, beno sala keba na banzambi ya biteki.

Mukanda ya zole ya YOWANE NKOTOLO

Kisoniki ya mukanda yayi ke na kuzabana kaka na nkumbu ya «Kuluntu». Bantu mingi ke na kundima ti ni Yowane kele «Kuluntu», samu ti nsonokono ya mukanda yayi kele mutindu mosi na Nsangu ya Mbote ya Yowane, mpe mikanda ya nkaka ya yandi.

Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya «Kento yina Nzambi soolaka, mpe na bana ya yandi.» Bantu ke banzaka ti «Kento mpe bana ya yandi», zola kutuba dibuundu mpe ba-Klisto ya yawu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Yn 1.1-3).
- Kisoniki ke na kukindisa ba-Klisto na kuzinga na butsyelika mpe na luzolo (2Yn 1.4-6).
- Kisoniki ke na kukebisa bawu samu na bantu yina ke zonzaka mambu ya luvunu (2Yn 1.7-11).
- Bambote ya nsuka (2Yn 1.12-13).

Bambote

1 Ni munu Kuluntu* ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Kento
yina Nzambi soolaka, mpe na sika ya bana† ya nge yina mu ke zolaka
na butsyelika nyonso. Kaka ni munu mosi ve ke zolaka beno, kasi mpe
bantu nyonso yina zaba butsyelika,
2 samu ti butsyelika kele na kati ya bantima ya beto, mpe yawu ke
vwanda bantangu nyonso na beto.
3 Bika ti lusakumunu, kyadi mpe kizunu ya Tata Nzambi mpe Yesu-
Klisto, Mwana ya yandi, kuvwanda na beto, samu ti beto zinga na
butsyelika mpe na luzolo.

Butsyelika mpe luzolo

4 Mu yangalalaka mingi ntangu mu kuwaka ti bana ya nge ke na
kuzinga na butsyelika. Na yawu, bawu ke tumamaka na lutumu yina
Tata pesaka beto.
5 Kento, ntangu yayi, mu ke na kuzabisa nge mambu yayi: Beto fwana
kuzolasana. Mu ke na kusonikina nge ve Musiku ya malu-malu, kasi
Musiku yina beto kuwaka katuka mbandukulu.
6 Kuzolasana ni kuzinga mutindu misiku ya Nzambi ke zabisaka, mpe
Musiku yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na kutuba ti beno
zinga na luzolo.

Beno sala keba na bantu ya luvunu

7 Bantu mingi ya luvunu me mwangana na yinza. Bawu ke ndimaka
ve ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza na nzutu ya mutindu mosi na beto. Ni
na mutindu yina ke talanaka muntu ya luvunu mpe mbeni ya Klisto.
8 Na yina, beno sala keba, samu ti beno bebisa ve ndandu ya beno yina
me katuka na kisalu ya beto. Kasi beno kuzwa mbote musendo ya beno
ya kulunga.

---

* **1:1** Tala mbangululu ya nkumbu yayi na nkotolo ya dibuku yayi. † **1:1** Bantu mingi ke banzaka ti «Kento yina Nzambi soolaka» kele dibuundu ya mbanza mosi, mpe ti «bana» ya yandi kele ba-Klisto ya dibuundu yina. **1:5** Yne 13.34; 15.12,17

9 Konso muntu yina kele ve ya kukangama na ndongosolo ya Klisto,
kasi ke bwelaka mambu ya nkaka, kele na Nzambi ve. Muntu yina kele
ya kukangama na ndongosolo ya Klisto, kele na Tata mpe Mwana.
10 Na yina, kana muntu kwiza na sika ya beno, mpe longisa ve beno
ndongosolo yina, beno yamba yandi ve, mpe beno pesa yandi mbote ve.
11 Kana muntu pesa yandi mbote, yandi mpe ke na kukabula mavanga
ya yimbi ya muntu yina.

Bambote ya nsuka

12 Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa beno. Kasi mu me zola ve
kusonika yawu na mukanda. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ti mu ke kwiza
na sika ya beno, mpe mu ke zonza mbombo na mbombo na beno, samu
ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga.
13 Bana ya Kibusi ya nge yina Nzambi soolaka me pesa nge mbote.

Mukanda ya tatu ya YOWANE NKOTOLO

Mutindu Mukanda ya Zole ya Yowane, mukanda yayi sonamaka na muntu yina zabanaka kaka na nkumbu ya «Kuluntu».

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (3Yn 1.1-4).
- Kisoniki ke na kutuba mambu ya mbote na mu-Klisto na nkumbu Ngayuse, samu ti yandi kele ya kukwikama na butsyelika (3Yn 1.5-8).
- Yandi ke na kunyonga samu na nkadulu ya Dyotefe yina ke mangaka lutumu ya «Kuluntu» mpe ke yambaka ve bampangi. Mpe yandi ke na kuzonzila nkadulu ya mbote ya mu-Klisto na nkumbu Demeteleyuse (3Yn 1.9-12).
- Bambote ya nsuka (3Yn 1.13-15).

Bambote

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge,
Ngayuse yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso.
2 Mpangi ya munu, mu zola ti mambu nyonso vwanda mbote samu na
nge, mpe ti nzutu ya nge vwanda na mavimpi ya mbote mutindu mwela
ya nge.
3 Mu vwandaka na kilengi ya kulutila ntangu bampangi yina kwizaka
awa tubilaka munu kimbangi yayi: Nge kele ya kukwikama na butsye-
lika, mpe nge ke zingaka mutindu ke zabisaka butsyelika yina.
4 Kilengi ya munu ya kulutila, ni kuwa ti bana ya munu ke na kuzinga
na butsyelika.

Nkadulu ya mbote ya Ngayuse

5 Mpangi ya munu ya luzolo, nge ke sadilaka kiminu ntangu nge ke
sadisaka bampangi mpe banzenza.
6 Na ntwala ya bampangi ya dibuundu, bawu me tuba kimbangi ya
mbote na nzutu ya nge samu na luzolo ya nge. Sadisa bawu na mutindu
me fwanana na meso ya Nzambi, samu na kulanda nzyetolo ya bawu.
7 Bawu ke na kuzyeta samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Klisto ata
kubaka kima na maboko ya bayina kele bandimi ve.
8 Na yina, beto fwana kuyamba bantu ya mutindu yina, samu ti beto
sala kintwadi na bawu na kisalu ya kuzabisa butsyelika.

Nkadulu ya yimbi ya Dyotefe

9 Mu me sonika mukanda ya nkufi na dibuundu, kasi Dyotelefese yina
ke zolaka na kuvwanda mfumu ya bampangi ke ndimaka ve mambu
yina beto ke tubaka.
10 Ni yawu yina, ntangu mu ke kwiza, mu ke zabisa bampangi mambu
nyonso yina yandi ke salaka, mambu ya yimbi mpe ya luvunu yina yandi
ke zonzaka na banzutu ya beto. Kaka ni mambu yina ve, kasi dyaka,
yandi ke mangaka na kuyamba bandimi yina ke na kuzyeta samu na
butsyelika. Na yawu, ntangu bampangi ke zolaka yamba bawu, yandi
ke yiminaka bawu mpe ke bingisaka bawu na dibuundu.

1:1 Bis 19.29; Lom 16.23; 1Ko 1.14

11 Mpangi ya munu ya luzolo, kulanda ve kifwani ya bayina ke salaka
mambu ya yimbi. Kasi landa kifwani ya bayina ke salaka mambu ya
mbote. Muntu yina ke salaka mambu ya mbote kele mwana ya Nzambi.
Kasi muntu yina ke salaka mambu ya yimbi zaba Nzambi ve.
12 Bantu nyonso ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya Demete-
leyuse, mpe kimbangi yina kele ya tsyelika. Beto mpe ke na kutuba
kimbangi ya mbote na nzutu ya yandi, mpe nge zaba ti mambu yina beto
ke tubaka kele ya tsyelika.

Bambote ya nsuka

13 Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa nge. Kasi mu zola ve kusonika
yawu na mukanda,
14 samu ti mu ke na kivuvu ya kutalana na nge na bilumbu ke kwiza,
mpe beto ke solola mbombo na mbombo.
15 Bika ti kizunu kuvwanda na nge. Bampangi ya nge me pesa nge
mbote. Pesa mpe mbote na mosi-mosi na kati ya bampangi ya beto.

Mukanda ya YUDE NKOTOLO

Mukanda ya Yude sonamaka ve samu na dibuundu mosi ya Nzambi, kasi samu na ba-Klisto nyonso. Mambu mingi yina kele na mukanda yayi kele mutindu mosi na mambu yina kele na Mukanda ya Zole ya Pyele. Yawu kele na mambu mingi yina kele na dibuku ya Ngwisani ya Ntama samu na kupesa malongi na ba-Klisto ya ntangu yayi. Yawu kele na bampova ya ngolo samu na kukanga nzila na bayina ke zabisaka malongi ya yimbi, mpe ke zingaka kidi-kidi.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Yud 1-2).
- Yude ke na kukebisa ba-Klisto samu na bantu ke longisaka malongi ya luvunu (Yud 3-16).
- Yandi ke na kukindisa ba-Klisto na kuvwanda ya kukwikama na kiminu (Yud 17-23).
- Yandi ke na kukembisa Nzambi, samu ti yandi ke sadisaka ba-Klisto (Yud 24-25).

Mukanda yayi ke na kulakisa beto yimbi ya bantu yina ke na kubalula nsangu ya bumbote ya Nzambi na mambu ya luvunu. Kasi yawu ke na kulakisa mpe lusalusu mpe kivuvu yina Nzambi, Yesu-Klisto mpe Mpeve ya Longo ke pesaka na ba-Klisto.

Bambote

1 Ni munu Yude yina kele mundongo ya Yesu-Klisto mpe leki ya Zaki,
ke na kusonika mukanda yayi na bayina Tata Nzambi bokilaka, bayina
yandi ke zolaka mpe ke bumbaka samu na Yesu-Klisto.
2 Bika ti Nzambi kutala beno kyadi mpe ti yandi kupesa beno kizunu
na luzolo ya kulutila.

Milongisi ya luvunu
(2Py 2.1-17)

3 Bampangi ya munu ya ntima, mu vwandaka na nsatu ya kulutila
samu na kusonikina beno na yina me tadila wapi mutindu Nzambi
vuukisaka beto. Kasi mu me tala ti mu fwana kusala yawu ntangu yayi,
samu ti mu kindisa beno na kunwana samu na kiminu yina Nzambi
pesaka mbala mosi na bayina kele bantu ya yandi.
4 Mu ke na kusonikina beno, samu ti ya kele na bantu ya yimbi yina
me kota na mansweki na kati ya beno. Bawu ke na kubalula nsangu ya
bumbote ya Nzambi ya beto, samu ti bawu kuzwa nzila ya kuzinga na
kindumba. Bawu ke mangaka mpe Yesu-Klisto, Mulongisi mpe Mfumu
kaka mosi ya beto. Katuka ntama, Dibuku ya Nzambi zabisaka kitumbu
yina bawu ke kuzwa.
5 Ata ti beno me zaba mbote mambu nyonso yina, mu zola kubambula
beno moyo ti Mfumu vuukisaka bantu ya Isayeli na kubasisa bawu na
yinsi ya Ngipiti. Kasi na manima, yandi salaka ti bayina vwandaka zola
ve kukwikila yandi kufwa.

1:5 Ltg 14.26-38

6 Beno bambuka moyo na mwa bambazi yina vwandaka zola ve
kuvwanda na bisika yina Nzambi pesaka bawu, mpe bikaka kisika yina
Nzambi tulaka bawu. Na yina, Nzambi me kangaka bawu ya mankululu
na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii na kilumbu ya nene yina
yandi ke sala lufundusu.
7 Beno bambuka moyo mpe na Sodomi, Ngomole, mpe na bambanza
ya nkaka yina vwandaka pene-pene. (Mutindu mosi na bambazi yina
salaka mambu ya yimbi), bantu ya bambanza yina salaka kindumba,
mpe sosaka na kuvukisa mfulu na bambazi. Ntangu yayi, bawu ke na
kutala mpasi na kati ya tiya ya mankululu, mpe yawu fwana kuvwanda
kifwani samu na bantu nyonso.
8 Mutindu mosi mpe, bantu yina kotaka na mansweki na kati ya beno
ke lotaka bandosi yina ke nataka bawu na kusumuna banzutu ya bawu.
Bawu ke safulaka bumfumu ya Nzambi, mpe ke fingaka bambazi yina
kele na nkembo mingi na mazulu.
9 Mikayele, mfumu ya bambazi, salaka ve mutindu yina. Ata ntangu
yandi vwandaka nwanina nzutu ya Moyize na Satana, yandi zengilaka
yandi ve kitumbu na bifingu, kasi yandi tubaka kaka: «Bika Nzambi
kupesa nge kitumbu*.»
10 Kasi bantu yayi ke fingaka bima yina bawu zaba ve. Mambu yina
bawu zaba, bawu zaba yawu kaka na kimuntu mutindu bibulu yina ke
yindulaka ve. Mambu ya mutindu yina ke kufwa kaka bawu.
11 Kyadi na bawu, samu ti bawu me landa nzila yina Kayini landaka.
Kyadi na bawu, samu ti bawu me katuka na nzila ya kulunga samu na
lukoso ya mbongo, mutindu salaka Balaame, mpe bawu me kufwa samu
ti bawu tumamaka ve, mutindu salaka mpe Kole.
12 Ni bawu ke manisaka buzitu ya madya ya beno ya bunkundi ntangu
bawu ke kudyaka mpe ke kunwaka ya kulutila ata kutala nsoni, mpe ke
banzilaka kaka banzutu ya bawu mosi. Bawu kele mutindu matuti ya
ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Mupepe ke fulaka mpe ke bingisaka
yawu. Bawu kele mutindu bayinti yina ke butaka ve bambuma na
ntangu ya kubuta bambuma, bayinti ya kutimuka mpe yina kele bam-
bala zole ya kufwa.
13 Bawu kele mutindu bimpo ya ngolo ya maza ya mubu, mpe bawu
ke mwangisaka mavanga ya bawu ya nsoni mutindu mafulu yina mubu
ke losaka na kumu. Bawu kele mutindu bambwetete yina me zimbana
nzila ya bawu. Nzambi me bumbila bawu kisika ya bantangu nyonso na
kati ya kitombe ya kulutila.
14 Enoki, nkooko ya beto ya nsambwadi katuka Adami, bikulaka na
yina me tadila bantu yina na kutuba: «Beno kuwa! Mfumu ke na kukwiza
na lutangu ya kulutila mafunda mingi ya bambazi ya yandi ya longo.
15 Yandi ke fundisa bantu nyonso, mpe ke bedisa bantu nyonso ya
yimbi na mavanga ya bawu ya yimbi yina bawu salaka Nzambi, mpe na
bifingu yina misumuki yayi ya buzitu ve tubaka na Nzambi.»
16 Bantu yango ke vwandaka ve na kilengi, mpe ke nyungutaka konso
ntangu. Bawu ke sadilaka bansatu nyonso ya bawu ya yimbi. Bawu
ke zonzaka na lunangu, mpe ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya
bantu samu na kuzwa ndandu.

1:7 Mba 19.1-29 **1:8** 2Py 2.10 * **1:9** Awa, Yude ke na kuzonzila mambu yina kele ve na Dibuku ya Nzambi. **1:11** Mba 4.3-8 **1:11** Ltg 31.16 **1:11** Ltg 16.1-35

Kutatamana na kukula na kiminu

17 Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno bambuka moyo na
mambu yina bantumwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto zabisaka beno na
ntama.
18 Bawu zabisaka beno ti na bilumbu ya nsuka, ya ke vwanda na bantu
ya yimbi yina ke seka beno, mpe ke zinga na bansatu ya bawu ya yimbi.
19 Ni bawu ke kabulaka bantu. Bawu kele na mabanza ya kimuntu,
mpe Mpeve ya Nzambi kele na bawu ve.
20 Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno tatamana na kukula
na kiminu ya beno ya longo. Beno sambila na Mpeve ya Longo.
21 Beno tatamana na kuvwanda na kati ya luzolo ya Nzambi, mpe beno
vingila ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto tala beno kyadi samu na kuzwa
luzingu ya seko.
22 Beno tala kyadi na bantu yina ke na maketi-keti.
23 Beno vuukisa bawu na kukatula bawu na tiya ya lufundusu. Beno
tala mpe kyadi na bantu ya nkaka. Kasi na kutala bawu kyadi, beno
fwana kusala keba tii na kuyina mpe binkuti ya bawu ya kusumuka na
mavanga ya yimbi ya bawu.

Nkembo na Nzambi

24 Nzambi kele na lulendo ya kukeba beno, samu ti beno kubwa ve na
masumu. Na yina, yandi ke sala ti beno talana bantu ya kuvedila mpe ya
kufuluka na kilengi na ntwala ya nkembo ya yandi.
25 Yandi kele Nzambi mosi kaka yina vuukisaka beto na lusalusu ya
Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Bika ti nkembo, bunene, lulendo, mpe
bumfumu kuvwanda ya yandi ntete yinza yilama, ntangu yayi, mpe tii
bantangu nyonso! Ameni!

Dibuku ya
LUZABUSU
NKOTOLO

Kisoniki ya dibuku yayi ke na nkumbu ya Yowane. Yandi ke na kulakisa wapi mutindu ke na kulandana mazabusu ya Yesu-Klisto. Yandi ke na kuzabisa mambu yina yandi talaka ntangu Mpeve ya Longo kuzwaka yandi. Ntangu Yowane ke na kusonika dibuku yayi, yandi kele na kisanga ya Patemose, kisika yandi ke na kuzinga mutindu nkole, samu ti yandi longisaka Nsangu ya Mbote na ntangu ntinu ya mbanza Loma vwandaka talisa ba-Klisto mpasi. Ba vwandaka talisa bawu mpasi, samu ti bawu vwandaka kwikila kaka na Mfumu mosi, Yesu-Klisto.

Na kati ya dibuku yayi, kele na mikanda yina Yesu tumisaka Yowane na kufidisa na mabuundu ya Nzambi, yina kele na kizunga ya Aziya yina ba ke na kubokila ntangu yayi Tiliki.

Dibuku yayi kele mpe ya kufuluka na balumoni mpe mazabusu yina ba ke na kuzonzila na bidimbu mpe bifwani mingi. Bantu lenda kubakula na mutindu ya kuswaswana mambu ya fyoti-fyoti yina kele na kati ya dibuku yayi. Kasi dyambu ya ngudi ya dibuku yayi kele pwelele: Yesu-Klisto, yina kele kaka Mfumu mosi, ke nungaka mambu nyonso bantangu nyonso.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Yowane ke na kuzabisa wapi mutindu yandi kuzwaka lumoni ya yandi ya ntete. Na kati ya lumoni yango, Yesu ke na kupesa yandi kisalu ya kusonika mikanda na mabuundu ya Nzambi (Luz 1–3).
- Yowane ke na kutala na balumoni nkembo ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto na mazulu (Luz 4–5).
- Yowane ke na kuzonzila dibuku mpe bikangulu (Luz 6–8).
- Yowane ke na kuzonzila bakulumenta (Luz 9–11).
- Yowane ke na kuzonzila Dalango mpe bibulu zole ya ngitukulu (Luz 13).
- Yowane ke na kuzonzila Dimeme ya Nzambi mpe nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu yina ke kuzwa mpulusu, mpe lufundusu yina bambazi zabisaka (Luz 14).
- Yowane ke na kuzonzila bambungu ya nkele ya Nzambi (Luz 15–16).
- Yowane ke na kuzonzila wapi mutindu ke mwangana mbanza Babilone, mpe wapi mutindu kibulu, mumbikudi ya luvunu mpe Satana ke lembana na kununga (Luz 17–20).
- Yowane ke na kuzonzila zulu ya malu-malu, ntoto ya malu-malu, mpe mbanza Yelusalemi ya malu-malu (Luz 21.1–22.5).
- Yowane ke na kukebisa bantu, na pwelele nyonso, na mambu nyonso yina yandi me zonzila. Yandi ke na kuzonzila mpe nsilulu ya Klisto yina vumbukaka na lufwa: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza!» (Luz 22.6-21).

Mbandukulu

1 Dibuku yayi ke na kuzabisa mambu ya kubumbama yina Nzambi lakisaka na Yesu-Klisto, samu ti yandi lakisa na bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza. Klisto fidisaka mbazi ya yandi samu na kulakisa yawu na sika ya kisadi ya yandi Yowane.

2 Mutindu mbangi, Yowane ke na kuzabisa mambu ya Nzambi mpe
kimbangi ya Yesu-Klisto na mambu nyonso yina yandi talaka.
3 Kyese na muntu yina ke na kutanga yawu. Kyese na bayina ke na
kuwa mambu ya bambikululu, mpe ke na kubumba mambu yina kele
ya kusonama na kati ya dibuku yayi. Ya tsyelika, ntangu ya mambu yayi
me kuma pene-pene.

Bambote na mabuundu nsambwadi ya Nzambi

4 Munu Yowane, mu ke na kuzabisa mambu yayi na sika ya mabuundu
nsambwadi ya kizunga ya Aziya.
Bika ti Nzambi yina kele, yina kele bantangu nyonso, mpe yina ke
kwiza, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. Bika mpe ti bam-
peve nsambwadi yina kele na ntwala ya kiti ya yandi ya kintinu kupesa
beno yawu,
5 mpe ti Yesu-Klisto, mbangi ya kukwikama, kupesa mpe beno yawu.
Ni yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na lufwa. Yandi kele mpe
mfumu ya bantinu ya yinza.
Yesu-Klisto ke zolaka beto mpe kuulaka beto na masumu ya beto na
menga ya yandi.
6 Yandi kumisaka beto bantu ya yinsi ya ntinu mosi, dikanda ya
banganga-Nzambi, samu na kusadila Tata ya yandi Nzambi. Nkembo
mpe lulendo kuvwanda ya yandi tii bantangu nyonso! Ameni.
7 Beno tala! Yandi ke na kukwiza na kati ya matuti. Bantu nyonso
ke tala yandi, ata bayina tobolaka yandi bambanzi. Bifumba nyonso ya
ntoto ya muvimba ke looka mpe ke dila samu na yandi. Ya tsyelika, yawu
ke vwanda mutindu yina! Ameni.
8 Mfumu Nzambi ke na kutuba: «Mu kele Alafa mpe Omenga*. Munu
kele, mu kele bantangu nyonso, mpe mu ke kwiza. Mu kele Nzambi-
Mpungu.»

Yowane talaka Klisto na lumoni

9 Munu Yowane, mu kele mpangi ya beno. Mu ke na kukabula
bampasi, Kimfumu ya Nzambi, mpe mvibudulu kintwadi na beno na ku-
vwanda ya kukangama na Yesu. Mu vwandaka na kisanga ya Patemose,
samu ti mu zabisaka mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu.
10 Na Kilumbu ya Mfumu†, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi mpe mu
kuwaka na manima ya munu ndinga ya ngolo yina wakanaka mutindu
kulumenta.
11 Yawu tubaka: «Sonika na kati ya dibuku mambu nyonso yina nge
ke na kuwa, mpe fidisa dibuku yango na mabuundu nsambwadi yayi:
dibuundu ya Efeso, ya Semilene, ya Pelengame, ya Tyatile, ya Saledese,
ya Filadelefi, mpe ya Lawodise.»
12 Mu balukaka samu na kutala nani vwandaka zonza, mpe mu talaka
bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda. 13 Na kati-kati ya biten-
tokolo nsambwadi yina ya minda, mu talaka muntu mutindu Mwana ya
muntu. Yandi vwandaka ya kulwata dizwela ya yinda, mpe kangaka na
ntulu singa ya luketo ya wolo.

---

* **1:8** *Alafa mpe Omenga:* Alafa kele kisono ya ntete, mpe Omenga kele kisono ya nsuka na bisono nyonso ya ndinga ya ba-Ngeleke. † **1:10** *Kilumbu ya Mfumu:* Na mulonga yayi ya zola kutuba kilumbu ya lumingu.

14 Bansuki ya yandi ya yintu vwandaka mpembe mutindu mika ya
dimeme to mpembe ya kulutila, mpe meso ya yandi vwandaka lezima
mutindu tiya.
15 Makulu ya yandi vwandaka lezima mutindu kisengo ya mbwaki
yina ba me tula na tiya, mpe ndinga ya yandi vwandaka wakana
mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu.
16 Yandi vwandaka ya kusimba bambwetete nsambwadi na lubakala,
mpe mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole vwandaka
basika na yinwa ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu ke
lezimaka ntangu na ngunga ya midi.
17 Ntangu mu talaka yandi, mu kubwaka na ntwala ya makulu ya
yandi mutindu muntu ya kufwa. Yandi tentikaka munu diboko ya yandi
ya lubakala, mpe zabisaka munu: «Kuvwanda na boma ve! Mu kele
muntu ya ntete mpe ya nsuka.
18 Mu kele muntu ya moyo. Mu vwandaka ya kufwa, kasi ntangu yayi
mu kele moyo tii seko. Mu kele na lulendo na lufwa mpe ya yinsi ya
bantu ya kufwa.
19 Na yina, sonika mambu yina nge ke na kutala: mambu yina ke na
kusalama ntangu yayi, mpe yina ke salama na bilumbu ke kwiza.
20 Nsasa ya mansweki ya bambwetete nsambwadi yina nge me tala
na diboko ya munu ya lubakala, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo
ya minda kele mutindu yayi: Bambwetete ni bambazi ya mabuundu
nsambwadi, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ni mabu-
undu nsambwadi yina.»

2

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Efeso

1 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Efeso:
«Muntu yina me simba bambwetete nsambwadi na diboko ya yandi ya
lubakala, mpe ke na kutambula na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi
ya wolo ya minda ke na kutuba:
2 Mu zaba kisalu ya nge, bampasi yina nge me tala, mpe mvibudulu
yina nge me lakisa. Mu zaba ti nge lenda kuvibidila ve bantu ya myangu.
Nge me meka bayina ke tubaka ti bawu kele bantumwa kasi bawu kele
ve bantumwa, mpe nge me bakula ti bawu kele bantu ya luvunu.
3 Nge kele na mvibudulu. Nge me tala mpasi samu na Nkumbu ya
munu, mpe nge me lemba ve.
4 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na kuzola dyaka
munu ve mutindu nge vwandaka zola munu ntete.
5 Na yina, nge fwana kubambuka moyo kisika nge me kubwa. Viluka
mpe sala mutindu nge vwandaka sala na ntama. Kana nge viluka ve, mu
ke kwiza na sika ya nge, mpe mu ke katula kitentokolo ya mwinda ya nge
kisika yawu kele.
6 Kasi mutindu mosi na munu, nge ke zolaka ve bisalu yina ke salaka
ba-Nikolayi*. Yina ni dyambu ya mbote yina kele na nge.
7 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na
kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa

* **2:6** *ba-Nikolayi:* Ni bilandi ya Nikola. Bawu vwandaka longisa malongi ya yimbi, mpe vwandaka kwamisa mabuundu ya Nzambi na mbanza Efeso mpe Pelengame.

yandi bambuma ya yinti ya luzingu, samu ti yandi kudya yawu. Yinti yango kele na kati ya paladiso ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Semilene

8 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Semilene:

«Muntu ya ntete mpe ya nsuka, yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa ke na kutuba:
9 Mu zaba bampasi mpe bumputu ya nge. Kasi ya tsyelika, nge kele mvwama! Mu zaba mambu ya yimbi yina bantu ke zonzaka na yina me tadila nge. Bawu ke tubaka ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, bawu kele dibuundu ya Satana».
10 Kuvwanda na boma ve na bampasi yina nge ke tala. Kuwa mbote! Satana ke tonta bantu mingi na kati ya beno na kutula bawu na boloko, mpe beno ke lutisa bilumbu kumi na kati ya bantontolo. Vwanda ya kukwikama tii na lufwa, mpe nge ke kuzwa musendo ya luzingu ya seko.
11 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Muntu yina ke nunga ke kufwa dyaka ve na mbala ya zole.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Pelengame

12 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Pelengame:

«Muntu yina kele na mbele ya yinda yina ke na meno na balweka nyonso zole, ke na kutuba:
13 Mu zaba wapi sika nge ke zingaka, ni kuna kele kiti ya kintinu ya Satana. Kasi nge kele ya kukangama na munu. Nge bikaka ve na kutula kiminu ya nge na munu ata na ntangu yina ba kufwaka mbangi ya munu ya kukwikama, Antipase, na kati ya mbanza ya beno. Ni kuna ke zingaka Satana.
14 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Na kati ya dibuundu ya nge ke na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Balaame†. Yandi vwandaka longisa Balake na kubwisa bantu ya Isayeli na masumu na kudya bibulu yina bantu vwandaka pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, mpe na kutumisa bawu na kusadila kindumba.
15 Na kati ya dibuundu ya nge, kele mpe na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya ba-Nikolayi.
16 Na yina, nge fwana kuviluka. Kana ve, mu ke kwiza nswalu na sika ya nge, mpe mu ke nwanisa bantu yina na mbele ya yinda yina ke basikaka na yinwa ya munu.
17 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi mane ya kubumbama. Mu ke pesa yandi mpe ditadi ya mpembe yina kele ya kusonama nkumbu ya malu-malu yina ata muntu zaba, kana kaka ve muntu yina ke kuzwa yawu.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Tyatile

18 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Tyatile:

«Mwana ya Nzambi yina meso ke lezimaka mutindu tiya, mpe makulu mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me tula na tiya, ke na kutuba:

† **2:14** Awa, nkumbu ya Balaame ke na kulakisa muntu yina ke pesaka malongi ya yimbi. **2:14** Ltg 22–24 **2:14** Ltg 25.1-2; 31.16 **2:16** Luz 2.6

19 Mu zaba bisalu yina nge me sala, luzolo yina kele na nge, kiminu,
kisalu mpe mvibudulu ya nge. Mu zaba ti bisalu yina nge ke na kusala
ntangu yayi me lutila bisalu yina nge salaka ntete.
20 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na kundima ndon-
gosolo ya Yezabele, kento yina ke tubaka ti yandi kele mumbikudi. Yandi
ke na kuvuna bisadi ya munu na kulongisa bawu na kusala kindumba,
mpe na kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na
banzambi ya biteki.
21 Mu me pesa yandi ntangu mingi, samu ti yandi viluka. Kasi yandi
ke na zola kuviluka ve na kindumba ya yandi.
22 Ni yawu yina, mu ke losa yandi mpe bayina me sala kinsuza na yandi
na mfulu, kisika bawu ke tala mpasi ya kulutila, kana bawu viluka ve na
bisalu ya yimbi yina bawu me sala.
23 Mu ke kufwa bana ya yandi. Na yina, mabuundu nyonso ya Nzambi
ke zaba ti mu kele muntu yina ke talaka na kati ya ntima mpe zaba
mabanza ya bantu. Mu ke pesa konso muntu na kati ya beno musendo
yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala.»
24 «Kasi samu na bantu ya nkaka ya mbanza Tyatile, beno yina me
kwikila ve na ndongosolo yina, mpe me sosa ve na kuzaba mambu yina
bawu ke bokilaka “mansweki ya nene ya Satana”, mu ke na kuzabisa
beno ti mu ke pesa beno ve kizitu ya nkaka.
25 Kasi beno bumba mbote mambu nyonso yina kele na beno tii ntangu
mu ke kwiza.»
26 «Na muntu yina ke nunga mpe ke bumba bisalu ya munu tii na
nsukunu, mu ke pesa yandi bumfumu ya kuyala bayinsi nyonso.
27 Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko
mutindu ba ke pasulaka bambungu ya nene ya ntoto ya kuyoka.
28 Mutindu munu mpe kuzwaka kimfumu na sika ya Tata ya munu,
mu ke pesa yandi mbwetete ya suka-suka.
29 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na
kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

3

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Saledese

1 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Saledese:
«Muntu yina ke na bampeve nsambwadi ya Nzambi mpe bambwetete
nsambwadi ke na kutuba: Mu zaba bisalu ya nge. Nsangu ya nge ke ya
kumwangana ti nge kele moyo, kasi nge kele ya kufwa.
2 Zibula meso! Kindisa nyonso yina kele pene-pene na kufwa. Ya
tsyelika, mu me tala ti bisalu ya nge kele ya kudedama ve na meso ya
Nzambi ya munu.
3 Na yina, nge fwana kubambuka moyo na ndongosolo yina nge
kuzwaka mpe kuwaka. Kwikama na yawu, mpe viluka. Kana nge
zibula meso ve, mu ke kwiza na sika ya nge mutindu muyibi, ata kuzaba
ngunga yina mu ke kwiza.
4 Kasi na kati ya dibuundu ya mbanza Saledese kele na mwa bantu ya
nkaka yina me sumuna ve bilele ya bawu. Bawu ke tambula kintwadi
na munu na bilele ya mpembe yina bawu me lwata, samu ti bawu kele
bantu ya kulunga.

2:20 1Bt 16.31; 19.1-2; 2Bt 9.22,30 **2:28** Luz 22.16

5 Na yina, muntu yina ke nunga ke lwata bilele ya mpembe, mpe mu
ke katula ve nkumbu ya yandi na kati ya dibuku ya luzingu. Mu ke tuba
na ntwala ya Tata ya munu mpe na ntwala ya bambazi ya yandi ti mu
zaba yandi.
6 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na
kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Filadelefi

7 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Filadelefi:
«Muntu ya longo mpe ya tsyelika yina kele na fungula ya Davidi, muntu
yina ke zibulaka mwelo yina ata muntu lenda kanga, mpe ke kangaka
mwelo yina ata muntu lenda fungula ke na kutuba:
8 Mu zaba bisalu ya nge. Nge ke na ngolo mingi ve, kasi nge me tumama
na mambu ya munu, mpe nge me vwanda ya kukwikama na munu.
Na yina, mu me zibula na ntwala ya nge mwelo yina ata muntu lenda
kukanga.
9 Na bantu ya dibuundu ya Satana yina ke vunaka na kutuba ti bawu
kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, mu ke sala bawu mutindu
yayi: Mu ke sala ti bawu kwiza kufukama na ntwala ya nge samu na
kuzitisa nge, mpe bawu ke zaba ti mu ke zolaka nge.
10 Mutindu nge me bumba mambu ya munu na mvibudulu nyonso,
munu mpe, mu ke bumba nge na ntangu ya bampasi yina ke salama na
yinza ya muvimba samu na kumeka bantu nyonso ya ntoto.
11 Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza. Bumba mbote
nyonso yina nge ke na yawu, samu ti ata muntu kubaka yimpu ya nge
ya lunungu.
12 Na muntu yina ke nunga, mu ke kumisa yandi dikunzi na kati ya
Yinzo ya Nzambi ya munu, mpe yandi ke basika dyaka ve. Mu ke sonika
Nkumbu ya Nzambi ya munu mpe ya mbanza ya Nzambi ya munu na
nzutu ya yandi. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya malu-malu yina ke
katuka na zulu na sika ya Nzambi ya munu, mpe ke kulumuka. Mu ke
sonika mpe Nkumbu ya munu ya malu-malu na nzutu ya yandi.
13 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na
kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Lawodise

14 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Lawodise:
«Muntu yina ba ke bokilaka Ameni, mbangi ya kukwikama mpe ya
tsyelika, yina kele mfumu ya bima nyonso yina Nzambi yidikaka, ke na
kutuba:
15 Mu zaba bisalu ya nge, nge ke na madidi ve, mpe nge kele tiya ve. Ya
vwandaka mbote nge vwanda madidi to tiya!
16 Kasi mutindu nge kele kaka mwa tiya ndambu, madidi ve to tiya ve,
mu ke luka nge.
17 Nge ke tubaka ti nge kele mvwama, nge kele na bimvwama mingi
mpe nge ke kondwaka kima ve. Kasi nge zaba ve ti nge ke na kuzinga na
kyadi mpe na kati ya bampasi! Nge kele mputu, mpofo mpe kimpene.
18 Ni yawu yina, mu ke na kulonga nge na kusumba na sika ya munu
wolo yina ba me meka na tiya, samu ti nge kuma ya tsyelika mvwama.
Sumba mpe bilele ya mpembe yina nge ke lwata, mpe nge tala dyaka
ve nsoni na kimpene ya nge. Mutindu mosi mpe, sumba manganga ya
kutula na meso ya nge, samu ti nge tala mbote.

19 Mu ke sungikaka mpe ke sembaka bayina nyonso mu ke zolaka. Na
yina, sala ya kulutila bisalu ya mbote, mpe viluka.
20 Kuwa mbote! Mu kele ya kutelama na mwelo, mpe mu ke na
kukonkota. Kana muntu kuwa ndinga ya munu mpe fungula mwelo, mu
ke kota na yinzo ya yandi. Mu ke kudya kintwadi na yandi, mpe yandi
kintwadi na munu.
21 Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi muswa ya kuvwanda na
munu na kiti ya munu ya kintinu. Mutindu mosi munu mpe, na manima
ya kununga, mu kwendaka vwanda na Tata ya munu na kiti ya yandi ya
kintinu.
22 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na
kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

4

Mwelo ya kuzibuka na mazulu

1 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka mwelo ya kuzibuka
na mazulu. Ndinga yina mu kuwaka ntete, mpe yina vwandaka wakana
mutindu kulumenta zabisaka munu: «Yuluka awa, mpe mu ke lakisa nge
mambu yina ke salama na bilumbu ke kwiza.»
2 Kaka na ntangu yina, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi. Mu talaka kiti
ya kintinu na mazulu mpe muntu mosi ya kuvwanda na kiti yango.
3 Muntu yango vwandaka lezima mingi mutindu matadi ya ntalu
yina ba ke bokilaka zape mpe sandwani. Kiti ya kintinu vwandaka ya
kuzunga na mukyama yina vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu
yina ba ke bokilaka emelode.
4 Bakiti ya nkaka ya kintinu makumi zole na yiya zungaka kiti yina ya
kintinu, mpe na zulu ya yawu vwandaka na bakuluntu makumi zole na
yiya yina lwataka bilele ya mpembe mpe bayimpu ya wolo.
5 Na kiti ya kintinu vwandaka basika ndinga, bansemo mpe bidumu.
Minda nsambwadi vwandaka lezima na mantwala ya kiti ya kintinu.
Minda yango, ni bampeve ya nsambwadi ya Nzambi.
6 Na ntwala ya kiti ya kintinu vwandaka mutindu mubu yina vwan-
daka talana mutindu kitala-tala yina vwandaka lezima.
Na kati-kati ya kiti ya kintinu mpe na balweka ya yawu vwandaka na
bima yiya ya moyo yina vwandaka ya kufuluka na meso na mantwala
mpe na manima.
7 Kima ya ntete vwandaka mutindu nkosi, mpe kima ya zole mutindu
ngombe ya mbakala yina kele ntete ntwenya. Kima ya tatu vwandaka
na kizizi ya kufwanana na muntu, mpe kima ya yiya vwandaka mutindu
mbemba yina ke na kupepa.
8 Konso kima vwandaka na mapapu sambanu, mpe yawu vwandaka
ya kufuluka na meso na ngaanda mpe na kati. Mpimpa na ntangu, bawu
vwandaka bika ve na kuyimba mutindu yayi:
«Nge kele ya longo! Ya longo! Ya longo!
Mfumu Nzambi-Mpungu,
yina kele, yina vwandaka, mpe yina ke kwiza.»
9 Bima ya moyo yiya vwandaka yimba samu na kupesa nkembo, buzitu,
mpe matondo na muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe
yina ke na kuzinga seko. Bambala nyonso yina bawu vwandaka sala
mutindu yina,

10 bakuluntu makumi zole na yiya vwandaka fukama na ntwala ya
yandi, mpe vwandaka sambila muntu yina ke na kuzinga seko. Bawu
vwandaka losa bayimpu ya bawu ya kintinu na ntwala ya kiti ya kintinu
na kutuba:
11 «Mfumu Nzambi ya beto,
nge kele ya kulunga na kuzwa
nkembo, masiika, mpe lulendo.
Ya tsyelika, ni nge yidikaka bima nyonso,
mpe ni na luzolo ya nge
yawu kele mpe yawu salamaka.»

5

Dibuku mpe Dimeme

1 Mu talaka na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya
kuvwanda na kiti ya kintinu, dibuku mosi yina vwandaka fwanana na
mukanda yina ba me zinga. Yawu vwandaka ya kusonika na balweka
nyonso zole. Ba kangaka yawu na makolo nsambwadi, mpe ba tulaka
kinyemo na konso singa.
2 Mu talaka mpe mbazi mosi ya lulendo yina vwandaka tuba na ndinga
ya ngolo: «Nani kele ya kulunga na kukatula basinga mpe kufungula
dibuku?»
3 Kasi ata muntu na zulu, na ntoto mpe na yisi ya ntoto vwandaka na
lulendo ya kufungula dibuku yina, mpe kutala na kati.
4 Mu dilaka mingi, samu ti ata muntu vwandaka ya kulunga na
kufungula dibuku mpe na kutala na kati.
5 Kasi mosi na kati ya bakuluntu zabisaka munu: «Kudila ve! Tala:
Nkosi ya kifumba ya Yuda, muntu ya dikanda ya Davidi, me nunga.
Yandi lenda nyangula makolo nsambwadi mpe kuzibula dibuku.»
6 Na yina, mu talaka Dimeme ya kutelama na kati ya kiti ya kintinu
mpe bima yiya ya moyo, na kati-kati ya bakuluntu. Yandi vwandaka
talana mutindu kibulu yina ba me zenga laka. Yandi vwandaka na
mampoka nsambwadi mpe meso nsambwadi. Meso yina kele bampeve
nsambwadi ya Nzambi yina yandi fidisaka na ntoto ya muvimba.
7 Dimeme kwendaka pene-pene ya kiti ya kintinu, mpe bakaka dibuku
na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya
kintinu.
8 Ntangu yandi bakaka yawu, bima yiya ya moyo yina mpe bakuluntu
makumi zole na yiya fukamaka na ntwala ya Dimeme. Bawu nyonso
vwandaka ya kusimba bisanzi mpe bambungu ya wolo ya kufuluka na
mananasi yina kele balusambulu ya bantu ya longo.
9 Bawu vwandaka yimba nzimbu ya malu-malu:
«Nge kele ya kulunga na kubaka dibuku
mpe na kukatula basinga.
Ya tsyelika, ba kufwaka nge,
mpe na menga ya nge,
nge me vuukisa samu na Nzambi bantu
ya bifumba nyonso, bandinga nyonso,
makanda nyonso, mpe bayinsi nyonso.
10 Nge me sala ti bawu vwanda bantu
ya yinsi ya ntinu mosi mpe banganga-Nzambi
samu na kusadila Nzambi ya beto,

mpe bawu ke yala yinza nyonso.»
11 Na manima, mu vwandaka tatamana na kutala, mpe kuwaka
ndinga ya nkonga ya nene ya bambazi. Bawu vwandaka lutangu ya
mafunda na mafunda ya kulutila, mpe bawu zungaka kiti ya kintinu,
bima yiya ya moyo, mpe bakuluntu.
12 Bawu vwandaka yimba na ngolo nyonso:
«Dimeme yina ba kufwaka
kele ya kulunga na kuzwa lulendo,
bimvwama, ndwenga, ngolo,
buzitu, nkembo mpe masiika!»
13 Mu kuwaka mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka na yinza: bima
nyonso yina kele na mazulu, na ntoto, na yisi ya ntoto, mpe na kati ya
mubu. Yawu vwandaka yimbila mutindu yayi:
«Masiika, buzitu, nkembo, mpe lulendo
kuvwanda ya bantangu nyonso na muntu yina
kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe na Dimeme!»
14 Bima yiya yina ya moyo vutulaka: «Ameni!» Mpe bakuluntu fukamaka
mpe sambilaka.

6

Dimeme fungulaka bikangulu sambanu

1 Na manima, mu talaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya ntete
na kati ya makolo nsambwadi, mpe mu kuwaka mosi na kati ya bima
yiya ya moyo na kuzonza na ngolo nyonso mutindu kidumu: «Kwiza!»
2 Mu talaka mpunda ya mpembe. Muntu yina vwandaka na zulu ya
yawu simbaka munani na diboko, mpe ba pesaka yandi yimpu ya ntinu.
Yandi kwendaka mutindu muntu me nunga, mpe samu na kununga
dyaka.
3 Ntangu Dimeme zibulaka kikangulu ya zole, mu kuwaka kima ya zole
ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!»
4 Na yina, mpunda ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka mbwaki
mutindu tiya, mpe muntu yina vwandaka na zulu ya yawu kuzwaka
kimfumu ya kukatula kizunu na ntoto, samu ti bantu kufwa bampangi
bawu na bawu. Ba pesaka muntu yango mbele ya yinda.
5 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tatu, mu kuwaka kima ya
tatu ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» Mu talaka mpunda ya
ndombe. Muntu yina vwandaka na zulu ya yawu simbaka kitezolo na
diboko.
6 Mu kuwaka ndinga mutindu ndinga yina vwandaka basika na kati-
kati ya bima yiya ya moyo, mpe tubaka: «Senise* mosi ya faline samu
na Denalya mosi, mpe bakilo tatu ya oloze† samu na Denalya mosi. Kasi
kubebisa ve mafuta mpe vinu.»
7 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya yiya, mu kuwaka kima ya
yiya ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!»
8 Mu talaka mpunda na mwa ntinta ya kufwanana na maza ya saka-
saka. Nkumbu ya muntu yina vwandaka na zulu ya yawu Lufwa,
mpe yinza ya bantu ya kufwa vwandaka na manima ya yandi. Bawu
kuzwaka kimfumu ya kuyala mwa ndambu ya ntoto samu na kufwa

* **6:6** *Senise* lenda vwanda keba ve balitele 52. **6:6** Mat 18.28 † **6:6** *Oloze:* Kele mutindu ya mbuma yina bantu ke nikaka samu na kuzwa fundu-fundu ya kuyidika kiputi ya mampa.

bantu na mbele, na nsatu, na bimbevo ya ngolo, mpe na bibulu ya myangu yina kele na ntoto.

9 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tanu, mu talaka na yisi ya kiyokolo ya minkayulu, myela ya bayina ba kufwaka samu na mambu ya Nzambi mpe samu kimbangi ya bawu yina bawu tubaka.

10 Bawu lookaka na ngolo nyonso:
«Mfumu ya longo mpe ya tsyelika,
tii wapi ntangu nge ke vingila
na kufundisa bantu ya ntoto,
mpe kupesa bawu kitumbu,
samu ti bawu kufwaka beto?»

11 Ba pesaka na konso muntu na kati ya bawu dizwela ya yinda ya mpembe. Ba zabisaka bawu na kuvibidila dyaka fyoti tii ntangu ke lunga lutangu ya bampangi mpe bankundi ya bawu ya kisalu, yina ba fwana kufwa mutindu bawu.

12 Na manima, mu talaka dyaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya sambanu. Ntangu yandi fungulaka yawu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ntangu kumaka ndombe mutindu makala, mpe ngonda nyonso kumaka mbwaki mutindu menga.

13 Bambwetete kubwaka na ntoto mutindu ke kubwaka bambuma ya mubisu ntangu mupepe ya ngolo ke ningisaka yinti ya yawu.

14 Zulu futamaka mutindu ba ke futikaka mukanda. Myongo nyonso mpe bisanga nyonso katukaka na bisika yina yawu kele.

15 Bantinu ya yinza, bantu ya mfunu, bamfumu ya binwani, bamvwama, bantu ya lulendo, mpe bantu nyonso ya nkaka, bandongo to bantu ya kimpwanza, bumbamaka na kati ya biswamunu mpe na kati ya matadi ya nene na zulu ya myongo.

16 Bawu tubaka na myongo mpe na matadi ya nene: «Beno kubwa na zulu ya beto, mpe beno bumba beto ntama na kizizi ya muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe ntama na nkele ya Dimeme.

17 Ya tsyelika, kilumbu ya nene yina bawu ke lakisa nkele ya bawu me kuma, mpe nani lenda kutelama na ntwala ya bawu?»

7

Bifumba ya yinsi ya Isayeli

1 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka bambazi yiya ya kutelama na bansongi yiya ya ntoto. Bawu vwandaka kanga bitembo nyonso yiya, samu ti ata kitembo kufula na ntoto, na mubu, to na bayinti.

2 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina vwandaka basika na lweka yina ke basikaka ntangu, mpe vwandaka ya kusimba kinyemo ya Nzambi ya moyo. Na ndinga ya ngolo, yandi lookaka na sika ya bambazi yiya yina Nzambi pesaka lulendo ya kusala yimbi na bima nyonso yina kele na ntoto mpe na mubu:

3 «Beno bebisa ve ntoto, mubu to bayinti, ntete beto tula binyemo na mbunzu ya bisadi ya Nzambi ya beto.»

4 Na yina, ba zabisaka munu lutangu ya bayina ba tulaka kinyemo ya Nzambi na mbunzu: nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu ya bifumba nyonso ya yinsi ya Isayeli.

6:17 Ose 10.8; Sof 2.2-3; Yow 2.11; Lke 23.30

5 Na kati ya lutangu yina, ya vwandaka na bantu mafunda kumi na
zole (12 000) ya kifumba ya Yuda, bantu mafunda kumi na zole (12 000)
ya kifumba ya Lubene, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba
ya Ngade,
6 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Asele, bantu
mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Nefetali, bantu mafunda
kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Manase,
7 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Simewone,
bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Levi, bantu ma-
funda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Isakale,
8 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Zabulone,
bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Yosefi, mpe bantu
mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Bezame.

Bantu ya bayinsi nyonso

9 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka nkonga ya nene
ya bantu yina ata muntu lendaka pesa lutangu. Ya vwandaka bantu
ya bayinsi nyonso, ya bifumba nyonso, ya makanda nyonso, mpe ya
bandinga nyonso. Bawu vwandaka ya kutelama na ntwala ya kiti ya
kintinu mpe Dimeme. Bawu lwataka mazwela ya mpembe ya yinda,
mpe simbaka mandala na maboko.
10 Bawu vwandaka looka na ngolo nyonso:
«Mpulusu kele na Nzambi ya beto
yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu,
mpe na Dimeme!»
11 Bambazi nyonso zungaka kiti ya kintinu, bakuluntu, mpe bima yiya ya
moyo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya kiti ya kintinu mpe
sambilaka Nzambi
12 na kutuba:
«Ameni! Masiika, nkembo, ndwenga,
matondo, buzitu, lulendo, mpe ngolo
kele ya bantangu nyonso ya Nzambi ya beto! Ameni.»
13 Na yina, mosi na kati ya bakuluntu yufulaka munu: «Bantu yina me
lwata mazwela ya yinda ya mpembe kele banani, mpe wapi kisika bawu
me katuka?»
14 Mu vutulaka: «Mfumu, ni nge zaba yawu.» Na yina, yandi zabisaka
munu: «Ya kele bayina ba talisaka mpasi mingi. Bawu me sukula
mazwela ya bawu, mpe me kumisa yawu mpembe na menga ya
Dimeme.
15 Ni yawu yina, bawu kele na ntwala ya kiti ya Nzambi, mpe ke na
kusadila yandi mpimpa na ntangu na kati ya Yinzo ya yandi. Muntu yina
kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu ke keba bawu mpe ke sala nyonso
samu na mbote ya bawu.
16 Bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kudya mpe ya kunwa.
Ntangu mpe tiya ya ngolo ke yoka dyaka ve bawu.
17 Ya tsyelika, Dimeme yina kele na kati-kati ya kiti ya kintinu ke keba
bawu mutindu muvungi. Yandi ke nata bawu kisika kele mikelo ya maza
yina ke pesaka luzingu, mpe Nzambi ke kusuna mansangasa nyonso ya
bawu.»

8

Kikangulu ya nsambwadi

1 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya nsambwadi, zulu nyonso
kumaka swi, mpe yawu vwandaka mutindu yina baminiti makumi tatu.
2 Na manima, mu talaka bambazi nsambwadi yina ke vwandaka na
ntwala ya Nzambi. Ba pesaka bawu bakulumenta nsambwadi.
3 Mbazi ya nkaka kwizaka telama pene-pene ya kiyokolo ya maaka,
mpe vwandaka ya kusimba dikuku ya wolo yina ba ke yokilaka maaka.
Ba pesaka yandi mananasi mingi samu ti yandi yoka yawu samu
na Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu nyonso ya longo, na
kiyokolo ya minkayulu yina kele na mantwala ya kiti ya kintinu.
4 Mulinga ya mananasi vwandaka katuka na maboko ya mbazi mpe
vwandaka kwenda na ntwala ya Nzambi, kintwadi na balusambulu ya
bantu ya longo.
5 Na manima, mbazi bakaka ndonga yina ba ke yokilaka man-
anasi. Yandi fulusaka yawu na tiya yina yandi bakaka na kiyokolo
ya minkayulu, mpe yandi losaka yawu na ntoto. Kaka na ntangu
yina, bidumu mpe ndinga wakanaka, balusyemo basikaka, mpe ntoto
ninganaka.

Bakulumenta sambanu ya ntete

6 Na yina, bambazi nsambwadi yina simbaka bakulumenta nsamb-
wadi kubamaka samu na kusika yawu.
7 Mbazi ya ntete wakisaka muningu ya kulumenta. Mvula ya matadi
mpe tiya ya kuvukana na menga kubwaka na ntoto. Na yina, mwa
ndambu ya ntoto mpe ya bayinti kuyaka, mutindu mosi mpe matiti
nyonso yina ke ntete ve ya kuyuma.
8 Na manima, mbazi ya zole wakisaka muningu ya kulumenta.
Kifwani ya mongo ya nene yina ke na kuya tiya kubwaka na kati ya
mubu, mpe mwa ndambu ya mubu kumaka menga.
9 Mwa ndambu ya bambisi nyonso ya mubu kufwaka, mpe mwa
ndambu ya masuwa mwanganaka.
10 Mbazi ya tatu wakisaka muningu ya kulumenta. Mbwetete ya nene
yina vwandaka kuya tiya mutindu kisisi ya tiya, katukaka na zulu mpe
kubwaka. Yawu kubwaka na zulu ya mwa ndambu ya banzadi mpe ya
mikelo ya maza.
11 Nkumbu ya mbwetete yango «Ndudi». Na yina, mwa ndambu ya
maza kumaka ndudi, mpe bantu mingi kufwaka, samu ti bawu kunwaka
maza yina ya ndudi.
12 Mbazi ya yiya wakisaka muningu ya kulumenta. Mwa ndambu
ya ntangu, ya ngonda, mpe ya bambwetete vwandaka dyaka ve na
nsemo, mutindu mosi mpe, mwa ndambu ya kilumbu mpe ya mpimpa
vwandaka mpe dyaka ve na nsemo.
13 Mu talaka mbemba yina vwandaka dumuka na kati-kati ya zulu.
Yandi vwandaka looka na ndinga ya ngolo: «Kyadi! Kyadi! Kyadi mingi
na bantu yina ke na kuzinga na ntoto ntangu bambazi tatu yina me
bikana ke sika bakulumenta ya bawu!»

9

Kulumenta ya tanu

8:12 Kbk 10.21-23; Esa 14.12; Yel 9.14

1 Na manima, mbazi ya tanu sikaka kulumenta, mpe mu talaka mbwetete yina katukaka na zulu mpe kubwaka na ntoto. Ba pesaka yandi fungula ya dibenga ya yinda.
2 Yandi fungulaka dibenga ya yinda, mpe mulinga yina basikaka kuna vwandaka mutindu mulinga yina ke basikaka ntangu ba ke yokaka kifuule ya nene ya bibiliki. Ntangu mpe mupepe kumaka ndombe samu na mulinga yina.
3 Makonko basikaka na kati ya mulinga yina mpe mwanganaka na yinza nyonso. Ba pesaka bawu lulendo mutindu lulendo yina kele na bankala-nseke.
4 Ba yiminaka bawu na kusala yimbi na matiti, na bayinti ya nene to ya fyoti-fyoti. Kasi ba zabisaka bawu na kusala yimbi kaka na bantu yina kele ve na kinyemo ya Nzambi na mbunzu.
5 Bawu kuzwaka ve muswa ya kufwa bantu yina, kasi kaka muswa ya kutalisa bawu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu. Mpasi yina bawu ke talisa bantu kele mutindu mpasi yina muntu ke talaka kana nkala-nseke me tatika yandi.
6 Na kati ya bangonda tanu yina, bantu ke sosa lufwa, kasi bawu ke kuzwa yawu ve. Bawu ke zola na kufwa, kasi lufwa ke kima bawu.
7 Makonko yango vwandaka mutindu bampunda yina kele ya kukubama samu na kunwana muzingu. Na zulu ya bayintu ya bawu, vwandaka na bima mutindu bayimpu ya wolo ya kintinu, mpe bizizi ya bawu vwandaka mutindu bizizi ya bantu.
8 Bawu vwandaka na bansuki mutindu bansuki ya bakento, mpe meno ya bawu mutindu meno ya nkosi.
9 Bawu vwandaka na bima na ntulu mutindu binkuti ya kisengo, mpe makelele ya mapapu ya bawu vwandaka mutindu makelele ya bipusu ya binwanunu ya binwani yina bampunda mingi ke na kunata samu na kukwenda na muzingu. 10 Bawu vwandaka na bantumbu na mikila ya bawu mutindu mikila ya bankala-nseke, mpe ni na mikila yina, bawu vwandaka na lulendo ya kutalisa bantu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu.
11 Ntinu yina ke twadisaka bawu, ni mbazi ya dibenga ya yinda. Na ndinga ya ba-Ebeleyo, ba ke bokilaka yandi «Abadone», mpe na ndinga ya ba-Ngeleke, «Apolyone» yina zola kutuba «Kimwangisi».
12 Kyadi ya ntete me luta. Na manima ya yawu, mambu zole ya kyadi fwana kukwiza dyaka.

Kulumenta ya sambanu

13 Mbazi ya sambanu sikaka kulumenta, mpe mu kuwaka ndinga yina basikaka na bansongi yiya ya kiyokolo ya wolo ya minkayulu yina kele na ntwala ya Nzambi.
14 Ndinga yango tubaka mutindu yayi na mbazi ya sambanu yina simbaka kulumenta: «Fungula bambazi yiya yina kele ya kukangama pene-pene na nzadi ya nene ya Efalate.»
15 Ba fungulaka bambazi yiya yina. Bawu vwandaka ya kukubama na kufwa kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza na ngunga yina, na kilumbu yina, ya ngonda yina, mpe ya mvula yina.

9:11 Ebe 9.1

16 Ba zabisaka munu lutangu ya binwani yina vwandaka na zulu ya
bampunda: bankama zole ya bankama ya mafunda (200 000 000).
17 Na lumoni, mu talaka mutindu yayi bampunda na binati ya bawu:
Bawu lwataka binkuti ya kisengo ya kukeba ntulu. Binkuti yango
vwandaka na ntinta ya tiya. Yawu vwandaka mpe na ntinta ya yasinte
mpe ya sufe. Bayintu ya bawu vwandaka mutindu bayintu ya bankosi,
mpe bayinwa ya bawu vwandaka basisa tiya, mulinga, mpe sufe.
18 Kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu
nyonso ya yinza kufwaka samu na bampasi tatu yayi: tiya, mulinga, mpe
sufe yina vwandaka basika na yinwa ya bampunda.
19 Ya tsyelika, ngolo ya bampunda kele na kati ya bayinwa mpe mikila
ya bawu. Mikila ya bawu kele mutindu banyoka. Yawu kele na bayintu
yina yawu ke sadilaka samu na kutalisa bantu mpasi.
20 Bantu yina bikanaka na yinza, bayina nyonso kufwaka ve na
bampasi tatu yina, vilukaka ve na bisalu ya maboko ya bawu. Bawu
tatamanaka na kusambila bampeve ya yimbi, biteki ya wolo, ya palata,
ya kisengo ya mbwaki, ya matadi, mpe ya mabaya yina lenda kutala ve,
kuwa ve, to kutambula ve.
21 Bawu vilukaka ve na kufwa bantu, kusala bunganga, kusala kin-
dumba, mpe kulaba.

10

Mbazi mpe dibuku ya fyoti

1 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka ya lulendo yina vwandaka ku-
lumuka na ntoto. Matuti vwandaka me fuka yandi, mpe mukyama
vwandaka me zunga yintu ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka mutindu
ntangu, mpe makulu mutindu makunzi ya tiya.
2 Yandi simbaka dibuku ya fyoti ya kuzibuka. Yandi tulaka dikulu ya
lubakala na zulu ya mubu, mpe dikulu ya lumoso na ntoto.
3 Yandi lookaka na ndinga ya ngolo mutindu nkosi ke lookaka. Ntangu
yandi manisaka na kulooka, bidumu nsambwadi wakanaka.
4 Na manima, mu zolaka sonika mambu yina mu kuwaka na bidumu.
Kasi mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu mpe zabisaka munu:
«Bumba mansweki ya bidumu nsambwadi yina. Kusonika yawu ve.»
5 Na yina, mbazi yina mu talaka ya kutelama na zulu ya mubu mpe na
ntoto nangunaka diboko ya yandi ya lubakala na zulu.
6 Yandi zengaka ndefi na Nkumbu ya Nzambi yina ke zingaka seko,
Nzambi yina yidikaka zulu na bima nyonso yina kele kuna, ntoto na
bima nyonso yina kele kuna, mpe mubu na bima nyonso yina kele na
kati ya mubu. Na kuzenga ndefi, Mbazi tubaka: «Ntangu yayi, nyonso
fwana kusalama!
7 Kasi ntangu mbazi ya nsambwadi ke sika kulumenta, Nzambi ke
nungisa mabanza ya mansweki ya yandi mutindu yandi zabisaka yawu
na bisadi ya yandi, mimbikudi.»
8 Mbala mosi dyaka, ndinga yina katukaka na mazulu mpe yina mu
kuwaka ntete, zabisaka munu mutindu yayi: «Kwenda baka dibuku ya
kuzibuka yina kele na maboko ya mbazi yina me telama na zulu ya
mubu mpe ntoto.»

9:17 sufe Lke 17.29

9 Mu kwendaka pene-pene ya mbazi, mpe mu zabisaka yandi na
kupesa munu dibuku yango. Mbazi zabisaka munu: «Baka mpe kudya
yawu. Yawu ke vwanda ndudi na kati ya kivumu ya nge. Kasi na kati ya
yinwa ya nge, yawu ke vwanda kitoko mutindu mafuta ya nyosi.»
10 Mu bakaka mwa dibuku yango na maboko ya mbazi, mpe mu
kudyaka yawu. Na kati ya yinwa ya munu, yawu vwandaka kitoko
mutindu mafuta ya nyosi. Kasi ntangu mu minaka yawu, yawu kumaka
ndudi na kati ya kivumu ya munu.
11 Na yina, ba zabisaka dyaka munu: «Nge fwana kubikula dyaka
mambu yina Nzambi ke na kutuba samu na bayinsi, bandinga, mpe
bantinu mingi.»

11

Bambangi zole

1 Na manima, ba pesaka munu kidyadya yina vwandaka mutindu
dibaya ya kutezila yinda, mpe ba zabisaka munu: «Kwenda kuteza
bametele na yinda ya Yinzo ya Nzambi, mpe ya kiyokolo ya minkayulu.
Tanga mpe lutangu ya bayina ke sambilaka na Yinzo ya Nzambi.
2 Kasi bika na kuteza bametele ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi.
Ba bikaka yawu samu na bayina kele ve ba-Zwife yina ke mwangisa
mbanza ya longo na bangonda makumi yiya na zole.
3 Mu ke fidisa bambangi zole ya munu yina ke lwata bilele ya mafwa,
mpe bawu ke zabisa beno nsangu ya Nzambi na bilumbu funda mosi na
bankama zole na makumi sambanu.» (1 260)
4 Bambangi zole yina ni bayinti zole ya olive mpe bitentokolo ya minda
zole yina kele na ntwala ya Mfumu ya ntoto.
5 Kana muntu sosa na kusala bawu yimbi, bawu ke basisa tiya na
bayinwa ya bawu, mpe ke yoka bambeni ya bawu. Ya tsyelika, ni
mutindu yina ke kufwa muntu yina ke sosa na kusala bawu yimbi.
6 Bambangi yango kele na lulendo ya kukanga zulu, samu ti mvula
kunoka ve na bilumbu nyonso yina bawu ke lutisa na kubikula. Bawu
kele mpe na lulendo ya kusoba maza na menga, mpe konso ntangu yina
bawu zola, bawu ke na lulendo ya kutula mambu ya mpasi na ntoto.
7 Ntangu bawu ke manisa na kuzabisa mambu yina kele na bawu,
kibulu yina ke basikaka na dibenga ya yinda ke nwanisa bawu. Yandi
ke nunga bawu mpe ke kufwa bawu.
8 Ba ke tula bamvumbi ya bawu na kisika ya nsangu ya mbanza ya
nene, kisika ba komaka Mfumu ya bawu na kulunsi. Ba ke bokilaka
mbanza yina Sodome mpe Ngipiti.
9 Bantu ya makanda nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe
bayinsi nyonso ke tala bamvumbi yina bilumbu tatu na ndambu, mpe
ba ke pesa ve muswa ya kuzika yawu.
10 Bantu ya yinza ke vwanda na kyese samu na lufwa ya bambangi zole
yina. Bawu ke yangalala mpe ke pesana makabu, samu ti mimbikudi
zole yina talisaka bantu bampasi ya kulutila.
11 Kasi na manima ya bilumbu tatu yina na ndambu, mupepe yina ke
pesaka luzingu katukaka na sika ya Nzambi mpe kotaka na banzutu ya
mimbikudi yina. Bawu vumbukaka, mpe bantu nyonso yina vwandaka
tala bawu kumaka na boma mingi.

11:7 Luz 9.1

12 Na yina, mimbikudi zole yayi kuwaka ndinga yina katukaka na
mazulu. Yawu zabisaka bawu na ngolo nyonso: «Beno yuluka awa!»
Bawu yulukaka na mazulu na kati ya matuti na meso ya bambeni ya
bawu.
13 Kaka na ntangu yina, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ndambu
mosi ya bandambu kumi ya mbanza mwanganaka, mpe bantu mafunda
nsambwadi (7 000) kufwaka na kuningana ya ntoto yina. Bantu yina
kufwaka ve kumaka na boma, mpe kembisaka Nzambi ya mazulu.
14 Kyadi ya zole me luta. Kasi kyadi ya tatu ke na kukwiza.

Kulumenta ya nsambwadi

15 Na manima, mbazi ya nsambwadi sikaka kulumenta, mpe bandinga
ya ngolo wakanaka na mazulu mpe tubaka:
«Lutumu ya kuyala yinza me kuma ntangu yayi
na maboko ya Mfumu ya beto
mpe na Masiya ya yandi.
Yandi ke yala seko!»
16 Bakuluntu makumi zole na yiya yina kele ya kuvwanda na bakiti ya
bawu ya kintinu na ntwala ya Nzambi fukamaka kizizi na ntoto. Bawu
sambilaka Nzambi
17 na kutuba:
«Mfumu Nzambi-Mpungu,
yina kele mpe yina vwandaka,
beto ke na kutonda nge,
samu ti nge me sadila lulendo ya nge ya nene,
samu na kuvwandisa Kimfumu ya nge.
18 Bantu kumaka na nkele ya kulutila.
Kasi ntangu yayi, ni nkele ya nge ke na kutalana,
mpe ntangu ya kufundisa bantu ya kufwa me lunga.
Yayi ni ntangu ya kupesa musendo na bisadi ya nge,
mimbikudi mpe bantu ya longo
mpe bayina nyonso ke zitisaka Nkumbu ya nge: bakuluntu mpe bana ya
fyoti.
Ntangu yayi, nge ke kufwa bayina ke bebisaka yinza.»
19 Yinzo ya Nzambi zibukaka na mazulu, mpe Sanduku ya Ngwisani
talanaka na kati ya Yinzo yina. Na yina, bansemo basikaka, bandinga
mpe bidumu wakanaka, ntoto ninganaka, mpe mvula ya nene ya matadi
nokaka.

12

Kento mpe dalango

1 Kidimbu ya nene talanaka na mazulu: Kento mosi lwataka ntangu
mutindu kinkuti. Yandi telamaka na zulu ya ngonda, mpe lwataka
yimpu ya kintinu yina vwandaka na bambwetete kumi na zole.
2 Yandi vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka looka samu na mpasi
ya misongo mpe mpasi ya kubuta.
3 Kidimbu ya nkaka talanaka na mazulu: Ya vwandaka dalango*
ya mbwaki mutindu tiya. Yandi vwandaka na bayintu nsambwadi

* **12:3** Na banongo ya ntama, dalango vwandaka mutindu kibulu ya ngitukulu, ya nene mpe ya myangu mingi.

mpe mampoka kumi. Konso yintu vwandaka na bayimpu ya kintinu nsambwadi.
4 Na mukila ya yandi, yandi kombolaka kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bambwetete nyonso, mpe losaka yawu na ntoto. Yandi telamaka na ntwala ya kento yina kumaka pene-pene na kubuta samu na kudya mwana ntangu yandi ke butuka.
5 Kento butaka mwana ya bakala. Ni mwana yina ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko. Na nswalu nyonso, Nzambi zangulaka mwana pene-pene ya yandi mpe ya kiti ya yandi ya kintinu.
6 Kasi samu na kento, yandi kimaka na yinsi ya kuyuma, kisika Nzambi yidikilaka yandi kisika, samu ti yandi kuzwa madya kuna na bilumbu funda mosi na bankama zole na makumi sambanu (1 260).
7 Na yina, muzingu salamaka na mazulu. Mikayele na bambazi ya yandi nwanisaka dalango. Dalango na bambazi ya yandi nwanaka na ngolo nyonso.
8 Kasi dalango nungaka ve, mpe yandi na bambazi ya yandi vwandaka dyaka ve na kisika ya kuvwanda na mazulu.
9 Ba losaka dalango na ngaanda. Ni yandi kele nyoka yina talanaka na ntama. Ba ke bokilaka yandi Dyabulu to Satana yina ke vunaka bantu nyonso. Ba losaka yandi na ntoto kintwadi na bambazi ya yandi.
10 Na manima, mu kuwaka ndinga yina wakanaka na ngolo nyonso na mazulu, mpe tubaka:
«Yayi ni ntangu ya mpulusu.
Ntangu yayi, Nzambi ya beto
me lakisa lulendo
mpe Kimfumu ya yandi!
Ntangu yayi, lutumu me kuma
na maboko ya Masiya ya yandi!
Ya tsyelika, ba me losa na ngaanda,
mufundi ya bampangi ya beto
yina vwandaka funda bawu mpimpa na ntangu
na ntwala ya Nzambi.
11 Kasi bampangi ya beto me nunga yandi
na lusalusu ya menga ya Dimeme
mpe na kimbangi ya mambu ya Nzambi
yina bawu zabisaka.
Bawu pesaka luzingu ya bawu
tii na kundima na kufwa.
12 Ni yawu yina, mazulu mpe
beno nyonso yina ke zingaka kuna,
beno yangalala!
Kasi kyadi na ntoto mpe na mubu!
Ya tsyelika, Satana me kulumuka
na sika ya beno,
mpe kele ya kufuluka na nkele,
samu ti yandi me zaba ti kaka ntangu fyoti
me bikana na yandi.»
13 Ntangu dalango talaka ti ba losaka yandi na ntoto, yandi bandaka na kulanda kento yina butaka mwana ya bakala.

12:7 Yud 1.9

14 Kasi kento kuzwaka mapapu zole ya ndeke ya nene mutindu mbemba samu na kudumuka tii na kisika yina ba bumbilaka yandi na yinsi ya kuyuma ntama na nyoka, samu ti ba dikila yandi kuna na bamvula tatu na ndambu.
15 Na yina, nyoka lukaka maza mutindu nzadi na manima ya kento, samu ti nyamba dyamisa kento yina.
16 Kasi ntoto sadisaka kento yina. Ntoto zibukaka mpe minaka maza nyonso yina dalango lukaka.
17 Na nkele ya yandi samu na kento yina, dalango kwendaka nwanisa bayina bikanaka na kifumba ya kento yina, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele ya kukwikama na butsyelika yina Yesu zabisaka.
18 Na manima, dalango kwendaka telama na kumu ya mubu.

13

Kibulu ya ngitukulu yina basikaka na mubu

1 Na manima, mu talaka kibulu mosi ya ngitukulu yina basikaka na mubu. Kibulu yango vwandaka na mampoka kumi mpe bayintu nsambwadi. Yandi vwandaka na yimpu ya kintinu na konso dimpoka, mpe bankumbu ya bifingu na Nzambi na konso yintu.
2 Kibulu yina mu talaka vwandaka mutindu yingo. Makulu ya yandi vwandaka mutindu makulu ya uluse, mpe yinwa ya yandi mutindu yinwa ya nkosi. Dalango pesaka yandi lulendo ya yandi, kiti ya yandi kintinu, mpe lutumu ya nene.
3 Mosi ya bayintu ya yandi vwandaka talana mutindu ti yawu lwalaka mputa yina lendaka pesa yandi lufwa, kasi yawu belukaka. Na yina, bantu nyonso ya yinza yitukaka mpe landaka kibulu ya ngitukulu.
4 Bantu nyonso bandaka na kusambila dalango, samu ti yandi pesaka lulendo na kibulu ya ngitukulu. Bawu nyonso sambilaka mpe kibulu na kutuba: «Nani lenda kufwanana na kibulu ya ngitukulu? Nani lenda kunwanisa yandi?»
5 Kibulu kuzwaka muswa ya kuzonza mambu ya lunangu mpe ya bifingu na sika ya Nzambi. Yandi kuzwaka lutumu ya kusala kisalu ya yandi na bangonda makumi yiya na zole.
6 Yandi bandaka na kusafula Nzambi, Nkumbu ya Nzambi mpe kisika yina Nzambi ke vwandaka, mutindu mosi mpe bayina nyonso ke zingaka na mazulu.
7 Yandi kuzwaka muswa ya kunwanisa bantu ya longo mpe ya kununga bawu. Yandi kuzwaka mpe lutumu ya kuyala bifumba nyonso, makanda nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso.
8 Bantu nyonso ya yinza ke sambila yandi, bayina nyonso kele ve na bankumbu ya kusonama katuka mbandukulu ya yinza na kati ya dibuku ya luzingu, yina kele dibuku ya Dimeme yina ba kufwaka.
9 «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!
10 Muntu yina Nzambi kubikaka na kuvwanda nkole,
ke vwanda nkole;
mpe muntu yina Nzambi kubikaka na kufwa mpangi na mbele,
ke kufwa na mbele.
Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda
na mvibudulu mpe kiminu.»

13:2 Luz 12.3

Kibulu ya ngitukulu yina basikaka na yisi ya ntoto

11 Na manima, mu talaka dyaka kibulu ya nkaka ya ngitukulu yina
basikaka na yisi ya ntoto. Yawu vwandaka na mampoka zole mutindu
mampoka ya mwana ya dimeme, mpe vwandaka zonza mutindu
dalango.
12 Na ntwala ya kibulu ya ntete, yandi vwandaka sadila lutumu nyonso
yina vwandaka na kibulu yina. Yandi tumisaka yinza mpe bantu nyonso
yina kele na yinza na kusambila kibulu ya ntete yina belukaka na mputa
yina lendaka pesa yandi lufwa.
13 Kibulu yayi ya zole vwandaka sala bimangu ya nene. Na meso ya
bantu nyonso, yandi salaka ti tiya katuka na zulu mpe kulumuka na
ntoto.
14 Yandi vwandaka vuna bantu na bimangu yina yandi vwandaka
sala na ntwala ya kibulu ya ntete. Yandi ndimisaka bantu na kuyidika
kifwani samu na kuzitisa kibulu yina lwalaka na mbele ya yinda, mpe
kufwaka ve.
15 Kibulu ya zole kuzwaka lulendo ya kupesa luzingu na kifwani ya
kibulu ya ntete samu mpe ti yawu zonza mpe kufwa bayina nyonso ke
sambila yawu ve.
16 Yandi salaka ti ba tula kidimbu na bantu nyonso, na diboko ya
lubakala to na mbunzu: bantu ya kukula mpe bana ya fyoti, bamvwama
mpe bamputu, bandongo mpe bantu yina ke na kimpwanza.
17 Ata muntu lendaka sumba to tekisa kima kana yandi vwandaka ve
na kidimbu. Kidimbu yango, ni nkumbu ya kibulu to lutangu ya nkumbu
ya yandi.
18 Samu na dyambu yayi, konso muntu fwana kuvwanda na ndwenga.
Muntu yina ke na mayela lenda kubakula nsasa ya lutangu ya kibulu,
samu ti yawu ke na kufwanana na nkumbu ya muntu. Lutangu yango
kele bankama sambanu na makumi sambanu na sambanu (666).

14

Bantu yina Dimeme kuulaka

1 Mu talaka Dimeme ya kutelama na mongo ya Siyone. Kintwadi na
yandi vwandaka na nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda
(144 000) ya bantu yina vwandaka na Nkumbu ya Dimeme mpe ya Tata
ya yandi ya kusonama na mbunzu.
2 Mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu, mpe wakanaka
mutindu makelele ya bimpo ya nene ya maza ya mubu, mpe mutindu
makelele ya ngolo ya kidumu. Ndinga yina mu kuwaka vwandaka
mutindu muningu ya bansambi yina bantu ke na kusika.
3 Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya malu-malu na ntwala ya kiti ya
kintinu ya Nzambi, na ntwala ya bibulu yiya mpe bakuluntu. Ata muntu
lendaka longoka nzimbu yina kana kaka ve nkama mosi na makumi yiya
na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu yina Nzambi kuulaka na ntoto.
4 Bawu sumunaka ve banzutu ya bawu na kutambula na bakento.
Bawu kele ya kuvedila, mpe ke na kulanda Dimeme konso kisika yandi
ke na kukwenda. Ba kuulaka bawu na kati ya bantu ya yinza, samu ti
bawu vwandaka bantu ya ntete yina ba me pesa mutindu munkayulu
na Nzambi mpe na Dimeme.

13:11 Luz 12.3

5 Ata mbala mosi bawu zonzaka mambu ya luvunu. Bawu kele ve na
dyambu yina ba lenda kusemba bawu.

Bambazi tatu

6 Mu talaka mbazi ya nkaka yina vwandaka pepa na zulu. Yandi
vwandaka na Nsangu ya Mbote ya bantangu nyonso ya kuzabisa na
bantu yina kele na ntoto, na bantu ya bayinsi nyonso, bifumba nyonso,
bandinga nyonso, mpe makanda nyonso.
7 Yandi vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Beno zitisa Nzambi, mpe
beno kembisa yandi, samu ti ngunga yina yandi ke fundisa yinza me
lunga. Beno sambila Nzambi yina yidikaka zulu na ntoto, mubu mpe
mikelo.»
8 Na manima, mbazi ya zole yina landaka mbazi ya ntete tubaka:
«Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me mwangana! Yawu
nwikisaka bantu ya bayinsi nyonso vinu ya kindumba ya yandi ya
ngolo!»
9 Mbazi ya nkaka, ya tatu, landaka bambazi zole yina tekilaka. Yandi
tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu sambila kibulu na kifwani ya
yandi, mpe kana yandi kuzwa kidimbu na mbunzu to na diboko,
10 yandi ke kunwa mpe vinu ya nkele ya Nzambi. Ya kele vinu yina ba
me vukisa ve na kima ya nkaka, mpe Nzambi ke tula yandi yawu na kati
ya mbungu ya yandi ya nkele. Bayina nyonso ke sala mutindu yina ke
tala mpasi ya kulutila na kati ya sufe mpe tiya na ntwala ya bambazi ya
longo mpe Dimeme.
11 Mulinga ya tiya yina ke na kutalisa bawu mpasi ke manisa dyaka
ve. Mpimpa na ntangu mvundulu kele ve na bayina ke na kutumama
na kibulu mpe na kiteki ya yandi, mpe na konso muntu yina me kuzwa
kidimbu ya nkumbu ya kibulu.»
12 Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na mvibudulu,
bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele na kiminu na Yesu.
13 Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu mpe
zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Katuka ntangu yayi, kyese na
bayina me kufwa ya kukangama na Mfumu! Ya tsyelika, Mpeve ya
Longo ke na kutuba ti bawu ke na kyese. Bawu fwana kuzwa mvundulu
samu na bisalu ya ngolo yina bawu me sala, samu ti bisalu ya bawu ya
mbote ke na kulanda bawu.»

Kuyonzika bambuma na ntoto

14 Mu talaka dituti ya mpembe. Na zulu ya dituti yango vwandaka na
kifwani ya muntu ya kuvwanda. Yandi vwandaka ya kulwata yimpu
ya wolo, mpe ya kusimba mukwati ya yinda ya meno ya kuyonzika
bambuma.
15 Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu,
mpe lookaka na ngolo nyonso na muntu yina vwandaka ya kuvwanda
na zulu ya dituti: «Baka mukwati ya nge mpe yonzika bambuma, samu ti
ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga. Bambuma ya ntoto me yela
samu na kuyonzika yawu.»
16 Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti
lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma, mpe ba
yonzikaka bambuma nyonso ya ntoto.

14:10 sufe Lke 17.29

17 Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu.
Yandi vwandaka mpe ya kusimba munkwati ya yinda ya meno.
18 Na manima, mbazi ya nkaka dyaka yina kele na bumfumu na tiya
basikaka na kiyokolo ya minkayulu. Na ngolo nyonso, yandi lookaka
na mbazi yina simbaka munkwati ya yinda ya meno: «Baka munkwati
ya nge ya meno, mpe zenga byazi ya bayinti ya vinu yina kele na ntoto!
Bambuma ya vinu me bwaka!»
19 Na yina, mbazi lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika
bambuma. Yandi zengaka byazi ya bambuma ya vinu, mpe tulaka yawu
na kati ya kitutulu ya nene yina ke lakisaka nkele ya Nzambi.
20 Kitutulu yina ya kukamuna bambuma vwandaka na ngaanda ya
mbanza. Menga basikaka na kitutulu yina mpe mwanganaka na Ba-
sitade funda mosi na bankama sambanu (1 600). Yawu fulukaka mpe
kuzwaka ntela ya yinwa ya mpunda.

15

Bambazi mpe bampasi ya nsuka

1 Na manima, mu talaka na mazulu kidimbu ya nkaka ya nene mpe ya
ngitukulu: bambazi nsambwadi simbaka bampasi nsambwadi. Ya kele
bampasi ya nsuka yina ke lungisa nkele ya Nzambi.
2 Na manima, mu talaka mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-
tala ya kuvukisa na tiya. Bayina nyonso nungaka kibulu ya ngitukulu,
kifwani ya yandi, mpe lutangu ya nkumbu ya yandi vwandaka ya
kutelama na mubu ya kitala-tala. Bawu simbaka bisanzi yina Nzambi
pesaka bawu.
3 Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya Moyize yina kele kisadi ya
Nzambi, mpe nzimbu ya Dimeme:
«Mfumu Nzambi-Mpungu,
bisalu ya nge kele nene mpe kitoko.
Nge kele Ntinu ya bantu nyonso.
Banzila ya nge kele ya kudedama mpe ya tsyelika.
4 Mfumu! Nani lenda kumanga na kuzitisa nge?
Nani lenda kumanga na kuyimba nkembo ya nge?
Ya tsyelika, kaka ni nge mosi kele ya longo,
mpe bantu nyonso ya yinza ke fukama na ntwala ya nge,
samu ti bisalu ya nge ya kudedama
me talana na pwelele nyonso.»
5 Na manima, mu talaka Yinzo ya Nzambi yina zibukaka na mazulu,
mpe na kati vwandaka na Yinzo ya mbwabanu.
6 Bambazi nsambwadi yina vwandaka ya kusimba bampasi nsamb-
wadi basikaka na Yinzo ya Nzambi. Bawu lwataka bilele ya mpembe
ya lino yina vwandaka lezima, mpe vwandaka na basinga ya wolo na
luketo.
7 Mosi na kati ya bibulu yiya pesaka bambazi nsambwadi yina bam-
bungu nsambwadi ya wolo ya kufuluka na nkele ya Nzambi yina ke
zingaka seko.
8 Yinzo ya Nzambi fulukaka na mulinga samu na nkembo mpe lulendo
ya Nzambi. Ata muntu lendaka kota na kati tii ntangu ke manisa
bampasi nsambwadi yina nataka bambazi nsambwadi.

14:20 Lke 24.13

16

Bambungu ya nkele ya Nzambi

1 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina basikaka na Yinzo
ya Nzambi, mpe tubaka na bambazi nsambwadi: «Beno kwenda
kumwangisa na ntoto bambungu nsambwadi ya nkele ya Nzambi!»
2 Mbazi ya ntete kwendaka mpe mwangisaka mbungu ya yandi na
ntoto. Bantu yina vwandaka na kidimbu ya kibulu ya ngitukulu mpe
vwandaka sambila kifwani ya yandi kuzwaka bamputa ya yimbi mpe
ya mpasi.
3 Mbazi ya zole mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya mubu. Maza
kumaka mutindu menga ya muntu ya kufwa, mpe bima nyonso yina
vwandaka zinga na mubu kufwaka.
4 Mbazi ya tatu mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya banzadi mpe
mikelo, mpe yawu kumaka menga na menga.
5 Na yina, mu kuwaka mbazi yina vwandaka na lutumu na maza
kutuba:
«Nzambi ya longo yina ke na kuzinga mpe zingaka ntete,
nge kele ya kudedama na kufundisa mutindu yina.
6 Ya tsyelika, bawu kufwaka bantu ya longo mpe mimbikudi.
Ntangu yayi, nge me pesa bawu menga samu na kunwa.
Bawu me kuzwa mvutu ya mambu yina bawu salaka.»
7 Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na kiyokolo ya
minkayulu, mpe tubaka:
«Ee, Mfumu Nzambi-Mpungu!
Balufundusu ya nge kele ya tsyelika
mpe ya kudedama.»
8 Mbazi ya yiya mwangisaka mbungu ya yandi na ntangu, mpe ntangu
kuzwaka muswa ya kuyoka bantu na tiya ya yawu.
9 Bantu kuyaka na tiya ya ntangu ya kulutila, mpe bawu fingaka
Nkumbu ya Nzambi yina kele na lulendo ya kufidisa bampasi ya
mutindu yina. Kasi bawu mangaka na kuviluka samu na kukembisa
Nzambi.
10 Mbazi ya tanu mwangisaka mbungu ya yandi na kiti ya kintinu
ya kibulu, mpe yinsi ya kintinu ya kibulu kumaka na kati ya mpimpa.
Bantu vwandaka tatika baludimi ya bawu, samu ti bawu vwandaka tala
mpasi.
11 Bawu fingaka Nzambi ya mazulu samu na bampasi mpe bamputa
ya bawu. Kasi bawu vilukaka ve na mavanga ya bawu ya yimbi.
12 Mbazi ya sambanu mwangisaka mbungu ya yandi na nzadi ya nene
ya Efalate. Nzadi nyonso yumaka samu na kukubika nzila ya bantinu
yina ke na kukatuka na lweka yina ntangu ke basikaka.
13 Na manima, mu talaka bampeve tatu ya yimbi. Yawu vwandaka
mutindu bisyoto, mpe basikaka na yinwa ya dalango, na yinwa ya
kibulu, mpe na yinwa ya mumbikudi ya luvunu.
14 Ya kele bampeve ya Satana yina ke salaka bimangu. Bawu ke
na kukwenda na sika ya bantinu nyonso ya yinza samu na kuvukisa
bawu kisika mosi na kunwana muzingu na kilumbu ya nene ya Nzambi-
Mpungu.

16:13 Luz 12.3

15 Mfumu tubaka: «Beno kuwa, mu ke kwiza mutindu muyibi! Kyese
na muntu yina ke lala pongi ve, mpe ke bumba bilele ya yandi, samu ti
yandi tambula ve kimpene mpe tala ve nsoni na meso ya bantu.»
16 Bampeve tatu yina vukisaka bantinu na kisika yina ba ke bokilaka
na ndinga ya ba-Ebeleyo, «Alemangedone»*.
17 Mbazi ya nsambwadi mwangisaka mbungu ya yandi na mupepe.
Ndinga ya ngolo wakanaka na Yinzo ya Nzambi. Yawu vwandaka basika
na kisika yina kele kiti ya kintinu, mpe tubaka: «Yimeni!»
18 Na yina, bansemo lezimaka. Makelele ya bandinga mpe ya bidumu
wakanaka, mpe ntoto nyonso ninganaka na ngolo nyonso. Katuka
mbandukulu ya yinza, ntoto vwandaka me ningana ntete ve mutindu
yina.
19 Mbanza ya nene kabukaka na bandambu tatu, mpe bambanza
ya bayinsi nyonso mwanganaka. Na yina, Nzambi bambukaka moyo
na mbanza ya nene ya Babilone. Yandi nwikisaka yawu mbungu ya
kufuluka na vinu ya nkele ya yandi ya kulutila.
20 Bisanga nyonso zimbanaka, mpe myongo vwandaka dyaka ve.
21 Mvula ya matadi ya nene mpe ya dema katukaka na zulu mpe
kubwaka na bantu. Bantu fingaka Nzambi samu na mpasi yina. Yawu
vwandaka mpasi ya kulutila ngolo.

17

Lufundusu ya mbanza Babilone

1 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bam-
bungu nsambwadi zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge wapi
mutindu Nzambi ke pesa kitumbu na kento ya kindumba ya nene yina
zingaka na kumu ya maza ya nene.
2 Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu ya ntoto me
kola vinu ya yandi ya kindumba.»
3 Na manima, mbazi nataka munu na kimpeve na yinsi ya kuyuma.
Kuna, mu talaka kento mosi ya kuvwanda na zulu ya kibulu ya mbwaki
yina vwandaka ya kufuluka na bankumbu ya kufinga Nzambi. Kibulu
yango vwandaka na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi.
4 Kento lwataka bilele ya kitoko ya mbwaki ya kulutila. Yandi lwataka
mpe misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu, mpe ya palata. Na maboko ya
yandi, yandi simbaka mbungu ya wolo ya kufuluka na mambu ya busafu
mingi, busafu ya kindumba ya yandi.
5 Na mbunzu ya yandi vwandaka ya kusonama nkumbu ya mansweki:
«Mbanza ya nene ya Babilone, mama ya bakento ya kindumba mpe ya
mambu ya busafu mingi na kati ya yinza.»
6 Mu talaka ti kento yango vwandaka ya kukola na menga ya bantu ya
longo mpe ya bambangi ya Yesu.
Ntangu mu talaka yandi, mu yitukaka mingi.
7 Na yina, mbazi zabisaka munu: «Samu na yinki nge ke na kuyituka?
Mu ke tubila nge mansweki ya kento yayi, mpe ya kibulu yina ke na
kunata yandi. Kibulu yina kele na bayintu nsambwadi mpe mampoka
kumi.

* **16:16** *Alemangedone:* Ya zola kutuba: Mongo ya Mengido (mbanza ya bantu ya Kaana).
16:16 Bik 5.19; 2Bt 23.29

8 Kibulu yina nge me tala, vwandaka moyo na ntama. Kasi ntangu
yayi, yandi ke dyaka ve moyo. Yandi fwana kubasika na dibenga
ya yinda samu na kuzimbana seko. Bantu ya yinza yina kele ve na
bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya luzingu katuka mban-
dukulu ya yinza, ke yituka na kutala yandi. Ya tsyelika, yandi vwandaka
moyo, kasi yandi kele dyaka ve moyo mpe ke talana dyaka.
9 «Awa, konso muntu fwana kuvwanda na mayela mpe ndwenga.
Bayintu nsambwadi kele myongo nsambwadi, kisika kento yina kele ya
kuvwanda. Yawu kele mpe bantinu nsambwadi.
10 Tanu na kati ya bawu me kufwa yimeni. Ntinu ya sambanu ke na
kuyala ntangu yayi, mpe ntinu ya me kwiza ntete ve. Kasi ntangu yandi
ke kwiza, yandi ke zinga kaka ntangu fyoti.
11 Kibulu yina vwandaka moyo na ntama mpe ke dyaka ve moyo kele
ntinu ya nana. Yandi kele mpe na kati ya lutangu ya bantinu nsambwadi,
mpe yandi ke na kukwenda samu na kuzimbana seko.
12 «Mampoka kumi yina nge talaka, kele bantinu kumi yina me banda
ntete ve na kuyala. Kasi bawu ke yala kaka ngunga mosi kintwadi na
kibulu ya ngitukulu.
13 Bawu nyonso kumi kele kaka na dibanza mosi: kusadila lulendo
mpe kimfumu ya bawu samu na kibulu.
14 Bawu ke nwanisa Dimeme, kasi Dimeme ke nunga bawu, samu ti
yandi kele Mfumu ya bamfumu, mpe Ntinu ya bantinu. Yandi ke nunga
bawu kintwadi na bayina yandi bokilaka mpe soolaka, bayina kele ya
kukwikama na yandi.»
15 Mbazi zabisaka dyaka munu: «Maza yina nge talaka kisika kele kento
ya kindumba kele makanda ya bantu, bankonga ya bantu, bantu ya
bayinsi nyonso mpe ya bandinga nyonso.
16 Mampoka kumi yina nge me tala mpe kibulu ke manga kento ya
kindumba. Bawu ke katula yandi bima nyonso yina kele na yandi, mpe
ke tula yandi kimpene. Bawu ke kudya nzutu ya yandi, mpe ke yoka na
tiya ndambu yina ke bikana.
17 Ya tsyelika, Nzambi tulaka na bantima ya bawu luzolo ya kusadila
dibanza ya yandi. Bawu nyonso kumi ke wisana na kusadila lulendo ya
kintinu ya bawu samu na kibulu ya ngitukulu tii ntangu mambu yina
Nzambi tubaka ke salama.
18 «Kento yina nge me tala, ni mbanza ya nene yina ke yalaka bantinu
nyonso ya yinza.»

18

Kumwangana ya mbanza Babilone

1 Na manima, mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina kulumukaka
na ntoto. Yandi vwandaka na lutumu ya nene, mpe nkembo ya yandi
vwandaka pesa nsemo na ntoto nyonso.
2 Na ngolo nyonso, yandi lookaka:
«Yawu me mwangana!
Babilone Mbanza ya nene me mwangana!
Ntangu yayi, yawu me kuma
kisika ke bumbamaka bampeve ya yimbi.
Yawu me kuma kisika yina ke na kuzinga

17:8 Luz 9.1

bandeke nyonso ya kuvedila ve mpe ya yimbi.
3 Bantu ya bayinsi nyonso me kunwa vinu
ya kindumba ya yandi ya ngolo.
Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi,
mpe bantu ya mumbungu awa na ntoto
me vwama na lulendo ya bimvwama ya yandi.»
4 Na manima, mu kuwaka dyaka ndinga ya nkaka yina katukaka na
mazulu, mpe tubaka:
«Bantu ya dikanda ya munu!
Beno basika na mbanza yayi,
samu ti beno kota ve na masumu ya yandi,
mpe ti beno kuzwa ve bampasi yina yandi ke kuzwa.
5 Masumu ya yandi me fuluka tii na mazulu,
mpe Nzambi me zimbana ve
mambu ya kudedama ve yina yandi salaka.
6 Beno sala yandi mutindu yandi salaka bantu ya nkaka,
mpe beno vutula yandi bambala zole
yimbi yina yandi salaka.
Beno fulusa mbungu ya yandi na vinu ya kulutila
bambala zole ngolo na vinu
yina yandi nwikisaka bantu ya nkaka.
7 Na mutindu yandi zolaka mingi nkembo mpe bimvwama,
ni na mutindu yina mpe beno ke talisa yandi mpasi mingi,
mpe ke tula yandi na kati ya mawa ya ngolo.
Yandi ke na kutuba na ntima ya yandi:
“Mu ke na kuyala mutindu ntinu mpe mu kele ve mufwidi.
Mu ke vwanda ve na kati ya mawa ya lufwa ata kilumbu mosi.”
8 Ni yawu yina, bampasi nyonso yayi
ke kumina yandi na kilumbu mosi:
lufwa, mawa, mpe nsatu.
Tiya ke mwangisa yandi.
Ya tsyelika, Mfumu Nzambi
yina me fundisa yandi kele na lulendo.»
9 Bantinu ya yinza yina salaka kindumba na yandi, mpe sadilaka
bimvwama ya yandi ke dila mpe ke vwanda na kyadi samu na mbanza
yina ntangu bawu ke tala mulinga ya tiya yina ke na kuyoka yandi.
10 Bawu ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi
yina kumina bawu, mpe bawu ke tuba:
«Kyadi! Kyadi na nge Babilone,
mbanza ya nene mpe ya lulendo!
Nge me kuzwa kitumbu ya nge
kaka na ngunga mosi!»
11 Bantu ya mumbungu awa na ntoto ke na kudila mpe ke na kati ya
mawa samu na mbanza yina, samu ti ata muntu ke na kusumba dyaka
bima ya bawu:
12 wolo mpe kisengo ya mpembe, matadi ya ntalu mpe palata, bilele ya
lino, bilele ya swa, bilele ya kitoko ya mbwaki, mabaya ya mutindu na
mutindu, meno ya nzawu, bima yina ba yidikaka na mabaya ya ntalu,
na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, mpe na matadi ya kitoko.

13 Bawu vwandaka tekisa mpe bampusu ya bayinti mpe bima ya nkaka
ya nsunga ya kitoko, mananasi, mile, maaka ya nsunga ya mbote, vinu,
mafuta, faline, masangu, bangombe, mameme, bampunda na bipusu-
pusu ya bawu, bandongo mpe bankole.
14 Bawu tubaka na mbanza:
«Bima nyonso yina nge vwandaka zola kuzwa
me zimbana na ntwala ya nge.
Bimvwama nyonso ya nge mpe kitoko ya nge me zimbana,
mpe beto lenda kuzwa dyaka yawu ve.»
15 Bantu ya mumbungu yina kuzwaka bimvwama ya bawu na kusala
mumbungu na mbanza yayi, ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina
na boma ti bampasi yina kumina bawu. Bawu ke dila mpe ke vwanda
na kyadi.
16 Bawu ke tuba:
«Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene!
Yawu vwandaka kitoko mutindu muntu
yina me lwata bilele ya kitoko ya lino,
mpe bilele ya ntalu mpe ya mbwaki ya kitoko.
Yawu vwandaka mpe mutindu kento
yina me lwata misanga ya wolo,
ya matadi ya ntalu, mpe ya palata.
17 Bimvwama nyonso yayi
me mwangana kaka na ngunga mosi!»

Binati nyonso ya masuwa mpe bizyeti ya bawu, mutindu mosi mpe
bisadi ya maza mpe bayina nyonso ke kuzwaka luzingu ya bawu na
mubu vwandaka ya kutelama ntama na mbanza.
18 Ntangu bawu talaka mulinga ya tiya yina vwandaka yoka mbanza,
bawu lookaka: «Ata mbanza lendaka fwanana na mbanza yayi ya nene!»
19 Bawu vwandaka losa fundu-fundu na bayintu ya bawu, mpe vwan-
daka dila. Bawu nyongaka mpe lookaka:
«Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene!
Ni bimvwama ya yandi me sala
ti bantu nyonso yina ke na masuwa
vwanda na bimvwama.
Kasi yawu me mwangana kaka na ngunga mosi!»
20 Zulu fwana kuyangalala samu ti mbanza yina me mwangana!
Beno mpe, bantu ya longo, bantumwa mpe mimbikudi, beno fwana
kuyangalala, samu ti Nzambi me fundisa mbanza yina samu na yimbi
yina yandi salaka beno.
21 Na yina, mbazi mosi ya lulendo bakaka ditadi ya nene mutindu
ditadi ya dema ya kunika bambuma ya faline, mpe losaka yawu na
mubu na kutuba:
«Ni mutindu yayi ba ke bwisa
mbanza ya nene ya Babilone na ngolo nyonso,
mpe bantu ke tala dyaka yawu ve.
22 Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge
miziiki ya bansambi mpe ya bayina ke yimbaka,
mutindu mosi mpe miziiki ya matuutu mpe ya bakulumenta.
Ba ke lenda dyaka ve kutala na sika ya nge
bisadi ya bisalu ya maboko.
Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge

makelele ya ditadi yina ke na kunika bambuma.
23 Nsemo ya mwinda ke lezima dyaka ve na sika ya nge,
mpe ndinga ya bantwenya yina me kwelana
ke wakana dyaka ve na sika ya nge.
Bitekisi ya nge vwandaka
bitekisi ya kulutila mfunu na yinza,
mpe na bundoki ya nge,
nge me nata bantu nyonso na nzila ya yimbi.
24 Ni na sika ya nge ba kuzwaka menga ya mimbikudi,
ya bantu ya longo, mpe ya bayina nyonso ba kufwaka awa na ntoto.»

19

Nzimbu ya kununga wakanaka na mazulu

1 Na manima ya mambu yayi, mu kuwaka na mazulu ndinga ya nkonga ya nene yina lookaka na ngolo nyonso:
«Aleluya!
Mpulusu, nkembo mpe lulendo
kele na Nzambi ya beto!
2 Balufundusu ya yandi kele ya tsyelika
mpe ya kudedama.
Yandi me fundisa kento ya kindumba ya nene*
yina vwandaka vuna bantu nyonso
ya ntoto na kindumba ya yandi.
Nzambi me pesa yandi kitumbu
samu na bisadi ya Nzambi yina yandi kufwaka.»
3 Bawu tubaka dyaka:
«Aleluya!
Mulinga ya mbanza ya nene
yina ba me yoka ke na kunanguka,
mpe yawu ke vwanda seko.»
4 Bakuluntu makumi zole na yiya mpe bibulu yiya yina zungaka kiti ya Nzambi fukamaka mpe sambilaka Nzambi yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu. Bawu tubaka: «Ameni! Aleluya!»
5 Na yina, ndinga wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu, mpe tubaka:
«Beno kembisa Nzambi ya beto,
beno nyonso yina kele bisadi ya yandi
mpe ke zitisaka yandi ata beno vwanda
bakuluntu to bana ya fyoti!»
6 Na manima, mu kuwaka ndinga ya nkonga ya nene yina wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu, mpe ya bidumu ya ngolo. Ndinga yango tubaka:
«Aleluya!
Mfumu ya beto, Nzambi-Mpungu,
me lakisa kintinu ya yandi.
7 Beto yangalala mpe beto vwanda na kyese.
Beto pesa yandi nkembo,
samu ti ntangu ya makwela ya Dimeme me lunga,
mpe kento ya yandi me kubama.

* **19:2** *Kento ya kindumba ya nene:* mbanza Babilone.

8 Ba me pesa yandi kinkuti ya kitoko
ya lino yina ke na kulezima mpe kele ya kuvedila.
Kinkuti ya lino kele bisalu ya kudedama ya bantu ya longo.»
9 Mbazi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Kyese na bayina ba me
bokila na kubaka kisika na mukembo ya makwela ya Dimeme.» Na
manima, yandi tubaka dyaka: «Ya kele mambu ya tsyelika yina yandi
mosi Nzambi me zonza.»
10 Na yina, mu zolaka fukama na ntwala ya yandi samu na kusambila
yandi, kasi yandi zabisaka munu: «Kusala mutindu yina ve! Mu kele
kisadi mutindu nge mpe mutindu bampangi ya nge yina kele ya kuk-
wikama na kimbangi ya Yesu. Ni Nzambi nge fwana kusambila.»
Ya tsyelika, kimbangi ya Yesu kele ya kudedama na mambu yina
mimbikudi zabisaka na kimpeve.

Muntu yina yulukaka na mpunda ya mpembe

11 Na yina, mu talaka zulu ya kuzibuka, mpe mpunda ya mpembe
basikaka. Nkumbu ya muntu yina yulukaka yawu kele «Kukwikama mpe
Butsyelika.» Yandi ke fundisaka mpe ke nwanaka na ludedomo.
12 Meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya, mpe yandi vwan-
daka na bayimpu mingi na yintu. Nkumbu mosi vwandaka ya ku-
sonama na yandi, mpe ata muntu zabaka yawu kana kaka yandi mosi
ve.
13 Yandi lwataka kiyunga ya kubola na menga, mpe Nkumbu ya yandi:
«Mambu ya Nzambi.»
14 Bankonga ya binwani ya mazulu vwandaka na manima ya yandi.
Bawu vwandaka na zulu ya bampunda ya mpembe, mpe lwataka bilele
ya kitoko ya lino ya mpembe mpe ya kuvedila.
15 Na yinwa ya yandi basikaka mbele ya yinda ya meno yina yandi
ke bula bantu. Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo
na diboko, mpe ke kamuna bambuma ya vinu na kima ya kukamuna
bambuma yina kele samu na nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu.
16 Na zulu ya kiyunga mpe ya dibunda ya yandi, nkumbu ya mutindu
yayi vwandaka ya kusonama: «Ntinu ya bantinu, mpe Mfumu ya bam-
fumu.»
17 Na manima, mu talaka mbazi mosi ya kutelama na kati ya ntangu.
Na ngolo nyonso, yandi lookaka na sika ya bandeke nyonso yina vwan-
daka pepa na zulu: «Beno kwiza, beno vukana samu na mukembo ya
nene ya Nzambi!
18 Beno kwiza kudya musuni ya bantinu, ya bamfumu ya binwani, ya
bantu ya lulendo, ya bampunda mpe binati ya yawu, musuni ya bantu
nyonso: bandongo to bantu ya kimpwanza, bakuluntu to bana ya fyoti.»
19 Na manima, mu talaka kibulu ya ngitukulu mpe bantinu ya ntoto
na bankonga ya binwani ya bawu. Bawu vukanaka samu na kunwanisa
muntu yina vwandaka na zulu ya mpunda, mpe nkonga ya binwani ya
yandi.
20 Ba kangaka kibulu mpe mumbikudi ya luvunu yina vwandaka sala
bimangu na ntwala ya yandi samu na kunata na nzila ya yimbi bayina
kuzwaka kidimbu ya kibulu, mpe vwandaka sambila kifwani ya yandi.
Ba losaka bawu nyonso zole ya moyo na kati ya dyanga ya sufe yina
vwandaka kuya tiya.

19:20 sufe Lke 17.29

21 Mbele yina vwandaka basika na yinwa ya muntu yina vwandaka
na zulu ya mpunda kufwaka bayina nyonso bikanaka, mpe bandeke
nyonso kudyaka misuni ya bawu.

20

Kimfumu yina ke zinga bamvula funda

1 Na manima ya mambu yina, mu talaka mbazi mosi yina katukaka
na mazulu mpe kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka ya kusimba
fungula ya dibenga ya yinda mpe singa ya nene ya kisengo.
2 Yandi nataka dalango, nyoka ya ntama, yina kele Dyabulu mpe
Satana, mpe kangaka yandi bamvula funda mosi (1 000).
3 Mbazi losaka dalango na kati ya dibenga ya yinda. Yandi kangaka
yawu na fungula mpe tulaka bisengo samu na kanga yawu mbote, samu
ti dalango vuna dyaka ve bantu tii ntangu ke lunga bamvula funda. Na
manima ya bamvula funda mosi (1 000) yina, ba fwana kupesa yandi
mwa ntangu ya kimpwanza.
4 Na manima, mu talaka bakiti ya bantinu. Bayina vwandaka na
zulu ya yawu, kuzwaka lutumu ya kufundisa. Mu talaka mpe myela
ya bayina ba kufwaka, samu ti bawu vwandaka bambangi ya Yesu mpe
zabisaka mambu ya Nzambi. Bawu sambilaka ve kibulu ya ngitukulu to
kifwani ya yandi, mpe bawu kuzwaka ve kidimbu ya yandi na mbunzu
to na diboko. Bawu vutukaka na luzingu, mpe vwandaka yala na Klisto
na bamvula funda mosi (1 000).
5 Bantu ya nkaka yina kufwaka vutukaka ve na luzingu ntete bamvula
funda mosi (1 000) lunga. Yayi ni mvumbukulu ya ntete ya bantu na
lufwa.
6 Kyese na bayina kele na kati ya nkonga ya mvumbukulu ya ntete
yayi! Bawu kele bantu ya longo, mpe lufwa ya zole lenda kuzwa bawu
ve. Bawu ke vwanda banganga-Nzambi yina ke sadila Nzambi mpe
Klisto, mpe bawu ke yala na Klisto na bamvula funda mosi (1 000).

Muzingu ya nsuka

7 Ntangu bamvula funda mosi (1 000) ke lunga, ba ke basisa Satana na
boloko.
8 Yandi ke kwenda kuvuna bayinsi yina kele na yinza nyonso, yina zola
kutuba Ngonge mpe Mangonge. Yandi ke vukisa bawu kisika mosi samu
na muzingu, mpe bawu ke vwanda mingi mutindu matadi ya munyenge
ya kumu ya mubu.
9 Bawu vwandaka ya kumwangana na bisika nyonso, na kati ya yinza,
mpe bawu zungaka kivwandu ya bantu ya longo mpe mbanza yina
Nzambi ke zolaka mingi. Kasi tiya katukaka na zulu, mpe yawu yokaka
bawu.
10 Na yina, ba losaka na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe, Satana yina
vwandaka vuna bawu. Kibulu mpe mumbikudi ya luvunu vwandaka
mpe kuna na kati ya dyanga yina ya tiya. Kuna bawu ke tala mpasi ya
mankululu mpimpa na ntangu.

Lufundusu ya nsuka

20:1 Luz 9.1 **20:2** Luz 12.3 **20:8** Eze 38–39 **20:10** sufe Lke 17.29

11 Na yina, mu talaka kiti ya nene ya mpembe ya kintinu. Muntu
vwandaka na zulu ya yawu. Zulu na ntoto kimaka ntama na ntwala ya
yandi, mpe yawu talanaka dyaka ve.
12 Na manima, mu talaka bantu ya kufwa, bakuluntu mpe bana ya
fyoti ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu. Mu talaka mpe mabuku
ya kufunguka. Dibuku mosi dyaka ya nkaka zibukaka, ya kele dibuku
ya luzingu. Bantu ya kufwa kuzwaka lufundusu na mambu yina bawu
salaka mutindu yawu vwandaka ya kusonama na mabuku.
13 Mubu basisaka bantu yina kufwaka na kati ya mubu. Lufwa mpe
yinza ya bantu ya kufwa basisaka mpe bantu ya bawu ya kufwa, mpe
bawu nyonso kuzwaka lufundusu na yina me tadila mambu yina bawu
salaka.
14 Na manima, ba losaka lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa na kati
ya dyanga ya tiya. Dyanga yina ya tiya, ni lufwa ya zole.
15 Ba losaka mpe na kati ya dyanga ya tiya konso muntu yina nkumbu
vwandaka ve ya kusonama na dibuku ya luzingu.

21

Zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu

1 Na yina, mu talaka zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu.
Zulu ya ntete mpe ntoto ya ntete vwandaka me zimbana, mpe mubu
vwandaka dyaka ve.
2 Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-malu, yina
katukaka na zulu na sika ya Nzambi mpe kulumukaka na ntoto. Yawu
vwandaka ya kukubama mutindu kento yina me bongisa nzutu samu na
bakala ya yandi.
3 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina wakanaka kisika
vwandaka kiti ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi, Nzambi ke zinga
na kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na bawu, mpe bawu ke vwanda
bantu ya yandi. Yandi mosi Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe
ke vwanda kintwadi na bawu.
4 Yandi ke kusuna mansangasa nyonso yina kele na meso ya bawu.
Bantu ke kufwa dyaka ve, ke vwanda dyaka ve na mawa, ke dila dyaka
ve, to ke tala dyaka ve mpasi, samu ti mambu nyonso ya yinza ya ntama
ke zimbana.»
5 Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya kiti ya
kintinu tubaka: «Ntangu yayi, mu ke sala ti bima nyonso kuma ya malu-
malu.» Na manima, yandi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi, samu ti
mambu ya munu kele ya tsyelika mpe ya kudedama.»
6 Yandi bwelaka dyaka: «Nyonso me salama! Mu kele Alafa mpe
Omenga, mbandukulu mpe nsukunu. Kana muntu kele na nsatu ya
maza, mu ke pesa yandi maza ya mpamba na mukelo ya maza yina ke
pesaka luzingu.
7 Mu ke pesa difwa yina na muntu yina ke nunga. Mu ke vwanda
Nzambi ya yandi, mpe yandi ke vwanda mwana ya munu.
8 Samu na bayina kele na boma, bayina kele ve ya kukwikama, bayina
kele na bifu ya yimbi, bayina ke kufwaka bampangi, ke salaka busafu, ke
salaka bunganga, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina nyonso

21:6 Luz 1.8

ke vunaka, kisika ya bawu kele na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe. Yawu kele lufwa ya zole samu na bawu.»

Yelusalemi ya malu-malu

9 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi ya kufuluka na bampasi nsambwadi ya nsuka zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge kento yina Dimeme ke kwela.»
10 Mbazi nataka munu na kimpeve na zulu ya mongo ya nene mpe yinda. Yandi lakisaka munu mbanza ya longo, Yelusalemi, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi, mpe kulumukaka na ntoto.
11 Yawu vwandaka lezima na nkembo ya Nzambi. Yawu vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu, ditadi ya zape yina vwandaka lezima mutindu kitala-tala.
12 Mbanza yango vwandaka na bibaka ya yinda mingi. Yawu vwandaka na myelo kumi na zole, mpe bambazi kumi na zole vwandaka keba myelo yina. Bankumbu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli vwandaka ya kusonama na myelo yina.
13 Konso lweka vwandaka na myelo tatu: myelo tatu na esete, myelo tatu na node, myelo tatu na sude, mpe myelo tatu na wesete.
14 Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na zulu ya balufulu kumi na zole, mpe na zulu ya yawu ba sonikaka bankumbu ya bantumwa kumi na zole ya Dimeme.

15 Mbazi yina vwandaka zonza na munu simbaka kima ya kuteza yinda: Ya vwandaka kidyadya ya wolo samu na kuteza yinda ya mbanza, ya myelo, mpe ya bibaka ya mbanza.
16 Balweka nyonso yiya ya mbanza vwandaka yinda mutindu mosi. Mbazi tezaka mbanza na kidyadya ya yandi, mpe kuzwaka Basitade mafunda kumi na zole na yinda. Yinda ya mbanza na balweka nyonso yiya mpe yinda ya ntela ya yawu vwandaka mutindu mosi.
17 Yandi tezaka mpe mutela ya bibaka, yawu salaka Bakude nkama na makumi yiya na yiya. Mbazi sadilaka mutindu ya kuteza yina bantu nyonso ke sadilaka na kutanga yinda.
18 Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na matadi ya ntalu ya zape, mpe mbanza vwandaka ya kutunga na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala.
19 Matadi yina ba tungaka balufulu ya bibaka ya mbanza vwandaka ya kubongisa na matadi ya ntalu ya konso mutindu. Lufulu ya ntete vwandaka na ditadi ya zasepe, ya zole na ditadi ya safile, ya tatu na ditadi ya angate, ya yiya na ditadi ya emelode,
20 ya tanu na ditadi ya onise, ya sambanu na ditadi ya sandwani, ya nsambwadi na ditadi ya kizolite, ya nana na ditadi ya belile, ya yivwa na ditadi ya topaze, ya kumi na ditadi ya kizopase, ya kumi na mosi na ditadi ya tikwase, mpe ya kumi na zole na ditadi ya ametite.
21 Myelo kumi na zole ya mbanza vwandaka ya bapalata kumi na zole, mpe konso mwelo vwandaka ya kuyidika na palata mosi. Kisika ya mfunu ya mbanza vwandaka ya kubongisa na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala.

21:8 sufe Lke 17.29 **21:16** Lke 24.13

22 Mu talaka ve Yinzo ya Nzambi na kati ya mbanza yina, samu ti ni
Mfumu Nzambi-Mpungu mpe Dimeme kele Yinzo ya Nzambi ya mbanza
yina.
23 Mbanza vwandaka ve na nsatu ya nsemo ya ntangu to ya ngonda,
samu ti nkembo ya Nzambi vwandaka pesa yawu nsemo, mpe Dimeme
kele mwinda ya mbanza yina.
24 Bantu nyonso ya yinza ke tambula na nsemo ya yandi, mpe bantinu
ya yinza ke nata bimvwama ya bawu kuna.
25 Myelo ya mbanza ke vwanda kaka ya kufunguka, samu ti mpimpa
ke vwanda dyaka ve na kati ya mbanza yina.
26 Bawu ke nata kuna nkembo mpe bimvwama ya bayinsi nyonso.
27 Ata kima ya busafu ke kota na mbanza yina, mutindu mosi mpe,
bantu yina ke salaka mambu ya busafu mingi, mpe bantu ya luvunu.
Kasi kaka bantu yina kele na bankumbu ya bawu ya kusonama na
dibuku ya luzingu yina kele dibuku ya Dimeme, ke kota na mbanza yina.

22

1 Mbazi lakisaka munu mpe nzadi yina kele na maza yina ke pesaka
luzingu. Yawu vwandaka lezima mutindu kitala-tala, mpe vwandaka
basika na kiti ya kintinu ya Nzambi mpe ya Dimeme.
2 Nzadi yango vwandaka lutila na kisika ya mfunu ya mbanza. Na
konso lweka ya nzadi vwandaka na yinti ya luzingu yina ke butaka
bambuma bambala kumi na zole na mvula, mbala mosi konso ngonda.
Makasa ya yawu kele samu na kubelusa bantu ya bayinsi nyonso.
3 Nsingulu ke vwanda dyaka ve.
Kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe ya Dimeme ke vwanda na kati ya
mbanza, mpe bisadi ya Nzambi ke sambila yandi.
4 Bawu ke tala kizizi ya yandi, mpe Nkumbu ya yandi ke vwanda ya
kusonama na bambunzu ya bawu.
5 Mpimpa ke vwanda dyaka ve, mpe bawu ke vwanda dyaka ve na
nsatu ya nsemo ya mwinda to ya ntangu, samu ti Mfumu Nzambi ke pesa
bawu nsemo ya yandi, mpe bawu ke yala seko.

Nkwizulu ya Yesu

6 Na manima, mbazi zabisaka munu: «Mambu yayi kele ya tsyelika mpe
ya kusadila kivuvu. Mfumu Nzambi yina ke zonzaka na kimpeve na
mumbikudi ya yandi, me fidisa mbazi ya yandi samu na kulakisa na
bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza.»
7 Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza!
Kyese na bayina ke kebaka nsangu ya bambikululu yina kele na kati ya
dibuku yayi!»
8 Munu Yowane, mu kuwaka mpe talaka yawu. Na manima ya kuwa
mpe kutala yawu, mu fukamaka na ntwala ya mbazi yina lakisaka munu
yawu samu na kusambila yandi.
9 Kasi mbazi zabisaka munu: «Ve! Kusala mutindu yina ve! Mu kele
kisadi mutindu nge, mutindu bampangi ya nge mimbikudi mpe bayina
nyonso ke sadilaka mambu yina kele na kati ya dibuku yayi. Kaka ni
Nzambi nge fwana kusambila.»
10 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Kubumba ve nsangu ya bam-
bikululu yina kele na kati ya dibuku yayi, samu ti ntangu yina Nzambi
kubikaka samu na mambu nyonso yina me kuma pene-pene.

11 Bika ti muntu yina ke na kusala mambu ya yimbi kutatamana na
kusala mambu ya yimbi. Muntu yina kele ve ya kuvedila tatamana na
kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi muntu yina kele ya kudedama tatamana
na kuvwanda ya kudedama, mpe muntu yina kele ya longo kula dyaka
na bulongo.»
12 Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza!
Mu ke kwiza na musendo yina mu ke pesa konso muntu na yina me
tadila bisalu yina yandi me sala.
13 Mu kele Alafa mpe Omenga, muntu ya ntete mpe ya nsuka. Mu kele
mbandukulu mpe nsukunu.
14 Kyese na bayina ke sukulaka bilele ya bawu. Bawu ke vwanda na
luve ya kudya bambuma ya yinti ya luzingu, mpe ya kukota na mbanza
na myelo ya yawu.
15 Kasi ba ke basisa na mbanza bayina ke zingaka kidi-kidi, bayina ke
sadilaka bunganga, ke salaka busafu, ke kufwaka bantu, ke sambilaka
banzambi ya biteki, mpe bayina ke zolaka mpe ke sadilaka luvunu.»
16 «Munu Yesu, mu me fidisa mbazi ya munu samu na kuzabisa beno
mambu nyonso yayi na kati ya mabuundu ya Nzambi. Mu butukaka na
dikanda ya ntinu Davidi, mpe mu kele mbwetete yina ke lezimaka na
suka-suka.»
17 Mpeve mpe kento* ke na kutuba: «Kwiza!» Muntu yina ke na kuwa
yawu fwana kutuba mpe: «Kwiza!» Bika ti muntu yina ke na mpwila
kukwiza, mpe kuzwa ya mpamba maza yina ke pesaka luzingu.

Nsukunu ya dibuku

18 Munu Yowane, mu ke na kukebisa bayina ke na kuwa mambu ya
bambikululu yina ke na kati ya dibuku yayi. Kana muntu bwela mwa
dyambu na mambu nyonso yayi, Nzambi mpe ke bwela na kitumbu yina
yandi ke kuzwa, bampasi yina kele ya kusonama na dibuku yayi.
19 Kana muntu katula mwa dyambu na mambu ya bambikululu ya
dibuku yayi, Nzambi mpe ke katula yandi kikunku ya yandi na bam-
buma ya yinti ya luzingu. Nzambi ke katula yandi mpe kisika ya yandi
na mbanza ya longo yina ba me zonzila na kati ya dibuku yayi.
20 Mbangi yina ke na kuzabisa beno butsyelika ya mambu nyonso yayi
ke na kutuba: «Ee, kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza.»
Ameni! Kwiza Mfumu Yesu!
21 Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu kuvwanda na beno nyonso.

22:13 Luz 1.8 * **22:17** Kento ni dibuundu ya Nzambi.

Dibuku ya
MIKUNGA
NKOTOLO

Dibuku yayi kele dibuku ya Mikunga na balusambulu. Nkama na makumi tanu (150) ya mikunga yayi, yina bantu mingi sonikaka na bamvula mingi: Moyize (Mga 90.1-17), Davidi (Mga 52.1–65.14; 67.1–71.24) mpe mikunga ya nkaka, Salomoni (Mga 72.1-20), Asafe (Mga 73.1–83.19), Kole (Mga 42.1–49.21; 84.1–88.19), Emane mpe Etane na ba ya nkaka. Ba vukisaka yawu na kati ya mabuku tanu ya banongo. Yawu ke na kuzonzila na mambu mingi: Musiku ya Yave, musendo ya muntu ya kudedama, Yave kele ntinu, kintinu, mbandukulu ya yinza, yinza mpe mambu ya nkaka.

Dibuku yayi kele mpe na mikunga ya kukembila mpe ya nzitusu na Nzambi, balusambulu ya kuyawula, balusambulu ya nzitusu, balusambulu ya kufungula masumu, balusambulu ya kuvutula matondo, mikunga ya ndwenga, balusambulu samu na kulomba lusalusu, lukengolo, mpulusu to mulemvo, ndombolo ya kitumbu ya bambeni. Balusambulu yango lenda vwanda samu na muntu mosi to samu na mukangu ya bantu.

Banongo ya nkaka ke na kulakisa mabanza ya muntu, kasi ya nkaka ke na kulakisa bansatu mpe mayindu ya bantu ya Nzambi. Beto me zaba ve samu na yinki ba me tula Mikunga yayi to yayi, mpe ba me tula yawu na dibuku yayi to yayi, na bisika ya nkaka, nkumbu ya Mukunga lenda zabisa beto yinki mukunga zola kutuba.

Dibuku yayi kele ya kukabuka na mabuku tanu mutindu yayi:

- Dibuku ya ntete Mikunga (Mga 1–41).
- Dibuku ya zole Mikunga (Mga 42–72).
- Dibuku ya tatu Mikunga (Mga 73–89).
- Dibuku ya yiya Mikunga (Mga 90–106).
- Dibuku ya tanu Mikunga (Mga 107–150). Konso dibuku ke na kusuka na Mikunga ya nzitusu na Yave.

DIBUKU YA NTETE

1

1-41

Musiku ya Yave ke nataka na buyenge

1 Kyese na muntu,
muntu yina ke landaka ve malongi ya bantu ya yimbi,
yandi ke telamaka ve na banzila ya bantu ya masumu,
yandi ke vwandaka ve kintwadi na bantu yina ke sekaka bantu,
2 kasi yandi ke yangalalaka na Musiku ya Yave,
yandi ke fyongoninaka yawu mpimpa na ntangu!
3 Yandi kele mutindu yinti,
yinti yina ba me kunda pene-pene ya mwila,
yinti yina ke butaka bambuma na ntangu ya yawu,
makasa ya yawu ke yumaka ve,
nyonso yina yandi ke salaka ke yilamaka.
4 Kasi yawu kele mutindu yina ve samu na bantu ya yimbi,

bawu kele mutindu bampusu ya bambuma yina mupepe ke na kunata.
5 Ni yawu yina, bantu ya yimbi ke vibidila ve na kilumbu ya lufundusu,
bantu ya masumu mpe ke kota ve na mukangu ya bantu ya kudedama.
6 Ya tsyelika, Yave zaba banzila ya bantu ya kudedama,
kasi banzila yina bantu ya yimbi ke landaka,
yawu ke nataka bawu na mwangusulu.

2

Ntinu ya Yave

1 Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu?
Samu na yinki bantu ya bayinsi ke na kusala bamfundu ya mpamba?
2 Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita,
bamfumu me vukana samu na kusala mfundu,
samu na Yave mpe Masiya ya yandi.
3 «Beto zenga basinga ya bawu,
beto losa bampanga ya bawu ntama!»

4 Yandi yina ke zingaka na mazulu ke na kuseka.
Yave ke na kuseka bawu.
5 Yandi ke na kuzonzila bawu na kati ya nkele ya yandi,
na nkele ya yandi ya kulutila, yandi ke na kutalisa bawu boma mutindu yayi:
6 «Ni munu me byeka ntinu ya munu,
mu me byeka yandi na Siyone, mongo ya munu ya longo!»

7 Mu ke samuna banzengolo ya Yave,
yandi me tuba na munu: «Nge kele mwana ya munu,
kubanda bubu yayi, mu me kuma tata ya nge.
8 Lomba munu, mpe mu ke pesa nge bayinsi mutindu mvwilu,
mu ke pesa nge bandilu ya ntoto mutindu bimvwama.
9 Nge ke twadisa bawu na mukawa ya kisengo,
nge ke pasula bawu mutindu ba ke pasulaka bambinda.»

10 Ntangu yayi, beno bantinu, beno vwanda na mayela!
Beno bantwadisi ya yinza, beno bika ti ba lwengisa beno!
11 Beno sadila Yave na buzitu,
beno yangalala na kutekita nyonso.
12 Beno pesa masiika na Mwana,
samu ti yandi kudasuka ve,
samu ti beno zimbana ve nzila yina beno ke na kulanda,
nkele ya yandi lenda kubwidila beno na mbangu.

Kyese na bayina nyonso ke sosaka na kubumbama na kati ya yandi!

3

Mpulusu ke katukaka na Yave

1 Mukunga yina Davidi yimbilaka na ntangu yina yandi vwandaka kima Abesalome, mwana ya yandi.
2 Yave, mitantu ya munu kele mingi!

2:2 Masiya Bis 4.26 **2:9** Luz 2.26-27; 15.5; 19.15 **3:1** 2Sa 15–17

Bayina ke na kunwanisa munu, bawu kele mingi!
3 Na yina me tadila munu, mingi ke na kutuba:
«Nzambi ke vuukisa ve yandi!»
Kupema
4 Kasi nge Yave, nge kele kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu ya munu.
Nge kele nkembo ya munu, nge ke pesaka munu lunungu.

5 Ntangu mu ke lookaka na sika ya Yave,
yandi ke pesaka munu mvutu, katuka kuna na mongo ya yandi ya longo.
Kupema
6 Ntangu mu ke lalaka, mu ke kuzwaka mpongi,
mu ke vumbukaka, samu ti Yave kele kiyekamanu ya munu.
7 Mu kele ve na boma ya bantu ya mingi-mingi yayi,
yina me zunga munu samu na kunwanisa munu.

8 Yave, telama!
Nzambi ya munu, vuukisa munu!
Ya tsyelika, nge ke bulaka bambeni ya munu nyonso na ditama,
nge ke mwangisaka meno ya bantu ya yimbi.
9 Yave, mpulusu ke katukaka na sika ya nge.
Bika ti lusakumunu ya nge kuvwanda na bantu ya nge!
Kupema

4

Yave ke pesaka kizunu
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na bansambi.
Mukunga ya Davidi.
2 Ntangu mu ke lookaka na sika ya nge, samu ti nge sadisa munu,
nge Nzambi yina ke nwaninaka munu, nge ke kuwaka munu!
Ntangu mu ke vwandaka na kati ya mpasi, nge ke kuulaka munu!
Nzambi lakisa munu bumbote ya nge,
kuwa lusambulu ya munu!

3 Beno bantu, tii wapi ntangu beno ke kitula nkembo ya munu na nsoni?
Tii wapi ntangu beno ke tatamana na kuzola mambu ya mpamba mpe kulanda luvunu?
Kupema
4 Beno fwana kuzaba dyambu yayi:
Yave me soola samu na yandi mosi muntu ya kukwikama.
Yave ke kuwaka munu ntangu mu ke bokilaka yandi.
5 Beno dasuka ya beno, beno sala masumu ve.
Na ntangu ya kulala, beno yindula
mpe beno vwanda swii.
Kupema
6 Beno pesa minkayulu ya kulunga,
yina Musiku ke na kutumisa
mpe beno vwanda na kivuvu na Yave.

7 Mingi ke na kutuba mutindu yayi:

«Nani ke sala ti beto kuvwanda na buyenge?
Yave kyenzola beto na nsemo ya kizizi ya nge.»
8 Nge ke fulusaka ntima ya munu na nsayi kulutila bawu,
ntangu bawu ke vwandaka na bambuma ya faline mpe vinu ya mingi ya malu-malu.
9 Mu ke lalaka mpe mu ke kuzwaka mpongi na kizunu.
Ya tsyelika, kaka ni nge mosi Yave ke salaka ti mu zinga na kati ya lukengolo.

5

Lusambulu ya muntu yina Yave me yamba na Yinzo ya yandi
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na matuutu.
Mukunga ya Davidi.
2 Yave, fungula makutu na kuwa mambu ya munu,
kuwa mbote kuyawula ya munu!
3 Ntinu ya munu, Nzambi ya munu,
kuwa mbote mbokolo ya munu.
Ni nge mu ke na kusambila.
4 Yave, na suka, nge ke kuwaka ndinga ya munu.
Na suka, mu ke kubamaka samu ti nge yamba munu,
mpe mu ke vingilaka.

5 Ya tsyelika, nge kele Nzambi yina ke zolaka ve yimbi.
Na sika ya nge, yimbi kele ve.
6 Bantu ya lunangu lenda talana ve na ntadisi ya nge.
Nge ke yinaka bayina nyonso ke salaka yimbi.
7 Yave, nge ke kufwaka bantu ya luvunu.
Bayina ke kufwaka bantu, bayina ke vunaka,
nge Yave, nge ke talaka bawu nganzi.

8 Kasi munu, na kukwikama ya nge ya nene-nene, mu ke kotaka na Yinzo ya nge.
Samu na kuzitisa nge, mu ke yinamaka na Yinzo ya nge ya longo.
9 Yave twadisa munu na ludedomo ya nge, samu na bambeni ya munu.
Sungika nzila ya nge na mantwala ya munu.
10 Ya tsyelika, ata dyambu ya butsyelika ke basikaka na bayinwa ya bawu.
Bawu ke banzaka kaka na kumwangisa.
Bayinwa ya bawu kele mutindu bandyamu ya kufunguka,
bikoba ya bawu ke basisaka kaka mambu ya luvunu.
11 Nzambi, futisa bawu yimbi ya bawu.
Bika ti mabanza ya bawu kubwisa bawu.
Losa bawu samu na yimbi ya bawu ya mingi-mingi,
samu ti bawu me balukila nge.

12 Na yina, bayina nyonso ke kuzwaka kiswamunu na sika ya nge ke yangalala.
Bantangu nyonso ya luzingu ya bawu, bawu ke vwanda na kyese.
Nge ke keba bawu,

nge ke vwanda kyese ya bayina ke zolaka Nkumbu ya nge.
13 Nge Yave, nge ke sakumunaka muntu ya kudedama.
Nge ke zungaka yandi na mambu ya mbote, mutindu kinwanunu ya
nene yina ke kebaka ntulu.

6

Yave, kusemba munu ve!
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na nsambi,
na nsambi ya basinga nana.
Mukunga ya Davidi.
2 Yave, kupesa ve munu kitumbu na kati ya nkele ya nge,
kusemba ve munu na kudasuka nyonso!
3 Yave, lakisa munu bumbote ya nge, mu kele dyaka na ngolo ve!
Yave nyakisa munu, samu ti mu ke na kutekita tii na mikwa!
4 Nzutu ya munu nyonso ke na kutekita.
Nge Yave, tii wapi ntangu?
5 Yave, kwiza, kuula munu,
vuukisa munu samu na bumbote ya nge.
6 Ya tsyelika, na kati ya lufwa, muntu ve lenda bokila Nkumbu ya nge.
Na yinsi ya bantu ya kufwa, nani lenda kembila nge?

7 Mu me lemba na kuyawula.
Konso mpimpa, mu ke fulusaka mfulu ya munu na mansangasa.
Mu ke bolisaka mfulu ya munu na maza ya meso ya munu.
8 Meso ya munu me lemba, samu ti manyongo me lutila.
Yawu ke na kutala dyaka mbote ve, samu na bambeni ya munu nyonso.

9 Beno katuka na sika ya munu, beno bayina ke salaka yimbi,
samu ti Yave me kuwa bidilu ya munu.
10 Yave me kuwa kuyawula ya munu.
Yave me ndima lusambulu ya munu.
11 Bambeni ya munu nyonso me kuma na nsoni,
bawu ke na kutekita na boma.
Na mpamukunu, bawu ke vutuka na nsoni nyonso.

7

Yave nwanina munu
1 Mukunga ya kyadi ya Davidi yina yandi yimbilaka Yave samu na Kuse,
mu-Bezame.
2 Yave, Nzambi ya munu, nge kele kiswamunu ya munu.
Vuukisa munu mpe kuula munu na maboko ya bayina ke na kukwamisa
munu.
3 Kana ve, bawu ke pasula munu mutindu nkosi ke salaka.
Bawu ke sasa munu mpe ata muntu ke kwiza kuula munu.

4 Yave, Nzambi ya munu, kana mu me sala yina ba ke na kutuba,
kana maboko ya munu me sala dyambu ya yimbi,
5 kana mu salaka yimbi na muntu yina vwandaka na kizunu na munu,

kana mu lakisaka ve bumbote ya munu na muntu yina vwandaka yina
munu kondwa dyambu,
6 bika ti mbeni kulanda munu mpe yandi kuzwa munu.
Bika ti yandi kubwisa luzingu ya munu na ntoto,
yandi kudyata yawu, yandi kusafula buzitu ya munu na mfundu-
mfundu!
Kupema

7 Yave telama na nkele ya nge!
Sukisa kudasuka ya bambeni ya munu!
Nge yina ke salaka lufundusu ya mbote,
vumbuka samu na kunwanina munu,
nge yina ke twadisaka lufundusu.
8 Bika ti mukangu ya bantu nyonso kuzunga nge!
Kwiza vwanda na kyandu ya nge samu na kuyala bawu!
9 Nge Yave, fundisa makanda ya bantu,
Yave nwanina munu mutindu kele kusungama mpe kudedama ya
munu!
10 Mulemvo ya nge, sukisa yimbi yina bantu ya yimbi ke na kusala!
Nge Nzambi ya kudedama, syamisa muntu ya kudedama!
Nge yina ke fyongoninaka ntima mpe mansweki ya muntu!

11 Nzambi kele kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu.
Yandi ke vuukisaka bayina kele na ntima ya kusungama!
12 Nzambi kele zuzi ya kudedama,
ntangu nyonso, yandi ke lakisa nkele ya yandi.

13 Kana muntu ya yimbi kusoba ve ntima ya yandi,
Nzambi ke lengula mbele ya yandi ya mvita,
yandi ke kubika munani ya yandi mpe yandi ke kubula.
14 Ni samu na yandi Nzambi ke na kubika binwanunu ya yandi yina ke
kufwaka.
Ni samu na yandi Nzambi ke na kubika madyonga ya yandi yina ke
lemaka tiya.
15 Mutindu kento yina kele na kivumu,
muntu ya yimbi ke kubikaka mambu ya yimbi,
yandi ke na kunata mpasi,
yandi ke na kubuta luvunu.
16 Yandi me timuna dibulu ya yinda,
kasi yandi ke kubwa na mutambu ya yandi mosi.
17 Mpasi yina yandi kubikaka na kusala me bwidila yandi na yintu.
Yimbi yina yandi zolaka sala me bwidila yandi na mbunzu.

18 Mu ke kembila Yave samu na kudedama ya yandi.
Mu ke yimbila Nkumbu ya Yave Nzambi ya Kulutila Kuzangama.

8

Nkembo ya Nzambi mpe bunene ya muntu
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi ya Ngate.

Mukunga ya Davidi.
2 Yave, Mfumu ya beto,
Nkumbu ya nge kele ya ngitukulu na ntoto nyonso!

Kitoko ya nge me lutila kitoko ya mazulu.
3 Ni na yinwa ya bana ya fyoti, ya bana yina ke ntete na kunwa mabene,
nge ke lakisaka lulendo ya nge na bambeni ya nge.
Ni mutindu yina nge ke salaka,
na kukangisa yinwa ya mitantu ya nge,
yina ke bikaka ve na kunwanisa nge.

4 Ntangu mu ke talaka dizulu, kisalu ya maboko ya nge,
mpe ngonda na bambwetete yina nge tulaka na kisika ya yawu,
5 nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo?
Nani kele Mwana ya Muntu samu ti nge baka bunkete ya yandi?
6 Nge salaka ti yandi kuvwanda fyoti na yisi ya banzambi.
Nge fulusaka yandi na nkembo mpe buzitu.
7 Nge pesaka yandi lutumu ya kuyala nyonso yina nge yidikaka na maboko ya nge,
nge tulaka bima nyonso na yisi ya makulu ya yandi,
8 ya vwanda mameme na bankombo,
bangombe mpe bibulu nyonso ya mfinda,
9 bandeke ya mazulu na bambisi ya mubu,
mpe nyonso yina ke tambulaka na banzila ya mubu.

10 Yave, Mfumu ya beto,
Nkumbu ya nge kele ya ngitukulu na ntoto nyonso!

9

Nzambi ke fundisa makanda ya bantu

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na muningu ya «Mute-Labene.»
Mukunga ya Davidi.
2 Mu ke kembila Yave na ntima ya munu nyonso.
Mu ke zonzila mambu nyonso ya ngitukulu yina nge me sala.
3 Na nge mu ke yangalala, mu ke dumuka na kilengi.
Mu ke yimbila Nkumbu ya nge, nge Nzambi ya Kulutila Kuzangama.

4 Ntangu bambeni ya munu ke vutukaka manima,
bawu ke bulaka mabaku,
bawu ke kufwaka na ntadisi ya nge.
5 Ya tsyelika, nge me nwanina munu, nge me talisa ludedomo ya munu.
Nge kele zuzi ya kudedama, nge kele ya kuvwanda na kiti ya nge ya kintinu.

6 Nge ke kebisaka bantu ya bayinsi ya nkaka, nge ke kufwaka muntu ya yimbi,
nge ke zimbisaka bankumbu ya bawu bantangu nyonso, mpe ya mankululu.
7 Bambeni kele dyaka ve! Kaka mwangusulu ya mankululu.

Nge me mwangisa bambanza,
bantu ke na kubambuka dyaka moyo ve.

8 Kasi Yave ke yalaka ya mankululu,
yandi kele ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu samu na kufundisa.
9 Ni yandi ke fundisaka yinza na ludedomo,
yandi ke fundisaka makanda ya bantu na kusungama nyonso.

10 Bika ti Yave kuvwanda kiswamunu samu na muntu yina ba ke na kukwamisa.
Bika ti yandi kuvwanda mutindu kibaka ya lukengolo na bantangu ya mpasi.
11 Bika ti bantu kutula kivuvu ya bawu na nge,
bayina me zaba Nkumbu ya nge.
Samu ti nge ke bikaka ve bayina ke sosaka nge, Yave!

12 Beno yimbidila Yave, yandi yina ke zingaka na Siyone!
Beno samuna mambu ya ngitukulu yina yandi me sala!
Beno samuna yawu na kati ya makanda nyonso ya bantu!
13 Yandi ke futisaka bayina ke tangisaka menga ya bantu.
Yandi ke bambukaka moyo ya bayina ba me kufwa.
Yandi ke zimbanaka ve kulooka ya bantu ya mpasi.

14 Yave fwila munu kyadi, tala mpasi yina bambeni ke na kutalisa munu,
nge yina ke kuulaka munu na mwelo ya lufwa,
15 samu ti mu yimbila nge dyaka mikunga ya nzitusu,
na myelo ya Siyone, ndumba ya kitoko,
mpe ti mu yangalala samu na mpulusu ya nge.

16 Bantu ya bayinsi ya nkaka ke na kubwa na kati ya mabulu yina bawu mosi timunaka,
makulu ya bawu ke na kukangama na mitambu yina bawu mosi bumbaka.
17 Yave ke salaka ti bantu kuzaba yandi, yandi ke salaka na mutindu ya kufwanakana.
Muntu ya yimbi ke na kubwa na mutambu yina yandi mosi me sala na maboko ya yandi.
Muningu ya bisikulu.

Kupema

18 Bika ti bantu ya yimbi kukwenda na yinsi ya bantu ya kufwa,
bayinsi nyonso yina me zimbana Nzambi.
19 Kasi Nzambi ke zimbanaka ve mputu bantangu nyonso.
Kivuvu ya bantu ya mpasi ke zimbana ve ya mankululu.

20 Yave, telama! Kubika ve ti muntu kununga!
Sala ti makanda ya bantu kufunduswa na mantwala ya nge!
21 Yave, sala ti bawu kuvwanda na boma ya kulutila!
Yave, sala ti makanda ya bantu kuzaba ti bawu kele kaka bantu!

10

1 Yave, samu na yinki nge kele ntama na munu?

Samu na yinki nge me bumbama ya nge na ntangu ya mpasi?

2 Na kati ya lunangu ya bawu, bantu ya yimbi ke na kunyokola bamputu,
bika ti bawu kukangama na mitambu yina bawu mosi me sala.
3 Muntu ya yimbi ke talaka kilengi na mambu yina yandi ke zolaka,
muntu yina ke botolaka bima ya ngana, yandi ke vwezaka mpe ke sekaka
Yave.
4 Muntu ya yimbi na kati ya lunangu ya yandi ke tubaka mutindu yayi:
«Nzambi ke pesaka ve kitumbu! Nzambi kele ve!»
Yina ni mambu yina kele na kati ya ntima ya yandi.
5 Nyonso yina yandi ke salaka ke yilamaka ntangu nyonso,
bamfundusu ya nge me lutila kuzangama, yawu lenda bwidila yandi ve,
Yandi ke kombolaka bambeni ya yandi na mupepe.
6 Yandi ke na kutuba: «Mu lenda kubwa ve,
bambandu na bambandu, mpasi ke kumina munu ve!»

7 Yinwa ya yandi kele ya kufuluka na bansiingulu, na luvunu mpe na
mambu ya yimbi.
Bikoba ya yandi ke basisaka kaka mambu yina ke kwamisaka mpe ke
lwalisaka.
8 Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila bantu na mpamukunu na
babwala,
yandi ke na kufwa bantu yina me sala ata dyambu na bisika yina bawu
kele ya kubumbama.
Meso ya yandi ke sosaka muntu ya mpasi.
9 Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila bantu na mpamukunu,
mutindu nkosi na kati ya dibulu ya yandi.
Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila mputu na mpamukunu.
Yandi ke na kubumbimina mputu samu na kubenda yandi na mutambu
ya yandi.
10 Yandi ke na kukondama, yandi ke na kubetama.
Bamputu ke na kubwa na lutumu ya yandi.
11 Yandi ke tubaka mutindu yayi:
«Nzambi ke zimbanaka mambu!
Yandi ke bumbaka kizizi ya yandi,
yandi ke talaka yawu ve!»

12 Yave, telama!
Nzambi, lambula diboko ya nge!
Kuzimbana ve bantu ya mpasi!
13 Samu na yinki muntu ya yimbi ke na kuvweza Nzambi?
Samu na yinki yandi ke na kutuba: «Nzambi ke pesaka ve kitumbu?»

14 Kasi nge Nzambi, nge ke talaka bamfyetokoso mpe bampasi.
Nge ke nwaninaka muntu yina ke na mpasi.
Ni na maboko ya nge muntu ya kyadi ke kukipesaka.
Ni nge ke sadisaka mwana-nsaana.
15 Zenga diboko ya muntu ya yimbi,
futisa yandi yimbi ya yandi,
yandi kutalana dyaka ve na ntadisi ya nge.
16 Yave kele ntinu ya bantangu nyonso mpe ya mankululu.
Bantu ya bayinsi ya nkaka ke vwanda dyaka ve na yinsi ya Yave.

17 Yave, nge zaba bansatu ya bantu ya mpasi,
nge ke kindisaka bantima ya bawu.
Nge ke tekaka makutu na mambu ya bawu,
18 samu na kunwanina mwana-nsaana mpe muntu yina ba ke na kukwamisa.
Samu ti muntu yina nge yidikaka na ntoto bika na kutalisa bantu boma ya kulutila.

11

Kana kivuvu ke dyaka ve

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi.
Mukunga ya Davidi.
Ni Yave kele kiswamunu ya munu.
Wapi mutindu beno lenda tuba na munu ti:
«Kwenda bumbama na mongo mutindu ndeke?»
2 Ya tsyelika, bantu ya yimbi me kubika minani ya bawu,
bawu me tula madyonga ya bawu na basinga ya minani,
samu na kukubula na mpimpa, bantu yina kele na bantima ya kusungama.
3 Kana balufulu me mwangana yimeni,
yinki muntu ya kudedama lenda sala dyaka?

4 Yave kele na kati ya Yinzo ya yandi ya longo,
Yave kele na kiti ya yandi ya kintinu na mazulu.
Meso ya yandi ke na kutala,
meso ya yandi ke fyongonina bantu.
5 Yave ke fyongonina muntu ya kudedama mpe muntu ya yimbi.
Yandi ke yinaka muntu yina ke zolaka kusala yimbi.
6 Na bantu ya yimbi yandi ke nokisaka mvula ya makala ya tiya,
mvula ya tiya mpe mvula ya sufe,
mupepe ya tiya, ni yawu kele kikunku ya bawu.
7 Ya tsyelika, Yave kele ya kudedama,
yandi ke zolaka mambu yina ba ke salaka na ludedomo nyonso.
Ni bantu ya kusungama lenda tala kizizi ya yandi.

12

Mambu ya Yave kele ya kuvedila

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na nsambi ya basinga nana.
Mukunga ya Davidi.
2 Yave, kwiza sadisa beto! Yimeni samu na bantu ya kukwikama!
Bantu ya mbote ke na kuzimbana.
3 Ba ke na kuvuna bampangi bawu na bawu,
bikoba ya bawu ke basisaka mambu ya mbote,
kasi na bantima ya bawu, bawu ke na kubanza mambu ya yimbi.
4 Bika ti Yave kukatula bikoba nyonso yina ke lebaka bampangi,
yandi kukatula yinwa yina ke zonzaka na lunangu,
5 yina ke na kutuba ti: «Yinwa ya beto ni yawu kele ngolo ya beto,
beto zaba kuzonza, nani ke vwanda mfumu ya beto.»

6 «Mutindu ba ke na kukwamisa bamputu,
mutindu bantu ya kyadi ke na kudila,
munu Yave mu ke na kutuba:
Mu ke telama, mu ke pesa mpulusu na bantu yina ba ke na kunyokola.»

7 Mambu ya Yave kele ya kuvedila,
mutindu palata yina ba me yoka na dibulu na ntoto,
mutindu palata yina ba me vedisa bambala nsambwadi.
8 Nge Yave, nge ke kebaka bantu ya nge,
nge ke bumbaka beto na mantwala ya bantu ya yimbi ya mbandu yayi
tii mankululu.
9 Bantu ya yimbi ke na kutambula bisika nyonso,
mambu ya nsoni ke na kuyala na kati ya bantu.

13

Yave tii wapi ntangu nge ke zimbana munu?
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
2 Yave, tii wapi ntangu nge ke tatamana na kuzimbana munu?
Tii wapi ntangu nge ke bumba munu kizizi ya nge?
3 Tii wapi ntangu mwela ya munu ke vwanda na manyongo
mpe ntima ya munu konso kilumbu na kyadi?
Tii wapi ntangu mbeni ya munu ke tatamana na kutediminaka munu?
4 Yave, Nzambi ya munu tala, pesa munu mvutu!
Kyenzola meso ya munu,
samu ti mu lala ve mpongi ya lufwa.
5 Ya tsyelika, mbeni ya munu lenda tuba ti:
«Beto me nunga yandi!»
Bika ti mitantu ya munu kuyangalala ve kana mu kubwa.

6 Kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na bumbote ya nge,
ntima ya munu kele na nsayi mingi na mpulusu ya nge.
Mu ke yimbidila Yave samu ti yandi me sadila munu mambu ya mbote.

14

Bantu ya kudedama na Nzambi na yinza mosi ya yimbi
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
Muntu yina kele ve na mayela ke na kutuba na ntima ya yandi:
«Nzambi kele ve!» Bantu nyonso me zimbana nzila,
bawu ke na kusala mambu ya nganzi.
Ata muntu mosi ke na kusala mambu ya mbote.
2 Katuka kuna na dizulu, Yave ke na kutala bantu,
samu na kuzaba kana ya kele na muntu ya ndwenga yina ke na kusosa
Nzambi.
3 Bawu nyonso me zimbana nzila,
kintwadi, bawu nyonso ke na kusala yimbi,
muntu ve ke na kusala mambu ya mbote,
ata muntu mosi ve.

4 «Bantu nyonso yina ke na kusala yimbi, bawu ke na luzabu ve?
Bawu yina ke na kudya bantu ya munu mutindu ba ke kudyaka dimpa,
bawu ke bokilaka ve Nkumbu ya Yave.»

5 Ni kuna bawu ke vwanda na boma mingi,
samu ti Nzambi kele na kati ya mbandu ya bantu ya kudedama.
6 Beno ke sekaka mambu yina mputu ke kanisaka na kusala,
kasi beno zaba ti Yave kele kiswamunu ya yandi.

7 Ni na Siyone ke katuka mpulusu ya Isayeli,
ntangu Yave ke bongisa mambu ya bantu ya yandi,
Yakobi ke vwanda na nsayi mingi,
mpe Isayeli ke yangalala!

15

Yina Nzambi ke lombaka na mikwikisi ya yandi

1 Mukunga ya Davidi.
Yave, nani lenda vwanda mwa ntangu na yinzo ya nge ya lele?
Nani lenda zinga na mongo ya nge ya longo?
2 Kaka ni muntu yina kele ya kusungama,
yina ke sadilaka ludedomo
mpe ke zonzaka mambu ya tsyelika na ntima ya yandi nyonso.
3 Yinwa ya yandi ke tongaka ve bantu,
yandi ke salaka ve yimbi na mpangi muntu,
yandi ke safulaka ve bayina kele pene-pene na yandi.
4 Yandi ke zolaka ve kutala muntu yina kele na mavanga ya busafu,
kasi yandi ke zitisaka bayina ke na boma ya Yave.
Yandi ke vutukaka ve manima,
yandi ke lungisaka nsilulu ya yandi ata ti yawu kele mpasi.
5 Yandi ke defisaka ve mbongo ya yandi na ndandu na zulu.
Yandi ke ndimaka ve madeso ya bana,
samu na kubwisa muntu yina me sala yimbi ve.

Muntu yina ke salaka mutindu yina lenda kubwa ata fyoti ve.

16

Nzila ya luzingu

1 Mukunga ya Davidi.
Oo Nzambi bumba munu.
Ni nge kele kiswamunu ya munu.
2 Mu ke tuba na Yave:
«Nge kele Mfumu ya munu,
nge kele kimvwama ya munu ya kulutila!»

3 Bantu ya longo yina kele na yinsi,
ni bawu kele bantu ya lulendo,
bawu ke yangidikaka munu.
4 Banzambi ya bawu ya biteki ke na kufuluka,
kana ya nkaka me talana, bawu ke landa yawu.
Mu ke tula ve menga ya bibulu na zulu ya minkayulu ya bawu ya malafu.
Mu ke tanguna ve bankumbu ya bawu na yinwa ya munu.

5 Yave nge kele kikunku ya munu, mbungu ya munu.
Ni nge ke simbaka luzingu ya munu na maboko ya nge.
6 Nge tulaka yawu bandilu,

ya kele nsaba ya kitoko mingi,
ya kele mvwilu ya kitoko samu na munu.

7 Mu ke na kutonda Yave, ni yandi ke pesaka munu malongi,
ata na mpimpa, ntima ya munu ke lwengisaka munu.
8 Mu ke na kutala Yave ntangu nyonso na mantwala ya munu,
ntangu yandi kele na lubakala ya munu, mu lenda kubwa ve.
9 Ntima ya munu ke na kuyangalala,
mwela ya munu me fuluka na kyese,
nzutu ya munu ke na kupema na lukengolo nyonso.

10 Ya tsyelika, nge ke bika munu ve na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa,
nge ke ndima ve ti nzutu ya muntu yina me kwikila na nge, yawu kubola
na kati ya ndyamu.
11 Nge ke lakisaka munu nzila yina ke pesaka luzingu,
kyese kele ya mingi na ntadisi ya nge,
nsayi ya mankululu kele na lubakala ya nge.

17

Nwanina munu
1 Lusambulu ya Davidi.
Yave tala ludedomo ya munu,
teka makutu samu na kuwa kuyawula ya munu!
Kuwa lusambulu ya munu,
yina ke na kubasika na yinwa yina ke vunaka ve!
2 Na ntumunu ya nge Yave, nwanina munu,
bika ti meso ya nge kutala yina kele ya kusungama!
3 Nge me zaba mbote ntima ya munu,
nge ke fyongoninaka yawu na mpimpa,
nge me meka munu,
nge me tala kima mosi ve,
mu ke na kuyindula,
mabanza na mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu
ke kaka mutindu mosi.
4 Mu me tuba ve yina mu ke na kubanza samu na bantu ya nkaka.
Mu me sala yina nge me lomba munu,
mu me landa ve banzila ya bantu ya yimbi.
5 Mu me kangama na kulanda kaka banzila ya nge,
mu me kubwa ve.

6 Mu ke na kubokila nge, samu ti nge Nzambi,
nge ke kuwaka lusambulu ya munu!
Teka dikutu ya nge na munu,
kuwa mambu ya munu!
7 Lakisa mambu yina nge ke salaka na kukwikama ya nge,
nge yina ke vuukisaka bayina ke kuzwaka
kiswamunu ya bawu na diboko ya nge ya lubakala,
ntangu bambeni ke talisaka bawu mpasi.
8 Bumba munu mutindu yingo ya disu,
keba munu na yisi ya mapapu ya nge.
9 Kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi,

bayina ke na kubula munu,
mpe na maboko ya mitantu yina me zunga munu na nkele.

10 Bawu ke na bantima ya kukangama,
bawu ke zonzaka na lunangu nyonso.
11 Bawu ke na kulanda beto,
bawu me zungidila beto yimeni,
bawu ke na kusosa kaka na kulosa beto na ntoto,
12 mutindu nkosi yina kele na nsatu ya kupasula kibulu,
mutindu mwana ya nkosi yina me kubama
samu na kubwila kibulu na kati ya kiswamunu ya yandi.

13 Yave telama,
tedimina bambeni ya munu, vutula bawu manima!
Na mbele ya nge ya mvita, vuukisa munu na maboko ya bantu ya yimbi.
14 Na diboko ya nge, Yave vuukisa munu na maboko ya bantu, bantu ya
yinza yayi.
Kikunku ya bawu kele na luzingu yayi.
Nge fulusaka bivumu ya bawu na bimvwama ya nge.
Bana ya bawu ya babakala yukutaka,
bawu bikaka bimvwama yina lutilaka na batekolo ya bawu.
15 Kasi munu, mutindu mu kele ya kudedama, mu ke tala kizizi ya nge,
ntangu mu ke vumbuka, mu ke yangalala na kutala kizizi ya nge.

18

Matondo na Nzambi na manima ya kununga mvita
(2Sa 22.1-51)

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi kisyelo ya Yave.
Yandi tangaka mambu yayi na kati ya mukunga, na kilumbu yina Yave
kuulaka yandi na maboko ya bambeni ya yandi nyonso mpe na maboko
ya Sawule.
2 Yandi tubaka: Yave mu zola nge, nge kele ngolo ya munu!

3 Yave nge kele ditadi ya munu, kibaka ya munu ya lukengolo, kikuudi
ya munu!
Nge kele Nzambi ya munu, ditadi ya nene ya munu kisika mu ke
bumbamaka!
Nge kele kinwanunu yina ke kebaka nzutu ya munu,
ngolo yina ke vuukisaka munu, kiswamunu ya munu!
4 Mu ke na kulooka: Nkembo na Yave!
Yandi me kuula munu na maboko ya bambeni ya munu.

5 Basinga ya lufwa kangaka munu,
nyamba ya mwangusulu talisaka munu boma.
6 Basinga ya yinsi ya bantu ya kufwa kangaka munu.
Mitambu ya lufwa vwandaka na mantwala ya munu.
7 Na kati ya bampasi ya munu, mu bokilaka Yave,
mu bokilaka Nzambi ya munu samu ti yandi kusadisa munu.
Katuka na Yinzo ya yandi, makutu ya yandi kuwaka
mutindu mu vwandaka bokila yandi na kwiza sadisa munu.

8 Ntoto ninganaka, balufulu ya myongo tekitaka,

yawu ninganaka samu ti Nzambi kumaka na nkele.
9 Mulinga vwandaka basika na mbombo ya yandi,
tiya ya nene vwandaka basika na yinwa ya yandi,
milaka ya tiya vwandaka basika na yinwa ya yandi.
10 Yandi fungulaka mazulu, yandi kulumukaka.
Yandi kulumukaka na dituti ya ndombe na yisi ya makulu ya yandi.
11 Yandi yulukaka na zulu ya keluba mpe yandi dumukaka,
yandi vwandaka pepa na mupepe.
12 Yandi vwandaka bumbama na kati ya kitombe,
yinzo ya yandi ni maza ya ndombe, matuti ya ndombe.

13 Nsemo yina vwandaka tekila na mantwala ya yandi
vwandaka katuka na matuti,
na mvula ya matadi mpe na milaka ya tiya.
14 Yave dumaka kuna na zulu,
Nzambi ya kulutila kuzangama wakisaka ndinga ya yandi
na mvula ya matadi na milaka ya tiya.
15 Yandi kubulaka madyonga ya yandi
mpe yandi mwangisaka bawu,
yandi salaka ti balusyemo kuvwanda mingi,
mpe bambeni kumaka na boma mingi.
16 Oo, Yave! Ntoto ya yisi ya maza talanaka,
balufulu ya yinza basikaka na ngaanda,
na ntangu nge fulaka bawu na mupepe ya bambombo ya nge.

17 Katuka kuna na mazulu,
yandi me lambula diboko mpe yandi me simba munu.
Yandi me basisa munu na kati ya maza ya nene.
18 Yandi kuulaka munu na maboko ya mbeni
yina me lutilaka munu na lulendo.
Yandi kuulaka munu na maboko ya bayina ke yinaka munu
mpe me lutila munu ngolo.
19 Bambeni vwandaka na mantwala ya munu kilumbu yina mpasi ya
nene kuminaka munu,
kasi Yave vwandaka kiyekamanu ya munu.
20 Yandi katulaka munu na mpasi ya lufwa.
Yandi kuulaka munu,
samu ti yandi ke zolaka munu.

21 Yave me sadila munu
mutindu kele kudedama ya munu.
Mutindu maboko ya munu kele ya kuvedila,
ni mutindu yina mpe yandi me sadila munu,
22 samu ti mu landaka banzila ya Yave,
mu mangaka ve Nzambi ya munu,
mutindu ke salaka bantu ya mavanga ya yimbi.
23 Misiku ya yandi nyonso kele na mantwala ya munu,
mu ke bikaka ve bansalulu ya misiku ya yandi.
24 Mu vwandaka ya kusungama na mantwala ya yandi.
Mu mangaka na kusala nyonso ya yimbi.
25 Ni yawu yina, Yave me sadila munu mutindu kele kudedama ya munu,

mutindu kele kuvedila ya maboko ya munu na ntadisi ya yandi.

26 Na muntu ya kukwikama,
nge ke talanaka ya kukwikama.
Na muntu ya kusungama,
nge ke talanaka ya kusungama.
27 Na muntu yina kele ya kuvedila,
nge ke lakisaka kuvedila ya nge,
Na muntu yina kele ve ya kusungama, nge ke sadilaka yandi ve na kusungama nyonso.
28 Ni nge ke vuukisaka bantu ya kukuluka,
nge ke talaka bantu ya lunangu mpe nge ke kululaka bawu.
29 Ni nge ke salaka ti mwinda ya munu kulezima,
Yave Nzambi ya munu kyenzola kitombe ya munu.
30 Kintwadi na nge, mu ke nwanisaka na nswalu nkonga ya binwani ya bambeni.
Kintwadi na nge Nzambi ya munu, mu ke yulukaka bibaka.

31 Nzila ya Nzambi kele ya kulunga, mambu ya Yave kele ya tsyelika.
Yandi kele mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu samu na bayina ke bumbamaka na sika ya yandi.
32 Ya kele ve na Nzambi ya nkaka,
kaka ni nge Yave.
Ya kele ve na ditadi ya nkaka ya nene,
kaka ni Nzambi ya beto.
33 Yandi kele Nzambi yina ke na kupesa munu ngolo,
yandi ke sungikaka nzila ya munu.
34 Yandi ke salaka ti makulu ya munu
kuvwanda mutindu makulu ya nsyesye.
Yandi ke salaka ti mu vwanda ya kutelama
na zulu ya myongo.
35 Yandi ke lakisaka munu mutindu ya kunwana mvita.
Yandi ke pesaka munu
ngolo ya kusadila munani ya kisengo ya mbwaki.

36 Nge me pesa munu mpulusu mutindu kinwanunu ya kisengo yina ke kebaka nzutu.
Diboko ya nge ya lubakala me simba munu.
Nge ke na kukulisaka munu na bumbote ya nge.
37 Nge ke salaka ti mu kima mbangu ata kubula mabaku.
38 Mu ke landaka bambeni ya munu mpe mu ke simbaka bawu,
mpe mu ke vutukaka ve kana mu me manisa ve na kufwa bawu nyonso.
39 Mu ke bulaka bawu mpe bawu ke lendaka dyaka ve na kutelama,
bawu ke na kubwa na makulu ya munu.
40 Nge ke pesaka munu ngolo na ntangu ya mvita,
nge ke tulaka mitantu ya munu na yisi ya makulu ya munu.
41 Nge ke kimisaka mitantu ya munu
na meso ya munu.
Mu ke manisa na kufwa
bayina ke yinaka munu.
42 Bawu ke na kulooka,

kasi ata muntu ke na kusadisa bawu.
Bawu ke na kubokila Yave,
kasi yandi ke na kupesa bawu ve mvutu.
43 Mu ke mwangisa bawu mutindu fundu-fundu yina mupepe ke nataka,
mu ke kombola bawu mutindu poto-poto ya banzila.

44 Nge ke kuulaka munu na banwanusunu ya bantu ya munu.
Nge ke na kusala ti munu, mu vwanda mfumu ya bayinsi.
Bantu yina mu zaba ntete ve,
ntangu yayi bawu ke na kutumama na munu.
45 Kaka na ntumunu ya ntete,
bantu ke na kutumama na munu,
banzenza ke na kuleba munu.
46 Banzenza ke dyaka ve na ngolo.
Bawu ke na kubasika na biswamunu ya bawu
na kutekita nyonso.

47 Yave kele moyo!
Nkembo na Nzambi ditadi ya munu ya nene!
Nkembo na Yave mpulusu ya munu!
48 Nge Nzambi yina ke futisaka yimbi na bantu yina ke salaka munu yimbi,
nge yina ke salaka ti bantu kutumama na munu,
49 nge yina ke kuulaka munu na maboko ya bambeni ya munu!
Nge ke zangulaka munu na zulu ya mitantu ya munu,
nge ke kuulaka munu na maboko ya bantu ya myangu.
50 Ni yawu yina, mu ke kembila Yave
na kati ya bantu ya bayinsi.
Mu ke yimbila nkumbu ya nge.
51 Yave ke salaka mambu ya nene
samu na kukuula ntinu ya yandi.
Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi
na muntu yina yandi me byeka.
Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi na Davidi
mpe na bana ya Davidi bantangu nyonso.

19

Nkembo ya Nzambi na yinza. Musiku ya Yave

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
2 Mazulu ke na kusamuna nkembo ya Nzambi.
Dizulu nyonso ya kuyalumuka ke na kulakisa bisalu ya maboko ya yandi.
3 Kilumbu ke samunaka yawu ntangu bwisi ke kutsyaka,
mpimpa ke lakisaka yawu ntangu bwisi ke yilaka.
4 Ya kele ve kaka mutindu ya kuzonza,
yawu kele ve bampova,
ba ke na kuwa ve bandinga ya bawu.
5 Bansangu ya bawu ke na kutambula na ntoto nyonso,
mambu ya bawu ke na kuwakana tii na bandilu ya yinza.

Kuna na zulu, Nzambi yidikaka yinzo ya lele samu na ntangu.

6 Yandi yayi ke na kubasika na kivinga ya yandi mutindu bakala yina me
kwela.
Na kilengi nyonso, yandi ke na kutambula na nzila mutindu kinwani ya
kibakala.
7 Yandi ke basikaka na ndilu mosi ya dizulu,
yandi ke kwendaka suka na ndilu ya nkaka.
Ata kima mosi ve lenda bumbama na mantwala ya tiya ya yandi.
8 Musiku ya Yave kele ya kulunga,
yawu ke bongisaka luzingu.
Kimbangi ya Yave kele ya tsyelika,
yawu ke pesaka ndwenga na muntu yina me kondwa luzabu.
9 Bansalulu ya misiku ya Yave kele ya kusungama,
yawu ke yangidikaka ntima.
Ntumunu ya Yave kele mpasi ve,
yawu ke kyenzolaka meso.
10 Kuzitisa Yave kele dyambu ya kuvedila,
yawu ke zingila bantangu nyonso.
Banzengolo ya Yave kele ya tsyelika,
nyonso kele ya kudedama.
11 Banzengolo ya Nzambi kele ntalu mingi kulutila wolo,
kulutila wolo ya mbote.
Yawu kele kitoko kulutila mafuta ya nyosi,
kulutila mafuta ya nyosi ya malu-malu.

12 Munu mosi kisyelo ya nge, yawu ke na kulwengisa munu.
Muntu yina ke bumbaka misiku ya nge, yandi ke kuzwa ndandu mingi.
13 Nani lenda zaba yimbi yina yandi me sala, yina yandi kanisaka ve na
kusala?
Kusemba munu ve samu na mambu yina kele ya kubumbama samu na
munu.
14 Keba munu na bantu ya lunangu!
Bawu kuyala ve na zulu ya munu!
Na yina mu ke vwanda ya kusungama,
dyambu mosi ve ya yimbi mingi ke talana na kati ya munu.

15 Bika ti mambu yina ke basika na yinwa ya munu,
mambu yina kele na kati ya ntima ya munu kuvwanda ya mbote na
ntadisi ya nge.
Yave nge kele ditadi ya munu, kikuudi ya munu!

20

Lusambulu samu na ntinu
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
2 Bika ti Yave kupesa nge mvutu na kilumbu ya mpasi!
Bika ti Nkumbu ya Nzambi ya Yakobi kukeba nge!
3 Katuka na Yinzo ya yandi ya longo, bika ti yandi kusadisa nge,
katuka kuna na Siyone, bika ti yandi kupesa nge maboko.
4 Bika ti yandi bambuka moyo na makabu nyonso yina nge ke pesaka.
Bika ti yandi kundima minkayulu ya nge ya kuyoka.
Kupema
5 Bika ti yandi kupesa nge yina ntima ya nge ke na yawu nsatu,
bika ti yandi kulungisa nyonso yina nge zola kusala!

6 Beto ke sala milolo ya nsayi samu na mpulusu ya nge,
beto ke telemisa dalapo na nkumbu ya Nzambi ya beto,
Yave ke lungisa nyonso yina nge ke lomba yandi.

7 Ntangu yayi, mu me zaba ti Yave ke vuukisaka muntu yina yandi me
byeka.
Nzambi ke pesaka yandi mvutu katuka na Yinzo ya yandi ya longo kuna
na zulu,
mpe lusalusu ya diboko ya yandi ya lulendo ya lubakala.
8 Mingi ke na kutula kivuvu na bipusu-pusu ya bawu ya mvita,
ba ya nkaka ke na kutula kivuvu na bampunda ya bawu,
kasi beto, ni Nkumbu ya Yave, Nzambi ya beto, beto ke bokilaka.
9 Bawu ke na kulemba mpe bawu ke na kubwa,
kasi, beto kele ya kutelama mpe beto ke na kuvibidila.

10 Yave, vuukisa ntinu!
Bika ti yandi kuwa beto,
kilumbu yina beto ke bokila yandi!

21

Ntinu me tula kivuvu ya yandi na Yave

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
2 Yave, ntinu ke na kuyangalala na ngolo ya nge.
Bambala mingi mpulusu ya nge ke na kufulusa yandi na kilengi mingi.
3 Nge pesaka yandi yina ntima ya yandi vwandaka na yawu nsatu,
nge yiminaka yandi ve bansatu yina basikaka na yinwa ya yandi.
Kupema
4 Samu ti nge ke na kwiza bwabana yandi na balusakumunu ya mfunu
mingi,
nge me tula na yintu ya yandi, yimpu ya kintinu ya wolo ya mbote.
5 Yandi lombaka nge luzingu, mpe nge pesaka yandi yawu,
nge me pesa yandi luzingu ya yinda, ya bantangu nyonso, yina ke
manisaka ve.
6 Nkembo ya yandi kele nene samu na mpulusu ya nge,
nge me fulusa yandi na nsemo mpe na buzitu.
7 Nge me sala ti yandi kuvwanda muntu ya lusakumunu bantangu
nyonso.
Nge me fulusa yandi na nsayi na ntadisi ya nge.
8 Ya tsyelika, ntinu ke tulaka kivuvu ya yandi na Yave.
Samu na kukwikama ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama,
yandi lenda kubwa ve.

9 Nge ke bwila bambeni ya nge nyonso,
diboko ya nge ya lubakala ke simba bayina ke yinaka nge.
10 Nge ke yoka bawu na tiya ya nene,
kilumbu yina nge ke talana,
Yave ke mwangisa bawu na nkele ya yandi mpe tiya ke yoka bawu.
11 Nge ke zimbisa bana ya bawu yina ke kwiza na manima ya bawu awa
na ntoto.
Nge ke zimbisa bambandu ya bawu na kati ya bantu ya yinza.
12 Kana bawu sosa kusala nge yimbi,

kana bawu kanisa na kusala nge mambu ya yimbi,
bawu ke lenda ve.
13 Ya tsyelika nge ke sala ti bawu kukima,
na munani ya nge, nge ke kubula bawu.

14 Yave telama na ngolo ya nge,
beto ke yimbidila lulendo ya nge na mikunga.

22

Nzambi ya munu samu na yinki nge me bika munu?
1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi.
Na muningu ya «Nkabi ya suka-suka.»
2 Nzambi ya munu, Nzambi ya munu samu na yinki nge me bika munu?
Samu na yinki nge me vwandaka ya nge ntama na munu?
Samu na yinki nge me vuukisa munu ve?
Samu na yinki nge ke na kuwa ve kuyawula ya munu?
3 Nzambi ya munu, mu ke na kulooka na sika ya nge na ntangu,
kasi nge ke na kupesa munu mvutu ve,
mu ke na kulooka na sika ya nge na mpimpa
mpe mu ke na kupema ve.

4 Na kutala mbote, nge kele longo,
nge ke na kuzinga na kati ya mikunga
ya nzitusu ya bana ya Isayeli.
5 Ni na sika ya nge bankooko ya beto tulaka kivuvu ya bawu.
Bawu tulaka kivuvu ya bawu na nge,
nge vwandaka vuukisa bawu.
6 Bawu vwandaka looka na sika ya nge, mpe bawu vwandaka vuuka,
bawu vwandaka tula kivuvu ya bawu na nge,
bawu vwandaka tala nsoni ve.

7 Na yina me tadila munu, mu kele muntu ve,
kasi mu kele ngambu,
bantu ke na kufinga mpe kusafula munu.
8 Bantu nyonso yina ke na kutala munu ke na kuseka munu,
bawu ke na kuzonza mpe kuningisa yintu:
9 Yekula dyambu ya nge na Yave!
Yandi ke vuukisa yandi, yandi ke kuula yandi,
samu ti Yave me yangalala na yandi.
10 Nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu,
nge me tula munu na lukengolo na ntulu ya mama ya munu.
11 Ba pesaka munu na sika ya nge ntangu mu basikaka na kivumu ya mama ya munu,
Nge kele Nzambi ya munu katuka na kivumu ya mama ya munu.
12 Kukwenda ve ntama na munu, samu ti mpasi me belama,
Samu ti ata muntu ke kwiza sadisa munu.

13 Lutangu ya bangombe mingi me zunga munu,
bibulu ya myangu ya kizunga ya Basane me zunga munu na balweka nyonso.
14 Bawu ke na kufungula bayinwa ya bawu samu na kuzonzila munu yimbi,

mutindu nkosi yina ke na kuduma mpe ke na kupasula kibulu.
15 Mu me kuma mutindu maza ke na kumwangana na ntoto,
mikwa ya munu nyonso ke na kukabuka,
ntima ya munu me kuma mutindu mafuta ya nyosi
yina ke na kusulumuka na kati ya kivumu.
16 Ngolo ya munu me kawuka mutindu kibuma,
ludimi ya munu me kangama na kati ya yinwa.
Nge me tula munu na kati ya fundu-fundu ya lufwa.

17 Samu ti bayimbwa me zunga munu,
nkonga ya bantu ya yimbi me zunga munu bisika nyonso.
Bawu me tobola munu maboko na makulu.
18 Mu me konda mingi, bambeni ya munu ke na kutala munu,
bawu me sikika meso ya bawu na munu.
19 Bawu me kabula binkuti ya munu,
bawu me bula dzeke samu na kuzwa kinkuti ya munu.

20 Nge Yave kukwenda ve ntama na munu!
Nge kele ngolo ya munu, kwiza nswalu mpe sadisa munu!
21 Kuula munu na lufwa ya mbele ya mvita,
kuula munu na manzaka ya bayimbwa.
22 Vuukisa munu na yinwa ya nkosi,
vuukisa munu na mampoka ya mpakasa!

Nge me kuwa munu.
23 Mu ke zonzila Nkumbu ya nge na sika ya bampangi ya munu,
na kati ya mukangu ya bantu, mu ke kembila nge.
24 Beno bayina ke zitisaka Yave, beno kembila yandi!
Beno nyonso, bana ya Yakobi, beno kembila yandi!
Beno nyonso, bana ya Isayeli, beno tekita na ntadisi ya yandi!
25 Yave me vweza ve mpe me manga ve
mputu na kati ya bampasi ya yandi.
Yandi me pesa ve mputu mukongo,
ntangu mputu ke lookaka na Yave,
Yave ke kuwaka yandi.

26 Na kati ya mukangu ya bantu mingi, mu ke yimbila nge mikunga ya nzitusu.
Mu ke lungisa balukanu ya munu na mantwala ya bayina ke zitisaka nge.
27 Bamputu ke kudya, bawu ke yukuta,
bawu ke kembila Yave, bayina ke sosaka yandi,
bika ti beno vwanda na luzingu ya yinda!

28 Tii na bandilu nyonso ya ntoto, bantu nyonso ke bambukila Yave moyo,
bantu nyonso ke baluka na sika ya yandi.
Makanda nyonso ya bantu ke fukama na mantwala ya yandi.
29 Samu ti Yave kele ntinu,
yandi ke na kuyala bayinsi nyonso.
30 Awa na ntoto, bantu nyonso ya lulendo ke kudya, bawu ke fukama.
Bayina ke dyaka ve na luzingu,
bayina me kota na yisi ya ntoto,

bawu ke yinama na ntadisi ya Nzambi.
31 Bana ya bawu ke sadila Yave,
bantu ke zonzila Nkumbu ya Yave,
na mbandu yina ke kwiza.
32 Na mbandu yina ke kwiza,
ba ke zonzila bawu mambu ya kudedama,
yina Yave me sala.

23

Yave kele Muvungi ya munu

1 Mukunga ya Davidi.
Yave kele Muvungi ya munu,
mu ke kondwa kima ve.
2 Yandi ke pemisaka munu na matiti ya maza,
yandi ke nataka munu na maza ya kuzuna
3 Yandi ke pesaka mwela ya munu ngolo,
yandi ke twadisaka munu na banzila ya ludedomo,
samu na Nkumbu ya yandi.
4 Ntangu mu ke tambulaka na mudimba ya mpewo ya lufwa,
mu ke talaka boma ve, samu ti nge kele na munu.
Mukawa na yinti ya nge ya Muvungi ke kebaka munu.

5 Nge me kubika mesa samu na munu
na mantwala ya mitantu ya munu.
Nge me dukula munu mafuta na yintu,
mbungu ya munu me fuluka,
mafuta ke na kumwangana.
6 Ya tsyelika, buyenge mpe bumbote ke vwanda na munu
bilumbu nyonso ya luzingu ya munu.
Mu ke vutuka dyaka na Yinzo ya Yave
bilumbu nyonso ya luzingu ya munu.

24

Yave ke na kukota na Yinzo ya yandi

1 Mukunga ya Davidi.
Ntoto kele ya Yave, nyonso yina kele na ntoto kele ya yandi.
Yinza mpe nyonso yina ke zingaka na yawu kele ya Yave.
2 Ni Yave tulaka lufulu ya ntoto na zulu ya mubu,
ni Yave sikimisaka yawu na zulu ya banzadi.

3 Nani ke yuluka na mongo ya Yave?
Nani ke telama na Yinzo ya yandi ya longo?
4 Muntu yina me sala ve yimbi na maboko ya yandi,
yina ntima kele ya kuvedila,
yina ke kukipesaka ve na luvunu,
yina ke salaka ve bandefi ya luvunu,
5 yandi ke kuzwa lusakumunu ya Yave,
Nzambi Muvuukisi ya yandi ke kumisa yandi ya kudedama.
6 Ni mutindu yayi kele mbandu ya bayina ke sosaka Yave,
bayina ke kusosaka kizizi ya nge, nge Nzambi ya Yakobi.

Kupema

7 Myelo, beno funguka,
beno funguka myelo ya nene ya seko!
Bika ti ntinu ya nkembo kusala nkontolo na yandi!
8 Nani kele ntinu yayi ya nkembo?
Ni Yave, ni yandi kele kinwani ya ngolo mpe ya kibakala,
Ni Yave, ni yandi kele kinwani ya ngolo yina ke nungaka bamvita.
9 Myelo, beno funguka,
beno funguka myelo ya nene ya seko!
Bika ti ntinu ya nkembo kusala nkontolo na yandi!
10 Nani kele ntinu yayi ya nkembo?
Ni Yave, Nzambi ya Binwani,
ni yandi kele ntinu ya nkembo!

Kupema

25

Lakisa munu nzila ya nge

1 Mukunga ya Davidi.
Yave, mu me baluka na sika ya nge.
2 Nzambi ya munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge.
Kubika ve ti mu tala nsoni!
Kubika ve ti bambeni ya munu kununga munu!
3 Bayina nyonso ke tulaka kivuvu na nge ke talaka ve nsoni,
kasi bayina kele bambeni ya nge kondwa dyambu ke tala nsoni.

4 Yave, sala ti mu zaba ba nzila ya nge,
longisa munu mutindu nge zola mu zinga!
5 Twadisa munu na butsyelika ya nge mpe longisa munu!
Nge kele Nzambi ya mpulusu ya munu,
mu me tula kivuvu ya munu na nge bantangu nyonso.
6 Yave, bambuka moyo na kyadi mpe kukwikama ya nge,
yina ke zingilaka bantangu nyonso.
7 Kubambuka ve moyo na masumu ya buntwenya ya munu,
kubambuka ve moyo na kondwa kutumama ya munu!
Kasi bambukila munu moyo mutindu kele kukwikama ya nge,
samu na bumbote ya nge, Yave!

8 Yave kele mbote mpe yandi kele ya kusungama.
Ni yawu yina, yandi ke lakisa misumuki nzila.
9 Yandi ke twadisaka bamputu na ludedomo nyonso.
Yandi ke lakisaka bamputu nzila ya yandi.
10 Bandongosolo nyonso ya Yave kele ya mbote mpe ya tsyelika,
samu na bayina ke zitisaka ngwisani ya yandi mpe bantumunu ya yandi.
11 Yave, samu na Nkumbu ya nge,
nge ke lemvokila yimbi ya munu,
samu ti yawu kele nene.
12 Wapi muntu yina ke na buzitu na Yawe?
Yave ke lakisa yandi nzila yina yandi fwana soola.
13 Mwela ya yandi ke pema na buyenge,
bana ya yandi ke kuzwa ntoto.

14 Yave ke zabisaka mansweki ya yandi na bayina ke zitisaka yandi,
yandi ke salaka ti bawu kuzaba ngwisani ya yandi.
15 Ntangu nyonso, mu ke balulaka meso ya munu na Yave,
samu ti yandi ke katula makulu ya munu na mutambu.

16 Baluka na sika ya munu, fwila munu kyadi,
samu ti mu ke kaka munu mosi mpe na mpasi.
17 Bamfyetokoso me fulusa ntima ya munu,
Kuula munu na bampasi ya munu.
18 Tala nkwamusu mpe mpasi ya munu,
lemvokila masumu ya munu nyonso.
19 Tala mutindu bambeni ya munu kele mingi,
mpe ba ke na kuyina munu na nkele nyonso.
20 Bumba luzingu ya munu mpe kuula munu!
Mu kutala nsoni ve,
ni nge kele kiswamunu ya munu.
21 Kusungama mpe ludedomo kubumba munu,
ni na nge mu me tula kivuvu ya munu.
22 Oo Nzambi, kuula Isayeli!
Kuula yandi na bampasi ya yandi!

26

Lusambulu ya muntu ya kusungama
1 Mukunga ya Davidi.
Yave, nungisa munu!
Samu ti mu ke landaka nzila ya kusungama,
mu ke tulaka kivuvu ya munu na Yave, mu ke kubwa ve!
2 Yave fyongonina munu, meka munu,
tala mbote-mbote luketo mpe ntima ya munu.

3 Kukwikama ya nge kele na ntwala ya meso ya munu,
mu ke na kulanda nzila ya butsyelika.
4 Mu ke vwandaka ve na bantu ya luvunu,
mu ke tambulaka ve na bantu ya bantima zole.
5 Mu ke yinaka mukangu ya bantu yina ke salaka yimbi,
mu ke vwandaka ve kintwadi na bantu ya yimbi.

6 Mu me sukula maboko ya munu kidimbu ya muntu me sala ve yimbi,
mu ke zungidila kiyokolo ya nge ya minkayulu, Yave,
7 samu na kuvutula matondo,
mpe kusamuna mambu ya nge ya ngitukulu.
8 Yave, mu zola Yinzo kisika yina nge ke zingaka,
mpe kisika yina nkembo ya nge ke vwandaka.

9 Kusemba munu ve mutindu mosi na misumuki,
kukatula ve luzingu ya munu mutindu mosi na bayina kufwaka bantu.
10 Maboko ya bawu ke salaka mambu ya busafu,
maboko ya bawu ya lubakala me fuluka na madeso ya bana.
11 Kasi munu, muke tambula na kusungama nyonso.
Kuula munu mpe tala munu kyadi.
12 Mu ke na kutambula na nzila ya kusungama,

mu ke tonda Yave na kati ya balukutakanu.

27

Lukengolo ya munu kele na Yave

1 Mukunga ya Davidi.
Yave kele Nsemo mpe Muvuukisi ya munu,
mu ke vwanda na boma ya nani?
Yave kele Kiswamunu ya munu,
mu ke vwanda na boma ya nani?
2 Ntangu bantu ya yimbi ke kwiza na kudya musuni ya munu,
ni bawu, bayina ke nyokolaka munu,
bambeni ya munu ke bula mabaku mpe ke kubwa.
3 Kana nkonga ya binwani kwiza nwanisa munu,
mu ke vwanda ve na boma.
Kana mvita kusalama na munu,
mu ke kangama na kivuvu.
4 Mu ke lomba na Yave kima mosi,
yina mu ke na yawu nsatu mingi.
Mu zola kuzinga na Yinzo ya Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya munu,
samu na kutalaka kitoko ya Yave,
mpe samu na kusikikaka meso ya munu na Yinzo ya yandi.
5 Samu ti yandi ke kengidila munu na Yinzo ya yandi ya mileba na kilumbu ya kyadi,
yandi ke bumba munu na kiswamunu ya Yinzo ya yandi ya lele,
yandi ke tula munu na zulu ya ditadi ya nene.
6 Ntangu yayi yintu ya munu me kuma na zulu ya bambeni yina me zungidila munu.
Mu ke pesa Yave minkayulu na Yinzo ya yandi, na kati ya milolo ya nsayi.
Mu ke kembila mpe kusika bisikulu samu na Yave.

7 Yave, kuwa ndinga ya munu, mu ke na kubokila nge,
vwanda na kyadi ya munu mpe pesa munu mvutu!
8 Ntima ya munu ke na kutuba na yina me tadila nge:
«Beno sosa munu!» Mu ke na kusosa nge, Yave!
9 Kubumbila munu ve kizizi ya nge,
kubingisa ve kisadi ya nge na nkele!
Nge kele lusalusu ya munu, kubika munu ve,
kumanga munu ve, Nzambi mpulusu ya munu!
10 Ata ti tata na mama me manga munu,
kasi Yave ke yamba munu.
11 Yave, longisa munu nzila ya nge,
twadisa munu na nzila ya kusungama,
samu na bambeni ya munu.
12 Kuyekula munu ve na maboko ya bambeni ya munu,
samu ti bambangi ya luvunu me tedimina munu,
bawu ke sadilaka ngolo samu na kutalisa munu boma.
13 Mu ke na kiminu ya kutala bumbote ya Yave,
na yinsi ya bantu ya moyo.

14 Tula kivuvu ya nge na Yave,
vwanda na ngolo mpe vwanda na kibakala.

Tula kivuvu ya nge na Yave!

28

Lusambulu ya muntu yina kele ntama ve na lufwa

1 Mukunga ya Davidi.
Yave, ni nge mu ke na kubokila.
Ditadi ya munu! Kukanga makutu ve na ndinga ya munu!
Kana nge vwanda ntama kondwa ku pesa munu mvutu,
mu ke kuma mutindu mosi,
na bayina ke na kukulumuka na ndyamu.
2 Kuwa lusambulu ntangu mu ke looka na nge,
ntangu mu ke nanguna maboko na kivinga ya kulutila longo ya Yinzo ya nge.

3 Kusemba munu ve kintwadi na bantu ya yimbi mpe na mivondi!
Ba ke zonzila kizunu na mpangi ya bawu,
kasi ba ke na mambu ya yimbi na ntima.
4 Semba bawu mutindu kele mavanga ya bawu!
Futisa bawu mutindu kele mavanga ya bawu ya yimbi!
Semba bawu mutindu kele mambu yina bawu me sala!
Vutula bawu mutindu kele mambu yina bawu me sala!
5 Ba ke na kusala keba ve na mambu yina Yave me sala,
mpe na bisalu ya yandi.
Yandi kubwisa bawu mpe kutelemisa bawu ve!

6 Nkembo na Yave!
Yandi me kuwa ndinga ya lusambulu ya munu.
7 Yave kele ngolo ya munu mpe kinwanunu yina ke kebaka nzutu ya munu.
Kivuvu ya munu kele na yandi, yandi me sadisa munu.
Ntima ya munu kele na nsayi,
mu ke kembila yandi na mikunga.

8 Yave kele ngolo ya bantu ya yandi,
yandi kele kibaka ya lukengolo samu na mpulusu ya Masiya ya yandi.
9 Vuukisa bantu ya nge mpe sakumuna mvwilu ya nge!
Vwanda Muvungi ya bawu mpe lusalusu ya bawu ya ntangu nyonso!

29

Ndinga ya Yave

1 Mukunga ya Davidi.
Beno bana ya Nzambi, beno vutula na Yave,
beno vutula na Yave nkembo mpe nzitusu!
2 Beno vutula na Yave nkembo ya Nkumbu ya yandi!
Beno fukama na ntadisi ya Yave, ntangu yandi ke lezimaka na kitoko ya bulongo ya yandi!

3 Ndinga ya Yave ke na kuwakana na ngolo na zulu ya maza,
Nzambi ya nkembo ke na kuwakisa kidumu.
Yave me lutila makelele ya maza ya nene.
4 Ndinga ya Yave ke na kuwakana na lulendo nyonso,

ndinga ya Yave ke na kuwakana na nsemo.

5 Ndinga ya Yave ke na kuzenga bayinti ya sedele,
Yave ke na kuzenga bayinti ya sedele ya Libane.
6 Yave ke salaka ti myongo ya Libane ke dumukaka mutindu mwana ya ngombe
mpe mongo ya Elemone mutindu mwana ya mpakasa.

7 Ndinga ya Yave ke basisaka milaka ya tiya.
8 Ndinga ya Yave ke tekitisaka yinsi ya kuyuma,
Yave ke tekitisaka yinsi ya kuyuma ya Kadese.
9 Ndinga ya Yave ke butisaka bankabi,
yawu ke tumunaka bayinti ya mfinda.

Na Yinzo ya Yave,
nyonso ke looka, «nkembo na Yave!»
10 Yave vwandaka na kiti ya kintinu ntangu maza dyamisaka yinza,
Yave ke na kuyala na kiti ya yandi ya kintinu ya mankululu.

11 Yave ke pesa lulendo na bantu ya yandi,
Yave ke sakumuna bantu ya yandi na kupesa bawu kizunu.

30

Yave nge me sala ti mu zinga dyaka
1 Mukunga samu na mukembo ya mbyekolo ya Yinzo ya Yave.
Mukunga ya Davidi.
2 Mu ke kembila bunene ya nge, Yave,
nge me telemisa dyaka munu,
nge me bika ve ti bambeni kuseka munu.

3 Yave, Nzambi ya munu,
mu me bokila nge na kwiza sadisa munu
mpe nge me nyakisa munu.
4 Yave, nge me basisa mwela ya munu na yinsi ya bantu ya kufwa,
nge me sala ti mu kuzinga dyaka ntama ya bayina ke kulumukaka na ndyamu.

5 Beno yimbila Yave,
beno mikwikisi ya yandi,
beno kembila Nkumbu ya yandi ya longo.
6 Nkele ya yandi ke zingila ntangu fyoti,
kasi bumbote ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso,
na nkokila bidilu me wakana,
kasi na suka nsayi me kwiza.
7 Na kizunu mu vwandaka tuba na kati ya ntima:
Mu lenda kubwa ata fyoti ve!
8 Yave, na bumbote ya nge,
nge me syamisa mongo ya munu na ngolo nyonso.
Kasi nge me bumba kizizi ya nge,
mpe boma me kuzwa munu.
9 Yave, mu me looka na sika ya nge,

mu me bondila Yave.
10 Wapi ndandu nge ke kuzwa kana menga ya munu kutanga,
wapi ndandu kana mu kulumuka na ndyamu?
Fundu-fundu lenda kembila nge?
Fundu-fundu lenda samuna kukwikama ya nge?
11 Yave, kuwa, fwila munu kyadi!
Kwiza sadisa munu!

12 Nge me soba bidilu ya munu na nsayi,
mpe nge me katula munu kinkuti ya munu ya mafwa,
nge me lwatisa munu kinkuti ya feti,
13 na yina, na ntima ya munu nyonso,
mu ke yimbila nge, mu ke dingama ve.
Yave Nzambi ya munu, mu ke kembila nge bantangu nyonso.

31

Yave, nge kele lukengolo ya munu

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi.
Mukunga ya Davidi.
2 Yave, nge kele kiswamunu ya munu,
mu kutala nsoni ve!
Na ludedomo ya nge, kuula munu.
3 Teka dikutu ya nge na kuwa lusambulu ya munu,
kwiza nswalu, vuukisa munu!
Vwanda ditadi ya nene yina ke kebaka munu,
kibaka ya lukengolo yina ke vuukisaka munu!
4 Ya tsyelika, nge kele ditadi ya munu ya nene,
kibaka ya lukengolo yina ke kebaka munu,
samu na Nkumbu ya nge,
nge ke nata munu,
nge ke twadisa munu.
5 Nge ke basisa munu na mutambu yina ba me tambila munu,
samu ti nge kele kibaka ya munu ya lukengolo,
6 mu me vutula mpeve ya munu na maboko ya nge,
nge me kuula munu, Yave, Nzambi ya tsyelika!
7 Mu ke zolaka ve bayina ke kangamaka na banzambi ya mpamba-mpamba.
Munu, mu me tula kivuvu ya munu na Yave.

8 Mu ke yangalala, mu ke tala kilengi, samu na bumbote ya nge,
samu ti nge me tala kyadi ya munu, nge me zaba mpasi ya munu.
9 Nge me yekula munu ve na maboko ya bambeni,
nge me telemisa munu,
nge me pesa munu kimpwanza.

10 Yave, fwila munu kyadi, samu ti mu ke na mpasi,
meso ya munu, mwela ya munu mpe nzutu ya munu ke na kukwama.
11 Luzingu ya munu ke na kulemba na kati ya mpasi,
bamvula ya luzingu ya munu ke na kuluta na kati ya kuyawula.
Mu ke dyaka na ngolo ve samu na yimbi ya munu,
mpe mikwa ya munu ke na kubeba.

12 Samu na bambeni ya munu nyonso,
mu me kuma muntu ya nsoni,
nsoni ya mingi na ntadisi ya bayina kele pene-pene na munu.
Bayina ke na kutala munu ke na kwendaka kima ntama na munu.
13 Ba me zimbana munu,
mutindu bake zimbanaka muntu ya kufwa,
mu me kuma mutindu kima yina me zimbana.
14 Mu ke na kuwa mambu nyonso ya yimbi yina bantu ke na zonza,
mu kele na boma mingi na balweka nyonso
ntangu ba ke na kuvukana samu na kusala munu yimbi.
Bawu ke na kusala mfundu ya kufwa munu.

15 Kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge,
Yave! Mu ke na kutuba: «Nge kele Nzambi ya munu!»
16 Bilumbu ya luzingu ya munu ke na maboko ya nge,
kuula munu na maboko ya bambeni ya munu
mpe na bayina ke na kukwamisa munu!
17 Kyenzola kizizi ya nge na kisyelo ya nge,
vuukisa munu na bumbote ya nge!
18 Yave, mu tala nsoni ve ntangu mu ke bokila nge!
Bika ti bantu ya yimbi kutala nsoni,
bawu vwanda swii na yinsi ya bantu ya kufwa!
19 Kanga yinwa ya bantu ya luvunu,
bayina ke zonzaka na muntu ya kudedama,
kondwa buzitu, na lunangu nyonso mpe kuyina.
20 Yave, bumbote ya nge kele nene mingi!
Yina nge me bumba samu na bayina ke zitisaka nge,
bumbote yina nge ke lakisaka na bayina nyonso
ke kuzwaka kiswamunu ya bawu na sika ya nge, na ntwala ya bantu.
21 Nge me bumba bawu na ntadisi ya nge,
ntama ya bankwamusu ya bantu.
Nge ke bumba bawu na mantwala ya bantu ya luvunu, na Yinzo ya nge
ya lele.

22 Nkembo na Yave!
Samu ti yandi me lakisa munu
kukwikama ya ngitukulu na mbanza,
mutindu mbanza yina bambeni me zunga samu na kubotola yawu.
23 Mu vwandaka tuba na nswalu nyonso:
Ba me bingisa munu ntama na kizizi ya nge,
kasi nge me kuwa lusambulu ya munu.
Ntangu mu bokilaka nge na kwiza sadisa munu.

24 Beno zola Yave, beno, mikwikisi ya yandi!
Yave ke bumbaka bayina kele ya kukwikama na yandi,
kasi yandi ke sembaka na ngolo bantu ya lunangu.
25 Beno vwanda na ngolo, beno vwanda na kibakala
beno nyonso yina ke salaka kivuvu na Yave.

32

Kyese ya mulemvo

1 Mukunga ya Davidi.
Kyese na muntu yina ba me lemvokila yimbi ya yandi
mpe ba me fuka disumu ya yandi!
2 Kyese na muntu yina Yave ke na kutala dyaka ve yimbi ya yandi,
muntu yina ke dyaka ve na luvunu na kati ya mpeve ya yandi!

3 Ntangu nyonso yina mu vwandaka ndima ve yimbi ya munu, nzutu ya munu vwandaka konda,
mu vwandaka yawula konso ntangu.
4 Mpimpa na ntangu diboko ya nge vwandaka dema na zulu ya munu.
Kupema
Mu kumaka ya kulemba mutindu matiti me yuma na ntangu.
5 Mu me zabisa nge disumu ya munu,
mu me bumba ve yimbi ya munu.
Mu me tuba: «Mu ke ndima kondwa kutumama ya munu na ntadisi ya Yave!»
Mpe nge, nge me lemvokila yimbi ya munu,
nge me fuka disumu ya munu.
Kupema

6 Ni mutindu yina, konso muntu yina me kwikila na nge
ke sambila nge na ntangu ya mbote.
Kana maza ya nene me fuluka,
yawu ke dyamisa yandi ve.
7 Nge kele kiswamunu ya munu,
nge ke kebaka munu na ntangu ya mpasi,
nge ke zungaka munu na milolo ya nkudulu.
Kupema

8 «Mu ke longisa nge,
mu ke lakisa nge nzila yina nge fwana kulanda.
Mu ke pesa nge malongi,
mu ke sikika meso ya munu na nge.
9 Beno vwanda ve mutindu mpunda, to mpunda ya mutela ya nkufi yina kele ve na mayela.
Ba ke tulaka bawu kisengo na yinwa samu na kutwadisa bawu,
samu na kangimisaka mpe kutwadisaka bawu.
Samu ti bawu kubelama ve na nge.»

10 Muntu ya yimbi ke tala mpasi mingi,
kasi yina ke tulaka kivuvu ya yandi na Yave,
bumbote ya Yave ke zunga yandi.
11 Beno bantu ya kudedama,
beno yangalala na Yave,
beno vwanda na nsayi!
Beno bayina ke na bantima ya kusungama,
beno sala milolo ya nsayi!

33

Masiika na Nzambi Kiyidiki mpe Muvuukisi

1 Beno, bantu ya kusungama, beno sala milolo ya nsayi samu na Yave!
Nzitusu me bonga samu na bantu ya kudedama.
2 Beno kembila Yave na muningu ya nsambi.
Beno kembila yandi na nsambi ya basinga kumi.
3 Beno yimbila yandi mukunga ya malu-malu!
Beno sika mbote bisikulu ya beno na kusala milolo ya nsayi.

4 Ya tsyelika, mambu ya Yave kele ya kusungama.
Nyonso yina yandi ke salaka, ke salamaka na dede nyonso.
5 Yandi ke zolaka ludedomo mpe kusungama.
Bumbote ya Yave me fuluka na ntoto.
6 Na mambu ya Yave, mazulu yilamaka.
Na mupepe ya yinwa ya yandi, bambwetete, ngonda mpe ntangu yilamaka.
7 Yandi ke vukisaka maza ya mubu na kisika mosi.
Yandi ke tulaka maza na kati ya bibumbulu.
8 Bika ti ntoto nyonso kuzitisa Yave!
Bika ti bantu nyonso yina ke zingaka na yinza kutekita na ntadisi ya yandi!
9 Ya tsyelika, yandi ke tubaka, dyambu ke salamaka,
yandi ke tumisaka, dyambu ke yilamaka.

10 Yave ke balulaka mabanza ya bayinsi,
yandi ke kabikisaka mayindu ya bantu.
11 Yina Yave me kubika, yawu ke zingilaka bantangu nyonso,
mabanza ya ntima ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu.
12 Kyese na yinsi yina Yave kele Nzambi ya bawu,
kyese na bantu yina Yave me soola mutindu mvwilu ya yandi!

13 Katuka kuna na mazulu,
Yave ke talaka bantu nyonso.
14 Kuna na kisika yina yandi ke vwandaka,
yandi ke talaka bantu nyonso yina kele awa na ntoto.
15 Ni yandi yidikaka bantima ya bantu nyonso,
yandi ke talaka mbote-mbote nyonso yina bawu ke salaka.

16 Na mvita, ntinu ke vuukaka ve samu na nkonga ya nene ya binwani ya yandi.
Kinwani ya ngolo ke vuukaka ve na ngolo ya yandi ya mingi.
17 Mpunda ke vuukisaka?
Ve ya kele ya luvunu!
Ngolo nyonso ya mpunda lenda kuula ve!
18 Kasi Yave ke sikikaka meso ya yandi na bayina ke zitisaka yandi,
na bayina ke tulaka ntima na bumbote ya yandi,
19 samu na kukuula bawu na lufwa,
samu ti bawu kuzinga ata na ntangu ya nsatu.
20 Beto ke tulaka ntima na Yave,
yandi kele lusalusu ya beto,
yandi kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu.

21 Ya tsyelika, ntima ya beto ke yangalalaka na yandi,
samu ti beto me tula kivuvu ya beto na Nkumbu ya yandi ya longo.
22 Yave, bika ti bumbote ya nge kuvwanda na beto,
samu ti beto me tula kivuvu na nge!

34

Yave me kuula munu

1 Mukunga ya Davidi. Yayi ni mukunga yina Davidi yimbilaka ntangu yandi vunaka bulawu na mantwala ya ntinu Abimeleke. Ntinu bingisaka yandi mpe Davidi kwendaka.
2 Mu ke tonda Yave bantangu nyonso.
Yinwa ya munu ke bika ve na kukembilaka yandi.
3 Mwela ya munu ke yangalalaka na kati ya Yave!
Bamputu ke kuwaka yawu, bawu mpe ke yangalalaka!
4 Beno tuba na munu bunene ya Yave,
beto kembileno kintwadi Nkumbu ya yandi!

5 Mu me sosa Yave, yandi me pesa munu mvutu.
Yandi me kuula munu na mambu nyonso ya nsisi.

6 Bayina ke talaka na sika ya yandi,
bawu ke lezimaka na nsayi,
bizizi ya bawu ke fulukaka ve na nsoni.
7 Ntangu mputu ke lookaka,
Yave ke kuwaka yandi,
yandi ke katulaka mputu na kati ya bampasi ya yandi nyonso.
8 Mbazi ya Yave ke zungaka bayina ke zitisaka Yave.
Yandi ke salaka kivwandu ya yandi kuna.
Yandi ke kuulaka bawu.
9 Beno meka mpe beno tala wapi mutindu Yave kele mbote!
Kyese na muntu yina Yave kele kiswamunu ya yandi!
10 Beno zitisa Yave, beno yina kele bantu ya yandi ya longo!
Ya tsyelika, bayina ke zitisaka yandi ke kondwaka kima ve!
11 Bana ya nkosi lenda tala mpasi mpe kufwa nsatu,
kasi bayina ke sosaka Yave ke kondwaka ata kima mosi ve.

12 Beno bana ya munu, beno kwiza, beno kuwa munu!
Mu ke longisa beno na kuzitisa Yave.
13 Nani ke zolaka luzingu?
Nani ke zolaka bilumbu ya yinda samu na kuvwanda na buyenge?
14 Bika ti yandi sala keba na kubasisa mambu ya yimbi na yinwa ya yandi.
Bika ti bikoba ya yandi kubasisa ve mambu ya luvunu.
15 Bika na kusala yimbi, kasi sala yina kele ya mbote.
Sosa kizunu mpe landa yawu.
16 Meso ya Yave
kele ya kusikika na bantu ya kudedama,
mpe makutu ya yandi kele ya kukubama
na kuwa balusambulu ya bawu.
17 Kasi Yave ke zolaka ve bayina ke salaka yimbi,

samu na kukatula bankumbu ya bawu na ntoto.
18 Ntangu bantu ya kudedama ke lookaka,
Yave ke kuwaka bawu.
Yandi ke katulaka bawu na kati ya bampasi nyonso ya bawu.
19 Yave kele pene-pene ya bayina ke na manyongo na ntima.
Yandi ke vuukisa bantu yina mpeve kele ya kulemba.
20 Bampasi ke bwidilaka mingi muntu ya kudedama,
kasi konso ntangu, Yave ke kuulaka yandi.
21 Yave ke kebaka mikwa nyonso ya nzutu ya yandi,
ata mosi ve ke zenganaka.
22 Bampasi ke kufwaka muntu ya yimbi.
Bambeni ya muntu ya kudedama ke kuzwaka kitumbu.
23 Yave ke kuulaka luzingu ya bisyelo ya yandi.
Bayina nyonso ke bumbamaka na kati ya yandi ke kuzwaka ve kitumbu.

35

Lusambulu ya muntu yina me sala ata dyambu

1 Mukunga ya Davidi.
Yave! Vwanda mbeni ya bambeni ya munu!
Nwanisa bayina ke na nwanisaka munu!
2 Simba kinwanunu ya fyoti mpe ya nene yina ke kebaka ntulu,
mpe telama samu na kusadisa munu!
3 Nanguna dyonga mpe disoka samu na bayina ke na kulandaka munu!
Tuba na ntima ya munu: «Mpulusu ya nge, ni munu!»

4 Bayina ke na kusosa lufwa ya munu,
bika ti bawu kutala nsoni, bawu kusafuka!
Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi,
bawu kuvutuka manima na nsoni!
5 Bika ti bawu kuvwanda mutindu bampusu ya bambuma yina mupepe
ke na kunata.
Bika ti mbazi ya Yave kubingisa bawu!
6 Bika ti mbazi ya Yave kubingisa bawu!
Bika ti nzila ya bawu kuvwanda kitombe,
mpe ti bawu kusyelumuka!
Bika ti mbazi ya Yave kulanda bawu.
7 Samu ti kondwa dyambu,
bawu me bumbila munu mutambu na dibulu.
Kondwa dyambu, bawu me timuna dibulu samu na kufwa munu!
8 Bika ti mpasi ya nene kubwidila bawu na mpamukunu!
Bika ti bawu mosi kubwa na mutambu yina bawu me tambila munu!
Bika ti bawu kubwa kuna na mpamukunu.

9 Mu ke yangalala mingi na Yave!
Mu ke vwanda na nsayi samu na mpulusu ya yandi.
10 Mikwa ya nzutu ya munu nyonso ke tuba:
«Yave, nani kele mutindu nge?
Nani lenda kuula muntu na mpasi,
na maboko ya muntu yina me lutila yandi ngolo?
Nani lenda kuula muntu ya mpasi mpe mputu,

34:17 1Py 3.10-12

na maboko ya muntu yina ke na kutalisa bawu mpasi?»

11 Bambangi ya luvunu me telama,
bawu ke na kuyufula munu na mambu yina mu me zaba ve.
12 Bawu ke na kuvutula munu yimbi na mbote yina mu me sala.
Mu me bikana kaka munu mosi.
13 Kasi munu, ntangu bawu vwandaka na bimbevo,
mu vwandaka lwata binkuti ya bufwidi,
mu vwandaka kudya ve, mu vwandaka mina-nsoki,
kusambila samu na bawu ntangu nyonso.
14 Mu vwandaka sala na bawu
mutindu ba ke salaka na ndiku to na mpangi,
mu vwandaka kwenda yima-yima.
Mu vwandaka na kyadi,
mutindu muntu me fwila mama.

15 Ntangu mu ke kubwaka,
bawu ke vukanaka na kuyangalala samu na mpasi ya munu.
Bawu ke vukanaka na mansweki samu na kutonga munu.
Bawu ke na kubika ve na kukwamisa munu.
16 Kintwadi na bantu ya masumu,
na bayina ke sekaka bantu,
bawu ke na kukwetisa meno samu na munu.

17 Yave, wapi mutindu nge ke vibidila na kutalaka dyambu yayi?
Keba munu na yimbi yina ba zola kusala munu.
Keba luzingu ya munu na bana ya bankosi.
18 Mu ke kembila nge na kati ya mukangu ya nene ya bantu.
Mu ke siika nge na kati ya nkonga ya bantu ya ngolo.
19 Bika ti bayina ke na kunwanisa munu kondwa dyambu,
bambeni ya munu, bawu kuseka munu ve.
Bika ti bayina ke yinaka munu,
bawu kutala munu ve na disu ya yimbi.
20 Ya tsyelika, nzonzolo ya bawu kele ve nzonzolo ya kizunu.
Bawu ke butaka mambu ya luvunu na bantu yina ke zingaka na kizunu
na yinsi.
21 Bawu ke na kufungula bayinwa ya bawu,
samu na kuzonza yimbi samu na munu,
bawu ke na kutuba: «Aa! Aa! Meso ya beto me tala!»

22 Yave, nge ke na kutala nyonso, kudingama ve!
Yave! Kuvwanda ve ntama na munu.
23 Yave, vumbuka, telama nge tala dyambu ya munu!
Nzambi ya munu, Mfumu ya munu, nwanina munu!
24 Yave Nzambi ya munu, nge yina kele ya kudedama, nwanina munu.
Kubika ve ti bambeni ya munu kuyangalala, samu na dyambu ya munu!
25 Bawu kutuba ve na ba ntima ya bawu:
«Aa! Yina beto vwandaka sosa yawu yayi!»
Bawu kutuba ve ti: «Beto me mina yandi yimeni!»
26 Bayina ke na kuyangalala samu na mpasi ya munu,
bika ti bawu nyonso kintwadi,
bawu kutala nsoni, bawu kusafuka.

Bayina ke na kunwanisa munu,
bika ti bawu kufuluka na nsoni, nsoni ya kulutila!

27 Bayina vwandaka ndima ti mu kele ya kudedama,
bika ti bawu kusala milolo ya nsayi, bawu kuyangalala.
Bika ti bawu kutuba konso ntangu:
«Yave kele Nzambi ya nene,
yandi ke zolaka ti kisyelo ya yandi kuvwanda na kizunu.»

28 Na yina, yinwa ya munu ke kembila ludedomo ya nge,
mu ke siika nge bilumbu nyonso.

36

Yave kele mukelo ya luzingu

1 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi, kisyelo ya Yave.
2 Na kati ya ntima ya munu,
mu ke na kubambuka moyo na dyambu ya muntu ya yimbi.
Na kati ya masumu ya yandi, yandi ke tubaka:
«Mu ke na kutala ve samu na yinki mu fwana kuvwanda na boma ya Nzambi.»
3 Yandi ke talaka ti yandi kele ya kulunga.
Yawu ke salaka ti yandi kundima ve yimbi ya yandi
mpe ti yandi kuyina yawu.
4 Mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi
kele ya luvunu mpe ya yimbi.
Yandi ke mangaka ndwenga mpe mambu ya mbote.
5 Ntangu yandi ke vwandaka na mfulu, na ntangu ya kulala,
ni kuna yandi ke kubikaka mambu ya yimbi.
Yandi ke tatamanaka na kulanda nzila ya yimbi,
yandi ke mangaka ve yimbi.

6 Yave, bumbote ya nge kele ya kuzanguka tii na mazulu,
kukwikama ya nge ke kumaka tii na matuti.
7 Ludedomo ya nge kele ya kuzanguka mutindu myongo ya Nzambi.
Banzengolo ya nge kele ya kusunda mutindu mubu.
Yave, nge ke vuukisaka bantu mpe bibulu.
8 Nzambi, bumbote ya nge nkele mfunu mingi!
Bantu ke kuzwaka kiswamunu ya bawu
na yisi ya mpewo ya mapapu ya nge.
9 Bawu ke kudyaka mpe ke yukutaka madya ya Yinzo ya nge.
Nge ke nwikisaka bawu maza ya nzadi ya bumbote ya nge.
10 Ya tsyelika, mukelo ya luzingu kele na sika ya nge!
Na nsemo ya nge, beto ke talaka nsemo!

11 Bumba bumbote ya nge na bayina zaba nge!
Mpe ludedomo ya nge na bayina ke na bantima ya kusungama!
12 Kubika ve ti muntu ya lunangu
kutula dikulu ya yandi na sika ya munu.
Kubika ve ti maboko ya bantu ya yimbi kubasisa munu na ngaanda.
13 Bayina ke salaka yimbi, bawu ke na kubwa.

Bawu me kubwa, ba lenda kutelama dyaka ve.

37

Kudasuka ve ntangu muntu ya yimbi ke na kubonga

1 Mukunga ya Davidi.
Kudasukila ve bantu ya yimbi.
Kuvwanda ve na nsatu ya kuvwanda mutindu bantu yina ke sadilaka kondwa ludedomo.
2 Ya tsyelika, bawu ke yumaka na nswalu mutindu matiti,
bawu ke lembaka mutindu makasa ya maza.

3 Tula kivuvu ya nge na Yave mpe sadila mambu ya mbote.
Vwanda na kati ya yinsi mpe ti kukwikama kuvwanda mutindu madya ya nge.
4 Sala ti Yave kuvwanda kilengi ya nge,
yandi ke pesa nge yina ntima ya nge ke na yawu nsatu.

5 Pesa luzingu ya nge na Yave,
tula kivuvu ya nge na yandi, mpe yandi ke sala.
6 Yandi ke sala ti kudedama ya nge kutalana mutindu nsemo.
Yandi ke sala ti kusungama ya nge kutalana mutindu ntangu na ngunga ya midi.

7 Vwanda swi na ntadisi ya Yave mpe tula kivuvu ya nge na yandi.
Kudasukila ve muntu yina mambu ya yandi ke na kuyilama.
Kudasukila ve muntu yina ke lungisaka mambu ya yandi ya yimbi.

8 Bika kudasuka, losa nkele.
Dingama, kana ve ya lenda suka yimbi.
9 Samu ti bayina ke salaka yimbi ba ke katula bawu,
mpe bayina kele na kivuvu na Yave, bawu ke byadila yinsi.
10 Kaka mwa ntangu fyoti me bikana,
bantu ya yimbi ke vwanda dyaka ve!
Tala mbote kisika yina bawu vwandaka zinga,
ata muntu ke dyaka kuna ve!
11 Bamputu ke byadila yinsi,
Kizunu ya mingi ke sala kilengi ya bawu!

12 Muntu ya yimbi ke kubikaka mambu ya yimbi samu na muntu ya kudedama!
Yandi ke kwetisaka meno samu na yandi!
13 Kasi Yave ke na kuseka muntu ya yimbi,
samu ti Yave ke na kutala ti
kilumbu ya lufundusu ya muntu yina ke na kukwiza.

14 Bantu ya yimbi ke baka mbele ya bawu ya mvita,
bawu ke basisa minani ya bawu,
samu na kubwisa mputu mpe muntu ya mpasi,
samu na kufwa bayina ke landaka banzila ya kusungama.
15 Bambele ya bawu ya mvita ke kota na bantima ya bawu mosi,
mpe minani ya bawu ke zengana.

16 Mwa ndambu ya mvwilu ya muntu ya kudedama
me lutila bimvwama ya mingi-mingi ya bantu ya yimbi.
17 Ya tsyelika, lulendo ya bantu ya yimbi ke suka,
kasi Yave ke sadisaka bantu ya kudedama.

18 Yave zaba luzingu ya bantu ya kusungama,
mvwilu ya bawu ke zingilaka bantangu nyonso.
19 Bawu ke talaka ve nsoni na bantangu ya mpasi,
na bilumbu ya nsatu, bawu ke yukutaka.

20 Kasi bantu ya yimbi ke zimbana,
bambeni ya Yave, ata ti bawu kele mutindu bifulu ya kitoko ya mfinda,
bawu ke zimbana, bawu ke kwenda na mulinga.

21 Muntu ya yimbi ke defaka, mpe yandi ke vutulaka ve.
Muntu ya kudedama ke talaka bantu kyadi, mpe yandi ke kabulaka.
22 Bayina Yave me sakumuna,
ni bawu ke kuzwa yinsi mutindu mvwilu ya bawu.
Kasi bayina yandi me siinga,
bawu ke vwanda dyaka ve.
23 Ntangu luzingu ya muntu ke yangidikaka Yave,
Yave ke syamisaka ndyatulu ya yandi.
24 Kana yandi kubwa, yandi ke vwandila ve ya kubwa,
samu ti Yave ke telemisa yandi.

25 Mu vwandaka ntwenya, awa mu me nuna.
Mu me talaka ve ti Nzambi me bika muntu ya kudedama,
to bana ya yandi na kwendaka lomba dimpa.
26 Bilumbu nyonso, muntu ya kudedama ke talaka bantu kyadi,
yandi ke defisaka, mpe bana ya yandi ke kuzwa lusakumunu.

27 Kusala ve yimbi, sala mambu ya mbote,
nge ke zinga na yinsi bantangu nyonso.
28 Ya tsyelika, Yave ke zolaka ludedomo,
yandi ke bikaka ve bayina kele ya kukwikama na yandi.

Yandi ke kebaka bawu konso ntangu,
kasi bana ya bantu ya yimbi, bawu ke vwanda dyaka ve.
29 Bantu ya kudedama ke byadila yinsi,
bawu ke zinga kuna bantangu nyonso.

30 Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka mambu ya ndwenga,
ludimi ya yandi ke samunaka mambu ya kusungama.
31 Musiku ya Nzambi ya yandi ke na ntima ya yandi,
na kutambula ya yandi, yandi ke kubwaka ve.

32 Muntu ya yimbi ke talaka na mansweki muntu ya kudedama,
mpe ke sosaka na kufwa yandi.
33 Kasi Yave ke yekulaka ve muntu ya kudedama na maboko ya muntu
ya yimbi,
yandi ke nungisaka muntu ya kudedama na balufundusu.

34 Tula kivuvu ya nge na Yave, landa nzila ya yandi.
Yandi ke zangula nge samu ti yinsi kuvwanda ya nge.
Nge ke tala ti bantu ya yimbi, bawu ke vwanda dyaka ve.

35 Mu me tala muntu ya yimbi na lulendo ya yandi nyonso,
yandi ke na kulenda na mambu ya yandi,
mutindu yinti yina ke na makasa ya maza.
36 Yandi me luta, yandi ke dyaka ve.
Mu me sosa yandi, kasi yandi ke na kutalana ve.

37 Tala muntu ya kusungama, tala muntu ya kudedama,
ya tsyelika, muntu ya kizunu ni yandi ke vwanda na luzingu ya mbote.
38 Kasi bayina ke balukilaka Nzambi,
bawu nyonso ke vwanda dyaka ve,
bawu ke vwanda dyaka ve na kivuvu
ya kuzinga na bilumbu yina ke kwiza.

39 Mpulusu ya bantu ya kudedama ke katukaka na Yave,
yandi kele kibaka ya bawu ya lukengolo na ntangu ya mpasi.
40 Yave ke sadisaka bawu mpe ke kuulaka bawu.
Yandi ke kuulaka bawu na maboko ya bantu ya yimbi,
yandi ke vuukisaka bawu, samu ti bawu ke bumbamaka na sika ya yandi.

38

Lusambulu ya mbevo yina me ndima yimbi ya yandi

1 Mukunga ya Davidi,
mukunga samu na kubambukaka moyo.
2 Yave! Kusemba munu ve ntangu yina nge me dasuka.
Kupesa munu ve kitumbu na nkele ya nge ya kulutila.
3 Madyonga ya nge me kuzwa munu!
Nge me bula munu na diboko ya nge!

4 Nzutu ya munu nyonso ke dyaka mbote ve, samu na nkele ya nge ya kulutila!
Mikwa ya munu me beba samu na yimbi ya munu.
5 Yimbi ya munu ke na zulu ya yintu ya munu,
yawu me lutila dema samu na munu mutindu kizitu ya dema.

6 Bamputa ya munu ke na kubasika nsunga mpe mafinya.
Samu na buzoba ya munu.
7 Mu kele dyaka na ngolo ve, mu me lemba mingi,
bilumbu nyonso mu ke na kwendaka tambula na kati ya kyadi.

8 Mu ke na kuya tiya na kati ya luketo,
Nzutu ya munu nyonso ke dyaka mbote ve!
9 Ngolo me manisa munu, mu me lemba munu nyonso.
Ntima ya munu ke na kuyawula, mu ke na kulooka.

10 Yave, nge zaba bansatu ya munu nyonso,
mpe nge ke na kuwa kuyawula ya munu.

11 Ntima ya munu ke na kubaba na mbangu, ngolo me manisa munu,
nsemo ya meso ya munu kele dyaka ve.

12 Bandiku ya munu, bankundi ya munu,
bawu ke na kukima bamputa ya munu.
Banfinangani ya munu me kuma ntama na munu.
13 Bayina ke na kusosa lufwa ya munu ke na kutula mitambu ya bawu.
Bayina ke na kusosa mpasi ya munu ke na kutonga munu.
Bawu ke na kubika ve na kuvunina munu mambu.

14 Mu ke na kuwa ve, mu kele mutindu muntu yina ke na makutu ya kufwa.
Mu ke na ndinga ve mu kele mutindu dibaba.
15 Mu kele mutindu muntu yina ke kuwaka ve,
yinwa ya yandi ke vutulaka ata mvutu ve.

16 Ya tsyelika, Yave nge kele kivuvu ya munu!
Mfumu ya munu, Nzambi ya munu, ni nge ke pesa munu mvutu!
17 Samu ti mu ke tubaka: «Kubika ve ti bawu kuyangalala samu na mpasi ya munu,
bawu kunwanisa munu ve ntangu mu kele ya kulemba.»

18 Mu ke dyaka ntama ve na kubwa,
mpe mpasi ya munu ke na kutatamana.
19 Ya tsyelika, mu me ndima yimbi ya munu,
mu ke na boma samu na disumu ya munu.

20 Bambeni ya munu ke na mavimpi ya mbote, mpe bawu ke na kibakala.
Bayina ke yinaka munu kondwa dyambu kele mingi.
21 Bawu ke na kuvutula munu yimbi na mambu ya mbote yina mu salaka,
bawu ke bambeni ya munu samu ti mu ke na kusosa mambu ya mbote.

22 Yave kubika munu ve!
Nzambi ya munu, kuvwanda ve ntama na munu!
23 Kwiza nswalu na kusadisa munu,
Yave, Muvuukisi ya munu!

39

Na mantwala ya lufwa

1 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, mukunga ya Yedutune.
2 Mu vwandaka tuba: «Mu ke sala keba na ndyatulu ya munu,
samu ti mu sumuka ve na mambu yina ke basika na yinwa ya munu.»
Mu ke kanga yinwa ya munu konso ntangu
yina muntu ya yimbi ke talana na mantwala ya munu.
3 Mu kumaka dibaba, mu vwandaka swii!
Mu kangaka yinwa, ata na yina me tadila mambu ya mbote!
Kasi mpasi ya munu vwandaka ya kulutila.
4 Ntima ya munu vwandaka kuya na kati ya munu,
mabanza ya munu vwandaka mutindu tiya ke na kulema,
mu tubaka mutindu yayi:

5 Yave, zabisa munu nsukunu ya munu,
lakisa munu lutangu ya bilumbu ya munu,
samu ti mu bakula ti mu ke kaka kima yina ke zingila ve.
6 Tala, nge me tula ndilu na luzingu ya munu,
yawu kele mutindu nene ya diboko.
Lutangu ya bilumbu ya munu ke kaka mutindu kima ya mpamba na
mantwala ya nge.
Ya tsyelika, konso muntu ata ti yandi kele ya kutelama,
yandi ke kaka mupepe ya mpamba.
Kupema
7 Ya tsyelika, muntu ke tambulaka mutindu kinsinsya.
Yandi ke ninganaka, kasi ya ke kaka mupepe.
Yandi ke kuzwaka bimvwama,
kasi yandi ke zabaka ve nani ke bikana na yawu!

8 Na ntangu yayi Mfumu, yinki mu ke vingila dyaka?
Kivuvu ya munu kele na nge.
9 Kuula munu na masumu ya munu nyonso!
Kubika munu ve na bifingu ya bilawu!
10 Mu ke vwanda dibaba, mu ke fungula ve yinwa,
samu ti ni nge ke na ku sala.
11 Bika na kubula munu.
Mu me lemba samu ti nge ke na kubula munu ntangu nyonso.
12 Nge ke sembaka muntu na yimbi ya yandi,
samu na kusungika yandi.
Nge ke bebisaka bima ya yandi ya ntalu
mutindu banselele ke bebisaka bima.
Ya tsyelika, konso muntu ke kaka mupepe.
Kupema

13 Kuwa lusambu ya munu Yave!
Teka dikutu na kulooka ya munu,
kukanga ve makutu ya nge na bidilu ya munu!
Mu kele nzenza na sika ya nge,
mu kwizaka zinga kaka mwa ntangu mutindu bankooko ya munu!

14 Kutala munu ve,
bika ti mu pema tekila mu kwenda
mpe ti mu zimbana!

40

Mu ke zabisa nyonso yina nge me sala samu na munu
(40.14-18; 70.2-6)
1 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Mu me tula kivuvu ya munu na Yave!
Yandi me teka makutu ya yandi na munu,
yandi me kuwa kulooka ya munu.
3 Yandi me basisa munu na dibulu ya lufwa, na yisi ya poto-poto,
yandi me telemisa munu na zulu ya ditadi,
yandi me pesa munu ngolo ya kutambula.

4 Yandi me tula mukunga ya malu-malu na yinwa ya munu,
mukunga ya nzitusu na Nzambi ya beto.
Bantu mingi ke kuwa yawu, bawu ke zitisa Yave,
bawu ke tula kivuvu ya bawu na Yandi.
5 Kyese na muntu yina me tula kivuvu ya yandi na Yave,
mpe ke vwandaka ve kintwadi na
bantu ya lunangu mpe ya luvunu!

6 Yave, Nzambi ya munu, nge me lungisa samu na beto
mambu mingi ya nge ya ngitukulu mpe yina nge kanisaka.
Muntu ve me fwanana na nge.
Mu ke samuna mpe mu ke zabisa yawu,
kasi yawu kele ya mingi-mingi, ba lenda kutanga yawu ve.
7 Nge me zola ve minkayulu mpe makabu,
nge me fungula munu makutu,
nge me lomba ve Munkayulu ya Kuyoka to Munkayulu ya mulemvo.
8 Na yina, mu tubaka: «Mu ke na kukwiza,
na dibuku ya kuzingama yina ba sonikaka mambu yina me tadila munu.»
9 Nzambi ya munu, mu ke salaka luzolo ya nge
mpe Musiku ya nge ke na kati ya ntima ya munu.
10 Mu ke samunaka nsangu ya mbote ya ludedomo,
na kati ya mukangu ya nene ya bantu.
Tala, mu ke kangaka ve yinwa ya munu,
Yave nge zaba yawu!
11 Mu ke bumbaka ve na ntima ya munu, mambu ya kudedama yina nge me sala na munu.
Mu ke samunaka butsyelika mpe mpulusu ya nge.
Na kati ya mukangu ya nene ya bantu, mu ke bikaka ve na kuzonzila bumbote mpe kukwikama ya nge.
12 Nge Yave, nge ke bikaka ve na kutala munu kyadi.
Bumbote mpe kukwikama ya nge ke bumbaka munu bantangu nyonso.

*

13 Ya tsyelika, bampasi ke na kubwidila munu balweka nyonso,
mu lenda tanga yawu ve.
Yimbi ya munu ke na kulanda munu,
yawu ke na kusala ti mu tala mbote ve.
Yawu kele mingi kulutila bansuki ya yintu ya munu.
Ngolo ke na kumanisa munu.
14 Kuula munu, Yave!
Yave, kwiza mbangu samu na kusadisa munu!
15 Bika ti bayina ke na kusosa lufwa ya munu, bayina ke na kusosa kuzimbisa munu,
bawu kutala nsoni, bawu kusafuka!
Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi!
Bawu kuvutuka manima na nsoni.
16 Bika ti bayina ke na kuseka munu,
bawu kufwa nsoni!

17 Bika ti bayina nyonso ke na kusosa nge,
bawu yangalala mpe bawu vwanda na kyese!

Bika ti bayina ke zolaka mpulusu ya nge, bawu kutuba ntangu nyonso:
«Yave kele Nzambi ya nene!»
18 Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi,
kasi Yave ke talaka munu kyadi.
Nge kele nsadisi mpe kikuudi ya munu.
Nzambi ya munu, kulutisa ve ntangu.

41

Lusambulu ya muntu yina ba ke na kukwamisa

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Kyese mingi na muntu yina ke talaka mputu kyadi!
Na kilumbu ya mpasi, Yave ke kuula yandi.
3 Yave ke keba mpe ke bumba luzinga ya yandi.
Yave ke sala ti yandi kuzinga na buyenge awa na ntoto
mpe Yave ke yekula yandi ve na maboko ya bambeni ya yandi.
4 Yave ke sadisa yandi ntangu yandi kele na mfulu na kati ya mpasi,
Yave ke belusaka yandi na bimbevo ya yandi.

5 Mu tubaka: «Yave tala munu kyadi, nyakisa munu,
samu ti mu me sumuka na ntadisi ya nge.»
6 Bambeni ya munu ke na kuzonza yimbi na nkumbu ya munu,
Bawu ke na kutuba:
«Wapi ntangu yandi ke kufwa?
Wapi ntangu nkumbu ya yandi ke zimbana?»
7 Kana muntu me kwiza tala munu,
ya ke kaka samu na kuzonza mambu ya luvunu,
ntima ya yandi kele ya kufuluka na mambu ya yimbi.
Ntangu yandi ke basika na ngaanda, yandi ke mwangisa nsangu.
8 Bantu nyonso yina ke yinaka munu,
bawu nyonso ke na kusadila munu bamfundu ya yimbi,
bawu ke na kusosa na kusadila munu yimbi.
9 «Kimbevo ya nsisi me bwidila yandi!
Yandi me lala, yandi ke telama dyaka ve!»
10 Mpangi ya munu ya ntima, yina mu vwandaka tula kivuvu.
Yina vwandaka kudya kintwadi madya ya munu,
yandi me balukila munu.
11 Kasi nge Yave, tala munu kyadi, telemisa munu,
mu ke futisa bawu yimbi ya bawu.

12 Kana bambeni ya munu kununga munu ve,
na yina, mu ke zaba ti, nge zola munu.
13 Nge me sadisa munu samu na kusungama ya munu,
nge me tula munu bilumbu nyonso na ntadisi ya nge.

*

14 Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli,
katuka ntama samu na bantangu nyonso!
Ameni, Ameni!

DIBUKU YA ZOLE

42

Mga 42-72

Mutindu nkabi ke vwandaka na mpwila

1 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya
miyimbidi.
2 Mutindu nkabi yina ke na mpwila ke sosaka maza na mwila,
munu mpe mu ke na mpwila ya nge, Nzambi ya munu!

3 Mu ke na mpwila ya Nzambi, Nzambi ya moyo.
Wapi ntangu mu ke kwenda talana na ntadisi ya Nzambi?
4 Madya ya munu ya mpimpa na ntangu,
ni mansangasa ya munu.
Ntangu nyonso ba ke na kutuba na munu:
«Wapi Nzambi ya nge?»

5 Mu zola kubambuka moyo
na mambu yina me simba ntima ya munu.
Mu vwandaka tambula ya kuzungama na nkonga ya bantu.
Mu vwandaka na mantwala ya nkonga
mpe beto vwandaka kwenda na Yinzo ya Nzambi ya munu.
Ya vwandaka mukembo ya nene
na kati ya milolo ya nsayi
mpe na mikunga ya nzitusu na nkonga ya bantu mingi.

6 Samu na yinki mu ke lemba,
samu na yinki mu ke looka?
Tula kivuvu ya nge na Nzambi!
Mu ke kembila dyaka yandi,
samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu!

7 Nzambi ya munu mu me lemba,
ni yawu yina, mu me bambuka moyo na nge,
katuka kuna na yinsi ya nzadi ya Yolodani,
pene-pene na yinsi ya Elemone,
katuka kuna na mongo ya Miseyale.
8 Bimpo ke na kubokila bimpo na kati ya makelele ya maza.
Maza ya nge nyonso,
bimpo ya nge nyonso lutaka na zulu ya munu.

9 Kilumbu yina Yave ke lakisa munu luzolo ya yandi,
na mpimpa, mu ke yimbila yandi mikunga ya nzitusu,
mu ke sambila Nzambi yina me sala ti mu kuzinga.
10 Mu ke tuba na Nzambi, nge kele ditadi ya munu ya nene,
samu na yinki nge me zimbana munu?
Samu na yinki mu ke na kwendaka tambula na kati ya kyadi,
na kati ya bankwamusu ya mbeni?
11 Mikwa ya munu ke na kubukana,
bambeni ya munu ke na kukwamisa munu na kutuba ntangu nyonso:
«Wapi Nzambi ya nge?»

12 Samu na yinki mu ke lemba,

samu na yinki mu ke looka?
Tula kivuvu ya nge na Nzambi!
Mu ke kembila dyaka yandi
samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu!

43

1 Nzambi, kuula munu,
nwanina munu na maboko,
ya bantu ya yinsi yina ke zolaka nge ve!
Kuula munu na maboko ya bantu ya luvunu,
bantu yina ke salaka yimbi!
2 Nge kele Nzambi ya munu, kibaka ya munu ya lukengolo,
samu na yinki nge me losa munu?
Samu na yinki mu ke na kwendaka tambula na kati ya kyadi,
na kati ya bankwamusu ya mbeni?
3 Fidisa nsemo ya nge mpe butsyelika ya nge!
Yawu kunata munu na mongo ya nge ya longo!
Yawu kutwadisa munu na Yinzo ya nge!
4 Mu ke belama pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu ya Nzambi.
Mu ke belama pene-pene ya Nzambi.
Yandi kele nsayi ya munu mpe kyese ya munu.
Mu ke kembila nge na nsambi!
Oo, Nzambi, nge kele Nzambi ya munu!

5 Samu na yinki mu ke lemba,
samu na yinki mu ke looka?
Tula kivuvu ya nge na Nzambi!
Mu ke kembila dyaka yandi
samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu!

44

Kasi nge me losa beto

1 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Malongi.
2 Oo, Nzambi beto kuwaka,
bankooko ya beto zabisaka beto,
mambu yina nge salaka na ntangu ya bawu,
na bantangu yina ya ntama.
3 Na lulendo ya nge, nge bingisaka bantu ya bayinsi,
samu na kutula bankooko ya beto kuna.
Nge bulaka bantu samu na kupesa bantu ya nge kisika ya nene.
4 Bawu botolaka ve yinsi na bambele ya bawu ya mvita.
Bawu vuukaka ve na ngolo ya bawu mosi.
Kasi ni na ngolo ya nge ya kulutila.
Ni lulendo ya nge, ni nsemo ya kizizi ya nge,
samu ti nge zolaka bawu.

5 Ni nge kele ntinu ya munu, Nzambi ya munu,
tumisa nkudulu ya Yakobi!
6 Kintwadi na nge, beto ke bwisaka bambeni ya beto.
Na Nkumbu ya nge beto ke nikaka mitantu ya beto.

7 Mu me tula ve kivuvu ya munu na munani ya munu.
Mbele ya munu ya mvita ke vuukisa ve munu.
8 Ni nge ke kuulaka beto na maboko ya mitantu ya beto,
ni nge ke fwisaka nsoni bayina ke yinaka beto.
9 Bilumbu nyonso, beto ke na kuyimba mikunga ya nzitusu samu na Nzambi.
Bantangu nyonso, beto ke na kukembila Nkumbu ya nge.

Kupema

10 Kasi nge me losa beto, nge me fwisa beto nsoni,
nge ke kwendaka dyaka ve na binwani ya beto na mvita.
11 Nge ke na kusala ti beto kuvutuka manima na mantwala ya mitantu ya beto.
Mpe bayina ke yinaka beto ke na kubaka na ngolo bima nyonso ya beto yina bawu zola.
12 Nge ke na kwendaka yekula beto mutindu mameme yina ba ke na kufwa.
Nge me mwangisa beto na kati ya bayinsi ya nzenza.
13 Nge me tekisa bantu ya nge mpampa,
nge me tala ve ntalu ya bawu.
14 Nge me bika ti bafinangani ya beto kufinga beto,
bayina ke na kuzunga beto ke na kuseka mpe ke na kuvweza beto.
15 Nge me bika ti bantu ya bayinsi ya nkaka kuseka beto,
Bawu ke na kuvweza beto na kwendaka ningisa bayintu ya bawu.
16 Bilumbu nyonso, mu ke na kutala nsoni,
nsoni me fuka kizizi ya munu.
17 Mu ke na kuwa ndinga ya bayina
ke na kuvweza beto mpe ke na kufinga beto,
mbeni yina ke kaka na nsatu ya kuvutula munu yimbi.

18 Mambu nyonso yayi me kumina beto,
kasi beto, beto me zimbana nge ve,
beto me kufwa ve ngwisani ya nge.
19 Beto me vutuka ve manima,
beto me bika ve nzila ya nge.
20 Kasi nge, nge me nika beto na yinsi ya kuyuma,
nge me kotisa beto na kitombe ya lufwa.
21 Kana beto zimbanaka Nkumbu ya nge, Nzambi ya beto,
kana beto nangunaka maboko ya beto,
samu na kusambila banzambi ya nzenza,
22 nge Nzambi yina zaba mansweki ya ntima ya muntu,
nge zolaka bakula yawu ve?
23 Samu na nge, ba ke na kufwa beto ntangu nyonso.
Ba ke na kutala beto mutindu mameme,
yina ba ke na kunaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.

24 Mfumu telama, samu na yinki nge ke na kulala?
Vumbuka! Kulosa beto ve ya mankululu!
25 Samu na yinki nge me bumba kizizi ya nge?
Samu na yinki nge me zimbana mpasi mpe nkwamusu ya beto?
26 Ya tsyelika, beto kele ya kulemba na kati ya fundu-fundu,

bivumu ya beto me vukana na ntoto.
27 Telama samu na kwiza sadisa beto!
Kuula beto samu na kukwikama ya nge!

45

Mukunga samu na makwela ya ntinu

1 Mukunga ya luzolo. Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na
muningu ya nsambi, na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi.
2 Mambu ya mbote ke na kutoka na ntima ya munu.
Mu ke tuba: Mu ke yimbila mukunga samu na ntinu ya munu!
Mu zola ti yinwa ya munu kuvwanda
mutindu kisonokono ya kisoniki yina zaba mbote kisalu.

3 Nge me lutila bantu nyonso na kitoko.
Mambu ya yinwa ya nge ke ya mbote,
ni yawu yina Nzambi me sakumuna nge ya mankululu.
4 Nge kinwani ya kibakala, kanga mbele ya nge ya mvita na luketo,
yawu kele kidimbu ya kitoko ya nge mpe nkembo ya nge.
5 Ee, na nkembo ya nge, vwanda kinungi.
Yuluka na pusu-pusu ya nge ya mvita,
nwanina butsyelika, lembami, ludedomo!
Bika ti diboko ya nge ya lubakala kusala mambu ya ngitukulu.
6 Madyonga ya nge kele na bansongi ya mbote,
yawu ke na kukota na ntima ya bambeni ya ntinu
bantu ke na kubwa na yisi ya makulu ya nge.
7 Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso.
Mukawa ya lutumu ya nge kele mukawa yina ke sungikaka.
8 Nge ke zolaka mambu ya kudedama,
mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi.
Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge,
me byeka nge na mafuta ya kyese,
mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge.
9 Mananasi ya mile, ya alowese na ya kanele,
yawu ke na kupesa nsunga ya mbote na binkuti nyonso ya nge.
Katuka na bayinzo ya ntinu yina ba bongisaka na meno ya nzawu,
muningu ya bansambi ke na kuyangidika nge.
10 Bandumba ya bantinu kele na kati-kati ya bayina nge ke zolaka mingi.
Kento ya ntinu kele ya kutelama na lweka ya lubakala.
Yandi me tula bima ya wolo ya Ofile na nzutu.

11 Mwana ya munu ya kento, tala mpe kuwa mbote,
zimbana bantu ya nge mpe dikanda ya nge!
12 Ntinu me zola kitoko ya nge,
yandi kele mfumu ya nge,
fukama na mantwala ya yandi.
13 Bandumba ya yinsi ya Tile, ke kwiza natina nge makabu ya bawu,
samu na kuzwa bumbote ya nge, mutindu mosi mpe bayina ke na
bimvwama mingi.

14 Ndumba ya ntinu ke na kulezima na kati ya yinzo ya kintinu.
Yandi kele ya kulwata kinkuti yina ba bongisaka na wolo.

15 Ba me nata yandi na sika ya ntinu.
Yandi kele ya kulwata binkuti yina kele na bantinta mingi.
Na manima ya yandi, bandumba, bandiku ya yandi.
Ba ke na kunata bawu samu na nge.
16 Ba ke na kunata bawu na nsayi mpe na kyese mingi,
bawu ke na kukota na yinzo ya ntinu.

17 Bana ya nge ke baka kisika ya bankooko ya nge.
Nge ke tula bawu mutindu bamfumu na kati ya yinsi nyonso.
18 Mu ke zonzila Nkumbu ya nge bambandu na bambandu,
na yina bantu ke kembila nge bantangu nyonso.

46

Yave yina yidikaka yinza kele na beto

1 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na nsambi yina ke pesaka ndinga ya fyoti.
2 Nzambi kele kiswamunu mpe kiyekamanu ya beto,
yandi ke kondwaka ve na kusadisa beto na kati ya bampasi.
3 Ni yawu yina, beto kele ve na boma ata ti ntoto kuningana,
ata ti myongo kubwa na kati-kati ya mubu,
4 mpe ti bimpo ya maza kutomboka, kunanguka, kusala makelele, kuningisa myongo.

Kupema

5 Yawu kele nzadi yina bamwila ya yawu ke na kuyangidika mbanza ya Nzambi,
na kivinga ya kulutila longo, ya Yinzo ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.
6 Nzambi ke na kati-kati ya mbanza yina,
mbanza yango ke kubwa ve.
Nzambi ke sadisaka mbanza kubanda ntangu bwisi ke kutsyaka.
7 Bayinsi ke na kuningana,
bayinsi ya kintinu ke na kubwa.
Nzambi ke na kuwakisa ndinga ya yandi,
mpe ntoto ke na kubulumuka.
8 Yave Nzambi ya Binwani kele na beto.
Nzambi ya Yakobi kele kibaka ya lukengolo ya beto.

Kupema

9 Beno kwiza tala mambu yina Yave me sala,
mwangusulu yina yandi me lungisa na ntoto!
10 Yandi ke sukisaka bamvita tii na bandilu ya ntoto.
Yandi ke zengaka munani,
yandi ke bukaka dyonga.
Yandi ke yokaka bapusu-pusu ya mvita.

11 Beno vwanda swii,
beno fwana kuzaba ti mu kele Nzambi.
Mu ke na kuyala na makanda nyonso ya bantu,
mu ke na kuyala na ntoto nyonso.
12 Yave Nzambi ya Binwani kele na beto.

Nzambi ya Yakobi kele kibaka ya lukengolo ya beto.

Kupema

47

Beno bula maboko samu na ntinu ya nene

1 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu
ya miyimbidi.
2 Beno bantu nyonso, beno bula maboko!
Beno sala milolo ya nsayi samu na Nzambi!
3 Ya tsyelika, Yave Nzambi ya Kulutila Kuzangama, kele Nzambi ya nsisi,
yandi kele ntinu ya nene na ntoto nyonso.
4 Yandi me sala ti bantu kuvwanda na yisi ya lutumu ya beto,
yandi me tula bayinsi na yisi ya makulu ya beto.
5 Yandi me soola mvwilu samu na beto,
yawu ke na kusala nkembo ya Yakobi, yina yandi me zola.

Kupema

6 Nzambi ke na kukota na Yinzo ya yandi,
na kati ya milolo ya nsayi.
Yave ke na kubelama na muningu ya mpungi.
7 Beno yimbila! Beno yimbila samu na Nzambi!
Beno yimbila! Beno yimbila samu na ntinu ya beto!
8 Ya tsyelika, Nzambi kele ntinu ya ntoto nyonso,
beno yimbila mukunga!
9 Nzambi kele ntinu na bayinsi,
Nzambi kele ya kuvwanda na kiti ya yandi ya longo ya kintinu.
10 Bamfumu ya makanda ke na kuvukana,
ya kele bantu ya Nzambi ya Abalayami.
Ya tsyelika, bamfumu ya ntoto kele bantu ya Nzambi,
Nzambi kele na zulu ya bantu nyonso.

48

Mbanza ya ntinu ya nene

1 Mukunga ya bana ya Kole.
2 Yave kele Nzambi ya nene,
yandi me lunga na kuzwa masiika na mbanza ya Nzambi ya beto,
na zulu ya mongo ya yandi ya longo.
3 Yawu kele kitoko, mongo yina kele kyese ya ntoto nyonso,
mongo ya Siyone, kuna na kati ya ndilu ya node,
ni yawu kele mbanza ya ntinu ya nene.
4 Nzambi na kati ya bayinzo ya yandi ya kitoko,
ba me zaba yandi mutindu kiswamunu.

5 Ya tsyelika, bantinu vukanaka,
bawu belamaka bawu nyonso.
6 Bawu me tala Nzambi, bawu me yituka,
bawu me kuma na boma, mpe bawu me kima.
7 Kaka kuna, boma simbaka bawu,
mutindu misongo ke simbaka kento na ntangu ya kubuta,
8 mutindu mupepe ya esete
ke mwangisaka bamasuwa ya Talesise.

9 Mambu yina beto me kuwa,
beto me tala yawu na mbanza ya Yave Nzambi ya Binwani,
na mbanza ya Nzambi ya beto.
Nzambi ke sala ti mbanza kuzingila bantangu nyonso.

Kupema

10 Nzambi, beto ke na kubambuka moyo na kukwikama ya nge, na kati
ya Yinzo ya nge.
11 Nzambi, nsangu ya Nkumbu ya nge me kuma tii na bandilu ya ntoto,
bantu ke na kuyimbila nge mukunga ya nzitusu.
Nge ke sadilaka ludedomo, bantangu nyonso.
12 Mongo ya Siyone ke na nsayi,
bandumba ya Yuda ke na kuyangalala,
samu na banzengolo ya nge.

13 Beno zunga Siyone, beno tambula na kwendaka zunga yawu,
beno tanga lutangu ya bayinzo ya yawu ya mutela ya yinda.
14 Beno zola bibaka ya yawu ya lukengolo,
beno tala mbote-mbote bayinzo ya yawu ya kitoko
samu na kuzabisa yawu na bambandu yina ke kwiza.
15 Nzambi yayi kele Nzambi ya beto samu na bantangu nyonso, mpe
mankululu,
ni yandi kaka ke twadisa beto tii na lufwa.

49

Na kilumbu ya lufwa muntu ke nataka ata kima

1 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu
ya miyimbidi.
2 Bantu nyonso, beno kuwa, beno teka makutu,
beno bantu nyonso yina kele na yinza,
3 beno nyonso, bakuluntu mpe bana ya fyoti,
bamvwama mpe bamputu!
4 Yinwa ya munu ke na kusamuna mambu ya ndwenga,
ntima ya munu ke na kuyindula mambu ya mayela.
5 Mu me teka makutu samu na kuwa mukunga.
Mu ke bangula nongo na muningu ya nsambi.

6 Samu na yinki mu ke tala boma na kilumbu ya mpasi,
ntangu bantu ya yimbi ke zunga munu,
samu na kusala munu yimbi?
7 Bawu ke na kutula kivuvu ya bawu na mvwilu ya bawu,
bawu ke na lunangu samu na bimvwama ya bawu.

8 Muntu ve lenda kuula mpangi ya yandi,
to ata muntu ve lenda futa mbongo na Nzambi,
samu na kukuula luzingu ya yandi mosi.
9 Ntalu ya kukuula bawu kele ya kulutila mingi,
yawu lenda kusalama ve.
10 Bawu ke zinga ya mankululu?
Bawu ke kota ve na ndyamu?
11 Kasi beto ke na kutala:

Bantu ya ndwenga ke na kufwa,
kizoba mpe muntu yina kele ve na mayela,
bawu ke na kuzimbana na ntoto,
bawu ke na kubika bamvwilu ya bawu na bantu ya nkaka.
12 Bawu ke na kubanza ti,
bayinzo ya bawu ke zingila bantangu nyonso.
Bisika yina bawu ke na kuzinga,
ke zingila bambandu na bambandu,
bawu pesaka bankumbu ya bawu na bantoto,
yina bawu vwandaka zinga.
13 Kasi muntu yina ba ke na kuzitisa mingi, ke zingilaka ve.
Yandi kele mutindu bibulu yina ke na kufwa.
14 Yayi ni nzila ya bawu,
buzoba ya bawu mpe bayina ke landaka bawu,
ke na kuyangalala na mambu yina bawu ke tubaka.

Kupema

15 Ba ke tula bawu na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa mutindu nkonga ya mameme,
lufwa ke vwanda muvungi ya bawu,
bantu ya kusungama ke dyata bawu,
kitoko ya bawu ke zimbana,
yinsi ya bantu ya kufwa kele kisika ya bawu.

16 Kasi Nzambi ke kuula munu na yinsi ya bantu ya kufwa,
samu ti yandi ke baka munu.

Kupema

17 Kutala boma ve kana muntu me kuzwa bimvwama.
Kutala boma ve kana yinzo ya yandi me kufuluka na bima.
18 Ntangu yandi ke kufwa yandi ke nata ata kima,
bimvwama ya yandi ke landa yandi ve na kati ya ndyamu.
19 Na bilumbu ya luzingu ya yandi,
yandi vwandaka tala ti,
luzingu ya yandi kele ya kusakumunwa.
Bantu ke zitisa nge samu ti,
nge me zinga na kati ya buyenge.
20 Kasi nge ke kwenda vukana na mbandu ya bankooko ya nge.
Bawu yina ke tala dyaka ve nsemo.
21 Muntu yina ke na kuzwa nzitusu mpe kele ve na mayela,
yandi kele mutindu bibulu yina ke na kufwa.

50

Nzambi ke talana samu na kusala nzengolo

1 Mukunga ya Asafe.
Yave, Nzambi ya banzambi, me tuba,
yandi me bokila bantu ya ntoto,
kubanda na kisika yina ntangu ke basikilaka,
tii na kisika yina ntangu ke lalaka.
2 Kuna na Siyone, mbanza ya kitoko ya kulutila,
Nzambi ke na kutalana na nkembo ya yandi.

3 Nzambi ya beto ke na kukwiza,
yandi kuvwanda ve swii.

Na ntadisi ya yandi, ya kele na tiya ya kusakana ve.
Kitembo ya ngolo ke zungaka kisika yina yandi kele.

4 Kuna na mazulu, Nzambi me bokila zulu na ntoto,
samu na kusala lufundusu ya bantu ya yandi.
5 Nzambi tubaka: «Beno kutikisa munu bayina kele ya kukwikama na munu,
bayina salaka ngwisani na munu na munkayulu.»
6 Zulu ke tuba ti Nzambi kele ya kudedama,
Ya tsyelika ni Nzambi kele zuzi.
Kupema

7 Bantu ya munu, beno kuwa,
mu ke tuba na beno,
Isayeli, mu ke kebisa nge.
Mu kele Nzambi, Nzambi ya nge.
8 Ya kele ve samu na minkayulu ya beno,
mu ke na kusemba beno,
minkayulu ya beno ya kuyoka kele konso ntangu,
na mantwala ya munu.
9 Mu ke baka ve ngombe ya mbakala na yinzo ya nge,
to bankombo ya mbakala na bampaka ya nge.
10 Ya tsyelika, bibulu nyonso ya mfinda kele ya munu,
mafunda na mafunda ya bibulu ya myongo kele ya munu.
11 Mu zaba bandeke nyonso ya myongo.
Bibulu nyonso ya mfinda kele ya munu.
12 Kana mu vwandaka na nsatu, mu zolaka zabisa nge yawu ve.
Ya tsyelika, yinza kele ya munu,
nyonso yina kele na yinza kele ya munu.
13 Mu ke kudyaka musuni ya bangombe ya mbakala?
Mu ke kunwaka menga ya bankombo ya mbakala?
14 Pesa munkayulu ya matondo na Nzambi.
Lungisa bansilulu ya nge na ntadisi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.
15 Bokila munu na kilumbu ya mpasi,
mu ke kuula nge mpe nge ke kembila munu.

16 Kasi na muntu ya yimbi, Nzambi ke na kutuba:
Yinki kwandi? Nge ke na kutanga bansalulu ya misiku ya munu.
Nge ke na ngwisani ya munu na yinwa,
17 nge yina ke yinaka malongi,
mpe ke mangaka mambu ya munu!
18 Ntangu nge ke talaka muyibi,
nge ke yangalalaka na yandi,
nge ke vukanaka na bantu ya kinsuza.
19 Yinwa ya nge ke basisaka mambu ya yimbi,
ludimi ya nge ke butaka mambu ya luvunu.
20 Ntangu nge ke vwandaka na bantu, nge ke tongaka mpangi ya nge,
nge ke safulaka mwana ya mama ya nge.
21 Tala mambu yina nge me sala,

mpe mu me vwanda swii.
Nge me banza ti mu kele mutindu nge.
Kasi mu ke semba nge,
mu ke basisa mambu ya nge nyonso na ngaanda.

22 Beno yina ke zimbanaka Nzambi, beno simba mambu yayi,
samu ti mu pasula beno ve kondwa muntu kwiza kuula beno.

23 Muntu yina ke pesa munu munkayulu ya matondo,
yandi me kembila munu.
Muntu yina ke na nkadulu ya mbote, mu ke lakisa ti mu kele Muvuukisi
ya yandi.

51

Lusambulu samu na kuzwa mulemvo

1 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Ntinu Davidi vukisaka mfulu na Bateseba.
Mumbikudi Natane kwendaka tala Davidi mpe Davidi tubaka:
3 Nzambi, tala munu kyadi nge yina kele mbote,
luzolo ya nge kele ya nene, katula masumu ya munu.
4 Sukula munu samu na kukatula yimbi ya munu nyonso,
vedisa munu samu na kukatula masumu ya munu.

5 Ya tsyelika, mu me ndima yimbi yina mu me sala,
disumu ya munu kele ntangu nyonso na mantwala ya munu.
6 Kaka ni na nge mu me sala disumu.
Mu me sala mambu ya kulunga ve na nge.
Nge kele ya kudedama na banzengolo ya nge,
bamfundusu ya nge kele ya kufwanakana.
7 Mu butamaka na kati ya disumu,
mama ya munu kuzwaka kivumu ya munu na kati ya masumu.
8 Kasi nge ke zolaka ti butsyelika kuvwanda na kati ya ntima ya munu,
sala ti mu zaba ndwenga ya nge na kati ya mwela ya munu.

9 Katula disumu ya munu na mukwisa, mu ke kuma ya kuvedila,
sukula munu mpe mu ke kuma mpembe ya kulutila.
10 Sala ti mu kuwa mikunga ya nsayi ya kulutila mpe ya kilengi,
mikwa yina nge me nika ke yangalala.
11 Balula kizizi ya nge samu ti,
nge tala ve masumu ya munu,
katula yimbi ya munu nyonso.

12 Sala ti ntima ya munu vwanda ya kuvedila,
tula na kati ya munu ntima ya mbote.
13 Kulosa munu ve ntama na nge,
kukatula munu ve mpeve ya nge ya longo.
14 Vutula munu nsayi ya mpulusu ya nge,
mpe ti mpeve ya nge ya mbote kusimba munu.

15 Mu ke longisa bantu yina ke tumamaka ve na nge mutindu bawu
fwana kusala.

Misumuki ke vutuka na sika ya nge.
16 Nzambi, Muvuukisi ya munu, kuula munu na mpasi ya lufwa,
mpe yinwa ya munu ke samuna ludedomo ya nge.
17 Mfumu fungula bikoba ya munu,
mpe yinwa ya munu ke yimbidila nge mikunga ya nzitusu.

18 Ya tsyelika, nge ke yangalalaka ve na minkayulu,
nge ke ndimaka ve minkayulu ya kuyoka,
kana ya vwandaka ve mutindu yina, mu zolaka pesa nge yawu.
19 Minkayulu yina Nzambi ke ndimaka, ni mpeve ya kukuluka.
Ntima ya kukuluka, ntima yina ke nyongaka samu na masumu ya yandi,
Nzambi ke yinaka ve yawu.

20 Na kati ya bumbote ya nge,
sala mambu ya mbote na Siyone,
tunga bibaka ya Yelusalemi.
21 Na yina, nge ke yangalala na minkayulu,
yina Musiku ke na kulomba,
makabu na minkayulu ya kuyoka,
ba ke yoka bangombe ya mbakala,
na kiyokolo ya nge ya minkayulu.

52

Bantu yina ke tulaka kiminu ya bawu na bimvwama ya bawu

1 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Ntangu Dowenge, mu-Edome kwizaka zabisa Sawule mutindu yayi:
«Davidi me kwenda na sika ya Ayimeleke.»
3 Nge kinwani yina ke na kibakala,
samu na yinki nge ke na lunangu na kusala yimbi?
Kukwikama ya Nzambi ke zingilaka bantangu nyonso.
4 Yinwa ya nge ke basisaka mambu yina ke mwangisaka,
ludimi ya nge kele mutindu kilwazi,
yina ba me lengula, yawu zaba kuvuna.
5 Nge ke zolaka yimbi mpe nge ke yinaka mambu ya mbote,
nge ke zolaka luvunu, mpe nge ke yinaka mambu ya kudedama.
Kupema
6 Nge ke zolaka mambu yina ke mwangisaka,
yinwa ya nge ke basisaka kaka mambu ya luvunu.

7 Na yina, Nzambi ke mwangisa nge ya mankululu.
Yandi ke bwisa mpe ke katula nge na yinzo ya nge ya lele.
Yandi ke katula nge na yinsi ya bantu ya moyo.
8 Bantu ya kusungama ke tala mambu yina,
bawu ke vwanda na boma, mpe bawu ke seka yandi:
9 «Yayi ni muntu yina vwandaka tala ve Nzambi mutindu kiswamunu ya yandi,
kasi yandi vwandaka tula kivuvu ya yandi na bimvwama ya yandi ya mingi.
Yandi vwandaka bumbama na kati ya kumwangisa yina yandi vwandaka mwangisa.»

10 Kasi munu, mu kele na Yinzo ya Nzambi mutindu yinti ya olive,
yina kele na makasa ya malu-malu
Mu me tula kivuvu ya munu na kukwikama ya Nzambi bantangu
nyonso, mpe ya mankululu.

11 Mu ke kembila nge bantangu nyonso, samu na mambu yina nge me
sala.
Mu me tula kivuvu na Nkumbu ya nge,
samu ti nge kele mbote,
samu na bayina kele ya kukwikama na nge.

53

Nzambi ke talaka yimbi ya bantu
(Mga 14)

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya dituutu.
2 Muntu yina kele ve na mayela ke na kutuba na ntima ya yandi:
«Nzambi kele ve!»
Bantu nyonso me zimbana nzila,
bawu ke na kusala mambu ya nganzi.
Ata muntu mosi ve ke na kusala mambu ya mbote.
3 Katuka kuna na dizulu,
Yave ke na kutala bantu,
samu na kuzaba kana ya kele na muntu ya ndwenga,
yina ke na kusosa Nzambi.
4 Bawu nyonso me zimbana nzila,
kintwadi, bawu nyonso ke na kusala yimbi,
muntu ve ke na kusala mambu ya mbote,
ata mosi ve.

5 «Bantu nyonso yina ke na kusala yimbi,
bawu ke na luzabu ve?
Bawu yina ke na kudya bantu ya munu mutindu ba ke kudyaka dimpa,
bawu ke bokilaka ve Nkumbu ya Nzambi.»

6 Ni kuna bawu ke vwanda na boma,
kondwa mambu yina ke talisa bawu boma,
samu ti Nzambi ke mwangisa mikwa ya bantu yina ke nwanisa nge.
Nge ke fwisa bawu nsoni,
samu ti Nzambi me losa bawu.

7 Ni na Siyone ke katuka mpulusu ya Isayeli,
ntangu Nzambi ke bongisa mambu ya bantu ya yandi,
Yakobi ke vwanda na nsayi mingi,
mpe Isayeli ke yangalala!

54

Lusambulu ya muntu yina ba ke na kukwamisa

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi.
2 Ntangu bantu ya Zife kwizaka tuba na Sawule ti: «Davidi kele ya kubumbama na sika ya beto.»

3 Nzambi, na Nkumbu ya nge, vuukisa munu,
nwanina munu na lulendo ya nge.
4 Nzambi kuwa lusambulu ya munu,
teka makutu na mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu.

5 Samu ti banzenza ke na kunwanisa munu,
bantu ya yimbi ke na kusosa na kufwa munu,
bawu me tula ve Nzambi na mantwala ya bawu.

Kupema

6 Kasi Nzambi kele lusalusu ya munu,
Mfumu ke simbaka mwela ya munu.

7 Bika ti yandi sala ti mpasi kubwidila bambeni ya munu,
na kukwikama ya nge, sala ti bawu kuvwanda swii.
8 Mu ke pesa nge minkayulu na luzolo ya munu mosi,
Yave, mu ke kembila Nkumbu ya nge, samu ti yawu kele mbote.
9 Nge me kuula munu na bampasi nyonso,
mu ke na kutala kubwa ya bambeni ya munu.

55

Lusambulu ya muntu yina ba me yekula

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi.
2 Nzambi, teka makutu na kuwa lusambulu ya munu,
kubumbama ve ntangu mu ke na kubondila nge.
3 Kuwa munu, pesa munu mvutu.
Mu ke na kudyengila bisika nyonso, mu ke na boma,
4 ntangu mu ke na kuwa mambu yina bambeni ke na kutuba,
ntangu mu ke na kutala nkwamusu
yina bantu ya yimbi ke na kukwika munu.
Bawu ke na kutula yimbi na yintu ya munu,
na nkele nyonso, bawu ke na kufunda munu.
5 Ntima ya munu ke na kutekita na kati ya munu,
boma ya lufwa ke na kubwidila munu.
6 Boma na kutekita me fuluka na kati ya munu,
mu kele na kati ya kutekita ya kulutila.

7 Mu vwandaka tuba: «Kana munu vwandaka na mapapu mutindu dibembe.
Mu zolaka dumuka, mu zolaka kuzwa kisika ya nkaka samu na kwenda zinga.
8 Mu zolaka kima ntama mingi,
mu zolaka kwenda zinga na yinsi ya kuyuma.

Kupema

9 Mu ke kima mbangu mingi,
mu ke kima mbangu kulutila mupepe ya ngolo,
mu ke kima kulutila kitembo ya ngolo.»
10 Mfumu, tula nkabwani na kati ya bawu,
tula nkabwani na banzonzolo ya bawu.
Na kati ya mbanza, mu ke na kutala mambu ya yimbi mpe kuswana.

11 Mpimpa na ntangu,
bawu ke na kuzungidila bibaka ya mbanza,
yimbi na nkwamusu ke na kati ya mbanza.
12 Kaka ni mwangusulu kele na kati ya yawu,
yimbi na luvunu me kangama na yawu.

13 Kana ya kele mbeni ke na kufinga munu, mu zolaka vibidila,
Kana ya kele muntu yina ke yinaka munu ke na kutelemina munu,
mu zolaka bumbama yandi.
14 Kasi ya ke ni nge muntu mutindu munu,
mpangi ya munu ya ntima, nge yina mu me zaba mbote.
15 Kintwadi, beto na beto ke na kuzabisa bampangi mansweki,
na nkonga ya bantu mingi,
mutindu muntu mosi,
beto ke na kukwenda na Yinzo ya Nzambi.

16 Na mpamukunu, bika ti lufwa kubwidila bambeni ya munu,
bika ti bawu kwenda ya moyo na yinsi ya bantu ya kufwa,
samu ti yimbi ke na kuzinga na kati ya bawu,
yawu kele na kati ya bawu.

17 Munu, mu ke bokila Nzambi,
Yave ke vuukisa munu.
18 Na suka, na midi mpe na nkokila, mu ke yawula,
mu ke na kulooka, yandi me kuwa munu.
19 Na kizunu nyonso, yandi me kuula munu na bamvita,
yina bambeni vwandaka nwanisa munu,
ntangu yina bantu mingi vwandaka nwanisa munu.
20 Nzambi ke kuwa mpe yandi ke fwisa bawu nsoni,
yandi yina ke na kuyala katuka bantangu ya ntama.

Kupema

Ya tsyelika na kati ya bawu, nsobolo kele ve,
bawu ke zitisaka ve Nzambi.

21 Bantu yina ke na kizunu na yandi,
yandi me talisa bawu mpasi,
yandi me safula ngwisani yina yandi salaka.
22 Yinwa ya yandi me lutila lembami na mafulu ya miliki,
kasi kaka mambu ya mvita ke na ntima ya yandi.
Mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi,
me lutila lembami na mafuta,
na kutala mbote,
yawu kele mbele ya mvita yina kele ve na kati ya nkutu ya yawu.

23 Yekula mufuna ya nge na Yave,
yandi ke pesa nge nyonso yina nge ke na yawu nsatu.
Yandi ke bika ata fyoti ve ti muntu ya kudedama kubwa.

24 Kasi nge Nzambi, nge ke kulumuna bawu na kati ya ndyamu,
bawu yina ke sadilaka luvunu mpe ke kufwaka bantu.
Bawu ke tala ve ata ndambu ya bilumbu ya luzingu ya bawu,
kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge.

56

Muntu yina ba ke na kukwamisa me kukipesa na Nzambi

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya «Dibembe ya batelembente ya bizunga ya ntama.» Ba yimbilaka yawu ntangu ba-Filiseti simbaka Davidi kuna na Ngate.
2 Nzambi ya munu, tala munu kyadi, samu ti bantu ke na kukwamisa munu,
bawu ke na kunwanisa munu ntangu nyonso, bawu ke na kukwamisa munu.
3 Nzambi ya Kuzangama, bilumbu nyonso, bambeni ya munu ke na kukwamisa munu,
bawu kele mingi mpe bawu ke na kunwanisa munu.
4 Kilumbu mu ke vwandaka na boma,
ni na nge mu ke tulaka kivuvu ya munu.

5 Mu ke na kukembila Nzambi samu na mambu ya yandi.
Mu me tula kivuvu ya munu na Nzambi, mu ke ve na boma.
Yinki muntu lenda sala munu?

6 Bilumbu nyonso, bawu ke na kubalula mambu yina mu ke na kutuba,
bawu ke na kubanzila munu kaka mambu ya yimbi.
7 Bawu ke na kusadila munu bamfundu,
bawu me bumbama samu na kwendaka landa makulu ya munu,
samu ti bawu ke na kusosa lufwa ya munu.
8 Na kusala yimbi, bawu ke na kubanza ti bawu ke vuuka.
Nzambi na nkele ya nge, bwisa bantu yina.
9 Nge ke na kutanga bambala yikwa mu ke na kwendaka yima-yima,
tula mansangasa ya munu na kati ya mayuki ya nge,
yawu kele ve ya kusonama na kati ya dibuku ya nge?
10 Kilumbu yina mu ke looka na sika ya nge,
bambeni ya munu ke vutuka manima.
Mu zaba ti Nzambi kele na munu.
11 Mu ke na kukembila Nzambi samu na mambu ya yandi!
Mu ke na kukembila Yave samu na mambu ya yandi!
12 Mu me tula kivuvu ya munu na Nzambi, mu ke ve na boma.
Yinki muntu lenda sala munu?

13 Nzambi, mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka.
Mu ke pesa nge minkayulu ya matondo.
14 Nge me kuula munu na mpasi ya lufwa,
nge me sala ti mu kubwa ve,
samu ti mu tambula na mantwala ya Nzambi
na kati ya nsemo ya bantu ya moyo.

57

Mu me sambila Nzambi ya Kulutila Kuzangama
(Mga 57.8-12; 108.2-6)

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!» Ntangu Davidi kwendaka bumbama na kati ya ntadi samu na kukima Sawule.

2 Nzambi fwila munu kyadi, fwila munu kyadi!
Ni na sika ya nge mu me kwiza bumbama,
mu me bumbama na mpewo ya mapapu ya nge, tii mpasi ke luta.
3 Mu ke na kusambila Nzambi ya Kulutila Kuzangama,
Nzambi yina ke salaka nyonso samu na munu.
4 Katuka kuna na zulu, yandi ke fidisa munu mpulusu,
yandi ke semba bayina ke na kukwamisa munu mpe ke na kufinga munu.
Kupema
Nzambi ke lakisa munu kukwikama mpe luzolo ya yandi.

5 Mu kele na kati-kati ya bankosi,
bantu yina ke basisaka tiya na yinwa me zunga munu,
meno ya bawu kele mutindu madyonga na makonga,
baludimi ya bawu kele mutindu mbele ya mvita yina ba me lengula.

6 Nzambi telama na zulu ya mazulu,
bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso!

7 Bawu sadilaka munu mutambu na nzila, mu zolaka kubwa,
bawu timunaka dibulu na mantwala ya munu.
Bawu mosi me kubwa na kati.
Kupema

8 Nzambi ya munu, ntima ya munu kele ya kusyama!
Ntima ya munu kele ya kusyama.
Mu ke yimbidila, mu ke yimbidila nge mikunga na bisikulu ya munu.
9 Vumbuka, nkembo ya munu!
Beno vumbuka, beno bansambi!
Mu ke vumbula nsemo ya suka-suka.

10 Mfumu, mu ke kembila nge na kati ya makanda ya bantu,
mu ke yimbidila nge na kati ya bayinsi,
11 kukwikama ya nge ke na kukuma tii na mazulu,
butsyelika ya nge ke na kukuma tii na matuti.

12 Nzambi telama na zulu ya mazulu,
bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso!

58

Nzambi ke fundisaka

1 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!»
2 Ya tsyelika, ni na kuvwanda swii, beno ke na kubaka banzengolo?
Beno bantu, ni mutindu yina beno ke na kufundisa na ludedomo?
3 Na kati ya bantima ya beno,
beno ke na kusala na mutindu ya kufwanakana ve.
Na yinsi, ni na maboko ya beno, beno ke na kutula yimbi ya beno na zulu ya kipezolo.

4 Bantu ya yimbi ke ya kubeba katuka na kivumu ya mama.
Ntangu muntu ke na kubasika na kivumu ya mama ya yandi,

yandi me banda na kuvuna.
5 Mambu ya yinwa ya bawu kele mutindu mante ya nyoka,
mutindu mpidi yina ke kuwaka ve, ke kangaka makutu ya yandi.
6 Yawu ke na kuwa ve muningu ya bayina ke binisaka banyoka,
ata muningu ya muntu yina me lutila bawu nyonso.

7 Nzambi, zenga meno ya bawu na kati ya bayinwa ya bawu!
Yave pasula mibanga ya bana ya bankosi!
8 Bika ti bawu kuzimbana mutindu maza yina ke na kuluta.
Bika ti bawu losa madyonga mpe yawu kondwa ngolo.
9 Bika ti bawu kufwa mutindu nkola,
yina ke na kubasisa mante,
ntangu yawu ke na kwendaka tambula,
mutindu mwana yina me butuka ya kufwa,
kondwa kutala ntangu.
10 Ntete ti bansende ya beno kukuma mutindu mwa yinti ya fyoti,
ntangu yawu ke ntete ya maza,
kitembo ke nata yawu mutindu yinti ya kuyuma.

11 Muntu ya kudedama ke yangalala na kutala ntangu Nzambi ke vutulaka yimbi na bantu ya yimbi,
yandi ke sukula makulu ya yandi na menga ya bantu ya yimbi.
12 Bantu ke tuba:
«Ya tsyelika, ya kele na difuta samu na muntu ya kudedama.
Ya tsyelika, ya kele na Nzambi yina ke salaka lufundusu awa na ntoto.»

59

Kuula munu na maboko ya bambeni ya munu

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!» Na ntangu yina Sawule tumisaka bantu na kwenda kengidila yinzo ya Davidi samu na kufwa yandi.
2 Kuula munu na maboko ya bambeni ya munu!
Nzambi ya munu, nanguna munu na zulu kulutila bantu yina ke na kutelemina munu!
3 Kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi!
Vuukisa munu na maboko ya mivondi!

4 Bawu me bumbama samu na kusala munu yimbi!
Bantu ya lulendo ke na kusadila munu mfundu ya yimbi!
Yave, mu me kufwa bantu ve, mu me sumuka ve!
5 Mu me sala ve yimbi, kasi bawu ke na
kulanda munu mbangu, bawu me kubama.

Vumbuka, kwiza bwabana munu mpe tala!
6 Nge, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli,
telama samu na kufutisa bayinsi nyonso yimbi ya bawu!
Kulakisa ve bumbote ya nge na ata mosi ya bantu yayi ya yimbi!
Kupema

7 Bawu me vutuka na nkokila,

bawu me lola mutindu bayimbwa.
Bawu me zunga mbanza na kwendaka tambula.
8 Bawu me basisa mambu ya yimbi na bayinwa ya bawu.
Mambu ya bawu kele mutindu mbele ya mvita,
nani ke kuwa bawu?

9 Kasi nge Yave, nge ke na kuseka bantu yina,
nge ke na kuseka bantu ya bayinsi nyonso.
10 Nzambi nge kele ngolo ya munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge.
Nzambi kele kiswamunu ya munu.
11 Nzambi ya munu kele mbote,
yandi ke kwiza na mantwala ya munu,
yandi ke sala ti mu tala kubwa ya bambeni ya munu.

12 Kufwa bawu ve, kana ve bantu ya munu ke zimbana bawu.
Na lulendo ya nge, sala ti bawu kwendaka yima-yima, sala ti bawu kubwa.
Mfumu, nge kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu.
13 Bayinwa ya bawu ke na kusumuka na mambu yina ke na kubasika na bikoba ya bawu.
Bika ti bawu kubwa na lunangu ya bawu mosi,
kinzonzi ya bawu ke kaka nsingulu mpe luvunu.
14 Na kati ya nkele ya nge, manisa na kufwa bawu!
Manisa na kufwa bawu, mpe ti ba tala dyaka bawu ve!
Ba ke zaba ti Nzambi ke na kuyala na Isayeli, tii na bandilu ya ntoto.
Kupema

15 Bawu me vutuka na nkokila,
bawu me lola mutindu bayimbwa.
Bawu me zunga mbanza na kwendaka tambula.
16 Bawu ke na kwenda yima-yima na kwendaka sosa kima ya kudya.
Bawu ke na kulutisa mpimpa ata kuyukuta.

17 Kasi munu, mu ke yimbila ngolo ya nge,
na suka, mu ke kembila kukwikama ya nge.
Nge kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo,
kiswamunu ya munu na ntangu ya mpasi.

18 Nge kele ngolo ya munu,
mu ke yimbila samu na nge.
Ya tsyelika, nge Nzambi, nge kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo,
nge ke lakisaka munu luzolo ya nge.

60

Nzambi me kuwa lusambulu ya bantu ya yandi
(Mga 60.7-14; 108.7-14)

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga ya kimbangi samu na kulonga bantu,

2 ntangu yandi nwanisaka bantu ya yinsi ya Alame ya Mezopotami, na
ba-Alame ya Soba. Na kuvutuka ya yandi, Yowabe nungaka bantu ya
Edome. Yandi kufwaka mafunda kumi na zole (12 000) ya bantu, kuna
na Mudimba ya Mungwa.
3 Nzambi, nge me manga beto, nge me mwangisa beto!
Ata ti nge me dasukila beto, vutula luzingu ya beto mutindu yawu
vwandaka!
4 Nge me ningisa ntoto, nge me pasula yawu,
yidika bisika ya kupasuka, samu ti yawu ke na kuningana.
5 Nge me talisa bantu ya nge mpasi ya kulutila,
nge me nwikisa beto malafu yina ke kolaka.
6 Nge me pesa kidimbu ya yinsi na bantu yina ke zitisaka nge,
samu ti bawu kukima na mantwala ya bayina ke sadilaka munani.
Kupema
7 Vuukisa beto na diboko ya nge ya lubakala, pesa beto mvutu,
samu na kukuula bayina nge ke zolaka.

8 Na kati ya Yinzo ya yandi ya longo, Nzambi tubaka mutindu yayi:
«Mu ke nunga, mu ke kabula mbanza Siseme,
mu ke teza mudimba ya Sukote.
9 Ngalaade kele ya munu, Manase kele ya munu!
Efalayime kele yimpu ya munu yina ke kebaka yintu,
Yuda kele mukawa ya munu ya lutumu.
10 Mowabe kele ndonga ya nene yina mu ke yobidilaka.
Mu ke losa dipapa ya munu na yinsi ya Edome.
Yinsi ya ba-Filiseti, sala milolo ya mvita samu na kunwanisa munu.»

11 Nani ke nata munu tii na mbanza ya kutungama na bibaka ya luken-
golo?
Nani ke nata munu tii na Edome?
12 Nzambi ni nge ve mangaka beto?
Nzambi ni nge ve vwandaka kwenda dyaka ve na binwani ya beto na
mvita?
13 Kwiza sadisa beto, kuula beto na maboko ya mutantu!
Lusalusu ya bantu kele kaka mpamba!
14 Kintwadi na Nzambi, beto ke sala mambu ya ngitukulu.
Yandi ke nika bambeni ya beto.

61

Mu zola kuvwanda bantangu nyonso na Yinzo ya nge

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya
miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi.
2 Nzambi, kuwa kulooka ya munu,
kuwa mbote lusambulu ya munu!
3 Katuka na bandilu ya ntoto,
mu ke na kusambila nge na ntima ya kulemba.
Twadisa munu na ditadi ya nene yina me lutila kuzangama na munu.

4 Samu ti nge kele kiswamunu ya munu,
yinzo ya mutela ya yinda ya lukengolo na mantwala ya bambeni.
5 Mu zola kuzinga bantangu nyonso na Yinzo ya nge ya lele,

mu kuzwa kiswamunu na yisi ya mapapu ya nge.

Kupema

6 Ya tsyelika, Nzambi, nge ke kuwaka balukanu ya munu.
Nge me pesa mvwilu ya nge na bayina ke zitisaka Nkumbu ya nge.
7 Bwela bilumbu na luzingu ya ntinu,
bamvula ya yandi kubwelama bambandu na bambandu.
8 Yandi vwanda na kiti ya kintinu bantangu nyonso na ntadisi ya Nzambi.
Sala ti kukwikama ya nge na luzolo ya nge kukeba yandi.

9 Na yina, mu ke yimbila nge bantangu nyonso,
mu ke lungisa balukanu ya munu ya konso kilumbu.

62

Kivuvu na Nzambi
1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Yedutune.
2 Kaka ni na sika ya Nzambi mu ke kuzwaka kizunu,
mpulusu ya munu ke katukaka na sika ya yandi.
3 Kaka ni yandi kele ditadi ya munu ya nene mpe mpulusu ya munu.
Yandi kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo,
mu ke kubwa ata fyoti ve.

4 Tii wapi ntangu beno nyonso ke sosa na kunwanisa muntu mosi,
mpe kubwidila yandi samu na kusosa na kufwa yandi,
mutindu kibaka me tengama,
mutindu lupangu ke na kubwa?
5 Bawu ke na kubanza kaka na kukatula yandi na kisika ya yandi ya kuzangama.
Bawu ke na kuyangalala na mambu ya luvunu.
Na bayinwa ya bawu, bawu ke na kusakumuna.
Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu ke na kuvweza.

Kupema

6 Kaka ni na sika ya Nzambi mu ke na kuzwa kizunu,
kivuvu ya munu ke na kukatuka na sika ya yandi.
7 Kaka ni yandi kele ditadi ya munu ya nene mpe mpulusu ya munu.
Yandi kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo,
mu ke kubwa ata fyoti ve.
8 Mpulusu mpe nkembo ya munu kele ni na sika ya Nzambi,
ditadi ya munu ya nene, ngolo ya munu, kiswamunu ya munu kele ni na sika ya Nzambi.
9 Beno bantu, bantangu nyonso beno tula kivuvu ya beno na yandi.
Na ntadisi ya yandi, beno zabisa yandi mambu yina kele na kati ya bantima ya beno.
Nzambi kele kiswamunu ya beto.

Kupema

10 Bantu ke kaka kima ya mpamba,
bantu ke zolaka mingi luvunu.

Kana bawu yuluka na zulu ya kitezolo,
mupepe me lutila dema na bawu nyonso.
11 Beno tula ve kivuvu ya beno, na kusalaka yimbi.
Beno tula ve kivuvu ya beno na kubakaka bima na ngolo.
Ntangu bimvwama ya beno ke kumaka ya mingi,
beno tula ve ntima ya beno na yawu.

12 Nzambi me zonza na mbala ya ntete,
na mbala ya zole mu me kuwa mutindu yayi:
«Lulendo kele ya Nzambi.»
13 Mfumu, nge ke ya kukwikama.
Ya tsyelika, nge ke futaka konso muntu
na nyonso yina yandi ke salaka.

63

Bumbote ya nge me lutila luzingu

1 Mukunga ya Davidi ntangu yandi vwandaka na yinsi ya kuyuma ya Yuda
2 Nzambi, nge kele Nzambi ya munu,
mu ke na kusosa nge,
mu ke na mpwila ya nge,
mu ke na nsatu ya nge na ntoto yayi, yina ata kima ke menaka,
mutindu ntoto ya kuyuma, kisika maza kele ve.
3 Mu ke yangalalaka na kutalaka nge na kati ya Yinzo ya nge ya longo,
samu na kutala lulendo mpe nkembo ya nge.
4 Ya tsyelika bumbote ya nge me lutila luzingu,
yinwa ya munu ke na kembila nge.
5 Mu ke tonda nge bilumbu nyonso ya luzingu ya munu,
mu ke nanguna maboko ya munu na zulu na kubokilaka Nkumbu ya nge.
6 Mu ke vwanda ya kufuluka,
mutindu muntu me yukuta madya ya kitoko mpe ya mingi.
Mu ke lakisa nsayi ya munu,
mu ke sala milolo ya nsayi samu na nge.

7 Ntangu mu ke vwandaka na mfulu ya munu,
mu ke bambukaka moyo na nge,
na mpimpa, mu ke banzaka na nge.
8 Nge kele lusalusu ya munu,
mu ke na kuyangalala na mpewo ya mapapu ya nge.
9 Mu kele ya kukangama na nge,
diboko ya nge ya lubakala me simba munu.

10 Bayina ke na kusosa na kubebisa luzingu ya munu,
bawu ke kota na kati-kati ya yisi ya ntoto.
11 Bawu ke kufwa na mbele ya mvita,
bawu ke kuma madya ya mibaku.

12 Kasi ntinu, yandi ke yangalala na Nzambi.
Konso muntu yina ke kudya ndefi na Nkumbu ya Nzambi,
yandi kuvwanda na kilengi,

samu ti bayinwa ya bantu ya luvunu ke kangama.

64

Nzambi, keba munu!

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Nzambi, kuwa munu ntangu mu ke na kuyawula!
Keba luzingu ya munu mu vwanda ve na boma ya mbeni.
3 Vuukisa munu na bamfundu ya yimbi ya bantu ya yimbi,
vuukisa munu na nkonga ya bantu ya makelele, bayina kele ve ya kudedama.

4 Bawu ke na kulengula baludimi ya bawu mutindu mbele ya mvita.
Mambu yina ke na kubasika na bayinwa ya bawu kele mutindu madyonga yina ba me kubika!
5 Katuka na kiswamunu ya bawu, bawu ke na kukubula muntu yina kele ya kusungama,
bawu ke na kukubula yandi ata kutala boma.
6 Bawu ke na ngolo ya kuyidika mambu ya yimbi.
Bawu ke na kuzonzila na mitambu yina bawu ke na kutula na mansweki,
bawu ke na kutuba: «Nani ke tala yawu?»
7 Bawu ke na kukubika mambu ya yimbi,
bawu ke na kutuba: «Beto me kubama.
Mambu me yilama, mabanza ya muntu,
ntima ya muntu kele mutindu dibulu yina ke sukaka ve.»

8 Nzambi me losila bawu dyonga na mpamukunu,
yawu me kuzwa bawu.
9 Mambu ya yinwa ya bawu me bwisa bawu,
konso muntu yina ke tala bawu,
yandi ke seka bawu na kwendaka ningisa yintu.
10 Bantu nyonso me kuma na boma,
bawu ke na kutuba mambu yina Nzambi me sala,
bawu ke bakula nsasa ya mambu ya Nzambi.
11 Muntu ya kudedama ke na kuyangalala na Yave,
Yave kele kiswamunu ya yandi.
Bayina nyonso kele na bantima
ya kusungama ke vwanda na kilengi.

65

Nzambi yina ke pesaka beto bimvwama

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Samu na nge, kuvwanda swi kele nzitusu, Oo, Nzambi nge yina kele na Siyone.
Beto ke lungisa balukanu yina beto bakaka.
3 Nge yina ke kuwaka lusambulu,
bawu nyonso ke kwiza na sika ya nge.
4 Dema ya masumu ya munu me lutila,
kasi nge, nge ke fukaka masumu ya munu.
5 Nsayi na muntu yina nge me soola,

mpe yina nge me nata pene-pene ya nge.
Samu ti yandi zinga na lupangu ya Yinzo ya nge.
Beto ke fuluka na buyenge ya Yinzo ya nge,
na bima ya longo ya Yinzo ya nge.
6 Nge ke na kupesa beto mvutu na mambu ya ngitukulu na ludedomo,
Nzambi ya mpulusu ya munu, bantu nyonso me tula kivuvu na nge,
Bantu yina kele na bandilu nyonso ya ntoto mpe na bandilu ya mubu.

7 Yandi ke na kukindisa myongo na ngolo ya yandi.
Yandi kele ya kufuluka na lulendo.
8 Yandi ke dingimisaka makelele ya mubu,
yandi ke dingimisaka makelele ya bimpo ya mubu.
Yandi ke dingimisaka makelele ya bantu.
9 Bantu yina ke zingaka na bandilu ya ntoto,
bawu ke talaka boma samu na bimangu ya nge.
Nge me fulusa na nsayi, bantu yina ke zingaka na esete mpe na wesete.

10 Nge me sadila ntoto mambu ya mbote,
nge ke nokisa yawu mvula,
nge me fulusa yawu na bimvwama,
mwila ya Nzambi me fuluka na maza.
Nge me kubika bambuma ya faline,
ni mutindu yina nge ke kubikaka ntoto.
11 Nge me tula maza na mikala,
nge me bongisa bikunku,
nge me bolisa ntoto na maza ya mvula,
nge me pesa bambuma ngolo ya kumena.
12 Na nsuka ya mvula, nge ke na kufulusa beto na mambu ya mbote.
Na bisika yina nge ke na kuluta, bimvwama ke na kufuluka.
13 Na yinsi ya kuyuma,
matiti ya kudikila bibulu ke na kufuluka,
myongo ya fyoti ke na kuyangalala.
14 Bisika ya matiti ya kudikila bibulu
me fuluka na mameme na bankombo,
midimba me fuluka na bambuma ya faline.
Kulooka ya nsayi na banzimbu ke na kuwakana.

66

Nzitusu na Nzambi yina ke kuulaka

1 Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga.
Beto sala milolo ya nsayi na Nzambi,
beno bantu nyonso ya ntoto!
2 Beno yimbila nkembo ya Nkumbu ya yandi,
Beno zitisa yandi na mikunga ya nkembo.
3 Beno tuba na Nzambi:
«Mambu yina nge ke salaka kele ya nsisi!
Samu na bunene ya ngolo ya nge, bambeni ya nge ke na kubondila nge.»
4 Bantu nyonso ya ntoto ke fukamaka na mantwala ya nge, bawu ke yimbidilaka nge.
Bantu nyonso ke yimbidilaka Nkumbu ya nge.

5 Beno kwiza tala mavanga ya Nzambi!
Mambu ya nene yina yandi me sala samu na bantu kele ya nsisi.
6 Yandi kitulaka mubu na ntoto ya kuyuma,
bantu sabukaka nzadi na makulu na ntoto ya kuyuma.
Ni kuna beto yangalalaka na yandi.
7 Yandi ke na kuyala bantangu nyonso na lulendo ya yandi,
Meso ya yandi ke na kutala bayinsi nyonso.
Kubika ve ti bantu yina ke tumamaka ve kuyangala!

Kupema

8 Bantu nyonso, beno tonda Nzambi ya beto,
Beno yimbidila yandi na ngolo nyonso, mukunga ya nzitusu!
9 Yandi me pesa beto luzingu,
yandi me sala ti beto kubwa ve.

10 Nzambi, nge me meka beto,
nge me lutisa beto na tiya mutindu palata.
11 Nge me kotisa beto na mutambu,
Nge me kwika beto mufuna ya dema na luketo.
12 Nge me sala ti beto kuvwanda na yisi ya lutumu ya bambeni ya beto.
Beto lutaka na tiya mpe beto lutaka na maza.
Kasi nge basisaka beto kuna samu na kupesa beto bima mingi.

13 Mu ke kota na Yinzo ya nge na minkayulu ya kuyoka.
Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya nge.
14 Mu me lungisa bansilulu yina basikaka na yinwa ya munu,
bansilulu yina mu salaka ntangu mu vwandaka na mpasi.
15 Mu ke pesa nge minkayulu ya bibulu ya kuyoka yina kele na mafuta.
Mu ke pesa nge minkayulu ya mameme ya mbakala na maaka ya nsunga ya mbote.
Mu ke pesa nge minkayulu ya bangombe ya mbakala mpe ya bankombo ya mbakala.

Kupema

16 Beno kwiza, beno kuwa, beno nyonso yina ke zitisaka Nzambi.
Mu ke zabisa beno mambu nyonso yina yandi me sala samu na munu.
17 Na yinwa ya munu, mu me bokila yandi,
na ludimi ya munu, mu me yimbidila yandi mikunga ya nzitusu.
18 Kana mu vwandaka na mayindu ya yimbi na ntima ya munu,
Yave zolaka kuwa ve lusambulu ya munu.
19 Na kutala mbote, Nzambi me kuwa munu,
yandi kuwaka mbote-mbote lusambulu ya munu.
20 Nkembo na Nzambi,
yina mangaka ve lusambulu ya munu,
yandi mangaka ve na kulakisa munu bumbote ya yandi!

67

Bika ti bantu nyonso kukembila nge

1 Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga.
2 Bika ti Nzambi kufwila beto kyadi,
mpe yandi kusakumuna beto.

Yandi kusala ti kizizi ya yandi kulezima na sika ya beto.

Kupema

3 Na yina, bantu nyonso ya ntoto ke zaba nzila ya nge.
Mpulusu ya nge ke zabakana na bantu nyonso!
4 Bika ti bantu kukembila nge, Nzambi!
Bika ti bantu nyonso kukembila nge!
5 Bantu ya bayinsi nyonso ke na kuyangalala,
bawu ke na kusala milolo ya nsayi.
Samu ti nge ke fundisaka bantu na kati ya kusungama nyonso.
Ni nge ke twadisaka bantu ya bayinsi awa na ntoto.

Kupema

6 Bika ti bantu kukembila nge, Nzambi!
Bika ti bantu nyonso kukembila nge!

7 Ntoto me pesa madya ya yawu,
Nzambi, Nzambi ya beto me sakumuna beto.
8 Nzambi me sakumuna beto,
tii na bandilu nyonso ya ntoto ba ke na kuzitisa yandi.

68

Mukunga samu na kuyamba Nzambi ya lunungu

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga.
2 Nzambi me telama, bambeni ya yandi me mwangana,
bayina ke yinaka yandi me kima na mantwala ya yandi.
3 Mutindu mulinga ke mwanganaka,
ni mutindu yina mpe nge ke mwangisaka bawu.
Mutindu mafuta ya nyosi ke sulumukaka na tiya,
ni mutindu yina bantu ya yimbi ke zimbana na mantwala ya Nzambi.
4 Kasi bantu ya kudedama ke na kuyangalala,
bawu ke na kubina na nsayi nyonso na mantwala ya Nzambi.
Bawu me fuluka na kilengi.

5 Beno yimbila samu na Nzambi,
beno yimbidila Nkumbu ya yandi na mikunga,
beno yidika nzila ya muntu yina ke tambulaka na zulu ya matuti,
mutindu na zulu ya mpunda.
Nkumbu ya yandi Yave, beno yangalala na mantwala yandi.
6 Tata ya bansaana mpe yina ke nwaninaka mifwidi,
ni Nzambi yina kele na kisika ya yandi ya longo.
7 Nzambi ke pesaka dikanda na bantu yina kele kaka bawu mosi.
Yandi ke kuulaka bankole mpe yandi ke yangidikaka bawu.
Kasi bayina ke tumamaka ve,
bawu ke vwandaka na kisika yina ata kima ve ke menaka.

8 Oo, Nzambi, ntangu nge twadisaka bantu ya nge,
kuna na yinsi ya kuyuma,

Kupema

9 ntoto tekitaka, mazulu nokisaka mvula na ntadisi ya Nzambi.
Mongo ya Sinayi tekitaka na ntadisi ya Nzambi, Nzambi ya Isayeli.
10 Nzambi nge nokisilaka beto mvula ya mambu ya mbote,

nge kindisaka mvwilu ya nge yina lembaka.
11 Bantu ya nge ke na kuzinga na kisika yina nge Nzambi,
na bumbote ya nge, nge kubikaka samu na bamputu.

12 Mfumu me tuba dyambu,
bakento yina ke nataka nsangu ya mbote,
bawu kele nkonga ya nene ya binwani, bawu tubaka:
13 «Bantinu ya bankonga ya binwani ya bambeni me kima, bawu me kima.
Bakento yina ke bikanaka na bayinzo ke na kukabula bimvwama yina ba kuzwaka na mvita.
14 Ntangu beno ke vwandaka ya kulala na kivwandu ya beno,
mapapu ya dibembe kele ya kufuka na palata,
tinta ya bansala ya yawu kele mutindu ya wolo.
15 Ntangu Nzambi-Mpungu mwangisaka bantinu na balweka nyonso,
neze kubwaka na mongo yina ba ke bokilaka Salemone.»

16 Mongo ya Nzambi, mongo ya Basane,
mongo ya bansongi mingi, mongo ya Basane.
17 Myongo ya bansongi mingi,
samu na yinki beno ke na kusala kimbanda na mongo ya Nzambi?
Kisika yina Nzambi me soola na kuzinga kuna.
Ya tsyelika, Yave ke zinga kuna bantangu nyonso.

18 Bapusu-pusu ya mvita ya Nzambi kele mafunda mingi,
mafunda na mafunda, Yave kele na kati-kati ya yawu.
Mongo ya Sinayi kele na kati ya Yinzo ya longo.
19 Nzambi, nge me kwenda na bisika ya kuzangama, nge me nata bankole,
nge me baka makabu na kati-kati ya bantu,
bantu yina ke tumamaka ve na nge,
bawu mpe ke vwanda pene-pene ya Yave Nzambi.

20 Nkembo na Mfumu, konso ntangu yandi ke na kusadisa beto,
Nzambi yayi kele mpulusu ya beto.

Kupema

21 Nzambi yayi kele Nzambi ya mpulusu, samu na beto.
Ni Yave Mfumu lenda kuula beto na lufwa.
22 Ya tsyelika, Nzambi ke nika yintu ya bambeni ya yandi,
mikwa ya yintu ya bantu yina ke na bansuki ya yinda,
bantu yina ke salaka yimbi.

23 Yave ke na kutuba: «Mu ke katula bawu kuna na myongo ya Basane,
mu ke basisa bawu na yisi ya mubu,
24 samu ti nge tambula na kati ya menga,
ludimi ya bayimbwa ya nge ke pela menga ya bambeni ya nge.»
25 Oo, Nzambi, ba ke na kutala nkonga ya bantu ya nge,
yina ke na kuluta!
Nzambi ba ke na kutala nkonga ya bantu ya nge,
nkonga ya ntinu ya munu, na kati ya Yinzo ya longo!
26 Miyimbidi ke na kutambula na mantwala,
na manima, ni bantu yina ke sikaka bansambi.

Na kati-kati ni bandumba yina ke sikaka bangoma ya fyoti.
27 Beno tonda Nzambi na kati ya balukutakanu!
Beno tonda Yave beno katuka kuna na yinto ya Isayeli!
28 Ya ntete ni Bezame yina me lutila buntwenya.
Na manima ni bamfumu ya Yuda na nkonga ya bawu ya binwani,
bamfumu ya Zabulone mpe bamfumu ya Nefetali.
29 Nzambi ya nge me tumisa ti nge vwanda na lulendo.
Oo, Nzambi lakisa lulendo ya nge, mutindu nge salaka yawu na ntangu
ya ntama samu na beto.
30 Katuka kuna na Yinzo ya nge, nge ke na kuyala Yelusalemi,
bantinu ke na kunatinaka nge makabu.
31 Semba kibulu yina kele na kati ya maza ya batwandu,
semba mpe nkonga ya bangombe ya mbakala na bana ya bangombe ya
bantu,
bawu kwiza pesa palata na kuyinama nyonso!
Mwangisa bawu, bawu yina zola bamvita!

32 Bantu ya mfunu ke na kwiza, bawu me katuka na Ngipiti,
bantu ya Kuse ke na kulomba lusalusu na sika ya Nzambi.
33 Bayinsi ya kintinu ya ntoto, beno yimbidila Nzambi.
Beno yimbidila Mfumu mikunga.

Kupema
34 Beno yimbidila Nzambi yina ke na kwendaka tambulaka na zulu,
mutindu na zulu ya mpunda,
zulu ya ntangu ya ntama, yandi ke na kuwakisa ndinga ya yandi, ndinga
ya yandi ya lulendo.
35 Beno ndima lulendo ya Nzambi, yandi ke na kuyala Isayeli,
Lulendo ya yandi kele na kati ya matuti.

36 Katuka kuna na Yinzo ya nge,
nge kele Nzambi ya nsisi,
ni nge Nzambi ya Isayeli ke pesaka na bantu ya nge, lulendo na ngolo.
Nkembo na Nzambi!

69

Luzolo ya munu na Yinzo ya nge

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya
miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya mukunga ya Bifulu
2 Nzambi, vuukisa munu,
mu ke na maza na laka.
3 Mu me dyama na kati ya poto-poto, mu ke na kulenda ve.
Mu me dyama na maza, kisika yina kele sunda,
nyamba ya maza ke na kunata munu.
4 Mu me lemba samu na kulooka yina mu ke na kulooka,
laka ya munu ke na kuyuma!
Meso ya munu me lemba na kuvingila lusalusu ya Nzambi.
5 Bayina ke na kuyina munu ya mpamba, bawu kele na lulendo,
bawu me lutila mingi na bansuki ya munu ya yintu!
Bawu ke na kusosa na kufwa munu!
Bawu ke na kuyina kwandi munu ya mpamba!
Bawu ke na kulomba munu na kuvutula bima yina mu bakaka ve!

6 Oo, Nzambi nge me zaba buzoba ya munu,
yimbi ya munu kele ve ya kubumbama na mantwala ya nge.

7 Bika ti bayina me kwikila na nge kutala ve nsoni samu na munu,
nge Yave, Mfumu ya Binwani!
Bayina ke na kusosa nge,
bawu kuvwanda ve na nsoni samu na munu,
nge Nzambi ya Isayeli!
8 Ya kele samu na nge mu ke na kundima bifingu,
bika ti kizizi ya munu kufuluka na nsoni!
9 Na meso ya bampangi ya munu,
mu me kuma mutindu muntu yina ba me zaba ve.
Na meso ya bana ya mama ya munu,
mu me kuma mutindu nzenza.
10 Luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka munu mutindu tiya.
Bifingu ya bantu yina ke na kufinga nge ke na kubwidila munu*.
11 Mu ke na kudila, mu ke na kumina-nsoki,
yawu ke na kusala ti ba finga munu.
12 Mu me lwata saki mutindu kinkuti,
bantu ke na kuseka munu.
13 Bantu yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu ke yonzamaka, na
nkotolo ya mbanza,
bawu ke na kuzonza yimbi samu na munu.
Mpe bayina ke kolaka malafu ke na kuseka munu na mikunga ya bawu.

14 Yave, mu ke na kupesa nge lusambulu ya munu!
Nzambi, yayi ni ntangu ya kuwa lusambulu ya munu na bumbote ya nge
ya mingi!
Pesa munu mvutu, nge kele Muvuukisi ya tsyelika!
15 Kubika ve ti mu dyama na kati ya poto-poto, basisa munu kuna!
Kuula munu na maboko ya bantu yina ke yinaka munu!
Basisa munu na maza, kisika yina kele sunda!
16 Kubika ve ti nyamba ya maza kunata munu!
Kubika ve ti dibulu yina ke sukaka ve, kumina munu.
Kubika ve ti yinwa ya ndyamu kukanga munu.
17 Yave pesa munu mvutu, kukwikama ya nge kele mbote.
Na kyadi ya nge ya nene, tala dyambu ya munu.
18 Kupesa ve munu mukongo, munu kisyelo ya nge.
Mu kele na kati ya mpasi, kwiza mbangu, kwiza pesa munu mvutu!
19 Belama na sika ya munu, kuula munu,
samu na bambeni ya munu, pesa munu kimpwanza.

20 Nge, nge ke na kutala nsoni ya kulutila yina mu me tala,
mpe nsoni yina mu me tala.
Bambeni ya munu nyonso kele na mantwala ya nge.
21 Bifingu ke na kutalisa munu mpasi na ntima, mpe mu ke na kimbevo,
mu ke na nsatu ya muntu yina ke tala munu kyadi,
kasi muntu kele ve.
Mu ke na kusosa muntu yina ke kindisa munu,
kasi mu ke na kuzwa yandi ve.

* **69:10** *Munu* Tala na Yne 2.17, Loma 15.3

22 Bambeni ya munu me tula bima ya yimbi na madya ya munu.
Samu na kukatula munu nsatu ya maza, bawu me pesa munu vinu ya
ngayi.

23 Bika ti mesa ya bawu kuvwanda mutambu samu na bawu mosi,
mpwasa samu na bantu yina bawu bokilaka.
24 Bika ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe,
samu ti bawu tala dyaka kima ve,
mpe sala ti bawu vwanda ntangu nyonso
na mukongo ya kukondama!
25 Bika ti nkele ya nge ya kulutila kubwidila bawu,
mpe nkele ya nge kusimba bawu.
26 Bika ti bivwandu ya bawu kumwangana,
bika ti ata muntu mosi ve kuvwanda dyaka na bayinzo ya bawu ya lele.
27 Muntu yina nge me bula, bawu ke na kukwamisa dyaka yandi,
bawu ke na kuzonzila mpasi ya bantu yina nge me kufwa na mbele ya
mvita.
28 Bwela yimbi yayi na zulu ya yimbi ya bawu.
Kulemvokila bawu ata fyoti ve.
29 Katula bankumbu ya bawu na kati ya dibuku ya luzingu.
Ba sonika ve bankumbu ya bawu na lutangu ya bantu ya kudedama!

30 Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi,
kasi nge Nzambi, lusalusu ya nge ke na kukeba munu.
31 Mu ke kembila nkumbu ya Nzambi na mikunga,
mu ke siika yandi na kuvutula yandi matondo.
32 Yawu ke pesa Yave nsayi, kulutila ngombe,
na mampoka ya yawu, na bikodya ya yawu.
33 Bamputu ke na kutala mpe bawu ke na kuyangalala mutindu yayi:
«Beno bayina ke na kusosa Nzambi, beno vwanda na luzingu ya yinda!
34 Ya tsyelika, Yave ke kuwaka lusambulu ya bamputu,
yandi ke mangaka ve bantu ya yandi, yina kele bankole.
35 Bika ti zulu na ntoto kukembila yandi,
mubu na nyonso yina kele na kati ya yawu kukembila yandi!
36 Ya tsyelika, Nzambi ke vuukisa Siyone,
yandi ke tunga bambanza ya kizunga ya Yuda.
Bantu ya yandi ke kwiza zinga kuna,
yawu ke kuma mvwilu ya bawu.
37 Yawu ke kuma mvwilu ya bana ya bisadi ya bawu.
Bayina ke zolaka Nkumbu ya Yave,
bawu ke kwiza zinga kuna.»

70

Yave kwiza nswalu mpe sadisa munu
(Mga 40.14-18)

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya
miyimbidi. Mukunga samu na kubambukaka Nzambi moyo.
2 Oo, Nzambi kuula munu!
Yave, kwiza mbangu samu na kusadisa munu!
3 Bika ti bayina ke na kusosa lufwa ya munu,

bawu kutala nsoni, bawu kusafuka!
Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi!
Bawu kuvutuka manima na nsoni.
4 Bika ti bayina ke na kuseka munu,
bawu kuvutuka na nsoni.
5 Bika ti bayina nyonso ke na kusosa nge,
bawu yangalala mpe bawu vwanda na kyese!
Bika ti bayina ke zolaka mpulusu ya nge, bawu kutuba ntangu nyonso:
«Nzambi kele Nzambi ya nene!»
6 Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi.
Oo, Nzambi kwiza nswalu.
Nge kele nsadisi mpe kikuudi ya munu.
Yave kulutisa ve ntangu.

71

Kubika munu ve na ntangu yayi mu me nuna
1 Yave, nge kele kiswamunu ya munu,
mu kutala nsoni ve!

2 Na ludedomo ya nge, kuula munu,
katula munu na mpasi,
teka dikutu ya nge na kuwa lusambulu ya munu,
mpe vuukisa munu!
3 Vwanda samu na munu ditadi ya nene yina kele kiswamunu samu na munu,
kisika yina mu ke kwizaka bumbama ntangu nyonso.
Nge me baka lukanu ya kuvuukisa munu,
samu ti nge kele ditadi ya munu ya nene, kiswamunu ya munu!
4 Nzambi ya munu, kuula munu na maboko ya muntu ya yimbi,
kuula munu na maboko ya muntu yina kele ve ya kudedama, muntu yina ke na mambu ya ngolo.
5 Ya tsyelika, Yave Mfumu, nge kele kivuvu ya munu.
Mu tulaka ntima ya munu na nge kubanda buntwenya ya munu.
6 Kubanda na kivumu ya mama ya munu,
mu ke yekamaka na nge.
Ni nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu.
Mu ke yimbila nge mikunga ya nzitusu konso ntangu.
7 Na mantwala ya bantu mingi, mu kele mutindu dyambu ya ngitukulu,
kasi nge kele kiswamunu ya munu ya lulendo.
8 Bika ti yinwa ya munu kufuluka na mikunga ya nzitusu.
Bilumbu nyonso, mu ke yimbila mikunga samu na nkembo ya nge!

9 Kumanga munu ve ntangu yayi mu me kuma kiboba,
kubika munu ve ntangu yayi ngolo me manisa munu.
10 Ya tsyelika, bambeni ya munu ke na kuzonza yimbi samu na munu,
bayina ke na kulanda luzingu ya munu,
bawu ke na kusadila munu bamfundu.
11 Bawu ke na kutuba:
«Nzambi me losa yandi,
beno landa yandi, beno bwila yandi.
Ya kele ve na muntu yina ke kuula yandi.»
12 Nzambi, kuvwanda ve ntama na munu!

Nzambi ya munu, kwiza mbangu samu na kusadisa munu!
13 Bayina ke na kutelemina munu,
bika ti bawu kuvwanda na nsoni, bika ti bawu kuzimbana!
Bayina ke na kusosa kusala munu yimbi,
bika ti bawu kufuluka na nsoni, nsoni ya kulutila!
14 Kasi munu, kivuvu ya munu kele kaka na nge,
mu ke tatamana na kukembila nge.
15 Yinwa ya munu ke zonzila ludedomo ya nge,
mu ke samuna mpulusu ya nge bantangu nyonso,
mu ke lenda ve na kutanga yawu.
16 Yave Mfumu, mu ke belama na ntadisi ya nge,
samu na kuzonzila mambu ya nge ya mbote mingi.
Mu ke bambuka moyo kaka na nge, kaka na ludedomo ya nge.

17 Nzambi, nge me longa munu kubanda buntwenya ya munu.
Tii na ntangu yayi, mu ke na kusamuna mambu ya nge ya ngitukulu.
18 Nzambi ya munu, kulosa munu ve ata na ntangu yayi,
mu me nuna mpe mu me kuma na bansuki ya mpembe,
samu ti mu zonzila ngolo ya nge na bantu ya mbandu yayi,
mu zonzila lulendo ya nge na bantu yina ke kwiza na manima.
19 Nzambi, ludedomo ya nge ke na kukuma tii na zulu,
samu ti nge me sala mambu ya nene.
Nzambi, nani me fwanana na nge?
20 Nge me lutisa beto na bampasi mpe bampasi ya kulutila.
Kasi nge me pesa dyaka beto luzingu.
Nge ke basisa munu na kati ya dibulu ya kondwa nsuka.
21 Pesa dyaka munu nkembo! Kindisa dyaka munu!
22 Munu mpe, mu ke kembila nge na nsambi,
samu na kukwikama ya nge, nge Nzambi ya munu.
Mu ke yimbidila nge na nsambi, nge Nzambi ya longo ya Isayeli!
23 Mu ke sala milolo ya nsayi,
ntangu mu ke yimbidila nge mikunga,
samu ti nge me vuukisa luzingu ya munu nyonso,
mu ke yimbidila nge.
24 Yinwa ya munu ke zonzila ntangu nyonso ludedomo ya nge,
bayina ke na kusosa kutalisa munu mpasi,
bawu me fuluka na nsoni,
bawu ke na kuyindula dyaka mbote ve.

72

Lusambulu samu ti Nzambi kusakumuna ntinu
1 Mukunga ya Salomoni.
Nzambi sala ti ntinu kusala banzengolo ya mbote,
sala ti mwana ya ntinu kuvwanda ya kudedama.
2 Yandi ke fundisa bantu ya nge na ludedomo nyonso,
yandi ke sala banzengolo ya mbote na yina me tadila bamputu.
3 Myongo ke nata kizunu samu na bantu,
myongo ya fyoti ke nata ludedomo.
4 Yandi ke sala lufundusu ya bamputu na mutindu ya kufwanakana,
yandi ke vuukisa bana ya muntu ya mpasi,

yandi ke sukisa muntu yina ke nyokolaka bantu.

5 Bantangu nyonso yina ntangu na ngonda ke vwanda,
bantu ke zitisa nge bambandu na bambandu.
6 Bika ti ntinu kuvwanda mutindu mvula yina ke na kunoka na matiti
yina ba me zenga,
yandi vwanda mutindu maza yina ke na kubolisa ntoto.
7 Ntangu nyonso ya luzingu ya yandi, muntu ya kudedama ke vwanda
na ntomosono,
kizunu ke fuluka ntangu nyonso yina ngonda ke lezima.

8 Yandi ke yala kubanda na mubu mosi tii na mubu ya nkaka,
yandi ke yala kubanda na nzadi ya Efalate tii na bandilu ya ntoto.
9 Bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma,
bawu ke fukama na mantwala ya yandi.
Bambeni ya yandi nyonso ke kudya ntoto.
10 Bantinu ya Talesise mpe ya bisanga ke nata bampaku ya bawu,
bantinu ya Saba na ya Seba ke natina yandi makabu ya bawu.
11 Bantinu nyonso ke fukama na mantwala ya yandi,
bayinsi nyonso ke sadila yandi.

12 Ya tsyelika yandi ke vuukisa muntu ya mpasi yina ke yawula na sika
ya yandi,
yandi ke vuukisa mputu yina kele ve na muntu ya kusadisa yandi.
13 Yandi ke tala kyadi ya mputu mpe muntu ya mpasi.
Yandi ke vuukisa luzingu ya bantu ya mpasi.
14 Yandi ke kuula bawu na maboko ya bantu yina ke nyokolaka mpe
bantu yina ke sala mambu ya ngolo,
samu ti luzingu ya bawu kele mfunu na meso ya yandi.

15 Bika ti ntinu kuvwanda na luzingu ya yinda.
Bika ti ba kupesa yandi wolo yina ke katukaka na Seba.
Bika ti bantu kusambila samu na yandi konso ntangu.
Bika ti ba kusakumuna yandi bilumbu nyonso.
16 Bika ti bambuma ya faline kuvwanda mingi na kati ya yinsi, na
bansongi ya myongo.
Bika ti bambuma ya yawu kubasisa bifulu mutindu bayinti ya Libane.
Bika ti bantu kuzwa ntomosono na bambanza mutindu matiti ke
menaka na ntoto.
17 Bika ti nkumbu ya yandi kuzingila bantangu nyonso.
Bika ti nkumbu ya yandi kuvwanda ya mankululu, mutindu ntangu.
Bika ti na nkumbu ya yandi, bantu kusakumuna bampangi bawu na
bawu.
Bika ti bayinsi nyonso kutuba ti ntinu kuvwanda na buyenge.

18 Nkembo na Yave Nzambi, Nzambi ya Isayeli!
Ni yandi kaka ke salaka mambu ya ngitukulu!
19 Bika ti Nkumbu ya yandi ya nkembo kukemboswa bantangu nyonso!
Bika ti ntoto nyonso kufuluka na nkembo ya yandi. Ameni! Ameni!

*
20 Nsukunu ya balusambulu ya Davidi, mwana ya Isayi.

DIBUKU YA TATU

73

73–89

Ntangu mambu nyonso ke vwandaka mbote samu na bantu ya yimbi

1 Mukunga ya Asafe. Ya tsyelika, Nzambi kele mbote samu na Isayeli,
yandi kele mbote samu bantu nyonso yina ke na bantima ya kuvedila.
2 Kaka fyoti bikanaka, mu zolaka syelumuka.
Kaka fyoti bikanaka, mu zolaka bula dibaku.

3 Mu vwandaka na musoki samu na bantu ya lunangu.
Mu vwandaka tala bantu ya mavanga ya yimbi kuzinga na kizunu.
4 Bawu ke kuzwaka mambu ve tii na lufwa ya bawu.
Bawu ke na mavimpi ya mbote mpe banzutu ya bawu ke nene.
5 Bawu ke talaka ve mpasi yina bantu ke talaka,
nkwamusu yina ke bwidilaka bantu, yawu ke bwidilaka bawu ve.
6 Ni yawu yina, bawu ke salaka lunangu mutindu bantu yina ke lwataka misanga na laka.
Mambu ya bawu ya ngolo yina bawu ke salaka, yawu kele mutindu binkuti yina bawu ke lwataka.
7 Bizizi ya bawu ke lezimaka mutindu mafuta,
mabanza ya bawu ya yimbi kele ya kulutila.
8 Bawu ke sekaka bampangi ya bawu na kuzonzilaka bawu yimbi samu na kutalisa bawu mpasi.
Bawu ke zonzaka na lunangu nyonso samu na kulakisa ngolo ya bawu.
9 Bawu ke zonzilaka mazulu yimbi,
mambu yina bawu ke tubaka ke wakanaka na ntoto.
10 Ni yawu yina, bantu nyonso ke landaka bawu,
bantu ke ndimaka mambu ya bawu mutindu ba ke kunwaka maza.
11 Bawu ke na kutuba: «Yinki Nzambi zaba?
Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yandi kele na luzabu?»
12 Beno tala bantu yayi ya mavanga ya yimbi,
bawu ke na kuzinga na kizunu,
bimvwama ya bawu ke na kukuma mingi.
13 Ya tsyelika, mu me sala kisalu ya mpamba na kuvedisa ntima ya munu,
ya tsyelika, mu me sukula mpe maboko ya munu samu na kulakisa ti mu me sala ve yimbi.
14 Bilumbu nyonso, mu ke na kutala mpasi.
Konso suka, mu ke na kuzwa kitumbu.
15 Kana mu tuba ti mu ke zonza mutindu bawu,
na yina, mu ke tekisa bana ya nge.
16 Mu yindulaka samu na kubakula yawu,
kasi yawu vwandaka mpasi mingi samu na kubakula.
17 Tii na ntangu mu kotaka na Yinzo ya longo ya Nzambi,
na yina, mu bakulaka mambu yina ke kumina bawu.

18 Ya tsyelika, nge tulaka bawu na bisika yina ke ndelo,
nge salaka ti bawu kumwangana.
19 Na mbala mosi, bawu me mwangana!
Bawu me suka, bawu me mwangana na boma ya kulutila.
20 Mutindu ndosi ke zimbanaka na suka,

ni mutindu yina mpe, Mfumu, ntangu nge ke telama samu na kupesa
kitumbu,
bawu ke zimbana.

21 Ntangu yina munu vwandaka na kyadi,
mpe mu vwandaka na kati ya mpasi na ntima,
22 mu kumaka zoba, mpe mu vwandaka zaba dyaka ata kima,
mu vwandaka mutindu kibulu na ntadisi ya nge.

23 Kasi ntangu nyonso, mu ke kaka na nge.
Nge me simba munu na diboko ya lubakala.
24 Nge ke na kutwadisa munu na malongi ya nge,
mpe nge ke yamba munu na nkembo ya nge.
25 Nani dyaka kele na mazulu?
Awa na ntoto, mu ke kaka na nsatu ya nge.
26 Nzutu ya munu mpe ntima ya munu lenda kulemba,
Kasi Nzambi kele ngolo ya munu,
mvwilu ya munu ya bantangu nyonso.
27 Bayina ke bika nge na kukwenda ntama, bawu ke kufwa.
Nge ke salaka ti bantu nyonso yina ke bika nge kuzinga ve,
bantu nyonso yina ke landa banzambi ya nkaka.
28 Buyenge ya munu, ni kuvwanda pene-pene na Nzambi.
Yave Mfumu kele kiswamunu ya munu,
mu ke mwangisa nsangu na mambu nyonso yina yandi me sala.

74

Kubokila Nzambi samu na Yinzo ya yandi yina me mwangana
1 Mukunga ya Asafe.
Nzambi, samu na yinki nge me manga beto ya mankululu?
Samu na yinki nge ke na nkele ya kulutila na beto,
beto mameme ya nge yina nge ke dikilaka?
2 Bambukila mukangu ya bantu ya nge moyo!
Nge kuzwaka bawu katuka ntangu ya ntama,
nge kuulaka bawu,
bawu kele bantu ya kifumba ya nge,
bawu kele mvwilu ya nge!
Bambuka moyo na mongo ya Siyone,
kisika yina nge me tula Yinzo ya nge!

3 Kwiza tala mutindu yawu kele ya kumwangana ya mankululu,
mbeni me mwangisa bima nyonso na kati ya Yinzo ya nge ya longo.
4 Mitantu ya nge ke na kulooka na kisika yina beto vwandaka bwabana
nge.
Bawu me tula kidimbu ya yinsi ya bawu kuna na kulakisa ti bawu me
nunga.
5 Ba ke na kutala bawu mutindu mosi na muntu yina me simba soka,
samu na kuzenga bayinti yina kele na mfinda.
6 Mpe ntangu yayi, bawu me mwangisa bima nyonso yina ba fikulaka,
bawu me mwangisa yawu na basoka mpe na bikonkoto.
7 Bawu me tula tiya na kati ya Yinzo ya nge ya longo,

bawu me losa na ntoto mpe me safula Yinzo, kisika yina nge vwandisaka
Nkumbu ya nge.
8 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu:
«Beto manisa na kufwa bawu!»
Na yinsi nyonso bawu me yoka bisika,
yina bantu vwandaka kwenda sambila Nzambi.
9 Beto ke na kutala dyaka ve bidimbu ya beto,
mimbikudi mpe kele dyaka ve.
Muntu ve na kati ya beto me zaba tii wapi ntangu yawu ke vwandila
mutindu yina.
10 Nzambi, tii wapi ntangu mutantu ke tatamana na kufinga nge?
Tii wapi ntangu mbeni ke tatamana na kusafula Nkumbu ya nge?
11 Nzambi, samu na yinki nge me benda diboko ya nge,
diboko ya nge ya lubakala?
Basisa yawu mpe manisa na kufwa bawu nyonso!
12 Nzambi kele ntinu ya munu, kubanda bantangu ya ntama,
yandi ke salaka ti beto kununga na yinsi.
13 Nzambi, ni nge pasulaka mubu na lulendo ya nge,
nge kosunaka bayintu ya bibulu ya nene ya nsisi ya mubu.
14 Ni nge kosunaka bayintu ya Levyatane*,
nge me sala ti yawu kuvwanda madya ya bantu,
ya bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma.
15 Ni nge ke basisaka maza ya bayinto mpe ya bamwila.
Ni nge ke yumisaka banzadi yina ke kawukaka ve.
16 Kilumbu kele ya nge, mpimpa mpe kele ya nge,
ni nge yidikaka ngonda na ntangu.
17 Ni nge tulaka bandilu nyonso ya ntoto,
ni nge salaka ntangu ya tiya mpe ntangu ya madidi ya ngolo.

18 Yave, bambuka moyo ti mbeni me finga nge.
Bambuka moyo ti dikanda mosi ya bulawu me safula Nkumbu ya nge.
19 Kuyekula ve bantu ya nge yina nge ke zolaka na maboko ya bibulu ya
mfinda.
Bantangu nyonso, kuzimbana ve bantu ya nge yina kele na mpasi.
20 Tala mbote ngwisani ya nge,
samu ti biswamunu ya yinsi me kuma bisika yina,
bantu yina ke salaka mambu ya ngolo ke na kwendaka bumbama.
21 Bika ti muntu yina ba ke na kunyokola kuvutuka ve na nsoni!
Bika ti muntu ya mpasi na mputu kukembila Nkumbu ya nge!
22 Nzambi telama, mpe nge kukinwanina!
Bambuka moyo na bifingu yina,
muntu yina kele ve na ndwenga ke na kufinga nge ntangu nyonso.
23 Nzambi kuzimbana ve kulooka ya mitantu ya nge,
kuzimbana ve makelele yina ke na kusala bayina ke na kunwanisa nge
ntangu nyonso!

* **74:14** *Levyatane* kele kibulu ya nsisi ya nene ya mubu.

75

Ni Nzambi kele zuzi

1 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. «Kumwangisa ve!» Mukunga.
2 Nzambi, beto ke kembila nge,
beto ke kembila nge,
Nkumbu ya nge kele ntama ve na beto,
yawu ke na kuzabisa beto mambu ya nge ya ngitukulu.

3 «Kaka na ntangu yina mu ke kubika,
ni munu ke fundisa na kusungama nyonso.
4 Ata ti ntoto me ningana na bantu nyonso yina ke zingaka na yawu,
ni munu me kindisa makunzi ya yawu.»

Kupema

5 Mu ke na kutuba na bantu ya lunangu: «Beno bika lunangu.»
Mpe na bantu ya yimbi: «Beno kukilakisa ve ti beno ni beno.
6 Beno kukilakisa ve ti ni beno me lutila,
beno kuzonza ve na lunangu nyonso.
7 Kuzanguka ya muntu ke katukaka ve na esete, na wesete ve,
Kuzanguka ya muntu ke katukaka ve na yinsi ya kuyuma,
8 ni Yave kele zuzi,
yandi lenda zangula muntu mosi,
mpe kukulula muntu ya nkaka.»

9 Yave kele na mbungu na maboko ya yandi,
yawu kele ya kufuluka na vinu ya ngolo mingi, malafu ya nkele ya yandi.
Yandi me mwangisa yawu na bantu ya yimbi yina kele awa na ntoto,
bawu nyonso fwana kunwa yawu tii na nsuka.

10 Kasi munu, mu ke zonzila yawu bantangu nyonso,
mu ke yimbidila Nzambi ya Yakobi.
11 «Mu ke sukisa ngolo ya bantu nyonso ya yimbi,
kasi ngolo ya bantu ya kudedama ke kuma dyaka mingi.»

76

Nzambi sukisaka mvita kuna na Siyone

1 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi,
ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga.
2 Na Yuda, bantu me zaba Nzambi,
Nkumbu ya yandi kele nene na Isayeli.
3 Yinzo ya yandi ya lele kele na Saleme,
yandi ke vwandaka na Siyone.
4 Ni kuna yandi zengaka madyonga,
kinwanunu yina ke kebaka nzutu, mbele ya mvita na binwanunu ya mvita.

Kupema

5 Nzambi ya munu, nge ke na kulezima,
nkembo ya nge me lutila myongo ya ntangu ya ntama.
6 Bawu me botola bima ya binwani ya ngolo,

binwani nyonso yayi ya kibakala, bawu nyonso me lala mpongi ya
mankululu,
bawu lendaka ve na kunwana, bawu binwani ya ngolo.
7 Ntangu nge ke sembaka bawu, nge Nzambi ya Yakobi,
bampunda na bantu yina ke nataka yawu ke vwandaka dyaka ve na
ngolo.
8 Nge, nge kele Nzambi ya nsisi!
Nani lenda telama na ntadisi ya nge,
ntangu nge ke dasukaka?
9 Katuka kuna na zulu, nge me wakisa banzengolo ya nge,
ntoto nyonso me kuma na boma, mpe yawu me dingama,
10 ntangu nge telamaka na kusala lufundusu,
samu na kuvuukisa bamputu ya yinsi.

Kupema

11 Ata nkele ya bantu, yawu kele mutindu mukunga ya nzitusu samu na
Nzambi,
bayina ke vuukaka na nkele ya nge, nge ke salaka ti bawu kundima nge.

12 Beno sala bansilulu na Yave, Nzambi ya beno, mpe beno lungisa yawu!
Bika ti bantu nyonso yina kele pene-pene na nge,
bawu kunata makabu na Nzambi ya nsisi!
13 Yandi ke sukisaka lunangu ya bamfumu,
yandi ke lakisaka bunsisi ya yandi na bantinu ya ntoto.

77

Na ntangu ya mpasi mu ke bambukaka moyo

1 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyim-
bidi. Mukunga ya Yedutune.
2 Na ndinga ya ngolo, mu ke na kulooka na sika ya Nzambi.
Na ndinga ya ngolo, mu ke na kulooka na Nzambi,
yandi me teka makutu na kuwa munu.
3 Na ntangu ya mpasi, mu ke sosaka Mfumu,
na mpimpa mu ke bikaka ve na kunanguna maboko na sika ya yandi,
mu ke mangaka mbombolo.
4 Mu me bambuka moyo na Nzambi mpe mu me yawula,
mu me yindula mpe mu me lemba.

Kupema

5 Nge me sala ti mu vwanda kaka ya kuvumbuka,
mu me kuma yeko-yeko mpe mu ke dyaka ve na dyambu ya kuzonza.
6 Mu ke na kuyindula samu na bantangu ya ntama,
mu ke na kuyindula samu na bamvula yina lutaka.
7 Mu ke na kubambuka moyo na mukunga ya munu,
na kati na mpimpa, mu ke na kuyindula,
mu ke na kukiyufula.
8 Mfumu ke losaka bantu ya yandi ya mankululu?
Yandi ke fwila dyaka ve bawu kyadi?
9 Kukwikama ya yandi ke zingilaka ve bantangu nyonso?
Mambu yina yandi ke zonzaka,
yawu ke zingilaka bambandu na bambandu.
10 Nzambi me zimbana na kufwila bantu kyadi?

Nkele ya yandi ke na kusala ti yandi kufwila dyaka bantu kyadi ve?

Kupema

11 Mu ke na kutuba mutindu yayi: «Mambu yina ke na kutalisa munu mpasi,
ni diboko ya lubakala ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama,
ke dyaka ve mutindu yawu vwandaka.»

12 Mu ke zonzila dyaka mambu yina Yave salaka,
ya tsyelika, mu me bambuka moyo na mambu ya ngitukulu,
yina Yave salaka na ntangu ya ntama.
13 Mu ke zonzila dyaka nyonso yina yandi salaka,
mu ke yindula na yina me tadila mambu ya nge ya ngitukulu.
14 Nzambi, nge ke salaka na kati ya bulongo,
Nge kele Nzambi ya nene,
ya kele ve na nzambi yina me fwanana na nge.
15 Ni nge kele Nzambi yina ke salaka mambu ya ngitukulu!
Nge me lakisa lulendo ya nge na kati ya bantu.
16 Na lulendo ya nge, nge me kuula bantu ya nge,
bana ya Yakobi mpe bana ya Yosefi.

Kupema

17 Maza me tala nge, Nzambi, maza me tala nge,
yawu me toka mpe yisi ya maza ya nene me ningana.
18 Matuti me nokisa mvula ya nene,
mazulu ke na kuwakisa banzasi,
madyonga ya nge ke na kukwenda bisika nyonso.
19 Na kati ya makelele ya nzasi, na kati ya kimbongila,
balusyemo me pesa nsemo na yinza,
ntoto me ningana, yawu me tekita na boma.
20 Nge fungulaka nzila na kati ya mubu,
nge fungulaka nzila ya fyoti na kati ya maza ya nene,
bantu ke na kuzaba dyaka ve kisika yina nge lutilaka.
21 Nge twadisaka bantu ya nge mutindu nkonga ya mameme,
na lutwadusu ya Moyize mpe Aloni.

78

Na kilumbu ya mpasi mu ke bambuka moyo

1 Mukunga ya Asafe.
Bantu ya munu, beno kuwa Musiku ya munu!
Beno teka makutu na kuwa mambu ya yinwa ya munu!
2 Mu me fungula yinwa samu na kuzonza kingana,
mu ke na kusamuna bingana ya ntangu ya ntama.
3 Mambu yina beto kuwaka, mambu yina beto me zaba,
mambu yina bankooko ya beto zabisaka beto,
4 beto ke bumba yawu ve na bana ya bawu,
kasi beto ke zabisa na mbandu yina ke kwiza mikunga ya nzitusu ya Yave.
Beto ke zonzila lulendo ya yandi
mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka.

5 Yandi me pesa ntumunu na Yakobi,
yandi me pesa Musiku na Isayeli.

Yandi pesaka ntumunu na bankooko ya beto na kuzabisa yawu na bana
ya bawu,
6 samu ti bambandu yina ke kwiza, bawu kulongoka yawu,
mpe bana yina ke butuka na manima ya bawu,
bawu mpe, bawu kuzabisa yawu na bana ya bawu,
7 samu ti bawu kutula kivuvu ya bawu na Nzambi,
bawu kuzimbana ve mambu yina Nzambi me sadila bawu,
mpe ti bawu kusadila bantumunu ya yandi,
8 bawu ke vwanda ve mutindu vwandaka bankooko ya bawu,
bankooko ya bawu vwandaka tedimina Nzambi,
bawu vwandaka na yintu ngolo na Nzambi,
mbandu mosi ya bantu yina vwandaka ve ya kukangama na Nzambi,
bawu vwandaka ve ya kukwikama na Nzambi.
9 Bana ya Efalayime na minani ya bawu,
kimaka na kilumbu yina ya mvita.
10 Bawu bumbaka ve ngwisani ya Nzambi,
bawu mangaka na kulanda Musiku ya yandi.
11 Bawu zimbanaka mambu ya mbote yina Nzambi salaka.
Bawu zimbanaka mambu ya ngitukulu yina yandi lakisaka bawu.

12 Na meso ya bankooko ya bawu,
Nzambi salaka dyambu mosi ya ngitukulu.
Kuna na yinsi ya Ngipiti, na kizunga ya Soyane.
13 Yandi fungulaka nzila na kati ya mubu mpe yandi lutisaka bawu,
yandi telemisaka maza mutindu kibaka.
14 Na ntangu, ya yandi vwandaka twadisa bawu na dituti,
mpimpa nyonso, yandi vwandaka twadisa bawu na mulaka ya tiya.
15 Nzambi pasulaka matadi ya nene kuna na yinsi ya kuyuma,
mpe yandi pesaka bawu maza mingi ya kunwa,
mutindu maza ya yisi ya ntoto.
16 Na ditadi ya nene, yandi basisaka maza mutindu mwila,
yandi basisaka maza mutindu banzadi.
17 Kasi bawu vwandaka tatamana na kusala masumu na ntadisi ya
Nzambi.
Bawu vwandaka tatamana na kusala yintu ngolo na ntadisi,
ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama kuna na ntoto yina ata kima ke
menaka ve.
18 Bawu sombolaka Nzambi na kati ya bantima ya bawu,
na kulombaka bima ya kudya mutindu bawu zola.
19 Bawu zonzaka mambu ya kulunga ve na ntadisi ya Nzambi, bawu
tubaka:
«Nzambi lenda pesa beto madya kwaku na yinsi ya kuyuma?
20 Yandi bulaka ditadi ya nene mpe maza basikaka,
maza mingi mwanganaka,
yandi ke lenda na kupesa na bantu ya yandi mampa,
yandi ke lenda na kupesa na bantu ya yandi mbisi?»
21 Yave kuwaka mambu yina mpe yandi kumaka na nkele mingi.
Tiya mosi basikaka samu na kuyoka Yakobi.
Nkele ya Nzambi talanaka mutindu tiya samu na kuyoka Isayeli,
22 samu ti bawu tulaka ve kiminu ya bawu na Nzambi,
samu ti bawu kwikilaka ve ti Nzambi lenda vuukisa bawu.

23 Nzambi pesaka ntumunu na matuti,
yandi fungulaka myelo ya mazulu.
24 Yandi nokisilaka bawu madya yina ba ke bokilaka mane
samu ti bawu kudya, yandi pesaka bawu mampa ya mazulu.
25 Konso muntu kudyaka mampa ya bambazi,
Nzambi fidisaka bawu mampa,
samu ti bawu kudya yawu mpe ti bawu kuyukuta.
26 Kuna na zulu, yandi fulaka mupepe ya esete,
na lulendo ya yandi, yandi nataka mupepe ya sude.
27 Yandi nokisilaka bawu mbisi ya mingi mutindu fundu-fundu ya ntoto,
yandi pesaka bawu bandeke mingi mutindu munyenge ya mubu.
28 Nzambi vwandaka bwisila bawu yawu na kati-kati ya kivwandu ya bawu,
mpe pene-pene na bayinzo ya bawu.
29 Bawu kudyaka mbote mpe bawu nyonso yukutaka,
Nzambi pesaka bawu nyonso yina bawu vwandaka sosa.
30 Ata ti madya vwandaka ntete ya kufuluka na kati ya bayinwa ya bawu,
bawu talaka ti yawu me lunga ntete ve.
31 Nkele ya Nzambi bwidilaka bawu,
Nzambi kufwaka bayina vwandaka na ngolo mingi,
yandi kufwaka mpe bantwenya ya bantu ya Isayeli.

32 Ata nyonso yina, bawu salaka dyaka masumu,
bawu kwikilaka ve na mambu ya ngitukulu yina Nzambi salaka.
33 Kaka na mupepe, Nzambi sukisaka luzingu ya bawu,
yandi sukisaka bamvula ya luzingu ya bawu na kati ya boma.
34 Ntangu Nzambi vwandaka sosa kufwa bawu,
bawu vwandaka sosa Nzambi,
bawu vwandaka vutuka na Nzambi,
mpe bawu vwandaka sosa dyaka Nzambi.
35 Bawu vwandaka bambuka moyo ti Nzambi kele ditadi ya nene ya bawu,
mpe ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele kikuudi ya bawu.
36 Kasi bawu vwandaka vuna yandi na mambu yina bawu vwandaka tuba,
bawu vwandaka zonza mambu ya luvunu.
37 Bantima ya bawu vwandaka ve ya kukangama mbote-mbote na Nzambi,
bawu vwandaka ve ya kukwikama na ngwisani ya yandi.
38 Kasi yandi yina ke fwilaka kyadi,
yandi vwandaka fuka masumu ya bawu,
yandi vwandaka kufwa bawu ve,
yandi vwandaka simba nkele ya yandi.
Yandi vwandaka lakisa ve nkele ya yandi nyonso.
39 Bawu vwandaka bambuka moyo ti bawu vwandaka kaka bantu,
mutindu mupepe yina me luta mpe ke vutuka dyaka ve.

40 Bambala mingi bawu vwandaka tumama ve na Nzambi kuna na yinsi ya kuyuma,
bambala mingi bawu vwandaka nyongisaka Nzambi kuna na ntoto yina ata kima ke menaka ve.

41 Bawu bandaka dyaka na kumeka Nzambi,
bawu bandaka dyaka na kunyongisa Nzambi ya Longo ya Isayeli.
42 Bawu bambukaka ve moyo na lulendo ya Nzambi,
bawu bambukaka ve moyo na kilumbu yina yandi kuulaka bawu na maboko ya mutantu.
43 Bawu bambukaka mpe moyo ve na bimangu yina Nzambi salaka na yinsi ya Ngipiti,
mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka na kizunga ya Soyane.
44 Nzambi kitulaka bamwila ya nzadi ya Nile na menga,
mutindu mosi mpe bamwila ya fyoti,
bantu vwandaka lenda ve na kunwa maza yango.
45 Nzambi fidisaka bawu banzinzi yina vwandaka tatika mpe kufwa bawu.
Mpe bampangu yina vwandaka mwangisa bawu.
46 Yandi yekulaka madya ya bawu ya bilanga na makonko,
yandi yekulaka bambuma ya bisalu ya bawu na bambele-mbele,
47 Nzambi bebisaka bilanga ya bawu ya bayinti ya vinu na mvula ya matadi,
mpe basikomole ya bawu na mvula ya nene.
48 Yandi yekulaka bangombe na mameme ya bawu na mvula ya matadi.
Yandi kufwaka bibulu ya bawu na nzasi.
49 Nzambi dasukilaka bawu, yandi lakisaka bawu nkele ya yandi ya kulutila.
Yandi dasukaka, ya vwandaka mpasi mingi,
ya vwandaka nkonga ya bambazi ya mpasi.
50 Yandi bikaka ti nkele ya yandi kusala na kimpwanza,
yandi katulaka bawu ve na lufwa,
yandi yekulaka luzingu ya bawu na kiyoolo.
51 Yandi kufwaka bana nyonso ya ntete ya babakala kuna na yinsi ya Ngipiti,
bawu vwandaka ngolo ya ntete na kati ya makanda ya Same.
52 Yandi salaka ti bawu kubasika na yinsi ya Ngipiti mutindu mameme,
yandi vwandaka twadisa bawu mutindu nkonga ya bibulu na yinsi ya kuyuma.
53 Nzambi twadisaka bawu na lukengolo nyonso, bawu vwandaka tala boma ve,
mubu dyamisaka bambeni ya bawu.

54 Nzambi nataka bawu na ntoto ya yandi ya longo,
pene-pene ya mongo yina yandi kuzwaka na ngolo ya yandi.
55 Yandi bingisaka bantu ya bayinsi yina vwandaka zinga ntete kuna,
yandi kabulaka bantoto na bikunku, yandi pesaka bawu yawu mutindu mvwilu,
yandi salaka ti bantu ya bifumba ya Isayeli,
kuzinga na kati ya bayinzo ya bantu ya Kaana.
56 Kasi bantu ya Isayeli mekaka Nzambi, ya Kulutila Kuzangama.
Bawu balukilaka yandi, bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya Nzambi.
57 Bawu pesaka Nzambi mukongo,
bawu zitisaka yandi ve, mutindu bankooko ya bawu,
bawu yina kele mutindu munani,

yina ba yidikaka mbote ve.
58 Bana ya Isayeli salaka ti Nzambi kuma na nkele,
samu ti bawu vwandaka kwenda sambila na bisika ya lusambulu yina
vwandaka na zulu myongo.
Bawu vwandaka sombola Nzambi na kusambilaka biteki ya bawu.
59 Nzambi kuwaka mpe yandi kumaka na nkele ya kulutila,
na ngolo nyonso yandi losaka bana ya Isayeli,
60 Nzambi me bika Yinzo ya yandi ya Mbwabanu ya Silo,
Yinzo ya lele, kisika yina yandi vwandaka zinga na kati ya bantu.
61 Nzambi salaka ti Sanduku ya Ngwisani yina kele kidimbu ya ngolo ya
yandi kukwenda,
yandi bikaka ti yawu kukwenda na nkembo ya yawu na sika ya bambeni.
62 Nzambi yekulaka bantu ya yandi na mbele ya mvita,
yandi dasukilaka mvwilu ya yandi.
63 Tiya kwizaka yoka bana ya bawu ya bantwenya,
bana ya bawu ya bakento vwandaka kuzwa dyaka ve mikunga ya
nzitusu.
64 Ba kufwaka banganga-Nzambi ya bawu na mbele ya mvita,
mifwidi ya bawu dilaka ve.

65 Yave vumbukaka mutindu muntu ya ngolo yina vwandaka lala,
mutindu muntu ya ngolo yina kele na kati ya malafu ke na kulooka.
66 Nzambi bulaka mitantu ntangu bawu vwandaka kima,
yandi fwisaka bawu nsoni ya mankululu.
67 Nzambi mangaka dikanda ya Yosefi,
yandi soolaka ve kifumba ya Efalayime.
68 Yandi soolaka kifumba ya Yuda,
mongo ya Siyone yina yandi vwandaka zola.
69 Nzambi tungaka Yinzo ya yandi ya longo mutindu bisika ya
kuzangama,
mutindu ntoto yina yandi yidikaka samu na bantangu nyonso.

70 Yandi soolaka Davidi kisyelo ya yandi,
Nzambi soolaka yandi ntangu yina Davidi vwandaka keba mameme.
71 Nzambi soolaka Davidi na manima ya mameme yina vwandaka pesa
bana ya bawu mabene,
samu ti Davidi kuvwanda muvungi ya Yakobi, bantu ya yandi, mpe ya
Isayeli mvwilu ya yandi.
72 Davidi vwandaka keba Isayeli na ntima ya kusungama,
Davidi vwandaka twadisa bawu na ndwenga nyonso.

79

Yave, kwiza sadisa beto
1 Mukunga ya Asafe.
Oo, Nzambi, bantu ya bayinsi ya nzenza me kwiza fuluka na yinsi yayi,
yina kele mvwilu ya nge,
bawu me sumuna Yinzo ya nge ya longo,
bawu me sala ti Yelusalemi kukuma mutindu kikunku ya matadi.
2 Bambeni me yekula bamvumbi ya bisyelo ya nge,
samu ti yawu kukuma madya ya bandeke,

banzutu ya bayina kele ya kukwikama na nge me kuma madya ya bibulu
ya mfinda.
3 Na balweka nyonso ya Yelusalemi,
bambeni me tangisa menga ya bawu mutindu maza,
ata muntu vwandaka kuna samu na kukunda bawu.
4 Bantu ya bayinsi yina kele pene-pene, bawu ke na kufinga beto,
ntangu nyonso, bawu ke na kuseka beto,
beto me kuma mutindu kisakununu ya bayina ke na kuzunga beto.

5 Yave, tii wapi ntangu nge ke vwanda kaka ya kudasuka?
Tii wapi ntangu kimbanda ya nge ke talana na beto mutindu tiya?
6 Sala ti nkele ya nge kubwidila bantu ya bayinsi yina me zaba nge ve,
na bayinsi ya bintinu yina ke bokilaka ve nkumbu ya nge!
7 Ya tsyelika, ba me botola Yakobi bima ya yandi nyonso,
ba me mwangisa ntoto ya yandi.
8 Nzambi, kubambuka dyaka ve moyo na yimbi yina beto salaka,
na nswalu nyonso, fwila beto kyadi, samu ti beto me lemba mingi!
9 Kwiza sadisa beto, nge Nzambi yina ke vuukisaka beto,
samu na nkembo ya nkumbu ya nge!
Kuula beto mpe fuka masumu ya beto, samu na Nkumbu ya nge!
10 Kubika ve ti bantu ya bayinsi ya nzenza kutuba ti:
«Wapi sika kele Nzambi ya bawu?»
Bika ti yawu kuzabana na bayinsi nyonso mpe na meso ya beto.
Ya me lunga ti nge futisa yimbi ya bantu yina tangisaka menga ya bisyelo
ya nge!
11 Sala ti kuyawula ya bankole kukuma ti na ntadisi ya nge!
Na lulendo ya nge ya kulutila, vuukisa bantu ya nge yina kele na mpasi
ya lufwa!
12 Futisa bambeni ya beto yimbi yina bawu me sala nge,
Yave, vutudila bawu yawu bambala nsambwadi.

13 Na yina me tadila beto bantu ya nge, beto mameme ya nge, yina nge
ke dikilaka
beto ke kembila nge bantangu nyonso,
bambandu na bambandu, beto ke yimbila nge mikunga ya nzitusu.

80

Muvungi ya Isayeli, kuwa
1 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyim-
bidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi.
2 Nge Muvungi ya Isayeli, kuwa mbote,
nge yina ke na kutwadisa Yosefi mutindu nkonga ya bibulu,
nge yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba,
talana na kati ya nkembo ya nge!
3 Na mantwala ya Efalayime, ya Bezame, mpe ya Manase,
lakisa ngolo ya nge, mpe kwiza vuukisa beto!
4 Nzambi, vutula beto na sika ya nge,
lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka!

5 Yave Nzambi ya Binwani, tii wapi ntangu nge ke vwanda na nkele
na yina me tadila lusambulu ya bantu ya nge?

6 Nge pesaka bawu mansangasa mutindu madya,
nge salaka ti bawu kunwa mansangasa mutindu maza.
7 Nge me sala ti beto kuma bantu ya mindondo samu na bantu yina kele
pene-pene na beto.
Bambeni ya beto ke na kuseka beto.
8 Nzambi ya Binwani, vutula beto na sika ya nge,
lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka!

9 Kuna na yinsi ya Ngipiti, nge katulaka beto mutindu yinti ya vinu.
Nge bingisaka bantu ya bayinsi ya nzenza samu na kutula beto kuna.
10 Nge yidikilaka beto kisika ya mbote,
myanzi ya beto kotaka mingi na yisi ya ntoto,
mpe yawu fulukaka na yinsi.
11 Mpewo ya beto vwandaka fuka myongo,
mpe bintala ya beto vwandaka mutindu bayinti ya sedele ya Nzambi.
12 Bintala ya yinti ya vinu yango vwandaka kwenda tii na mubu ya
Meditelane,
mpe mitwikila ya yawu vwandaka kwenda tii na nzadi ya Efalate.

13 Nzambi, samu na yinki nge me sala mabulu na bikaka ya yawu?
Bantu nyonso yina ke na kulutaka kuna ke na kubuka bambuma ya
yawu.
14 Ngulu ya mfinda me mwangisa yawu,
bibulu ya mfinda me kitula yawu madya ya bawu.
15 Nzambi ya Binwani, mulemvo ya nge!
Vutuka na kati-kati ya beto, katuka kuna na mazulu, losa meso mpe tala!
Tala yinti ya vinu yayi kyadi!
16 Keba kintala yina nge me kunda na diboko ya nge ya lubakala,
keba mwana yina nge mosi, me sala ti yandi kuvwanda na ngolo samu
na nge.

17 Ba me nyengisa yinti ya nge ya vinu,
ba me zenga yawu, ntangu nge me duma, bawu me zimbana.
18 Bika ti diboko ya nge kuvwanda na muntu yina kele na lweka ya nge
ya lubakala,
muntu yina nge mosi me sala ti, yandi kuvwanda na ngolo samu na nge.
19 Beto ke bika dyaka nge ve, sala ti beto kuzinga dyaka,
mpe beto ke bokila Nkumbu ya nge.
20 Yave, Nzambi ya Binwani, vutula beto na sika ya nge!
Lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka!

81

Kana bantu ya munu wilaka munu

1 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyim-
bidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi ya Ngate.
2 Beno sala milolo ya nsayi samu na Nzambi, yandi kele ngolo ya beto.
Beno looka na kyese samu na Nzambi ya Yakobi!
3 Beno yimbila mukunga,
beno wakisa muningu ya ngoma ya fyoti,
beno wakisa muningu ya nsambi mpe ya dituutu!
4 Beno wakisa muningu ya mpungi na bilumbu ya ntete ya ngonda,

na bilumbu yina ngonda ke vwandaka ya muvimba,
na kilumbu ya mukembo ya beto!
5 Yawu kele nsalulu ya misiku samu na bantu ya Isayeli.
Yawu kele mambu ya kusadila yina Nzambi ya Yakobi me tumisa.
6 Yawu kele Musiku yandi kwikaka samu na Yosefi,
ntangu yandi basikaka samu na kunwanisa yinsi ya Ngipiti.

Mu kuwaka ndinga yina mu vwandaka zaba ve, yawu tubaka:
7 Mu katulaka mufuna yina vwandaka na digembo ya nge,
nge pemisaka maboko ya nge na bisalu na ngolo.
8 Na kati ya mpasi, nge lookaka na sika ya munu,
mpe mu kuulaka nge, na kati ya makelele ya nsisi,
mu kuwaka lusambulu ya nge, mu mekaka nge pene-pene ya maza ya Meliba.

Kupema

9 Bantu ya munu, beno kuwa munu mpe mu ke lwengisa beno,
Isayeli, kana nge kuwaka kwandi munu!
10 Ba kutala ve nzambi ya nkaka na sika ya nge!
Kufukimina ve banzambi ya nzenza!
11 Mu kele Yave, Nzambi ya nge,
Nzambi yina basisaka nge na yinsi ya Ngipiti,
fungula mingi yinwa ya nge mpe mu ke fulusa yawu.

12 Kasi bantu ya munu wilaka munu ve,
bantu ya Isayeli zolaka munu ve.
13 Mpe mu me yekula bawu samu ti
bawu kusala mambu yina bawu zola mingi,
bawu me landa mabanza ya bawu mosi.
14 Aa! Kana bantu ya munu wilaka kwandi munu!
Aa! Kana bana ya Isayeli landaka malongi ya munu!
15 Kaka na mbala mosi, mu zolaka nunga bambeni ya bawu,
mu zolaka bula mitantu ya bawu na diboko ya munu.

16 Bantu yina ke yinaka Yave, bawu ke leba yandi,
Isayeli ke zinga na kizunu bantangu nyonso.
17 Nzambi ke pesa bana ya Isayeli bambuma ya faline ya mbote,
mu ke pesa bawu mafuta ya nyosi ya mingi.

82

Nzambi, ludedomo ya bantu nyonso

1 Mukunga ya Asafe.
Nzambi kele na kati ya lukutakanu ya Nzambi.
Yandi ke na kufundisa na kati-kati ya Banzambi.

2 Tii wapi ntangu beno ke fundisa na kati ya kondwa ludedomo,
mpe beno ke na kunungisa bantu ya yimbi?

Kupema

3 Beno fundisa mbote muntu ya kyadi mpe mwana-nsaana,
beno sadila ludedomo na mputu mpe na muntu ya mpasi.
4 Beno vuukisa muntu ya kyadi mpe mputu
beno kuula bawu na maboko ya bantu ya yimbi.

5 «Bawu kele ve na luzabu mpe mayela,
bawu ke na kati kitombe, ni yawu yina,
balufulu yina ke na kusimba ntoto ke na kuningana.
6 Mu tubaka ti beno kele banzambi,
beno nyonso kele bana ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.
7 Kasi, beno ke na kufwa mutindu bantu ya mpamba,
beno ke na kubwa mutindu bamfumu ya mutindu na mutindu.»

8 Nzambi, telama mpe fundisa yinza,
samu ti bayinsi nyonso kele mvwilu ya nge!

83

Lusambulu samu na kununga bambeni
1 Mukunga ya Asafe.
2 Oo, Nzambi, kuvwanda ve swii!
Nzambi, kuvwanda ve kaka mutindu yina kondwa kusala ata dyambu.

3 Samu ti bambeni ya nge ke na kutomboka,
bayina ke yinaka nge ke na kubasisa yintu.
4 Na mayela ya bawu ya yimbi,
bawu me sadila bantu ya nge bamfundu ya yimbi.
Bawu me sala lukutakanu,
samu na kusala yimbi na bantu yina nge ke kebaka.
5 Bawu me tuba: «Beno kwiza, beto zimbisa bawu na bayinsi,
samu ti ba kubambukila dyaka ve moyo na nkumbu ya Isayeli!»
6 Bawu me vukana mpe me wisana na ntima mosi,
bawu me sala ngwisani samu na kutelemina nge.
7 Ba-Edome, ba-Isemayele,
ba-Mowabe, ba-Angale,
8 ba-Ngebale, ba-Amone, ba-Amaleke,
ba-Filiseti na bantu yina ke zingaka na Tile.
9 Bantu ya Asili mpe me vukana na bawu
yandi me kwiza sadisa bana ya Loti.

Kupema

10 Sala bawu mutindu nge salaka bantu ya Midyane,
mutindu nge salaka na Sisela, mpe Yabine kuna na mudimba ya Kisone!
11 Ba kufwaka bawu kuna na Ene-Dole,
bawu kumaka mutindu mboloso samu na ntoto.
12 Bantu ya bawu ya mfunu,
sala bawu mutindu nge salaka na Olebe mpe Zebe.
Bamfumu ya bawu nyonso, sala bawu mutindu nge salaka na Zeba mpe Salemuna.
13 Ni bawu vwandaka tuba:
«Beto baka bantoto ya Nzambi,
samu ti yawu kukuma mvwilu ya beto!»
14 Nzambi ya munu, zungisa bawu na kimbongila,
mutindu bampusu ya bambuma yina mupepe ke nataka.
15 Mutindu tiya ke yokaka mfinda,
mutindu milaka ya tiya ke yokaka myongo,
16 Na yina, landa bawu na kimbongila,

talisa bawu boma na mupepe ya ngolo!
17 Talisa bawu nsoni ya kulutila,
samu ti, bawu sosa lusalusu na Nkumbu ya nge Yave.
18 Bika ti bawu kufwa nsoni mpe bawu kuvwanda na boma mingi
bantangu nyonso!
Bika ti bawu kuzimbana na kati ya nsoni ya kulutila!
19 Sala ti bantu kuzaba ti kaka ni nge ba ke bokilaka na Nkumbu ya Yave,
nge kele Nzambi ya Kulutila Kuzangama na ntoto nyonso.

84

Kyese na bayina ke zingaka na Yinzo ya Yave

1 Mukunga ya bana ya Kole, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya
miyimbidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi.
2 Yave Nzambi ya Binwani,
mu zola mingi Yinzo ya nge!
3 Mu me lemba mpe mu ke na nsatu mingi ya kukota nswalu na ban-
gaanda ya kati ya Yinzo ya Yave,
ntima ya munu mpe nzutu ya munu ke na kulooka na Nzambi ya moyo.
4 Nswini ke na yinzo ya yandi,
dikwangu ke na dizanza ya yandi kisika yina yandi ke tulaka bana ya
yandi.
Mu ke sosaka nge pene-pene ya biyokolo ya nge ya minkayulu, Yave
Nzambi ya Binwani,
nge kele ntinu ya munu mpe Nzambi ya munu!
5 Kyese mingi na bantu yina ke zingaka na Yinzo ya nge,
bawu lenda kembila dyaka nge!

Kupema

6 Kyese mingi na bantu yina ke kuzwaka ngolo ya bawu na sika ya nge,
mabanza ya bantima ya bawu kele mutindu,
banzila yina kele ya kuyilama.
7 Ntangu bawu ke tambulaka na kati ya mudimba ya Bidilu,
Nzambi ke sobaka yawu na bisika yina kele na maza,
mpe mvula ya ntete ke fulusaka yawu na lusakumunu.
8 Ngolo ya bawu ke na kubwelama ntangu bawu ke tambulaka,
bawu ke talanaka na ntadisi ya Nzambi, kuna na Siyone.

9 Yave Nzambi ya Binwani, kuwa lusambulu ya munu.
Nzambi ya Yakobi, kuwa munu!

Kupema

10 Nge kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu,
Nzambi tala! Tala kizizi ya muntu yina nge byekaka na kudukula yandi
mafuta!

11 Kulutisa kilumbu mosi na kati ya ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya
Nzambi,
yawu me lutila funda ya bilumbu na bisika ya nkaka.
Mu me soola na kuvwanda na mwelo ya Yinzo ya Nzambi ya munu,
yawu me lutila na kuvwanda na bayinzo ya lele ya bantu ya yimbi.

12 Ya tsyelika, Yave kele ntangu mpe kinwanunu yina ke kebaka nzutu.
Yave ke fwilaka kyadi mpe yandi ke pesaka nkembo,

yandi ke yiminaka kima mosi ve
na bantu yina ke tambulaka na kusungama nyonso.
13 Yave, Nzambi ya Binwani,
kyese mingi na muntu yina me tula kivuvu ya yandi na nge!

85

Lusambulu samu na kizunu

1 Mukunga ya bana ya Kole, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi.
2 Yave, nge lakisaka bumbote ya nge na yinsi ya nge,
nge vutulaka bana ya Yakobi mutindu bawu vwandaka ntete.
3 Nge lemvokilaka yimbi ya bantu ya nge,
nge fukaka masumu nyonso ya bawu.

Kupema

4 Nge me kulula nkele ya nge nyonso,
nge me bika nkele ya nge ya kulutila.

5 Vutula beto na ntoto ya beto!
Nge Nzambi yina ke vuukisaka beto!
Bika nkele ya nge, yina nge kele na yawu na beto!
6 Nge ke tatamana na kuvwanda na nkele na beto?
Nge ke tatamana na kubumba nkele ya nge bambandu na bambandu?
7 Ni nge ke vutula beto na luzingu,
samu ti bantu ya nge kuyangalala na nge.
8 Yave, lakisa beto kukwikama ya nge,
mpe pesa beto mpulusu ya nge.

9 Mu ke kuwa mambu yina Yave Nzambi me tuba,
samu ti yandi ke zonzaka samu na kizunu ya bantu ya yandi,
mpe samu na bantu yina kele ya kukwikama na yandi,
kasi bawu vutukaka na kusadila mambu ya buzoba.
10 Ya tsyelika mpulusu ya yandi kele pene-pene ya bantu,
yina ke zitisaka yandi,
samu ti nkembo ya Nzambi kuzingila na yinsi ya beto.

11 Kukwikama mpe butsyelika ke na kubwabana,
ludedomo mpe kizunu ke na kubumbasana.
12 Butsyelika ke na kubasika na ntoto,
ludedomo ke na kukwiza katuka na mazulu.
13 Yave yandi mosi ke pesa beto buyenge,
ntoto ya beto ke pesa madya ya yawu.
14 Ludedomo ke tambula na mantwala ya yandi,
balutambi ya yandi ke talana na nzila.

86

Lusambulu na ntangu ya mpasi

1 Lusambulu ya Davidi.
Yave, kuwa munu mpe pesa munu mvutu!
Samu ti mu kele mputu mpe mu kele muntu ya mpasi.
2 Bumba munu samu ti mu kele ya kukwikama,
nge Nzambi ya munu, vuukisa munu,

munu yina kele kisyelo ya nge,
munu yina ke tulaka kivuvu ya munu na nge.
3 Yave, fwila munu kyadi,
samu ti mu ke na kulooka na sika ya nge bilumbu nyonso.
4 Yave, yangidika munu, munu kisyelo ya nge,
mu me baluka na sika ya nge,
5 samu ti nge Yave, nge kele mbote, nge ke lemvokilaka,
kukwikama ya nge kele nene,
samu na bantu yina ke bokilaka nge.
6 Yave, teka makutu na kuwa lusambulu ya munu!
Kuwa kubondila yina mu ke na kubondila nge!
7 Na ntangu ya mpasi, mu ke bokilaka nge,
mpe nge ke kuwaka munu.

8 Yave, na kati ya banzambi, ya kele ve na Mfumu yina me fwanakana na nge,
mpe mosi ve lenda sala yina nge me sala.
9 Yave, bayinsi nyonso yina nge yidikaka ke kwiza fukama na ntadisi ya nge,
mpe yawu ke kembila Nkumbu ya nge.
10 Ya tsyelika, nge kele Nzambi ya nene,
nge ke salaka mambu ya ngitukulu.
Kaka ni nge kele Nzambi.

11 Yave, lakisa munu nzila ya nge,
samu ti mu tambula na butsyelika,
sala ti ntima ya munu kuzitisa Nkumbu ya nge.
12 Yave, Nzambi ya munu,
mu ke kembila nge na ntima ya munu nyonso!
Mu ke kembila Nkumbu ya nge bantangu nyonso.
13 Ya tsyelika, kukwikama ya nge kele nene samu na munu,
nge me kuula munu na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa.

14 Nzambi, bantu ya lunangu me telemina munu,
nkonga ya bantu ya yimbi ke sosa kufwa munu,
bawu me tala ve ti nge kele na mantwala ya bawu.
15 Kasi nge Yave, nge kele Nzambi yina ke fwilaka bantu kyadi,
nge kele Nzambi ya mbote,
nge zaba kuvingila, nge kele Nzambi ya nene,
na yina me tadila, kukwikama, mpe butsyelika,
16 Tala munu, mpe fwila munu kyadi!
Pesa munu ngolo, munu kisyelo ya nge,
mpe vuukisa munu, munu mwana ya kisadi ya nge ya kento!
17 Sadila munu kidimbu,
samu ti bambeni ya munu kutala yawu mpe bawu kufwa nsoni.
Ya tsyelika, ni nge Yave ke sadisaka munu, ni nge ke kindisaka munu!

87

Siyone mama ya bambanza ya bantu nyonso

1 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga.
Nzambi me tunga Siyone na zulu ya myongo ya longo.

2 Yave ke zolaka myelo ya mbanza Siyone
kulutila bayinzo nyonso ya bana ya Yakobi.

3 Nge mbanza ya Nzambi,
ba me zonzila mambu ya nkembo na yina me tadila nge.

Kupema

4 «Mu ke zonzila na yinsi ya Ngipiti mpe ya Babilone,
na kati ya bayinsi yina zaba munu,
yinsi ya ba-Filiseti, ya bantu ya Tile, mpe ya bantu ya Kuse,
ni kuna ba butaka bawu.
5 Kasi na mbanza Siyone, yandi me tuba:
Ni kuna ba butaka bawu nyonso,
ni Nzambi ya Kulutila Kuzangama yidikaka yawu.»

6 Ntangu Yave ke tangaka bantu,
yandi ke sonikaka ti yandi yayi «butukaka na kisika yayi.»

Kupema

7 Bantu yina ke na kuyimba mpe yina ke na kubina, bawu ke na kulooka:
«Nsayi nyonso ya beto ke katukaka na nge.»

88

Lusambulu ya muntu yina kele na kati ya mpasi ya kulutila

1 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba ke yimbilaka yawu na muningu ya dituutu. Mukunga ya Yemane, mu-Ezelayi.
2 Yave Nzambi, Muvuukisi ya munu,
mpimpa na ntangu mu ke na kulooka na ntadisi ya nge.
3 Bika ti lusambulu ya munu kukuma tii na sika ya nge,
teka makutu na kuwa munu!

4 Ya tsyelika, mu me yukuta bampasi,
mpe mu me belama na yinsi ya bafwa.
5 Ba ke na kutanga munu na nkonga ya bantu yina ke na kukwenda na yinsi ya bafwa,
mu me kuma mutindu muntu yina kele dyaka ve na ngolo.
6 Ba me tanda munu na kati ya bantu ya kufwa,
mutindu mosi na binwani yina ba me kufwa,
mutindu bantu yina ba me tula na ndyamu,
mutindu mosi na bantu yina nge ke na kubambukila dyaka moyo ve,
bantu yina kele ya kukabuka na nge.
7 Nge me losa munu na yisi ya dibulu ya yinda, yina kele ve na nsuka,
na kati ya kitombe ya kulutila, na kati ya dibulu ya nene.
8 Nkele ya nge me bwidila munu,
nkele ya nge me bula munu mutindu bimpo.

Kupema

9 Nge me sala ti bantu yina mu zaba kukwenda ntama na munu.
Nge me sala ti mu kuma ngazi samu na bawu.
Mu kele ya kukangama mpe mu lenda basika ve.
10 Meso ya munu ke na kufwa samu na mpasi.

Yave, bantangu nyonso mu ke na kubokila nge!
Mu ke nanguna maboko ya munu na sika ya nge.
11 Ni na bantu ya kufwa nge ke sadila mambu ya ngitukulu?
Bayina kele ya kufwa lenda telama dyaka samu na kukembila nge?
Kupema
12 Ba lenda zonzila bumbote ya nge na kati ya ndyamu?
Ba lenda zonzila kukwikama ya nge na yinza ya bayina zimbanaka?
13 Na kisika ya kitombe, ba zaba mambu ya nge ya ngitukulu?
Na yinsi ya bunzimbu, ba zaba ludedomo ya nge?

14 Kasi munu, ni nge Yave mu ke bokilaka samu na kusadisa munu.
Na suka-suka, lusambulu ya munu ke nangukaka na mantwala ya nge.
15 Yave, samu na yinki nge ke na kumanga munu?
Samu na yinki nge me bumba munu kizizi ya nge?
16 Mu kele muntu ya mpasi mpe ya kulemba katuka buntwenya ya munu!
Nge me sala ti mu vwanda na boma ya kulutila, ngolo me manisa munu!
17 Tiya ya nkele ya nge me luta na zulu ya munu,
boma yina nge ke na kutalisa munu, ke na kumwangisa munu.
18 Bilumbu nyonso, nkele ya nge ya kulutila me zunga munu mutindu maza,
yawu me zunga munu, na balweka nyonso.
19 Nge me sala ti bantu yina kele pene-pene na munu,
na bampangi ya munu kukwenda ntama,
kaka ni kitombe me kuma mpangi ya munu.

89

Bansilulu yina Yave salaka na Davidi

1 Mukunga ya Etane, mu-Ezelayi.
2 Mu ke yimbila bumbote ya Yave, bantangu nyonso.
Yinwa ya munu ke zabisa kukwikama ya nge bambandu na bambandu.
3 Ya tsyelika mu vwandaka tuba: «Bumbote ya nge kele ya kutungama ya mankululu,
ni na dizulu nge me vwandisaka kukwikama ya nge na ngolo nyonso.»

4 Nge tubaka: «Mu salaka ngwisani na muntu yina mu soolaka,
mu kudyaka ndefi samu na Davidi kisyelo ya munu mutindu yayi:
5 “Mu ke sala ti bana ya nge kuvwanda bantinu bantangu nyonso.
Mu ke vwandisa kiti ya kintinu ya nge bambandu na bambandu.”»
Kupema

6 Yave, bika ti mazulu kukembila mambu ya nge ya ngitukulu!
Bika ti mukangu ya bantu ya longo kukembila kukwikama ya nge.
7 Yave, nani lenda telama na ntadisi ya nge kuna na mazulu?
Yave, nani me fwanana na nge, na kati ya bana ya Nzambi?
8 Nzambi kele Nzambi ya nsisi na kati ya lukutakanu ya balongo,
yandi kele Nzambi ya lulendo samu na bayina ke zungaka yandi.
9 Yave, Mfumu ya Binwani, nani kele na lulendo mutindu nge?
Yave, kukwikama ya nge me zungidilaka nge.
10 Ni nge ke yalaka na zulu ya lunangu ya mubu,
ntangu bimpo ya yawu ke nangukaka, ni nge ke dingimisaka yawu.

11 Ni nge nikaka yinsi ya Ngipiti mutindu muntu ya kufwa,
nge mwangisaka bambeni ya nge na diboko ya nge ya lulendo.
12 Mazulu kele ya nge, ntoto mpe kele ya nge.
Ni nge yidikaka yinza mpe nyonso yina ke na kati ya yinza.
13 Ni nge yidikaka node na sude,
mongo ya Tabole na mongo ya Elemone ke yangalalaka na Nkumbu ya nge.
14 Diboko ya nge kele na ngolo mingi,
diboko ya nge kele na lulendo, diboko ya nge ya lubakala kele ya kuzanguka na zulu ya nyonso.
15 Ludedomo mpe kusungama kele lufulu ya kiti ya nge ya kintinu,
kukwikama mpe butsyelika kele na mantwala ya nge.
16 Kyese mingi na bantu yina zaba kusala milolo ya nsayi,
bawu ke na kutambula na nsemo ya kizizi ya nge Yave.
17 Na Nkumbu ya nge, bawu ke na kuyangalala ntangu nyonso,
bawu ke na kutelama samu na ludedomo ya nge.
18 Samu ti nge kele nkembo mpe lulendo ya bawu.
Ni bumbote ya nge ke pesaka beto ngolo.
19 Yave kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu,
Nzambi ya Longo ya Isayeli kele ntinu ya beto.

20 Na bantangu ya ntama, nge zonzilaka na bantu ya nge na kati ya lumoni:
«Mu me sadisa kinwani mosi ya kibakala.
Na kati ya bantu, mu me soola ntwenya, samu ti yandi kuvwanda ntwadisi.
21 Mu me soola Davidi, kisyelo ya munu,
mu me byeka yandi na mafuta ya munu ya longo.
22 Ni yandi diboko ya munu ke simba,
diboko ya munu ke pesa yandi ngolo.
23 Mbeni ke yitukisa yandi ve,
muntu ya yimbi ke talisa ve yandi mpasi.
24 Mu ke nika mitantu ya yandi,
mu ke bula bayina ke yinaka yandi.
25 Kukwikama mpe bumbote ya munu ke vwanda na yandi,
na Nkumbu ya munu, yandi ke vwanda na ngolo mingi.
26 Mu ke sala ti yandi kuyala mubu,
diboko ya yandi ya lubakala ke yala banzadi.
27 Yandi ke bokila munu na kutuba: “Nge kele tata ya munu,
Nge kele Nzambi ya munu, ditadi ya nene yina ke vuukisaka munu!”
28 Mu ke sala ti yandi kuvwanda mwana ya munu ya ntete,
yandi ke vwanda ntinu ya kuzangama kulutila bantinu nyonso ya ntoto.
29 Kukwikama ya munu na sika ya yandi ke vwanda ya bantangu nyonso,
ngwisani ya munu na yandi ke vwanda ya kukangama.
30 Mu ke sala ti bana ya yandi kuzingila bantangu nyonso.
Kiti ya yandi ya kintinu ke zingila mutindu ke zingila mazulu.»

31 «Kana bana ya yandi bika na kulanda Musiku ya munu,
mpe bawu manga na kusadila mambu ya munu,
32 kana bawu safula bansalulu ya misiku ya munu,
mpe bawu kusadila ve bantumunu ya munu,

33 mu ke pesa bawu kitumbu na kubula bawu na yinti,
samu na kubalukila yina bawu me balukila munu.
Mu ke bula bawu samu na masumu ya bawu.
34 Kasi mu ke bika ve na kulakisa yandi bumbote ya munu,
mu ke bika ve na kulakisa yandi kukwikama ya munu.
35 Mu ke safula ve ngwisani ya munu,
mu ke soba ve mambu yina basikaka na yinwa ya munu.
36 Mu me kudya ndefi mbala mosi na bulongo ya munu,
ve, mu ke vuna ve Davidi.
37 Bana ya yandi ke zingila bantangu nyonso,
kiti ya yandi ya kintinu ke vwanda na ntadisi ya munu mutindu ntangu.
38 Yandi ke syama mutindu ngonda bantangu nyonso,
mbangi yina kele na mazulu kele ya kukwikama.»

Kupema

39 «Kasi nge, nge me manga, nge me vweza,
nge me dasukila muntu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta.
40 Nge me nyafuna ngwisani yina nge salaka na kisyelo ya nge,
nge me vweza yimpu ya yandi ya kintinu na kulosa yawu na ntoto.
41 Nge me sala mabulu na bibaka nyonso,
nge me mwangisa bisika ya bawu yina ba tungaka na bibaka ya lukengolo.
42 Bantu nyonso yina ke na luta kuna me botola bima ya yandi,
bantu yina kele pene-pene na yandi ke na kuseka yandi.
43 Nge me kindisa bambeni ya yandi,
nge me sala ti mitantu ya yandi kuyangalala.
44 Nge me tengimisa nsongi ya mbele ya yandi ya mvita,
nge me sadisa yandi ve na kati ya mvita.
45 Nge me sukisa nkembo ya yandi,
nge me losa yimpu ya yandi ya kintinu na ntoto.
46 Nge me sala ti yandi kukuma kiboba na mbangu,
nge me fwisa yandi nsoni.

Kupema

47 Yave, tii wapi ntangu nge ke vwanda kaka ya kubumbama bantangu nyonso,
tii wapi ntangu nkele ya nge ke vwandaka kaka mutindu tiya yina ke na kunyengisa?
48 Bambuka moyo ti ntangu ya luzingu ya munu kele nkufi,
ya kele kwandi na mpamba nge yidikaka bantu nyonso?
49 Ya kele na muntu yina lenda zinga ata kuluta na lufwa?
Nani lenda vuukisa mwela ya yandi samu ti yawu kukota ve na yinsi ya bafwa?

Kupema

50 Yave, wapi mambu ya mbote yina nge salaka na ntangu ya ntama?
Wapi mambu yina nge diilaka ndefi na Davidi na kukwikama ya nge nyonso?
51 Yave, bambuka moyo na kufinga yina ba me finga bisyelo ya nge.
Bambuka moyo ti mu ke na kiyeko ya makanda mingi na yintu ya munu.
52 Yave, bambuka moyo na bifingu ya bambeni ya nge,
samu na ntinu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta,

bawu vwandaka finga yandi bisika nyonso yina yandi vwandaka
kwenda.»

53 Nkembo na Yave samu na bantangu nyonso!
Ameni! Ameni!

DIBUKU YA YIYA

90

90-106

Lusambulu ya kyadi

1 Lusambulu ya Moyize, muntu ya Nzambi.
Yave, nge me vwanda kiswamunu ya beto,
bambandu na bambandu.
2 Ntete-ntete myongo kubutama,
ntete nge kuyidika ntoto mpe yinza,
mankululu na mankululu nge kele Nzambi.

3 Nge ke salaka ti bantu kuvutuka na ntoto.
Nge tubaka: «Beno bantu beno vutuka!»
4 Ya tsyelika na meso ya nge, funda mosi (1 000) ya bamvula kele mutindu
kilumbu ya mazono yina me luta yimeni,
yawu kele mutindu mwa bangunga ya mpimpa.
5 Nge ke nataka bawu,
bawu kele mutindu mwa ntangu fyoti ya mpongi,
yina ke luta na suka mutindu matiti.
6 Na suka, yawu ke basisa bifulu, yawu ke kulaka,
na nkokila, ba ke zenga yawu mpe yawu ke yumaka.

7 Beto ke na kufwa samu na nkele ya nge,
beto ke na kutekita na boma,
samu na nkele ya nge ya kulutila.
8 Nge me yalumuna yimbi ya beto na ntadisi ya nge,
mansweki ya beto ke na kutalana na nsemo ya kizizi ya nge.
9 Bilumbu ya luzingu ya beto ke na kusuka samu na nkele ya nge,
bamvula ya luzingu ya beto ke manisa mutindu mwa mupepe.
10 Lutangu ya bilumbu ya luzingu ya beto kele ya makumi nsambwadi
ya bamvula,
mpe bantu yina kele na ngolo mingi, luzingu ya bawu kele ya bamvula
makumi nana,
kasi ndandu ya bawu ke kaka mpasi na yimbi.
Ya tsyelika, ntangu ke na kuluta na mbangu, mpe beto ke na kuzimbana.
11 Nani me zaba lulendo ya nkele ya nge?
Kuzitisa nge ni kuzaba mutindu kele nkele ya nge.
12 Longa beto mutindu ya kutanga bilumbu ya luzingu ya beto,
samu ti beto kutwadisa bantima ya beto na ndwenga.

13 Tii wapi ntangu? Yave, vutuka!
Fwila beto kyadi, beto bisyelo ya nge!
14 Na suka, fulusa beto na kukwikama ya nge,
na nsayi nyonso, beto ke looka na kyese bilumbu nyonso ya luzingu ya
beto.
15 Yangidika beto na lutangu ya bilumbu yina nge talisaka beto mpasi,

Yangidika beto na lutangu ya bamvula yina beto talaka mpasi.
16 Bika ti diboko ya nge kusala na kati ya bisyelo ya nge,
mpe nkembo ya nge kuvwanda na bana ya beto.
17 Bika ti bumbote ya Yave, Nzambi ya beto kuvwanda na beto!
Kindisa kisalu ya maboko ya beto!
Ya tsyelika kindisa kisalu ya maboko ya beto!

91

Nzambi nkebi ya beto

1 Muntu yina ke zingaka na kisika yina Nzambi ya Kulutila Kuzangama ke bumbamaka,
yandi ke pemaka na mpewo ya Nzambi-Mpungu.
2 Mu me tuba na Yave: «Nge kele kiswamunu ya munu, kibaka ya lukengolo ya munu,
Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka kivuvu!»

3 Ya tsyelika ni yandi ke kuulaka nge na mutambu ya muntu ya mbingu,
yandi ke nyakisaka nge na kiyoolo yina ke kufwaka.
4 Nzambi ke fuka nge na bansala ya yandi,
nge ke kuzwa kiswamunu na yisi ya mapapu ya yandi.
Kukwikama ya yandi ke keba nge mutindu kinwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu.
5 Nge ke vwanda ve na boma ya nsisi yina lenda kumina nge na mpimpa,
nge ke vwanda ve na boma ya dyonga yina ba ke losila nge na ntangu.
6 Nge ke vwanda ve na boma ya kiyoolo yina ke na kutambula na kitombe,
nge ke vwanda ve na boma ya kiyoolo yina ke na kufwa bantu na ntangu ya midi.
7 Ata ti funda mosi (1 000) ya bantu kufwa na lweka ya nge ya lumoso
to mafunda kumi (10 000) na lweka ya nge ya lubakala,
ata mpasi mosi ve ke kumina nge.
8 Fungula kaka meso ya nge,
nge ke tala kitumbu yina Nzambi ke pesa na bantu ya yimbi.
9 Ya tsyelika, nge Yave, nge kele kibumbamanu ya munu.
Sala ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kuvwanda kiswamunu ya nge.
10 Ata mpasi mosi ve ke kumina nge,
kiyoolo mosi ve ke belama na yinzo ya nge ya lele.
11 Samu ti Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge,
samu na kukeba nge na banzila ya nge nyonso.
12 Bawu ke nata nge na maboko ya bawu,
samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi.
13 Nge ke tambula na zulu ya nkosi mpe na zulu ya mpidi.
Nge ke dyata mwana ya nkosi mpe dalango.

14 Nzambi tubaka: «Samu ti yandi me zola munu, mu ke kuula yandi,
samu ti yandi zaba Nkumbu ya munu, mu ke keba yandi.
15 Yandi ke bokila munu, mpe mu ke pesa yandi mvutu,
munu mosi, mu ke vwanda na yandi na ntangu ya mpasi,
mu ke kuula yandi mpe mu ke sala ti yandi kuzwa nkembo.
16 Mu ke sala ti yandi kuvwanda na luzingu ya yinda,
mu ke sala ti yandi kutala mpulusu ya munu.»

92

Mukunga ya nzitusu

1 Mukunga samu na kilumbu ya saba.
2 Ya kele mbote na kukembilaka Yave! Ya kele mbote na kuyimbilaka
mikunga,
samu na nkembo ya Nkumbu ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.
3 Na suka, ba samuna bumbote ya nge,
na mpimpa, ba samuna kukwikama ya nge,
4 na muningu ya nsambi ya basinga kumi, na muningu ya dituutu,
na muningu ya nsambi ya nkaka.

5 Yave, nge ke na kuyangidika munu na mambu yina nge me sala!
Mu ke na kusala milolo ya nsayi,
samu na mambu yina maboko ya nge me sala.
6 Yave, mambu yina nge ke salaka kele ya nene mingi!
Mabanza ya nge kele sunda mingi!
7 Muntu yina kele ve na ndwenga me zaba ve,
muntu ya buzoba lenda kubakula ve.
8 Kana bantu ya yimbi ke na kukula mutindu matiti,
kana bantu yina ke salaka yimbi ke na kulenda,
ya kele samu ti bawu ke kufwa ya mankululu.
9 Kasi nge kuna na mazulu,
nge kele Yave samu na bantangu nyonso.
10 Na yina me tadila bambeni ya nge Yave,
bambeni ya nge ke zimbana,
bantu nyonso yina ke salaka yimbi ke mwangana.

11 Nge me pesa munu ngolo mutindu ya mpakasa,
nge me pakula munu mafuta ya malu-malu.
12 Meso ya munu ke na kutala bambeni ya munu,
makutu ya munu ke na kuwa mambu,
yina bantu yina ke yinaka munu ke na kutuba samu na kusala munu
yimbi.
13 Muntu ya kudedama ke menaka mutindu diba,
yandi ke kulaka mutindu sedele ya Libane.
14 Yandi kele mutindu yinti yina ba me kunda na kati ya Yinzo ya Yave,
yandi ke na kukula na kati ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi ya beto.
15 Yandi ke buta tii na buboba ya yandi.
Yandi kele mutindu yinti yina kele na maza ya yawu,
makasa ya yawu kele ya maza.
16 Samu na kulakisa ti Yave kele ya kusungama,
yandi kele ditadi ya munu ya nene yina ke bumbaka munu.
Yandi kele ya kudedama.

93

Yave kele ntinu ya yinza nyonso

1 Ni Yave kele ntinu! Yandi kele ya kufuluka na nkembo!
Yave me lwata ngolo mutindu singa ya luketo,
ni yawu yina yinza kele ya kusyama,
ni yawu yina mpe yawu ke ninganaka ve.

2 Kiti ya nge ya kintinu kele ya kusyama katuka bantangu ya ntama,
katuka ntama nge kele Nzambi.
3 Yave, banzadi ke na kulooka,
banzadi ke na kuwakisa makelele ya yawu,
banzadi ke na kuwakisa makelele ya bimpo.
4 Makelele kulutila ya maza ya nene,
makelele kulutila bimpo ya mubu,
Yave ke na lulendo kuna na mazulu.

5 Bansalulu ya misiku ya nge kele ya tsyelika,
bulongo kele ya kulunga na Yinzo ya nge,
Yave yawu kele samu na bantangu nyonso.

94

Yave kele zuzi ya yinza
1 Nzambi yina ke futisaka yimbi,
Yave, Nzambi yina ke futisaka yimbi,
talana na nkembo ya nge!
2 Telama, fundisa bantu ya ntoto,
samu na kufutisa yimbi na bantu ya lunangu!

3 Yave, tii wapi ntangu bantu ya yimbi!
Yave, tii wapi ntangu bantu ya yimbi ke tatamana na kununga?
4 Bawu ke na kusala binzonzi,
bawu ke na kuzonza na lunangu nyonso,
bantu yina ke na kusala yimbi ke na kukikembisa.
5 Yave, bawu ke na kunika bantu ya nge,
bawu ke na kukwamisa mvwilu ya nge.
6 Bawu ke na kufwa mufwidi na nzenza,
bawu ke na kufwa bansaana.
7 Bawu ke na kutuba: «Yave ke na kutala ata kima,
Nzambi ya Yakobi ke na kubakula ve!»

8 Beno bakula, beno bantu ya buzoba!
Beno bantu yina kele ve na ndwenga,
wapi ntangu beno ke vwanda na mayela?
9 Muntu yina tulaka dikutu, yandi ke kuwaka ve?
Muntu yina yidikaka disu, yandi ke talaka ve?
10 Yandi yina ke sembaka bayinsi, yandi ke pesaka ve kitumbu?
Ni yandi ve ke pesaka luzabu na bantu?
11 Yave zaba mabanza ya bantu,
yawu kele mpamba!

12 Yave kyese na muntu yina nge ke sembaka,
nge ke longaka yandi Musiku ya nge.
13 Samu na kupesa yandi kizunu na ntangu ya mpasi,
tii ntangu ba ke timuna dibulu samu na muntu ya yimbi!
14 Ya tsyelika, Yave ke bikaka ve bantu ya yandi,
yandi ke mangaka ve mvwilu ya yandi.
15 Ba ke vutukila na kufundisa na ludedomo nyonso,

mpe bantu nyonso yina kele na bantima ya kusungama, bawu ke ndima
yawu.

16 Nani ke nwanina munu na mantwala ya bantu ya yimbi?
Nani ke sadisa munu na mantwala ya bantu yina ke salaka yimbi?
17 Kana Yave sadisaka munu ve,
mu zolaka kota yimeni na kisika yina kele swii!
18 Yave, ntangu mu ke tubaka: «Mu ke na kwenda na kubwa!»
Kukwikama ya nge ke simbaka munu.
19 Ntangu mambu mingi ke kwamisaka munu,
mbombolo ya nge ke fulusaka ntima ya munu na nsayi.
20 Bantu ya yimbi lenda sala ti nge vwanda kintwadi na bawu, samu na
kuyidika mambu ya yimbi,
bawu ke zitisaka ve Musiku na kwendaka sala yimbi?
21 Bawu ke na kuvukana samu na kusala yimbi na muntu ya kudedama,
bawu ke na kufundisa muntu yina me sala ata dyambu ya yimbi.
22 Kasi Yave kele kibaka ya munu lukengolo,
Nzambi ya munu kele ditadi ya munu ya nene,
kisika yina mu ke bumbamaka.
23 Nzambi ke futisa bawu yimbi ya bawu,
yandi ke sadila mavanga ya bawu ya yimbi, samu na kumwangisa bawu.
Yave Nzambi ya beto ke mwangisa bawu.

95

Na ntangu ya kubelama na ntadisi ya Yave

1 Beno kwiza, beto sala milolo ya nsayi samu na Yave!
Beto looka na nsayi samu na ditadi ya nene yina ke vuukisaka beto!
2 Beto kwenda na mantwala ya yandi na mikunga ya nzitusu,
beto kembila yandi na mikunga.
3 Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya nene,
yandi kele ntinu ya nene na zulu ya banzambi nyonso.
4 Ni yandi ke simbaka balufulu ya ntoto na maboko ya yandi,
bansongi ya myongo kele ya yandi.
5 Mubu kele ya yandi, ni yandi salaka yawu,
ntoto ya kuyuma mpe ni yandi yidikaka yawu na maboko ya yandi.
6 Beno kwiza, beto finama,
beto yinama, beto fukama na ntadisi ya Yave. Ni yandi yidikaka beto.
7 Samu ti yandi kele Nzambi ya beto,
beto kele bantu ya yandi mpe yandi kele Muvungi ya beto,
mameme yina yandi ke na kutwadisa na diboko ya yandi.

Bubu yayi kana beno kuwa ndinga ya yandi:
8 «Beno kukanga ve bantima ya beno mutindu salaka bankooko ya beno
kuna na Meliba,
mutindu na Masa, kuna na yinsi ya kuyuma.
9 Ni kuna bankooko ya beno sombolaka munu,
bawu mekaka munu, ata ti bawu talaka mambu yina mu salaka.
10 Bamvula makumi yiya,
mbandu yayi nyongisaka munu,
mu tubaka: Bawu kele bantu,

95:10 Ltg 14.33-34

yina me zimbana nzila ya mbote,
bawu me zaba ve banzila ya munu.
11 Na nkele ya munu, mu kudyaka ndefi yayi:
“Ve! Bawu ke kota ve na yinsi ya kizunu yina mu kubikilaka bawu.”»

96

Yave kele zuzi mpe ntinu
(1Kk 16.23-33)

1 Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu!
Ntoto nyonso, beno yimbidila Yave!
2 Beno yimbidila Yave, beno kembila Nkumbu ya yandi.
Beno samuna konso kilumbu mambu ya yandi ya mbote yina ke vuukisaka!
3 Beno mwangisa nsangu ya nkembo ya yandi na kati ya bayinsi.
Beno zonzila mambu ya yandi ya ngitukulu na bantu nyonso!

4 Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya nene,
yandi me bonga na masiika!
Yandi kele Nzambi ya nsisi kulutila banzambi nyonso.
5 Ya tsyelika, banzambi nyonso ya bayinsi ya nkaka kele banzambi ya luvunu,
kasi ni Yave yidikaka mazulu.
6 Yandi ke na kulezima mpe yandi kele kitoko,
lulendo mpe nkembo ya yandi kele na kati ya Yinzo ya yandi ya longo.

7 Beno makanda ya bantu,
beno pesa nzitusu na Yave!
Beno pesa na Yave nkembo mpe lulendo!
8 Beno pesa na Yave nkembo ya Nkumbu ya yandi!
Beno nata makabu, beno kota na kati ya ngaanda ya Yinzo ya yandi!
9 Beno yinama na ntadisi ya Yave, ntangu bulongo ya yandi ke na kulezima,
beno tekita na ntadisi ya yandi, beno bantu nyonso ya ntoto.
10 Beno tuba na bayinsi: «Ni Yave kele ntinu.
Yinza kele ya kusikama, yawu lenda kubwa ve,
Yave ke fundisaka bantu na kusungama nyonso.»

11 Bika ti mazulu kuyangalala, bika ntoto kuvwanda na nsayi ya kulutila!
Bika ti mubu na nyonso yina kele na yawu kusala makelele.
12 Bika ti bilanga na nyonso yina kele na yawu kuvwanda na nsayi,
bika ti bayinti nyonso ya mfinda kusala milolo ya nsayi,
13 na ntadisi ya Yave,
samu ti yandi ke na kwiza!
Ya tsyelika, yandi ke na kwiza samu na kufundisa yinza,
yandi ke fundisa yinza na ludedomo nyonso,
yandi ke fundisa bantu na kukwikama ya yandi.

97

Yave kele ntinu
1 Ni Yave kele ntinu!

95:11 Ltg 14.21-23; Mus 1.34-35; Ebe 3.7-11

Bika ti ntoto nyonso kuvwanda na nsayi ya mingi,
bika ti bantu nyonso yina ke zingaka na bisanga kuyangalala!

2 Dituti mpe kitombe ya ngolo me zunga yandi,
ludedomo mpe kusungama kele lufulu ya kiti ya yandi ya kintinu.
3 Tiya mosi ke na kutekila na ntadisi ya yandi,
yawu ke na kuyoka mitantu yina kele na balweka nyonso.
4 Balusyemo ya yandi ke na kupesa nsemo na yinza,
ntoto ke na kutala yawu mpe yawu ke na kutekita.
5 Myongo ke na kusulumuka mutindu mafuta ya nyosi na ntadisi ya Yave,
na ntadisi ya Yave, Nzambi ya ntoto nyonso.
6 Mazulu ke na kuzonzila ludedomo ya yandi,
bantu nyonso ke na kutala nkembo ya yandi.

7 Bawu ke tala nsoni,
bantu nyonso yina ke sambilaka biteki,
bantu nyonso yina ke salaka lunangu samu na banzambi ya bawu ya luvunu,
banzambi nyonso ke yinama na ntadisi ya Yave.
8 Siyone ke kuwa yawu mpe yandi ke yangalala,
bandumba ya Yuda ke vwanda na nsayi mingi,
samu na banzengolo ya Yave!
9 Samu ti nge Yave, nge kele Nzambi ya Kulutila Kuzangama na ntoto nyonso,
ya tsyelika, nge kele Nzambi yina me lutila kuzangama na zulu ya banzambi nyonso.

10 Beno bayina ke zolaka Yave, beno kuyina yimbi!
Yandi ke bumbaka luzingu ya bantu yina kele ya kukwikama na yandi,
yandi ke kuulaka bawu na maboko ya bantu ya yimbi.
11 Bumbote ya Yave ke na kulezima muntindu nsemo samu na muntu ya kudedama,
nsayi kele samu na muntu yina kele na ntima ya kusungama.
12 Beno bantu ya kudedama, beno yangalala na Yave,
beno kembila yandi na kubokilaka Nkumbu ya yandi ya longo.

98

Yave ke kwiza yala

1 Mukunga.
Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu,
samu ti yandi ke salaka mambu ya ngitukulu,
diboko ya yandi ya lubakala mpe diboko ya yandi ya longo me pesa yandi lunungu.
2 Yave me sala ti bantu kuzaba ti yandi ke vuukisaka,
yandi me lakisa ludedomo ya yandi na meso ya bantu ya bayinsi.
3 Yandi me bambuka moyo na bumbote
mpe na kukwikama ya yandi, samu na bantu ya Isayeli,
bantu yina kele na bandilu nyonso ya ntoto,
me tala mpulusu ya Nzambi ya beto.

4 Beno sala milolo ya nsayi, beno bantu nyonso ya ntoto!

Beno looka na nsayi nyonso, beno yimbila!
5 Beno sika nsambi samu na Yave,
beno wakisa muningu ya nsambi.
6 Beno sika bakulumenta mpe beno wakisa muningu ya mpungi,
beno sala milolo ya nsayi na ntadisi ya Yave ntinu!
7 Bika ti mubu na nyonso yina kele na yawu kusala makelele,
mutindu mosi mpe yinza na bantu nyonso yina ke zingaka na yinza!
8 Bika ti banzadi kubula maboko,
kintwadi na banzadi, myongo kusala milolo ya nsayi,
9 na ntadisi ya Yave,
samu ti yandi ke na kwiza fundisa yinza!
Yandi ke fundisa yinza na ludedomo,
yandi ke fundisa bantu na kusungama nyonso.

99

Yave kele ntinu ya longo

1 Ni Yave kele ntinu,
bika ti bantu kutekita,
yandi kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba,
bika ti ntoto kuningana.
2 Kuna na Siyone, Yave kele Nzambi ya nene,
ya tsyelika, yandi kele na zulu ya bantu nyonso!
3 Bika ti bantu kukembila Nkumbu ya nge ya nene mpe ya ngitukulu!
Nzambi kele Nzambi ya longo!
4 Bika ti bantu kukembila lulendo ya ntinu yina ke zolaka mambu ya kusungama!
Ni nge ke vwandisaka kusungama.
Ni nge ke bakaka banzengolo mpe ke fundisaka na Isayeli.

5 Beno kembila Yave Nzambi ya beto!
Beno yinama na mantwala ya kisika yina yandi ke tulaka makulu ya yandi!
Yandi kele Nzambi ya longo!

6 Moyize mpe Aloni vwandaka banganga-Nzambi ya Yave.
Samwele vwandaka mosi na kati ya bayina vwandaka bokila Nkumbu ya Yandi,
bawu vwandaka bokila Yave mpe Yave vwandaka pesa bawu mvutu.
7 Nzambi vwandaka zonzila bawu na kati ya dituti ya nene ya kutelama,
bawu vwandaka sadila bansalulu ya misiku,
mpe Musiku yina Nzambi pesaka bawu.

8 Yave Nzambi ya beto, ni nge pesaka bawu mvutu,
nge vwandaka samu na bawu, Nzambi yina ke lemvokilaka,
kasi ni nge futisaka bawu yimbi yina bawu salaka.

9 Beno kembila Yave Nzambi ya beto,
beno finama na mantwala ya mongo ya yandi ya longo!
Samu ti yandi kele longo, Yave, Nzambi ya beto!

100

Beto kele bantu ya yandi

1 Mukunga samu na kuvutula matondo.
Beno sala milo ya nsayi samu na Yave,
bantu nyonso ya yinza!
2 Beno sadila Yave na nsayi nyonso,
beno kwiza na ntadisi ya yandi na milolo ya nsayi.
3 Beno zaba ti ni Yave kele Nzambi,
ni yandi yidikaka beto, beto kele ya Yave,
beto kele bantu ya yandi, beto kele mameme yina yandi ke dikilaka.

4 Beno kota na myelo ya yandi na kwendaka vutula yandi matondo,
beno kota na lupangu ya Yinzo ya yandi na mikunga ya nzitusu!
Beno kembila yandi,
beno tonda Nkumbu ya yandi!

5 Ya tsyelika, Yave kele mbote, bumbote ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso,
kukwikama ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu.

101

Nsilulu ya ntinu na Yave

1 Mukunga ya Davidi.
Mu ke yimbidila kukwikama ya nge mpe ludedomo ya nge.
Samu na nge Yave, mu ke yimbidila.

2 Mu ke sala nyonso samu na kulanda nzila ya bantu ya kusungama.
Wapi ntangu nge ke kwiza na sika ya munu?
Mu ke landa nzila ya ntima ya munu ya kusungama,
na kati ya yinzo ya munu.
3 Mu me manga na kutala mambu nyonso ya yimbi,
na meso ya munu.
Mu me yina nkadulu ya bantu ya masumu,
yimbi ke kangama ve na munu.
4 Muntu ya ntima ya yimbi ke vwanda ntama na munu,
mu ke zola ve kuzaba yimbi.
5 Muntu yina ke zonzaka yimbi samu na mpangi ya yandi na mansweki,
mu ke kangisa yandi yinwa.
Mu ke ndima ve na kutala bantu yina kele na kisayi mpe lunangu.

6 Meso ya munu ke vwanda na kutalaka bantu ya kukwikama ya yinsi,
samu ti bawu kwiza vwanda na sika ya munu.
Muntu yina ke landaka nzila ya bantu ya kusungama,
yandi ke sadila munu.

7 Muntu yina salaka mambu ya kulunga ve, yandi ke vwanda ve na Yinzo ya munu.
Muntu ya luvunu ke zingila ve na ntadisi ya munu.
8 Konso suka, mu ke dingimisa,
bantu nyonso ya ntima ya yimbi na kati ya yinsi,
na kati ya mbanza ya Yave,

mu ke manisa na kufwa bantu nyonso,
yina ke sadilaka ve ludedomo.

102

Kyadi mpe kivuvu

1 Lusambulu ya mputu yina me lemba
mpe ke na kutalisa mpasi ya yandi na Yave.
2 Yave kuwa lusambulu ya munu,
mpe kulooka yina mu ke na kulooka,
samu ti nge sadisa munu,
yawu kukuma na sika ya nge.
3 Kupesa munu ve mukongo,
na ntangu yina mu ke na mpasi!
Tamba dikutu ya nge,
ntangu mu ke na kulooka na sika ya nge!
Pesa munu mvutu na nswalu nyonso!
4 Bilumbu ya luzingu ya munu ke na kuluta mutindu mulinga,
mikwa ya munu ke na kuya tiya mutindu makala ya tiya.
5 Ntima ya munu ke na mpasi,
yawu me yuma mutindu matiti,
mu ke na kuzimbana ata madya ya kudya.
6 Mu ke na kuyawula mingi,
ni yawu yina mpusu ya nzutu ya munu,
me vukana na mikwa ya munu.
7 Mu me kuma mutindu,
ndeke yina ke vwandaka na yinsi ya kuyuma,
mu me kuma mutindu dikuti ya bayinzo ya kubeba.
8 Mu ke na kulala ve, mu me kuma mutindu ndeke,
yina kele kaka yandi mosi na zulu ya muludi.
9 Bilumbu nyonso,
bambeni ya munu ke na kukwamisa munu.
Bawu ke na kutala munu nkele,
bawu ke na kusiinga bantu na nkumbu ya munu.
10 Bombi me kuma madya ya munu.
Nyonso yina mu ke na kunwa, yawu ke na kuvukana na mansangasa ya munu.
11 Samu na nkele ya nge ya kulutila mpe samu na nkele ya nge,
nge me nanguna munu mpe nge me losa munu ntama.
12 Bilumbu ya luzingu ya munu,
ke na kuluta mutindu mpewo ya nkokila,
mu me yuma mutindu matiti.

13 Kasi nge Yave, nge ke yalaka bantangu nyonso,
bambandu na bambandu,
bantu ke bambukaka moyo na Nkumbu ya nge.
14 Nge ke telama mpe nge ke sala,
ntangu yayi, fwila Siyone kyadi,
ya tsyelika, ntangu me lunga.
15 Beto bisadi ya nge, beto ke zolaka matadi ya yawu.
Beto ke talaka kyadi ya fundu-fundu ya yawu.

16 Na yina, bantu ya bayinsi ya nkaka ke zitisa Nkumbu ya Yave,
bantinu ya ntoto nyonso ke zitisa nkembo ya nge.
17 Ya tsyelika, Yave ke tunga dyaka Siyone,
yandi ke talana na kati ya nkembo ya yandi.
18 Yandi ke kuwaka lusambulu ya bantu yina ke na mpasi,
yandi ke vwezaka ve balusambulu ya bawu.
19 Bika ti ba sonika yawu samu na bambandu yina ke kwiza,
samu ti bantu yina ke butuka, bawu kukembila Yave.
20 Kuna na Yinzo ya yandi ya longo,
Yave me losa ntalulu na yisi samu na kutala,
katuka na zulu, yandi ke na kutala ntoto,
21 samu na kuwa kuyawula ya bankole,
samu na kukuula bayina kele na kati ya mpasi ya lufwa,
22 samu ti ba samuna Nkumbu ya Yave na Siyone,
mpe ti ba yimbila yandi mikunga ya nzitusu na Yelusalemi,
23 ntangu bantu nyonso mpe bayinsi ya bintinu nyonso ke vukana kisika
mosi,
samu na kusadila Yave.

24 Na kati-kati ya nzila,
yandi me sukisa ngolo ya munu,
yandi me kulula bilumbu ya luzingu ya munu.
25 Na yina, mu tubaka:
«Nzambi ya munu, kubaka ve mwela ya munu ntete ntangu ya munu
kulunga,
nge yina ke zingilaka bambandu na bambandu!»
26 Bantangu mingi me luta katuka ntangu nge yidikaka ntoto,
mpe ni nge yidikaka mazulu na maboko ya nge.
27 Bawu, ba ke zimbana kasi nge, nge ke zingila,
bawu ke beba mutindu kinkuti,
nge ke soba bawu mutindu kinkuti, bawu ke zimbana.
28 Kasi nge Nzambi, nge ke sobaka ve
mpe luzingu ya nge kele ve na nsuka.
29 Bana ya bisyelo ya nge ke kuzwa yinzo,
batekolo ya bawu ke zingila na ntadisi ya nge.

103

Matondo na Yave samu na bumbote ya yandi

1 Mukunga ya Davidi.
Bika ti mu tonda Yave,
bika ti nyonso yina kele na kati ya munu kutonda Nkumbu ya yandi ya
longo!
2 Bika ti mu tonda Yave,
mu me zimbana ve mambu ya yandi nyonso ya mbote yina yandi me
sala!

3 Ni yandi ke lemvokilaka masumu ya nge nyonso,
ni yandi ke nyakisaka nge na bimbevo ya nge nyonso.
4 Ni yandi ke kuulaka nge na mpasi ya lufwa.
Ni yandi ke fulusaka nge na luzolo mpe bumbote.
5 Ni yandi ke fulusaka nge na bimvwama na buboba ya nge,

ni yandi ke vutulaka nge buntwenya mutindu ngo-nuni.
6 Yave ke fundisaka na ludedomo,
yandi ke nwaninaka bantu nyonso yina ba ke nyokolaka.
7 Yandi lakisaka mabanza ya yandi na Moyize,
yandi sadilaka bana ya Isayeli mambu ya ngitukulu.
8 Yave ke fwilaka bantu kyadi, yandi ke lembaka ve na kulemvokila,
yandi ke dasukaka mbangu ve, yandi kele ya kufuluka na bumbote.
9 Yandi ke sembaka ve konso ntangu,
yandi ke bumbaka ve nkele ya yandi bantangu nyonso.
10 Yandi ke sembaka beto ve mutindu kele masumu ya beto,
yandi ke pesaka ve beto kitumbu mutindu kele yimbi ya beto.

11 Mutindu mosi mazulu kele ya kuzangama na zulu ya ntoto,
mutindu mosi mpe bumbote ya yandi kele na zulu ya bayina ke zitisaka yandi.
12 Mutindu mosi lweka ya esete kele ntama na lweka ya wesete,
mutindu mosi mpe yandi ke na kukatula yimbi ya beto, samu na kunata yawu ntama.
13 Mutindu tata ke fwilaka bana ya yandi kyadi,
Yave ke fwilaka kyadi bantu yina ke zitisaka yandi.
14 Ya tsyelika yandi zaba mutindu beto yilamaka,
yandi me zimbana ve ti beto kele fundu-fundu.

15 Bilumbu ya luzingu ya muntu kele mutindu matiti,
yandi kele mutindu bifulu ya matiti ya bilanga.
16 Ntangu mupepe ke fulaka na zulu ya yawu, yawu ke zimbanaka,
kisika yina yawu vwandaka ke zabanaka dyaka ve.
17 Kasi kukwikama ya Yave ke zingilaka bantangu nyonso, samu na bayina ke zitisaka yandi,
ludedomo ya yandi kele samu na bana ya bana ya bawu,
18 mpe samu na bayina ke bumbaka ngwisani ya yandi,
ke bambukaka moyo na bantumunu ya yandi, samu na kusadila yawu.

19 Yave me vwandisa kiti ya yandi ya kintinu na mazulu,
kimfumu ya yandi ke na kuyala bima nyonso.
20 Beno tonda Yave beno bambazi ya yandi,
beno yina kele ya kufuluka na lulendo mpe ngolo, beno yina ke na kusadila mambu ya yandi,
mpe ke na kuwaka ndinga ya yandi!
21 Beno tonda Yave, beno binwani ya yandi nyonso,
beno yina ke sadilaka yandi mpe ke salaka luzolo ya yandi!
22 Beno tonda Yave, beno nyonso yina yandi yidikaka,
beno tonda Yave na bisika nyonso yina yandi ke na kuyala.

«Bika ti mu tonda Yave!»

104

Matondo na Nzambi, Kiyidiki
1 Bika ti mu tonda Yave!

Yave, Nzambi ya munu, nge kele Nzambi ya nene mingi,

nge kele kitoko mingi mpe ya kufuluka na nkembo.
2 Yandi me fukila nsemo mutindu kiyunga,
yandi me tanda mazulu mutindu lele.
3 Yandi me tunga yinzo ya yandi na zulu ya maza,
matuti kele mutindu pusu-pusu ya yandi ya mvita,
yandi ke na kutambula na mapapu ya mupepe.
4 Bantumwa ya nge ni mipepe,
banzasi ke na kusadila nge.

5 Nge me tula ntoto na zulu ya lufulu ya yawu,
ya mankululu, yawu ke mwangana ve.
6 Nge fukilaka yawu na mubu ya sunda mingi mutindu kinkuti,
maza kumaka tii na bansongi ya myongo.
7 Kana nge me ngala, yawu ke kimaka.
Kana nge me duma, yawu ke lawukaka.
8 Yawu ke yulukaka na zulu ya myongo, yawu ke kulumukaka na midimba,
samu na kukwenda na bisika yina nge kubikaka samu na yawu.
9 Nge zengilaka yawu bandilu yina yawu lenda luta ve,
samu ti yawu kwiza dyaka ve na kufuka ntoto.

10 Yandi ke twadisaka maza ya bayinto na mizumba,
yawu ke kwendaka na kati-kati ya myongo.
11 Yawu ke pesaka maza ya kunwa na bibulu nyonso ya mfinda,
bambuluku ya mfinda ke kunwaka maza samu na kukatula mpwila ya bawu.
12 Bandeke ya mazulu ke na kutunga manzanza ya bawu, pene-pene ya maza,
bawu ke na kuwakisa bandinga ya bawu, na kati-kati ya makasa.

13 Katuka na bivinga ya yandi kuna na zulu,
Nzambi ke na kubolisa myongo,
yandi ke na kufulusa ntoto na mambu ya yandi ya mbote.
14 Nge ke menisaka matiti samu na bibulu,
mpe bayinti yina bantu ke kundaka samu ti bantu kuzwa madya.
15 Malafu ke yangidikaka ntima ya muntu,
yawu ke ngengisaka kizizi ya yandi, kulutila mafuta,
madya ke pesaka muntu ngolo.

16 Bayinti ya Yave me yukuta,
basedele ya Libane yina yandi kundaka.
17 Ni kuna bandeke ke tungaka manzanza ya bawu,
ndeke yina ba ke bokilaka singone ke vwandaka na bayinti ya sipelese.
18 Myongo ya yinda kele ya bankombo ya mfinda,
bantadi kele kibumbamanu ya bansibisi.

19 Yandi yidikaka ngonda samu na kuzabaka bantangu ya mikembo,
ntangu ke zabaka ngunga ya yandi ya kulala.
20 Nge ke nataka kitombe mpe mpimpa ke kumaka,
ni na ntangu yina bibulu nyonso ya mfinda ke tambulaka.
21 Bana ya bankosi ke na kulooka samu na kusosa kima ya kudya,

bawu ke na kulomba madya ya bawu na sika ya Nzambi.
22 Kasi kana ntangu me basika, bana ya bankosi me vutuka,
bawu me kwenda kota na mabulu ya bawu.
23 Mpe muntu ke basikaka samu na kisalu ya yandi,
yandi ke salaka kisalu ya yandi tii na nkokila.

24 Yave, nge me sala mambu mingi ya mbote,
nge me sala yawu na ndwenga nyonso,
ntoto kele ya kufuluka na nyonso yina nge yidikaka.
25 Tala mubu mutindu yawu kele nene mpe ya kuyalumuka,
bambisi ya nene mpe ya fyoti,
yina ba lenda tanga ve, ke zingaka na kati ya yawu.
26 Babwatu ke tambulaka na zulu ya mubu,
Levyatane yina nge yidikaka ke sakanaka na kati ya mubu.

27 Bima nyonso yina me tula kivuvu ya bawu na nge,
samu ti nge pesa bawu madya na ntangu ya yawu.
28 Nge me pesa bawu madya mpe bawu me kuzwa yawu,
nge me fungula diboko mpe nge yukutisaka bawu na madya ya kitoko.
29 Ntangu nge ke bumbamaka, bawu ke kumaka na boma mingi,
ntangu nge ke bakaka kiwumunu, bawu ke kufwaka,
bawu ke vutukaka fundu-fundu.
30 Ntangu nge ke vutulaka kiwumunu, bawu me yilama dyaka,
mpe nyonso me vutuka ya malu-malu na ntoto.

31 Bika ti nkembo ya Yave kuzingila bantangu nyonso!
Bika ti yandi kuyangala samu na bima nyonso yina yandi yidikaka!
32 Ntangu yandi ke talaka ntoto, yawu ke tekitaka,
ntangu yandi ke simbaka myongo, yawu ke basisaka mulinga.

33 Na luzingu ya munu nyonso, mu ke yimbidila Yave,
mu ke yimbidila Yave ntangu nyonso yina mu kele moyo.
34 Bika ti mukunga yayi kuyangidika nge!
Mu zola kuyangalala samu na Yave.
35 Bika ti bantu ya masumu kuzimbana awa na ntoto,
bika ti bantu ya yimbi kuvwanda dyaka ve.

Ee, mu ke na kutonda Yave!
Aleluya!

105

Nzambi na bantu ya yandi
(Mga 105.1-15; 1Kk 16.8-22)

1 Beno yimbila samu na Yave, beno bokila Nkumbu ya yandi!
Beno zabisa na sika ya makanda ya bantu, mambu ya ngitukulu yina yandi me sala!
2 Beno yimbila samu na yandi, beno yimbila mikunga samu na yandi!
Beno samuna mambu ya yandi nyonso ya ngitukulu!
3 Beno tala kilengi na Nkumbu ya yandi ya longo!
Beno yangalala na bantima, beno bayina ke na kusosa Yave!
4 Beno sosa Yave mpe ngolo ya yandi,

beno sosa yandi bantangu nyonso!
5 Beno bambuka moyo na mambu ya ngitukulu yina yandi me sala,
beno bambuka moyo na bidimbu mpe banzengolo ya yandi,
6 beno bana ya Abalayami, kisyelo ya yandi.
Beno bana ya Yakobi ya babakala, bayina yandi soolaka!

7 Ni Yave kele Nzambi ya beto.
Banzengolo ya yandi ke na kusalama na ntoto nyonso.
8 Yandi ke bambukaka moyo bantangu nyonso na ngwisani ya yandi,
na mambu yina yandi pesaka na funda mosi (1 000) ya bambandu,
9 na ngwisani yina yandi salaka na Abalayami,
mpe na ndefi yina yandi kudyaka na Isaaki,
10 yandi salaka yawu mutindu bansalulu ya misiku samu na Yakobi,
mpe mutindu ngwisani yina yandi salaka na Isayeli ya bamvula na bamvula,
11 ntangu yandi tubaka:
«Mu ke pesa nge yinsi ya Kaana,
yawu ke vwanda mvwilu ya beno.»

12 Na ntangu yina, bawu vwandaka kaka mwa ndambu ya bantu,
bawu vwandaka kaka mwa ndambu ya bantu, mutindu banzenza na kati ya yinsi.
13 Bawu vwandaka kwenda luta yinsi na yinsi,
Bawu vwandaka kwenda na bayinsi ya bintinu mpe na makanda ya bantu.
14 Kasi Yave bikaka ve ti muntu kukwamisa bawu,
Samu na bawu, yandi sembaka bantinu.
15 «Beno meka ve na kusimba bantu ya munu yina mu soolaka na kudukula mafuta,
beno sala ve yimbi na mimbikudi ya munu!»

16 Nzambi salaka ti nsatu kukota na yinsi,
mpe madya vwandaka dyaka ve.
17 Yandi fidisaka ntete Yosefi na mantwala ya bawu,
ba tekisaka yandi mutindu mundongo.
18 Ba kangaka makulu ya yandi na mpanga,
ba kangaka yandi kisengo na laka,
19 mwa ntangu lutaka tii na ntangu yina mambu yina yandi tubaka kwizaka salama,
mambu ya Yave nungisaka yandi.
20 Ntinu pesaka muswa ya kubika yandi,
mfumu ya bantu tumisaka ti ba pesa yandi kimpwanza.
21 Yandi tulaka Yosefi mfumu ya yinzo ya yandi,
mpe mfumu ya mvwilu ya yandi nyonso.
22 Yosefi lwengisa bantu ya mfunu, mutindu yandi vwandaka zola,
yandi pesaka ndwenga na bakuluntu.
23 Na yina, Isayeli kwendaka na Ngipiti,
mpe Yakobi kwendaka zinga na bunzenza na yinsi ya Same.

24 Nzambi salaka ti bantu ya yandi kubutana mingi,
yandi pesaka bawu ngolo kulutila mitantu ya bawu.

25 Nzambi sobaka bantima ya bantu ya Ngipiti mpe bawu kwizaka yina
bantu ya yandi,
bawu bandaka na kunyokola bisyelo ya Nzambi.
26 Na yina, yandi fidisaka na sika ya bawu, Moyize kisyelo ya yandi,
mpe Aloni yina yandi soolaka.
27 Bawu salaka bimangu kuna na Ngipiti,
bawu salaka mambu ya ngitukulu na yinsi ya Same.
28 Nzambi fidisaka kitombe mpe mpimpa kumaka,
mpe bantu ya Ngipiti mangaka ve na kutumama na mambu ya Nzambi.
29 Yandi sobaka maza ya bawu na menga,
yandi salaka ti bambisi ya bawu kufwa.
30 Yinsi ya bawu fulukaka na bampangu,
tii na kati ya bivinga ya ntinu ya bawu.
31 Yandi tubaka, mpe banzinzi yina ke tatikaka basikaka,
mpe bangungu fulukaka na yinsi nyonso ya bawu.
32 Na kisika ya mvula, yandi nokisilaka bawu mvula ya matadi,
mpe milaka ya tiya basikaka na yinsi nyonso.
33 Yandi mwangisaka bilanga ya bawu ya bayinti ya vinu na ya bayinti
ya fike,
yandi zengaka bayinti nyonso ya yinsi ya bawu.
34 Yandi tubaka mpe makonko na bakoko-mbele basikaka,
na lutangu yina ba lenda tanga ve.
35 Yawu kudyaka matiti nyonso ya yinsi ya bawu,
yawu manisaka na kudya nyonso yina ke menaka na ntoto ya bawu.
36 Nzambi salaka ti bana nyonso ya ntete ya yinsi ya Ngipiti kufwa,
bana ya ntete ya buntwenya ya bawu.
37 Yandi salaka ti bantu ya yandi kubasika na Ngipiti na wolo mpe palata,
na bifumba ya yandi nyonso ata muntu mosi ve bulaka dibaku.
38 Bantu ya Ngipiti yangalalaka na kutala kubasika ya bana ya Isayeli,
samu ti bawu vwandaka na boma mingi na mantwala ya bana ya Isayeli.

39 Na ntangu yandi yalumunaka dituti samu na kufuka bawu,
mpe na mpimpa, tiya vwandaka kyenzola bawu.
40 Bawu lombaka na Nzambi mpe Nzambi pesaka bawu bandeke,
mpe yandi yukutisaka bawu na mampa yina katukaka na zulu.
41 Yandi fungulaka ditadi mpe maza basikaka,
yawu mwanganaka mutindu nzadi kuna na yinsi ya kuyuma.

42 Ya tsyelika, Nzambi bambukaka moyo na mambu ya yandi ya longo
mpe na Abalayami, kisyelo ya yandi.
43 Yandi basisaka bantu ya yandi na nsayi ya kulutila,
bayina yandi soolaka, yandi basisaka bawu na kati ya milolo ya nsayi.
44 Yandi pesaka bawu bayinsi ya bantu ya nkaka,
bawu bakaka bamvwilu ya bantu ya bayinsi yina,
45 samu ti bawu kusadila bansalulu ya misiku ya Yave
mpe ti bawu kubumba misiku ya yandi.
Aleluya!

106

Bumbote ya Yave samu na bantu ya yandi
(Mga 105; 1Kk 16.34-36)

1 Aleluya!

Beno kembila Yave samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
2 Nani ke zonzila mambu ya ngitukulu yina Yave me sala?
Nani ke wakisa mikunga samu na nzitusu ya yandi?

3 Kyese na bayina ke zitisaka bantumunu,
mpe ke sadilaka ludedomo bantangu nyonso!

4 Yave bambukila munu moyo na bumbote ya nge samu na bantu ya nge!
Kwiza vuukisa munu.
5 Sala ti mu tala buyenge ya bantu yina nge me soola,
mu yangalala na nsayi ya bantu ya nge,
mu tala kilengi samu na mvwilu ya nge!

6 Beto me sumuka mutindu bankooko ya beto,
beto me sala foti, beto me sala yimbi.

7 Bankooko ya beto yina vwandaka zinga na Ngipiti,
bawu bakulaka ata dyambu mosi ve na mambu ya nge ya ngitukulu,
bawu bambukaka ve moyo na mambu nyonso yina nge salaka na kukwikama ya nge,
bawu mangaka na kutumama pene-pene ya mubu, Mubu ya Batwandu.
8 Kasi yandi vuukisaka bawu samu na Nkumbu ya yandi,
samu na kusala ti bantu kuzaba lulendo ya yandi.
9 Yandi ngalaka Mubu ya Batwandu, mpe yawu kawukaka,
yandi salaka ti bankooko ya beto kutambula na kati-kati ya mubu ya sunda mingi, mutindu na yinsi ya kuyuma.
10 Yandi vuukisaka bawu na maboko ya muntu yina vwandaka yina bawu,
yandi kuulaka bawu na maboko ya mutantu.
11 Maza dyamisaka mitantu ya bawu,
ata mosi ve bikanaka.
12 Bawu kwikilaka na mambu ya yandi,
bawu yimbilaka yandi mikunga ya nzitusu.

13 Kasi bawu zimbanaka na nswalu nyonso mambu yina yandi salaka,
bawu vingilaka ve ti mambu yina yandi kubikaka kusalama.
14 Kuna na yinsi ya kuyuma,
bawu vwandaka na bansatu ya mutindu na mutindu,
kuna na ntoto yina ata kima ke menaka, bawu sombolaka Nzambi.
15 Yandi pesaka bawu nyonso yina bawu vwandaka lomba,
yandi salaka ti bawu kwendaka kufwa malembe-malembe.
16 Kuna na kivwandu bawu sadilaka Moyize kimbanda,
mpe na Aloni muntu ya longo ya Yave.
17 Ntoto fungulaka yinwa mpe yawu zikaka Datane,
yawu minaka nkonga ya bantu ya Abilame,

18 tiya yokaka nkonga ya bantu,
tiya ya nene nyengisaka bantu ya yimbi.

19 Kuna na Olebe, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe,
bawu fukamaka na mantwala ya kiteki yina ba yidikaka na kisengo ya
kusulumuka,
20 Na kisika ya Nzambi yina vwandaka nkembo ya bawu,
bawu sambilaka kiteki ya ngombe yina ke kudyaka matiti.
21 Bawu zimbanaka Nzambi, Muvuukisi ya bawu,
yandi yina salaka mambu ya nene kuna na Ngipiti.
22 Yandi salaka mambu ya ngitukulu na yinsi ya Same,
mpe mambu ya nsisi na Mubu ya Batwandu,
23 yandi tubaka samu na kumanisa na kufwa bawu,
kasi Moyize yina yandi soolaka,
telamaka na mantwala ya Nzambi,
samu na kubondila yandi, samu ti Nzambi manisa ve na kufwa bawu.

24 Bawu mangaka ya bawu yinsi yina ya mbote mingi,
bawu mangaka na kuwa mambu ya yandi,
25 bawu vungutaka na kati ya bayinzo ya bawu ya lele,
bawu tumamaka ve na ndinga ya Yave.
26 Na yina, yandi kudyaka ndefi,
na kufwa bawu kuna na yinsi ya kuyuma,
27 Nzambi mwangisaka bana ya bawu na bayinsi mingi.
Yandi salaka ti bawu kufwa na kati ya bayinsi ya nzenza.

28 Bawu kangamaka na nzambi Baale-Pewole,
bawu kudyaka minkayulu yina ba pesaka na bantu ya kufwa.
29 Na mavanga ya bawu, bawu salaka ti Nzambi kudasukila bawu,
mpe kiyoolo bwidilaka bawu.
30 Na yina, Pineyase telamaka samu na kuyidika dyambu yina,
mpe kiyoolo sukaka.
31 Na kusala mutindu yina,
Yave ndimaka Pineyase mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu
ya yandi,
bambandu na bambandu, samu na bantangu nyonso.

32 Bawu sombolaka nkele ya Nzambi kuna pene-pene ya maza ya Meliba,
mpe Nzambi sembaka Moyize samu na bawu.
33 Ya tsyelika, bawu tumamaka ve na mpeve ya Nzambi,
mpe Moyize zonzaka kondwa kuyindula.

34 Bawu manisaka ve na kufwa bantu ya Kaana,
mutindu Nzambi tumisaka bawu na kusala.
35 Bawu vukanaka na bayinsi ya nkaka,
bawu bandaka na kulanda bansalulu ya bawu.
36 Bawu bandaka na kusambila biteki ya bantu yina,
yawu kumaka mutambu samu na bawu mosi.
37 Bawu pesaka bana ya bawu ya bakento na ya babakala
mutindu minkayulu na bampeve ya yimbi.
38 Bawu kufwaka bantu yina salaka dyambu ve,

bawu pesaka menga ya bana ya bawu ya bakento na ya babakala,
mutindu munkayulu na banzambi ya luvunu ya Kaana,
bawu sumunaka yinsi na menga ya bantu yina bawu vwandaka kufwa.
39 Na bansalulu ya bawu, bawu kumaka ya kuvedila ve,
na mavanga ya bawu, ba sadilaka kindumba.
40 Na yina, Yave dasukilaka bantu ya yandi,
yandi bandaka na kutala mvwilu ya yandi nganzi.
41 Yandi yekulaka bawu na maboko ya bantu ya bayinsi ya nkaka,
mitantu ya bawu bandaka na kuyala bawu,
42 bambeni ya bawu vwandaka nyokola bawu,
bawu kubwaka na yisi ya lutumu ya mitantu ya bawu.
43 Ntangu nyonso, yandi vwandaka kuula bawu,
kasi mabanza ya bawu, kaka ni kumanga na kutumama,
mpe bawu tatamanaka kaka na kusala yimbi.
44 Yandi talaka mpasi ya bawu,
mpe yandi kuwaka bidilu ya bawu.
45 Yandi bambukilaka bawu moyo samu na ngwisani ya yandi,
yandi talaka bawu kyadi samu na kukwikama ya yandi ya nene.
46 Yandi salaka ti bantu yina bakaka,
mpe nataka bawu na yinsi ya nzenza kufwila bawu kyadi.

47 Yave Nzambi ya beto, vuukisa beto!
Baka beto na kati na bayinsi nyonso mpe kutikisa beto,
samu ti beto kembila Nkumbu ya nge ya longo,
mpe beto kuzwa buyenge na kukembila nge!

48 Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli ya mankululu,
bika ti bantu nyonso kutuba: «Ameni!
Aleluya!»

DIBUKU YA TANU

107

107-150

Matondo na Nzambi samu na bumbote ya yandi

1 Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.
2 Bika ti bayina nyonso Yave me kuula, bawu kutuba yawu,
bika ti bayina nyonso yandi me katula na maboko ya mutantu,
3 bayina yandi me katula na bayinsi nyonso,
kubanda na esete, na wesete, na node mpe na sude, bawu kutuba yawu!

4 Bawu vwandaka kwenda dyengila na yinsi ya kuyuma, ntoto yina ata kima ke menaka,
bawu kuzwaka ve nzila ya mbanza, kisika yina bawu zolaka kwenda zinga.
5 Bawu vwandaka na nsatu mpe na mpwila ya maza,
bawu vwandaka me lemba.
6 Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave,
mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu.
7 Yandi twadisaka bawu na nzila ya kusungama,
samu ti bawu kwenda zinga na mbanza mosi.

8 Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi,
mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu,
9 samu ti yandi pesaka maza na bantu yina vwandaka na mpwila ya
maza,
yandi yukutisaka bayina vwandaka na nsatu.

10 Bantu ya nkaka vwandaka zinga na kati ya kitombe, mpe na mpasi ya
lufwa,
bawu vwandaka ya kukangama na kati ya bampasi, mpe na bampanga,
11 samu ti bawu tumamaka ve na mambu ya Nzambi,
samu ti bawu vwezaka malongi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.
12 Nzambi kululaka bawu na kutalisa bawu mpasi,
bawu kubwaka, kubwa mosi kondwa muntu yina ke sadisa bawu.
13 Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave,
mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu.
14 Yandi basisaka bawu na kitombe mpe na mpasi ya lufwa,
mpe yandi zengaka bampanga ya bawu.
15 Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi,
mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu,
16 samu ti yandi me mwangisa myelo ya kisengo ya mbwaki,
yandi me zenga bikangulu ya kisengo.

17 Ba ya nkaka vwandaka bantu ya buzoba, samu na kukondwa kutu-
mama ya bawu,
samu na yimbi ya bawu, bawu talaka mpasi.
18 Bawu vwandaka yina konso kima ya kudya,
mpe bawu kumaka na mwelo ya lufwa.
19 Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave,
mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu.
20 Yandi fidisaka bawu mambu ya yandi mpe yandi nyakisaka bawu.
Yandi kuulaka bawu na mpasi ya lufwa.
21 Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi,
mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu,
22 Bika ti bawu kupesa yandi minkayulu ya matondo,
bika ti bawu kuzonzila mambu ya yandi na kati ya milolo ya nsayi.

23 Bayina, vwandaka zyeta na mubu na kati ya babwatu,
mpe vwandaka sala mumbungu na kati ya maza ya nene,
24 bawu talaka mambu yina Yave salaka,
mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka na yisi ya maza ya sunda
mingi.
25 Yandi tubaka mpe kitembo salamaka,
yawu nangunaka bimpo ya mubu.
26 Babwatu ya bawu vwandaka yuluka na zulu
mpe yawu vwandaka kwenda tii na yisi ya maza ya sunda mingi,
bawu kumaka na mpasi mingi.
27 Kizungu-zungu simbaka bawu, bawu kumaka mutindu bantu me kola
malafu,
mayela ya bawu dyamaka na maza ya mubu.
28 Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave,
mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu.

29 Yandi dingimisaka kitembo,
yandi vutulaka kizunu mpe bimpo kumaka swi.
30 Bawu yangalalaka na yina kitembo dingamaka,
yandi nataka bawu na kisika yina, bawu zolaka na kukanga babwatu ya
bawu.
31 Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi,
mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu,
32 Bika ti bawu kukembila bunene ya yandi na kati ya lukutakanu ya
bantu!
Bika ti bawu kuyimbila yandi mikunga ya nzitusu na lukutakanu ya
bakuluntu!

33 Yandi ke kitulaka banzadi na yinsi ya kuyuma,
yandi ke kitulaka bayinto na ntoto ya kukawuka.
34 Yandi ke kitulaka ntoto ya madya na ntoto yina ke pesaka ve madya,
nyonso yina samu na mavanga ya yimbi ya bantu yina ke zingaka kuna.
35 Yandi ke kitulaka yinsi ya kuyuma na dyanga ya maza,
yandi ke kitulaka ntoto ya kukawuka na bayinto ya maza,
36 yandi ke tula kuna, bantu yina kele na nsatu,
bawu ke tunga mbanza samu na kuzinga kuna,
37 bawu ke kunda bambuma na bilanga,
mpe bawu ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu,
yawu ke buta bambuma mingi.
38 Yandi ke sakumuna yawu mpe yawu ke kuma mingi,
yandi ke bika ve ti lutangu ya bibulu ya bawu kukuluka.

39 Ba ya nkaka ke kuma ndambu,
bawu ke kufwa samu na mpasi mpe samu na nkwamusu.
40 Nzambi ke salaka ti ba vweza bantu ya mfunu,
yandi ke salaka ti bawu kudyengila na yinsi ya kuyuma kisika yina nzila
kele ve.
41 Yandi ke katulaka mputu na mpasi,
yandi ke salaka ti makanda kukuma mingi mutindu nkonga ya
mameme.

42 Bantu ya kusungama ke talaka yandi, mpe bawu ke yangalalaka.
Kasi bantu ya mavanga ya yimbi ke kanga bayinwa ya bawu.
43 Bika ti muntu ya ndwenga sala keba na mambu nyonso yayi,
bika ti yandi zaba ti Yave kele mbote.

108

Lusambulu samu na ndungunu
(Mga 108.2-6; 57.8-12; 7-14; 60.7-14)
1 Mukunga ya Davidi.
2 Nzambi ya munu, ntima ya munu kele ya kusyama!
Mu ke yimbidila, mu ke yimbidila nge mikunga na bisikulu ya munu, ni
yawu kele nkembo ya munu!
3 Beno vumbuka, beno bansambi ya munu,
mu ke vumbula nsemo ya suka-suka.

4 Yave, mu ke kembila nge na kati ya makanda ya bantu,
mu ke yimbidila nge na kati ya bayinsi,

5 samu ti, kukwikama ya nge me luta mazulu,
mpe butsyelika ya nge ke kumaka tii na matuti.
6 Nzambi telama na zulu ya mazulu,
bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso,
7 Vuukisa beto na diboko ya nge ya lubakala, pesa munu mvutu,
samu na kukuula bayina nge ke zolaka.

8 Na kati ya Yinzo ya yandi ya longo, Nzambi tubaka mutindu yayi:
«Mu ke nunga, mu ke kabula mbanza Siseme,
mu ke teza mudimba ya Sukote.
9 Ngalaade kele ya munu, Manase kele ya munu.
Efalayime kele yimpu yina ke kebaka yintu ya munu, Yuda kele mukawa ya munu ya lutumu.
10 Mowabe kele ndonga ya nene yina mu ke yobidilaka.
Mu ke losa dipapa ya munu na yinsi ya Edome.
Yinsi ya ba-Filiseti, sala milolo ya mvita samu na kunwanisa munu yinsi ya ba-Filiseti.»

11 Nani ke nata munu na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo?
Nani ke nata munu tii na Edome?
12 Nzambi, ni nge ve mangaka beto?
Nzambi, ni nge ve vwandaka kwenda dyaka ve na binwani ya beto na mvita?

13 Kwiza sadisa beto, kuula beto na maboko ya mutantu!
Lusalusu ya bantu kele kaka mpamba.
14 Kintwadi na Nzambi, beto ke sala mambu ya ngitukulu,
ni yandi ke nika bambeni ya beto.

109

Lusambulu ya muntu yina ba ke na kuzonzila yimbi

1 Mukunga ya Davidi. Ba yimbilaka yawu na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi.
Nzambi yina mu ke yimbidilaka mikunga ya nzitusu kuvwanda ve swii!
2 Bantu ke na kufungula bayinwa, samu na kuzonza mambu ya yimbi mpe ya luvunu na yina me tadila munu,
bawu ke na kuvunina munu mambu.
3 Bawu me yina munu na nyonso yina bawu ke na kutuba,
bawu ke na kunwanisa munu kondwa dyambu.
4 Mu ke zolaka bawu, kasi bawu, bawu ke na kutelemina munu,
kasi munu, mu me kangama kaka na lusambulu.
5 Bawu ke na kuvutula munu yimbi samu na mbote yina mu me sadila bawu,
bawu ke na kuyina munu, samu na luzolo yina mu me lakisa bawu.

6 Bawu ke na kutuba:
«Beto yekula yandi na maboko ya muntu ya yimbi,
mpe muntu yina ke funda yandi kuvwanda na lweka ya yandi ya lubakala.
7 Ntangu ba ke fundisa yandi, ba tuba ti yandi me sala yimbi,
bika ti lusambulu ya yandi kutalana mutindu disumu.
8 Bilumbu ya luzingu ya yandi kuvwanda ya mingi ve,

muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!
9 Bika ti bana ya yandi kukuma bansaana,
kento ya yandi kukuma mufwidi!
10 Bika ti bana ya yandi banda na kwendaka dyengila bisika nyonso,
bawu banda na kwendaka lomba kima ya kudya!
Bika ti bawu banda na kwendaka sosa madya ntama na yinzo ya bawu
ya kumwangana!
11 Bika ti kidefisi yina, me defisa yandi mbongo, baka bima ya yandi
nyonso,
bika ti banzenza kubaka na ngolo bima nyonso yina yandi kuzwaka.
12 Ata muntu kulakisa yandi bumbote,
muntu ve ke tala bansaana ya yandi kyadi!
13 Bika ti bana ya yandi manisa na kufwa,
bika ti nkumbu ya bawu kuzimbana na bambandu yina ke kwiza!
14 Bika ti ba bambula Yave moyo na yimbi yina bankooko ya yandi
salaka,
bika ti ba katula ve disumu ya mama ya yandi!
15 Bika ti yimbi ya bawu kuvwanda ntangu nyonso na mantwala ya Yave,
bika ti nkumbu ya bantu ya mutindu yina kuzimbana awa na ntoto.
16 Ya tsyelika, muntu yina bambukaka ve moyo na kusala mambu ya
mbote,
yandi vwandaka kwamisa bantu ya mpasi mpe bamputu,
tii na kufwa bantu yina ke na mpasi na bantima ya bawu.
17 Yandi zolaka nsiingulu: Bika ti yawu kubwidila yandi,
yandi vwandaka zola ve lusakumunu: Bika ti yawu kuvwanda ntama na
yandi.
18 Bika ti yandi kulwata nsiingulu mutindu kinkuti,
bika ti yawu kukota na kati ya yandi mutindu maza,
bika ti yawu kukota na kati ya mikwa ya yandi mutindu mafuta.
19 Bika ti nsiingulu kuvwanda mutindu kinkuti yina yandi me fukila,
bika ti yawu kuvwanda kaka ya kukangama na yandi mutindu singa ya
luketo!»

20 Ni yina ke vwanda musendo ya mitantu ya munu,
mpe ya bayina ke zonzaka yimbi na nkumbu ya munu.
21 Kasi nge Yave, mfumu ya munu,
sadila munu bumbote samu na Nkumbu ya nge,
samu ti kukwikama ya nge kele mbote, kuula munu!
22 Mu kele mputu mpe muntu ya mpasi,
ntima ya munu kele ya kulwala na kati ya munu.
23 Mu ke na kukwenda mutindu mpewo ya nkokila,
ba ke na kubingisa munu mutindu dikonko.
24 Makoto ya munu ke na kulosa munu samu ti mu me mina-nsoki,
nzutu ya munu me lemba mpe mu me konda.
25 Mu kumaka muntu ya nsoni,
bawu ke na kutala munu mpe bawu ke na kuningisa bayintu ya bawu.

26 Kwiza sadisa munu, Yave, Nzambi ya munu.
Vuukisa munu samu ti nge kele Nzambi ya luzolo!
27 Bika ti ba zaba ti ni nge,
bawu kuzaba ti ni diboko ya nge Yave me sala yawu.

28 Bawu ke na kuvweza kasi nge,
nge ke na kusakumuna.
Kana bawu kutelama, bawu ke tala nsoni,
kasi munu kisyelo ya nge mu ke yangalala.
29 Bika ti mitantu ya munu kufuluka na nsoni,
bika ti nsoni kufuka bawu mutindu kiyunga!

30 Mu ke kembila Yave na ndinga ya ngolo,
mu ke yimbidila yandi mikunga ya nzitusu na kati-kati ya bantu mingi.
31 Ya tsyelika, yandi ke telamaka na lweka ya lubakala ya mputu,
samu na kuvuukisa yandi na maboko ya bantu yina ke na kufundisa yandi.

110

Ntinu, nganga-Nzambi
1 Mukunga ya Davidi.
Yave tubaka na mfumu ya munu mutindu yayi:
«Vwanda na lweka ya munu ya lubakala,
tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge!»
2 Yave ke lambula mukawa ya lulendo ya yandi na Siyone:
Yaala na kati-kati ya bambeni ya nge!
3 Bantu ya nge ke ya kukubama na kukwenda na mvita,
na kilumbu yina nge ke kutika binwani ya nge,
na zulu ya myongo ya longo,
ntangu bwisi ke kutsyaka,
bantwenya ya nge ke kwiza na sika ya nge mutindu kinoko.

4 Yave me kudya ndefi,
mpe yandi ke nyonga ve samu na yawu.
«Nge kele nganga-Nzambi ya mankululu,
na mutindu ya Melekisedeke.»
5 Yave kele na lweka ya nge ya lubakala,
na kilumbu ya nkele ya yandi, yandi ke nika bantinu.
6 Yandi ke fundisaka bayinsi, bisika nyonso me fuluka na bamvumbi,
yandi ke nika ntinu ya yinsi ya nene.

7 Na nzila, yandi ke kunwaka maza ya muzumba.
Ni yawu yina yandi ke vumbulaka yintu.

111

Mbandukulu ya ndwenga
1 Aleluya!

Mu ke kembila Yave na ntima ya munu nyonso.
Mu ke kembila Yave na kati ya lukutakanu ya bantu ya kusungama mpe na kati ya mukangu.
2 Mambu ya Yave kele ya nene,
bayina ke zolaka yawu ke sosaka yawu.
3 Mambu yina yandi ke salaka ke talanaka na nkembo nyonso,
ludedomo ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.
4 Yandi ke zolaka ti ba bambuka moyo na bimangu ya yandi,

Yave ke na bumbote mpe na kyadi.
5 Yandi ke pesaka madya na bayina ke zitisaka yandi,
Nzambi ke bambukaka moyo konso ntangu na ngwisani ya yandi.
6 Yandi ke lakisaka na bantu ya yandi lulendo ya mambu yina yandi ke salaka,
na kupesa na bantu ya yandi mvwilu ya bayinsi ya nzenza.
7 Mambu yina yandi ke salaka kele ya tsyelika mpe ya kusungama,
bantumunu ya yandi nyonso kele ya mbote,
8 yawu ke soba ve, samu na bantangu nyonso,
yawu kele ya tsyelika mpe ya kusungama.
9 Yandi pesaka kimpwanza na bantu ya yandi,
yandi salaka ngwisani ya yandi samu na bantangu nyonso,
Nkumbu ya yandi kele ya longo mpe ya nsisi.
10 Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya ndwenga,
bayina ke na mayela ni bawu ke tumamaka na yawu,
nzitusu ya Yave ke zingila bantangu nyonso.

112

Buyenge ya bantu ya kukwikama
1 Aleluya!

Kyese na muntu yina ke zitisaka Yave,
Yandi ke talaka kilengi na kusadila bantumunu ya Yave.
2 Bana ya yandi ke vwanda na lulendo na yinsi,
bambandu ya bantu ya kusungama ke kuzwa lusakumunu.
3 Na kati ya yinzo ya yandi kele na bima mingi na bimvwama,
kudedama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.
4 Nsemo ke kyenzolaka kitombe samu na bantu ya kusungama,
samu na muntu ya mbote, muntu yina ke talaka bampangi kyadi mpe kele ya kudedama.
5 Ya kele mbote ti muntu kuvwanda na kyadi ya bampangi, yandi kudefisa na bampangi
mpe yandi yidika mambu na mutindu ya kufwanakana.
6 Samu ti yandi ke kubwa ata fyoti ve,
ba ke bambuka moyo na muntu ya kusungama bantangu nyonso.
7 Yandi kele ve na boma ya bansangu ya yimbi,
ntima ya yandi kele ya kukwikama, kivuvu ya yandi kele na Yave.
8 Ntima ya yandi ke ninganaka ve, yandi kele ve na boma,
yandi ke tala kubwa ya bambeni ya yandi.
9 Yandi ke kabulaka mingi na bamputu,
yandi kele ya kudedama bantangu nyonso,
ngolo ya yandi ke bwelamaka na nkembo nyonso.
10 Muntu ya ntima ya yimbi ke tala yandi mpe yandi ke vwanda na nkele,
yandi ke kwetisa meno mpe yandi ke lemba,
bansatu ya bantu ya yimbi ke salama ve.

113

Bumbote ya Nzambi samu na bamputu
1 Aleluya!

Beno bisyelo ya Yave, beno kembila yandi,
beno kembila Nkumbu ya Yave!
2 Bika ti ba kutonda Nkumbu ya Yave,
kubanda ntangu yayi tii bantangu nyonso!
3 Kubanda na esete tii na wesete,
bika ti Nkumbu ya Yave kukemboswa.
4 Yave ke na zulu ya bayinsi nyonso,
nkembo ya yandi me lutila kuzangama na mazulu.

5 Nani yina kele mutindu Yave, Nzambi ya beto?
Yandi ke ya kuvwanda na kisika ya kulutila kuzangama.
6 Yandi ke betamaka samu na kutala,
mazulu na ntoto.
7 Yandi ke telemisaka muntu ya mpamba na kati ya fundu-fundu,
yandi ke basisaka mputu na kati ya mboloso,
8 samu na kuvwandisa yandi na bantu ya mfunu,
bantu ya mfunu ya yinsi ya yandi.
9 Yave ke salaka ti kisita kuvwanda na yinzo ya makwela,
mutindu kento ya nsayi na kati-kati ya bana ya yandi.

Aleluya!

114

Mukunga ntangu Isayeli basikaka na yinsi ya Ngipiti

1 Ntangu Isayeli basikaka na yinsi ya Ngipiti,
ntangu bana ya Yakobi bikaka yinsi ya bantu yina ke zonzaka ndinga ya nzenza,
2 Yuda kumaka Yinzo ya longo ya Nzambi,
Isayeli kumaka mvwilu ya yandi.

3 Mubu talaka yawu mpe yawu kimaka,
nzadi ya Yolodani talaka yawu mpe yawu vutukaka manima.
4 Myongo vwandaka duzumuka mutindu mameme ya mbakala,
myongo ya fyoti vwandaka duzumuka mutindu bana ya bankombo mpe ya mameme.

5 Nge mubu, samu na yinki nge me kima?
Nge nzadi ya Yolodani, samu na yinki nge me vutuka manima?
6 Myongo samu na yinki beno ke na duzumuka mutindu mameme ya mbakala?
Myongo ya fyoti samu na yinki beno ke na duzumuka mutindu bana ya bankombo mpe ya mameme?

7 Nge ntoto, tekita na mantwala ya Yave!
Tekita na mantwala ya Nzambi ya Yakobi.
8 Yandi ke kitulaka ditadi ya nene na kizinga ya maza,
yandi ke kitulaka ditadi ya nene na yinto ya maza.

115

Nkembo na Nzambi kaka

1 Yave, samu na beto ve, samu na beto ve,
kasi sala ti kaka Nkumbu ya nge kukemboswa,

samu na bumbote ya nge, mpe samu na kukwikama ya nge.

2 Samu na yinki bayinsi ke na kuyufula:
«Wapi sika kele Nzambi ya bawu?»
3 Nzambi ya beto kele na mazulu,
yandi ke salaka nyonso yina yandi zola.
4 Banzambi ya bawu ya biteki kele ya wolo mpe palata,
ya kele bima yina bantu me yidika.
5 Bawu kele na bayinwa kasi bawu ke zonzaka ve,
bawu kele na meso kasi bawu ke talaka ve.
6 Bawu kele na makutu kasi bawu ke kuwaka ve,
bawu kele na bambombo kasi bawu ke kuwaka ve nsunga.
7 Bawu kele na maboko kasi bawu ke simbaka ata kima ve,
bawu kele na makulu kasi bawu ke tambulaka ve,
ata makelele ke wakanaka ve na bayinwa ya bawu.
8 Bayina ke yidikaka yawu kele kaka mutindu mosi na biteki yina,
mutindu mosi mpe bantu yina ke tulaka kivuvu ya bawu na biteki yango!
9 Beno bana ya Isayeli, beno tula kivuvu ya beno na Yave!
Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina
ke kebaka nzutu!
10 Bana ya Aloni, beno tulaka kivuvu ya beno na Yave!
Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina
ke kebaka nzutu!
11 Beno yina ke zitisaka Yave, beno tula kivuvu ya beno na Yave!
Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina
ke kebaka nzutu!

12 Yave me bambukila beto moyo, yandi ke sakumuna:
Yandi ke sakumuna bana ya Isayeli,
yandi ke sakumuna bana ya Aloni,
13 Yave ke sakumuna bayina ke zitisaka yandi,
kubanda na bana ya fyoti tii na bakuluntu.
14 Yave ke pesa beno ntomosono,
beno na bana ya beno.
15 Bika ti Yave kusakumuna beno,
yandi yina yidikaka zulu na ntoto!

16 Mazulu kele mazulu ya Yave,
kasi ntoto, yandi pesaka yawu na bantu.
17 Bantu ya kufwa lenda kembila ve Yave,
ya vwanda bantu yina ke kwendaka na kisika yina kele swii.
18 Kasi beto, beto ke tonda Yave,
kubanda ntangu yayi tii bantangu nyonso.

Aleluya!

116

Lusambulu ya muntu yina ba me kuula na lufwa
1 Mu ke zolaka Yave, samu ti yandi ke kuwaka ndinga ya munu,
ntangu mu ke bondilaka yandi.
2 Yandi me teka dikutu ya yandi na kuwa munu,
mu ke bokila yandi luzingu ya munu nyonso.

3 Basinga ya lufwa kangaka munu,
boma ya kulutila ya yinsi ya bantu ya kufwa simbaka munu,
mu kumaka na mpasi mpe na kyadi.
4 Kasi munu, mu bokilaka Nkumbu ya Yave:
«Mulemvo ya nge Yave, vuukisa munu!»
5 Yave ke talaka kyadi mpe yandi kele ya kudedama,
yandi kele Nzambi ya kyadi.
6 Yave ke bumbaka bantu ya mpamba,
mu vwandaka ya kulemba, yandi vuukisaka munu.

7 Bika ti mwela ya munu kuzwa luvundulu,
samu ti Yave me sadila munu mambu ya mbote.
8 Ya tsyelika, nge me kuula mwela ya munu na lufwa,
nge me kusuna mansangasa ya meso ya munu,
nge me sala ti mu kubwa ve.
9 Mu ke tambula na mantwala ya Yave,
awa na yinsi ya bantu ya moyo.

*

10 Mu bikaka ve na kusala kivuvu ata na ntangu yina mu tubaka ti:
«Mu kele muntu ya mpasi ya kulutila!»
11 Mu tubaka na nswalu nyonso ti:
«Bantu nyonso kele bantu ya luvunu!»
12 Wapi mutindu mu ke vutula na Yave,
mambu nyonso ya mbote yina yandi me sadila munu?
13 Mu ke nanguna mbungu ya mpulusu,
mpe mu ke bokila Nkumbu ya Yave.
14 Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya Yave,
mpe na mantwala ya bantu ya yandi nyonso.

15 Lufwa ya bantu ya kukwikama
kele ntalu mingi na mantwala ya Yave.
16 Yave kuwa munu, mu kele kisyelo ya nge,
kisyelo ya nge, mwana ya kisyelo ya nge ya kento,
nge me zenga basinga yina ba kangaka munu.
17 Mu ke pesa nge munkayulu ya matondo,
mu ke bokila Nkumbu ya Yave.

18 Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya Yave,
mpe na mantwala ya bantu ya yandi nyonso,
19 na kati ya lupangu ya Yinzo ya Yave, na kati-kati ya Yelusalemi!

Aleluya!

117

Nzitusu na Yave

1 Beno kembila Yave, beno bantu ya bayinsi nyonso!
Beno pesa yandi masiika, beno bantu ya makanda nyonso!
2 Samu ti, bumbote ya Yave kele ya mingi samu na beto,
kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.

Aleluya!

118

Lusambulu ya kuvutula matondo na ndungunu

1 Beno kembila Yave samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
2 Bika ti Isayeli kutuba dyaka yawu:
Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.
3 Bika ti bana ya Aloni kutuba yawu:
Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.
4 Bika ti bayina ke zitisaka Yave kutuba yawu:
Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

5 Na kati ya mpasi, mu bokilaka Yave,
Yave pesaka munu mvutu, yandi tulaka munu na kisika ya mbote.
6 Yave kele na lweka ya munu, mu ke na boma ve.
Yinki muntu lenda kusala munu?
7 Yave kele lusalusu ya munu,
mu ke na kutala kubwa ya bambeni ya munu.
8 Ya me lutila mbote na kuzwa kiswamunu na sika ya Yave,
kasi kutula ve kivuvu ya nge na muntu.
9 Ya me lutila mbote na kuzwa kiswamunu na sika ya Yave,
kasi kutula ve kivuvu na bantu ya mfunu.

10 Bantu ya bayinsi nyonso vwandaka zunga munu,
kasi, na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu.
11 Bawu vwandaka zunga munu, bawu vwandaka zunga munu na balweka nyonso,
kasi, na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu.
12 Bawu vwandaka zunga munu mutindu banyosi,
bawu kufwaka mutindu tiya ya matiti ya nyanga,
kasi na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu.

13 Nge vwandaka nunguna munu na ngolo samu na kubwisa munu,
kasi Yave vuukisaka munu.
14 Yave kele ngolo ya munu, mpe lulendo ya munu,
yandi ke vuukisaka munu.

15 Milolo ya nsayi mpe ya lunungu ke na kubasika na bayinzo ya lele ya bantu ya kudedama:
«Diboko ya lubakala ya Yave ke na kulakisa ngolo ya yandi.
16 Diboko ya Yave ya lubakala me nanguka,
diboko ya yandi ya lubakala ke na kulakisa ngolo ya yandi!»

17 Mu ke kufwa ve, mu ke zinga
mpe mu ke zonza mambu yina Yave me sala.
18 Yave me semba munu,
kasi yandi me yekula munu ve na lufwa.
19 Beno fungudila munu myelo ya ludedomo,
na myelo yina, mu ke kota samu na kukembila Yave!
20 Yayi ni mwelo ya Yave:
ni na yawu ke kotilaka bantu ya kudedama!
21 Mu ke kembila nge, samu ti nge me pesa munu mvutu,

samu ti nge me vuukisa munu.

22 Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka,
me kuma ditadi ya kulutila mfunu, yina ke na kusimba yinzo.
23 Yawu me katuka na Yave,
ya kele dyambu ya ngitukulu na meso ya beto.
24 Yayi ni kilumbu yina Yave me sala:
Bika ti yawu kuvwanda kilumbu ya beto ya kyese mpe nsayi.
25 Yave, mulemvo ya nge, vuukisa beto!
Yave, mulemvo ya nge nungisa beto!
26 Bika ti Yave kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi!
Katuka na Yinzo ya Yave, beto ke na kusakumuna beno!
27 Yave kele Nzambi, yandi ke na kukyenzola beto,
na mandalala na maboko, beno sala mulonga ya bantu ya mukembo,
pene-pene ya mampoka ya kiyokolo ya minkayulu.

28 Nge kele Nzambi ya munu, mu ke kembila nge,
Nzambi ya munu, mu ke kembila bunene ya nge.
29 Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

119

Mansweki mpe mambu ya ngitukulu ya Musiku ya Nzambi

1 Kyese na bantu yina kele ya kusungama na banzila ya bawu.
Bawu ke tumamaka na Musiku ya Yave!
2 Kyese na bantu yina ke tumamaka na bansalulu ya misiku ya Yave,
mpe ke sosaka yandi na ntima nyonso!
3 Bawu ke salaka ve mambu ya yimbi,
bawu ke landaka banzila ya Yave.
4 Yave, nge pesaka mambu yina bantu fwana kusadila,
samu ti beto tumama na yawu na mbote nyonso.
5 Bika ti nkadulu ya munu vwanda ya kusikama,
samu na kusadila mambu yina Nzambi zola ti bantu sala.
6 Na yina mu ke kufwa nsoni ve,
na ntadisi ya bantumunu ya nge nyonso.
7 Mu ke kembila nge na ntima ya kusungama,
ntangu mu ke longoka banzengolo ya nge ya kulunga.
8 Mu zola kusadila mambu yina nge zola,
kubika munu ata fyoti ve!

*

9 Wapi mutindu ntwenya lenda sala samu ti luzingu ya yandi vwanda ya kuvedila?
Kaka na kutumamaka na mambu ya nge.
10 Mu ke na kusosa nge na ntima ya munu nyonso,
kubika ve ti mu zimbana nzila na kubika bantumunu ya nge ntama.
11 Mu ke bumbaka mambu ya nge na kati ya ntima ya munu,
samu ti mu sumuka ve na ntadisi ya nge.
12 Nkembo na nge Yave!
Longisa munu mambu yina nge zola ti mu sala!

13 Yinwa ya munu ke na kutanga,
banzengolo nyonso ya yinwa ya nge yina nge me tuba.
14 Mu ke na nsayi ya kulanda bansalulu ya misiku ya nge,
yawu kele mutindu mu me kuzwa bimvwama ya mutindu na mutindu.
15 Mu ke na kuyindula na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila,
mpe mu ke na kutala nzila yina nge me tula na ntwala ya munu.
16 Mu ke na nsayi mingi na kusadila mambu ya nge yina nge zola ti bantu
sala,
mu ke zimbana ve mambu ya nge.

*

17 Sadila munu mambu ya mbote, munu kisyelo ya nge samu ti mu zinga
mpe ti mu sadila mambu ya nge.
18 Fungula meso ya munu, samu ti mu tala,
mambu ya mbote ya Musiku ya nge.
19 Mu kele nzenza awa na ntoto,
kubumbila munu ve bantumunu ya nge.
20 Ntima ya munu ke na kubaba na nsatu,
yawu ke na kunata munu na kuzaba banzengolo ya nge ntangu nyonso.
21 Nge me kebisa bantu ya lunangu, bantu yina kele ya kusiingwa,
bawu ke na kukwenda ntama, bawu ke na kuzimbana bantumunu ya
nge.
22 Kuula munu na nsoni mpe na kuvweza yina ba ke na kuvweza munu,
samu ti mu ke bumbaka bansalulu ya misiku ya nge.
23 Ata ti bamfumu tubaka yimbi samu na munu,
munu, kisyelo ya nge, mu ke na kuyindula mambu ya nge yina nge zola
ti bantu sala.
24 Bansalulu ya misiku ya nge ke yangidikaka munu,
yawu kele bipesi-malongi ya munu.

*

25 Mu me kuma pene-pene ya lufwa,
kasi sala ti mu zinga mutindu kele nsilulu ya nge!
26 Mu me lakisa nge ndyatulu ya munu, mpe nge me pesa munu mvutu,
Longisa munu mambu ya nge yina nge zola ti bantu sala.
27 Sala ti mu zaba nzila ya mambu ya nge yina bantu fwana kusadila,
mpe mu ke na kuyindula samu na mambu ya nge ya ngitukulu.
28 Mu ke na kudila na kyadi,
telemisa munu mutindu nge tubaka yawu.
29 Katula munu na nzila ya luvunu,
mpe na bumbote ya nge, sala ti mu zaba Musiku ya nge.
30 Mu me soola nzila ya butsyelika,
mu ke na kulanda banzengolo ya nge.
31 Mu me kangama na kusadila bansalulu ya misiku ya nge,
Yave, kutalisa munu nsoni ve.
32 Mu ke na kukima mbangu na kulanda nzila ya bantumunu ya nge,
samu ti nge me fungula ntima ya munu.

*

33 Yave, longisa munu nzila ya bansalulu ya misiku ya nge,
samu ti mu sadila yawu tii na nsukunu.
34 Pesa munu mayela, samu ti mu bumba Musiku ya nge,
mu sadila yawu na ntima ya munu nyonso!

35 Twadisa munu na nzila ya bantumunu ya nge,
ya tsyelika, mu ke zolaka yawu.
36 Sala ti ntima ya munu kukangama na kusadila bansalulu ya misiku ya nge,
kasi na bimvwama ve.
37 Balula ntalulu ya munu, samu ti mu kutala ve mambu ya mpamba.
Sala ti mu landa banzila ya nge mpe mu zinga.
38 Lungisa samu na munu kisyelo ya nge, mambu yina nge tubaka,
samu na bayina ke zitisaka nge.
39 Katula na ntwala ya munu nsoni yina ke na kutalisa munu boma,
samu ti banzengolo ya nge kele ya mbote.
40 Mu me zola kusadila mambu ya nge yina bantu fwana kusadila,
sala ti mu zinga mutindu kele ludedomo ya nge.

*

41 Yave, sala ti bumbote ya nge,
kukuma tii na kisika yina mu kele.
Vuukisa munu mutindu kele nsilulu ya nge.
42 Na yina, mu ke lenda kupesa mvutu na muntu yina ke finga munu,
samu ti mu ke na kukwikila na mambu ya nge.
43 Sala ti ntangu nyonso mu zonza kaka butsyelika,
samu ti mu ke na kukwikila na banzengolo ya nge.
44 Mu ke sadila Musiku ya nge,
bantangu nyonso ya mankululu.
45 Mu ke tambula na kimpwanza nyonso,
samu ti mu ke na kusosa banzengolo ya nge.
46 Mu ke zonzila na yina me tadila mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, na mantwala ya bantinu,
mu ke vwanda ve na nsoni.
47 Mu ke yangalala na bantumunu ya nge,
mu ke zolaka yawu mingi.
48 Mu ke nanguna maboko ya munu na bantumunu ya nge, mu ke zolaka yawu,
mu zola kuyindula samu na bansalulu ya misiku ya nge.

*

49 Bambuka moyo na mambu ya nge samu na munu,
samu ti nge me pesa munu kivuvu, munu kisyelo ya nge!
50 Mbombolo ya munu na kati ya mpasi,
ni mambu yina nge tubaka samu ti mu zinga.
51 Bantu ya lunangu vwandaka finga munu,
kasi mu bikaka ve na kulanda Musiku ya nge.
52 Yave, mu ke na kubambuka moyo na banzengolo ya nge ya bantangu ya ntama,
yawu kele mbombolo ya munu.
53 Mu kele na nkele ya kulutila samu na bantu ya yimbi,
bawu ke mangaka Musiku ya nge.
54 Na kati ya yinzo ya nge, kisika mu ke na kuzinga na bunzenza,
bansalulu ya misiku ya nge me kuma mikunga ya munu.
55 Yave, na mpimpa, mu ke na kubambuka moyo na Nkumbu ya nge,
samu na kuzitisa Musiku ya nge,
56 kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila

kele mambu ya kulunga samu na munu.

*

57 Mu ke na kutuba: Yave, kikunku ya munu,
ni kusadila mambu ya nge.
58 Mu ke na kubondila nge na ntima ya munu nyonso,
fwila munu kyadi mutindu kele nsilulu ya nge.
59 Mu me yindula samu na luzingu ya munu,
mu zola kutumama dyaka na bansalulu ya misiku ya nge.
60 Mu ke lutisa ntangu ve, na nswalu nyonso,
mu ke na kutumama na bantumunu ya nge.
61 Bantu ya yimbi me kanga munu basinga,
kasi mu ke zimbana ve Musiku ya nge.
62 Na kati-kati ya mpimpa, mu ke telamaka samu na kukembila nge,
samu na banzengolo ya ludedomo ya nge.
63 Mu kele mpangi ya bayina nyonso ke zitisaka nge,
mpe mpangi ya bayina ke sadilaka mambu ya nge yina bantu fwana kusadila.
64 Yave, kukwikama ya nge me fuluka na ntoto.
Longisa munu bansalulu ya misiku ya nge!

*

65 Yave, mutindu nge tubaka yawu,
nge ke na kusadila munu mambu ya mbote, munu kisyelo ya nge.
66 Longisa munu mbote-mbote na kuswasikisa mpe kuvwanda na luzabu,
samu ti mu me kwikila na bantumunu ya nge.
67 Ntete mu tala mpasi, mu zimbanaka nzila,
kasi ntangu yayi, mu ke na kusadila mambu yina nge tubaka.
68 Nge kele mbote mpe nge ke salaka mambu ya mbote,
longisa munu bansalulu ya misiku ya nge.
69 Bantu ya lunangu ke na kuvunina munu mambu,
kasi munu, na ntima ya munu nyonso, mu ke na kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila.
70 Bantima ya bawu kele ya kukangama mutindu mafuta,
kasi munu, mu ke na kuyangalala na Musiku ya nge.
71 Ya vwandaka mbote samu na munu na kutala mpasi,
samu ti mu longoka bansalulu ya misiku ya nge.
72 Samu na munu, Musiku yina ke na kubasika na yinwa ya nge,
me lutila mfunu na mafunda ya bima ya wolo mpe palata.

*

73 Maboko ya nge me yidika munu, yawu ke na kusala ti mu vwanda kaka ya kutelama,
pesa munu mayela samu ti mu longoka bantumunu ya nge.
74 Bayina ke zitisaka nge ke na kutala munu mpe bawu ke na kuyangalala,
samu ti mu ke kwikilaka kaka na bansilulu ya nge.
75 Yave, mu zaba ti banzengolo ya nge kele ya kudedama.
Ni na kukwikama ya nge, nge me sala ti mu tala mpasi.
76 Bika ti kukwikama ya nge kuvwanda mbombolo ya munu,
mutindu nge zabisaka munu yawu, munu kisyelo ya nge.
77 Fwila munu kyadi samu ti mu zinga,

samu ti Musiku ya nge ke salaka nsayi ya munu!
78 Sala ti bawu kufwa nsoni, bantu ya lunangu yina ke nyokolaka munu
kondwa dyambu!
Munu, mu ke na kuyindula mambu ya nge yina bantu fwana kusadila.
79 Bika ti bantu kuvutuka na sika ya munu, bayina ke zitisaka nge,
bayina zaba bansalulu ya misiku ya nge!
80 Mu zola kutumama na mambu yina Nzambi zola ti bantu sala na ntima
ya kusungama,
samu ti mu kufwa ve nsoni.

*

81 Mu me lemba na kuvingila mpulusu ya nge,
mu ke na kukwikila na nsilulu ya nge.
82 Meso ya munu me lemba na kuvingila bansilulu ya nge,
mu ke na kukiyufula: «Wapi ntangu mu ke kuzwa mbombolo ya nge?»
83 Ata ti mu kele mutindu diyuki yina ke na kukawuka na mulinga,
mu me zimbana ve mambu yina Nzambi zola ti bantu sala!
84 Bilumbu yikwa me bikana na munu na kuzinga dyaka, munu kisyelo
ya nge?
Wapi ntangu nge ke fundisa bantu yina ke na kukwamisa munu?
85 Bantu ya lunangu me timuna mabulu na mantwala ya munu,
yawu kele mbote ve samu na Musiku ya nge.
86 Bantumunu ya nge nyonso kele ya tsyelika,
bantu ke na kukwamisa munu kondwa dyambu: kwiza sadisa munu!
87 Kaka ndambu bikanaka, ba zolaka kufwa munu,
kasi munu, mu me bika ve na kutumama na mambu ya nge yina bantu
fwana kusadila.
88 Na kukwikama ya nge, sala ti mu zinga,
samu ti mu sadila bansalulu ya misiku ya nge.

*

89 Yave, bantangu nyonso,
mambu ya nge ke zingilaka kuna na mazulu.
90 Kukwikama ya nge ke zingilaka bambandu na bambandu.
Nge me sikimisa ntoto yina nge yidikaka mpe yawu me vwanda na kisika
ya yawu.
91 Tii bubu yayi, bima nyonso ke na kuzingila samu na banzengolo ya
nge.
Ya tsyelika, yinza nyonso ke na kusadila nge.
92 Kana Musiku ya nge vwandaka yangidika munu ve,
mu zolaka kufwa na kati ya kyadi.
93 Mu ke zimbana ata fyoti ve mambu ya nge yina bantu fwana kusadila,
samu ti na yawu nge ke na kusala ti mu kuzinga.
94 Mu kele ya nge, vuukisa munu.
Ya tsyelika, mu ke na kusosa na kuzaba mambu ya nge yina bantu fwana
kusadila.
95 Bantu ya yimbi ke na kusosa na kufwa munu,
kasi munu, mu ke na kulanda mbote-mbote bansalulu ya misiku ya nge.
96 Mu ke na kutala nsukunu ya nyonso yina kele ya kulunga,
kasi bantumunu ya nge ke na nsukunu ve.
97 Mu ke zolaka mingi Musiku ya nge.
Bilumbu nyonso mu ke yindulaka na yawu konso ntangu.

*

98 Bantumunu ya nge ke na kupesa munu mayela kulutila bambeni ya munu,
samu ti konso ntangu, mu sadila yawu.
99 Mu me lutila mayela na bamfumu ya munu,
samu ti, mu ke yindulaka bansalulu ya misiku ya nge.
100 Mu me lutila biboba na mayela,
samu ti mu ke tumamaka na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila.
101 Mu me manga na kulanda banzila ya yimbi,
samu na kulanda mambu ya nge.
102 Mu ke na kubika ve banzengolo ya nge,
samu ti ni nge ke na kulonga munu yawu.
103 Mambu ya nge kele kitoko na yinwa ya munu,
yawu kele kitoko kulutila mafuta ya nyosi na ludimi ya munu.
104 Mambu ya nge yina bantu fwana kusadila ke pesaka munu mayela,
mpe mu ke yinaka mambu nyonso ya luvunu.

*

105 Mambu ya nge kele mwinda na makulu ya munu,
yawu kele nsemo yina ke kyenzolaka nzila ya munu.
106 Mu me kudya ndefi, mpe mu ke sadila nsilulu ya munu,
mu ke sadila banzengolo ya nge ya kudedama.
107 Yave, mu kele na kati ya mpasi ya kulutila,
sala ti mu zinga mutindu nge tubaka yawu.
108 Mulemvo ya nge Yave, yamba lusambulu ya munu mutindu munkayulu,
longisa munu banzengolo ya nge.
109 Bantangu nyonso luzingu ya munu ke kaka na kati ya mpasi,
kasi mu me zimbana ve Musiku ya nge.
110 Bantu ya yimbi ke na kusadila munu mitambu,
kasi munu, mu me bika ve na kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila.
111 Bansalulu ya misiku ya nge kele mvwilu ya munu ya bantangu nyonso.
Yawu ke yangidika ntima ya munu.
112 Mu pesaka ntima ya munu na kusadila mambu yina Nzambi zola ti bantu sala,
bantangu nyonso tii na nsuka.

*

113 Mu ke yinaka bantu yina, bantu yina ke sobaka mabanza ntangu nyonso,
kasi mu ke zolaka Musiku ya nge.
114 Nge kele kiswamunu ya munu, mpe kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu.
Kivuvu ya munu ke kaka na mambu ya nge.
115 Beno kwenda ntama na munu, beno bantu ya yimbi!
Kasi munu, mu ke landa bantumunu ya Nzambi ya munu.
116 Sadisa munu, mutindu kele mambu yina nge me tuba, samu ti mu zinga,
kusala ve ti kivuvu ya munu kufwa nsoni.
117 Sadisa munu samu ti mu vuuka,

samu ti bantangu nyonso, mu bika ve na kusadila mambu yina nge zola
ti bantu sala!
118 Nge ke bingisaka ntama, bantu yina ke tumamaka ve na mambu yina
nge zola ti bawu sala,
samu ti nyonso yina bawu ke salaka ke kaka luvunu.
119 Nge ke katulaka na yinza, bantu nyonso ya ntima ya yimbi,
ni yawu yina mu ke zolaka bansalulu ya misiku ya nge.
120 Nzutu ya munu ke na kutekita na boma ya kulutila,
mu ke na boma ya banzengolo ya nge.

*

121 Mu ke sadilaka mambu ya kusungama mpe ya kudedama,
kuyekula munu ve na maboko ya bayina ke kwamisaka munu!
122 Sala ti mu zinga na buyenge, munu kisyelo ya nge,
kubika ve ti bantu ya lunangu kukwamisa munu!
123 Meso ya munu me lemba na kuvingilaka mpulusu ya nge,
mpe nsilulu ya ludedomo yina nge tubaka.
124 Sala na munu kisyelo ya nge mutindu kele kukwikama ya nge,
longisa munu mambu yina nge zola ti mu sala.
125 Mu kele kisyelo ya nge, pesa munu mayela,
samu na kuzaba bansalulu ya misiku ya nge.
126 Yayi ni ntangu samu ti nge Yave, nge tuba dyambu,
samu ti bantu ke na kusafula Musiku ya nge.
127 Ni yawu yina mu ke zolaka bantumunu ya nge,
kulutila wolo, wolo ya mbote.
128 Ni yawu yina na mambu nyonso, mu me tala ti mambu nyonso ya nge
yina bantu fwana kusadila kele ya kusungama,
mu ke yinaka mambu nyonso ya luvunu.

*

129 Bansalulu ya misiku ya nge kele mbote mingi,
ni yawu yina mu ke tumamaka na yawu.
130 Luzabu ya mambu ya nge ke kyenzolaka,
yawu ke pesaka mayela na bantu yina zaba mingi ve.
131 Mu me fungula yinwa ya munu na nsayi nyonso,
samu ti mu ke na nsatu ya bantumunu ya nge.
132 Baluka na sika ya munu, mpe sadila munu bumbote ya nge,
mutindu kele banzengolo ya nge samu na bantu yina ke zolaka Nkumbu
ya nge!
133 Bika ti mambu ya nge kusyamisa makulu ya munu,
kubika ve ti yimbi kuyala luzingu ya munu.
134 Kuula munu na maboko ya bantu yina ke kwamisaka munu,
samu ti mu tumama na mambu nyonso ya nge yina bantu fwana
kusadila.
135 Kyenzola kizizi ya nge na munu, kisyelo ya nge.
Longisa munu mambu ya nge yina nge zola ti mu sala.
136 Mansangasa ke na kubasika na meso ya munu mutindu mwila,
samu ti bantu ke na kusadila ve Musiku ya nge.

*

137 Yave, nge kele ya kudedama,
banzengolo ya nge kele ya kusungama.
138 Nge tulaka bansalulu ya misiku ya nge na ludedomo,

mpe na kukwikama nyonso.
139 Kimbanda ya munu ya kulutila me sala ti mu kondwa dyambu ya
kutuba,
samu ti mitantu ya munu me zimbana mambu ya nge.
140 Mambu ya nge nyonso kele ya kuvedila,
munu kisyelo ya nge, mu ke zolaka yawu.
141 Mu kele ya kukonda mpe ba ke na kuvweza munu,
kasi mu me zimbana ve mambu nyonso ya nge yina bantu fwana
kusadila.
142 Ludedomo ya nge kele ludedomo ya bantangu nyonso,
Musiku ya nge kele butsyelika.
143 Mpasi mpe manyongo me simba munu,
bansalulu ya misiku ya nge ke yangidikaka munu.
144 Bantangu nyonso, mambu ya nge yina nge zola ti mu sala kele ya
kudedama,
pesa munu mayela samu ti mu zinga.

*

145 Mu ke bokilaka nge na ntima ya munu nyonso, Yave, pesa munu
mvutu,
samu ti mu tumama na mambu ya nge yina nge zola ti mu sala.
146 Mu ke bokilaka nge, vuukisa ya munu,
samu ti mu tumama na mambu ya nge yina nge zola ti mu sala.
147 Mu ke bokilaka nge ntete ntangu kubasika,
mu me tula kivuvu ya munu na bansilulu ya nge.
148 Mu ke fungulaka meso ya munu ntete bwisi kutsya,
samu na kuyindula mambu yina nge me tuba.
149 Nge kele mbote Yave, kuwa munu,
sala ti mu zinga mutindu kele banzengolo ya nge.
150 Bawu ke na kubelama na munu, bayina ke vwandaka na mabanza
kaka ya kufwa bantu,
bawu ke na kutumama ve na Musiku ya nge.
151 Nge, Yave, nge kele pene-pene na munu,
bantumunu ya nge kele butsyelika.
152 Katuka ntama mu zaba ti,
bansalulu ya misiku ya nge kele ya bantangu nyonso.

*

153 Tala mpasi ya munu, mpe kuula munu,
samu ti mu me zimbana ve Musiku ya nge.
154 Nwanina munu mpe vwanda kikuudi ya munu,
sala ti mu zinga mutindu kele mambu yina nge tubaka!
155 Mpulusu kele ntama na bantu ya yimbi,
samu ti bawu ke sosaka ve na kuzaba mambu ya nge yina nge zola ti
bawu sala.
156 Yave, nge kele Nzambi ya kyadi ya kulutila!
Sala ti mu zinga mutindu kele banzengolo ya nge.
157 Bantu yina ke na kukwamisa munu, mpe mitantu ya munu kele
mingi,
kasi mu ke bika ve na kulanda bansalulu ya misiku ya nge.
158 Mu ke na mpasi na ntima na kutala bantu yina me manga nge,
bawu ke na kutumama ve na bandongosolo ya nge.

159 Yave tala, mu ke zolaka mingi mambu nyonso ya nge yina bantu
fwana kusadila,
sala ti mu zinga mutindu kele kukwikama ya nge.
160 Na ntete-ntete, mambu ya nge kele butsyelika,
mpe banzengolo ya nge ya kudedama kele ya bantangu nyonso.

*

161 Bamfumu ke na kukwamisa munu kondwa dyambu,
kasi ntima ya munu ke kaka na boma ya mambu ya nge.
162 Mu ke na nsayi samu na mambu yina nge me tuba,
mutindu muntu yina me kuzwa kimvwama na manima ya kununga
mvita.
163 Mu ke yinaka luvunu, mu ke talaka yawu nganzi,
kasi mu ke zolaka Musiku ya nge.
164 Mu ke kembilaka nge bambala nsambwadi na kilumbu,
samu na banzengolo ya ludedomo ya nge.
165 Kizunu ya kulutila kele samu na bayina ke zolaka Musiku ya nge,
ata mpasi lenda sala ti bawu kubwa.
166 Yave, mu me tula kivuvu ya munu na mpulusu ya nge,
mpe mu ke sadilaka bantumunu ya nge.
167 Mu ke landaka bansalulu ya misiku ya nge,
mpe mu ke zolaka yawu mingi.
168 Mu ke tumamaka na mambu ya nge nyonso yina bantu fwana
kusadila, na bansalulu ya misiku ya nge,
ya tsyelika, nyonso yina mu ke salaka, nge ke talaka yawu.

*

169 Yave, bika ti kulooka ya munu kukuma tii na sika ya nge!
Pesa munu mayela mutindu nge tubaka yawu!
170 Bika ti kubondila yina mu ke na kubondila nge kukuma tii na sika ya
nge!
Kuula munu mutindu nge tubaka yawu!
171 Bika ti bikoba ya munu kusamuna mikunga ya nzitusu,
samu ti nge ke na kulakisa munu mambu ya nge yina nge zola ti mu sala.
172 Bika ti yinwa ya munu kuwakisa mukunga, samu na kupesa mvutu
na mambu ya nge!
Ya tsyelika, bantumunu ya nge nyonso kele ya kudedama.
173 Bika ti diboko ya nge kusadisa munu,
samu ti, mu me soola mambu ya nge nyonso yina bantu fwana kusadila.
174 Yave, mu zola ti nge vuukisa munu,
Musiku ya nge ke yangidikaka munu.
175 Bika ti mu zinga samu na kukembilaka nge!
Bika ti banzengolo ya nge kusadisa munu.
176 Mu ke na kudyengila mutindu dimeme yina me zimbana:
Sosa munu, munu kisyelo ya nge,
samu ti mu me zimbana ve bantumunu ya nge!

120

Lusambulu ya muntu na mantwala ya bantu yina ke zolaka ve kizunu
1 Mukunga ya kuyuluka.
Mu me bokila Yave na kati ya mpasi ya munu,
yandi me pesa munu mvutu.

2 «Yave kuula munu, kuula munu na maboko ya bantu ya luvunu,
mpe yina ke zonzaka mambu ya kulunga ve.»

3 Yinki beno ke kuzwa?
Wapi mutindu ya kitumbu yina Nzambi ke pesa beno, beno bantu ya luvunu?
4 Yandi ke losila nge madyonga ya kinwani ya ngolo,
na makala ya tiya.
5 Ya kele mpasi mingi samu na munu na kwiza zinga na bunzenza na Meseke,
mpasi mingi na munu na kwiza zinga na bayinzo ya bantu ya Kedale.
6 Mu me zinga mingi na kati-kati ya bantu,
yina ke yinaka kizunu.
7 Mu ke zolaka kizunu, kasi kaka na ntangu yina mu ke tubaka,
bawu ke sosa mvita.

121

Yave nkebi ya munu
1 Mukunga ya kuyuluka.
Mu me vumbula meso na kutala na myongo,
wapi kisika ke katuka lusalusu ya munu?

2 Lusalusu ya munu ke katuka na sika ya Yave,
yandi yina yidikaka zulu na ntoto.
3 Yandi ke bika ve ti makulu ya nge kubula mabaku,
Nzambi yina ke bumbaka nge ke nonginaka ve,

4 Ve, Nzambi yina ke kebaka Isayeli,
yandi ke nonginaka ve, mpe yandi ke lalaka ve.
5 Ni Yave ke kebaka nge,
yandi kele mpewo ya nge na lweka ya nge ya lubakala,
6 Na ntangu, ntangu ke talisa nge mpasi ve,
na mpimpa, ngonda mpe ke talisa nge mpasi ve.
7 Yave ke keba nge na mambu nyonso ya yimbi,
yandi ke keba luzingu ya nge.
8 Yave ke keba nge ntangu nge ke basika mpe ntangu nge ke vutuka,
kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso.

122

Lusambulu samu na Yelusalemi
1 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi.
Mu ke yangalalaka ntangu ba ke tubaka na munu ti:
«Beto kwenda na Yinzo ya Yave!»
2 Beto me tambula, beto me kwiza suka
na mantwala ya myelo ya nge, Yelusalemi!
3 Yelusalemi, nge kele ya kutungama,
nge kele mbanza ya kutungama mutindu kima kaka mosi.
4 Ni na sika ya nge, bifumba ya Isayeli,
bifumba ya Yave ke kwizaka,
samu na kukembila Nkumbu ya Yave,
ni mutindu yina kele ntumunu na Isayeli.

5 Ya tsyelika, bakiti ya kintinu samu na lufundusu kele ni na sika ya nge,
bakiti ya kintinu samu na dikanda ya Davidi.
6 Beno sambila samu na kizunu ya Yelusalemi:
«Bika ti bayina ke zolaka nge, bawu kuzinga na kizunu.
7 Bika ti kizunu kuvwanda na bibaka ya nge,
luvundulu kuvwanda na kati ya bayinzo ya kintinu!
8 Samu na bampangi ya munu, mpe samu na bandiku ya munu, mu ke
na kutuba:
“Bika ti kizunu kuvwanda na nge!”
9 Samu na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto,
mu ke na lomba buyenge ya nge!»

123

Lusambulu ya bantu yina ba ke na kukwamisa

1 Mukunga ya kuyuluka.
Mu ke na kutala na sika ya nge,
nge yina ke zingaka kuna na mazulu.

2 Mutindu bisadi ke talaka na sika ya mfumu ya bawu,
mutindu bisadi ya bakento ke talaka na sika ya mfumu ya bawu ya kento,
ni mutindu yina mpe beto ke talaka na sika ya Yave, Nzambi ya beto,
tii ntangu yina yandi ke lakisa beto bumbote ya yandi.

3 Fwila beto kyadi, Yave fwila beto kyadi!
Samu ti bantu ke na kuvweza beto mingi.
4 Bamvwama ke na kuseka beto mingi,
bantu ya lunangu ke na kuvweza beto.

124

Yave me kuula bantu ya yandi

1 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi.
Kana Yave vwandaka ve na beto!
Bika ti Isayeli kutuba yawu:
2 «Kana Yave vwandaka ve na beto!»
Ntangu bantu telamaka samu na kunwanisa beto,
3 bawu zolaka kunda beto ya moyo,
ntangu yina bawu kumaka na nkele ya kulutila samu na beto.
4 Na yina, nyamba ya maza zolaka nata beto,
maza zolaka dyamisa beto.
5 Ya tsyelika, nyamba ya maza ya ngolo,
nyamba yango zolaka dyamisa beto.

6 Nkembo na Yave!
Yandi salaka ti beto kuvwanda ve mutindu madya na kati ya bayinwa ya
bambeni.
7 Beto vuukaka mutindu ndeke yina me vuuka na mutambu ya bandeke.
Mutambu zenganaka mpe beto vuukaka.
8 Lusalusu ya beto kele na Nkumbu ya Yave,
yina yidikaka zulu na ntoto.

125

Yave ke kebaka bantu ya yandi

1 Mukunga ya kuyuluka.
Bayina ke tulaka kivuuvu ya bawu na Yave,
bawu kele mutindu mongo ya Siyone,
mongo yina ke ninganaka ve, mongo ya bantangu nyonso.
2 Mutindu Yelusalemi kele ya kuzungama na myongo,
Yave mpe ke zungidilaka bantu ya yandi,
kubanda ntangu yayi mpe bantangu nyonso.
3 Luyalu ya bantu ya yimbi ke zingila ve,
na yinsi ya bantu ya kudedama,
samu ti bantu ya kudedama, kukota ve na mavanga ya yimbi.

4 Yave, lakisa bumbote ya nge na bantu ya mbote,
lakisa yawu, na bantu ya bantima ya kusungama!

5 Kasi bayina ke balukaka na kulanda banzila ya kutengama,
bika ti Yave kubingisa bawu,
kintwadi na bantu ya yimbi!

Bika ti kizunu kuvwanda na Isayeli!

126

Kudila ke kitukaka kyese

1 Mukunga ya kuyuluka.
Ntangu Yave vutulaka Siyone mutindu yawu vwandaka ntete,
beto vwandaka mutindu bantu yina ke na kulota ndosi.
2 Bayinwa ya beto vwandaka seka mingi,
baludimi ya beto vwandaka sala milolo ya nsayi,
bantu ya bayinsi ya nkaka vwandaka tuba:
«Yave me sadila bawu mambu ya nene!»
3 Yave me sadila beto mambu ya nene,
beto ke na kuyangalala.

4 Yave vutula beto mutindu yina beto vwandaka ntete,
mutindu maza yina ke lutaka na yinsi ya kuyuma ya Nengeve!

5 Bayina ke kundaka na bidilu,
bawu ke yonzikaka na milolo ya nsayi.
6 Muntu yina ke kwendaka na kumwanga bambuma na kudila nyonso,
yandi ke vutukaka na kyese kana yandi,
me nata matiti ya bambuma ya faline.

127

Ni Yave ke tungaka yinzo

1 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Salomoni.
Kana Yave kutunga ve yinzo,
bayina ke tunga yawu,
bawu ke sala kaka kisalu ya mpampa,
kana Yave kukeba ve mbanza,
bayina ke keba yawu, bawu ke sala kaka kisalu ya mpampa.

2 Beno ke vumbukaka na suka-suka,
mpe beno ke lalaka na kati-kati ya mpimpa,
nyonso yina ke kaka ya mpamba.
Beno ke na kuzwa madya ya kudya na mpasi,
Nzambi ke pesaka yawu na muntu yina yandi zola ntangu yandi ke ntete
ya kulala.

3 Ya tsyelika, bana kele mvwilu ya Yave,
mbuma ya kivumu ya mama ni musendo yina Yave ke pesaka.
4 Bana ya buntwenya kele mutindu madyonga,
yina kele na maboko ya kinwani ya ngolo.
5 Nsayi mingi na muntu yina me fulusa nkutu ya yandi na madyonga!
Yandi ke tala ve nsoni ntangu yandi ke kuzwa mwa dyambu,
na mbeni ya yandi, kuna na mwelo ya mbanza.

128

Buyenge ya dikanda muntu ya kukwikama

1 Mukunga ya kuyuluka.
Kyese na konso muntu yina ke zitisaka Yave,
yandi ke landaka banzila ya Nzambi!
2 Nge ke yangalala na difuta ya kisalu ya maboko ya nge,
nge kele muntu ya nsayi, mpe buyenge kele ya nge!
3 Kento ya nge kele mutindu bilanga ya bayinti ya vinu yina me buta
bambuma,
na kati ya yinzo ya nge,
bana ya nge kele mutindu mwa bayinti ya olive,
yina me zunga mesa ya nge.
4 Ni mutindu yina kele lusakumunu,
ya muntu yina ke zitisaka Yave.

5 Kuna na Siyone, Yave ke sakumuna nge,
nge ke tala buyenge ya Yelusalemi
bilumbu nyonso ya luzingu ya nge.
6 Nge ke tala bana ya bana ya nge.

Bika ti kizunu kuvwanda na Isayeli!

129

Ba ke talisaka munu mpasi mingi

1 Mukunga ya kuyuluka.
Bantangu nyonso, bawu ke na kunwanisa munu, katuka buntwenya ya
munu,
bika ti Isayeli kutuba yawu:
2 «Bantangu nyonso, bawu ke na kunwanisa munu, katuka buntwenya ya
munu,»
kasi bawu me nunga munu ve.
3 Bantu yina ke balulaka ntoto, bawu ke na kusala yawu na mukongo ya
munu,
bawu me sala mikala ya yinda.
4 Yave kele ya kudedama,
yandi me zenga basinga ya bantu ya yimbi.

5 Bayina nyonso ke yinaka Siyone,
bika ti bawu kutala nsoni,
bika ti bawu nyonso kuvutuka manima!
6 Bika ti bawu kuvwanda mutindu matiti ya bayinzo, yina kele na miludi
ya kuyalumuka,
yina ke yumaka ntete ti ba katula yawu!
7 Kiyonziki ya bambuma ke fulusaka ve maboko ya yandi,
muntu yina ke kangaka yawu ke fulusaka ve maboko ya yandi,
8 bayina ke na kuluta ke na kutuba ve:
«Bika ti Yave kusakumuna beno!»

Beto ke na kusakumuna beno na Nkumbu ya Yave!

130

Lusambulu na kati ya mpasi ya kulutila

1 Mukunga ya kuyuluka.
Na kati ya mpasi ya kulutila, mu ke na kubokila nge, Yave!
2 Yave, kuwa ndinga ya munu!
Teka makutu na kuwa,
kubondila yina mu ke na kubondila nge!
3 Yave, kana nge ke bambukaka moyo na masumu ya beto,
Yave, nani zolaka zinga dyaka?
4 Kasi ni nge ke lemvokilaka,
samu ti bantu kuzitisa nge.

5 Mu me tula kivuvu ya munu na Yave.
Ya tsyelika mu me tula kivuvu,
mu me tula ntima ya munu na mambu ya yandi.
6 Mu me tula kivuvu ya munu na Yave,
kulutila nkebi ke vingilaka suka kukuma,
ya tsyelika, kulutila nkebi ke vingilaka suka kukuma.

7 Isayeli, tula kivuvu ya nge na Yave,
samu ti yandi kele mbote,
yandi kele na mutindu mingi ya kukuula bantu.
8 Ni yandi ke kuula Isayeli,
na yimbi ya yandi nyonso.

131

Lusambulu ya kukuluka

1 Mukunga ya kuyuluka.
Mukunga ya Davidi.
Yave, ntima ya munu kele ve na lunangu,
meso ya munu ke na kusosa ve bima ya kuzanguka mingi,
mu ke na kusosa ve na kusala mambu ya nene yina me lutila munu.
2 Na kutala mbote mu kele swi mpe ya kudingama,
mutindu mwana na nkata ya mama ya yandi,
mu kele mutindu mwana yina ba me zenga mabene.

3 Isayeli, tula kivuvu ya nge na Yave,
kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso.

132

Mukunga samu na Yinzo ya Nzambi

1 Mukunga ya kuyuluka.
Yave, bambuka moyo na Davidi,
bambuka moyo na bampasi ya yandi nyonso!

2 Yandi kudyaka ndefi na ntadisi ya Yave,
yandi bakaka lukanu na ntadisi ya Nzambi ya Lulendo, Nzambi ya Yakobi:
3 «Mu ke kota dyaka ve na yinzo ya munu ya lele,
mu ke lala dyaka ve na mfulu ya munu.
4 Mu ke kanga dyaka meso ve samu na kulala pongi,
mu ke kanga dyaka ve kinka ya disu samu na kunongina,
5 tii ntangu yina mu ke kuzwa kisika samu na Yave,
yinzo samu na Nzambi ya Lulendo, Nzambi ya Yakobi.»

6 Ba zonzilaka beto ti Sanduku ya Ngwisani kele kuna na Efalata.
Beto kwendaka kuta yawu na mbanza ya Yaale.
7 Beto kwenda kota na Yinzo ya Yave!
Beto fukama na mantwala ya kisika yina yandi ke tulaka makulu.
8 Yave, telama, kwiza na kisika ya nge ya luvundulu,
nge na sanduku ya nge ya lulendo!
9 Bika ti banganga-Nzambi ya nge kulwata ludedomo mutindu kinkuti,
ti bantu yina kele ya kukwikama na nge kusala milolo ya nsayi!
10 Samu na Davidi kisyelo ya nge,
kubingisa ve muntu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta!
11 Yave salaka nsilulu ya tsyelika na Davidi,
yandi ke soba yawu ve:
«Mu ke soola mosi na kati ya bana ya nge
samu na kuyingana na kisika ya nge mutindu ntinu.
12 Kana bana ya nge bumba ngwisani ya munu,
mpe malongi yina mu ke pesa bawu,
bana ya bawu mpe ke kwiza vwanda na kiti ya nge ya kintinu.
Bantangu nyonso.»

13 Ya tsyelika, Yave soolaka Siyone,
yandi me zola na kwiza zinga kuna.
14 Yandi tubaka: «Yawu kele kisika ya munu ya luvundulu bantangu nyonso,
mu ke zinga kuna, samu ti mu me zola yawu.
15 Mu ke sakumuna ya kulutila bibumbulu ya Yelusalemi na madya,
mu ke pesa bamputu ya bawu madya yina bawu ke na yawu nsatu.
16 Mu ke lwatisa banganga-Nzambi ya bawu mpulusu mutindu kinkuti.
Bayina kele ya kukwikama ke sala milolo ya nsayi.
17 Kuna na Siyone, mu ke sala ti na dikanda ya Davidi ya vwanda na ntinu ya lulendo,
mu ke kubikila yandi muntu yina ke yingana na kisika ya muntu yina mu soolaka na kudukula yandi mafuta.
18 Mu ke fulusa bambeni ya yandi na nsoni,
kasi samu na ntinu, yimpu ya yandi ya kintinu ke lema.»

133

Kuzinga kintwadi na kati ya kizunu

1 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi.
Ya kele mbote, ya kele kitoko mingi
samu na bampangi na kuvwandaka kisika mosi!
2 Yawu kele mutindu mafuta ya mbote, yina ba me dukula na yintu,
yawu ke na kukulumuka na mandefo, mandefo ya Aloni,
yawu ke na kukulumuka tii na kinkuti ya yandi.
3 Yawu kele mutindu kinoko yina me katuka na mongo ya Elemone,
yawu ke na kukulumuka na yisi ya myongo ya Siyone.
Samu ti ni kuna, Yave ke na kufidisa lusakumunu,
mpe luzingu ya mankululu.

134

Beno tonda Yave ntangu nyonso

1 Mukunga ya kuyuluka.
Beno tonda Yave, beno nyonso, beno bisyelo ya Yave,
beno yina ke na kusala na mpimpa na Yinzo ya Yave.

2 Beno nanguna maboko ya beno na lweka ya Yinzo ya longo ya Nzambi.
Beno tonda Yave!

3 Bika ti Yave kusakumuna nge katuka na Siyone,
yandi yina yidikaka zulu na ntoto!

135

Nzambi ke salaka mambu ya nene

1 Aleluya!

Beno kembila Nkumbu ya Yave,
beno kembila yandi, beno bisyelo ya Yave,
2 beno yina ke na kusala na Yinzo ya Yave,
mpe na ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Nzambi ya beto!
3 Aleluya! Samu ti Yave kele mbote,
beno yimbila samu na Nkumbu ya yandi, samu ti yandi kele kitoko!
4 Samu ti Yave me soola Yakobi,
yandi me sala ti Isayeli kuvwanda mvwilu ya yandi mosi.

5 Ya tsyelika, mu zaba ti Yave kele Nzambi ya nene,
mu zaba ti Mfumu ya beto me lutila banzambi nyonso.
6 Nyonso yina Yave ke zolaka na kusala,
yandi ke salaka yawu,
ya vwanda na zulu to na ntoto,
na mubu mpe na bisika nyonso ya kusunda mingi.
7 Yandi ke nangunaka matuti,
katuka kuna na bandilu ya ntoto,
yandi ke basisaka balusyemo na bamvula,
yandi ke basisaka mupepe na kiswekolo ya yawu.

8 Ni yandi kufwaka bana ya ntete ya bantu ya Ngipiti,
kubanda na bantu tii na bibulu.

9 Yandi lakisaka bidimbu, bimangu,
na kati-kati ya nge, Ngipiti,
samu na kupesa kitumbu na Falawo mpe bantu nyonso yina ke salaka
na yandi.
10 Yandi nungaka bayinsi mingi,
yandi salaka ti bantinu ya lulendo kufwa:
11 Siwone ntinu ya ba-Amoli,
Onge ntinu ya Basane,
mpe bantinu nyonso ya Kaana.
12 Yave pesaka bayinsi ya bawu mutindu mvwilu,
yandi pesaka yawu mutindu mvwilu na Isayeli, bantu ya yandi.

13 Yave Nkumbu ya nge kele ya bantangu nyonso!
Bambandu na bambandu, bantu ke bambukila Nkumbu ya nge moyo.
14 Ya tsyelika Yave ke fundisa bantu ya yandi,
kasi yandi ke fwila bisadi ya yandi kyadi.
15 Banzambi ya biteki ya bantu ya bayinsi,
ya kele ya wolo mpe palata,
yawu kele bima yina bantu me yidika.
16 Bawu kele na bayinwa, kasi bawu ke zonzaka ve.
Bawu kele na meso kasi bawu ke talaka ve,
17 bawu kele na makutu kasi bawu ke kuwaka ve,
kiwumunu ke basikaka ve na bayinwa ya bawu.
18 Bayina ke yidikaka yawu kele kaka mutindu mosi na biteki yina,
mutindu mosi, na bantu yina ke tulaka kivuvu ya bawu na biteki yango!

19 Beno bantu ya Isayeli, beno tonda Yave!
Beno bana ya Aloni, beno tonda Yave!
20 Beno dikanda ya Levi, beno tonda Yave!
Beno yina ke zitisaka Yave, beno tonda Yave!
21 Bika ti kuna na Siyone, bantu kutonda Yave,
yina ke zingaka na Yelusalemi!

Aleluya!

136

Nzambi ya luzolo yina ke vuukisaka

1 Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
2 Beno kembila Nzambi ya banzambi,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
3 Beno kembila Mfumu ya bamfumu, samu ti yandi kele mbote,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

4 Kaka ni yandi ke salaka mambu ya nene, na ya ngitukulu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
5 Ni yandi yidikaka mazulu na mayela ya yandi,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
6 Ni yandi yalumunaka ntoto na zulu ya maza,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
7 Ni yandi yidikaka ntangu, ngonda na bambwetete,

samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
8 Ntangu samu na kuyalaka kilumbu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
9 Ngonda na bambwetete samu na kuyalaka na mpimpa,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

10 Ni yandi salaka ti bana ya ntete ya bantu na ya bibulu kufwa na Ngipiti,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
11 Ni yandi basisaka bana ya Isayeli na Ngipiti,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
12 Na lulendo ya diboko ya yandi,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
13 Yandi kabulaka Mubu ya Batwandu na bandambu zole,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
14 Ni yandi salaka ti bana ya Isayeli kutambula na kati-kati ya mubu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
15 Ni yandi salaka ti Falawo na binwani ya yandi kufwa na kati ya Mubu
ya Batwandu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
16 Ni yandi twadisaka bantu ya yandi kuna na yinsi ya kuyuma,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
17 Ni yandi kufwaka bantinu ya nene,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
18 Ni yandi kufwaka bantinu ya lulendo,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
19 Ya vwandaka Siwone ntinu ya ba-Amoli,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
20 Mpe Onge ntinu ya Basane,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
21 Ni yandi pesaka bayinsi ya bantinu yina mutindu mvwilu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
22 Ni yandi pesaka yawu mutindu mvwilu na bana ya Isayeli, kisyelo ya
yandi,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

23 Ni yandi bambukilaka beto moyo ntangu beto vwandaka na mpasi,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
24 Ni yandi kuulaka beto na maboko ya bayina vwandaka kwamisa beto,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
25 Ni yandi ke pesaka madya na bantu nyonso,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!
26 Beno kembila Nzambi ya mazulu,
samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

137

Mukunga ya kyadi na yinsi ya Babilone

1 Beto vwandaka ya kuvwanda pene-pene ya banzadi ya Babilone,
beto vwandaka dila,
mpe beto vwandaka bambuka moyo na Siyone.
2 Beto ledikaka bansambi ya beto

na bayinti yina vwandaka kuna.
3 Kuna, bayina nataka beto na ngolo, bawu vwandaka tumisa beto na
kuyimbila mikunga,
bayina vwandaka kwamisa beto,
bawu vwandaka tumisa beto na kuyimbila mikunga ya nsayi:
«Beno yimbila beto mikunga ya Siyone!»
4 Wapi mutindu beto lenda yimbila mukunga ya Yave,
kwaku na yinsi ya nzenza?
5 Yelusalemi kana mu zimbana nge,
bika ti diboko ya munu ya lubakala kufwa.
6 Kana mu bika na kubambukila nge moyo,
kana mu sala ti nge bika na kuvwanda
nsayi ya munu ya kulutila,
bika ti ludimi ya munu kukangama na yinwa ya munu.

7 Yave, bambuka moyo na bantu ya yinsi ya Edome,
na kilumbu yina ba bakaka mbanza Yelusalemi,
bawu vwandaka tuba:
«Beno mwangisa,
beno mwangisa tii na lufulu!»
8 Babilone mbanza ya kitoko, ba ke mwangisa nge,
kyese na bayina ke vutula nge
yimbi yina nge salaka beto!
9 Kyese na bantu yina ke simba bantwenya ya nge
mpe ke nika bawu na zulu ya ditadi ya nene!

138

Mu ke kembila nge na ntima ya munu nyonso
1 Mukunga ya Davidi.
Mu ke kembila nge na ntima ya munu nyonso,
mu ke kembila nge na mantwala ya banzambi, mu ke kembila nge na
mikunga.
2 Mu me fukama na kutalaka na lweka ya Yinzo ya nge ya longo,
mu ke na kukembila Nkumbu ya nge,
samu na kukwikama ya nge mpe samu na luzolo ya nge,
bansilulu yina nge me lungisa me sala ti Nkumbu ya nge kulutila nsangu.
3 Kilumbu yina mu bokilaka nge, nge pesaka munu mvutu,
nge pesaka munu kibakala mpe ngolo.

4 Yave, bika ti bantinu nyonso ya yinza kukembila nge,
ntangu ba ke kuwa mambu yina ke basika na yinwa ya nge.
5 Bika ti bawu kukembila nge samu na mambu yina nge ke salaka:
«Ya tsyelika, nkembo ya Yave kele nene.
6 Yave kele ya kuzangama kasi yandi ke talaka bantu yina kele ya
kukuluka,
bantu ya lunangu, yandi ke talaka bawu na ntama.»

7 Ntangu mu ke vwandaka na kati ya mpasi, nge ke kebaka luzingu ya
munu,
nge ke lambulaka diboko ya nge, samu na kukatula munu na nkele ya
bambeni ya munu,

diboko ya nge ya lubakala ke vuukisaka munu.
8 Yave, nge ke manisa yina nge bandaka na kusala samu na munu,
Yave kukwikama ya nge ke zingilaka bantangu nyonso,
kubika beto ve, bantu ya nge yina nge yidikaka!

139

Yave nge zaba munu mbote mpe nge ke sadisaka munu

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba yimbikala na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi.
Yave nge me fyongonina munu mbote-mbote,
nge zaba munu mbote.
2 Nzambi, nge zaba ntangu mu ke vwandaka mpe ntangu mu ke telamaka,
Ata ti nge vwanda ntama, nge me zaba mabanza ya munu.
3 Nge ke zabaka ntangu mu ke tambulaka mpe ntangu mu ke lalaka,
nge zaba banzila ya munu nyonso.
4 Tekila ti mu zonza dyambu,
nge Yave, nge ke zabaka nyonso yina mu ke zonza.
5 Nge ke vwandaka na manima ya munu, nge ke vwandaka mpe na mantwala ya munu,
nge ke zungaka munu,
nge ke simbaka munu na diboko ya nge.
6 Luzabu ya mutindu yina kele ya ngitukulu samu na munu,
yawu me lutila mayela ya munu.

7 Wapi kisika yina mu lenda kwenda, ntama na Mpeve ya nge?
Wapi kisika yina mu lenda kima ntama na kizizi ya nge?
8 Kana mu kwenda na zulu, nge kele kuna mpe,
kana mu lala kuna na yinsi ya bafwa, nge kele kuna mpe.
9 Kana mu dumuka mutindu ndeke tii na kisika yina ntangu ke basikaka,
to kana mu kwenda zinga kuna na ndilu ya mubu,
10 kuna mpe diboko ya nge ke twadisa munu,
diboko ya nge ya lubakala ke simba munu ngolo.
11 Kana mu tuba: «Kitombe kufuka munu,
mpe mpimpa kukituka nsemo na kisika yina mu kele,»
12 samu na nge, kitombe kele ve kitombe,
mpe mpimpa ke lezimaka mutindu bwisi me kutsya,
mpe kitombe kele mutindu nsemo.

13 Ni nge yidikaka munu,
ni nge bumbaka munu na kivumu ya mama ya munu.
14 Mu ke na kukembila nge na yina nge me tula munu na lweka na mutindu mosi ya ngitukulu.
Mambu nge ke salaka kele ya ngitukulu,
mu zaba yawu mpe mu zaba yawu mbote.
15 Nzutu ya munu vwandaka ve ya kubumbama,
ntangu yina nge vwandaka yidika munu na mansweki,
nge syetaka munu na kati-kati ya yisi ya ntoto.
16 Ntangu mu vwandaka ntete ve ya kuyilama mbote-mbote, meso ya nge vwandaka tala munu.
Bilumbu nyonso ya luzingu ya munu

vwandaka ya kusonama yimeni na dibuku ya nge,
tekila ti bilumbu yango kusalama.

17 Oo, Nzambi, ya kele mpasi na kuzaba mabanza ya nge,
lutangu ya yawu kele mingi ya kulutila!
18 Kana mu meka na kutanga yawu,
yawu kele mingi kulutila munyenge ya mubu,
ntangu mu ke vumbukaka na pongi,
mu kele dyaka na nge.

19 Oo, Nzambi, sala ti muntu ya yimbi kufwa!
Beno bantu yina ke tangisaka menga ya bantu, beno kwenda ntama na munu!
20 Bambeni ya nge ke na kusadila Nkumbu ya nge samu na kuvuna bantu,
mitantu ya nge ke na kusadila Nkumbu ya nge samu na kusala yimbi.
21 Yave, wapi mutindu mu ke yina ve bayina ke yinaka nge?
Yave, wapi mutindu mu ke nyafuna ve bayina ke tediminaka nge?
22 Mu ke yinaka mingi bawu,
bawu me kuma bambeni ya munu.

23 Nzambi, fyongonina munu mbote-mbote mpe zaba ntima ya munu,
meka munu mpe zaba mabanza ya munu!
24 Tala kana mu ke na kulanda nzila ya yimbi,
twadisa munu na nzila ya mbote samu na bantangu nyonso!

140

Lusambulu samu na lukengolo

1 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi.
2 Yave, kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi,
keba munu na maboko ya bantu yina ke sala mambu nyonso na ngolo.
3 Na kati ya bantima ya bawu, bawu ke kanisaka kaka na kusala yimbi,
konso ntangu, bawu ke sosaka na kusala bamvita!
4 Bawu ke lengulaka baludimi ya bawu mutindu banyoka,
bawu kele na mante ya nyoka na bikoba ya bawu.

Kupema

5 Yave, sala ti mu kubwa ve na maboko ya bantu ya yimbi!
Keba munu na bantu yina ke salaka mambu nyonso na ngolo,
bawu ke na kusosa na kubwisa munu!
6 Bantu ya lunangu me sadila munu mitambu mpe bawu me kubika basinga samu na kukanga munu,
bawu me tula bampwasa na nzila nyonso,
bawu me timuna mabulu samu ti mu kubwa.

Kupema

7 Mu me tuba na Yave:
«Nge kele Nzambi ya munu!»
Yave, teka dikutu na kubondila yina mu ke na kubondila nge!
8 Yave Mfumu, nge kele ngolo yina ke vuukisaka munu,
nge ke kebaka yintu ya munu na ntangu ya mvita.
9 Yave, kupesa ve na bantu ya yimbi nyonso yina bawu ke na kusosa,

kusala ve ti mambu yina bawu me kubika yawu kusalama.

Kupema

kana ve bawu ke sala lunangu!
10 Bantu yina me zunga munu,
bika ti, mambu yina ya mpasi yina bawu ke na kukubika samu na munu,
kubwidila bawu mosi.
11 Bika ti, makala ya tiya kubwidila bawu na zulu ya bayintu ya bawu,
bika ti, bawu kubwa na kati ya tiya,
bika ti, bawu kubwa na kati ya dibulu ya kisika yina bawu lenda basika
dyaka ve!
12 Bantu yina ke na kuzonza mambu ya luvunu, bawu kuzingila ve na
yinsi,
bantu yina ke salaka mambu nyonso kaka na ngolo, mpasi kulanda
bawu mpe bawu kuzwa ve kizunu.

13 Mu zaba ti Yave, ke nwaninaka bamputu,
yandi ke nungisaka bantu ya mpasi.
14 Ya tsyelika bantu ya kudedama ke kembila Nkumbu ya nge,
mpe bantu ya kusungama ke zinga na ntadisi ya nge.

141

Yave keba munu
1 Mukunga ya Davidi.
Yave mu ke na kubokila nge, kwiza nswalu sumu na kusadisa munu.
Teka dikutu ya nge samu na kuwa munu ntangu mu ke na kubokila nge!
2 Bika ti lusambulu ya munu kuyuluka na mantwala ya nge mutindu
maaka ya nsunga ya mbote,
mpe ti mu nanguna maboko ya munu na sika ya nge mutindu
munkayulu ya nkokila.

3 Yave, keba mambu ya yinwa ya munu,
keba mwelo ya bikoba ya munu!
4 Kubika ve ti ntima ya munu kusadila mambu ya yimbi.
Kubika ve ti mu yidika mambu ya yimbi
kintwadi na bantu yina ke salaka yimbi!
Kubika ve ti mu kudya kisika mosi na bawu na bafeti ya bawu.
5 Kana muntu ya kusungama bula munu, yawu zola kutuba ti yandi zola
munu,
kana yandi kusemba munu, yawu kele mutindu mananasi na zulu ya
yintu ya munu,
mu ke manga yawu ve,
mu ke tatamana na kusambila samu na kusukisa yimbi ya bawu.

6 Bika ti ba losa bazuzi ya bawu na zulu ya matadi ya nene,
mpe bawu ke kuwa mambu ya munu samu ti yawu kele mbote.
7 Mutindu ntoto me pasuka mpe me funguka,
mikwa ya beto me mwangana na mantwala ya mwelo ya yinsi ya bafwa.

8 Ni na sika ya nge Yave, Mfumu, meso ya munu ke na kutala,
ni na sika ya nge mu ke bumbamaka,
kubika ve ti ba kufwa munu.

9 Keba munu na mitambu yina ba me tambila munu,
mpe mabulu yina ba me timuna samu na kubwisa munu!

10 Bika ti bantu ya yimbi kubwa na mitambu ya bawu mosi,
mpe munu, mu kuvuuka!

142

Yave kele kiswamunu ya nsuka

1 Mukunga ya Davidi, ntangu yandi vwandaka ya bumbamaka na kati
ya ntadi. Lusambulu.
2 Mu ke na kulooka na sika ya Yave na ndinga ya ngolo,
mu ke na kubondila Yave na ndinga ya ngolo.
3 Mu ke na kumwangisa lusambulu ya munu mutindu maza na ntadisi
ya Yave,
mu me lakisa yandi mpasi ya munu.
4 Ntangu yina mpeve ya munu me lemba,
nge, nge me zaba nzila ya munu.
Ba me sadila munu mutambu,
na nzila yina mu ke lutilaka.
5 Tala na lweka ya lubakala,
ata muntu ke na kuzaba dyaka munu,
mu ke dyaka ve na kisika ya kwenda bumbama.
Ata muntu ve ke na kutala ntima mpasi samu na luzingu ya munu.

6 Yave ni na sika ya nge mu ke na kulooka!
Mu me tuba: «Nge kele kibumbamanu ya munu,
nge kele mvwilu ya munu awa na ntoto ya bantu ya moyo.»
7 Kuwa kulooka ya munu,
samu ti mu me lemba mingi,
kuula munu na maboko ya bantu yina ke na kulanda munu,
samu ti bawu me lutila munu ngolo.
8 Basisa munu na boloko,
samu ti mu kembila Nkumbu ya nge!
Bantu ya kudedama ke kwiza zunga munu,
ntangu yina nge ke sadila munu mambu ya mbote.

143

Yave kufundisa munu ve

1 Mukunga ya Davidi.
Yave kuwa lusambulu ya munu,
teka makutu samu na kuwa kubondila ya munu!
Pesa munu mvutu samu ti nge kele ya kukwikama mpe ya kusungama!
2 Kufundisa ve kisyelo ya nge,
samu ti ata muntu mosi ve kele ya kudedama na ntadisi ya nge.

3 Mbeni ke na kulanda munu ntangu nyonso,
yandi me nika munu na ntoto,
yandi me tula munu na kati ya kitombe,
mutindu bantu yina kufwaka na ntangu ya ntama.
4 Mu me lemba, na kati ya ntima,
mu kele na kati ya mpasi ya kulutila.

5 Mu ke na kubambuka moyo na bantangu ya ntama,
mu ke na kuzonzila dyaka na nyonso yina nge salaka,
mu ke na kubanza na bisalu ya maboko ya nge.
6 Mu me lambula maboko ya munu na sika ya nge,
na ntadisi ya nge, mu me kuma mutindu yinsi yina me kawuka.
Kupema
7 Yave, pesa munu mvutu na nswalu,
mu me lemba,
kupesa munu ve mukongo,
samu ti mu vwanda ve mutindu bantu yina ba ke na kutula na ndyamu.
8 Na suka-suka, lakisa munu bumbote ya nge!
Samu ti ni na nge mu me tula kivuvu ya munu!
Lakisa munu nzila yina mu fwana kulanda!
Samu ti ni na nge mu ke na kutula kivuvu ya munu.
9 Yave, kuula munu na maboko ya bambeni ya munu!
Mu me bumbama na sika ya nge.
10 Lakisa munu wapi mutindu mu ke sadila luzolo ya nge,
samu ti nge kele Nzambi ya munu.
Bika ti mpeve ya nge yina kele mbote
kutwadisa munu na nzila yina ba me yidika!
11 Yave, samu na Nkumbu ya nge, sala ti mu zinga!
Na kati ya kudedama ya nge, katula munu na mpasi!
12 Na kati ya bumbote ya nge, nge ke mwangisa bambeni ya munu,
nge ke zimbisa bantu yina ke kwamisaka munu,
samu ti munu, mu kele kisyelo ya nge.

144

Lusambulu ya ntinu
1 Mukunga ya Davidi.
Nkembo na Yave, yandi kele ditadi ya nene ya munu.
Ni yandi ke lakisaka maboko na misapi ya munu
mutindu ya kunwana mvita.
2 Nge yina ke sadilaka munu mambu ya mbote,
nge kibaka ya munu ya lukengolo,
kiswamunu ya munu, kikuudi ya munu,
kinwanunu ya munu ya kisengo yina ke kebaka nzutu, nge kibumba-manu ya munu.
Nge tula bantu ya munu na yisi ya lutumu ya munu!

3 Yave, muntu kele nani samu ti nge kuzaba yandi?
Mwana ya muntu kele nani samu ti nge kubanzila yandi?
4 Muntu kele mutindu mupepe,
bilumbu ya luzingu ya muntu kele mutindu mpewo ke na kuluta.

5 Yave kulula mazulu mpe kulumuka,
simba myongo mpe samu ti yawu kubasisa mulinga.
6 Sala ti balusyemo kulezima mpe mwangisa yawu!
Losa madyonga mpe kotisa bawu na mvwanzi.
7 Katuka kuna na zulu, lambula maboko ya nge,
vuukisa munu na maza ya nene,
kuula munu na maboko ya banzenza.

8 Bayinwa ya bawu ke basisaka mambu ya luvunu,
maboko ya bawu ya lubakala ke salaka kaka mambu ya kulunga ve.

9 Nzambi, mu ke yimbidila nge mukunga ya malu-malu,
mu ke sika nsambi yina kele na basinga kumi samu nge:
10 «Nzambi ke pesaka mpulusu na bantinu,
yandi kuulaka Davidi kisyelo ya yandi na mbele ya mvita yina ke pesaka
lufwa.»
11 Vuukisa munu, kuula munu
na maboko ya banzenza,
bayinwa ya bawu ke basisaka mambu ya luvunu,
maboko ya bawu ya lubakala ke salaka kaka mambu ya kulunga ve.

12 Bana ya beto ya babakala kele mutindu mwa bayinti,
yina me kula na buntwenya ya yawu.
Bana ya beto ya bakento kele mutindu makunzi,
yina ba me fikula na kati ya yinzo ya ntinu.

13 Bibumbulu ya beto ya bambuma ke fuluka,
yawu ke fuluka na madya ya mutindu na mutindu,
mameme na bankombo ya beto ke butana na mafunda,
mpe na makumi ya mafunda, yawu ke vwanda na matiti ya beto.
14 Bangombe ya beto ya nkento ke vwanda na mafuta,
makubu ke vwanda dyaka ve, bawu ke nata dyaka ve bantu na ngolo na
yinsi ya nzenza,
na bisika ya beto yina bantu ke yonzamaka kuyawula dyaka ve.
15 Kyese samu na bantu yina kele mutindu yina!
Kyese samu na bantu yina Yave kele Nzambi ya bawu!

145

Kimfumu ya nge kele ya mankululu
1 Mukunga ya nzitusu ya Davidi.
Mu ke kembila nge Nzambi ya munu, nge yina kele ntinu!
Mu ke siika Nkumbu nge bantangu nyonso mpe ya mankululu.
2 Mu ke tonda nge bantangu nyonso,
mu ke kembila Nkumbu ya nge bantangu nyonso mpe ya mankululu.
3 Yave kele Nzambi ya nene, yandi kele ya kulunga na kuzwa nzitusu,
bunene ya yandi kele ve na ndilu.
4 Bambandu na bambandu, bika ti bantu kusiika nge samu na nyonso
yina nge me sala,
bantu kuzonzila mambu ya ngitukulu yina nge me sala,
5 mpe bunene ya nkembo ya nge ya kulutila,
mu ke fyongonina mambu ya ngitukulu yina nge salaka.
6 Ba ke zonzila ngolo ya nge ya kulutila,
mu ke zonzila mambu ya ngitukulu yina nge salaka.
7 Ba ke bambuka moyo mpe ke zonzila mambu yina me tadila bunene ya
bumbote ya nge,
bantu ke sala milolo ya nsayi samu na ludedomo ya nge.

8 Yave ke fwilaka bantu kyadi, yandi ke lembaka ve na kulemvokila,
yandi ke dasukaka mbangu ve, yandi kele ya kufuluka na bumbote.

9 Yave kele mbote samu na bantu nyonso,
yandi ke fwilaka bantu ya yandi kyadi na mambu nyonso.
10 Yave, mambu yina nge ke salaka ke kembilaka nge,
bantu yina kele ya kukwikama na nge ke tondaka nge.
11 Bawu ke zonzila nkembo ya kimfumu ya nge,
bawu ke zonzila lulendo ya nge.
12 Samu ti bantu kuzaba mambu ya nge ya ngitukulu,
mpe nkembo ya kulutila ya kimfumu ya nge.

13 Kimfumu ya nge kele ya bantangu nyonso,
nge ke yalaka bambandu na bambandu.
14 Yave ke simbaka bayina nyonso ke kubwaka,
yandi ke sungikaka bayina nyonso kele ya kukondama.
15 Bantu nyonso, na kivuvu nyonso ke na kutadila kaka nge,
ni nge ke pesaka bawu madya na ntangu ya kufwanakana.
16 Nge ke fungulaka diboko ya nge
mpe nge ke fulusaka bantu ya moyo na nyonso yina bawu ke vwandaka na yawu nsatu.
17 Yave kele ya kudedama na banzila ya yandi nyonso,
yandi kele ya kukwikama na mambu nyonso yina yandi ke salaka.
18 Yave kele pene-pene ya bayina nyonso ke bokilaka yandi,
bayina ke bokilaka yandi na butsyelika nyonso.
19 Yandi ke lungisaka bansatu ya bantu yina ke zitisaka yandi,
yandi ke kuwaka kuyawula ya bawu mpe yandi ke vuukisaka bawu.
20 Yave ke bumbaka bantu nyonso yina ke zolaka yandi,
yandi ke mwangisaka bantu nyonso ya yimbi.

21 Bika ti yinwa ya munu kuyimbila mikunga ya nzitusu na Yave!
Bika ti bantu nyonso kusiika Nkumbu ya yandi ya longo, bantangu nyonso mpe ya mankululu.

146

Yave ke vuukisaka bantu ya kulemba

1 Aleluya! Bika ti mu kembila Yave!

2 Mu ke kembila Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya munu,
mu ke yimbidila Nzambi ya munu luzingu ya munu nyonso.

3 Beno kutula ve kivuvu ya beno na bantu ya mfunu,
to na bantu yina kele ve na lenda ya kuvuukisa.
4 Ntangu mupepe ya luzingu ke dyaka ve na bawu, bawu me vutuka na ntoto,
kaka na kilumbu yina, mpe mayindu ya bawu me zimbana.

5 Kyese na muntu yina ke kuzwaka lusalusu ya yandi na Nzambi ya Yakobi,
kyese na muntu yina ke tulaka kivuvu na Yave, Nzambi ya yandi.

6 Yandi yina yidikaka zulu na ntoto,
mubu na nyonso yina kele na kati ya mubu,
kukwikama ya yandi kele ya bantangu nyonso!

7 Yandi ke nungisaka bantu yina ba ke nyokolaka,
Yandi ke pesaka madya na bayina ke na nsatu.
Yave pesaka kimpwanza na bankole.
8 Yave ke fungulaka meso ya bampofo,
Yave ke sungikaka bayina kele ya kukondama,
Yave ke zolaka bantu ya kudedama.
9 Yave ke kebaka banzenza,
yandi ke sadisaka bansaana mpe mifwidi,
kasi yandi ke salaka ti bantu ya yimbi kulenda ve na yina bawu zola kusala.

10 Yave kele ntinu ya bantangu nyonso,
Siyone, Nzambi ya nge ke yalaka bambandu na bambandu!

Aleluya!

147

Nzitusu samu na lulendo ya Yave

1 Aleluya!
Ya tsyelika ya ke dyambu ya mbote na kuyimbidila Nzambi ya beto,
ya tsyelika ya ke dyambu ya mbote mpe ya kitoko na kukembila Yave.

2 Yave me tungisa dyaka Yelusalemi,
yandi me kutikisa dyaka bantu ya Isayeli yina ba katulaka na ngolo na yinsi ya nzenza.
3 Yandi ke belusaka bantima ya bantu yina kele na mpasi
mpe yandi ke nyakisaka bamputa ya bawu.
4 Yandi zaba lutangu ya bambwetete,
yandi ke bokilaka konso mbwetete na bankumbu ya yawu.
5 Mfumu ya beto kele Nzambi ya nene, lulendo ya yandi kele nene mingi,
mayela ya yandi kele ve na ndilu.
6 Yave ke sadisaka bamputu,
yandi ke kululaka bantu ya ntima ya yimbi tii na ntoto.

7 Beno yimbila mukunga samu na Yave na kuvutula yandi matondo,
beno sika nsambi samu na Nzambi ya beto!
8 Yandi ke fukaka mazulu na matuti,
yandi ke kubikaka mvula samu na kubolisa ntoto,
yandi ke salaka ti matiti kumena na myongo.
9 Yandi ke pesaka bibulu madya,
yandi ke pesaka madya na bana ya bankwankwa na ntangu bawu ke lookaka.
10 Yandi ke yangalalaka ve na ngolo ya mpunda,
yandi ke talaka nsayi ve na makulu ya muntu yina ke na kukima.
11 Kasi Yave ke ndimaka bayina ke zitisaka yandi,
bayina ke tulaka kivuvu ya bawu na kukwikama ya yandi.

*

12 Yelusalemi, siika Yave!
Siyone, kembila Nzambi ya nge!
13 Samu ti yandi ke bwelaka ngolo ya bikangulu ya myelo ya nge!
Yandi ke sakumunaka bana yina kele na kati ya nge.

14 Yandi me tula kizunu na yinsi ya nge,
yandi me fulusa nge na faline ya kitoko.
15 Yandi ke fidisaka bantumunu ya yandi na ntoto,
mambu ya yandi ke kwendaka na mbangu.
16 Yandi ke nokisaka neze mutindu lino,
yandi ke bwisaka kinoko mutindu bombi.
17 Nzambi ke losaka maza ya matadi na bibuku.
Nani lenda vibidila na madidi ya yawu?
18 Yandi ke fidisaka mambu ya yandi mpe yawu ke sulumunaka maza ya matadi,
yandi ke fidisaka mupepe mpe maza ke kwendaka.
19 Nzambi ke lakisaka mambu ya yandi na Yakobi,
yandi ke lakisaka bansalulu ya yandi ya misiku mpe mambu ya yandi ya kuzitisa na Isayeli.
20 Yave salaka ve mutindu yina na bayinsi nyonso ya nkaka,
bawu zaba ve mambu ya yandi ya kuzitisa.

Aleluya!

148

Yina nyonso yina Nzambi yidikaka kukembila yandi
1 Aleluya!

Beno kembila Yave katuka kuna na mazulu!
Beno kembila yandi na bisika ya kuzangama!
2 Beno kembila yandi, beno nyonso, bantumwa ya yandi!
Beno kembila yandi, beno binwani ya yandi nyonso.
3 Beno kembila yandi, ntangu na ngonda!
Beno kembila yandi, beno bambwetete nyonso yina ke na kulezima!
4 Beno kembila yandi, beno mazulu!
Beno kembila yandi, beno maza yina kele na zulu!
5 Bika ti bawu kembila Nkumbu ya Yave!
Ya tsyelika yandi tumisaka, mpe yawu me yilamaka.
6 Nzambi me tula yawu samu na bantangu nyonso ya mankululu,
yandi me pesa bansalulu ya misiku yina yandi lenda balula ve.

7 Beno kembila yandi katuka na ntoto,
beno bibulu ya nene ya nsisi ya mubu,
mpe nyonso yina kele na kati ya yisi ya mubu,
8 tiya, mvula ya matadi, neze mpe dibungi,
na mupepe ya ngolo, yina ke na kusadila mambu ya yandi,
9 myongo na beno myongo nyonso ya fyoti,
bayinti yina ke pesaka bambuma, mpe beno nyonso, bayinti ya sedele,
10 bibulu mpe beno nyonso, bibulu ya mfinda,
bibulu ya fyoti mpe bandeke,
11 Bantinu ya ntoto, mpe makanda nyonso,
bamfumu mpe bantwadisi nyonso ya ntoto,
12 bana ya bakento mpe ya babakala
biboba na bana ya fyoti!
13 Bika ti bawu kembila Nkumbu ya Yave!
Samu ti kaka ni Nkumbu ya yandi kele ya kuzangama,

yandi me lutila zulu na ntoto na kulezima!
14 Yave me sala ti bantu ya yandi kuvwanda na ngolo,
nzitusu samu na bantu yina kele ya kukwikama na yandi,
samu na bana ya Isayeli, samu na bantu yina kele pene-pene ya yandi.

Aleluya!

149

Mukunga ya ndungunu
1 Aleluya!

Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu!
Beno yimbidila yandi mikunga ya nzitusu na mukangu ya bantu ya kukwikama.
2 Bika ti Isayeli kuyangalala samu na Yave yina yidikaka yandi!
Bika ti bana ya Siyone kuyangalala samu na ntinu ya bawu!
3 Bika ti bawu kembila Nkumbu ya yandi na mabina.
Bika ti bawu kubula bangoma ya fyoti, bawu kusika nsambi samu na yandi.
4 Samu ti Yave ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu ya yandi,
yandi ke nungisaka bantu ya kukuluka na kupesa bawu mpulusu.

5 Bika ti bantu ya kukwikama kuyangalala na nkembo,
bawu kusala milolo ya nsayi na zulu ya bamfulu ya bawu.
6 Bika ti nzitusu ya Nzambi kuvwanda na bayinwa ya bawu,
bika ti mbele ya mvita, ya balweka zole, kuvwanda na maboko ya bawu!
7 Samu na kuvutula yimbi yina bayinsi ya nkaka salaka,
mpe nsembolo samu na makanda ya bantu.
8 Samu na kukanga bantinu ya bawu na bampanga,
mpe bantwadisi ya bawu na basinga ya bisengo,
9 samu na kufundisa bawu mutindu yawu kele ya kusonama!
Ya kele nkembo ya nene samu na bantu nyonso yina kele ya kukwikama na Yave.

Aleluya!

150

Beno kembila Yave
1 Aleluya!

Beno kembila Yave na kati ya Yinzo ya yandi ya longo!
Beno kembila yandi kuna na dizulu nyonso ya kuyalumuka,
na kisika yina yandi ke lakisaka lulendo ya yandi!
2 Beno kembila yandi samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi ke salaka!
Beno kembila yandi na mutindu kele bunene ya yandi ya kulutila!

3 Beno kembila yandi na muningu ya mpungi!
Beno kembila yandi na bansambi!
4 Beno kembila yandi na bangoma ya fyoti na mabina!
Beno kembila yandi na bansambi na dituutu!
5 Beno kembila yandi na bisasala!

Beno kembila yandi na bangongi!

6 Bika ti nyonso yina ke wumunaka kukembila Yave!

Aleluya!